

NORDISK RÅD

4. SESSION

1956

KØBENHAVN

A/S J. H. SCHULTZ
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN
1956

Indholdsfortegnelse

	side
Indledning	5
Finlands tilslutning til Nordisk Råd samt ændringerne i rådets vedtægt	7
Rådets vedtægt på finsk og svensk	11
Indkaldelse til 4. session	15
Medlemsliste	16
Regeringsrepræsentanter og valgte medlemmer samt suppleanter efter lande og partier	18
Sagliste	26
Sagernes fordeling på udvalg	32
Oversigt over 4. session	37
Protokol	39
Sager m. m.	275
Udsatte sager	277
Forslag	353
Præsidiets rapport	565
Den juridiske 7-mandskomités rapport	584
Beretninger	600
Meddelelser	898
Udvalgsindstillinger	1143
Juridisk udvalg	1145
Kulturudvalget	1181
Socialpolitisk udvalg	1212
Trafikudvalget	1250
Økonomisk udvalg	1284
Beslutninger m. m.	1297
Rekommandationer	1299
Øvrige beslutninger	1342
Valg	1348
Regler i Finland for valg af medlemmer og suppleanter i Nordisk Råd	1349
Retningslinier for udvalgsarbejdet	1355
Præsidium, arbejdsudvalg, sekretariat, sagkyndige	1357
Registre	1363
Oversigt over sagernes behandling	1365
Personregister	1376
Sagregister	1382
Plan over sessionssalen	

INDLEDNING

Finlands tilslutning til Nordisk Råd samt ændringerne i rådets vedtægt

En proposition fra Finlands regering (nr. 82/1955) om Finlands tilslutning til Nordisk Råd, undertegnet af præsident J. K. Paasikivi den 7. oktober 1955, blev den 11. oktober indbragt i Riksdagen og samme dag remitteret til utskottet för utrikesärenden. Efter at dette fra Riksdagens grundlagsutskott havde modtaget en udtalelse af 18. oktober 1955, indstillede det den 21. oktober 1955 til Riksdagen, at denne måtte godkende Finlands tilslutning til Nordisk Råd. Den 28. oktober 1955 traf Riksdagen enstemmigt beslutning i overensstemmelse med denne indstilling.*)

Finlands ambassadører i Danmark, Island, Norge og Sverige tilstillede den 7. november 1955 de respektive landes regeringer enslydende noter, hvori det meddeltes, at Finlands Riksdag havde givet sin godkendelse til Finlands tilslutning til Nordisk Råd, og at Finlands regering var rede til i samråd med de øvrige nordiske landes regeringer at træffe de foranstaltninger, som Finlands tilslutning til rådet forudsætter.

Efter drøftelse indbyrdes og med Finlands regering kom regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige overens om ikke at foreslå rigsdagene andre ændringer af rådets vedtægt end dem, som var nødvendige for at give Finland mulighed for at indtræde i rådet på lige fod med de øvrige medlemslande.

Forslaget gik ud på

at § 3 i de gældende vedtægter ophævedes,
at sidste stykke af § 2 blev optaget som en ny § 3,
at bestemmelser om Finland tilføjedes i § 1 og i § 2, 1. stykke, og
at § 5 ændredes således, at rådet vælger 4 næstformænd i stedet for som tidligere 3.

Samtidig blev det foreslået at foretage de formelle ændringer i vedtægternes § 1 og § 2 som følge af, at navnet på Danmarks nationalforsamling er ændret fra „Danmarks riksdag“ til „Danmarks folketing“.

*) I propositionen udtales det, at rådets virksomhed indskrænker sig til spørgsmål, som gælder de nordiske lande, i hovedsagen til administrative, sociale og økonomiske sager. Derefter hedder det:

»Om rådet likväl i strid med rådets praxis skulle till behandling upptaga sådana frågor vilka äro militärpolitiska eller skulle leda till ställningstagande i intressekonflikter mellan stormakter, borde Finlands representanter icke deltaga i handläggningen av dylika frågor«.

Ændringerne i vedtægten gennemførtes i Danmark ved lov af den 21. december 1955, i Island ved altingsbeslutning af den 2. december 1955, i Norge ved stortingsvedtagelse af den 7. december 1955 og i Sverige ved kongelig forordning af den 16. december 1955.

Vedtægten med ændringer såvel som lov om valg af delegerede i Nordisk Råd*) blev antaget af Finlands riksdag den 13. december 1955.

Den 23. december 1955 udfærdigede Finlands præsident den for Finland gældende vedtægt for Nordisk Råd. Dermed trådte også ændringerne i vedtægten i kraft i de øvrige nordiske lande, og Finlands tilslutning til Nordisk Råd var fuldbyrdet.

Vedtægtens §§ 1, 2, 3 og 5 som ændret i Danmark ved lov nr. 313 af den 21. december 1955

§ 1.

Det nordiske Råd er organ for samråd mellem Danmarks folketing, Finlands riksdag, Islands alting, Norges storting og Sveriges riksdag samt disse landes regeringer om spørgsmål, der angår samvirken af disse lande eller nogle af dem.

§ 2.

Rådet består af 16 delegerede for hver af Danmarks folketing, Finlands og Sveriges rigsdage samt Norges storting, repræsenterende forskellige politiske anskuelser og valgt — tilligemed det fornødne antal stedfortrædere — af henholdsvis folketinget, rigsdagene og stortinget blandt sammes medlemmer. Valget sker for den tid og på den måde, som bestemmes i hvert enkelt land. Efter tilsvarende regler vælges 5 delegerede af Islands alting.

De deltagende landes regeringer repræsenteres i Rådet af de regeringsmedlemmer, som i hvert enkelt tilfælde udpeges dertil af de respektive regeringer.

§ 3.

Regeringsrepræsentanterne deltager i Rådets forhandlinger, men ikke i dets beslutninger.

§ 5.

Rådet vælger for hver samling og tiden indtil næste samling en formand og fire næstformænd. Formanden og næstformændene danner i forening Rådets præsidium.

1., 2., 3. og 5. gr. starfsreglanna eins og þeim var breytt með ályktun Alþingis 2. desember 1955

1. gr.

Norðurlandaráð er vettvangur fyrir Þjóðþing Dana, Ríkisþing Finna, Alþingi Íslendinga, Stórþing Norðmanna og Ríkisþing Svía og ríkisstjórnir þessara landa

*) Teksten til vedtægten er aftrykt side 11–14 og teksten til loven om valg er aftrykt side 1349–1354.

til þess að ráðgast um þau málefni, er varða samvinnu allra landanna eða einhverra þeirra.

2. gr.

Í ráðinu eiga sæti 16 fulltrúar fyrir hvert löggjafarþing þessara þjóða: Dana, Finna, Norðmanna og Svía. Skulu þeir kjörnir úr ýmsum stjórnmalaflokkum af þingunum úr hópi þingmanna, ásamt nægilegri tölu varamanna. Kjörið fer fram á þeim tíma og með þeim hætti, sem ákveðið verður í hverju landi. Eftir sömu reglum kýs Alþingi Íslendinga fimm fulltrúa.

Fulltrúar ríkisstjórna þátttökuríkjanna, sem sæti eiga í ráðinu, skulu vera þeir ráðherrar, sem til þess eru valdir af viðkomandi ríkisstjórnnum hverju sinni.

3. gr.

Fulltrúar ríkisstjórnanna taka þátt í fundum ráðsins, en ekki í ályktunum þess.

5. gr.

Ráðið kýs fyrir hvern fund og fyrir tímabilið til næsta fundar formann og fjóra varaformenn. Formaður og varaformenn eru stjórnarnefnd ráðsins.

**Vedtektens §§ 1, 2, 3 og 5 som endret ved stortingsbeslutning
av den 7. desember 1955**

§ 1.

Det Nordiske Råd er organ for samråd mellom Danmarks Folketing, Finlands Riksdag, Islands Alting, Norges Storting og Sveriges Riksdag, og disse lands regjeringer om spørsmål som angår felles tiltak av disse land eller noen av dem.

§ 2.

Rådet består av 16 representanter fra hver av Danmarks Folketing, Finlands og Sveriges Riksdager og Norges Storting, representerende forskjellige politiske oppfatninger; disse representanter og det nødvendige antall varamenn velges av henholdsvis Folketinget, Riksdagene og Stortinget blant disses medlemmer. Valget skjer for den tid og på den måte som bestemmes i hvert enkelt land. Etter tilsvarende regler velges 5 representanter av Islands Alting.

De deltakende lands regjeringer representeres i rådet av de regjeringsmedlemmer som i hvert enkelt tilfelle utpekes til det av de respektive regjeringer.

§ 3.

Regjeringsrepresentantene deltar i rådets forhandlinger, men ikke i dets vedtak.

§ 5.

Rådet velger for hver sesjon og for tiden inntil neste sesjon en formann og fire nestformenn. Formannen og nestformennene utgjør sammen rådets presidium.

**1, 2, 3 og 5 §§ stadgan för Nordiska rådet i lydelse enligt Kungl. Maj:ts förordning
den 16 december 1955 (nr. 692)**

1 §.

Nordiska rådet är organ för samråd mellan Danmarks folketing, Finlands riksdag, Islands alting, Norges storting och Sveriges riksdag samt dessa länders regeringar i frågor, i vilka gemensamma åtgärder av dessa länder eller några av dem ifrågakomma.

2 §.

Rådet består av sexton ombud för envar av Danmarks folketing, Finlands och Sveriges riksdagar samt Norges storting, vilka representera olika politiska meningsriktningar och utses inom respektive folketinget, riksdagarna och stortinget, tillika med erforderligt antal suppleanter, för den tid och på det sätt, som inom varje land särskilt bestämmes, samt fem i samma ordning utsedda ombud för Islands alting.

De deltagande ländernas regeringar representeras i rådet av de regeringsmedlemmar, som vid varje särskilt tillfälle förordnas därtill av respektive regeringar.

3 §.

Regeringsrepresentanterna deltaga i rådets överläggningar men ej i dess beslut.

5 §.

Rådet väljer för varje session och tiden intill nästa session en ordförande och fyra vice ordförande. Ordförande och vice ordförande utgöra tillsammans rådets presidium.

Rådets vedtægt på finsk og svensk

Pohjoismaiden neuvoston perussääntö

(Suomen eduskunnan joulukuun 13 päivänä 1955 hyväksymä ja tasavallan presidentin joulukuun 23 päivänä 1955 vahvistama)

1 §.

Pohjoismaiden neuvosto on Tanskan kansankäräjien, Suomen eduskunnan, Islannin altingin, Norjan suurkäräjien sekä Ruotsin valtiopäivien ja näiden maiden hallitusten yhteinen neuvotteluelin kysymyksissä, joissa yhteiset toimenpiteet näiden maiden tai joidenkin niiden taholta tulevat kysymykseen.

2 §.

Neuvostoon kuuluu Tanskan kansankäräjien, Suomen eduskunnan, Norjan suurkäräjien sekä Ruotsin valtiopäivien keskuudestaan valitsemina edustajina kustakin kuusitoista eri poliittisia suuntauksia edustavaa jäsentä, jotka, ynnä tarpeellinen määrä varajäseniä, valitaan siksi ajaksi ja sillä tavalla, kuin kussakin maassa erikseen määrätään, sekä viisi samassa järjestyksessä valittua Islannin altingin edustajaa.

Osaaottavien maiden hallituksia edustavat neuvostossa ne hallitusten jäsenet, jotka asianomaiset hallitukset kutakin erityistapausta varten ovat tähän tehtävään määränneet.

3 §.

Hallitusten edustajat ottavat osaa asioiden käsittelyyn neuvostossa, mutta eivät sen päätöksiin.

4 §.

Neuvosto kokoontuu kerran vuodessa ajankohtana, jonka se itse määrää (sääntömääräinen istunto), sekä lisäksi, milloin neuvosto niin päättää tai ainakin kaksi hallitusta tai vähintään kaksikymmentä neuvoston jäsentä niin vaatii (ylimääräinen istunto). Istunnot pidetään neuvostoon kuuluvien maiden pääkaupungeissa sen mukaan, kuin neuvosto päättää.

5 §.

Neuvosto valitsee kutakin istuntoa ja sen jälkeistä istuntojen välistä aikaa varten puheenjohtajan ja neljä varapuheenjohtajaa, jotka yhdessä muodostavat neuvoston puheenjohtajiston.

6 §.

Istunnot ovat julkisia, mikäli ei neuvosto jonkin asian laadun vuoksi toisin päättä.

7 §.

Asioiden valmistelua varten asetetaan tarpeellinen määrä valiokuntia. Valiokunnat voivat, mikäli neuvosto niin päättää, kokoontua myös istuntojen välisenä aikana.

8 §.

Kunkin maan valtuuskunta ottaa itselleen sihteerin ja muun henkilöstön. Sihteeristöjen työskentely ja niiden keskinäinen yhteistoiminta tapahtuu puheenjohtajiston johdolla.

9 §.

Jokaisella hallituksella ja jokaisella neuvoston jäsenellä on oikeus tehdä neuvostolle esityksiä. Mikäli neuvosto ei toisin pääätä, on tällainen esitys jätettävä puheenjohtajistolle asianomaisen maan sihteeristön välityksellä, ja se, ynnä puheenjohtajiston tarpeelliseksi katsoma selvitys on toimitettava neuvoston jäsenille hyvissä ajoin ennen istuntoa.

10 §.

Neuvoston tehtävänä on harkita siihen kuuluvia maita yhteisesti kiinnostavia kysymyksiä ja päättää suosituksien (esityksien) tekemisestä hallituksille tällaisissa asioissa. Suositukseen liitetään ilmoitus siitä, miten kukin neuvoston jäsen on äänestänyt.

Sellaisia kysymyksiä käsiteltäessä, jotka koskevat vain joitakin maita, on ainoastaan näiden maiden edustajilla oikeus osallistua päätöksentekoon.

Neuvosto päättää itse toimintansa järjestelystä ja sihteeristöjen työskentelystä.

11 §.

Hallitusten tulee jokaisessa sääntömääräisessä istunnossa tehdä ilmoitus niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty neuvoston suosituksien johdosta.

12 §.

Neuvosto vahvistaa itse työjärjestyksensä.

13 §.

Jokainen maa suorittaa omien edustajiensa ja sihteeristöjensä kustannukset kuin myös ne erityiset kustannukset, jotka aiheutuvat kyseisessä maassa pidetyistä kokouksista. Yhteisten kustannusten suorittamistavasta päättää neuvosto erikseen.

14 §.

Tämä perussääntö saatetaan voimaan heti, kun Tanska, Islanti, Norja ja Ruotsi ovat hyväksyneet Suomen neuvostoon liittymisen edellyttämät muutokset vuonna 1952 hyväksymiinsä perussääntöihin.

Stadga för Nordiska rådet

(antagen av Finlands riksdag den 13 december 1955 och stadfäst av republikens president den 23 december 1955)

1 §.

Nordiska rådet är organ för samråd mellan Danmarks folketing, Finlands riksdag, Islands alting, Norges storting och Sveriges riksdag samt dessa länders regeringar i frågor, i vilka gemensamma åtgärder av dessa länder eller några av dem ifrågakomma.

2 §.

Rådet består av sexton ombud för envar av Danmarks folketing, Finlands och Sveriges riksdagar samt Norges storting, vilka representera olika politiska meningsriktningar och utses inom respektive folketinget, riksdagarna och stortinget, tillika med erforderligt antal suppleanter, för den tid och på det sätt, som inom varje land särskilt bestämmes, samt fem i samma ordning utsedda ombud för Islands alting.

De deltagande ländernas regeringar representeras i rådet av de regeringsmedlemmar, som vid varje särskilt tillfälle förordnas därtill av respektive regeringar.

3 §.

Regeringsrepresentanterna delta i rådets överläggningar men ej i dess beslut.

4 §.

Rådet sammanträder en gång årligen å tid, som det självt bestämmer (ordinarie session), och dessutom, när rådet så beslutar eller det påkallas antingen av minst två regeringar eller av minst tjugo medlemmar (extra session). Sessionerna hållas i respektive länders huvudstäder enligt vad rådet bestämmer.

5 §.

Rådet väljer för varje session och tiden intill nästa session en ordförande och fyra vice ordförande. Ordförande och vice ordförande utgöra tillsammans rådets presidium.

6 §.

Rådets förhandlingar äro offentliga, därest rådet ej med hänsyn till visst ärendes beskaffenhet annorlunda beslutar.

7 §.

För ärendenas beredning utses utskott till erforderligt antal. Utskott må, när rådet så beslutar, sammanträda även mellan sessionerna.

8 §.

Varje lands delegation utser sekreterare och annan personal. Sekretariatens verksamhet och inbördes samarbete försiggå under presidiets ledning.

9 §.

Rätt att förelägga ärenden för rådet tillkommer envar regering och envar medlem av rådet. Sådan framställning skall, såvida ej rådet annorlunda beslutar, ingivas till presidiet genom vederbörande lands sekretariat och, jämte den utredning, som presidiet finner erforderlig, utsändas till medlemmarna i god tid före sessionen.

10 §.

Rådet har till uppgift att dryfta drågor av gemensamt intresse för länderna och att besluta om rekommendationer (framställningar) till regeringarna i sådana frågor. Till rekommendationerna fogas uppgift om huru varje medlem av rådet röstat.

Beträffande fråga, som allenast angår vissa länder, må endast representanterna för dessa länder deltaga i beslutet.

Rådet fattar självt beslut om sin organisation och sekretariatens arbete.

11 §.

Regeringarna böra vid varje ordinarie session anmäla de åtgärder, som vidtagits i anledning av rådets rekommendationer.

12 §.

Rådet fastställer självt sin arbetsordning.

13 §.

Varje land bestrider kostnaderna för sina representanter och sitt sekretariat samt de särskilda kostnader, som föranledas av sammanträden som där hållas. Om sättet för bestridande av gemensamma kostnader gäller vad rådet bestämmer.

14 §.

Denna stadga bringas i kraft, så snart Danmark, Island, Norge och Sverige godkänd de förändringar i deras år 1952 godkända stadgor, vilka betingas av Finlands inträde i rådet.

Indkaldelse til 4. session

Til regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige og til de valgte medlemmer og suppleanter i Nordisk Råd

I overensstemmelse med § 1 i arbejdsordningen for Nordisk Råd har rådets præsidium herved æren at meddele, at rådets 4. session finder sted i København med første mødedag fredag den 27. januar 1956. Sessionen beregnes at vare til og med fredag den 3. februar 1956. Møderne vil blive afholdt i folketingets lokaler på Christiansborg.

Ifølge § 9 i vedtægten for rådet og § 3 i dets arbejdsordning skal regerings- og medlemsforslag være indsendt til pågældende lands sekretariat senest den 27. november 1955 — idet der dog er mulighed for præsidiet til at forkorte denne frist til senest den 27. december 1955 — og meddelelser og beretninger senest den 27. december 1955.

Således som præsidiet har anført i sin skrivelse til regeringerne af den 5. august 1955, vil det dog af hensyn til juleferien være ønskeligt, at meddelelser og beretninger ikke indsendes senere end 10. december 1955.

København, den 25. oktober 1955.

For Nordisk Råds præsidium

Erik Eriksen

Medlemsliste

(opstillet i henhold til arbejdsordningens § 6 og godkendt af rådet
i mødet den 27. januar 1956).

Regeringsrepræsentanter:

- Benediktsson, Bjarni*, dóms- og menntamálaráðherra, Island.
- Bergersen, Birger*, statsråd, sjef for kirke- og undervisningsdepartementet, Norge.
- Bomholt, Julius*, undervisningsminister, Danmark.
- Christiansen, Chr.*, fiskeriminister, Danmark.
- Christiansen, Ernst*, minister, Danmark.
- Erlander, Tage*, statsminister, Sverige. [Til stede $27/1-2/2$].
- Gerhardsen, Einar*, statsminister, Norge. [Til stede $27/1-2/2$].
- Groes, Lis*, minister for handel, industri og søfart, Danmark.
- Hansen, H. C.*, stats- og udenrigsminister, Danmark.
- Harlem, Gudmund*, statsråd, sjef for socialdepartementet, Norge. [Til stede $27/1-2/2$].
- Haugland, Jens*, statsråd, sjef for justits- og politidepartementet, Norge.
[Til stede $27/1-30/1$].
- Hedlund, Gunnar*, statsråd och chef för inrikesdepartementet, Sverige.
[Til stede $27/1-31/1$].
- Henriksson, Weio*, justitieminister, Finland. [Til stede $27/1-2/2$].
- Hækkerup, Hans*, justitsminister, Danmark.
- Kampmann, Viggo*, finansminister, Danmark.
- Kekkonen, Urho*, statsminister, Finland. [Til stede $27/1-2/2$].
- Krag, J. O.*, økonomi- og arbejdsminister, Danmark.
- Lange, Gunnar*, statsråd och chef för handelsdepartementet, Sverige.
- Lange, Halvard*, utenriksminister, Norge. [Til stede $27/1-2/2$].
- Lid, Mons*, statsråd, sjef for finans- og tolldepartementet, Norge.
[Til stede $27/1-29/1$].
- Lindberg, Kai*, minister for offentlige arbejder, Danmark.
- Lindell, Ingvar*, statsråd, Sverige. [Forfald under hele sessionen].
- Petersen, Carl*, indenrigsminister, Danmark.
- Skaug, Arne*, statsråd, sjef for handelsdepartementet, Norge.
- Tervo, Penna*, finansminister, Finland. [Til stede $27/1-2/2$].
- Tiainen, Hannes*, minister i ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena, Finland. [Til stede $27/1-2/2$].
- Undén, Östen*, minister för utrikes ärendena, Sverige. [Til stede $1/2-3/2$].
- Varmann, Kolbjørn*, statsråd, sjef for samferdselsdepartementet, Norge.
[Til stede $27/1-29/1$].
- Virolainen, Johannes*, utrikesminister, Finland.
- Zetterberg, Herman*, statsråd och chef för justitiedepartementet, Sverige.

Valgte medlemmer:

- Andersen, Nina*, Danmark.
Andersson, Birger, Sverige.
Andersson, Olof, Sverige.
Bjarnason, Ásgeir, Island.
Bjarnason, Sigurður, Island.
Bondevik, Kjell, Norge.
Bratteli, Trygve, Norge²).
Buhl, Marius, Danmark.
Bundvad, Kaj, Danmark.
Christensen, N. Chr., Danmark.
Dahlggaard, Bertel, Danmark.
Edberg, Rolf, Sverige.
Einer-Jensen, O. E., Danmark.
Eriksen, Erik, Danmark.
Eriksen, Holger, Danmark.
Ewerlöf, Knut, Sverige.
Fagerholm, K.-A., Finland.
Foss, Einar P., Danmark.
Gram, Victor, Danmark.
Hegna, Trond, Norge.
Heljas, Lennart, Finland.
Henriksson, Gunnar, Finland.
Holm, Chr. L., Norge.
Hækkerup, Per, Danmark¹).
Hønsvald, Nils, Norge.
Jóhannesson, Lárus, Island.
Johnsen, Håkon, Norge.
Jónsson, Emil, Island.
Jørgensen (Lejre), Jørgen, Danmark.
Kajala, Olavi, Finland.
Kilpi, Eino, Finland.
Kleemola, K., Finland.
Klippenvåg, Harry, Norge.
Kraft, Ole Bjørn, Danmark.
Kuusinen, Hertta, Finland.
- Kähönen, Urho*, Finland.
Leirfall, Jon, Norge.
Leskinen, Väinö, Finland.
Løbak, Harald, Norge²).
Malkamäki, Aino, Finland.
Moe, Finn, Norge.
Nielsen, Harald, Danmark.
Ohlin, Bertil, Sverige.
Ohlon, Sven Em., Sverige.
Olsen, Claudia, Norge.
Pedersen, Gustav, Danmark.
Petersen, Erling, Norge.
Pettersson, Anders, Sverige.
Rylander, Olov, Sverige.
Ryömä, Mauri, Finland.
Røiseland, Bent, Norge.
Saari, Eino, Finland.
Salminen, Arvo, Finland.
Sandler, Rickard, Sverige²).
Sandström, Ragnhild, Sverige.
Seweriin, Rakel, Norge.
Severin, Frans, Sverige.
Simonen, Vieno, Finland.
Sjödahl, Edgar, Sverige.
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.
Skoglund, Gösta, Sverige.
Skoglund, Martin, Sverige.
Stefánsson, Bernharð, Island.
Sundt, Arthur, Norge.
Thestrup, K., Danmark.
Werner, Oscar, Sverige.
Wiherheimo, T. A., Finland.
Wikborg, Erling, Norge.
Österholm, John, Finland.

1) Forfald $\frac{2}{2}$. 2) Forfald $\frac{3}{2}$.

Regeringsrepræsentanter
og
valgte medlemmer med suppleanter
efter lande og partier
(ved 4. sessions begyndelse)

D A N M A R K

Regeringen:

Repræsentanterne udnævntes den 18. januar 1956.

<i>Hansen, H. C.</i> , f. 06. Stats- og udenrigsminister, København. (S)	<i>Bomholt, Julius</i> , f. 96. Undervisningsminister, Roskilde. (S)
<i>Kampmann, Viggo</i> , f. 10. Finansminister, København. (S)	<i>Hækkerup, Hans</i> , f. 07. Justitsminister, Frederiksberg. (S)
<i>Petersen, Carl</i> , f. 94. Indenrigsminister, Aagerup. (S)	<i>Groes, Lis</i> , f. 10. Minister for handel, industri og søfart, København. (S)
<i>Christiansen, Chr.</i> , f. 95. Fiskeriminister, København. (S)	<i>Lindberg, Kai</i> , f. 99. Minister for offentlige arbejder, København. (S)
<i>Krag, J. O.</i> , f. 14. Økonomi- og arbejdsminister, Frederiksberg. (S)	<i>Christiansen, Ernst</i> , f. 91. Minister, København. (S)

Folketinget:

Valgene fandt sted den 5. oktober 1955 for tiden
indtil valg næste gang finder sted.

Socialdemokratiet (S):

Delegerede:	Stedfortrædere:
<i>Einer-Jensen, O.</i> , f. 89. Forbundsformand, Frederiksberg.	<i>Hansen, Poul</i> (Kalundborg), f. 13. Sekretær, Virum*).
<i>Andersen, Nina</i> , f. 00. Sekretær, København.	<i>Hansen, Poul</i> (Grenaa), f. 97. Forretningsfører, København.
<i>Bundvad, Kaj</i> , f. 04. Sekretær, Roskilde.	<i>Andresen, Kaj</i> , f. 07. Overlærer, Horsens.
<i>Eriksen, Holger</i> , f. 94. Redaktør, Århus.	<i>Hækkerup</i> , Se delegerede.

*) Da Poul Hansen den 23. maj 1956 udnævntes til forsvarsminister, valgte folketinget den 12. juni 1956 i hans sted redaktør *Hans Knudsen* (S) (f. 03. Redaktør, Nykøbing M.) til suppleant.

- Gram, Victor*, f. 10. Forretningsfører, København.
Pedersen, Gustav, f. 93. Folketingets formand, København.
Rasmussen, Hans, f. 02. Forbundsformand, København. Forfald i 4. session.
 (*Hækkerup, Per*, f. 15. Sekretær, Allerød.)
- Jensen, Kai*, f. 09. Viceborgmester, Birkerød.
Horn, Svend, f. 06. Maskinarbejder, Nyborg.
Olsen, Lars M., f. 05. Forlagsboghandler, København.

Venstre (V):

Delegerede:	Stedfortrædere:
<i>Eriksen, Erik</i> , f. 02. Fhv. statsminister, Ringe.	<i>Damsgaard, K.</i> , f. 03. Konsulent, Vester Skerninge.
<i>Buhl, Marius</i> , f. 90. Realskolebestyrer, Tørring.	<i>Øllgaard, O.</i> , f. 90. Gårdejer, Gredstedbro.
<i>Kristensen, Thorkil</i> , f. 99. Fhv. minister, Birkerød. Forfald i 4. session.	<i>Gram, Jørgen</i> , f. 87. Gårdejer, Gabøl.
<i>Nielsen, Harald</i> , f. 96. Sekretær, Frederiksberg.	<i>Christensen</i> . Se delegerede.
(<i>Christensen, N. Chr.</i> , f. 96. Redaktør, Horsens.)	

Det konservative folkeparti (KF):

Delegerede:	Stedfortrædere:
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , f. 93. Fhv. udenrigsminister, København.	<i>Reedtz-Thott, Axel</i> , f. 20. Baron, Gavnø.
<i>Foss, Einar P.</i> , f. 93. Civilingeniør, Charlottenlund.	<i>Rasting, Carl</i> , f. 00. Professor, Frederiksberg.
<i>Thestrup, Knud</i> , f. 00. Dommer, Herning.	<i>von Lowzow, Marie Antoinette</i> , f. 99. Korpschef, København.

Det radikale venstre (RV):

Delegerede:	Stedfortrædere:
<i>Jørgen Jørgensen</i> (Lejre), f. 88. Fhv. minister, Lejre.	<i>Steen, Oluf</i> , f. 92. Landmand, Allerød.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , f. 87. Fhv. minister, Gentofte.	<i>Normann, A. C.</i> , f. 04. Direktør, Odense.

SUOMI / FINLAND

Regeringen:

Repræsentanterne udnævntes den 26. januar 1956.

<i>Kekkonen, Urho</i> , f. 00. Statsminister, Helsingfors. (MI)	<i>Tervo, Penna</i> , f. 01. Finansminister, Helsingfors. (Sd)
<i>Virolainen, Johannes</i> , f. 14. Utrikesminister, Lojo. (MI)	<i>Tiainen, Hannes</i> , f. 14. Minister, Helsingfors. (Sd)
<i>Henriksson, Weio</i> , f. 03. Justitieminister, Helsingfors.	

Riksdagen:

Valgene fandt sted den 16. december 1955 for tiden indtil den 31. januar 1956.

Sosialidemokraattinen puolue/Socialdemokratiska partiet (Sd):

Ombud:

Fagerholm, Karl-August, f. 01. Riksdagens talman, Helsingfors.
Henriksson, Gunnar, f. 05. Redaktör, Järvenpää.
Kajala, Olavi, f. 05. Stadsdirektör, Lahtis.
Leskinen, Väinö, f. 17. Partisekretäre, Helsingfors.
Malkamäki, Aino, f. 95. Folkskollärare, Janakkala.

Suppleanter:

Paasio, Rafael, f. 03. Chefredaktör, Åbo.
Sundman, Bruno, f. 20. Redaktör, Helsingfors.
Turkka, Arvi, f. 94. Redaktör, Uleåborg.
Lindblom, Olavi, f. 11. Generalsekretäre, Helsingfors.
Salmela-Järvinen, Martta, f. 92. Verksamhetsledare, Helsingfors.

Maalaisliitto/Agrarförbundet (MI):

Ombud:

Heljas, Lennart, f. 96. Förste vicetalman, Kuopio.
Klemola, Kauno, f. 06. Agronom, Kanus.
Kähönen, Urho, f. 10. Agronom, Karislojo.
Simonen, Vieno, f. 98. Jordbrukare, Polvijärvi.

Suppleanter:

Kämäräinen, Kalle, f. 92. Jordbrukare, Kiuruvesi.
Häppölä, Leo, f. 11. Jordbrukare, Tuulos.
Pakkanen, Atte, f. 12. Agronom, Helsingfors.
Rantamaa, Antti, f. 04. Pastor, Joroinen.

Suomen Kansan Demokraattinen Liitto/Demokratiska Förbundet för Finlands Folk (Skdl):

Ombud:

Kilpi, Eino, f. 89. Redaktör, Helsingfors.

Suppleanter:

Kilpi, Sylvi-Kyllikki, f. 99. Fil. kand., Helsingfors.

Ombud:

Kuusinen, Hertta, f. 04. Redaktör,
Helsingfors.
Ryömä, Mauri, f. 11. Chefredaktör,
Helsingfors.

Suppleanter:

Nederström-Lundén, Judit, f. 98. Bok-
författare, Åbo.
Rosenberg, Gösta, f. 11. Redaktör, Hel-
singfors.

Kansallinen Kokoomus/Nationella Samlingspartiet (Kok):

Ombud:

Salminen, Arvo, f. 96. Regeringsråd,
Helsingfors.
Wiherheimo, Toivo Antero, f. 98. Fil.
mag., Helsingfors.

Suppleanter:

Hakala, Jaakko, f. 12. Pastor, Tammer-
fors.
Tuurna, Arno, f. 94. Stadsdirektör,
Helsingfors.

Svenska Folkpartiet (Sv):

Ombud:

Österholm, John, f. 82. Skolråd, Hel-
singfors.

Suppleant:

Wickman, Albin, f. 96. Predikant,
Terjärv.

Suomen Kansanpuolue/Finlands Folkparti (Kp):

Ombud:

Saari, Eino, f. 94. Professor, Helsingfors.

Suppleant:

Karvikko, Irma, f. 09. Fil. mag., Åbo.

Í S L A N D

Regeringen:

Repræsentanten udnævntes den 15. januar 1956.

Benediktsson, Bjarni, f. 08. Dóms- og menntamálaráðherra (justits- og under-
visningsminister), Reykjavík. (Sj.)

Altinget:

Valgene fandt sted den 14. november 1955 for tiden indtil næste valg.

(Efri deild (øverste afdeling) = E. Neðri deild (nederste) = N.)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj.):

Fulltrúar:

Jónsson, Gísli, f. 89. Forseti (formand)
efri deildar, Reykjavík. E. Forfald i
4. session.

Varafultrúar:

Jóhannesson. Se fulltrúar.

Fulltrúar:

Bjarnason, Sigurður, f. 15. Forseti (formand) neðri deildar, Reykjavík. N.

Varafulltrúar:

Jónsson, Magnús, f. 19. Lögfræðingur (cand. jur.), Reykjavík. N.

(*Jóhannesson, Lárus*, f. 98. Hæstaréttarlögmaður (højesteretssagfører), Reykjavík. E.)

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F):

Fulltrúar:

Stefánsson, Bernharð, f. 89. Bankaútibússtjóri (bankfilialbestyrer), Akureyri. E.

Varafulltrúar:

Kristjánsson, Karl, f. 95. Sparisjóðsstjóri (sparekassedirektør), Húsvík. E.

Bjarnason, Ásgeir, f. 14. Óðalsbóndi (gårdejer), Ásgarður. N.

Ásgrímsson, Halldór, f. 96. Kaupfélagsstjóri (brugsforeningsdirektør), Vopnafjörður. N.

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A):

Fulltrúi:

Jónsson, Emil, f. 02. Fyrrv. ráðherra, (fhv. minister), Vita- og hafnamálastjóri (fyr- og havnedirektør), Hafnarfjörður. N.,

Varafulltrúi:

Gíslason, Gylfi P., f. 17. Prófessor, Reykjavík. N.

N O R G E

Regeringen:

Repræsentanterne udnævntes den 20. januar 1956.

Gerhardsen, Einar, f. 97. Statsminister, Oslo. (A)

Lange, Halvard M., f. 02. Utenriksminister, Oslo. (A)

Bergersen, Birger, f. 91. Statsråd, sjef for kirke- og undervisningsdepartementet, Oslo. (A)

Skaug, Arne, f. 06. Statsråd, sjef for handelsdepartementet, Oslo. (A)

Lid, Mons, f. 96. Statsråd, sjef for finans- og tolldepartementet, Oslo. (A)

Varmann, Kolbjørn, f. 04. Statsråd, sjef for samferdselsdepartementet, Tysfjord. (A)

Haugland, Jens, f. 10. Statsråd, sjef for justis- og politidepartementet, Kristianssand. (A)

Harlem, Gudmund, f. 17. Statsråd, sjef for sosialdepartementet, Oslo. (A)

Stortinget:

Valgene fandt sted den 18. november 1955 for tiden den 1. januar 1956
til den 31. december 1956.

(Lagtinget = L. Odelstinget = O.)

Det norske Arbejderparti (A):

Representanter:

Bratteli, Trygve, f. 10. Fhv. statsråd,
Oslo. O.
Hønsvald, Nils, f. 99. Fhv. statsråd,
Sarpsborg. O.
Moe, Finn, f. 02. Fhv. ambassadør,
Oslo. O.
Seweriin, Rakel, f. 06. Fhv. statsråd,
Oslo. O.
Johnsen, Håkon, f. 14. Lagerarbeider,
Trondheim. O.
Hegna, Trond, f. 98. Redaktør, Sta-
vanger. O.
Watnebryn, Olaf, f. 08. Skattekrever,
Drammen. O. Forfald i 4. session.
Lobak, Harald, f. 04. Kontorist, Try-
sil. O.
(*Klippenvåg, Harry*, f. 13. Forretnings-
fører, Kirkenes. O.)

Varamenn:

Klippenvåg. Se representanter.
Hagelia, Magnhild, f. 04. Revisor,
Øyestad. L.
Jaklin, Ingvald, f. 96. Redaktør,
Tromsø. O.
Svendsen, Hartvig, f. 02. Bygnings-
snekker, Ski. O.
Remseth, Jakob, f. 97. Fabrikkarbeider,
Sauda. O.
Engelstad, Gunvald, f. 00. Smed, Ver-
ran. O.
Flatabø, Isak, f. 96. Gårdbruker, Kvam.
O.
Kalrasten, Gunnar, f. 05. Skogsarbeider,
Biri. O.

Høire (H):

Representanter:

Hambro, Carl J., f. 85. Odelstingspresi-
dent, Oslo. O. Forfald i 4. session.
Holm, Chr. L., f. 92. Forvalter, Kvinn-
herad. O.
Olsen, Claudia, f. 96. Kasserer, Tøns-
berg. O.
(*Petersen, Erling*, f. 06. Professor, Bæ-
rum. O.)

Varamenn:

Petersen. Se representanter.
Norvik, Erling, f. 99. Skattefoged,
Vadsø. O.
Christie, Hartvig, f. 93. Sogneprest,
Bærum. O.

Venstre (V):

Representanter:

Røiseland, Bent, f. 02. Lagtingspresident,
Holum. L.
Sundt, Arthur, f. 99. Høgsterettsadvo-
kat, Bergen. O.

Varamenn:

Benum, Olav, f. 97. Fylkesagronom,
Vemundvik. O.
Vindenes, Erling, f. 00. Gårdbruker,
Nordfold. O.

Kristelig Folkeparti (KF):

Representanter:	Varamenn:
<i>Bondevik, Kjell</i> , f. 01. Rektor, Sauda, O.	<i>Toven, Knut</i> , f. 97. Gårdbruker, Nes-set. O.
<i>Wikborg, Erling</i> , f. 94. Høgsterettsadvokat, Oslo. L.	<i>Askildsen, Arne</i> , f. 98. Lensmann, Mandal. O.

Bondepartiet (B):

Representant:	Varamann:
<i>Leirfall, Jon</i> , f. 99. Gårdbruker, Hegra. O.	<i>Borgen, Hans</i> , f. 08. Gårdbruker, Fet. O.

SVERIGE

Regeringen:

Repræsentanterne forordnedes den 13. januar 1956.

<i>Erlander, Tage</i> f. 01. Statsminister, Bromma. (s)	<i>Hedlund, Gunnar</i> , f. 00. Statsråd och chef för inrikesdepartementet, Rådom. (bf)
<i>Undén, Östen</i> , f. 86. Minister för utrikes ärendena, Stockholm. (s)	(<i>Lindell, Ingvar</i> f. 04. Statsråd, Stockholm. (s) Forfald i 4. session.)
<i>Zetterberg, Herman</i> , f. 04. Statsråd och chef för justitiedepartementet, Bromma. (s)	<i>Lange, Gunnar</i> , f. 09. Statsråd och chef för handelsdepartementet, Bromma. (s)

Riksdagen:

Valgene fandt sted den 17.—18. januar 1956 for tiden indtil valg næste gang finder sted.

(Första kammaren = F. Andra kammaren = A.)

Sveriges socialdemokratiska arbetarepartiet (s):

Ombud:	Suppleanter:
<i>Sandler, Rickard</i> f. 84. Förutv. statsminister, Stockholm. F.	<i>Sjödahl</i> . Se ombud.
<i>Andersson, Birger</i> , f. 01. Redaktör, Tidaholm. F.	<i>Gillström, Anselm</i> , f. 99. Chefredaktör, Skönsberg. F.
<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , f. 89. Fru, f. d. lärare, Göteborg. F.	<i>Ahlkvist, Emil</i> , f. 99. Cementgjutare, Jordholmen. F.
<i>Strand, Axel</i> , f. 93. Förste vice talman, Stockholm. F. Forfald i 4. session.	<i>Pettersson, Georg</i> , f. 07. Ombudsman, Visby. F.

Ombud:

(*Sjödahl, Edgar*, f. 87. F. d. lektor, Göteborg. F.)

Severin, Frans f. 89. F. d. statssekreterare, Stockholm. A.

Edberg, Rolf f. 12. Chefredaktör, Göteborg. A.

Andersson, Olof, i Malmö, f. 87. Bankofullmäktig, Malmö. A.

Skoglund, Gösta, i Umeå, f. 03. Folkskollärare, Umeå. A.

Varamenn:

Västberg, Disa, f. 91. Förbundsordförande, Stockholm. A.

Schlstedt, Ossian, f. 04. Chefredaktör, Eskilstuna. A.

Netzén, Gösta, f. 08. Chefredaktör, Malmö. A.

Jonsson, Sigfrid, i Strömsund, f. 10. Skogsarbetare, Strömsund. A.

Folkpartiet (fp):

Ombud:

Ohlon, Sven Em., f. 88. F. d. rektor, Göteborg. F.

Ohlin, Bertil f. 99. Förutv. statsråd, Stockholm. A.

Svensson, Waldemar, i Ljungskile, f. 97. Riksgäldsfullmäktig, Ljungskile. A. Forfald i 4. session.

Rylander, Olov, f. 00. Borgmästare, Västerås. A.

(*Sandström, Ragnhild*, f. 01. Folkskollärare, Teg. A.)

Suppleanter:

Andersson, Axel, f. 99. Chefredaktör, Örnsköldsvik. F.

Sandström. Se ombud.

Helén, Gunnar, f. 18. Fil. dr., Saltsjö-Duvnäs. A.

Bondeförbundet (bf):

Ombud:

Werner, Oscar f. 89. Hemmansägare, Sunne. F.

Pettersson, Anders, i Dahl, f. 88. Lantbrukare, Vessigebro. A.

Suppleanter:

Pålsson, Olof, f. 93. Häradsdomare, Lit. F.
Bengtsson, Torsten, f. 14. Redaktör, Jönköping. F.

Ericsson, Gunnar, i Näs, f. 06. Lantbrukare, Vimmerby. A.

Högern (h):

Ombud:

Ewerlöf, Knut, f. 90. Förutv. statsråd, Stockholm. F.

Skoglund, Martin, i Doverstorp, f. 92. Förste vice talman, Doverstorp. A.

Suppleanter:

Andersson, Ebon, f. 96. Fröken, bibliotekarie, Stockholm. F.

Braconier, Jean, f. 07. Redaktör, Malmö. A.

Sagliste

(fastsat af rådet ved mødet den 27. januar 1956 i henhold til arbejdsordningens § 9)

Udsatte sager:

- Sag A 1: Udsat sag om ensartet nordisk abortlovgivning.
- A 2: Udsat sag om retslig ligestilling for nordiske medborgere, forsåvidt angår kystfart i norske og svenske farvande.
- A 3: Udsat sag om organiseringen af det nordiske lovsamarbejde.
- A 4: Udsat sag om større enhed i de nordiske landes lovgivning vedrørende arbejdsret, samt
Ændringsforslag om kvindeligt deltidsarbejde (forelagt af Anna Sjöström-Bengtsson).
- A 5: Udsat sag om nedsættelse af en parlamentarisk komité til løsning af spørgsmålet om nordiske borgeres retsstilling i et andet nordisk land.
- A 6: Udsat sag om organiseringen af sundhedssamarbejdet.
- A 7: Udsat sag om fælles nordisk journalistuddannelse.
- A 8: Udsat sag om fonder for kulturelt samarbejde.

Forslag:

- Sag A 9: Medlemsforslag om oprettelse af et nordisk sygehustidsskrift, (forelagt af Erik Fast).
- A 10: Medlemsforslag om oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut, (forelagt af Rolf Edborg og Chr. L. Holm), samt
Ændringsforslag om nordisk samvirke indenfor ernæringsforskningen, (forelagt af den svenske regering).
- A 11: Medlemsforslag om samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshemmedes) problemer, (forelagt af Birger Andersson og Kaj Bundvad).
- A 12: Medlemsforslag om norsk-svenske toldsteder, (forelagt af Jon Leirfall og Trond Hegna).
- A 13: Medlemsforslag om større ensartethed mellem de nordiske landes lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken, (forelagt af Sigurður Bjarnason, Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Olov Rylander, Frans Severin, Arthur Sundt og Knud Thøstrup).

- A 14: Medlemsforslag om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning, (forelagt af Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Sven Em. Ohlon).
- A 15: Medlemsforslag om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande, (forelagt af Marius Buhl, Rolf Edberg og Gunnar Ericsson).
- A 16: Medlemsforslag om udvidet samarbejde på det strafferetlige område, (forelagt af Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Olov Rylander, Frans Severin, Arthur Sundt og Knud Thestrup).
- A 17: Medlemsforslag om et nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning, (forelagt af Harald Løbak).
- A 18: Medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser, (forelagt af Sigurður Bjarnason, Holger Eriksen, Nils Hønsvald og Frans Severin).
- A 19: Medlemsforslag om lettelser for udveksling af sundhedsplejersker og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse, (forelagt af Nina Andersen, Claudia Olsen og Anna Sjöström-Bengtsson).
- A 20: Medlemsforslag om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde, (forelagt af Sven Em. Ohlon).
- A 21: Medlemsforslag om øget samvirke mellem Finland, Norge og Sverige på rensdyravlens område, (forelagt af Olof Pålsson og Oscar Werner).
- A 22: Medlemsforslag om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning, (forelagt af Sigurður Bjarnason, Erik Eriksen, Nils Hønsvald og Frans Severin).
- A 23: Medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde, (forelagt af Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Olov Rylander og Waldemar Svensson).
- A 24: Medlemsforslag om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til at benytte deres modersmål i skolearbejdet, (forelagt af Rolf Edberg).
- A 25: Regeringsforslag om nordisk kriminologisk samarbejde, (forelagt af den svenske regering).
- A 26: Medlemsforslag om udgivelse af en nordisk domssamling, (forelagt af Olov Rylander og Knud Thestrup).
- A 27: Regeringsforslag angående samarbejde om transportøkonomisk forskning, (forelagt af den norske regering).
- A 28: Medlemsforslag om samordning af nordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning vedrørende indkomst og formue, (forelagt af Gísli Jónsson).
- A 29: Medlemsforslag vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris til præsident J. K. Paasikivi, (forelagt af Eino Kilpi, Hertta Kuusinen og Mauri Ryömä).

Beretninger:

- Sag C 1: Beretning fra Det nordiske Udvalg for Lovsamarbejde, (fremsendt af den danske regering).
- C 2: Beretning fra Nordisk Kulturkommission, (fremsendt af den danske regering), samt
Tillæggsforslag angående ophævelse af told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område, (forelagt af Finn Moe).
- C 3: Beretning fra Den nordiske socialpolitiske Komité, (fremsendt af den danske regering).
- C 4: Beretning fra Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m., (fremsendt af den svenske regering).
- C 5: Beretning om nordisk økonomisk samarbejde, (fremsendt af den danske, norske og svenske regering).
- C 6: Beretning om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen, (afgivet af den danske regering).
- C 7: Beretning om „fugleflugtruten“ Rødby—Fehmarn, (afgivet af den danske regering).
- C 8: Beretning om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål, (afgivet af den norske regering), samt
Tillæggsforslag om nordisk samarbejde vedrørende den fredelige anvendelse af atomenergien, (forelagt af Rolf Edberg, Sven Em. Ohlon og Rickard Sandler).
- C 9: Beretning om vejforbindelser Norge—Sverige 1955, (afgivet af den norske regering).
- C 10: Beretning om nordisk samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik, (afgivet af den danske regering).

Meddelelser:

- Sag D 1: Meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 2: Meddelelser om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund, (indsendt af den danske og svenske regering).
- D 3: Meddelelser om rekommandation nr. 6, punkt b/1953 angående konvention om sociale ydelser, (indsendt af den danske og svenske regering).
- D 4: Meddelelser om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske borgers retsstilling i andet nordisk land, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

- D 5: Meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 6: Meddelelser om rekommandation nr. 9, punkt 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelse i toldkontrollen med rejsende, (indsendt af den danske, islandske og svenske regering).
- D 7: Meddelelser om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 8: Meddelelse om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur, (indsendt af den norske regering), samt
Tillæggsforslag angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur, (forelagt af Ole Bjørn Kraft).
- D 9: Meddelelser om rekommandation nr. 4/1954 angående toldlettelse ved forsendelser af oplysende film, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 10: Meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 11: Meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 12: Meddelelse om rekommandation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede ILO-konventioner, (indsendt af den norske regering).
- D 13: Meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 angående et nordisk carnet-område, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 14: Meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 15: Meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 16: Meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 17: Meddelelser om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk sundhedshøjskole, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 18: Meddelelser om rekommandation nr. 13/1954 angående fælles sundhedstjeneste for søfolk, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 19: Meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

- D 20: Meddelelser om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde vedrørende lægemidler, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 21: Meddelelser om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 22: Meddelelser om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 23: Meddelelser om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m., (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 24: Meddelelser om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 25: Meddelelser om rekommandation nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande, (indsendt af den islandske og svenske regering).
- D 26: Meddelelser om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 27: Meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående nordisk økonomisk samarbejde, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 28: Meddelelser om rekommandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer, (indsendt af den danske og svenske regering).
- D 29: Meddelelser om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske medborgeres ret til at drive næring, (indsendt af den danske og svenske regering).
- D 30: Meddelelser om rekommandation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 31: Meddelelser om rekommandation nr. 29/1954 angående nordiske patenter, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 32: Meddelelser om rekommandation nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen, (indsendt af den danske og svenske regering).
- D 33: Meddelelser om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 34: Meddelelser om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmnævn, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

- D 35: Meddelelser om rekommandation nr. 3/1955 angående et nordisk pavillonanlæg på biennalen i Venedig, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 36: Meddelelser om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 37: Meddelelser om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelser ved midlertidig indførelse af anlægsmaskiner m. m., (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 38: Meddelelser om rekommandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 39: Meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande, (indsendt af den islandske regering).
- D 40: Meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelse for den internordiske bus- og lastbiltrafik, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 41: Meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanetakster m. m., (indsendt af den danske regering).
- D 42: Meddelelser om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere m. fl., (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 43: Meddelelser om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheders forsendelser for toldgranskning, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 44: Meddelelser om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 45: Meddelelser om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog, (indsendt af den danske, norske og svenske regering).
- D 46: Meddelelser om rekommandation nr. 14/1955 angående fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 47: Meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 angående korsbåndstakster og teleprinter- og telexstakster, (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).
- D 48: Meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde om trafiklovgivning, (indsendt af den danske og svenske regering).

Sagernes fordeling på udvalg

Det juridiske udvalg

- Sag A 3. Udsat sag om organiseringen af det nordiske lovsamarbejde.
- A 5. Udsat sag om nedsættelse af en parlamentarisk komité til løsning af spørgsmålet om nordiske borgeres retsstilling i et andet nordisk land.
- A 13. Medlemsforslag om større ensartethed mellem de nordiske landes lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken.
- A 16. Medlemsforslag om udvidet samarbejde på det strafferetlige område.
- A 22. Medlemsforslag om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning.
- A 25. Regeringsforslag om nordisk kriminologisk samarbejde.
- A 26. Medlemsforslag om udgivelse af en nordisk domssamling.
- A 29. Medlemsforslag vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris til præsident J. K. Paasikivi.
- C 1. Beretning fra Det nordiske udvalg for lovsamarbejde.
- D 4. Meddelelser om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske borgeres retsstilling i andet nordisk land.
- D 24. Meddelelser om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt.
- D 25. Meddelelser om rekommandation nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande.
- D 26. Meddelelser om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd.
- D 28. Meddelelser om rekommandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer.
- D 29. Meddelelser om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske medborgeres ret til at drive næring.
- D 30. Meddelelser om rekommandation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri.
- D 31. Meddelelser om rekommandation nr. 29/1954 angående nordiske patenter.

- Sag D 32. Meddelelser om rekommandation nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen.
- D 33. Meddelelser om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation.
- D 44. Meddelelser om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning.

Kulturudvalget

- Sag A 7. Udsat sag om fælles nordisk journalistuddannelse.
- A 8. Udsat sag om fonder for kulturelt samarbejde.
- A 10. Medlemsforslag om oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut.
- Ændringsforslag om nordisk samvirke indenfor ernæringsforskningen.
- A 14. Medlemsforslag om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning.
- A 15. Medlemsforslag om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande.
- A 18. Medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser.
- A 24. Medlemsforslag om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til at benytte deres modersmål i skolearbejdet.
- C 2. Beretning fra Nordisk Kulturkommission.
- Tillæggsforslag angående ophævelse af told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område.
- D 5. Meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde.
- D 8. Meddelelse om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur.
- Tillæggsforslag angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur.
- D 23. Meddelelser om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m.
- D 34. Meddelelser om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmsnævn.
- D 35. Meddelelser om rekommandation nr. 3/1955 angående et nordisk pavillonanlæg på Biennalen i Venedig.
- D 38. Meddelelser om rekommandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område.
- D 45. Meddelelser om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog.

Det socialpolitiske udvalg

- Sag A 1. Udsat sag om ensartet nordisk abortlovgivning.
- A 4. Udsat sag om større enhed i de nordiske landes lovgivning vedrørende arbejdsret.
- Ændringsforslag vedrørende kvindeligt deltidsarbejde.
- A 6. Udsat sag om organiseringen af sundhedssamarbejdet.
- A 9. Medlemsforslag om oprettelse af et nordisk sygehustidsskrift.
- A 11. Medlemsforslag om samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshemmedes) problemer.
- A 17. Medlemsforslag om et nordisk institut for videnskabelig alkohol-forskning.
- A 19. Medlemsforslag om lettelser for udveksling af sundhedsplejersker og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse.
- C 3. Beretning fra Den nordiske socialpolitiske komité.
- C 6. Beretning om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen.
- C 10. Beretning om nordisk samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik.
- D 3. Meddelelser om rekommandation nr. 6 punkt b/1953 angående konvention om sociale ydelser.
- D 12. Meddelelse om rekommandation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede ILO-konventioner.
- D 15. Meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet.
- D 16. Meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik.
- D 17. Meddelelser om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk sundhedshøjskole.
- D 18. Meddelelser om rekommandation nr. 13/1954 angående fælles sundheds-tjeneste for søfolk.
- D 19. Meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel.
- D 20. Meddelelser om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde vedrørende lægemidler.
- D 21. Meddelelser om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område.
- D 22. Meddelelser om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen.
- D 36. Meddelelser om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse.
- D 42. Meddelelser om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere m. fl.

Trafikudvalget

- Sag A 2. Udsat sag om retslig ligestilling for nordiske medborgere, forsåvidt angår kystfart i norske og svenske farvande.
- A 12. Medlemsforslag om norsk-svenske toldsteder.
- A 21. Medlemsforslag om øget samvirke mellem Finland, Norge og Sverige på rensdyravlens område.
- A 27. Regeringsforslag angående samarbejde om transportøkonomisk forskning.
- C 4. Beretning fra Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m.
- C 7. Beretning om „fugleflugtruten“ Rødby—Fehmarn.
- C 9. Beretning om vejforbindelser Norge—Sverige 1955.
- D 1. Meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion.
- D 2. Meddelelser om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund.
- D 6. Meddelelser om rekommandation nr. 9 pkt. 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelser i toldkontrollen med rejsende.
- D 9. Meddelelser om rekommandation nr. 4/1954 angående toldlettelser ved forsendelser af oplysende film.
- D 10. Meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser.
- D 11. Meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster.
- D 13. Meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 angående et nordisk carnet-område.
- D 14. Meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed.
- D 39. Meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande.
- D 40. Meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelser for den internordiske bus- og lastbiltrafik.
- D 41. Meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanetakster m. m.
- D 43. Meddelelser om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheders forsendelser for toldgranskning.
- D 46. Meddelelser om rekommandation nr. 14/1955 angående fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom.
- D 47. Meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 angående korsbåndtakster og teleprinter- og telextakster.
- D 48. Meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde om trafiklovgivning.

Det økonomiske udvalg

- Sag A 20. Medlemsforslag om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde.
- A 23. Medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde.
- A 28. Medlemsforslag om samordning af nordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning vedrørende indkomst og formue.
- C 5. Beretning om nordisk økonomisk samarbejde.
- C 8. Beretning om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål.
- Tillæggsforslag om nordisk samarbejde vedrørende den fredelige anvendelse af atomenergien.
- D 7. Meddelelser om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri.
- D 27. Meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående nordisk økonomisk samarbejde.
- D 37. Meddelelser om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelse ved midlertidig indførelse af anlægsmaskiner m. m.

Oversigt over 4. session

(København, januar—februar 1956)

Rådets plenarmøder holdtes i landstingets tidligere mødesal på Christiansborg. Pladsfordelingen i salen fremgår af oversigten sidst i bindet. Til udvalgenes, delegationernes og præsidiets møder såvel som til sekretariaterne og til pressen var der stillet lokaler til rådighed i samme fløj af Christiansborg.

Plenarmøder:

Fredag den 27. januar kl. 11—12; kl. 15—18
 Lørdag den 28. januar kl. 10—12.45
 Tirsdag den 31. januar kl. 15—17.15
 Onsdag den 1. februar kl. 15—16.45
 Torsdag den 2. februar kl. 13.30—15; kl. 15.25—17.35
 Fredag den 3. februar kl. 10.30—13.25; kl. 14.15—18.10

Udvalgsmøder:

Det juridiske udvalg

Fredag den 27. januar kl. 12
 Lørdag den 28. januar kl. 15
 Mandag den 30. januar kl. 10 og kl. 15
 Tirsdag den 31. januar kl. 10
 Onsdag den 1. februar kl. 10

Kulturudvalget

Fredag den 27. januar kl. 12
 Lørdag den 28. januar kl. 15
 Mandag den 30. januar kl. 10 og kl. 16
 Tirsdag den 31. januar kl. 10
 Onsdag den 1. februar kl. 10
 Torsdag den 2. februar kl. 11

Det socialpolitiske udvalg

Fredag den 27. januar kl. 12
 Lørdag den 28. januar kl. 15
 Mandag den 30. januar kl. 10 og kl. 15
 Tirsdag den 31. januar kl. 10
 Onsdag den 1. februar kl. 10

Trafikudvalget

Fredag den 27. januar kl. 12.05
 Lørdag den 28. januar kl. 15
 Mandag den 30. januar kl. 10 og kl. 15
 Tirsdag den 31. januar kl. 10
 Onsdag den 1. februar kl. 10

Det økonomiske udvalg

Fredag den 27. januar kl. 12.10
 Lørdag den 28. januar kl. 15
 Mandag den 30. januar kl. 10.10 og kl. 15.10
 Tirsdag den 31. januar kl. 10 og kl. 17.25
 Onsdag den 1. februar kl. 10 og kl. 16.45
 Fredag den 3. februar kl. 9.15

Særlige arrangementer:

Fredag den 27. januar var folketingets præsidium vært for medlemmerne, sekretariatene og eksperterne, og folketingets præsidium og presseloge for journalisterne ved frokoster i folketingets restaurant.

Lørdag den 28. januar inviterede folketingets præsidium deltagerne i sessionen til Mozarts opera „Cosi fan tutte“ i Det kgl. Teater med efterfølgende souper i folketingets restaurant.

Søndag den 29. januar foranstaltede rådets danske delegation en udflugt i busser til Roskilde domkirke med efterfølgende rundtur i Københavns moderne forstadsbebyggelser.

Mandag den 30. januar var delegationerne gæster ved aftensammenkomster i de nationale ambassader.

Tirsdag den 31. januar indbød de danske partigrupper deres meningsfæller fra de andre lande til aftensammenkomster.

Onsdag den 1. februar var den danske regering ved stats- og udenrigsministeren vært ved en musikalsk soiré i folketingets fællessal med efterfølgende souper i folketingets restaurant.

PROTOKOL

PROTOKOL

27. jan. (1)

Protokol

1. møde (1. del)

Fredag den 27. januar 1956 kl. 11

Præsidenter: Bertil Ohlin (1—3) og Erik Eriksen (4—9)

Dagsorden:

1. Åbningstale af præsidenten, rigsdagsmand Bertil Ohlin.
2. Navneopråb, godkendelse af medlemsliste.
3. Valg af præsidium.
4. Tale af den nyvalgte præsident.
5. Tale af formanden for Finlands delegation.
6. Samtykke til, at sager optages til behandling, skønt aktstykkerne er tilstillet medlemmerne senere end 6. januar 1956.
7. Fastsættelse af saglisten.
8. Fastsættelse af antallet af udvalg under sessionen.
9. Valg af medlemmer til udvalgene.
10. Rapport fra Nordisk Råds præsidium om dets virksomhed mellem 3. og 4. session.
- 11.—97. De på saglisten opførte sager tilligemed de i tilslutning til disse stillede tillægs- og ændringsforslag.

1.

Åbningstale af præsidenten, Bertil Ohlin.

Præsidenten: För tre år sedan öppnades i denna sal Nordiska rådets första session. Det var en historisk händelse, som markerade att en ny fas i det nordiska samarbetet skulle börja. När rådet i dag inleder sin fjärde session

är det åter en viktig händelse, ty vi kan med glädje hälsa representanter för Finland välkomna att deltaga i vårt arbete. Vi har känt det som om en stol stod tom, när inte Finland var med — det land som sedan sekler på en utsatt post hävdar nordisk rätt och kultur. Först nu är vår nordiska krets fulltalig.

Vid rådsmötet i Stockholm valdes till rådets president ordföranden i den svenska gruppen, professor Nils Herlitz. Då hans mandat som riksdagsman utgått, kan han inte längre delta i rådets arbete eller utöva funktionen som president. Det har fallit på min lott att som ny ordförande i den svenska gruppen överta hans uppgift. Jag är glad att få från Nils Herlitz överbringa en hjärtlig hälsning. Vi vet alla att han, som gjort så betydelsefulla insatser på det nordiska området, följer vårt arbete med levande intresse.

Det fanns i vår krets ända till i fjol en eldsjäl, som ville satsa allt han hade på Nordens sak: Hans Hedtoft kommer att saknas varje gång vi träffas i detta ärende. Våra tankar och känslor har tolkats efter hans bortgång under rådets förra session, men jag känner ett behov av att än en gång erinra om honom.

Mellan de båda sessionerna har en högt uppskattad ledamot, stortingsman Einar Frogner avlidit. Han åtnjöt i vår

krets allmän uppskattning för duglighet, hjärtlighet, mänsklighet. Vi minns honom med tacksamhet för vad han utträttade och för vad han var som arbetskamrat.

Den uppgift som ligger framför oss är att föra Nordens folk tillsammans i vardagens arbete. Tålmodigt och mödosamt detaljarbete, som lägger sten till sten, kräves härför. Vi bygger på en grund av förståelse och förarbete, som lagts av många organisationer och enskilda. Men jag vill gärna framhålla vikten av föreningarna Nordens arbete — under det senaste kvartsseklet här i landet nära förbundet med namnet Bramsnæs.

Arbetet på nordiskt närmande sker nu under andra betingelser än före det senaste världskriget. Både inom Norden och utanför väntar man att 1950-talet skall bringa mera radikala framsteg. På oss i Nordiska rådet lägges här ett stort ansvar. När vi inte vad som väntas — lyckas vi inte bana vägen för mera långtgående reformer än under mellankrigstiden, så betyder det ett nederlag. Nordiska rådet är tänkt som ett instrument för väsentliga ting. Det går inte att om några år säga att vi menade ingenting allvarligt därmed.

Ute i Europa står Norden i dag i flera avseenden som en förebild när det gäller samförstånd och samarbete mellan närstående folk. Men om inte min blick går vilse, är beslutsamheten att snabbt utbygga samverkan över gränserna på många håll större i Väst-europa än hos oss — trots våra i mycket gynnsammare förutsättningar.

Under den atomålder som nu tycks randas blir det världspolitiska perspektivet ett annat än förr — för Väst-europa i allmänhet, men även för oss i Norden. Vi hoppas alla att världen skall besparas ett undergångsdån av exploderande vätebomber och att atomkraften skall bli ett medel till ljusa och fredliga levnadsvillkor för människorna i alla länder. Jag minns än i dag tydligt

som var det i går ett möte långt bortom haven för snart 20 år sedan med Niels Bohr, ett av de genier som lagt grunden till vår tids vetenskapliga revolution. Han gav uttryck för en stark oro att människorna inte skulle lösa de samlevnadsproblem för nationerna, som måste lösas i en tid då väldiga naturkrafter upptäcktes. Utan deras lösning hotar katastrofer. Vi i Norden vill sluta upp bland alla dem, som förenar sina krafter för fredens och mänsklighetens sak. Jag tror att vi skulle öka våra möjligheter i den vägen, om vi tog ett fastare tag för lösning av våra egna inomnordiska spörsmål. Pascal har en gång sagt: "Innan man vet, har man lov att hesitera, men när man vet, gäller det att marschera". Vem kan inte instämna häri?

I förhoppning att denna nya arbetsperiod skall bringa Nordens folk ett väsentligt steg närmare vad vi eftersträvar, förklarar jag Nordiska rådets fjärde session öppnad.

2.

Navneopråb, godkendelse af medlemsliste.

Der foretoges navneopråb på grundlag af nedenstående medlemsliste, opstillet i overensstemmelse med § 6 i arbejdsordningen.

Regeringsrepræsentanter.

Benediktsson, Bjarni, dóms- og menntamálaráðherra, Island.
 Bergersen, Birger, statsråd, sjef for kirke- og undervisningsdepartementet, Norge.
 Bomholt, Julius, undervisningsminister, Danmark.
 Christiansen, Chr., fiskeriminister, Danmark.
 Christiansen, Ernst, minister, Danmark.
 Erlander, Tage, statsminister, Sverige.
 Gerhardsen, Einar, statsminister, Norge.
 Groes, Lis, minister for handel, industri og søfart, Danmark.

- Hansen, H. C., stats- og udenrigsminister, Danmark.
- Harlem, Gudmund, statsråd, sjef for socialdepartementet, Norge.
- Haugland, Jens, statsråd, sjef for justis- og politidepartementet, Norge.
- Hedlund, Gunnar, statsråd och chef för inrikesdepartementet, Sverige.
- Henriksson, Weio, justitieminister, Finland.
- Hækkerup, Hans, justitsminister, Danmark.
- Kampmann, Viggo, finansminister, Danmark.
- Kekkonen, Urho, statsminister, Finland.*)
- Krag, J. O., økonomi- og arbejdsminister, Danmark.
- Lange, Gunnar, statsråd och chef för handelsdepartementet, Sverige.
- Lange, Halvard, utenriksminister, Norge.
- Lid, Mons, statsråd, sjef for finans- og tolldepartementet, Norge.
- Lindberg, Kai, minister for offentlige arbejder, Danmark.
- Lindell, Ingvar, statsråd, Sverige.*)
- Petersen, Carl, indenrigsminister, Danmark.
- Skaug, Arne, statsråd, sjef for handelsdepartementet, Norge.
- Tervo, Penna, finansminister, Finland.
- Tiainen, Hannes, minister i ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena, Finland.
- Undén, Östen, minister för utrikes ärendena, Sverige.*)
- Varmann, Kolbjørn, statsråd, sjef for samferdselsdepartementet, Norge.
- Virolainen, Johannes, utrikesminister, Finland.*)
- Zetterberg, Herman, statsråd och chef för justitiedepartementet, Sverige.
- Bjarnason, Sigurður, Island.
- Bondevik, Kjell, Norge.
- Bratteli, Trygve, Norge.
- Buhl, Marius, Danmark.
- Bundvad, Kaj, Danmark.
- Christensen, N. Chr., Danmark.
- Dahlgaard, Bertel, Danmark.
- Edberg, Rolf, Sverige.
- Einer-Jensen, O. E., Danmark.
- Eriksen, Erik, Danmark.
- Eriksen, Holger, Danmark.
- Ewerlöf, Knut, Sverige.
- Fagerholm, K.-A., Finland.
- Foss, Einar P., Danmark.
- Gram, Victor, Danmark.
- Hegna, Trond, Norge.
- Heljas, Lennart, Finland.
- Henriksson, Gunnar, Finland.
- Holm, Chr. L., Norge.
- Hækkerup, Per, Danmark.
- Hønsvald, Nils, Norge.
- Jóhannesson, Lárus, Island.
- Johnsen, Håkon, Norge.
- Jónsson, Emil, Island.
- Jørgensen (Lejre), Jørgen, Danmark.
- Kajala, Olavi, Finland.
- Kilpi, Eino, Finland.
- Kleemola, K., Finland.
- Klippenvåg, Harry, Norge.
- Kraft, Ole Bjørn, Danmark.
- Kuusinen, Hertta, Finland.
- Kähönen, Urho, Finland.
- Leirfall, Jon, Norge.
- Leskinen, Väinö, Finland.
- Løbak, Harald, Norge.
- Malkamäki, Aino, Finland.
- Moe, Finn, Norge.
- Nielsen, Harald, Danmark.
- Ohlin, Bertil, Sverige.
- Ohlon, Sven Em., Sverige.
- Olsen, Claudia, Norge.
- Pedersen, Gustav, Danmark.
- Petersen, Erling, Norge.
- Pettersson, Anders, Sverige.
- Rylander, Olov, Sverige.
- Ryömä, Mauri, Finland.
- Røiseland, Bent, Norge.
- Saari, Eino, Finland.
- Salminen, Arvo, Finland.

Valgte medlemmer.

- Andersen, Nina, Danmark.
- Andersson, Birger, Sverige.
- Andersson, Olof, Sverige.
- Bjarnason, Ásgeir, Island.

*) ikke ankommet ved opråbet.

Sandler, Rickard, Sverige.
 Sandström, Ragnhild, Sverige.
 Seweriin, Rakel, Norge.
 Severin, Frans, Sverige.
 Simonen, Vieno, Finland.
 Sjö Dahl, Edgar, Sverige.
 Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.
 Skoglund, Gösta, Sverige.
 Skoglund, Martin, Sverige.
 Stefánsson, Bernharð, Island.
 Sundt, Arthur, Norge.
 Thestrup, K., Danmark.
 Werner, Oscar, Sverige.
 Wiherheimo, T. A., Finland.
 Wikborg, Erling, Norge.
 Österholm, John, Finland.

Medlemslisten godkendtes.

3.

Valg af præsidium.

Arbejdsudvalgene havde foreslået, at der til præsident skulle vælges Erik Eriksen, Danmark, og til vicepræsidenter K.-A. Fagerholm, Finland, Sigurður Bjarnason, Island, Nils Hønsvald, Norge, og Bertil Ohlin, Sverige.

Arbejdsudvalgenes forslag vedtoges.

Erik Eriksen overtog herefter ledelsen af forhandlingerne.

4.

Tale af den nyvalgte præsident.

Præsidenten: Lad mine første ord fra denne talerstol være en tak — fra mig selv og fra mine fire kolleger i præsidiet — for den tillid, Nordisk Råd har vist os. Vi føler det ikke blot som en ære, men som et stort og forpligtende ansvar.

På den danske delegations vegne og — det ved jeg sikkert — med fuld og hel tilslutning fra alle danske byder jeg Nordisk Råd velkommen, når det i dag for anden gang i sin korte historie træder sammen på Christiansborg.

Denne hilsen og velkomst gælder hver af dem, der er draget fra det øvrige Norden ned til dette møde. Men alle vil forstå, at det er med særlig glæde, vi i dag hilser repræsentanter for Finlands rigsdag og Finlands regering velkommen på dansk grund.

Da rådet holdt sin første session i dette samme hus for knap tre år siden, vagede Finlands flag side om side med de andre nordiske flag som et vidnesbyrd om, at Finland er og vil forblive en levende og umistelig del af det nordiske fællesskab.

Dette fællesskab finder i dag en ny bekræftelse i denne sal og i denne time. Vi glæder os inderligt derover, fordi vi ved, at det vil blive til berigelse og styrke for alle de nordiske folk.

Jeg tror, jeg tør sige, at fra hele Norden går i dette øjeblik tankerne mod Christiansborg. Men der er een mand, hvis følelser i denne stund har en ganske særlig styrke, og det er vor ven og kammerat, professor Nils Herlitz — han er allerede nævnt — rådets præsident indtil dette års begyndelse.

Forholdene har føjet det sådan, at professor Herlitz ikke længere har sæde i denne forsamling. Men vi har aldrig haft lejlighed til at sige ham tak for hans indsats for rådet. Sammen med Hans Hedtoft, hvis bratte død for netop et år siden var så tungt et tab for den nordiske sag, var Nils Herlitz Nordisk Råds bygmester; han var den, der skrev vor vedtægt, og den, der formede vor arbejdsordning. I hele sin tid som medlem af Nordisk Råds præsidium virkede han utrætteligt for dets sag, både med statsretslærerens sans for de former, som spiller en vigtig rolle i så ny en institutions udvikling, og med et skabende vidsyn på de nordiske opgaver.

Jeg foreslår, at vi, før vi begynder vort arbejde i dag, sender en hilsen til professor Herlitz og takker ham varmt for hans gerning i Nordisk Råd. (For- samlingen gav sin tilslutning ved at rejse sig).

Nordisk Råd har nu tre samlinger bag sig. Derfor er det vel naturligt, at præsidiet, som i særlig grad må føle ansvaret for dets virksomhed, har benyttet lejligheden til at tænke over de former, hvorunder det arbejder. For det er jo indlysende, at så ny en forsamling, der må vandre ad helt uprøvede veje, ikke straks kan finde den endelige og helt rigtige arbejdsmetode. Man må prøve sig frem, gøre sine erfaringer, råde bod på mulige svagheder og derved gøre rådet stadig mere effektivt.

Men det er ikke tilstrækkeligt, at rådet alene tænker over disse problemer, og at man udelukkende vender opmærksomheden mod rådet. Spørgsmålet har større bredde.

I formen er det jo karakteristisk for Nordisk Råd, at repræsentanter for regeringerne og repræsentanter for rigsdagene begge er medlemmer af samme forsamling, omend med lidt forskellig myndighed. Men dette i formen fælles medlemskab er også udtryk for noget reelt og for noget centralt. Nemlig for det forhold, at regeringernes positive og aktive samarbejde med Nordisk Råd er en absolut forudsætning for, at rådets virke kan bære frugt.

Jeg tænker slet ikke på den usandsynlige tanke, at regeringerne skulle nægte at fremme de rekommandationer, rådet har vedtaget. Problemet ligger på et helt andet område.

Vi må aldrig glemme, at det ikke er nogen helt enkel sag at få fem regeringskontorer til at samarbejde. Det kan let blive en langsommelig proces. Alene så simpel en ting som at finde et fælles tidspunkt for møder kan rumme sine vanskeligheder, som iøvrigt heller ikke er ukendte for rådet.

Betingelsen for, at det nordiske samarbejde i sin moderne skikkelse kan foregå efter hensigten, er derfor, at samarbejdet på regeringsplanet bliver så smidigt, så rationelt og så effektivt, som

det overhovedet er muligt. Det er under denne synsvinkel, man skal se f. eks. spørgsmålet om den direkte korrespondance mellem myndigheder i de nordiske lande.

Regeringssamarbejdets effektivitet er des mere nødvendig, fordi det er en forudsætning — og en fornuftig forudsætning — at rådet normalt ikke selv skal skabe sine egne udredningsorganer. Hvor udredninger skal foretages, bør de fremfor alt foretages af regeringskontorerne eller af de permanente samarbejdsorganer.

Under disse forhold bliver det derfor af central betydning, med hvilken kraft regeringskontorerne kan arbejde med de opgaver, som Nordisk Råd rejser. På forhånd ved vi — og det vil jeg gerne understrege — at der indenfor administrationen findes en levende interesse for de nordiske problemer. Derom rummes der meget talende vidnesbyrd i det overordentlig værdifulde offentlige samarbejde, som fandt sted, førend Nordisk Råd blev oprettet.

Blandt de resultater, der redegøres for til denne session, findes fremfor alt konventionen om social tryghed. Den vil jeg i denne sammenhæng gerne nævne som et eksempel — også et eksempel til efterfølgelse — på den indsats, ministeriernes embedsmænd kan gøre for at fremme de nordiske bestræbelser.

Men så må jeg også tilføje, at tempoet nok ikke er lige så stærkt på alle områder som på dette. Det kan skyldes, at der er for lidt arbejdskraft i de pågældende kontorer til, at de kan afse fornøden tid til de nordiske opgaver. Men det kan også være, at det langsomme tempo skyldes de mindre rationelle samarbejdsformer, jeg lige før hentydede til.

Det er naturligvis overordentlig betydningsfuldt at få klarhed over disse problemer. Derfor foreslog præsidiet sidste forår regeringerne at få en fælles drøftelse i stand af alle disse

problemer, og regeringerne svarede med hele den imødekommenhed, rådet altid har mødt hos dem.

I sin henvendelse til regeringerne pegede præsidiets på de problemer, man fandt det særlig vigtigt at få behandlet. Man understregede, at skal der komme fuld effektivitet i det nordiske samarbejde, er det afgørende, at man finder egnede former for samvirken mellem regeringerne. I denne forbindelse pegede man på, at for at opnå dette formål er det vigtigt, at der holdes fælles ministermøder til drøftelse af de spørgsmål, som bør løses på nordisk basis.

Samtidig med at præsidiets fremførte disse synspunkter på organiseringen af samarbejdet på regeringsplanet, udtalte man et ønske om, at regeringerne også medvirkede noget mere aktivt i rådets egentlige arbejde i forbindelse med sessionerne. Præsidiets pegede særlig på tre forhold: man ser gerne, at regeringsforslag forelægges rådet til overvejelse i større omfang end det hidtil noget beskedne. Man vil være glad ved øget deltagelse fra ministrenes side både ved debatterne i plenumsalen og ved de mere fortrolige drøftelser i udvalgene. Endelig udtalte man ønsket om, at regeringernes meddelelser om arbejdet med tidligere rekommandationer måtte blive noget fyldigere end hidtil.

Disse forskellige tanker og flere andre blev drøftet mellem repræsentanterne for regeringerne og præsidiets ved mødet i Fredensborg i oktober. Jeg vil gerne benytte lejligheden til på præsidiets vegne at takke den danske regering, som var vært ved denne lejlighed, og de øvrige regeringer, som deltog i forhandlingerne. Jeg tror, det var værdifuldt at udveksle tanker og erfaringer på denne tvangfri måde, og jeg skulle tro, at det ville være gavnligt med lignende møder med passende mellemrum.

På baggrund af alt det, jeg her har

sagt, vil man forstå, at jeg tillægger de såkaldte meddelelser om regeringernes arbejde med rekommandationerne fra de tidligere sessioner en særlig betydning. Her har nemlig rådet og først og fremmest dets udvalg en udmærket mulighed for at følge, hvordan arbejdet i regeringskontorerne i de enkelte lande og mellem de forskellige landes regeringskontorer skrider frem. Jeg er sikker på, at udvalgene vil benytte sig af denne lejlighed, navnlig i betragtning af, at der her redegøres for en række sager, som blev rejst ved Oslosessionen i sommeren 1954.

Der er her meget at glædes over. På mange områder er der arbejdet overmåde effektivt. Sagerne er undersøgt grundigt. Nogle af dem er bragt til afslutning eller står lige overfor at blive løst. I andre tilfælde er der lagt et solidt grundlag for det videre arbejde med spørgsmålene.

Men må jeg komme med et lille hjertesuk, en lille tilføjelse: meddelelserne er ikke altid lige opbyggelig læsning. Enkelte meddelelser — selv om vigtige ting — svarer med et mildt udtryk ikke ganske til præsidiets ønske om, at de måtte blive „temmelig fyldige“, hvilket medlemmerne jo selv kan overbevise sig om.

Iøvrigt er det naturligvis ikke min hensigt ved denne lejlighed at komme ind på de enkelte konkrete spørgsmål, som nu foreligger til behandling. Heller ikke på det store og interessante problem om det fælles marked. Hvad det angår, kunne jeg forresten tænke mig, at det var praktisk, om vi ventede med den egentlige diskussion af denne sag, til den vender tilbage til plenum fra det økonomiske udvalg. Så har vi sikkert bedre forudsætninger for at kunne diskutere den med større kendskab til hinandens virkelige anskuelser i denne sag.

Derimod føler jeg trang til at slutte med et par almindelige bemærkninger om rådets opgaver og kompetence.

Jeg forstår fra læsning af dagspressen, at der fra en og anden side er udtrykt ængstelse for, at rådet søger at udvikle sig til en slags nordisk overrigsdag, til et nordisk parlament, som skulle kunne påtvinge de enkelte lande sine anskuelser mod deres vilje.

Jeg ved ærlig talt ikke, hvori denne opfattelse har sin oprindelse, og jeg vil tilføje, at det er mig helt umuligt at finde noget sagligt grundlag for den.

I rådets vedtægter er det udtrykkeligt fastslået, hvad der er dets formål: at være organ for *samråd* mellem vore rigsdage og regeringer. Der siges yderligere, at det har til opgave at *drøfte* spørgsmål af fælles interesse og at vedtage rekommandationer til regeringerne.

Disse bestemmelser er ganske klare og utvetydige.

Jeg har da heller ikke i nogen politiske kredse og heller ikke andetsteds mødt udtryk for, at man nærer en anden opfattelse. I Danmark er det i hvert fald ikke. Hos os er man på det rene med, at rådet netop er, hvad det kalder sig: et *råd* og ingen rigsdag, intet parlament. Og man er udmærket tilfreds med dette. Man nærer heller ingen ønsker om at gøre det til noget andet.

Hvilket fornuftigt formål skulle tjenes dermed?

Ingen beslutning, som træffes her, er formelt eller reelt forpligtende overfor den enkelte regering eller den enkelte rigsdag. Selvfølgelig ikke! Og jeg kender ingen, som ønsker det anderledes.

Derfor vil jeg også gerne benytte lejligheden til at ramme en meget lang og spids pæl ned gennem enhver påstand om noget andet.

I Danmark betragter vi Nordisk Råd efter bogstaven som det, det er, og hverken som mere eller som mindre; jeg gentager: et organ for samråd, et sted, hvor man — for at bruge det gamle danske udtryk — kan tale og dele sig tilrette.

Men det er også nok for os. For vi er

overbevist om, at der i alle de nordiske folk er et ønske om at arbejde sammen på alle de områder, hvor det har praktisk betydning, og hvor det er til gavn for dem. Vi har ingen interesse i at skabe samarbejde blot for samarbejdets egen skyld. Det ligger ikke for dansk psyke. Vi nærer heller intet ønske om at gøre institutioner og forhold ens bare for at opfylde teoretiske og ideologiske ønsker.

På den anden side føler vi heller ingen ængstelse for, at samarbejdet over grænserne skal slette de individuelle forskelle, som giver tilværelsen rigdom og kolorit. Hvordan skulle dette forøvrigt kunne ske indenfor Norden med dets vældige udstrækning, dets rigt varierede natur og brogede næringsliv, når det ikke engang trods århundreders uafbrudt centralisering har kunnet ske i det lille, let trafikerede Danmark, som i areal kun udgør $\frac{1}{10}$ af Sveriges overflade.

Vi i Danmark, som af overbevisning er tilhængere af samarbejdet i Norden, og som ved vore partiers valg er udpeget til at repræsentere dem i denne forsamling, vi har intet ønske om, at den nordiske sag skal fremmes i et hastigere tempo, end der er folkelig tilslutning til. Vi har lært af historiens tale i den henseende.

Men vi konstaterer også de mangfoldige og stadig stærkere vidnesbyrd om, at der i folkets brede lag er en voksende opslutning bag det nordiske samarbejde. Det skyldes, at man mere og mere bliver klar over de rige folkelige og kulturelle værdier, det rummer. Det skyldes forståelsen af de mange praktiske muligheder, det åbner adgangen til. Og det hænger vel fremfor alt sammen med, at man føler, at nordisk samarbejde er blevet en nødvendighed.

Vi føler i Danmark, at udviklingen ude i verden i atombombens og automatiseringens tegn tvinger vore små lande til at stå sammen. Vi er bange for, at vor kultur, vort næringsliv, ja, vor

politiske selvbestemmelsesret kan løbe fare, om vi ikke gør det.

Men som så ofte i Danmarks nyere historie, når vore folkelige kræfter søger et rammende udtryk for deres stræben, finder de løsenet hos Norges store digter:

Hvad du evner kast av
i det nærmeste krav.

Og det formår vi udmærket at gøre indenfor rammen af Nordisk Råds vedtægt, som den står i dag.

5.

Tale af formanden for Finlands delegation.

K.-A. Fagerholm: Herr president! Før de venlige vælkommstord den avgående og den nye presidenten här har riktat till Finlands delegation ber jag att på delegationens vägnar få framföra ett mycket hjärtligt tack. Ni kan, mina damer och herrar, vara övertygade om, att vi är djupt tack-samma över att bli välkomnade på detta sätt — jag har nästan en känsla av att detta tillfälle betraktas som den förlorade sonens — eller i varje fall broderns — återkomst.

När Finland nu omsider inträder i Nordiska rådet sker det efter ett enhälligt beslut av Finlands riksdag. Det är möjligt att anslutningen kunde ha avgjorts tidigare medelst flertalsbeslut, men i sådana här frågor är det naturligtvis bättre om enighet kan uppnås.

Trots att Finland inte tidigare varit med i Nordiska rådet tror jag man kan säga, att vi ändå inte blivit alltför mycket efter i det nordiska samarbetet. Vi har hela tiden varit med i många andra former av detta vittförgrenade samarbete och då det varit oss möjligt, har vi också för vår del genomfört

gemensamma nordiska beslut, ägnade att främja våra gemensamma strävanden.

Vi känner oss därför inte som främlingar när vi nu sitter bänkade i denna sal sida vid sida med våra nordiska bröder. En hel del av de frågor, som står upptagna på sessionens dagordning, är oss mer eller mindre bekanta. Men det är klart att då vi inte tidigare varit med i Nordiska rådet och nu hoppar in mitt i arbetet så har vi inte stora möjligheter att denna gång ta så synnerligen aktiv del i arbetet här. De senaste veckorna, som vi borde ha begagnat till att fördjupa oss i de föreliggande problemen, har vi haft händerna fulla med budgetarbetet i riksdagen — Finland har ju kalenderårsbudget — och dessutom har vi som känt haft en liten valkampanj att intressera oss för. Detta gör att vi måste be att denna gång för det mesta få spela åhörarens roll.

De stora frågorna om det nordiska ekonomiska samarbetet hör till dem, som vi inte alls haft tillfälle att fördjupa oss i ur vårt lands synpunkt. Men i dessa som i andra avseenden skall vi göra vårt bästa för att inhämta det för-språng ni andra har. Men det är klart, att Finlands sena inträde i Nordiska rådet inte får vara ett hinder, om de andra nordiska länderna anser att frågorna är tillräckligt utredda och över-tänkta och alltså mogna att beslutas, låt vara att detta i vissa fall kan tänkas medföra svårigheter för oss.

Än en gång ett tack för det vänliga mottagande som beretts Finlands delegation i Nordiska rådet, där vi haft våra tankar och vårt hjärta alltsedan rådet samlades till sin första session. Vår förhoppning är att här i samverkan med det övriga Norden få utföra ett positivt arbete våra länder och folk till fromma och den övriga världen till manande exempel.

6.

Samtykke til, at sager optages til behandling, skønt aktstykkerne er tilstillet medlemmerne senere end den 6. januar 1956.

Præsidenten: Ifølge arbejdsordningens § 3 skal forslag, meddelelser, beretninger og andre dokumenter tilstilles regeringerne og de valgte medlemmer og suppleanter senest 3 uger før sessionens begyndelse.

Jeg foreslår, at der gives tilladelse til, at sager må optages til behandling også i tilfælde, hvor aktstykkerne er tilstillet medlemmerne senere end den 6. januar 1956.

Rådet vedtog, at de nævnte sager kunne optages til behandling.

7.

Fastsættelse af sagliste.

Rådet vedtog at fastsætte saglisten i overensstemmelse med det foreliggende forslag [s. 26—31].

8.

Fastsættelse af antallet af udvalg under sessionen.

Arbejdsudvalgene havde foreslået, at der skulle nedsættes et juridisk udvalg med 13 medlemmer, et kulturudvalg med 13 medlemmer, et socialpolitisk udvalg med 13 medlemmer, et trafikudvalg med 13 medlemmer og et økonomisk udvalg med 17 medlemmer.

Arbejdsudvalgenes forslag vedtoges.

9.

Valg af medlemmer til udvalgene.

Arbejdsudvalgene havde til medlemmer af de respektive udvalg foreslået:

*Det juridiske udvalg: *)*

Sigurður Bjarnason (Sj.), Island, Holger Eriksen (S), Danmark, Knut Ewerlöf (h), Sverige, K.-A. Fagerholm (Sd), Finland, Nils Hønsvald (A), Norge, Urho Kähkönen (Ml), Finland, Gustav Pedersen (S), Danmark, Olov Rylander (fp), Sverige, Arvo Salminen (Kok), Finland, Gösta Skoglund (s), Sverige, Arthur Sundt (V), Norge, Knud Thestrup (KF), Danmark, Erling Wikborg (Kr. f.), Norge.

Kulturudvalget:

Kjell Bondevik (Kr. f.), Norge, Marius Buhl (V), Danmark, Håkon Johnsen (A), Norge, Jørgen Jørgensen (RV), Danmark, Ole Bjørn Kraft (KF), Danmark, Aino Malkamäki (Sd) Finland, Sven Em. Ohlon (fp), Sverige, Erling Petersen (H), Norge, Eino Saari (Kp), Finland, Rickard Sandler (s), Sverige, Anna Sjöström-Bengtsson (s), Sverige, Bernharð Stefánsson (F), Island, John Österholm (Sv), Finland.

Det socialpolitiske udvalg:

Nina Andersen (S), Danmark, Birger Andersson (s), Sverige, Gunnar Henriksson (Sd), Finland, Per Hækkerup (S), Danmark, Lárus Jóhannesson (Sj.), Island, Hertta Kuusinen (Skdl), Finland, Harald Lobak (A), Norge, Harald Nielsen (V), Danmark, Claudia Olsen (H), Norge, Anders Pettersson (bf), Sverige, Rakel Seweriin (A), Norge, Vieno Simonen (Ml), Finland, Edgar Sjö Dahl (s), Sverige.

Trafikudvalget:

Olof Andersson (s), Sverige, Ásgeir Bjarnason (F), Island,

*) Forklaringen på partibetegnelserne findes på p. 18 25.

Kaj Bundvad (S), Danmark,
 N. Chr. Christensen (V), Danmark,
 Victor Gram (S), Danmark,
 Trond Hegna (A), Norge,
 Lennart Heljas (MI), Finland,
 Olavi Kajala (Sd), Finland,
 Eino Kilpi (Skdl), Finland,
 Harry Klippenvåg (A), Norge,
 Jon Leirfall (B), Norge,
 Ragnhild Sandström (fp), Sverige,
 Oscar Werner (bf), Sverige.

Det økonomiske udvalg:

Trygve Bratteli (A), Norge,
 Bertel Dahlgaard (RV), Danmark,
 Rolf Edberg (s), Sverige,
 O.E. Einer-Jensen (S), Danmark,
 Erik Eriksen (V), Danmark,
 Einar P. Foss (KF), Danmark,
 Chr. L. Holm (H), Norge,
 Emil Jónsson (A), Island,
 K. Kleemola (MI), Finland,
 Väinö Leskinen (Sd), Finland,
 Finn Moe (A), Norge,
 Bertil Ohlin (fp), Sverige,
 Mauri Ryömä (Skdl), Finland,
 Bent Røiseland (V), Norge,
 Frans Severin (s), Sverige,
 Martin Skoglund (H), Sverige,
 T. A. Wiherheimo (Kok), Finland.

Arbejdsudvalgenes forslag vedtoges.

Meddelelser.

Præsidenten: I tilslutning til det nu afholdte valg til udvalg skal jeg herved med henvisning til bestemmelserne i arbejdsordningens § 8 meddele, at jeg har udset følgende sekretærer til udvalgene:

dommerfuldmægtig N. C. Pedersen, det juridiske udvalg,
 fuldmægtig P.A. Koch, kulturudvalget,
 ekspeditionssekretær Erik Munch-Petersen, det socialpolitiske udvalg,
 sekretær Axel Gormsen, trafikudvalget,
 fuldmægtig Tyge Dahlgaard, det økonomiske udvalg.

Jeg anmoder om, at udvalgene træder sammen til deres første møde umiddelbart efter, at dette møde er afsluttet.

Det medlem, som ifølge alfabetisk orden står øverst på udvalgslisten, anmoder jeg ifølge tidligere praksis om at lede udvalgets møder, indtil udvalget har valgt sin formand. De pågældende er

i det juridiske udvalg:

Sigurður Bjarnason, Island,

i kulturudvalget:

Kjell Bondevik, Norge,

i det socialpolitiske udvalg:

Nina Andersen, Danmark,

i trafikudvalget:

Olof Andersson, Sverige,

og i det økonomiske udvalg:

Trygve Bratteli, Norge.

Jeg anmoder samtidig hvert udvalg om straks at optage til drøftelse, hvilke regeringsmedlemmer der skal indbydes til at deltage i udvalgsforhandlingerne i overensstemmelse med arbejdsordningens § 13.

Inden jeg om et øjeblik udsætter mødet, som genoptages kl. 15, henleder jeg opmærksomheden på, at det under det næste punkt på dagsordenen, nemlig rapport fra Nordisk Råds præsidium om dettes virksomhed mellem 3. og 4. session, er hensigten, at der føres en debat om rådet, dets arbejdsform og dets opgaver og om nordisk samarbejde i almindelighed. Jeg tilføjer, at denne rapport ikke udgør en sag i vedtægtens eller arbejdsordningens forstand og derfor heller ikke i henhold til arbejdsordningen behøver at underkastes udvalgsbehandling, men at den uden videre kan tages til efterretning.

Med hensyn til de øvrige på saglisten optagne sager kræver arbejdsordningen, at de snarest muligt skal henvises til udvalgsbehandling. Det er ikke menin-

gen, at der på dette stadium skal føres nogen egentlig debat, men det udtales i arbejdsordningen, at forinden en sag oversendes til udvalg, har rådets medlemmer ret til at udtale sig om sagen.

Ved samme lejlighed tillader arbejdsordningen også, at regeringerne og medlemmerne skriftligt stiller forslag, de såkaldte ændringsforslag.

Endelig tillader jeg mig at anmode om, at de talere, som måtte ønske at

deltage enten i den kommende generaldebat eller at udtale sig i anledning af et enkelt punkt på saglisten, såvidt muligt henvender sig til præsidiumet før næste mødes begyndelse, således at man bedre kan tilrettelægge mødet.

Da vi nu er færdige med de sager, som efter planen skulle behandles på dette åbningsmøde, vil mødet blive udsat. Mødet genoptages kl. 15.

Mødet udsattes kl. 12.

Protokol

1. møde (2. del)

Fredag den 27. januar 1956 kl. 15

Præsident: Sigurður Bjarnason

Forhandlingerne genoptoges kl. 15.

10.

Rapport fra Nordisk Råds præsidium om dets virksomhed mellem 3. og 4. session.

Stats- og udenrigsminister H. C. Hansen, Danmark: Hr. præsident! Nordisk Råds 1. session blev, som det allerede er nævnt, afholdt her i København i februar 1953. Vi var dengang glade for, at det faldt i Danmarks lod at være vært for rådet ved dets første sammentræden, og vi er glade for påny at kunne byde rådet velkommen i Danmark. Vi måtte dengang savne og har indtil i dag måttet savne repræsentanter for det femte nordiske land ved rådets sessioner, og jeg tror godt, jeg kan sige, at det var et virkeligt håb, som gik i opfyldelse den 28. oktober sidste år, da Finlands rigsdag enstemmigt vedtog forslaget om Finlands tilslutning til Nordisk Råd. Vel har Finland ikke hidtil stået udenfor nordisk samarbejde, tværtimod, men det måtte føles som noget næsten urimeligt, at der ikke var mulighed for at se vore finske venner også indenfor det nordiske samarbejdes hidtidige kulmination. Medlemmer af rådets præsidium har tidligere i dag budt de finske repræsentanter velkommen

iblandt os og givet udtryk for vor glæde over at se dem. Jeg vil gerne have lov til som en af repræsentanterne for regeringsgrupperne i Nordisk Råd at tilslutte mig denne velkomst. Det er en sørgeligskæbnens tilskikkelse, at det ikke skulle blive forundt Hans Hedtoft at opleve denne dag og sige disse velkomstord. Det ville for ham have betydet noget ganske særligt at opleve, at repræsentanter for alle fem medlemmer af den nordiske familie var samlet i Nordisk Råd. Det har glædet alle os, der har lyttet i formiddag, at høre de smukke ord om hans indsats, som blev sagt.

Den session, vi indleder i dag, er den fjerde. Der gik halvandet år mellem de to første, der gik næsten kun et halvt år mellem de to næste. Vi er nu nået ind i en fastere rytme, den fastere rytme, som en årlig session her ved vintertid vil give os, og vi kan vel sige, at Nordisk Råd også på andre områder nu har fået sit arbejde ind i fastere baner. Medlemmerne er blevet fortrolige med rådets arbejdsform, og betydningsfulde kontakter er sluttet. Rådets praktiske arbejde mellem sessionerne, som det varetages af præsidiumet og sekretariatene, har også fundet et fast leje, og indenfor de enkelte landes administrationsgrene er man blevet

mere fortrolig med rådet og dets arbejde.

Som præsidenten nævnte i formiddags, samledes repræsentanter for rådets præsidium og for regeringerne i efteråret for på ganske uformel måde at drøfte rådets praktiske arbejde og ikke mindst samarbejdet mellem rådet og regeringsorganerne. Præsidenten har i formiddags udtrykt sin tilfredshed over dette møde, og jeg vil gerne sige fra regeringssiden, at jeg tror ikke, at der er nogen anden følelse der end den, som der blev givet udtryk for fra præsidentens side. Det måtte opfattes som et fornuftigt arrangement, hvor de to parter, som er med i det store samarbejde, kunne få talt ud om mange ting.

Jeg er iøvrigt ganske enig med rådets præsident i, at der må tillægges samarbejdet mellem administrationsgrenene i vore lande og mellem regeringerne og rådet en afgørende betydning. Jeg lyttede, som jeg går ud fra at de fleste regeringsmedlemmer gjorde det, i særlig grad med opmærksomhed til præsidentens ord i dag om disse praktiske spørgsmål. Vi må nok forudse, at der på dette område vil være behov for et løbende samarbejde, et stærkere samarbejde, også udenfor sessionerne, men naturligvis må hovedvægten i Nordisk Råds arbejde ligge her i sessionerne. Det er her, fremsatte konkrete forslag sættes til forhandling, og det er her, rådet vedtager sine udtalelser og henstillinger, for størstedelens vedkommende rettet til medlemslandenes regeringer. Det er her, Nordisk Råd skal leve op til sine mål: at virke som et organ for samråd mellem de nordiske landes parlamenter og regeringer om spørgsmål, der angår samvirken af alle landene eller nogle af dem.

Nordisk Råd er et rådgivende organ, og rådet optræder ikke udadtil overfor den øvrige verden med vedtagelse af resolutioner eller lignende. Udenrigspolitiske og forsvarspolitiske spørgsmål

hører ikke under rådets kompetence. Vi har vist lov til at sige, at ikke mindst denne dobbelte begrænsning af opgaverne har været medvirkende til, at der er skabt tillid til rådets arbejde og dets muligheder. Nordisk Råd har indenfor sit område formået at udføre sit arbejde på en sådan måde, at megen skepsis er afløst af megen respekt. Man er ved at blive klar over i Norden og udenfor, at rådets opgave først og fremmest er at sikre — søge at sikre i det mindste — borgerne i de nordiske lande lettelse i forhold til den tilstand, som normalt råder, hvor landegrænser skiller. De sager, rådet har taget op til behandling, har talt deres tydelige sprog i denne henseende, og de praktiske resultater melder sig flere og flere.

Det kan ikke være min opgave at trætte med detaljerede opremsninger, men lad mig nævne blot et hovedområde, det, vi kunne kalde udviklingen henimod fælles nordiske borgerrettigheder taget i videre forstand. Kaster man et blik over rådets dagsorden for sessionen, vil man se, hvor mange punkter der netop vedrører nordiske statsborgeres ligestilling i alle de nordiske lande, ret til at nyde sociale og kulturelle goder, og går man bag titlerne på dagsordenens enkelte punkter, vil man se, at der er praktiske resultater at opvise, og at nye resultater ligger indenfor rækkevidde.

Den anden store gruppe af sager, hvor Nordisk Råd kan virke som det ansporende organ, der kan bringe udviklingsprocesserne fremad, er de områder, hvor vi kan have svært ved at løfte hver for sig, men hvor vi kan løfte en opgave, når vi gør det i flok, og der er et område, hvor det nok vil kunne lønne sig at løfte i samarbejde, nemlig med hensyn til problemerne om den fredelige udnyttelse af atomenergien. Dette store og indgribende anliggende drøftes på mange måder internationalt, og det må være væsentligt, at de nordiske lande omhyggeligt overvejer deres

muligheder for at arbejde sammen og udveksle erfaringer på det tekniske og det videnskabelige felt. Også indenfor andre forsknings- og uddannelsesopgaver vil en nordisk samvirken kunne gavne og samtidig spare kræfter.

Der er, inden jeg slutter disse korte bemærkninger, et af dagsordenens punkter, som jeg yderligere gerne ville sige et par enkelte ord om, ikke i noget som helst forsøg på at gå ind i en egentlig debat om spørgsmålet — jeg tror, at præsidenten har ret i sine bemærkninger i formiddags med hensyn til behandlingsmåden i denne sag — jeg tænker på spørgsmålet om samarbejdet på det økonomiske område, det, vi populært kalder det fælles nordiske marked. Mon ikke det er således nu, at det er lykkedes at skabe forståelse for, at Nordisk Råd med denne sag har taget et spørgsmål op, som ikke kan løses på kort tid i sin fulde udstrækning, og at det samtidig er lykkedes at skabe tillid til, at vanskelighederne kan overvindes.

Sagen kom frem til behandling på rådets anden session i Oslo. Der har herefter været en lang række drøftelser, både indenfor organer bestående af embedsmænd og på politisk plan, og vi bliver her ved fjerde session præsenteret for en omfattende rapport over resultaterne af disse drøftelser og en opstilling af positive forslag.

Jeg vil gerne give udtryk for glæde over, at arbejdsresultater kan fremlægges, og at vi efter halvandet års forløb påny kan se denne sag på dagsordenen. Men samtidig er der måske grund til at sige, at Nordisk Råd ikke skal tage stilling til et enten—eller. Regeringerne har for deres vedkommende ment det rigtigt, at denne sag nu igen sættes til diskussion på det grundlag, som de førte forhandlinger har givet, for at man derved kan få en orientering om de synspunkter, der efter de nu foreliggende undersøgelser gør sig gældende; og ønsket om en debat om dette

store spørgsmål er vel i mindst lige så høj grad tilstede i rådet selv. Hele sagen er udtryk for en så stor og værdifuld tanke, at det må være en vigtig opgave såvel i rådet som for dem, der skal vejlede de nordiske landes offentlighed, også på dette felt at følge problemerne nøje, efterhånden som undersøgelserne skrider frem. Jeg tror, at vi her står overfor en af de store opgaver, som det tilkommer vor generation at løse.

Jeg sagde i min indledning, at Nordisk Råd nu er ved at finde ind i de faste baner for sin virksomhed. Vi har vundet erfaringer i rådet som i parlamenterne og regeringerne og hos de administrative myndigheder. Rådets vedtægt står også på dagsordenen for sessionen med henblik på en ajourføring udfra disse erfaringer.

Lad os glæde os over den udvikling, vi har været vidne til i de forløbne tre år. Det er en udvikling, som har skabt tillid til rådets arbejde indadtil og udadtil, og lad os i fællesskab hver gøre sit til, at rådets arbejde fremefter kan erhverve sig endnu større tillid og få endnu større betydning og rækkevidde i det nordiske samarbejde.

Statsminister Einar Gerhardsen, Norge: Også fra norsk side vil vi gjerne gi uttrykk for vår glede over at Finland nå er kommet med i Det nordiske råd. Vi har en særlig grunn til å glede oss over det. Da Norge skulle ta stilling til spørsmålet om innmelding i Det nordiske råd, var det, som mange vil huske, et ganske sterkt mindretall i Stortinget som stemte mot. En av grunnene til at de inntok dette standpunkt, var at Finland ville bli stående utenfor. Etterat Finland nå er blitt medlem av Rådet, er en av det norske mindretalls innvendinger falt bort.

Når jeg nevner dette, er det også for å minne om at vi i Norge har en del vanskeligheter i forbindelse med arbeidet i Det nordiske råd som de

andre land ikke har. Bortsett fra kommunistene har alle partier i Danmark, Island og Sverige stått sammen om tilslutningen i Rådet. Nå stemmer også kommunistene for. Dermed er det full tilslutning til Rådet fra alle partier i fire av de fem landene. Vi vil gjerne be våre venner i de andre medlemsland om å ha i tankene den situasjon vi har i Norge, en situasjon som kan gjøre det nødvendig å ta visse hensyn.

Jeg er glad over å kunne si at, så vidt jeg vet, er det ingen ansvarlig politiker i Norge som i og for seg er mot nordisk samarbeid. Tvert imot, det er også i Norge et alminnelig utbredt ønske om praktisk nordisk samarbeid på så mange områder som mulig. Når man er i tvil om hvorvidt det er en riktig form for samarbeid vi nå har funnet fram til, skyldes det fremfor alt frykten for at et organ med representanter for nasjonalforsamlingene skal kunne gripe inn i de enkelte lands suverenitet eller selvstendighet. Det er en frykt som gjør seg gjeldende til tross for at Rådets statutter skulle være temmelig klare på dette punkt, slik presidenten, hr. Erik Eriksen, understreket i sin tale i dag. Erfaringene inntil nå viser vel også at ingen har ment at Rådet skal være noe annet enn rådgivende. De fleste av de sakene Rådet har behandlet i sine tre første møter, har vært enstemmige.

Det eneste spørsmål av betydning der det har vært uenighet, er spørsmålet om felles nordisk marked. I det spørsmålet sto den norske delegasjon delt, og det er uenighet om saken både i Stortinget og innenfor norsk næringsliv. Jeg vil gjerne minne om dette, fordi det er et forhold som ingen kan se helt bort fra. Vi får håpe at de som arbeider med disse viktige og vanskelige sakene, vil ha en lykkelig hånd, så vi til slutt kan nå fram til et resultat som alle kan stå sammen om.

Det er et annet problem mange i Norge er opptatt av, nemlig at Det

nordiske råd med sine anbefalinger kan komme til å binde nasjonalforsamlingene eller de enkelte medlemmer. Etter min mening må det være helt på det rene at Rådet ikke kan binde nasjonalforsamlingene hverken formelt eller reelt.

Når det gjelder de enkelte representanters stilling, kan jeg ikke se at de blir mer bundet av sin stemmegivning eller av sine ord i Det nordiske råd enn av meningsytringer som aktive politikere ofte må komme med i pressen eller på møter av ulike slag. Dette er ikke et problem som reiser seg spesielt i forbindelse med Det nordiske råd, det er et problem som reiser spørsmålet om hvorvidt et parlamentsmedlem i det hele tatt skal kunne uttale seg utenfor parlamentet. Ser en det på den måten, forstår en hvor liten saklig mening det er i å reise problemet som et problem for deltagelsen i Det nordiske råd.

Jeg tillater meg å nevne et spørsmål som jeg vet at enkelte har drøftet underhånden, nemlig spørsmålet om hvorvidt en burde gå over til møter i Rådet bare hvert annet år. Det kan anføres enkelte gode grunner for en slik tanke. En ville få bedre tid til å forberede og til å gjennomarbeide sakene. Fristene kunne da settes rommeligere, og representantene kunne få sakene tilsendt i så god tid før møtene at de kunne sette seg forsvarlig inn i dem. Forstyrelsene i de enkelte nasjonalforsamlingers ordinære arbeid ville bli mindre, og med lengre avstand mellom møtene kunne de kanskje bli omfattet med større interesse. Jeg er klar over at det kan anføres mange og sikkert tungtveiende innvendinger mot å gå fra ordningen med møter hvert år; men jeg synes det er riktig at spørsmålet blir nevnt. Personlig vil jeg med dette ikke ha tatt standpunkt til realiteten i saken.

I denne sammenheng vil jeg gjerne få bringe fram et spørsmål som er reist

i Norge om ledelsen for Det nordiske råd. Ordningen med et presidium som består av en representant for hvert land, har, så vidt jeg vet, ingen hatt innvendinger mot. Det er en enkel og hensiktsmessig ordning. Ved det møte som ble holdt i Fredensborg, falt det seg imidlertid slik at det fra Norge møtte representanter bare fra et bestemt politisk parti. Det er et spørsmål om det ikke i slike møter burde kunne delta f. eks. tre representanter fra hver delegasjon, slik at en kunne sikre en mer allsidig politisk representasjon fra de enkelte land. Jeg vet at formannen i den norske delegasjon, hr. Hønsvald, er velvillig innstillet til en slik tanke, og jeg vil be ham om å ta den opp i presidiet eller å være oppmerksom på den der.

I denne sammenheng vil jeg peke på den store betydning det etter min mening har at delegasjonene og dermed Rådet har kunnet beholde de samme sekretærer gjennom de første grunnleggende år. Dette sekretariat har utført et særdeles dyktig arbeid og lagt en interesse i sin oppgave som har vært av stor betydning for Rådet og for dets virksomhet.

Det er vel ulike meninger om verdien av det arbeid som Det nordiske råd hittil har kunnet gjøre. Mange kan vel mene at vi har fått lite igjen i forhold til det svære apparat som settes i gang. Rådet kan imidlertid etter sin forholdsvis korte levetid peke på resultater som det ikke er noen grunn til å undervurdere betydningen av. Det har reist og det har medvirket til løsningen av en rekke saker, som har til dels stor praktisk betydning for befolkningen i medlemslandene. Et omfattende arbeid med utredninger av saker på forskjellige områder er i gang. Slikt utredningsarbeid følges nå med stor oppmerksomhet av Rådet og dets organer, og en har større sikkerhet for at arbeidet blir påskyndet og fullført. En har også større mulighet for å se

oppgavene i sammenheng og i et større perspektiv.

Når det gjelder den alminnelige arbeidsordningen, er det vel ikke noe som tyder på at en har grepet direkte feil. Det kan vel være visse mindre ting en kunne ønske å forandre, men i det store og hele må en vel si at arbeidsordningen er tilfredsstillende.

Jeg vet at det er de som mener at Rådet ville vinne på det om en kunne konsentrere seg om færre og større saker. Til det er for det første å si at det som kan synes å være små saker for noen, kan være store saker for andre. Det er derfor ikke alltid lett å avgjøre hva som er smått og hva som er stort i denne forbindelse. Men det er vel sikkert nok at det er kommet, og det kan komme saker som det ikke er noen rimelig grunn til at Rådet skal beskjefte seg med. I slike tilfelle må utvalgene ganske enkelt kunne innstille at forslaget ikke gir anledning til noen forføyning fra Rådets side. Eventuelt må et forslag kunne henvises til behandling i et annet forum.

Det å begrense eller å avvise saker er allikevel den enkleste side av oppgaven. Vanskeligere kan det være å få fram de riktig store og betydningsfulle sakene, især når vi ser at en av de store sakene vi har til behandling, i seg selv skaper så store vanskeligheter. Det ville vel være mest realistisk å la det hele utvikle seg mest mulig fritt innenfor rammen av de oppsatte statutter og den oppsatte forretningsorden. Så får vi etter hvert gjøre våre erfaringer og ta nødvendig hensyn til dem.

Den nyvalgte president reiste i sin åpningstale spørsmålet om regjeringenes arbeid med de oppgaver som tas opp av Det nordiske råd. Han kom også inn på spørsmålet om koordinering av arbeidet. Jeg vil da minne om at en siden Oslo-møtet har praktisert den ordningen, at en umiddelbart etter avslutning av et rådmøte har et fellesmøte av presidiet og representan-

ter for regeringene, der en avgjør arbeidsfordelingen mellom regeringene. De enkelte saker blir da fordelt på regeringene, slik at hvert lands regjering får det direkte ansvaret for arbeidet med et bestemt antall av sakene. Det har vist seg å være en hensiktsmessig og praktisk ordning. Fellesmøter av representanter for Rådet og representanter for regeringene etter mønster av Fredensborg-møtet vil sikkert vise seg å være av betydning når det gjelder å sikre en hurtig og rasjonell behandling av sakene.

Justits- og undervisningsminister Bjarni Benediktsson, Island: Hr. præsident! Først af alt ønsker jeg at udtrykke det islandske folks glæde over, at Finland nu også er blevet medlem af Nordisk Råd. Hovedgrunden til denne vor glæde er naturligvis, at vi alle ønskede at se Finland iblandt os. Vi var ikke fuldtallige, så længe Finland manglede, og vi har altid i Island haft stor sympati for Finland og dets folk. Måske er der også netop en særlig årsag for os islændinge til at byde finnerne velkommen. Vi håber, at vi herefter sjældnere end tidligere bliver nødt til alene at påpege vor særstilling til forskellige spørgsmål på grund af sprogsvækeligheder, vor fjerne beliggenhed og af andre omstændigheder. Det kan nemlig ikke bestrides, at Danmark, Norge og Sverige hører mere sammen end vi to andre af sproglige og flere grunde. Ikke desto mindre ønsker vi at deltage i Nordisk Råd, både fordi vi tror, det er i vor egen interesse, og fordi vi er nordiske folk og i gerning ønsker at føre beviser derfor.

Det er første gang, jeg deltager i et møde i Nordisk Råd. Det sommer sig derfor ikke for mig at optræde som læremester med hensyn til arbejdet eller overhovedet at sige altfor meget. Alligevel tillader jeg mig dog at

fremsette nogle almindelige betragtninger.

Alle ved vi, at Nordisk Råd ikke er af gammel dato, og at dets opbygning vil kræve lang tid. Vi må derfor ikke være for utålmodige. På den anden side skal vi heller ikke nøjes med for lidt.

Det er naturligvis godt og gavnligt at mødes med andre, især for os, som bor så langt borte og ikke ser altfor meget til den store verden. På den måde skabes nyttige kontakter, synskredsen udvides, og man kan bedre bedømme sin egen situation, når man sammenligner den med andres. I længden er det dog ikke nok med at mødes. Man må udrette noget, som den almindelige borger forstår og har interesse for. Hvis dette ikke sker, vil Nordisk Råd ikke slå tilstrækkeligt dybe rødder i vore folks bevidsthed.

På samme måde som tidligere bør vi på dette møde og i fremtiden lægge vægt på at samle os om de sager, som der ingen større uenighed er om, og søge at løse de spørgsmål på en positiv måde.

Men vi må også give os i kast med problemer, som vore folk ikke er enige om, og som i sig bærer kimen til varig misstemning mellem os. Jeg erkender, at en nøgtern betragtning ofte kan føre til, at det ville være bedre at lade sådanne problemer ligge eller henvise dem til de respektive regeringer. Herom må de kompetente myndigheder dømme i hvert enkelt tilfælde. Det vil ofte vise sig, at en diskussion blandt gode venner, hvori de ikke direkte implicerede kan give gode råd og ved deres reaktion kan vidne om en uhildet offentlig mening, netop kan føre til positive resultater, som en langvarig forhandling mellem de direkte implicerede ikke ville have ført til.

På samme måde bør man undersøge, i hvilke sager og hvorledes disse fem nationer kan støtte hinanden udadtil — uden at komme ind i den egentlige udenrigspolitik, naturligvis. Man kan

undertiden tvivle om nytten heraf, men vi ved dog alle fra det daglige liv, at gode venners bistand kan have stor værdi, og det samme gælder i det mellemfolkelige samvirke. Her er der mange grænsespørgsmål, hvor vi må have råd fra udenrigsministrene eller en lignende sagkyndig instans, som kender alle forhold.

Her er et problem, som er af stor vigtighed for udbygningen af vort arbejde. Jeg frygter, at Nordisk Råd ikke kan vente sig lang levetid, hvis det ikke opretter et permanent centralorgan, som stadig sysler med rådets sager og planmæssigt undersøger, hvilke emner man håber at have udbytte af at behandle, som har et lignende initiativ som landenes regeringer og koordinerer hele arbejdet. Et sådant organ måtte naturligvis være under direktion af rådets præsidium.

Endnu mere indlysende er det for mig, at landenes regeringer må deltage i rådets arbejde. Alene regeringerne råder over de nødvendige eksperter, og kun regeringsorganerne har den erfaring, som i længden kan føre til positive resultater på de forskellige felter. Ifølge erfaringerne hos os i Island er det også nødvendigt, at der i hvert land oprettes et bestemt regeringsorgan, som særlig bør tage sig af de sager, som Nordisk Råd behandler, og sørge for, at man virkelig beskæftiger sig med de opgaver, som skal løses, hvadenten det drejer sig om at søge oplysninger eller udrette andet af større betydning. Naturligvis kan forholdene være anderledes i de andre nordiske lande, og hvert land for sig må selvfølgelig indrette sig efter eget tarv.

Der er vel ikke ret meget nyt i, hvad jeg her har fremført, og det er i hvert fald ikke min mening at stå og underurdere, hvad der allerede er blevet udrättet. Vi vinder kun frem, hvis vi har mod til uden onsvøb at betragte og bekæmpe vanskelighederne, og alle må vi erkende, at Nordisk Råd endnu

kun er optakten til, hvad vi håber det må blive. Samtidig må vi også erkende, at allerede denne begyndelse er af stor vigtighed. Det har måske aldrig stået klarere for os end nu, da vi føler glæden over, at Finland har taget sæde iblandt os i dette møde.

Statsminister Tage Erlander, Sverige:
Herr president! Det är naturligt, att det också från svensk sida i denna generaldebatt ges uttryck för vår glädje över att den nordiska kretsen nu har blivit fulltalig genom Finlands anslutning till Nordiska rådet. Vi betraktar i Sverige denna händelse som en stor framgång och en stor seger för den nordiska tanken.

Vi vågar väl också säga, att även i övrigt har under den tid som gått det Nordiska rådet stärkt sin ställning och tillvunnit sig ökad respekt. Det har — åtminstone förefaller det mig så — lyckats rådet att skapa resonans och att stimulera till debatt i angelägna frågor, vare sig vi nu kallar dem stora eller små.

Det viktigaste har varit, att rådet har sett till att dess verksamhet har avsatt *praktiska* resultat. Den som söker efter retorik och uttryck för en glödande entusiasm har kanske inte haft så mycket att hämta, i varje fall inte hittills, under våra förhandlingar. Men vi behöver måhända inte vara så ledsna över det. När jag satt och funderade på vad jag skulle säga i denna generaldebatt, tyckte jag ett ögonblick att det kanske artade sig att bli en aning prosaiskt. Därför gick jag till en av de svenska klassikerna, C. J. L. Almqvist, som just här i Köpenhamn nära nog på dagen för 110 år sedan höll ett anförande om skandinavismen. Jag försökte att där hitta någonting som hade mera av färgglädje. Det misslyckades emellertid! Han sade nämligen redan i början av sitt anförande, enligt det referat som

finns bevarat, några ord som jag tycker passar bra in på våra förhandlingar 110 år efteråt:

„Inom det Skandinaviska Sällskapet hafva ord af hög entusiasm, uttryck af den varmaste känsla för den Nordiska saken, poetiska och emblematiske framställningar, rörande Skandinavismen, flere gånger låtit höra sig. Jag skall således ej försöka någonting ditåt. Jag yttrar för ingen del detta i meningen som skulle jag underkänna entusiastens värde och det stora, det vackra i känslan. Tvertom. Men jag anser mig med fullt skäl i detta sällskap kunna förutsätta allt af detta slag. Mitt föremål skall derföre blott vara, att betrakta den Nordiska frågan ifrån en praktisk, en i detta afseende prosaisk sida; jag menar: *Utförbarheten*.“

Vi har verkligen följt dessa tänkvärda diktarord. Vi har väl också däri att söka anledningen till den respekt, som den danske statsministern nyss erinrade om att rådet har vunnit. Passfrihet och trafiklättnader är ting som hundratusentals bland våra resande får beröring med varje år. Sociala ömsesidighetsåtgärder har också betydelse för de hundratusenden, som rör sig mellan våra arbetsmarknader. Betydelsen av vidare marknader och intimare ekonomiskt samarbete inom den nordiska regionen är väl föremål för delade meningar, men den börjar nog att förstås av en bred opinion, som alltmer tvingas att via de politiska stridsfrågorna tillägna sig nationalekonomiska betraktelsesätt. Nordiska rådets verksamhet har otvivelaktigt vunnit stöd hos en aktiv opinion, som verkar som en pådrivande kraft. I många stycken har kanske till och med denna opinion hunnit före oss och förväntar sig med en viss otålighet snabbare resultat än det ligger inom möjligheternas gräns att förverkliga.

Nordiska rådet är inte längre ett löftesrikt experiment allenast. Det har blivit en bestående institution med en

fast förankring i folkopinionen. Redan börjar vissa vanor och traditioner i rådets arbete att avteckna sig. Och därmed är säkerligen, såsom presidenten sade i förmiddags, tiden inne för oss att ta upp vårt arbetssätt till kritisk granskning.

Utän tvekan har under årens lopp vissa svagheter i rådets arbete klart kommit till synes. Vi förleds väl ibland till att få en allt för överdriven föreställning om dessa svagheter genom att göra jämförelser mellan Nordiska rådet och vårt inhemska parlament. Vi skall emellertid vara rättvisa mot Nordiska rådet. Vi kommer aldrig ifrån den avgörande skillnaden, att riksdagarna är suveräna församlingar med full beslutanderätt och att därför deras överläggningar får en annan karaktär, när de skall leda fram till ett avgörande beslut än när det endast är tal om att ge råd. Vidare är det så, att i de nationella parlamenten grupperar sig arbetet naturligt kring en av regeringen framlagd statsverksproposition såsom ett sammanhållande och för varje år återkommande faktum. Nordiska rådet har inte någon sådan fast punkt i sin tillvaro. Regeringarna uppträder i någon mån som arbetsgivare, men i mycket stor utsträckning — i varje fall i större utsträckning än hos parlamenten — blir rådets arbete beroende på självständiga initiativ från medlemmarnas sida.

Det är uppenbarligen riktigt, som rådets president sade, att när man diskuterar rådets arbetsformer, kommer man inte förbi spörsmålet hur man skall förstärka anknytningarna till regeringarna och förstärka anknytningarna mellan regeringarna. Jag tror att det är ett riktigt grepp, när han skildrade läget så. Det finns i våra handlingar i år en redogörelse för hur samarbetet inom Benelux är organiserat. Det synes framgå av denna redogörelse, som om där regeringarnas inflytande vore helt dominerande, medan rådets initiativmöjligheter är starkt kringskurna. Det kan

hända, att detta är ett smidigt tekniskt sätt att arbeta, men Benelux är en faktiskt genomförd union, som med nödvändighet kräver en rad gemensamma administrativa organ.

Hos oss här i Norden är det fråga om att vidga samarbetet på redan bestående grundval och att vinna ökat intresse för detta samarbete inom folken, och därför blir för vårt arbete det avgörande, genom vilken metod den folkliga förankringen säkras och tryggas. Vi betraktar det såsom utomordentligt värdefullt att man här kan vinna ett aktivt konstruktivt intresse från parlamentariker av olika politisk färg, från folkrörelser, från organisationer och näringsliv. Vi tror att detta i själva verket är det viktigaste, även om det är viktigt att den administrativa sidan sköts på ett sådant sätt att den fungerar effektivt.

Det är klart att det här finns, såsom redan har erinrats, vissa tröghetsmoment att övervinna. Jag vill inte heller bestrida att regeringarna har ett betydande ansvar för att se till, att de tröghetsmoment, som har påtalats, också blir övervunna. Vi är tacksamma för den kritik som riktas emot ting, som ter sig hindrande för det nordiska samarbetet, och vi är också tacksamma för de uppslag som från Nordiska rådets sida kan framföras till förbättringar. Emellertid är det klart, att hur viktigt det än är med dessa förbättringar i arbetsformerna och hur viktigt det än är att vi prövar alla former för att stimulera och effektivisera verksamheten, kan det inte få bli ett självändamål. Rådet kan inte vara annat än ett smidigt instrument för att förverkliga de målsättningar som varit vägledande för rådet vid dess tillkomst.

Vid den session, som nu påbörjats, blir uppenbarligen det ekonomiska samarbetet huvudfrågan. Regeringarna har ansett sig kunna, tack vare experternas medverkan, presentera ett material, som ter sig mycket löftesrikt såsom

diskussionsunderlag. Jag skall inte på något sätt föregripa de kommande diskussionerna men vill redan nu säga i anslutning till de ord den norske statsministern här nyss yttrade, att det också för mig ter sig som någonting mycket viktigt att vi i vårt arbete verkligen finner vägar, som *alla* för det nordiska samarbetet intresserade parterna kan känna leder fram till ett resultat, som är gagneligt för de i detta samarbete deltagande länderna, och att vi som ett praktiskt resultat av detta arbete känner — vilket land vi än representerar — att vi verkligen utför någonting till gagn för vårt land och vårt folk. Jag tror också att det är i den andan, som arbetet hittills har bedrivits, och jag är övertygad om att i någon annan anda lär man inte kunna komma fram till positivt resultat.

Jag anser att det är bra, att en stor fråga blir dominerande på det sätt som fallet var i Oslo 1954. På det sättet fångas vårt eget intresse liksom allmänhetens intresse. Jag tror också att en stor fråga har möjlighet att låta ett sådant här möte bli ett allnordiskt debattforum, där olika åsikter kan fritt och utan partitaktiska hänsyn få bryta sig mot varandra. Vi tror att det kan vara utomordentligt värdefullt för den ekonomisk-politiska debatten, om det ekonomiska samarbetet diskuteras från dessa utgångspunkter.

Men när jag säger att det är bra att det finnes en stor fråga som förmår samla vårt intresse och opinionens intresse, har jag därmed inte uttalat någon förkastelsedom över alla dessa mindre frågor, som här dyker upp. Jag anser att det kan vara ganska nyttigt, och många av dessa ting har ju betydelse för åtskilliga människor. Det må vara, att de, som sätter sig och läser igenom trycket från dessa överläggningar — både de som nu kommer att hållas och fjolårets i Stockholm — genom mångfalden av förslag får ett brokigt intryck, men det håller dock

på att utkristallisera sig vissa handlingslinjer. En av dessa, vilken det är lätt att upptäcka, är att tanken på en gemensam lagstiftning på olika områden präglar så många av förslagen. En annan, lika lätt urskiljbar handlingslinje i år rör någonting mer nytt — nämligen tanken att skapa gemensamma nordiska institutioner på olika områden. Vi har inom den svenska regeringen haft till övervägande ett förslag om att skapa ett institut för näringsforskning. Vi kom på ett tidigt stadium — redan när vi hade överläggningar med Nordiska rådets presidium i höstas — till det resultatet, att skall det skapas ett nytt stort forskningsinstitut på detta område, vore det ganska rimligt, om det gjordes till ett *nordiskt* institut, och i varje fall ville vi inte gå till handling och lägga fram förslag inför den svenska riksdagen, förrän vi undersökt, om det fanns intresse för att skapa ett internordiskt institut.

På samma sätt förhåller det sig med tanken på att här i Köpenhamn skapa ett forskningsinstitut för teoretisk atomforskning. Den tanken kom också upp vid överläggning med Nordiska rådets presidium redan i Fredensborg, och vi tror att det skulle vara ganska mycket att vinna, om man kunde realisera den.

Det finns förslag, som är något äldre: förslaget till forskningsinstitut på kriminologiens och alkoholforskningens områden. Det kanske ännu inte är möjligt att göra dessa till föremål för ett definitivt ställningstagande, men det är intressant att vid samma session här dyker det upp fyra ting, där det ändå finns möjligheter till praktiskt nordiskt samarbete inom mycket nära tid.

Då vi visar oss intresserade av sådant, sker det ju inte bara, därför att dylika åtgärder skulle främja den nordiska tanken att det skulle vara värdefullt att personer från de nordiska länderna kommer samman och diskuterar dessa

ting. Det sker även av ett mycket mer rationellt och prosaiskt skäl, nämligen det, att våra fem stater är så små och forskningsuppgifterna är så väldiga — de stora makterna, som inser, hur väldiga dessa forskningsuppgifter är, ställer ju mycket stora belopp och personella resurser till denna forsknings förfogande — att vi tror att, om vi inte kan få till stånd ett samgående mellan våra små länder, kommer det att bli mycket svårt för oss att hävda de nordiska ländernas traditionella rangställning på teknikens och forskningens områden.

Här ligger framför oss en rad propåer, som sannerligen inte inbjuder till några vältalighetsprov men som, om vi kan lösa dessa frågor, otvivelaktigt medför resultat, som är till gagn för folken i de länder, som anförtrött oss de uppgifter som vi i politiska sammanhang ägnar oss åt. Ifall vi kan nå resultat här, har vi därmed också realiserat en önskedröm hos den man, som mer än någon annan bar ansvaret för att Nordiska rådet kom till stånd och som i stor utsträckning satte sin prägel på Nordiska rådets arbete under dess tre första sessioner och vilkens frånvaro vi nu alla beklagar, nämligen den danske statsmannen Hans Hedtoft.

Österholm, Finland: Herr president! Finlands inträde i Nordiska rådet har i dag bragts på tal i olika sammanhang av flera talare. Vi som kommer från Finland har känt våra hjärtan värmas av välkomstorden på vilkas hjärtlighet det inte har varit att taga miste. Så må det då vara mig tillåtet att få giva uttryck åt den glädje och tillfredsställelse som vi känner över att Finland nu är medlem av rådet och att dess representanter tager del i förhandlingarna då rådet sammanträder till sin fjärde session. Denna händelse är ett ytterligare tecken på Finlands samhörighet med Norden och

delaktighet i arbeidet att skapa en gemenskap i ordets vidaste mening i denna del av världen där de nordiska folken søker forverklige sine ideal av frihet, fred og rettvisa. Bakom anslutningen till Nordiska rådet ligger år under vilka Finland har kjent beklæmningen over att stå utanför, inte därför att vi hade fruktat att vårt land skulle gå miste om de praktiske fordelarna av rådets verksamhet utan därför att frånvaron markerade for Finland en særstilling som inte svarade mot dess ønsninger. Det har aldrig dolets att orsakerna till att Finland stod utanför vid Nordiska rådets tilblivelse var dess stilling i efterkrigstidens värld, den utrikespolitiske situation i vilken det forsattes da kriget og dess olycker var overstående. Där hemma betraktar vi året 1955 som de store hendelsernes år, da Porkala återbørdades i Finlands oinnskranke besittning, da vårt land kom med i Førenta Nationerna og da vegen banades till intræde i Nordiska rådet. Vid sidan av suveranitetens återstilling over Porkala værmer det våra hjærtan aldeles særskilt att vårt land nu är medlem av Nordiska rådet. Det førtjænar att hær næmnes att beslutet om att gøre anmælan om intræde i Nordiska rådet fattades fullstændigt enhælligt i riksdagen. Lika enhælligt antogs rådets reviderede stadga og lagstiftningen i grundlagsordning om val av riksdagens representanter i rådet. I intet skede og på ingen punkt har anmælt tvivel eller avvikende mening. Dette faktum tycker jag att jag kan omtale som ett vittnesbørd om de kænslor som besjælade riksdagen og som sækert motsvarer hela folkets oppfatning. Vi har inte behøvt vara ovissa om att Finland møtes av vænskap og vœlvilja vid intrædet i Nordiska rådet. Vid alla dess sessioner har det i ulike sammanhang kommit till uttryck att anslutningen har ansetts ønskværd og har varit vœntad. Och stadgan har ju från børjan læmnet døren

øppen for Finland og antytt att vårt land skulle vara vœlkommet nærhelst anmælan om anslutningen komme att gøras.

Det behøver inte sægas att vi har varit tacksamme for att man vœntat på oss og for att rådet på alla avsnitt av sitt arbejde där det øverhuvudetaget varit møjligt inneslutit Finland i avsikt att gøre det delaktigt av de førmæner som samarbeidet i rådets hægn bereder Nordens lænder og folk. Det är naturligt att vi nu har ett stærkt behov av att betyge vår tacksamhet for denna trofasthet, for att Finland stændigt inneslutits i den gemenskap som ytterst är grunden for Nordiska rådets existens. Anslutningen till Nordiska rådet är en bekænnelse till denna gemenskap om en sådan bekænnelse øverhuvud är påkallad eftersom Finland i alle sine hærde øden har efter måttet av sine krafter og i sitt utsatte læge søkt gøre rett for sig som en nordisk rættstat som vœgledes av samme ideal som de nordiske grannfolken.

Erling Wikborg, Norge: Som statsminister Gerhardsen sa, har vi i Norge det problem som dere øyensynlig ikke har, iallfall ikke så stærkt uttalt, i de andre landene, at vi delvis stod splittet da det gjaldt opprettelsen av Det nordiske råd. Jeg tilhører et av de partier som dengang stillte seg skeptisk, og jeg må også si at vi kan ikke erkjenne at vår skepsis har vist seg ubegrunnet. Det er riktig som hr. Gerhardsen sa, at en av grunnene til vårt syn på opprettelsen av Det nordiske råd, var at Finland dengang ikke kunne komme med. Vi var engstelige for at det finske folk skulle se det som om vi isolerte oss fra Finland, som om vi var på vei bort fra fellesskapet med Finland, og derfor er det også nettopp for det synspunkt jeg representerer, en glede å se hele den nordiske familie samlet.

Når vi stillte oss skeptisk til opprettelsen av Rådet, var det fordi vi mente at vi allerede hadde organer som kunne brukes i samarbeidets tjeneste. Vi var ikke og er ikke imot nordisk samarbeid, det er ikke der problemet ligger, men vi mente at vi hadde i gamle og prøvede institusjoner samarbeidsorganer som var tilstrekkelige hvis man ikke ønsket noe mer. Vi hadde den nordiske avdeling av Den Interparlamentariske Union, vi hadde samarbeid på regjeringshold, vi hadde det fellesnordiske lovgivningsarbeide som har vist seg så fruktbringende gjennom et par menneskealdre. Vi mente derfor at når man gikk til opprettelsen av et råd, måtte det være fordi man ville ha noe annet og mer, noe som skulle være mer forpliktende for landenes nasjonalforsamlinger. Nå har jeg i dag med glede hørt at det er gitt uttrykk for at Rådet skal ikke og må ikke bli noe annet og mer enn det som ligger i selve navnet, nemlig et råd. Det er det vi vil i dag, det er det vi ønsker i dag.

Men så kommer spørsmålet: Vil ikke den utvikling som mange nå arbeider for, nødvendiggjøre at rådet blir noe mer? I grunnen skulle denne generaldebatten ikke vært begynnelsen på dette møte, vi skulle hatt den som en avslutning, fordi det store spørsmål, og et av dem som stiller skille, det er fellesmarkedet, tollunionen, og det svever hele tiden over vannene, men vi skal jo altså nå ikke snakke om det. Først når vi hadde fått gjennomdebattert det, burde vi med større fordel kunnet ha en generaldebbat hvor nettopp dette syn på Rådet og dets fremtidige utvikling ville kommet sterkere frem. La meg bare i den forbindelse si at jeg kan ikke forstå at det er mulig å gjennomføre den fulle økonomiske enhet uten overstatlige organer, og da er det vel naturligst at det måtte bli Det nordiske råd.

Men da er vi straks inne på den linjen som nettop vakte bekymringer

hos oss da Rådet ble opprettet. Men som jeg sa: Vi som har det syn jeg er talsmann for her, vi er på ingen måte imot nordisk samarbeid, og vi har også i handling vist at vi ikke er det. Vi ønsker av vårt fulle hjerte et utviklet samarbeid på det kulturelle område, på det sosiale område, og ikke minst trafikkmessig, men vi nærer noen engstelse for at et sterkt utviklet økonomisk samarbeid — fellesmarked — kan skape vanskeligheter, kan skape skiller som så langt fra å forene oss, mer kan komme til å splitte oss. Det får vi anledning til å komme nærmere inn på senere.

La oss da holde fast ved foreløbig at Rådet skal være *råd* og ikke noe annet. Da er det også et spørsmål om man bør etterstrebe noen særlig sterk utvikling av samarbeidet mellom regjeringene så å si innenfor Det nordiske råds ramme. Det er et stort problem som jeg ikke nå skal ta opp, men jeg bare peker på det. Det må nemlig være en hovedforutsetning for alt vårt samarbeid i Det nordiske råds regi at det skjer helt uforbindende og uforbintlig. Vi må ikke risikere at nasjonalforsamlingene på noen måte bindes. Selve hovedvilkåret, selve livsnerven i det nordiske samarbeid, må være nasjonalforsamlingenes ubetingede frihet. Når vi i Norge særlig fester oss ved dette, har det blant annet sin årsak i at vi nylig har opplevet i en sak som det var stor dissens om i vårt Storting, at det ble gjort kabinettspørsmål på en løsning som vi altså ikke var enige i, og det har bragt oss opp i den tankegang at det må være forutsetningen for all vår forhandling at vi ikke søker å binde hverandre på forhånd. Det kan være fristende i forhandlinger, men vi må ikke gjøre det, fordi det kan skape så mange vanskeligheter senere, og det kan skape en mistro som kanskje slett ikke burde være der. Så jeg vil så sterkt jeg kan understreke dette at vi må i alle våre

forhandlinger foreta dem på helt fri basis, og hverken direkte eller indirekte, hverken uttalt eller halvforstått, hverken prestisjemessig eller på noen annen måte, binde hverandre, og slik at nasjonalforsamlingenes hele og fulle og ubeskårne frihet opprettholdes.

Da vi for noen dager siden debatterte det kommende møte i Det nordiske råd i vårt Storting under trontaledebatten, var vi også inne på det spørsmål som statsminister Gerhardsen berørte, nemlig om en endring i formene for vårt samarbeid. Det ble nevnt under trontaledebatten at det ville vært ønskelig, ihvertfall i et slikt viktig møte som det i Fredensborg nå sist i oktober, at der også hadde vært representanter til stede for dem som hadde et litt annet syn enn de som dengang møtte fra norsk hold. Jeg har med glede hørt statsminister Gerhardsens forståelsesfulle ord i den forbindelse, og håper, når det i fremtiden skal holdes den slags viktige konferanser hvor virkelig grunnleggende spørsmål skal behandles, at man da får et så representativt utvalg som mulig av forhandlere.

Det later til at vår tid står i rådenes tegn. De Forente Nasjoners generalforsamling er jo ikke mer enn et råd, vi har Europarådet, vi har Det nordiske råd, Beneluxstatene arbeider også nå for å få et råd. Vi begynner å få samarbeid på mange områder, f. eks. atomkraftsamarbeidet på verdensplanet i FN's regi, vi har det i europeisk regi gjennom OEEC og også gjennom Bryssellandene, nå vil også Montan-Unionen kanskje ta opp atomsamarbeidet. Vi taler om et samarbeid om atomkraften på nordisk basis, vi har også et samarbeid på den basis at f. eks. Norge og Holland arbeider sammen, og det er spørsmål om vi ikke må rasjonalisere. Blir det ikke for meget organisasjon? Blir det ikke for mange råd?

Blir det ikke for mange komiteer og konferanser, og bruker ikke våre for-

skere og videnskapsmenn en uforholdsmessig stor tid og kraft på å delta i slike møter og konferanser, istedenfor å arbeide med sin overordentlig viktige forskning? Det gjelder å få innordnet alt dette under en felles plan, slik at vi ikke overorganiserer oss til døde, men at organisasjonen blir en virkelig hjelp fremover for det som skulle fremmes. Jeg tror det kan være nyttig å ha disse tingene som en bakgrunn når vi senere i denne samling skal drøfte spørsmålet om atomsamarbeid.

Jeg er så helt enig med statsminister Erlander i at vi nettopp der er inne på et område hvor veien skulle ligge åpen for samarbeid, fordi vi er for små til å makte de økonomiske oppgavene alene hver for oss, fordi vi har for få forskere hver for oss. Men samlet skulle vi kunne gjøre noe. Jeg håper at det må bli et av de positive resultater av denne sesjon at vi må kunne komme frem til en praktisk løsning av disse viktige problemer.

Det ble sterkt fremholdt — til min store tilfredshet — både av hr. statsminister Hansen og hr. statsminister Gerhardsen at vi skal bare ta opp de oppgavene vi kan løfte i flokk, eller — som statsminister Erlander formulerte det: „Vi må finne veier som alle kan kjenne leder frem til resultater, som er gagnlige for alle i våre nordiske land.“

Det er nettopp denne linje vi tror er den rette: at vi må ikke fremme saker som setter stort skille og skaper stor splittelse i ett eller flere av landene. Derfor bør vi være overordentlig forsiktig med å ta opp her i Det nordiske råd saker av religiøs eller moralsk natur, som kan skape den slags skille i enkelte av medlemslandene. Og derfor skal vi også være varsomme når det gjelder de økonomiske problemer som splitter et folk. Så lenge vi går på den kongsvei som er vår felles enighet, som fører til det som gagnar oss alle, da er Det nordiske råd ikke inne på farlige veier.

La meg også få si litt om vår rent

indre ordning. Vi har altså nå lagt frem så vidt jeg kan se, 21 medlemsforslag. Hvis jeg ikke misforstod presidenten, så nevnte han i sin tale at man ville finne det ønskelig om der kom flere regjeringsforslag. Jeg tror ikke vi skal forsøke å presse frem flere forslag i og for seg, jeg tror vi allerede har fått noen flere forslag enn rett og rimelig er. Jeg skulle ønske for denne form for nordisk samarbeid at den konsentrerer seg om det som vokser organisk frem, ikke det som presses frem. Og jeg skulle ønske at de forslag som fremsettes, måtte være nøye gjennomarbeidet, nøye gjennomtenkt og nøye grunngitt, slik at man ikke får følelsen av at det undertiden kastes frem innskytelser, som kan være interessante, men som det neppe er Det nordiske råds sak å overta utredningen av. Altså: La oss pålegge oss den selvbeherskelse at de forslag som fremsettes, skal være meget nøye forberedt, meget nøye forbehandlet og vel begrunnet. Og la oss ikke ta opp vår tid med saker som på mange måter bare kan ha akademisk interesse. Det er enkelte slike saker på vår dagsorden for denne sesjon.

Statsminister Gerhardsen var inne på spørsmålet om vi burde møtes hvert år eller annet hvert år. Jeg er ikke så sikker på hva som vil være det beste, det er mulig at vi ville få mer ut av beidet om vi møttes annet hvert år. Iallfall tror jeg vi ville gagne den saklige behandling av mange spørsmål, om vi nå tok to års utsettelse på visse spørsmål, slik som man ofte gjør i internasjonale organisasjoner, ikke minst i FN, at man f. eks. sier at det og det spørsmål krever en så inngående utredning, at vi utsetter det f. eks. til behandling i Det nordiske råds møte, ikke i 1957, men i 1958, — slik at det virkelig blir gjort et grundig forberedende arbeid, og slik at vi slipper dette å utsette saker fra møte til møte. Det virker ofte litt slappende og litt desillusjonerende.

Spørsmålet om *når* vi bør møtes, har vi meget diskutert i Norge, fordi vi i år igjen har opplevet at samlingen kommer svært på tverke for vårt parlamentariske arbeid. Det er ikke lett å skulle møtes på et tidspunkt, hvor vi nettopp har hatt trontaledebatt, hvor vi har måttet utsette vår finansdebatt til etter at vi kommer tilbake, og hvor arbeidspresset har vært så stort for oss i den tid Stortinget har vært samlet, at ikke mange av oss, om i det hele tatt noen av oss, har fått tid til å sette seg skikkelig inn i de sakene som ligger til behandling her. Dertil kommer at vi jo har fått papirene til dels sent, — det er vel ikke til å unngå; men under et stort arbeidspresst i Stortinget blir det dobbelt vanskelig å få tid til å sette seg inn i sakene, når papirene kommer så sent som de gjør. Hvis vi derfor kunne endre tidspunktet for våre sammenkomster, tror jeg det ville være en fordel. Jeg skal ikke nå fremkaste noen tanke i den forbindelse, også av den grunn at det er mulig at vi i Norge kommer til å endre hele vår ordning ved å omlegge budsjettåret til kalenderåret istedenfor den ordning vi har nå, og det kan komme til å influere på tidspunktet for Stortingets sammen treden, og det kan igjen komme til å influere på når det måtte passe best for oss å komme til Det nordiske råd. Men jeg peker på at dette spørsmål må ikke ansees som definitivt løst, og det har ihvertfall for oss i Norge bragt store ulemper i år.

Jeg vil gjerne ved denne anledning bringe en takk til den svenske delegasjon for det utmerkede tiltak med å sende ut „Meddelanden från Nordiske Rådet“. Disse hektograferte gjengivelser av avisuttalelser, taler osv. som jeg synes er overmåte verdifulle, de er høyst aktuelle. De hjelper oss til å danne oss en mening om hvordan Rådet og de oppgaver Rådet arbeider med, blir mottatt i de forskjellige land. Jeg håper at det tiltak vil bli videre ut-

bygget, og at vi kanskje kunne få disse „meddelanden“ enda hyppigere. Det er kanskje en for stor byrde å legge bare på den svenske delegasjon, det er et spørsmål om det ikke burde tas opp av Rådet i sin helhet.

De saker vi da skal behandle videre i denne sesjon, er for den alt overveiende del av den art at de ikke vil stille oss overfor store vanskeligheter. Våre vanskeligheter møter vi når vi kommer til tollunionen og hva dermed står i forbindelse.

Det har vært sagt at det nordiske samarbeid har hvilt altfor meget av følelsene, det har vært for meget av festtaler, av studenterentusiasme. Og det er vel så. At vi her i Rådet er kommet ned på realitetenes sikre grunn, betyr ikke at vi helt kan la følelsene fare. For vi er nå på en særlig måte knyttet sammen vi her i nord, vi vil gjerne stå sammen, vi vil gjerne samarbeide. Men vi må først og fremst erkjenne den virkelighet vi lever i, vi må erkjenne at våre nasjoner har en forskjellig utvikling, at vi er forskjellig geografisk beliggende, at vi derfor kan ha forskjelligartede interesser. Og så får vi se hvor langt vi kan komme i et samarbeid under erkjennelsen av den virkelighet vi er satt inn i.

Ole Bjørn Kraft, Danmark: Hr. præsident! Jeg har bedt om ordet her i dag for at avslutte en tale, som jeg begyndte i Oslo 1954, som jeg fortsatte i Stockholm 1955, og som jeg nu er i den situation at kunne give en lykkelig, en tilfredsstillende og endelig afslutning.

Denne tale drejer sig om den vurdering, man fra et bestemt politisk hold, nærmere betegnet kommunisterne, såvel i vore lande som udenfor, mente at måtte give af Nordisk Råd, af rådets oprindelse, af dets virksomhed og hensigter, en vurdering, der medførte, at man betragtede rådet som et led i en bestemt udenrigspolitik, således at man

som konsekvens deraf vendte sig mod rådet, mod vort arbejde, og også fra-rådede Finland at begive sig ind i denne kreds.

Mod denne vurdering måtte vi protestere, fordi vi udfra en ærlig overbevisning fandt, at den var ganske urigtig. Der blev fremført mange protester derimod, bl. a. af Norges statsminister, Gerhardsen, på mødet i Stockholm med en stærk opfordring til at revidere det syn, som var kommet til orde i vore parlamenter, i offentlige udtalelser udenfor vort land og i en bestemt udenlandsk presse.

Det er med stor glæde, man kan konstatere, at denne fejlagtige vurdering nu er ændret. Endnu nogen tid efter mødet i Stockholm fortsattes det man måtte betegne som en hetz mod rådets arbejde. Dette er lykkeligvis nu forsvundet, og vi har i dag også kommunistiske repræsentanter i vor midte. Jeg skal ikke gå nærmere ind på sagen, men kun med tilfredshed fastslå, at politiske kræfter både indenfor vort land og udenfor, som tidligere var modstandere af Nordisk Råd, nu anerkender det og vurderer det på den måde, som vi altid har syntes at det måtte og burde vurderes. Det vil være en styrke for rådets arbejde fremover, at der ikke længere bliver rejst en uberettiget mistanke mod det, men at vort arbejde og dets mål bliver anerkendt. Dette arbejde og dette mål er stadig det samme, som det hele tiden har været: udelukkende — jeg siger udelukkende — at skabe et nært og fredeligt samarbejde mellem de nordiske folk for i en vanskelig tid at tilvejebringe de bedst mulige vilkår og også derigennem bekræfte den dybe samhørighed, der er imellem os.

Et kapitel i Nordisk Råds historie har med Finlands medlemskab i rådet, dets repræsentanters nærværelse her i dag, fået en afslutning og en — tror jeg — lykkelig begyndelse til en ny periode. Vi kan også byde kommuni-

stiske medlemmer velkommen som finner og som medarbejdere på det formål, der er rådets, og på det grundlag, som er rådets, det demokratiske grundlag, på hvilket vi arbejder.

Der er jo ingen grund til at skjule eller at se bort fra, at der er dybe principielle politiske modsætninger mellem kommunisterne på den ene side og alle andre partier i denne sal på den anden. Denne skillelinie er klar, og jeg tror ikke, at nogen af parterne ønsker at skjule den. De modsætninger af ideologisk art, som går dybt i vore folk, må ikke forfuskes, så lidt som det grundlag, på hvilket Nordisk Råd arbejder. Jeg har ønsket at sige dette, fordi jeg tror, det er rigtigt i en sådan situation at sige tingene klart og åbent, som de foreligger, men også for at udtale min tilfredshed over, at der nu er skabt det grundlag for vort fremtidige arbejde, som Finlands deltagelse betyder.

Jeg vil dernæst gerne give den afgående præsident, hr. Bertil Ohlin, min allervarmeste tilslutning til de ord, han udtalte, da han så stærkt understregede nødvendigheden af at tage tiden i agt, ikke at skuffe de rejste forventninger. Men tiden rider hurtigt i vore dage; man kan, som englænderne siger det, meget let komme for sent til bussen, og en af de ting, som jeg gerne vil understrege overfor Nordisk Råds medlemmer, er, at vi bør i vore lande — og derfor også i rådets arbejde — give agt på dens udvikling, der foregår omkring os.

Denne udvikling ligger jo på en ganske klar og tydelig linie. Det er klarest kommet til udtryk i det møde, som de stater, der kaldes „det lille Europa“, Beneluxlandene, Frankrig, Italien og Tyskland, fornylig, for et par måneder siden, holdt i Messina. Ved dette møde blev der taget et meget stort skridt frem mod et nøjere samarbejde mellem disse stater, et samarbejde, der omfatter to store og

meget afgørende områder, som også vi beskæftiger os med i denne sal.

Det ene område er skabelsen af et fælles marked på samme måde, som vi arbejder derpå her i Norden. Jeg synes, det er værd at understrege, at disse lande, hvorimellem der er meget større forskel end mellem os — man tænke f. eks. på forskellen mellem Holland og Italien — kan træffe en lignende beslutning som den, vi traf i Oslo, nemlig at fællesmarkedet skal dannes. De har imidlertid udtrykkelig sagt, at det ikke er noget, der længere diskuteres; en politisk *beslutning* om at skabe et stort europæisk fællesmarked mellem de 6 stater blev i virkeligheden truffet på Messinakonferencen. Lad os tænke lidt derpå, og lad os også tænke derpå, når vi ser på det arbejde, vi står midt i her i Norden, hvordan vi vil være stillet, hvis vi i altfor høj grad lader det, man plejer at kalde det gustne overlæg, bestemme vore handlinger.

Fra Messinakonferencen udgik der en ordre til de pågældende landes økonomiske eksperter, og denne ordre gik ikke ud på at undersøge, om et sådant marked kunne skabes, nej, den gik ud på, at man skulle tilvejebringe de midler, anviser de veje, ad hvilke dette samarbejde om et fælles marked kunne tilvejebringes.

Det viser, at tiden har hast, at man i Europa ikke ser på udviklingen på den måde, at man kan sidde roligt og afvente, hvad der nu vil ske næste år, men at man må tage et tag med for at skabe de bedst mulige vilkår for de respektive folk under tidens nye betingelser.

Det næste område, man beskæftigede sig meget indgående med, var et fælles europæisk samarbejde på atomenergiens område. Der foreligger om denne sag to meget interessante rapporter, som det virkelig er nødvendigt i hvert enkelt land — og jeg synes også i fællesskab — at studere for at se, i hvor høj grad de kan få virkninger for vore

lande. Den ene er en rapport til Europarådet, som blev forelagt i rådets sidste samling, den anden — og efter min mening den interessanteste — er en rapport, som blev forelagt af OEEC i december måned sidste år.

Det kan med sikkerhed siges, at begge disse rapporter betragter det som en næsten uimodsigelig kendsgerning, at et virkelig bredt samarbejde mellem de forskellige europæiske folk er en nødvendighed, hvis Europa ikke i fremtiden skal blive ganske afhængig af de to stormagter, der ligger dels øst, dels vest for os, en afhængighed, som de europæiske lande ikke kan være tjent med, hvadenten det er en afhængighed af De Forenede Stater i Amerika eller af Sovjetrusland. Det kan siges så stærkt, som Belgiens udenrigsminister, socialdemokraten Spaak, sagde det i Europarådet, at hvis de europæiske folk ikke tager tiden i agt, kunne det meget vel gå sådan, at Europa om 25 år var et underudviklet område, fordi den tekniske udvikling i de to store stater, jeg just omtalte, da ville være løbet fra de europæiske folk, fordi de enkelte små nationer ikke har økonomiske kræfter og ikke har teknisk viden til at løse de problemer, der er tale om, men meget vel vil være i stand til med deres 250 millioner mennesker at løse dem i fællesskab, eller i alt fald indenfor forskellige områder i fællesskab.

Det ville dog i sandhed være en sørgelig skæbne for vor verdensdel, der i hele det nittende århundrede og en meget stor del af det tyvende har været førende på den videnskabelige forsknings og den tekniske udviklings områder, hvis vi således skulle blive efterladt langs vejkanterne eller betragtet som et underudviklet område, som andre stater måtte række en hjælpende hånd.

Jeg mener, at vi her i Norden har gode muligheder for at yde vort bidrag, og et værdifuldt bidrag, på atomforskningens felt, men for at vi kan gøre det,

er det, tror jeg, en nødvendighed, at vi drager så stor nytte af det nordiske samarbejde som muligt, og tillige — og det vil jeg gerne understrege overfor det høje råd — at vi ikke forsømmer at holde os i den nøjeste kontakt med den europæiske udvikling og at deltage i samarbejdet i så vid udstrækning, som det kan tjene de fælles interesser.

Naturligvis må hvert enkelt land, således som det altid er tilfældet, overveje sin stilling, men der er her et spørgsmål, som åbenbart og klart for alle må have en fælles nordisk interesse. Jeg er derfor også glad for, at der bliver lejlighed til i komiteen og formentlig senere i generaldebatten at gå endnu stærkere ind på disse spørgsmål, end jeg her har kunnet gøre det, og jeg håber, at de, der kommer til at beskæftige sig med denne sag i rådet, også vil tage det europæiske aspekt med i deres overvejelser.

Når jeg i dag ser på det nordiske råd, ser jeg en stor arbejdsmark foran os. Den skal bearbejdes omhyggeligt, og jorden skal måske nogle steder vendes nogle gange, men rigtigt dyrket lover den os en rig afgrøde. Netop derfor ville jeg se på det med stor beklagelse, om man skulle beslutte sig til kun at lade Nordisk Råd mødes hvertandet år. Det er muligt, at der vil komme nogle møder, hvor resultaterne ikke vil blive så store, men de årlige møder holder arbejdet i stadig gang, holder det i en roligt fremadskridende udvikling. Møder hvertandet år vil let komme til at betyde en nedsettelse af tempoet, i mange tilfælde en udsættelse af beslutninger, som ikke bør udsættes. Derfor håber jeg, at man dog i det mindste i betydelig tid fremover vil holde fast ved, at vi skal mødes hvert år. Det betyder ikke, at man ikke kan beslutte, at enkelte sager er af en sådan karakter, at det kræver en toårig undersøgelse, men der vil vise sig, hvis vi selv vil det, endnu at være sager

nok af betydning, arbejdsstof nok for os til at kunne mødes hvert år.

I anledning af forskellige bemærkninger, der er blevet gjort under denne debat, vil jeg gerne fastslå mit personlige syn på nogle af de problemer, der har været nævnt. Jeg skal gøre det ganske kort. Naturligvis er rådet rådgivende, naturligvis er nationalforsamlingerne de afgørende, naturligvis skal rigsdagene ikke bindes på forhånd.

Lad os blot fastslå det en gang til, at sådan er det. Men det, der er det afgørende for Nordisk Råds arbejde og motiveringen for, at vi er kommet sammen her, er formentlig dette, at der fra rådets arbejde skal udgå en inspiration, at de store spørgsmål i nordisk samarbejde her kan finde et forum, hvor de kan blive behandlet, undersøgt, drøftet, og hvor hver enkelt kan tage sin stilling under ansvar overfor vore folks vilkår i fremtiden. Vi er kommet sammen her for at samarbejde og for at fremme alt det, der er af nordisk fælles interesse. Vi er ikke kommet sammen for at standse det eller vække mistillid til det. Men jeg gentager: ingen beslutning bør presses igennem, men vi bør også handle under det store ansvar, at der er sket en dyb, en stor og vidtrækkende forandring i folkenes vilkår, så at vi ikke kan se på tiden, som vi gjorde det før. Alt omkring os viser, at samarbejdsformen er nødvendig, at vi ikke kan blive stående ved de gamle former, at det er vort ansvar som ansvarlige politikere i vore lande at forstå denne udvikling og ikke handle mod tiden.

Hertta Kuusinen, Finland: Herr President! Som min landsman Österholm redan fastställt framgår det av de här framförda uttalandena, jag skulle vilja säga av alla uttalanden, att Finlands anslutning till Nordiska rådet i Skandinavien mottagits med en känsla av tillfredsställelse, och jag tackar för de

särskilda hälsningar vi som folkdemokrater och kommunister fått av den föregående talaren i saken. Vårt inträde i Nordiska rådet betraktar vi som en följdföreteelse till avspänningen i världsläget. Å andra sidan kan, såsom vi hoppas, rådets arbete främja det fredliga samarbetet mellan våra folk och genom sitt exempel verka i samma riktning när det gäller förhållandena mellan alla folk och stater. Det är sålunda intet under, att även hos oss i Finland denna händelse hälsats med glädje och ansetts som ett bevis för stärkandet av vårt lands internationella ställning, sådan Finlands president Paasikivi karaktäriserade den i sitt tal vid senaste riksdagsavslutning.

Särskilt efter stormakternas ledande mäns möte i Genève har vi kunnat observera att folken har möjlighet att i stället för kapprustningar, aggressiva block och kallt krig välja nedrustningens, den kollektiva trygghetens och det ömsesidiga, vänskapliga umgängets väg. Finlands folk har på många sätt fått erfarat, att Genèveandan inte är död. I går var några av oss närvarande när i vårt lands huvudstad undertecknades ett avtal med vårt östra grannland om överlåtande av Porkkala arrendeområde till Finland 39 år före arrendetidens utgång.

Och nu är vi här i Köpenhamn för att med våra västra grannar diskutera många våra liknande ekonomiska, sociala och kulturella problems enhetliga lösning. Det synes oss klart, att ett dylikt samarbete bör försiggå på basen av varje lands fullständiga självständighet och oavhängighet och sålunda, att det gagnar varje folks bästa samtidigt som det stärker fredens bevarande i hela Norden. Under dessa förutsättningar är även vi folkdemokrater redo att ge vårt stöd åt Nordiska rådets arbete.

Jag har ansett det nödvändigt att säga detta, då vår inställning till samarbetet mellan Nordens länder och

särskilt till Nordiska rådet varit föremål för felaktiga tolkningar. Vi ha varit med om att skapa och utveckla den utrikespolitiska orientering, som medfört framgång för vårt folk och stärkt dess internationella ställning. Vi är stolta över att Finland genom sitt exempel kan visa, att ett vänskapligt umgänge mellan grannar, ja t. o. m. mellan stater, som representerar olika samhällssystem, är möjligt och förmanligt. Vi hoppas, att detta exempel uppmuntrar även andra folk att slå in på samma väg och främjar även deras fred och oavhängighet. Vi är övertygade om att detta tänkesätt i de skandinaviska länderna har allt starkare stöd.

Växelverkan mellan våra länder är redan förut omfattande och mångsidig. När nu den internationella avspänningen gjort det möjligt för vårt land att delta även i det samarbete, som Nordiska rådet ger möjlighet till, vill vi på allt sätt bidra till, att rådets arbete länder till våra folks gemensamma fördel, men isynnerhet till Finlands folks och dess mindrebemedlade kretsars gagn. Det kan ske genom att utveckla våra ekonomiska, lagstiftnings-, sociala och kulturella förhållanden allt bättre och mera demokratiskt på ett sätt som motsvarar varje folks behov. Vi kan ta exempel av varandra, där framsteg kan iakttagas. Vi kan verka för slopandet av sådana inskränkningar och sådan diskriminering, som lägger bojar på vårt folks mångsidiga och fria utveckling. Som vårt högsta mål ställer vi tryggheten av vårt eget folks självständiga och oberoende tillvaro och stärkandet av freden. Sålunda uppfyller vi vårt folks innerligaste förhoppningar.

Jag är övertygad om att Nordiska rådet ger alla möjligheter för en verksamhet för dessa mål och sålunda skall bli en allt viktigare länk i kedjan av samarbetet mellan Nordens fredsälskande folk. Till sist önskar jag uttala

min glädje över att Nordiska rådets fjärde session, som vi nu deltar i, hålles i det vackra och trivsamma Köpenhamn där vi är det vänliga danska folkets gäster, folket, som under sista kriget så tappert försvarade sin frihet mot undertryckning och barbari.

Finn Moe, Norge: Jeg vil også gjerne slutte meg til dem som har hilst våre finske venner velkommen til Det nordiske råd.

Det er ikke meningen at vi her skal diskutere spørsmålet om det økonomiske samarbeid; men jeg vil gjerne komme litt inn på bakgrunnen for ønsket om et nærmere nordisk samarbeid, og jeg vil da få lov til å sitere litt av hva den svenske finansmann Axel Wenner-Gren skriver.

Det står i de utmerkede meddelelser, som også hr. Wikborg omtalte, fra den svenske delegasjon. Man kan jo mene om hr. Wenner-Gren hva man vil; men jeg tror man må erkjenne at han har en viss rede på internasjonale økonomiske utviklingstendenser. Han sier følgende:

„Vi måste räkna med at de små nationernas tid är förbi ur ekonomisk synpunkt — detta till följd av den moderna tekniken med sin automation etc. Det är därför ytterligt angeläget att ett närmande sker mellan de nordiska länderna i syfte att bilda en ekonomisk-kulturell enhet. Redan vid mitten på 30-talet sökte jag genom stöd till Föreningen Norden och genom min bok „Vädjan til envar“ propagera för intimare och konkretare nordiskt samarbeid. Jag ansåg då att det vore ett gemensamt nordiskt interesse att en enhetlig nordisk hemmamarknad kunde komma till stånd. Nu anser jag att det är en nordisk nödvändighet.“

Så vidt hr. Wenner-Gren.

Vi ser disse tendenser overalt. Vi ser en tendens til et samlet Europa. Vi ser en sterk tendens til å danne en kontinental blokk bestående av 6 makter. De har jo allerede dannet en Kull- og stålunion. Nå, ingen vet om det vil lykkes å danne en kontinental blokk; men ingen kan jo heller regne for sikkert at det ikke skal lykkes. Og hvis det blir dannet en kontinental blokk med Tyskland som medlem — hvor står vi da? Det kan kanskje være på sin plass å minne om at de nordiske nasjoner er noen av de minste i Europa. Det er et spørsmål som fortjener å overveies og grundig vurderes og studeres, om vi står sterkere alene og hver for oss enn samlet.

Vi er alle tilhengere av samarbeid i sin alminnelighet, og også av nordisk samarbeid. I sin tale i dag minnet hr. Bertil Ohlin oss om de verdenspolitiske perspektiver. Vi lever i atomtidsalderen, vi fylles alle av angst og gru ved de perspektiver som vannstoffbomben åpner, og vi er mer enn noensinne bestemt på at freden må bevares. Men fred er jo i stor utstrekning et spørsmål om internasjonalt samarbeid. Det er et spørsmål om man vil bøye seg for en internasjonal rettsinstans, selv om avgjørelsen går mot ens interesser. Vi må ofre noe hvis vi vil ha fred, og vi må ofre hvis vi vil ha internasjonalt samarbeid. Det er også mot denne bakgrunn jeg tror man må se Det nordiske råds arbeid.

Det nordiske råd har to vesentlige funksjoner. Den ene er at det er et organ for å fremme de nordiske samarbeidsbestrebelsene. Den andre er at det er et organ for å trekke parlamentene med i det nordiske samarbeid.

La meg si litt om det siste først. Det er intet i veien for at vi kan overlate hele det nordiske samarbeid til regjeringene. De har jo også i stor utstrekning drevet dette samarbeid før Det nordiske råd kom til. Regjeringene ville legge resultatene frem for parla-

mentene. Det er på den måte internasjonalt samarbeid for det meste foregått. Men på denne måte kan parlamentene bare godta eller forkaste; de kommer ikke inn på sakenes forberedende stadium og kan øve sin innflytelse da. Men det er det som skjer i Det nordiske råd, og som jeg tror har en ganske vesentlig betydning. Hvis vi mener at nordisk samarbeid er en fordel, og hvis vi er prinsipielle tilhengere av nordisk samarbeid — selv om vi er uenige om hvor langt vi skal gå — tror jeg det er en fordel å få parlamentene med på det tidligst mulige stadium i dette samarbeid.

Jeg nevner bare rent i forbigarten at jeg synes det er ganske betegnende at nå skal også Be-Ne-Lux opprette sin parlamentariske forsamling.

La meg også si, siden det har vært snakket om det, at det kan ikke være tvil om Det nordiske råds status. Det er utelukkende et rådgivende organ. Men da skulle man kanskje også ta mer hensyn til dette i Rådets praksis, slik at vi ikke vedtar anbefalinger som legger Rådet fast på en prinsipiell linje før saken er utredet, og før denne utredningen er kommet så langt at det er praktisk talt enighet om den. Hvis ikke kan man lett få inntrykk at at Rådets rekommendasjoner er mer bindende enn de er.

Jeg tror derfor det er uheldig når det ble sagt i denne debat at vi i Oslo *besluttet* at et fellesmarked skal dannes. Det har vi ikke besluttet. Det kan vi i følge Rådets status ikke beslutte. Vi har *henstilt* til regjeringene å gå inn for et fellesmarked, og regjeringene er i ferd med å undersøke og utrede saken. Først når denne utredningen er avsluttet, vil regjeringene selv kunne ta stilling til saken og, etter at de har tatt stilling til den, kunne forelegge den for parlamentene, og da først kommer en eventuell beslutning om fellesmarked.

Jeg sa at Rådet var et organ for nordiske samarbeidsbestrebelsene. Det

er mange som mener at kanskje er denne ramme for snever, vi skulle ha en videre ramme. Jeg tror det kan være meget i det, men jeg tror at de vanskeligheter som vi har møtt i det nordiske samarbeidet, vil vi støte på i enda høyere grad hvis vi forsøker å løse dem innenfor rammen av større og mer omfattende grupperinger. Europa-samarbeidet er et tydelig eksempel på det, og la meg si i den forbindelse, at når vi krever at Frankrike og Tyskland skal samarbeide, vel, så la oss, når vi fremsetter dette kravet, tenke litt på de vanskeligheter vi selv har støtt på. Hvis de nordiske land, som er så like i tenkesett og levesett, ikke kan løse sine samarbeidsproblemer, hvorledes skal da andre og større grupperinger kunne gjøre det? På den andre siden: hvis vi klarer det, tror jeg, som også hr. Fagerholm sa i sin tale her, at vi kunne bli et manende eksempel for den øvrige verden, og vi ville ha gjort et bidrag til å konsolidere freden.

Imidlertid er det klart at for å nå fram til et nærmere nordisk samarbeid er det en lang, lang rekke vanskeligheter som må løses. Nå må jeg si at jeg tror rent prinsipielt at det er ingen vanskeligheter som ikke kan løses eller iallfall utjevnes, hvis man fra alle parter legger godviljen til. Men det er, som sagt, store vanskeligheter, og det er kanskje i første rekke og i vesentlig grad overgangsvanskeligheter. Det er kanskje i alminnelighet slik at det er enighet om at målet er verdifullt. Det kan være ytterst verdifullt å få et samlet Europa, det kan være ytterst verdifullt å få et Forente Nasjoner som har større makt og myndighet enn det har i dag. Det kunne være en uendelig stor fordel om man engang kunne nå fram til en verdensregjering. Målene er attråverdige nok, men det er veien dit som volder vanskeligheter, og det er disse overgangsvanskeligheter det gjelder å løse.

Derfor tror jeg det er ganske klart

at vi må ta oss god tid, selv om jeg kan være enig med hr. Ole Bjørn Kraft i at vi kanskje ikke har så forferdelig god tid til vår disposisjon. Og her — undskyld at jeg kommer inn på dette — tror jeg at et fellesmarked, hvis man tar sikte på det, er noe som man må være klar over ikke kan realiseres med ett slag. Det er noe som må bygges opp over en lang overgangsperiode på 5—10—15—20 år for at ingen av partene skal bli skadelidende. Og jeg tror at det i Norge, kanskje særlig innen opposisjonspartiene, er en sterk frykt for at Norge skal bli skadelidende. Vel, det kan man være uenig om, det kan man diskutere på en rent saklig basis.

Og når det gjelder fellesmarkedet, er det jo særlig forholdet til den tredje part som har vakt bekymringene i Norge. Det er et overordentlig viktig problem som jeg ikke skal komme inn på her, men jeg vil peke på noe som det kanskje ikke har vært lagt nok vekt på i sin alminnelighet.

Det er det at det nordiske samarbeid må ikke på noen måte være eksklusivt, enten det gjelder økonomi, eller det gjelder kulturelt samarbeid eller hvad det kan være. Det må ikke på noen måte være slik at det nordiske samarbeid skal utelukke det mest intime samarbeid med andre grupperinger og andre organer. Vi kan ikke utelukke internasjonalt samarbeid med andre makter, men jeg tror nok at hvis man vil et videre samarbeid, må vi først lære oss til å samarbeide oss i mellom.

Vi må også se ganske klart hvordan ledelsen av fellesmarkedet skal organiseres, hvem eller hvilket organ som skal bestemme politikken utad. Jeg tror ikke i og for seg at det her er nødvendig med noe overnasjonalt organ, slik som det ble nevnt i debatten her tidligere. Jeg tror at innen det nordiske samarbeid kan man like gjerne arbeide seg fram til enighet, som man har gjort det i OEEC og som man har gjort det i Den europeiske betalingsunion, altså

organer som ikke på noen som helst måte er overnasjonale. Det måtte være mulig innenfor det nordiske samarbeids ramme å arbeide på den samme måten. Men hvis det er enstemmighet om det, kan jeg ikke se det er noen ting i veien for at vi kunne gå til å opprette et overnasjonalt organ så langt det ville være forenlig med våre respektive forfatninger, våre konstitusjoner. Og jeg vil jo gjøre oppmerksom på at vi har allerede gitt ganske stor myndighet til de Forente Nasjoner.

Jeg tror man skal respektere den norske opposisjons standpunkt. Det springer ut ganske sikkert fra en ærlig bekymring for landets økonomiske fremtid, og vi får fortsette denne debatt i Norge og søke å avklare disse problemer i Norge selv. Men jeg tror man også i de andre land, som er med i nordisk samarbeid, skal være oppmerksom på at det planlagte samarbeid må være av en slik art at man på norsk hold også klart ser at det vil bringe fordeler, selv om man er oppmerksom på at på andre områder vil vi bli skadelidende. Jeg hørte med stor interesse statsminister Erlanders uttalelser idag i så måte. Og man skal være klar over at hvis man vil innskrenke seg til et fellesmarked, så er ikke det som er mest tiltrekkende for Norge. Det er kanskje andre samarbeidsformer, som produksjonssamarbeid og investerings-samarbeid, som vi på norsk side er mest interessert i. Derfor må også disse sider av samarbeidet utredes før vi fra norsk side kan treffe noen avgjørelse.

Når det gjelder Norge, tror jeg i det hele at Det nordiske råd må gå forsiktig til verks for ikke å forsure utviklingen. Jeg vil her få lov å minne om hva vår president, hr. Erik Eriksen, sa i sin tale idag om at man kan ikke i det nordiske samarbeid gå fram i hurtigere tempo enn folkets tilslutning gjør det mulig. Og det forekommer meg at hr. Fagerholm i sin tale umiddelbart etterpå ga en typisk illustrasjon på sannheten

av det som hr. Eriksen hadde uttalt, da hr. Fagerholm sa at Finland hadde tidligere kunnet slutte seg til Det nordiske råd ved en flertallsbeslutning, men de anså det bedre å få en enstemmig beslutning. Jeg tror det var bedre ikke bare for Finland, men også for Det nordiske råd. Og det som her ble sagt, gjelder ikke bare Finland, det gjelder også Norge.

Det nordiske råd har alt utrettet en god del, og om jeg får lov å si det i en parentes, tror jeg det ville være bra om sekretariatet kunne utarbeide en oversikt over de saker som her har vært tatt opp og som er løst, og hvor langt man er kommet i arbeidet med de andre sakene. Jeg føler meg overbevist om at Rådet kan utrette meget mere når det blir klar over — som jeg tror det også er klar over — at problemene er av en så vanskelig natur og kan ha så vidt-rekkende konsekvenser, at de kan ikke løses i en begeistringssrus, de må løses gjennom tålmodig arbeid for å overvinne de vanskeligheter som vi står overfor og som vi må overvinne hvis det nordiske samarbeid skal bli en realitet og ikke bare en trosbekjennelse.

Præsidenten: Jeg kan nu meddele, at statsminister Kekkonen, Finland, og udenrigsminister Virolainen, Finland, har indtaget deres pladser i rådet.

Frans Severin, Sverige: Herr president! En väsentlig del av den rapport, som presidiet förelagt detta rådsmöte, upptages — som vi naturligtvis sett, när vi genomläst den — av frågan om samarbetet mellan rådet, dess presidium och regeringarna. Spörsmålet har enligt rapporten varit uppe till diskussion vid flera presidiemöten, ett flertal promemorior har utarbetats i ärendet, och det har gjorts till föremål för ett par

tre skrivelser från presidiet till regeringarna. Det är naturligtvis också på grund härav som frågan varit föremål för ett jämförelsevis livligt intresse och berörts av flera talare och regeringsrepresentanter. Enligt min mening är det möjligt att presidiet varit något för pessimistiskt. I och för sig tycker jag inte det är så underligt att detta samarbete — liksom arbetet inom Nordiska rådet över huvud taget — inte går så smort som om man redan hade ett sedan länge väl inarbetat maskineri. Rådet har ju i själva verket ännu inte arbetat mer än tre år, och den tiden är inte lång för en sådan institution. Det måste ta sin tid, innan en organisation som Nordiska rådet har så att säga satt sig och den lämpligaste och effektivaste arbetsrutinen utkristalliserats.

För rådets arbete är givetvis förbindelserna med regeringarna av den allra största betydelse. Rapporten från presidiet till rådsrådet ger obestriddligen ett intryck av att det brustit härvidlag. Måhända har förbindelserna inte heller varit tillräckligt intima och effektiva mellan administrationerna, statsförvaltningarna, i de olika länderna, som ju måste anses utgöra regeringarnas verktyg. Vi står här inför frågan, hur dessa organ skall anpassas till varandra och hur vi skall anpassa oss själva till det nordiska samarbetet.

Jag har med dessa reflexioner ingalunda avsett att öva någon kritik. Det är rätt naturligt, att framför allt mellan de olika ländernas statsförvaltningar icke råder en så intim samverkan, att rådet omedelbart så att säga avsatt motsvarande organ inom statsförvaltningarna. Mina intryck från Fredensborgsmötet, där denna fråga var föremål för ett meningsutbyte, är absolut inte negativa. Enligt min mening skulle det vara oriktigt att ens antyda någon likgiltighet för spörsmålet från regeringarnas sida; man bör kanske tillfoga, att om sådan likgiltighet förefunnits, skulle Nordiska rådet ha varit en

skäligen misslyckad skapelse. Nordiska rådet kan utföra något, endast om vad det gör står i överensstämmelse med regeringarnas och parlamentens önskemål. Nordiska rådet är ingenting annat än ett uttryck för inställningen och strävandena hos de politiska instanserna i varje land.

Därav vill jag nu inte dra samma slutsats som jag fick intrycket att herr Wikborg drog. Om jag inte missuppfattade hans yttrande menade han ungefär, att vid rådets sessioner inte borde upptagas andra ärenden än de, om vilka enighet råder mellan de politiska instanserna — mellan statsmakterna, som vi säger i Sverige — i de olika länderna. Det skulle, såvitt jag förstår, innebära en onödig begränsning av rådets arbetsområde, men dessutom synes det mig som om rådets sammanträden därigenom också skulle bli i grund och botten överflödiga. Ty vad skall vi sammanträda för och diskutera om, när enighet redan föreligger mellan regeringarna och parlamenten i de olika länderna? Då är ju frågorna i förväg lösta. Vad vi har anledning att diskutera är väl i stället just de frågor, där enighet inte föreligger.

Jag vill instämma med Ole Bjørn Kraft i hans yttrande beträffande frågan, om vi skall övergå till vartannat-års-sessioner. Också detta spörsmål diskuteras, åtminstone i förbigående, på Fredensborg, och jag kan endast upprepa vad jag där sade: om rådet efter en lång och framgångsrik arbetsperiod finner det tillräckligt att sammanträda bara vartannat år, så är naturligtvis ingenting att invända däremot. Tills vidare har emellertid dagordningarna vid rådets sessioner varit överlastade med ärenden, och vi har haft svårigheter att hinna med allt.

Man kan naturligtvis om dessa ärenden säga — och det har gjorts flera gånger — att de visserligen till avsevärd del är små och betydelselösa. Det är ganska klart att de stora ärendena

kommer från regeringarna, som till sitt förfogande har en effektiv utredningsapparat. Frågan om ärendenas vikt och rådets behandling av de stora frågorna tilldrar sig intresse även utanför rådet. Det är inte så länge sedan en ledande svensk tidning gjorde just den anmärkningen, att rådet beträffande de stora frågorna endast sysslade med utredningar, men inte blivit färdigt för något beslut. Denna kritik glädde mig på visst sätt, då den i alla händelser visar att det finns intresse för dessa spörsmål även utanför rådet.

Å andra sidan tror jag inte, hur intresserad jag än är av de stora spörsmålen — t. ex. frågan om en gemensam nordisk marknad — att man på detta stadium skäligen kan rikta den anmärkningen mot Nordiska rådet och regeringarna, att ingenting här har utträttats. När spörsmålet om den gemensamma nordiska marknaden togs upp, var vi från början fullt medvetna om att dess storleksordning var sådan, att det inte kunde lösas i en handvändning, utan att det fordrades många år av utredningar och strävanden till anpassning, innan vi kunde vara redo att genomföra en gemensam nordisk marknad av den omfattning, som vi alla vet är nödvändig för att planen över huvud taget skall kunna realiseras. Jag vill erinra om ett tidigare tillfälle i de nordiska ländernas historia, då ett sådant samarbete dem emellan beslöts, nämligen inrättandet av den nordiska myntunionen. Den frågan var åtminstone vid det tillfället avsevärt mindre komplicerad än frågan om den gemensamma nordiska marknaden i dag är, men det tog ändå 15 år av diskussioner mellan intresserade och mellan de beslutande organen, innan myntunionen kunde komma till stånd. Därför tror jag inte, att vi har någon anledning till pessimism. Även om det intresse är kritiskt, som människor utanför kretsen av parlamentariker visar för frågor, Nordiska rådet har sig förelagda, tror jag ändå att det i

stort sett endast är anledning att känna tillfredsställelse över vad som skett.

Något mindre tilltalad blev jag — om man nu skall tala om pressen — av att en annan stor svensk tidning givit uttryck för en pessimism, som dess bättre för första gången har mött i den svenska debatten. Vi lär emellertid aldrig kunna företa oss något i detta hänseende utan att stöta på tvivlare och pessimister, och skulle de alltid ha fått utgöra ett effektivt hinder för det nordiska samarbetet, hade vi helt enkelt tvingats att lägga ned vår verksamhet.

Vid sessionerna förekommer som sagt en mängd frågor av relativt underordnad betydelse. Man kan också som herr Wikborg säga, att förslagen inte alltid är så väl genomtänkta. Men jag vet inte, om man av rådets medlemmar skall begära, att varje spörsmål som här förelägges skall vara så noga genomtänkt och ha gjorts till föremål för utredningar av så ingående beskaffenhet, att alla aspekter till fullo klarlägges för samtliga rådsmedlemmar. De enskilda rådsmedlemmarna förfogar inte över någon egen utredningsapparat, och ingen större olycka kan därför anses ha inträffat, om ett eller annat mindre väl genomtänkt förslag förelägges rådet. Det är ju en lätt sak att bara avvisa sådana förslag; därtill har rådet frihet. Och om rådet till äventyrs skulle låta förleda sig av någon förslagsställare, så finns ju alltid de olika regeringarna och parlamenten, som kan inta en annan hållning. Såsom tidigare påpekats, är alla rådets rekommendationer utan varje betydelse, om de inte vinner regeringarnas och parlamentens godkännande.

Jag tror inte att vi kan avvara de enskilda rådsmedlemmarnas initiativ, och i alla händelser måste man säga, att de i rådet framlagda förslagen präglas av stor initiativrikedom. De utgör beviset för en levande nordisk anda, som är en av grundvalarna — för att

inte säga grundvalen — för ett lyckat resultat av Nordiska rådets samarbete.

Rolf Edberg, Sverige: Herr president! Den stora frågan vid detta rådsmöte liksom vid rådslaget i Oslo för två år sedan gäller ju det nordiska ekonomiska samarbetet, och det är väl ingen tillfällighet att åtskilliga talare under generaldebatten har mer eller mindre kommit in på den punkten. Vi får ju tillfälle att mer ingående diskutera den under en senare punkt i dagordningen, och jag skall självfallet inte föregripa detaljbehandlingen, men jag ber att i denna allmänna debatt få knyta några reflexioner till den frågan.

Vi har nu åtta år av utredningar bakom oss, och ännu är inte diskussions- och utredningsstadiet passerat. Jag tror emellertid inte att det finns anledning att beklaga denna brist på forcering. Den har givit tanken en mognadsperiod, under vilken såväl näringslivets män som den politiska opinionen hunnit göra sig förtrogna med problemställningarna.

Även om betydande divergenser kvarstår, har man väl också rätt att konstatera att ett närmande skett mellan olika synpunkter, sedan man gripit sig an med problemen in concreto. Särskilt under det senaste året har man tyckt sig konstatera att en samling skett mot den försiktigt handlingsberedda mitten. Det har också rent praktiskt skett en del ting sedan Oslo i augusti 1954 och Harpsund i oktober samma år. Det innebär ett rätt gott steg framåt, att arbets- och ekonomiminister Krag i morgon kan framlägga konturerna till en detaljerad teknisk plan med konkreta förslag beträffande en gemensam marknad för 45 procent av samhandeln och att vi under den närmaste tiden uppenbarligen kan vänta förslag i fråga om ytterligare 15 procent.

Man behöver för den skull inte göra

sig några illusioner om att allt kommer att gå av sig själv i fortsättningen. Det brukar i regel vara så, att föret är trögast i portgången. I den fas, i vilken de ekonomiska undersökningarna nu befinner sig, gäller snarast det motsatta: att föret hittills har varit lättast. Man kan med andra ord vänta att vanskligheterna kan bli något större, när det gäller att i planen infoga de felande 10 procenten, som tydligen måste med för att ett GATT-erkännande över huvud taget skall kunna påräknas.

Man vill emellertid inte tro att de återstående varugrupperna skall komma att kullkasta planerna på en nordisk varumarknad, därest vi lyckas nå principiell enighet så långt som till 60 procent. Så starka beröringspunkter som finns i våra länders ekonomiska liv och i värderingen av våra intressen med hänsyn till den allmänna ekonomiska utvecklingen i världen bör det vara möjligt att komma över de återstående hindren.

Det råder, för det första, enighet om att vi i vår inre politik skall följa den fulla sysselsättningens väg. Däri ligger att de ekonomiska och sociala förhållandena är så ensartade, att de utgör en grund för ett regionalt samarbete.

Det råder, för det andra, åtminstone en vidsträckt enighet om att den internationella ekonomiska och tekniska utvecklingen skapat speciella problem för de små marknaderna, problem som för varje år allt starkare materialiserar sig. Olika regionala grupper som Benelux och kol- och stålunionen har skapats, samväldesländerna har knutit sig fastare samman — för att inte tala om den hårdhanta integrationen i öst. Det var denna utveckling som utrikesminister Lange i ett anförande vid rådets Oslosession betecknade som „en appell til å arbeide sammen om å løse økonomiske problemer som er felles for os alle.“

Jämsides med denna utveckling kan vi vänta att finansieringsproblemen

kommer att växa när det gäller såväl rationalisering av äldre företag som nyföretagande. Automationen, ännu bara i sitt begynnelseskede, kommer att kräva utomordentliga insatser i kapitalkrävande maskiner. Det förefaller uppenbart att dessa problem lättare kan lösas inom ramen för en vidgad hemmamarknad, där en naturlig arbetsfördelning och specialisering kan gynna massproduktionen och där flera länder kan samarbeta om vissa större investeringsprojekt.

Det råder för det tredje enighet om att en starkare ekonomisk samverkan inte får innebära isolering från omvärlden. Så beroende som våra länder är av sin export, kan Norden aldrig få bli sig selv nok. Syftet med en gemensam marknad kan inte vara något annat än att öka alla våra länders konkurrensförmåga i omvärlden för att på så sätt trygga vår levnadsstandard.

Mot bakgrunden av dessa gemensamma faktorer och bedömningar tror jag man kan ha rätt att vänta att från alla håll allvarliga ansträngningar skall göras för att komma över de återstående hindren.

En jämförelse med Benelux säger för övrigt att svårigheterna inte bör överdimensioneras. Egentligen är det rätt förvånande att vi under våra diskussioner i så ringa utsträckning har gjort konkreta jämförelser med Benelux. Jag hälsar därför med tillfredsställelse att docent Petrén för presidietts räkning haft tillfälle att göra vissa studier där nere och framför allt att ett ekonomiskt expertutskott har kunnat studera förhållandena och rapportera inför rådet.

Beneluxländerna började med ett politiskt beslut och samarbetet fick sedan inrätta sig därefter. Vi försöker gå den motsatta vägen. Vi låter grundliga expertutredningar föregå ett politiskt ställningstagande. Det bör minska riskerna för friktioner.

Vi har redan en gemensam arbetsmarknad som grund. Inom Benelux har en sådan ännu inte etablerats.

Vi för i allt väsentligt en likartad ekonomisk politik. Inom Benelux följde däremot Belgien en relativt extrem liberalistisk linje, medan Hollands ekonomiska politik mera liknade den nordiska.

Vi följer i stort sett samma principer i vår skattepolitik. Belgien har traditionellt lagt huvudpunkten på indirekta skatter, Holland på direkta.

Trots sådana väsentliga olikheter Beneluxländerna emellan har störningarna inom näringslivet i samband med att man rivit handelsbarriärerna varit förvånande få och experimentet utfallit så väl, att den nordiska expertgrupp, som studerat förhållandena på ort och ställe, anser sig kunna slå fast att man för länge sedan passerat „the point of no return“.

Vår utgångspunkt, om vi enas om att skapa en gemensam nordisk marknad, bör vara väsentligt gynnsammare än utgångspunkten var för Benelux. Kanske får jag också med anledning av den oro, som herr Wikborg uttalade med anledning av behandlingen här i Rådet säga, att nog måste det vara en fördel för oss här i Norden att parlamenten på ett tidigt stadium inkopplats på diskussionerna och planritningarna och att oppositionen i de olika parlamenten fått vara med redan på det förberedande stadiet. I Benelux har parlamenten över huvud taget knappast kopplats in på frågan, utan där har samarbetsplanerna i allt väsentligt varit en angelägenhet för regeringarna och till regeringarna anknutna expertgrupper.

Exemplet Benelux ger anledning till ytterligare ett par randanmärkingar. Det har stundom talats om att en gemensam nordisk marknad skulle nödvändiggöra en betydande koordinering länderna emellan beträffande skatter och avgifter, räntor och subventioner. På

en del håll har man till och med velat se en sådan koordination som en förutsättning för en gemensam marknad. Det är sannolikt att en viss samordning kan vara ändamålsenlig. Exemplet Benelux visar emellertid att en gemensam marknad kan fungera och ge deltagarländerna påvisbara fördelar utan att en genomgripande samordning av det ekonomiska livets olika detaljer kommer till stånd. I viss utsträckning kan man tydligen vänta att olika faktorer balanserar av varandra. Det kan exempelvis vara så att lägre kraftpriser och lägre ränta i ett land uppväger lägre skatter i ett annat.

Vidare har Benelux bekräftat ett allmänt antagande att slopande av tullarna mellan ett par länder inte leder till ett omedelbart explosionsartat varuflöde över gränserna — av den enkla anledningen att köparna är konservativa, detaljisterna måste inrätta sig efter dem och fabrikanterna efter detaljisterna. Benelux har givit ett åskådningsexempel på denna bindning mellan producenterna och avnämarna i 5 år. Man kan därför med rätt stor sannolikhet utgå ifrån att det tar en viss tid, innan näringslivet i stort inrättar sig efter nya förutsättningar; undantag på speciella områden kan givetvis finnas. Man kan därför kanske också våga det påståendet, att betänkligheterna stundom från vissa branschorganisationers sida något överdrivits.

Får jag i detta sammanhang referera till ett färskt journalistiskt försök att närma sig problemet. Jag refererar till en dansk tidningsman, som under ett halvår har rest runt i Danmark, Norge, Finland och Sverige, besökt några hundra industrier och intervjuat näringslivets folk ute på fältet. Om hans iakttagelser är riktiga, skulle de så att säga riva sönder vissa populärföreställningar. Han säger i en artikelserie, som just börjat publiceras, att vad som mest överraskat honom har varit det stora intresse han inom norska

industriretsar funnit för en nordisk marknad. Många har menat, rapporterar han, att Norge skulle ha mest att vinna på en gemensam marknad, omfattande 15—18 miljoner konsumenter. "Selvsagt er der mange skjær i sjøen", har det sagts. Samtidigt uppger han, att han från industri till industri fått svaret: "Vi fruktar absolut inte en nordisk handelsmarknad". Verkligt motstånd hade han egentligen endast mött — inte överraskande — från maskinindustriens sida.

Den andra iakttagelsen, som något överraskat den danske journalisten, har varit att han däremot i Sverige, där man kanske starkast har gått in för tanken på en gemensam marknad, mött åtskilliga betänkligheter på industrihåll. Det skulle alltså, enligt denne iakttagare, på något sätt ändå jämnas ut sig.

Nu är det väl annars tämligen förståeligt, om de största betänkligheterna på kort sikt möter från norsk sida med hänsyn till den norska tullnivån och det norska näringslivets konstruktion. Det måste därför vara angeläget att man tillsammans söker finna en formel för ett glidande genomförande av den gemensamma nordiska marknaden på känsliga områden. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att Benelux skapat ett system med en temporär återgång, därest oväntade svårigheter skulle uppstå på något bestämt område. Det systemet förefaller onödigt komplicerat, men man kan måhända överväga någonting i princip av liknande slag. Med så känsliga moment framför allt av psykologisk art, som möter på detta område, bör man göra vad man kan för att gardera sig emot risker för bakslag och överraskningar.

Detta behöver ju inte betyda, att man så naglar fast blicken vid begränsade och kortsiktiga intressen, att man förlorar framtidsperspektivet. Jag tror att man också måste observera, att det kan finnas en risk för att även

försiktigheten ibland kan drivas för långt.

Får jeg nu sluta med att berätta en liten historia, som den svenska kooperationens chef Albin Johansson brukar dra när han missionerar för ett nordiskt samarbete. Det är en historia från den svenska ständsriksdagens tid om hur bondeståndet enhälligt gick emot införande av järnvägar i Sverige därför att det skulle minska böndernas inkomster från körslor. När beslutet fattades, var en skånsk odalman, Sven Nilsson från Kristianstad, frånvarande. Han bad därför att vid följande sammanträde få meddela, att han var av en annan mening än ståndet i övrigt. Han trodde nämligen att järnvägarna skulle vara till fördel för landet som helhet och då måste de också, menade han, i det långa loppet vara till fördel för bönderna. Detta ansåg ståndet så barockt, att man beslöt att anteckna riksdagsman Sven Nilssons namn till protokollet — "honom till evig skam", som det sades.

Med denna lilla sedelärande berättelse vill jag, herr president, bara ha sagt, att jag tror den försiktighet, som vi hittills har visat och som jag tror har varit riktig, gott tål att spetsas med några droppar dristighet i slutomgången. Nykterheten i bedömningen behöver inte bli lidande på det.

Nils Hønsvald, Norge: Jeg har bedt om ordet bare for å komme inn på et par-tre mer praktiske spørsmål, som best egner seg til behandling under generaldebatten. Det ene har for øvrig hr. Wikborg vært inne på: det gjelder tidspunktet for rådmøtets avholdelse.

Jeg tror det er vanskelig, kanskje det er umulig, å finne et tidspunkt som passer like godt for alle nasjonalforsamlinger, men jeg har en følelse av at slutten av januar og begynnelsen av februar er den tid som passer dærligst. Slik er det iallfall for Norge. Stor-

tinget har nettopp begynt sin sesjon, vi har flere store politiske debatter på dagsordenen, og budsjettbehandlingen starter på denne tid. Det ble som bekjent gjort et forsøk på å henlegge rådmøtet til august. Det falt ikke heldig ut.

Men det er jo også andre måneder i året, og jeg henstiller at denne saken blir tatt opp til undersøkelse. Er det mulig å finne en fordelaktigere tid for rådssesjonene, så bør det gjøres. Og er det umulig å nå frem til enighet, så kan vi iallfall trøste oss med at det er gjort et forsøk.

Etter initiativ av Det nordiske råd har „Nordisk Kontakt“ sett dagens lys. Det er ikke et organ for Det nordiske råd, det er en parlamentarisk publikasjon, utgitt for parlamentenes regning. Det har derfor bare i liten utstrekning beskjeftiget seg med Rådets saker. Blant utgiverne er også Finland, som altså kom med i denne form for parlamentarisk samarbeid, før det kom med i Det nordiske råd. Og det er en av grunnene til at tidsskriftet ikke har hatt noen særskilt avdeling for Det nordiske råd, bare for hvert av de nordiske lands parlamenter. Nå er Finland kommet med, og — som det har vært sagt — den nordiske familien er fulltallig, og det som Rådet beskjeftiger seg med, angår direkte alle de nordiske land. Betenkelighetene ved å ofre nevneverdig plass i tidsskriftet på Rådets virksomhet er falt bort, og det er et spørsmål om det ikke bør føre til en viss redaksjonell omlegning. Jeg tenker ikke på at man skal ta med så meget stoff fra Det nordiske råd at det kan erstatte de meddelelser fra Det nordiske råd som den svenske delegasjon, vel den svenske delegasjons sekretær i første rekke, har tatt initiativet til, men i noen utstrekning bør også Rådets saker få plass i „Nordisk Kontakt“. Jeg tror ikke at tidsskriftet bør bli organ for Det nordiske råd, den redaksjonelle linje bør i prinsippet

oppretholdes, men jeg mener at Rådets virksomhet og saker som har så stor interesse for alle nordiske land, bør få en bredere plass i tidsskriftets spalter. — Jeg vet for øvrig ikke hva parlamentarikerne mener om tidsskriftet, om de er fornøyd eller misfornøyd. Det er nytt, og det har vel ennå ikke funnet sin endelige redaksjonelle form. Hensynet til økonomien spiller også en rolle: det bør være så billig som mulig, fordi det jo som bekjent deles ut gratis. Alle forhold tatt i betraktning synes jeg at „Nordisk Kontakt“ på en god måte har skjøttet sin oppgave som informasjonskilde. Vi i Norge får kort og konsis beskjed om hvilke saker de andre lands parlamenter beskjeftiger seg med, og de andre land får vel også et innblikk i hva vi steller med i Norge. Jeg er medlem av tidsskriftets styre, og til meg er det ikke kommet hverken rosende eller kritiske bemerkninger. Jeg kan kanskje trekke den slutning av det at parlamentarikerne iallfall ikke er så værst fornøyd. Hadde de vært misfornøyd, ville de nok ha sagt fra, det gjør jo politikere i alminnelighet.

Endelig vil jeg nevne spørsmålet om Den Nordiske Parlamentariske Unions skjebne. Unionen er gammel og var før Det nordiske råd ble opprettet, det eneste parlamentariske diskusjonsforum for alle de nordiske land. Da Rådet startet, gikk Unionen over til å holde møter bare annet hvert år. En antok at det ikke var behov for møter oftere. Når det ikke allerede den gang ble reist spørsmål om å nedlegge Den Nordiske Parlamentariske Union, var det av to grunner.

For det første ville en vente og se hvordan Det nordiske råd kom til å virke, om den nye planten var levedyktig. For det annet var Finland medlem av Unionen, men ikke av Rådet, og en hadde liten lyst til å bryte dette båndet mellom parlamentarikerne i Finland og deres kolleger i de andre nordiske land.

Vi holder nå den fjerde rådssesjon, og det må vel kunne konstateres at Rådet ikke bare er levedyktig, men at det også er grunn til å stille forventninger til dets virksomhet. Og vi har Finland som medlem av Rådet etter enstemmig vedtak i Riksdagen. De fleste av oss er medlemmer av Den Nordiske Parlamentariske Union, som i formen er en halvprivat organisasjon. Jeg reiser den tanke om vi ikke i våre nasjonale avdelinger bør ta opp spørsmålet om å avvikle Den Nordiske Parlamentariske Union. Jeg tror at de saker som Unionen vanligvis steller med, like godt og sannsynligvis med bedre resultat kan behandles i Det nordiske råd. Det kan lett bli dobbeltbehandling, og det bør en forsøke å unngå.

En rådssamling som denne kan naturligvis ikke ta noe standpunkt til Den Nordiske Unions skjebne, men som medlemmer av Unionen kan vi ta saken opp i våre hjemland, og jeg henstiller at det blir gjort.

Hr. Wikborg nevnte også Den Nordiske Parlamentariske Union, og jeg oppfattet ham slik at han mente at den var en underavdeling av Den Interparlamentariske Union, som nå omfatter de fleste land. Det er jo ikke tilfellet. Nasjonalforsamlingenes medlemsskap i Den Interparlamentariske Union vil ikke bli berørt av en eventuell nedleggelse av Den Nordiske Parlamentariske Union.

Arthur Sundt, Norge: Det er en hel del i denne forsamling som med rette kan føle seg brøstholdne over den måte hvorpå de hittilværende talere har respektert president Eriksens henstilling om ikke å berøre det økonomiske samarbeid i denne generaldebatt. Den eneste som var absolutt prikkfri på dette område, var statsminister Gerhardsen. De øvrige statsministre kom så vidt inn på det at der kanskje

kunne vært grunn til å berøre det for en senere taler, men allikevel var deres omtale så delikat at det i sannhet ikke har vært grunn for den almene debatt om det økonomiske samarbeid som bl. a. hr. Edberg i denne henseende var en av de verste eksponenter for. Jeg vil forøvrig si at hr. Finn Moe heller ikke var langt vekk. Man synes ikke å være klar over at det ikke nytter her i denne generaldebatt å diskutere hverken almene grunnsetninger for økonomisk samarbeid eller detaljspørsmål, fordi et av hovedspørsmålene og et av de spørsmål som vi kommer til å måtte diskutere senere, nettopp er om vi er enige i en målsetning som kan føre til at vi helt eller delvis oppgir vår økonomiske og politiske frihet. Det er dette spørsmål som deler opinionen i Norge, og det er dette spørsmål hvis tilstedeværelse man får respektere og ta alvorlig nok.

Det er sannelig ikke tilstrekkelig som hr. Edberg gjorde, å behandle dette spørsmål ved å henvise til en svensk bondepolitiker som ikke var tilhenger av å anlegge jernbaner i Sverige.

Jeg synes at det som i grunnen forgifte den almindelige debatt her i Det nordiske råd og gjør at man taper respekten for Det nordiske råd og det arbeid det virkelig utfører er at man alltid taler om disse skyhøye mål oppe i den blå himmel, mål som ennå desuten ikke er utredet. Jeg synes det er all grunn til å være glad over det som både den danske og den svenske statsminister pointerte, at Det nordiske råd har løst så mange praktiske arbeidsoppgaver at vi har grunn til å være stolte over hva det er gjort i disse årene.

Jeg vil også peke på at vi har jo „den nordiske tanke“. Jeg vet ikke riktig hva som ligger i dette „den nordiske tanke“, men jeg har en viss mistenksomhet overfor selve uttrykket, fordi man bl. a. finner det samme ut-

trykk i „Europatanken“. Men det vet vi iallfall at „den nordiske tanke“ er en tanke om samarbeid som er fjernt fra skandinavisme og utenrikspolitikk. Det er en tanke som har avsatt seg blomster i form av effektivt samarbeid allerede fra 1880-årene, og ser man på det rettslige og sosiale område, og ser hva man har arbeidet seg frem til fra 1880 og til 1940, uten hjelp av noe instrument som Det nordiske råd, da skal man respektere det og være stolt over det. Det er ingen grunn til å låne hverken dette arbeid eller det arbeid Det nordiske råd har gjort senere, under henvisning til hva det kan gjøres på det økonomiske samarbeids område.

Det er det generelle spørsmål som jeg vil komme tilbake til under debatten når så langt kommer, jeg skal ikke falle for fristelsen til å komme inn på hverken almenetninger eller detaljer i dette spørsmål. Det er akkurat det prinsipielle spørsmål om hvor langt et folk som vårt, som for ikke lenger enn 50 år siden har vunnet sin frihet, skal gå i retning av en økonomisk integrering, som kanskje i tur og orden vil føre til en politisk integrering. Det nordiske råd i dag byr ingen slik fristelse. Det nordiske råd i dag arbeider etter sine vedtekter og sine forutsetninger. Men hva en beslutning om et politisk og økonomisk samarbeid å la Benelux-Unionen eller enda videre, kan føre til av overnasjonale regionale instanser, vet ingen av oss, og det er ting vi som folk plikter å ta hensyn til.

Bent Røiseland, Norge: Eg vedgår straks at eg høyrer til den flokken som er kalla for den norske opposisjonen i det nordiske samarbeid. Likevel meiner eg at Det nordiske råd har ei oppgåve, det kan bli eit nyttig forum, ikkje minst for opposisjonen, for på den måten blir opposisjonen tidlegare kjent med sakene enn den elles ville ha blitt,

og det er med noko blanda kjensler eg har høyrte på ordsiftet her i dag, for di det førekjem meg at det har komi til uttrykk eit noko sjølvmotseiande syn på Rådets status.

Rådet skal vera, som det er sagt, det som namnet inneber, det skal vera rådgjevande, det skal ikkje binde. Eg er så heilt samd i den formulering som Ole Bjørn Kraft gav: Det nordiske råd skal ikkje binde, det skal inspirere. — Og hr. Finn Moe gjekk så langt at han sa, at Rådet måtte vera varsamt med å binde seg til prinsipielle avgjerder. — Det er eg heilt einig i. Men samtidig som dette blir sagt, at Rådet skal vera rådgjevande, det skal ikkje binde, blir det også vist til andre samarbeids-samanslutningar, som har *overnasjonale* organ, til Kull- og Ståluunionen. Og dei same talarne som seier at Rådet skal vera varsamt med å binde seg til visse prinsipp, dei seier at truleg kan ein greie seg med dei organ som ein har no, men skulle det vise seg at det var ynskjeleg med overstatlege organ, javel, lat oss få dei!

Det er dette som eg synest er sjølv-motseiande. Og dersom Det nordiske råd skal utvikla seg dit at det blir eit overnasjonalt organ, då har det nådd ei utvikling som vi ikkje hadde venta, då er det blitt akkurat det motsette av det det skulle vera. Og dersom samarbeidet i Det nordiske råd føder andre organ, som er overnasjonale eller overstatlege, så er også det mot føresetnadene for arbeidet her at slike organ skulle sjå dagsens ljøs. Når det i det heile i denne generaldebatten for fullt alvor verkeleg blir tala om overstatlege organ, må det vel koma av at det blir rekna med at eit intimt økonomisk samarbeid f. eks. gjennom ein tollunion, kan føra til det slag organ.

Det er dette som har gjort meg tvilande når eg har høyrte ordsiftet her i dag. Eg meiner at skal det nordiske samarbeidet føra fram, må ein for alt i verda halda seg til det som var den

oppinnelege føresetnad, og ein må syrgja for at dette arbeid ikkje skal gje seg utslag som går ut over denna føresetnad.

Chr. L. Holm, Norge: Da Rådet i Oslo i 1954 hadde besluttet å undersøke mulighetene for et felles nordisk marked, ble det fulgt av det såkalte Harpsundmöte, og i kommunikeet fra det møtet ble det slått fast ting som i grunnen gjorde meg svært fornøyd og tilfreds. Jeg var mot at vi i Oslo skulle gå inn for et felles marked, men da jeg fikk se den måten man på Harpsundmötet hadde tenkt å legge opp arbeidet på, følte jeg meg litt mer beroliget. Man skulle undersøke saken, nøyaktig utrede hver enkelt sektor som henger sammen med fellesmarkedet, man skulle gå skrittvis frem. Og på det grunnlag hadde jeg naturligvis intet imot at man undersøkte om det var muligheter for å innføre et felles marked i Norden. Det jeg hadde imot, var at man gikk for hurtig frem, at man hadde forutinntatte standpunkter.

Da presidenten i sin åpningstale i dag presiserte at det ville være naturlig at man i denne hoveddebatt ikke kom inn på de enkelte saker, var det, såvidt jeg kunne skjønne, et ledd i det samme. Man skal ikke i hoveddebatten møte opp med forutinntatte standpunkter i saker som skal oversendes utvalgene til utredning. Saken om felles nordisk marked foreligger for Rådet. Vi skal behandle den i det økonomiske utvalg, og det vil ikke være naturlig på dette stadium å komme med forutinntatte standpunkter.

Jeg satte megen pris på statsminister Gerhardsens innlegg. Han var saklig, og han sa tingene på en måte som virket beroligende på meg. Det samme vil jeg si om innlegget fra statsminister Erlander, der han særlig trakk frem praktiske oppgaver, forskning og videnskabelige undersøkelser etc., som vi meget

bedre kan løse sammen enn om vi skal gjøre det hver for oss, da vi ikke kan få gjort det fullstendig fordi det er for kostbart.

Så kom hr. Wikborg, min kollega fra Norge. Han beveget seg på streken, såpass på streken at jeg tør ikke beskyldte ham for å ha gjort det samme som hr. Ole Bjørn Kraft, han tjuvstartet nemlig som vi sier med et norsk ord. Og siden har vi hatt det gående. Mer skal jeg ikke si om dette, for tidligere talere har vært inne på det samme.

Personlig vil jeg forbeholde meg å komme tilbake til det som i grunnen er vårt hovedtema i denne samling, felles nordisk marked, men jeg vil vente til saken er behandlet i den økonomiske komite, hvor meningene da har kunnet brytes.

Jon Leirfall, Norge: Etter hr. Edbergs innlegg vil jeg gerne få understreke at problemet for Norge dreier seg ikke først og fremst om hvorvidt det er mulig å nå de 70 prosents frigjøring uten vesentlig skade for vårt eget næringsliv. Heller ikke ser vi det slik at spørsmålet er løst om vi kan få GATT'S tilslutning. Hovedspørsmålet for oss er om fellesmarkedet vil gagne vårt lands økonomi i det hele, og her kommer vår vestvendte eksport sterkt inn i bildet.

Jeg vil bare peke på det enkle forhold at mens den svenske eksportindustri stort sett går inn for fellesmarked, er den norske eksportindustri likeså avgjort motstander — og dette ikke på grunn av snever nasjonal tenkning, men på grunnlag av en strengt økonomisk vurdering av de faktiske forhold. De undersøkelser som er lagt fram, viser alle med all ønskelig tydelighet at spørsmålet om et fellesmarked stiller seg helt annerledes for Norges vedkommende enn for Danmarks og særlig Sveriges, og jeg vil — på grunn av uttalelser som er kommet fra forskjellige talere — be om at disse realøkon-

omiske forhold blir respektert som grunnlag for den norske opposisjons kritiske holdning, og at denne holdning ikke blir utlagt som uvilje mot det nordiske samarbeid i det hele.

Det er blitt en tendens til å sette en del likhetstegn mellom forskjellige begreper. Det blir ofte satt likhetstegn, bevisst eller ubevisst, mellom det nordiske samarbeid og Det nordiske råd, og likeså mellom det nordiske samarbeid og fellesmarkedet, som nesten ensbetydende begrep. Det er helt uriktig. Jeg ser det slik at det nordiske samarbeid er noe eldre, det er noe mere og noe større, med bredere grunnlag og dypere forankring i de nordiske folks sinn enn Det nordiske råd. Med alt Rådets store administrative apparat er det foreløpig — jeg kan mest ligne det med flua som satt på lasset og sa: Se hvilket støy jeg hvirvler opp. Tiden får vise om det kan bli noe mer.

Det er i danske og særlig svenske aviser skrevet om at målet må være å skape en nordisk union, et overstatlig organ. Jeg skal ikke her komme inn på spørsmålet om en tollunion nødvendigvis må føre til dette mål, men bare si at i Norge er det ikke grobunn for slike tanker, og de bidrar bare til å skade Det nordiske råd, til å mistenkeliggjøre det.

Jeg vil i all beskjedenhet erindre om det paradoksale i at samtidig som det klages over at det går sent med fellesmarkedet, innfører de enkelte land økte tollsatser på områder hvor et samarbeid om nordisk vareutveksling skulle være naturlig. Jeg tenker her ikke bare på de økte tollsatser for frosenfilet som Sverige nettopp har innført, jeg tenker også på at vi i Norge har innført maskintoll, vi har økt våre tekstiltollsatser betydelig, og senest i fjor innførte vi økt beskyttelse for forskjellige industrier hvor en produksjonsdeling kunne vært naturlig. Det viser at saken er ikke så enkel for noen av oss.

Jeg vil også til slutt ha uttalt at spørsmålet om en tollunion bør ikke oppta altfor stor del av Det nordiske råds tid. Vi har andre store saker hvor en løsning skulle være praktisk mulig uten skade for noen av de nordiske folk, men hvor det dessverre viser seg at det er ytterst vanskelig å finne en løsning. La oss foreløpig konsentrere oss om dem!

Efter at forhandlingerne var erklæret for avsluttet,

toges rapporten om præsidiets virksomhed til efterretning.

Rådet besluttede at udskyde behandlingen af de resterende punkter på dagsordenen til næste møde, som fastsattes til kl. 10 den følgende dag.

Præsidenten: Til slut vil jeg anmode de ærede medlemmer, som ønsker at deltage i remissdebatten i morgen, om at melde sig i aften efter mødet eller ved mødets begyndelse i morgen.

Mødet hævet kl. 18.

Protokol

2. møde

Lørdag den 28. januar 1956 kl. 10

Præsident: Erik Eriksen

Dagsorden:

1—87. De på saglisten opførte sager tillige med de i tilslutning til disse rejste ændrings- og tillægforslag.

Meddelelse.

Det meddeltes, at der var indløbet telegrafisk hilsen fra hr. Gíslí Jónsson, Island, med gode ønsker for rådets arbejde og med beklagelse af, at han denne gang ikke kunne deltage i rådets arbejde.

Tale af statsminister Kekkonen, Finland.

Udenfor dagsordenen fik statsminister Kekkonen, Finland, med rådets tilladelse ordet.

Statsminister Kekkonen, Finland:
Herr president! Jag har den stora glädjen att till Nordiska rådets möte frambära en varm hälsning från Finlands regering. Vi finnar har med stort intresse följt med Nordiska rådets värdefulla arbete alltsedan rådets grundande. Fastän vi inte hittills varit medlemmar av rådet, har vi dock reservationslöst deltagit i samarbetet mellan

de nordiska folken, ett samarbete, som särskilt efter det andra världskriget blivit ytterst omfattande och mångsidigt. Det nordiska samarbetet har inte heller i Finland begränsats till blott myndigheternas tränga krets, utan omhuldats även av folkets breda lager. Samarbetet mellan de nordiska länderna har tidigare — i den mån det varit fråga om officiellt samarbete — varit ett samarbete mellan regeringarna och de administrativa myndigheterna. Nordiska rådet har grundats närmast fördenskull, att de olika ländernas parlament skulle kunna direkt taga del i samarbetet. Visserligen har Nordiska interparlamentariska förbundet redan tidigare varit i verksamhet, men det har varit en av enskilda parlamentariker bildad organisation och icke ett egentligt samarbetsorgan parlamenten emellan. Grundandet av Nordiska rådet har möjliggjort, att folkrepresentationerna i de olika länderna kan inleda ett intimt och omedelbart samarbete i tecknet av sådana frågor, för vilka man i de olika länderna kan hysa intresse och vilkas gemensamma lösande medför nytta för alla parter.

Då vi i Finland nu börjar delta i Nordiska rådets arbete och gör vår insats vid sidan av våra brödrarfolks representanter, kan jag försäkra att

man inom alla kretsar bland Finlands folk med anledning härav känner oskrymtad glädje och tillfredsställelse häröver. Vi finner känner, att vi i dag alldeles lika starkt och klart som under tidigare århundraden hör till de nordiska folkens gemensamma brödrakrets. Jag behöver inte för Er, ärade medlemmar av Nordiska rådet, i detta sammanhang betona allt det som förenar våra nordiska brödrarfolk. Detta är ett klart faktum, det behöver inte några bevis. Jag är övertygad om att Nordiska rådets arbete för lösande av de ekonomiska, kulturella och sociala problemen på ett sätt, som tillfredsställer alla parter, är ett arbete för den fredliga utvecklingens bästa i Norden. Nordiska rådet har, såsom ordföranden Erik Eriksen i sitt öppningstal redan nämnt, grundats för att arbeta för fredens och mänsklighetens utvecklings bästa. Redan vid rådets grundande har man förutsatt, att utrikespolitiska och militärpolitiska frågor, vilkas uppdragande kan föranleda konflikter, lämnas utanför detta organs verksamhetsuppgifter. När vi finner ansluter oss till Nordiska rådet, förutsätter vi, att man förfar på detta sätt också i framtiden.

Redan den omständigheten, att representanter för de olika ländernas parlament, regeringarnas företrädare och experter på olika områden samlas för att dryfta frågor, som intresserar alla länder, inför ett så auktoritativt forum, innebär ett stort steg framåt i samarbetet de nordiska länderna emellan. Men av ännu större värde är detta arbete om vi lyckas att inom detta organ finna tillfredsställande lösningar av de praktiska problem, som gäller de nordiska ländernas gemensamma fördel. Hittills har Nordiska rådet i detta hänseende utfört i huvudsak ett förberedande arbete. Vi finner hyser stort intresse för de problem, som ansluter sig till främjande av det nordiska ekonomiska samarbetet. Jag

vill försäkra, att då vi finner intagit de för oss reserverade platserna i Nordiska rådet, skall vi göra vårt bästa för att göra en positiv insats i det uppbyggingsarbete, som utföres inom detta organ. Finlands riksdag har enhälligt godkänt regeringens proposition om Finlands anslutning till Nordiska rådet, övertygad om att Finland genom anslutningen till rådet inom detsamma effektivare än förut kan göra sin egen insats i samarbetet de nordiska länderna emellan och för sin del stärka de band, som sedan gammalt förenar alla de nordiska folken.

1—87.

De på saglisten opførte sager tillige med de i disse stillede ændrings- og tillæggsforslag (A 1—29, C 1—10 og D 1—48).

Præsidenten: Vi går dernæst til dagens arbejde i overensstemmelse med dagsordenen. Vor opgave i dag bliver at oversende sager til behandling i udvalgene. Forinden en sag således oversendes til udvalg, har rådets medlemmer ret til at udtale sig om den, men jeg vil alligevel gerne minde om, at der ikke bør foretages nogen almindelig debat ved denne lejlighed. Debatten føres, når sagerne kommer tilbage med indstilling fra udvalgene. De, der ikke allerede har indtegnet sig, bedes gøre det, før sagen råbes op, og jeg vil på givnen foranledning henstille, at talerne bestræber sig for at tale så langsomt og tydeligt, som det er gørligt, for at medlemmerne kan få det fulde udbytte af indlæggene.

A 1: Udsat sag om ensartet nordisk abortlovgivning.

Einar Foss, Danmark: Hr. præsident! Jeg beklager, at jeg ikke tidligere har taget ordet, når denne sag har været rejst. Sagen er blevet udskudt til

senere behandling, og jeg kunne ønske, at den fortsat blev udskudt. Det er ikke, fordi jeg er særlig sagkyndig, når det drejer sig om den lovgivning, der her er tale om, men jeg vil gerne have lov til at gøre den betragtning gældende, at man nøje bør overveje, om en sag af denne art bør gøres til genstand for ensartet lovgivning i Norden. Jeg henviser til, hvad statsminister Gerhardsen sagde i går, at rådet må være i stand til at afvise behandlingen af ting, som ikke er nødvendige. Når vi står overfor behandlingen af en sag, må det første, der gøres til genstand for overvejelse, være, om det er en sag, der har interesse for det samlede Norden, for befolkningerne i alle vore lande, om det er til nogen nytte, at sagen bliver behandlet ensartet. Men det, jeg særlig vil have lov at gøre gældende i denne sag — jeg tager den som et eksempel — er, at hvis man gennemfører en ensartet lovgivning i vore lande på et område som dette, så låser man udviklingen fastere, end det behøves. Man afskærer det enkelte land fra at gøre fremskridt på det ene eller andet område. Hvis man i et af landene ønsker at skabe sociale fremgangsmuligheder — for min skyld gerne i modsat retning — hvis man ønsker bevægelse, udvikling, skal man først søge at opnå resultater i sit eget land.

Jeg skal slutte med ganske kort at sige, at en hvilken som helst sag, der ikke har en umiddelbar nyttevirkning for vore befolkninger, ikke bør låses fast ved, at lovgivningen gøres ensartet i alle landene. Derved afskærer vi os fra muligheden for, at det enkelte land kan eksperimentere sig til fremskridt.

Erling Wikborg, Norge: Jeg kan i ett og alt slutte meg til de betraktninger som ble anført av hr. Foss. Denne sak har vakt en viss oppmerksomhet i mitt land, og det har vakt atskillig

forstemthet i store kretser at man gjennom et nordiskt samarbeid vil forsøke å presse frem en ordning av disse spørsmål som strider mot det som sterke religiøse kretser i mitt land anser for å være riktig. Det er nettopp en av de saker som i grunnen ikke har noen plass i det nordiske samarbeid, men hvor et forsøk på ensretting kan skape store vanskeligheter og avsette betydelig bitterhet i et av landene. Jeg skulle derfor ønske at denne sak definitivt kunne utgå av vår saksliste.

Claudia Olsen, Norge: Jeg tar ikke ordet i anledning av denne bestemte sak, men jeg tar det fordi den er et godt eksempel på hvordan vi får saker til behandling i de forskjellige komiteer og i Rådet som kunne vært utsatt inntil der forelå noe nytt. Denne sak har stått på kartet fra første sesjon, og hver gang med utsettelse — til annen, tredje og fjerde sesjon. Jeg vil tillate meg å henstille til Presidiet at man trekker opp nye retningslinjer, så man ikke får saker til behandling hvor det ikke foreligger noe nytt, men at de først kommer opp kanskje om to-tre år, når det f. eks. for Norges vedkommende legges frem et nytt lovforslag.

Nina Andersen, Danmark: For den gode ordens skyld vil jeg blot bemærke, at denne sag første gang blev forelagt ved anden session og ikke ved første, så der kun er tale om udsættelse to gange. Iøvrigt vil jeg bemærke, at det forud for forelæggelsen af forslaget nøje var blevet overvejet af forslagsstillerne, hvorvidt vide kredse i Norden kunne være interesserede i en sådan ensartet lovgivning. Under hensyn til, at der i et af de nordiske lande stadig foregik en diskussion om sagen, nåede vi til det resultat, at vi burde udsætte den.

Vi ved, at denne diskusjon foregår endnu, men vi finder, at det vil være at foregripe behandlingen i utvalget, hvis man allerede nu legger sig fast på et bestemt synspunkt.

Rakel Seweriin, Norge: Jeg går ut fra at denne saken, som tidligere, blir sendt til det sosialpolitiske utvalget, så vi der får drøfte hvordan vi denne gang skal håndtere den. Men jeg vil gjerne ta avgjort avstand fra de argumentene som ble nevnt av hr. Foss og fikk tilslutning av hr. Wikborg, og som gikk ut på at man ikke skulle ta opp her i Rådet saker hvor man risikerer å hindre fremskritt i et land. Jeg vil si at det er da nesten ikke en sak hvor slike generelle argumenter kan nyttes for å avvise saksbehandling her i Rådet. Det kan være grunner som taler for at denne saken her ikke skulle opp akkurat ved denne sesjon, men at den heller bør utsettes til en senere sesjon, og den sosialpolitiske komite får drøfte hvordan man i det hele tatt skal behandle denne saken. Men jeg mener det er ytterst betenkelig og farlig hvis man her i Rådet skal si at denne saken bør Rådet ikke befatte seg med, fordi den kan hindre en utvikling som ønskes av et land eller av noen representanter i et land. Hvis slike argumenter skal få gyldighet og være avgjørende for en saks behandling, da tror jeg at det ikke vil bli svært mange saker som dette Råd kan befatte seg med.

Bent Røiseland, Norge: Eg er einig med hr. Wikborg i at den slags saker ikkje høver til drøfting i Det nordiske råd. Vi er før blitt samde om at spørsmål som gjeld utanriks- og forsvarspolitikken, skal vi halda utanfor, la dei liggja. Eg meiner vi bør også la liggja utanfor dei saker som vedkjem moralske og religiøse spørsmål, for tar vi slike saker opp i Rådet, risikerer vi at vi

skaper strid i dei respektive land. Og det kan ikkje gagna det nordiske samarbeidet at vi fremjer saker her, som skaper strid på det området innen våre respektive land.

Rakel Seweriin, Norge: Jeg vil fortsatt ta avstand, nemlig også fra den generelle betraktning som hr. Røiseland gjorde gjeldende. Han sa først at vi skulle la ligge „den slags“ spørsmål, — det er jo et svært rundt og flytende begrep. Deretter sa han at vi burde la ligge moralske og religiøse spørsmål. Det er også et veldig vidt begrep, og det ville begrense Rådets arbeidsområde i høy grad om det ikke skulle ta opp saker som angår slike spørsmål. Jeg undres på om ikke de aller fleste juridiske og mange økonomiske spørsmål tangerer det vi kaller moral i alminnelig forstand. — La oss vurdere hver sak konkret i hvert enkelt tilfælde og ikke begrense Rådets virksomhet ved generelle betraktninger av denne art.

Sagen oversendtes til det sosialpolitiske utvalg.

A 2: Udsat sag om retslig ligestilling for nordiske medborgere forsåvidt angår kystfart i norske og svenske farvande.

Trond Hegna, Norge: Jeg vil bare gjøre oppmerksom på at i den listen over saksforelegg som foreligger, er denne saken henvist til Det økonomiske utvalg. Jeg vil gjerne at det skal være sikkerhet for at det ikke er noen misforståelse her.

Præsidenten: Jeg er fra sekretariatets side blevet gjort opmærksom på, at sagen er tænkt henvist til trafikudvalget, og hvis ingen gør indvendinger, vil jeg betragte det som vedtaget, at sagen henvises til trafikudvalget.

Sagen oversendtes til trafikudvalget.

A 3: Udsat sag om organiseringen af det nordiske lovsamarbejde.

Sagen oversendtes til det juridiske udvalg.

A 4: Udsat sag om større enhed i de nordiske landes lovgivning vedrørende arbejdsret samt

ændringsforslag om kvindeligt deltidssamarbejde (forelagt af Anna Sjöström-Bengtsson).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

A 5: Udsat sag om nedsættelse af en parlamentarisk komité til løsning af spørgsmålet om nordiske borgeres retsstilling i et andet nordisk land.

Sagen oversendtes til det juridiske udvalg.

A 6: Udsat sag om organiseringen af sundhedssamarbejdet.

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

A 7: Udsat sag om fælles nordisk journalistuddannelse.

A 8: Udsat sag om fonder for kulturelt samarbejde.

Sagerne oversendtes til kulturudvalget.

A 9: Medlemsforslag om oprettelse af et nordisk sygehustidsskrift (forelagt af Erik Fast).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

A 10: Medlemsforslag om oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut (forelagt af Rolf Edberg og Chr. L. Holm) samt

ændringsforslag om nordisk samvirke indenfor ernæringsforskningen (forelagt af den svenske regering).

Sagen oversendtes til kulturudvalget.

A 11: Medlemsforslag om samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsløses (erhvervshæmmedes) problemer (forelagt af Birger Andersson og Kaj Bundvad).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

A 12: Medlemsforslag om norsk-svenske toldsteder (forelagt af Jon Leirfall og Trond Hegna).

Sagen oversendtes til trafikudvalget.

A 13: Medlemsforslag om større ensartethed mellem de nordiske landes lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken (forelagt af Sigurður Bjarnason, Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Olov Rylander, Frans Severin, Arthur Sundt og Knud Thestrup).

Olov Rylander, Sverige: Herr president! Under de senaste åren har det nedlagts ett betydande arbete på att närma de nordiska ländernas trafikregler till varandra, och Nordiska rådet har också tagit en intresserad del i detta arbete. Det gjorde sålunda vid den tredje sessionen 1955 en rekommendation i ämnet, och kommittén för friare samfärdsel har senare avgivet ett betänkande, vari den närmare klarlagt olikheterna mellan lagstiftningarna. I detta betänkande har emellertid trafiknykterhetsreglerna icke upptagits.

Vad beträffar dessa regler gäller för närvarande ganska betydande olikheter i de olika nordiska ländernas lagstiftningar. Även den frågan har en gång tidigare varit på tal i Nordiska

rådet. Det väcktes ett förslag vid andra sessionen 1954, avseende en rekommendation till regeringarna att verka för att i huvudsak likartade regler skulle gälla med avseende på alkoholpåverkade motorfordonsförare. Då pågick emellertid redan ett arbete som avsåg en gemensam lagstiftning i detta ämne, och förslaget föranledde ingen rekommendation av rådet.

Sedan dess har saken kommit i ett ur nordisk synpunkt sämre läge än tidigare. Det har visserligen skett förhandlingar mellan delegerade från de olika nordiska länderna, och dessa kom fram till ett förslag med utarbetade lagtexter till i stora delar likformiga trafiknykterhetsregler; men så har under 1955 det danska folketinget antagit en færdselslov, som innefattar andra regler än de sålunda rekommenderade.

Trots de svårigheter att nå fram till en snar lösning efter en gemensam nordisk linje i det ifrågavarande problemet, som nu måste anses föreligga, har ledamöterna av rådets juridiska sjuannakommitté ansett saken vara av sådan vikt, att de inte för en lång tid framåt velat ha den avförd ur diskussionen utan velat föra upp den till debatt i Nordiska rådet.

Det gäller här en sak, där det uppenbarligen inte kan bli tal om att skapa strid eller där en diskussion skulle kunna avsätta någon bitterhet i något land. Såvitt jag förstår är det också möjligt att man med ömsesidiga jämkningar i vad som nu gäller i de olika länderna skall kunna komma fram till ensartade regler. Man skall inte underskatta betydelsen av att det föreligger olika bestämmelser i de olika länderna. Med den allt högre utveckling som trafiken numera har fått är ganska mycken irritation förbunden med varje överraskning, som en trafikant kan råka ut för i det ena eller andra nordiska landet.

Nu har sjuannakommittén hemställt till Nordiska rådet, att rådet

mätte besluta rekommendera regeringarna att verka för en ökad likformighet mellan de nordiska ländernas lagstiftning rörande trafiknykterheten. Jag vill livligt anbefalla inte bara medlemmarna av det juridiska utskottet, till vilket denna sak torde remitteras, utan över huvud taget medlemmarna av Nordiska rådet att i sina nationella grupper verka för att stödja tanken på en gemensam lagstiftning i denna fråga.

Sagen oversendtes til det juridiske udvalg.

A 14: Medlemsforslag om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning (forelagt af Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Sven Em. Ohlon).

A 15: Medlemsforslag om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande (forelagt af Marius Buhl, Rolf Edberg og Gunnar Ericsson).

Sagerne oversendtes til kulturudvalget.

A 16: Medlemsforslag om udvidet samarbejde på det strafferetlige område (forelagt af Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Olov Rylander, Frans Severin, Arthur Sundt og Knud Thestrup).

Sagen oversendtes til det juridiske udvalg.

A 17: Medlemsforslag om et nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning (forelagt af Harald Løbak).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

A 18: Medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser (forelagt af Sigurður Bjarnason, Holger

Eriksen, Nils Hønsvald og Frans Severin).

Sigurður Bjarnason, Island: Hr. præsident! Vi ved alle, at endskønt de nordiske folk er nært beslægtede og de fleste af deres lande ligger side om side, er der dog mange ting, de savner erfaring om og kendskab til i hverandres livsforhold og virke. Kendskabet til selve landene er også mangelfuldt. I et af de nordiske lande blev f. eks. det spørgsmål stillet til mig, om jeg var kommet med jernbane fra Island!

Det er givetvis en af Nordisk Råds opgaver at fremme gensidigt kendskab og gensidig viden blandt Nordens folk om hverandres hjemlande og om, hvordan livet leves i hvert enkelt land. Nordisk samarbejde kan kun blive effektivt og nå ud til almenheden i vore lande, hvis folk gensidig får at vide, hvad der foregår på alle områder i kampen for tilværelsen og med hensyn til kulturen i hvert af landene. Først når vi kender hverandres levevilkår, vil vi synes, at vi som nationer virkelig vedkommer hverandre. Ved sådant gensidigt kendskab opstår der fælles ansvarsfølelse for folkenes velfærd — jeg havde nær sagt en fælles nordisk nationalfølelse. Nordens befolkninger begynder da at betragte sig som en ubrydelig helhed, et nordisk samfund, som bør styrkes og opbygges indefra.

Pressen og radioen er i dag de mest virkningsfulde instrumenter til at udbrede viden om, hvad der foregår i verden i det hele taget. Radioen aflyttes, og aviserne læses, før folk går på deres arbejde om morgenen, og efter at de er kommet hjem om aftenen. Disse nyhedsberettere er således de mest betydningsfulde bindeled mellem individer og nationer, såvel fjerne og ikke-beslægtede som nære og beslægtede. Det er derfor meget vigtigt, at pressen får de bedst mulige betingelser for at udøve sit betydningsfulde oplysningsarbejde blandt nationerne. På den

måde er det muligt at udrydde mangeartede misforståelser, bortveje mistillid og i stedet skabe forståelse og venskab.

Det er min opfattelse, at aviserne i alle de nordiske lande har fuld vilje til at yde deres skærv til at bringe de nordiske folk nærmere hverandre. De kan selvfølgelig være uenige om visse enkeltheder angående samarbejdet, og de har ikke alle den samme tro på samarbejdets betydning. De er dog enige i, at det størst mulige gensidige kendskab blandt Nordens folk er ønskeligt, og at dette bør fremmes, ved at der offentliggøres mest muligt af pålidelige oplysninger om landene og befolkningerne, deres virke, levevilkår, livsinteresser og kultur.

Vi, der forelægger dette forslag, mener, at det offentlige bør yde støtte til, at aviserne og journalisterne i Norden bedre bliver i stand til at udføre oplysningsarbejdet blandt vore folk. Det er os bekendt, at nogen udveksling af journalister før har fundet sted mellem landene. Jeg ved f. eks., at islandske journalister er blevet inviteret til kortere ophold her i Danmark og ligeledes i Norge, Finland og Sverige. Vi har også enkelte gange indbudt nordiske pressefolk til Island. Men vi må udvide denne gensidige udveksling. Nært samarbejde må etableres mellem selve aviserne i de forskellige lande. Derefter bør regeringerne yde finansiel støtte til gennemførelse af gensidige journalistbesøg. Med journalisternes udvidede kendskab til og interesse for nordiske forhold vil deres indlæg i pressen herom blive mere omfattende. Herigennem vil deres læsere i hele Norden komme nærmere hverandre. Følelsen af, at alle fra Finlands og Norges yderste næs og strande til Jyllands vestlige kanter og Islands nordligste egne i grunden er eet og samme folk, som har fælles interesser at varetage, vil da vokse og rodfæstes.

Jeg håber, mine damer og herrer, at

De ikke vil synes, at der her er tale om luftkasteller. Det må nemlig være således, at det nordiske samarbejdes fremtid i det hele taget bygges på, at menigmand i landene fatter interesse for det og finder, at det også for ham er af nogen værdi. Hvis det ikke lykkes os at vække denne interesse, kan det godt gå således, at vore nordiske møder bliver færre og troen på deres betydning rokkes.

Vi vil ikke, at det skal gå således. Det er derfor, vi har stiftet Nordisk Råd og givet det mange opgaver til løsning. En af disse opgaver er dette forslag om udvidet støtte til udveksling af journalister mellem de nordiske aviser med det formål at underbygge det gensidige kendskab mellem vore folk på de flest mulige områder.

Sagen oversendtes til kulturudvalget.

A 19: Medlemsforslag om lettelser for udveksling af sundhedsplejersker og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse (forelagt af Nina Andersen, Claudia Olsen og Anna Sjöström-Bengtsson).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

A 20: Medlemsforslag om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde (forelagt af Sven Em. Ohlon).

Sagen oversendtes til det økonomiske udvalg.

A 21: Medlemsforslag om øget samvirke mellem Finland, Norge og Sverige på rensdyravlens område (forelagt af Olof Pålsson og Oscar Werner).

Sagen oversendtes til trafikudvalget.

A 22: Medlemsforslag om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning (forelagt af Sigurður Bjarnason,

Erik Eriksen, Nils Hønsvald og Frans Severin).

Sagen oversendtes til det juridiske udvalg.

A 23: Medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde (forelagt af Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Olov Rylander og Waldemar Svensson).

T. A. Wiherheimo, Finland: Det är med stor tvekan en finne anhåller om ordet i denna diskussion angående det nordiska samarbetet. Rapporten angående gemensam marknad eller tullunion gäller enbart samarbetet mellan Danmark, Norge och Sverige. Sålunda är också de mycket beaktansvärda konstateranden, som göres i rapporten, omständigheter, som en utomstående väl inte borde blanda sig i. Det är också alldeles för tidigt att försöka beräkna, vilka möjligheter Finland skulle ha att i något senare skede ansluta sig till den tullunion, som nu skisseras för att gälla de tre länderna. Detta bör sägas, trots att vi i Finland mycket levande känner ett behov av att delta i alla de former av även ekonomiskt samarbete, som kan yppa sig. Finland är ju ett litet land och dessutom ett land, som till följd av sin produktions struktur nödgas bedriva relativt vidsträckt utrikeshandel. Detta betyder — förutom mycket annat — att allt som blott kan vara ägnat att främja och rationalisera sådant näringsutövande, som ansluter sig till utrikeshandeln, för oss är av stor vikt. Vi har ej ännu lyckats frigöra vår utrikeshandel från reglementering, och denna sak bör ju lösas framom andra. Vi har i varje fall med tillfredsställelse annoterat, att Danmark, Norge och Sverige fördomsfritt igångsatt ett utredningsarbete, som tar sikte på en tullunion eller annars på intimt ekonomiskt samarbete.

Då jag i alla fall nu anhöll om ordet, gjorde jag det för att beröra ett par frågor av allmänna natur, som det kanske är skäl att fästa uppmärksamheten vid, då man behandlar det internordiska ekonomiska samarbetet.

Även för sådana nordiska industriella företag, som för närvarande sänder huvuddelen av sin produktion till den stora världsmarknaden, kan en internordisk tullunion vara till nytta, emedan en tillväxt av marknaden alltid är behöfelig. Men tyngdpunkten i planen förefaller — såvitt jag har kunnat fördjupa mig i saken — dock att ligga i frågan därom, huru de företag, som arbetar på den s. k. hemmamarknadsindustriens område, kan utvidga sin marknad till att omfatta de nordiska länderna och sålunda utöka sina produktionsserier. Frågan gäller m. a. o. förbättrande av den industrigrupps ställning, vars problem i nästan alla länder är viktiga traditionella punkter i den nationella ekonomiska politiken för näringarnas stödjande. Och en primär uppgift för den gemensamma marknaden eller tullunionen vore att skapa växande förutsättningar för internordisk arbetsfördelning mellan företagen på hemmamarknadsindustriens gebit.

En särskilt intressant fråga är härvid, huruvida ett internordiskt avlyftande av tullarna skulle utgöra en så kraftig sporre, att arbetsfördelning verkligen skulle äga rum i tillfredsställande utsträckning. Man kommer att tänka på, att det redan nu borde vara nytta med en arbetsfördelning, och i viss utsträckning har en sådan även uppkommit på frivillig grund. Jag förmodar, att just frivilligheten ovillkorligen borde bibehållas. Ledandet av industriföretag och utväljandet av dess produktionsprogram och marknadsområde är uppgifter, som inte lätt kan anförtros några utomstående instanser. Intet tvångssystem kan väl utfalla lyckligt, men desto viktigare vore det, att det mellan de industriella före-

tagen i olika länder skulle uppkomma ett förtroendefullt samarbete, ett sådant, som inte skulle stanna vid hållandet av vanliga tal, utan avse konkreta projekt. Kanske är det även så, att vi bör akta oss för att detta vårt ekonomiska planerande inte uppmärksammar oro och ovänlig animositet de olika ländernas industriella kretsar emellan. Man bör nämligen minnas, att internordisk arbetsfördelning på hemmamarknadsindustriens område nog för en del industriföretag kan innebära en utvidgad marknad och förlängda produktionsserier, men för andra åter en desto hårdare kamp för tillvaron. Och om jag rätt känner de nordiska företagen, så avstår de inte frivilligt från sina marknader och ännu mindre från sina fabriker.

Ännu intressantare är kanske de många frågor, som hör samman med situationer, då våra länders handels- och betalningsbalanser uppvisar underskott och vi börjar lida av valutabrist. Jag tror, att de ytterligare utredningsuppgifter, som omtalas i rapporten, liksom ock det initiativ, som prof. Bertil Ohlin jämte sina vänner tagit, är synnerligen viktiga. Vid denna konferens är många ekonomiskt-politiska trosbekännelser företrädde och ingen ekumenisk rörelse torde kunna avlägsna motsättningarna, men därom kan vi väl vara eniga, att ett fortsatt utredningsarbete, som inte drar sig för svårigheterna, är av behovet på bred front.

Om vi finner — och det är ju mycket sannolikt — att tullunionens grundval inte kan anses sund, om inte de allmänna ekonomiskt-politiska åtgärderna koordineras, ställes vi naturligtvis inför ett alldeles särskilt svårt och invecklat frågekomplex. Om vi åtminstone kunde göra framsteg i en fråga sådan som skatteproblemet. För att varje nordiskt land kraftigt skulle kunna främja sin näringsverksamhet, borde man systematiskt söka sänka beskattningen av näringarna, emedan man därigenom —

enligt mitt förmenande — effektivast betjänar hela samhället. Sålunda borde också enligt min åsikt våra länder ädelt kunna tävla om att nå lägst i fråga om beskattningen av näringarna. Men i praktiken är den faran nära, att det internordiska ekonomiska samarbetet kommer att byggas på sådan grund, att man åt ett land, där beskattningen är exceptionellt sträng, beviljar någon särfröman — ett slags belöning. Ja, jag fruktar, att mitt eget land kan börja eftersträva en dylik premie. Vi skulle åtminstone inte härvidlag lida brist på argument.

Mitt anförande har inte gestaltat sig så optimistiskt som jag hade velat. Men jag hoppas livligt, att de fortsatta undersökningarna om möjligheterna för internordiskt samarbete skall leda till ett så positivt resultat, att ett mycket intimare och intensivare samarbete än nu skall förverkligas. Vi finner kommer säkert att glädjas över varje steg framåt.

Erling Petersen, Norge: Dette forslag gjelder undersøkelser av økonomisk samarbeid på andre områder enn de som er knyttet til tollene og kvantitative restriksjoner. Det er sikkert meget maktpåliggende at det tas opp slike undersøkelser. Det er da også, når det nordiske økonomiske samarbeid har vært drøftet, spesielt fra norsk hold blitt understreket at man må granske de følger som et sådant økonomisk samarbeid vil ha på en rekke områder, og spesielt hvilke betingelser som må være tilstede om man skal kunne komme frem til et effektivt samarbeid.

Jeg tror imidlertid at det som er antydnet som arbeidsoppgave i dette forslag, kanskje er noe for snevert utformet. Spesielt når det gjelder det pengepolitiske samarbeid, kan vi si at problemstillingen her refererer seg utelukkende til et nordisk fellesmarked. Men nettopp når det gjelder penge-

politikk, tror jeg at de nordiske land har et problem som er mer aktuelt, et som ikke kommer i konkurranse med det som her er fremlagt, men som kommer som et tillegg. Det jeg tenker på, er det store problem som alle de nordiske land har på dette område, det å kunne opprettholde full beskjeftigelse uten inflasjonstendenser. Det er ikke noe enkelt land som har løst det problem i teori og praksis. Jeg tror heller ikke at det er store muligheter for at noen av de nordiske land i nær fremtid kommer til å løse det alene. I alle tilfelle vil muligheten for å gjøre det kunne bli betydelig større om man nettopp på dette spesielle område får satt inn alle de nordiske lands samlede ressurser.

Derfor tror jeg at de undersøkelser som det refereres til i dette forslag, også burde omfatte det samarbeid som kunne settes i gang for å belyse og finne løsningen på dette viktige spørsmål, og jeg tror det vil være av betydning om det økonomiske utvalg, som får saken til behandling, vil se på den side og eventuelt drøfte den utvidelse av undersøkelsene som ligger i den.

Sagen oversendtes til det økonomiske utvalg.

A 24: Medlemsforslag om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til at benytte deres modersmål i skolearbejdet (forelagt af Rolf Eddberg).

Sagen oversendtes til kulturudvalget.

A 25: Regeringsforslag om nordisk kriminologisk samarbejde (forelagt af den svenske regering).

Statsrådet Zetterberg, Sverige: Herr president! Att bekämpa brottsligheten är en ständigt aktuell uppgift för samhället. I fråga om detta svåra och betydelsefulla arbete befinner vi oss

nu i en situation, som är både lik och olik förhållandena för jämnt hundra år sedan. Då liksom nu har man funnit, att de förut använda metoderna i kampen mot brottsligheten icke kunde begagnas längre. Man har kommit fram till den punkt, då utvecklingen söker sig nya vägar. Men då hade man ett färdigt, i alla detaljer utarbetat system, som var godtaget av den vetenskapliga och praktiska sakkunskapen runt omkring i världen. Nu vet vi att dessa metoder icke leder fram till målet, men sikten är oklar omkring de nya vägar som måste beträdas.

För hundra år sedan hade man reagerat mot det gamla, planlösa systemet att behandla eller snarare miss-handla människor på fästningar och andra straffanstalter. Man menade då, att den som förbrutit sig mot samhällets lagar skulle på ett effektivt sätt tvingas att begrunda och inse det moraliskt förkastliga i sina gärningar. Detta skulle åstadkommas genom ensamhet och tystnad, genom andakt och arbete. Därför uppfördes alla våra cellfångelser. De här fortfarande vittne om en storstilad kriminologisk tanke. Men deras bastanta murar och genomarbetade konstruktion reser kraftiga hinder inte blott mot rymningar utan också mot en modern människobehandling av psykologisk eller medicinsk art.

Så tänker vi nu, men för hundra år sedan var som sagt all sakkunskap ense om att brottslingarnas fullständiga isolering i celler utgjorde den mest effektiva metoden för dessa människors förbättring och för kriminalitetens bekämpande. Blott en ensam röst höjdes däremot. Men den kom varken från någon jurist eller pedagog eller läkare; den kom från en sagoförtäljare, och det var samme man som visste hur det förhöll sig med kejsarens nya kläder. H. C. Andersen gjorde en resa till Sverige för något mer än hundra år sedan, och därvid besökte han ett av de

just nyuppförda cellfångelserna. Men i stället för att prisa det moderna systemet förklarade han: „Det Hele er en velbygget Maskine, til Mareridt for Aanden.“

Nu vet vi, att det var diktaren och icke sakkunskapen som hade rätt. Isoleringen verkar inte moraliskt uppbyggande utan psykiskt nedbrytande och förstörande på människan. Men problemet står kvar: Hur skall vi bekämpa kriminaliteten, hur skall vi behandla de människor som överträder samhällets bud?

Vi har inte nu längre något fulländat teoretiskt system att bygga på. Vi inser, att brottsligheten har ett nära samband med både samhällets och den enskilda människans struktur, men vi vet ännu alldeles för litet om båda delarna. Vi börjar förstå, att kriminaliteten inte är ett alldeles säreget fenomen utan en av de många former, i vilka asocialitet och missanpassning uppträder. Vissa orsaksfaktorer börjar vi också skönja. Det är t. ex. allmänt vitsordat, att alkoholism, hårda och kärlekslösa uppväxtförhållanden och en hastig urbanisering av samhället bildar god jordmån för uppkomsten av brottslighet. Detta är ju mycket generella iakttagelser, men de bestyrkes närmare av verkställda undersökningar. Nu gäller det att fortsätta med sådana undersökningar på olika fält för att få en säkrare bild av brottslighetens orsaker.

På liknande sätt förhåller det sig med metoderna för brottslighetens bekämpande. Vi har visserligen inte något generellt system för behandling av lagöverträdare nu för tiden, men under de senaste årtiondena har en rad nya vägar prövats med ganska goda resultat. Som exempel vill jag nämna fångvård på öppna anstalter, medicinsk behandling av olika slag och framför allt kriminalvård i frihet. Här gäller det emellertid icke blott att gå vidare i praktiskt arbete, utan också att sam-

tidigt verkställa vetenskapliga undersökningar av olika behandlingsmetoder och deras resultat.

Det finns alltså en lång rad praktiskt betydelsefulla uppgifter för den kriminologiska forskningen. I flera av de nordiska länderna har redan bildats forskningscentraler på detta område, men de är alla små och har obetydliga resurser. Om vi nu skulle koncentrera våra ansträngningar och sammanföra våra vetenskapliga resurser till en gemensam nordisk institution, skulle det skapas avsevärt ökade möjligheter att bedriva en effektiv forskning. Därigenom skulle alla våra länder få säkrare underlag för att bedöma, vilka medel vi skall använda i kampen mot den allvarliga samhällssjukdom som kriminaliteten utgör.

A 26: Medlemsforslag om udgivelse af en nordisk domssamling (forelagt af Olov Rylander og Knud Thestrup).

Sagerne oversendtes til det juridiske udvalg.

A 27: Regeringsforslag angående samarbejde om transportøkonomisk forskning (forelagt af den norske regering).

Sagen oversendtes til trafikudvalget.

A 28: Medlemsforslag om samordning af nordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning vedrørende indkomst og formue (forelagt af Gísli Jónsson).

Sagen oversendtes til det økonomiske udvalg.

A 29: Medlemsforslag vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris til præsident J. K. Paasikivi (forelagt af Eino Kilpi, Hertta Kuusinen og Mauri Ryömä).

Eino Kilpi, Finland: Herr president! Finlands anslutning till Nordiska rådet

skedde vid en så sen tidpunkt, att vi inte hade några större praktiska möjligheter att göra egna framställningar till detta möte. Trots detta har det inom den finländska delegation ansetts vara aktuellt att fästa uppmärksamhet vid en sak, som för vårt folk utgjort en livsfråga, och vars lyckliga lösning också möjliggjorde Finlands anslutning till Nordiska rådet. Fredens befastaende för vårt fosterlands del efter de hårda krigen har säkert också bidragit till att en renare atmosfär för det ömsesidiga förtroendet i hela Norden skapats, som möjliggör större förutsättningar än tidigare för ett fredligt, praktiskt samarbete mellan alla nordiska folk.

Jag vågar tro, att inte endast vi hemma i Finland, utan att man också i övriga nordiska länder utan tvekan medger, att de största personliga förtjänsterna för uppnående av detta för hela Norden så lyckliga resultat tillkommer republiken Finlands president, J. K. Paasikivi. Hans utrikespolitiska fredslinje, vars senaste resultat var Porkkala-områdets återlämnande till Finland samma dag som vi avreste hit, har varit en statsmannagärning av stora mått. Också de, som hemma hos oss tidigare förhöll sig avoga eller reserverande till hans fredspolitik, medger nu att den varit riktig. Som ett talande bevis för sinnesförändringarna hos oss kan anföras, att det under den nyligen förda häftiga valkampanjen skämtsamt konstaterades, att det börjat bli litet trångt om utrymme på Paasikivi-linjen.

Men allvarligt sagt: President Paasikivis fredspolitik och dess resultat har erhållit stort erkännande och beröm även utanför Finland och utanför hela Norden. Här har man alldeles riktigt kunnat konstatera, att den så kallade Genèveandan i praktiken förverkligats: fredlig samexistens mellan olika samhällssystem. Utgående från dessa grunder har det inom Finlands delegation uppstått det föreliggande förslaget om

tildelende av Nobels fredspris åt president Paasikivi. Alla har vi säkert konstaterat att förslaget har fått understöd och ett varmt mottagande i olika kretsar i alla nordiska länder. Därför är det önskvärt, att det leder till praktiska resultat.

Om, såsom jag hoppas, Nordiska rådet godkänner den gjorda framställningen, behöver detta naturligtvis inte innebära, att Norges Stortings eller Nobel-kommitténs händer vore bundna, eller att dess fria beslutanderätt kringskurits. Givetvis kan det icke heller uppfattas såsom något slags påtryckningsförsök. Men ett positivt beslut skulle ha den största betydelse för hela Norden särskilt i den meningen, att alla nordiska länder nu för första gången är med i detta råd, och kunna sålunda i denna anda gemensamt manifestera alla våra folks ömsesidiga vilja till fred och vänskap.

På grund av sakens brådskande natur vore det önskvärt, att vi här kunde behandla den bland de första ärendena, för att få framställningen översänd till Oslo i tid.

C 1: Beretning fra Det nordiske Udvalg for Lovsamarbejde (fremsendt af den danske regering).

Sagerne oversendtes til det juridiske udvalg.

C 2: Beretning fra Nordisk Kulturkommission (fremsendt af den danske regering) samt

tillæggsforslag angående ophævelse af told og importrestriktioner for bøger og tryksager indenfor det nordiske område (forelagt af Finn Moe).

Finn Moe, Norge: Siden dette forslag er fremsatt noe sent, må jeg få lov å si et par ord om det. Man vil se at i Kulturkommissionens beretning står det på side 16 i avsnitt 11:

„I de nordiske land er tollbestemmelser og importrestriksjoner for utenlandsk produserte bøker og trykksaker forskjellige. Det har nylig hendt at meget kulturviktige bøker produsert i naboland på et annet nordisk språk enn vedkommende lands har møtt vanskeligheter ved import til de øvrige nordiske land. Kulturkommissionen henstiller til regjeringene at det tas skritt til å få oppheve toll og importrestriksjoner på bøker og trykksaker innenfor det nordiske område.“

Så vidt Kulturkommissionens uttalelse i beretningen.

Jeg har da tillatt meg å fremsette følgende forslag:

„Rådet henstiller til regjeringene å undersøke muligheten for å oppheve toll og importrestriksjoner på bøker og trykksaker innenfor det nordiske område.“

Hensikten med dette forslag er å få vedtatt en henstilling til regjeringene om å oppta forhandlinger for å rydde av veien de tollbestemmelser som står stengende i veien for at man skal kunne utnytte de muligheter som et felles nordisk bokmarked byr på. Det gjelder her i første rekke fremstillingen av billedverker, illustrasjonsverker og bildebøker for barn.

I dag er forholdet følgende — jeg bygger her på en oppgave fra 1954, det er mulig at det er inntrådt visse endringer; men jeg tror nok at forholdene stort sett er som jeg nå sier: Utenlandske bøker, d. v. s. bøker med utenlandsk tekst, engelsk, tysk, fransk osv., er tollfrie. Men hvis en vil innføre bøker fra et annet land på ens eget språk, f. eks. hvis vi i Norge vil innføre bøker med norsk tekst, er det tollrestriksjoner. I Danmark må man betale 40 øre pr. kilo. Hvis bøkene er overveiende billedstoff, er det 60 øre pr. kilo. I Norge er tollen 2 kroner pr.

kilo. Det er ganske interessant at det er en tilleggsbestemmelse om at hvis boken er trykt for utenlandsk forlagsregning, er den tollfri. I Sverige blir illustrasjonsverk belagt med en toll på 1 krone pr. kilo, og, så vidt jeg vet, er det i Finland en tilsvarende toll, 250 finske mark. Disse tollbestemmelsene står stengende i veien for nordisk samarbeid på bokproduksjonens område, et samarbeid som forlagene er interessert i og gjerne vil få til, men som de ikke kan få ordentlig til på grunn av disse bestemmelser.

Ved et slikt samarbeid ville man spare store beløp for forbrukerne, det vil si for kjøperne av bøker. Det er to vesentlige årsaker til dette. Den første er at trykningsomkostningene er uforholdsmessig meget lavere for store opplag enn for små. Den andre er at alle de nye metoder for trykning og bokfremstilling, som offset og dyptrykk, forutsetter meget store opplag, vanligvis større opplag enn man kan regne med innen hvert enkelt av de nordiske land.

I denne sammenheng og for å vise et ganske tydelig eksempel på det jeg her fremholder, må jeg få lov å minne om at i 1950 ble det i forbindelse med foredragsserier i de forskjellige lands radiotjeneste publisert en kunstmappe med 40 planser av kunstverk i fire farver. Denne kunstmappen ble produsert ved nordisk samarbeid, og f. eks. i mitt land, i Norge, ble den solgt for 10 kroner. Uten nordisk samarbeid regnet man med i Norge at prisen ville være fire — fem ganger så stor. Noenlunde lignende ligger vel forholdene an i de andre land. Men det er ganske betegnende at for å få til denne billige kunstmappen måtte for Danmarks vedkommende nåværende statsminister H. C. Hansen ta saken opp i Folketinget ikke mindre enn to ganger for å få dispensasjon fra de gjeldende bestemmelser, og fordi tollrestriksjonene stod stengende i veien.

Det gjelder derfor å få fjernet disse bestemmelser. Hvis man kunne få dem fjernet, kunne man på dette område få en bokproduksjon i større skala og dermed til langt lavere priser enn det i dag er mulig. Det er blitt sagt meg fra forlagskyndig hold at f. eks. for billedbøker for barn kunne man ved nordisk samarbeid spare opp til 25—30 prosent av utgiftene, og denne reduksjon ville jo komme det kjøpende publikum til gode.

Opprinnelsen til de nå gjeldende bestemmelser er at man har villet ha en viss beskyttelse for boktrykkerne og for bokbinderne. Jeg tror ikke dette hensyn er så viktig lenger. Så vidt jeg vet, er det ingen motstand fra typografenes side mot å få disse bestemmelser opphevet. I den forbindelse må jeg få lov å sitere fra Politiken den 8. desember 1955. Man hadde jo som kjent et tilfelle i Danmark hvor en bok som var trykt i Norge på dansk, ble nektet innført uten ganske stor toll. I den anledning skriver Politiken:

„Her taler man stolper op og væggede ned om nordisk samarbejde og fælles nordisk marked, og saa kan en dansk bog, trykt på dansk i Norge, ikke trænge igennem de afspærringer der omgiver os. Havde bogen været på norsk, engelsk, tysk, fransk eller russisk, havde det været noget andet. Men naar den er på dansk: Nej!

Man kan vel nogenlunde let tænke sig til forklaringen. „Rette vedkommende“ har formodentlig engang været bange for, at bogtryk skulle kunne udføres billigere i udlandet end herhjemme, og saa har man villet hindre, at arbejdet gik fra os. Mon en saadan risiko overhovedet er værd at regne med? Hvor mange danske bøger kan tænkes sat i udlandet, uden at de enten kommer til at vrimle med trykfejl, eller korrekturlæsningen bliver saa bekostelig, at den eventuelle gevinst omgaaende gaar tabt. Mere end et par stykker om aaret

kunne der næppe blive tale om. Forbudet har næppe nogen sinde været berettiget, og tiden er i hvert fald af mange grunde løbet fra det.“

Jeg gir min tilslutning til Politiken. Jeg tror ikke det er noen fare for at man noensinne ville finne på å trykke bøker med megen tekst i noe annet land. Men for illustrasjonsverker og for billedbøker ligger saken noe annerledes an. Hvis man der kan bruke felles klisjeer og få trykt illustrasjoner og bilder under ett for Norden og så samtidig tilføye teksten på de forskjellige lands språk, så vil det være en stor fordel. Slik som forholdene ligger an innen hele forlagsbransjen i dag, tror jeg man heller ikke skulle behøve å regne med noen vesentlig motstand fra bokbinderne. Og i alle tilfelle tror jeg det her er et område hvor ingen vesentlige interesser blir skadelidende. Det er klart at denne toll har ingen som helst fiskal betydning, og om den kan forsvares ut fra beskyttelseshensyn, er temmelig tvilsomt.

På den annen side, hvis vi her kunne få et nordisk samarbeid, ville det gjøre bøkene billigere. Vi ville bli satt i stand til å utgi bøker som kanskje intet av landene kunne klare eller ville ta risikoen ved å utgi alene.

Så her er et felt hvor man gjennom nordisk samarbeid kunne bidra til å utvide vår kulturelle horisont. Der er derfor jeg har fremsatt forslaget med en inntrengende henstilling til regjeringene om å ordne dette spørsmål, som i seg selv er relativt lite, men hvor en ordning vil kunne ha store konsekvenser for hele vår bokproduksjon i Norden.

Sagen oversendtes til kulturudvalget.

C 3: Beretning fra Den nordiske socialpolitiske Komité (fremsendt af den danske regering).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

C 4: Beretning fra Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. (fremsendt af den svenske regering).

Sagen oversendtes til trafikudvalget.

C 5: Beretning om nordisk økonomisk samarbejde (fremsendt af den danske, norske og svenske regering).

Økonomi- og arbejdsminister J. O. Krag, Danmark: Hr. præsident. Den beretning, jeg i dag på de danske, norske og svenske regerings vegne har den ære at forelægge for Nordisk Råd, vedrører uden tvivl, som det også vil være fremgået af debatten her i går, et af de mest omfattende spørgsmål, Nordisk Råd hidtil har behandlet, nemlig spørgsmålet om det fælles nordiske varemarked.

Sagen blev rejst i Nordisk Råds 2. session i Oslo 1954, og der har i mellemtiden været arbejdet energisk — jeg forstår, at nogle mener, at der har været arbejdet for energisk — med den.

Alligevel er den beretning, jeg kan aflægge i dag, kun foreløbig. Den er foreløbig i to henseender. For det første er den ikke endeligt færdig fra eksperternes og embedsmændenes hånd. Beretningen fortæller kun om planer, der omfatter 45 pct. af den inter-nordiske samhandel, medens ifølge GATT-aftalen planer vedrørende en betydelig større procentdel af den inter-nordiske samhandel skønnes nødvendige, før man kan sige, at embedsmændene og eksperterne har løst deres del af opgaven.

For det andet er beretningen foreløbig i den henseende, at den ikke er godkendt af regeringerne. Den danske, norske og svenske regering står frit og er ikke bundet af de af eksperterne fremlagte planer, som indeholdes i beretningen. Det følger heraf, at det ikke ved denne forelæggelse kan være min opgave at indlade mig på nogen poli-

tisk eller økonomisk vurdering af beretningen. Jeg vil imidlertid gerne have lov til indledningsvis at udtale en tak til de embedsmænd, de specialister og de personer fra næringslivet, der har udført det store arbejde, der ligger til grund for beretningen. Mange forhandlinger er ført, mange møder er afholdt og mange undersøgelser foretaget. Uden en energisk indsats fra deltagerne i dette arbejde fra alle tre nationer var vi aldrig nået så langt frem, som vi er. Vi skylder dem, der har gjort denne indsats, stor tak.

Udgangspunktet for det forberedende arbejde, der er udført, er rådets henstilling til regeringerne på rådsmødet i Oslo i august 1954 om at fremme et udvidet økonomisk samarbejde i Norden, herunder at søge at lægge vilkårene til rette for indførelsen af et fælles nordisk marked på så store områder som muligt. Første skridt til at følge denne henstilling fra Nordisk Råd blev taget ved ministermødet i efteråret 1954 i Harpsund. På mødet blev visse hovedretningslinier lagt og visse aftaler truffet om organiseringen af dette samarbejde. Jeg tillader mig herom at henvise til den beretning, der blev afgivet til rådets 3. session i Stockholm for et år siden.

Under sagens behandling i rådets 3. session udtalte rådets økonomiske udvalg forhåbning om, at konkrete udredningsresultater kunne forelægges i rådets 4. session, og rådet tog herefter sagen til efterretning i afventning af en ny beretning til rådets indeværende session. Den foreliggende beretning søger at imødekomme dette ønske. Samarbejdsudvalget har i det forløbne år særlig beskæftiget sig med den del af udvalgets mandat, som vedrører drøftelser og undersøgelser angående de foreløbig udvalgte vareområder, og på en række områder giver beretningen oplysning om konkrete forslag fra eksperternes side om indførelse af et fælles nordisk varemarked.

De vareområder, der foreløbig er underkastet behandling, omfatter de i Harpsund-protokollen særlig nævnte varegrupper, nemlig de relativt frie vareområder — det er vareområder, der omfatter en række råvarer og halvfabrikata samt papir og skibe — for det andet gruppen jern og stål, for det tredje gruppen metaller og metalhalvfabrikata, for det fjerde kemikalier og farmaceutiske produkter samt for det femte elektrotekniske varer. De vareområder, jeg her har nævnt, og som stammer fra Harpsund-protokollen, omfatter tilsammen ca. 60 pct. af den nordiske samhandel. Endvidere har samarbejdsudvalget herudover med de tre samarbejdsministres godkendelse indledt uforpligtende undersøgelser vedrørende maskinindustrien, der svarer for godt 10 pct. af samhandelen mellem Danmark, Norge og Sverige. I alt er der således foreløbig sat undersøgelser i gang, der dækker omkring 70 pct. af Danmarks, Norges og Sveriges samhandel. For dem, der er interesseret i en nærmere analyse af samhandelen mellem de tre lande, tillader jeg mig at henvise til den lille publikation, der blev offentliggjort i juni måned 1955 vedrørende nordisk samhandel.

Det fremgår af beretningen, at samarbejdsudvalget og de under dette nedsatte specialudvalg i alt væsentligt allerede har udarbejdet konkrete forslag om fælles marked for de relativt frie områder, for metaller og metalhalvfabrikata samt for jern og stål. Disse tre områder omfatter tilsammen 45 pct. af samhandelen mellem de tre her nævnte lande. Det understreges i beretningen, at forslagene skal ses i sammenhæng. Det er af eksperterne fremhævet som en forudsætning, at der opnås enighed om en samlet plan for et fælles nordisk marked, omfattende alle de udvalgte, her citerede vareområder. En sådan samlet plan må omfatte ikke blot konkrete forslag om fælles toldsatser udadtil, om fjer-

nelse af handelsskranker mellem de tre lande og om kvantitative restriktioner overfor tredieland, men må tillige tage sigte på en vis harmonisering af andre sider af den økonomiske politik, som er af betydning for at opretholde og gradvis udvide det fælles marked samt fremme en rationel arbejdsdeling mellem de tre lande. Det betyder altså, at spørgsmål, som er rejst her under sag nr. A 23 af hr. Ohlin m. fl., allerede er inddraget i det arbejde, der er udført, og at der til en vis grad allerede i den beretning, der foreligger, er foretaget undersøgelser og fremsat betragtninger vedrørende de problemer, der omfattes af sag nr. A 23.

De konkrete forslag til fælles toldsats for de udvalgte vareområder vil blive udformet på grundlag af den internationale toldnomenklatur, den såkaldte Bruxellesnomenklatur.

Stillingen med hensyn til eksperternes arbejde indenfor hvert af de udvalgte vareområder kan herefter resumeres således. Jeg tager først de relativt frie vareområder, der omfatter ca. 33 pct. af samhandelen mellem de tre lande. Disse vareområder, der er udvalgt på grundlag af samarbejdsudvalgets førnævnte analyse af samhandelen mellem Danmark, Norge og Sverige, omfatter et stort antal råvarer og halvfabrikata, som i alle tre lande overvejende er toldfri eller belagt med lave toldsats. Desuden omfatter denne gruppe papir, papirvarer, tryksager og skibe. Eksperterne har for råvarer og halvfabrikata med ganske enkelte undtagelser foreslået toldfrihed udadtil og fjernelse af eventuelle importrestriktioner. For papir og papirvarer er som hovedregel foreslået fælles toldsats udadtil; for papir er de foreslåede toldsats gennemgående 3—5 pct. og for papirvarer 8—10 pct. Der foreslås toldfrihed for skibe, bortset fra lystfartøjer, der foreslås fortoldet med 10 pct.

Eksperterne har endvidere stillet forslag om visse overgangsperioder for

indførelsen af fælles told samt fjernelsen af told og kvantitative restriktioner mellem de tre lande. Disse overgangsperioder er i alt væsentligt koncentreret om gruppen papir og papirvarer og overgangsperiodernes længde som hovedregel fastsat til højst 5 år.

Den anden gruppe er jern- og stålgruppen, der dækker godt 4 pct. af samhandelen mellem de tre lande. Efter indgående drøftelser og bl. a. på grundlag af en række af eksperterne foretagne undersøgelser af produktions- og forbrugsudviklingen for jern og stål i Norden, konkurrenceforholdet mellem den nordiske stålindustri og stålindustrien i andre lande samt prisforholdet for handelsjern i Norden er opstillet et forslag til fælles toldsats udadtil. I henhold hertil foreslås jern- og stålprodukter ved indførsel til Norden fortoldet med i gennemsnit 6 pct., således at der foreslås toldfrihed eller lavere toldsats for mindre forarbejdede varer og i visse tilfælde lidt højere toldsats for forarbejdede stålprodukter. Når der indenfor CECA, altså kul- og stålunionen, definitivt fastsættes toldsats for jern og stål, er det eksperternes indstilling, at de foreslåede toldsats, som jeg her har nævnt, påny skal tages op til overvejelse.

For enkelte stålprodukter indrømmes der Danmark en 5-årig toldfri periode samt yderligere 5 år, i løbet af hvilke Danmark gradvis skal indføre de foreslåede fælles toldsats udadtil. For Norges vedkommende foreslås for kvalitetsstål en tilsvarende overgangsordning for indførelsen af den fælles toldsats udadtil og fjernelse af tolden overfor Danmark og Sverige. Det foreslås, at overgangsperioderne påny overvejes i forbindelse med det fælles nordiske markeds indførelse under hensyn til forandringer i Nordens produktionsforhold og selvforsyningsmuligheder.

Det her nævnte forslag til fælles toldsats for jern og stål er betinget af, at der opnås en for alle parter

tilfredsstillende løsning af tre andre problemer, som er taget op af eksperterne. Det drejer sig her for det første om et produktions- og investerings-samarbejde indenfor den nordiske stålindustri, for det andet om de nordiske landes stilling til og forbindelse med internationale organisationer på jern- og stålområdet og hermed sammenhængende handelspolitiske og andre problemer og endelig for det tredje om det vigtige spørgsmål om priser og forsyninger med hensyn til jernskrot.

Den tredje varegruppe, metaller og metalhalvfabrikata, repræsenterer 6—7 pct. af samhandelen mellem de tre lande. Eksperterne har udarbejdet konkrete forslag vedrørende toldbeskyttelsen udadtil og foreslår som hovedregel toldfrihed for råvarerne, d. v. s. ferrolegeringer og metaller, og moderate toldsatser for samtlige halvfabrikata. Disse forslag til fælles toldsatser ligger som hovedregel mellem 2 og 5 pct.

For enkelte varer er der stillet forslag om overgangsperioder på højst 5 år. For importrestriktionernes vedkommende stilles der forslag om ophævelse uden overgangsperioder af disse mellem de tre lande.

Spørgsmålet om en samordning af de tre landes eksportreguleringer udadtil for metaller og metalaffald er fremdeles genstand for drøftelse mellem eksperterne, og på dette område er der endnu ikke opnået enighed, men det understreges i udvalgets beretning, at en tilfredsstillende løsning af dette spørgsmål er en forudsætning for den enighed, der er nået med hensyn til de øvrige forslag.

Den fjerde gruppe er kemikalier og medicinalvarer, der andrager små 11 pct. af samhandelen mellem de tre lande. Eksperterne har endnu ikke udarbejdet konkrete forslag vedrørende dette uhyre komplicerede område. Der er enighed om, at den fælles toldtarif bør udarbejdes således, at den kan befordre en udvikling af en kemisk produktion

i de tre lande. Det udtales i beretningen, at en plan for et fælles marked for hele kemikalieområdet formentlig vil kunne foreligge udarbejdet omkring midten af 1956.

Ejheller for medicinalvarer har eksperterne endnu udarbejdet konkrete forslag. Der er imidlertid enighed om, at der i et fælles marked som hovedregel bør være toldfrihed overfor ikke-nordiske lande. Afviklingen af importrestriktioner synes ikke på dette område at frembyde større problemer.

Eksperterne har endvidere behandlet spørgsmålet om behovet for ensartede bestemmelser i de tre lande vedrørende fremstillingen og omsætningen af medicinalvarer. Ensartede bestemmelser vil næppe kunne gennemføres foreløbig, men der synes ikke at være vanskeligheder forbundet med at gennemføre sådanne ændringer i den gældende lovgivning og administrationen heraf, at den indenlandske medicinalindustri i hvert af de tre lande får ligestilling med medicinalindustrien i de to andre lande.

Det skønnes, at en plan på dette område vil kunne foreligge allerede i dette forår.

Den femte varegruppe er de elektrotekniske varer, der dækker ca. 5 pct. af samhandelen mellem de tre lande. Heller ikke her har eksperterne endnu udarbejdet konkrete forslag. Det har vist sig, at der på ekspertniveauet består visse mindre meningsforskelle. Det har endvidere vist sig, at en hurtig fjernelse af told og kvantitative restriktioner i samhandelen mellem de tre lande for en del elektrotekniske varers vedkommende vil kunne føre til vanskeligheder for de pågældende industrier. Eksperterne vil i den kommende tid overveje disse problemer og søge at finde passende overgangsordninger eller foreslå andre foranstaltninger, der kan løse disse vanskeligheder.

Spørgsmålet om en udbygning af det allerede bestående samarbejde mellem materielkontrolorganerne i de tre lande

er under behandling, og eksperterne skønner, at man vil kunne være færdig med overvejelserne vedrørende den elektrotekniske varegruppe i første halvdel af indeværende år.

Jeg kommer herefter til maskin-gruppen. Som jeg tidligere har nævnt, er der indledet uforpligtende undersøgelser vedrørende maskinindustrien, der dækker de 10 pct. af samhandelen mellem de tre lande. Baggrunden for beslutningen herom er, at maskinindustrien må anses for at være et meget betydningsfuldt område i den nordiske produktion og samhandel, og at de øvrige vareområder, der er optaget til undersøgelse, ikke tilsammen omfatter en så stor del af den nordiske samhandel, som et fælles nordisk marked antages at skulle omfatte fra starten på baggrund af de tre landes internationale handelspolitiske forpligtelser. Der tænkes naturligvis her især på forpligtelserne i forhold til GATT.

Eksperternes arbejde med hensyn til maskingruppen er endnu ikke særlig langt fremskredet, og der vil ikke for indeværende kunne siges noget om, hvornår disse undersøgelser kan afsluttes, eller med hvilket resultat det vil være muligt at afslutte dem. De stedfundne drøftelser har vist, at der er betydelige vanskeligheder forbundet med at skabe et fælles marked for maskinernes vedkommende, og disse vanskeligheder rejser sig vel ikke mindst fra et norsk synspunkt. Eksperterne vil imidlertid fortsat arbejde videre med problemet, søge at afgrænse de områder, hvor vanskelighederne er størst, og undersøge, hvilke overgangsordninger der vil være påkrævede, for at disse vanskeligheder kan overvindes.

Jeg har hermed udtømt omtalen af det arbejde, der er gjort med de enkelte varegrupper. Sideløbende med dette arbejde for på ekspertniveauet at udforme foreløbige konkrete forslag for de enkelte varegrupper er der imidlertid også foregået flere generelle økono-

miske undersøgelser, undersøgelser, der berører de under sag A 23 omtalte forhold. Fælles for disse spørgsmål er det, at undersøgelserne endnu ikke er afsluttet, og for visse spørgsmåls vedkommende er de endog først kommet i gang så sent som i december 1955.

Samarbejdsudvalget har for det første i overensstemmelse med Harpsund-protokollen iværksat en undersøgelse af de relative konkurrencevilkår i de tre lande. Denne undersøgelse omfatter i første række tilvejebringelse og vurdering af oplysninger om skatteforholdene — ikke mindst selskabsbeskatningen og afskrivningsreglerne — desuden om arbejdslønnen, om priserne på elektrisk kraft og om renteforholdene i de tre lande.

Under drøftelserne i udvalgene er det desuden ved flere lejligheder blevet fremhævet, hvor stor betydning det vil have i et fælles marked at fremme udbygningen af produktionen, især indenfor vareområder, hvor det fælles marked kan forventes at ville medføre betydelige fordele for de tre landes forsyning og konkurrenceevne. Endvidere er understreget vigtigheden af gennem forskellige produktions- og rationaliseringsfremmende foranstaltninger at løse overgangsvanskelighederne indenfor de enkelte brancher. En fri nordisk samhandel kan endvidere rejse problemer ud fra et valutasynspunkt. Spørgsmålet om finansieringen af investeringer, kapitalbevægelser mellem de nordiske lande og valutaproblemerne er nu taget op til undersøgelse af eksperterne.

Spørgsmålet om forholdet mellem et fælles nordisk varemarked og de forpligtelser, som følger af de tre landes medlemskab af GATT, er, som jeg allerede har nævnt, gjort til genstand for en nærmere analyse, for hvilken der er redegjort i beretningen. Tilsvarende undersøgelser er iværksat med hensyn til forholdet mellem et fælles marked og de tre landes OEEC-forpligtelser samt de spørgsmål, der eventuelt rejser

sig i forbindelse med de af hvert af de tre lande indgåede bilaterale mestbe-
gunstigelsestraktater med andre lande.

Et fælles nordisk marked må iøvrigt aktualisere spørgsmålet om et nært handelspolitisk samarbejde mellem de tre lande overfor tredieland, og samarbejdsudvalget har på sit seneste møde iværksat en nærmere undersøgelse heraf.

Videre skal jeg nævne, at samarbejdsudvalget i forskellige spørgsmål, som ikke kan siges i egentlig forstand at være knyttet til arbejdet med udformningen af en samlet plan for et fælles nordisk marked, har taget et initiativ for at fremme et samarbejde af praktisk-økonomisk betydning mellem de tre lande. Jeg skal således nævne spørgsmålet om en koordinering af byggelovgivningen og spørgsmålet om en standardisering af byggematerialer, der nu er taget op af de tre landes byggemyndigheder.

Endelig skal jeg nævne, at en nordisk tjenestemand delegation bestående af tjenestemænd med nær tilknytning til det nordiske økonomiske samarbejde i sommeren 1955 har aflagt et studiebesøg i Belgien, Holland og Luxembourg med henblik på at søge nærmere oplysning om udviklingen af samarbejdet i Benelux. Delegationen har herom udarbejdet en rapport, der foreligger som et bilag til samarbejdsudvalgets beretning. I rapporten har delegationen udover at give en beskrivelse af Benelux-samarbejdet meddelt sine hovedindtryk af dette samarbejde set på baggrund af synspunkter og problemstillinger, som også har aktualitet i den nordiske debat om det økonomiske samarbejde mellem Danmark, Norge og Sverige.

Dette er den beretning, jeg er i stand til at aflægge. Det siger sig selv, at til trods for at beretningen har været lang, er ikke alt med i mit referat, og jeg må henvise til den trykte beretning, der er omdelt til rådets medlemmer.

Som allerede fremhævet i indledningen er beretningen kun foreløbig, og regeringerne har ikke taget standpunkt. Som nævnt i den skrivelse, hvormed de tre såkaldte nordiske samarbejdsministre har oversendt beretningen til rådet, finder vi imidlertid, at de retningslinier, der blev fastlagt på ministermødet i Harpsund, udgør et egnet arbejdsgrundlag, ligesom beretningen efter vor opfattelse er udtryk for, at den hidtidige del af arbejdet er forløbet på tilfredsstillende måde.

Sagen oversendtes til det økonomiske udvalg.

C 6: Beretning om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen (afgivet af den danske regering).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

C 7: Beretning om „fugleflugtruten“ Rødby—Fehmarn (afgivet af den danske regering).

Sagen oversendtes til trafikudvalget.

C 8: Beretning om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål (afgivet af den norske regering) samt

tillæggsforslag i sagen (forelagt af Rolf Eddberg, Sven Em. Ohlon og Rickard Sandler).

Finansminister Viggo Kampmann,
Danmark: Hr. præsident! Jeg vil gerne give denne beretning om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål, om jeg så må sige, et ord med på vejen. Jeg kan iøvrigt se af et i dag omdelt tillæggsforslag om nordisk samarbejde vedrørende dette spørgsmål, at svenske medlemmer af rådet har haft noget af den samme tankegang, som jeg her vil give udtryk for.

Det nordiske samarbejde indenfor dette område kan vel deles op i tre punkter, for det første den teoretiske forskning, dernæst den eksperimentelle forskning og endelig det videregående tekniske og produktionsmæssige arbejde indenfor atomenergiens område.

Som det fremgår af det i dag omhandlede tillægsforslag, hvori er optrykt et protokollat fra et her i København den 20. og 21. januar i år afholdt møde, går man nu ind for tanken om at etablere et fælles nordisk institut for teoretisk atomfysik i København og for tilvejebringelse af et samarbejde indenfor den teoretiske atomfysik iøvrigt gennem udveksling af forelæsere, etablering af symposier og samarbejde mellem de nordiske universiteter på andre områder indenfor atomfysikken. Det er tanken, at vi fra dansk side skulle prøve at tilvejebringe selve instituttet, som derefter skulle drives med bidrag fra samtlige fem lande.

Vi vil hilse det med glæde, hvis der i de andre nordiske lande er ønske om oprettelse af et sådant fælles nordisk institut i København, og hvis der også iøvrigt kan etableres det snævrere mulige samarbejde mellem de nordiske videnskabelige institutioner, der arbejder med teoretiske problemer indenfor atomfysikken.

Forsåvidt angår det andet punkt, jeg nævnte: den eksperimentelle forskning bl. a. i forsøgsreaktorer, har udviklingen været forskellig i vore lande. Man har nu også her i Danmark taget disse opgaver op gennem oprettelsen af en atomenergikommission, der bl. a. skal forestå driften af en reaktorforsøgsstation, hvortil nærmere planer er under udarbejdelse. Fra dansk side ser vi meget gerne, at der fremover, som det allerede til en vis grad har været tilfældet, etableres en nærmere kontakt mellem atomenergiorganisationerne i vore lande, bl. a. gennem udveksling af erfaringer, hvad jeg tror vil kunne

komme os alle til nytte, når vi skal tage stilling til nye projekter. Man vil herved kunne undgå at gøre de samme fejltagelser, og måske kan man efterhånden komme ind på fællesprojekter. Det må i denne forbindelse fremhæves, som hr. Ole Bjørn Kraft gjorde det i går, at der også på det internationale område foreligger planer om et samarbejde om atomenergiens fredelige udnyttelse. Jeg kan som eksempler nævne det planlagte samarbejde — der også blev nævnt i går — indenfor De Forenede Nationer og OEEC, og jeg synes, det ville være meget ønskeligt, om vore lande kan optræde i fællesskab, hvad der vil være fuldtud foreneligt med de foreliggende planer om dette samarbejde.

Det tredje spørgsmål — som vi jo i øjeblikket ved mindst om — nemlig et nordisk samarbejde i den videregående tekniske og produktionsmæssige indsats indenfor atomenergiens område, kræver også snarlig stillingtagen. Der er en meget stærk udvikling i gang på disse felter, og vi er i Danmark af den opfattelse, at man ikke bør vente ret længe med at gå i gang med at overveje de tekniske og praktiske muligheder for et snævrere nordisk samarbejde på disse områder, der jo utvivlsomt har en stor fremtid for sig. Man må her i videst mulig udstrækning i fællesskab overveje, hvilken betydning denne udvikling vil få for landenes samlede økonomi, idet det er af afgørende betydning for det videregående økonomiske samarbejde, som jeg går ud fra vil blive en konsekvens af skabelsen af et fælles nordisk marked, at man på tidligst muligt tidspunkt får hånd i hanke med den udvikling af teknisk og produktionsmæssig karakter, som den fredelige udvikling af atomenergien vil udløse.

Vi vil således fra dansk side gerne på alle områder, hvor der foreligger muligheder for det, tilskynde til et samarbejde mellem vore lande om den fredelige udnyttelse af atomenergien.

Rickard Sandler, Sverige: Herr president! Tillsammans med två andra svenska medlemmar av rådet har jag tillåtit mig väcka ett tilläggsförslag i detta ärende. Själva motionen innehåller sannerligen inte så värst mycket konkret. Anledningen att den kommit till har varit att vi haft den uppfattningen att det varit angeläget att det förelåg ett formellt yrkande såsom grundval för en diskussion i ekonomiska utskottet. Då jag för min del inte är medlem av detta utskott, vill jag härmed i några få ord söka belysa innebörden av motionen.

Yrkandet är mycket allmänt hållet. Det sägs helt enkelt, att rådet hemställer till regeringarna att genom ett samordningsutskott eller i annan lämplig ordning ombesörja planering av den samordning beträffande atomenergiens fredliga bruk som må befinnas ändamålsenlig. Den berättelse som föreligger för rådet, framlagd från norska regeringens sida å samtliga regeringars vägnar, utmynnar inte i något formellt förslag; eventualiteten av ett särskilt samordningsutskott länderna emellan antydes, men därutöver föreligger intet direkt förslag i berättelsen. I motionen framhålles nu, att man i det aktuella läget inte bör utesluta några sidor av problemet men att det inte heller finns möjlighet att nu närmare precisera arten av de samarbetsåtgärder som kan komma i fråga. Jag vill i det sammanhanget uttryckligen förklara — särskilt med anledning av det av den föregående ärade talaren berörda förslaget, som delades ut i dag på morgonen och som jag först i dag haft tillfälle att ta del av — att yrkandet i motionen på intet sätt innebär något hinder att upptaga dessa frågor i den turordning som befinnes lämplig. Efter som det är ändamålsenligheten som skall vara kriteriet, finner jag det mycket naturligt att man har den uppfattningen, att på vissa områden redan nu finns förutsättningar att etablera

ett samarbete, medan på andra områden ytterligare utredningar och kanske även en ytterligare utveckling krävs, innan man är beredd att säga vilka former för ett samarbete som är ändamålsenliga.

Jag har velat för min egen del uttryckligen framhålla detta. Jag har med största intresse och sympati tagit del av förslaget om ett nordiskt samarbete inom teoretisk atomfysik, närmast förlagt till Köpenhamn, under medverken av flertalet på detta område kompetenta forskare i de nordiska länderna. Om det ekonomiska utskottet efter sin prövning av ärendet finner, att utredningen på detta speciella område är tillräcklig, så är det från de utgångspunkter motionärerna haft enbart naturligt, att utskottet rekommenderar att man beträder den väg förslaget anvisar. Men det har varit mig angeläget att framhålla, att man icke därmed bör sätta punkt i fråga om planeringen av ett samarbete på detta område. Utvecklingen är nämligen av den arten, att ett samarbete mellan våra länder på åtskilliga andra områden, tekniska och produktionsmässiga, kommer att visa sig inte bara nyttigt, utan sannolikt nödvändigt.

Utenriksminister Halvard Lange, Norge: Jeg vil bare ganske kort få uttale min glede over det forslaget som hr. Sandler nettopp nå grunnlav på denne talerstolen. Jeg tror det gir oss et utmerket grunnlag for det videre arbeid på dette felt. Vi ser det slik i Norge at det ganske sikkert må være store muligheter for et nordisk samarbeid på dette område, men vi mener, som også hr. Kampmann var inne på, at vi helt fra starten må avveie hensiktsmessigheten og nytten av det spesielt nordiske samarbeid i relasjon til det videre samarbeid som vi også er med i eller planlegger å gå med i, dels innenfor en organisasjon som CERN, som allerede

eksisterer, dels innenfor OEEC, hvor dette samarbeid nå er under aktiv diskusjon, og også i relasjon til det verdensomspennende atomsamarbeid som er under utvikling innenfor De Forente Nasjoner. Derfor er jeg så helt enig med hr. Rickard Sandler i at vi her må ha et kontinuerlig utredningsarbeid gående for å finne frem til de hensiktsmessige samarbeidsformene for vårt spesielle vedkommende, og at vi drøfter og vurderer i hvilken prioritetsorden vi skal ta de enkelte oppgaver.

Statsrådet Lange, Sverige: Herr president! Jag har tagit till orda endast för att å svenska regeringens vägnar understrika, att vi till fullo ställer oss bakom det fortsatta samarbetet på atomforskningens område. Ett sådant ställningstagande innebär givetvis inte, att vi avvisar att detta samarbete utsträcker till nya områden, också de mera direkt knutna till atomenergiens fredliga användning.

Sagen oversendtes til det økonomiske udvalg.

C 9: Beretning om vejforbindelser Norge-Sverige 1955 (afgivet af den norske regering).

Sagen oversendtes til trafikudvalget.

C 10: Beretning om nordisk samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik (afgivet af den danske regering).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

D 1: Meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 2: Meddelelser om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast for-

bindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund (indsendt af den danske og svenske regering).

Sagerne oversendtes til trafikudvalget.

D 3: Meddelelser om rekommandation nr. 6, punkt b/1953 angående konvention om sociale ydelser (indsendt af den danske og svenske regering).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

D 4: Meddelelser om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske borgeres retsstilling i andet nordisk land (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til det juridiske udvalg.

D 5: Meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til kulturudvalget.

D 6: Meddelelser om rekommandation nr. 9, pkt. 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelser i toldkontrollen med rejsende (indsendt af den danske, islandske og svenske regering).

Sagen oversendtes til trafikudvalget.

D 7: Meddelelser om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til det økonomiske udvalg.

D 8: Meddelelse om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur (indsendt af den norske regering)

samt tillæggsforslag (forelagt af Ole Bjørn Kraft).

Sagen oversendtes til kulturudvalget.

D 9: Meddelelser om rekommandation nr. 4/1954 angående toldlettelser ved forsendelser af oplysende film (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

D 10: Meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 11: Meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

Sagerne oversendtes til trafikudvalget.

D 12: Meddelelse om rekommandation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede ILO-konventioner (indsendt af den norske regering).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

D 13: Meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 angående et nordisk carnet-område (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 14: Meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagerne oversendtes til trafikudvalget.

D 15: Meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 16: Meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 17: Meddelelser om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk sundhedshøjskole (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 18: Meddelelser om rekommandation nr. 13/1954 angående fælles sundhedstjeneste for søfolk (indsendt af den svenske, danske og norske regering).

D 19: Meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 20: Meddelelser om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde vedrørende lægemidler (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 21: Meddelelser om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 22: Meddelelser om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagerne oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

D 23: Meddelelser om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m. (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til kulturudvalget.

D 24: Meddelelser om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 25: Meddelelser om rekommandation nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande (indsendt af den islandske og den svenske regering).

D 26: Meddelelser om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagerne oversendtes til det juridiske udvalg.

D 27: Meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående nordisk økonomisk samarbejde (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til det økonomiske udvalg.

D 28: Meddelelser om rekommandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer (indsendt af den danske og svenske regering).

D 29: Meddelelser om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske medborgeres ret til at drive næring (indsendt af den danske og svenske regering).

D 30: Meddelelser om rekommandation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 31: Meddelelser om rekommandation nr. 29/1954 angående nordiske patenter (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 32: Meddelelser om rekommandation nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen (indsendt af den danske og svenske regering).

D 33: Meddelelser om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

Sagerne oversendtes til det juridiske udvalg.

D 34: Meddelelser om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmsnævn (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 35: Meddelelser om rekommandation nr. 3/1955 angående et pavillonanlæg på Biennalen i Venedig (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

Ohlon, Sverige: Herr president! Vid öppnandet av detta rådsmöte i går underströk presidenten den omständigheten, att rådet inte har någon egen utredningsapparat utan måste stödja sig på de utredningar, som verkställas av regeringarna i de nordiska länderna, eller eventuellt av de internordiska

samarbetsorgan som existerar. Kan inte rådet få utredningarna till stånd den vägen, så är vårt arbete ganska förgäves.

Vid rådsmötet i fjol i Stockholm väcktes det ett förslag om att man skulle göra en undersökning rörande möjligheten för de nordiska länderna att gå fram gemensamt vid Biennalen i Venedig. Det är en vartannat år återkommande utställning av konst från hela världen, och den har utvecklats sig till att bli den förnämsta internationella uppvisning på konstlivets område, som för närvarande existerar. Det enda av de nordiska länderna, som har en fast punkt i Venedig i detta sammanhang, är Danmark. Sverige släppte under fascisttiden den förankring, som man hade vid institutionen i fråga.

Med anledning av motionen i fjol yttrade kulturutskottet: "Utskottet anser förslaget om upprättande av en gemensam anläggning för utställning av nordiska konstalster vid Biennalen vara synnerligen beaktansvärt. Frågan torde emellertid icke kunna lösas utan gemensam utredning bl. a. av dess ekonomiska och byggnadstekniska sidor. Till frågan om i vilken form en sådan anläggning bör utföras vill utskottet icke taga ställning. Med hänsyn såväl till frågans betydelse som till att ett uppskov försämrar utsikterna att nå en så fördelaktig lösning, som i närvarande läge anses möjlig, bör en sådan utredning igångsättas utan dröjsmål."

På grund av detta utskottets uttalande och efterföljande kläm beslöt rådet att hänskjuta till regeringarna frågan om en utredning i motionens syfte. Samtidigt underströks nödvändigheten av att man tog hänsyn till den ställning, som Danmark redan har vid Biennalen.

Av handlingarna nu framgår, att vid ett möte i Oslo den 16 mars 1955 enades representanter för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att Sverige skulle vara koordinerande land för

detta spörsmål. Vad inhämtar man nu för uppgifter med anledning härav? Ja, danska regeringen säger, att den ingenting kunnat göra, därför att något initiativ från svenska regeringen icke har avhört. Isländska regeringen uttalar sitt stora intresse för saken men har ingenting i övrigt att tillägga. Norska regeringen avvaktar underrättelser från svensk sida om vad som blivit åtgjort, och svenska regeringen talar om att före överintendenten och chefen för Nationalmuseum Erik Wettergren har gjort preliminära undersökningar på platsen, d. v. s. Venedig, och underhandlat med ledningen för biennalutställningen. I förbigående kan jag säga, att Wettergrens undersökning nog närmast har haft en privat karaktär eller i varje fall tillkommit på privat initiativ.

Svenska regeringen slutar med att säga, att det vore synnerligen önskvärt, om rådet ville precisera sina önskemål med avseende på paviljongens anläggning, innan slutlig ståndpunkt tas till frågan.

Men, herr president, det var just detta som regeringen skulle utreda! Vi befinner oss alltså i det läget, att rådet har hänskjutit frågan till regeringarna. Svenska regeringen har åtagit sig att utföra undersökningen. Frågan kommer så tillbaka hit, och nu säger svenska regeringen, att rådet, som saknar varje utredningsapparat, skall verkställa denna utredning. På det sättet kan ju ärendet få hålla på att pendla fram och tillbaka hur länge som helst.

Tyvär, herr president, måste jag påstå att detta inte är en enastående företeelse. Det finns andra frågor som behandlats på liknande sätt. Jag skulle därför vid detta tillfälle vilja påtala den procedur, som här följts. Om den skall fortsätta — ja, då blir rådet ju bara en överläggande institution utan någon verkan i fortsättningen. Herr presidenten yttrade i sitt öppningsanförande i går också, att en del av de

meddelanden, som lämnats till rådet, utgjorde en "icke vidare uppbygglig läsning". Jag vill inte uttala mig om huruvida det meddelande som här föreligger är uppbyggligt eller inte uppbyggligt, men jag vill konstatera, att det meddelande vi har fått är av noll och intet värde.

Utenriksminister Halvard Lange, Norge: Jeg tror den praktiske konklusjonen vi kan trekke av det som er skjedd med denne spesielle saken, er at når vi har et fast utvalg for regjeringssamarbeid på hele det kulturelle området, nemlig Nordisk Kulturkommisjon, da vil det være praktisk å sende spørsmål av denne art til den angjeldende seksjon av Nordisk Kulturkommisjon. Da tror jeg vi unngår den slags ørkenvandring som her har skjedd.

Undervisningsminister Bomholt, Danmark: Det er fuldkommen rigtigt, at proceduren tager sig mærkelig ud, som om der her køres i rent formalistisk rundgang, men sandheden er vel den, at der bagved dokumentet har vist sig visse konkrete vanskeligheder, og at man ikke i det her afgivne dokument har villet oplyse om disse vanskeligheder, men har foretrukket at drøfte dem i det udvalg, hvortil sagen henvises. Det kunne jo tænkes — jeg har ikke sagen present — at den danske pavillon dernede ikke var tilstrækkelig stor til at huse de nordiske udstillinger, eller at man ikke i noget nordisk land ville føle sig tilfreds med kun at kunne have en udstilling der med mange års mellemrum. Der er kun udstilling i Biennalen hvert andet år. Fem nordiske nationer skal skiftevis have udstilling; det vil sige, at hvert land kan få det hvert tiende år. Det er ikke sikkert, at det er tilfredsstillende. Det kunne også tænkes, at en udbygning af den nordiske pavillon på denne grund sammen

med den svenske grund ved siden af alligevel giver for lidt plads, således at man i virkeligheden ikke kan nå frem til den bygningsform, man ønsker. Endvidere kunne det tænkes, at man, hvis man skal flytte, kommer så langt ud i yderkanten af Biennalen, at det ikke rigtigt har nogen hensigt. Det kunne tænkes, at der lå sådanne rent konkrete vanskeligheder bagved dokumentet, og at disse da vil fremkomme i det udvalg, hvori sagen nærmere skal drøftes.

Sagerne oversendtes til kulturudvalget.

D 36: Meddelelser om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

D 37: Meddelelser om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelser ved midlertidig indførelse af anlægsmaskiner m. m. (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til det økonomiske udvalg.

D 38: Meddelelser om rekommandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til kulturudvalget.

D 39: Meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande (indsendt af den islandske regering).

D 40: Meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelse for den internordiske bus- og lastbiltrafik (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

D 41: Meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanetakster m. m. (indsendt af den danske regering).

Sagerne oversendtes til trafikudvalget.

D 42: Meddelelser om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere m. fl. (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til det socialpolitiske udvalg.

D 43: Meddelelser om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheders forsendelser for toldgranskning (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til trafikudvalget.

D 44: Meddelelser om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til det juridiske udvalg.

D 45: Meddelelser om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog (indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Sagen oversendtes til kulturudvalget.

D 46: Meddelelser om rekommandation nr. 14/1955 angående fremme af

internordiske rejser for skole- og foreringsungdom (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

D 47: Meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 angående korsbåndtakster og teleprinter- og telextakster (indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering).

D 48: Meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde om trafiklovgivning (indsendt af den danske og svenske regering).

Sagerne oversendtes til trafikudvalget.

Meddelelser.

Præsidenten: Der er ikke mere at behandle i dette møde.

Udvalgene vil nu gå i gang med at behandle de oversendte sager. De enkelte udvalg meddeler selv deres medlemmer tidspunktet for møderne; men det er vigtigt, at arbejdet begynder hurtigst muligt.

Jeg kan oplyse, at udvalgene har valgt følgende medlemmer til formænd:

Det juridiske udvalg:

Erling Wikborg, Norge.

Kulturudvalget:

Rickard Sandler, Sverige.

Det socialpolitiske udvalg:

Lárus Jóhannesson, Island.

Trafikudvalget:

Lennart Heljas, Finland.

Det økonomiske udvalg:

Bertel Dahlgaard, Danmark.

Rådets næste møde afholdes formentlig tirsdag den 31. ds. kl. 15, men nærmere meddelelse herom vil blive givet.

Mødet hævet kl. 12⁴⁵.

PROTOKOL

31. jan.

Protokol

3. møde

Tirsdag den 31. januar 1956 kl. 15

Præsident: Bertil Ohlin

Dagsorden:

1. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 1 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt (sag D 24).

2. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 2 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen (sag D 32).

3. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 3 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer (sag D 28),

meddelelser om rekommandation nr. 29/1954 angående nordiske patenter (sag D 31),

meddelelser om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation (sag D 33) og

meddelelser om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning (sag D 44).

4. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 4 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske medborgeres ret til at drive næring (sag D 29).

5. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 5 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd (sag D 26).

6. Det juridiske udvalgs indstilling

nr. 6 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri (sag D 30).

7. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 7 i anledning af udsat sag om nedsettelse af en parlamentarisk komité til løsning af spørgsmålet om nordiske borgeres retsstilling i et andet nordisk land (sag A 5).

8. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 8 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande (sag D 25).

9. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 10 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske borgeres retsstilling i andet nordisk land (sag D 4).

10. Kulturudvalgets indstilling nr. 1 i anledning af udsat sag om fælles nordisk journalistuddannelse (sag A 7).

11. Kulturudvalgets indstilling nr. 2 i anledning af udsat sag om fonder for kulturelt samarbejde (sag A 8).

12. Trafikudvalgets indstilling nr. 2 i anledning af udsat sag om retslig ligestilling for nordiske medborgere for så vidt angår kystfart i norske og svenske farvande (sag A 2).

13. Trafikudvalgets indstilling nr. 4 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 14/1955 angående fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom (sag D 46).

14. Trafikudvalgets indstilling nr. 5 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde om trafiklovgivning (sag D 48).

15. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 1 i anledning af beretning om nordisk samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik (sag C 10).

16. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 2 i anledning af beretning fra Den nordiske socialpolitiske Komité (sag C 3).

17. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 3 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 6, punkt b/1953, angående konvention om sociale ydelser (sag D 3).

Meddelelse.

Det meddeltes, at der fra professor Nils Herlitz var indløbet et svar på det telegram, som sendtes ham forleden dag. I svaret takker professor Herlitz varmt for den venlige hilsen og udtaler, at han med glæde tænker tilbage på arbejdsfællesskabet i Nordisk Råd, og han udtaler ønsket om, at det yderligere må befæstes og uddybes og derigennem fremme folkenes fællesskab.

Ang. dagsordenen:

Efter derom fremsat anmodning vedtog rådet, at de på dagsordenen optagne punkter, skønt de pågældende udvalgsindstillinger først var afgivet den foregående dag, dog kunne optages til behandling i dette møde.

1.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 1 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt (sag D 24).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterret-

ning og for rådets vedkommende anse sagen for afsluttet.

Udvalgets indstilling vedtoges.

2.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 2 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen (D 32).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til rådets næste session.

Holger Eriksen, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Den sag, der her behandles, omfattes med den største interesse af alle dem, som den specielt angår. Det ses bl. a. deraf, at det danske skatteudvalg har modtaget deputationer fra samtlige sømandsorganisationer, der anmodede om, at man gennemførte lignende regler som dem, der er gældende i Norge. Imidlertid er man i det juridiske udvalg fuldtud klar over, at der vil være mange vanskeligheder, der skal overvindes, for at man kan gennemføre noget i retning af det norske system.

Det vil for det første medføre, at søfolk bliver beskattet efter andre og lempeligere regler end andre skatteborgere, men til gengæld kan anføres, at det sikkert vil bringe flere penge i statskassen end den gældende ordning, hvor mange simpelthen unddrager sig skattepligten.

For det andet er der fra dansk side peget på de vanskeligheder, som vil opstå, når sømanden har anden indtægt end sin hyre, når hans hustru er selverhvervende, og når der skal gøres fradrag for udgifter, eller når der er tale om forsørger- eller børnefradrag. På den anden side foreligger der som bilag til 7-mandskomiteens beretning

en redegørelse fra vicedirektøren i den svenske rederiforening, juris dr. Nils Grenander, der konkluderer i, at mange af forventningerne om vanskeligheder er ubegrundede eller overdrevne, og den juridiske komité er derfor også af den opfattelse, at det ville være en fordel, hvis ensartethed kunne opnås. Navnlige lægger man vægt på den betydning, det vil få for stabiliteten i søfolkenes arbejdsforhold.

Som allerede nævnt er der for tiden mange, der helt unddrager sig skatteforpligtelsen; det betyder, at de skifter skib, hver gang skattemyndighederne finder dem, og det er naturligvis ikke heldigt. Nu er der sket det, at de forskellige regeringer har sat et effektivt arbejde i gang for at få sagen belyst i alle enkeltheder, hvilket man må være taknemlig for. Embedsmænd fra de forskellige lande er trådt sammen, bl. a. har det danske finansministerium nedsat et specielt udvalg til at arbejde med sagen, og i Sverige har man ligeledes taget initiativet til et omfattende udredningsarbejde, hvilket altsammen viser, at sagen er i god gænge. Jeg må dog tilføje, at det, man principielt ønsker, er ensartethed, hvilket i og for sig ikke behøver at betyde, at man indfører det norske system. Men udvalget finder det naturligt, at man på nærværende tidspunkt har taget sit udgangspunkt i denne ordning, som efter de oplysninger, der foreligger, fungerer tilfredsstillende. Jeg skal da på udvalgets vegne anbefale, at man tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser til rådets næste session.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

3.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 3 i anledning af meddelelser om rekom-

mandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer (sag D 28), meddelelser om rekommandation nr. 29/1951 angående nordiske patenter (sag D 31), meddelelser om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation (sag D 33) og meddelelser om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning (sag D 44).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til rådets næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

4.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 4 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske medborgeres ret til at drive næring (sag D 29).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til rådets næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

5.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 5 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd (sag D 26).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og for rådets vedkommende anse sagen for afsluttet.

Udvalgets indstilling vedtoges.

6.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 6 i anledning af meddelelser om rekommendation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri (sag D 30).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til rådets næste session.

Nils Hønsvald, Norge (udvalgets talsmand): Dette er en meget liten sak, så liten kanskje at man ikke burde bry Det nordiske råd med den. Men på den annen side er saken karakteristisk for mange av de problemer Rådet arbeider med, og den er også et bevis på hvordan lovgivningen kan skape kunstige skiller mellom borgerne i de nordiske land. Det gjelder her ikke bare gamle lover, det gjelder lover som er blitt revidert så sent som i 1950 og 1951. Når denne saken ikke har vakt noen oppmerksomhet før, er det vel fordi den ikke har hatt større praktisk betydning. De færreste vet kanskje at slike lover i det hele eksisterer.

Ved fiskeri har en vesentlig tenkt på erhvervsmessig fiske, og lovgiverne har ikke tenkt seg at det sportsfiske eller lystfiske som drives langs kysten, behøvde særskilt lovregulering. Det er jo først i den siste mannsalder det er blitt alminnelig å bygge sommerstuer i fjorder og på øyer, og det er først i de siste årene en har begynt å tilbringe ferien i hytter, pensjonater og hoteller langs nabolandenes kyster. Hotellene på Sveriges vestkyst arrangerer nå fisketurer for sine norske gjester. De reklamerer enddog med det i norske aviser i den tro at slikt lystfiske er fritt også for nordmenn. De vet ikke at de må søke Kongen om dispensasjon fra gjeldende lov for hver eneste nordmann de tar med på fisketur. De er altså bokstavelig talt syndere i sommersol.

I alle de nordiske lands lovgivning er

fiskeri, også i saltvann, forbeholdt vedkommende lands borgere eller de som er fast bosatt i landet. Det er dog adgang til dispensasjon fra denne bestemmelse. I Danmark er det fiskeriministeren som kan meddele dispensasjon når det, som det heter, etter hans skjønn er av interesse for fiskeriets utvikling. I Sverige må en utlending helt til Kgl. Majestæt for å få lov til å fiske. Slik som forholdene har utviklet seg med en stadig stigende samferdsel mellom landene, er selvsagt et forbud mot utlendingers fiske på steder og i former som er tillatt for landets egne borgere, nokså illusorisk. Men det eksisterer, og det blir av og til håndhevet. Det har faktisk hendt at norske sommergjester er jaget vekk av svenske oppsynsbåter når de under makrellfiske er kommet inn i svensk farvann, og slikt skaper naturligvis irritasjon. Og selv om dette forbudet ikke blir strengt håndhevet, kanskje slett ikke på de fleste steder, er alene forbudets eksistens i strid med den samarbeidspolitikk som vi gjerne vil fremme.

På mine kanter av landet er det aktuelt å tilbringe ferien eller weekenden i sommerstuer, pensjonater og hoteller langs den svenske vestkyst, og det gjøres i stigende utstrekning, bl. a. fordi det er flere feriesteder på den svenske side av grensen enn på den norske.

Men hvis jeg f. eks. leier en sommerstue i Sverige, har jeg ikke lov til å fiske hverken fra land eller fra båt. Den slags fornøyer er forbeholdt de svenske borgere. Men jeg kan altså søke Kgl. Majestæt om dispensasjon — eller fiskeriministeren, hvis jeg drar på ferie til Danmark. Det er jo imidlertid en svært tungvint ordning, og den nyttes svært sjelden, så vidt jeg forstår. Det var en utlending som gjorde et forsøk i Sverige i fjor. Hans søknad tok nøyaktig 6 måneder, og da han fikk svar, var selvsagt ferien hans over for lenge siden.

Det kan jo sies meget muntert om en slik behandlingsmåte; men den skyldes selve systemet. Når man skal ha en avgjørelse på et så høyt plan som det her er tale om, må det nødvendigvis ta lang tid. En minister eller en regjering treffer ingen avgjørelse uten saksutredning, og uten at de interesserte parter er hørt. Ellers får de høre vondt for sin maktfullkommenhet. På den annen side blir det snakket og skrevet om byråkrati og unødig omstendelighet hvis utredningen, og dermed avgjørelsen, tar for lang tid.

I Norge er man sterkt opptatt av å desentralisere avgjørelser i småsaker, og hvis det anses for helt nødvendig av forskjellige grunner som jeg ikke skjønner, å opprettholde det generelle forbud mot fritidsfiske i fritt farvann eller „allmänt vatten“, som det heter i Sverige, burde enhver politimester eller lensmann kunne meddele dispensasjon. Man skulle ikke bry Kgl. Majestæt med noe slikt. Å gå til Kongen eller til en statsråd med så små saker virker bare latterlig, og man har, som jeg sa, i Sverige iallfall, ett eksempel på hva det kan føre til. Jeg skulle imidlertid tro at forbudet mot nordboernes fritidsfiske i annet nordisk land uten videre kunne oppheves.

Under denne saks tidligere behandling har en brukt uttrykket „fritidsfiske i allmänt vatten“. For å forenkle saken og unngå fortolkning og misforståelse presiserer det juridiske utvalg nå denne gang at det kun dreier seg om ikke ervervsmessig fiskeri eller lystfiskeri, og at bestrebelsene iallfall foreløpig alene bør rettes mot å skape adgang for andre nordiske lands statsborgere til på like fot med vedkommende lands egne statsborgere å drive lystfiskeri med håndsnøre langs kystene. Jeg skulle ikke tro at det skulle være noen betenkelighet ved å innføre en slik ordning. Det dreier seg i virkeligheten om å bringe gjeldende lovgivning i samsvar med en faktisk tilstand.

Ingen blir formodentlig dømt for overtredelse av loven om de i god tro overtrer den. Men de risikerer altså å bli stanset av en iherdig øvrighetsperson og jaget vekk, og det kan jo i og for seg være ubehagelig nok.

Jeg synes ikke det skulle være nødvendig med ytterligere utredningsarbeid og konferanser om en slik sak. Hvert enkelt lands departement bør ta saken opp og sørge for at deres fiskerilovgivning ikke inneholder forbud som alle mennesker mener er urimelige, eller iallfall en så omstendelig dispensasjonsordning at den i praksis er illusorisk. Jeg håper at regjeringene til neste sesjon kan rapportere at Rådets anbefaling er fulgt, og at det nærmest latterlige forbud mot nordboernes fiskeri langs kystene er opphevet, med de avgrensninger som hvert enkelt land finner praktiske og nødvendige.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet,
vedtoges udvalgets indstilling.

7.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 7 i anledning af udsat sag om nedsættelse af en parlamentarisk komité til løsning af spørgsmålet om nordiske borgeres retsstilling i et andet nordisk land (sag A 5).

Udvalget havde indstillet,

1. at rådet besluttede at nedsætte en komité bestående af 9 medlemmer til forberedelse af det juridiske udvalgs arbejde under sessionerne og til varetagelse af den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige ligestilling, som ikke var heulagt til andre særlige organer. Det var komiteens opgave at bearbejde disse spørgsmål i samarbejde med vedkommende ministerier og departementer eller andre af komiteen udpegede

sagkyndige og overfor rådet at stille forslag til spørgsmålenes løsning,

2. at rådet vedtog følgende rekommandation:

Rådet henstiller til regeringerne at overdrage forannævnte komité at samarbejde og træde i direkte forbindelse med vedkommende ministerier (departementer) ved komiteens arbejde med ligestillingsspørgsmålenes løsning.

Udvalgets indstilling, punkt 1, vedtoges.

Derefter foretoges votering ved navneopråb om udvalgets indstilling, punkt 2.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Ásgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, N. Chr. Christensen, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, K. Kleemola, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Finn Moe, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Mauri Ryömä, Bent Røiseland, Eino Saari, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjødahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo, Erling Wikborg, John Österholm.

Fraværende var:

Arvo Salminen og Arthur Sundt.

Rekommandationen var således vedtaget med 67 stemmer.

8.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 8 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande (sag D 25).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og for rådets vedkommende anse sagen for afsluttet.

K. Thestrup, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! På Nordisk Råds andet møde i Oslo i august 1954 vedtoges der følgende rekommandation:

„Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at embedskontorer og embedsmænd i de nordiske lande for at fremskynde og forenkle sagernes gang bemyndiges til med de indskrænkninger, som findes nødvendige, at stå i umiddelbar forbindelse med hinanden.“

Jeg kan, om hvad der anførtes som begrundelse for denne rekommandation, henvise til Nordisk Råds forhandlinger på 2. session, pag. 143—45.

På Nordisk Råds næste møde — mødet i Stockholm i januar 1955 — forelå der i sagen udtalelser fra den danske og den norske regering.

Den danske regering meddelte, at den havde vedtaget, at en sådan direkte forbindelse kunne oprettes og oprettholdes i det omfang, hvor ikke særlige hensyn måtte gøre sig gældende, f. eks. hensyn til koordineret behandling af særlige sager, hensyn til hemmeligholdelse eller hensyn til landets for-

hold til andre, ikke nordiske lande. Spørgsmål om oprettelse af mere vidtgående direkte forbindelser med de andre nordiske landes fagministerier, f. eks. angående økonomiske og trafikpolitiske emner, for hvis vedkommende hensynet til en intern koordinering eller til Danmarks forhold til lande udenfor Norden måtte kunne gøre sig gældende, skal således gøres til genstand for forudgående forhandling med det danske udenrigsministerium.

Den norske regering meddelte samtidig, at den praksis, der blev foreslået i rekommandationen, allerede blev fulgt i stor udstrækning i Norge, hvorfor den norske regering ikke fandt det nødvendigt at give de norske offentlige kontorer og tjenestemænd nogen formel fuldmagt på dette område.

Den svenske regering har til denne session sendt en meddelelse, og heri redegøres for, at der allerede i Sverige i henhold til et kongeligt åbent brev af 31. juli 1818 — som jeg ved behandlingen på 2. session citerede et stykke af — var forordnet direkte skriftveksling mellem norske og svenske myndigheder og embedsmænd. Iøvrigt er forholdet det, at det efter den svenske forfatning er foreskrevet, at henvendelser, som angår rigets forhold til fremmede magter eller kongens sendebud i udlandet, uden hensyn til sagens beskaffenhed skal ske gennem udenrigsministeren.

Denne bestemmelse tages dog ikke i hele sin strenghed; på visse specielle områder findes forfatningsbestemmelser, som tillader direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande. Iøvrigt er direkte skriftveksling kommet i stand rent praktisk på en række forskellige områder, såsom social forsorg, arbejdsanvisning, politikvæsen, folkeregisterføring og skattevæsen. Den ordning, som således er kommet i stand, finder den svenske regering fyldestgørende, således at det fremtidig bør afgøres af vedkommende myndig-

hed selv fra tilfælde til tilfælde, eventuelt efter samråd med udenrigsdepartementet, i hvilket omfang direkte skriftveksling med andre nordiske myndigheder kan ske.

Den islandske regering har ligeledes her til denne session meddelt, at direkte skriftveksling mellem islandske og andre nordiske landes myndigheder på nogle områder finder sted, men den islandske regering bemærker, at Island på dette område indtager en særstilling, idet en sådan direkte korrespondance aldrig kan foregå på islandsk. Udover det område, hvori direkte korrespondance således allerede praktiseres, finder den islandske regering derfor ikke at kunne forordne direkte skriftveksling.

Under den juridiske komité's møde her på denne session har Finlands delegerede meddelt, at der også for Finlands vedkommende finder direkte korrespondance sted med andre nordiske landes myndigheder, men at man på grund af sprogvanskelighederne heller ikke fra Finlands side mener at kunne gå videre end til at godkende den udvikling, der allerede i praksis har fundet sted.

Forholdet skulle herefter være det, at direkte korrespondance kan ske uden nogen indskrænkning mellem de lokale myndigheder i de forskellige nordiske lande for de enkelte tilfælde, f. eks. i sager om social forsorg, skatteindkrævning, folkeregisterføring o. lign. Forsåvidt angår korrespondance mellem centraladministrationerne, kan en sådan som regel også foregå direkte; kun hvor bestemte grunde, f. eks. landets forhold til andre lande udenfor Norden eller hensynet til en intern koordinering, taler derimod, skal en sådan henvendelse ske over udenrigsministerierne.

Jeg tilføjer for fuldstændighedens skyld, at det naturligvis altid er tilladt myndighederne at korrespondere gennem de respektive udenrigsministerier.

Hermed kan jeg anbefale udvalgets forslag til vedtagelse, således at sagen anses for færdigbehandlet af rådet.

Jeg vil dog gerne betone, at vi i det juridiske udvalg ikke dermed mener, at man ikke skal indføre direkte skriftveksling på andre områder end dem, hvor det i dag praktiseres. Vi har blot ment, at en videre udvikling i denne sag, der udfra et rent praktisk nordisk synspunkt er en særdeles vigtig sag, må overlades til regeringerne.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

9.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 10 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske borgeres retsstilling i andet nordisk land (sag D 4).

Udvalget havde indstillet,

1. att rådet beslutar uppdraga åt den kommitté, som utskottet i sitt förslag nr 7 föreslår skall tillsättas, att förbereda frågan om utlämningslagstiftning till nästa session samt

2. att i övrigt lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa session.

Nils Honsvald, Norge (udvalgets talsmand): Dette er en av de saker som omfattes av den såkaldte Syvmannskomiteens rapport. Den står omtalt i dokument B 2, på side 4 og 5. Det juridiske utvalget kommer ikke inn på de enkelte saker der, bortsett fra et par. Når det gjelder arbeidet med konvensjonen om bistand til domstoler i annet nordisk land, ber man om at dette arbeidet blir slutført så snart som mulig. Det eneste utvalget sier noe om forøvrig, er spørsmålet om utlevering av forbrytere mellom de nordiske land. Der foreligger det et utarbeidet lovforslag fra svensk side. Det finnes et eller annet sted i dokumentene vi har fått

utlevert, og jeg behøver ikke komme nærmere inn på det. Meningen er at de andre landene også skal utarbeide sine lovutkast i denne materie, og at et samarbeidsutvalg så skal møtes senere på året og ta stilling til disse spørsmål. Det gjelder nokså viktige og inngripende lovendringer dette, og den juridiske komiteen mener at det utvalget som Rådet allerede har besluttet å nedsette og som nå kommer til å bestå av ni mann, bør se på saken før den forelegges for Rådet og før den forelegges nasjonalforsamlingene. Det er altså meningen med innstillingen her at man skal gi fullmakt for dette utvalget til å forberede spørsmålet om utleveringslovstiftningen til neste sesjon. Forøvrig vedlegger vi sakens dokumenter den rapporten som foreligger for de andre spørsmålenes vedkommende.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

10.

Kulturudvalgets indstilling nr. 1 i anledning af udsat sag om fælles nordisk journalistuddannelse (sag A 7).

Udvalget havde indstillet, at rådet vedtog følgende rekommandation:

Rådet henstiller til regeringerne at søge bevilget de fornødne midler til at tilrettelægge en fælles nordisk journalistuddannelse, indtil videre i forbindelse med Journalistkursus ved Aarhus universitet, efter de retningslinier, der er indeholdt i betænkningen af 18. december 1955, afgivet af det af rådets præsidium nedsatte udvalg til nærmere udredning af spørgsmålet.

Ole Bjørn Kraft, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Jeg har den ære på kulturudvalgets vegne at forelægge udvalgets indstilling ved-

rørende fælles nordisk journalistuddannelse.

Sagen blev rejst på Stockholmmødet og derefter udsat til behandling her i København. Som grundlag for den indstilling, som kulturudvalget nu kan give rådet, foreligger der en beretning fra et udvalg nedsat af præsidiet og en af dette udvalg tilvejebragt redegørelse fra professor Fink, der er forstander for det danske journalistkursus ved Aarhus Universitet. Denne redegørelse har på grund af sin fortræffelige udredning af alle de spørgsmål, der kan rejse sig i forbindelse med den fælles nordiske journalistuddannelse, gjort arbejdet både i det pågældende udvalg og i kulturudvalget let.

Kulturudvalgets indstilling er enstemmig. Den fastslår, at grunduddannelsen for journalisterne bør foregå i hvert enkelt land, altså være en national uddannelse, men at en fælles nordisk uddannelse i høj grad er ønskelig og bør foregå på et videregående plan. Den kan iværksættes, selvom der ikke i et enkelt eller flere af landene skulle finde en grundlæggende uddannelse sted, enten helt gennemført eller påbegyndt.

Uddannelsen bør efter vor opfattelse både have alment og nordisk præg, og man mener, det vil blive muligt at gennemføre en sådan uddannelse i løbet af 3 måneder. Også journalister, der ikke har en grundlæggende uddannelse, men har flere års almindelig praksis som journalist, vil være i stand til og bør kunne deltage i dette kursus. Det er en forudsætning, at det er journalister, som har en sådan længere uddannelse bag sig, der skal deltage i kursus, da de 3 måneder ellers næppe vil slå til.

I de beregninger, som professor Fink har foretaget vedrørende omkostningerne ved gennemførelse af kursus af denne karakter, er man nået til den opfattelse, at det vil kunne gennemføres for en sum af ca. 72 000 danske

kroner om året. I kulturudvalget har man naturligvis beskæftiget sig med, hvordan disse udgifter skulle fordeles på de enkelte lande. Vi har ikke stillet noget egentligt forslag derom, men vi har tænkt os, at det kunne foregå på den måde, at hovedparten af omkostningerne, f. eks. 60 000 danske kroner, skulle bæres ligeligt af Danmark, Norge og Sverige, medens det resterende mindre beløb fordeles på samtlige lande i forhold til antallet af deltagere fra de enkelte lande. Når man gør denne forskel for Islands og Finlands vedkommende, er grunden den, at de pågældende kursus af sproglige og andre grunde ikke kan forventes at blive udnyttet i samme grad fra finsk og islandsk side som fra de tre andre landes og det derfor vil være rimeligt kun at pålægge de to lande en mindre udgift.

Et vigtigt spørgsmål er naturligvis, hvor dette kursus skulle afholdes. Det er kulturudvalgets opfattelse, at dette spørgsmål forsåvidt bør stå åbent, derunder også spørgsmålet om, hvorvidt uddannelsen fremtidig skal gå på skift mellem landene eller være fast knyttet til et enkelt sted. Men således som stillingen er i dag, da en egentlig uddannelse af journalister i flere af de nordiske lande endnu er i sin begyndelse og forholdene altså hurtigt kan ændre sig, kan man ikke i dag binde sig til et bestemt sted. Der er imidlertid indenfor udvalget fuldstændig enighed om, at uddannelsen under alle omstændigheder indtil videre må etableres i forbindelse med Journalistkursus ved Aarhus Universitet, der vil være i stand til at byde et nordisk kursus de bedste vilkår. Her er i forvejen et godkendt landskursus, som i løbet af kort tid får en kollegiebygning til rådighed, samtidig med at der der findes adskillige arkiver af stor betydning for en sådan uddannelse, ligesom der findes en sådan lærerstab, men iøvrigt er det naturligvis tanken, at lærere fra alle nordiske lande skal undervise ved dette kursus.

Det er med stor glæde, jeg på udvalgets vegne kan anbefale dette forslag, også i min egenskab af dansk og nordisk pressemand. Jeg tror, det vil løse en opgave, som bør løses. Den mangel på viden om forholdene i de andre nordiske lande, som man kan konstatere mange steder i vore folk, overgås kun af udlandets uvidenhed om os. Det vil derfor være meget påkrævet, når et nærmere nordisk samarbejde skal udvikles og fæstnes, at udvide kendskabet til andre nordiske landes vilkår. Megen modstand mod dette samarbejde stammer, tror jeg, fra manglende viden om, hvordan forholdene i virkeligheden er. Af største betydning vil det være, at et stadig voksende antal nordiske pressemand får indsigt i og dermed også voksende interesse for nordiske forhold.

Gennemførelsen af dette forslag vil på ingen måde overflødigøre anden nordisk indsats på samme område. Foreningen „Norden“s meget anerkendte journalistkursus bør fortsættes som et nyttigt supplement, ligesom andre former, som f. eks. journalistudveksling, naturligvis kan og bør bestå ved siden af denne nordiske journalistuddannelse.

Jeg vil gerne slutte med at udtale håbet om, at presseorganisationerne og de enkelte blade vil vise det nordiske kursus interesse på samme måde, som de allerede har vist den grundlæggende uddannelse interesse, bl. a. ved at muliggøre det for så mange journalister som muligt at kunne deltage i dette kursus.

Jeg skal hermed anbefale udvalgets indstilling, der går ud på, at rådet skal henstille til regeringerne at søge bevilget de fornødne midler til at tilrettelægge en fælles nordisk journalistuddannelse, indtil videre i forbindelse med Journalistkursus ved Aarhus Universitet, efter de retningslinier, der er indeholdt i betænkning af 18. december 1955, afgivet af det af rådets

præsidium nedsatte udvalg til nærmere udredning af spørgsmålet.

Sven Em. Ohlson, Sverige: Herr president! Ojämmt falla ödets lotter! I fjol väcktes ett förslag vid Stockholmsmötet om anordnande av en gemensam nordisk journalistutbildning. Förslaget gick ut på att en utredning skulle göras om möjligheterna att anordna en sådan utbildning. Inom kulturutskottet var man ganska kallsinnig mot projektet, och frågan uppsköts på utskottets förslag till årets rådsmöte. Men sedan hände det någonting: den 16 mars 1955 beslöt rådets presidium på eget bevåg, trots uppskovsbeslutet, att tillsätta en utredningskommitté för ärendets befordran med representanter från alla de då berörda länderna. Det nu föreliggande förslaget är ett resultat av kommitténs verksamhet. Den föregående ärade talaren kunde av helt naturliga skäl inte uttrycka sin tillfredsställelse över det förslag som föreligger — han var ju ordförande i utredningskommittén. Jag skall därför be att få suppleras hans anförande med att uttala min glädje över att man åtminstone på denna punkt kommit till ett positivt resultat och att utredningen varit så allt igenom förebildlig.

Ödets lotter falla ojämmt. Denna fråga föll förra året, men tack vare presidietts ingripande löses den i år. Samtidigt har vi kunnat konstatera, att frågor, vartill rådet tidigare givit rekommendation till lösning, har fallit under bordet. Det synes mig, som om erfarenheten från detta ärendes behandling skulle ge en anvisning om hur vi bör arbeta. Det är tydligt, att om vi önskar komma till resultat, bör rådet såvitt möjligt tillsätta egna utredningskommittéer. I förbigående vill jag nämna, att proceduren givetvis är tillämplig bara i fråga om vissa konkreta spörsmål.

Det är ett gammalt önskemål som

nu håller på att förverkligas. Såvitt jag är riktigt underrättad, väcktes frågan om en gemensam nordisk journalistutbildning första gången i modern tid av Torgny Segerstedt i en ledare i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning den 27 oktober 1936. Vad Segerstedt skrev den gången kan vara av intresse att höra. Jag citerade redan i fjol en passus ur hans ledare, men jag vill nu göra ett citat från början av hans artikel. Segerstedt skrev där: "Ingenting ådagalägger klarare styrkan i den nordiska samförståndstanken än att den kunnat överleva alla de bakslag och motigheter, som mött på dess väg till förverkligande. Den växtkraften har bara en idé, som är rotad i livsförhållandenas egen mark. Motigheterna ha emellertid varit lärerika. De ha anvisat den enda framkomliga vägen, det minsta motståndets. Den nordiska idén har som så många andra måst göra sig liten och anspråkslös för att få insteg och fotfäste. Det är på kulturlivets skilda områden, som gemenskapen på senare tid kommit till uttryck."

Så fortsätter han: "Kunskap om de övriga nordiska folkens litteratur och konst, om deras kulturinstitutioner och samfundsförhållanden berikar och giver impulser åt oss alla. Gemenskapen på lagstiftningens område banar väg för och underlättar interskandinavisk samfärdsel och affärsverksamhet."

Segerstedt kom så in på pressens betydelse i detta sammanhang. Såsom pressman kanske han undervärderade pressens betydelse. Enligt mitt förmenande är pressens roll i det nordiska samarbetet av en avgörande vikt. Segerstedt skrev: "Kursen, besök och studieresor ha av de nordiska föreningarna anordnats för nordiska tidningsmän. De ha utan tvivel varit till gagn. Men en verkligt stor och bestående insats skulle det vara om en nordisk högskola för utbildning av tidningsmän kunde åstadkommas."

Aarhus har gått i spetsen när det

gäller att förverkliga denna tanke, och det är därför bara en gård av rättvisa att åtminstone den första nordiska gemensamma journalistutbildningen förläggs till Aarhus' universitet. Där finns redan alla de resurser som behövs för att tanken skall kunna föras ut i verkligheten.

Jag har, herr president, ingenting att erinra emot utskottets skrivning och kläm, men jag vill foga en liten kommentar till den del av yttrandet, där det talas om att den gemensamma utbildningen skall förläggas till Aarhus "tills vidare". Jag vill i det sammanhanget citera vad professor Fink uttalade i sitt yttrande till sakkunnigkommittén, då han säger, att för en sådan undervisning som denna fordras det en viss kontinuitet med avseende på undervisningsform och lärarkrafter. En sådan kontinuitet kommer att underlätta arbetet och ge det större fasthet. Det tillfogas emellertid, att det är av stort värde för journalister att få ett personligt intryck av olika nordiska geografiska områden och förhållanden, och därför poängterar professor Fink önskvärdheten av att Föreningen Nordens ambulerande journalistkurser inte skall upphöra utan i stället utbyggas, trots att man nu får en fast replipunkt i Aarhus.

Jag skulle vilja understryka denna senare synpunkt. Klart är, att allteftersom denna utbildning byggs ut i de andra länderna, är det tänkbart att man kan ordna gemensam utbildning för nordiska journalister i flera länder i Norden.

Jag vill, herr president, med dessa ord med samma glädje som talesmannen för utskottet tillstyrka bifall till utskottets förslag.

N. Chr. Christensen, Danmark: Hr. præsident! Jeg vil gerne have lov til i forbindelse med denne sag at rette en hjertelig tak til de forskellige, der her

har virket sammen i et virkelig praktisk nordisk samarbejde. Ved sessionen i Stockholm rejste rektor Ohlson spørgsmålet, og jeg tillod mig ved den lejlighed at pege på, at det nationale journalistkursus i Aarhus var udbygget så godt gennem årene, at jeg troede, der var en mulighed for, at man i Aarhus kunne videreføre en nordisk journalistuddannelse.

Den måde, udvalget har grebet sagen an på, tror jeg vil bidrage til, at spørgsmålet vil komme ind i en virkelig god bane. Man har spurgt alle de interesserede presseorganisationer i de nordiske lande om deres mening, og man har bagefter været i Aarhus og fundet ud af, at den opstilling, som professor Fink ved Aarhus Universitet havde givet, dannede et realistisk grundlag, som man var i stand til at opbygge denne videregående nordiske journalistuddannelse på. Jeg er naturligvis klar over, at det ikke betyder, at man for tid og evighed har lagt sig fast ved Danmark eller ved Aarhus Universitet, men jeg kan ikke tilbageholde en tak til de lande, der her er gået ind for, at forsøget nu skal føres ud i livet.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på grundlaget for det; det er allerede nævnt af tidligere talere, men jeg kan godt sige, at den rekommandation, som foreligger i forbindelse med denne sag, og hvori det henstilles til de nordiske regeringer at stille midlerne til rådighed, er endnu mere vidtgående, end vi drømte om, da vi første gang talte om dette spørgsmål i Stockholm. Det kan jeg naturligvis ikke alene som medlem af dette råd, men også som aktiv pressemand sige tak for; jeg vil gerne føje til, at jeg synes, der heri ligger en forpligtelse for pressens egne folk til at bygge videre på dette grundlag. Det kan ikke være meningen, at de nordiske stater alene skal opretholde dette arbejde, selvom det, efter min mening, er af den største betydning for hele det nordiske arbejde. Jeg vil også advare imod, at

man går videre ad denne vej ved f. eks. at give journalister en særstilling med hensyn til støtte i udlandet. Jeg synes, at ved den uddannelse, der her er tale om, er staternes hjælp på sin plads, men det er også en hjælp, der bør ydes på den betingelse, at pressens egne organisationer selv påtager sig økonomiske bidrag hertil.

Idet jeg takker for, at man er nået til et positivt resultat på dette område, vil jeg tillade mig at udtale ønsket og håbet om, at de store forventninger, som man i pressekrede har til, at denne ungdomsuddannelse kan bane vejen for en videregående nordisk forståelse, må blive opfyldt. Jeg tror ikke, der er ret mange organer, der som pressen vil være i stand hertil. Det er nødvendigt, at pressen giver mere oplysning om de nordiske forhold, end den hidtil har gjort. De nordiske problemer spiller en altfor lille rolle i stofvalget. Der er mange områder, hvor vi har altfor lidt kendskab til hinandens forhold, hvadenten det er kulturelle, politiske, økonomiske eller andre forhold. Jeg håber, at det, der er sket her som et udslag af handlekraftig nordisk indsats, må betyde, at der lægges sten til den nordiske bygning, således at huset i den kommende tid vil stå endnu stærkere end før.

Kjell Bondevik, Norge: Eg kan i eitt og alt seia meg samd i dei synsmåtane som ordføraren for saka, hr. Ole Bjørn Kraft, kom med om journalistutdanninga i Norden. Når eg bad om ordet, var det serleg for å få lov til å koma med ein generell merknad i samband med denne saka.

Etter kvart som det nordiske samarbeidet utviklar seg, vert det spørsmål om fleire og fleire institutt og institusjonar som skal vera sams for heile Norden. Då sakene mykje godt vert tekne opp isolert, kan dette føra til at organa kjem til å samla seg på

visse mindre område, og det vil ingen vera tent med i nordisk samarbeid. Tida burde snart vera inne til å få ein førebels *generalplan* over fordelinga, der ein veg dei ymse omsyn mot einannan, og finn fram til ei rimeleg spreiding og fordeling. Det vil verta vanskelegare å få dette til etter at organa har kome i funksjon og fått fastlagt sin førebels plass. Dette er mellom anna grunnen til at kulturutvalet i tilrådinga seier at den høgre sams nordiske journalistutdanninga *inntil vidare* vert knytt til Aarhus universitet, som i dag synest å gje dei beste vilkåra.

Etter mitt syn bør regjeringane no ta seg av dette viktige oversynsspørsmålet og koma med ei utgreiing som kan drøftast her i Det nordiske rådet med det aller fyrste.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet, foretoges votering ved navneoprab.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Ásgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, N. Chr. Christensen, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Mauri Ryömä, Bent Røiseland, Eino Saari, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno

Simonen, Edgar Sjö Dahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimö og Erling Wikborg.

Fraværende var:

Håkon Johnsen, K. Kleemola, Finn Moe, Arvo Salminen, Arthur Sundt og John Österholm.

Rekommandationen var således vedtaget med 63 stemmer.

II.

Kulturudvalgets indstilling nr. 2 i anledning af udsat sag om fonder for kulturelt samarbejde (sag A 8).

Udvalget havde indstillet,

1. at rådet besluttede at vedtage følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at anmode Nordisk Kulturkommission efter forhandling med foreningerne Norden om en udtalelse om det foreliggende forslag fra foreningerne Nordens komité i dets helhed og særlig med henblik på, hvilke hovedopgaver der skal tilgodeses af en nordisk kulturfond som den foreslåede, og

2. at rådet skulle udsætte sagen.

Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Ved Nordisk Råds møde i Stockholm i 1955 forelå der et medlemsforslag vedrørende fonds til støtte for kulturelt samarbejde i de nordiske lande. Efter at være behandlet i kulturudvalget under sessionen i fjor i Stockholm indstillede udvalget, at hele spørgsmålet om bestående fonds til kulturelle formål i de nordiske lande blev nøjere undersøgt med en samordning og udbygning for øje.

I Nordisk Råd blev det derefter besluttet at nedsætte et udvalg med re-

præsenterer fra foreningerne Norden til at undersøge disse forhold nærmere, og Nordisk Råds præsidium anmodede herefter foreningerne Norden om at udpege fra hvert enkelt lands foreninger to medlemmer til et udvalg, der fik til opgave at overveje de foreliggende forhold og undersøge alle muligheder for at finde vej til at udvide og forstærke de bestående fonds i alle de nordiske lande.

Fra dette udvalg foreligger her ved denne session for Nordisk Råd en udredning af forholdene og et forslag om oprettelse af et nyt fond på 30 mill. norske kr. Det nedsatte udvalg anser det i og for sig for anbefalelsesværdigt at udbygge de bestående fonds. Da disse fonds imidlertid i mange tilfælde, eller i næsten alle tilfælde, kun omfatter to af de nordiske lande og ikke kan anvendes til almindelige kulturelle formål for hele Norden, foreslår udvalget, at man i stedet for at udbygge bestående fonds hellere søger oprettet et nyt fond med forholdsvis store midler til rådighed til de kulturelle formål, som det kan være ønskeligt at støtte indenfor de fem nordiske lande. Da man erkender vanskeligheden ved at opsamle et så betydeligt grundbeløb, henstiller man, at man benytter de 30 mill. kr. som udgangspunkt for beregningen af en årlig støtte fra hvert enkelt af de nordiske lande, og som ansættes til et samlet beløb, der svarer til en rente på 4 pct. af de 30 mill. kr., d. v. s. 1,2 mill. kr. årlig.

Da vi i kulturudvalget blev stillet overfor denne rapport fra det nedsatte udvalg, var der visse betænkeligheder ved på nuværende tidspunkt og med de oplysninger, der forelå, at stille forslag til rådet om at realisere en plan i overensstemmelse med det forslag, som var udarbejdet af det nedsatte udvalg. I kulturudvalget kom det synspunkt stærkt frem, at det ville være vanskeligt at binde fremtidige parlamenter til forud fastsatte bevillinger, medmindre en konvention vedrørende

forholdet godkendtes af de lovgivende forsamlinger, og der var også betænkelighed ved på nuværende tidspunkt og med de oplysninger, der forelå, i det hele taget at anbefale sagen på det foreliggende grundlag, også af den grund, at man ville anse det for nødvendigt, at der, før rådet kunne tage endeligt standpunkt til at anbefale, at så betydelige beløb stillede til rådighed, forelå visse retningslinier for disse penges anvendelse og for administrationen af dem; der måtte være angivet visse hovedformål, som man mente skulle støttes med disse beløb.

Udvalget er da kommet til den opfattelse, at sagen er af en sådan interesse, at den fortjener videre behandling, og at en nærmere udredning af de spørgsmål, jeg har nævnt, og som er fremdraget i den rapport, der er afgivet af udvalget, bør foretages af Nordisk Kulturkommission i samarbejde med foreningerne Norden.

Jeg anbefaler derfor, at rådet tilslutter sig den indstilling, som kulturudvalget enstemmigt har afgivet.

Kjell Bondevik, Norge: Då kulturutvalet gjer framlegg om at denne saka skal utsetjast, kjem ho attende til Rådet til endeleg avgjerd seinare. Eg finn det difor rett å knyta berre nokre stutte merknader til eit par av hovudpunkta, slik at regjeringane og Nordisk Kulturkommisjon kan få høve til å vurdera desse.

Den nemnda som har greitt ut spørsmålet om finansieringsmåten, kom til det resultatet at det ville ha store praktiske vanskar å kunna reisa ein kapital på 30 millionar norske kroner gjennom statsløyvingar, — utan at eg kan sjå at det går fram av tilrådinga kva nemnda byggjer denne synsmåten på. I staden gjer nemnda framlegg om årlege løyvingar over statsbudsjetta på til saman 1,2 mill. norske kroner. Dette er såleis tenkt som ei *permanent*

ordning. Etter mitt syn ville det vera ein stor føremon om ein kunne sleppa å nytta denne utvegen. Mange faktorar kan spela inn og gjera det uvisst om dei fem nasjonalforsamlingane i alle situasjonar kan finna plass til den kvoten som fell på kvar av dei. Skulle til dømes økonomiske vanskar gjera det vanskeleg for ein eller fleire av partane å kunna løyva det som er tenkt, kjem det økonomiske grunnlaget for dette kulturarbeidet straks i utakt og vanskar. Kunne derimot dei fem regjeringane finna utveg til å reisa ein fondskapital på 30 mill. norske kroner, ville eg sjå det som ein føremon at *fondet* vart sikra, så ein hadde noko meir fast å halda seg til i framtida. Dersom dei fem landa tok løyvingane over to eller tre budsjettperiodar, ville det ikkje verta så svært store summar kvar gong. Dersom ein hadde startkapitalen på 30 mill. kroner, ville det vera lettare å ta på seg store og *lang-siktige* oppgåver i dette arbeid, som ikkje alltid vil krevja dei same kontantutlegga kvart år. Det måtte i tilfelle vera slik at ein både kunne nytta rentene og noko av hovudkapitalen i visse situasjonar. Dette ville etter mitt skjøn vera ei meir elastisk ordning, som skapa større trygd og større handlefridom for dei som skal styra med tiltaket. Eg vil difor be om at regjeringane tek dette opp til alvorleg drøfting, om det ikkje kunne vera mogleg på ein eller annan måte verkeleg å skaffa kapitalen.

Nemda som har greitt ut spørsmålet, gjer også framlegg om eit fondsstyre på 15 medlemmer, 3 frå kvart av landa. Grunnane for dette er lette å skjøna; men apparatet vert tungvint. Det måtte kunna vera råd å få det redusert til maksimum 10, kanskje helst til 5.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet, foretoges votering ved navneoppråk om udvalgets indstilling, punkt 1.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Ásgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Gunnar Henriksson, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Hákon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Finn Moe, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Petterson, Olov Rylander, Mauri Ryömä, Bent Røiseland, Eino Saari, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjødahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Bernharð Stefánsson, K. Thestrup, Oscar Werner og Erling Wikborg.

Fraværende var:

N. Chr. Christensen, Rolf Edberg, Lennart Heljas, Chr. L. Holm, K. Kleemola, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Arvo Salminen, Martin Skoglund, Arthur Sundt, T. A. Wiherheimo og John Österholm.

Rekommandationen var således vedtaget med 57 stemmer.

Udvalgets indstilling, punkt 2, vedtoges.

12.

Traffikudvalgets indstilling nr. 2 i anledning af udsat sag om retslig ligestilling for nordiske medborgere for såvidt angår kystfart i norske og svenske farvande (sag A 2).

Udvalget havde indstillet, at rådet udsatte sagen om retslig ligestilling for

nordiske medborgere forsåvidt angår kystfart i norske og svenske farvande til neste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

13.

Trafikudvalgets indstilling nr. 4 i anledning af meddelelser om rekommendation nr. 14/1955 angående fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom (sag D 46).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage de afgivne meddelelser til efterretning og afvente nye meddelelser.

Harry Klippenvåg, Norge (udvalgets talsmand): I sin rekommendasjon for 1955 uttalte Det nordiske råd at regjeringene bør søke ytterligere å fremme de internordiske reiser for skole- og foreningsungdom, hvorved en bedre samordning av rabattbestemmelsene bør tilstrebes. Ved et senere møte ble det bestemt at Sverige skulle være koordinerende land i dette spørsmål.

I dokument D 46, som representantene har fått utlevert, finnes det på side 1113 en oversikt som redegjør for de bestemmelser som nå gjelder. La meg der først nevne at for Danmarks vedkommende ble det den 1. mai 1955 tatt i bruk nye regler for skolereiser og ungdomsorganisasjoners reiser. For fellesreiser mellom de nordiske land er det 50 % moderasjon for skoler og ungdomsorganisasjoner når formålet er moralsk eller fysisk oppdragelse, og deltagerne er under 20 år.

For Finnlands vedkommende fremgår det av dette dokument at moderasjonen er 25 % for ungdomsorganisasjoner og 50 % for skoler.

Når det gjelder de lokale takster for skolereiser i de enkelte land, vil man se at forskjellen kanskje ikke er så stor som det ser ut til.

For Sveriges vedkommende er det for skolereiser en nedsettelse på 62½ %. Det gjelder folkeskoler, kommunale mellomskoler og skoler av forskjellig art. For universiteter og høyere skoler er den 50 %

I Norge er det 66⅔ % reduksjon. Det gjelder bare folkeskoler, realskoler og de tre laveste klasser i gymnasiet. For universiteter, høyere klasser og høyskoler, er det 50 %.

For Danmarks vedkommende er nedsettelsen 50 % for både tur og retur, og for Finnland er det som nevnt 50 % for skoler.

Når det gjelder ungdomsorganisasjoner, er det gunstigere tall for Norge og Sverige. Der har Danmark bare 50 % og Finnland 25 %.

Som jeg nevnte, var det Sverige som skulle være koordinerende land i dette spørsmål, og den svenske jernvægstyrelse har utarbeidet et P. M. i saken, som det svenske kommunikasjonsdepartement har sendt til de enkelte land. Det er ikke kommet noen særlige svar på det, og derfor har trafikktvalget ment at man burde vente til neste sesjon og se om det kunne komme noe nytt inn i bildet.

La meg også for Finnlands vedkommende nevne at det har jo ikke vært med å drøfte disse spørsmål, så det også av den grunn vil være riktig å vente på nye meddelelser til neste sesjon.

Når det gjelder Island, er det ikke så meget å si. Den islandske undervisningsinspektør sier i et brev datert 27. 11. 55 at man i Island ikke har noen bestemte regler når det gjelder rabatt i forbindelse med ungdomsreiser; men Island på sin side er meget interessert, og det mener at spørsmålet må tas opp i forbindelse med rekommendasjon nr. 7 for 1955, som angikk reiseforbindelsen mellom Island og de øvrige nordiske land.

Jeg anbefaler den her foreliggende innstilling.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,
vedtoges udvalgets indstilling.

14.

Trafikudvalgets indstilling nr. 5 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde om trafiklovgivning (sag D 48).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser i anledning af rek. nr. 16/1955, herunder om samarbejde vedrørende vejtvaver, trafiksikkerhedsforskning og køretøjers indretning og tekniske udstyr samt om nedsættelsen af en nordisk komité af sagkyndige med den opgave at udarbejde konkrete og detaljerede forslag til fælles nordiske færdselsregler, så snart man mente at have indhøstet de fornødne erfaringer.

Victor Gram, Danmark: Hr. præsident! Der er i og for sig ikke i den rekommandation, der her er tale om, noget, der giver mig anledning til at fremføre en afvigende opfattelse, men der foreligger i hele dette spørgsmål nogle synspunkter, som jeg meget gerne vil understrege.

Med den moderne tekniske udvikling og dermed hele udviklingen på motortrafikkens område bliver det et af de meget store problemer i det moderne samfund at forsøge at få trafiksikkerheden til at holde trit med denne udvikling. Det har naturligvis ikke mindst interesse i forbindelse med de øgede muligheder for samkvem, ikke alene mellem de nordiske lande, men også mellem disse og de andre lande i Europa, specielt har det imidlertid interesse for de nordiske landes vedkommende.

Vi har måske nok på nogle områder foregrebet begivenhedernes udvikling ved i det danske folketing i 1955 at

vedtage en ny færdselslov, men dog ikke anderledes, end at man ved forberedelsen og gennemførelsen af denne lovgivning i meget vid udstrækning tog hensyn til de undersøgelser og resultater, der allerede på daværende tidspunkt var fremme med hensyn til en koordinering af de nordiske trafikregler.

Man har på dette punkt været i stand til at opnå væsentlige resultater, idet der, som det siges i den betænkning, der er afgivet af samfærdselskomiteen, i og for sig ikke er så forfærdelig store forskelle i de nordiske landes trafiklovgivning. Den redegørelse, der foreligger i nævnte betænkning, er meget værdifuld, idet den på en let overskuelig måde opregner, hvad der findes af overensstemmelser, og navnlig hvad der findes af uoverensstemmelser på dette område. Det vil være meget vigtigt i den kommende tid at følge med i de erfaringer, der vil blive indhøstet i kraft af den lovgivning, som nu findes, ikke mindst de erfaringer, der vil kunne indhøstes ud fra den danske færdselslovgivning.

I denne forbindelse kan jeg ikke tilbageholde et særdeles dybt suk over den beslutning, man traf i Sverige for ikke så forfærdelig længe siden med hensyn til højretrafikken. Den undersøgelse, der er foretaget — den er ganske vist ikke særlig omfattende, men den giver dog et fingerpeg om, hvad det er, der forårsager ulykkerne, når motorførere fra et af de nordiske lande kører i et af de andre lande — viser jo, at det er ukendskabet til det pågældende lands trafiklovgivning, der er den væsentligste årsag til ulykkerne, og at en meget stor procentdel af ulykkerne er direkte forårsaget af forskellene mellem landenes trafikregler med hensyn til højre- og venstrekørsel.

Nå, der er vel ikke noget at gøre ved den situation, som man fra svensk side har skabt i den nordiske lovgivning på dette område. Der er i alt fald foreløbig, tror jeg, sat bom for mulighederne

for at fjerne den væsentligste, den afgørende og den mest skadelige forskel i nordisk vejtrafiklovgivning. Det kan man naturligvis kun beklage, og det vil jeg gøre, samtidig med at jeg udtaler ønsket om, at man i alt fald på de øvrige områder, hvor det er muligt, forsøger at lære af de erfaringer, der er gjort, og forsøger at nå frem til skabelsen af den størst mulige trafikikkerhed i de nordiske lande.

Jon Leirfall, Norge: Det viktigste arbeidsdokument utvalget har hatt ved denne saks behandling, er en innstilling fra Den nordiske parlamentariske komite for friere samferdsel. Denne komite er ikke oppnevnt av Nordisk Råd, men den utredning som foreligger, den undersøkelse som er foretatt, er gjort etter anmodning fra Nordisk Råd.

Her i Rådet bygger vi vår arbeidsordning på det forhold at svensker, dansker og nordmenn gjensidig forstår hverandres språk, og vi arbeider for å øke det innbyrdes kjennskap til de tre språk. Vi har jo hatt flere saker som direkte tar sikte på det. Da synes jeg det er nokså ejendommelig at en har funnet det nødvendig å oversette og å trykke denne betenkning både på svensk, dansk og norsk. Det meste er jo en sammenholding av lovtekstene i de tre land, det er det som er hovedsaken, og det er altså gjengitt på henholdsvis svensk, dansk og norsk. Det er jo en betydelig affære på over 150 sider, og et slikt oversettelsesarbeid og en slik dobbeltrykning koster ikke så lite både av tid og penger, og begge deler kunne nyttes på en bedre måte, synes jeg.

Jeg er oppmerksom på at det er visse formelle forhold som har gjort seg gjeldende, og at det særlig er fra Norge de er blitt gjort gjeldende, nemlig at man ikke kan legge fram en innstilling fra en felles nordisk komite på

et annet språk enn ens eget. Jeg er oppmerksom på det, men jeg vil be om at vi søker å innføre den praksis at utredninger og betenkninger som kommer fram ved Rådets foranledning, mest mulig blir trykt på bare ett av de tre språk, iallfall så lenge det gjelder foreløpige dokumenter som dette.

Vi kan vanskelig følge en annen praksis uten å komme i uoverensstemmelse med oss selv. At vi her holder oss til bare ett av de tre språk, skulle være i overensstemmelse med hele Rådets idé. Engang vil kanskje vi i Norge bli fornærmet over at en viktig sak blir forelagt for de norske stortingsmennene på svensk, men det vil jevne seg ut ved at neste gang er det kanskje svenskenes tur til å bli fornærmet over at et dokument som skal drøftes i den svenske riksdag, blir forelagt på norsk.

Kaj Bundvad, Danmark: Jeg vil gerne gøre en kort bemærkning i anledning af det af Jon Leirfall udtalte om at oversætte et fællesnordisk arbejde til hvert lands sprog. Komiteen for udvidet samfærdsel har været stillet overfor dette problem mange gange ved afgivelsen af sine betænkninger, og vi har drøftet, om man ikke ganske enkelt burde affatte betænkningen på det sprog, der tales af det folk, som varetager det koordinerende arbejde.

Det ville i høj grad lette vurderingen af, om ordene nu også har samme betydning i oversættelsen som på originalsproget. Vi er imidlertid stedse stødt på den vanskelighed, der særlig er blevet gjort gældende af de norske medlemmer, der har påstået, at en af stortinget valgt komité ikke kan afgive en betænkning til det norske storting på noget andet sprog end norsk.

Det har altså ført til, at vi går ind for den ordning, at vi trods vanskeligheder og omkostninger alligevel går til en oversættelse. Kun een gang har vi afvejet derfra — det er netop det til-

fælde, som er blevet kritiseret — idet vi ved udarbejdelsen af betænkningen konsekvent har brugt svensk, norsk og dansk, hvor vi har angivet lovtæksten, således at den står i det oprindelige sprog.

Jeg kan videre føje til, at da vi gerne ville afgive betænkningen i efteråret, tillod den danske delegation sig at fremsende sin betænkning til den danske regering på svensk.

Det er altså et stort problem, vi står overfor med hensyn til, hvilken vej vi skal gå, om vi skal følge eet sprog, og om de forskellige parlamenter da vil underkaste sig dette. Jeg tror, det vil være rigtigt, at Nordisk Råds præsidium på den givne foranledning tager spørgsmålet op, eventuelt til en drøftelse med de forskellige parlamenters præsidier og med regeringerne. Det enkle spørgsmål må klares: vil parlamenterne og vil regeringerne modtage en betænkning fra en national komité på et andet sprog end landets eget?

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

15.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 1 i anledning af beretning om nordisk samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik (sag C 10).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage beretningen til efterretning.

Udvalgets indstilling vedtoges.

16.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 2 i anledning af beretning fra Den nordiske socialpolitiske Komité (sag C 3).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage beretningen til efterretning

og afvente ny beretning i sagen til næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

17.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 3 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 6, punkt b/1953, angående konvention om sociale ydelser (sag D 3).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage de modtagne meddelelser til efterretning og udtale sin tilfredshed med, at rådets rekommandation nr. 6, punkt b/1953, nu er opfyldt ved afslutningen af den den 15. september 1955 indgåede fællesnordiske konvention om social tryghed, samt at rådet herefter betragter sagen for afsluttet.

Nina Andersen, Danmark: Hr. præsident! Det er vel naturligt, at man ikke kan tage ordet i denne sag uden at udtale sin tilfredshed med og glæde over, at den samlende konvention om sociale ydelser nu er undertegnet af de nordiske socialministre og klar til ratifikation af landenes lovgivende forsamlinger.

Jeg vil da også gerne derudover udtrykke min glæde over, at en henstilling, som rejstes på Nordisk Råds tredje session, er imødekommet. Det drejer sig om § 21, hvor man har udtaget af det første forslag til konvention den diskriminering, som frihedsstraf på mindst 60 dage ville medføre for en person, som var ved at oparbejde et 5 års ophold i et opholdsland. Efter den bestemmelse, der da fandtes, skulle dermed oparbejdelsen af 5 års opholdet være afbrudt, men denne bestemmelse findes altså nu ikke i den forelagte § 21, og det kan man kun være tilfreds med.

Der blev imidlertid under samme session af de herrer Birger Andersson og Kaj Bundvad rejst et andet problem.

Det drejer sig om § 4 i konventionen, hvori der findes en bestemmelse om, at en nordisk statsborger skal have opholdt sig 5 år i opholdslandet for at kunne få aldersrente. Der blev som sagt også rørt ved dette spørgsmål, men der er ingen ændring sket her; § 4 har stadig samme ordlyd, som den havde i det første udkast til konvention.

Jeg vil gerne sige et par ord om det, som var bevæggrunden for, at man rejste dette problem. Der er i forbindelse med det fælles arbejdsmarked og også med den meget livlige interskandinaviske ægteskabsstiftelse mange tilfælde, hvor en statsborger fra et nordisk land kommer til at tilbringe en væsentlig part af sit liv i andet nordisk land. I mange tilfælde bliver indflytteren — hvis man tør anvende dette udtryk — i det nye land, også når han eller hun kommer til aldersrentalderen. Nu sker det imidlertid for mange gamle mennesker, at årene bringer dem en vis ensomhed.

Den kan melde sig, hvis den familie, man har giftet sig ind i, er begrænset; familiemedlemmerne dør, og man sidder alene tilbage i opholdslandet uden slægt og med en begrænset bekendtskabskreds, fordi de, man kendte, også bliver gamle og dør, eller måske tvinger forholdene dem til at flytte andetsteds hen. Det, som gælder for den, der har giftet sig med en person fra et fremmed land, kan naturligvis også gælde for den, der er flyttet til dette land uden at have giftet sig, at en skønne dag sidder dette gamle menneske alene tilbage, med sin slægt i et andet nordisk land, følede sig ude af stand til på sin aldersrente eller sin folkepension — hvilket udtryk man nu skal bruge — hyppigt at besøge sine slægtninge i det land, som er fødelandet. Kun i de tilfælde, hvor slægtningene i fødelandet er velstillede, så de kan sende rejsepenge, vil man være i stand til at opretholde forbindelsen på en sådan måde, at det gamle menne-

skes ensomhedsfølelse ikke bliver altfor overvældende.

Her er det altså, problemet melder sig. Man kan ikke flytte med sin aldersrente; man skal, når man kommer tilbage til sit eget land, oparbejde 5 års ophold dør for at kunne få aldersrente eller folkepension. Det var bevæggrunden for, at dette spørgsmål blev rejst. Jeg vil gerne her sige en ting, som ligger mig på sinde: vi skal være varsomme, vi skal passe på ikke at nå en sådan perfektion, en sådan hensigtsmæssighed i vor sociale lovgivning, at det menneske, der ikke lige svarer til det normale mønster, den, som har en stilling, der på en eller anden måde er speciel, drukner i al denne perfektion. Vi skal ligesom have åndepust nok til også at tage disse med og sørge for deres velbefindende.

Jeg har ønsket at sige disse få ord om dette problem, men vil gerne føje til, at jeg egentlig så vel forstår, at det ikke kunne løses, inden konventionen forelå til underskrift. Det er et problem, der, dels på grund af de forskellige tilgangsaldrer, dels på grund af de forskellige ydelser i de enkelte lande på dette område, er indviklet og kræver en udredning. Havde man villet gennemføre denne udredning, ville man sandsynligvis have udskudt det tidspunkt, på hvilket socialministrene kunne underskrive konventionen, og det ville have været ulykkeligt, om dette var sket.

Samtidig med, at jeg altså udtaler min tilfredshed med, at man har fået underskrevet konventionen, og at man af hensigtsmæssighedsgrunde ikke tog det just nævnte problem op til realitetsdrøftelse, vil jeg gerne slutte disse ord med at henstille, at de pågældende myndigheder og eksperter erindrer sig dette problem, beskæftiger sig med det og søger at nå frem til en løsning, som tilgodeser de enkelte tilfælde, der kan komme i betragtning, men alligevel

har en sådan form, at misbrug ikke kan finde sted.

Rakel Seweriin, Norge: Det har vært slik de siste par årene at de spørsmål som særlig har fanget interessen både i og utenfor Det nordiske råd, har knyttet seg til økonomiske saker. Det er der vi har hatt den største debatt og møtt den største meningsforskjell.

Det er da ganske eiendommelig å tenke på at første gang vi møttes her i København, vakte nettopp denne sak om en nordisk sosial-konvensjon en viss debatt og en viss meningsforskjell, og det var, såvidt jeg erindrer, den eneste sak den gang som gjorde det. Det kom til uttrykk mange av de betenkeligheter som senere er kommet til uttrykk ved andre saker. Det ble reist spørsmål om man ikke her stod overfor en uoverkommelig oppgave når man skulle prøve å samordne de 10—11 delavtaler som fantes her i Norden, til en samlet konvensjon om sosial trygghet. Det ble reist spørsmål om det i grunnen var heldig med en slik uniformitet, om det ikke var en fordel at et land kunne beholde sin rett til å gå noe foran de andre. Det ble gitt uttrykk for at her befant en seg vel egentlig på ønskedrømmenes område, og det var enddog en representant som sa: Dette tror jeg ikke på, det vil jeg ikke ha. Det er med en viss tilfredshet jeg erindrer at i denne sak den gang var det ikke fra Norges representanter at reservasjonene og betenkelighetene kom til uttrykk.

I dag er vi alle sammen glade for at det har lyktes i løpet av denne tid å samle de mange delavtaler til en samlet konvensjon om sosial trygghet. Vi er oppmerksomme på at våre eksperter her har hatt et stort og omfattende arbeid, og vi håper og tror at det er ført fram til et godt og positivt resultat av betydning for våre lands borgere. La meg legge til at jeg synes det er skjedd i løpet av kort tid.

Kanskje dette også kan være noe av en oppmuntring og fortrøstning for dem av mine norske kolleger som måtte være særlig tynget av betenkeligheter og reservasjoner når det gjelder andre spørsmål, som kanskje kan være vanskelige nok, men som vi, hvis vi arbeider med dem, kanskje kan finne en løsning på tidligere enn vi opprinnelig kunne tro.

Det er ut fra disse betraktninger, at vi her har en sak som er ført til et lykkelig resultat, at den sosialpolitiske komite foreslår at Rådet skal anse denne saken for ferdigbehandlet og sluttbehandlet. Men vi er her inne på et område hvor samarbeidet mellom de nordiske land har foregått i nærmere en menneskealder og lenge før Det nordiske råd kom til, og har ført til resultater. Vi går da selvsagt ut fra og håper på at dette samarbeid vil fortsette og vil føre til nye resultater som vi alle er enige i. Og da ser vi det naturlig at de resultater og overenskomster som man etter hvert måtte komme fram til på dette område, blir heftet på og flettet inn i denne konvensjon, som vi her anser som et grunnlag som er lagt. Forsåvidt vil denne sak aldri kunne bli ferdigbehandlet, men vi har villet understreke at her er en sak som Det nordiske råd har beskjeftiget seg med, og som har vært gjenstand for nordisk samarbeid i de to—tre årene som er gått, ført fram til et positivt resultat for borgerne i alle våre land.

Harald Løbak, Norge (udvalgets talsmand): Det spørsmål som Nina Andersen reiste, og den oppmykning av bestemmelsene vis à vis de alderstrygdede som hun anbefalte, er ganske sikkert berettiget, og jeg vil gjerne støtte den henstilling som hun rettet til våre regjeringer om å søke å finne en form for å myke opp den avgrensning på 5 år som gjelder nå. Konvensjonen bygger jo på det prinsipp at en skal

sikre statsborgerne i de nordiske land når de oppholder seg i et annet land enn sitt hjemland like rettigheter med landets egne statsborgere.

Det spørsmål som Nina Andersen her reiste ble jo også reist under den generelle debatt i fjor i Stockholm. Det var Birger Andersson som reiste spørsmålet da. Det sosialpolitiske utvalg skulle gjerne ha tatt inn en bemerkning om dette i den innstilling som foreligger her; men vi ville ikke gjøre det av den grunn at vi derved forsinket sluttbehandlingen av saken. Men en praktisk måte å løse spørsmålet på må vel være at regjeringene henstiller til Den sosialpolitiske komite å ta opp dette spørsmål og søke å finne fram til en gradvis avvikling av den avstengning som her forekommer. Jeg kunne tenke meg at man som en første etappe satte 3 år istedenfor 5 år, og videre at man kunne komme fram til enighet om at vedkommende pensjonist som flyttet til et annet land, kunne få beholde hjemlandets pensjon i de tre år han oppholdt seg i det andre land, og at han, når denne treårsfristen var utløpet, fortsatt kunne få beholde hjemlandets pensjon såfremt den lå over pensjonen i bostedslandet. Dette er en detalj som jeg

gjerne har villet peke på. Den har ikke vært drøftet i det sosialpolitiske utvalg, men jeg finner at det er en praktisk måte for å ta det første skritt til å lempe på de uheldige virkninger av denne femårsfristen vis å vis våre alderstrygdede eller alderspensjonister.

Jeg vil ellers slutte meg til de generelle merknader som fru Rakel Seweriin kom med når det gjelder det at vi sluttbehandler saken. Jeg mener at vi har all grunn til å være både glade og stolte ovet at Det nordiske råd så hurtig har kunnet komme fram til et positivt resultat på dette vesentlige område når det gjelder å trygge våre folks sikkerhet og velferd.

Jeg anbefaler den innstilling som foreligger fra det sosialpolitiske utvalg.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

Præsidenten: Det återstår icke mera att behandla vid detta möte. Rådets nästa möta hålls i morgon onsdagen den 1 februar kl. 15.

Mødet hævet kl. 17¹⁵.

Protokol

4. møde

Onsdag den 1. februar 1956 kl. 15

Præsident: Nils Hønsvald

Dagsorden:

1. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 9 i anledning af regeringsforslag om nordisk kriminologisk samarbejde (sag A 25).

2. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 11 i anledning af medlemsforslag om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning (sag A 22).

3. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 12 i anledning af medlemsforslag vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris til præsident J. K. Paasikivi (sag A 29).

4. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 13 i anledning af medlemsforslag om udvidet samarbejde på det strafferetlige område (sag A 16).

5. Kulturudvalgets indstilling nr. 4 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde (sag D 5).

6. Kulturudvalgets indstilling nr. 5 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur (sag D 8) tilligemed tillægssforslag.

7. Kulturudvalgets indstilling nr. 6 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m. (sag D 23).

8. Kulturudvalgets indstilling nr. 7 i anledning af meddelelser om rekom-

mandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område (sag D 38).

9. Kulturudvalgets indstilling nr. 8 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmsnævn (sag D 34).

10. Trafikudvalgets indstilling nr. 1 i anledning af medlemsforslag om norsk-svenske toldsteder (sag A 12).

11. Trafikudvalgets indstilling nr. 3 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 angående et nordisk carnet-område (sag D 13).

12. Trafikudvalgets indstilling nr. 6 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 4/1954 angående toldletterer ved forsendelser af oplysende film (sag D 9).

13. Trafikudvalgets indstilling nr. 7 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 9 pkt. 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelse i toldkontrollen med rejsende (sag D 6).

14. Trafikudvalgets indstilling nr. 8 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheders forsendelser for toldgranskning (sag D 43).

15. Trafikudvalgets indstilling nr. 9 i

anledning af meddelelser om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund (sag D 2).

16. Trafikudvalgets indstilling nr. 11 i anledning af regeringsforslag angående samarbejde om transportøkonomisk forskning (sag A 27).

17. Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 1 i anledning af medlemsforslag om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde (sag A 20).

18. Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 2 i anledning af medlemsforslag om samordning af nordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning vedrørende indkomst og formue (sag A 28).

19. Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 3 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri (sag D 7).

20. Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 4 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelser ved midlertidig indførelse af anlægsmaskiner m. m. (sag D 37).

21. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 5 i anledning af medlemsforslag om oprettelse af et nordisk sygehustidsskrift (sag A 9).

22. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 7 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede ILO-konventioner (sag D 12).

Ang. dagsordenen:

Præsidenten: Det foreligger forslag om endringer av dagsordenen, idet behandlingen av punkt 3 foreslås utsatt til siste punkt på dagsordenen for å gi de finske talere anledning til å få sine taler oversatt til svensk. Videre foreslås det at punktene 5 og 6 av tek-

niske grunner utsettes til mötet imorgen, torsdag.

De foreslåede ændringer vedtoges.

Efter derom fremsat anmodning vedtog rådet, at de på dagsordenen optagne punkter, skønt de pågældende udvalgsindstillinger først var afgivet den foregående dag, dog kunne optages til behandling i dette møde.

1.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 9 i anledning af regeringsforslag om nordisk kriminologisk samarbejde (sag A 25).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle henstille til regeringerne i samråd med vedkommende videnskabsmænd og videnskabelige institutter nærmere at undersøge mulighederne for et øget nordisk samarbejde på det kriminologiske område.

Arthur Sundt, Norge (udvalgets talsmand): Jeg skal med noen få ord få introdusere en ny sak som foreligger i dag, nemlig Sak A 25, henvendelse fra den svenske regjering om å få en uttalelse fra Det nordiske råd om et nordisk kriminologisk samarbeid.

I regjeringsforslaget fra Sverige er det redegjort for de institutter man i dag har for kriminologisk forskning. Man har et institut ved Aarhus Universitet, et ved Oslo Universitet og et ved høyskolen i Stockholm. Alle disse institutter er imidlertid forholdsvis nye av dato og arbeider under særdeles beskjedne ytre former. Det er utenfor tvil at spørsmålet om en nærmere koordinering eller et økt samarbeid på dette område er av stor betydning. Vi har allerede et^{te} kriminalpolitisk samarbeid gjennom mange år blant de nordiske land, og også på dette område hvor vi nå intet samarbeid har, ville det være aktuelt å instituere et slikt.

Den svenske regjering har antydnet at det mest rasjonelle synes å være å søke å skape et felles nordisk forskningsinstitutt, som ble drevet i fellesskap av alle landene, og der forskere fra hele Norden kunne finne arbeidsoppgaver. Til dette spørsmål — i hvilke former et kriminologisk samarbeid kan finne sted — er det forsåvidt ikke tatt noe standpunkt i utvalget. Det gjør seg delte meninger gjeldende. Blant annet er det anført fra professor Andenæs i Norge, at det riktigste ville være at man ved hvert enkelt universitet beholdt sine lokale forskningsinstitutter i forbindelse med lærervirksomheten og studiene ved vedkommende universitet. Det mest ideelle ville da være om man i tillegg hertil kunne få et felles nordisk kriminologisk forskningsinstitutt. Ved et slikt sentralinstitutt ville både juridisk, sosiologisk, psykologisk og psykiatrisk sakkunnskap kunne kombineres. Men om man ikke finner tiden moden til et slikt fremstøt, er det ihvertfall gitt at det finnes mange andre veier for å styrke samarbeidet gjennom team-work eller på annen måte mellom de allerede eksisterende institusjoner.

Utvalget har som sagt ikke tatt standpunkt til hvilke former som ville være de praktiske, og har konkludert med en henstilling til regjeringene om i samråd med vedkommende vitenskapsmenn og vitenskapelige institutter nærmere å undersøke mulighetene for et økt nordisk samarbeid på det kriminologiske område.

Efter at forhandlingen var erklært for avsluttet, foretoges votering ved navneoppråb.

For utvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, N. Chr. Christensen, Bertel Dahlgaard, Rolf Eddberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fa-

gerholm, Einar Foss, Victor Gram, Lenart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, K. Kleemola, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähkönen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjö-dahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Bernharð Stefánsson, Arthur Sundt, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimö, Erling Wikborg og John Österholm.

Fraværende var:

Ásgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kaj Bundvad, Trond Hegna, Per Hækkerup, Hertta Kuusinen, Finn Moe, Mauri Ryömä og Martin Skoglund.

Rekommandationen var således vedtaget med 60 stemmer.

2.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 11 i anledning af medlemsforslag om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning (sag A 22).

Udvalget havde indstillet,

at rådet besluttede at ændre arbejdsordningen således, at arbejdsordningens § 25 ophævedes, samt

at rådet skulle overdrage til præsidiet i samarbejde med 5 repræsentanter for det juridiske udvalg udpeget af dette at gennemgå rådets vedtægt og arbejdsordning og evt. stille forslag for rådet om ændringer heri.

Gustav Pedersen, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Det er

allerede i medlemsforslaget påpeget, at såvel vedtægterne som arbejdsordningen har visse formelle unøjagtigheder, der bør rettes. Da dertil kommer, at rådet nu gennem Finlands deltagelse i rådets arbejde har det omfang, som er til sigtet, har vi fundet det naturligt, at man prøver på at gå såvel vedtægter som arbejdsordning omhyggeligt igennem med det formål at finde en form, som gør det sandsynligt, at i alle tilfælde de almindelige bestemmelser kan forblive uændrede fra session til session. Det vil gøre det betydelig lettere at huske disse bestemmelser, hvis ikke de bliver lavet om fra den ene gang til den anden, og det vil gøre forretningsgangen enklere.

Vi har imidlertid ikke ment, at man midt i rådets arbejde kunne få tid til en så omhyggelig gennemgang, og derfor foreslår man, at der af det juridiske udvalg og blandt det juridiske udvalgs medlemmer vælges et udvalg på 5 medlemmer til sammen med præsidiet at foretage en gennemgang af såvel vedtægter som arbejdsordning med det formål at finde den endelige form, forsåvidt det overhovedet er gør ligt, det vil altså sige, at der fremtidig kun skulle rettes det, der er en følge af selve udviklingen og eventuelt ændrede arbejdsvilkår.

Det foreslås dog allerede nu, at § 25 i arbejdsordningen, som er indsat med det formål at give den finske rigsdag almindelig information om rådets arbejde, udgår, fordi den er blevet overflødig gennem Finlands deltagelse i det nordiske råd.

En anden bestemmelse, nemlig bestemmelsen i § 10, hvori der står, at der højst må vælges 3 viceformænd, er der i og for sig dispenseret fra gennem vedtagelsen i selve rådet om at vælge 4 viceformænd; bestemmelsen er forsåvidt allerede ændret gennem denne vedtagelse.

Men iøvrigt er det som sagt hensigten, at man vil prøve på gennem et

omhyggeligt samarbejde at finde frem til en mere varig form for både vedtægterne og arbejdsgangen, og i overensstemmelse hermed foreslår jeg på det samlede udvalgs vegne, at rådet beslutter at ændre arbejdsordningen således, at § 25 ophæves, og at rådet overdrager til præsidiet i samarbejde med 5 repræsentanter for det juridiske udvalg udpeget af dette at gennemgå rådets vedtægter og arbejdsordning og eventuelt stille forslag for rådet om ændringer heri.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,
vedtoges udvalgets indstilling.

Meddelelse.

Præsidenten: Jeg skal meddele at utenriksminister Undén, Sverige, nå har inntatt sin plass i rådet.

4.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 13 i anledning af medlemsforslag om udvidet samarbejde på det strafferetlige område (sag A 16).

Udvalget havde indstillet, at rådet udtalte sin tilfredshed med det igangværende samarbejde mellem de nordiske lande på det strafferetlige område og henstillede til regeringerne, at dette samarbejde fortsættes og yderligere udbygges.

K. Thestrup, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident. I den henvendelse, der har ført til det forslag til rekommandation, som vi behandler her, redegøres der for, hvorledes den øgede samfærdsel mellem de nordiske lande og det fælles nordiske arbejdsmarked har rejst spørgsmål om et nærmere nordisk samarbejde på det strafferetlige område.

Det er ikke blot fredelige, ordentlige

mennesker, der gennem pasfrihedsbestemmelser og lignende har fået et fælles nordisk arbejdsmarked. Egentlige forbrydere, der fra et enkelt land vil udvide deres arbejdsområde til hele Norden, har også gennem disse bestemmelser fået muligheder herfor. Af hensyn til bekæmpelsen af den egentlige forbrydelse er det derfor sikkert rigtigt at foretage visse ændringer i de regler, der hidtil har været fulgt. Langt mere er en vis ændring af de hidtil fulgte regler dog nødvendiggjort af hensynet til mennesker, der ikke kan betegnes som egentlige forbrydere, men som har begået en enkelt eller enkelte strafbare handlinger, ikke mindst unge mennesker, der har handlet i letsindighed og uerfarenhed. For sådanne menneskers vedkommende har samfundet den største interesse i, at de ikke driver længere og længere ud i strafbare handlinger, således at de tilsidst ender som egentlige forbrydere.

For at undgå dette er der to ting, der er af stor vigtighed. For det første, at den strafbare handling, der er begået, hurtigt og let bliver fuldt opklaret, som regel jo gennem politiets arbejde, og at den retslige behandling, den egentlige domstolsbehandling af den, ikke bliver for tung og for besværlig. For det andet, at den måde, hvorpå samfundet indretter sin straf eller sin reaktion, er den, der er bedst egnet til at sikre imod, at den pågældende lovovertræder går videre ad lovovertrædelsens vej. Erfaringerne har vist, at et af de bedste midler hertil er de betingede domme. I Sverige betegnes de som kriminalvård i frihet.

Alle ved, hvad der forstås herved, og alle ved, at et af de meget vigtige led i disse betingede domme er en vis tids tilsyn med den betinget dømte. Men såvel når det gælder, at den strafbare handling hurtigt bliver opklaret, som at den retslige behandling ikke bliver for tung og besværlig, og at tilsynet med betinget dømte kan iværk-

sættes, støder vi på vanskeligheder, såsnart vi vil gå ud over landegrænserne. De enkelte lande, også de enkelte nordiske lande, har nemlig indrettet deres lovgivning således, at de selv vil tage sig af den retslige behandling og selv dømme deres egne folk. Bag dette princip ligger der den i og for sig rimelige betragtning, at det pågældende land ved, hvorledes dets egne love er, og hvorledes de udøves, og selv har kontrol dermed, medens andre lande kan have principper på dette område, som man ikke anerkender; i alt fald har man jo ikke kontrol med andre landes myndigheder.

Med den stærke samfærdsel og det frie arbejdsmarked mellem de nordiske lande opstår der imidlertid ved en altfor bogstavelig hævde af nationalitetsprincippet en række vanskeligheder, når man vil inødekomme de to hensyn, jeg nævnte, altså for det første hensynet til en hurtig opklaring og en ikke altfor besværlig retsbehandling og for det andet anvendelsen af den rigtige straf eller reaktion, navnlig betinget dom overfor første gang begået strafbar handling.

Der er i de aktstykker, der følger denne sag, udførligt gjort rede for, hvori vanskelighederne består. Jeg skal ikke gennemgå dette i enkeltheder, men kun nævne nogle enkelte eksempler. For det første: vidner og mistænkte, der opholder sig i et andet land end det, hvori forbrydelsen er begået, bør kunne afhøres af politiet i det land, hvor de opholder sig. For det andet: det er af betydning, at afhøring af vidner kan foretages ved eet lands domstole til brug i sager, der foregår i et af de andre lande.

For det tredje: tilsynet med en person, der har fået en betinget dom i et af landene, bør kunne føres i det af de andre lande, hvortil han flytter, eller hvortil han er flyttet. Ikke mindst dette sidste er meget vigtigt, idet det ellers altfor ofte sker, at en person,

der kunne have fået en betinget dom med tilsyn, får en ubetinget dom, som han kommer til at afsone, forinden han flytter til et andet land.

Under vort arbejde med denne sag i den juridiske komité er vi blevet gjort bekendt med, at regeringerne i ikke ringe omfang var i færd med at ændre de gældende love og bestemmelser i den ønskede retning, og at udvalget for nordisk lovsamarbejde selv havde taget nogle af de vigtigste af de herhenhørende spørgsmål op til behandling. Når vi alligevel har stillet sagen til behandling her i rådet og bedt om en rekommandation, er det, fordi vi ønsker en tilkendegivelse fra Nordisk Råd om, at rådet er indforstået med, at den større samfærdsel og det fælles arbejdsmarked gør det nødvendigt, at vi lemper de hidtil anvendte strafferetlige principper overfor de andre nordiske lande. Jeg bemærker udtrykkelig, at der væsentlig er tale om en rent praktisk tilpasning af lovgivningerne til de ændrede forhold, at der i alle landene kan næres fuld tillid til de andre nordiske landes myndigheder, at vi alle følger de samme hovedlinier på retsvæsenets og strafferettens område, og at en videreudvikling som foreslået vil indebære en humanisering af straffetretten, navnlig med hensyn til de betingede dømte.

Jeg skal herefter ti lade mig at indstille den foreslåede rekommandation til vedtagelse.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet, foretoges votering ved navneopråb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Ásgeir Bjarnason, Trygve Bratteli, Marius Buhl, N. Chr. Christensen, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart

Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Finn Moe, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Røise-land, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjödahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimö, Erling Wikborg og John Österholm.

Fraværende var:

Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Kaj Bundvad, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Per Hækkerup, K. Kleemola, Mauri Ryömä og Arthur Sundt.

Rekommandationen var således vedtaget med 60 stemmer.

7.

Kulturudvalgets indstilling nr. 6 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m. (sag D 23).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til næste session.

Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Ved Nordisk Råds møde i Oslo i 1954 blev der rejst spørgsmål om oprettelse af et Nordens folkeakademi. Sagen blev drøftet, og rådet besluttede at nedsætte et sagkyndigt udvalg, der skulle ud-

arbejde planer for et sådant folkeligt akademi. Der foreligger nu meddelelse om, at regeringerne i Island, Danmark, Norge og Sverige har udpeget medlemmer til dette udvalg, men at der endnu ikke er udpeget medlemmer fra Finland.

Kulturudvalget, som har haft sagen til behandling, forventer, at Finland vil tage del i et sådant sagkyndigt udvalgs arbejde, og udvalget er derfor af den opfattelse, at rådet bør udsætte sagens videre behandling, indtil der foreligger en indstilling fra det pågældende udvalg, som vi forventer meget snart fuldtalligt vil være konstitueret.

Kulturudvalget henstiller derfor, at rådet nu ved denne lejlighed tager meddelelserne, som foreligger, til efterretning og afventer nye meddelelser i sagen.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,
vedtoges udvalgets indstilling.

8.

Kulturudvalgets indstilling nr. 7 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område (sag D 38).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og for rådets vedkommende anse sagen for afsluttet.

Kaj Bundvad, Danmark: Kulturudvalget henstiller vedrørende radio- og fjernsynssagen, at man tager den givne meddelelse til efterretning og anser sagen for afsluttet.

Jeg tager ordet i anledning af denne sidste bemærkning om, at sagen anses for at være afsluttet. Det er min opfattelse, at de nordiske radiofoniledelser er i høj grad interesseret i nordisk samarbejde og også praktiserer det, såvidt de kan, i det daglige, og det vil

jeg gerne udtale min glæde over. Imidlertid står bl. a. televisionsspørgsmålet åbent for os, og det er min opfattelse, at vi ikke kan få en tilfredsstillende løsning på denne sag i noget af landene, medmindre vi indleder et ganske nøje samarbejde. Især anlægsudgifterne er meget store; dertil kommer programarbejdet, og det er utvivlsomt, at hvert af de små lande — som vi er i denne sag — ikke magter at løse opgaven tilfredsstillende, medens vi omvendt ved et samarbejde vil kunne nå langt bedre resultater. Jeg tror, det er nødvendigt at være opmærksom på de store muligheder for forståelse af de andre landes problemer, som ligger i televisionen; dér, hvor vi bogstaveligt talt får geografien ind i vor stue, og hvor billedet på denne måde udfyldes, har vi en chance for at lære hinanden det nordiske samarbejdes betydning.

Det er af denne grund, jeg er ked af, at man nu har sagt, at man anser sagen for afsluttet, særlig når henses til præmisserne, hvori man siger, at man forudsætter, at regeringerne har opmærksomheden henledt på de muligheder, der måtte åbne sig for samarbejde på dette område. Deri ligger i og for sig, at kulturudvalget har ment, at man ikke er færdig, men at man skal vente og se tiden lidt an. Derfor havde jeg hellere set, at man havde sluttet sin indstilling til udvalget med at sige, at man afventer nye meddelelser f. eks. om 2 eller 3 år. Jeg må imidlertid opfatte præmisserne på den måde, at man er klar over, at sagen faktisk ikke er sluttet, men at den kan tages op igen og muligvis også vil blive taget op igen, og når jeg kan give min tilslutning, er det, fordi jeg hermed erklærer, at vil ikke andre gøre det, vil jeg selv benytte lejligheden til senere at tage sagen op til fornyet behandling.

Håkon Johnsen, Norge (udvalgets talsmand): Denne sak begynte på

Osломøtet med at kulturutvalget konstaterte at det var et godt samarbeid på radioens område. Senere fikk vi så på møtet i Stockholm et forslag fra hr. Bundvad og et forslag fra hr. Edberg vedkommende radio og televisjon. Hr. Bundvads forslag gikk ut på at det skulle organiseres et nordisk fellesprogram innenfor de forskjellige lands kringkastingsselskaper, og hr. Edbergs forslag gikk ut på at det innenfor rammen av et dobbeltprogram i de enkelte land, skulle innføres et særskilt nordisk program, og samtidig på muligheten av å ordne et samnordisk program i de enkelte lands utsendinger skulle prøves. For televisjonens vedkommende forutsatte Edbergs forslag at man allerede fra begynnelsen av skulle ha et intimt nordisk samarbeid.

Nå er situasjonen den at det samarbeid som er mulig på disse områder, allerede er etablert. Men kringkastingsloven i Norge og, så vidt jeg vet, også i Sverige tar sikte på at det bare er disse lands institusjoner som hver for seg og helt selvstendig skal ta standpunkt til og ordne med programmene i de enkelte lands radioutsendinger.

For det annet kommer den ting til at vi i Norge ikke har noe dobbeltprogram. For oss er det store problem å få bygd ut kringkastingsnettene vårt, slik at folk ut over landet kan høre det ene riksprogrammet vi har. Det er en oppgave vi i Norge må arbeide med i mange år fremover enda.

Dessuten har vi ingen televisjon hverken i Sverige eller i Norge, og Stortinget har uttrykkelig sagt fra, at når det gjelder spørsmålet om televisjon, skal ingen ting foregripes. Selv om man arbeider med prøvesending, skal ingen ting foregripes som binder Stortingets vedtaksforhet når det gjelder å ta standpunkt til hele spørsmålet om innføring av televisjon i Norge. Det er dessuten en selvfølge at når televisjonen kommer, når Norge og de andre land som kan være med her, har tatt stand-

punkt til saken, må det et samarbeid til. Så vidt jeg har forstått, er det helt umulig her i Norden å lage et skikkelig og ordentlig televisjonsprogram som ikke blir for dyrt, uten gjennom samarbeid mellom de nordiske land, så den sak vil komme av seg selv når vi er kommet så langt i utviklingen.

Jeg kan ikke skjønne at det kan være noen oppgave for Det nordiske råd bare å anbefale samarbeid sådan i sin rene alminnelighet, når det allerede er et samarbeid i gang mellom de institusjoner som stiller med disse ting, og når man mangler det som det skal samarbeides om, slik som fjernsynet.

Den konklusjon som kulturutvalget foreslår, betyr jo ikke at saken er henlagt for all fremtid. Det er full anledning til å ta opp denne sak gjennom et fornuftig medlemsforslag når tiden er moden for det. Men vi mente i kulturutvalget at det ikke var grunn til å ha denne sak stående på dagsordenen i sesjon etter sesjon. Vi kunne stryke den av dagsordenen nå, og så kan det senere bli anledning til å komme med et fornuftig medlemsforslag om disse tingene.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet,
vedtoges udvalgets indstilling.

9.

Kulturudvalgets indstilling nr. 8 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmsnævn (sag D 34).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

10.

Trafikudvalgets indstilling nr. 1 i anledning af medlemsforslag om norsk-svenske toldsteder (sag A 12).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle vedtage følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler:

1. den norske og svenske regering at undersøge mulighederne for at foretage told- og paskontrol ved fælles stationer og/eller fælles personale. Det anbefales som et led i disse undersøgelser forsøgsvis at gennemføre ordningen ved en af de mindre trafikerede veje mellem de to lande.

2. de nordiske regeringer at fritage visse kategorier af indskrevet rejsegods for toldeftersyn samt at undersøge, hvilke lettelser og forenklinger der iøvrigt kan gennemføres i den internordiske samfærdsel. Disse undersøgelser vil efter rådets opfattelse mest hensigtsmæssigt kunne foretages af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m.

Jon Leirfall, Norge (udvalgets talsmand): Foranledningen til at dette forslag er fremsatt, er det faktiske forhold at trafikken ved en rekke av de mindre mellomriksveier mellom Sverige og Norge hovedsakelig er trafikk av folk fra grensedistriktene. Tollkontrollen og personkontrollen blir jo under disse forhold overveiende en rent formell kontroll. Jeg kan vise til en oversikt som er utarbeidet av den norske regjering om mellomriksveiene mellom Sverige og Norge, hvor det finnes fyldige oppgaver over trafikens art og størrelse ved de enkelte tollstasjoner.

For at man kan få et bilde av forholdet som det er på mange av disse stasjonene, har jeg også innhentet oppgaver over trafikken ved en av de mindre, eller en kan si mellomstore, norske tollstasjoner. Det viser seg der at det i

1955 i alt ble kontrollert for inn- og utreise vel 1 000 biler og 36 000 personer, hovedsaklig nordiske medborgere. Men all denne løftingen av grensebonnene og all denne kontrollen resulterte i bare 274 tollekspedisjoner og en tollinntekt på 8 700 kroner. Fra en svensk kollega her i forsamlingen har jeg fått opplyst at ved en lignende svensk tollstasjon, hvor det altså er fullt personale til kontroll, var den samlede tollinntekt for siste år 40 kroner.

Selvfølgelig må det tas i betraktning at tollkontrollens betydning ikke kan måles bare i avgiftsinnbetalingenes størrelse, kontrollen har også en preventiv betydning, og en viss kontroll må det være for at det ikke skal bli misbruk. Men det skulle ikke være nødvendig på slike steder å ha personale til full kontroll på begge sider av grensen, to sett tollbygninger og boliger til personalet og to opphold for de reisende. Forslagsstillerne har ment at spørsmålet om felles tollstasjoner med felles personale nå bør tas opp og prøves, — ikke bare undersøkes, men prøves.

Spørsmålet er ikke nytt; det ble reist i den svenske riksdag i 1949 ved en interpellasjon fra representanten Staxäng. Han nevnte i interpellasjonen at systemet var prøvet ved den italiensk-sveitsiske grense, og en representant sa ved den anledning at forslaget om felles tollkontroll er så praktisk at det var nesten selvklaart at det ikke gikk an å løse det.

Den nordiske parlamentariske komite for friere samferdsel har også behandlet spørsmålet, og i en innstilling fra 1952 har den foreslått at man på et eller flere steder forsøksvis oppretter felles tollstasjoner. Den svenske Generaltullstyrelsen har uttalt seg om denne innstilling og har sagt at den ikke har noe å bemerke til at spørsmålet tas opp til fornyet overveielse. Uttalelsen fra den svenske Generaltullstyrelsen som er kommet til dette rådsmøte nå, er svært velvillig. Det samme kan sies om den

uttalelse som er kommet fra den norske regjering. Det sies der at spørsmålet fortjener overveielse, men at saken reiser mange vanskelige spørsmål av ikke bare tollmessig, men også av stats- og folkerettslig karakter, som i tilfelle må utredes nærmere, men den har ikke noe mot at spørsmålet opptas til drøftelse med de svenske myndigheter.

Trafikkutvalget har under sitt arbeid med denne sak sett den under et noe videre perspektiv enn forslagsstillerne har gjort, og vi har redegjort for det i innstillingen, så jeg skal ikke gjenta det. Jeg vil bare understreke at spørsmålet har interesse også for den svensk-finske og den finsk-norske grense.

Under disse forhold har trafikkutvalgets innstilling fått en dobbelt adresse. For det første foreslår utvalget at Rådet anbefaler den norske og den svenske regjering å undersøke mulighetene for å foreta toll- og passkontroll ved felles stasjoner og/eller felles personale. Det anbefales som et ledd i disse undersøkelser forsøksvis å gjennomføre ordningen ved en av de mindre trafikkerte veier mellom de to land.

Denne del av forslaget omfatter altså det som forslagsstillerne har tenkt på, og jeg vil understreke at det er ikke bare en anbefaling til regjeringene om å undersøke saken, men også om å prøve den i praksis.

Den annen del av rekommendasjonen går ut på å henstille til de nordiske regjeringer å frita visse kategorier av innskrevet reisegods for tollettersyn, samt å undersøke hvilke lettelser og forenklinger som for øvrig kan gjennomføres i den internordiske samferdsel. Hva vi her har tenkt på, vil fremgå av innstillingen. Disse undersøkelser vil etter vår oppfatning mest hensiktsmessig kunne foretas av den nordiske parlamentariske komite for friere samferdsel.

Jeg vil få lov å anbefale rekommendasjonen til vedtagelse.

Efter at forhandlingen var erklæret

for avsluttet, foretoges votering ved navneoppråk.

For utvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Sigurdur Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, N. Chr. Christensen, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Raket Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjö Dahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo, Erling Wikborg og John Österholm.

Fraværende var:

K.-A. Fagerholm, Lennart Heljas, Per Hækkerup, K. Kleemola, Hertta Kuusinen, Finn Moe, Mauri Ryömä og Arthur Sundt.

Rekommendationen var således vedtaget med 61 stemmer.

11.

Trafikkudvalgets indstilling nr. 3 i anledning af meddelelser om rekommendation nr. 8/1954 angående et nordisk carnet-område (sag D 13).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterret-

ning og afvente nye meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 til næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

12.

Trafikudvalgets indstilling nr. 6 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 4/1954 angående toldlettelser ved forsendelser af oplysende film (sag D 9).

Udvalget havde indstillet,

1. at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning,
2. at rådet skulle samtykke i, at en ny rekommandation kunne antages i sagen ved denne session, og
3. at rådet skulle vedtage følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller påny til regeringerne at fastsætte regler, som gør det muligt at ind- og udføre film, filmstrips og lysbilleder af oplysende, kulturel og videnskabelig karakter uden toldeftersyn mellem de nordiske lande.

Victor Gram, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! I den rekommandation, som rådet vedtog under sin session i 1954, var der to spørgsmål, man anbefalede regeringerne at tage op til realisation.

Det ene var spørgsmålet om at gennemføre toldfrihed eller fritagelse for toldafgifter ved forsendelse af oplysende film, filmstrips og lysbilleder, som anvendes i det kulturelle og oplysende arbejde eller er af videnskabelig karakter. Den meddelelse, der foreligger ved denne session, og som er indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering, synes at vise, at de nordiske toldmyndigheder med hensyn til fritagelse for toldafgifter i princippet accepterer dette synspunkt, men

man må vel sige, at i praksis er man ikke kommet så forfærdelig langt ud over, at man ved direkte henvendelse til toldmyndighederne vil kunne opnå fritagelse for de pågældende afgifter.

Hvor vanskeligt det ligger med dette spørgsmål i praksis, vil jeg gerne have lov at give et eksempel på. Der er til rådets medlemmer omdelt en rapport over en prøvoforsendelse af film mellem den danske og den svenske forening Norden.

Jeg vil ikke påstå, at det er et skoleeksempel på, hvor vanskeligt det er at sende film fra det ene nordiske land til det andet, men den prøvoforsendelse, som her er foretaget, viser i hvert fald, hvilke overordentlige og vanskelige formaliteter man skal igennem, når det drejer sig om i det oplysende arbejde at skulle formidle film mellem de nordiske lande. Man ser ovenikøbet ved denne prøvoforsendelse, hvor den danske forening Norden sender en film til den svenske forening Norden, at først må den svenske forening Norden betale toldafgift, og da endelig den danske forening langt om længe efter en strøm af formaliteter får sin film tilbage, må også den betale toldafgift af sin egen film.

Jeg skal ikke gå i detaljer med denne rapport, men jeg kunne anbefale toldmyndighederne og specielt dem, der er ansvarlige for toldstyrelserne i de nordiske lande, at studere denne sag lidt nærmere, fordi den i virkeligheden giver udtryk for, hvor overordentlig besværligt man har det med hensyn til forsendelse af disse film.

Som jeg sagde, synes det af rapporten at fremgå, at man i princippet i de nordiske toldstyrelser er indstillet på at fritage for afgifter. Man kunne sige, at indtil man når videre, vil det være ønskeligt at anbefale alle oplysende institutioner og organisationer engang at henvende sig til de nordiske toldstyrelser for at få tilladelse til at ud- og indføre disse oplysende film; så ville

man undgå mange af de vanskeligheder, som i december og endnu i januar måned i år forekommer ved forsendelse af film.

Løsningen af dette spørgsmål i praksis må formentlig ses i forbindelse med det andet spørgsmål, som vi tog op i rekommandationen i 1954, nemlig spørgsmålet om uhindret forsendelse af oplysende og videnskabelige film mellem de nordiske lande, altså forsendelse uden toldeftersyn. Her er man åbenbart ikke kommet videre, end da vi drøftede det sidste gang. På den givne foranledning har trafikudvalget drøftet dette spørgsmål med en ekspert fra de danske toldmyndigheder og spurgt ham, om der vil være mulighed for at gennemføre forsendelser af den nævnte karakter gennem postvæsenet, ved at man hos toldmyndighederne fik udleveret beviser eller mærkater, som den pågældende institution eller organisation kunne forsyne filmsforsendelser med og dermed tage ansvaret for, at den pågældende forsendelse indeholdt oplysende eller videnskabeligt materiale. Når forsendelserne var forsynet med disse mærkater, skulle de aldeles uhindret kunne udleveres til adressaten uden nogen forsinkelse med toldeftersyn eller lignende, og når man tog en film i sin mappe og rejste til et andet nordisk land for at holde et foredrag, skulle man have garanti for, at man kunne slippe igennem tolden med filmen, uden at den blev tilbageholdt.

Med de lettelser, der er sket i den nordiske rejsetrafik, vil det i almindelighed ikke volde besvær, men man kunne jo komme ud for visse formaliteter, som krævede, at sådanne film skulle nøjere undersøges, og hvor foredragsholderen ganske enkelt måtte rejse videre uden at kunne tage sin film med. Eksempler herpå er også nævnt i trafikudvalget.

Udvalget må meget henstille, at man får løst disse spørgsmål. Vi tror, det vil være forholdsvis nemt, i overens-

stemmelse med de eksempler, vi har nævnt her, at finde frem til en ordning mellem de nordiske toldmyndigheder, således at det kulturelle og oplysende og forsåvidt også det videnskabelige arbejde kunne få hæderlige betingelser at arbejde under, når det drejer sig om udveksling af værdifuldt oplysningsmateriale mellem de nordiske folk. Som en konsekvens af disse betragtninger anbefaler jeg, at rådet følger trafikudvalgets indstilling.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,
vedtoges udvalgets indstilling, punkt 1.

Rådet tiltrådte derpå enstemmigt udvalgets indstilling, punkt 2.

Derefter foretoges votering ved navneoprøb om udvalgets indstilling, punkt 3.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, N. Chr. Christensen, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Gunnar Henriksson, Chr. I. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvold, Lárus Jóhannesson, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Roiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjödal, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Ste-

fånsson, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimø, Erling Wikborg og John Österholm.

Fraværende var:

Sigurður Bjarnason, Lennart Heljas, Håkon Johnsen, K. Kleemola, Finn Moe, Mauri Ryömä og Arthur Sundt.

Rekommandationen var således vedtaget med 62 stemmer.

13.

Trafikudvalgets indstilling nr. 7 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 9, pkt. 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelser i toldkontrollen med rejsende (sag D 6).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og for rådets vedkommende anse sagen for afsluttet.

Udvalgets indstilling vedtoges.

14.

Trafikudvalgets indstilling nr. 8 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheders forsendelser for toldgranskning (sag D 43).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser i sagen til næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

15.

Trafikudvalgets indstilling nr. 9 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund (sag D 2).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

16.

Trafikudvalgets indstilling nr. 11 i anledning af regeringsforslag angående samarbejde om transportøkonomisk forskning (sag A 27).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle vedtage følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at udtale sig om hensigtsmæssigheden af at indlede et nordisk samarbejde om transportøkonomisk forskning, herunder også om oprettelse af et koordineringsorgan for trafikforskning.

N. Chr. Christensen, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Dette forslag fra den norske regering åbner visse perspektiver, der endnu ikke kan overskues, men det vil fremtidig, når sagen er tilstrækkelig undersøgt, bane vej for et samarbejde, der kan blive af stor betydning.

Det norske forslag går i første række ud på, at der oprettes et professorat i transportøkonomi ved Norges handelshøjskole, og at der både ved Norges tekniske højskole og ved Oslo universitet findes udvej for at udbygge undervisningen i transportøkonomi, samtidig med at den videnskabelige forskning på dette område kommer ud af sin askepottilværelse. Dette er altså en rent national foranstaltning, som udvalget vedrørende transportspørgsmål har taget til efterretning, idet sagen endnu er på et undersøgelsesmæssigt stade.

Samtidig rejser den norske regering i sin henvendelse til Nordisk Råd spørgsmålet i videre udstrækning, idet man kommer ind på muligheden af at få etableret et koordineringsorgan for transportøkonomisk forskning i form af en fagkomité på 5—7 medlemmer med fast sekretariat. Det er tanken, at dette organ skal arbejde for koordinering og videreudvikling af transportøkonomisk forskning og undervisning,

at det skal danne bindeleddet mellem videnskabelige institutioner, læreanstalter, næringslivet og den offentlige forvaltning, at det skal arbejde for aktiv medvirken og økonomisk støtte fra næringslivet og det offentlige, og endelig at det skal arbejde for nordisk og andet internationalt samarbejde i den transportøkonomiske forskning og undervisning.

Det fremgår af indstillingen, at i flere af de transportmæssigt set mest fremskredne lande har man i erkendelse af transportens særegne betydning for den nationale økonomi organiseret en transportøkonomisk forskning. Blandt Nordens lande er Sverige længst fremme. I Danmark har man bl. a. et professorat ved Den polytekniske Læreanstalt i vej- og jernbanebygning, herunder transportøkonomi, ligesom man ved universiteterne i København og Aarhus beskæftiger sig med spørgsmålet, men kun som bifag. Nogen koordination af bestræbelserne findes ikke. I Norge undersøger man nu forholdene med henblik på en udbygning af såvel universitetet som de tekniske højskoler og endvidere med henblik på oprettelse af et koordineringsorgan, der kan samle interessen og kræfterne, når det gælder forskningen.

For udvalget har der foreligget en række sagkyndige udtalelser, navnlig fra svensk side. Det fremgår heraf, at den svenske transportforskningskommissions virksomhed finansieres dels af staten, dels af private virksomheder, og at udgifterne hertil i 1955 var 120 000 svenske kroner. Allerede nu er et vist samarbejde i gang mellem Akademiet for de tekniske Videnskaber i Danmark, produktivitetsforskningen i Finland, Studieselskabet for norsk industri og Ingeniørvidenskabsakademiet i Sverige. Der er også kontakter til internationalt arbejde på dette område.

Alligevel er forskningen vedrørende transportproblemer meget spredt, ikke alene de nordiske lande imellem, men

også indenfor de enkelte nordiske lande. Der kan findes eksempler på, at videnskabsmænd, f. eks. i Danmark, foretager undersøgelser vedrørende visse forhold, uden at de pågældende videnskabsmænd har kendskab til, at deres kolleger beskæftiger sig med de samme problemer. Organiseret udveksling af erfaringer finder ikke sted i større udstrækning, og det har været fremhævet overfor udvalget, at et koordineringsorgan her vil være af den største betydning, tidsbesparende og besparende i økonomisk henseende.

I Danmark investeres der årligt to milliarder kr. til transportformål, og det har under hensyn til disse vældige beløb været fremholdt overfor de danske udvalgsmedlemmer, at videnskabelig forskning kunne betyde, at man undgik store fejlinvesteringer, og at det derfor ville betale sig at udbygge forskningen. Lignende synspunkter kendes fra de andre nordiske lande. Også den rent pædagogiske side må tages i betragtning.

Trafikken er i rivende udvikling både på landevejene, banerne, på havet og i luften. Flere og flere unge må gøres interesserede i at dygtiggøre sig til det arbejde, der er forbundet med denne udvikling, og hertil vil en udbygning af de tekniske læreanstalters videnskabelige linie i trafikforskningens tjeneste kunne bidrage.

Den norske regering har ønsket, at Nordisk Råd skulle udtale sig om, hvorledes man i andre nordiske lande ser på spørgsmålet. Udvalget finder, at der her rejses et nordisk problem med vide perspektiver, men man kan ikke på grundlag af de sparsomme oplysninger, der findes, overskue rækkevidden af og mulighederne for at få et virkelig nordisk samarbejde i gang på transportforskningens område. Udvalget finder, at der tiltrænges yderligere oplysninger, og det må derfor henstille til de nordiske landes regeringer at fremskaffe disse oplysninger og i det hele taget at udtale

sig om hensigtsmæssigheden af at indlede et nordisk samarbejde om transportøkonomisk forskning, herunder især om oprettelse af et koordineringsorgan for trafikforskning med udveksling af erfaringer. Når disse oplysninger foreligger, men heller ikke før, må tiden være inde til, at rådet kan viderebehandle spørgsmålet.

Med disse ord skal jeg på udvalgets vegne anbefale udvalgets indstilling.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet, foretoges votering ved navneopråb om udvalgets indstilling.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, N. Chr. Christensen, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Eijer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lenart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Urho Kähkönen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjö Dahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo, Erling Wikborg og John Österholm.

Fraværende var:

Håkon Johnsen, K. Kleemola, Finn Moe, Mauri Ryömä og Arthur Sundt.

Rekommandationen var således vedtaget med 64 stemmer.

17.

Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 1 i anledning af medlemsforslag om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde (sag A 20).

Udvalget havde indstillet, at rådet ikke skulle foretage sig videre i sagen.

Bertel Dahlgaard, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. pæresident! Jeg skal tillade mig for rådet at forelægge det økonomiske udvalgs indstilling i anledning af det af hr. Ohlon forelagte medlemsforslag om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde.

Der har for udvalget foreligget en række udtalelser i sagen, nemlig fra det svenske statistiske centralbureau, det statistiske bureau i det svenske kommerskollegium, det finlandske statistiske centralbureau og det danske statistiske departement. I disse udtalelser redegøres der for det omfattende samarbejde mellem de statistiske centralstyrelser, som allerede finder sted, og som stadig udbygges, bl. a. i forbindelse med det nordiske økonomiske samarbejde. Af udtalelserne fremgår, at de statistiske centralstyrelser ser med afgjort betænkelighed på muligheden af en centraliseret bearbejdning af det statistiske grundmateriale fra de nordiske lande, hvilken betænkelighed nærmere motiveres, og udvalget tager dette til efterretning. Udvalget er iøvrigt enig med forslagsstilleren i, at en udvidelse af den samnordiske publikationsvirksomhed bør foregå, efterhånden som behovet herfor opstår som led i det nordiske samarbejde.

Endelig udtaler udvalget forventning om, at et af det finlandske statistiske centralbureau fremsat ønske om et nærmere samarbejde mellem vedkommende nordiske myndigheder til muliggørelse af en rejse- og flytningssta-

tistik tages op til videre drøftelse mellem myndighederne i de nordiske lande.

Jeg skal på udvalgets vegne indstille, at rådet ikke foretager sig videre i sagen.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,
vedtoges udvalgets indstilling.

18.

Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 2 i anledning af medlemsforslag om samordning af nordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning vedrørende indkomst og formue (sag A 28).

Udvalget havde indstillet, at rådet vedtog følgende rekommandation:

Rådet rekommanderer regeringerne at søge klarlagt, hvilke ændringer i gældende overenskomster og i gældende lovregler eller administrativ praksis der vil være ønskelige til undgåelse af dobbeltbeskatning mellem de nordiske lande. Rådet imødeser meddelelser herom fra regeringerne til rådets næste session.

Emil Jónsson, Island (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Årsagen til, at dette forslag er kommet frem, er først og fremmest den, at der hjemme i Island er opstået visse vanskeligheder i forbindelse med opkrævning af skat af indkomst i en forholdsvis kort arbejdsperiode hos folk fra et andet nordisk land. Dette er sket til trods for, at der findes overenskomster om undgåelse af dobbeltbeskatning mellem Island og to af de nordiske lande, nemlig Danmark og Sverige, hvorigennem en stor del af disse problemer naturligvis løses. Disse to overenskomster er ganske vist ikke af ny dato, den ene er fra 1937, den anden fra 1939, og de er desuden bygget op på forskellige principper, således at to sager, der i skatteteknisk henseende er analoge, får en forskellig

behandling, efter som de hører under den ene eller den anden af overenskomsterne. Dette har henledt tanken på, om det ikke var muligt at komme til en mere ensartet fremgangsmåde, bl. a. med det for øje at undgå dobbeltbeskatning. I det medlemsforslag, der er stillet af hr. Gisli Jónsson, er endvidere den tanke fremsat, om det ikke var muligt at få en fælles nordisk ordning på dette område, således at hvert land ikke behøvede at afslutte fire forskellige overenskomster, men i stedet kunne undertegne en fælles overenskomst eller en konvention, hvad man nu vil kalde det.

Ved behandlingen i det økonomiske udvalg af denne sag er der imidlertid fremlagt en skrivelse fra det danske skattedepartement, hvori det udtales, at departementet næppe anser det for gennemførligt, sålænge der består så stor forskel på skattesystemets opbygning i de enkelte nordiske lande, som det for tiden er tilfældet, at afslutte en fælles nordisk konvention på dette område. Men dette udelukker ikke, står der i skattedepartementets skrivelse, bestræbelser for at tilnærme de nordiske landes interne skatteregler, herunder navnlig reglerne om skattepligtens indtræden og ophør, så meget som muligt til hinanden, og det udelukker ikke, at man iøvrigt bestræber sig for ved indgåelse af dobbeltbeskatningsoverenskomster de nordiske lande imellem at løse ensartede spørgsmål på ensartet måde. På den anden side er der i denne skrivelse gjort opmærksom på, at der dels findes og dels er under forberedelse de nordiske lande imellem overenskomster om bistand i skattesager, som har vist sig at være af stor praktisk betydning, og at der vel kunne være mulighed for, at disse overenskomster kunne afløses af en internordisk konvention, der kunne tiltrædes af samtlige nordiske lande.

I det nordiske økonomiske samarbejdsudvalgs beretning om nordisk

økonomisk samarbejde, som er forelagt nu, kommer man også ind på dette beskatningsspørgsmål. Det står på side 692 i beretningen, og det siges der, at i hvert fald en af dobbeltbeskatningsaftalerne nu er under revision. Det økonomiske udvalg er derfor enigt med forslagsstilleren i, at der er behov for forbedringer af de mellem de nordiske lande bestående dobbeltbeskatningsaftaler og af de interne lovregler og den administrative praksis, som der her er tale om.

Udvalget mener dog på grund af sagens komplicerede natur, at det ikke nu er i stand til klart og udtømmende at angive, hvilke forbedringer der bør søges gennemført. Det vil derfor gerne have sagen klarlagt, og udvalgets betænkning munder ud i den anførte indstilling.

Denne udvalgets indstilling tillader jeg mig da, hr. præsident, på udvalgets vegne at anbefale til vedtagelse.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet, foretoges votering ved navneopråb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Mauri Ryömä, Bent Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Raket

Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjö Dahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo, Erling Wikborg og John Österholm.

Fraværende var:

Sigurður Bjarnason, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Trond Hegna, Eino Kilpi, K. Kleemola, Hertta Kuusinen, Jon Leirfall, Finn Moe, Harald Nielsen og Arthur Sundt.

Rekommandationen var således vedtaget med 58 stemmer.

19.

Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 3 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri (sag D 7).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

20.

Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 4 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelser ved midlertidig indførelse af anlægsmaskiner m. m. (sag D 37).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til næste session.

Martin Skoglund, Sverige (udvalgets talsmand): Herr president! Det förefaller logiskt, när vi söker åstadkomma en friare arbetsmarknad mellan de nordiska länderna, att också anläggnings-

och entreprenadföretag får möjlighet att röra sig friare över samma område och får större möjligheter att utan särskilda tullavgifter föra sina maskiner över gränserna. Jag tror för min del, att sådana åtgärder skulle främja och stärka konkurrensen på byggnads- och anläggningsområdet och att detta i sin ordning också skulle verka gynnsamt ur kostnadssynpunkt.

Mellan Finland och Sverige råder redan nu i betydande utsträckning tullfrihet beträffande anläggningsmateriel. Island kräver icke heller tullavgifter för sådana anläggningsmaskiner som föres in för kortvarigt bruk och som sedan återsändes. Sverige medger på särskild framställning tullfrihet under viss tid för vissa maskiner och redskap, som införes för arbete för allmänt behov eller annat allmännyttigt företag. Danmark och Norge har strängare bestämmelser. Det har hänt, efter vad som sagts, att man samma år med korta mellanrum fört maskiner fram och tillbaka och varje gång fått betala vissa tullavgifter.

Nu har efter hemställan från Nordiska rådet undersökningar ägt rum och förhandlingar förts mellan myndigheter i Sverige, Danmark och Norge. Danska finansministeriet hänvisar till mestgynnadationsklausulen och anför vissa betänkligheter mot att begränsa medgivna tullåttnader till endast de nordiska länderna. Ministeriet har dock ifrågasatt möjlighet till en begränsad tullfrihet, graderad efter längden av den tid materielen varit använd i landet. Vid möte i Oslo i juni 1955 har den norska tullstyrelsen uttalat sig välvilligt om det danska förslaget. Svenska generaltullstyrelsen har hänvisat till pågående utredning i 1952 års tulltaxekommitté och vill innan denna förts längre icke uttala sig i saken. Det förefaller dock som om den svenska generaltullstyrelsen är införstådd med att nuvarande svenska bestämmelser inte är tillfredsställande och gärna

skulle vilja medverka till en annan ordning.

Det ekonomiska utskottet föreslår nu, att nordiska ekonomiska samarbetsutskottet skall vidarebehandla denna fråga, och förutsätter att man söker nå en lösning utan att avvakta införandet av en gemensam nordisk marknad.

Utskottet hemställer alltså, att rådet "tager sagen til efterretning og afventer nye meddelelser".

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

21.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 5 i anledning af medlemsforslag om oprettelse af et nordisk sygehustidsskrift (sag A 9).

Udvalget havde indstillet, at rådet vedtog følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at undersøge spørgsmålet om skabelsen af et fælles nordisk sygehustidsskrift.

Anders Pettersson, Sverige (udvalgets talsmand): Herr president! Här föreligger ett medlemsförslag, men den medlem, som har väckt förslaget, är själv inte närvarande. Det är en medlem, om vilken jag tror det är riktigt att säga att han när det gäller svenskt sjukhusväsen har större insikter än någon av oss och alltså kan bedöma det både med avseende på dess fel och dess förtjänster. Det resultat han har kommit till är, att det visserligen inte saknas tidskrifter på detta område men att vi dock inte har någon sådan tidskrift, som behandlar det egentliga detaljarbetet inom själva sjukhusväsendet. Förslagsställaren menar att detta är ett område, där en samordning bör ske genom att det skapas en bra

redigerad och väl skött tidskrift. Han menar också, att de olika nordiska länderna vart och ett för sig inte har så lätt att ordna denna sak, då det här gäller en ekonomisk fråga, och att de därför bör gå tillsammans.

Förslaget är tillstyrkt av alla de myndigheter, som har yttrat sig över det. Det utskott, som har haft ärendet om hand, har också anhållit att regeringarna undersöker de praktiska möjligheter som finns för att skapa en sådan tidskrift, som kan bli till gagn för alla de nordiska länderna.

Utskottet hemställer alltså, att rådet antar följande rekommendation: Nordiska rådet hemställer till regeringarna att närmare undersöka spørsmålet om skapandet av en gemensam nordisk sjukhustidskrift.

Jag ber, herr president, att få tillstyrka detta förslag.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet, foretoges votering ved navneopråb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Ásgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, K. Kleemola, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Bertil Ohlin, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Mauri Ryömä, Bent

Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnild Sandström, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjødahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernhard Stefánsson, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimö, Erling Wikborg og John Österholm.

Stemte ikke:

Einar Foss, Sven Em. Ohlon.

Fraværende var:

Kaj Bundvad, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Victor Gram, Trond Hegna, Emil Jónsson, Eino Kilpi, Finn Moe, Harald Nielsen, Rakel Seweriin og Arthur Sundt.

Rekommandationen var således vedtaget med 56 stemmer.

22.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 7 i anledning af meddelelse om rekommendation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede ILO-konventioner (sag D 12).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelsen til efterretning og afvente ny meddelelse i sagen til næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

Præsidenten: Jeg skal meddele at sak nr. 3 på dagsordenen må utsettes til i morgen. Det er ikke flere saker på dagsordenen. Neste møte vil bli holdt i morgen torsdag den 2. februar kl. 13³⁰.

Mødet hævet kl. 16⁴⁵.

Protokol

5. møde

Torsdag den 2. februar 1956 kl. 13.30

Præsidenter: Nils Hønsvald (1—9) og K.-A. Fagerholm (21)

Dagsorden:

1. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 12 i anledning af medlemsforslag vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris til præsident J. K. Paasikivi (sag A 29).

2. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 14 i anledning af medlemsforslag om udgivelse af en nordisk domssamling (sag A 26).

3. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 15 i anledning af udsat sag om organiseringen af det nordiske lovsamarbejde (sag A 3).

4. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 16 i anledning af beretning fra Det nordiske Udvalg for Lovsamarbejde (sag C 1).

5. Kulturudvalgets indstilling nr. 3 i anledning af beretning fra Nordisk Kulturkommission (sag C 2) samt

tillæggsforslag angående ophævelse af told og importrestriktioner for bøger og tryksager indenfor det nordiske område.

6. Kulturudvalgets indstilling nr. 4 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde (sag D 5).

7. Kulturudvalgets indstilling nr. 5 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur (sag D 8), samt

tillæggsforslag i sagen.

8. Kulturudvalgets indstilling nr. 9 i anledning af medlemsforslag om oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut (sag A 10) samt

ændringsforslag om nordisk samvirke indenfor ernæringsforskningen.

9. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 4 i anledning af udsat sag om organiseringen af sundhedssamarbejdet (sag A 6).

10. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 6 i anledning af medlemsforslag om samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshæmmedes) problemer (sag A. 11).

11. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 8 i anledning af udsat sag om ensartet nordisk abortlovgivning (sag A 1).

12. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 9 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet (sag D 15).

13. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 10 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik (sag D 16).

14. Trafikudvalgets indstilling nr. 12 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion (sag D 1),

meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster (sag D 11),

meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 angående korsbåndstakster og teleprinter- og telexstakster (sag D 47) samt

beretning fra Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. (sag C 4).

15. Trafikudvalgets indstilling nr. 14 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed (sag D 14).

16. Trafikudvalgets indstilling nr. 15 i anledning af beretning om vejforbindelser Norge-Sverige 1955 (sag C 9).

17. Trafikudvalgets indstilling nr. 16 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanetakster m. m. (sag D 41).

18. Trafikudvalgets indstilling nr. 17 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande (sag D 39).

19. Trafikudvalgets indstilling nr. 18 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser (sag D 10).

20. Trafikudvalgets indstilling nr. 19 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelser for den internordiske bus- og lastbiltrafik (sag D 40).

21. Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 5 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående nordisk økonomisk samarbejde (sag D 27),

beretning om nordisk økonomisk samarbejde (sag C 5) samt

medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde (sag A 23).

Ang. dagsordenen:

Efter derom fremsat anmodning vedtog rådet, at de på dagsordenen optagne

punkter kunne optages til behandling i dette møde, skønt nogle af de pågældende udvalgsindstillinger først var afgivet den foregående dag.

1.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 12 i anledning af medlemsforslag vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris til præsident J. K. Paasikivi (sag A 29).

Udvalget havde indstillet, at rådet ikke skulle foretage sig noget i denne sag.

Mauri Ryömä, Finland: Herr President! De finska initiativtagarna beklagar, att Finlands första och denna gång enda initiativ inte lyckats vinna gehör hos juridiska utskottet. Det är desto större skäl att beklaga detta, som den motivering utskottet anför icke verkar övertygande. För det första borde det vara självklart att ehuru norska stortingets Nobelkommitté givetvis i sin verksamhet följer blott sina egna och inte några andra stadgar så följer å andra sidan även Nordiska rådet blott sina egna stadgar och Nobelkommitténs stadgar kan inte i minsta mån begränsa rådets rätt att fatta beslut eller uttala sin åsikt. För det andra är det direkt svårt att förstå vad utskottet önskar säga då det uttalar att frågan om president J. K. Paasikivis fredspris icke vore en sak som förutsättes i stadgans 1 §. Jag nöjer mig med att hänvisa till riksdagsman Eino Kilpis anförande vid remissdebatten och till uttalanden som kända parlamentariker i olika skandinaviska länder redan tidigare gjort i offentligheten, parlamentariker, bland vilka rådets nyssvalde, högt uppskattade förste ordförande återfinnes. För det tredje kan det konstateras, att de båda omständigheter utskottet anför i motiveringen

utesluter varandra. Dessutom är det lätt att inse, att intetdera motivet hade bort utgöra formellt hinder för initiativets godkännande.

Som betänkandets positiva sida förblir dock, att utskottet ej velat bestrida det sakliga berättigandet i initiativet, alltså president Paasikivis stora förtjänster vid stärkandet av freden i Norden. Dessutom har det på olika håll i medlemsstaterna i offentligheten framkommit en positiv inställning till president Paasikivis kandidatur. Initiativtagarna finner det därför ej nödigt att framställa ett från betänkandet avvikande förslag utan anser att syftet med initiativet redan nu åtminstone delvis har blivit nått.

Vi vill försäkra, att vi är djupt tack samma särskilt mot vårt danska värdfolk för den uppmärksamhet och välvilja som kommit vårt initiativ och den fredslinje president Paasikivis namn symboliserar till del. Det står utom allt tvivel att denna välvilja högt uppskattas i Finland som en faktor ägnad att alltmer fördjupa och stärka vänskapen mellan våra folk. Jag tillönskar denna vänskap fortsatt framgång.

Erling Wikborg, Norge (udvalgets talsmand): Det juridiske udvalg har overhodet ikke tatt realiteten i denne saken opp til drøftelse, av den enkle grunn at vi fant at vi av formelle grunner ikke hadde anledning til å ta spørsmålet opp til drøftelse og vedtak. For det første bygger vi denne enstemmige oppfatning på vedtektene for Det nordiske råd, deres § 1, hvor det heter at Det nordiske råd er organ for

„samraad om spørgsmaal der angaar samvirken av disse lande eller nogen av dem.“

Det spørsmål som her er forelagt oss i medlemsforslaget, vedrører ikke „samvirken“ mellom de nordiske land. Dessuten har Det nordiske råd som sådant ingen forslags- eller anbefalingsrett

etter Nobelkomiteens særskilte bestemmelser angående utdelingen av Nobels fredspris. Etter disse særskilte bestemmelsers § 3 er det bare enkeltindivider i 7 forskjellige kategorier som har anledning til å fremsette forslag. Det er fungerende og tidligere medlemmer av Det norske Stortings Nobelkomite, det er medlemmer av de forskjellige staters nasjonalforsamlinger og regjeringer samt medlemmer av Det Interparlamentariske Forbund, og så er det en rekke andre individer av nærmere fastlagte kategorier. Det er ingen institusjon, det er ingen forsamling, som i det hele tatt er tillagt retten til å fremsette forslag.

Det er klart at vi i det juridiske utvalg for vi kunne ta saken opp til realitetsbehandling, måtte undersøke om det overhodet etter Nobelinstituttets egne vedtekter var anledning til å fremsette et forslag eller et ønskemål. Det mener vi det ikke er, og vi mener i motsetning til den foregående taler at Det nordiske råd ikke kan ha noen videregående rett enn f. eks. en av nasjonalforsamlingene ville ha i et tilfelle som dette. Av disse grunner har vi funnet å måtte innstille — og det er en enstemmig innstilling — at Rådet ikke foretar seg noe i denne sak.

Med dette har vi overhodet ikke tatt standpunkt til hvorvidt vi hver for oss individuelt måtte mene at president Paasikivi er verdig til Nobelprisen eller ei. Den side av saken har ikke vært drøftet. Det er meget mulig at mange medlemmer av denne forsamling har innsendt forslag om at Paasikivi må få fredsprisen. Derom vet vi intet. Ihvertfall går jeg ut fra at de tre finske forslagsstillere har innlevert i rett tid forslag til Nobelkomiteen, som da i sin tid vil ta standpunkt til samtlige de forslag som er innsendt.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet,
vedtoges udvalgets indstilling.

2.

**Det juridiske udvalgs indstilling nr. 14
i anledning af medlemsforslag om udgi-
velse af en nordisk domssamling
(sag A 26).**

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle beslutte at udsætte sagen til næste session.

Erling Wikborg, Norge (udvalgets talsmand): Denne saken er av spesiell interesse for jurister, men jeg vil allikevel gjerne si noen ord om den, fordi den gjelder et forhold som har en ikke liten betydning for det nordiske samarbeidet i sin helhet.

Allerede for 85 år siden, nemlig i 1872 under det første nordiske juristmøte som har vært avholdt — det ble avholdt her i København — fremkom det forslag om at man burde gå til felles nordisk lovgivning på visse rettsfelter, og den første fellesnordiske loven fikk vi i 1880 — det var den tidligere veksellov. Siden den tid har vi fått en rekke nordiske lover, og arbeidet pågår for fullt den dag i dag. Det vil fremgå av de saker som senere følger.

Nå består rettsenhet jo i to ting — for det første at vi har felles lover, men for det annet spiller det også en stor rolle om disse lovene blir fortolket og forstått og praktisert noenlunde likt i våre forskjellige land, slik at vi for å få rettsenhet trenger både felles lover og felles rettspraksis. På dette siste område har vi bare på noen ganske spesielle felter hatt felles nordiske domssamlinger. Vi har det når det gjelder sjøretten, og vi har også fått det når det gjelder forsikringsrett, men vi savner adgang til i våre forskjellige land å gjøre oss løpende kjent med de dommer i våre naboland som fortolker disse fellesnordiske lovene. Derfor er den tanken kommet opp at vi burde få på felles nordisk basis en domssamling som tar opp de dommer som avses i våre

forskjellige land på grunnlag av lover som er gitt i nordisk regi.

Det er et stort problem hvordan det skal ordnes. Vi har drøftet det inngående i det juridiske utvalg. Jeg skal ikke gå inn på de mange rent saklige og tekniske momenter som der gjør seg gjeldende, for vi er blitt enige om at saken for øyeblikket ikke er moden til noen realitetsavgjørelse, men at den bør gjøres til gjenstand for nærmere drøftelse mellom justisministeriene i våre nordiske land og den nimanntkomite som blir utnevnt av Rådet til å behandle den juridiske komites saker mellom sesjonene. Og vi håper at det allerede til neste sesjon vil kunne fremsettes et positivt forslag som åpner veien for at vi får en slik felles nordisk domssamling eller et felles nordisk domsregister — det siste vil sannsynligvis være tilstrekkelig.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

3.

**Det juridiske udvalgs indstilling nr. 15
i anledning af udsat sag om organisering
af det nordiske lovsamarbejde
(sag A 3).**

Udvalget havde indstillet, at rådet vedtog følgende rekommandation:

Rådet henstiller til regeringerne at drage omsorg for, at samarbejdet i lovgivningsspørgsmål med nordisk aspekt tilrettelægges således, at den størst mulige overensstemmelse opnås mellem landenes lovgivning, og henleder i denne forbindelse særlig opmærksomheden på det ønskelige i, at samarbejdende kommissioner i de forskellige lande afgiver betænkning samtidig, at fællesnordiske lovforslag behandles samtidig i de forskellige landes parlamenter, samt i, at samarbejdet ved lovforberedelsen udstrækkes ud over kommissionsarbejdet

i form af gensidig orientering mellem vedkommende embedsmænd og eventuelt tillige ved direkte forbindelse mellem de enkelte landes parlamentsudvalg eller forelæggelse af lovforslag for rådet, hvor disse fremgangsmåder kan antages at øge mulighederne for et fælles resultat af lovgivningsarbejdet.

Olov Rylander, Sverige (udvalgets talsmand): Sjumannautskottet har övervägt frågan om lagstiftningsarbetets organisation över huvud taget. Man har därvid kommit till det resultatet, att det inte finns någon anledning att nu ändra sammansättningen av det nordiska utskottet för lagsamarbete, men det är vissa andra saker som sjumannautskottet har velat framhäva.

Man har på det hela taget funnit ett närmare samarbete vid förberedelsen av nya lagar vara önskvärt. Man har sålunda ansett, att parallella kommissioner i de olika länderna såvitt möjligt borde avge sina betänkanden samtidigt, att lagförslag på grundval av dessa betänkanden såvitt möjligt borde framläggas samtidigt i de olika länderna och att under direkta förhandlingar mellan ämbetsmännen i de olika länderna det borde tillses, att ungefär likalydande lagförslag, som avlämnats till regeringarna, inte under administrationens behandling avlägsnas från varandra. Vidare bör man ha uppmärksamheten riktad på möjligheten att förelägga Nordiska rådet lagförslag före eller under parlamentsbehandlingen. Slutligen bör det vara möjligt att låta de enskilda ländernas parlamentsutskott träda i direkt förbindelse med varandra, för den händelse det skulle anses vara av betydelse. Detta har ju hänt en gång tidigare, före Nordiska rådets tillkomst, då förslagen till nya medborgarrättslagar handlades på det sättet. Att samarbetet utsträcker över själva kommittéstadiet finner sjumannautskottet viktigt också av den grun-

den, att det under remissbehandlingen i ett land kan framkomma nya upplysningar och synpunkter av värde även för avgörandet i ett annat land.

Sjumannautskottet har i detta sammanhang överlagt med justitieministrarna. Däremot har det inte varit möjligt att överlägga med andra ministrar, som också har lagfrågor med nordisk aspekt att handlägga. Det har emellertid varit glädjande, att justitieministrarna helt anslutit sig till dessa tankelinjer.

Sjumannautskottet har velat få denna ordning knäsat genom att utverka en rekommendation i ämnet, och jag tillåter mig att yrka bifall till en sådan rekommendation.

Einar Foss, Danmark: Hr. præsident! Jeg bemærker, at den rekommandation, der her foreligger, i sin ordlyd er meget omfattende. Jeg tillader mig her at henvise til de bemærkninger, som jeg gjorde vedrørende en anden sag ved vor første generalbehandling. Hvis man havde taget forbehold i den retning, at man kun skulle beskæftige sig med lovgivningsarbejde, der havde virkelig betydning for fællesskabet, kunne jeg for min del have tiltrådt den foreliggende rekommandation, men da den er affattet i sådan almindelighed, og da jeg ikke har deltaget i det juridiske udvalgs møder og beklager, at jeg ikke er bedre orienteret, end jeg er, må jeg erklære, at jeg vil afholde mig fra at stemme.

Præsidenten: Jeg gjør oppmerksom på at det i rekommandasjonen henstilles til regjeringene å sørge for at samarbeidet i lovgivningsspørsmål med nordisk aspekt tilrettelegges således . . . o. s. v. Det gjelder altså bare lovgivningsspørsmål som har nordisk aspekt.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet, foretoges votering ved navneopråb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Ásgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Hákon Johnsen, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, K. Kleemola, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Harald Løbak, Eino Malkamäki, Harald Nielsen, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Mauri Ryömä, Bent Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjödahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo, Erling Wikborg og John Österholm.

Stemte ikke:

Einar Foss og Jon Leirfall.

Fraværende var:

N. Chr. Christensen, K.-A. Fagerholm, Chr. L. Holm, Emil Jónsson, Hertta Kuusinen, Väinö Leskinen, Finn Moe, Bertil Ohlin og Arthur Sundt.

Rekommandationen var således vedtaget med 58 stemmer.

4.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 16 i anledning af beretning fra Det nordiske Udvalg for Lovsamarbejde (sag C 1).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage beretningen til efterretning.

Udvalgets indstilling vedtoges.

5.

Kulturudvalgets indstilling nr. 3 i anledning af beretning fra Nordisk Kulturkommission (sag C 2) samt tillægsforslag angående ophævelse af told og importrestriktioner for bøger og tryksager indenfor det nordiske område.

Udvalget havde indstillet,

1. at rådet skulle tage Nordisk Kulturkommissions beretning til efterretning og

2. vedtage følgende rekommandationer:

a. Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der i hvert af de nordiske lande stilles et beløb svarende til 7 500 n. kr. til rådighed, således at kulturkommissionens udredning af spørgsmålet om oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur kan føres videre.

b. Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for at ophæve told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område.

Rickard Sandler, Sverige (udvalgets talsmand): Herr president! Först ett ord om det förfaringssätt, som kulturutskottet har använt, detta med hänsyn till ett par efterföljande punkter på dagordningen. Vi har konstaterat att samma ämne behandlas dels i vissa meddelanden och dels i berättelsen från kulturkommissionen. Att då göra en dubbelskrivning har vi inom utskottet ansett föga lämpligt. Vi har velat koncentrera skrivningen till ett ställe, och eftersom arbetet på dessa områden alltmer koncentreras i kulturkommissionen, har vi ansett det vara bäst att göra denna redovisning i samband med behandlingen av kulturkommissionens berättelse. Därjämte har varje medlemsförslag i största korthet redovisats för sig, såsom vi finner i de efterföljande punkterna.

Kulturutskottet har vid genomgång av dessa meddelanden och kultur-

kommissionens berättelse funnit anledning att göra ett antal uttalanden och kommer därjämte med rekommendationer i två hänseenden.

De uttalanden, som jag i korthet vill fästa uppmärksamheten på, gäller först att en förhoppning uttryckes, att det planerade samarbetet på marinbiologiens område snarast skall kunna realiseras.

Det finns därefter ett rätt långt uttalande i ett i och för sig mycket bekymmersamt ärende. Det förhåller sig så, att det under den fortgående utgivningen av ett kulturhistoriskt lexikon, som behandlar kulturförhållandena i Norden under medeltiden, har skett en omläggning av principerna för utgivningen, som resulterat nära nog i en tredubbling av omkostnaderna. Det är nu faktiskt fråga om en mycket stor sak med en kostnad av över en och en halv miljon kronor. Utskottet har i detta ärende icke haft att behandla något förslag från vare sig någon regering eller någon medlem. Det som har givit utskottet anledning att sysselsätta sig med saken är ett meddelande i kulturkommissionens berättelse om att kulturkommissionen har behandlat denna sak och underställt de olika nordiska regeringarna frågan om medels beviljande.

Vid granskningen av de omständigheter, som här föreligger, har utskottet funnit sig nödsakat att göra det uttalandet, efter den omläggning som skett i fråga om utgivningsprinciperna, att regeringarna inte kan ha förpliktat sig att säkra verkets genomförande på sådana ändrade villkor, som fullständigt kullkastar den ursprungliga beräkningen av kostnaderna. Vi har för vår del icke ansett oss i detta ekonomiskt vittutseende ärende kunna göra någon rekommendation. Visserligen erkänner vi, att det verk det här gäller kan bli ett värdefullt bidrag till nordisk kulturhistoria, men vi har inte ansett oss kunna gå längre än att till sist säga, att utskottet anser att det nu ankommer på

regeringarna att undersöka vilka möjligheter som kan finnas att fullfölja arbetet.

Vi har därefter konstaterat, att i Danmark efter önskemål, uttryckta tidigare i Nordiska rådet, nu har blivit tillsatt en språknämnd, vilket vi med tillfredsställelse noterar.

Ett medlemsförslag angående översättning av nordisk skönlitteratur har föranlett utskottet att utse en särskild talesman, herr Ole Bjørn Kraft. Jag skall därför inte närmare ingå därpå utan överlåta åt honom att säga några ord i detta ämne, som har föranlett utskottet att göra en rekommendation.

Beträffande samarbetet på musikens område noterar man, att det föreligger ett förslag från kulturkommissionen, och man noterar med tillfredsställelse, att den har förklarat sig beredd att ange vissa riktlinjer för användning av subsidier på detta område.

Det konstateras vidare beträffande dramatisk konst, att Norge och Sverige ställt medel till förfogande och att man från Danmarks sida förklarat sig villig att begära en motsvarande bevilning. Också Island har förklarat att det gärna vill delta i detta nordiska samarbete, och man uttrycker nu förhoppningen att det också skall bli möjligt för Finland att ge ett bidrag, så att det nordiska samarbetet blir allmänt på detta område.

De två rekommendationer, som utskottets utlåtande utmynnar i, är dels en rekommendation beträffande översättning till världsspråk av nordisk skönlitteratur. Denna rekommendation går ut på att i vart och ett av de nordiska länderna ett belopp av 7 500 kronor ställs till förfogande för att utredningen av denna fråga skall kunna fullföljas. Den andra rekommendationen är ett bifall utan vidare omständigheter till herr Finn Moes tillägsförslag om upphävande av tull och importrestriktioner på böcker och trycksaker. Vi har inom utskottet varit

fullständigt övertygade av herr Finn Moes motivering här inför Nordiska rådet, och utskottet har därför velat göra en rekommendation i detta ämne.

Jag hemställer nu om bifall till de bägge rekommendationer, som rådet föreslår, och i övrigt att berättelsen tages till efterrättelse.

Præsidenten: Det vil sikkert være mest praktisk at behandle de enkelte punkter i udvalgets indstilling hver for sig.

1. Nordisk samarbejde indenfor marinbiologi.

Ingen bad om ordet.

2. Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder.

Undervisningsminister Bonikolt, Danmark: Hr. præsident! Jeg vil gerne understrege, at bidragyderne til dette værk, Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder, som meddelt i indstillingen er højt kvalificerede forskere. Jeg vil tilføje, at den administrerende leder, dr. Lis Jacobsen, er en højt fortjent forsker, der har forestået imponerende udgivelser, først og fremmest den store Ordbog over det danske Sprog. Dr. Lis Jacobsens forskningsresultater vedrørende runeindskrifternes tydning er af direkte fælles nordisk betydning.

Jeg vil også gerne meddele, at ledelsen af de hidtidige værker har været præget af fremragende dygtighed, omhu og præcision. Lederen har behandlet sine medarbejdere fair og aldrig nogen- sinde handlet til egen økonomisk fordel. Dr. Lis Jacobsens indsats er omgivet af respekt og ærbødighed.

Når de nordiske regeringer ydede bidrag til den først foreliggende plan, skyldtes det bl. a. en klar forståelse af betydningen af et værk som det her omhandlede. Det vil være af stor værdi,

at vi ser middelalderens kulturelementer, ting og begivenheder i et fælles nordisk perspektiv. Et sådant leksikon, der vil blive brugt af forskere, af lærere, af skoler, af interesserede, vil bidrage til forståelsen af den fælles nordiske sammenhæng. Den norske læser f. eks. vil vide, hvorledes samme ting på samme tid optræder i Danmark, Sverige, Finland og Island. Vi føres derved ud af den nationale selvtilstrækkelighed, der lurar på os alle, ud af en nationalt begrænset viden, der dog trods alt indeholder en for ringe del af sandheden. Det er naturligt at skabe et leksikon for middelalderen, der på så dybt indgribende måde har formet vore landes skæbner.

Det er naturligvis, som det fremgår af indstillingen, beklageligt, at præsidentiet for værket så sent er kommet ind på de linier, der har vist sig at være de videnskabeligt påkrævede. Noget sådant kan af hensyn til de økonomiske konsekvenser normalt ikke tolereres. Jeg mener imidlertid, at der er givet en rimelig forklaring på den skete forskydning, og når fortrydelsen har sat sig, vil jeg håbe, at regeringerne vil gå ind for denne sags løsning, idet jeg peger på udtalelsen om, at kulturudvalget, som det hedder i indstillingen, principielt kan gå ind for, at et sådant værk vil være et værdifuldt bidrag til nordisk kulturhistorie.

Denne sags løsning vil være et plus for de bestræbelser, vi her vedkender os.

3. Samarbejde mellem sprognævnene.
Ingen bad om ordet.

4. Oversættelse af nordisk skønlitteratur.

Ole Bjørn Kraft, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Dette spørgsmål blev først forelagt for Nordisk Råd

under dets session i Oslo i 1954; det blev videreført under rådets session i Stockholm. På dette tidspunkt forelå der endnu ikke fra kulturkommissionen en sådan indstilling eller sådan sagsberetning, at det var muligt for rådet at tage stilling til sagen. Men der viste sig allerede under rådets møde i Stockholm en voksende interesse for denne sag, som drejer sig om oversættelse af et repræsentativt udvalg af nordisk litteratur fra de ældste tider til vore dage til et verdenssprog, således at det kunne blive tilgængeligt for den voksende skare af professorer og studenter, der søger til de nordiske kilder, og som gerne vil danne sig en opfattelse af nordisk kultur, noget, som ikke mindst for mindre lande må være af den allerstørste betydning.

Siden sessionen i Stockholm har Nordisk Kulturkommission beskæftiget sig med spørgsmålet og har haft tid til at foretage en virkelig undersøgelse og også til at bearbejde sagen til et foreløbigt resultat. Til de skeptikere, der har vendt sig imod denne tanke, vil jeg gerne sige, at de bør studere, hvad der her foreligger fra Nordisk Kulturkommission, se den enstemmighed om sagens betydning, som her er nået, og også se på det foreløbige udvalg af nordisk litteratur, som vil blive gjort til genstand for nøjere prøvelse og undersøgelse. For mig har det været noget af en oplevelse at gå denne liste igennem. Den er et stort vidnesbyrd om bredden i den nordiske litteratur, om rigdommen i den nordiske litteratur, en rigdom, som ikke bør være forbeholdt vore folk alene, men som jeg tror har et budskab at bringe også til andre folk i verden.

Man har også undersøgt mulighederne for planens iværksættelse, under hvilke vilkår, med hvilke økonomiske ofre det vil være forbundet. Også her er sagen naturligvis stadigvæk under nøjere prøvelse, men det er dog ganske interessant at kunne konstatere, at man i kommis-

sionen er blevet foreløbig enig om, på hvilket grundlag midlerne skal tilvejebringes, og også har dannet sig et vist billede af de udgifter, der vil være forbundet dermed. Om disse udgifter kan det siges, at således som det foreløbig — alt er jo stadigvæk på forberedelsens stadium — ligger, er der en mulighed for, at den samlede udgift ved udgivelsen af 80 repræsentative skønlitterære værker her fra Norden vil blive på ialt ca. 2,3 mill. n. kr. Det er jo meningen, at denne sum skal fordeles på de fem lande — i hvilket størrelsesforhold må der senere træffes bestemmelse om — men det er også meningen, at udgivelsen, der jo er en meget stor sag, som vil kræve megen omtanke og meget arbejde, skal strække sig over en tiårig periode, og det vil i virkeligheden sige, at udgiften råt taget for hvert enkelt nordisk land i en tiårig periode vil blive 50 000 n. kr. om året. For dem, der har hævdet, at der her var tale om en mægtig udgift og økonomisk byrde, er dette tal dog ganske interessant.

Naturligvis er spørgsmålet om, hvorledes værket skal udgives, af den største interesse. Man er i kulturkommissionen standset op ved tanken om at interessere et betydeligt og anset amerikansk forlag for tanken, idet det er ganske givet, at dette både vil fremme udgivelsen i de engelsktalende lande, men også på væsentlig måde vil kunne bidrage til at reducere omkostningerne ved sagens gennemførelse. På det tidspunkt, da kulturkommissionen holdt sit møde, kunne man ikke danne sig noget klart billede, men havde blot nogle ønskemål, som man mente der også var mulighed for at realisere. Men i mellemtiden er der fremkommet en beretning fra den danske ambassadør i Washington, Kauffmann, til det danske udenrigsministerium, en beretning, som jeg ved også er blevet tilstillet andre nordiske udenrigsministre. I denne beretning meddeles, at den svenske kulturattaché i Washington, som har interes-

seret sig for denne sag, har haft en foreløbig og uforbindende forhandling med Princeton universitetets bogforlag, Princeton Press, der vel må betegnes som den fornemste udgiverinstitution i De forenede Stater, og det har vist sig, at dette bogforlags stilling er imødekommende. Det fremgår, at dette forlag — naturligvis uden at have bundet sig — er i høj grad interesseret i et sådant værks udgivelse og også er rede til at påtage sig en økonomisk risiko. Det er interessant at bemærke, at vor ambassadør i sin beretning til det danske udenrigsministerium understreger betydningen af, at et sådant anerkendt forlag er villigt til at påtage sig medudgivelsen af dette værk, bl. a. fordi man derved sikrer sig mulighed for, at værket kan sælges igennem den amerikanske detailboghandel. Det vil sige, at de summer, som skal fremskaffes fra de nordiske staters side, bliver en investering, at de altså senere, i det mindste delvis, vil kunne blive dækket gennem det salg, som Princeton Press mener vil kunne finde sted af et sådant værk.

Jeg er glad for kulturkommissionens redegørelse, og jeg er glad for, at den mand, som har udkastet denne tanke, og som er inspiratoren bag alt dette, dr. phil. Hakon Stangerup, har været i stand til at deltage i kulturkommissionens arbejde med denne sag og således er blevet personligt knyttet til sagen, af hvis fremførelse jeg mener han har stor ære.

Sektionen konkluderer i tre punkter. Det første punkt er meget betydningsfuldt, idet der nu i denne sektion er givet positiv tilslutning til sagen; der står udtrykkeligt, at det anbefales, at planen søges realiseret efter de retningslinier, som er angivet i kommissionens indstilling. Derefter afventer man reaktioner her i rådet, og endelig stiller man forslag om, at der stilles et beløb på 7 500 norske kr. til rådighed i hvert af landene, således at den absolut

nødvendige undersøgelse kan blive fortsat.

I kulturudvalget har vi behandlet hele dette spørgsmål, og der foreligger en indstilling om det; det er jo en foreløbig stillingtagen, man har også drøftet nogle enkeltheder, og der har været delte meninger om den vægt, der skal lægges på den ældre og på den moderne litteratur, og måske i særlig grad om, hvorledes rækkefølgen skal være, om man måske for at vække interesse skulle begynde med udgivelsen af den moderne litteratur. Man kan naturligvis ikke tage endelig stilling til sammensætningen i udvalget, og det er heller ikke ønskeligt.

Jeg kan altså i dag sige til rådet, at kulturudvalget er af den opfattelse, at sagen fortjener og kræver en nærmere undersøgelse, og man har derfor i udvalget tiltrådt det forslag, jeg som medlem har stillet: at rådet skal henstille til regeringerne at bevilge en sum på 7 500 norske kr. fra hvert land, således at undersøgelsen kan blive fortsat og ført til ende. Rådet tager ikke dermed stilling til, om sagen tilsidst skal gennemføres, men erkender, at den er af en sådan vægt, at kulturkommissionen og eksperterne bør fortsætte deres undersøgelser og forberedelser til en endelig stillingtagen i rådet.

Håkon Johnsen, Norge: Bare en kort bemærkning. Jeg forlangte ordet for å understreke det forhold at kulturutvalget med denne innstilling ikke har tatt standpunkt til den litteraturlisten som foreligger i beretningen fra Den nordiske kulturkommisjon. Det fremgår også av beretningen at den litteraturlisten er ment som et utkast, som senere skal behandles nærmere. Jeg nevner dette nå fordi det fra mange hold i Norge har vært hevdet at en litteraturliste hvor Johan Falkberget ikke er med, ikke kan være representativ for norsk litteratur. Vi har altså ikke tatt

standpunkt, hverken kulturkommissionen eller kulturudvalget, til den endelige litteraturlisten.

5. Nordisk samarbejde på musikkens område.

Ingen bad om ordet.

6. Nordisk samarbejde om udveksling af dramatisk kunst.

Ingen bad om ordet.

7. Told og importrestriktioner ved indførsel af bøger og tryksager.

Ingen bad om ordet.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling, punkt 1.

Der foretoges voteringer ved navneopråb om udvalgets indstilling, punkt 2 a og b.

For udvalgets indstilling, punkt 2 a, stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Finn Moe, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans

Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjødahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, Arthur Sundt, K. Thestrup, Oscar Werner, Erling Wikborg og John Österholm.

Fraværende var:

Ásgeir Bjarnason, N. Chr. Christensen, K.-A. Fagerholm, K. Kleemola, Hertta Kuusinen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Erling Petersen, Mauri Ryömä og T. A. Wiherheimo.

Rekommandationen var således vedtaget med 59 stemmer.

For udvalgets indstilling, punkt 2 b, stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Ásgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Finn Moe, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjødahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, Arthur Sundt, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo, Erling Wikborg og John Österholm.

Fraværende var:

N. Chr. Christensen, Einar Foss, K. Kleemola, Hertta Kuusinen, Väinö Leskinen og Mauri Ryömä.

Rekommandationen var således vedtaget med 63 stemmer.

6.

Kulturudvalgets indstilling nr. 4 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde (sag D 5).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser.

Udvalgets indstilling vedtoges.

7.

Kulturudvalgets indstilling nr. 5 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdensprog af nordisk litteratur (sag D 8) samt tillægforslag i sagen.

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser.

Udvalgets indstilling vedtoges.

(Se desuden vedtagelse af rekommandationen under dagsordenens punkt 5).

8.

Kulturudvalgets indstilling nr. 9 i anledning af medlemsforslag om oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut (sag A 10) samt ændringsforslag om nordisk samvirke indenfor ernæringsforskningen.

Udvalget havde indstillet, at rådet vedtog følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade en fællesnordisk ekspertkomité undersøge,

1. hvorledes det bedst mulige samarbejde kan etableres mellem de eksisterende nordiske institutioner på ernæringsforskningens forskellige områder samt

2. betimeligheden af en fællesnordisk institution for ernæringsforskning. I givet fald bedes komiteen redegøre for, hvorledes samarbejdet om en sådan institution bør etableres, og hvilke opgaver den skal løse.

Man går ud fra, at en sådan undersøgelse foretages hurtigst muligt.

Sven Em. Ohlson, Sverige (udvalgets talsmand): Herr president! Vid Nordiska rådets första möte, som hölls här i Köpenhamn för tre år sedan, var det helt naturligt att vi trevade oss fram när det gällde att finna de vägar efter vilka arbetet skulle bedrivas. Inom kulturutskottet förelåg få medlemsförslag, och utskottet företog sig med anledning därav att göra en inventering rörande de frågor, där man kunde tänka sig ett nordiskt samarbete. Ett av uppslagen avsåg gemensamma forskningsinstitutioner för våra nordiska broderländer.

Det nu föreliggande ärendet gäller inte en gemensam forskningsinstitution, men ett förslag om utredning rörande en sådan. På initiativ av ett antal forskare inom livsmedelsproduktionens område och ett antal industrimän har nämligen i Sverige arbetat en kommitté, som föreslagit inrättande av ett halvstatligt svenskt institut för näringsforskning. I Sverige finns en lång rad forskningsinstitut som bekostas av enskilda industrier och intressenter tillsammans med staten, och kommittén har föreslagit en liknande anordning beträffande näringsforskningsinstitutet.

Med anledning härav har herrar Edberg och Holm väckt förslag om att detta institut skulle överföras på nordisk basis. En svårighet inställer sig

emellertid, och det är att institutet inte är rent statligt utan, som jag nyss sade, även har enskilda intressenter bakom sig. Kommittéförslaget har överlämnats till svenska regeringen, och denna har i sin tur begärt att få ett yttrande från Nordiska rådet, huruvida det här finns intresse för frågans lösning gemensamt för våra stater.

Man kan ju invända, att vi redan förut har en hel rad institutioner av detta slag. I Sverige finns Institutet för folkhälsan, som närmast är en kontrollinstitution. Vidare kan jag nämna Hemmens forskningsinstitut, som har en mera populärvetenskaplig prägel, om jag vågar uttrycka mig på det sättet, och därutöver Konservinstitutet i Göteborg, som har just en sådan halvstatlig karaktär som jag förut nämnt. Motsvarande institutioner finns i de andra länderna. I Köpenhamn har man ett fettforskningsinstitut och i Oslo en professur i näringsfysiologi, med vilken är förknippad en större forskningsinstitution. Liknande institut finns också i Finland.

Det är tydligt, att om vi skall göra något ytterligare på området, så måste först en kartläggning verkställas över vad som redan existerar och vad som brister på näringsforskningens område. Flertalet av de redan existerande instituten är mera praktiskt inriktade, medan näringsforskningsinstitutet skulle få starkare framträdande forskningskaraktär och ägna sig åt grundforskning.

I de föreliggande handlingarna nämnes att livsmedelsindustrien får allt större och större betydelse och att nya problem när det gäller folkhälsan därvidlag yppar sig. I USA räknar man med att varje invånare årligen konsumerar 100 kg färdiglagad mat, under det att vi i Sverige endast konsumerar 10 kg färdiglagad mat per år och individ. Men livsmedelsindustrien befinner sig i stark utveckling, och snart är vi kanske uppe i samma konsumtion

av färdiglagad mat som man nu har i USA. Växtgenetiken har bidragit till att i betydande utsträckning öka tillgången på vegetabilier, men det har i vissa fall visat sig att kvaliteten gått tillbaka samtidigt som kvantiteterna kunnat drivas i höjden. Här finns ett område för grundforskning. Vi använder bekämpningsmedel av olika slag — DDT-preparat och vad de nu heter — som via säden vandrar in i mjölet och därifrån in i den mänskliga organismen. Vi vet inte vilka följder detta i det långa loppet kan få för människornas hälsa och hygien. Vi botar våra kor med penicillin. Det vandrar in i mjölken och förtäres sedan av människorna. Resultatet blir kanske inte endast, att djuren befrias från sin virus-flora, utan också att bakteriefloran i det mänskliga matsmältningssystemet försvinner.

Allt detta är nya problem, som näringsforskningsinstitutionen skulle ta upp till behandling. I dag finns inga institutioner i Norden som har till huvuduppgift att utreda dessa problem.

Svenska regeringen har begärt ett uttalande från rådets sida i frågan. Utskottet är försiktigt i sin rekommendation och föreslår, att en kartläggning bör verkställas rörande de institutioner som redan finns och att ett samarbete mellan dem bör etableras, så att forskningsuppgifterna fördelas, samt vidare att en utredning bör göras om behovet av ytterligare ett institut för grundforskning på detta område.

Utskottets hemställan utmynnar i dessa båda punkter, och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter att förhandlingen var erkläret för avsluttet, företogs votering ved navneopråb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj

Bundvad, N. Chr. Christensen, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Finn Moe, Harald Nielsen, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjödahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, Arthur Sundt, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo, Erling Wikborg og John Österholm.

Fraværende var:

Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Håkon Johnsen, K. Kleemola, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Bertil Ohlin, Mauri Ryömä og Ragnhild Sandström.

Rekommandationen var således vedtaget med 60 stemmer.

9.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 4 i anledning af udsat sag om organiseringen af sundhedssamarbejdet (sag A 6).

Udvalget havde indstillet, at rådet vedtog følgende rekommandation:

Nordisk Råd udtaler ønskeligheden af, at der for yderligere at fremme samarbejdet indenfor sundhedsvæsenets område efter behov afholdes møder mellem de ministre i de nordiske lande, under hvem sundhedsvæsenet sorterer, under deltagelse af eksperter vedrørende de

spørgsmål, som i det enkelte tilfælde skal gøres til genstand for forhandling.

Anders Pettersson, Sverige (udvalgets talsmand): Herr president! Det gælder här ett medlemsförslag från förra året, framställt av undertecknad, som avser att på ett så smidigt sätt som möjligt få till stånd ett samarbete mellan de nordiska länderna på hälsovårdens område.

Danska, norska och svenska regeringarna har yttrat sig om förslaget. Danska regeringen avstyrker ett permanent samarbete men tillägger att det kunde vara lämpligt att det utöver samarbetet mellan generaldirektörerna också anordnades möten med vederbörande ministrar i de olika länderna. Dessa skulle emellertid inte behöva äga rum regelbundet utan endast efter behov. Norska regeringen har ungefär samma inställning. Den vill inte ha något permanent organ, men den har sagt att det vore värdefullt om ministrarna kunde sammanträffa för att diskutera dessa frågor, när speciella förhållanden ger anledning därtill. Den svenska regeringen har varit mer positiv. Den anser, att det borde bli ett närmare samarbete på regeringsplanet, och framhåller, att det samarbete, som ägt rum på andra områden, varit av stort värde. Regeringen pekar i detta sammanhang på de nordiska social- och justitieministtermöten, som har hållits, och anser att ett liknande samarbete borde tas upp här. Det tillägges, att även de s. k. huvudmännen för sjukvården i Sverige borde få tillfälle att deltaga i dessa sammanträden.

Nu är det ju så, att representanter för medicinalstyrelserna i de olika länderna, bland dem också Finland, träffas regelbundet för att diskutera dessa problem. Deltagarna i dessa möten är fackmän på medicinens och forskningens område, och det torde anses självklart att dessa årliga konferenser skall fortsätta. Erfarenheterna från detta

samarbete har alltigenom varit goda. Men här är det inte närmast fråga om fackmännen utan om dem som har ansvaret för sjukvårdens ekonomi och administration. Då samarbetet på det fackliga planet anses vara så värdefullt, kan man knappast betvivla att ett samarbete mellan dem som har det faktiska ansvaret för sjukvården skulle bli av lika stort värde. Tankegången bakom förslaget är ju att de ledamöter av regeringarna, som har ansvaret för hälsovården, skulle få tillfälle att regelbundet sammanträda för att diskutera dithörande ting och då ha med experter i dessa, inräknat representanter för de svenska landstingen.

Från medicinalstyrelserna har det kommit ett visst motstånd mot förslaget. Man har inte ansett det självklart, att inrikesministrarna skall sammanträffa för att diskutera sjukvårdsfrågor. Men det är väl ändå inte så, att fackmännen har någon möjlighet att besluta i ekonomiska frågor, och därför måste det väl vara lämpligt att de som handlägger sådana ärenden får tillfälle att sanråda.

Utvecklingen på detta område går mycket fort, och vi har här en stark expansion. De som här har ansvaret måste, såvitt jag förstår, komma tillsammans regelbundet för att diskutera sådana frågor. Den svenska inrikesministern har också den bestämde uppfattningen, att inrikesministrarna bör träffas regelbundet likaväl som social- och justitieministrarna.

Utskottet föreslår en rekommendation, att det anordnas möten mellan de ministrar, under vilka hälsovårdsväsendet sorterar, men tillägger: efter behov. För min del skulle jag ha önskat, att det blivit en något skarpare formulering och att det hade sagts, att sådana möten bör anordnas och att de skulle börja innevarande år. Om så skedde, skulle man ju få en erfarenhet på området och kunna redovisa den vid nästa session. Om regeringarna finner

mötena värdefulla, kommer de alldeles säkert att fortsätta.

När jag nu, herr president, yrkar bifall till utskottets hemställan, så gör jag det med den uttryckliga förhoppningen, att det skall bli ett sammanträde mellan inrikesministrarna innevarande år. Sedan får vi se, vilket resultat det kan leda till.

Jag tillstyrker alltså förslaget med den förhoppningen, att det så småningom skall bli ett fast samarbete på denna punkt, lika väl som det har varit ett sådant på andra områden.

Ole Bjørn Kraft, Danmark: Hr. præsident! Jeg har naturligvis ikke nogen saglige indvendinger at gøre mod tanken om, at de nordiske landes sundhedsansvarlige mødes, at ministrene i de forskellige nordiske lande træder sammen og har deres eksperter med sig, men jeg kan ikke nægte, at dette forslag for mig rejser det spørgsmål, om det nu er rimeligt, at Nordisk Råd vedtager en udtalelse af denne karakter. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, at rådet således pålægger nogle ministre at træde sammen, hvis der ikke hos de pågældende ministre, i de pågældende departementer, i sig selv er et ønskemål derom.

Jeg ville intet have imod, at der fra denne talerstol af ordføreren for det socialpolitiske udvalg blev fremsat en stærk og indtrængende henstilling til ministrene om at gøre det, eftersom sagen vel er rigtig, men ligefrem at lade rådet vedtage en beslutning derom, det synes mig at være et tvivlsomt foretagende.

Helt anderledes havde det stillet sig, hvis man i det socialpolitiske udvalg var blevet enig om en indstilling om oprettelsen af et fast samarbejdsorgan. I så fald ville det være naturligt at forelægge sagen for rådet. Hvis vi derimod kommer ind på gennem direkte vedtagelser at give de forskellige mini-

stre pålæg eller råd af denne karakter, tror jeg, vi begiver os ud på et område, hvor vi ikke bør begive os ud, og hvor der med rette kan rejses tvivl om, hvorvidt det er en opgave for Nordisk Råd at gøre noget sådant.

Claudia Olsen, Norge: Det var virkelig med noen tvil at jeg ihvertfall gikk med på denne rekommendasjonen, og jeg vil i alle fall reservere meg mot at det skal være et møte som *skal* innkalles f. eks. hvert år, eller noe påbud om at det skal innkalles noe inneværende år. Derfor står det også klart i rekommendasjonen at det skal innkalles når det er behov for det. Og vi ser jo gjerne — det har også vært praktisert, det vet jeg — at de forskjellige ministre tar med seg eksperter innen det fagområde som skal behandles. Det er det vi legger i denne rekommendasjonen.

Anders Pettersson, Sverige: Herr president! Vem skall avgöra, när det finns ett behov av att inrikesministrarna skall sammanträffa? Skall medicinalstyrelserna bestämma det, eller skall inrikesministrarna bestämma det själva? Med utskottets skrivning skulle det kunna bli sammanträden flera gånger per år. Jag är inte alls säker på att det blir ett mindre antal sammanträden, om man följer Ole Bjørn Krafts och Claudia Olsens linje.

Det är väl i alla fall inte medicinalstyrelserna som skall bestämma, om hälsovårdsministrarna skall ha sina möten, utan det skall de väl göra själva. Under sådana förhållanden förstår jag inte vad invändningarna egentligen kan innebära.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet, foretoges votering ved navneopråb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Trygve Bratteli, Marius Buhl, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, K.-A. Fagerholm, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Harald Løbak, Aino Malkamäki, Finn Moe, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Røiseland, Eino Saari, Arvo Salminen, Rickard Sandler, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjö Dahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo, Erling Wikborg og John Österholm.

Stemte ikke:

Knut Ewerlöf, Einar Foss, Ole Bjørn Kraft, Erling Petersen og K. Thestrup.

Fraværende var:

N. Chr. Christensen, Per Hækkerup (forfald), Hakon Johnsen, K. Kleemola, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Mauri Ryömä og Arthur Sundt.

Rekommandationen var således vedtaget med 56 stemmer.

Meddelelse.

Det meddeltes, at Per Hækkerup, Danmark, havde meldt forfald for resten af mødet.

Ang. dagsordenen.

Efter forslag fra præsidenten *vedtog rådet at udskyde punkterne 10—20 på dagsordenen* til mødet fredag og efter en kort pause at gå over til behandlingen af punkt 21 på dagsordenen.

Mødet udsattes kl. 15.

Mødet genoptaget kl. 15²⁵.

K.-A. Fagerholm overtog ledelsen af forhandlingerne.

21.

Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 5 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående nordisk økonomisk samarbejde (sag D 27), beretning om nordisk økonomisk samarbejde (sag C 5) samt medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde (sag A 23).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle udsætte sag A 23 og tage sag C 5 til efterretning og afvente ny beretning og tage sag D 27 til efterretning og afvente nye meddelelser.

Bertel Dahlgaard, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Jeg skal for rådet forelægge det økonomiske udvalgs indstilling i anledning af sag C 5 og D 27 vedrørende beretning om nordisk økonomisk samarbejde og sag A 23 angående medlemsforslag om udvidet undersøgelse vedrørende det økonomiske samarbejde.

Der har om disse sager i udvalget fundet en omfattende drøftelse sted. I udvalgets forhandlinger har foruden udvalgets medlemmer blandt andre deltaget handelsminister Arne Skaug, Norge, statsrådet Gunnar Lange, Sverige, økonomi- og arbejdsminister Krag,

Danmark, og finansminister Penna Ter-vo, Finland.

Jeg vil gerne ved forelæggelsen af denne indstilling minde rådet om, at den opgave, der forelå for udvalget, selsagt ikke var at tage standpunkt til det reale indhold af de af eksperterne i denne foreløbige beretning fremlagte forslag. Opgaverne for udvalget har været at udtale sig om, hvorvidt man kan billige det økonomiske samarbejdsudvalgs tilrettelæggelse og udførelse af arbejdet i den forløbne tid, og hvorvidt man ønsker arbejdet fortsat, samt eventuelt at fremsætte ønsker eller råd med henblik på samarbejdsudvalgets fremtidige arbejde.

Der har i udvalget vist sig betydelige divergenser med hensyn til de foreliggende problemer, men man har dog kunnet samles i enighed om at indstille til rådet, at rådet udsætter sag A 23 og tager sagerne C 5 og D 27 til efterretning i afventning af nye meddelelser til rådets næste session; men bag denne fælles indstilling ligger der uenighed om præmisserne.

Et flertal indenfor udvalget, nemlig Bratteli, Dahlgaard, Edberg, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Foss, Jónsson, Moe, Ohlin, Severin og Skoglund i Doverstorp, ønsker at udtale sin anerkendelse af det udredningsarbejde, som det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg under regeringernes ledelse har tilrettelagt og udført. Dette flertal tilråder, at det nævnte arbejde videreføres efter de i beretningen angivne retningslinier, og udtaler sin tilfredshed med, at samarbejdsudvalget har indledt undersøgelser vedrørende de forskellige sider af den økonomiske politik, som vil være af betydning for et fælles nordisk marked, herunder de i de omtalte medlemsforslag nævnte problemer. Flertallet fastslår, at formålet med det fortsatte arbejde må være, at en alsidig belysning af de med et fælles marked forbundne spørgsmål skal kunne forelægges offentligheden, Nordisk Råd og

de lovgivende forsamlinger snarest muligt.

Hr. Jónsson gør i indstillingen opmærksom på, at han tiltræder flertallets udtalelse i overensstemmelse med afgivne udtalelser på Osломødet i 1954 fra islandsk side og udtalelse på indeværende års møde.

Overfor denne flertalsudtalelse står en udtalelse af et mindretal bestående af Holm og Røiseland, hvori det siges, at mindretallet ikke vil modsætte sig, at de igangsatte udredninger videreføres og tilendebringes, men samtidig vil udtale, at de undersøgelser, som hidtil er blevet udført, efter mindretallets mening bestyrker den opfattelse, at et fælles nordisk marked og dets konsekvenser vil føre til større ulemper end fordele for Norge.

Fra de finske udvalgsmedlemmer foreligger der en udtalelse om, at de anser det for vigtigt, at udrednings- og undersøgelsesarbejdet vedrørende mulighederne for et nordisk økonomisk samarbejde fortsættes, men da det er første gang, Finland deltager i Nordisk Råd, og da Finland ikke tidligere har taget del i det undersøgelsesarbejde, som har fundet sted mellem de øvrige nordiske lande, vil de finske medlemmer ikke for tiden kunne tage endeligt standpunkt i sagen, men ønsker først at undersøge alle de til denne sag knyttede problemer ved interne ekspertundersøgelser og i samarbejde med de andre nordiske lande, hvorefter deres stilling til sagen vil bero på resultatet af disse undersøgelser.

Idet jeg forbeholder mig senere under forhandlingerne at tage ordet, skal jeg til denne redegørelse for udvalgets forhandlinger endnu føje den personlige bemærkning, at jeg beklager, at der ikke i udvalget har kunnet opnås fuldstændig enighed i sagen, men jeg vil gerne overfor rådet afgive den forsikring, at i udvalget har alle eventuelle muligheder for at nå til enighed været søgt, men det måtte tilsidst konsta-

teres, at en sådan mulighed overhovedet ikke forelå.

Jeg skal med disse ord på udvalgets vegne indstille til rådet, at rådet udsætter sag A 23 og tager sagerne C 5 og D 27 til efterretning i afventning af nye meddelelser til rådets næste session.

Bent Røiseland, Norge: La meg først få komme med noen alminnelige bemerkninger om det nordiske økonomiske samarbeid. Jeg mener at fellesmarkedet eller tollunionen, som jo til syvende og sist er et og samme begrep, er kommet for meget i forgrunnen på bekostning av andre nærliggende oppgaver i denne sektor. Tollunionen er blitt det store hovedspørsmål på møtene i Det Nordiske Råd alt fra første stund. For det vanlige nordiske publikum blir Rådets betydning, for ikke å si dets eksistens, praktisk talt avhengig av hvordan det går med planene om tollunionen. Dette mener jeg er uheldig.

Det skulle ellers være et rikholdig utvalg av andre samarbeidsoppgaver på det økonomiske felt, oppgaver som skulle falle helt naturlig inn i rammen. Jeg minner her om en sak som alt har passert Rådet i år, spørsmålet om kystfarten, der vi altså har den utrolige ordning at i Norge kan alle nasjoner fritt drive fraktfart unntatt svenskene, og i Sverige alle, bara ikke nordmennene. Mellom industriproduksjoner i de nordiske land har det i flere tilfelle vært et fruktbringende samarbeid, og interessen for det er i vekst. Det burde være helt naturlig at myndighetene i de respektive land ved å legge forholdene best mulig til rette, prøvde å styrke og utvide dette samarbeid. Men i dag — i dag — er det altså spørsmålet om tollunionen som er det som dominerer bildet.

Det som foreligger til behandling her nå, er som kjent beretningen fra samarbeidsutvalget. Utvalget har ikke tatt stilling til realiteten, det har heller ikke regjeringene og heller ikke de respek-

tive statsrådene gjort. Det vil kanskje derfor bli spurt hvorfor i all verden mindretallet i *det økonomiske utvalg* på det nåværende tidspunkt trekker frem realiteten i innstillingen når utredningsarbeidet ikke er ferdig.

La meg få svare at mindretallet, Holm og Røiseland, nok er alene om å trekke realiteten inn i innstillingen, men det er ikke dette mindretallet som først har reist spørsmålet i debattene her. La meg henvise til generaldebatten ved åpningen av denne sesjon. Hva synes en i så måte om innlegget fra herr Ole Bjørn Kraft, for ikke å nevne herr Edberg, som i et lengre foredrag vesentlig beskjeftiget seg med tollunionen.

Han mente også å kunne konstatere at det hadde foregått en tilnærming mellom de ulike synspunkter. Så kom saken til det økonomiske utvalg. Her holdt formannen, herr Bertel Dahlgaard, en tale, som det ble utdelt fullstendig referat av. Herr Dahlgaard gikk på ingen måte utenom realiteten. Han sluttet med å si: „Skulle de forhandlinger, der vedrørende det nordiske økonomiske samarbejde begyndte for 8 år siden, og det arbejde, der nu er udført, vise sig at ende negativt, da vil der falde dybe skygger over det nordiske samarbejde mange år frem i tiden, og vi ville i Danmark føle det som noget meget skæbnesvangert“.

Alle disse uttalelser har fått stort oppslag i pressen, og alt det nevnte er sagt før mindretallet, Holm og jeg tok fatt.

Ville ikke den nordiske almenhet ha fått et skjevt bilde av oppfatningen i Det nordiske råd dersom mindretallet hadde tiet om realiteten? Jeg stiller spørsmålet.

Det er sagt fra flere hold, kanskje fra alle, at forutsetningen for en nordisk tollunion er at den er til gagn for alle de nordiske land, ikke bare samlet, men også enkeltvis. Mindretallet har så vurdert forholdene for Norges vedkom-

mende og er da kommet til at de undersøkelser som er foretatt, styrker den oppfatning at ulempene blir større enn fordelene. Vi resonnerer da ut fra rapporten fra 1954 fra Det fellesnordiske utvalg, en rapport som ble lagt frem for Det nordiske råd ved sesjonen samme år, og videre ut fra beretningen fra samarbeidsutvalget, og ser selvsagt det hele i sammenheng med den klargjøring som debattene omkring disse spørsmål har ført med seg.

Jeg er klar over at tollunionen byr på visse fordeler, kanskje vesentlige fordeler, også for Norge på lengre sikt. Et større marked er uenkelig en fordel. Spørsmålet er bare om en skal betale prisen. For gratis får ikke Norge på noen måte disse fordeler. På kortere sikt kan det faktisk ikke regnes med noen fordeler, bare med ulemper. Det henger bl. a. sammen med strukturen i det norske næringsliv. I dag går 15 % av norsk eksport til Sverige og Danmark. 80% av denne delen er nå tollfri. Norge har altså lite å vinne for sin eksport om vi får tollunion. Når det gjelder norsk import fra Sverige og Danmark, er forholdet helt annerledes. Halvparten er belagt med toll, og dersom en holder skip utenfor, er tre fjerdedeler av importen tollbelagt. Tar vi tollene bort, vil norske forbrukere riktignok få en del billigere varer; men de kan komme til å betale med arbeidsløshet, fordi norsk næringsliv blir utsatt for en belastning som kan ta knekken på mange bedrifter, og i alle tilfelle føre til omstillingsvansker.

Beretningen fra samarbeidsutvalget viser at selv et fellesmarked som omfatter 45% av den internordiske handelen, byr på visse vansker, enda to tredjedeler av dette område alt nå er relativt fritt. Kunne vi likevel ha gjort eksperimentet med fellesmarked for 45—50%, ville det antagelig ha gått bra og vært en fordel. Det er vel denne fremgangsmåten den norske fagbevegelse har pekt på i 1953 overfor

Det fellesnordiske utvalg, synsmåter som er referert i rapporten fra utvalget. Men nå vet vi at slikt ikke er aktuelt. GATT krever 70% av den internordiske handel for å godkjenne tollunion. Skal en nå dit, må vel også maskinindustrien være med. Og om følgene siersamarbeidsutvalget i sin beretning (side 38):

„De stedfundne drøftelser synes å vise at vanskelighetene i forbindelse med etableringen av et felles marked er rett store for en del maskiners vedkommende, særlig fra et norsk synspunkt“.

Jeg finner så grunn til å sitere noe av det den norske fraksjon i Det fellesnordiske utvalg sier i sin konklusjon i 1954. Etter å ha omtalt at det må finne sted en utjevning mellom tollsatsene mot ikke-nordiske land, heter det for visse industrigrupper:

„Norsk industri vil da i tillegg til den økte konkurranse på sitt hjemmemarked fra dansk og svensk industri, også få skjerpet konkurranse fra ikke-nordiske land, mens i allfall dansk industri vil få økt beskyttelse overfor ikke-nordiske land på sitt hjemmemarked“.

Så heter det videre:

„Ser man alle de undersøkte vareområder under ett, vil det fremgå at norsk industri for tiden bare i relativt begrenset utstrekning vil kunne få fordeler ved et felles nordisk marked, og da særlig på områder hvor beskyttelse overfor ikke-nordisk land er av mindre betydning. Dansk og svensk industri vil derimot i langt større utstrekning få fordeler ved et felles marked, og da særlig på vareområder med en høyere beskyttelse utad“.

Dette får være sitat nok. La meg bare legge til at den norske fraksjons syn på ingen måte ble desavouert av den norske regjering. Det forteller den

stortingsmelding regjeringen la frem for stortinget våren 1954.

Det er uklart hvordan en tollunion vil innvirke på Norges forhold til andre land. Men en kan ikke overse at Norge på en ganske annen måte enn Sverige og Danmark er avhengig av utenriks-handel og skipsfart. Vår flåte er således den tredje største i verden og snart oppe i 8—9 mill. tonn, dobbelt så stor som den svenske og danske flåte til sammen. Våre nordiske venner må forstå at det kan bli skjebnesvangert for oss å ta unødige risikoer.

Dette er den økonomiske side. Den politiske er etter min mening ikke mindre viktig.

Samarbeidsutvalget sier at for å opprettholde et felles marked, må en ta sikte på en viss „harmonisering“ av visse sider av den økonomiske politikk. Utvalget vil da også ta fatt på klarlegging av skattepolitikken. Det skulle vel være fullstendig unødvendig i denne forsamling å oppta noen diskusjon om hvorvidt en tollunion vil kreve en viss samordning av skattepolitikken eller ikke. I Norge må vi i tilfelle redusere skattene. Men hvorledes? Det er spørsmålet. Hvordan skal en så sette opp budsjettet? Skal en skjære ned i den sosiale sektor, på forsvaret, på subsidiene eller hvor? Alle må skjønne at en her er kommet midt inn i brennpunktet for økonomisk politikk. En tollunion krever samordning av den økonomiske politikk. Jeg er på det punkt helt enig i det ekspedisjonssjef Getz Wold nylig sa om dette spørsmål i et foredrag i Oslo. Jeg skal få sitere:

„Den økonomiske politikken i de enkelte nordiske landene er temmelig forskjellig, selv om ulikhetene i de siste årene er blitt noe mindre enn før. Mange av de viktigste av disse ulikhetene henger sammen med det forskjellige investeringsnivået. Norge hadde i 1954 brutto-investeringer på 31 pst. av brutto nasjonalproduktet

mot 21 pst. i Sverige og 18 pst. i Danmark. Det er en veldig forskjell. En vesentlig årsak til det høye skatteinivået vi har i Norge, er at en gjennom store overskott på de offentlige budsjettene har skapt en del av den høye sparingen vi må ha for å kunne fortsette med et slikt investeringsnivå. Et nordisk fellesmarked vil på mange måter *begrense mulighetene* for å føre en så forskjellig økonomisk politikk i de enkelte landene som nå. Dermed vil også mulighetene for å opprettholde den høye offentlige sparingen i Norge reduseres.“

Og senere sier han:

„Fellesmarkedet vil også sette sitt preg på den økonomiske politikken i sin alminnelighet: investeringspolitikken, penge- og kredittpolitikken, skattepolitikken og sosialpolitikken. Nå ville nok også en slik tilnærming komme i alle tilfelle om en dømmer på grunnlag av de faktiske utviklingstendensene i norsk økonomisk politikk i de siste årene. Men også her kan det være at fellesmarkedet påskynder den utviklingen som ellers ville funnet sted.“

Det ligger da nær å spekulere på om et eventuelt fellesmarked ville feie vekk den norske prisloven, eller om den også blir gjort gjeldende i Sverige og Danmark. For en noenlunde felles prislovgivning må det vel bli.

Professor Ohlin vil ha de politiske faktorene nærmere utredet. Når utredningsarbeidet først skal fortsette, er jeg enig med ham. La oss få fullstendig kartlegging. La oss få vite hvordan en tollunion skal administreres. I generaldebatten ble uttrykket „overnasjonalt organ“ nevnt, riktig nok med sterke reservasjoner. Jeg frykter et slikt organ av hele mitt hjerte. Jeg forstår heller ikke hvordan et slikt organ skulle kunne fungere når forsvarspolitikken og utenrikspolitikken skal holdes utenfor. Og disse sektorer er og må absolutt

være tabu i det internordiske samarbeid.

Så er det da til slutt spørsmålet om utredningsarbeidet skal fortsette. Jeg synes det ville være et brudd på spillereglene om en skulle stoppe det nå, når vi først har satt det i gang, og etter det ordskifte, vi har hatt, og etter den interesse saken har skapt, må det for alle være best at området blir helt klarlagt. Dette utredningsarbeid har da også verdi for løsning av andre oppgaver enn gjennomføring av tollunionen.

Derfor synes jeg det må fortsette. Men på den andre siden er det vel rimelig at mindretallet med sitt syn på realiteten ikke ser på utredningsarbeidet med samme øyne og samme glød som f. eks. Edberg og Dahlgaard. Det skulle være naturlig at dette fikk uttrykk også i innstillingen. Og det er nettopp det som er skjedd. Det er en av grunnene til at vi har gitt vår innstilling den form at vi ikke vil *motsette* oss at arbeidet fortsetter.

Chr. L. Holm, Norge: Som man vet, førte beslutningen i Oslo i 1954 angående et fellesmarked til det såkalte Harpsund-møtet. Som en av dem som ikke var noe begeistret for tanken om et nordisk fellesmarked, og som iallfall ønsket at det arbeid som måtte gjøres for å få lagt forholdene til rette, skulle gå skrittvis og rolig frem, var jeg tilfreds med det som skjedde i Harpsund. Jeg fikk en følelse av at nå var saken kommet inn i rolige former, man hadde fått stemningsbetonte og følelsesbetonte ting ned på jorden, og man kunne begynne å snakke realistisk og fornuftig om dette spørsmålet. Jeg merket meg også at man i Harpsundoverenskomsten nøye presiserte at ingen ting skulle besluttes eller foretas som på noen måte kunne foregripe tingenes gang i de forskjellige nasjonalforsamlinger. Man skulle hverken direkte eller indirekte

forsøke seg med noe som ville binde nasjonalforsamlingene, de politiske fraksjoner eller enkeltpersoner innen disse. Dette noterte jeg meg som et tilfredsstillende førsteresultat.

På presidiets oppfordring foreligger i dag til behandling en melding om hva Harpsund-utvalget foreløpig er kommet frem til. Jeg tror det var litt forhastet å be om å få dette spørsmålet frem så tidlig, men jeg vil ikke komme inn på det. Det har iallfall vist seg, tror jeg, at det *kan* ha vært litt forhastet. Jeg har imidlertid merket meg at hverken de nordiske regjeringer, de forhandlende handelsministre eller det ansvarlige utvalg har tatt standpunkt til det som foreligger. Det er bare en oppgave over hva man hittil har behandlet og en fremstilling av hvordan det ligger an i de sektorer man har kikket innenfor.

Det som skulle bli oppgaven i dette møte når det gjelder beretningen, var vel at Rådets medlemmer ytret seg om det som hittil er gjort, slik at Samarbeidsutvalget i sitt senere arbeid med saken fikk en meningsytring fra Rådet å bygge videre på.

Ut fra dette syn vil jeg gjerne få si noen ord. Det som slo meg da jeg gjennomgikk beretningen fra arbeidsutvalget og de samarbeidende ministre, det jeg først merket meg, var at Samarbeidsutvalget var noe ensidig sammensatt. Det er naturlig at man benytter økonomiske eksperter ved et slikt arbeid. Men folk som har sosialøkonomisk og planøkonomisk tenkning som sitt daglige levebrød, har lett for å bli ensidige. Det ville ikke vært av veien om man ved disse første arbeider og vurderinger hadde tatt med menn fra det praktiske næringsliv. Jeg er klar over at næringslivets menn kanskje er blitt spurt på veien, at det har vært såkalte „hearings“, hvor man har fått høre næringsgruppens mening. Men det er ikke nok, næringslivets menn som har skoen på og vet hvor den trykker,

må også få anledning til å stille spørsmål og få tingene belyst.

Det ser ut som om problemene har ynglet for ekspertene i Samarbeidsutvalget. Det er ikke så rart. Når man går på en så veldig oppgave som denne, vil uvegerlig problemene yngle etter hvert. Så vidt jeg forstår, sorterer man dem i primære, avgjørende, spørsmål og i de underliggende. Jeg vil sette fingeren på at man kanskje skulle begynt litt sterkere med de underliggende spørsmål. Det ser ut som om man har gjort ferdig en konklusjon på forhånd, uten at man i første omgang i noen særlig grad har brydd seg med å undersøke om det var noen mulighet for å komme frem til en slik konklusjon. — Jeg kan illustrere det ved et praktisk eksempel som jeg nevnte i det økonomiske utvalg: Hvis tre brødre ønsker å bygge et hus sammen hvor de skal ha det godt i fremtiden, vil det første de gjør, være å skaffe seg en velegnet tomt som passer for alle tre. Så vil de planere tomta og legge en god grunnmur som kan danne det nødvendige grunnlag for å få bygget opp det de senere skal være sammen om.

Jeg har et inntrykk av at man ikke her har vært klar over at det er dette som er fremgangsmåten, at det er nødvendig å følge den. En av de viktigste underliggende faktorer er produksjonsmulighetene, produksjonsomkostningene i landene våre. Jeg ser til min glede at det er tanken å ta fatt på behandlingen av dem, men hvorfor ikke gjøre det med én gang, hvorfor ikke begynne med det som skal til for å skaffe utgangspunktet i orden?

Det er klart at vi i Norge har billigere elektrisk energi enn i våre naboland. Naturforholdene tilsier at det er slik. Det fremgår av beretningen at vi har billigere arbeidshjelp enn de øvrige land. Ja, det er vel så, og jeg er gla for det. Men det er ting som tyder på at det kanskje om noen måneder kan jevne seg ut, for vi driver for øyeblikket

prisforhandlinger og tarifforhandlinger, så denne ulikheten kan kanskje jevne seg ut med tiden.

Værre er det med skattespørsmålet. Det foreligger fra Norges Industriforbund en utredning om skatteforholdene i de tre nordiske land, og det er en utredning som virker skremmende. Jeg vil ikke her i dag trekke frem tall eller noe annet fra denne beretningen. Den vil vel gjerne bli regnet som et partsinnlegg, hva den jo også er. Men det er overmåte viktig at Samarbeidsutvalget tar denne siden av saken alvorlig. Jeg finner det riktig å peke på det samme som hr. Røiseland var inne på før meg her: Er det mulig å samordne skatteforholdene i Norden? Er det mulig å få ensartede avgiftsforhold? Kan vi komme dithen at den norske industri får den samme anledning som den svenske og danske til å avsette fonds, til å konsolidere sin stilling, til å gå til utvidelser og fornyelser? Det er ting vi bør ha på det rene. Det bør også bringes på det rene i hvor mange år en slik nyordning må virke, før man kan få sikret det felles grunnlag som er nødvendig for å kunne ta det neste skritt, nemlig opprettelsen av en tollunion eller et fellesmarked. Det har vært snakket om at det vil ta år. Forleden dag var det en av talerne som nevnte et veldig stort antall år, — det var nevnt 20 år. Det er iallfall det minste, tror jeg. For er det tale om en overgangsperiode for å få gjennomført fellesmarkedet, må den iallfall være så lang at vi kan få lagt det begynnelsesgrunnlag som er en nødvendighet for at vi kan snakke videre om fellesmarkedet.

Jeg nevnte at problemene har ynglet mellom hendene på Samarbeidsutvalget. Det er rimelig også det. Men hva skal en politiker si? Han får en del problemer i tilgift til de rent pengek tekniske vurderinger. Jeg kan nevne en ting som kanskje ikke akkurat hører hjemme i denne debatten, men som

slo meg da jeg leste beretningen: Der står det at det er en mulighet for at f. eks. svenske bilfabrikker kan få en ordning med norske verksteder og fabrikker, slik at disse lager enkelte deler, som så sendes til Sverige hvor de blir satt sammen til ferdige vogner. Dette har vært slått nokså stort opp i norske aviser, og det har vært nevnt at under et fellesmarked ville det etter folketallet være et naturlig resultat at det ble en innførsel til Norge på 50—60 000 biler om året. — Mange vil naturligvis med glede se frem til den dagen da folkebilene skal rusle rundt på våre veier. Men min første tanke som politiker var også her det underliggende spørsmål, og det bokstavelig talt underliggende, nemlig at veiene må settes i farbar stand, slik at de kan ta imot en øket biltrafikk.

Man har undersøkt hvor langt man kan komme med ensretting av tollsatser. Det viser seg at 45% er nokså lett å ordne, mens de neste 15% viser seg å være vanskelige. Så er det tale om 10% til, for å komme opp i de 70 som man antar at GATT-organisasjonen vil sette som betingelse for at vi kan opprette et fellesmarked innenfor GATT-organisasjonens ramme. Jeg tror at vanskelighetene vil bli større og større jo lenger man kommer opp mot de 70%.

Jeg har sett i danske og svenske aviser at de allerede begynner å reagere surt. Man er nemlig kommet opp i de vanskelige sektorene hvor man kan vente at reaksjonen kommer til orde, og jeg tror nok at det er mange som ikke nøye har tenkt over selve fellesmarkedets problemer før i det øyeblikk det gjelder dem selv. Da begynner man å resonnerer. Det viser seg i våre naboland at reaksjonen er kommet etter hvert, og den er blitt surere etter hvert, fordi man har begynt å skjønne hva alt dette i grunnen innebærer.

Det som imidlertid interesserer meg mest, det er om man kan unngå å ta med landbrukssektoren. Kan man nå 70% og GATT's forlangende uten å

komme inn på landbrukssektoren? Kan man ikke det, nemlig — og det bør samarbeidsutvalget bringe på det rene hurtigst mulig — da bortfaller det hele, for man er blitt enige om fra starten av at jordbruket skal holdes utenom. Og jordbruket i Norge — og jeg tror også i Sverige — ligger slik an at vi må holde det utenom det nordiske fellesmarked. Forsvarshensyn, andre hensyn, en rekke faktorer gjør at vi må subsidiere vårt jordbruk i en eller annen form for å holde det gående. Vi har under den debatt som hittil har foregått, fått en forståelse av at man iallfall i Danmark — og det er rimelig, jeg sier ikke noe på det — meget flittig sysler med at til slutt må dog allikevel det danske landbruk komme inn i bildet. Det er nevnt blant annet av hr. Dahlgaard at det man iallfall må kunne bli enige om, er at vi ikke konkurrerer på markedet utenom Norden. Ja, det høres pent ut — men i praksis? Vi har hatt en tørkeperiode i Sverige og Norge i den sommer som gikk, vi har hatt en nedslaktning av husdyr som vi aldri har hatt maken til, vi har vært nødsaget til å eksportere på utlandet til subsidierte priser for i det hele tatt å bli kvitt vårt slakt. Jeg tror det er vanskelig når man kommer inn på realiteten, å finne frem til noe som er helt holdbart, men jeg er ikke dermed uvillig til å diskutere det.

Hr. Røiseland var inne på noen uttalelser av den norske ekspert i Rådet, ekspedisjonssjef Knut Getz Wold. Han er hjemme — og jeg tror med rette — betraktet som en fremragende økonom. Jeg vil som hr. Røiseland sitere litt av det han sa i sitt foredrag i Oslo den 12. januar i år, da han fremla den beretning som vi i dag behandler her. Han sa:

„Fellesmarkedet vil også sette sitt preg på den økonomiske politikk i sin alminnelighet, investeringspolitikken, pengepolitikken, kredittpolitikken, skattepolitikken og sosialpolitikken.“

Hr. Røiseland siterte det, og jeg siterer det med vilje en gang til, for det kan ikke sies for ofte. Det markerer nemlig at det som man i Oslo befletter seg på ikke å nevne ved navn, det som heter økonomisk union, det blir det en nødvendighet å få hvis vi inufører fellesmarkedet.

Vi kan forsøke å unngå å nevne navn, men en utvikling som skissert av Knut Getz Wold i hans foredrag, fører til en økonomisk union, og la oss da med en gang se tingene i øynene som de er og ikke forsøke den slags navnekonstruksjon, og holde oss utenom de vanskeligheter som foreligger.

Hr. Getz Wold sa også en annen ting som jeg gjerne vil sitere fra hans manuskript:

„Realistisk sett er en stor kapitaltilførsel fra Sverige til Norge et nødvendig ledd i gjennomføringen av et nordisk fellesmarked.“

Vi har hørt her under hoveddebatten at noe slikt kan det nok ikke bli tale om. Den svenske industri er i like høy grad som den danske og den norske, er det sagt, avhengig av selvfinansiering, og de finansielle forhold i vårt naboland er ikke så gode at man kan gå hvorsomhelst og få den nødvendige kapital. Jeg skal ikke blande meg bort i det, men jeg har ikke noen særlig god tro på at vi kan få de pengene vi ønsker investert i norsk industri fra Sverige. Vi skal huske på at vi har en lov om utbyttebegrensning — den lokker ikke fremmed kapital inn. Det måtte da i tilfelle skje på den måte som vi alt har hatt et lite eksempel på, at man setter inn kapital i Norge, og får igjen avdrag og renter, ikke i kroner og øre, men i form av kilowattimer. Det er en måte å komme klar av utbyttebegrensningen på, det også.

Jeg vil ikke komme inn på kraftspørsmålet. Jeg har før gitt uttrykk for hva jeg mener om det, hjemme i Norge og også i Det nordiske råd.

Jeg vil heller ikke komme inn på skipsfarten og våre problemer med hensyn til vår oversjøiske handel. Hr. Røiseland var inne på disse problemer. Men jeg vil gjerne slå fast til slutt at etter min mening fører fellesmarkedet til en felles nordisk økonomisk union, og en økonomisk union i Norden, det fører uvegerlig til et felles nordisk økonomisk parlament. Man kan si det rett ut, og jeg tror de fleste vil være enige i det: Den utvikling lar seg ikke bortforklare.

Man sysler med tanken i Sverige og i Danmark, ja, man er jo begynt å sysle med den i Norge også nå, og man sier at tanken er ikke så avskrekende, hvis man først får alle parlamenter til å gå inn for den. For meg er den ihvertfall ikke noe tiltrekkende, ja, jeg tror jeg kan si at den er avskrekende, men jeg er villig til å diskutere den. Man må ikke forsøke å komme unna noe, iallfall i denne debatt, men nevne tingene ved sitt rette navn og ta opp de problemer som reiser seg.

Det har vært kritisert at hr. Røiseland og jeg nå da det bare foreligger foreløpige utredninger, vil si så sterke ord som at vi mener at allerede det som foreligger, til en viss grad beviser at det ikke er noen fordel for Norge å få et felles marked.

Ja, det kunne kanskje vært like fornuftig eller like lurt, om jeg skal si det slik, å ha tidd stille og mottatt den innvitt som ble rettet til oss om å dulle våre tanker og meninger inn i fellesanmerkninger, slik at de eksperter som er satt til å ordne med dette, ikke visste hva vi mente eller ikke mente. Personlig mener jeg det er galt. Når jeg står overfor den oppgave å komme med meningsytringer som skal være av nytte for dem som skal arbeide videre med en sak, da sier jeg: Arbeid videre, men la meg få lov å si hva jeg mener! — Det har fordeler.

Vi gjorde en liten prøve i det økonomiske utvalg. Den første dagen da vi debatterte saken, hadde hr. Røiseland

og jeg ganske sterke ord for at vi var imot dette, men det etterlot allikevel i forsamlingen et inntrykk av at vi nok skulle komme frem til en enstemmig innstilling. Hadde vi latt det inntrykk fortsette å gro, hadde vi latt sluttresultatet bli at vi hadde funnet noen utvannede setninger som vi alle kunne si ja til uten å sette oss fast i noe, da ville det ikke vært så heldig. Man skal alltid si sin mening under sakens behandling, og ikke komme den siste dagen og si: Nå har vi holdt på en 5—6 år og rotet med dette her, men jeg har nå hele tiden vært imot det. — Det er ikke måten å ta en ting på.

Valtiovarainministeri Tervo, Suomi: Herra presidentti! Ne keskustelut, joita Pohjoismaiden Neuvoston täysistunnoissa ja erikoisesti taloudellisia asioita käsittelevän valiokunnan kokouksissa viime päivinä on käyty yhteisten pohjoismaisten markkinoiden ja tulliuunionin mahdollisuudesta, ovat Suomen edustajien kannalta katsoen olleet varsin mielenkiintoisia. Vaikka meidän panoksemme näissä keskusteluissa luonnollisista syistä onkin toistaiseksi rajoittunut tarkkailijan asenteeseen, olemme silti sekä puolesta että vastaan esitetyissä näkökohdissa saattaneet havaita yhtymäkohtia oman maamme taloudellisiin ongelmiin ja pyrkimykseen. En voi tässä yhteydessä olla mainitsematta, että kokemukset meilläkin näyttävät yhä selvemmin viittaavan siihen, että on entistä määrätietoisemmin pyrittävä käyttämään hyväksi mahdollisimman suuren tuotannon etuja niin kotimarkkina- kuin aivan erityisesti vientituotannossa. Meidän tahollamme tervehditään ilolla yleensä kaikkia mahdollisuuksia, jotka johtavat tuotantokustannusten alenemiseen reaaliansoita silti alentamatta, pikemminkin korottaen.

Näiden keskustelujen yhteydessä olemme kuitenkin saaneet vahvistuksen jo ennakolta käytettäväksemme ase-

tettuihin selvityksiin perustuneeseen olettamukseen, että olemme toistaiseksi kypsymättömiä aktiivisesti osallistumaan pohjoismaiseen taloudelliseen yhteistyöhön, jopa vielä tällä hetkellä valmistautumattomia täsmällisesti määrittelemään asennettamme siihen.

Taloudelliset olosuhteet Suomessa ovat vielä toistaiseksi monessa suhteessa poikkeukselliset. Tämä johtuu siitä, ettemme vielä ole onnistuneet vapautumaan kaikista sodan taloudellemme aiheuttamista jälkiseurauksista. Muutamia vuosia sitten pystyimme tosin suurin ponnistuksin pysäyttämään voimakkaana jatkuneen inflaatiokehityksen ja aikaansaamaan tervehdyttävän vakaantumiskauden. Tästä huolimatta on talouselämässämme vielä monia vinosuuntauksia, joista johtuen talouspolitiikkamme päätehtäväksi on edelleenkin jäänyt taistelu inflaatiota vastaan. Tässä on jouduttu aika ajoin turvautumaan keinoihin, jotka eivät aina helposti sovellu yhteen sellaisten taloudellisten olosuhteiden kanssa, joiden käsittääkseni tulee olla yhteisten pohjoismaisten markkinoiden edellytyksenä. Asemamme on tässä suhteessa viime vuosina kyllä vahvistunut, mutta vie kuitenkin vielä melkoisen pitkän ajan ennen kuin taloudellisessa kehityksessä, mitä erikoisesti ulkomaankauppaan tulee, pääsemme toisten pohjoismaiden tasalle.

Puhtaasti sisäisesti vaikuttavien tekijöiden ohella eivät olosuhteet ulkomaankaupan alalla vielä ole muutenkaan tyydyttävällä kannalla. Hiukan yli puolet kokonaistuonnistamme on vielä kvantitatiivisten rajoitusten alaisena. Kauppasopimuspolitiikkamme on edelleen pääasiassa kaksipuolisesti sidottujen sopimusten varassa ja vain harvat maksusopimuksistamme on toistaiseksi saatu uusituiksi rajoitetusti multilateraaliseksi. Tullitariffimme on niinkään pitkällisen säännöstelyn jäljeltä, joka on perustunut tuonnin kvantitatiiviseen rajoittamiseen, jäänyt riittä-

vää huomiota vaille ja sisältää suuren joukon epäjohdonmukaisuuksia, jopa niin, että eräissä tapauksissa valmiin tavaran tulli on alhaisempi kuin vastavaan tuotteen raaka-aineen tulli. Valuuttapoliittisesti ei asemamme, vaikka se hyvien suhdanteiden johdosta onkin parantunut, kuitenkaan vielä tällä hetkellä tee mahdolliseksi varsin nopeata siirtymistä suurempaan liberalisointiin ulkomaankaupassa.

Näissä olosuhteissa emme, niin suurta mielenkiintoa kuin muuten tunnemmekin pohjoismaista taloudellista yhteistyötä kohtaan, voi sitoutua muuhun kuin että suhtaudumme myönteisesti niihin tutkimus- ja selvitystöihin, joita tällä linjalla pohjoismaiden kesken tullaan jatkamaan. Tämän johdosta on Suomen taholta haluttu sisällyttää seuraava tiedonanto taloudellisen valiokunnan mietintöön:

„Suomen taholla pidetään tarpeellisenä, että pohjoismaiden keskeisen taloudellisen yhteistyön mahdollisuuksia koskevaa selvitys- ja tutkimustyötä jatketaan. Kun Suomi nyt kuitenkin on ensimmäistä kertaa mukana eikä aikaisemmin ole osallistunut siihen tutkimustyöhön, jota on suoritettu muiden pohjoismaiden kesken, ei Suomen taholla tässä vaiheessa voida ottaa lopullista kantaa asiassa, vaan Suomen edustajat toivovat ensin saavansa omien eksperttiansä avulla omassa piirissään ja yhteistyössä muiden pohjoismaiden kanssa tutkia kaikkia tähän asiaan kuuluvia problemeja. Näiden selvitysten tuloksesta riippuu Suomen asennoituminen tähän kysymykseen.“

Herra presidentti! Edellä esittämieni näkökohtien pohjalta määräytyy Suomen edustajien asennoituminen nyt esillä oleviin kysymyksiin. Sikäli, kuin valiokunnan ehdottamasta päätöslauselmasta tulee täällä äänestys, ei nähdäkseni ole estettä siihen, että edustajamme äänestävät valiokunnan ehdotuksen puolesta. Eihän siinä edellytetä muuta kuin tutkimusten jatkamista,

jossa mekin omalla tahollame nyt olemme mukana. Sen sijaan en näe aihetta osallistua perusteluista mahdollisesti suoritettavaan äänestykseen. Meille riittää, että oma lausuntomme sisältyy perusteluihin, niinkuin nyt on laita. Muilta osin olemme asiassa vielä niin vähän sisällä, ettei meillä ole aihetta olla odes eri mieltä muiden kanssa.

Finansminister Tervo, Finland:*) Herr president! Den diskussion, som vid Nordiska rådets plenum och särskilt vid det ekonomiska utskottets möten de senaste dagarna ägt rum rörande möjligheterna för samnordisk marknad och tullunion, har varit av mycket stort intresse för Finlands representanter. Ehuru vår insats i denna debatt av naturliga skäl tillsvidare inskränkt sig till iakttagarens ställning, har vi likväl i de synpunkter, som anförts både för och mot, kunnat finna anknytningspunkter till vårt eget lands ekonomiska problem och strävanden. Jag kan inte i detta sammanhang underlåta att nämna, att erfarenheterna även hos oss allt klarare synes ge vid handen, att man mera målmedvetet än förut bör söka tillgodogöra sig de fördelar en så stor produktion som möjligt medför både inom hemmamarknaden och alldeles särskilt för exportproduktionen. På vårt håll hälsar man med glädje över huvud alla de möjligheter, som leder till minskade produktionskostnader, varvid realinkomsten dock ej bör sänkas utan snarare ökas.

I samband med dessa diskussioner har vi emellertid erhållit bekräftelse på en förmodan, som grundar sig på till vårt förfogande i förväg ställda utredningar, nämligen den att vi tillsvidare inte är mogna att aktivt deltaga i det internordiska ekonomiska samarbetet, ja rentav i detta nu ännu inte beredda att exakt ange vår ståndpunkt i saken.

De ekonomiska förhållandena i Fin-

land är tillsvidare i många avseenden exceptionella. Detta föranledes av att vi ännu inte har lyckats frigöra oss från alla de följdverkningar kriget haft för vår ekonomi. För några år sedan lyckades man visserligen med stora ansträngningar hejda den starka inflatoriska utvecklingen och skapa en sanerande stabiliseringsperiod. Trots detta är vårt ekonomiska liv fortfarande i vissa avseenden felinriktat, till följd varav huvuduppgiften i vår ekonomiska politik alltså är kampen mot inflationen. Härvid har man tidvis nödgats ty sig till medel, som inte alltid väl sammangår med sådana ekonomiska förhållanden, som enligt vad jag kan förstå bör vara en förutsättning för samnordisk marknad. Vår ställning har i detta avseende de senaste åren stärkts. Det tar dock ännu en rundlig tid, förrän vi i den ekonomiska utvecklingen, särskilt vad utrikeshandeln vidkommer, når samma nivå som de andra nordiska länderna.

Lika litet som de rent inre faktorerna är förhållandena på utrikeshandelns område i övrigt ännu tillfredsställande. Litet mer än hälften av vår totala produktion är fortfarande underkastad kvantitativa begränsningar. Vår handelsfördragspolitik är alltså i huvudsak baserad på bilaterala handelsfördrag, och blott få av våra betalningsavtal har hittills kunnat ombildas till multilaterala. Vår tulltariff har efter den långvariga reglementeringen, som grundat sig på en kvantitativ begränsning av importen, icke heller blivit föremål för tillräcklig uppmärksamhet och innehåller en stor mängd inkonsekvenser, rentav så, att tullen på färdig vara i vissa fall är lägre än tullen på råmaterial för motsvarande produkt. Valutapolitiskt möjliggör vår ställning, även om den till följd av goda konjunkturer förbättrats, icke ännu i detta nu en mycket snabb över-

*) (Oversat af tolk).

gång till större liberalitet i utrikes-handeln.

Under dessa omständigheter kan vi inte, så stort intresse vi än annars hyser för det internordiska ekonomiska samarbetet, förbinda oss till annat än att vi förhåller oss positivt till de undersöknings- och utredningsarbeten, som i detta avseende de nordiska staterna emellan kommer att fortsättas. På grund härav har man från Finlands sida önskat införa följande meddelande i det ekonomiska utskottets betänkande:

Finlands representanter i utskottet anser det vara av nöden, att utrednings- och undersökningsarbetet rörande möjligheterna för internordiskt ekonomiskt samarbete fortsättes. Då Finland emellertid nu för första gången är med i Nordiska rådet och inte tidigare deltagit i det undersökningsarbete, som försiggått de andra nordiska länderna emellan, kan Finlands representanter inte i detta skede intaga en slutlig ståndpunkt i saken, utan önskar först med hjälp av egna experter internt och även i samarbete med de andra nordiska länderna undersöka alla till denna sak hörande problem. Av resultatet av dessa utredningar beror deras inställning till denna fråga.

På ovannämnda synpunkter grundar sig Finlands representanters inställning till de föreliggande frågorna. Bli det votering om utskottets kläm, föreligger såvitt jag kan se intet hinder för att våra representanter röstar för utskottets förslag. Det innebär ju blott, att undersökningarna fortsätts, och här är vi ju också med på vårt håll. Däremot finner jag inte, att man från vår sida har anledning att delta i en eventuell votering om motiveringen. Vi är tillfreds med att vårt eget uttalande ingår i den, såsom ju här är fallet. I övriga hänseenden ligger vi så litet inne i saken att vi inte ens har orsak att vara av annan åsikt än andra.

Emil Jónsson, Island: Hr. præsident. Det islandske standpunkt i denne sag er noksom bekendt fra tidligere sessioner, men jeg vil dog gerne have lov til at udtale følgende få bemærkninger.

Da det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg i 1948 blev nedsat, var det med deltagelse fra alle de fire nordiske lande, som deltog i minister-mødet i Oslo samme år. De to islandske repræsentanter i udvalget fandt dog ret hurtigt, at det ville være forbundet med meget store vanskeligheder — jeg vil ikke sige uoverstigelige, men dog meget store vanskeligheder — for Islands vedkommende for tiden at deltage i dette økonomiske samarbejde, sådan som de andre tre lande havde tænkt sig det. Dette blev så af den islandske delegation fremhævet på Nordisk Råds 2. session i Oslo, og siden da har islandske repræsentanter ikke deltaget i forberedelsesarbejdet, som man kan se det af rapporten, der kun er afgivet af de tre nordiske lande, nemlig Danmark, Norge og Sverige.

På den anden side er Island meget interesseret i det arbejde, som udføres på dette område, og håber at få lov til at følge med i udviklingens gang for senere at overveje muligheden for på en eller anden måde at kunne slutte sig til dette samarbejde.

Med henvisning hertil vil den islandske delegation slutte sig til det økonomiske udvalgs flertals indstilling om fortsat udredning af spørgsmålet.

Bertil Ohlin, Sverige: Herr president! Vår diskussion här i dag kring den gemensamma marknadens problem sker med utgångspunkt från en utredning, som inte är slutförd. Värdefulla resultat har den emellertid redan gett och en god orientering, som möjliggör en konkret belysning av flera viktiga punkter när det gäller spørgsmålet om en vidgad gemensam marknad för Danmark, Norge och Sverige. Att

Finland liksom Island i dagens läge har en annan position än vi, finner vi ju alla naturligt, och jag skall inte här i dag diskutera någonting som har anknytning till deras spörsmål.

Men, herr president, vad vi här diskuterar är ju inte en fullständig tullunion för 100 procent av varorna, utan det gäller möjligheterna av en gemensam marknad för någonting sådant som ett sjuttioåtta procent av varuhandeln. Jag tror att det vore bra, om debatten här, i huvudsak i varje fall, komme att gälla denna konkreta målsättning, som överensstämmer med den som regeringarna har angivit som riktlinje för experternas arbete. Först när erfarenhet har vunnits om hur en sådan gemensam marknad fungerar kan tiden vara inne att ta upp till avgörande spörsmålet om en utvidgning av den gemensamma marknaden. Jag är angelägen att framhålla, att såvitt jag förstår ingen skall behöva känna att han vare sig genom opinionsyttringar i dag eller genom ställningstagande den dag det gäller att verkligen fatta beslut kring den gemensamma marknads problem binder sig för någonting annat och mer vittomfattande. Jag sympatiserar alltså helt med min kollega Holm från Norge, som tyckte att man skall nämna tingen vid deras rätta namn. Ja, just det! Låt oss därför nämna det spörsmål som här föreligger vi det namn som medför den minsta risken att framkalla missförstånd, alltså en begränsad men väsentlig gemensam marknad, fælles marked, inte en tullunion, en benämning som i många kretsar framkallar intrycket att det här snarast gäller någonting av omfattningen hundra procent tullfrihet.

Det är klart att en analys av de speciella problem, som sammanhänger med de tre skandinaviska ländernas näringsstruktur, måste ske med beaktande av vissa generella synpunkter på den större marknads problem. Jag skall därför, herr president, tillåta mig

att i yttersta korthet ange några av dessa mera allmänna synpunkter som inledning till några kommentarer kring de mera konkreta frågeställningarna.

För det första är det väl klart att en större gemensam marknad medför ökade möjligheter till produktion i långa serier, stordrift, om man så vill kalla det. Men det betyder ingalunda jätteföretag. Det betyder mer specialisering, ofta genom ganska stora serier i små företag och i medelstora företag.

För det andra: en någorlunda stor hemmamarknad underlättar uppbyggande av exportindustrier, särskilt i sådana fall, där försäljningsarbetet på utlandet är kostnadskrävande, ty man kan få en betydande tillverkning för hemmamarknaden, innan man behöver bygga upp en dyrbar försäljningsorganisation i utlandet. För företag, som inte har gott om kapital att använda för produktionsapparaten och för försäljningsorganisationen, är det en inte ringa fördel att kunna uppnå en väsentlig produktion, innan man tar upp problemet om exporten.

För det tredje: livligare ekonomiska förbindelser, som följer av en för olika länder gemensam marknad i väsentliga avseenden, medför att idéer och impulser samt specialiserade tekniska kunskaper lättare sprids över hela området. Det blir mindre risk att på något ekonomiskt verksamhetsområde slentrian eller konservatism kan hålla sig kvar. Dynamiken i hela det ekonomiska systemet blir förmodligen något starkare.

För det fjärde: låt oss inte glömma att produktionen både när det gäller industrien och andra områden, men särskilt när det gäller industrien, i våra länder har en starkt växande tendens. Detta underlättar naturligtvis en omställning av produktionen efter den större marknads villkor och gör övergångssvårigheterna mindre än de eljest skulle bli. På detta som på flera andra områden tycks Benelux' erfarenheter vara av stor betydelse. De visar näm-

ligen, som experterna konstaterar, att rubbningarna i stort sett, trots att man där gick radikalt fram, har blivit mindre än man väntat.

Herr president! Jag drar av dessa allmänna reflexioner den slutsatsen, att man, när man övergår till en större marknad, kan vänta en viss stegring av produktiviteten. Om inte särskilda förhållanden gör sig gällande, bör alla parter i samarbetet dra nytta därav. Både Danmark, Norge och Sverige bör a priori kunna räkna på att få fördelar av en större marknad.

Det är också troligt att en ökad ekonomisk kontakt medför fördelar speciellt för områden, där realinkomsten är lägre men arbetskraften av samma kvalitet som inom höglöneområdena, ty det blir en viss tendens att förlägga ny produktion till områden med låg kostnadsnivå. Särskilt när det råder full sysselsättning och brist på arbetskraft inom höglöneområdena, i detta fall närmast Sverige, blir en produktionsökning inom områden med en lägre kostnadsnivå dubbelt lockande.

Områden med knapp kapitaltillgång har också utsikt att få stora fördelar i den mån den intima kontakten i någon mån motverkar kapitalknappheten. Det bör alltså snarast bli en tendens till utjämning av levnadsstandarden i de berörda områdena, inte genom någon sänkning av standarden där den redan förut är relativt högre, utan genom en särskilt stor stegring inom områden där den för närvarande är något lägre.

Detta beträffande allmänna synpunkter.

Om jag nu övergår till problemet för de tre skandinaviska länderna, så har vi hört här i dag liksom tidigare att betänksamheten mot en gemensam marknad är särskilt stor i Norge. Det sägs att man a priori har anledning att räkna med att fördelarna för Norge skulle bli ganska små — på kort sikt nästan inga — som herr Røiseland sade. Såvitt jag förstår leder de allmänna

synpunkter jag utvecklat snarast till den slutsatsen, att de fördelaktiga verkningarna för Norge i varje fall på längre sikt skulle bli mycket betydande. Vad korttidsverkningarna beträffar skall jag be att strax få återkomma.

Det norska näringslivet är inriktat på sjöfart, fiske, framställning av skogsprodukter, metallurgiska och kemiska råvaror och halvfabrikat samt en del annat. Många menar att man därför har föga intresse av en gemensam marknad, eftersom en stor del av nyssnämnda varor redan förut är tullfria i Danmark och Sverige. Vidare sägs det att man har en relativt svagt utvecklad maskinindustri och att denna möjligen skulle få svårigheter att konkurrera.

Låt mig här till vad verkningarna under övergångstiden beträffar, t. ex. den första femårsperioden, först anföra följande.

Det är nog riktigt att man inte kan räkna med någon omfattande ökning av den norska industriexporten under de allra första åren. Men måhända går herr Røiseland där i alla fall något för långt, när han, liksom andra sagt vid tidigare tillfällen, menar att eftersom den norska exporten till Danmark och Sverige av tullbelagda varor är så ringa, har Norge inte mycket att vinna på tullfrihet av nu berörda varuslag. Man kan ju säga att den tullbelagda exporten från Norge till Danmark och Sverige är endast 3 procent av den totala norska exporten, men en stor del av exporten är ju tullfri. Det vore kanske naturligare att jämföra den norska tullbelagda exporten till Sverige och Danmark med den tullbelagda norska exporten till andra länder, och då skulle man genast komma till väsentligt högre siffror. När herr Røiseland här säger, att om man tar bort tullen skulle det kunna få de och de verkningarna, och hänvisar till rapporten från 1954, så vill jag gärna tillfoga den kommentaren, att nu har man lagt den rapporten

åt sidan och satt i gång en utredning på en annan grundval. Om jag fattat experterna rätt, har man eftersträvat att just belysa verkningarna av tullfriheten på sådana områden, där man menar att den kan genomföras utan några allvarliga olägenheter, såvitt detta nu kan bedömas på grundval av de upplysningar som lämnats från det praktiska näringslivets eget folk. Då är det väl av en viss betydelse att konstatera att experterna i sitt referat av bedömningen från näringslivet i de tre länderna inte kan redovisa några mera allvarliga olägenheter. Vad som har det största intresset i dag är väl just att det föreligger en enig redovisning av att inte ens de övergångssvårigheter, som här kan väntas, ter sig särskilt allvarliga.

Med anledning av herr Holms yttrande är det anledning att betona att experterna stöder sig på informationer från det praktiska näringslivets egen sida. Enligt min mening kan man alltså inte stödja sig på någon expertutredning, om man påstår, att det skulle bli mycket stora övergångssvårigheter för Norge och praktiskt taget inga fördelar.

Får jag lov att nämna t. ex. att den norska exporten av metaller, metalliska halvfabrikat, ferrolegeringar och en del kemiska produkter kan väntas stiga, både vad exporten till Sverige och till Danmark beträffar, och att exporten av papper, järn och stål kan väntas stiga, särskilt till Danmark. Ett samarbete mellan den norska och svenska järn- och stålindustrien torde väl relativt snabbt kunna medföra en del fördelar. Jag vill gärna medge att jag inte tror att det under den första perioden blir några mera omvälvande saker — det har jag också framhållit i ekonomiska utskottet — men jag tror å andra sidan att de är stora nog att förtjäna att påpekas.

På längre sikt — och det är kanske viktigare — har vi att räkna med att

alla våra länder måste industrialisera. Då måste vi också, tror jag, utveckla maskinindustrien — som vi i Sverige kallar verkstadsindustrien — i vidsträckt bemärkelse. Vad detta kan betyda för våra länder, även för Norge, ber jag att få belysa med ett par faktiska uppgifter.

Importen av maskiner och transportmedel till våra tre länder uppgår för närvarande till ungefär 6000 miljoner danska kronor om året, och den har en växande tendens. Både Norges och Danmarks framtida behov av bilar är, såvitt man kan förstå, mycket stort. Det må vara sant som herr Holm säger, att man också behöver vägar, men jag undrar om man i verkligheten kan bygga vägarna först och köpa bilarna sedan — jag tror att utvecklingen därvidlag måste gå fram parallellt. Det kommer att medföra en väldig påfrestning på betalningsbalanserna både i Norge och Danmark, om man skall täcka exempelvis behovet av bilar utan att den inhemska produktionen i väsentlig mån engageras. Danmark har redan en viss sammansättningsindustri, men Norge har mycket litet av sådan industri. Om däremot den norska industrien kan i viss mån engageras att spela sin roll vid produktionen av denna bilpark, ja, då innebär det en väsentlig fördel. Men att göra detta för en marknad på 3—4 miljoner människor torde, sådana som förutsättningarna för närvarande är, få betraktas som nästan uteslutet. Genom samarbete med den svenska automobilindustrien, som är villig till organiserad produktionssamverkan, borde icke oväsentliga fördelar för den norska industrien och Norges betalningsbalans kunna vinnas.

Också när det gäller andra områden av maskinindustrien förefaller det mig klart att mycket skulle kunna uppnås. Norge har inte sämre förutsättningar för en stor maskinindustri än Danmark och Sverige. I Norge har man byggt upp imponerande industrier på flera om-

råden, där förutsättningarna varit gynnsamma eller i varje fall inte dåliga. Men på andra områden har den lilla marknaden och kapitalknappheten lagt hinder i vägen. Det är då naturligt, att man försöker avhjälpa och avlägsna dessa hinder. Får jag nämna endast ett par siffror för utrikeshandeln år 1953 beträffande maskiner exklusive transportmedel; det gäller inte elektrotekniska, utan övriga maskiner. Där exporterade Norge för 42 miljoner och importerade för 543 miljoner danska kronor. Importöverskottet var 501 miljoner. Den motsvarande danska exporten var 436 miljoner och importen 336 miljoner. Exportöverskottet var 100 miljoner. Sverige exporterade för 1 045 miljoner och importerade för 832 miljoner. Exportöverskottet var 213 miljoner.

Man lägger först märke till att skillnaden mellan Danmark och Sverige inte är större än att det svenska exportöverskottet var 213 och det danska 100 miljoner. Delvis beror detta kanske på att importrestriktionerna varit snävare i Danmark än i Sverige. Men framför allt lägger man märke till att den norska överskottsimporten är i runt tal 500 miljoner. Nog bör dessa siffror kunna anföras som stöd för uppfattningen, att det finns goda expansionsbetingelser för en norsk industriell produktion inom detta område, att en större marknad skulle underlättas och att man lättare skulle kunna utbygga industrien — något som kostar pengar — om man kunde uppbringa kapital tack vare att kapitalmarknaden är större.

Nu tror jag inte att vi kan hoppas på en gemensam kapitalmarknad med fria kapitalrörelser, eller att man på norsk sida skulle önska detta, men en viss samverkan i finansieringsfrågor borde kunna tänkas, och formerna för en sådan samverkan förtjänar att utredas.

Får jag också lov att nämna ett par andra siffror om möjligheterna för den

norska exporten framöver. Alla vet att Norges export av färdiga manufakturvaror är ganska ringa, men den går till stor del just till Sverige. När det gäller icke elektriska maskiner, skickade Norge 30 % av sin samlade export till Sverige, och när det gäller elektriska maskiner och delar gick 34 % av Norges export till Sverige. Av produkter av icke metalliskt material exporterades 22 % från Norge till Sverige. Dessa siffror tyder på att Norge med gemensam marknad skulle ha ytterligare möjligheter att utvidga försäljningen till Sverige. De absoluta talen för den norska försäljningen är nu inte stora, men de skulle nog kunna bli det.

Understundom framföres det argumentet, att en del stora svenska industriföretag skulle komma att dominera industrien i våra tre länder. Se på de svenska jätteföretagen, Svenska Kullager, L. M. Ericsson osv., säger man. Men, herr president, jag tror att det här är lätt att göra sig skyldig till ett missförstånd, ty dessa företag är specialiserade och exporterar sina produkter till hela världen. Deras tillverkning täcker ett tämligen litet område av den samlade industriproduktionen. Kullager är en viktig artikel, men den utgör dock en ringa del av den totala industriproduktionen i världen. Jag tror att dessa stora företag redan har en mycket stark ställning i Danmark och Norge. De har sedan ganska lång tid haft svårigheter att finna tillräckliga produktionsmöjligheter i Sverige, och en gemensam marknad skulle därför snarast leda till att dessa företag — som nu grundar fabriker runt omkring i Sverige, med 200—500 arbetare — skulle finna det naturligt att grunda fabriker också i Danmark och Norge i större utsträckning än som hittills skett. Därför tror jag inte att förekomsten av dessa jätteföretag kan anföras som någon motivering för påståendet, att Danmarks eller Norges

industri skulle utsättas för oberäkneliga risker vid en gemensam marknad. Tvärtom tror jag att man vid bedömningen av fördelar och nackdelar bör se på den återstående, överväldigande delen av industrivaruförsörjningen. — Storföretag inom vissa områden har för övrigt inte hindrat, att den mindre och medelstora industrien i Sverige starkt tillvuxit. Varför skulle storföretagen hindra en motsvarande utveckling i Danmark och Norge? Ja, det är svårt att se.

Herr president! Man har diskuterat — och det finner jag helt naturligt; det är redan uttryckt i det förslag som mina vänner och jag lagt fram beträffande utredning om den ekonomiska politiken — i vad mån en viss samordning av den ekonomiska politiken skulle kunna anses vara en förutsättning för en gemensam nordisk marknad. När jag har menat att detta problem borde utredas, så beror det på att jag tror att det skulle vara nästan orimligt att begära ett definitivt ställningstagande till spørgsmålet om en gemensam marknad när tiden kommer — jag hoppas att det inte skall dröja längre än ett par år — om man inte i förväg söker belysa den ekonomiska politikens problem. Den uppfattningen skulle lätt kunna sprida sig, att en gemensam marknad i verkligheten förutsätter att man först har praktiskt taget samordnat hela den ekonomiska politiken.

Nu har experterna som bilaga till sin utredning publicerat en rapport från Benelux, som jag vill tillmäta mycket stor betydelse. Jag har själv varit där nere för ett par månader sedan och i någon mån studerat förhållandena, och jag har kommit till samma uppfattning som redovisas i bilagan. Slutatsen när det gäller Benelux' erfarenheter — den måste anses mycket preliminär — tycks vara att man snarast är förvånad över i hur ringa grad en parallellisering av den ekonomiska politiken är nödvändig, hur

föga betydande verkningarna är, då rätt väsentliga olikheter kvarstår i den ekonomiska politiken mellan exempelvis Holland och Belgien. Det är klart att kostnadsutvecklingen både när det gäller arbetslöner och andra kostnadselement i länder, som står i nära förbindelse med varandra, är ett allvarligt problem, men det problemet finns även om vi, som för närvarande är fallet, tillämpar måttliga tullar. Hela spørgsmålet om en parallell kostnadsutveckling sammanhänger med att man har fasta valutakurser, strävar efter konvertibilitet och multilateral handel. Detta problem ändrar, såvitt jag kan förstå, inte väsentligt karaktär, även om man skulle införa den gemensamma marknad som här närmast är på tal. Om ett land har väsentligt lägre kraftpriser och dylikt, så uppväger naturligtvis detta, herr president, olägenheter i andra avseenden. Inget land kan väl gärna tänkas ha de gynnsammaste förutsättningarna på alla områden.

Jag tror att den av experterna påbörjade utredningen är värdefull — liksom den som skall komma — inte minst därför att den just kan ställa olika för- och nackdelar mot varandra och möjliggöra en samlad bedömning, så att man undgår att fästa vikt bara vid sakens ena sida. Det är mitt intryck — men jag vill dröja med att söka bilda mig en definitiv uppfattning, tills utredningen föreligger — att en långtgående likriktning av hela skattesystemet absolut inte kan vara erforderlig.

Däremot menar jag att det nog kommer att visa sig, att man bör fästa särskild vikt vid att avskrivningsreglerna för företagen inte är i mycket hög grad ogynnsammare i ett land än i de övriga. Dessa avskrivningsregler spelar nämligen stor roll för självfinansieringen och den industriella expansionen, och utan självfinansiering av en väsentlig del av denna expansion tror jag

att man inte får den industriella utveckling som de flesta anser önskvärd.

Herr president! Jag vill gärna säga att den politiska riktning i Norge, med vilken jag personligen i stort sett sympatiserar när det gäller de ekonomiska samhällssystemen och som fäster särskild vikt vid utvecklingen av ett enskilt näringsliv, måhända har möjligheter att i fråga om avskrivningsspörsmål och dylikt ta upp en diskussion med den norska regeringen. Det vore olämpligt av oss andra att alls blanda oss in i den diskussionen. Men jag skulle, det erkänner jag, gärna vilja avlyssna den! Jag tror nog att den skulle kunna ge åtskilligt av intresse för båda parterna.

Låt mig tillägga, att en stor gemensam marknad skapar förutsättningar för lösning av en del olika anpassningsproblem när det inträffar rubbningar och störningar i världsekonomin, vilka tvingar oss till en anpassning. En stor marknad skapar gynnsammare förutsättningar för en anpassning utan användande av speciella statliga ingripanden. Även detta ter sig för mig såsom en icke alldeles obetydlig fördel. Och därtill kommer sakens andra sida: det blir inte bara mindre behov av sådana regleringar, utan det blir också svårare att genomföra regleringar, om man skulle försöka.

Av båda dessa skäl förefaller det mig, som om en större marknad skulle ha flera attraktiva drag än vad jag — trots att jag lyssnade på honom med spännt intresse — upptäckte att herr Røise-land redovisade.

Det har här anförts andra argument, som jag dock inte i utförligare mån skall debattera, herr president. Det har talats om risker för den norska sjöfarten. Jag medger att jag inte kunnat finna att dessa risker skulle vara väsentliga. Det har, såvitt jag förstår, inte heller gjorts något försök till konkretisering på den punkten.

Frågan vad en gemensam marknad

skulle ha för verkan vid en gemensam handelspolitik utåt måste jag däremot säga ett par ord om. Skulle en gemensam marknad inskränka rörelsefriheten utåt? Ja, naturligtvis skulle den i viss mån göra det. Det ligger väl i all samverkans natur att man får lov att handla något mindre fritt på det område, där man samverkar — man är i viss mån hänvisad till att komma överens. Frågan är bara, om detta är en olägenhet eller en fördel. Rörelsefrihet är inte alltid det enda värde man har att beakta. Det är väl möjligt att det skulle visa sig i en del situationer, att det vore till nackdel för ett visst land ur korttids-synpunkt, men det kan också i andra lägen — och de är kanske flera — visa sig vara till fördel att handelspolitiskt kunna uppträda tillsammans med de andra berörda parterna.

Om jag vore förhandlare i handelspolitiska sammanhang, skulle jag nog tycka, att det vore ofantligt trevligt att kunna tala för en marknad på femton miljoner människor med en mycket hög levnadsstandard, om jag mäter med europeiska mått, och jag skulle på ganska goda grunder kunna tro att man i vissa lägen skulle kunna uppnå bättre resultat ur alla de samverkande ländernas synpunkter än om de opererar vart och ett för sig. Och tendenser till en viss kontakt på handelspolitikens område har vi länge haft. Det förefaller att ligga i linje med denna utveckling, om man skulle ge också de ökade möjligheter, som en gemensam marknad här kan innebära.

Från norsk sida fäster man understundom en särskild vikt vid förhållandet till England. Man fruktar att det skulle kunna skada de norska exportintressena, om en del köp flyttades över från England till andra länder. Här vågar jag emellertid påpeka, att Norge har ett mycket stort importöverskott i handelsutbytet med England. År 1954 importerade Norge för 1.425 miljoner norska kronor men exporterade för endast

795 miljoner norska kronor. Dessutom är det så, att vad Norge beträffar dominerade råvaruexporten. Skogsprodukter, exklusive papper, exporterades för 310 miljoner och metaller, malmer och mineral för 117 miljoner. Om man däremot ser på Englands export till Norge, finner man att exempelvis textilier och kläder exporterats för 169 miljoner och maskiner och instrument för 283 miljoner — det blir tillsammans 452 miljoner kronor av högförädlade och inte alltid så lättsålda varor. Exporten av fartyg uppgick till 459 miljoner, vilket säkerligen är en mycket viktig post för den brittiska varvindustrin. Diverse manufakturer upptar sedan en summa av 226 miljoner. Alltså måste man här dra den slutsatsen, att Norge har ett mycket starkt förhandlingsläge gentemot Storbritannien.

Nu invänder kanske någon: om man därtill lägger de norska fraktinkomster, som betalas i pund sterling, väger dock det hela mera jämnt — ja, det blir t. o. m. en nettobelastning på den brittiska valutan. Till detta är emellertid att säga att dessa sjöfartsinkomster genom den norska handelsflottan ju har tjänats in ute i världen och betalas till mycket stor del — kanske till den större delen — av andra länder än England. Det är ingen belastning, utan tvärtom en fördel för engelsmännen att dessa frakter betalas i pund sterling. Det innebär ingen belastning på den engelska betalningsbalansen. Man kunde ju vid något tillfälle fråga engelsmännen, om de skulle tycka att det vore bra, om frakterna betalades i dollar i stället för i pund. Jag tror att engelsmännen skulle betacka sig för en sådan utveckling, även om det statistiskt sett vad England och Norge beträffar skulle medföra en radikal förändring i valutabalansen.

Nej, det är nog så, att Norges ställning här är stark. Dessutom är det ju ett faktum, att handeln oavbrutet växer. Om jag åter får hänvisa till

Benelux-länderna, har deras inre handel vuxit snabbt, men även deras yttre handel med andra länder har vuxit, låt vara i något långsammare takt. Det är anledning att vänta att någonting liknande kan ske även här. Så länge Norge från England importerar ofantligt mycket mer än det exporterar dit och till stor del importerar färdiga varor, förefaller det mig som om riskerna för komplikationer med engelsmännen skulle vara ganska små — under den avgörande förutsättningen, herr president, att det här gäller en skandinavisk politik som vunnit GATT-organisationens godkännande.

Sammanfattningsvis finner jag, liksom de flesta andra i denna debatt, att det ännu är för tidigt att göra ett bokslut med bestämda slutsatser. Här finns dunkla punkter, som behöver utredas. Det förefaller mig alltså mycket naturligt att Nordiska rådet nu inte vill dra några sådana slutsatser utan avvaktar att utredningarna blir slutförda.

Nu har emellertid mindretalet — herrar Roiseland och Holm — i själva utskottsrapporten velat ange slutsatser av den preliminära utredningen. För att det inte skall bli något missförstånd vill jag något beröra herr Holms uttalande om att det har förekommit antydningar från olika håll om att mindretalet inte borde ha varit så uppriktigt, för att nu uttrycka saken så. Här föreligger nog ett litet missförstånd. Den uppfattning, som bl. a. jag givit uttryck åt och här gärna vill upprepa, innebär att jag har ifrågasatt, om inte mindretalet kunde ha givit uttryck åt sin uppfattning här i debatten, medan jag däremot gärna skulle ha sett, såsom man alltid försöker i sådana här sammanhang, att det varit möjligt att få fram ett enhälligt utskottsutlåtande. För min del sticker jag ingalunda under stol med att jag gärna skulle ha sett ett enigt utlåtande. Att sedan herrar Roiseland och Holm här i debatten ger uttryck åt sina meningar, finner jag

alldeles självklart. Om jag skall våga göra ett tillägg här i dag vore det, att jag skulle ha önskat att mindretalet varit ännu tydligare på en punkt när det gällde att ge uttryck för dess mening, nämligen i fråga om en redovisning av de punkter i expertutlåtandet, som enligt deras mening motiverar den mycket negativa slutsats som de själva dragit. Ehuru jag omsorgsfullt lyssnade, fann jag inte någon egentlig hänvisning till expertutredningen från deras sida, men däremot vissa hänvisningar till en äldre utredning, som gällde en i rätt väsentlig mån avvikande frågeställning. För egen del kan jag inte tro, att det på något håll skulle kunna finnas någon önskan om att mindretalet inte skulle tala ut — snarare då, att det kunde ha skett i ännu högre grad än som i verkligheten skedde.

När herr Røiseland gör gällande, att vad som här är å bane på kort sikt, inte kommer att bli till någon fördel för Norge, har jag redan sökt motivera att detta är en alltför pessimistisk uppfattning. Till denna sak blir det möjligt att återkomma, när utredningen en gång är slutförd.

Jag känner ett behov, herr president, att säga ett ord om jordbruksfrågorna. De danska jordbruksorganisationerna har gått med på att förhållandena i Danmark är så olika förhållandena i Norge och Sverige, att de inte har ifrågasatt någon gemensam marknad på jordbrukets område. De har därvidlag, tycker jag, intagit en mycket vidsynt attityd, som vi inte skall glömma bort. Förhållandena är så olika, att den enda realistiska grundvalen är denna utgångspunkt. Men det är då helt naturligt, att man från det danska jordbrukets sida uttalar, att man inte skall glömma bort att det kan finnas situationer, där det danska jordbruket har berättigade intressen att bevaka. Om detta kan ske utan att de norska och svenska jordbruksintressena trädes för nära, så bör det också ske.

Jag är glad, herr president, att det råder enighet om att utredningen skall fortsätta. Jag hoppas att den skall kunna bli klar under innevarande år. Därefter behöver vi allesamman tid att tänka igenom och offentligt diskutera dessa spörsmål. Det blir fråga om både fördelar och nackdelar för varje land och det finns betänksamhet i alla de nordiska länderna — inte bara i Norge. Det vore oklokt att här forcera fram någonting för att vinna ett par månader i tiden, när det ändå är fråga om en politik på längre sikt. Och verkningarna på längre sikt måste enligt allas mening vara viktigare än verkningarna på kort sikt. Det är emellertid naturligt, att Nordiska rådet genom dagens debatter — låt vara att ingen drar några definitiva slutsatser — försöker att belysa de problem som här föreligger. Det har inte varit och bör inte bli tal om någon som helst påtryckning åt något håll. Det gäller naturligtvis om sådana här internationella överenskommelser, såsom någon har sagt, detsamma som gäller om äktenskap — de bör ingås frivilligt och utan otillbörlig påtryckning från utomstående. Men det vore oriktigt att inte framföra synpunkter, som förefaller väsentliga, i avvaktan på utredningens slutförande, även om vi inte alla ser lika på problemen.

Mig förefaller det uppenbart att den tekniska utvecklingen och dess ekonomiska återverkningar medför, att varken stora eller små nationer kan leva som de har gjort under tiden före det senaste världskriget. Med eller mot vår vilja pressas vi närmare samman. Våra folkhushåll blir alltmer delar av ett världshushåll, eller i varje fall av den västliga världens hushåll. Det gör inte en ekonomisk samverkan här uppe i Norden överflödigt. Jag tror att det tvärtom förhåller sig så, att vi här uppe genom praktiskt ekonomiskt samarbete kan stärka våra krafter, förbättra våra folks levnadsvillkor och öka våra utsikter till in-

satser i större internationella sammanhang.

Statsrådet Gunnar Lange, Sverige:

Herr president! Jag har tagit till orda i denna debatt först och främst för att uttrycka min tillfredsställelse över utgången av ekonomiska utskottets behandling av denna fråga, som utan gensägelse är den, som tilldrar sig den största uppmärksamheten vid årets rådsmöte.

Det är visserligen sant, såsom här påpekats i debatten, att utlåtandet inte är enhälligt. Meningsskiljaktigheterna gäller emellertid premisserna och motiveringen. Slutsatsen har samtliga utskottsledamöter varit överens om. Rådet skall enligt förslaget uttala att rådet väntar nya meddelanden från regeringarna till nästa möte, och för att detta skall kunna ske måste utredningsarbetet fortsättas. Detta är, såvitt jag förstår, innebörden av förslaget till rådsbeslut, även om det inte formellt utsäges. Både herr Røiseland och herr Holm har här i debatten dragit just denna konklusion.

Att olika uppfattningar redovisas i fråga om motiveringen, är i och för sig föga anmärkningsvärt. Att åsikterna om nyttan och fördelarna av en gemensam nordisk marknad går i sär, har länge varit bekant. Denna gång har ju inte avsikten med att överlämna den föreliggande redogörelsen för det pågående utredningsarbetet varit, att rådet på grundval härav skulle dra bestämda slutsatser och fatta definitiva beslut. Varken experterna eller samarbetsministrarna eller, för den delen, majoriteten inom utskottet har ansett sig ha tillräcklig grund för något sådant ännu. När minoriteten inom utskottet ändå funnit sig böra göra det, så beror det kanske på att man känt behov av att på ett mycket tidigt stadium redovisa en principiell inställning som innebär, att man betvivlar nyttan av ett utvidgat

ekonomiskt samarbete i de former, som utredningarna utgått ifrån.

Även om jag nog i likhet med andra talare i debatten funnit det naturligt att slutsatserna fått anstå, tills utredningsresultatet i sin helhet kunnat överblickas och regeringarna tagit ståndpunkt, finner jag det i och för sig riktigt att meningsmotsättningar öppet redovisas och diskuteras. Därvidlag är jag överens med herr Holm. Rådets arbete kan endast härigenom bli fruktbarande. Allmänna och samlande formuleringar, som döljer betydande olikheter i uppfattningarna, bör, liksom fallet varit i det pågående utredningsarbetet på detta område undvikas. Men som herr Ohlin nyss framhöll, skulle det kanske varit av ännu större värde, om herr Holm och herr Røiseland kunnat ge en verklig motivering för sin ståndpunkt, att Norge skulle ha övervägande nackdelar av en gemensam nordisk marknad, utifrån det föreliggande utredningsmaterialet. Men så har icke skett. I stället har man grundat sina invändningar på visserligen intressanta men ej av någon ansvarig politiker auktoriserade uttalanden och tolkningar.

Jag finner också, herr president, förklarligt att Finlands delegater i utskottet intagit den ståndpunkt de gjort. Finland har hittills inte varit med i utredningsarbetet. Det blir dess egen sak att bedöma, när det kan komma med däri, och för vår del vill vi hälsa Finland välkommet i detta arbete, när vederbörande finska myndigheter är beredda därtill.

Herr president, tillåt mig understryka att den rapport, som nu föreligger, är en delrapport. Inte ens samarbetsutskottet har dragit några konklusioner. Samarbetsministrarna och regeringarna har inte tagit ställning till den. Utredningsarbetet kommer nu att fortsätta. Det finns ingen anledning för mig att här göra några spekulationer om vad arbetet kan leda till. Jag vill

emellertid göra några kommentarer av principiell och mer allmän art.

I princip torde det inte råda någon oenighet i denna församling om värdet av ett vidgat ekonomiskt samarbete. Men åsikterna om omfattningen av och takten i detta samarbete kan skilja sig. Detta kunde, såvitt jag förstår, också klart utläsas av både herr Røislands och herr Holms uttalanden. Förutsättningarna för ett samarbete är, om man verkligen tänker igenom saken, mycket goda. Låt mig här dröja vid ett par av dessa förutsättningar.

En hög och jämn sysselsättning står för oss alla som ett riktmärke för den ekonomiska politiken. Ett mer effektivt utnyttjande av våra naturliga resurser, en ökad rationalisering och utbyggnad av näringslivet krävs för att vi skall kunna följa med i den ekonomiska utvecklingen i världen. De handelspolitiska problemen är likartade. Vi har alla våra valutabekymmer. Vi har alla starka underskott i handeln med vårt grannland i söder. Sammanlagt rör det sig om cirka 2,5 miljarder danska kronor per år. Ett vidgat ekonomiskt samarbete skulle ge oss bättre möjligheter att minska underskotten i varuutbytet och samtidigt förbättra våra levnadsvillkor. Vår export är i rätt hög grad råvarubetonad, men möjligheterna att öka exporten av råvaror är begränsad. Höjningen av levnadsstandarden har överallt haft formen av en allt starkare utbyggnad av den industri som är uppbyggd på råvarorna. För att i en framtid klara våra valutaproblem vid en stigande export måste vi bygga ut och stärka denna industris konkurrenskraft.

Vad jag sagt gäller i alldeles särskild grad verkstadsindustrien. En ytterligare utbyggnad av en effektiv och konkurrenskraftig verkstadsindustri i Norden är en betingelse för att vi skall kunna hänga med i utvecklingen. Jag tror att inga invändningar kan riktas mot herr Ohlins resonemang på den punkten.

De nordiska länderna är lågtullländer. Genom låga tullar har vi sökt hålla våra kostnader nere och därmed öka vår konkurrenskraft. Gemensamt har vi i internationella organ sökt verka för en lågtullpolitik även med andra länder. Låt oss erkänna att vi därvidlag mött besvikelse i många hänseenden! De stora industriländerna har inte känt samma behov av en fri handel. Deras hemmamarknad har varit tillräckligt stor för en effektiv produktion. De har skyddat sig själva genom en högtullpolitik. De små länderna tvingas ta konsekvenserna av de stora industriländernas protektionism. Det har varit en naturlig konsekvens för de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att bredda sin hemmamarknad för att öka sin konkurrenskraft. Därför har det ställt sig naturligt att undersöka, om inte den bästa vägen att nå detta mål, varom jag tror att vi i princip är överens, vore att inrätta en gemensam marknad.

Låt mig starkt understryka att inrättandet av en gemensam nordisk marknad naturligvis bör ske så, att inga svårigheter ur sysselsättningssynpunkt uppstår och att de naturliga resurserna i alla länder utnyttjas på ett sätt som kommer alla till godo. Detta önskade också herr Røisland, och på den punkten är jag fullt överens med honom. Just därför behöves övergångsarrangemang som ger den tidsfrist som erfordras för en omställning på många håll inom näringslivet i samtliga deltagande länder.

Det har uttalats farhågor för att en gemensam nordisk marknad skulle förutsätta skapandet av överstatliga organ. Ja, herr Holm trodde t. o. m. att ett gemensamt parlament vore nödvändigt. Jag tror inte att dessa farhågor är berättigade. De saknar i själva verket all grund. Den erfarenhet, som hittills gjorts i det pågående utredningsarbetet, visar att samarbetsorgan av den art vi nu har sannolikt

kommer att vara till fyllest. Något gemensamt sekretariat finnes inte. Varje land har haft sitt sekretariat liksom sin delegation. För mig är det naturligt att förutsätta, att vid en gemensam marknad varje land har sina organ och att gemensamma frågor beredes genom samarbetsorgan. Reseberättelsen från dem av våra experter, som studerat Benelux, tyder på att de gemensamma organ, som där upprättats, spelar en underordnad roll i förhållande till de deltagande ländernas egna organ.

Det har vidare varit åtskillig diskussion om och i vilken utsträckning en gemensam marknad kräver en likriktning av den ekonomiska politiken. När jag lyssnade på debatten och hörde herr Røislands inlägg, fick jag det intrycket, att här förelåg vissa missuppfattningar. Man lägger in olika meningar i ordet "samordning". Att den ekonomiska politiken kan förete vissa likheter, är *en* sak. Men det är en helt annan sak att man gemensamt utformar den ekonomiska politiken. Detta kan det, såvitt jag förstår, aldrig bli tal om.

Det förefaller mig därför, som om farhågorna för att de deltagande länderna skulle vara tvungna att uppges sin självbestämmanderätt på den ekonomiska politikens område, skulle vara väsentligt överdrivna. Också på denna punkt har man, som herr Ohlin understök, anledning att peka på erfarenheterna från Benelux. Samarbetet har där haft mer ogynnsamma förutsättningar från början än samarbetet mellan de skandinaviska länderna. Detta har inte hindrat, att Belgien under efterkrigstiden kunnat föra en extremt liberal politik, medan Holland åtminstone i början bedrev en mycket omfattande regleringspolitik. Inte heller beträffande skatteområdet, som nämnts här i diskussionen, har det i någon större grad förelegat likriktning inom Benelux; Belgien har exempelvis i högre grad litat till indirekta skatter, Holland till direkta.

Det är enligt min mening självklart att den ekonomiska politiken och beskattningen måste utformas främst med hänsyn till de i varje land rådande förhållandena. En gemensam marknad och ett utvidgat samarbete ändrar inte detta förhållande på något avgörande sätt. — En helt annan sak är att den ekonomiska utvecklingen i ett land kan påverka utvecklingen i de andra länderna, att erfarenheterna på ett håll inverkar på ställningstagandet också på andra håll. En ökad frihet i handels- och betalningsförhållandena ute i världen ställer otvivelaktigt vissa krav också på den interna politiken. Men detta innebär inte — det är jag, herr president, angelägen att understryka — att de olika länderna på något sätt förlorar sin självbestämmanderätt.

Självfallet bör vi inte blunda för att en gemensam marknad även för enskilda näringsgrenar kan medföra svårigheter under en övergångstid. Det har vid diskussionen om en gemensam marknad ofta understrukits, att en utgångspunkt därför måste vara, att inga sysselsättningssvårigheter därigenom skall skapas för något av de nordiska länderna och att fördelarna av en gemensam marknad skall komma alla länderna till del. Jag tror — det har sagts förut, och jag upprepar det nu — att det ligger i allas intresse att sådana övergångsanordningar vidtas, som hindrar störningar i produktionen.

En gemensam marknad blir vidare, enligt mitt förmenande, en form enbart och av föga värde, om inte konsekvensen därav blir ett produktionsarbete, en ökad arbetsfördelning och specialisering, ökade kapital- och produktionsinsatser inom ouråden, där de nordiska länderna har naturliga förutsättningar men där varje land för sig är för litet för att göra de erforderliga insatserna. Av den största betydelse härvidlag är insatserna från näringslivets sida. I Sverige har man härvid förklarat sig beredd till en samverkan.

Men det finns betydelsefulla frågor, där en lösning icke synes möjlig utan medverkan också från det allmännas sida, främst vad gäller problem av finansiell art, beträffande valutor, krediter osv. Jag saknar därför visst icke förståelse för den tvekan man hyser på vissa håll mot en gemensam marknad. De kort-siktiga svårigheterna överskuggar ibland fördelarna på längre sikt. Det problemet känner vi också i Sverige. Vi har åtskilliga industrier, som enligt hittills gjorda utredningar kommer att få svårigheter i en gemensam nordisk marknad på grund av sämre konkurrenskraft och som därför ställer sig tveksamma till genomförandet av en sådan marknad. Vi har delar inom det svenska näringslivet, som är ängsliga för hur en gemensam marknad kan påverka kredit- och valutaförhållanden i Sverige och som befarar, att en gemensam marknad kan komma att hämma näringslivets utbyggnad i vårt land och i stället främst gagna våra grannländer. Jag vill visst inte förringa dessa betänkligheter, men jag har för min personliga del kommit till den uppfattningen, att trots detta ett vidgat ekonomiskt samarbete i Norden skulle vara av så stor betydelse för våra möjligheter att hålla oss uppe i den hektiska utvecklingen i världen, att betänkligheterna bör övervinnas.

Många gånger kan problem emellertid behöva tid för att mogna. Det kan inte ligga i någons intresse att driva fram förslag — som herr Ohlin sade —

som inte har förankring i folkmedvetandet. Jag tror att det skulle vara av stort värde för oss alla, om vi nu, medan utredningsarbetet går vidare, finge möjligheter att i ökad utsträckning sätta oss in i varandras ekonomiska förhållanden, i varandras industriella struktur och utbyggnad och därmed i förutsättningarna för det framtida samarbetet. Jag anser att skiljaktigheterna mellan våra förhållanden är väsentligt mindre än mången skeptiker i dag tror. På svensk sida är man beredd att ta de initiativ, vad svenska förhållanden beträffar, som kan tjäna just detta syfte. För oss skulle det vara av värde, om man i övriga nordiska länder vore intresserad av att ta upp samma fråga till dryftande. Den svenska regeringen kommer att undersöka, om inte det ekonomiska samarbetet mellan oss och våra grannar kan befrämjas genom ömsesidiga studiebesök.

Som en allmän slutsats, herr president, tror jag att man kan säga om den här diskuterade tanken på en gemensam nordisk marknad, att verkligheten förmodligen inte blir så ljus som de största optimisterna hoppas, men heller inte så mörk som pessimisterna fruktar.

Præsidenten: Presidiet föreslår att vi nu slutar dagens förhandlingar och fortsätter i morgon fredag kl. 10³⁰ med behandlingen av denna sak på dagordningen.

Mödet hævet kl. 17³⁵.

Protokol

6. møde (1. del)

Fredag den 3. februar 1956 kl. 10.30

Præsident: Erik Eriksen

Dagsorden:

1. Fortsat behandling af:
 Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 5 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående nordisk økonomisk samarbejde (sag D 27),
 beretning om nordisk økonomisk samarbejde (sag C 5) samt
 medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde (sag A 23).
2. Det juridiske udvalgs indstilling nr. 17 i anledning af medlemsforslag om større ensartethed mellem de nordiske landes lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken (sag A 13).
3. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 16 i anledning af medlemsforslag om et nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning (sag A 17).
4. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 6 i anledning af medlemsforslag om samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsløses (erhvervshæmmedes) problemer (sag A 11).
5. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 8 i anledning af udsat sag om ensartet nordisk abortlovgivning (sag A 1).
6. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 9 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet (sag D 15).
7. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 10 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik (sag D 16).
8. Trafikudvalgets indstilling nr. 12 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion (sag D 1),
 meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster (sag D 11),
 meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 angående korsbåndtakster og teleprinter- og telextakster (sag D 47) samt
 beretning fra Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. (sag C 4).
9. Trafikudvalgets indstilling nr. 14 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed (sag D 14).
10. Trafikudvalgets indstilling nr. 15 i anledning af beretning om vejforbindelser Norge—Sverige 1955 (sag C 9).
11. Trafikudvalgets indstilling nr. 16 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanetakster m. m. (sag D 41).

12. Trafikudvalgets indstilling nr. 17 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande (sag D 39).

13. Trafikudvalgets indstilling nr. 18 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser (sag D 10).

14. Trafikudvalgets indstilling nr. 19 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelser for den internordiske bus- og lastbiltrafik (sag D 40).

15. Kulturudvalgets indstilling nr. 10 i anledning af medlemsforslag om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande (sag A 15).

16. Kulturudvalgets indstilling nr. 11 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 3/1955 angående et nordisk pavillonanlæg på Biennalen i Venedig (sag D 35).

17. Kulturudvalgets indstilling nr. 12 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog (sag D 45).

18. Kulturudvalgets indstilling nr. 13 i anledning af medlemsforslag om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning (sag A 14).

19. Kulturudvalgets indstilling nr. 14 i anledning af medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser (sag A 18).

20. Kulturudvalgets indstilling nr. 15 i anledning af medlemsforslag om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til at benytte deres modersmål i skolearbejdet (sag A 24).

21. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 11 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 13/1954 angående fælles sundhedstjeneste for søfolk (sag D 18).

22. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 12 i anledning af beretning om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen (sag C 6).

23. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 13 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde vedrørende lægemidler (sag D 20).

24. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 14 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område (sag D 21).

25. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 15 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen (sag D 22).

26. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 17 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk sundhedshøjskole (sag D 17).

27. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 18 i anledning af medlemsforslag om lettelser for udveksling af sundhedsplejersker og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse (sag A 19).

28. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 19 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personale (sag D 19).

meddelelser om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse (sag D 36) og meddelelser om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere m. fl. (sag D 42).

29. Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 20 i anledning af udsat sag om større enhed i de nordiske landes lovgivning vedrørende arbejdsret (sag A 4) samt ændringsforslag om kvindeligt deltidsarbejde.

30. Trafikudvalgets indstilling nr. 10 i anledning af beretning om „fugleflugtruten“ Rødby—Fehmarn (sag C 7).

31. Trafikudvalgets indstilling nr. 13 i anledning af medlemsforslag om øget samvirke mellem Finland, Norge og Sverige på rensdyravlens område (sag A 21).

32. Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 6 i anledning af beretning om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål (sag C 8) samt tillægsforslag.

33. Valg af en komité på 9 medlemmer til forberedelse af det juridiske udvalgs arbejde under sessionerne og til varetagelse af den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige ligestilling, som ikke er henlagt til andre særlige organer.

34. Bemyndigelse for præsidiets til at indkalde udvalg.

35. Tid og sted for rådets næste session.

36. Sessionens afslutning.

Ang. dagsordenen:

Efter derom fremsat anmodning vedtog rådet, at de på dagsordenen optagne punkter kunne optages til behandling på dette møde, skønt nogle af de pågældende udvalgsindstillinger først var afgivet den foregående dag.

1.

Fortsat behandling af det økonomiske udvalgs indstilling nr. 5 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående nordisk økonomisk samarbejde (sag D 27), beretning om nordisk økonomisk samarbejde (sag C 5) samt medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde (sag A 23).

Statsråd Arne Skaug, Norge: På vegne av den norske regjering vil jeg gjerne også få gi uttrykk for vår tilfredshet

med at det synes å være alminnelig enighet om at det utredningsarbeidet som nå er påbegyndt, skal fortsette. Vi skal på norsk side gjøre hva vi kan for å legge vilkårene til rette for at arbeidet kan bli drevet så raskt og effektivt som mulig. Jeg skylder å tilføye at dette ikke alltid er så enkelt. Vi har hos oss problemer med frigjøring av tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft fra andre oppgaver til dette arbeidet. Men vi er, som sagt, innstilt på å strekke oss så langt det er mulig i så henseende.

Jeg vil gjerne minne om at den norske regjering, i likhet med de andre regjeringer, ikke har behandlet og ikke har tatt standpunkt til realiteten i denne saken. Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalget har avgitt en foreløpig rapport. Denne rapporten gir etter den norske regjeringens mening ikke grunnlag for å trekke bestemte konklusjoner i saken, fordi saken ikke er ferdig utredet ennå. Den norske regjering finner derfor, i motsetning til mindretallet i Det økonomiske utvalget, ikke å kunne ta standpunkt på det grunnlag som hittil foreligger. Det gjelder selv om en også trekker inn i vurderingen rapporten fra 1954, som herr Røiseland i debatten i går omtalte som et vesentlig dokument for sin konklusjon.

Herrene Holm og Røiseland er tydeligvis for sitt vedkommende overbevist med omsyn til sakens realitet. De finner at de undersøkelser som hittil er utført, styrker den oppfatning at et nordisk fellesmarked vil by større ulemper enn fordeler for Norge.

Jeg er ikke i stand til å følge dette resonnement. Utvalget har lagt frem konkrete forslag om toll og kvantitative restriksjoner for de såkalte „relativt frie vareområder“, for metall og metallhalvfabrikata og for jern og stål, til sammen ca. 45 prosent av den nordiske samhandel. Det finnes også innen dette vareområdet enkelte grupper der bort-

fall av innbyrdes toll og kvantitative restriksjoner og gjennomføring av felles tollsatser utad, kan skape problemer fra norsk synspunkt. Men det burde være åpenbart for enhver som studerer det materialet som foreligger her, at disse problemene i alle fall er av relativt begrenset omfang. Det synes som om f. eks. Danmark står overfor langt større problemer enn oss når det gjelder gjennomføringen av et felles marked for disse spesielle varegrupper, hvor beretningen inneholder konkrete konklusjoner, særlig på grunn av de foreslåtte felles tollsatser utad for jern og stål. Den norske regjering ser det slik at bare når utredningsarbeidet er tilendebrakt, vil det være mulig å vurdere status med hensyn til fordeler og ulemper. Denne vurdering må etter vår oppfatning bygge ikke bare på den nå foreliggende beretning, men i tillegg også på undersøkelsene for de andre varegrupper, som fremdeles pågår, på resultatene av de generelle økonomiske undersøkelser som er satt i gang eller skal settes i gang, samt på den løsning man kan finne frem til for de finansielle problemer som vil reise seg i forbindelse med investeringsspørsmålene.

Når det gjelder de problemer som ennå ikke er utredet av utvalget, har jeg for mitt eget personlige vedkommende gjort visse overveielser, som jeg gjerne ville få gjøre rede for. Jeg vil for sikkerhets skyld, og for å unngå enhver misforståelse få understreke at disse overveielser utelukkende står for min egen personlige regning. De er hverken regjeringsbehandlet eller departementsbehandlet i Norge.

Jeg mener for min del, og i motsetning til mindretallet i Det økonomiske utvalg, å se muligheter for at utredningsarbeidet, når det er avsluttet, kan komme til å vise at et felles nordisk marked kan by på store fordeler for norsk næringsliv.

Jeg bygger dette syn først og fremst på de fordeler som tilgangen til et

vesentlig større marked enn vårt eget, med et 5 ganger så stort avsetningsområde, med større stabilitet og større finansieringsmuligheter, kan gi. Og jeg mener at disse mulighetene er av størst betydning for de bransjer og bedrifter som er i ekspansjon. Alle de nordiske lands produksjon har hatt en rask vekst i etterkrigstiden, raskere enn i de aller fleste andre land. Og vi ønsker alle at denne utvikling skal fortsette. Med den tekniske og økonomiske utvikling som foregår i verden i dag, er tilgangen til et større hjemmemarked en viktig forutsetning for at et lite land skal kunne hevde seg i konkurransen med de store industrilandene med deres store og beskyttede hjemmemarkeder. Det gjelder fremfor alt på de områdene av industrien og næringslivet ellers der den tekniske og økonomiske utvikling foregår særlig raskt. På slike områder risikerer vi overhode ikke å kunne ta opp produksjon fordi vi mangler den markedsmessige basis. Typiske eksempler er kunststoffer, nye former for energi-produksjon og de felter der automatiseringen gjør seg sterkest gjeldende. Det er under en slik dynamisk, og ikke under en statisk synsvinkel, en bør vurdere denne saken.

Jeg vil også gjerne gi uttrykk for noen overraskelse over den bekymring som mindretallet i Det økonomiske utvalg nå synes å nære overfor en viss harmonisering av den økonomiske politikk i de nordiske land. Noen fullstendig samordning er hverken nødvendig eller ønskelig, etter min oppfatning, for å muliggjøre et fellesmarked, men en tilnærming på visse områder er antagelig en nødvendig forutsetning for og konsekvens av en eventuell gjennomføring av et fellesmarked. Det er ikke mer enn dette ekspedisjonssjef Getz Wold har sagt i sitt foredrag som ble sitert i går av herr Røiseland og herr Holm. Men nå er det å sitere en ikke alltid enkel sak. Det foreligger ofte en

tilbøyelighet til å sitere på en slik måte at det passer inn i ens egen argumentasjon — samtidig med at man lar være å ta med det som ikke passer.

Dette synes jeg at både herr Røiseland og herr Holm har gjort seg skyldig i når de siterer ekspedisjonssjef Getz Wold. Og da han selv ikke har anledning til å svare, vil jeg gjerne få nevne saken.

Det er riktig at Getz Wold sa følgende, som herr Holm særlig festet seg ved, og som også ble omtalt av herr Røiseland:

„Fellesmarkedet vil også sette sitt preg på den økonomiske politikken i sin alminnelighet: investeringspolitikken, penge- og kredittpolitikken, skattepolitikken og sosialpolitikken“.

Herr Holm festet seg meget ved dette sitat og konkluderte med at dette sitat klart viste at fellesmarkedet ville resultere i en økonomisk union. Han sa også at man i diskusjonen i Oslo ikke våget å bruke det rette navn på det som nå utvikler seg — nemlig at vi går mot en økonomisk union i og med de drøftelser som finner sted.

Jeg må si at jeg er høyst uenig i denne tolkning, og det er direkte villledende å lese en slik tolkning ut av av herr Getz Wolds foredrag. Etter det sitat jeg nettopp gjenga, nemlig:

„Fellesmarkedet vil også sette sitt preg på den økonomiske politikken i sin alminnelighet: investeringspolitikken, penge- og kredittpolitikken, skattepolitikken og sosialpolitikken“.

følger jo denne setning:

„Nå ville nok også en slik tilnærming komme i alle tilfelle om en dømmer på grunnlag av de faktiske utviklingstendensene i norsk økonomisk politikk i de siste årene. Men også her kan det være at fellesmarkedet påskynder den utviklingen som ellers ville funnet sted“.

Til overmål står det litt høyere på samme siden følgende:

„Hvis det hadde vært tale om å gå lenger og innføre en slags økonomisk union, slik en har mellom Beneluxlandene, ville Norge sikkert kunne gjøre regning med en stor automatisk kapitalstrømning fra de andre nordiske landene, særlig Sverige. Men så langt er det jo overhode ikke på tale å gå“.

At man kan bruke Getz Wolds uttalelser til å trekke den slutning at en økonomisk union vil måtte komme til å bli resultatet av fellesmarkedet, forekommer meg temmelig merkverdig. Det må vel også uten videre erkjennes at vårt lands deltagelse i internasjonalt økonomisk samarbeid i etterkrigstiden har medført at vi ofte har søkt å jenke vår økonomiske politikk til andre lands politikk — og andre land har også søkt å legge om sin politikk slik at den så langt råd er kunne passe best mulig inn i et felles hele. Vi har alltid gjort dette ut fra hensynet til vårt eget beste — og uten noensomhelst form for tvang. Om derfor et nordisk fellesmarked fører til en viss justering i vår politikk, så er dette ikke noe som er nytt — og vi foretar også da selv disse justeringer, fordi vi finner at det er en fordel for oss å gjøre det. Jeg tror at for vårt vedkommende vil det vise seg at denne tilnærming på de områder som det kan bli tale om, f. eks. når det gjelder skatter og den økonomiske reguleringspolitikken — nærmest vil måtte bli i en retning som opposisjonens talsmenn i Norge meget ofte har gått inn for.

Et annet moment som har vært trukket sterkt frem i debatten om denne saken, er reaksjonen fra våre store handelspartnere, fremfor alt fra Storbritannias side. Det må imidlertid erindres at det ikke kan bli tale om noe felles marked uten en forutgående godkjenning av GATT. I så fall vil Storbritannia gjennom sitt medlemskap i organisasjonen være bundet av

denne avgjørelse og vil ikke ha adgang til handelspolitiske mottiltak. Det foreligger ikke den minste grunn til å tvile på at Storbritannia vil oppfylle internasjonale forpliktelser av denne art.

Andre synes nærmest å tenke på muligheten av reaksjon på det kommerisielle plan. Tanken skulle være at britiske importører ville la være å kjøpe norske eksportvarer fordi enkelte britiske eksportinteresser i helt andre bransjer eventuelt ble rammet gjennom innføringen av et felles marked, og at britene av samme grunn ville unnlate å befrakte norske skip. En slik reaksjon tror jeg er særdeles lite sannsynlig. Det dreier seg jo her om helt forskjellige bransjer. Til dette kommer at en jo ikke kan ta det som gitt at det felles marked vil føre til redusert norsk import fra Storbritannia. Det behøver slett ikke å bli tilfellet, det vil helt avhenge av om vi fortsatt skal ha en ekspanderende økonomi i vår del av verden.

På den annen side er det nok så at dersom Storbritannia av den ene eller annen grunn skulle komme inn i alvorlige økonomiske vansker, vil alle de nordiske land med sin store utførsel til Storbritannia få merke følgene av det. Men slike konsekvenser ville jo oppstå i alle fall og uansett om en har et felles marked eller ikke.

Jeg skulle tro at et nordisk fellesmarked, slik jeg nettopp har nevnt, i seg selv neppe skulle skape nevneverdige generelle betalingsproblemer for Storbritannia. En viss justering vil det nok kunne bli for enkelte britiske utførselsvarer. Men samtidig åpnes det også for Storbritannia nye muligheter for økt eksport på andre områder til en gruppe av land som sammen vil representere et av Europas største avsetningsmarkeder og sannsynligvis med en sterkt ekspanderende økonomi. Vi kan jo ikke i praksis bygge ut næringslivet uten en økt import f. eks. av maskiner, og vi kan ikke tenke oss å øke levestan-

darden uten en større import bl. a. av industrielle forbruksvarer. En stor del av de maskiner og ferdigvarer osv. som kommer i bruk, vil måtte komme fra Storbritannia og andre tredje-land, som før. Det har aldri vært tenkt at fellesmarkedet skulle føre til en lukket nordisk økonomi. Våre eksportinteresser overfor tredje land forbyr en slik utvikling.

Vi har i dag et flersidig betalings-system i store deler av verden gjennom Den europeiske betalingsunion, EPU. Det er ingen betalingsmessig forskjell mellom f. eks. pund og svenske kroner. Vi står for tiden *ikke* overfor noen nødvendighet av tosidig balansering av betalings-samkvemet med sterlingområdet. Det er lite trolig at forholdet i så måte skulle bli et annet i de nærmeste årene fremover. Tvertimot går jo bestrebelsene i retning av alminnelig konvertibilitet for alle de viktigste valutene i verden.

Det er blitt hevdet at om dette flersidige betalingssystem skulle opphøre, og om vi skulle komme tilbake til tosidige betalingssamkvem mellom landene, vil et fellesmarked føre til store vanskeligheter for Norge. Det er klart at en utvikling i retning av to-sidige betalingssamkvem i alle fall ville måtte få store økonomiske skadevirkninger for de nordiske land. Men selv i et slikt tilfelle kan det være grunn til å reise spørsmålet om på hvilken måte de nordiske land da ville stå sterkest: enten hver for seg eller samlet i et felles marked.

Jeg vil også gjerne, mens jeg har ordet, få nevne et annet argument som jeg antar vil bli ført frem i debatten, nemlig at produktiviteten i Norge er så mye lavere enn f. eks. i Sverige, og at dette utgjør en stor hindring for at fellesmarkedet kan gjennomføres. Det blir i denne forbindelse sagt at man i undersøkelsesarbeidet bør legge mer vekt på denne side av saken og finne ut hvordan produktiviteten i

Norge kan høynes. Når det gjelder spørsmålet om produktivitet og høyning av produktiviteten, så arbeides det nå meget med denne sak i Norge, og på mange hold. En får håpe at dette arbeid vil gi resultater. En bør imidlertid ikke glemme at selv om det kanskje er så at produktiviteten er lav på enkelte områder i Norge, så er det sikkert også mange områder hvor vi ligger like godt an som Sverige og Danmark — det kan vel også tenkes at vi på enkelte områder ligger litt bedre an. En økt produktivitet er tildels et spørsmål om den enkelte arbeiders innsats, men også i høy grad et spørsmål om bedriftsledelsens innsats og en tilstrekkelig rasjonalisering av bedriften. Det siste skulle fellesmarkedet bl. a. hjelpe oss å få til, og innen alle de tekniske utvalg som arbeider med de forskjellige vareområder, utgjør drøftelsene av disse problemer en viktig del av arbeidet. For øvrig skulle gjennomføringen av fellesmarkedet i seg selv virke til at vi får den rasjonalisering og økte produktivitet som vi kanskje ellers ikke ville oppnå.

Dette er som sagt noen av mine egne foreløpige og høyst personlige refleksjoner om enkelte realitetsproblemer som vi står overfor i den foreliggende sak. Jeg har villet nevne disse momenter, idet det forekommer meg at den norske opposisjons argumenter ikke alltid er særlig sterkt begrunnet i saklig henseende.

Når utredningsarbeidet er ferdig, vil nasjonalforsamlingene og regjeringene måtte ta standpunkt til det. Skulle det da vise seg at det sannsynligvis vil følge store skadevirkninger for norsk næringsliv, og større enn de fordeler en kan oppnå, om fellesmarkedet gjennomføres, ja, da vil det vel ikke bli noe felles marked. Regjeringen og Det norske arbeiderparti er ikke ute for å ødelegge norsk næringsliv, men for å styrke det og for gjennom et styrket og ekspanderende næringsliv å skape

grunnlaget for en stigende levestandard i landet. Det er ut fra dette grunnsyn at vi vil ta stilling til saken når utredningsarbeidet er ferdig.

Jeg vil til slutt igjen gjerne presisere at etter Den norske regjeringens mening gir det fremlagte materiale *ikke* grunnlag for noen endelig konklusjon om sakens realitet. Jeg kan for min egen personlige del si at jeg *tror* og *antar* at innførelsen av et felles marked vil være en fordel for Norge, men min endelige standpunkttagen i saken vil måtte avvete resultatene av de undersøkelser og drøftelser som er nødvendige for at et saklig og vel begrunnet standpunkt skal kunne tas. Fra vår side ligger situasjonen slik an at vi ikke anså det som rimelig og mulig å føre en velbegrunnet debatt om sakens realitet på det nåværende tidspunkt. Det vi hadde ventet å få fra Det nordiske råd fra diskusjonen i denne sesjon, var først og fremst gode råd og vink, og eventuell kritikk, om det utredningsarbeid som er gjort, og om det som skal gjøres i tiden fremover, et utredningsarbeid som vi, som sagt, mener er nødvendig for at en skal kunne gjøre seg opp en endelig mening. Det er under diskusjonen her fremkommet noen kritikk og noen råd om arbeidsopplegget, men ikke på langt nær så meget som vi kunne ønske. I den fortsatte diskusjon ville vi sette pris på om råd og kritikk vedrørende selve utredningsarbeidet kunne komme mer i forgrunnen. Dette ville være til stor hjelp for Samarbeidsutvalgets og Samarbeidsministrenes fortsatte arbeid.

Herr Holm fremkom med *noen* råd om hvordan arbeidet burde ha vært lagt an. Han brukte bildet om de tre brødrene som skulle bygge seg hus sammen, og da måtte man, sa han, jo først finne en tomt, deretter måtte man finne frem til grunnlaget for hele bygget. Han mente vi hadde lagt an arbeidet helt forkjørt, at vi hadde gått i vei med å bygge — uten overhode å ha

gjort oss opp en mening om hvorvidt grunnlaget var i orden. Det han mente, så vidt jeg forstod, var at man skulle ha begynt med de generelle undersøkelser om produksjonsomkostningene, skattebyrden osv.

En kan ha sine tvil om hvorvidt dette ville ha vært noe mer fornuftig. Den slags undersøkelser er kostbare å lage og vanskelige å utføre. Det var kanskje ikke så urimelig å se først littegrann på hva man kunne gjøre med toll og kvantitative restriksjoner. Hvis det der ikke åpnet seg rimelige perspektiver, ville jo arbeidet med det herr Holm kaller „grunnlaget“, være bortkastet.

Forøvrig er disse undersøkelser i forbindelse med de generelle forutsetninger forlengst satt igang og er langt fremskredet.

Herr Holm nevnte videre at det var nødvendig at det praktiske livs menn deltok i utredningsarbeidet. Som han vet, gjør de det, og i stadig større utstrekning. Vi søker stadig å finne bedre metoder for dette samarbeid. Herr Holm sa også at også det praktiske livs menn måtte få anledning til å stille spørsmål og få dem besvart. Jeg kan forsikre ham at dette stadig skjer.

Jeg kan også igjen til herr Holms spørsmål få gjenta at det er mulig å nå de 70 % uten å ta med jordbruket. Og det foreligger ingen planer om å ta med jordbruket. Til slutt: Jeg er enig med ham i at vanskelighetene blir større og større etterhvert som en nærmer seg de 70 %. Det er helt rimelig. Men skulle vi gi opp av den grunn?

Økonomi- og arbeidsminister J. O. Krag, Danmark: Under den debat, der udspandt sig her i salen i går, var det norske mindretals synspunkter ude for en ganske kraftig modstand. Ikke mindst den svenske handelsminister Gunnar Lange, hr. Bertil Ohlin og nu

den norske handelsminister Arne Skaug har fremlagt en underbygget og omfattende økonomisk argumentation mod det norske mindretals synspunkter, en argumentation, hvis konklusioner vi fra den danske regerings side i alt væsentligt kan tilslutte os.

Jeg vil dog advare imod heraf at drage den slutning, at der i det norske mindretals synspunkter slet ikke er nogen realitet. Jeg tror, der er den realitet i det norske mindretals synspunkter, at gennemførelsen af et nordisk fælles varemarked ganske vist nok vil være til fordel for alle tre lande og måske oven i købet i det lange løb vil være til størst gavn for Norge, men at fællesmarkedets gennemførelse i den første overgangstid vil medføre forskydninger i landenes erhvervsliv, vil medføre vanskeligheder af ganske konkret art, som vil ramme enkeltvirksomheder, måske enkelte brancher, der i det ene land ikke er i stand til at klare konkurrencen fra de to andre lande, når toldmurene fjernes, og når importreguleringer falder væk. Jeg synes, det er vigtigt, at man ikke på grund af en positiv indstilling overfor sagen som helhed ser bort fra sådanne vanskeligheder. Vi bør tværtimod anstrenge os for at forudse vanskelighederne. I jo højere grad vi på forhånd gør os disse vanskeligheder klart, des bedre vil vi være i stand til at forebygge dem eller i hvert fald mildne dem ved passende overgangsforanstaltninger og eventuelt ved fælles finansieringsordninger, som det her fra flere sider har været på tale, finansieringsordninger, hvorved man ved fælles lånearrangementer via fælles fonds vil kunne stille kapital til rådighed netop for de virksomheder og de brancher, som rammes af sådanne overgangsvanskeligheder.

Det er også klart, at den slags konkrete vanskeligheder ikke alene er noget, der vil gøre sig gældende i Norge. Det vil også mærkes i Danmark, og det vil også mærkes i Sverige. Fra dansk side

mener vi som bekendt ikke, at tiden endnu, da vi kun har beretningen for de 45 pct.s vedkommende af den inter-nordiske handel, er inde til at foretage nogen endelig vurdering. Vi mener, at vi skal vente, til den samlede plan er til rådighed, en plan som også må omfatte maskinindustrien, medicinalvarer, elektrotekniske artikler o. s. v.; men allerede på grundlag af de foreløbige beretninger, eksperterne har kunnet fremlægge, mener vi dog fra dansk side at kunne forudse visse virkninger på dansk næringsliv, som uvægerligt må rejse visse danske betænkeligheder. Jeg kan således nævne den danske papir-industri, der jo kommer ud for en konkurrence fra norsk og svensk side, hvor norsk og svensk overlegenhed er så ganske iøjnefaldende. Noget lignende gælder for jern og stål og for visse metalvarers vedkommende. Også her har Norge og Sverige vældige fordele fremfor Danmark i kraft af egne rå-vareressourcer, i kraft af den billige forsyning med elektrisk strøm og i kraft af en stor produktionskapacitet. For jern og ståls vedkommende vil desuden forslaget om en fælles told på ca. 6 pct. rejse betænkeligheder, idet dansk næringsliv er baseret på toldfrihed for disse varers vedkommende.

Imidlertid må jeg understrege — og det er naturligvis det afgørende — at vi ikke fra dansk side lader disse betænkeligheder munde ud i en forkastelse af planen om og bestræbelserne for et fælles nordisk varemarked. Disse betænkeligheder kan gøre nye forhandlinger nødvendige, inden den endelige og politisk bindende aftale træffes, men vi ønsker at se den færdige plan i dens helhed, før den endelige afvejelse kan foretages, og vi kan fra den danske regerings side tilslutte os, at virkningerne på den samlede økonomiske udvikling af et stort samlet fælles marked på 16 millioner indbyggere må tillægges en meget betydelig vægt, ikke mindst i en tid, hvor der verden over sker så vold-

somme tekniske udviklingsprocesser som netop nu, og hvor andre europæiske lande foretager dristige skridt i retning af oprettelse af store fælles markeder.

Vi mener, at man ikke blot skal se på de vanskeligheder, etableringen af et fælles marked kan føre med sig i konkret form for enkelte virksomheder og enkelte brancher. Vi skal også se på, hvad der sker, hvis vi ikke får et fælles varemarked, på faren for, at vore landes erhvervsliv som helhed og befolkningernes levestandard som helhed i de nordiske lande kan blive udsat for en risiko for at sakke agterud i forhold til den øvrige verden, hvis fællesmarkedet ikke oprettes, men vore tre lande fortsat må basere sig på de små nationale markeder, vi hidtil har haft, i deres nuværende form.

I denne forbindelse må jeg også nævne landbrugsvarerne. Som det er understreget af flere talere, er der her vist stor resignation fra dansk side. Uanset dette har der imidlertid i den allerseneste tid fundet visse forhandlinger sted med den svenske regering og med de svenske jordbrugsorganisationer. Det er vel kun et begrænset håb, disse forhandlinger giver anledning til i dansk landbrug, men jeg vil alligevel benytte lejligheden til at takke Sverige for, at disse forhandlinger er kommet i gang.

Jeg skal iøvrigt ikke gentage hele den økonomiske argumentation, der blev fremført i går. Jeg tror, man skal tillægge det stor vægt, at det fælles varemarked må etableres i sammenhæng med en erhvervsmæssig ekspansion, en erhvervsmæssig udvikling og udvidelse i alle tre lande. Hvis man ikke samtidig har et økonomisk klima, der giver økonomiske udvidelsesmuligheder, tror jeg ikke, man fuldtud får de gunstige virkninger, som vi ønsker og tilstræber gennem det fælles nordiske marked. Det må være sådan, at der i hvert af de tre lande udvides erhvervsvirksomheder og oprettes nye erhvervsvirksomheder i større omfang, end der kommer

til at ske indskrænkninger og nedlæggelser. Det må betyde, at man med det store fælles marked som basis tager nye produktioner op, som ellers ikke ville være blevet taget op, og at disse nye produktioner tages op på konkurrence-dygtig basis i internationalt format.

Dette må også betyde, at det fælles nordiske marked i stedet for økonomisk isolation tværtimod fremkalder et endnu større handelssamkvem med ikke-nordiske lande, end vi har det i øjeblikket. Der er næppe tvivl om, at det kun er i forbindelse med en stærkt voksende udenrigsomsætning under så frie vilkår som muligt, at vi i vore tre lande kan opretholde og yderligere forøge den levestandard, vi i øjeblikket har. Vore tre landes næringsliv er så ensidigt i sin sammensætning, både for landene taget enkeltvis og for de tre lande i fællesskab, at økonomisk isolation kun kan betyde stagnation og måske tilbagegang. Det fælles marked må gennemføres på en sådan måde, at det styrker vor internationale konkurrenceevne og medfører en udvidelse af samhandelen med ikke-nordiske lande, målt i forhold til nationalproduktets udvikling.

Spørgsmålet om harmonisering af de tre landes økonomiske politik, ja, ligefrem en samordning af de tre landes økonomiske politik, har været berørt adskillige gange under forhandlingerne her. Jeg tror ikke, noget endeligt kan siges om dette spørgsmål, før vi har de udredninger, der nu skal foretages. Indtil da kan man kun fremsætte personlige skøn og rent foreløbige skøn om, hvor vidtgående en harmonisering der vil blive nødvendig, men jeg er ganske enig med de talere, der har understreget, at erfaringerne fra Benelux tyder på, at det kun er en forholdsvis moderat harmonisering af den økonomiske politik, der vil blive nødvendig, og at selvstændigheden i de væsentlige dele af hvert af de tre landes økonomiske politik på ingen måde behøver at gå tabt.

Jeg skal slutte med at udtale den danske regerings tilfredshed med den behandling, hele denne sag har fået i det økonomiske udvalg. Ligesom min svenske kollega og min norske kollega takker jeg for den anerkendelse, udvalget udtaler overfor det udredningsarbejde, der allerede er udført. Vi vil nu bestræbe os for at komme videre efter de fastlagte retningslinier og således, at den debat, der her er ført, naturligvis tages i betragtning under det fortsatte arbejde.

Også de problemer, der er peget på i det af hr. Ohlin m. fl. stillede medlemsforslag, vil naturligvis blive draget ind i arbejdet. Jeg forstår, at det ikke er forslagsstillernes hensigt, at undersøgelse nu skal dynges ovenpå undersøgelse med det resultat, at tiden går og udredningerne bliver unødigt komplicerede og uoverskuelige. Jeg har forstået det sådan, at de yderligere undersøgelser kun skal finde sted i det omfang, hvori de er nødvendige for den foreliggende opgaves løsning.

Jeg vil til allersidst på den danske regerings vegne udtale håbet om, at vi ved næste rådsmøde kan være så langt fremme, at målet er i sigte. Jeg tror ligesom det økonomiske udvalgs formand, hr. Bertel Dahlgaard, at fællesmarkedet i øjeblikket er det økonomiske samarbejdes kærneproblem. Lykkes vort arbejde med fællesmarkedet, ja, så tror jeg, at meget andet i det nordiske samarbejde vil kunne lykkes. Mislykkes dette arbejde derimod, tror jeg, at vi kommer til at se Nordisk Råds fremtidige arbejde i et væsentligt mere pessimistisk perspektiv end ellers.

Arthur Sundt, Norge: Hvis man i går og i dag bare havde hørt de tre nordiske landenes handelsministre, ville man visstnok måtte si, at så moderate som deres innlegg var, hadde det kanskje ikke vært noen særlig grunn til i større utstrekning å dra fram prinsipielle

spørsmål. Men når jeg på den annen side hørte personen Skaug polemisere mot den norske opposisjon, mens regjeringen eller statsråden ennå ikke ville ta stilling til disse spørsmål, vil jeg si at det som interesserte meg mest, ville ha vært det øyeblikk da personen Skaug trådte inn i statsråd Skaugs skikkelse. Alle sier at man skal avvente en utredning, men jeg har en følelse av at man på forhånd faktisk talt erklærer sin kjærlighet til dens resultat.

Jeg er for mitt vedkommende enig i at Samarbeidsutvalgets fremleggelse av den foreløpige beretning i og for seg ikke skulle gi anledning til noen diskusjon. Vi vet at disse undersøkelser er utført i henhold til et bestemt oppdrag etter beslutning i Harpsund, et oppdrag av rent teoretisk og teknisk-økonomisk art, og i den utstreknings ekspertene handler innenfor sitt oppdrag, skulle det ikke gi anledning til noen debatt i Rådet. Men på den annen side vet vi at selv når engang utvalgets endelige beretning foreligger, så er jo også den foreløpig. Da må nemlig utvalgets beretning eller forslag undergis undersøkelser av de respektive lands sakkyn-dige næringsorganisasjoner og de enkelte lands offentlighet, og man vil da måtte se saken både fra psykologisk og fra materiell side uten den rent tekniske avgrensning som utvalget nå faktisk opererer med. Og til syvende og sist vil man få regjeringenes forslag og deretter behandling i Stortinget og riksdagene, så det vil bli såpass lang vei fram at jeg tror vi forsåvidt har god tid til å tenke oss om før vi når til veis ende.

Etter den skjebne som denne saken har hatt både i Det nordiske råd og innenfor de enkelte lands presse og opinion, har jeg funnet det nødvendig klart å redegjøre for min oppfatning om viktige prinsipielle sider ved det man kaller nordisk fellesmarked, eller med et annet ord med akkurat samme mening: tollunion. Jeg tror man i Det

Nordiske råd skal være oppmerksom på det som iallfall for oss i den norske opposisjon er kanskje det viktigste prinsipielle spørsmål, og det er et spørsmål som selvfølgelig ikke har vært berørt i de sakkyn-dige utvalgs utredninger og heller ikke i regjeringenes uttalelser, men det er et spørsmål som allikevel i høy grad har vært fremme i den økonomiske og politiske diskusjon i de respektive land. Det kan derfor være på sin plass at man fra vår side presiserer visse ting.

Det synes å være fullstendig klart at hva man på visse meget innflydelsesrike hold på dansk og svensk side tar sikte på, ikke er et økonomisk samarbeide på det rent praktiske plan mellom de nordiske lands erhvervsliv, dels til fremme av ny produksjon, dels til komplettering av denne. Det man på kortere eller lengre sikt fra disse hold tar sikte på, er en tollunion, eller om man vil et felles marked *med de derav følgende konsekvenser både av økonomisk og politisk art*. Det synes å være klart at en tollunion i seg selv uten en videregående økonomisk integrering er nokså formålsløs. Og det synes videre klart at det neste skritt også blir en politisk integrering.

Ved forhandlingene på de nordiske nasjonaløkonomers møte i Oslo den 19.—21. juni 1952 ble det bl. a. drøftet spørsmålet om en skandinavisk tollunion. Innlederen her var den svenske professor Montgomery. Det er ganske interessant at professoren, som er tilhenger av videst mulig økonomisk samarbeid mellom de nordiske land, slår fast visse forutsetninger som må oppfylles. Han slår fast at skal det lykkes å få i stand en tollunion mellom de nordiske land, kreves det at andre faktorer, fremfor alt de politiske, på en bindende måte arbeider til fordel for en sammenslutning. Skal det være noe alvor med en tollunion, så må den bli av den typen som man vil kalle en økonomisk union. Det må forutsette

et federalt organ. Man kan kalle det tollparlament eller hva man vil, men et slikt organ er ganske uomgjengelig nødvendig for at en tollunion skal kunne bli virkelig livskraftig. Samarbeidet må også utstrekkes til det valutapolitiske område og på alle de økonomiske områder som overhodet har noen betydning, sier professoren. Han peker også på at under slike forhold blir det umulig å opprettholde de forskjellige varianter av planhusholdning som for tiden eksisterer i de tre nordiske land. Disse planhusholdninger må tilpasses etter hverandre. Man må med andre ord få en felles nordisk planhusholdning eller planøkonomi, og han stiller her også spørsmålet:

„Man skulle kunna fråga sig, hur mycket av de viktigare ekonomiska frågorna som egentligen blir kvar hos de nationella parlamenten sedan den gemensamma representationen har fått sin andel.“

Den andel av det økonomiske liv som den nordiske sentralledelse måtte få herredømme over, må bli uhyre omfattende, som han selv sier, og vi må også forutsette at det gjennomføres en utjevning når det gjelder de fiskale byrdene, skattesystemene, sosialforsikringen, monopolkontroll, priskontroll og meget, meget annet. Han sier ganske klart, hva man jo i Norge i lengre tid har vært klar over, at *spørsmålet om en nordisk tollunion vil måtte bli et spørsmål om en omfattende økonomisk union.*

Jeg skal til syvende og sist nevne det som vel de fleste tenker på, men få taler om, at professor Montgomery ugjendrivelig klart også slår fast at økonomisk union mellom land som ikke driver samme utenrikspolitikk og forsvarspolitikk, derunder beredskapspolitikk, er og forblir en umulighet. Man kan skape et forsvarsforbund uten tollunion, men man kan i det lange løp

ikke holde en tollunion uten et forsvarsforbund.

Disse synspunkter som jeg har gjengitt fra professor Montgomery — og jeg har gjengitt dem fordi han er ualminnelig representativ for videnskapen, og dessuten har han i denne forbindelse den fordel at han er svensk — disse synspunkter som professor Montgomery har om hva det ligger i en tollunion og fellesmarked og økonomisk union, deles jo i virkeligheten av alle som har beskjeftiget seg med disse ting.

Men det er likesom det ikke har passet inn i den diskusjon som vi har hatt i Det nordiske råd hittil, å dra disse ting for meget frem, fordi man i virkeligheten her står ved et av de mest brennende spørsmål sett fra norsk side. Disse ting har vært tabu i denne forsamling, men jeg vil minne om at intet lands nasjonalforsamling kan ta stilling til spørsmålet om fellesmarked eller tollunion uten samtidig å måtte ta stilling til utenrikspolitikken og forsvarsspørsmålene. Så engang vil disse spørsmål bli luftet, om det ikke blir i Rådet, så i de respektive lands nasjonalforsamlinger.

Jeg har sagt at dette spørsmål er et av de mest brennende fra norsk side, og det er ikke i første rekke et økonomisk spørsmål, men det er fra vår side dette: Kan man overhodet vente å få flertallet i det norske folk til å gå med på å oppgi sin økonomiske selvstendighet kanskje på meget vesentlige områder av samfunnslivet, også med følgene for en politisk integrering med amputering av nasjonalforsamlingens myndighet? Jeg har overordentlig vanskelig for å tro det. Og man skal forstå at det er dette som også er årsaken til meget av den norske opposisjons prinsipielle holdning i disse spørsmål.

Det kreves en høy grad av bevisbyrde for dem som vil påstå at en tollunion skulle tilføre de nordiske land så store fordeler at man skulle betale så dyre saksomkostninger som de jeg har nevnt.

Selv hvor et folk er i livsens nød, har det vært god moral å gjøre alt hvad det står i ens makt for å opprettholde dets selvstendighet. Det kan spille samme rolle om man gir den fra seg i en omgang, eller man skritt for skritt i løpet av en 5—10—15 års periode gir den fra seg.

Dette er slett ikke spøkelser ved høylys dag. For det er den ideologiske bakgrunn for en vesentlig del av kampen fra svensk og dansk side for en nordisk økonomisk union. Det finnes ikke mange av de danske og svenske forkjempere for en nordisk tollunion, som ikke nokså klart har gitt uttrykk for at de så å si tilstreber et nordisk statsforbund i engere forstand. Et av de mest typiske eksempler på dette er vel den svenske økonom og sekretær i LO, Nils Kjellgren, som for noen tid siden skrev i den svenske foreningen Nordens blad: Nå har Norden en ny historisk mulighet. Sosialdemokratene er det ledende parti i Danmark, Norge og Sverige. Det foreligger mulighet for å virkeliggjøre noe av arbeiderbevegelsens internasjonalsisme. Nordens forente stater har i dag realitetsgrunnlag. Tanken på denne federasjon begynner å tre fram i virkeligheten og får visse faste konturer.

Forfatteren ser Det nordiske råd og fellesmarkedet som grunnlag for å skape denne nye forening mellom de nordiske land. Nordens forente stater, sier han videre, ligger innenfor de praktiske muligheters ramme, ikke for neste, men for denne generasjon. Og han står slett ikke alene. Jeg minner om Ørnes bok, og jeg minner om professor Myrdals bok og mange, mange andre uttalelser i foredrag, artikler og på annen måte i Sverige i de siste 10 år. Det skulle være unødvendig for meg å søke andre vidnesbyrd, det er nok av dem. Senest vet vi at den oftere siterte ekspedisjonssjef Getz Wold i sitt foredrag i Reykjavik i juni i fjor ganske klart uttalte at en økonomisk union forutsetter ganske vidtrekkende politisk fellesskap. Nå er det jo slik at dette er ikke regjerin-

genes standpunkt, formelt iallfall, for de har ennå ikke tatt stilling til det.

Men uansett hvor mange vidnesbyrd det foreligger om dette, og uansett hvilke vidtflyvende ideer enkelte mennesker eller organisasjoner kan ha på dette område, så er det likevel realitetene i seg selv som skulle telle, den ting at dannelsen av en tollunion eller felles marked i mer intim forstand vil måtte fremtvinge organer som har til formål å samordne det nordiske økonomiske liv på bred basis med de derav følgende konsekvenser. Jeg mener ikke dermed å si at akkurat det skulle være Det nordiske råd som skulle bli noe slikt organ, det er det formodentlig ikke noe behov for. Det vil sikkert bli skapt andre organer som passer for disse ting, og det sandsynlige er vel i grunnen at under givne omstendigheter vil Det nordiske råd, når en slik utviklingsperiode er over, synke hen til den samme skyggetilværelse som Europarådet nå har ført.

Det er interessant å se oppbygningen av de forskjellige organer f. eks. innen Benelux-unionen, som jo flere talere har henvist til. Såvidt jeg erindrer, uttalte handelsminister Lange at det her ikke var tale om noe overstatlig organ. Men hvis vi ser lidt på Benelux-unionens oppbygning, har man først de tre råd, det administrative tollråd, den økonomiske unions råd og handelsavtalenes råd. Så har man rådet for presidentenes forsamling, så har man det svære generalsekretariat, ministerkomiteen, så har man kommisjonene, underkommisjonene og arbeidsgruppene. Under det administrative tollråd var det i 1954 9 forskjellige kommisjoner, under handelsavtalenes råd 9 forskjellige kommisjoner og underkommisjoner, under det økonomiske råd 52 forskjellige kommisjoner og underkommisjoner, hvis formål er å skape enhet på så å si alle felter av det økonomiske liv.

En rekke av disse forskjellige kom-

misjoner og underkommisjoner og arbeidsgrupper kan, for alt jeg vet, ha løst et spørsmål og være avløst av andre kommisjoner; men det er sikkert mange nok igjen til å få tingene til å løpe, og ved siden av disse er det selvfølgelig opprettet en rekke kommisjoner som har andre sider av samfunnslivet enn det rent økonomiske under seg, og dessuten en rekke private organisasjoner. Det er klart at alt dette er ting som kan få tennene til å løpe i vann på en byråkrat eller en innbitt planøkonom.

Det er klart at det som har skjedd i Beneluxunionen, og skjer der også i dag, vil måtte skje i noen grad også i en nordisk union, slik som dens forkjempere tenker seg. Selv om vi ikke kommer opp på de samme organisasjonshøyder som de jeg har nevnt, vil også vi måtte skape en rekke organer som i meget stor utstrekning vil overta de funksjoner som ellers de respektive lands nasjonalforsamlinger måtte ha. Det er klart at her åpner seg perspektiver av høyeste politiske klasse, og det er ikke utslag av norsk isolasjonisme når en stor del av oss ikke vil følge med på denne vei.

Jeg vil for øvrig minne om at den norske regjering ikke offentlig har gitt noe som helst uttrykk for at den selv er innstilt på dette, og jeg vil i forbindelse med det som ble sagt i går — dels kom hr. Ohlin inn på det og dels handelsminister Lange — om at det ikke er noe overstatlig organ i Benelux, henvises til Samarbeidsutvalgets utredning, hvor det på side 800 i forbindelse med kapitlet om organiseringen av Benelux-samarbeidet står:

„Det bør iøvrigt fremhæves, at der endnu ikke i Benelux er opprettet et parlamentarisk fællesorgan svarende til Nordisk Råd. Opprettelsen av et sådant organ drøftes dog for tiden. Samarbejdet mellem de tre lande har manifesteret sig i en lang række aftaler, protokoller og overenskomster,

hvoraf mange forudsætter ratifikation av parlamenterne. Kun et fåtal er imidlertid indtil nu forelagt parlamenterne. Til en vis grad synes overenskomsterne at blive opfattet som en art mødeprotokoller, hvis bestemmelser regeringerne rent faktisk stræber efter at iagttage, selvom de ikke formelt er bundet hertil.“

Kjært barn har mange navn; men jeg vil si at enten man kaller dette for overstatlig organ eller ikke, spiller ingen rolle i forhold til den omstendighet at det er ting som avgjøres av organer og av regjeringene utenom parlamentene. Jeg vet ikke om dette kunne ha gått i Sverige eller i Danmark; men i Norge ville det iallfall ikke ha gått.

Det er ikke nødvendig for meg å komme inn på det man kan kalle den historiske bakgrunn for vår stilling til unionen, det er jo så vel kjent. Men la oss avgjøre spørsmålet på rent moderne basis. Jeg tror nok at det da kan sies at det ennå ikke ihvertfall er påvist noen virkelig betydningsfulle fordeler som er så store at vi av den grunn på en mer eller mindre avgjørende måte skulle gi avkall på store deler av vår økonomiske og politiske suverenitet. Det er gang på gang fra svensk og dansk side snakket om norsk negativisme i dette spørsmål. Men det er jo klart at her er vi inne på et område som ikke akkurat kan måles i kroner og øre. Ønsker man å sette en merkelapp på dette, så får vi finne oss i det.

Men jeg vil gjerne si at hvis det ikke er noen vei til økonomisk samarbeid i Norden uten tollunion og økonomisk union, da forekommer det meg at det er dårlig fatt med selve grunnlaget for det økonomiske samarbeid. Det er naturlig at vi som et av de land som absolutt og relativt er mest avhengig av vår utenrikshandel og skipsfart, har en klar både plikt og rett til å ta berettiget og legitimt hensyn til vår stilling i den internasjonale handel og skipsfart og til vår hjemmeindustri, og det er

naturlig for oss å se med skepsis på en alminnelig økonomisk integrering.

Hr. Ohlin talte i går meget godt og vakkert. Det var den reneste solskinnstale, og jeg skulle tro at vi norske nesten burde få tårer i øynene når vi tenker på hvor utakknemlige vi er som ikke med en gang løper inn i en økonomisk union eller tollunion som frembyr så mange fordeler som hr. Ohlin forespeilet oss. Jeg akter ikke på polemisere mot hr. Ohlin, jeg vil hevde mitt eget synspunkt. Jeg vil da for det første si at om det er 70 % tollunion eller fellesmarked eller 100 % — hvilket hr. Ohlin la meget vekt på til tross for at vi vet at akkurat prosentene mellom 45 og 70 er den del som kanskje er den vanskeligste — spiller etter min oppfatning ingen rolle for arten av de organer som et fellesnordisk marked eller en tollunion måtte avføde. I de 70 % inngår ikke landbruk, fisk eller tekstil; men, som hr. Ohlin sa, det kan man jo se an. Når så langt kom, fikk man vel vandre hånd i hånd, tenkte han seg vel, går jeg ut fra. Men hr. Ohlins mening med dette var vel at det er ikke så farlig, det er bare 70 %. Men 70 % er en så sterk grad av økonomisk integrering at det oppfyller lavbetingelsene for GATT til å akseptere det.

Jeg kan ikke og vil ikke polemisere mot detaljene i den foreløpige økonomiske utredning, og jeg har for så vidt ikke forutsetninger for å diskutere med en så skarpskodd fagøkonom som hr. Ohlin. Jeg vil bare rent generelt ha sagt at vår utenriks-, forsvars- og beredskapspolitikk nevnte hr. Ohlin ikke med et ord. Han nevnte heller ikke med et ord hvilke alvorlige overgangsvanskeligheter, eller som det så smukt heter „omstillingsvanskeligheter“ vi ville kunne få i Norge. Han var ikke oppmerksom på at i Norge, som er så uensartet hvor det gjelder både natur og næringsliv, kan det hende at en industri som må „omstilles“ er knyttet til en viss landsdel, og at nedleggelse

kan bety et fryktelig slag nettopp mot denne isolerte landsdel, for dens bygdebefolkning og småbybefolkning. Slike ting kan inntreffe, og slike ting kan man selvfølgelig ikke utmåle betydningen av, fordi man ennå ikke har hatt anledning til å drøfte saken med det norske næringsliv. Man kan iallfall etter min oppfatning ikke uttrykke seg med skråsikkerhet på noe felt. Jeg vil si overfor hr. Ohlins påvisning av alle fordelene at det var sikkert riktig, meget av det han sa; men det er nå å merke at det bare var kredittpostene han kom med. Jeg vil allikevel si overfor en sådan tallmessig påvisning at jeg tror nok at våre egne eksportnæringer har større rede på hvor skoen trykker under en slik situasjon, enn man kan ha det på svensk sosialøkonomisk hold, og jeg tror også at vår århundrelange erfaring i skipsfart nok vil gi oss grunnlag for å tro at den holdning som våre rederorganisasjoner tar mot en slik økonomisk integrasjon og deres oppfatning av hvilke følger vår skipsfart kan bli utsatt for, har en realistisk bakgrunn.

Da jeg hørte professor Ohlin i går, kom jeg til å huske på at i Europarådets rådgivende forsamling i Strassbourg i 1949, hvor man drøftet spørsmålet om tollunion i Vest-Europa, holdt professor Ohlin en tale om disse spørsmål. Jeg henvendte meg da i går til biblioteket og har tatt følgende ekstraktoversettelse av hans tale. Jeg vil gjerne si at det er formodentlig med hr. Ohlin som med Lloyd George og andre fremtredende politikere at deres verste fiender ofte er deres tidligere taler. Jeg kan iallfall ikke nekte meg fornøyelsen av å sitere visse ting som han der anførte.

Hr. Ohlin sa:

„For min egen del er jeg litt skeptisk med hensyn til å tenke i kontinental terminologi. Det er ikke sant at havet skiller folkene og landene.

Heller ikke vil den kjensgjerning at noen land er deler av samme kontinent inneholde så store felles interesser at det gir en rasjonell grunn for forening mellom dem. F. eks. er sjøtransporten så meget billigere enn transport på land at det kan kompensere en lengre avstand.“

Og han fortsatte lenger nede:

„Det samme gjelder våre økonomiske forbindelser med De Forente Stater. Hverken på kort eller lengre sikt er det ønskelig at en slik form for økonomisk samarbeid mellom de demokratiske stater i Europa skulle utvikle seg, som ville redusere eller bli en hindring for en videre ekspansjon av de økonomiske forbindelser mellom det demokratiske Europa og De Forente Stater.

Jeg ønsker, hr. president, å være åpen. Etter min mening sett fra et skandinavisk synspunkt er det ganske klart at de økonomiske fordeler som vil følge av en utvidelse av handelen, f. eks. mellom de skandinaviske land på den ene siden og De Forente Stater på den annen, er sikkert ikke mindre enn de som kan oppnås ved mer intim handel eller forbindelse mellom de nevnte land og landene i Syd-Europa.

Denne kjensgjerning har øyensynlig konsekvenser for ethvert uhildet studium av europeisk økonomisk operasjon hvis vi ser på det som en økonomisk og ikke i første rekke som et politisk problem.

Selvfølger betyr ikke dette at ikke en tollunion mellom et større antall av europeiske land er verdt overveielse. Tvert imot, det må bli undergitt en omhyggelig overveielse, men det er opplagt naturlig å ta andre aksjonslinjer i betraktning.“

Han fortsetter så med det som jeg til sist skal sitere:

„Videre må man regne med at de praktiske vanskeligheter ved en tollunion, ihvertfall de første to år, sannsynligvis vil vise seg å være meget større enn de vanskeligheter, hvor store de enn måtte være, som står i veien for en alminnelig tollreduksjon.“

Og så kommer det inn i bildet som jeg for så vidt anser det viktigst å fremholde i forhold til det som er sagt i går:

„I virkeligheten er en tollunion ikke gjennomførbar hvis den ikke blir ledsaget av vidtrekkende integrasjon og koordinering av den sentrale bankpolitikk, lønnspolitikk og de fleste andre deler av den økonomiske politikk.“

Man vil altså her legge merke til at en tollunion i et så stort område som det her var tale om, var for liten eller for betenkelig for professor Ohlin i relasjon til de nordiske lands forbindelser med de oversjøiske land. Hvor meget mer er det ikke tilfellet for Norges vedkommende i dets forbindelser med England og de rent oversjøiske land, som for vår utenriks-handel betyr uendelig meget mer enn de mulige små fordeler på det såkaldte nordiske marked.

Jeg må slutte meg til det som er uttalt av hr. Holm og hr. Røiseland i utvalgets innstilling og nå i går. Jeg tror at det virkelige positive nordiske samarbeid har lidt stor skade under dette konstante press om etablering av tollunion eller fellesmarked med derav følgende konsekvenser. Jeg tror at man må strebe mot det å skape de positive samarbeidsmuligheter uten tollunion, og her er en stor ubrutt arbeidsmark hvor ingen kan være i tvil om at en rekke fremstøt kan gjøres på det praktiske plan, det være seg mellom regjeringene eller de enkelte lands næringsliv, hvor det vil kunne skapes

muligheter for et økonomisk samarbeid som ikke er til skade for noen, men til gagn for alle. Gad vite om den ikke er dansk, den sangen hvor det forekommer disse ordene: „På det jevne, på det jevne, ikke i det himmelblå“, og det ville ikke være noe dårlig motto om Det nordiske råds fremtidige arbeid ville skje på dette grunnlag.

Erling Wikborg, Norge: Jeg hører til den del av vår delegasjon og jeg er en av representantene for den del av vårt folk som mener at de politiske og økonomiske konsekvenser av fellesmarkedet vil være så alvorlige at vi av den grunn nærer den største frykt for at et sânt marked skal bli til virkelighet.

Det har vært nevnt at mindretallet i sin dissens knytter sine bemerkninger til utvalgets innstilling. Det gjør det ikke. Vi sier at på basis av det materiale som nå foreligger, mener vi å kunne slutte at et fellesmarked ikke vil være til Norges fordel, men medføre betydelige ulemper. Det siktes til hele det samlede materiale som foreligger.

Etter at utvalget kom med sin beretning, har det foregått en stor diskusjon hjemme i Norge. Næringslivets folk har uttalt seg, mange nye synspunkter er kommet frem, og det er på basis av den samlede situasjon som i dag foreligger, og som til dels er fremkalt ved utvalgets innstilling, at vi er kommet til det resultat at dette vil ikke være til vårt lands virkelige fordel.

Det er her spørsmål om de kortsiktige skadevirkninger, det er spørsmål om de varigere vanskeligheter, — og der kommer vi i fullt omfang inn på problemet med de relative konkurransevilkår, — og så er det endelig de politiske konsekvenser.

Det skulle ikke være nødvendig i en forsamling som denne å gå særlig meget inn på Norges spesielle vanskeligheter, med krigens ødeleggelser, konsentrasjonen om gjenoppbyggingen av enkelte

næringer, med det enorme behov for boliger som vi har måttet fylle, og alt det som måtte bygges opp igjen, slik at det ble relativt lite igjen til de næringsgrener som vesentlig forsyner hjemmemarkedet. Vi må også ha for øye at Norge vel ganske sikkert er det minst utbyggede av de tre landene. Vi har våre særlige naturlige problemer å kjempe med: det er et kostbart land vi lever i, det er et folkefattig land, det er et kapitalfattig land, vi har en relativt svak hjemmeindustri, og en stor del av det marked som denne hjemmeindustri har, kan vi nå med temmelig stor sikkerhet si vil bli overtatt av dansk og svensk produksjon. Der vil komme for oss en vanskelig og besværlig omstilling med en meget sterk påkjenning på folkeopinionen. Og det er dette jeg ikke minst legger vekt på.

Statsminister Gerhardsen sa i 1954 under vår debatt dengang at det er et faktum at Norge står ugunstigst i de fleste bransjer. Jordbruket har jo også vært nevnt i denne debatt, som rimelig er. Men vi kan ikke integrere vårt jordbruk i et nordisk marked. Sverige vil vel også ha store vanskeligheter med det. Men vi må ha vårt jordbruk, selv om det fra et planøkonomisk synspunkt sett er en lite lønnsom beskjeftigelse. Om man kunne utnytte den arbeidskraft som er beskjeftiget der, meget bedre på andre områder, må vi ha vårt jordbruk — av mange grunner som jeg her ikke behøver å komme nærmere inn på.

Der er en uttalelse fra hr. Dahlgårds side i det referat av hans innlegg i komiteen som vi alle har mottatt gjenspart av. Han sier at jordbrukene våre ikke må konkurrere med hinannen på verdensmarkedet når vi ikke skal gjøre det på hjemmemarkedet.

Det tror jeg åpner perspektiver som vil skape store vanskeligheter for oss i Norge, fordi vi ved særlige anledninger er henvist til eksport også av jordbruksprodukter, og vårt jordbruk er som alle

vil vite, betydelig subsidiert. Der står vi overfor problemer som det er meget vanskelig for oss å løse. Men dessuten tror jeg at begynner man først, tar man først de første skritt mot en tollunion, mot et fellesmarked, vil jordbruket nødvendigvis måtte komme med. Det er nemlig ikke her bare tale om å ta et første skritt, slik som det ble gitt uttrykk for f. eks. fra hr. Ohlin, og at vi kan gå tilbake hvis det viser seg at dette første skritt ikke fører frem, — nei, dette første skritt vil medføre så store omkalfatringer at det blir vanskelig å gå tilbake. Og det skal vise seg her som så ofte ellers, at tar man ett skritt, så kommer de andre etter hvert. Slik har det nettopp vært for jordbrukets vedkommende i Be-Ne-Lux. Til å begynne med skulle landenes jordbruk holdes utenfor; så fikk Holland en preferanse på det belgiske marked, og i dag er det besluttet at om 7 år skal jordbruket integreres i Be-Ne-Lux-markedet. Vi vil ikke unngå at samme konsekvens blir trukket her i Norden.

Jeg vil nevne et spesielt område som utvalget bør se på i sitt videre arbeid, det gjelder det jeg kaller „lisensindustrien“. I ly av de til dels betydelige tollmurer vi har i Norge, er det bygget ut ganske store foretagender i maskinsektoren og i den elektrotekniske sektor. Det er utenlandske fabrikker som har lisensfabrikker i Norge, men ikke har det i Danmark og Sverige, fordi at der lønner det seg ikke for dem, fordi konkurransen der er for stor og på grunn av tollbeskyttelsen i Norge. Hvordan vil det gå med alle de deler av vårt næringsliv dersom Norden på disse områder blir ett tollområde? Vil ikke da grunnlaget for disse bedriftene falle bort? — Det samme gjelder i høy grad tekstilindustrien, verktøyindustrien, maskinindustrien. Selv med den sterke beskyttelse vi har, er det til dels vanskelig å holde stillingen.

Man er begynt å komme inn på produktiviteten, på produksjonstempoet.

Det er et sentralt og fundamentalt moment i denne forbindelse. Jeg skulle ønske at utvalget ville ofre betydelig oppmerksomhet på dette området, undersøke hvor mange arbeidstimer som går med i de forskjellige land til fremstilling av et likeartet produkt innenfor de forskjellige bransjer. Jeg tror man vil komme til resultater som vil skremme oss i Norge ikke så lite. Årsakene skal jeg ikke nå gå nærmere inn på. Det er riktig som minister Skaug sa, at bedriftenes modernisering og rasjonalisering, bedriftsledelsens dyktighet er alt sammen momenter, men det er også flere momenter, som kommer inn i bildet, — det kan det bli anledning til å komme tilbake til senere. Men alt dette må utvalget se hen til.

Man er også her i debatten kommet en del inn på skipsfartens stilling, og hr. Ohlin etterlyste hvori vanskelighetene skulle ligge for skipsfarten. Det er enkelte sider ved det spørsmål som kanskje ikke skal tas frem i en offentlig debatt så meget, men husk på hva vår norske skipsfart er! Vi nærmer oss 8—9 millioner brutto tonn, det er en hovedpillars i vår økonomi. Mer enn 80 pst. av norske skip kommer aldri til noen norsk havn, vi er som det heter, Verdens fraktemenn. Vi er avhengig av transport mellom andre land, det er hovedgrunnlaget for vår enorme skipsfart. Denne skipsfarten er altså basert på verdensmarkedet, og de nordiske markeder er av helt underordnet interesse. Et fellesmarked som ikke hadde noen stengsler utad, eller et frihandelsområde i fellesskap, ville ikke spille noen rolle for vår skipsfart, tvertom, vi ville ønske det velkommen. Men det som norsk skipsfart er redd for, det er et tollområde med felles stengsler utadtil, fordi man vil kunne oppfatte det som en diskriminering overfor de ikke-nordiske land, det blir en preferert stilling innenfor våre land, det blir en nabolands-preferering, nett-

opp et av de områder hvor norsk skipsfart har vært utsatt for store vanskeligheter i sin verdensomspennende virksomhet. Og en slik diskriminering — selv om den aldri så meget godkjennes av GATT — vil kunne føre til mottiltak, man vil betrakte oss som proteksjonister. Vi er i Norge interessert i at vi som land kan opprettholde mestbegunstigelsesprinsippet overfor alle, — det er i vår skipsfartsinteresse. Derfor er vår skipsfartsnæring overordentlig engstelig for utviklingen av et nordisk fellesmarked med høye tollmurer utad.

Vi har videre — det har også vært fremme i debatten her — forholdet til England. Vi eksporterte til Storbritannia — jeg tar tallet fra januar til oktober 1955, for vi har ikke det for hele året ennå — for 278 millioner mer enn til Sverige og Danmark tilsammen. Vi importerte fra Storbritannia for 184 millioner mer enn fra Sverige og Danmark tilsammen. Be-Ne-Lux-landenes eksport til Storbritannia falt fra 13,6 pst. i 1937 til 6,3 pst. i 1954. — Hr. Ohlin nevnte at Be-Ne-Lux-landenes eksport var stimulert. Jeg kjenner jo ikke de tall han bygger på, men de tallene jeg har fått, tyder på det modsatte, i hvert fall i forholdet til Storbritannia. Og det foreligger en rapport fra det belgiske økonomiministerium, som sier at en fortsatt gunstig utvikling av den økonomiske situasjon i Be-Ne-Lux-landene for en stor del vil være avhengig av mulighetene for eksport til land utenom unionen.

Vi har altså 85 pst. av vår eksport til ikke-nordiske land. Også der er vi sterkt sårbare. Vår skipsfart og våre utenriksnæringer er uhyre sårbare. Og der er det vanskelig å forutse hva som kunne hende, men vi har ikke råd til å løpe selv den ringeste risiko på de områder.

Hvordan vil det gå for handelen i våre land, dersom det blir et fellesmarked? Vil ikke handelen søke nye veier?

Vil utenlandske firmaer være interessert i å opprettholde filialer, agenturer i hvert av våre land, eller vil de nøye seg med å ha det i ett land? Og vil det gå slik som jeg tror det var det danske finansblad „Børsen“ som skrev, at København vil bli „Nordens torv“? — Det vil selvfølgelig være en enorm fordel for København, for Danmark, men det kan komme til å svekke handelsinteressene i de andre land. Også her opererer vi som på hvert eneste område ellers med hypoteser, med muligheter. Men vi plikter med det ansvar vi har, å ta alt dette i betraktning.

Og hvordan vil det virke på opinionen f. eks. hjemme i Norge, hvis næringer, hvis bedrifter må nedlegges, fordi deres marked opptas av danske og svenske fabrikker? Hvordan vil det føles, og hva vil det skje i den norske opinion? Her tror jeg vi skal se i øynene at man risikerer å tilføye den nordiske tanke et overordentlig farlig sår. Vår regjering hevdet i en Stortingsmelding av 18. juni 1954 at „nedlegging av bedrifter nødvendigvis vil skape sterk uvilje i Norge mot et nærmere økonomisk samarbeid.“

Disse psykologiske sider, disse opinionssidene, er ikke det minst viktige. Så har vi landenes forskjellige geografiske situasjon med alt hva det innebærer. Det er et faktum at på grunn av beliggenheten er Danmark og Sverige mer kontinentalt orientert, Finland har sine problemer, Norge ligger mot vest. Det viser også vår eksport, vår skipsfart. Det er havet som er en så sentral faktor for oss. Og i denne geografisk forskjellige beliggenhet, i dette som man i gamle dager kalte det geopolitiske forhold som blir avgjørende for våre interesser, ligger det en konfliktmulighet, fordi vi alle er oss selv nærmest.

Og hva vil skje hvis et land i et sånt interessespørsmål i et samarbeid skulle bli overstemt av sine to naboer?

Vi kan bare tenke oss hvordan det ville gå.

Så har vi hele det voldsomt omfattende spørsmål om de relative konkurransevilkår. Vi har en hel del bransjer hvor vi ikke har noen naturgitte fortrinn, og som bare vil kunne hevde seg i nabolandene og på hjemmemarkedet, hvis de får likeartede konkurransevilkår. Dette er et sine qua non: Vi kan ikke gå til et fellesmarked uten at vi har likeartede konkurransevilkår. Og denne jevnbyrdighet i konkurransevilkår må ikke bare være der når vi starter, men den må opprettholdes under marsjen fremover.

Her har skattespørsmålet vært fremme. Skatter, avgifter og avskrivning spiller en overordentlig stor rolle for vår konkurransevne. Den som er dårligst stillet der, vil bli slått ut, fordi han ikke evner å modernisere, rasjonalisere og utvide. Hr. Ohlin mente at en langtrekkende samordning av skattepolitikken ikke er nødvendig. Og under debatten i fjor ble det fra dansk side gitt uttrykk for at hvis vi virkelig tenker oss at Det nordiske råd skal diskutere våre forskjellige lands økonomiske politikk med pengepolitikk og skatter, da begynner vi, som hr. Foss sa, å bli litt engstelige. Offentligheten, sa han, må ikke få den oppfatning av vår debatt at Nordisk Råd kan komme til å blande seg inn i de enkelte lands skattepolitikk, der må vi naturligvis hver for oss bevare en absolutt suverenitet.

Jeg vil påstå som en hovedsetning at vi kan ikke få full jevnbyrdighet i konkurransevilkårene uten at vi til en viss grad har de samme skatteforhold. Nå er forholdet det at Sverige og i ganske utpreget grad Danmark har langt gunstigere skatteforhold enn vi har i Norge. Det er foretatt en beregning av Norges Industriforbund — nettopp ferdig i disse dager, hvor man har tatt en sammenligning mellom de

tre land. Det er forutsatt at et aksjeselskap i hvert av landene har en bruttoinntekt i 10 år på 11 500 000 kroner, det deler ut utbytte på 1 750 000 kroner i løpet av de 10 år, og ved 10-års periodens utløp vil disse tre aksjeselskaper etter at skattene er betalt, være i følgende stilling: Det norske selskap vil ha tilbake i fondsopplegg 96 000 kroner, det svenske selskap vil ha i fondsopplegg 754 000 kroner, og det danske selskap vil ha i fondsopplegg 1 728 000 kroner.

De samlede skatter i prosent av den skattbare inntekt er for det norske selskaps vedkommende 66,43 pst., for det svenske selskap 38,42 pst., for det danske selskap 19,53 pst.

Disse tallene vil sikkert overbevise alle om at vi her er ved et grunnleggende faktum, og det har også vært sterkt fremme i diskusjonen hjemme i Norge. Getz Wold var inne på det i sitt foredrag som har vært omtalt her flere ganger, og hvor han også sier at hvis man liberaliserer skattene i de andre land, fjerner man seg fra fellesmarkedet. Og det er helt riktig.

Så er spørsmålet: Hvordan vil Danmark stille seg til et nordisk fellesmarked, hvis prisen for det er å nærme seg de norske skatteforhold? Hvordan ville det virke om man i Danmark måtte oppgi fradragsretten for forrige års betalte skatter? — Vi i Norge vil gjerne ha våre skatter ned, men det er meget vanskelig for oss på grunn av forholdene, — så skal man få et fullstendig fellesmarked, må nok de to andre land være villig til å øke sine skattebyrder, om ikke helt opp til det norske nivå — for det vil dere nok aldri gjøre — så ihvertfall langt på vei.

Vi mener også at et fritt kapitalmarked må være en forutsetning. Hr. Ohlin sa i går at det må vi ikke regne med. Men det er jo klart at en fabrikk som opererer på et fritt kapitalmarked, er i høy grad favorisert fremfor en som opererer på et svakere kapitalmarked

og ikke kan skaffe seg den kapital som er nødvendig til moderniseringer osv. — så vi må hevde at et fritt kapitalmarked må være en av forutsetningene.

Det betyr også at vi må ha noenlunde samme rente. I dag er den forskjellig. Vi måtte opp med vår rente i Norge i tilfelle. Det ville øke våre produksjonsomkostninger i ikke liten grad.

Jeg vil også be utvalget se på dette med de sosiale ytelser. De kan være forskjellige i de forskjellige land, men spiller en ikke liten rolle for produksjonsomkostningene.

Vi må ha en likeartet prispolitikk, vi må i Norge oppgi vår priskontroll, og det vil nok mange, mange i Norge se på uten synderlig sorg. I det hele tatt er det helt riktig som minister Skaug sa, at fellesmarkedet også har mange tillokkelser for den norske opposisjon, ikke minst ved at vi kommer ut av den økonomiske politikk som i øyeblikket føres av Arbeiderpartiet.

Så det er da fristelser for oss også. — Vi må ha likeartede kvantitative restriksjoner, vi må oppgi våre byggestriksjoner, vi må oppgi våre kredittreguleringer, vi kan vel ikke ha forskjellige investeringsavgifter, og vi må ha felles valutakasse — for å bruke det uttrykk. Vi må ha samme adgang til å kjøpe der hvor det er billigst, uten hensyn til valuta. For hvis det er så at f. eks. det svenske næringsliv har fri valutatilgang, mens vi ikke har det i Norge og Danmark, så kan et svensk firma kjøpe der hvor det er billigst, mens det norske og danske må kjøpe der hvor de i øyeblikket har valuta. Og det er klart at det vil nedsette konkurranseevnen slik at det ikke blir noen jevnbyrdighet. — Vi må ha felles tollpolitikk, og vi må også ha felles handelsforhandlinger, slik at vi skal være representert i hverandres handelsdelegasjoner.

Det blir sagt at vi har så store fordeler i Norge fordi vi har et lavt lønnsnivå. — Det tror jeg ikke man uten

videre skal regne med, fordi vårt lønnsnivå må vurderes ut fra reallønnen. Og hvordan stiller reallønnen seg i Norge i forhold til i Danmark og Sverige? Vi har våre subsidier, husleiebidrag, de lave husleiene osv. Det må utvalget også se på videre fremover. — Jeg har liten tro på — hvis det er så at vi har et bedre reallønnsnivå enn Sverige — at det vil føre til at svensk industri ville flytte over til Norge hvis vi fikk fellesmarked. Det tror jeg på ingen måte, for det første fordi det å flytte en industri på den måten ikke er så enkelt, og det å starte ny industri under ukjente forhold er ikke så enkelt. Dertil kommer at lønnsforholdene meget hurtig vil utjevne seg, slik at de ikke ville by varige fordeler.

Så kommer vi til spørsmålet: Hvordan vil det gå med beredskapstiltakene? Det er jo mange ting som må gjøres av beredskapsmessige grunner. Hvordan vil det forhold stille seg i nordisk regi? Vi vil fremdeles løpe den risiko at et av landene kan komme med i en krig og bli avskåret, de andre ikke, og vi må holde vår beredskap oppe.

Så kommer hele det problemkompleks som hr. Sundt tok opp i forbindelse med de utenrikspolitiske konsekvenser, for det er nå engang slik at handel og utenrikspolitikk følges ad. Og alt dette vil ikke kunne gjennomføres uten overstatlige organer.

Det er blitt stillet oss i utsikt at vi skal kunne få kapitalstøtte i overgangstiden. Om det skrev Norges Industriforbund i 1949:

„Det er antydnet at Norge skal få en betydelig øket støtte dersom vi vil gå med på tollunionen. Vi må advare mot en slik politikk. De ulemper som en nordisk tollunion vil påføre vårt næringsliv, kan etter vår mening ikke kapitaliseres.“

Hr. Ohlin kom i går i sitt utmerkede og interessante foredrag inn på spørsmålet om vi ikke ved å få et nordisk

fellesmarked skulle komme i gang med serieproduksjon og mer spesialisering. — Jo, ganske sikkert. Men her kan vi hvis vi virkelig vil, gjøre meget også under de nåværende forhold. Vi kan få i gang et større produksjonssamarbeid f. eks. mellom våre to statlige jernverk. Var det ikke en idé å begynne der hvor vi ikke har noen gamle vanskeligheter å trekkes med, men hvor vi opererer med hvert vårt statseide jernverk?

La dem legge opp store serier og spesialisere seg hver på sin kant! — Vi kunne kanskje få etablert et stort felles blikkvalseverk, vi kan kanskje fordele mellom oss fremstillingen av de maskiner som utviklingen av atomkraften fører med seg. Vi har store muligheter som det er.

Så var det et av hr. Ohlins store argumenter at et fellesmarked ville lette eksportindustrien. Det har liten betydning for oss i Norge. Vår eksport bygger på våre svære kraftkilder, og dens produkter har liten eller ingen betydning for hjemmemarkedet eller for et litt større nordisk marked. Annerledes stiller det seg for svensk og dansk maskinindustri og elektrotekniske industri. Der kan jeg godt forstå at det vil by store fordeler, men for vår eksportindustri betyr det svært lite.

Det er blitt sagt at 1954-rapporten er lagt til side. Nei, det er den ikke, den omhandler en rekke av de spørsmål som utvalget nå skal ta fatt på, og de synsmåter som er fremholdt i 1954-rapporten, står der urokket.

Det har stadig vært fremholdt at vi må bygge på et bredt folkelig grunnlag, og at vi bare må gjennomføre ting som er av virkelig interesse for alle de nordiske land. — Men hvordan er det med det brede folkelige grunnlag når det kommer til stykket? Der vil jeg sette et stort spørsmålstegn. Og hvordan stiller næringene, bedriftene, seg når det først kommer til stykket og de føler det på kroppen? — Vi hadde historien med venstrekjøringen i Sve-

rige, hvor jeg meget vel forstår det svenske folks ulyst til å gjøre noen endringer. Men det viste seg at også der er man seg selv nærmest. — Vi har frossenfisk-tollen i disse dager, vi har Kvarntorpfabrikken, vi har den lille, men ganske symptomatisk margarin-episoden mellom Norge og Sverige for ikke så lang tid siden. — Det viser hvor følsom opinionen innen næringsgruppene er. Det er bebudet at danskene må øke sin tekstiltoll for ikke å få arbeidsledighet. — Den svenske skogindustri liker ikke eksport av trevirke til Norge, og den svenske skogindustri samarbeidskomite har sendt de svenske myndigheter et PM, hvor det klager over at

„eksporten av råvirke er til skade for industriens råvareforsyning. Komiteen mener at en fortsatt uregulert eksport av rundvirke vil øke faren for inflasjon og gi seg utslag i råvarepriser som industrien ikke vil se seg i stand til å betale. Industrien anbefaler å gjeninnføre en lisensiering forbundet med kvantitetsbegrensninger, og — i hvert fall når det gjelder eksport til Norge — også geografiske begrensninger.“

Det er meget lett å forstå. Jeg har ganske stor sympati med dem som resonnerer på den måten, for de har sitt å stille med og sitt å beskytte. Men det viser hvor vanskelig det er når vi begynner å nærme oss realitetene og vi forlater de alminnelige betraktningers hyggelige område.

Her står vi da overfor en mengde problemer som vi delvis bare aner, som vi ennå ikke har noen oversikt over, hvor én tror ett, en annen tror det motsatte, og hvor ingen kan si noe med fullkommen sikkerhet. I denne situasjon mener jeg vi skal gjøre hva vi kan for å bygge ut det naturlige organiske samarbeid som vi på mange måter er i så full gang med. Vi vil gjerne bygge våre skip i Sverige og Danmark, vi vil

gjørne ha samvirke mellom bedrifter i Norge, Sverige og Danmark, slik som vi har det, og vi håper at det også skal utstrekkes til Finland.

Vi står her overfor problemer som i et møte i Folketinget her i høst ble karakterisert slik: det var Peer Gynt-mentaliteten som behersket oss i den norske opposisjon. — Det er kanskje heller sånn at det er Brand-mentaliteten som behersker andre, dette: Intet eller alt, enten fellesmarked eller grå håpløshet. Nå er det slik at hverken Peer Gynt eller Brand var særlig livsdyktige vesener. Det viste seg der som så ofte ellers, at i denne relativitetens verden er det absolutte ikke oppnåelig. Derfor må vi ikke ta det standpunkt som enkelte talere har gitt uttrykk for, at går ikke dette, så går ingenting. Her gjelder ikke intet eller alt, vi må finne en vei midt i mellom, vi må finne frem til det naturlige samarbeid som vi alle ønsker, men vi må ikke innlate oss på skritt som kan føre oss dithen hvor ingen av oss i virkeligheten ønsker å komme.

Anders Pettersson, Sverige: Herr president! I den debatt angående en gemensam nordisk marknad, som tidligere og även innevarande år har försiggått i Nordiska rådet, har representanter för det svenska bondeförbundet icke offentligen deltagit. Det har inte berott på bristande intresse för saken, utan helt enkelt på att vi varit av samma mening som de övriga svenska delegaterna och därför inte haft några invändningar att framföra emot den uppfattning, som de har givit uttryck åt.

Före mig i denna talarstol har stått två representanter i rådet, som framhållit de svårigheter som en gemensam nordisk marknad kan komma att få för Norges del. Bildligt talat tyckte jag, att särskilt den siste av de två fullständigt målade hin på väggen. Jag tror det är alldeles för tidigt att ta

ställning på det sätt som han gjorde. Uppenbart är att många vanskligheter kan vara förenade med denna stora ekonomiska angelägenhet, men det vore väl oriktigt om vi, som har samlats här såsom representanter för parlamenten i de fem nordiska länderna, nu bara skulle förklara att vi inte vore beredda att ta upp denna stora ekonomiska fråga, som så mycket berör oss allesammans. Och vi kan påminna oss, att det ibland har klankats på Nordiska rådet därför att det sysslar med för små ting, som i grund och botten inte betyder så mycket.

Rakel Seweriin påminde oss för ett par dagar sedan om den fråga, som var föremål för debatt just i denna sal år 1953, nämligen den sociala tryggheten. Hon erinrade om det starka motstånd, som det då föreliggande förslaget väckte; det var den sessionens stora debattämne och det var många av rådets medlemmar som röstade emot. Nu har i alla fall den saken avancerat fram till en lösning, och ändå har det bara gått tre år sedan dess. Jag skall inte stå här och profetera alltför mycket om vad resultatet kan bli av det beslut vi fattade då. Men i varje fall är Nordiska rådet enigt om att det är värdefullt, att frågan har tagits upp, och även att det är av värde om vi kan komma till ett gemensamt resultat angående social trygghet. Det är möjligt att utvecklingen kommer att gå mycket snabbt även när det gäller den stora frågan om en gemensam ekonomisk marknad för de nordiska länderna. Därom vet vi ingenting bestämt.

De riktlinjer, som det ekonomiska samarbetsutskottet haft att arbeta efter, har inneburit att i första hand klarlägga de områden, där inrättandet av en gemensam nordisk marknad kunde bedömas medföra övervägande fördelar för samtliga de tre länder, som varit representerade i utskottet. Som exempel på branscher, som borde undersökas, har nämnts den kemiska

industrin, läkemedelsindustrin, järn- och stålindustrin, den elektrometallurgiska industrin, metall- och metallhalvfabrikatindustrin samt den elektrotekniska industrin. Mot slutet av det igångsatta undersökningsarbetet tog man upp även de viktiga branscher, som omfattar papper och pappersvaror, fartyg och maskiner. Och man kom fram till det resultatet, att med samtliga de områden, som berörts av den igångsatta undersökningen, skulle man komma upp till de cirka 70 procent av den internordiska handeln, som antagligen erfordras för att få ett godkännande av GATT-organisationen. Såvitt jag vet är alla de tre länderna med i GATT-organisationen, liksom även Finland. Däremot lär Island inte vare medlem.

Kanske är det så, enligt den erfarenhet man har vunnit rörande detta GATT-avtal, att det inte alltid välsignas av alla, i alla stycken. Det har funnits besvärligheter att övervinna. Vi har bl. a. problemet med Amerika med dess ofantliga produktionsöverskott. Amerika är med i GATT-organisationen men vill inte tillämpa bestämmelserna där.

Med hänsyn till existerande jordbruksregleringar i Norge och Sverige skulle jordbruket i dagens läge ställas utanför en gemensam nordisk marknad för en, kan man säga, överskådlig tid framåt. Det har i debatten flera gånger erinrats om de erfarenheter man har haft inom Benelux-länderna, där man förutser att jordbruket inte kommer med under den närmaste tiden — ja, det har sagts att det kan dröja ännu femton år innan så blir fallet.

Från dansk sida har man nu, då lantbruket inte avses att bli indraget i en nordisk gemensam marknad redan från början, krävt att man skulle undersöka förutsättningarna för att söka tillgodose vissa av de naturliga önskemålen om en preferensställning för danskt jordbruk när det gäller att

täcka behovet av livsmedel i Norden. Herr Dahlgaard har gjort ett uttalande till den ekonomiska kommittén, vilket har delats ut till oss i bankarna, vari han säger:

„Det vil sikkert blive betragtet som rimeligt, at når Danmarks største eksporterhverv ikke nu inddrages under det fælles marked, så bør til gengæld dansk landbrug have en fortrinsstilling med hensyn til de suppleringsleverancer, der kan blive tale om til dækning af forskelle mellem hjemmeproduktion og forbrug i Sverige og Norge“.

Jag vet det inte, men jag förmodar att det var detta som herr Ohlin ansåg vara en vidsynt attityd från dansk sida. På detta sätt skulle varken de svenska eller de danska intressena trädas för nära enligt Ohlin. Jag tycker knappast man nu har anledning att ansluta sig till denna uppfattning på det sättet. Man bör i dag inte ta ställning till vad den saken egentligen innebär. Efter vad jag vet har vi i Sverige ett utskott, som redan sysslar med dessa ting, och i detta utskott är det svenska jordbruket också representerat genom Sveriges lantbruksförbund. Innan detta utskott kommit till något resultat kan man naturligtvis inte säga någonting bestämt i denna del. Med den sammansättning, som detta utskott har, är det all anledning att tro, att det ordentligt kommer att undersöka dessa ting. Och kommer det fram till det resultatet, att det finns möjligheter till en lösning, så tror jag inte att vi svenskar kommer att gå emot det samma. Säkerligen är det så med danskar så där rent allmänt, att de är mycket goda ekonomer, och det är de förmodligen också när det gäller denna sak. Jag skulle tro att danskarna nog kommer att försöka att få sitt ord med i laget. Det tycker jag också är självklart. I varje fall är det inte alls någonting oriktigt i att dessa

frågor, som dock betyder så mycket för både Danmark, Sverige och Norge, blir grundligt undersökta.

Jag skall inte gå in på detaljer och siffror när det gäller export och import — sådana har berörts av andra talare. Men vad jordbruket beträffar är detta ju inte bara beroende av sin produktion, utan jordbrukarna är också ganska stora konsumenter, och det är mycket möjligt att man genom en gemensam nordisk marknad, som kan medföra en serietillverkning av jordbruksmaskiner och annat av stort format som jordbrukarna vill köpa, kan uppnå förmåner, så att det hela, även om man riskerar att resultatet när det gäller någon detalj kan bli oförmånligt, kan jämna ut sig genom de förmåner man vinner i fråga om andra detaljer. I varje fall vill jag säga att man härvidlag inte vet så mycket om hur det kan bli i en framtid. Jag tycker emellertid nog att det är fullständigt felaktigt att isolera sig. I denna tid med den väldiga expansion, som äger rum inom både industri och lantbruk och för övrigt inom hela näringslivet, kan man knappast anse att det skulle vara riktigt, att vi i våra små länder var för sig isolerade oss. Det är mycket lättare att knäcka små enheter — det vet vi — än om man uppträder i samlad trupp som en större enhet. Då har vi enligt min uppfattning möjligheter att nå bättre resultat.

Vem som här skall bli sannspådd till slut, anser jag knappast att vi bör söka profetera om. Jag tror nog att den konklusion är riktig, som stadsrådet Lange kom till i går, nämligen att fördelarna av detta samarbete kanske inte blir så stora som de verkliga optimisterna tänkt sig, men jag skulle tro att inte heller nackdelarna eller svårigheterna blir så stora som de verkliga pessimisterna målat ut.

Jag vill alltså, herr president, i detta fall lämna min medverkan till en fortsatt utredning när det gäller

frågan om en gemensam nordisk marknad.

Innan jag slutar, vill jag gärna beröra en sak till, som herr Edberg kom in på i generaldebatten och som blivit icke så litet kommenterad i pressen. Han anförde ett exempel från järnvägarnas barndom och nämnde att kooperationens store man i Sverige, Albin Johansson, i vissa sammanhang brukar erinra om det motstånd de svenska jordbrukarna reste mot järnvägsbyggande. Jag tror att herr Edberg här gjorde sig skyldig till ett litet missförstånd och att uttalandet kom litet för isolerat. Såvitt jag är riktigt underrettad, har nämligen Albin Johansson anfört detta exempel inte bara i samband med frågan om ett nordiskt samarbete utan gjort det i många andra fall, när han velat framhålla fördelarna av samarbete. Alla vet att han är den store samarbetsmannen på alla upptänkliga områden, och han har anfört detta exempel för att bevisa att de farlågor, de svenska bönderna hyste för 100 år sedan, numera visat sig alldeles ogrundade. Nu för tiden är det väl inte felaktigt att säga att de svenska bönderna går före när det gäller inköp och användande av maskiner av olika slag, vilket ju sker i syfte att förbättra produktionen.

Det kan också tilläggas att motståndet mot de tekniska uppfinningarna inte kom enbart från jordbrukarhåll. Vi kanske erinrar oss, hurusom vid industrialismens genombrott arbetarna t. ex. i Frankrike slog sönder vävmaskinerna och symmaskinerna, därför att de var rädda för dessas konkurrens med den manuella arbetskraften.

Till slut vill jag, herr president, gärna också berätta en annan liten episod från det svenska järnvägsbyggandets barndom eftersom detta kommit på tal. Det gäller en järnväg, som Nordiska rådets medlemmar väl känner till, nämligen den svenska västkustbanan, alltså förbindelsen genom

Sverige mellan Köpenhamn och Oslo. Den kom till i början av 1880-talet och byggdes i tre etapper. År 1881 motiverade de halländska riksdagsmännen, med den kände bonderepresentanten Carl Ivarsson i spetsen, i riksdagen om att riksdagen skulle i likhet med Hallands landsting besluta lämna bidrag till byggandet av denna järnväg. Hallands landsting hade nämligen detta år fattat beslut att anvisa ett bidrag på en miljon kronor till mellersta Hallands järnvägsbolag för detta järnvägsbygge. Det var en mycket stor utgift för ett landsting på den tiden och innebar en ökning av landstingsskatten med en hel krona.

Det restes emellertid starkt motstånd i riksdagen emot detta förslag, men inte alls från jordbrukarhåll utan från helt annat håll nämligen den mycket bekante E. G. Boström på Östanå. Förslaget gick inte heller igenom 1881, men det kom igen 1884, och då sade Boström, att det var „det envisaste järnvägsföretag han varit med om“. Och en greve Sparre yttrade: „Tycker ni inte, mina herrar, att luften börjar kännas något tryckande och kvav? Här kommer ett enskilt järnvägsföretag och vill tvinga till sig förmåner av staten“. Den gången blev i alla fall beslutat om byggandet av järnväg till Varberg.

Jag har, herr president, bara velat tillägga detta som ett litet exempel på hur förhållandena kan ändra sig och kan ändra sig mycket snabbt.

Sedan är det nog fel, att vi sena tiders barn förhäver oss över vad som tidigare varit. Den tidens representanter bedömde sakerna på sätt som de då ansåg vara rätt. Det tror också vi, att vi nu gör.

Trygve Bratteli, Norge: Jeg vil gjerne først få si en takk til komiteens formann og sakens ordfører hr. Dahlgaard, for hans arbeid med denne sak i det økonomiske utvalget. Jeg synes det er riktig å si at hr. Dahlgaard har tatt med i

innstillingen de momenter som han i utvalget etter uttalelser fra alle sider måtte gå ut fra at alle var enige om på sakens nåværende trinn.

Hr. Holm nevnte igår at en ikke skulle tulle sine uttalelser inn i ull og vatt, men saken lå ikke slik i det økonomiske utvalg at det overhodet stilte seg til overveielse om en skulle ta ut av sitt arsenal ull eller vatt eller blykuler eller hva det måtte være. Det som forelå til overveielse i utvalget, var om en på det nåværende trinn skulle uttale seg om den utredning som er i gang, eller om en skulle uttale seg om sakens realitet, og det standpunkt utvalgets flertall har tatt, er ikke å si det de ønsker å si i uklare vendinger, men flertallet har begrenset seg til på sakens nåværende trinn å uttale seg om sakens videre behandling og ikke om noe annet.

På mange måter vil det vel falle naturlig at det de norske representanter har å si hverandre i den foreliggende sak, i det vesentlige blir sagt fra en annen talerstol, og jeg skal for min del meget lite gå inn på ting som er hevdet fra norske kolleger, men allikevel er det et par ting jeg ikke finner å ville gå forbi.

Den norske representant hr. Sundt kom, etter at han hadde holdt sin egen tale, til slutt på den gamle, gode, såvidt jeg vet, danske leveregel at en skal bevege seg på det jevne, på det jevne, og ikke i det himmelblå. Etter at jeg hørte hr. Sundt, må jeg bare beklage at det først var ved foredragets avslutning at han kom på den gode leveregel, for jeg må jo si at det på meg virket nedslående at en skarp jurist som hr. Sundt kan behandle nordisk fellesmarked, tollunion, økonomisk union, nordisk statsforbund, politisk integrering, altså vesensforskjellige begreper og vesensforskjellige ordninger, i forvirrende og uoversiktlig blanding, som om det alt sammen var forskjellige ord for akkurat det samme. Og hr. Sundt

tilrådet mot slutten av sitt foredrag at man burde søke etter et nordisk samarbeid uten tollunion, uten økonomisk union. Men det er jo akkurat det vi har prøvd å gjøre etter møtet i Oslo i 1954 og særlig etter møtet i Harpsund, det er jo nettopp å finne et fornuftig avgrenset grunnlag for økonomisk samarbeid, et begrenset nordisk fellesmarked, uten å etablere en tollunion og uten noen økonomisk union.

Jeg vil gjerne si til hr. Wikborg at det er jo ikke de som arbeider etter denne linjen som stiller det berømmelige problem fra gamle nordiske debatter om „Alt eller intet“. For oss står det ikke slik at hvis en her beveger seg utover det rene intet og prøver å finne grunnlaget for et begrenset samarbeid, et begrenset nordisk marked, for oss står det ikke slik at om en tar det standpunktet, da må en nødvendigvis akseptere alt i den fremstilling som så hr. Sundt gav meget livlig, om oppgivelse av vår politiske selvstendighet, om tollunion, økonomisk union, og til slutt et nordisk statsforbund.

Jeg skal ikke gå nærmere inn på dette nå. Jeg har bare lyst til overfor hr. Holm, som igår snakket om å behandle disse tingene realistisk og bevege seg på jorden, å be om at han senere, når en del av de norske representanter holder sine fraksjonsmøter, gjentar de utmerkede leveregler for en del av de medrepresentanter som i dag har uttalt seg mot det som nå foreligger til behandling.

Jeg skal så gå over til å si noen ord om det jeg ser som hovedgrunnene for at en del av oss fra Norge er meget sterkt interessert i arbeidet for å undersøke mulighetene for et felles nordisk varemarked. Det vil jo være klart allerede av den debat som her er ført tidligere, at den oppfatning som det er gitt uttrykk for fra hr. Sundt, hr. Wikborg og andre, ikke på noen måte er den eneste oppfatning av disse spørsmål som gjør seg gjeldende i Norge.

Den gjør seg gjeldende i visse kretser, den oppfatning som der er kommet til uttrykk, men det finnes jo også i høy grad tilslutning til ganske andre oppfatninger av den foreliggende sak. Jeg vil gjerne her understreke at denne interesse for å undersøke mulighetene for et felles nordisk varemarked, den springer ut av problemer som under alle omstendigheter reiser seg i samband med den stadig videregående ekspansjon i våre land, derunder også i Norge. Det er etter mitt skjønn gode grunner til å gå ut fra at denne ekspansjonen vil fortsette i rimelig tempo, og jeg understreker det flere har vært inne på, at det er tanken om en slik videregående ekspansjon som fører til den voksende interesse i mange land også utenfor Norden, for å sprengre trangere og hemmende markedsrammer og skape videre felles markeder. Ut fra et statisk syn på produksjonens omfang og sammensetning eller ut fra depresjonsforventninger, synes tanken om et felles nordisk marked ikke å ha meget for seg. Hvis det vi stod overfor bare var en delvis ny fordeling av den i de nordiske land i dag eksisterende produksjon, ville anstrengelsene for å finne grunnlag og form for et felles varemarked neppe være arbeidet verd. Vi lever imidlertid ikke i økonomisk stagnasjon, men i en relativt sterk ekspansjon, en ekspansjon så sterk at landene i økonomisk henseende forandrer seg vesentlig fra det ene tiår til det annet, og denne ekspansjonen fører til stadig høyere almen levestandard og stadig større etterspørsel. Det karakteristiske ved denne større etterspørsel er at den ikke først og fremst vender seg mot tradisjonelle forbruksområder som allerede er rimelig dekket. For så vidt en i de enkelte land ikke i rimelig grad kan bygge ut produksjonen for å møte de nye forbruksområder som aktiveres ved den større etterspørsel, vil denne etterspørsel rette seg i stigende grad mot importvarer, og

på denne måten kan en stadig rommeligere økonomi føre til stadig større utenriksøkonomiske problemer.

Dette er for Norge ikke hypotetiske problemer, men det er problemer vi står midt oppe i. Og dette må vi møte på to fronter. Selvsagt må vi bygge ut produksjon som øker landets evne til å tjene valuta til å kunne betale for den stadig økende import, men i rimelig grad bør vi også bygge ut produksjon for selv å være med å dekke de nye forbruksområder som presser seg fram i en ekspanderende økonomi. Og det er her spørsmålet om hjemmemarkedets størrelse og begrensning melder seg med full tyngde. For skal vi sette i gang ny produksjon, bør den kunne være like rasjonell som den finner i moderne virksomheter som arbeider andre steder, for større hjemmemarkeder enn dem vi i dag har i Norden. Ellers vil hjemmemarkedets begrensning bli en stagnasjonsfaktor i den videre økonomiske utvikling.

Jeg tror for min del at et felles nordisk varemarked ikke primært er en løsning av våre egentlige eksportproblemer. De ligger i det vesentlige utenfor Norden. Det betyr ikke at saken er uten betydning for eksportnæringene. Med den sosialt begrunnede økonomiske utjevning som nå så sterkt preger ikke minst Norge, vil en mindre rasjonell produksjon i hjemmenæringene også bli en belastning for eksportnæringene. Og dertil kommer, som hr. Ohlin var inne på, at det ikke minst for nye eksportproduksjoner er av betydning at de samtidig kan arbeide for et forholdsvis stort hjemmemarked. Men som sagt, det er ikke primært våre eksportproblemer vi kan løse i et nordisk fellesmarked etter min oppfatning. Det som primært reiser seg i denne sammenheng, er hjemmemarkedets produktivets- og avsetningsproblemer. Det er dem vi må søke å løse i et fellesnordisk varemarked, for tilstrekkelig store områder av produksjonen, og jeg understreker

igjen, først og fremst for å skape et marked stort nok for produksjon av nye varer som vi ellers ville ha vanskeligere for å sette i gang, og som følgelig i tilfelle ville belaste vår eksplosivt voksende import.

Jeg vil gjerne også understreke at ikke i noen av de nordiske land og kanskje aller minst i Norge, forsvinner de problemer jeg her har vært inne på, om vi avskriver tanken om et felles varemarked i Norden. Våre hjemmenæring vil i alle tilfelle stå overfor dem i tiden som kommer, og på mange felter står vi midt oppe i dem allerede i dag. Når vi følger den pågående utredning med livlig interesse, er det fordi vi håper at det også i dette geografiske område må være mulig å legge til rette en markedsramme som kan danne grunnlaget for å løse hjemmemarkedets problemer, som ellers synes mer eller mindre uløselige.

Nå er det så at de problemene et felles varemarked reiser, ikke er løst bare ved å la varer strømme uhindret over tidligere tollsperrede grenser. Jeg er tilfreds med at den pågående utredningen også omfatter de viktigste av slike andre problemer som må løses for at et felles varemarked skal kunne realiseres. Jeg skal ikke gå inn på disse andre spørsmål i detalj, men bare nevne et par ting. Jeg skal ikke ta opp det meget omtalte norske skatteproblem. Jeg har bare lyst til å si at en fremstilling som den hr. Wikborg her gav i noen tall fra Norges Industriforbund, tall utregnet under bestemte forutsetninger og på et meget avgrenset område, selvsagt ikke gir noe som helst rimelig bilde av de vilkår under hvilke næringslivet arbeider i de tre land. Men jeg vil gjerne også føye til mer i sin alminnelighet, bare for at en også kan ha den siden av det i tanke når en tenker vondt om det norske skattesystemet, at for så vidt en er opptatt av skattesystemet som et ledd i ønsket om å gjøre høye investeringer mulige, så vil jeg gjerne

at en ikke taper av syne at Norge med sitt meget omtalte skattesystem i mange år har hatt betydelig høyere investeringer enn mange av de land hvis skattesystemer fremheves som forbilledlige for Norge. Det er ikke tid til her i dag å gå nærmere inn på de spørsmål, jeg ville bare ha nevnt dette.

Jeg vil også si når det gjelder andre spørsmål enn dette med fellesmarkedet, følgende: Hvis det var mulig for de tre land gjennom sine regjeringer og sine økonomiske institusjoner og bedrifter å kunne bli enige om i løpet av ti år å kunne reise eksempelvis 3—5 moderne produktive bedrifter for ny produksjon for det nordiske marked, så ville kanskje det bidra mer til å skaffe tilslutning til tanken om det økonomiske fellesskap i Norden enn mange utredninger kan gjøre det. Jeg vil dessuten peke på at selvsagt vil utviklingen av et felles marked under alle omstendigheter måtte føre til en mer utviklet økonomisk solidaritet mellom de nordiske land, en utvikling jeg for min del bare vil hilse med glede. Og skulle en her følge det resonnement som hr. Sundt i utpreget grad var inne på, men delvis også hr. Wikborg, at hvis man for en avgrenset oppgave skaper visse praktiske arbeidsorganer, da vet man ikke hvor det ender, da blir det økonomisk union, da blir det politisk statsforbund, o. s. v., da har jeg lyst til om det i forbigarten bare å si dette: Skulle de europeiske politikere latt seg lede av tilsvarende synspunkter under de mange, mange tiltak for samarbeid på forskjellige felter som har preget Europa etter den siste verdenskrigen, da hadde vi aldri kommet til å oppleve f. eks. en organisasjon som OEEC eller tilsvarende organisasjoner. For hvis det er så at dannelsen av konkrete, praktisk tillempede organer for konkret tilrettelagte og avgrensede oppgaver ikke kan settes i verk uten å lede til en politisk forening av de nasjoner

som deltar i det, er det selvsagt et forhold som melder seg like sterkt på det europeiske område eller andre områder, som det melder seg når vi her resonnerer over samarbeidet mellom de nordiske land.

Det er i virkeligheten ingen som har bedt oss eller behøver å be oss om å etablere en økonomisk avhengighet av hverandre. I den moderne verden er vi avhengige av hverandre, og å erkjenne denne gjensidige avhengighet kan etter mitt skjønn bare være til nytte og ikke til skade.

Til slutt bare et ord om holdningen fra land utenfor Norden. Jeg ser det slik at hvis de tre land selv etablerer et ekspanderende felles marked, så skulle jeg gjerne se de andre land som av prinsipielle eller andre grunner ville unnlate å søke de best mulige handelsforbindelser med dette område.

Erling Petersen, Norge: Jeg vil tillate meg å begynne med en liten replikk til foregående taler, til en av hans siste påstander. Det er riktig at i det økonomiske liv, slik som det arter seg i moderne tid, er vi alle mer eller mindre bundet sammen, men grensene for det går nok ikke definitivt rundt Norden.

Det ble sagt allerede i det første innlegg i denne debatt at vi ikke på dette møte skal ta standpunkt til det nordiske fellesmarked. Det har stadig vært gjentatt, men allikevel har de fleste talere hatt vanskelig for å la være å debattere realiteten. Det som foreligger er en ekspertutredning, og fremfor alt, det er en uferdig, en halvferdig ekspertutredning, og det spørsmål som i dag er konkret for denne forsamling, er jo ikke annet enn om dette arbeidet skal fortsettes og avsluttes.

Når debatten i forbindelse med ideen om et nordisk fellesmarked allerede nå har fått et så bredt omfang, og når det er trukket inn realiteter i den utstrekning som er skjedd både her i Rådet

og kanskje i enda større utstrekning i debatten utenfor, tror jeg at det til dels skyldes noen uklarhet om hva en ekspertutredning er, og fremfor alt, hva en ekspertutredning bør være. Det kan være hensiktsmessig å gi eksperter i oppdrag å fortelle hvordan en ordning *kan* gjennomføres, og også å gi dem i oppdrag å fortelle det ganske detaljert. Men det er ikke dermed sagt at ordningen *skal* gjennomføres, og det er heller ikke ekspertenes oppgave å si om ordningen skal gjennomføres — altså, om ordningen, alle forhold tatt i betraktning, er hensiktsmessig og ønskelig. Jeg tror dette bør understrekes.

Det har vært sagt tidligere, og det ser ut som om det ikke kan sies for ofte: Det er en oppgave for de politiske organer å avgjøre om en ordning som er skissert av et ekspertutvalg skal gjennomføres. Det er de politiske organer som skal vurdere det saklige grunnlag som ekspertkomiteen har lagt frem, og ekspertkomiteens oppgave er å sørge for at det er et rasjonelt grunnlag for disse vurderinger når de skal treffes. Og før den avgjørende beslutning treffes av de politiske organer, skal også alle parter ha hatt anledning til å reagere på den ordning som ekspertene har funnet å ville skissere.

Dette er ganske almindelige bemerkninger som gjelder i alle tilfelle, og de gjelder i særlig grad i denne sak, hvor jeg tror det er behov for, før den endelige avgjørelse treffes, at det foreligger slikt materiale at den kan treffes på grunnlag av konkrete beregninger og eksakte opplysninger. Vi har ikke alle de beregninger og opplysninger i dag, og jeg tror det heller ikke vil være noen som vil påstå at vi har det.

Nå vil enkelte åpenbart være av en ganske annen mening enn den jeg nå har gitt uttrykk for. Det er mange som ikke liker de mange undersøkelser. De mange undersøkelser, vil de si, fester oppmerksomheten ved de mange vanskeligheter og betenkeligheter. — De

mest ytterliggående på den side, fører etter min mening et ganske primitivt resonnement. Problemet kan kanskje best formuleres på denne måte: Den beste måte å lære å svømme på, det er å hoppe ut på dypt vann. Vel, det skal være folk som har lært å svømme på den måte, selv om det er noen risiko ved det. Men hvis man vet at man er utstyrt med blysåler, skal man ikke la seg overtale til å forsøke denne måten, for da kan resultatet bli katastrofalt. Og det er nettopp spørsmålet i denne sak, om det er et land som er belemret med blysåler figurlig talt, og hvis det er tilfelle, må vi ta konsekvensene av det. Vi kan ikke bruke den oppskriften å hoppe ut i det.

Nå vil jeg også gjerne ha sagt at det ikke betyr at man aldri kan lære å svømme. Det er nok også pessimister som vil ha den oppfatningen. Jeg tror ikke den er fullt begrunnet. Men før man kan holde seg flytende, må man bli kvitt blysålene — vel å merke, om man kan, for det er ikke sikkert i alle tilfelle. Og for fremdeles å bli i bildet — kanskje man også skulle begynne på grunt vann.

For å overføre dette bilde til dagens problemer: For å holde seg flytende i et nordisk fellesmarked, må norsk næringsliv bli kvitt en vesentlig del av den tunge ekstrabelastning det har vært og fremdeles er utsatt for, eller, for å si det på en annen måte, næringslivet i Norge må få bedret sin svake relative konkurransevne. Det betyr i beste fall at man ikke kommer utenom en vesentlig overgangstid.

Jeg har nå skissert et par ytterliggående standpunkter som man av og til treffer i behandlingen av dette spørsmål. De er selvsagt ikke enerådende. Jeg vil sette opp som en motsetning det innlegg som professor Ohlin holdt igår. Det var en saklig analyse av viktige elementer i denne forbindelse. Det har vært sagt tidligere, og jeg vil gjerne også fremheve det, det var et meget

godt innlegg. Det ville vært et enda bedre innlegg — jeg tror nesten jeg kan si et uklanderlig innlegg — hvis hr. Ohlin også hadde tatt med den annen halvdel som ganske naturlig kunne knyttes til innlegget.

Hr. Ohlin sa at tiden ikke er inne når det gjelder det nordiske fellesmarked til å gjøre „bokslut“, eller til å sette opp status, som vi vil si på norsk. Han gjorde da heller ikke det. Det han nærmest gjorde, var vel å lese opp kreditsiden, og det han der hadde å anføre, var utvilsomt riktig. Det var vel heller ikke egentlig noe nytt, hvis man ser det som bruttobetraktninger. Han la særlig vekt på å fremheve de fordelene Norge kunne ha. Det er også sikkert at for en bruttobetraktning er det fordelene å høste for et hvilket som helst land. Men vi har jo også en debetside i regnskapet, og vi som har de fleste og største postene på denne debetsiden, vi må være tillatt å vie den en ganske særlig interesse.

Selvsagt er hr. Ohlin som alle andre oppmerksom på denne debetsiden. Hr. Ohlin nevnte uttrykkelig at det er betenkeligheter i alle land. Jeg tror det er ganske riktig. Men jeg tror vi ikke skal bli overrasket om disse betenkeligheter er i stigende. Jeg tror de allerede er steget langt mer enn det man direkte får inntrykk av av den offentlige debatt. Det har jo hittil vært slik at det å anføre betenkeligheter mot fellesmarkedet, det har vært ansett som noe av en norsk spesialitet, og jeg tror nok av den grunn at det vil bli demmet opp i de andre land adskillige betenkeligheter før de kommer fullt til uttrykk. Men når demningen brister — hvilket jeg anser som temmelig sannsynlig at den gjør — tror jeg at vi vil få den almindelige debatt preget av betenkeligheter i større grad enn man skulle tro, når man nå ser på den form og det omfang debatten har. Som jeg sa, vi bør ikke bli overrasket om saken tar en slik utvikling.

Jeg sa at alle, og også professor Ohlin, selvsagt er oppmerksomme på debetsiden. Men det jeg vil fremheve er, at han som så mange andre fortrinnsvis konsentrerer seg om kreditsiden. Professor Ohlin satte opp 5 punkter. Han kalte det „Det større markeds problemer“. Jeg tror det ville vært en mer korrekt betegnelse å kalle de 5 punkter for „Fordelene ved større markeder“.

Jeg skal ikke gjennomgå alle de 5 punktene, men la meg ta for meg punkt 1. Det gikk ut på at det større marked gir anledning til produksjon i lange serier, altså en utnyttelse av storproduksjonens fordeler. Og det er ganske riktig, det er en post på kreditsiden og en meget tungtveiende post. Hvis det gjelder nye produkter, vil det i et fellesmarked være en nettofordel for et hvilket som helst deltagende land. Hvis man derfor kunne konsentrere aktiviteten om bare nye produkter, ville man faktisk kunne vokse seg inn i et fellesskap med små belastninger. Men det gjelder også de gamle varer at de kan produseres i lengere serier i et stort marked enn i et lite. Men da er det på forhånd en rekke bedrifter som produserer i korte serier. Og de bedriftene vil måtte slås ut, det er ikke plass både til de nye med lengere serier og lave omkostninger og de gamle. De må stenge sine porter, eller de må i beste fall legge om sin produksjon til noe annet. Og da er spørsmålet: Er det rimelige muligheter for en slik omlægning? Hvis ikke det er tilfellet, så har vi der debetpostene til den fordel som føres opp. Og det er ingen som på forhånd kan si hvordan denne balansen kommer til å stille seg. Det gjelder i det hele tatt at fordelene ved et større marked som et fellesmarked vil bli, kan påvises nokså enkelt, som professor Ohlin gjorde det i går i sine 5 punkter. De kan i grunnen påvises på grunnlag av et nokså alminnelig akseptert teoretisk resonnement. Men alle ulemper, alle postene på debetsiden, dem må vi

undersøke oss frem til, og de undersøkelserne er både omstendelige, besværlige og tidskrevende. Jeg ser de undersøkelser som pågår, ikke lite som et ledd i en slik konstatering også av debetsidene ved et fellesmarked.

Jeg har festet meg bare ved punkt 1. Stort sett kan man behandle de andre 4 punkter på samme måte. Jeg skal ikke ta tid med å gå i detaljer. Jeg tror at det er grunn til å håpe — og det er iallfall ingen grunn til å oppgi ethvert håp om det — at man kan finne frem til en form for et fellesmarked, som er til fordel for alle de deltagende land. Det kan kreve meget arbeide og adskillig tid, men det er en mulighet. Men jeg kan også tenke meg 10 former for nordisk fellesmarked som f. eks. ikke vil gi Norge noen nettofordel. Jeg kan også tenke meg et fellesmarked gjennomført på en slik måte at det er tvilsomt om selv Sverige får noen nettofordel av ordningen.

Vi skulle slutte med å snakke om fellesmarked eller ikke fellesmarked. Hr. Ohlin la vekt på at det var tale om et 70 % fellesmarked, og han anså det som et ganske viktig punkt at det f. eks. ikke var tale om et 100 % fellesmarked. Men selv om man utelukker den mulighet å gå lenger, vil selv et 70 % fellesmarked kunne gjennomføres på en lang rekke forskjellige måter, og verdien for det enkelte land er i aller høyeste grad avhengig av den måte man med rimelighet kan tenke seg å praktisere det.

Det er enkelte som har den oppfatning, at hvis et nordisk fellesmarked blir godtatt av GATT, så er alt vel og bra, da kan man bare sette opp grønt lys for ordningen. — Jeg vil karakterisere det som en ganske uforsvarlig holdning. Det er riktig at uten godkjenning av GATT kan man ikke få noe tollfelleskap, men den omvendte setningen, den gjelder ikke. Jeg tror det er fare på ferde hvis man fester seg ved denne godkjenningen og lar

den være det avgjørende for hensiktsmessigheten. For det som er problemet, det er å finne frem til den form — og det er altså mange sjatteringer å velge mellom — den form som har fordeler for *alle* de deltagende land.

Jeg tror det kan være gunstig å summere opp hva man med rimelighet bør kunne kreve av et fellesmarked. Jeg har også satt opp min oppsummering i 5 punkter.

For det første: Det er jo helt opplagt at vi har ingen interesse av et fellesmarked for fellesmarkedets skyld, og derfor setter jeg opp som første punkt på kravlisten ved et fellesmarked: Det økonomiske samarbeid som representeres av fellesmarkedet må føre til flere, bedre og billigere varer for de nordiske forbrukere. Hvis det ikke er tilfellet har vi ingen interesse av tollfelleskap.

For det annet: Det er klart at en slik ordning må bringe fordeler og må bringe ulemper og det er opplagt at enkelte individer, enkelte bedrifter, i de nordiske land vil kunne rammes med bare ulemper, og andre vil kunne få bare fordeler. De aller fleste vil få en vekslende blanding. Men vi må iallfall kunne forlange av det nordiske fellesmarked at det gir hvert enkelt land et klart overskud av fordeler, alle forhold tatt i betraktning.

Som det tredje punkt på kravlisten vil jeg sette opp dette: Det tollfelleskap som vil være nødvendig under et nordisk fellesmarked, må være basert på lavtariffprinsippet. Tollfelleskapet må ikke føre til noen øket avsperring overfor den øvrige verden, og det av to grunner, og overmåte vektige grunner:

For det første vil et tollfelleskap — jeg bruker ikke ordet tollunion fordi det gir mindre muligheter for en sjattering — komme på tvers av de bestrebelser som i hele etterkrigstiden har foregått i verdensformat for å skape et større varebytte og friere forhold for handelen. Det er et arbeid som Norge

ikke bare er sterkt interessert i, men også har deltatt meget aktivt i. Og det er ganske klart at ethvert forsøk på øket beskyttelse — man behøver ikke gå så langt som til å si høytariffprinsipp — vil komme på tvers av disse bestrebelsler. Punktet har vært berørt av tidligere talere, jeg skal ikke gå nærmere inn på det.

Den annen grunn til at et tollfelleskap må være bygget desidert på lavtariffprinsippet, er at det har betydning for de politiske konsekvenser av et fellesmarked.

Det har vært gitt uttrykk for mange betenkeligheter, og det har vært uttalt at det er direkte fare for landenes selvstendighet hvis man får et fellesmarked eller en tollunion. Disse innvendinger er meget berettiget hvis det er snakk om et høytariffprinsipp, altså et fellesmarked som grenser seg av bevisst, positivt og effektivt fra den øvrige økonomiske verden. Vi har eksempler på det. Jeg skulle anta at man ikke kan anføre et eneste eksempel på en høytariffunion som ikke har ført videre til økonomisk integrering og til politisk integrering. Derfor har man her et ganske avgjørende krav. Og hvis jeg skulle våge en gjetning, så er jeg redd for at det nettopp er på dette tredje krav, kravet til lavtariffprinsippet, at ideen om den nordiske tollunion kommer til å strandre.

Som fjerde punkt vil jeg føre opp kravet om at et fellesmarked gjennomføres på slike betingelser og på en slik måte at i det enkelte land ikke produksjonsutstyr som er av rimelig modernitetsgrad, blir satt utenfor på grunn av de ulike relative konkurranseforhold. Det er klart at i utviklingens gang blir produksjonsutstyr stadig satt utenfor. Nye fremskritt setter gamle maskiner i en slik stilling at de blir uøkonomiske å bruke, — det er i grunnen utviklingens gang. Men det er noe ganske annet om selv rimelig moderne utstyr som kunne konkurrere på like vilkår, blir

satt utenfor fordi man åpner et fellesmarked uten å sikre de like forhold. Og vi kan føre dette videre: Produksjonsutstyret må ikke settes ut av funksjon, for det vil også bety at de som bruker utstyret, vil bli ledige. Spørsmålet er da om de kan få en passende annen beskjeftigelse.

Jeg vil derfor sette opp som det femte punkt at det må være en rimelig likhet i de relative konkurransevilkår før et fellesmarked overhodet kan etableres. Jeg ser det som ganske viktig at undersøkelsen av det problem inngår i det videre arbeid som ekspertene er pålagt.

Det var de krav jeg synes det er rimelig å stille til et nordisk fellesmarked. Og det blir da et spørsmål om den utredning som ekspertene kommer til å gi, tilfredsstillende kravene. Hvis ikke, bør den forbli en ekspertutredning og ikke resultere i noe positivt vedtak. Det er på det grunnlag jeg synes at vurderingene bør foretas.

Nå sto det å lese i en av byens aviser for i går, nærmere betegnet „Social-Demokraten“ — jeg siterer:

„Det vides at stortingsmedlem Erling Petersen, der er norsk national-økonomisk professor, deler regeringspartiets syn på arbeidet for fælles marked.“

Jeg har ikke for vane å kommentere avisbetraktninger, men jeg vil gjøre et unntak i dette tilfelle, fordi jeg anser nettopp denne som særlig ondsinnet. Jeg antar at vi i denne forsamling alle har erfaring for at det som „vites“ av journalister, det er av og til en frekk spekulasjon, enkelte ganger også en gal spekulasjon — som i dette tilfelle.

Jeg er på ingen måte beroliget av det norske regjeringspartis innstilling til hele spørsmålet om nordisk fellesmarked. Jeg er redd for at partiet ikke kommer til å legge tilstrekkelig vekt på de momenter som jeg mener bør være de avgjørende, og jeg tror også at det kan ha visse motiver, kanskje ikke så tydelig markert, som jeg ikke vil anerkjenne.

Jeg vil også, når jeg nå først er kommet inn på emnet, gjerne si som min mening^{at} hvis ikke den norske regjering og det norske regjeringsparti hadde hatt en meget effektiv og våken opposisjon på dette punkt, kunne det nok være fare for at dens behandling av det nordiske fellesmarked kunne blitt, jeg våger uttrykket: noe lettferdig. Jeg tror nesten at etter Oslo-møtet ville man ha en viss berettigelse til å klassifisere regjeringen i den gruppe jeg omtalte i innledningen av mitt innlegg, den som anbefaler svømmeopplæring ved å springe ut på dypt vann. Det er utvivlsomt opposisjonen som har gjort det klart at regjeringen i denne forbindelse har blysåler på. Jeg er ikke ganske sikker på om regjeringen og regjeringspartiet er helt klar over ennå hvor tyngende de måtte være, disse blysålene.

Jeg kan altså ikke si at den spekulasjon jeg omtalte i avisnotisen har vært særlig vellykket. På den annen side skulle det glede meg om det norske regjeringspartiet vil følge en fremtidig linje i dette spørsmål som dekkes av de 5 punkter jeg satte opp. Og det ville glede meg enda mer om de ville føle seg bundet av de 5 punktene, at det ville være deres minimumskrav til et nordisk fellesmarked.

For meg er dette et spørsmål om avveining: en kreditside og en debetside —, fordeler og ulemper. Og det er undersøkelsene som ennå ikke er avsluttet, som skal fortelle oss hvor meget det er å legge i den ene vektskål og hvor meget det er å legge i den annen vektskål. Når det er klart, skal man foreta en rolig vurdering hvor alle forhold er tatt i betraktning. Det er åpenbart at en slik teknikk: å vente til man kan legge tingene i vektskålen og lese av resultatet, — det er åpenbart at den kan føre til at jeg vil stemme *mot* en plan om et nordisk fellesmarked når de endelige avgjørelser skal treffes. Og jeg vil gjøre det hvis resultatet av avvei-

ningene klart overbeviser meg om at Norge ikke har noen nettofordel av den spesielle ordning som blir foreslått. Og som jeg sa tidligere, det er temmelig avgjørende hvordan ordningen utformes. Det er en serie av alternativer med forskjellige fordeler og mangler, ikke bare totalt, men også for det enkelte land. Og det er som jeg sa, det er denne avveiningen vurdert ut fra vårt synspunkt, som jeg vil anse som avgjørende.

Jeg vil ikke finne det rimelig at man skal forlange av et land noe offer i denne forbindelse, f. eks. til fordel for den nordiske tanke. Jeg tror tvertimot en ordning av den type ville være skadelig for den nordiske tanke.

Jeg har forsøkt å gi uttrykk for en nokså konkret fremgangsmåte. Jeg tror det er på tide at man mest mulig frigjør seg for det følelsesbetonte i denne sak. Jeg vil ikke våge den påstand at bare hjernen skal være avgjørende, og at hjertet ikke i det hele tatt skal komme inn i bildet. Men jeg synes det er et rimelig krav at hjernen bør komme først. Og det er en uttalelse som har adresse til begge sider. La oss få alle kjennsgjerninger på bordet, og la oss så bestemme oss, først her i Rådet — om vi vil tilråde noe — siden i nasjonalfor-samlingene, hvor vi må ta de avgjørende bestemmelser. Men la det da ikke være avgjørende hva vi på tidligere tidspunkter har trodd, håpet eller fryktet.

Meddelelser.

Præsidenten: Jeg skal her afbryde forhandlingerne. De gænoptages kl. 14¹⁵.

Jeg bliver nødt til at gøre opmærksom på, at dagsordenen er meget lang, talerlisten har en tendens til at vokse, og der er mange medlemmer, der skal rejse i aften. Jeg henstiller derfor til eftermiddagens talere at bestræbe sig for at koncentrere sig om så korte indlæg, som det er muligt.

Mødet udsat kl. 13²⁵.

Protokol

6. møde (2. del)

Fredag den 3. februar 1956 kl. 14.15

Præsident: Erik Eriksen (1—2 og 33—36) og Nils Hønsvald (3—32)

Forhandlingerne genoptoges kl. 14¹⁵.

Frans Severin, Sverige: Herr president! Det är naturligtvis riktigt som Erling Petersen här anförde, att det vi diskuterar i dag inte är frågan, huruvida vi skall upprätta en nordisk gemensam marknad. Vad vi diskuterar är endast en expertrapport, en utredning, som därtill ännu icke är slutförd. Det föreliggande förslaget går inte heller ut på något annat än att utredningarna skall fortsätta. När vi icke desto mindre kommit att intaga olika ståndpunkter och här utvecklade en så livlig debatt, beror detta på att flertalet av oss från mera allmänna utgångspunkter om fördelarna av en större marknad har velat inta en positiv ställning till den nordiska gemensamma marknaden, medan mindretalet — förnämligast på grund av de övergångssvårigheter som vi alla räknar med — har ansett sig kunna redan nu säga, ehuru utredningen ännu inte är färdig, att den gemensamma marknaden i alla händelser för Norges vidkommande erbjuder så ringa fördelar och så stora nackdelar, att den inte är något att reflektera på.

Frågan är då egentligen, om övergångstidens svårigheter är ett för högt pris för de fördelar, som står att vinna på längre sikt. Ty att fördelar i det

långa loppet står att vinna, har också mindretalet erkänt här från talarstolen. Övergångssvårigheterna är emellertid ett problem inte bara för Norge, utan för oss alla. Även Sverige och Danmark får vissa övergångssvårigheter. Men vi har ansett, att de sannolikt inte kan bli större än att det pris vi sålunda får betala är väl försvarligt med hänsyn till de fördelar vi senare kommer att vinna.

För övrigt kan det knappast med bestämdhet sägas, var övergångssvårigheterna blir störst; det framgår inte av expertutredningen, att de ovillkorligen måste bli störst i Norge. Däremot visar utredningen att alla länderna får övergångssvårigheter. Utredningen skall ju fortsätta, och det är möjligt att den kan i vissa avseenden kasta ytterligare ljus över frågan. Man kan på grund av kända förhållanden dra vissa slutsatser om övergångssvårigheterna. Men de okända faktorerna är så många, att man aldrig kan uttala sig med full säkerhet.

När jag känner mig övertygad om att mindretalet bland norrmännen överdriver övergångssvårigheterna, är naturligtvis inte heller den uppfattningen så väl grundad, att jag kan visa några siffror på hur övergångssvårigheterna blir stora i Norge. Det kan ingen göra, inte heller någon av norrmännen.

Herr Wikborg betonade från denna talarstol faran av att den gemensamma marknaden skulle förorsaka nedläggande av norska företag. Det är naturligtvis möjligt — samma eventualitet måste vi räkna med i alla länderna. I och för sig är det inte så märkvärdigt om ett företag nedlägges. Sådant sker ständigt, fastän vi inte har någon gemensam marknad. Bara under det senaste tiotalet år har i Sverige åtskilliga företag nedlagts, därför att förhållandena förändrats på sådant sätt, att en hel del under kriget nystartade företag inte längre haft förutsättningar för sin verksamhet sedan kriget upphört. Det viktiga för ett lands ekonomi är ju inte att varje företag som en gång startat ovillkorligen fortsätter sin verksamhet, utan att man i varje land kan bereda befolkningen en lönande sysselsättning. Jag känner mig övertygad om att den gemensamma marknaden skall ge vart och ett av de länder, som inträder, större möjligheter att bereda sin befolkning en mera lönande sysselsättning än vi nu förmår göra.

Men inga brådstörtade förändringar i de olika ländernas ekonomi kommer att bli följden av en gemensam marknad. Människornas naturliga konservatism gör det sannolikt, att förändringarna kommer att ske så småningom och i ganska långsam takt. Därmed får alla en skälig tid för anpassning. När den gemensamma arbetsmarknaden genomfördes, uttalades också åtskilliga farhågor för alla de olägenheter som skulle inträffa på grund av att den reala lönenivån var olika i de skilda länderna. I stort sett har dessa nackdelar uteblivit; människorna har inte satt i gång någon folkvandring till de platser där arbetslönerna är högst. Framför allt inom skogsindustrien i Norge uttalade man farhågor för att de norska skogsarbetarna omedelbart skulle bege sig över gränsen till Sverige, därför att de reala arbetsförtjänsterna var högre i

de svenska skogarna än i de norska. Detta har inte inträffat. Saken är helt enkelt den, att så länge Norge kunnat erbjuda befolkningen sysselsättning — och Norge har, liksom för övrigt Sverige, haft överfull sysselsättning — så har de allra flesta föredragit att stanna hemma. Människorna flyttar ogärna över till en helt ny miljö. I själva verket blir det aldrig några omfattande förflyttningar på grund av sådana orsaker. Det ekonomiska livet är för övrigt så inrättat, att behövliga justeringar företages inom ganska smala marginaler. Förändringarna inom näringslivet blir sålunda inte omedelbart särskilt stora.

I och för sig finns det ingenting som säger, att inte den norska industrin skulle vara i stånd till samma prestationer som den danska och den svenska. Norge och Norges folk har uppenbarligen i och för sig precis samma förutsättningar för industriella prestationer som de båda andra länderna. Om den norska industrin icke dess mindre för närvarande är mindre utvecklad, så beror det på omständigheter som inte har någon omedelbar förbindelse med den gemensamma marknaden och som säkerligen lättare övervinnes genom den gemensamma marknaden.

Det rinner mig i minnet ett praktiskt exempel på denna industriella prestationsförmåga, ett exempel som ligger mig nära i min egenskap av tidningsman. Det har sedan många år i den svenska staden Trollhättan arbetat en fabrik, som heter Grafiska maskinaktiebolaget. Den tillverkar tryckpressar. Helt nyligen har en överenskomst träffats med en norsk fabrik om produktion av delar till tryckpressarna. Den är mycket omfattande. Cirka 60 procent av de delar, som ingår i pressarna, skall tillverkas i Norge och från Norge skickas över gränsen till Sverige för att monteras till färdiga tryckpressar. Detta visar först den norska industrins prestationsförmåga, men det visar också en annan sak.

Om förbindelserna mellan de två länderna hade förhindrats av skyhöga tullar, så att den svenska fabriken för de delar som importeras från Norge hade fått betala en mycket hög tull, hade de inte kunnat importeras och tillverkningen sålunda inte heller kunnat förläggas till Norge. Skulle den färdiga pressen, när den exporterades till Norge, på samma sätt varit belagd med en hög tull, så skulle inte heller den ha kunnat exporteras, och hela samarbetet hade varit omöjligt.

För en sådan industri som den jag nu nämnde är den svenska marknaden bra liten. De nationella marknaderna i de andra två länderna skulle också vara för små. Det är mycket möjligt, att t.o.m. alla tre ländernas gemensamma marknad skulle vara för liten för en sådan industri och att den behöver exportera ytterligare. Men då har man i varje fall under industrins uppbyggnad stödet av en större hemmamarknad, och det är av utomordentlig vikt för att bygga upp en industri, vare sig den är avsedd uteslutande för självförsörjning för den skandinaviska marknaden eller den är avsedd också för export därutöver.

Såsom det har förhållit sig inom denna industri, kan det förhålla sig inom många industrier — ja, i själva verket måste man antaga att det i stort sett förhåller sig så med industrin. Om varorna får flyta över gränserna, så är förutsättningarna för skapande av konkurrenskraftiga företag ovillkorligen större än om de skall stängas inne inom de nationella gränserna, som alltid lämnar ett mindre område för industrin att arbeta på.

Nu är det ju, som jag sade inledningsvis, åtskilliga andra frågor som återstår att utreda för experterna och rörande vilka man har att vänta rapport vid ett kommande rådsmöte. Det gäller sådana saker som undersökning av skatteförhållandena och ränteförhållandena, finansiellt samarbete o.s.v.

Jag blev ganska förbluffad, när jag hörde herr Sundt här dra vissa slutsatser av dessa fortsatta utredningar och komma till det resultatet, att den gemensamma marknaden i själva verket för att kunna bli effektiv skulle förutsätta ett mer eller mindre fullständigt förenhetligande icke blott av näringslivet i de tre länderna utan även på många andra områden. Det finns inte den minsta anledning att frukta att en sådan integrering skall åstadkommas eller bli nödvändig. Om Nordens folk i en framtid vill ytterligare integrera sina förhållanden, så har de ju alltid frihet att göra det. För närvarande saknar detta spörsmål all aktualitet. Det är ju inte en gemensam stat vi skall upprätta — vi skall bara upprätta en gemensam marknad. Men jag är övertygad om att den gemensamma varumarknaden, om den genomföres, kommer att utjämna åtskilliga skiljaktigheter som för närvarande finns mellan länderna. Sådant sker så småningom och nästan automatiskt, inte ovillkorligen på grund av att statsmakterna beslutar det utan helt enkelt därför att näringslivet skall finna det förmånligt med en dylik utjämning.

Det är på grund av dessa omständigheter som jag för mitt vidkommande — och i det fallet vågar jag tala på hela den svenska delegationens vägnar — anser mig kunna rekommendera en fortsättning av undersökningarna rörande marknadsförhållandena, en undersökning i positiv anda. För mitt vidkommande har jag icke betraktat dessa utredningar såsom helt och hållet förutsättningslösa. Jag började med att säga, att man från allmänna utgångspunkter beträffande den större marknadens fördelar framför den mindre var klar över att en större marknad skulle erbjuda fördelar också för de skandinaviska länderna. Det är därför min förhoppning att de fortsatta utredningarna skall visa, att dessa fördelar står att vinna för samtliga tre länderna.

Finn Moe, Norge: Jeg vil gjerne også som andre talere få lov å understreke at jeg tror det ville være en fordel for denne debatt om man nevnte tingene ved deres rette navn. Det dreier seg ikke her om en tollunion, det dreier seg om et fellesmarked for 70 % av den internordiske handel, som man regner er nødvendig for å bli anerkjent av GATT. Det dreier seg heller ikke om noen økonomisk integrasjon.

For å nevne et spesielt tilfelle så la jeg merke til at når hr. Wikborg snakket om skadevirkningene for norsk skipsfart, brukte han uttrykket „et fellesmarked omgitt av høye tollmurer“. Men jeg må få lov til å spørre: Hvor i beretningen eller annetsteds er det sagt at det skal være høye tollmurer? Jeg tror man ikke skal se bort fra det faktum at i alle de nordiske land spiller eksporten en så stor rolle at jeg tror nok at fellesmarkedet, som hr. Erling Petersen nevnte, må bygge på lavtariff-prinsippet.

Mindretallet i det økonomiske utvalg tror at det allerede nå kan si at fellesmarkedet vil medføre større ulemper enn fordeler for Norge. Til gjengjeld kan man si at når regjeringspartiet i Norge stiller seg mer positivt til tanken om nordisk økonomisk samarbeid, er det nettopp fordi man i det tror å se løsningen på noen av Norges mest prekære økonomiske problemer. Man vet jo ikke ennå om det er løsningen. Vi må se hele utredningen gjennomført og alle sider ved nordisk økonomisk samarbeid og ved et fellesmarked utredet før vi kan gjøre oss opp noen mening om dette spørsmål. Men la oss for the sake of the argument, som man sier på engelsk, anta at utredningen vil vise at ulempene er større enn fordelene — jeg tror det ikke, men la oss anta det. Det må vel da være en mulighet for forhandlinger for å nå fram til en for Norge mer fordelaktig ordning, f. eks. fordelaktigere overgangsbestemmelser eller andre konsesjoner. Det er jo ikke

slik at utredningen må godtas eller forkastes uten endringer. Jeg er helt enig i den definisjon som Erling Petersen ga av hva en ekspertutredning er, og når nå ekspertutredningen foreligger, må det jo være muligheter for senere å komme til en ordning gjennom forhandlinger, her som på andre områder. Jeg kan derfor ikke forstå at mindretallet alt nå praktisk talt forkaster resultatet av en utredning, som de ikke vet hvordan vil se ut.

Når hr. Sundt har snakket om at man erklærer sin kjærlighet til fellesmarkedet osv., vil jeg få lov til å henlede oppmerksomheten på at det i flertallets uttalelse i innstillingen ikke foreligger en eneste kjærlighetserklæring til fellesmarkedet. Det foreligger bare et ønske om at utredningen skal fortsette; mens derimot mindretallet erklærer — ikke sin kjærlighet til, men sin avstandtagen fra fellesmarkedet.

Det er klart at selv med betydelig økt økonomisk samarbeid i Norden, vil vi være avhengige av omfattende varebytte med omverdenen. Alle de nordiske land har råstoffproblemer, råstoffer som vi må innføre, og vi har en utstrakt eksport. Men så vidt jeg forstår mindretallet, er det særlig på dette punkt at det frykter følgene av fellesmarkedet for Norges vedkommende.

I denne forbindelse siterte hr. Sundt hr. Ohlins tale i Europarådet — jeg synes ikke helt rettferdig. Det er en viss forskjell på et europeisk fellesmarked og et nordisk fellesmarked, og jeg tror det er det som Ohlin har villet fremheve i sitt innlegg i Europarådet i Strasbourg.

Jeg skal ikke her komme inn på den overbevisende argumentasjon hr. Ohlin førte i går; men jeg vil feste oppmerksomheten ved én ting, og det er at hittil har man ikke merket noen reaksjon fra britisk side mot tanken om et nordisk fellesmarked, og jeg er litt redd for at mindretallet her er kommet i fare for å være mer britisk enn britene. Det er

ganske klart at man på britisk side ikke kan ta stilling til spørsmålet om et nordisk fellesmarked før utredningen er fullført og foreligger; men så vidt jeg har kunnet bringe på det rene, er det ingen prinsipiell innvending fra britisk side mot et fellesmarked, forutsatt at dette ikke blir eksklusivt.

Jeg må si at det er jo også ganske interessant å legge merke til at OEEC-konvensjonen oppfordrer til regionalt samarbeid. Statsråd Skaug har jo også forklart, og jeg skal ikke gjenta det, at et fellesmarked må godkjennes av GATT.

Her må jeg ganske i forbifarten si til hr. Wikborg at når han snakket om repressalier mot den norske skipsfart, må man jo være klar over at også de nasjoner som er interessert i å nytte norsk skipsfarts tjenester, har anledning til å si fra når saken kommer til GATT, og Storbritannia vil ha full anledning til å protestere i GATT hvis det ser sine interesser truet. Jeg tror ikke det vil komme til å gjøre det; men hvis det gjør det, er det vel også her en mulighet for å forhandle med Storbritannia for å løse de spørsmål som det kan være vanskeligheter med. Jeg tror at kanskje vil det i alle tilfelle være en fordel å oppta forhandlinger med Storbritannia, at med andre ord en eventuell dannelse av et nordisk fellesmarked skjer i beste forståelse med Storbritannia, og jeg tror det ikke på noen måte skal være vanskelig.

Jeg vil da også feste oppmerksomheten ved at forholdet til Storbritannia ikke er noe spesielt og særskilt norsk problem. Det gjelder Sverige, og det gjelder Danmark, det gjelder i aller høyeste grad det danske landbruk. Vi har alle store interesser på Storbritannia, og jeg tror derfor vi på norsk side kan være trygg for at alle land som deltar i et nordisk fellesmarked, vil være interessert i at fellesmarkedets eventuelle opprettelse skjer i beste forståelse med Storbritannia. Skulle Stor-

britannia — for å si det slik som vi sier på norsk: reagere surt, ville det ha meget uheldige konsekvenser ikke bare for Norge, men også for Sverige og kanskje spesielt for Danmark.

Opposisjonen går ut fra som gitt at fellesmarkedet vil svekke Norges forhandlingsposisjon overfor Storbritannia. Jeg er ikke så helt sikker. Som det har vært hevdet i debatten tidligere, tror jeg det fra britisk side er en større interesse å ha et godt forhold til et marked på 15 millioner enn til et på 3 millioner. Jeg skal ikke gå nærmere inn på det; men jeg tror det er ett felt hvor fellesmarkedet sannsynligvis vil gi oss en langt sterkere forhandlingsposisjon, og det er overfor Tyskland. I 1954 var 18 % av det tyske betalingsoverskudd opptjent på de nordiske land, og i særdeleshet hvis man skulle innføre konvertibilitet, er det jo ganske klart at det vil være en britisk tendens til å søke å unngå å bli tappet for dollars ved at underskuddet på de nordiske land bringes ned, mens det på den annen side vil være en sterk tysk tendens til å tappe de nordiske land for dollars. Om vi da kan stå på en felles front, vil det være en stor fordel.

Så må jeg få lov til å si et par ord om selve begrepet „overnasjonalt organ“, siden det har vært kastet inn i denne debatt. Jeg tror det rår en viss begrepsforvirring på dette punkt, så vi faktisk ikke diskuterer samme sak. Hr. Røiseland tok sterk avstand fra tanken om overnasjonale organer i det hele tatt, og han sa i denne forbindelse at utenriks- og forsvarspolitikken må holdes utenfor. Jeg tror hr. Røiseland her er kommet i skade for å forveksle overnasjonale organers myndighet og omfanget av denne myndighet. Det står ingen steder skrevet at et overnasjonalt organ for økonomi også må omfatte utenriks- og forsvarspolitikken.

For det som karakteriserer et overnasjonalt organ er — for å uttrykke det populært — at avgjørelsene treffes

med simpelt eller kvalifisert flertall og er bindende for dem som er med i det overnasjonale organ. Så det som er det avgjørende for om et organ er overnasjonalt eller ikke, er om man forhandler seg fram til et resultat, eller om man fatter flertallsbeslutninger. Det er ikke, som man kunne ha inntrykk av at hr. Sundt syntes å tro, antallet av kommisjoner. Fordi om det er 52 kommisjoner i Beneluxunionen, blir ikke de overnasjonale av den grunn.

Jeg vil peke på at når man forhandler seg fram til et resultat, er det jo i siste instans parlamentene som har avgjørelsen, men når det gjelder et overnasjonalt organ, er spørsmålet om hvilket område denne myndighet gjelder, avhengig av rådets funksjon. Den europeiske kull- og stålunion er et overnasjonalt organ, men dens myndigheter er innskrenket til kull og stål- og jernindustrien. Den har, slik som det gjerne sies i Europarådets terminologi, virkelig makt, men en begrenset funksjon.

Jeg vil ikke i dag utelukke at det kan være en fordel å ha slike overnasjonale organer med begrensede funksjoner på visse begrensede områder av det nordiske økonomiske samarbeid. Jeg må få lov å peke på at SAS — selv om det er et privat foretagende — er et overnasjonalt organ. Jeg kan derfor ikke dele hr. Røislands prinsipielle redsel for og heller ikke hr. Sundts motstand mot overnasjonale organer. Hvis begge herrer vil tenke etter, står Norge allerede tilsluttet visse overnasjonale organer. De Forente Nasjoner har på visse begrensede områder en overnasjonal myndighet. Det samme gjelder, hvis jeg ikke tar feil, visse av de mere tekniske særorganisasjoner innen De Forente Nasjoner. Den mellomfolkelige domstol er for de land som har sluttet seg til den såkalte fakultative klausul, hvorved de forpligter seg til å forelegge juridiske tvister for

domstolen og akseptere dens avgjørelse, — for de land er den mellomfolkelige domstol et overnasjonalt organ. For Norges vedkommende har vi en voldgifts-avtale med Spania, som også omfatter andre stridigheter enn rent juridiske. Det vil si at politiske spørsmål kan forelegges til voldgift, og at Norge er nødt til å akseptere resultatet. Det er en overnasjonal institusjon.

Jeg tror derfor ikke at overnasjonale organer er så skrekkinngydende som hr. Sundt og hr. Røisland fremstilte det. Men — og jeg vil gjerne kraftig understreke dette, men — jeg vil gjenta og understreke at jeg ikke tror noen overnasjonale organer, noen økonomisk union eller noe økonomisk parlament er nødvendig her.

Hr. Sundt sitere den svenske professor Montgomery. Vel, det er en oppfatning. Jeg må si at jeg ikke deler den på noen som helst måte. Jeg vil få lov til å henlede oppmerksomheten på at en av etterkrigstidens mest effektive internasjonale organisasjoner, OEEC, har ingen overnasjonal myndighet. Den har heller ikke noen som helst myndighet i spørsmål som angår forsvars- eller utenrikspolitikk. La meg også få nevne et meget effektivt samarbeid blant stater som heller ikke har noen overnasjonal karakter, nemlig det britiske Commonwealth, og det er ganske interessant å legge merke til at man kan heller ikke si om statene i det britiske Commonwealth, som altså har et meget intimt økonomisk samarbeid, at de fører akkurat samme forsvars- og utenrikspolitikk. La oss til sist ta eksemplet med de seks kontinental-maktene som nå iallfall planlegger å gå inn i et praktisk talt overnasjonalt økonomisk samarbeid. Man kan si om dem at de har nok samme utenrikspolitikk og forsvarspolitikk via å vis Sovjet-Samveldet, men ellers tror jeg man må fastslå at det innenfor denne gruppen av seks stater er direkte motstridende utenrikspolitiske interesser.

Hr. Sundt nevnte at visse kretser går inn for et statsforbund. Han nevnte hr. Kjellgren, som i Sverige i et foredrag har gått sterkt inn for et nordisk statsforbund. Javel, hr. Kjellgren må jo ha lov til å ha den oppfatning, men det er da vi som bestemmer det, det er da det norske storting som skal avgjøre om vi vil gå med på hr. Kjellgrens idéer eller ikke. Det kan ikke brukes som noe argument at en eller annen har interesse for et nordisk statsforbund. Jeg må også få lov til å si at når man tar avstand fra tanken på et fellesmarked på de premisser som hr. Sundt og hr. Wikborg har gjort det, kan jeg ikke forstå hvordan de kan si at de vil gå inn for et økonomisk samarbeid. Hr. Wikborg nevnte f. eks. jernindustrien og sa: la oss få økonomisk nordisk samarbeid innenfor denne industri. Jeg må få spørre: Er det noen industri som har større betydning for forsvaret enn jernindustrien? Med den begrunnelse som især hr. Sundt fremførte og som hr. Wikborg sluttet seg til på visse punkter, kan jeg ikke forstå annet enn at man river grunnlaget fullstendig bort for enhver form for økonomisk samarbeid mellom de nordiske land, og da synes jeg man skulle være ærlig nok til å trekke den konsekvens.

Jeg vil gjerne få komme tilbake til OEEC, som altså ikke er noe overnasjonalt organ, men som jeg sa, jeg tror er den mest effektive internasjonale organisasjon vi har hatt siden krigen. Den har klart å gjennomføre, uten å gripe til noen overnasjonal myndighet, noe så vanskelig som en vidtrekkende liberalisering av handelen i Europa. Og kan man ikke da tenke seg at man på det samme grunnlag kan gjennomføre en vidtrekkende liberalisering av handelen innenfor de nordiske land? Jeg tror fullt og fast at man kan få et ganske intimt nordisk økonomisk samarbeid på det samme grunnlag, at fellesmarkedet kan ad-

ministreres på samme måte. Det blir derfor ikke noe spørsmål om, som hr. Sundt sa, å oppgi sin økonomiske selvstendighet og enda mindre sin politiske selvstendighet.

La meg til slutt si bare dette: I denne sak tror mindretallet en ting og flertallet en annen, og jeg vil gjerne få lov til å sette en tykk strek under ordet *tror*, men vi har ennå ikke noe materiale for å vurdere disse sakene på et praktisk grunnlag. Det er først når utredningen foreligger, at vi får det. Den norske regjering har for sitt vedkommende ikke tatt stilling til realiteten, og jeg må si jeg synes nok at mindretallet går for langt når det, jeg skal ikke si fordømmer fellesmarkedet, men i praksis tar avstand fra fellesmarkedet allerede før utredningen er gjennomført.

Jon Leirfall, Norge: Jeg så nettopp i en dansk avis en lederartikkel hvor det hette at den største oppgave for deltagerne i Det nordiske råds møte måtte være å overbevise den norske opposisjon om at det også ville være i Norges interesse å komme fram til et felles nordisk marked eller en tollunion.

Det ligger sikkert en vakker og velmenende tanke bak oppfordringen til dette opplysningsarbeid, og hr. Ohlins foredrag i går var åpenbart inspirert av de samme motiver. Det belærende, trangen til å opplyse oss borgerlige nordmenn om hva som er til vårt eget beste, kom iallfall meget sterkt fram — litt for sterkt, synes jeg. Jeg tror det norske næringsliv er det nærmeste til selv å vurdere hva som gagnar det, og at en bedømmelse ut fra de enkelte næringers spesielle forhold fra dem som selv har det økonomiske ansvar og den økonomiske ledelse rundt om i bedriftene, veier tyngre enn teoretiske argumenter og bevisforsler. Med all respekt for hr. Ohlin, hans professorstol i Stockholm og hans

påstand om at Norge vil tjene mest på unionen, tror jeg nok at vårt standpunkt i Norge er noe bedre fundert. Jeg tror at de norske skipsredere, lederne av våre eksportindustrier og av vår hjemmeindustri er de nærmeste til å avgjøre hva som gagnar deres næring, og deres reaksjon er klar nok. Jeg viser til rapporten av 1954, hvor forholdet er gått gjennom for næring etter næring, og hvor de norske medlemmer av det felles nordiske utvalg også hadde sitt særstandpunkt.

Jeg vil enda en gang si, som jeg sa under generaldebatten, at opposisjonens standpunkt er ikke diktert av vrangvilje eller trangsyn eller motstand mot det nordiske samarbeidet i seg selv, det er i samsvar med den overveiende del av det norske næringsliv. Jeg tror dette ikke ennå er gått tilstrekkelig opp for mange av Det nordiske råds medlemmer, og heller ikke for pressen i enkelte land. Vi blir i pressen nærmest fremstilt som sinker når det gjelder nordisk tenkning, og nettopp på dette område stilles det større krav til oss om å gi opp omsynet til vårt eget lands interesser enn det ellers blir gjort i saker som behandles her i Rådet. For å si det bent ut med et eksempel: Er det grunn til å kritisere vårt standpunkt i denne sak mer, og mer ta det som et uttrykk for manglende samarbeidsvilje enn Sveriges standpunkt til høyrekjøringen? Den sak ble oppgitt uten noen kritikk og beklagelse fra Rådets side. Det var et svensk anliggende som vi ikke ville blande oss bort i; men som i og for seg skulle ha vært atskillig mer opplagt enn den vi nå behandler.

La meg si det enda en gang: Disse stadige beklagelser over at Norge ikke vil være med, at Norge ødelegger samarbeidet, begynner å skape en irritasjon hjemme, som ikke er ufarlig for den gode stemning i Norden, fordi vi føler den som ensidig rettet mot oss, hver gang vi må si nei til et tiltak. Vi må få lov til å hevde et norsk standpunkt i

disse spørsmål, likeså vel som de andre land får lov til å hevde sitt i andre spørsmål. Vi må få lov til å peke på norske interesser, uten at det betraktes som hatske angrep på Sverige eller Danmark.

Den voldsomme reaksjon som hr. Edbergs innlegg i generaldebatten vakte i Norge, må ses på den bakgrunn at stemningen nå begynner å bli noe amper. I og for seg er det vel ikke grunn til å ta saken så alvorlig. Hr. Edberg falt for fristelsen til å fortelle en historie som han selv syntes var god, for å illustrere saken, og det falt kanskje naturlig, for det lå nær opp til den mentalitet som begynner å bli skapt omkring denne sak. Andre syntes kanskje ikke historien var så treffende. Den har jo også i dag møtt protest fra svensk hold, fordi den var altfor ensidig rettet mot bøndene. Men det er nå en sak for seg. Dersom dette skal få betydning for hr. Edbergs diplomatiske karriere, synes jeg det er litt for hårdt, og at det blir gjort for stort nummer av en liten episode. Det blir sikkert anledning til å si et eller annet til hr. Edberg når han kommer til Oslo, så det kan gå opp i opp.

Det er blitt hevdet fra flere at i og for seg skulle det ikke være grunn til å ta opp realitetsdebatt om saken nå, det er jo bare spørsmål om en utredning. Men det knytter seg ganske merkelige forhold til det utredningsarbeid som foregår. I 1954 i Oslo tok Rådet en realitetsavgjørelse i saken og gikk inn for en nordisk tollunion. Rådet henstilte til regjeringene å legge vilkårene til rette for opprettelse av et felles nordisk marked på så store områder som mulig, og dessuten straks å ta opp arbeidet for å avvikle tollavgiftene ved de internordiske grenser. Videre at regjeringene skulle gi ansvarlige organer til oppgave å fremme og overvåke arbeidet i samsvar med gitte retningslinjer. Dette var jo en realitetsavgjørelse.

Hr. Finn Moe kunne her i dag ikke forstå mindretallet, fordi det ville ta standpunkt før saken var utredet. Ennå var det ikke grunnlag for det, sa han. Men flertallet i Oslo i 1954 tok standpunkt til realiteten på et tidspunkt da saken var enda mindre utredet enn nå, da f. eks. spørsmålet om de 70 % ifølge GATT-avtalen ennå ikke var kastet inn i debatten. Og det er jo nettopp det at en i Oslo tok et realitetsvedtak, uten at saken var utredet, uten at det ble tatt hensyn til mindretallets krav om å få den bedre utredet enn den da forelå — det er nettopp det som har brakt hele saken inn i et galt spor.

Vedtaket i Oslo må leses som at det nå sto til regjeringene å gjennomføre tollunionen snarest mulig, og vedtaket ble da også oppfattet som at det nå var gitt grønt lys for tollunionen. Men så viste det seg at saken ikke var så opplagt, og så kom skuffelsene.

De undersøkelser som det økonomiske samarbeidsutvalg senere har utført, følger da også linjen fra Oslo. Det går tydelig fram av den beretningen som foreligger, at det ikke er en undersøkelse av *mulighetene* for en tollunion som det dreier seg om, ikke en vurdering av *om* vi bør få en tollunion. Det utvalget behandler, er spørsmålet om *hvordan* tollunionen skal gjennomføres, og det er disse undersøkelser som skal føres videre. Det dreier seg med andre ord om en utredning hvor resultatet er fastlagt på forhånd; en tollpolitisk union som omfatter 70 % av samhandelen, og det sier seg selv at opposisjonen, som er mot en slik tollunion, kan beherske sin glede over at undersøkelsene og utredningsarbeidet skal fortsette etter samme linje.

Det kunne være mange ting å feste seg ved i hr. Ohlins innlegg, f. eks. hans argumentasjon om at det saken dreier seg om, er ikke en tollunion, men et begrenset felles marked. Hr. Finn Moe sa det samme. Hr. Ohlin sa

i denne forbindelse at vi burde nevne sakene ved deres rette navn. I beretningen på side 149 står det under behandlingen av denne sak i forholdet til GATT:

„Ved en toldunion forstås i henhold til overenskomsten, at et enkelt toldområde erstatter to eller flere områder derved, at medlemslandene udad anvender de samme toldsatser og andre restriktive reguleringer af handelen,“ samt at told og andre reguleringer afskaffes indenfor unionen, i alt fald for varer som har deres oprindelse i de lande, som er tilsluttet denne.“

Og Oslovedtaket sier:

„Rådet henstiller at regjeringene på grunnlag av det materiale som er framlagt av det felles nordiske utvalg for økonomisk samarbeid klarlegger mulighetene for å anvende ens toldsatser eller restriksjoner overfor ikke-nordiske land og tar opp et arbeid for å avvikle tollavgiftene og handelsrestriksjonene ved de internordiske grenser i det omfang og i den takt som anses forenlig med de enkelte lands særlige forhold.“

Det er helt sammenfallende tekster. Og om vi går tilbake til side 149, så nevnes i neste avsnitt hva som forstås ved et frihandelsområde:

„Et frihandelsområde forudsætter således ikke, at de tilsluttede lande har en fælles toldtariff udadtil.“

Men forutsetningen for denne sak er jo nettopp at de skal ha felles tolltariff utadtil, og det går Oslovedtaket ut på. Det forundrer meg i høyeste grad at hr. Ohlin og hr. Finn Moe etter dette kan komme og påstå at det ikke dreier seg om en tollunion, men om et felles marked. Det er en omgåelse av fakta. Det er nokså besynderlig at man alltid planmessig bruker dette ord

„fellesmarked“ hvor man snakker om en tollunion.

Det ville føre for langt å imøtegå hr. Ohlin i detaljer. Men jeg la merke til at han i sitt foredrag sa:

„Exporten av metalliska halvfabrikat og ferrolegeringar samt en del kemiska produkter torde redan under övergångstiden kunna ökas till Sverige och Danmark.“

La oss se på meldingen. Der har vi på side 27 en statistikk som forteller oss at i 1953 var Norges samlede produksjon av ferrolegeringer ca. 193 000 tonn, hvorav ble eksportert vel 147 000 tonn. Sveriges produksjon var ca. 56 000 tonn, det ble eksportert 10 000 tonn og importert 4 300 tonn.

Hvor er markedet, hr. Ohlin? Sverige har netto-eksport av ferrolegeringer i dag. Hvordan kan da Norge øke sin eksport av ferrolegeringer til Sverige, bare vi får et fellesmarked? Danmark har en import av ferrolegeringer på 8 300 tonn, det meste dekkes allerede fra Norge. Hvor er utvidelsesmulighetene her?

Det var bare ett eksempel, jeg kunne ha tatt flere, men tiden tillater det ikke. Jeg vil bare si at det er lett å snakke om en sak i sin alminnelighet, når en ikke har satt seg inn i de konkrete forhold.

Det sies at tollunionen skal skape et større hjemmemarked. Ja, men samtidig blir det også flere om konkurransen på dette markedet, så i og for seg blir ikke et fellesmarked eller en tollunion grunnlag for noen større serier med billigere produksjon. Dette kan først skje gjennom en prosess hvor en del bedrifter blir slått ut. Og hvem blir det under ellers like vilkår? De som er hardest skattlagt, de som i en årrekke har hatt mindre anledning enn de andre til å sette av sin overskudd som fonds. Jevnt over har Norge høyere tollsatser enn de andre nordiske land, og jeg går ut fra at når den norske regjering har ekseptert dette forhold og gått inn for stadige

økninger av tollsatsene, så er det fordi den norske industri trenger en høyere tollbeskyttelse — ikke er så konkurransedyktig som de andre land. Jeg vil gjerne ha en forklaring på hva det er for noe mystisk som skjer i og med vedtaket av en tollunion, og som gjør at fra dette tidspunkt kan norsk industri klare seg med lavere tollbeskyttelse enn før. Jeg vil gjerne ha en nærmere forklaring på dette.

Oslo-vedtaket forutsatte at regjeringene skulle gå i gang med å legge forholdene til rette for en tollunion. Hva er det som har foregått i så måte? Danmark er i ferd med å øke tekstiltollen, Norge har øket tollsatsene for flere av de varer som det er forutsetningen at det felles marked skal omfatte. Det er lagt på en alminnelig maskintoll på 10—20 pst. for maskiner som ikke produseres i Norge. Sverige har gått inn for å legge en prohibitiv toll på norske fiskeprodukter. Det levende liv har krevd visse tiltak, selv om disse går i motsatt retning av Oslo-vedtaket, og det vi ifølge det skulle arbeide for.

I Oslo nevnte hr. Gerhardsen at fellesmarkedet kanskje kunne gi oss en billig folkebil. Gehalten av slike forespeilinger er jo blitt klarlagt for oss i Norge gjennom gjentatte økninger av bilsattene, som vi har fått i Norge i det siste gang på gang. Nå er en nordisk bilproduksjon igjen blitt trukket frem i diskusjonen. Men samtidig opplyses det fra Norge at restriksjonene på import av biler fra Vest-Europa må opprettholdes, selv om valutasituasjonen skulle tillate større import. Vi må nemlig kjøpe et visst antall biler fra Øst-Europa for å få avsetning for våre varer dit. Hvordan kommer dette inn i bildet, jeg bare spør.

Det er lett her i Det nordiske råd å snakke seg bort fra vanskelighetene på et akademisk grunnlag, adskillig alvorligere blir konsekvensene når det hele skal prøves i det praktiske liv.

Som jeg sa i generaldebatten, er ikke

hovedspørsmålet for oss i Norge om det er mulig å fylle de tekniske krav som GATT forutsetter. Hovedsaken er hvordan det vil virke på vår eksport og vår skipsfart når vi diskriminerer våre beste kunder. Godkjennelse fra GATT — med eller uten protest fra England — gir oss ingen garanti mot uheldige virkninger på handelsforbindelsene. Det nytter ikke å komme og vifte med et papir fra GATT, som sier at dere er forpliktet etter dette til å opprettholde forbindelsene på det gamle nivå. Vil England kjøpe vårt papir og vår fisk når vi diskriminerer engelske biler, traktorer og maskiner? Her er vi inne på et område hvor tollunionen opplagt vil tvinge fram felles handelspolitikk og derav følgende overstatlige organer.

Handelsminister Lange sa at frykten for at det nordiske marked skulle fremtvinge overstatlige organer var overdrevet. La meg i denne forbindelse få understreke at visstnok er det opposisjonen som har gitt uttrykk for *frykt* i så henseende, men *aspektene* er stillet av tilhengere av planen som *håper* at den vil *fremtvinge* felles økonomisk politikk og til slutt en felles nordisk statsdannelse.

Hr. Lange trodde også at organer av samme art som de vi har i Det nordiske råd, ville kunne dekke behovet for samarbeidsorganer i unionen. Det tror jeg er litt for optimistisk. I en tollunion vil det måtte treffes bindende vedtak på kortere varsel enn de vi regner med i Det nordiske råd. Her kan vi ha tid til å bruke tre år til å diskutere om offentlige trykksaker fra det ene land til det andre skal kunne utleveres uten tollettersyn. Såvidt jeg vet, ble den saken reist i 1953, og den er ennå ikke løst. Og om vi ikke skulle bli enige, er det jo ingen større skade skjedd. I en tollunion må det handles raskt. Det kan f. eks. bli nødvendig med en tollforhøyelse for å møte en situasjon som er oppstått plutselig. Det blir da ikke de enkelte land som må handle, det blir

unionen. En vil ikke kunne vente på nasjonalforsamlingene i de enkelte land, og dessuten kan ikke spørsmålet være avhengig av de enkelte lands tilslutning. Unionen forutsetter jo uniforme avgjørelser i alle land, den tillater ikke at hvert land følger sin egen linje i slike spørsmål. Derfor må også vedtakene i de enkelte land bli av helt formell art, og den reelle avgjørelse må ligge i et overstatlig organ.

Vi kan ta et annet eksempel. Norge har 10 pst. omsetningsavgift på alle varer på siste ledd, andre land har en del varer fritatt og avgiften lagt på produksjonsleddet. Unionen vil kreve at samme system blir nyttet i hele området, det vil enhver forstå ved nærmere ettertanke. Her kommer vi altså inn på utpreget indrepolitisk forhold, hvor det enkelte land må oppgi sin selvbestemmelsesrett og blir bundet av de andre. Men avgiftspolitikken står — iallfall hos oss — igjen i nøye sammenheng med subsidiepolitikken, og dermed kommer også sosialpolitikken inn i den sone hvor det kreves at det enkelte land må gå inn for en ensrettet politikk.

Når det gjelder skattepolitikken, er det lett nok å si at vi må få ensartede skatteregler. Det er de som håper i Norge at en union skal føre til at regjeringen må gå inn for en lempeligere beskatning. Dessverre, selve skatteunderlaget i Norge er nok en hindring for det. Det er også de i Norge innenfor opposisjonspartiene som sier: la oss få unionen, det er styrt så dårlig her at det bare er en fordel om Danmark og Sverige får noe å si, det vil tvinge fram skattelettelser og opphevelse av reguleringer og restriksjoner. Vel, det er ting på næringspolitikken område hvor også jeg mener våre naboland har stelt seg fornuftigere enn vi, men vi kan likevel ikke anerkjenne en union på slike argumenter. „Right or wrong, my country.“

Handelsminister Lange sa at mulighetene for å øke eksporten av råvarer

var begrenset. Det gjelder iallfall ikke for Norges vedkommende, og jeg kan heller ikke være enig i dette helhetssyn på situasjonen. Den er jo og vil sandsynligvis også fremover bli preget av råvarenes og halvfabrikatenes sterke stilling på verdensmarkedet, samtidig som vi har konkurranse på kniven når det gjelder full-foredlede varer.

Den norske regjering er ikke ute for å ødelegga norsk næringsliv, sa handelsminister Skaug. Selvfølgelig ikke, det mener visst ingen. Men jeg mener at en union vil omforme norsk næringsliv på en måte som vi i opposisjonen mener er uheldig og i strid med den nasjonale linje som vi hittil har fulgt i utbygningen av vårt næringsliv og utnyttningen av våre naturherligheter. Det er mulig at den linjen er uriktig, men vi holder iallfall på den. Og vi mener at ved denne omformningsprosess vil store industrier som vi hittil har sett på som en oppgave å vareta og hjelpe opp, få et ulivssår uten at det blir gitt oss garanti for tilsvarende fordeler på andre områder.

Jeg slutter meg til mindretallet i det økonomiske utvalg. I de tre årene som er gått siden saken ble tatt opp, har jeg søkt å sette meg inn i de faktiske forhold og veiet fordelene mot ulempene sett fra norsk side, og for min del har jeg materiale nok til å ta standpunkt. Andre vil vente på flere ekspertutredninger. Med all respekt for ekspertene — det sies jo at en ekspert er en mann som vet mer og mer om mindre og mindre, og til slutt vet han alt om ingenting, det er kanskje litt overdrevet, men i spekulasjonene over hvilken av de 10 måter som professor Petersen nevnte en tollunion kunne gjennomføres på, kan ekspertene lett komme til å glemme det levende liv. Jeg har ingen interesse av å vente på utredninger om *hvordan* en tollunion kan gjennomføres, når jeg for mitt vedkommende alt har gjort opp mitt standpunkt og er klar over at den vil stride mot mitt lands interesser.

Bertel Dahlgaard, Danmark (udvalgets talsmand): Hr. præsident! Jeg blev en smule forundret over, at hr. Holm i går nærmest syntes ubehagelig berørt af de forsøg, der under udvalgsbehandlingen var gjort med det formål at nå til enighed om fælles præmisser. Jeg synes ikke, bebrejdelser i så henseende er velbetænkte. Jeg har forstået det som noget væsentligt, at vi her i Nordisk Råd fra alle sider bestræber os for at nå frem til forståelse i stedet for at forcere skarpe standpunkter frem, som hjemme i vore lande snarest uddyber meningsforskellene landene imellem. På den anden side tror jeg, det er at drive kravene om enighed for vidt, når der somme tider har været en tendens til at hævde, at man ikke bør føre en sag frem til beslutning, med mindre der er næsten fuldstændig enighed indenfor Nordisk Råd. Skulle en sådan opfattelse vinde fodfæste, ville Nordisk Råd ligefrem i visse tilfælde kunne blive en hæmsko for nordisk samarbejde i stedet for en spore.

Må jeg i tilknytning til den økonomiske debat, der førtes i går, sige, at det står endnu ikke os danske helt klart, hvad det norske mindretal hentyder til, når det siger, at de hidtidige undersøgelser bestyrker mindretallets opfattelse af, at et fælles nordisk marked vil føre til større ulemper end fordele for Norge. Det forekommer mig, at der ikke er givet nogen begrundelse herfor.

Hvad er det i den afgivne beretning, der får mindretallet til at sige dette? Hr. Holm opfordrede til at sige tingene, som de er. Jeg beder da om, at mindretallet overfor os vil pege på de punkter i beretningen vedrørende de seksti procent af den nordiske vareomsætning, som de hidtidige undersøgelser har beskæftiget sig med, hvor undersøgelsens resultater kan bestyrke mindretallet i den nævnte opfattelse.

Jeg tillod mig forleden at konstatere det faktum, at de vareområder, der er udvalgt indenfor de seksti procents

områder, er udvalgt med den største hensyntagen netop til norske interesser, og at det er evident, at Norge på adskillige af disse områder vil have oplagte og direkte fordele ved et fælles nordisk marked.

Indenfor de relativt frie vareområder er indbefattet træ- og tømmerprodukter samt papir- og papirvarer. Der er altså her tale om vareområder, hvor Norge besidder gode naturgivne produktionsforudsætninger. Resten af de relativt frie vareområder er stort set råvarer, for hvilke der allerede hersker toldfrihed i de tre lande, og som ikke giver anledning til videre problemer. Jeg går da ud fra, at det norske mindretal ikke kan mene, at de relativt frie vareområder rejser særlige vanskeligheder for Norge.

For jern og stål er i beretningen stillet forslag om en moderat toldbeskyttelse, som — på baggrund af Norges ret stærkt stigende produktion — må påkalde i alt fald en vis positiv norsk producentinteresse. Endvidere viser beretningen, at de sagkyndige er i færd med at overveje mulighederne for et nærmere produktionssamarbejde og samarbejde overfor tredieland. Også dette må være en klar norsk interesse. Det er næppe tænkeligt, at det norske mindretal indenfor jern- og stålområdet kan hente argumenter for en øget betænkelighed.

For metaller og metalhalvfabrikata, herunder ferrolegeringer, besidder Norge ganske særlige naturlige produktionsforudsætninger på grund af den billige elkraft og indenlandske råstofforekomster. Et fælles marked for dette vareområde vil omfatte bl. a. ferrolegeringer og aluminium, hvilket burde få tænderne til at løbe i vand på enhver nordmand, medens svenskerne derimod kunne have nogen anledning til at føle betænkelighed. Er det da her, at det norske mindretal henter støtte for sin skepsis?

Kemikalier er ligeledes et stort vare-

område præget af ekspansion, hvor Norge, takket være billig elkraft og sprit fremstillet på grundlag af sulfid, har fortrinlige naturlige produktionsforudsætninger. Norges overmægtige kvælstofgødningsproduktion ligger indenfor dette vareområde. Her var det påny mest nærliggende at vende sig til vore svenske venner for at høre om betænkeligheder.

For elektrotekniske produkter og maskiner kan beretningen vanskeligt hverken bekræfte eller afkræfte eventuelle norske betænkeligheder, simpelt hen fordi der ikke i beretningen foreligger konkrete forslag for disse vareområder. Men at der her foreligger store potentielle muligheder ikke mindst for Norge på lidt længere sigt, påviste hr. Ohlin jo på ganske overbevisende måde i går.

Iøvrigt nævner beretningen en række mere generelle økonomiske spørgsmål, som samarbejdsudvalget i den næste tid vil tage fat på at løse. Jeg skal her nævne spørgsmålet om et nærmere produktionssamarbejde indenfor egnede industrigrene — som det norske mindretals repræsentanter jo netop klart har udtalt sig til fordel for — et nærmere finansielt samarbejde, bl. a. med henblik på at øge kapitalbevægelserne mellem de nordiske lande, og et udvidet handelspolitisk samarbejde. Finder det norske mindretal — ikke mindst når man tager i betragtning Norges meget store kapitalbehov — at disse spørgsmål bør lægges til side?

Må jeg iøvrigt ganske kort gøre et par supplerende bemærkninger til den gennemgang af forudsætninger for og virkninger af et fælles marked, som på så udmærket måde blev givet her i går af hr. Ohlin.

Det norske mindretal har som nævnt klart udtalt sig til fordel for et nærmere produktionssamarbejde mellem de nordiske lande. Og det er glædeligt. Men det forekommer mig, at hr. Holm og hr. Røiseland ikke har gjort sig den

sammenhæng helt klar, som består mellem et sådant samarbejde og et fælles varemarked. Her er forholdet det, at et produktionssamarbejde, som jo bl. a. må bestå i, at der træffes aftaler om en mere hensigtsmæssig fordeling af produktionen mellem de nordiske lande, selvsagt må forudsætte, at der ikke opretholdes handelsskranker for de pågældende varer indenfor Norden. Det ville være temmelig paradoksalt at fordele produktionen mellem de nordiske lande og alligevel lægge handelen med vedkommende varer hindringer i vejen. Et produktionssamarbejde og et fælles marked er altså ikke alternativer, men to nært forbundne spørgsmål. Og her må vi huske, at vi af hensyn til GATT ikke kan etablere et fælles marked blot for enkelte udvalgte vareområder. Det norske mindretals holdning synes her at lide af en afgørende logisk brist.

Jeg har ligesom hr. Ohlin med forundring hørt de norske oppositionspartiets repræsentanter her i rådet udtale særlige betænkeligheder ved en vis samordning af den almindelige økonomiske politik som led i et fælles marked. Dels fordi alle foreliggende erfaringer, herunder særligt erfaringerne fra Benelux, tydeligt viser, at en sådan samordning slet ikke er påkrævet, for at de deltagende lande skal have fordele af et fælles marked; dels fordi jeg ærlig talt troede, at de norske oppositionspartier i nogle år har været af den opfattelse, at den norske regerings politik har været for restriktiv sammenlignet med f. eks. Danmark og Sverige.

Når særlig hr. Holm kræver, at man først skal skabe fuld klarhed over den almindelige økonomiske politik i et fælles marked, „før man bygger huset“, som hr. Holm udtrykker sig, må jeg have lov til at fremhæve, at et sådant krav simpelthen er uigennemførligt. Det ligger i selve sagens natur, at det økonomiske klima, de almindelige økonomisk-politiske forudsætninger for næ-

ringslivets dispositioner, ikke er et spørgsmål, som kan løses een gang for alle. Selve den økonomiske udvikling, påvirkninger udefra o. s. v. rejser stadig nye problemer og kan kræve en tilpasning af den økonomiske politik, som ikke på forhånd kan forudses. Man kan her næppe komme længere end til at formulere visse almene målsætninger for den økonomiske politik og så iøvrigt aftale, at der i et regelmæssigt samråd mellem de nordiske landes regeringer løbende finder drøftelser sted om den økonomiske politik, således at den fornødne samordning sikres. Også på dette område kan vi se, at Beneluxlandene har indrettet sig efter sådanne retningslinier.

Det er mange gange fremhævet, at den norske direkte beskatning og ganske særligt selskabsbeskatningen og afskrivningsreglerne er betydeligt mere ugunstige end i Sverige og Danmark. Nu havde jeg i og for sig ventet, at den norske opposition godt kunne tænke sig at komme i andet selskab på dette område; men lad nu dette være. Nu er der her tale om et område indenfor den økonomiske politik, på hvilket det er ganske overordentlig vanskeligt at sammenligne. Lad os imidlertid gå ud fra, at påstanden er rigtig — hvad den formentlig er — hvilke konklusioner kan man da drage heraf? Jo, for det første må det erindres, at selskabsbeskatningen ikke direkte påvirker produktionsomkostningerne, idet skatten jo tages af nettoudbyttet. Virkningen af en forskellig selskabsbeskatning får således — som også påpeget af hr. Ohlin i går — først og fremmest betydning for virksomhedernes evne til selvfinansiering af investeringer. Hr. Ohlin anlagde her den betragtning, at stærkt begrænsede muligheder for selvfinansiering kan hemme investeringerne, svække det dynamiske element i et lands økonomiske udvikling.

Jeg tror i og for sig, at dette synspunkt er rigtigt, men vil dog — netop

når vi taler om Norges forhold — gerne fremhæve et forhold, som understreger, hvor varsom man bør være med at drage sikre konklusioner om beskatningens betydning for næringslivets ekspansionsmuligheder og dermed på længere sigt for næringslivets konkurrenceevne. I efterkrigsårene har Norges økonomi været præget af en meget dynamisk udvikling. Norge har anvendt ikke mindre end ca. $\frac{1}{3}$ af sin nationalindkomst på investeringer. Den tilsvarende andel er for Sverige lidt under $\frac{1}{4}$ og for Danmark ca. $\frac{1}{5}$. Dette høje norske investeringsomfang, som faktisk savner sidestykke i Vesteuropa, er blandt andet — jeg understreger udtrykkeligt: blandt andet — muliggjort ved en streng skattepolitik med det formål at øge den samfundsmæssige opsparring, at holde et lavere renteniveau end ellers muligt og således „skaffe plads“, så at sige, for store investeringer. Det norske renteniveau har som bekendt i efterkrigsårene ligget lavere end i Danmark og Sverige og er for tiden langt lavere end her i landet. Hvad jeg her har fremhævet, skal kun tjene til at vise, at en sammelnigning alene af beskatningen i de nordiske lande fører til ensidige konklusioner, fordi skattepolitikken bl. a. har virkninger for kapitalmarked og rentepolitik.

Jeg skal nu iøvrigt tilføje, at jeg tror, det er farligt at anlægge et så snævert synspunkt for et økonomisk samarbejde, som det norske mindretal gør det: at fordelene skal kunne opgøres som direkte gevinst på hvert område. Jeg tror, det vil være berettiget at anlægge det videre syn, at det økonomiske samarbejdes gevinst for hvert enkelt land i overvejende grad fremstår indirekte ved de større fordele, der opnås for det samlede Norden.

Men vi har altså ikke fra dansk side været i stand til at forstå, hvilken målestok for fordele og ulemper for Norge mindretallet har anlagt, og derfor spørger jeg herom.

Nu er forholdet jo dette, at en samlet vurdering af hele det fælles markeds problem ikke er mulig på grundlag af denne foreløbige beretning. Det har været anført fra mindretallets side, at der må gives Norge mere tid til at overveje, tanken måtte i Norge have en længere modningstid. Jeg tror, behandlingen af sagen her ved dette rådsmøde har vist, at en sådan tid vil blive givet under de fortsatte undersøgelser; men det er vel da berettiget at vente, at man så ikke — således som mindretallet synes tilbøjeligt til — på forhånd træffer sin afgørelse, forinden det materiale, der skal danne grundlag for den endelige vurdering, foreligger.

Jeg skal endnu tilføje en bemærkning overfor hr. Holm.

Hr. Holm fremsatte en udtalelse i går om landbrugets særlige stilling i forholdet til et fælles nordisk marked, der antydede, at der fra dansk side skulle være tendens til at inddrage landbruget på en måde, som kunne tænkes at gå norsk landbrugs interesser for nær.

Jeg er nødt til at sige, at en sådan antydning savner ethvert grundlag, og jeg synes ikke, det danske landbrug under behandlingen af denne sag fortjener en sådan antydning. Jeg tror iøvrigt heller ikke, at norske landbrugsorganisationer vil finde den rimelig.

Jeg udtalte forleden i udvalget, at alle fra dansk side tiltrådte, at der indrømmedes norsk og svensk landbrug en særstilling i et fælles nordisk marked. Jeg tilføjede, ikke som en særlig betingelse, men som noget, der sikkert ville findes rimeligt også fra norsk og svensk side, at Danmark da fik adgang til at supplere de to landes forsyninger, når deres eget landbrug ikke kunne tilfredsstille behovet, og at det vel ville være mindre rimeligt, at de nordiske lande under disse forhold konkurrerede med hinanden på verdensmarkedet ved afsætningen af landbrugsvarer — en bemærkning, som iøvrigt særlig havde adresse til Sverige.

Jeg takker hr. Ohlin, fordi han ved sine udtalelser i går viste, at han helt havde forstået mine udtalelser i den ånd, hvori de var sagt.

Jeg bemærkede i dag med tilfredshed hr. Anders Petterssons tale, hvori det forudsattes, at der her ville foreligge problemer, som man sikkert også fra erhvervsside i landene ville kunne tale sig til rette om.

At Danmark eller dansk landbrug skulle kunne tænke sig at ville genere norsk landbrugs afsætning af norsk kød under en tørketids nødsituation, som antydet af hr. Holm, ligger udenfor dansk tankegang.

Må jeg slutte med at sige, at vi i Danmark er indstillet på den linie, at vi tror, der for alle tre lande vil være store fordele at opnå ved etableringen af et fælles nordisk marked — ja, vi tror, at den økonomiske udvikling vil tvinge samarbejdet i Norden frem; men iøvrigt tager vi standpunkt til enkelthederne, efterhånden som de træder frem under de løbende undersøgelser.

Jeg gav forleden udtryk for, at vi i Danmark nærer betænkeligheder på visse områder, som vi vil bede om at man tager hensyn til, ikke mindst når hensyn til, at det sikkert vil blive erkendt, at de danske forhandlere har taget meget vidtgående hensyn særlig til norske ønsker og er rede til at tage sådanne særlige hensyn også under det fortsatte arbejde.

Jeg vil gerne understrege, at den danske delegation står enig om de synspunkter, der under dette rådsmøde er anført fra dansk side om arbejdets forløb indtil dette tidspunkt, og den samlede danske delegation tilslutter sig flertallets udtalelse. Danmark vil under de fortsatte forhandlinger deltage ud fra disse synspunkter. Vi er fra dansk side indstillet positivt, og vi håber oprigtigt, at ikke for mange i Norge vil vise sig kun at være negative.

Må jeg slutte med en enkelt bemærk-

ning i anledning af afslutningen af hr. Sundts tale her i dag.

Hr. Sundt mindede i sin tale os danske om Kaalunds kendte sang:

„På det jævne, på det jævne!
—ikke i det himmelblå —
dér har livet sat dig stævne,
dér skal du din prøve stå!“

Det er en smuk sang, som vi danske i almindelighed vil være tilbøjelige til at leve efter.

Jeg skal dog ikke undlade at minde min kollega om, at vi i Danmark ejer en anden sang, af Chr. Richardt, som også har nydt stor folkeyndest. Det hedder heri:

„Hvor var det herligt, om vi engang
kom ud af alt dette jævne
og satte foden til vejrs med sang,
selvom en sål skulle revne.“

Denne sang slutter således:

„Thi vil jeg råde hver ærlig kraft,
vær ikke angst for det høje,
sæt målet højt og forsagthed lavt
og gå til fjelds selv med møje,
op, hvor det lufter over døgnets dom,
hvor knap vi øjner, hvad vi kævles om,
så skal I se,
fjeldenes sne
vil nok engang la' sig pløje.“

De danske sind er måske nok delt mellem stemningerne i de to sange. I vort arbejde med det fælles nordiske samarbejde har vi imidlertid søgt vor inspiration i begge de to digte.

På det jævne, på det jævne, har vi bevæget os i otte år, og vi gør det endnu; men en dag inden længe håber vi at kunne gå til fjelds sammen med vore norske venner.

Bertil Ohlin, Sverige: Herr president! Debatten har från första stund och inte minst i sin sista stund på ett så utomordentligt sätt belyst de föreliggande problemen, att jag inte tänkt

att här vidare ta till orda. Men jag har ju blivit föremål för åtskillig kritik från flera av våra norska vänners sida, och det skulle kanske av dem uppfattas som nonchalans eller något dylikt, om jag inte åtminstone på vissa punkter ingick i ett genmäle — jag ber om ursäkt för att jag begränsar mig till några få punkter.

Jag vill då först i anledning av herr Leirfalls yttrande säga, att vi nog alla är överens om att det finns anledning till betänksamhet i alla länder som är berörda av detta förslag. Intet land bör gå med på saken, om det inte anser den vara till fördel för sig, och ingen här skall beskyllas för att sakna nordiskt intresse, därför att han har en annan uppfattning i detta spörsmål än andra. Jag tror att vi alla här i Nordiska rådet är alldeles överens om att behandla spörsmålet i denna anda och att det därför kan vara möjligt att undgå den irritation som eljest helt naturligt skulle kunna uppkomma.

När herr Leirfall emellertid verkade en smula irriterad över att jag uppehållit mig vid verkningarna inte bara för Sverige utan också för Norge och Danmark, vill jag tillfoga den reflexionen att det skulle vara synnerligen svårt att uppträda här i Nordiska rådet, om vi inte skulle få diskutera verkningarna i alla de berörda länderna, utan var och en bara skulle tala om hur det skulle verka i hans eget land. Skall Nordiska rådet fylla sin uppgift som ett nordiskt debattforum, får man nog inte dra alltför snäva gränser för vad som är tillåtet för envar av oss att tänka och tala om.

Beträffande terminologien, som enligt min uppfattning inte saknar betydelse, vill jag säga att uttrycket "frihandelsområde" ju brukar användas beträffande länder, där man inte har gemensamma tullar utåt, och "tullunion" brukar man i regel använda, när det finns gemensamma tullar utåt men inte alls några tullar av betydelse inåt. Då

det nu gäller ett förslag av annan karaktär, nämligen rörande ett tredje slags överenskommelse, där det är fråga om en *begränsad* tullfrihet inom ett område, kan det vara lämpligt och berättigat att begagna en tredje term, och man har då börjat begagna uttrycket "gemensam marknad". Det tycker jag är bra, ty då undgår man att ge den stora allmänheten den föreställningen, att det skulle vara fråga om någonting, som skulle innebära en hundraprocentig tullunion eller något i den vägen.

Vad sedan beträffar herr Leirfalls kritik i övrigt får jag lämna den därhän, sedan jag gjort ett litet konstaterande angående ferrolegeringarna, som ju inte är en enhetlig vara utan omfattar många olika varuslag, beträffande vilka gäller att den svenska konkurrensförmågan är mycket hög i fråga om vissa av dem och mindre god i fråga om andra och där Norges konkurrensförmåga på grund av flera förhållanden nog ställer sig gynnsammare än den svenska. Jag kanske får tillägga att det här är fråga om en växande marknad, som inte kan anses avfärdad med herr Leirfalls observation om handelsstatistiken.

*» Det var tråkigt för mig att höra att herr Leirfall ansåg sig ha visat att jag ingalunda kände till vad jag talade om. Jag vill medge, att jag inte är någon expert på ferrolegeringar. Möjligen kan jag hämta en smula tröst i det intryck jag fick, att jag delar denna brist med herr Leirfall.

Min kollega, professor Erling Petersen, höll här ett anförande som jag under vanliga förhållanden skulle ha velat kommentera, ty det var utomordentligt värdefullt, men jag skall begränsa mig till att säga att han hade rätt i att jag i mitt anförande talade mer om kreditposterna, d. v. s. fördelarna, än om debetsidan, ehuru jag inte förbigick övergångssvårigheter och dylikt. Detta må ursäktas mig, efter-

som det fanns andra talare, som tycktes se saken endast från den andra sidan.

Jag tror att herr Erling Petersen har alldeles rätt i, att avgörande är vilken utformning det hela får, och då tycker jag också att han i ett väsentligt avseende tagit ställning på samma sätt som majoriteten i utskottet, som just vägrat att dra några bestämda slutsatser på sakens nuvarande stadium, medan minoriteten ansett det onödigt att som herr Petersen avvakta närmare informationer.

Jag tror också att det var väsentligt, när herr Erling Petersen framhöll att det gällde en lågtullpolitik, en lågtullmarknad. Det innebär bl. a. att det, såsom jag ser saken, inte gärna kan betraktas som en protektionistisk åtgärd vare sig av den norska sjöfarten eller på något annat håll, om man får en tullnivå som, om detta förslag realiserats, skulle ligga något under den nuvarande norska tullnivån. Jag fäster ganska stor vikt vid att det inte skall genomföras någon högtullpolitik här, ty jag tror uppriktigt sagt inte att GATT-organisationen skulle godkänna en sådan här gemensam marknad, om vi begagnade den till att väsentligt höja våra tullar gentemot andra länder, utan då kan man vänta sig reaktion däremot både från GATT och från olika länder individuellt.

Jag begärde egentligen ordet för att säga en sak till herr Sundt, som onekligen i någon mån utmanade mig med sin stora välvilja att läsa upp ett långt citat från vad jag för flera år sedan sagt i Strasbourg beträffande tanken på en europeisk tullunion. För det mesta var det ett uttalande om andra ting — att man inte skulle anse länder, som är förenade till lands, höra närmare ihop än länder, vilkas förbindelser går över vatten, och jag skall be att få betyga att detta fortfarande är ett uttryck för min övertygelse.

Ingen här har föreslagit att vi skall ha en gemensam nordisk marknad av

det skälet, att vi har landförbindelser med varandra, ty då skulle ju Danmark inte få komma med. Men vad diskussionen i Strasbourg gällde var en europeisk tullunion mellan länder som har *höga* tullar enligt vårt sätt att se och som inte visade någon önskan att överge högtullpolitiken.

Som ett alternativ till detta förslag stod tanken på en lågtariffklubb, där man skulle försöka successivt reducera tullarna i Västeuropa. Jag erkänner att jag ansåg, att det sista var uttryck för en mera praktisk politik. — Om man diskuterar ett spörsmål huruvida länder, som har höga tullar, skall övergå till tullfrihet inom ett visst område, så gäller detta en annan situation än den som nu föreligger i fråga om Danmark, Norge och Sverige. Om vidare förhållandena är så olika, som de är t. ex. i Sydeuropa och Nordeuropa, blir också etablerandet av en gemensam tullunion mera prövande än här uppe, där förhållandena är mera likartade. Om det gäller att sikta på en hundra-percentig tullunion, medan det förslag som här föreligger är vida mera begränsat, innebär även detta en skillnad. Om det mål man siktar på faktiskt är rätt höga tullar, medan vi siktar på låga tullar utåt, är detta ytterligare en skillnad. Nog får envar väl medge, att behovet av en viss samordning i fråga om en del sidor av den ekonomiska politiken då kan bli ett helt annat än här i Norden, där vi har mera likartade förhållanden även utan en sådan samordning.

Jag vill emellertid här göra ett tillägg. De två meningar, som herr Sundt till sist citerade, är inte ett exakt uttryck för den uppfattning jag hyser i dag. Jag har nu, sex och ett halvt år senare, haft tillfälle att mera ingående syssla med dessa spörsmål och jag har kommit till den uppfattningen, att både jag och andra tidigare har överdrivit den grad, i vilken en samordning av den ekonomiska politiken skulle vara nöd-

vändig på ett europeiskt plan, där den dock skulle vara mer behövlig än här uppe i Norden. Om ett par månader kommer en rapport att publiceras från internationella arbetsbyrån. Den är resultatet av arbetet i en expertkommitté, i vilken jag varit ordförande — jag är ledsen att herr Leirfall har diskvalificerat mig som expert, men för en gångs skull har jag där uppträtt i denna egenskap. I denna rapport kommer man på ett par hundra sidor att redovisa, varför behovet av samordning när det gäller socialpolitiken och i viss mån skattepolitiken är mindre än vad man tidigare allmänt ansett. Jag ber alltså att för framtiden få hänvisa herr Sundt till dessa 200 sidor för klargörande av min mening i stället för de två meningar, som han här läst upp från en debatt som hölls 1949.

Herr president! Både herr Sundt och herr Wikborg var inne på ett resonemang som syntes gå ut på att, om man nu tar ett steg fram till en 70-procentig tullfrihet, så är man därmed ute på ett sluttande plan, som driver oss vidare och vidare. Herr Bratteli och även andra har redan frågat, vad det är för märkvärdiga faktorer som skulle göra det nödvändigt för oss att ingå statsförbund och att skapa överstatliga organ av alla möjliga slag. Jag ber här att få instämma med herr Bratteli. Jag vill också hänvisa till det brittiska imperiet, vilket har tullpreferens — och det är i själva verket tullpreferens som det här är tal om — och den utveckling man där fått bevittna. Under de årtionden, då brittiska imperiet haft tullpreferens, har faktiskt olika delar av imperiet på politiska, administrativa och andra områden uppnått en *ökad* självständighet. Imperiets preferenspolitik har inte lett utvecklingen i den riktning som herrar Sundt och Wikborg här har väntat sig.

Jag tycker egentligen, herr president, att det härvidlag bara finns en enda "risk": om man tar steget till de

70 procenten och detta visar sig gå utomordentligt bra, så kommer man nog att få tämligen svårt att förhindra, att vi går ett steg vidare på samma väg.

I övrigt skall jag bara instämma med herr Dahlgaard, som gjorde gällande att produktionssamarbetet i stort sett, om det skall bli mera omfattande, också förutsätter att tullarna inte lägger för stora hinder i vägen.

Vad beträffar farhågorna när det gäller de gemensamma politiska organen och allt möjligt sådant har redan den svenska handelsministern, flera andra av ministrarna samt även herr Finn Moe påpekat, att vi har haft bilaterala överläggningar och anordningar med kvoter och allt möjligt annat utan att behöva inrätta några överstatliga organ. — Jag tror knappast att jag träffat, trots många och långa diskussioner i ämnet, någon enda, som har hyst så mycken tro på tullarnas magiska inverkan som min vän herr Sundt. Han menar tydligen, att bara man rör litet grand vid våra låga tullar här uppe i Norden, så skulle detta med någon inre nödvändighets logik dra oss in i ett statsförbund och åstadkomma en hel del andra radikala förändringar i politiska ting. Det har varit min uppgift att läsa, om också inte allting, så dock en rätt stor del av vad som skrivits om verkningar i olika hänseenden av tullar, men en sådan tro på underverk på grund av måttliga tullar — att de skulle kunna hindra en sådan utveckling, som här påstås skola följa, om man något reducerade den — det har jag tidigare inte mött.

Jag vill till sist säga, att man naturligtvis skall bedöma denna sak nyktert och realistiskt. Jag vågar därför faktiskt inte ens läsa upp ett svenskt poem, som eljest skulle kunna — även det — illustrera vad som här diskuteras. Men jag vill säga, att realism är inte bara att se de mera omedelbara svårigheter, som alltid måste uppkomma när man genomför en reform av inte

alltför obetydlig räckvidd. Realism är väl också, herr president, att se problemen även på längre sikt och ur den synvinkeln, hur vi bäst skall få en dynamisk ekonomisk utveckling i våra länder, som passar för vår tid och som ger våra folk så goda levnadsvillkor som möjligt. Det är min förhoppning, att när vi får fortsätta debatten om dessa stora spørsmål om ett eller två år, så skall även detta perspektiv erkännas vara realistiskt.

Ministern för utrikes ärendena Östen Undén, Sverige: Herr president! Bara några få ord i den fråga, som vi nu diskuterar.

Jag vill först uttala min anslutning till de många talare, som har förklarat sig mycket tillfredsställda över att det har blivit en diskussion i realitetsfrågorna inom denna punkt på programmet. Både regeringarna och presidiet i Nordiska rådet var ju eniga om att det var önskvärt att frågan om det ekonomiska samarbetet skulle bli huvudfrågan vid denna session. Ehuru man var medveten om att det ännu inte kunde dras några konkreta konklusioner från experternas rapport, ville man ändå gärna ha en realitetsdebatt, som kunde ge uttryck åt preliminära synpunkter på frågan. Det har vi nu fått i ganska rikligt mått.

En fördel med en sådan debatt, som vi har haft dessa två dagar, är ju att också ett och annat missförstånd kan korrigeras. Om t. ex. en talare, hörande till mindretalet här, hade i norska stortinget läst upp uttalanden av professor Montgomery och sekreterare Kellgren i Landsorganisationen, så skulle möjligen hans åhörare ha fått den uppfattningen, att de var mycket representativa för svensk uppfattning i frågan. Nu vet ju var och en av oss från Sverige, att dessa personer talar på sina egna vägnar. De representerar inte några särskilda opinionsströmningar i Sverige. De har sin yttrandefrihet och de ger

uttryck åt vad de tror och tänker, men det kan inte åberopas som bevis för att någon större opinion i Sverige skulle så att säga i all hemlighet hävda ett helt annat program än den gemensamma marknaden och att vi i grund och botten skulle sikta mot att komma fram till en ekonomisk union och kanske mycket därutöver. Över huvud taget tror jag att jag kan säga å svenskarnas vägnar, att vi inte är tilltalade av den tanken, att om vi tar en biljett till Köpenhamn vi skulle hamna i Rom eller Paris, när vi inte på något sätt är förberedda för en sådan resa.

Man får inte tillägga oss i Sverige några sådana uppfattningar om vittsyftande program, som vi inte talar om. Vi har ju i olika internationella organisationer stått tillsammans med Norge och Danmark, när det har gällt att kritisera en långtgående ekonomisk integration. Vi har alltså haft samma grundinställning, att vi inte velat avhända oss för mycket av vår självständighet. Samtidigt säger jag, som herr Finn Moe har sagt i dag, att jag inte vill ta någon dogmatisk ställning till tanken på det ena eller andra speciella organet för någon viss konkret fråga, om man kan ena sig om värdet av ett sådant organ. Skulle det vara, som några norska talare har antytt här, att ett samarbete såsom det nu planerats skulle sluta med att komma in på försvarspolitikens och utrikespolitikens område, så kan ni nog vara övertygade om att man på svensk sida skulle bromsa med detsamma. Vi kommer nog att föra en mycket återhållsam politik, om vi skulle finna att utvecklingen tenderade åt det hållet.

Över huvud taget är det alldeles felaktigt att säga, att det utövas en konstant press på Norge i denna fråga. Många föregående talare har ju rest invändningar mot det betraktelsesättet, och jag vill bara bekräfta att det är helt främmande för svenska synpunkter att vilja övertala norska representanter att

acceptera en ordning, som de själva inte tror på eller som de själva tror är rent av skadlig för deras land. Det är klart att experterna argumenterar för och emot — det hör ju till deras utredningsuppgift — och det är också naturligt att delegaterna i en församling som Nordiska rådet lägger fram sina tankar och då även talar om de verkningar som inträffar för andra länder, såsom herr Ohlin nyss gjorde. Men det är *en* sak att lägga fram en argumentation. En helt annan sak är att vi i varje fall på svensk sida är av den bestämda övertygelsen att ett sådant här samarbete måste helt och hållet vila på frivillighetens och den fria övertygelsens grundval. Är det något land som borde ha lärt av historien att ett samarbete, som är grundat på tvång, inte kan bli till välsignelse, så är det väl Sverige. Den svensk-norska unionen framkallade ju endast friktioner under de sista årtiondena. Den var inte grundad på frivillighet. Vi vill sannerligen inte ha någonting av det systemet tillbaka i våra förbindelser med Norge, och hela det sätt, varpå frågan om det ekonomiska samarbetet har bedrivits, visar ju att vi går fram utomordentligt försiktigt på alla håll.

Jag erinrar om att det 1950 förelåg en rapport från den då sittande ekonomiska samarbetsdelegationen, som drog den slutsatsen av överläggningarna att det inte fanns förutsättningar för en tullunion mellan våra länder. I anledning av detta uttalande, som då bekräftades av respektive regeringar genom ett utrikesministermöte, och i anledning av det läge, vari man kommit, föreslog den norska regeringen att man i stället skulle undersöka möjligheten att komma fram på den väg, som kallas frihandelsområde enligt GATT-konventionen.

Jag tror att det var ett mycket klokt förslag från norsk sida, att man skulle på detta sätt ta upp frågan om ett partiellt tullekonomiskt samarbete och på

det sättet bereda sig möjlighet att i varje stadium avväga fördelar och nackdelar. Vi har ju gått den vägen. Vi har satt i gång en utredning som alltjämt inte är färdig, och vi är beslutna att fullfölja utredningen, men den kan ju aldrig binda något land. Varje land har sin fullständiga frihet att bifalla eller förkasta tanken på ett ekonomiskt samarbete i de former som möjligen kan komma att föreslås av de nu sittande experterna.

Vi är på svensk sida positivt inställda till ett ekonomiskt samarbete, så långt vi nu kan se. Vi förbehåller oss liksom alla andra full handlingsfrihet, när frågan kommer i ett mera utrett skick. Men jag vill betona än en gång, att om vi är positivt intresserade av ett samarbete, så är vi inte anhängare av ett samarbete som inte har stark resonans i alla de deltagande länderna.

Kjell Bondevik, Norge: Då så mange frå den norske delegasjonen alt har gjort greie for dei ulike synsmåtene som vi har i Norge, skal eg ikkje bruka tid til noko supplement i så måte.

Når eg bad om ordet, var det for å seia litt om det *kunstproduktet* som det økonomiske utvalet har fått til i si innstilling til Rådet. Etter mitt syn burde utvalet ha kome med ein rekommendasjon i sak A 23. I så fall ville eg ha gått *imot* denne og teke den fulle konsekvensen av den uttale som mindretallet har i innstillinga. Eg ser det slik at heile denne saka er bygd opp på eit sviktande grunnlag frå fyrst av, i og med at ein har teke til i den galne enden.

Når eg ser på Oslo-vedtaket i 1954, får eg ei sterk kjensle av at ein hadde i tankar å fylgja den lina som utanriksminister Paul-Henri Spaak skisserte i Europarådet: ein skal ikkje spørja ekspertane om denne saka kan gjennomførast, men *korleis* det skal gjerast på beste måten.

Slik som saka er lagd opp frå det

økonomiske utvalet, får ein ikkje noko reelt voteringsgrunnlag. Derfor finn eg det rett for mitt vedkomande å koma med denne merknaden om mitt hovudsyn.

Arthur Sundt, Norge: Det var bare en ganske kort replikk. Jeg vil til hr. Bratteli si at jeg er enig med ham i at vårt mellomværende best får sitt uttrykk i en debatt for et annet forum, men jeg vil allikevel gjøre oppmerksom på at jeg ikke har blandet sammen vesensforskjellige begreper. Jeg har fullt redegjort for Montgomery's linje om hva en tollunion fører med seg, og jeg har først nevnt dette som også har vært opptatt som en tanke i den atmosfære som Det nordiske råd arbeider i, fra mange kretser i Danmark og Sverige. Det var derfor en glede for meg å konstatere at i denne forsamling har spørsmålet om et nordisk statsforbund ikke noen resonnans.

Så har man bare tilbake å konstatere hva en partiell tollunion eller et fellesmarked med tollunion for 70 % kan medføre.

Det er dette jeg vesentlig har uttalt meg om for egen regning, og der fastholder jeg hva jeg har sagt, at det nødvendigvis må medføre et samordningsorgan som kan utvikle seg til et overnasjonalt organ.

Hvis ikke noen annen hadde forlangt ordet, hvis ikke hr. Finn Moe senere hadde sagt det han sa om overnasjonale organer, hadde jeg ikke vært nødt til å ta fatt på det. Men han har altså erklært seg som en udogmatisk tilhenger av overnasjonale organer hvis det måtte være nødvendig.

Til hr. Finn Moe vil jeg bare si at vi anerkjenner ikke den internasjonale domstol eller FN som overnasjonale organer. De er internasjonale organer som aldri har hatt terminologiske posisjoner som overnasjonale.

Så var det til hr. Ohlin. Det er klart

at det måtte falle hr. Ohlin tungt for brystet at jeg trakk frem hans tale fra Strasbourg. Jeg vil også gi professor Ohlin som ethvert annet menneske rett til å modifisere sine oppfatninger fra for 6 år siden. Det er et prerogativ som man særlig må innrømme sosialøkonomer. Men jeg vil si at de synspunkter som hr. Ohlin anførte i Strasbourg i 1949, stort sett er de samme som opposisjonen anfører her i Det nordiske råd i dag.

Så var det til slutt hr. Dahlgaard. Jeg vil si at hvis jeg hadde visst at disse enkle ord: „På det jevne, på det jevne, ikke i det himmelblå“ — skulle avføde så mange nydelige sitater, så ville også jeg ha vært meget mere forberedt med hensyn til mine egne diktere.

Jeg vil bare slutte med å si at jeg med fornøyelse ser frem til den dag da vi kan invitere hr. Dahlgaard, hr. Jørgensen og andre delegerte opp på fjellet. Men på fjellet kan det ofte storme og regne, og jeg vil virkelig håpe at våre danske venner kommer helbjerget ned igjen.

Martin Skoglund, Sverige: Herr president! I enlighet med presidentens välgrundade önskan om korta anföranden skall jag begränsa mig till ett kort uttalande.

Mitt intresse för ett vidgat nordiskt ekonomiskt samarbete har jag redan i Oslo haft tillfälle att uttala och få antecknat till Nordiska rådets protokoll. Vad som nu föranleder mig att begära ordet är att flera talare i dagens debatt gått så långt i sin argumentering, att man får intrycket, att här redan nu skall beslutas om ett förefintligt förslag till vidgat ekonomiskt samarbete och att det därför är angeläget att delegaterna så långt som möjligt ger sin mening till känna. Vi vet att det inte är riktiga förhållandet. Vid detta möte i Köpenhamn föreligger ett värdefullt utredningsmaterial, vilket diskuterats

och behandlats i ekonomiska utskottet. Man fann i utskottet, att ytterligare stora och viktiga områden bör belysas genom fortsatt utredning och att slutgiltig ställning först därefter lämligen borde tagas. Jag tror att denna fortsatta utredning är i hög grad önskvärd. Svårigheter kommer nog att möta på flera områden, när man skall föra denna tanke ut i livet på det praktiska planet. Vi bör säkerligen alla noga väga fördelar och nackdelar mot varandra.

Min partivän herr Ewerlöf och jag röstar i dag för fortsatt utredning. Vi utgår från att man redan vid nästa rådsmöte torde få möjlighet att ta ställning till utredningarnas slutresultat, och jag skulle vilja tillråda att man då prövar dem — för att citera professor Petersen, Norge — med ”hjärna och hjärta“.

Bent Roiseland, Norge: Jeg hadde ikke tenkt å ta ordet mer i denne debatten, men jeg blev så tydelig provosert av hr. Dahlgaard at jeg blir nødt til å svare. Jeg skal prøve å være ganske kort.

Hr. Dahlgaard spurte hva mindretallet i det økonomiske utvalget bygger sin motivering på, og hva som finnes i den foreliggende beretning som kunne gi grunnlag for denne motivering. La meg få svare: Vi sier uttrykkelig at vi bygger på resultatet av de undersøkelser som alt er foretatt, og i mitt innlegg gjorde jeg tydelig oppmerksom på at jeg bygget først på beretningen fra samarbeidsutvalget og dernest på rapporten av 1954 fra det fellesnordiske utvalg. Jeg prøvde å trekke visse konklusjoner ut av beretningen fra samarbeidsutvalget, og siterte deretter en rekke avsnitt fra den norske fraksjons uttalelser i det fellesnordiske utvalgs rapport av 1954.

Men så opplever vi at hr. Ohlin sier: Men denne beretningen er lagt til side, den gjelder ikke! — Han prøvde ikke

å imøtegå sitatene, men han sa at hele rapporten var for gammel, og noe lignende ble uttalt av den svenske handelsminister.

La meg da få lov til å dokumentere: Det fellesnordiske utvalg for økonomisk samarbeid ble oppnevnt av de nordiske regjeringer i 1948. Det fikk sitt mandat fornyet og utvidet etter rekommendasjon fra Det nordiske råd i 1953, og ble da anmodet om å legge frem en utredning for Rådet i 1954. Det ble gjort. Det er denne rapporten som jeg har henvist til. Og så hender det at Rådet i sin rekommendasjon i 1954 sier — under punkt 2 — at regjeringene på grunnlag av det materiale som er lagt fram av det fellesnordiske utvalg for økonomisk samarbeid, klarlegger mulighetene — o. s. v. Altså, i selve rekommendasjonen fra Det nordiske råd i 1954 er det sagt at denne rapporten skal legges til grunn for det videre arbeidet. Den er lagt til side, sier hr. Ohlin. Jeg må si at jeg skjønner ikke argumentasjonen. Og av det som ble uttalt av den norske fraksjonen i denne rapporten går det tydelig fram, som jeg påviste, at det vil være til skade for norsk næringsliv, iallfall på kortere sikt, å gjennomføre fellesmarked.

Det var en rekke andre spørsmål som det kunne være grunn til å ta opp, men jeg skal la dem ligge, for jeg er jo klar over at nå må Rådet bli ferdig med behandlingen av denne saken. Allikevel en siste replikk til hr. Dahlgaard:

Han mente at opposisjonen i Norge måtte være interessert i et systemskifte, og derfor med takk burde ta imot den hjelp som den nå kunne få til det fra de andre nordiske land. Ja, vi er interessert i et systemskifte i norsk politikk, men vi hadde nå tenkt å greie det selv. Og jeg vil legge til at dersom jeg får valget mellom å leve under de forhold vi har i dag og et systemskifte, fremkaldt ved hjelp fra andre nordiske land, da velger jeg det første.

Erling Wikborg, Norge: Bare en kort bemerkning i anledning av hva hr. Dahlgaard sa om selskapsskatten. Han mente at den ville ikke i nevneverdig grad påvirke produksjonsomkostningene. Det er ikke vår erfaring i Norge. Hr. Dahlgaard pekte på at vi i Norge har hatt en veldig ekspansjon etter krigen, på tross av vår høye beskatning. Til det er å si at vi har hatt betydelige overprisavskrivninger, og at vår handelsflåte er relativt gunstig stillet når det gjelder avskrivninger. Man kan snarere si det slik at på tross av den hårde beskatning har vi maktet det vi har maktet. Hadde vi ikke hatt den beskatningen, hadde vi kunnet gjøre mere. Den bedrift som må overlate en vesentlig del av sin nettofortjeneste til staten, blir dårligere stillet enn den som kan bruke den samme del av fortjenesten til å bygge ut sin bedrift, til å rasjonalisere, effektivisere, og på den måten bli i stand til å få mer automattikk, mer maskiner, og derigjennom fremstille et billigere produkt. Så det er nok en direkte forbindelse mellom skattene og produksjonsomkostningene.

Jeg forstår godt engstelsen både i Sverige og i Danmark for overhodet å berøre dette kjedelige spørsmål om skattene. Jeg forstår godt at hr. Ohlin vil skrive 200 sider om at det er et spørsmål som man ikke behøver å legge så stor vekt på. Det er ikke den ting ikke sosialøkonomer kan bevise. Men vi har i dette tilfelle en sosialøkonom i Norge som til og med leder undersøkelsene angående et felles nordisk marked, og *han* er av den oppfatning at skatte spørsmålet er av stor betydning, at vi må ha felles skatteregler for å komme frem til et felles nordisk marked, eller iallfall ha skatteregler som ikke bevirker at landene står så langt fra hverandre som de nå gjør rent skattemessig. Så jeg tror nok at man både i Sverige og i Danmark må være forberedt på en tilnærmelse når det gjelder beskatningen, dersom man virkelig ønsker å få et

slikt felles marked. Og så vil dere kanskje komme til på den basis å finne at — nei, dette blir for dyrt.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

2.

Det juridiske udvalgs indstilling nr. 17 i anledning af medlemsforslag om større ensartethed mellem de nordiske landes lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken (sag A 13).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle vedtage følgende rekommandation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vid lämplig tidpunkt upptaga förhandlingar för att söka för enhetliga de olika ländernas lagstiftning om trafikonykterhet.

Olov Rylander, Sverige (udvalgets talsmand): Herr president! Jag hade under remissdebatten tillfälle att säga några ord om denna sak och påpeka de svårigheter som hade mött för nordiskt samarbete på detta område. Jag skall nu inte upprepa vad jag då sade. Vi vet alla att olika regler gäller i våra länder och att detta är besvärande. Jag behöver inte heller framhålla blodprovets värde; det har i alla de nordiska länderna tillagts ett betydande värde som bevismedel, låt vara att man i Finland för närvarande inte har möjlighet att ta blodprov mot vederbörande undersökningspersons vilja.

Men innan jag redogör för utskottets inställning, närmast då flertalets uppfattning i frågan, skall jag nämna något om bakgrunden till denna inställning.

Det har visat sig att man vid laboratorieförsök kan göra värdefulla beräkningar rörande den mänskliga faktorns förhållande i trafiken med hänsyn till

den inverkan alkohol har på vederbörande förare. Man kan undersöka — och det har också gjorts — hur alkoholen verkar på en rad funktioner och kombinationer av funktioner, som har betydelse vid förandet av motorfordon; det gäller sådana saker som skärpan i iakttagelserna, uppmärksamheten, värderingsförmågan, reaktionstiden, förarens kontroll över sina egna rörelser o. s. v. De mycket talrika och ingående försöken har visat, att ganska små alkoholmängder inte har någon märkbar betydelse, men att prestationerna börjar bli sämre, när alkoholkoncentrationen i blodet kommer över en viss gräns, tröskelvärdet. Alldeles i närheten av tröskeln är ändringen till det sämre obetydlig, men den blir större med ökande alkoholkoncentration, ända till fullständig medvetslöshet och total oförmåga att köra. Tröskelns höjd beror på vilken funktion det är fråga om. Mycket enkla prov, som avser tämligen okomplicerade funktioner, ger sålunda höga tröskelvärden, men komplicerade prov, som kräver full uppmärksamhet och koncentration på uppgiften för att den skall kunna lösas felfritt, kan däremot ha så låg tröskel som 0,2 promille. Det har visat sig att många av de funktioner, som en motorfordonsförare använder sig av i trafiken, har en tröskel som ligger under 0,5 promille. Självfallet varierar tröskeln för en viss funktion något från person till person, beroende på olika konstitution, och även hos samma person från tid till tid. Den sänkes t. ex. vid trötthet eller affekt; det är ju känt, att man kör sämre om man strax innan man far hemifrån har haft en häftig uppgörelse med sin hustru om barnens uppfostran. Det är alltså något olika för olika personer och för samma person vid olika tillfällen. Vid 0,5 promille kan dock knappast någon, hur god konstitution han än har, undgå att få en del av den förmåga, som behövs i trafiksituationer, reducerad. När det ändå ofta går bra och

inte händer någonting, om en motorfordonsförare har 0,5 promille eller mera, beror det på att föraren i vanlig trafik inte till yttersta gränsen utnyttjar sin förmåga att köra utan har en reserv, som tas i anspråk först när det uppstår oväntade besvärligheter. Har föraren nu druckit alkohol, försvinner en del av eller kanske hela denna reserv, men om han bara kör lika försiktigt som vanligt, kan han ändå klara sig i vanlig trafik. Däremot måste man räkna med en ökad risk, om det uppstår en särskilt vansklig situation eller om trafikintensiteten är mycket hög.

Sedan är då frågan, om en förare efter att ha förtärt alkohol verkligen kör lika försiktigt som han eljest skulle ha gjort. Laboratorieförsök har belyst också detta problem och visat, att det inte är fallet. Försökspersonerna själva har ofta blivit förvånade, då de fått veta sina resultat. Det är ju mycket karakteristiskt för alkoholens verkan, att den dämpar självkritiken och skapar en ökad självtillit, som står i direkt motsättning till den faktiska nedsättningen av förmågan i skilda hänseenden. Att det förhåller sig på detta sätt gör den alkoholpåverkade benägen att ta större risker än han skulle göra i nyktert tillstånd.

I praktisk trafik kan denna tendens att ta större risker motverkas något genom att en lätt påverkad förare kan ha en särskild ambition att köra försiktigt för att ingen skall tro, att han druckit sprit. Vi har väl alla i våra länder hört talas om förare, som råkat ut för den kvalificerade form av otur som det innebär att bli tagen av polisen därför att man kör för sakta.

Man kan nu inte exakt fastställa den trafikmässiga tröskeln för alkoholbelastning, men försöken ger mycket bestämd grund för åsikten att den biologiska tröskeln ligger under 0,5 promille. Laboratorieförsök har också visat, att reduktionen av förmågan tilltar starkt med ökad alkoholbelastning. Detta ger

en rent biologisk grund för att sätta in en samhällsreaktion redan vid körning efter en ganska ringa alkoholkonsumtion och att reagera strängare alltefter ökande alkoholbelastning.

För att nu gå till de konvekvenser som forskningen på detta område kan medföra för den praktiska lagstiftningen, så synes det rimligt att tro, att en lag, som förbjuder och straffbelägger körning efter en viss, inte alltför hög promillegräns, t. ex. 0,5 promille, har en reell preventiv verkan. En sådan gräns ger ju vederbörande, som dricker sprit, vägledning om när han bör sluta, om han skall köra bil. Däremot kan man inte säga, att ett mer allmänt förbud har en sådan effekt. Det överlåter helt åt den, som håller på att dricka eller har druckit sprit, att vid varje tillfälle avgöra, om och hur länge han fortfarande kan vara kapabel att köra bil. Han får, som vi har hört, ju mer han dricker allt sämre förmåga inte bara att köra, utan också att värdera sin körskicklighet, och allt större tilltro till sig själv.

Utskottets ledamöter var från början ense om en viss allmän rekommendation, men med helt olika motivering. Jag skall nu inte yrka bifall till den rekommendationen, utan tillåter mig att hemställa om bifall till en annan rekommendation. Texten till den har under mötets gång framlagts för ledamöterna. Flertalet har ansett, att man redan nu bör söka dra upp vissa riktlinjer för det fortsatta lagstiftningssamarbetet; kan man inte göra det, är inte mycket vunnet med ett samarbete i fortsättningen. Nordiska delegerade har ju redan tidigare samarbetat utan resultat. Flertalet anser alltså, att mycket skulle vara vunnet om man kunde få till stånd ett samarbete om en viss lägre gräns, som då inte lämpligen kan bestämmas annat än efter promillehalten alkohol i blodet. Vid de låga promillegrader, som det här är frågan om och som efter vad jag nämnt

innebär risk för körning, företer personen till det yttre så små förändringar, att man inte är betjänt med någon fri bevisprövning. Det har syntts naturligt, att man vid början av sådana förhandlingar tar den norska ståndpunkten till rättesnöre. Det har jämförelsevis mindre vikt, om påföljden vid överträdelse överallt är densamma. Det synes flertalet ganska naturligt, att man t. ex. i Norge — där trafikförhållandena är särskilt svåra — önskar en skarpare reaktion än i de andra länderna. Det är inte heller nödvändigt att man vid avgränsningen av grövre brottsformer har samma regel. Man kan där tänka sig antingen en fast promillegräns eller fri bevisprövning, och jag vill gärna, om det kan glädja mina danska vänner, ge uttryck för den åsikt jag själv har, att fri bevisprövning är det riktigaste vid avgränsningen av det grövre brottet, alltså det egentliga rattfylleri.

Jag vill å utskottets vägnar hemställa till rådet att antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vid lämplig tidpunkt upptaga förhandlingar för att söka förenhetliga de olika ländernas lagstiftning om trafikonykterhet, varvid bl. a. bör eftersträvas att — oavsett huru de grövre formerna av trafikonykterhetsbrotten avgränsas — finna en viss lägre på promilleregler grundad straffbarhetsgräns.

K. Thestrup, Danmark: Hr. præsident! Hr. Rylander har gjort rede for det synspunkt, som flertallet i den juridiske komité har sluttet sig til. Overfor dette synspunkt står imidlertid et andet, som jeg skal søge at gøre rede for. Vi er med flertallet enige om, at man — enten man søger at få en ensartet lovgivning i Norden på dette område, eller man ikke gør det — bør stræbe hen mod det resultat i de enkelte lande, at det kommer til at stå

fast, at motorkørsel og spiritusnydelse ikke kan forenes. Den moderne færdsel kræver, at man klart og nøgternt kan bedømme situationen, og at man hurtigt kan reagere overfor det, der sker, og reagere rigtigt.

Vi er enige med flertallet om, at selv små mængder spiritus nedsætter evnen til klar og nøgtern bedømmelse og evnen til at reagere hurtigt. Vi har altfor mange færdselsulykker i Danmark, og vi ved, at spirituskørsel spiller en ikke ringe rolle ved disse. Vi er også helt og fuldt af den anskuelse, at der ingen — absolut ingen — grund er til at holde hånden over spirituskørsel.

Det, vi derimod ikke tør indlade os på at slå fast, er for det første, om netop den vej, som Norge og Sverige er gået: at fastsætte en bestemt promille spiritus i blodet som det eneste afgørende, er den rette vej, og for det andet, om netop 0,5 promille er den rigtige grænse at fastsætte.

Det første strider imod en grundsætning i vor retspleje, som vi tillægger den største betydning, grundsætningen om bevisbedømmelsens frihed. Jeg tilføjer, at en afstemning fornylig i vort folketing netop om dette spørgsmål — fast promilleregulering overfor den frie bevisbedømmelse — gav et betydeligt flertal for den frie bevisbedømmelse.

Vedrørende det andet, at fastslå 0,5 eller en anden promille der i nærheden som en afgørende grænse, frygter vi, at det kan give anledning til unødigt politiindblanding i det enkelte menneskes forhold, og at det måske kan medføre en uønsket ændring i den almindelige opfattelse af spirituskørsel. Jeg skal søge lidt nærmere at forklare, hvad jeg mener dermed.

Den ordning, som man fra flertallets side har tænkt sig at vi her i Danmark skulle kunne vindes for, er jo, således som hr. Rylander har fremstillet det, en ordning med en nedre grænse på 0,5 promille eller deromkring, hvor overtrædelse skulle medføre bødestraf,

og en øvre grænse, eventuelt fastsat ved fri bevisbedømmelse, og som vel ville komme til at ligge mellem 1 promille og 1,5 promille, hvor overtrædelse medførte de følger, vi nu har her i landet, nemlig frihedsstraf og frakendelse af kørekort.

Hvis vi går ind på en sådan ordning, frygter vi for det første, at det kan medføre, at politiet f. eks. en dag på en landevej kunne stille sig op og udtage blodprøve af alle, der passerer i motorkøretøj, og derefter rejse sag i alle de tilfælde, hvor promillen er over det tilladte. Jeg tror, at enhver, i alt fald enhver her i landet, ville kunne forstå, at dette kunne medføre sådanne reaktioner fra befolkningens side, at vi ved at gå ind på det ville modvirke det formål, vi har, at bekæmpe spirituskørsel.

For det andet: en dom for spirituspåvirkethed har hos os, som forholdene er nu, en mere vidtgående betydning for dømte end den, at han skal sidde en tid i fængsel, og at han skal af med kørekortet. Det har nemlig den betydning, at selvom dommen ikke i og for sig er vanærende i egentlig, jeg kan næsten sige i juridisk forstand, så medfører den en nedsættelse af den agtelse, den dømte nyder i det almindelige omdømme.

Der ligger vel den betragtning bagved, at man godkender det resultat vedrørende den pågældendes evne til at føre motorkøretøjer på forsvarlig vis, som retten er kommet til. Man siger som så: når en juridisk dommer og to fornuftige lægmænd ved en fri bevisbedømmelse — altså ved en bedømmelse, hvor alt er taget i betragtning, ikke alene alkoholpromillen i blodet, men også den pågældendes kørsel, og hvad man ved om hans spiritusnydelse — er kommet til den slutning, at det har været uforsvarligt af den pågældende at føre motorkøretøj, så står det fast, at det var uforsvarligt, og når det var tilfældet, og når vi ved, hvor farligt

det er at føre motorkøretøj i den tilstand, kan vi heller ikke i andre forhold have nogen særlig tillid til den dømte. Jeg tror, at dette almenhedens syn på spiritusdomme, således som det ligger i dag, har en stor betydning med hensyn til at afholde folk fra at føre motorkøretøj, når de har nydt spiritus.

Det, vi nu frygter, er, at hvis vi går over til en promille som eneste bevis og en så lav promille som 0,5 eller deromkring, vil opfattelsen i befolkningen ændre sig, således at der ikke længere er den fordømmelse af spirituskørsel, som der er nu. Det kan meget let gå hen og blive farligere for sikkerheden på landevejene end den nuværende tilstand.

Når vi alligevel går med til at anbefale at søge at finde frem til fælles retningslinier for nordisk lovgivning på dette punkt, er det af følgende grunde:

Vi erkender, at det vil være af værdi, om der i Norden er ensartede færdselsregler — jeg kan ikke sige andet, end at det ville unægtelig også have værdi, om Sverige ville gå bort fra den forældede venstrekørsel — men altså, vi er klar over den værdi, det har, om man på det punkt, vi her taler om, motorkørsel og spiritus, kunne nå til ensartede regler i Norden.

Endvidere kan det vist ikke nægtes, at vi her i landet er begyndt at føle os lidt uhyggeligt til mode ved det meget store antal motorulykker, der sker, og at vi må overveje, om vor lovgivning og vor kontrol med kørslen o. s. v. er, som den bør være. Og så kan det ikke være afgørende, at vi lige har vedtaget en ny færdselslov, for hvis den ikke er tilstrækkelig effektiv til at bekæmpe det uforsvarlige i færdslen, kan befolkningen med rette forlange, at der gribes til stærkere midler.

Derfor vil vi være med til at anbefale, at vi undersøger forholdene nøje. Hvis vi kan ordne forholdene uden at gå bort fra vore nuværende retningslinier, altså den frie bevisbedømmelse,

tror jeg, jeg tør sige, at det ikke vil blive let at få os til at gå med til fælles regler med Norge og Sverige. Men viser det sig, at vi ikke her i landet kan ordne forholdene efter vore nuværende principper, så må vi til at tænke på ændringer, og så er der også her i landet adskillige, som kunne tænke sig at gå over til den ordning, som hr. Rylander har talt om.

Jeg skal med disse ord anbefale at stemme for den rekommandation, der er foreslået af mindretallet, og som lyder således:

„Rådet henstiller til regeringerne ved passende lejlighed at optage forhandlinger for at søge tilvejebragt ensartethed i de forskellige landes lovbestemmelser om misbrug af alkohol i trafikken. Det bør herved tilstræbes, at den frie bevisbedømmelse lægges til grund i videst muligt omfang.“

Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark:
Hr. præsident! Jeg tager ordet i denne sag for at give til kende, at jeg er enig i udvalgsflertallets præmisser og konklusion med hensyn til, hvad man bør tilsigte ved en samordning af lovgivningen i de nordiske lande vedrørende ædruelighed i trafikken, og jeg vil stemme for flertallets rekommandation. Jeg er personlig af den mening, at der er vægtige grunde, der taler for indførelse af fast promille ved afgørelse af strafbarhed, og når der skal søges gennemført ensartede lovregler i de tre skandinaviske lande, mener jeg, at man i Danmark må arbejde henimod de regler med fast promillegrundlag for strafudmålingen, som man har i Norge og Sverige.

Erling Wikborg, Norge: Jeg skal ikke på dette sene tidspunkt komme med noe lengre innlegg i denne sak, så meget mer som den i øyeblikket bare har akademisk interesse etter at den

nye ferdselslov ble innført i Danmark i fjor uten at man tok hensyn til det felles nordiske lovforslag.

Jeg skal bare til hr. Thestrup få si at vi i Norge opprettholder fri bevisbedømmelse. Vi har ikke endret noe forsåvidt, men vi har innført en strafferegulering som sier at det er straffbart å kjøre motorvogn hvis man har en alkoholpromille på mer enn 0.5. Der er altså en strafferegulering, og så kommer den fri bevisbedømmelse inn i bildet: har tiltalte kjørt bil på en sådan måte at han kolliderer med dette straffebudet. Forsåvidt har vi altså fullt ut fri bevisbedømmelse, men straffebudet setter denne bestemte grense.

Præsidenten: Der er nu af hr. Rylander stillet følgende forslag til rekommandation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vid lämplig tidpunkt upptaga förhandlingar för att söka förenhetliga de olika ländernas lagstiftning om trafikonykterhet, varvid bl. a. bör eftersträvas att — oavsett huru de grövre formerna av trafikonykterhetsbrotten avgränsas — finna en viss lägre på promilleregler grundad straffbarhetsgräns.

Der er endvidere af hr. Thestrup stillet følgende forslag til rekommandation:

Rådet henstiller til regeringerne ved passende lejlighed at optage forhandlinger for at søge tilvejebragt ensartethed i de forskellige landes lovbestemmelser om misbrug af alkohol i trafikken. Det bør herved tilstræbes, at den frie bevisbedømmelse lægges til grund i videst muligt omfang.

På præsidentens forslag foretoges derefter votering ved navneopråb over den af hr. Rylander foreslåede rekommandation.

For dette forslag stemte:

Birger Andersson, Olof Andersson, Kjell Bondevik, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, K.-A. Fagerholm, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Nils Hønsvald, Håkon Johnsen, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Harry Klippenvåg, Väinö Leskinen, Aino Malmkamäki, Finn Moe, Bertil Ohlin, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Eino Saari, Arvo Salminen, Rakei Seweriin, Vieno Simonen, Edgar Sjö Dahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Arthur Sundt, Oscar Werner og Erling Wikborg.

Imod stemte:

Nina Andersen, Ásgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kaj Bundvad, N. Chr. Christensen, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Einar Foss, Victor Gram, Per Hækkerup, Lárus Jóhannesson, Emil Jónsson, Harald Nielsen, Gustav Pedersen, Frans Severin, Bernharð Stefánsson og K. Thestrup.

Stemte ikke:

Ole Bjørn Kraft.

Fraværende var:

Trygve Bratteli (lovligt forfald), Marius Buhl, Knut Ewerlöf, Chr. L. Holm, Eino Kilpi, K. Kleemola, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Harald Løbak (lovligt forfald), Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Mauri Ryömä, Bent Røiseland, Rickard Sandler (syg), Ragnhild Sandström, Martin Skoglund, T. A. Wiherheimo og John Österholm.

Rekommandationen var således vedtaget med 31 stemmer imod 18. (1 medlem stemte ikke). Dermed var den af hr. Thestrup foreslåede rekommandation bortfaldet.

Præsidenten: Jeg benytter lejligheden til at sige, at det er min agt at afslutte forhandlingerne i dette møde. Jeg håber, man vil hjælpe med til, at dette kan lade sig gøre.

Nils Hønsvald overtog derefter ledelsen af forhandlingerne.

3.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 16 i anledning af medlemsforslag om et nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning (sag A 17).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle vedtage følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at udrede spørgsmålet om et nordisk samarbejde på alkoholforskningens område.

Der foretoges herefter votering ved navneoprøb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Aino Malkamäki, Finn Moe, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Eino Saari, Arvo Salminen, Raket Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjødahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernhard Stefánsson, Arthur Sundt og K. Thestrup.

Fraværende var:

Trygve Bratteli (lovligt forfald), Marius Buhl, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Eino Kilpi, K. Kleemola, Herta Kuusinen, Urho Kähönen, Harald Løbak (lovligt forfald), Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Mauri Ryömä, Bent Roiseland, Rickard Sandler (syg), Ragnhild Sandström, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo, Erling Wikborg og John Österholm.

Rekommandationen var således vedtaget med 48 stemmer.

4.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 6 i anledning af medlemsforslag om samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshæmmedes) problemer (sag A 11).

Udvalget havde indstillet, at rådet vedtog følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for et nærmere nordisk samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshæmmedes) problemer.

Birger Andersson, Sverige (udvalgets talsmand): Nordiskt samarbete beträffande invalidvården och de partiellt arbetsföras problem, som aktualiserats genom ett medlemsförslag av Kaj Bundvad och mig, kan kanske anses vara en alltför liten sak att besvära Nordiska rådet med. Studerar man invalidernas och de partiellt arbetsföras problem närmare, finner man dock snart, att dessa mycket väl försvarar sin plats på det ämnesschema av socialpolitiska ting, som Nordiska rådet sysslat och sysslar med.

Invaliderna och de av olika anled-

ningar arbetahämmede har genom sin egen organisation — *Vanföoras Nordiska Invalidorganisation* — i ett 15-punktsprogram sammanfattat sina önskemål. Till detta program har det socialpolitiska utskottet lika litet som Bundvad och jag tagit ställning.

Utskottet är dock medvetet om att de nuvarande förhållandena i fråga om invalidvården och de arbetahämmedes möjligheter att komma in i arbetslivet inte är tillfredsställande.

Av de yttranden danska och svenska myndigheter avgett över medlemsförslaget framgår bl. a., att åtskilligt kan vinnas på ett nordiskt samarbete i fråga om vårdresurser, omskolnings- och utbildningsmöjligheter men även när det gäller framställning av proteser, invalidfordon och liknande.

Den tiden är dess bättre förbi, då arbetahämmede människor fick nöja sig med att vegetera på en anstalt, avskärmade från yttrevärlden. Vår tids humana syn på olyckliga människors problem har ställt dörrarna till livet på glänt för många tidigare utestängda grupper, och till dessa har bl. a. invalider och partiellt arbetsföra kunnat räknas. Vad dessa människor önskar är ökat samhälleligt stöd för att i görligaste mån kunna föra ett normalt liv, vilket också innebär att de ges möjligheter att kunna försörja sig själva. Vad det här gäller är alltså att åstadkomma hjälp till självhjälp.

Då remissinstanserna helt eller delvis tillstyrkt medlemsförslaget, har socialpolitiska utskottet enats om att föreslå en rekommendation till regeringarna att undersöka möjligheterna för ett närmare nordiskt samarbete beträffande invalidvården och de partiellt arbetsföras problem, och till det förslaget yrkar jag bifall.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet, foretoges votering ved navneopråb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Kjell Bondevik, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Knut Ewerlöf, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lårus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Väinö Leskinen, Aino Malkamäki, Finn Moe, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Eino Saari, Arvo Salminen, Råkel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjö-dahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernhard Stefánsson, Arthur Sundt, K. Thestrup, Oscar Werner og John Österholm.

Fraværende var:

Trygve Bratteli (lovligt forfald), Marius Buhl, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Eino Kilpi, K. Kleemola, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Harald Løbak (lovligt forfald), Harald Nielsen, Mauri Ryömä, Bent Røiseland, Rickard Sandler (syg), Ragnhild Sandström, T. A. Wiherheimo og Erling Wikborg.

Rekommendationen var således vedtaget med 51 stemmer.

5.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 8 i anledning af udsat sag om ensartet nordisk abortlovgivning (sag A 1).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle beslutte at udsætte sagen om ensartet nordisk abortlovgivning.

Udvalgets indstilling vedtoges.

6.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 9 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet (sag D 15).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser i sagen.

Udvalgets indstilling vedtoges.

7.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 10 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik (sag D 16).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og for rådets vedkommende anse sagen for afsluttet.

Udvalgets indstilling vedtoges.

8.

Trafikudvalgets indstilling nr. 12 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion (sag D 1), meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster (sag D 11), meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 angående korsbåndstakster og teleprinter- og telextakster (sag D 47) samt beretning fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. (sag C 4).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage beretningen og meddelelserne til efterretning og betragte sagerne som afsluttet, for så vidt angik rekommandation nr. 6/1954, punkterne a, c og d, og rekommandation nr. 15/1955, for så vidt angik teleprinter- og telextakster, men afvente ny meddelelse om rekommandation nr. 2/1953 og afvente ny meddelelse til næste session om rekommandation nr. 6, pkt. b/1954, og

om rekommandation nr. 15/1955, for så vidt angik korsbåndstaksterne.

Udvalgets indstilling vedtoges.

9.

Trafikudvalgets indstilling nr. 14 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed (sag D 14).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til rådets næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

10.

Trafikudvalgets indstilling nr. 15 i anledning af beretning om vejforbindelser Norge—Sverige 1955 (sag C 9).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage sagen til efterretning.

Trond Hegna, Norge (udvalgets talsmand): Denne sak har to ganger vært behandlet på Rådets møte, første gang gjennom de økonomiske utvalg og denne gang ved trafikutvalget. Både det økonomiske utvalg og trafikutvalget har tillagt den overordentlig stor betydning, som vel de fleste er klar over at den har, idet det dreier seg om spørsmålet om planmessig arbeid for å utvikle landeveisforbindelsene, i første omgang mellom Norge og Sverige.

Ved den 3dje sesjon ble det reist spørsmål om å få utredet hvordan det lå an med disse veiforbindelser, og man fikk i det økonomiske utvalg en slik redegjørelse fra Sverige, og det ble stilt i utsikt en redegjørelse i skriftlig form fra norsk side. Grunnen til at saken foreligger nå på dette rådsmøte, er at denne norske redegjørelse er kommet. Vi har også nå mens råds-møtet har pågått, fått en skriftlig redegjørelse fra svensk side.

Under behandlingen av disse spørsmål har det i trafikutvalget fra alle de deltagende land vært tillagt spørsmålet om en planlegging på kortere og lengre sikt av utviklingen av veiforbindelsene mellom de land som har veiforbindelse, en overordentlig stor betydning. Under behandlingen har også spørsmålet om en utvidelse av synspunktet vært reist, slik at det ikke bare gjelder veiforbindelse mellom Norge og Sverige, men også mellom Finnland og Sverige og mellom Finnland og Norge. Det er dette som er innholdet i den innstilling som i dag foreligger fra trafikutvalget.

Jeg skylder å føye til at denne sak når det gjelder selve formen for beslutningen, har hatt en litt uheldig skjebne. I fjor blev det besluttet at den ikke ga foranledning til noe vedtak, og i år er konklusjonen at man ganske enkelt tar saken til etterretning. Men jeg tror jeg nok kan si på vegne av de land som er representert i trafikutvalget, at man tillegger den overordentlig stor betydning, på lignende måte som det økonomiske utvalg gjorde i forrige sesjon, og mener at et samarbeid mellom myndighetene i de interesserte land kan gi anledning til meget viktige vedtak til økning av samferdselen mellom disse land.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet

vedtoges udvalgets indstilling.

11.

Trafikudvalgets indstilling nr. 16 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanetakster m. m. (sag D 41).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelsen til efterretning og afvente ny meddelelse i sagen.

Udvalgets indstilling vedtoges.

12.

Trafikudvalgets indstilling nr. 17 i anledning af meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande (sag D 39).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser.

Udvalgets indstilling vedtoges.

13.

Trafikudvalgets indstilling nr. 18 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser (sag D 10).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser.

Udvalgets indstilling vedtoges.

14.

Trafikudvalgets indstilling nr. 19 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelse for den internordiske bus- og lastbiltrafik (sag D 40).

Udvalget havde indstillet, at rådet tar til efterretning, at den skandinaviske vegtransportavtale er trådt i kraft, at spørsmålet om Finnlands tiltredelse til denne avtale er reist, og at det er foregått og foregår forhandlinger for ytterligere fremme av samarbeidet på dette område, og at rådet avventer meddelelser om den videre utvikling i denne sak.

Udvalgets indstilling vedtoges.

15.

Kulturudvalgets indstilling nr. 10 i anledning af medlemsforslag om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande (sag A 15).

Udvalget havde indstillet, at rådet ikke skulle foretage sig noget i sagen.

Udvalgets indstilling vedtoges.

16.

Kulturudvalgets indstilling nr. 11 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 3/1955 angående et nordisk pavillonanlæg på Biennalen i Venedig (sag D 35).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser til næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

17.

Kulturudvalgets indstilling nr. 12 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog (sag D 45).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser.

Udvalgets indstilling vedtoges.

18.

Kulturudvalgets indstilling nr. 13 i anledning af medlemsforslag om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning (sag A 14).

Udvalget havde indstillet, at rådet ikke skulle foretage sig noget i sagen.

Udvalgets indstilling vedtoges.

19.

Kulturudvalgets indstilling nr. 14 i anledning af medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser (sag A 18).

Udvalget havde indstillet, at rådet ikke skulle foretage sig noget i sagen.

Sigurður Bjarnason, Island: Hr. præsident! Jeg skal kun gøre nogle få bemærkninger. Jeg kan ikke lade være med at udtrykke min forbavselse over kulturudvalgets behandling af dette spørgsmål. Udvalget fremsætter den betragtning, at det ville være af stor værdi for de nordiske samarbejdsstræbelser, om journalister i større omfang end tilfældet er, ved selvsyn kunne lære forholdene i de andre nordiske lande bedre at kende. Ikke desto mindre foreslår udvalget, at rådet ikke foretager sig noget i sagen. I denne forbindelse tillader jeg mig at pege på en udtalelse fra det udvalg, som blev nedsat for at udfærdige et forslag om nordiske journalisters uddannelse. I sin udtalelse om forslaget til øget støtte til udveksling af journalister bemærker udvalget følgende:

„Udvalget finder, at forslaget virkeliggørelse vil styrke den gensidige oplysning om det indbyrdes kendskab mellem de nordiske folk, og ønsker derfor at anbefale det. Udvalget er opmærksomt på, at der gennem de respektive udenrigsministeriers presbureauer organiseres studierejser for nabolandenes journalister, men udvalget anser, at den her foreslåede ordning vil betyde en værdifuld udvidelse af dette oplysningsarbejde. Ved en sådan støtte til udveksling af journalister vil man også kunne bidrage til at udbygge de tilløb til pressesamarbejde, som allerede findes mellem de nordiske venskabsbyer.“

Det højtærede kulturudvalg har haft en helt anden mening om dette spørgs-

mål. Udvalget foreslår, at rådet ikke foretager sig noget i sagen.

Jeg beklager dette standpunkt særdeles meget. Det er nogenlunde sikkert, at selve bladene eller journalistsammenlutningerne i Norden ikke vil gøre fremstød til øget journalistudveksling mellem landene. Nogle blade ville ganske vist have råd til det, men den overvejende del af bladene savner det økonomiske grundlag herfor. Dette gælder ikke mindst provinspressen i alle de nordiske lande.

Med vort forslag mente vi ikke, at hvert lands regering skulle udrede mægtige tilskud til støtte til journalistudveksling. Vi foreslog kun, at nogle midler blev anvendt til dette formål. Fra forskellig side har jeg erfaret, at man bifaldt tanken, men det højtærede kulturudvalgs reaktion går i realiteten fuldstændig imod ideen. Det forekommer mig, at denne stillingtagen til spørgsmålet er særdeles urealistisk. Jeg kan heller ikke se, at det højtærede kulturudvalg har fremført nogen holdbar begrundelse for sit standpunkt.

Jeg må derfor udtrykke min utilfredshed med kulturudvalgets behandling af dette spørgsmål. Her er ikke tale om nogen stor sag, men den indeholder dog et konkret forslag om udveje til at udrydde mangehånde misforståelser og udvide de nordiske folks gensidige kendskab til hverandre.

Jeg mener, at det indebærer nogen fare for Nordisk Råd, hvis det viger tilbage for at stille forslag om bestemte og klart afstukne linier i de sager, som angår forståelsen mellem Nordens folk, selvom det drejer sig om mindre spørgsmål.

Hr. præsident. Under henvisning til det, jeg nu har sagt, vil jeg på vegne af os, der stillede forslaget, tillade mig at foreslå, at rådet *ikke* beslutter ikke at foretage sig noget i sagen, men derimod beslutter at udsætte sagen til næste session.

Ole Bjørn Kraft, Danmark: Jeg tror, at de fleste af kulturudvalgets medlemmer vil være enige med Sigurður Bjarnason i den betragtning, at en journalistudveksling mellem landene vil være meget nyttig. Det var også udfra en tilsvarende betragtning, jeg underskrev den anbefaling, som i sin tid blev givet af det nedsatte udvalg, men vi har ved en drøftelse i udvalget opnået en enstemmig opfattelse af, at denne sag er af en sådan karakter, at det naturlige vil være, at man forsøger, om spørgsmålet ikke kan løses ved et samarbejde mellem nordiske dagblade og de nordiske presseorganisationer. Vi finder, at det er urimeligt at lade staten træde til med finansielt bidrag til udveksling af journalister mellem de forskellige blade. Der stilles i vore dage krav til staten på mange, mange områder. Det vil ikke være rigtigt at søge at udvide dem udover det rimelige og naturlige. Derimod er der også i kulturudvalget fuldstændig enstemmighed om, at det vil være naturligt at oprette stipendier, som kan tildeles journalister, hvis dette da ikke allerede er sket; i Danmark findes der således en række stipendier for journalister. Lad gå, at staterne kunne oprette stipendier, som kunne være til rådighed for dette formål, men et forslag om at staterne direkte ved finansielle bidrag skulle støtte en journalistudveksling, finder vi er at gå for vidt. Vi har derfor ikke kunnet anbefale Nordisk Råd at rette en sådan henstilling til regeringerne.

Jeg må derfor fastholde, at det rigtige vil være, at rådet ikke foretager sig noget i sagen. Hvis der i løbet af det kommende år skulle dukke et forslag op, hvor staten ikke indblandes i sagen på den måde, som det her er tilfældet, vil det stå hvert medlem og hver gruppe af medlemmer frit, hvis de ønsker det, at stille forslag herom. Jeg må derfor anbefale kulturudvalgets indstilling.

Kjell Bondevik, Norge (udvalgets talsmand): I ein annan rekommendasjon som Rådet alt har vedteke etter tilråding frå kulturutvalet, har dette vist si store interesse for journalistutdanninga i Norden, i og med at det rådde til å få til det ein gjerne kan kalla for ein journalishøgskule, som i første omgang skulle knytast til Århus Universitet. Når kulturutvalet i dette tilfellet ikkje har kunna rå til noko liknande, heng det saman med fleire ting. Eg skal ikkje koma inn på det som Ole Bjørn Kraft nemnde, som kulturutvalet har drøfta inngåande. Men for kulturutvalet har det spela ei viss rolle at ein fann det unaturleg på denne måten å plukka ut ei spesiell gruppe i samfunnet og la den få ei serstilling. For det som ligg føre, medlemsframlegget, seier tydeleg:

„Nordisk Råd henstiller til regjeringerne at tage initiativet til at det fra hvert land ydes finansiell støtte til udveksling av journalister mellem nordiske aviser.”

Dette måtte kulturutvalet skjøna på den måten at det var tanken at dei ulike regjeringane skulle ta opp på sitt statsbudsjett ein spesiell post til journalistar, og det ville vera urimeleg. Dersom dei som har kome med medlemsframlegget, meinte noko anna, at ein til dømes skulle tenkja på stipend, vert saka ei heilt anna. Men det grunnlaget kunne iallfall ikkje kulturutvalet finna i det medlemsframlegget som ligg til grunn for det kulturutvalet har uttala seg om.

Dersom ein vil koma attende til denne saka på eit anna grunnlag, skjønar eg iallfall kulturutvalet slik at det vil vera svært venleg stemt for å kunna gjera noko på dette området, i og med at ein er klår over at dette er ei veldig og viktig oppgåve mellom dei nordiske landa: at journalistar og redaktørar kan ha eit verkeleg solid grunnlag når dei skal setja seg inn i

tilhøva og skriva om desse frå eit av dei andre landa. Men slik som det ligg til rette, må eg rå Rådet til å vedta det som kulturutvalet har gjort framlegg om.

Præsidenten: Hr. Sigurður Bjarnason har fransatt forslag om at saken utsettes til neste sesjon. Vi må derfor foreta alminnelig avstemning over dette forslag.

Forslaget af Sigurður Bjarnason om, at rådet skulle beslutte at udsætte sagen, *forkastedes* med 22 stemmer mod 13.

Udvalgets indstilling vedtoges derefter.

20.

Kulturudvalgets indstilling nr. 15 i anledning af medlemsforslag om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til at benytte deres modersmål i skolearbejdet (sag A 24).

Udvalget havde indstillet, at rådet ikke skulle foretage sig noget i sagen.

Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige (udvalgets talsmand): Herr president! Det kan tyekas att denna punkt på dagordningen inte kan ha så stort intresse efter de stora och vidlyftiga debatter, som förts här i dag om betydligt viktigare frågor. Men för dem det vederbör, nämligen den skolungdom som av en eller annan orsak under en längre eller kortare tid måste gå i skola i ett annat nordiskt land, kan den här frågan ha sin ganska stora betydelse.

Jag vill bara här ha sagt, att det inte är av bristande intresse för saken, som kulturutskottet avstått från att föreslå en rekommendation till regeringarna. Snarare är det så, att kulturutskottet har ansett att problemet kanske smidigast kan lösas på administrativ väg. Och eftersom de högsta skolmyndigheterna både i Danmark, Norge och Sverige — Finland och Island

måste ju på grund av oöverstigliga språksvårigheter i detta fall stå utanför — uttalat sig mycket positivt om förslaget, har vi anledning hoppas att problemet i en icke alltför avlägsen framtid kommer att bringas till sin lösning.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Efter at forhandlingen var erklæret for afsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

21.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 11 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 13/1954 angående fælles sundhedstjeneste for søfolk (sag D 18).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage de indsendte meddelelser til efterretning og afvente nye meddelelser til næste session.

Udvalgets indstilling vedtoges.

22.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 12 i anledning af beretning om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen (sag C 6).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage beretningen til efterretning og afvente ny beretning.

Udvalgets indstilling vedtoges.

23.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 13 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde vedrørende lægemidler (sag D 20.)

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser i sagen.

Udvalgets indstilling vedtoges.

24.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 14 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område (sag D 21).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser i sagen.

Udvalgets indstilling vedtoges.

25.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 15 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen (sag D 22).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og for rådets vedkommende anse sagen for afsluttet.

Udvalgets indstilling vedtoges.

26.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 17 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk sundhedshøjskole (sag D 17).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser i sagen.

Udvalgets indstilling vedtoges.

27.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 18 i anledning af medlemsforslag om lettelse for udveksling af sundhedsplejersker og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse (sag A 19).

Udvalget havde indstillet, at rådet vedtog følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede spørgsmålet om ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker (helsesøstre) i forbindelse med udredningen af spørgsmålet om ligeværdig uddannelse og arbejdsmarked for andet medicinsk personale.

Claudia Olsen, Norge (udvalgets talsmand): Når det gjelder dette forslaget, vil jeg gjerne få lov å knytte noen bemerkninger til det.

Når det gjelder sykepleiersker, har det like fra 1920 foregått en utveksling mellom de nordiske land, men for helsesøstre eller sunnhetspleiersker har det vært nesten umulig å få i stand slik utveksling. Det skyldes blant annet de forskjellige lands lovgivning, og det kan også være sprogveskkeligheter, for dette helsearbeidet foregår ikke i sykehus, men i hjemmene ute i distriktene.

Den nordiske sykepleierorganisasjon har trukket opp retningslinjer for utveksling av sykepleiersker som gir en garanti for søstrenes utdannelse og deres kvalifikasjoner. En helsesøster skal være autorisert som sykepleierske og ha praktisk erfaring. En helsesøsters arbeid må naturlig nok bli preget av de forskjellige lands særpreg og de forskjellige landsdeler. Men jeg tror nok at det vil ha stor betydning hvis man kan få til en slik utveksling. Derfor vil jeg tillate meg å anbefale det forslag som utvalget har lagt frem.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet, foretoges votering ved navneoprab.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Ásgeir Bjarnason, Kjell Bondevik, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Hen-

riksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Väinö Leskinen, Aino Malkamäki, Harald Nielsen, Sven Em. Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Bent Røiseland, Eino Saari, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjødahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson og John Österholm.

Fraværende var:

Sigurður Bjarnason, Trygve Bratteli (lovligt forfald), Marius Buhl, N. Chr. Christensen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, Eino Kilpi, K. Kleemola, Hertta Kuusinen, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Harald Løbak (lovligt forfald), Finn Moe, Bertil Ohlin, Mauri Ryömä, Arvo Salminen, Rickard Sandler (syg), Arthur Sundt, K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo og Erling Wikborg.

Rekommandationen var således vedtaget med 47 stemmer.

28.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 19 i anledning af meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel (sag D 19), meddelelser om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse (sag D 36) og meddelelser om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere m. fl. (sag D 42).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage meddelelserne til efterretning og afvente nye meddelelser.

Claudia Olsen, Norge (udvalgets talsmand): Som man vil se, har utvalget slått sammen de regjeringsmeddelelser som er kommet, til én sak for å kunne lette ekspedisjonen.

Det er Norge som er valgt til å ha ansvaret for behandlingen, og det er da meddelt fra Sosialdepartementet at det nå er kommet så langt at man kan gå i gang med forhandlinger mellom de interesserte yrkesgrupper og de offentlige myndigheter, fakulteter o.s.v. Utvalget ser det slik at hvert land må få bruke den tid som er nødvendig til disse forhandlinger og til å foreta de nødvendige utredninger og vurderinger. Utvalget sier da heller ikke at denne sak skal forelegges i neste sesjon, men vi innstiller at man tar meddelelsene til etterretning og avventer nye meddelelser.

Jeg vil også kort få nevne at spørsmålet om veterinærer ikke har vært drøftet i utvalget.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet,
vedtoges udvalgets indstilling.

29.

Det socialpolitiske udvalgs indstilling nr. 20 i anledning af udsat sag om større enhed i de nordiske landes lovgivning vedrørende arbejdsret (sag A 4) samt ændringsforslag om kvindeligt deltidsarbejde.

Udvalget havde indstillet,

1. att rådet — under framhållande av önskvärheten att de nordiska länderna vid förestående reformer eller ändringar av den arbetsrättsliga lagstiftning, som varit föremål för den arbetsrättsliga kommitténs övervägande, söka tillvarataga möjligheterna till större enhetlighet — beslutar att icke företaga sig något ytterligare med avseende å det föreliggande förslaget,

2. och att rådet icke företager sig

något i frågan om kvinnligt deltidsarbete.

Edgar Sjö Dahl, Sverige (udvalgets talsmand): Denna fråga väcktes vid förra sessionen i Stockholm. En kommitté tillsattes för att undersöka frågan, och dess rapport ligger på rådets bord. Kommittén ansåg att traditionerna var så olika i de nordiska länderna och att utvecklingen gått så skilda vägar, i det man på vissa håll mera litat till lagstiftningen och i andra länder hållit mera på frivilliga överenskommelser mellan parterna, att kommittén inte ansåg sig kunna föreslå någon rekommendation. Man ansåg att förhållandena först måste mogna på detta område, innan det var möjligt att komma till en mera enhetlig lagstiftning.

Det socialpolitiska utskottet har ställt sig på samma linje som arbetsrättskommittén. Låt förhållandena mogna ut! Kanske kan tiden rätt snart vara kommen för en mera enhetlig lagstiftning. Utskottet föreslår alltså lika litet som arbetsrättskommittén någon rekommendation till regeringarna, men utskottet framhåller önskvärheten av att regeringarna vid ny lagstiftning eller ändrad lagstiftning på detta område beaktar förhållandena i de andra nordiska länderna. Utskottet menar, att även arbetsmarknadens organisationer kan vid sina fria överenskommelser befrämja utvecklingen mot större enhetlighet, så långt en sådan kan tänkas ha goda följder. Vid en sådan strävan mot större enhetlighet bör det enligt utskottets mening vara självklart, att den lagstiftning och de överenskommelser, som varit mest till fromma för arbetsmarknadens parter, inte kan komma att bytas mot något sämre. Å andra sidan måste strävan mot enighet verka stimulerande för de organisationer på arbetsmarknaden, som anser sig vara sämre ställda än motsvarande organisationer i de andra nordiska länderna.

Utskottet finner alltså, att man för närvarande inte kan komma längre än till dessa allmänna uttalanden, varför ärendet bör anses slutbehandlat vid denna session. Men utskottet finner det långtifrån uteslutet att om förhållandena inom de nordiska länderna på lagstiftningens och de fria överenskommelsernas väg närmar sig varandra, frågan kanske rätt snart kommer i ett ändrat läge och kan tas upp på nytt. Utskottet hemställer, att rådet inte företar sig något ytterligare i denna fråga.

Dessutom hade till utskottet hänvisats en väckt fråga om gemensamma nordiska undersökningar rörande kvinnligt deltidsarbete. Arbetsrättskommittén har inte kunnat göra några sådana undersökningar. Utskottet har för sin del anslutit sig till den meningen att i denna viktiga fråga undersökningar om läget bör ske och åtgärder vidtagas, men anser att detta bör göras av varje nation för sig i den utsträckning man finner det behövt. Omfånget av undersökningarna och åtgärderna bör bedömas av varje land för sig, varför utskottet anser, att frågan för närvarande faller utanför området för nordiskt samarbete, och föreslår i punkt 2 att rådet icke företar sig något i denna fråga.

Efter at förhandlingen var erklæret for afsluttet,

vedtoges udvalgets indstilling.

30.

Trafikudvalgets indstilling nr. 10 i anledning af beretning om „fugleflugt-ruten“ Rødby-Femahn (sag C 7).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle tage beretningen til efterretning.

Udvalgets indstilling vedtoges.

31.

Trafikudvalgets indstilling nr. 13 i anledning af medlemsforslag om øget

samvirke mellem Finland, Norge og Sverige på rensdyravlens område (sag A 21).

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle antage følgende rekommandation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna till ökad samverkan mellan länderna på renskötselns område.

Der foretoges votering ved navneopråb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Kjell Bondevik, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, K.-A. Fagerholm, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Chr. L. Holm, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Hákon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Väinö Leskinen, Aino Malkamäki, Finn Moe, Harald Nielsen, Svend Em. Ohlon, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Mauri Ryömä, Eino Saari, Arvo Salminen, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjødahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, Arthur Sundt og John Österholm.

Stemte ikke:

Einar Foss.

Fraværende var:

Sigurður Bjarnason, Trygve Bratteli (lovligt forfald), Marius Buhl, N. Chr. Christensen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, K. Kleemola, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Harald Løbak (lovligt forfald), Bertil Ohlin, Claudia Olsen, Bent Røiseland, Rickard Sandler (syg),

K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo og Erling Wikborg.

Rekommandationen var således vedtaget med 50 stemmer; 1 medlem stemte ikke.

32.

Det økonomiske udvalgs indstilling nr. 6 i anledning af beretning om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål (sag C 8) samt tillægforslag.

Udvalget havde indstillet, at rådet skulle vedtage følgende rekommandation:

Rådet henstiller til regeringerne gennem et samordningsudvalg nærmere at undersøge de muligheder, som er tilstede for et øget nordisk samarbejde om atomforskningen og atomenergiens fredelige anvendelse, og at forberede et sådant samarbejde, hvor dette måtte skønnes formålstjenligt. Rådet afventer meddelelser til næste session.

Finn Moe, Norge (udvalgets talsmand): Som ordfører for denne saken vil jeg gjerne få lov til å si et par ord. Jeg vil gjerne si at det har ikke vært noen dissens om den foreliggende innstilling. hverken om premissene eller om den form som rekommandasjonen har fått. Jeg tror nok jeg tør si at det i det økonomiske utvalg var stor og samstemmig enighet om at dette var nettopp et felt for det nordiske samarbeid, og innstillingen gir jo også uttrykk for et sterkt ønske om nordisk samarbeid såvel om forskning som om den mer eksperimentelle anvendelse av atomenergi til fredelige formål. Men det økonomiske utvalg var av den oppfatning at det ville være vanskelig såvel for utvalget som for Rådet å treffe noen avgjørelse om i hvilke former dette samarbeid best kunne foregå, og man

var derfor helt enige om, som det står her i det siste avsnitt:

„Tilretteleggelsen af et utvidet samarbejde om atomforskningen og atomenergiens fredelige anvendelse må efter udvalgets opfattelse bero på nærmere overvejelser.“

Det er derfor vi også henstiller til regjeringene at de skal undersøke de muligheter som er til stede og forberede et slikt samarbeid der hvor det måtte finnes formålstjenlig. Dessuten har man sterkt understreket at her også må tas hensyn til de andre muligheter for et internasjonalt samvirke på atomenergiens område som er til stede. Så jeg tror denne uttalelsen her og denne rekommandasjonen skulle tilfredsstillе alle berettigede hensyn som har vært fremholdt.

Efter at forhandlingen var erklæret for avsluttet, foretoges votering ved navneopråb.

For udvalgets indstilling stemte:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Kjell Bondevik, Kaj Bundvad, Bertel Dahlgaard, Rolf Edberg, O. E. Einer-Jensen, Erik Eriksen, K.-A. Fagerholm, Einar Foss, Victor Gram, Trond Hegna, Lennart Heljas, Gunnar Henriksson, Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Lárus Jóhannesson, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre), Olavi Kajala, Eino Kilpi, Harry Klippenvåg, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Aino Malkamäki, Finn Moe, Harald Nielsen, Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Olov Rylander, Mauri Ryömä, Eino Saari, Arvo Salminen, Ragnhild Sandström, Rakel Seweriin, Frans Severin, Vieno Simonen, Edgar Sjö Dahl, Anna Sjöström-Bengtsson, Gösta Skoglund, Martin Skoglund, Bernharð Stefánsson, Arthur Sundt og John Österholm.

Fraværende var:

Sigurður Bjarnason, Trygve Bratteli, (lovligt forfald), Marius Buhl, N. Chr. Christensen, Holger Eriksen, Knut Ewerlöf, Chr. L. Holm, K. Kleemola, Urho Kähönen, Jon Leirfall, Väinö Leskinen, Harald Løbak (lovligt forfald), Claudia Olsen, Bent Røiseland, Rickard Sandler (syg), K. Thestrup, Oscar Werner, T. A. Wiherheimo og Erling Wikborg.

Rekommandationen var således vedtaget med 50 stemmer.

Erik Eriksen overtog herefter ledelsen af forhandlingerne.

33.

Valg af en komité på 9 medlemmer til forberedelse af det juridiske udvalgs arbejde under sessionerne og til varetagelse af den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige ligestilling, som ikke er henlagt til andre særlige organer.

Delegationerne havde til medlemmer af komiteen foreslået fra Danmark Holger Eriksen og K. Thestrup, fra Finland Arvo Salminen og Olavi Kajala, fra Island Magnús Jónsson, fra Norge Nils Hønsvald og Arthur Sundt og fra Sverige Olov Rylander og Frans Severin.

Delegationernes forslag vedtoges.

Præsidenten: Jeg kan i denne forbindelse oplyse, at det juridiske udvalg har udpeget følgende til sammen med præsidiets at foretage den besluttede gennemgang af vedtægt og arbejdsordning: fra Danmark Gustav Pedersen, fra Finland Arvo Salminen, fra Island Sigurður Bjarnason, fra Norge Arthur Sundt og fra Sverige Olov Rylander.

34.

Bemyndigelse for præsidiets til at indkalde udvalg.

Præsidenten: I overensstemmelse med, hvad der skete ved sessionerne i Oslo og Stockholm, tillader jeg mig at henstille, at rådet træffer en beslutning af følgende indhold:

I det omfang, det er nødvendigt for at forberede sagerne til næste session, bemyndiges præsidiets til

1) mellem sessionerne at indkalde udvalg, som har været nedsat ved denne session,

2) at træffe bestemmelse om at indkalde mindre udvalg, hvis medlemmer i sådanne tilfælde udpeges af delegationerne.

Præsidentens forslag vedtoges.

35.

Tid og sted for næste session.

Præsidenten: Hvad angår tidspunktet for den næste session, tillader jeg mig at foreslå, at rådet træder sammen igen i den 2. uge af februar 1957. Dog må jeg anmode rådet om at give præsidiets bemyndigelse til eventuelt at foretage nødvendige mindre ændringer vedrørende datoen for sessionens begyndelse.

Præsidentens forslag vedtoges.

Præsidenten: Hvad angår spørgsmålet om stedet for den næste session, har formanden for Finlands delegation, hr. K.-A. Fagerholm, bedt om ordet.

K.-A. Fagerholm, Finland: Herr president! När vi nu står inför avslutningen av Nordiska rådets fjärde session och har att fastställa platsen för den femte sessionen, är det rimligt att först till våra danska vänner och värdar framföra ett mycket hjärtligt tack från

de övriga gruppernas sida för all den vänlighet som mött oss här i Köpenhamn.

Först och främst vill vi tacka Folketinget och dess formand för att Nordiska rådet redan andra gången fått disponera över dessa förträffliga arbets- och möteslokaler, som gett oss möjlighet att arbeta under så angenäma former. Vi tackar också Folketinget för operaaftonen och receptionen, och vi tackar varmt Danmarks regering för den festliga onsdagsaftonen. Det är klart, att arbetet vid Nordiska rådet är det främsta, men trots detta betyder också den kamratliga samvaron mycket för främjandet av samförstånd och samarbete.

För Nordiska rådet är det av största betydelse, att regeringarna är representerade vid sessionerna, och denna gång har vi kunnat glädja oss över att ett mycket stort antal ministrar följt våra förhandlingar och aktivt tagit del i dem.

Och framför allt är vi skyldiga ett stort tack till rådets president herr Erik Eriksen som inte blott haft ansvaret för sessionens förberedelser utan också lett själva mötet med energi och skicklighet. På rådets vägnar framför jag allas vårt tack till herr Erik Eriksen för det arbete han utfört. Och detta tack går också till generalsekreterare Wendt, som på ett så utomordentligt sätt handhaft den stora organisationsapparaten. Allting har löpt väl undan och ingenting har klickat i de tekniska arrangemangen. Vi tackar också sekretariatet i övrigt, sekreterarna i utskotten liksom också de många experterna från våra länder, som stått delegaterna bi med råd och dåd. Och vi glömmar inte heller personalen i detta hus, som så vänligt och tjänstvilligt betjänat oss under dessa dagar.

Till journalisterna, till radion och televisionen framför jag också rådets tack för det sätt, på vilket de låtit den stora allmänheten följa med våra förehavanden. Det är av utomordentlig betydelse

för det nordiska samarbetet att också press och radio ägnar det tillräcklig uppmärksamhet i positiv anda.

Och sedan är det frågan om var nästa rådsmöte skall hållas. Det är uppenbart att Island skulle stå i turen, men då Island denna gång av olika orsaker icke anser sig kunna taga emot en råds-session, och trots att Finland först nu har kommit med, vågar jag ändå på Finlands grupps vägnar föreslå, att nästa rådsmöte skall hållas i Helsingfors. Vi skall för vår del göra vårt bästa för att också mötet i Helsingfors skall kunna arbeta under „hyggliga“ former.

36.

Sessionens afslutning.

Præsidenten: Hr. Fagerholm har nu foreslået, at det næste rådsmøde skal afholdes i Helsingfors. Er der indvendinger imod dette forslag? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er det *vedtaget*.

Jeg vil gerne på rådets vegne bringe formanden for Finlands delegation en varm og hjertelig tak for indbydelsen til at holde vor næste session, der altså bliver den femte i rækken, i Helsingfors, og jeg kan sige, at vi ser med forventning frem til at holde vort næste møde i Finland, som har været så stærkt i vore tanker også under denne session.

Vi står altså nu ved afslutningen af den fjerde rådssamling, som vi har haft den glæde at være værter for her i København, og jeg vil ligesom hr. Fagerholm — og jeg gør det på rådets vegne — bringe en tak til dem, der har vist os gæstfrihed på den ene eller den anden måde; jeg tænker fremfor alt på folketingets formand, på folketingets præsidium, der har stillet denne sal og de mange lokaler i dette hus til rådighed for os, og jeg tænker på den danske regering, der bød os til fest i forgårs. Vi takker også regeringen, ikke mindst

fordi den har ydet os bistand ved at stille udvalgssekretærer til rådets disposition.

Den uge, vi nu har bag os, har jo været fyldt af travle dage, og det er min overbevisning, at vi kan drage hver til sit med bevidstheden om, at vi har udnyttet tiden og har skabt resultater, vi kan være bekendt. Vi ved naturligvis, at der vil gå nogen tid, før vore henstillinger og vore gode råd kan omsættes i handling, og det er jo helt naturligt, eftersom vi kun er et råd, og fem forskellige regeringer skal koordinere deres arbejde om de sager, vi som råd rejser for dem. Men ikke desto mindre synes jeg, at der er god gang i vort arbejde, det glider trods alt fremad, lidt langsomt til tider, men jeg tror alligevel trygt og sikkert, og det sker over en meget bred front. Gør vi de vundne resultater fra vore første tre års arbejde op — og jeg vil minde om, at det endnu ikke er 3 år siden, rådet første gang trådte sammen i denne sal — kan vi alligevel pege på meget betydelige landvindinger.

Også denne session har rejst nye spørgsmål; blandt dem er der flere, der er meget vigtige. Af størst rækkevidde er sikkert henstillingen til regeringerne om at gå i gang med et samarbejde om den praktiske udnyttelse af atomkraften til fredelige formål. Der er ingen tvivl om, at rådets initiativ på dette felt har givet hele denne store sag et kraftigt skub fremad. Og som vi vel alle sammen kunne forudse, har spørgsmålet om det fælles marked fremfor alt samlet opmærksomheden om sig. Nu går altså, med rådets opmuntring, de tre samarbejdsministre og deres eksperter i gang med at gøre deres omfattende arbejde færdigt. Der er ikke truffet nye, principielle beslutninger i denne sag nu ved sessionen i København, og det har heller aldrig været meningen, at det skulle ske. Grundlaget for vore bestræbelser på dette felt blev lagt ved den skelsættende rekommandation i

Oslo i august 1954, og arbejdet foregår stadig efter den målsætning og indenfor de rammer, som der blev angivet.

Ikke desto mindre har jo den foreløbige beretning om det fælles marked og den debat, der har været ført om denne sag nu i de sidste dage, sin store betydning. Det er led i den demokratiske, folkelige oplysning om en central samfundsmæssig opgave. Beretningen og debatten har da også skabt en levende opmærksomhed om problemet og sat diskussionen i gang om den sag over hele Norden, og det er netop en af Nordisk Råds vigtige funktioner at være et forum, hvorfra den nordiske opinion oplyses og inspireres.

Det er mit bestemte indtryk, at tanken om det fælles marked — og jeg siger ligesom hr. Fagerholm: takket være debatten i pressen og i rådet — er kommet til at stå klarere end før. De saglige argumenter, de konkrete, præcise kendsgøringer vil nu i stigende grad komme til at beherske diskussionen, og det ved jeg, at i hvert fald fællesmarkedets tilhængere kun vil hilse med tilfredshed. Jeg udtaler også for mit vedkommende håbet om, at det oplysningsarbejde om det fælles nordiske marked, som denne fjerde råds-session for alvor har indledet, nu må blive ført videre i den kommende tid. Jeg ved, at pressen vil gøre det, pressen, der sammen med radioen og, for første gang, televisionen har gjort et så fortrinligt arbejde for, at vore drøftelser her kunne blive bragt til offentlighedens kundskab. Men jeg vil også gerne appellere til næringslivets organisationer, til de politiske oplysningsforbund, til de politiske ungdomsorganisationer, hvis repræsentanter vi har haft den glæde at se som observatører ved vort møde her; og fremfor alt appellerer jeg til foreningerne Norden om i den kommende tid at gøre en så omfattende indsats som muligt for at udbrede saglig oplysning om dette økonomiske samarbejde i Norden.

Endelig må jeg måske have lov til, inden vi skilles, at rette en varm hilsen til kollegerne og kammeraterne i Nordisk Råd. Jeg ved, at vi i den forløbne uge er kommet hinanden personligt nærmere, og også dette er en værdifuld nordisk landvinding. Vi kender i dag hinandens problemer bedre og mere indgående, end da vi mødtes for otte dage siden, vi forstår i dag hinandens synspunkter langt bedre, og dette skyldes fremfor alt samarbejdet i de fem udvalg, som har været nedsat under sessionen. Jeg tror egentlig ikke, man kan overdrive deres betydning.

Når man skal gennemføre en råds-session indenfor en enkelt uge, kræves der — som der allerede er peget på — et meget omfattende maskineri. Mange hjælpere må være i bevægelse, for at rådets egne medlemmer kan udføre deres arbejde på den mest effektive måde. Også jeg vil gerne sige, at det er mit indtryk, at det tekniske apparat har virket ikke alene godt, men også smidigt; jeg tror, der er enighed herom. Jeg ved også, at den tungeste arbejdsbyrde i den forløbne uge — og jeg kan forøvrigt tilføje: i den tid, der er gået

forud — har været båret af de fem udvalgssekretærer; den har også været båret af sekretariatets damer og af folketingets betjente, som har skullet stencilere og samle vore dokumenter. Til dem vil jeg rette en særlig tak. Men takken gælder selvfølgelig alle, som på den ene eller den anden måde har medvirket til, at man kan sige, at denne session er gennemført på en måde, der må kaldes vellykket.

Og så slår altså afskedens time. Vi drager nu til hverdagens gerning i hver sin rigsdag. Men jeg er overbevist om, at den inspiration, den indsigt og dermed den øgede interesse for vore broderfolks forhold, som denne uges samarbejde har skænket os, vil følge os i vort virke i den kommende tid, hvad enten vi nu har vort sæde i altinget, i folketinget, i stortinget eller i en af de to rigsdage. Først da vil Nordisk Råd fuldtud være den kraftkilde, som Nordens folk ser hen til med tillid og med håb.

Med disse ord vil jeg erklære Nordisk Råds fjerde session for afsluttet.

Mødet hævet kl. 18¹⁰.

Godkendelse af protokollen

Foranstående protokol, der omfatter det stenografiske referat af forhandlingerne ved Nordisk Råds 4. session i København den 27. januar—3. februar 1956, er ført af den ved sessionen i henhold til arbejdsordenens § 8 fungerende sekretær, generalsekretæren i Nordisk Råds danske delegation Frantz Wendt.

I henhold til arbejdsordenens § 19 godkendes protokollen herved.

For Nordisk Råds præsidium

Erik Eriksen

SAGER M. M.

Udsat sag
om ensartet nordisk abortlovgivning

Sag nr. 8/1954 og det socialpolitiske udvalgs forslag nr. 15/1954 (Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 701—06, 879—80, 1003. Behandling s. 69, 128—29).

Sag 8/1955 og det socialpolitiske udvalgs forslag nr. 1/1955 (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 220, 589—90, 684. Behandling s. 66, 79).

Udsat sag
om retslig ligestilling for nordiske medborgere for så vidt angår
kystfart i norske og svenske farvande

Sag nr. 34/1954 og det økonomiske udvalgs forslag nr. 3/1954 (Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 803, 807—11, 838—39, 1003. Behandling s. 62, 77—78).

Sag nr. 7/1955 og det økonomiske udvalgs forslag nr. 2/1955 (Nordiska rådet, 3 sessionen 1955, s. 219, 567—68, 684. Behandling s. 65—66, 81).

*BILAG***Redegørelse indsendt af det svenske handelsdepartement**

Med anledning av att Nordiska rådets presidium hemställt om övervägande huruvida bidrag kunde lämnas till vidare utredning av bl. a. det av rådet vid dess 3:e session ånyo uppskjutna ärendet om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten ha — efter inbjudan av svenska handelsdepartementet till norska Finans- og Tolldepartementet — överläggningar rörande ifrågavarande ärende hållits den 2 november 1955 i Stockholm mellan representanter för norska och svenska regeringarna.

Från svensk sida hänvisades vid överläggningarna till den svenska utredning om förbudet för norska fartyg att bedriva kustfart i Sverige, som finnes redovisad i handlingarna för Nordiska rådets 2:a session, sid 807—811. Därjämte lämnades kompletterande uppgifter om norska fartygs deltagande i svensk kustfart och insjöfart under åren 1953 och 1954. Det framhölls därvid från svensk sida, att den svenska regeringens inställning till frågan vid tidpunkten för 2:a sessionen och jämväl för 3:e sessionen varit i huvudsak följande. Resultatet av den då pågående utredningen rörande den mindre och medelstora skeppsfarten, vilka sjöfartsgrenar arbetade under svåra ekonomiska betingelser, borde avvaktas, innan överläggningar inleddes. Genom denna utredning väntades nämligen säkrare hållpunkter kunna erhållas för bedömning av situationen för det svenska kusttonnaget och huru dess läge skulle påverkas, därest förbudet för norska fartyg att idka kustfart upphävdes. Ytterligare utredning ansågs också böra verkställas beträffande de internationella återverkningar i övrigt för Sveriges del, vilka — med hänsyn till de mest-gynnad-nations-avtal som Sverige ingått med andra länder — kunde föranledas av ett upphävande av förbudet.

Vid överläggningarna framhölls vidare å svensk sida, att utredningen rörande den mindre och medelstora skeppsfarten numera slutförts, varvid i betänkande (SOU 1955:2) olika förslag till stöd åt ifrågavarande skeppsfart framlagts ävensom att förslagen — sedan remissförfarandet avslutats i maj 1955 — därefter fortfarande prövas inom det svenska handelsdepartementet och, i fråga om vissa förslag, jämväl är föremål för överläggningar med därav berörda sjöfartsorganisationer. Å svensk sida ansåg man sig med ledning av bl. a. de uppgifter i betänkandet, vilka innefatta jämförelse mellan olika länders kostnader för personal å fartyg om 200—2000 bruttoton, kunna utläsa att de svenska fartygen i regel ha de större personalkostnaderna. På grund därav och med hänsyn jämväl till

transportgeografiska skäl synas — förklarades från svensk sida — de svenska fartygen i kustfart kunna få svårt att hävda sig i konkurrens med norska fartyg.

Från norsk sida hänvisade man till det förhållandet, att fartyg från alla länder, med undantag av svenska fartyg, äro jämställda med norska i vad avser kustfart i norska farvatten. Det framhölls, att man på norsk sida är beredd att, under förutsättning av ömsesidighet, föreslå upphävande av det särskilda förbudet för svenska fartyg. Det framhölls vidare, att under senare år en rad dispenser lämnats för svenska fartyg att gå i norsk kustfart, de flesta avseende flera resor under sillfiskesäsongen. Sålunda lämnades under år 1954 dylika tillstånd för sammanlagt 48 svenska fartyg. Enligt norsk uppfattning synes därför ett upphävande av det ömsesidiga förbudet för svenska och norska fartyg att idka kustfart vara till fördel för båda länderna.

Man var ense om att den förut angivna frågan om mest-gynnad-nations-avtalen är ett problem endast å svensk sida. Det konstaterades, att en gemensam nordisk regeringskommitté av experter den 20 oktober 1955 framlagt betänkande med utredning rörande frågan om tillämpligheten av mest-gynnad-nations-klausulen på överenskommelser om nordiska medborgares rättsliga likställighet. Å svensk sida framhölls, att spørsmålet om de avtalsmässigt grundade återverkningarna i internationellt hänseende av ett upphävande av förbudet för norska fartyg att bedriva svensk kustfart synes fortsättningsvis böra utredas med utgångspunkt från regeringskommitténs utredning.

Det beslöts, att — sedan dels visst ytterligare utredningsmaterial för bedömning av frågan om den ömsesidiga konkurrensen i de båda ländernas kustfart och dels den svenska utredningen avseende mest-gynnad-nations-avtalen föreläge — fortsatta överläggningar i ämnet skulle upptagas vid ett senare tillfälle.

För svensk del bör tilläggas, att det inom det svenska handelsdepartementet efter överläggningarna utarbetats en promemoria rörande ärende nr 7/1955, sett ur synpunkten av de svenska mest-gynnad-nations-avtalen, samt att promemorian därefter överlämnats till det svenska utrikesdepartementet för granskning och yttrande.

Stockholm den 13 december 1955

Udsat sag
om organiseringen af det nordiske lovsamarbejde

(Sag nr. 7/1954) og juridisk udvalgs forslag nr. 5/1954 (Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. (744—50), 890—91, 1003. Behandling s. 70—71, 145—46).

Sag nr. 9/1955 (sag nr. 13/1955) og juridisk udvalgs forslag nr. 1/1955 (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 221, 257—67, 621—22, 684. Behandling s. 66, 81—86).

(Se også s. 584—585).

Udsat sag
om større enhed i de nordiske landes lovgivning
vedrørende arbejdsret

Sag nr. 73/1955 og det socialpolitiske udvalgs forslag nr. 6/1955. (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 524—25, 597—98, 684. Behandling s. 74, 105—06.)

INDHOLD

	side
Ændringsforslag om kvindeligt deltidsarbejde	283
Bilag 1 Rapport från arbetsrättsliga kommittén	284
1) Utlåtande rörande förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning	285
2) Utlåtande rörande gift kvinnas deltidsarbete	292
Bilag 2 Översikt över viss arbetsrättslig lagstiftning i de nordiska länderna	293
1) Uppsägningstid och skydd mot uppsägning	293
2) Skydd mot uppsägning i vissa fall	295
3) Bestämmelser rörande kollektivavtal och olovlig stridsåtgärd	298
4) Regler om straff- eller skadeståndsansvar	300
5) Förenings- och förhandlingsrätt	305
6) Om särskilda domstolar för arbetstvister	308
7) Om skiljedom i intressetvister	313
Bilag 3 Arbetsmarknadsorganisationernas yttranden	314
1) Danmark	314
2) Finland	317
3) Island	321
4) Norge	322
5) Sverige	324

Ændringsforslag om kvindeligt deltidsarbejde

(forelagt af Anna Sjöström-Bengtsson)

I anslutning till sak A 4/1956 om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning anhåller jag om att få upptaga spørgsmålet om kvinnligt deltidsarbejde. Till den vid rådets tredje session tillsatta kommittén har rådets presidium redan tidigare överlämnat en fråna Nordens husmodersförbund till rådet ingiven framställning om att frågan om kvinnligt deltidsarbejde måtte uppföras på rådets arbetsprogram.

I samtliga nordiska länder har den fulla sysselsättningsens politik aktualiserat frågan om särskilt den gifta kvinnans möjligheter till insatser på olika delar av arbetsmarknaden. Frågan har aktualitet i samtliga nordiska länder. I den debatt, som förts kring detta spørgsmål, har framförts olika synpunkter och forslag till åtgärder för att underlätta för gifta kvinnor att göra en insats även utanför hemmet. Särskilt interesse tilldraga sig sådana forslag, som syfta till att underlätta möjligheterna för gifta kvinnor att få deltidsarbejde. Otvivelaktigt skulle det vara synnerligen värdefullt om de erfarenheter, som på detta område gjorts i de nordiska länderna, kunde sammanställas. Ett sådant material kunde därefter bilda grunden för fortsatta undersökningar rörande de samfällida åtgärder, som bl. a. med hänsyn till den gemensamma nordiska arbetsmarknaden kunna ifrågakomma på det arbetsrättsliga och andra områden för att främja kvinnligt deltidsarbejde.

Av angivna skäl hemställer jag,

att rådet måtte rekommendera regeringarna att upptaga de med kvinnligt deltidsarbejde sammanhängande spørgsmålen till gemensamma undersökningar.

København, den 27. januar 1956.

Anna Sjöström-Bengtsson.

[Arbejdsretskomiteens udtalelse om forslaget, se side 292).

*BILAG 1***Rapport****till Nordiska rådet från arbetsrättsliga kommittén angående
förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning m. m.**

Nordiska rådet tillsatte vid sin tredje session i Stockholm år 1955 en särskild kommitté med uppgift att förbereda den fortsatta behandlingen i rådet av frågan om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning, varvid kommittén främst borde inhämta och söka klargöra de synpunkter, som arbetsmarknadens organisationer inom länderna kunde ha på frågan.

Till ledamöter i kommittén utsåg rådet följande medlemmar av socialpolitiska utskottet, nämligen Gísli Jónsson, Island, Kai Lindberg, Danmark, Axel Strand, Sverige, och Erling Wikborg, Norge.

Vid sammanträde i Reykjavik den 3—5 augusti 1955 beslöt rådets presidium att till kommittén överlämna en skrivelse från Nordens Husmodersförbund angående gift kvinnas deltidsarbete med uppdrag att närmare undersöka, huruvida förutsättningar för vidtagande av gemensamma åtgärder förelåge beträffande detta spörsmål.

Sedan kommittén gjort en sammanställning av viss arbetsrättslig lagstiftning i de nordiska länderna i anslutning till det norska regeringsförslaget, beslöt den vid sammanträde i Stockholm den 17—18 november 1955 att översända sammanställningen för yttrande till de centrala arbetsmarknadsorganisationerna i de olika länderna.

Yttranden ha inkommit från sexton organisationer. Vid ytterligare ett sammanträde i Köpenhamn den 28 januari 1956 har kommittén på grundval av dessa yttranden dryftat spörsmålet rörande denna saks fortsatta behandling och även handlagt frågan om gift kvinnas deltidsarbete.

Därvid har kommittén emellertid haft ändrad sammansättning. Sedan Kai Lindberg den 31 augusti 1955 utnämnts till minister för offentliga arbeten, har danska delegationen till ledamot i hans ställe valt Hans Rasmussen. Gísli Jónsson, Hans Rasmussen och Axel Strand ha anmält tillfälligt förhinder till sammanträdet den 28 januari, och till deras ersättare i kommittén den dagen ha respektive länders delegationer utsett Lárus Jóhannesson, Per Hækkerup och Edgar Sjødahl. Vid kommitténs sammanträden har därjämte närvarit regeringsrådet A. Vehilä,

Finland. Sekreterare i kommittén har varit byråchefen Sven-Hugo Ryman, Sverige.

Kommittén får härmed överlämna — förutom sammanställningen och arbetsmarknadsorganisationernas yttranden — sina utlåtanden i de båda frågorna.

Köpenhamn den 28 januari 1956

E. Wikborg
ordförande.

P. Hækkerup

Lárus Jóhannesson

E. Sjødahl

S.-H. Ryman.

Utlåtande rörande förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning

Arbetsmarknadsorganisationernas ståndpunkt.

Flertalet av tillfrågade organisationer ställer sig i princip positiv till tanken på att man söker få till stånd en förenhetligad lagstiftning på arbetsrättens område. Lantarbetsgivarnas Förbund i Finland anser sålunda, att en enhetlig lagstiftning är av nöden. Islands Arbejdsgiverforbund uppmanar kommittén att fortsätta det i riktning mot en revision och koordination av lagstiftningen redan påbörjade arbetet, och även Islands Landsorganisation finner det önskvärt, att lagstiftningen i största möjliga utsträckning göres enhetlig, ehuru landsorganisationen framhåller, att saken har mindre aktualitet för Island.

Övriga organisationer, som finna ett förenhetligande av lagstiftningen önskvärt, framhålla emellertid vilka svårigheter som här föreligga.

Några organisationer påpeka, att den nuvarande lagstiftningen på arbetsrättens område inom de olika länderna icke allena kan ge en klar bild av rättsläget utan att man därjämte och kanske främst måste beakta innehållet i förekommande kollektiva överenskommelse jämte rättspraxis. I denna riktning uttala sig Dansk Arbejdsgiver Forening, De samvirkende Fagforbund och Norsk Arbejdsgiverforening. Arbetsgivarforeningarna i Danmark och Norge ställa sig över huvud taget tveksamma till möjligheterna att få till stånd en gemensam lagstiftning. De samvirkende Fagforbund tillstyrker för sin del, att man söker få till stånd likartade regler, om detta befinnes vara möjligt, och att man därvid söker klarlägga vilka regler som finnas mellan huvudorganisationerna.

Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund framhåller, att skiljaktigheterna på området äro så stora, att ett plötsligt eller till och med i snabb takt genomfört förenhetligande av lagstiftningen skulle förorsaka rätt stora svårigheter och ett alltför stort ingrepp i rådande förhållanden.

Enligt Centralförbundets mening är ett snabbt förenhetligande knappast något eftersträvanvärt mål, och förbundet finner det icke vara önskvärt, att Nordiska rådet motionerar om en uniformering av lagstiftningen inom särskilda branscher. Centralförbundet anser, att man bör eftersträva en naturlig utveckling mot förenhetligande och att Nordiska rådet skulle kunna effektivt bidra till att leda utvecklingen emot större enhetlighet genom en allmän rekommendation om att förestående reformer av arbetslagstiftningen inom de olika länderna icke böra få leda till en utvidgning av skiljaktigheterna utan att man därvid i stället skall söka få till stånd ett närmande.

I samma riktning som Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund uttala sig flera andra organisationer. Finlands Fackföreningars Centralförbund finner sålunda, att lagstiftningen kan förenhetligas så långt det är möjligt med hänsyn till varje lands lokala förhållanden och nu gällande lagstiftning, varvid avgörandet i varje särskilt fall bör träffas på basis av lagstiftningen i det land där utvecklingen nått längst. Centralförbundet för intellektuellt arbete i Finland betraktar en samordning av den nordiska arbetslagstiftningen rent principiellt sett som en positiv tanke, förutsatt att samordningen i praktiken förverkligas på ett för löntagargrupperna tillfredsställande sätt. Centralförbundet framhåller dock, att faran för att samordningen blir självändamål icke får underskattas. Svenska Arbetsgivareföreningen finner det vara riktigt, att man vid en framtida lagstiftning på arbetsrättens område följer en så långt som möjligt gemensam nordisk linje och sålunda strävar efter större enhetlighet, men det kan enligt arbetsgivareföreningens mening icke vara rimligt att enbart för enhetlighetens skull tillgripa lagstiftningsåtgärder i frågor, som lösts genom frivilliga överenskommelser. Landsorganisationen i Sverige uttalar sin i princip positiva inställning till tanken på en enhetlig lagstiftning under hänvisning till att den ligger i linje icke endast med den nordiska samverkan, som sedan länge etablerats inom andra rättsområden och där avsatt betydelsefulla resultat, utan också med en politik, som inom arbets- och socialrättens område sedan snart fyra årtionden bedrivits inom Internationella arbetsorganisationen. Landsorganisationen framhåller emellertid, att förenhetligandet icke är något självändamål och att det varken bör eller behöver utsträckas utöver områden, där en enhetlig lagreglering är påkallad av praktiska skäl. Tjänstemännens Centralorganisation i Sverige finner en gemensam lagstiftning vara önskvärd men framhåller samtidigt, att det i Sverige på vissa delar av arbetsrättens område icke torde finnas något större intresse för lagstiftning över huvud taget. Enligt centralorganisationens mening böra vid försöken till lagstiftningens förenhetligande olika specialproblem kunna upptagas till särskild behandling.

Några organisationer ställa sig mer eller mindre tveksamma till möjligheterna att få en gemensam lagstiftning till stånd på arbetsrättens område. Denna ståndpunkt företrädes, såsom ovan redan antytts, av Dansk Arbejdsgiver Forening och Norsk Arbejdsgiverforening. Dansk Arbejdsgiver Forening hänvisar härvidlag till de stora skiljaktigheterna mellan rättsordningarna i de olika länderna och

uttalar som sin uppfattning, att en kodifikation av gällande regler icke torde kunna genomföras utan att det samarbete, som hittills har förekommit mellan arbetsmarknadens organisationer till fromma för ordnade förhållanden på området, på ett beklagligt sätt kommer att förringas. Norsk Arbeidsgiverforening vill ifrågasätta, huruvida det innebär någon egentlig fördel att ersätta frivilliga avtal med lagstiftning i de länder och på de områden där man hittills har föredragit avtalsvägen. Arbeidernes faglige Landsorganisasjon i Norge anser sig på sakens nuvarande ståndpunkt icke kunna taga bestämd ställning till frågan under hänvisning till att vissa viktiga lagar på arbetsrättens område i Norge för närvarande äro föremål för revision. Landsorganisationen ifrågasätter lämpligheten av att det vidare arbetet med saken inom Nordiska rådet får anstå i avbidan på revisionens resultat. Den norske Ingenjörforening finner visserligen en gemensam nordisk arbetsrättslagstiftning vara en naturlig följd av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden men anser sig icke kunna överblicka, huruvida det är mödan värt att arbeta vidare på den inslagna vägen.

Flera organisationer framhålla vikten av att de beredas tillfälle att få göra sitt inflytande gällande vid sakens fortsatta behandling. De samvirkende Fagforbund i Danmark anser sålunda frågan så avgjort utgöra ett intresseområde för arbetsmarknadens huvudorganisationer, att dessa icke blott böra få tillfälle att framdeles uttala sig utan även böra representeras vid Nordiska rådets diskussioner, om rådet skulle besluta att arbeta vidare med saken. Islands Landsorganisation framhåller, att om Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att tillsätta en gemensam nordisk kommitté för lagstiftningens förenhetligande det är nödvändigt att Islands landsorganisation liksom övriga länders landsorganisationer får en representant i kommittén. Norsk Arbeidsgiverforening förklarar det utgöra ett nödvändigt villkor för lagstiftningens förenhetligande att arbetet bedrivs i mycket intim kontakt med de stora partsorganisationerna, och även Svenska Arbetsgivareföreningen är inne på samma linje, då den understryker betydelsen av att Nordiska rådet håller fortsatt kontakt med arbetsmarknadens organisationer vid sakens behandling.

I anslutning till lagstiftningsöversikten uttalar sig flertalet organisationer rörande möjligheterna att få till stånd en gemensam lagstiftning på ett eller flera begränsade områden. Eftersom kommittén särskilt understrukit önskemålet att få del av organisationernas synpunkter härvidlag i fråga om det enskilda arbetsavtalet, redovisas till en början deras ståndpunkter till saken beträffande de avsnitt i översikten, som behandla reglerna om skydd mot uppsägning samt om straff- eller skadeståndsansvar för brott mot enskilt arbetsavtal.

Dansk Arbejdsgiver Forening framhåller, att reglerna i Danmark rörande uppsägning av enskilt arbetsavtal vila på konkreta rättsavgöranden och att det därför är mycket vanskligt att kodifera dem i lag. De samvirkende Fagforbund i Danmark anser det kunna diskuteras, huruvida ett förenhetligande på detta fält bör komma till stånd genom lagstiftning eller genom exempelvis en ändring av

bestämmelserna i den danska arbetsmarknadens huvudavtal, septemberförlikningen år 1899; förbundet ser dock mycket gärna, att spørgsmålet dryftas på nordisk basis. Affärsarbetsgivarnas Centralförbund i Finland hyser den åsikten, att det för Finlands vidkommande knappast kan påvisas något behov av gemensam lagstiftning rörande uppsägning av arbetsavtal men att de i översikten upptagna specialstadgandena i ämnet i fall av behov kunna lagstiftningsvägen utsträckas till nya fall utan en allmän begränsning av avtalsfriheten i detta avseende. Enligt en uppfattning, som omfattas av Lantarbetsgivarnas Förbund i Finland, är det nödvändigt att det rättsliga förhållandet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren i lag fastställs och klarlägges i de fall, där löntagaren exempelvis under en arbetsinställelse bryter sitt personliga avtal med arbetsgivaren. Finlands Fackföreningars Centralförbund anser det vara särskilt viktigt att få till stånd en enhetlig reglering i syfte att skydda arbetstagaren mot uppsägning i de fall, då han är frånvarande från arbetet under en förhållandevis kort tid på grund av sjukdom eller till följd av olycksfall. Detsamma gäller enligt centralförbundets mening, då en kvinnlig arbetare är frånvarande från arbetet på grund av graviditet och förlossning. Förbundet framhåller även önskvärdheten att man överväger möjligheten att föreskriva en obligatorisk ömsesidig uppsägningstid vid sådana fabriker och produktionsinrättningar, där arbete av visst slag utförs regelbundet. Arbeidernes faglige Landsorganisasjon i Norge antager, att Nordiska rådet före sakens fortsatta behandling måste avvakta resultatet av den i Norge pågående revisionen av uppsägningsbestämmelserna i arbeidervernloven och straffbestämmelserna i arbeider-tvistloven, medan Den norske Ingeniørförening finner det kunna vara av intresse för akademiska organisationer att reglerna om själva arbetsavtalet bli till viss grad likartade, särskilt om man därigenom kan uppnå större trygghet inom vissa yrken för arbetstagare i överordnad ställning. Svenska Arbetsgivareföreningen framhåller, att en lagstiftning rörande uppsägning av enskilt arbetsavtal skulle bryta sönder den frivilliga ordning, som arbetsmarknadens parter byggt upp, och därmed även strida mot de regler som hittills följts med avseende å dessa parters rätt att utan inblandning av statsmakterna reglera viktiga frågor av gemensamt intresse. I fråga om spørgsmålen rörande skadestånd vid brott mot enskilt arbetsavtal föreligger enligt arbetsgivareföreningens mening icke något problem av den storleksordning och den art att lagstiftning är av behovet påkallad. Landsorganisationen i Sverige anser, att förenhetligandet av lagstiftningen — i varje fall i första etappen — bör inriktas på den rättsliga regleringen av det enskilda arbetsavtalet. Det är sålunda helt i överensstämmelse med landsorganisationens uppfattning — framhåller denna organisation — då kommittén placerat detta avtal såsom den främsta punkten på programmet för den ifrågasatta lagstiftningssamverkan. Landsorganisationen anser sig emellertid icke kunna medverka till en samfällad lagstiftning på området, om denna kommer att bygga på en kategoriklyvning, och vad särskilt frågan om lagstadgad uppsägningstid beträffar finns enligt landsorganisationens mening icke anledning för Sverige, som saknar lagreglering på

området, att medverka till en internordisk lagstiftning. Däremot anser landsorganisationen en samfällad reglering vara välbetänkt beträffande uppsägningsförbuden vid fall av arbetstagares värnpliktstjänstgöring, giftermål, havandeskap och sjukdom. Detta är enligt landsorganisationens mening i själva verket det av översikten omfattade område, där en enhetlig reglering synes vara mest motiverad och lättast genomförbar. Detsamma anser landsorganisationen gälla anställningsskyddet för fackliga förtroendemän, vilket lämpligen bör utformas såsom ett skydd mot föreningsrättskränkning, och landsorganisationen finner även skyddet mot vräkning vid arbetskonflikt vara ägnat att behandlas i detta sammanhang. Vad påföljderna av brott mot enskilt arbetsavtal beträffar vill landsorganisationen bestämt understryka sin mening, att de principiellt böra vara av civilrättslig karaktär och alltså utgöras av skadestånd, och landsorganisationen kan icke biträda en lagreglering, som skulle innebära kriminalisering av överträdelse av tjänsteavtal. Tjänstemännens Centralorganisation i Sverige finner frågan om skydd mot uppsägning i allmänhet ur tjänstemannasynpunkt vara för tidigt väckt för att kunna upptagas till laglig reglering, medan organisationen däremot anser speciallagarna på området mycket väl lämpa sig för gemensam nordisk lagstiftning.

I fråga om lagbestämmelserna angående kollektivavtal framhåller Affärsarbetsgivarnas Centralförbund i Finland, att de ändringar av dessa som kunna vara aktuella för Finlands vidkommande icke påkalla gemensam nordisk lagstiftning. Landsorganisationen i Sverige, som erinrar om att den kollektiva arbetsrätten avser rättsförhållandet mellan arbetsgivarna och arbetstagarnas organisationer respektive förhållandet mellan staten och arbetsmarknadens sammanslutningar, anser det knappast finnas något praktiskt skäl för ett förenhetligande av ländernas hithörande lagregler. Landsorganisationen motsätter sig dock icke, att den kollektiva arbetsrättslagstiftningen uniformeras, men frågan är enligt organisationens mening icke av den angelägenhetsgrad att den bör upptagas till internordiskt övervägande i första etappen. Angående reglerna om påföljder av brott mot kollektivavtal och av olovlig stridsåtgärd tager landsorganisationen liksom i fråga om påföljder av brott mot enskilt tjänsteavtal bestämt avstånd från en reglering, som innebär kriminalisering av här aktuella överträdelser.

De samvirkande Fagforbund i Danmark finner visserligen att det i Danmark icke inträffat någon situation, som aktualiserat frågan om laglig reglering av bestämmelser på förenings- och förhandlingsrättens område utöver vad som härvidlag stadgas i grundloven, men förbundet vill likväl lämna öppet, huruvida man bör söka få till stånd en samfällad lagstiftning på området. Förbundet skulle vilja få klarlagt räckvidden härvidlag av det danska folketingets ratificering av Den Internationella Arbetsorganisationens konventioner om föreningsrätt och förhandlingsrätt nr 87 och 98. Affärsarbetsgivarnas Centralförbund i Finland framhåller, att förhandlingsrätten i Finland anses till den grad naturlig, att lagstiftningsåtgärder till dess betryggande ej behövas. Föreningsrätten konsta-

terar förbundet tillhöra finska medborgares i grundlag tillförsäkrade allmänna rättigheter och vara även beträffande här ifrågavarande föreningar okränkbar. Landsorganisationen i Sverige finner, att man med fördel bör kunna förenhetliga reglerna om föreningsrätt men att något motsvarande intresse icke torde föreligga i fråga om förhandlingslagstiftningen. Tjänstemännens Centralorganisation i Sverige anser skyddet för förenings- och förhandlingsrätt utgöra ett område, som lämpar sig för gemensam lagstiftning.

Domstolsfrågan beröres närmare endast av Landsorganisationen i Sverige, som anser, att något praktiskt behov av en enhetlig reglering knappast föreligger.

Även frågan om skiljedom i intressetvister behandlas närmare endast av Landsorganisationen i Sverige. Landsorganisationen framhåller, att den alltid motsatt sig lagstiftning om obligatoriskt skiljedomsförfarande eller om annan tvångsreglering av arbetstvister. Enligt landsorganisationens bestämda mening bör det vara uteslutet, att man från svensk sida skulle medverka till en internordisk reglering av här i frågavarande slag.

Slutligen riktar Tjänstemännens Centralorganisation i Sverige uppmärksamheten på några områden, där den anser behov av förenhetligad lagstiftning föreligga men vilka ej upptagits i översikten. Sådan lagstiftning finner organisationen lämplig i fråga om rätten till arbetstgares uppfinningar och konkurrensklausuler.

Kommitténs yttrande

Även om det övervägande flertalet av de tillfrågade organisationerna ställer sig i princip positiv till tanken på ett förenhetligande av den lagstiftning varom här är fråga, anse organisationerna emellertid, att betydande svårigheter föreligga då det gäller att söka få ett sådant förenhetligande till stånd. Främst träder härvidlag i förgrunden, att rättsförhållandena på förevarande område i de flesta länder huvudsakligen regleras av frivilliga överenskommelser mellan parterna — ofta kollektiva — och således endast i begränsad omfattning av lagstiftning. Denna omständighet bör enligt kommitténs mening väl ej principiellt sett lägga hinder i vägen för en samfällad nordisk lagstiftning. Möjligheterna att få en sådan till stånd te sig naturligtvis större, om denna skulle så utformas, att den icke beskure parternas avtalsfrihet utan skulle lända till efterrättelse endast då avtal saknades. Däremot ställer sig saken tydligen annorlunda, om det skulle bli fråga om tvingande lagbestämmelser. För att samfällad lagstiftning över huvud taget skall kunna övervägas bör det emellertid enligt kommitténs uppfattning kunna påvisas ett klart behov därav. Det finns följaktligen anledning att understryka uttalandet från några organisationer, att en samfällad lagstiftning icke får bli något självändamål.

Härtill kommer, att ländernas rättsordningar på detta område förete betydande skiljaktigheter, sammanhängande främst med olika traditioner och utvecklings-

linjer. Man får därför icke förbise, att även en till ett visst rättsområde begränsad, gemensam lagstiftning för ett lands vidkommande kan innebära ett fundamentalt ingrepp i dess rättsordning.

Vad först beträffar den kollektiva arbetsrätten ställa sig flera organisationer synnerligen tveksamma till huruvida något skulle vara att vinna med gemensam lagstiftning på de områden, där lagstiftning över huvud taget kan tänkas komma i fråga. Kommittén delar denna uppfattning och anser i vart fall tiden icke nu vara mogen för samfällda lagstiftningsåtgärder rörande hithörande spörsmål.

I fråga om det enskilda arbetsavtalet torde visst behov föreligga av gemensam lagstiftning, och detta behov får anses ha blivit mera framträdande i och med tillkomsten av en gemensam nordisk arbetsmarknad. Svårigheterna att få en sådan lagstiftning till stånd äro emellertid betydande även här. Flera länder sakna sålunda allmän lagstiftning rörande det enskilda arbetsavtalet, vars innehåll i stället där i stor utsträckning bestämmas av kollektiva överenskommelser. Icke minst denna omständighet gör att man måste hysa samma tvekan till nyttan av en gemensam lagstiftning rörande det enskilda arbetsavtalet som till nyttan av en sådan lagstiftning i fråga om den kollektiva arbetsrätten.

Några organisationer ha funnit en enhetlig reglering motiverad och genomförbar beträffande den lagstiftning i vissa länder, som stadgar uppsägningsförbud vid fall av arbetstagares värnpliktstjänstgöring, giftermål, havandeskap och sjukdom. I fråga om värnpliktstjänstgöringen må framhållas, att lagbestämmelser, som syfta till skydd mot uppsägning till följd av sådan tjänstgöring, i allmänhet icke få någon aktualitet för arbetstagarna då de vistas i annat nordiskt land än hemlandet. Vad havandeskap beträffar vill kommittén erinra om att ILO-konventionen nr 103 rörande moderskapsskydd upptager bestämmelser om skydd mot uppsägning under viss tid i anslutning till havandeskap och födsel och att frågan om ratifikation av bl. a. denna konvention är avsedd att behandlas inom den nordiska socialpolitiska kommittén.

Av det anförda torde följa, att frågan om ett förenhetligande av den lagstiftning, som varit föremål för den arbetsrättsliga kommitténs översyn, måste behandlas med största varsamhet. Behovet av samfällad lagstiftning torde icke för närvarande i allmänhet vara så framträdande, att det kan anses uppväga både de invändningar av principiell natur, som på flera områden kunna riktas mot ett förenhetligande, och de svårigheter, som på dessa och andra områden möta, då det gäller att söka få en gemensam lagstiftning till stånd. Denna ståndpunkt behöver dock enligt kommitténs mening icke leda till att man uppger önskemålet om att få lagbestämmelserna på arbetsrättens område i största möjliga utsträckning lika inom de nordiska länderna. Nordiska rådet synes bäst kunna medverka till större enhetlighet på de områden, varom här är fråga, genom ett allmänt uttalande, att de nordiska länderna inför förestående reformer av lagstiftningen böra söka tillvarata möjligheterna att utjämna förekommande skiljaktigheter. Det må i detta sammanhang erinras om att vissa betydelsefulla delar av den

arbetsrättsliga lagstiftningen för närvarande äro föremål för revision i några länder.

Utlåtande rörande gift kvinnas deltidarbete

I sin skrivelse till Nordiska rådet har Nordens husmodersförbund framhållit det stora behov som föreligger av ökade möjligheter till deltidarbete för kvinnor.

Det av husmodersförbundet väckta spörsmålet är icke av direkt rättslig natur. Det är sålunda icke här så mycket fråga om att söka få till stånd gemensamma lag- eller avtalsbestämmelser, utan saken gäller fastmera att söka finna lämpliga praktiska utvägar i syfte att bana vägen för bättre möjligheter för gifta kvinnor till deltidarbete. Ehuru frågan otvivelaktigt är av stor betydelse, har den av anförda skäl icke kunnat bli föremål för kommitténs bedömande i samband med dess behandling av ärendet rörande den arbetsrättsliga lagstiftningens förenhetligande. Kommittén har ej heller ansett sig vara i stånd att på detta särskilda område skaffa fram erforderligt material som kan vara ägnat att belysa de olika ländernas inställning till frågan. I sistnämnda hänseende har emellertid till rådets innevarande session väckts ett ändringsförslag, och kommittén anser för sin del att saken lämpligen bör bli föremål för sådana gemensamma undersökningar varom hemställas i förslaget.

BILAG 2

Översikt över viss arbetsrättslig lagstiftning i de nordiska länderna (Sammanställd av Nordiska rådets arbetsrättsliga kommitté i november 1955)

1. Lagbestämmelser rörande uppsägningstid och skydd mot uppsägning.

(Offentliga tjänstemän och sjömän här undantagna).

Danmark.

I Danmark saknas generella lagbestämmelser rörande skydd mot uppsägning.

I *lovbekendtgørelsen den 16 juni 1941 om retsforholdet mellem husbond og medhjælper*, som reglerar rättsförhållandet för „piger og karle på landet samt husassistenter“ men blott gäller då tjänsteavtalet ingåtts på en månad eller längre tid, finnas föreskrifter om uppsägning. Tjänsteförhållandets varaktighet bestämmes av parterna; för medhjälpare under 18 år kan avtalet dock icke giltigt ingås för längre tid än ett år. Om avtalet ingåtts på en månad, fortsätter tjänsteförhållandet mellan parterna jämlikt § 5 intill dess det från endera sidan uppsäges senast den 15 i en månad till frånträdande den 1 i följande månad. Är avtalet slutet på längre tid, upphör tjänsteförhållandet enligt sistnämnda paragraf vid utgången av den avtalade tiden, såframt ny överenskommelse om tjänsteförhållandets fortsättande icke träffats. En ogift kvinnlig medhjälpare, som ämnar ingå äktenskap, är i det senare fallet berättigad uppsäga avtalet senast den 15 i en månad till upphörande den 1 i följande månad. I § 16 upptagas bestämmelser om rätt för vardera parten att uppsäga avtalet till följd av medhjälparens sjukdom. I § 21 stadgas om tjänsteförhållandets fortsättande i anledning av husbondens frånfälle eller konkurs. Om rätt för parterna att uppsäga avtalet utan föregående uppsägning ges föreskrifter i §§ 26, 27, 29 och 30.

Även i *loven den 9 juni 1948 om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer* finnas bestämmelser om uppsägning. Huvudbestämmelsen återfinnes i § 2 andra stycket, enligt vilken uppsägningstiden vid uppsägning från arbetsgivarsidan utgör en månad de första 6 månaderna efter anställningens början och tre månader efter 6 månaders anställning. Uppsägningstiden förlänges med en månad för vart tredje anställningsår, dock högst till sex månader. Frånträdande skall ske vid månadsskifte. Vid uppsägning från funktionärs sida utgör uppsägningstiden en månad, dock kan vid skriftligt kontrakt denna tid på visst villkor förlängas.

I *loven den 7 maj 1937 om lærlingeforholdet* finnas likaledes olika regler om uppsägning. Bortsett från de första 6 månaderna av lärlingstiden, som betraktas som en ömsesidig prøvotid, då uppsägning kan ske fritt från bägge sidor, kan

lärlingsavtalet blott hävas av arbetsgivaren eller lärlingen under mycket stränga i 16—18 §§ i lagen fastställda villkor.

Finland.

Allmänna bestämmelser om uppsägning finnas i *lagen om arbetsavtal den 1 juni 1922*.

Lagen avser avtal, varigenom den ena parten, arbetaren, förbinder sig att åt den andra, arbetsgivaren, under dennes ledning och uppsikt utföra arbete emot ersättning. Enligt 6 § är uppsägningstiden högst sex månader, och den skall å ömse sidor vara lika. Har längre uppsägningstid avtalats, är den dock endast sex månader, och har olika uppsägningstid avtalats skall den kortare gälla för vardera parten. Enligt 27 § upphör arbetsavtal, som gäller till vidare, efter verkställd uppsägning, ifall icke annorlunda avtalats. Är ej särskild uppsägningstid avtalad bör såsom sådan anses tiden mellan tvenne lönebetalningar. Äga regelbundna lönebetalningar icke rum, är uppsägningstiden fjorton dagar. 30 § innehåller bestämmelser i vilka fall arbetare är berättigad att omedelbart häva arbetsavtal utan avseende å avtalad uppsägningstid, och motsvarande bestämmelser rörande arbetsgivares rätt att omedelbart häva avtalet finnas i 31 §.

Även i *hembiträdeslagen den 7 januari 1949* finnas bestämmelser om uppsägning. Vid sidan av föreskrifterna i lagen om arbetsavtal gälla härvidlag särskilda bestämmelser, och dessa återfinnas i 4 § hembiträdeslagen. Har arbetsavtalet icke ingåtts för bestämd tid, gäller det tills vidare, och arbetsgivaren och hembiträdet böra iakttaga en uppsägningstid av fjorton dagar.

Norge.

Bestämmelser finnas dels i *loven den 19 juni 1936 om arbeidervern* dels i *midlertidig lov den 3 december 1948 om arbeidsvilkår for hushjelp* dels i *mellombels lov den 3 december 1948 om arbeidsvilkår for arbeidrarar i jordbruket*, dels i *loven den 30 juni 1916 om kommisjon, handelsagentur og handelsreisende*, dels i *loven den 14 juli 1950 om lærlinger i håndverk, industri, handel og kontorarbeid*.

Loven om arbeidervern gäller varje verksamhet, vari arbetare sysselsättes eller vari användes mekanisk drivkraft över en hästkraft. Med arbetare förstås envar som utanför sitt hem utför arbete i annans tjänst. Undantagna äro emellertid sjöfart och fiske, luftfart, jordbruk samt offentlig förvaltning. Huvudbestämmelsen om uppsägning återfinnes i 33 § 1 mom., enligt vilken uppsägning må äga rum, såvida icke annat avtalats skriftligen eller fastställt i reglemente

a) för arbetare med tim-, dag-, vecko- eller ackordslön med minst 14 dagars varsel,

b) för arbetare med månads- eller årslön till slutet av en kalendermånad med minst en månads varsel.

Enligt 2 mom. må en arbetare, som efter att ha fyllt 25 år haft anställning i

samma företag under minst 5 år, icke uppsägas med kortare varsel än en månad till slutet av en kalendermånad. Uppsägningsfristen skall vara ömsesidig men gäller icke uppsägning enligt loven den 5 maj 1927 om arbetstvister.

Enligt 3 mom. a) kan en arbetare, som blir uppsagd efter minst 3 års sammanhängande anställning sedan han fyllt 21 år, kräva ersättning av arbetsgivaren om uppsägningen icke har saklig grund i arbetsgivarens, arbetarens eller verksamhetens förhållanden utan helt sammanhänger med ovidkommande omständigheter. Skadeståndet är maximerat till lönen för ett halvt år.

I *loven om arbetsvilkår för hushjälper*, som gäller tills vidare, dock längst till och med den 31 december 1956, finnas bestämmelser om uppsägningstid i § 3. Uppsägningstiden är 14 dagar, om icke annat avtalats skriftligen. Den skall dock vara minst en månad för hushjälper, som haft sammanhängande anställning hos samma arbetsgivare i minst 5 år, och minst 3 månader om sådan anställning varat i minst 10 år. Paragrafen innehåller även föreskrifter rörande skydd mot uppsägning till följd av sjukdom eller havandeskap.

I *loven om arbetsvilkår för arbetare i jordbruket*, som erhållit förlängd giltighet till och med den 31 december 1956, återfinnas bestämmelser om uppsägning i § 10. Om icke annat avtalats skriftligen, kan uppsägning ske

a) för arbetare med tim-, dag-, vecko- eller ackordslön med minst 14 dagars varsel,

b) för arbetare med månads- eller årslön med minst 2 månaders varsel.

Slutligen finnas uppsägningsbestämmelser dels i §§ 86 och 93 *loven om kommission, handelsagentur och handelsreisende*, dels i kap. 4 *loven om läringer i händverk, industri, handel och kontorarbeid*.

Sverige.

I Sverige saknas generella lagbestämmelser om skydd mot uppsägning.

I *hembiträdeslagen den 30 juni 1944* finnas bestämmelser om uppsägningstid i 5 §. Om avtalstiden ej är bestämd, skall uppsägningstiden vara 14 dagar. Föreskrifter om uppsägning till följd av sjukdom och om rätt att omedelbart uppsäga avtalet äro intagna i 14—16 §§.

Dessutom finns föreskrift om uppsägningstid för handelsresande i 86 § *lagen den 18 april 1914 om kommission, handelsagentur och handelsresande*.

2. Lagbestämmelser rörande skydd mot uppsägning i vissa fall.

Danmark.

Enligt § 6 *loven den 9 juni 1948 om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer* kan en funktionär (handels- och kontorsbiträden, olika slag av assistenter och arbetsledare) icke avskedas på grund av värnpliktsinkallelse, men han kan uppsägas med iakttagande av gällande uppsägningsfrist. Funktionären saknar rätt till lön under inkallelse till första tjänstgöring, men under senare inkallelse-

perioder är arbetsgivaren pliktig att betala honom lön för den månad, varunder inkallelse sker, jämte påföljande månad. Efter det funktionären inkallats till andra tjänstgöring eller senare tjänstgöring har han rätt att återinträda i sin tjänst med oförändrad anciennitet.

Enligt § 7 *samma lag* berättigar en funktionärs ingående av äktenskap icke arbetsgivaren till att avskeda honom eller henne utan iakttagande av gällande uppsägningstid. En kvinnlig funktionär är pliktig att underrätta om graviditeten senast 3 månader före den väntade nedkomsten. Underlåtenhet härvidlag berättigar arbetsgivaren att avskeda henne utan varsel från det hon blivit arbetsoförmögen, medan hon i motsatt fall blott kan uppsägas med sedvanligt varsel. Uppsäges den kvinnliga funktionären, har hon rätt till full lön intill frånträdan av tjänsten. Under havandeskapet har en kvinnlig funktionär, som ej uppsäges, rätt till halv lön under tid hon icke är i stånd till arbete, dock längst 3 månader före och en månad efter nedkomsten.

I 5 § *samma lag* ges också föreskrifter rörande skydd mot avskedande av funktionär på grund av sjukdom.

Finland.

Enligt 48 § *värnpliktslagen den 15 september 1950* må arbetsgivare icke på grund av tjänsten avbryta till tjänst inkallads tjänste- eller arbetsförhållande, förutom i fall vilka i förordning närmare bestämmas. I *förordningen den 26 januari 1951 angående tillämpning av värnpliktslagen*, 104 §, stadgas, att i aktiv tjänst inkallad värnpliktigs arbetsförhållande, där det är privaträttsligt, får avbrytas i följande fall:

- 1) den värnpliktiges arbetsförhållande har före inträdet i tjänst varat högst tre månader;
- 2) arbetsgivaren har högst tio arbetstagare i stadigvarande arbete;
- 3) arbetsgivaren har upphört med det i arbetsavtalet avsedda arbetet eller minskat antalet arbetare i sådant arbete till hälften eller mindre;
- 4) den tid, för vilken arbetsavtalet ingåtts med den värnpliktige, har utgått.

Enligt 30 § andra stycket *lagen om arbetsavtal den 1 juni 1922* äger arbetsgivare icke rätt att häva arbetsavtal med kvinnlig arbetare under den tid hon uteblir från arbetet med stöd av i arbetarskyddssyfte utfärdade lagbestämmelser angående barnaföderskor.

Enligt 9 § *lagen den 4 mars 1927 angående yrkesinspektionen* kunna arbetarna å lagen underlydande arbetsplats inom sig utse en gemensam förtroendeman att företräda dem vid inspektionstillfällen ävensom annars i sådana fall, där arbetare enligt lag tillkommer rätt att i avseende å kännedom eller för utlåtande få del av någon arbetsförhållandena vid företaget rörande handling. Sålunda utsedd förtroendeman må, enligt uttryckligt stadgande i 3 mom. sagda paragraf, icke för sådant uppdrags skull från arbetet skiljas.

Enligt 5 § 3 mom. *lagen den 30 december 1949 om produktionskommittéer* får medlem eller ersättare i produktionskommitté icke uppsägas eller eljest avskedas

utan synnerligen giltig orsak, som ofördröjligen bör bringas till produktionskommitténs kännedom. Arbetsgivaren är skyldig att lämna den medlem eller ersättare i produktionskommittén, som skall uppsägas, förhandsmeddelande därom minst fyra veckor före den dag arbetsförhållandet avslutas, förutom då arbetsgivaren häver arbetsavtalet med stöd av 31 § lagen om arbetsavtal.

Island.

Enligt 11 § *lagen den 11 juni 1938 om fackföreningar och arbetskonflikter* må fackförenings ombudsman icke på grund av sitt arbete som ombudsman avskedas av arbetsgivare eller den, som företräder honom. Ej heller må ombudsman trakasseras på grund av innehavet av förtroendeuppdrag för fackförenings räkning. Om arbetsgivare blir nödsakad nedbringa antalet anställda inom sitt företag, skall fackföreningens ombudsman som regel i sista hand avskedas.

Norge.

Enligt *lov den 29 mars 1940 om forbud mot at arbeidere blir berøvet sin stilling på grunn av inkalling til militærtjeneste m. v.* må arbetare, som efter fyllda 18 år har haft sammanhängande anställning i 3 månader, icke uppsägas eller annorledes avlägsnas från sin anställning på grund av inkallelse till militärtjänst eller liknande allmän värintjänst. Lagen gäller icke för sjömän och andra, som äro anställda på fartyg i utrikes fart vilka icke regelmässigt anlöpa norska hamnar. Påföljden för överträdelse av lagen är skadestånd.

Enligt § 25 *loven den 19 juni 1936 om arbeidervern* har kvinna, som väntar barn, rätt till sex veckors ledighet före nedkomsten. Därefter bör hon beviljas ledighet ytterligare sex veckor. Om hon blir sjuk till följd av havandeskapet eller födseln, har hon rätt till ytterligare sex veckors ledighet. Under de angivna tiderna är kvinnan skyddad mot uppsägning. Se även *loven om arbeidsvilkår for hushjelp* § 3 sid. 4 ovan.

Sverige.

Enligt *lagen den 14 oktober 1939 om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.* må icke någon på grund av tjänstgöring, som åligger honom enligt värnpliktslagen eller som han eljest jämlikt stadgande i lag är skyldig att utföra åt det allmänna, skiljas från anställning som han innehar. Detsamma gäller den som tillhör krigsmaktens reservpersonal eller som antagits såsom frivillig vid krigsmakten beträffande tjänstgöring som det på sådan grund åligger honom att fullgöra. Utan hinder av vad nu stadgats må emellertid arbetstagaren skiljas från sin anställning, om vid arbetsavtalets ingående överenskommits att anställningen skall upphöra vid värnpliktstjänstgöringens början samt tjänstgöringen är till tiden i lag bestämd och skall pågå mer än tre månader.

Enligt *lagen den 21 december 1945 om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap m. m.* må arbetstagare ej skiljas från

sin anställning på den grund att han eller hon slutit trolovning eller ingått äkten- skap. Kvinnlig arbetstagare, som sedan minst ett år haft stadigvarande anställning hos arbetsgivaren, må icke skiljas från anställningen på den grund att hon blivit havande eller fött barn. Ej heller må arbetsgivaren, där han har vetskap om havandeskapet eller barnsörden, skilja arbetstagaren från anställningen på den grund att hon i samband med havandeskapet eller barnsörden avhåller sig från arbetet under skäligen tid, högst sex månader, såvida icke arbetstagaren under- låter att på förfrågan av arbetsgivaren utan dröjsmål underrätta denne om att hon önskar återinträda i arbetet efter bortovaron.

I *lagen den 26 juni 1936 om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter* stadgas att domstol, överexekutor eller skiljemän icke må bifalla yrkande om vräkning från lägenhet som upplåtits på grund av anställning förrän tre månader förflutit från det arbetstagaren i anledning av konflikten (strejk eller lockout) upphörde med arbetet. Från denna regel finnas dock vissa undantag.

Enligt 42 § *arbetarskyddslagen den 3 januari 1949* må skyddsombud icke på den grund att han utsetts till skyddsombud eller i anledning av hans verksamhet som skyddsombud skiljas från anställningen.

3. Grundläggande bestämmelser rörande kollektivavtal och olovlig stridsåtgärd.

Danmark.

Se följande avsnitt 4 rörande påföljder för brott mot kollektivavtal och olov- lig stridsåtgärd.

Finland.

Bestämmelser om kollektivavtal finnas i *lagen den 7 juni 1946 om kollektivavtal*. Kollektivavtal är ett avtal, som av en eller flera arbetsgivare eller registrerade föreningar av arbetsgivare slutes med en eller flera registrerade föreningar av arbetstagare om villkor, som skola lända till efter rättelse vid arbetsavtal eller arbetsförhållanden i övrigt. Kollektivavtal skall ingås och uppsägas skriftligen. Ett sådant avtal kommer också till stånd, om avtalets innehåll antecknas i för- handlingsprotokoll, vilket till riktigheten styrkts på överenskommet sätt. Kolle- tivavtal, som icke ingåtts för bestämd tid, kan, därest om uppsägningstiden icke annorlunda överenskommits, av part när som helst uppsägas att upphöra efter tre månader. Kollektivavtal, som slutits för längre tid än fyra år, gäller efter för- loppet av fyra år såsom kollektivavtal, vars giltighetstid icke blivit bestämd. Står arbetsavtal till någon del i strid med kollektivavtal, som skall tillämpas med avseende å detsamma, är arbetsavtalet till denna del ogiltigt.

I 8 § ges bestämmelser om fredsplikt. Kollektivavtal förpliktar förening och arbetsgivare, som äro parter i eller annars bundna vid detsamma, att undvika alla mot avtalet i dess helhet eller någon enskild bestämmelse däri riktade kampåtgärder. Samma förpliktelse åligger ovannämnda förening, därest dess medlemmar

eller underföreningar med föreningens begivande ingått kollektivavtal. Förening, som är part i avtalet, äger dessutom tillse, att jämväl de under den lydande föreningar, arbetsgivare och arbetstagare, som beröras av avtalet, undvika sådana kampåtgärder och icke heller på annat sätt bryta mot bestämmelserna i kollektivavtalet.

Island.

Bestämmelser om kollektivavtal finnas i § 6 *lagen den 11 juni 1938 om fackföreningar och arbetskonflikter*. Avtal mellan fackförening och arbetsgivare angående arbetstagares lön och villkor skall upprättas skriftligen med uttryckligt angivande av giltighets- och uppsägningstid. Därest sådana tider ej angivits i avtalet, skall giltighetstiden utgöra ett år och uppsägningstiden tre månader. Uppsäges icke avtal före uppsägningstidens utgång förlänges avtalets giltighet ett år, såvitt icke annat föreskrivits i avtalet. Uppsägning skall ske skriftligen. Upprättas avtal mellan enskild arbetare och arbetsgivare, är detta enligt 7 § ogiltigt i den mån avtalet är stridande mot avtal, som fackförening träffat med samma arbetsgivare, försåvitt icke fackföreningen godkänt det enskilda avtalet.

Enligt 8 § är fackförening ansvarig för de avtalsbrott, som föreningen själv förorsakar eller dess lagligen utnämnda ombud kunna göra sig skyldiga till vid utförandet av uppdrag för föreningens räkning. För enskild medlems avtalsbrott är föreningen ansvarig endast i det fall att föreningen visas medansvarig till avtalsbrottet. Paragrafen upptager också föreskrifter om hinder för utmätning i föreningens möteslokaler och vissa av föreningens fonder.

Enligt 14 § *samma lag* må fackföreningar, arbetsgivarföreningar och enskilda arbetsgivare medelst strejk och lockout söka genomföra sina krav vid arbetskonflikter eller skydda sina rättigheter enligt lagen, blott de villkor och inskränkningar beaktas, som anges i lagen. Arbetsnedläggelse må enligt 17 § icke igångsättas

a) om tvisten gäller endast sådana förhållanden, vilka skola avgöras av arbetsdomstolen, försåvitt fråga icke är om att tvinga motparten att uppfylla av arbetsdomstolen i dom meddelad bestämmelse;

b) om strejkens avsikt är att söka tvinga statsmakten att vidtaga åtgärder, som den enligt lag icke må vidtaga, eller att icke vidtaga åtgärder, som enligt lag böra vidtagas, med undantag dock för det fall att statsmakten uppträder som arbetsgivare;

c) såsom stödåtgärd för förening, som olagligen påbörjat strejk.

Norge.

Bestämmelser om tariffavtal återfinnas i 3 § *loven den 5 maj 1927 om arbeidstvister*. Tariffavtal skall upprättas skriftligen och innehålla bestämmelser om giltighetstid och uppsägningsfrist. Om icke annat fastställts i fråga om giltighetstiden, anses tariffavtalet slutet på 3 år. Förnyelse sker på ett år, om uppsägning ej skett inom avtalad tid eller uppsägningsbestämmelse saknas. Om ett arbetsavtal mellan

en arbetare och en arbetsgivare, som bägge äro bundna av ett tariffavtal, innehåller mot tariffavtalet stridande bestämmelse är denna ogiltig.

Enligt § 6, 1 och 3 mom. *arbetstvistloven* får strejk eller lockout ej begagnas såsom medel för att få löst en rättstvist, som hänför sig till ett tariffavtal, eller i syfte att åstadkomma ändring i ett tariffavtal, innan tariffperioden och medlingsfristen löpt ut.

Sverige.

Bestämmelserna om kollektivavtal återfinnas i *lagen den 22 juni 1928 om kollektivavtal*. Avtal mellan arbetsgivare eller förening av arbetsgivare och fackförening eller annan liknande förening av arbetare om villkor, som skola lända till efterrättelse för anställning av arbetare, eller om förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetare skall upprättas skriftligen. Har skriftligt förslag till avtal godkänts genom brev eller har avtalets innehåll upptagits till protokoll, som till riktigheten vitsordats på sätt parterna överenskommit, är det också gällande. Uppsägning av kollektivavtal skall ske skriftligen eller genom telegram. Har mellan arbetsgivare och arbetare, som äro bundna av samma kollektivavtal, träffats överenskommelse om villkor, som innebär avvikelse från kollektivavtalet, är överenskommelsen ej gällande i vidare mån än avvikelserna må anses tillåten enligt kollektivavtalet.

Enligt 4 § må arbetsgivare eller arbetare, som äro bundna av kollektivavtal, under den tid avtalet är gällande icke vidtaga stridsåtgärd

1. på grund av tvist om avtalets giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller på grund av tvist, huruvida visst förfarande strider mot avtalet eller kollektivavtalslagen;

2. för att åstadkomma ändring i avtalet;

3. för att genomföra bestämmelse, avsedd att träda i tillämpning efter det avtalet utlupit; eller

4. för att bispringa annan i fall, då denne icke själv äger vidtaga stridsåtgärd.

Är förening eller medlem däri bundna av kollektivavtal, må föreningen ej anordna eller eljest föranstalta stridsåtgärd, som enligt ovan icke är lovlig, ej heller genom lämnande av understöd eller på annat sätt medverka vid olovlig stridsåtgärd, som medlem vidtagit. Förening, som själv är bunden av kollektivavtal, är även pliktig att söka hindra sina medlemmar att vidtaga olovlig stridsåtgärd eller att, om sådan redan vidtagits, söka förmå dem att häva den.

4. Regler om straff- eller skadeståndsansvar för brott mot kollektivavtal (tariffavtal) och för olovlig stridsåtgärd samt för brott mot enskilt arbetsavtal.

A. Kollektivavtal och olovlig stridsåtgärd.

Danmark.

I Danmark utgöres påföljden för brott mot kollektivavtal och för olovlig stridsåtgärd av skadestånd (Bod). Bestämmelserna återfinnas i § 5 *loven om den*

faste voldgiftsret den 4 oktober 1919 med senare antagna ändringar. För vidare upplysningar hänvisas till framställningen nedan i avdelning 6. Här skall dock nämnas att skadestånd i första hand ifrågakommer i följande fall:

1. när en arbetsgivarorganisation gör sig skyldig till ett förhållande, varigenom en överenskommelse med en arbetarorganisation kränkes;

2. när en eller flera medlemmar av en arbetsgivarorganisation i strid mot en av organisationen träffad överenskommelse företager något, varigenom den berörda arbetarorganisationen eller dennas enskilda medlemmars rätt enligt överenskommelsen kränkes;

3. eller omvänt när en arbetarorganisation gör sig skyldig till ett förhållande eller medlemmar av en sådan organisation företager något, varigenom en överenskommelse med en arbetsgivarorganisation kränkes;

4. när överträdelse såsom under 1—3 sagts skett av en överenskommelse, som träffats mellan en enskild arbetsgivare (Enkeltvirksomhed) och en arbetarorganisation;

5. när en arbetsgivarorganisation eller medlemmar av den eller i förekommande fall en enskild arbetsgivare i strid mot bestående överenskommelse, "lovlig afsagte Voldgiftskendelser eller en af den heromhandlede Voldgiftsret afsagt Dom" igångsätter eller fortsätter lockout gentemot en arbetarorganisation eller dess medlemmar;

6. när en arbetarorganisation eller medlemmar av den på liknande sätt i strid mot en träffad överenskommelse, voldgiftskendelser eller Den faste Voldgiftsrets dom igångsätter eller fortsätter strejk gentemot en arbetsgivarorganisation eller dess medlemmar eller mot enskild arbetsgivare.

Vad först beträffar de under 1—4 omnämnda fallen kan den eller de för det påtalade förhållandet ansvariga förpliktas att betala skadestånd (Bod), vilket om skada inträffat skall tillfalla den skadelidande och eljest käranden. Består avtalsbrottet i underlåtenhet att betala ett penningbelopp, som avtalsenligt skall utgivas, kan domen i stället för skadestånd gå ut på betalning av beloppet. När icke annat avtalats kan rättsligt ansvar åläggas organisation som sådan endast då den varit delaktig i det påtalade förhållandet. Om skada uppkommit, beräknas skadeståndet under behörigt hänsynstagande till i vilken grad avtalsbrottet varit oavsiktligt från överträdarens sida efter den inträffade skadans storlek. Liksom skadeståndet i övrigt under särskilt förmildrande omständigheter kan helt bortfalla, skall skadeståndet för en olovlig stridsåtgärd bortfalla, när avtalsstridigt beteende från dens sida mot vilken stridsåtgärden är riktad synes ha givit rimlig anledning till stridsåtgärden. Som särskilt försvärande omständigheter skall anses att överträdaren har motsatt sig sakens avgörande av voldgift, ehuru han enligt överenskommelse varit pliktig härtill, eller har handlat i strid mot voldgiftskendelse eller dom av Den faste Voldgiftsret.

I fråga om fallen under 5—6 kan den eller de för det påtalade förhållandet ansvariga åläggas skadestånd enligt de angivna reglerna.

När icke annat i förväg avtalats, kan rättsligt ansvar åläggas organisation som sådan endast då den varit delaktig i igångsättandet eller fortsättandet av den påtalade stridsåtgärden eller konflikten rör tolkningen av "foreliggende priskurant" med allmänna bestämmelser eller en allmän mellan organisationerna bestående överenskommelse.

Enligt de angivna reglerna kan skadestånd också utkrävas i saker, som anhängiggöras vid Voldgiftsretten samt röra antingen överträdelse av den mellan "Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening" och "De samvirkende Fagforbund i Danmark" bestående överenskommelsen av den 5 september 1899 eller också andra tvistefrågor mellan arbetsgivare och arbetare enligt vad som närmare stadgas i § 4 C.

Finland.

I Finland återfinnas bestämmelserna om påföljd för brott mot kollektivavtal och olovlig stridsåtgärd i *lagen om kollektivavtal den 7 juni 1946*. Om arbetsgivare eller arbetstagare, som är bunden av kollektivavtal, medvetet bryter mot bestämmelserna i avtalet, kan han därför jämlikt 7 § ådömas plikt, arbetsgivaren högst etthundratusen mark och arbetstagaren högst tiotusen mark. Bestämmelsen är dispositiv. Enligt 9 § skola föreningar och arbetsgivare, som äro parter i eller eljest bundna av kollektivavtal men icke iakttaga i 8 § stadgad fredsplikt, därest i avtalet ej annorlunda bestämts, i stället för skadestånd till motparten gälda plikt, som ej får överstiga 1 miljon mark. Består brott mot bestämmelserna i kollektivavtal däri, att en penningprestation, som grundar sig på avtalet, icke erlagts, kan överträdaren även förpliktas att erlägga penningbeloppet.

Vid ådömandet av plikt skall enligt 10 § hänsyn tagas till alla föreliggande omständigheter, i synnerhet till skadans storlek och till graden av ådagalagd skuld. Ådömd plikt tillfaller, om ej annat bestämts i kollektivavtalet, den som lidit skadan, om förmögenhetsskada uppstått, men i annat fall den part, på vars yrkande domen givits. 10 § innehåller även en fördelningsregel för det fall att det finns flera till pliktbeloppet berättigade parter.

Island.

Föreskrifter om påföljder för brott mot kollektivavtal och olovlig stridsåtgärd finnas upptagna i 65 och 70 §§ *lagen den 11 juni 1938 om fackföreningar och arbetskonflikter*. Enligt 65 § må arbetsdomstolen döma parterna till skadestånd, böter och till att betala rättegångskostnader enligt vanliga regler. Vid beslut rörande skadestånd skall hänsyn tagas till brottets grovlek. I 70 § stadgas, att brott mot lagen medför, utom skadestånd, böter från 50 upp till 10 000 kronor.

Norge.

I Norge utgöres påföljden för brott mot kollektivavtal av skadestånd samt för olovligt stridsåtgärd av straff och skadestånd.

Föreskrifterna om ansvar för föreningar finnas i 4 § *loven om arbetstvister den 5 maj 1927*. Har medlem av en fackförening eller arbetsgivarförening brutit mot ett kollektivavtal eller gjort sig skyldig till olovlig stridsåtgärd, är föreningen ekonomiskt ansvarig, när den själv är skuld till avtalsbrottet eller till fortsättandet av det avtalsstridiga förhållandet eller till den olovliga stridsåtgärden.

Vid fastställandet av skadestånd för brott mot kollektivavtal eller olovlig stridsåtgärd — skadestånd kan drabba antingen enskild person eller förening eller båda — skall rätten enligt 5 § taga hänsyn icke blott till skadans storlek utan även till visat medvållande och till "mislig forhold" från den skadelidandes sida. Under särskilt förmildrande omständigheter kan skadeståndet helt bortfalla.

Straffbestämmelser rörande olovlig stridsåtgärd finnas i 40 § samma lag. Enligt 1 mom. straffas med böter från 5 till 25 000 kronor eller med fängelse intill 3 månader eller med båda dessa straff *dels* den som deltagit i beslut om att igångsätta, fortsätta, understödja med bidrag eller godkänna olovlig arbetsnedläggelse (strejk) eller olovlig arbetsavstängning (lockout) eller som medverkar härtill, *dels* den som uppmanar till att börja eller fortsätta sådan stridsåtgärd eller som stödjer den eller som insamlar eller utdelar insamlade bidrag till dess igångsättande eller fortsättande eller som medverkar härtill. Enligt 2 mom. straffas med böter från 5 till 25 000 kronor eller med fängelse intill 3 månader den arbetsgivare eller arbetsgivares representant, som företager eller fortsätter olovlig lockout.

Sverige.

Påföljden i Sverige för kollektivavtalsbrott och olovlig stridsåtgärd är allenast skadestånd. Föreskrifter om skadestånd finnas i 8 § *lagen den 22 juni 1928 om kollektivavtal*, enligt vilken arbetsgivare, arbetare eller förening, som åsidosätter sina förpliktelser enligt kollektivavtal eller kollektivavtalslagen, skall gälda därav uppkommen skada. Vid bedömandet om och i vad mån skada uppstått skall hänsyn tagas även till intresset i avtalets upprätthållande och övriga sådana omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse. Om det med hänsyn till den skadevållandes förhållande i avseende å tvistens uppkomst, skadans storlek eller omständigheterna i övrigt finnes skäligt, må skadeståndets belopp nedsättas. Fullständig befrielse från skadeståndsskyldighet må ock äga rum. Icke i något fall må skadestånd ådömas enskild arbetare till högre belopp än tvåhundra kronor. 9 § innehåller en fördelningsregel för det fall att flera äro ansvariga för skada.

B. Enskilt arbetsavtal.

Danmark.

I Danmark saknas generella lagbestämmelser om ansvar för överträdelse av enskilt arbetsavtal.

I *lovbekendtgørelsen den 16 juni 1941 om retsforholdet mellem husbond og medhjælper* findes i 36 § visse straffbestämmelser rörande överträdelse av lagen. Det är här fråga om „politiser“, och straffet är böter. Enligt 28 § samma lag är medhjälparen skyldig att betala husbonden skadestånd, om han utan laga förfall underlåter att tillträda tjänsten vid avtalad tid eller om han olovligen lämnar tjänsten.

Även i *loven den 9 juni 1948 om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer* findes visse bötesbestämmelser.

Finland.

Bestämmelser om ansvar och andra påföljder för brott mot enskilt arbetsavtal m. m. finns i IV kap. *lagen den 1 juni 1922 om arbetsavtal*. 33 § innehåller föreskrifter om skadestånd i fall av bl. a. olagligt eller avtalsstridigt avskedande. I 35 § stadgas straff, såsom i 25 kap. 12 § strafflagen sägs, för den som med våld eller hot försöker tvinga arbetsgivare att inställa arbete eller att därifrån avskeda eller att till detsamma ej antaga arbetare, eller arbetare att delta i arbetsinställelse eller ock förhindrar honom att arbeta. 36 § upptager straff för arbetsgivare, som betalar arbetslön i varor eller penninganvisningar i strid mot vad härvidlag särskilt stadgas i 18 § 1 mom., och enligt 37 § kan arbetsgivare straffas, som utan laga skäl vägrar att utgiva arbetsintyg. Jämlikt 38 § kan den straffas, som i arbete antager person, vilken han vet vara på grund av tidigare arbetsavtal förhindrad att åtaga sig sådant arbete, och slutligen kan arbetare straffas enligt 39 §, om han olovligen yppar arbetsgivarens affärs- eller yrkeshemligheter. Lagen innehåller även i 34 § bestämmelse om ansvar för föreningsrättskränkning, varom mera i det följande.

Island.

I *lagen den 19 maj 1930 om betaling av arbetslön* stadgas i 4 §, att arbetare och hantverkare äga kräva att process om betalning av arbetslön enligt lagen skall föras enligt bestämmelserna om privata polismål. I sådana mål betalas icke rättegångskostnader.

Norge.

Generell straffbestämmelse finns i *straffelovens* § 409, enligt vilken den straffas som utan lovlig eller godtagbar grund underlåter att tillträda eller lämnar en tjänst, vartill han har förpliktat sig, eller som medverkar härtill. Därjämte finns det i straffeloven också en rad speciella straffbestämmelser, som riktar sig mot dem som bryter mot arbetsavtal. De äro intagna i §§ 410—412.

Straffbestämmelser finns också i *loven den 19 juni 1936 om arbeidervern*, *loven den 3 december 1948 om jordbruksarbeiderer*, *loven den 3 december 1948 om hushjelp* och *loven den 14 juli 1950 om lærlinger i håndverk, industri, handel og kontorarbeid*.

Sverige.

I Sverige saknas generella lagbestämmelser om ansvar för överträdelse av enskilt arbetsavtal, och sådana mål bedömas efter allmänna skadeståndsregler. *Hembiträdeslagen den 30 juni 1944* upptager i 19 § föreskrift om skadestånd för arbetsgivare eller hembiträde, som åsidosätter sina förpliktelser enligt avtalet eller lagen.

5. Förenings- och förhandlingsrätt.

Danmark.

Utöver bestämmelserna i 78 § i *danska grundloven*, som giver medborgarna rätt att utan särskilt tillstånd organisera sig för vilket lagligt ändamål som helst och som också omfattar rätten att ansluta sig till arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, finnes icke någon allmän lagregel i Danmark om förenings- och förhandlingsrätt.

Särskilda bestämmelser om förenings- och förhandlingsrätt finnas dels i *loven den 9 juni 1948 om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer* dels i *loven den 6 juni 1946 om statens tjenestemænd*. Enligt 10 § *funktionærloven* har funktionärer rätt att organisera sig för att tillvarataga sina intressen. Funktionär har också rätt att genom sin organisation kräva förhandling med företagets ledning om löne- och arbetsvillkor. I *tjenestemandsløven* ha tjänstemannaorganisationerna rätt att förhandla med berörda myndigheter om varje facklig fråga, dock inte beträffande frågor om enskilda personers anställande eller avskedande. Förhandlingsrätten omfattar icke heller fråga om arbetsledningen samt fråga, som väsentligen fordrar teknisk, medicinsk eller liknande sakkunskap. Förhandlingsrätten begränsar icke myndighetens befogenhet att besluta. För *kommunala tjenstemænd* gäller i stort sett motsvarande bestämmelser enligt kommunala föreskrifter.

Finland.

Föreskrifter om föreningsrätt återfinnas i 34 § *lagen den 1 juni 1922 om arbetsavtal*. Om arbetsgivare eller hans ställföreträdare förhindrar arbetare att tillhöra eller ansluta sig till lagligen tillåten förening eller fullgöra sina medborgerliga skyldigheter, straffas han med böter. Detsamma gäller, om arbetare på nämnda sätt förbryter sig mot arbetskamrat eller arbetsgivare. Avtal, varigenom part förbundit sig att icke tillhöra förening, är ogillt.

I Finland finnas dessutom särskilda lagar om förhandlingsrätt för vissa tjänstemän, nämligen *lagen den 22 januari 1943 om förhandlingsrätt för innehavare av statens tjänst och befattning jämte förordningen samma dag angående tillämpning av lagen* samt *lagen den 26 maj 1944 om förhandlingsrätt för innehavare av kommunala tjänster jämte förordningen den 20 september 1945 angående tillämpning av lagen*.

Enligt dessa författningar äga innehavare av statens tjänst och befattning samt av kommunala tjänster rätt att i ärenden av principiell eller annars allmän natur angående anställning i tjänst, tjänste- och arbetsförhållanden samt avlöning med

vederbörande statliga och kommunala myndighet genom förmedling av sådan registrerad och såsom förhandlingsberättigad godkänd förening, vars medlemmar de äro och i vars syften enligt föreningens stadgar ingår att bevaka deras intressen, förhandla på sätt i lagarna och med stöd av förordningarna stadgas.

Genom förhandlingarna inskränkes emellertid icke myndighets befogenhet att i laga ordning fatta beslut i ärendet, icke heller innehavares av tjänst och befattning rätt att hos myndigheterna göra framställningar och inlämna ansökningar eller i övrigt bevaka sina intressen.

Island.

För arbetstagsarsidans vidkommande är föreningsrätten fastslagen i *lagen den 11 juni 1938 om fackföreningar och arbetskonflikter*. Enligt 1 § denna lag må fackföreningar och fackförbund bildas i syfte att främja arbetarnas och andra löntagares intressen. Fackförening skall enligt 2 § vara öppen för alla anställda inom den yrkesgren föreningen representerar, och föreningens lokala verksamhetsområde må aldrig omfatta mindre område än kommunen. 4 § stadgar, att arbetsgivare, arbetsförmän och arbetsgivares annat ombud icke må söka utöva inflytande på arbetarnas politiska uppfattning, deras förhållande till och deltagande i fackföreningar, politiska föreningar eller arbetskonflikter i samband med uppsägning av arbete eller hot därom eller med anledning av oriktig betalning, otillbörlig belöning eller vägran att betala rättmätig lön. Slutligen stadgas i 13 §, att arbetsgivare och den som företräder honom icke må utsätta arbetare för trakasserier med anledning av att överenskommelse träffats mellan fackföreningar och fackförbund om ömsesidigt stöd eller att arbetare medverkat till sådan överenskommelses tillkomst.

Samma påföljdsbestämmelser gälla som ovan sagts under 4 A.

Förhandlingsrätten för fackförening är fastslagen i 5 § samma lag, enligt vilken fackförening är laglig förhandlingspart rörande sina medlemmars löner och anställningsvillkor under förutsättning att föreningen har i sina stadgar bestämt att verksamheten skall omfatta jämväl sådan förhandling.

Norge.

I Norge saknas allmänna lagbestämmelser, reglerande förenings- och förhandlingsrätten.

I *midlertidig lov den 14 december 1951 om organisasjonsrett m. v. for arbeidsledere i private bedrifter* ges emellertid bestämmelser rörande arbetsledares föreningsrätt.

Med arbetsledare förstås i lagen förmän, verkmästare och arbetstagare i liknande ställning, som äro anställda för att på arbetsgivarens vägnar leda, fördela eller kontrollera arbete, utfört av dem underordnade personer, under förutsättning att de

a) icke äro skyldiga att själva i större utsträckning deltaga i arbetet och

b) ej heller intager en särskilt betrodd ställning såsom överordnad ledare av verksamheten eller en självständig avdelning under denna.

I 3 § fastslås, att arbetsledare har sin fulla frihet att ansluta sig till den fackförening han önskar eller att stå utanför varje fackförening. 4 § stadgar förbud för stridsåtgärd i syfte att öva påtryckning på arbetsledare för att förmå dem att ansluta sig till eller utträda ur fackförening eller att underlåta att delta i sådan förenings verksamhet eller att utnyttja medlemskap enligt föreningens ändamål. Det är också förbjudet att öva påtryckning som kan anses otillbörlig för att påverka arbetsledare till handling eller underlåtenhet som nyss sagts. Enligt 5 § är det förbjudet för arbetsgivare att vid anställande av arbetsledare uppställa såsom villkor att denne skall vara ansluten eller icke ansluten till fackförening eller att han skall underlåta att delta i sådan förenings verksamhet eller utnyttja medlemskap enligt föreningens ändamål. Vidare är det förbjudet för arbetsgivare att säga upp arbetsledare eller att förespegla eller beröva denne ekonomiska eller andra förmåner, om han handlar eller underlåter att handla på angivet sätt. Enligt 6 § kan arbetsgivare kräva, att arbetsledare vid stridsåtgärd rörande andra arbetstagare än arbetsledare skall utföra sitt vanliga arbete och övrigt arbete som arbetsgivaren anser nödvändigt för att hindra att värden gå förlorade. Det är förbjudet såväl för arbetsledare att neka att utföra sådant arbete och att säga upp sin anställning under pågående stridsåtgärd som för arbetsgivare att säga upp arbetsledare under sådan konflikt.

Överträdelse av lagen är belagd med straff.

I *loven den 6 juni 1933 om förhandlingsrett m. v. for statstjenestemenn* tillerkänns erkända tjänstemannaorganisationer liksom även icke organiserad grupp av tjänstemän på minst 50 personer förhandlingsrätt om löne- och arbetsvillkor.

Sverige.

Det grundläggande stadgandet om föreningsrätt återfinnes i 3 § *lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt*, vilken lag äger tillämpning på förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, dock icke beträffande sådana arbetstagare i statens eller kommunernas tjänst, som äro underkastade ämbetsansvar.

Med föreningsrätt förstås i lagen rätt för arbetsgivare och arbetstagare att tillhöra förening med uppgift att tillvarata medlemmarnas intressen på arbetsmarknaden, utnyttja medlemskap i förening samt verka för förening eller för bildandet av sådan. Föreningsrätten skall lämnas okränkta, och förening är icke skyldig tåla sådan kränkning av föreningsrätten, som innebär intrång i dess verksamhet. Kränkning av föreningsrätten föreligger, om på arbetsgivar- eller arbetstagersidan åtgärd vidtages mot någon å andra sidan för att förmå honom att icke inträda i eller att utträda ur förening eller att icke utnyttja medlemskap i förening eller att icke verka för förening eller för bildandet av sådan. Det är även föreningsrättskränkning om på ena sidan till skada för någon på andra sidan åtgärd vidtages på grund av hans medlemskap i förening eller utnyttjandet av detta eller hans verksamhet för förening eller för bildandet av sådan. Kränkning skall anses föreligga även om åtgärden vidtagits till uppfyllande av bestäm-

melse i kollektivavtal eller annat avtal. Sker kränkning av föreningsrätten genom avtalsuppsägning eller annan dylik rättshandling eller genom bestämmelse i kollektivavtal eller annat avtal, är rättshandlingen eller bestämmelsen ogill.

Det sagda utgör emellertid icke hinder för intagande av föreskrift i avtal, att arbetsledare ej må vara medlem i förening, som avser tillvaratagande av honom underställd personals intressen gentemot arbetsgivaren. Med arbetsledare förstås den, som är anställd att såsom arbetsgivarens ställföreträdare leda, fördela och kontrollera arbete, vilket utföres av honom underställd personal och i vilket han icke annat än tillfälligtvis själv deltagar.

Bestämmelse om påföljd för föreningsrättskränkning finns i 20 §. Påföljden utgöres av skadestånd.

Förhandlingsrätt definieras i lagens 4 § såsom rätt att påkalla förhandling rörande reglering av anställningsvillkoren ävensom rörande förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetstagare. Förhandlingsrätt tillkommer å ena sidan arbetsgivaren eller förening av arbetsgivare samt å andra sidan förening av arbetstagare. Förhandlingsrätt för en part medför skyldighet för andra parten att träda i förhandling.

I *kungörelsen den 4 juni 1937 angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän* tillerkännes statens tjänstemän med ämbetsansvar rätt att beträffande allmänna anställnings-, arbets- och avlöningsvilkor ävensom beträffande tillämpningen av sådana villkor förhandla med vederbörande myndighet. Härigenom göres dock icke inskränkning i myndigheten tillkommande beslutanderätt.

Motsvarande förhandlingsrätt tillerkännes kommunala tjänstemän med ämbetsansvar i *lagen den 17 maj 1940 om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän*.

Viss begränsning i förhandlingsrätten enligt 1940 års lag stadgas i *kungörelsen den 20 december 1940 angående vissa begränsningar i förhandlingsrätten för lärare vid vissa skolor*.

6. Om särskilda domstolar för arbetstvister och deras behörighet.

Danmark.

I Danmark dömer i nedan angivna arbetstvister Den faste Voldgiftsret med säte i Köpenhamn. Bestämmelserna om denna domstol återfinnas i *loven den 4 oktober 1919 om Den faste Voldgiftsret*, med senare vidtagna ändringar. Behörighetsreglerna, som äro upptagna i 4 §, innehålla följande.

A. Vid Voldgiftsretten väckas spörsmål rörande överträdelse av den mellan "Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening" och "De samvirkende Fagforbund i Danmark" bestående överenskommelsen av den 5 september 1899.

B. Vidare skall i följande fall överträdelser av överenskommelser mellan en arbetarorganisation, å ena sidan, och antingen en arbetsgivarorganisation eller ett enskilt företag (företagare, firma, aktiebolag), å den andra, försävt överens-

kommelsen icke innehåller bestämmelser i motsatt riktning, kunna dragas inför Voldgiftsretten:

1. När en arbetsgivarorganisation gör sig skyldig till ett förhållande, varigenom en överenskommelse med en arbetarorganisation kränkes,

2. när en eller flera medlemmar av en arbetsgivarorganisation i strid med en av organisationen träffad överenskommelse företager något, varigenom den berörda arbetarorganisationen eller dennas enskilda medlemmars rätt enligt överenskommelsen kränkes,

3. eller omvänt när en arbetarorganisation gör sig skyldig till ett förhållande eller medlemmar i en sådan organisation gemensamt företager något, varigenom en överenskommelse med en arbetsgivarorganisation kränkes,

kan den organisation, vars rätt eller vars medlemmars rätt kränkts, påtala förhållandet genom att väcka talan mot motstående organisation vid Voldgiftsretten.

4. När ett enskilt företag har träffat en överenskommelse med en arbetarorganisation, kan organisationen och det enskilda företaget väcka talan mot varandra inför Voldgiftsretten för sådana överträdelser som nämnts under 1.—3.

5. När en arbetsgivarorganisation eller dess medlemmar, i förekommande fall ett enskilt företag, varslar om lockout gentemot en arbetarorganisation eller dess medlemmar samt arbetarorganisationen vill göra gällande, att lockouten eller det uppfyllda krav varpå den grundats står i strid mot träffad överenskommelse, och inom 5 dagar i rekommenderat brev till arbetsgivarorganisationen respektive det enskilda företaget skriftligen protesterat mot lovligheten av lockouten kan vardera parten draga spörsmålet om lockoutens lovlighet inför Voldgiftsretten.

Efter motsvarande regler kan också frågan om lovligheten av en strejk, om vilken en arbetarorganisation eller dess medlemmar varslar en arbetsgivarorganisation, dess medlemmar eller ett enskilt företag, av vardera parten dragas inför Voldgiftsretten.

6. När en arbetsgivarorganisation, dess medlemmar eller ett enskilt företag igångsätter eller fortsätter lockout gentemot en arbetarorganisation eller dess medlemmar, kan sistnämnda organisation, om den förmenar att lockouten i och för sig eller det uppfyllda krav varpå den grundas står i strid mot träffad överenskommelse, lagligen meddelade skiljedomar eller dom av Den faste Voldgiftsret, angängiggöra talan mot arbetsgivarorganisationen eller det enskilda företaget inför Voldgiftsretten.

7. När en arbetarorganisation eller dess medlemmar på liknande sätt i strid med bestående överenskommelse, skiljedomar eller Den faste Voldgiftsrets dom igångsätter eller fortsätter strejk, kan arbetsgivarorganisationen eller det enskilda företaget väcka talan mot arbetarorganisationen vid Voldgiftsretten.

C. Också andra tvistepunkter mellan arbetsgivare och arbetare kan, när Voldgiftsretten med en majoritet av minst 5 så prövar skäligt, dragas inför domstolen, när avtal härom generellt eller för det enskilda fallet träffats mellan en arbetsgivarorganisation respektive ett enskilt företag och en arbetarorganisation.

Av Den faste Voldgiftsret meddelade domar gå i verkställighet såsom slutgiltiga och lagakraftvunna domar (16 §).

Medan som ovan angivits frågor om överträdelse av kollektivavtal behandlas av Den faste Voldgiftsret, avgöras tvister om "förståelsen af en foreliggende pris-kurant med almindelige bestemmelser eller en almindelig mellem parterne bestående overenskomst" av fackliga skiljenämnder; se den 1908 antagna "norm for regler for behandling af faglig strid".

Finland.

I Finland handläggas tvister rörande kollektivavtal av arbetsdomstolen, och bestämmelserna om denna domstol återfinnas i *lagen den 7 juni 1946 om arbetsdomstolen*. Behörighetsreglerna, som äro upptagna i 1 §, innehålla följande.

Arbetsdomstolen handlägger och avgör i egenskap av specialdomstol alla tvistemål angående kollektivavtal, då fråga är:

- 1) om kollektivavtalets giltighet, bestånd och rätta innebörd;
- 2) därom, huruvida något förfarande strider mot stadgandena i kollektivavtalet eller lagen om kollektivavtal; eller
- 3) om påföljd av förfarande, som strider mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal, dock ej, därest fråga är om straffpåföljd.

Arbetsdomstolens dom är slutlig och kan bringas i verkställighet i samma ordning som av allmän domstol given lagakraftvunnen dom (25 §).

Island.

På Island dömer med säte i Reykjavik arbetsdomstolen i nedan angivna tvister. Bestämmelserna om denna domstol återfinnas i 4 kap. *lagen den 11 juni 1938 om fackföreningar och arbetskonflikter*. Behörighetsregler, som äro upptagna i 44 §, innehålla följande.

Arbetsdomstolens arbetsuppgifter äro:

1. Att döma i mål, däri tvist uppkommit om förment brott mot lagen om fackföreningar och arbetskonflikter och i mål angående uppkomna skador av olagliga arbetsnedläggelser.

2. Att döma i mål om arbetskonflikter, som uppstå på grund av förment brott mot arbetsavtal eller om rätta tolkningen av arbetsavtal och dess giltighet.

3. Att döma i mål rörande andra konflikter mellan arbetare och arbetsgivare, som parterna kommit överens om att hänskjuta till domstolens avgörande, under förutsättning dock att minst 3 av domarna detta tillstodder.

Efter lagändring den 13 april 1954 äro dessutom fackföreningar, hantverksföreningar, industriidkares föreningar och enstaka arbetsgivare berättigade att hos arbetsdomstolen föra talan om fastställelse, huruvida viss verksamhet faller under I:a eller II:a delen i lagen om hantverk och industri, samt angående varthän viss auktoriserad verksamhet hör.

Mot arbetsdomstolens domar och beslut må talan ej fullföljas (67 §). Inom en vecka från det dom eller beslut kungjorts, må dock hos högsta domstolen fullföljas a) talan mot dom eller beslut, varigenom viss sak förklarats icke kunna upptagas till behandling, b) talan som avser upphävande av dom på grund av att saken rätteligen icke bort upptagas till behandling av arbetsdomstolen och c) talan mot domstolens beslut angående skyldighet att vittna, avlägga ed och föreläggande av böter.

Norge.

I Norge finns en Arbeidsret med säte i Oslo. Bestämmelserna om denna domstol återfinnas i 2 kap. *loven den 5 maj 1927 om arbeidstvister*. Behörighetsreglerna, som äro upptagna i 7 §, innehålla följande.

1. Arbeidsretten skall med undantagen under 4.—5. nedan behandla de tvister som omnämnas i 6 § 1 mom. Enligt detta moment må en tvist mellan en fackförening och en arbetsgivare eller arbetsgivarförening om ett kollektivavtals (tariffavtals) giltighet, innebörd eller bestånd eller om krav, som grundar sig på ett tariffavtal, icke försöka lösas genom strejk eller lockout.

2. Arbeidsretten skall också träffa sådana avgöranden som omnämnas i 6 § 2 mom. Är det fastställt genom dom, att det föreligger ett brott mot kollektivavtal eller olovlig stridsåtgärd (i strid mot 6 § 1 mom.) och det avtalsstridiga förhållandet eller den olovliga stridsåtgärden icke bragts att upphöra inom 4 dagar efter domens meddelande, kan enligt 2 mom. den skadelidande parten eller den organisation, vari han är medlem, begära Arbeidsrettens samtycke till att igångsätta strejk eller lockout. Samtycke får ej ges med mindre viss enighet föreligger i domstolen. Igångsättande av stridsåtgärd med samtycke av Arbeidsretten berättigar icke den andra parten eller organisation vari han är eller har varit medlem att börja eller fortsätta stridsåtgärd i anledning av tvisten.

3. Parterna kunna påkalla privat skiljedom rörande tvister under 1.

4. När tvisten gäller ett tariffavtal med en enskild arbetsgivare eller med flera enskilda arbetsgivare eller med en arbetsgivarförening, som enligt sina stadganden icke har medlemmar i mer än två fylken, skall sak anhängiggöras efter lagens bestämmelser inför herreds- eller byrett, i allmänhet den där det företag har sitt säte som tvisten gäller.

5. Parterna kunna avtala, att också andra tvister än de i 4. nämnda kunna anhängiggöras vid herreds- eller byrett enligt lagens bestämmelser.

6. Sådan sak som är nämnd i 4. kan med samtycke av Arbeidsrettens förman anhängiggöras direkt vid Arbeidsretten.

Arbeidsrettens domar kunna i allmänhet icke överklagas (26 § 4 mom.). Dock kan en dom överklagas till Høyesterett med yrkande om upphävande på den grund, att saken icke hör under Arbeidsrettens domsmyndighet.

Sverige.

För upptagande och avgörande av mål rörande kollektivavtal skall finnas en arbetsdomstol med säte i Stockholm. Bestämmelserna om denna domstol återfinnas i *lagen den 22 juni 1928 om arbetsdomstol*.

Enligt 11 § hänförs till mål rörande kollektivavtal mål däri tvisten är

1. om kollektivavtals giltighet, bestånd eller rätta innebörd;
2. huruvida visst förfarande strider mot kollektivavtal eller mot vad i lagen om kollektivavtal stadgas; eller
3. om påföljd av förfarande, som förmenas strida mot kollektivavtal eller nämnda lag.

Tvist, som eljest skulle höra under arbetsdomstolen, må i stället enligt avtal hänskjutas till avgörande av skiljemän.

Arbetsdomstolen är därjämte skyldig att upptaga och avgöra följande mål.

a) Försummar vid förhandling, som anordnas av förlikningsman, någon av de tvistande parterna att fullgöra sin förhandlingsskyldighet, må förlikningsmannen på hemställan av andra parten anmäla försummelsen hos arbetsdomstolen, som genom vite äger tillhålla parten att fullgöra sitt åliggande ävensom utdöma sådant vite på anmälan av förlikningsmannen (6 § *lagen den 28 maj 1920 om medling i arbetstvister*);

b) Mål, som avse tillämpningen av *lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt*, upptagas och avgöras av arbetsdomstolen (29 § nämnda lag);

c) Mål, som avse tillämpningen av *lagen den 14 oktober 1939 om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnplikstjänstgöring m. m.*, skola anhängiggöras vid arbetsdomstolen beträffande arbetstagare, vilkas arbetsavtal regleras av kollektivavtal (7 § nämnda lag);

d) Mål, som avse tillämpningen av *lagen den 29 juni 1945 om semester*, skola anhängiggöras vid arbetsdomstolen beträffande arbetstagare, vilkas arbetsavtal regleras av kollektivavtal (26 § nämnda lag);

e) Mål, som avse tillämpningen av *lagen den 21 december 1945 om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av äktenskap eller havandeskap m. m.*, skola anhängiggöras vid arbetsdomstolen beträffande arbetstagare, vilkas arbetsavtal regleras av kollektivavtal (6 § nämnda lag);

f) Mål, som avse tillämpningen av 42 § *arbetarskyddslagen den 3 januari 1949* och som riktas mot arbetsgivare, upptagas och avgöras av arbetsdomstolen (44 § nämnda lag). I 42 § stadgas, att skyddsombud icke må hindras att fullgöra sina uppgifter och att arbetstagare icke på den grund att han utsetts till skyddsombud eller i anledning av hans verksamhet som skyddsombud må tillskyndas försämrade arbetsförhållanden eller av sådan orsak skiljas från anställningen eller erhålla försämrade anställningsvillkor. Påföljden är skadestånd.

Mot arbetsdomstolens beslut må talan ej fullföljas (15 § *lagen om arbetsdomstol*).

7. Om skiljedom i intressetvister

(tvister om arbets- och lönevillkor, vilka *ej* äro reglerade i kollektivavtal).

Danmark.

I Danmark ha vid enstaka tillfällen genomförts speciallagar när det icke yckats parterna att bliva eniga om ett avtal. Genom sådana lagar har antingen ett av statens förlikningsman framlagt medlingsförslag blivit lag eller har den föreliggande konflikten hänvisats till avgörande genom tvångsskiljedom genom en för detta ändamål särskilt tillsatt skiljenämnd.

Norge.

Enligt *loven den 19 december 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvister* skall det finnas en rikslönenämnd i arbetstvister med säte i Oslo. Blir en tvist mellan en fackförening och en arbetsgivare eller arbetsgivarförening om arbets- eller lönevillkor eller andra arbetsförhållanden, som icke äro reglerade i kollektivavtal, icke löst genom medling, *kunna* parterna *gemensamt* draga tvisten inför rikslönenämnden. Ett avgörande av lönenämnden har samma verkningar som ett tariffavtal.

Genom särskild lag eller genom provisorisk anordning från Kungl. Maj:t kan bestämmas, att intressetvister i enskilda fall skola lösas genom obligatorisk skiljedom (lønnsnemnd). Sådana lagar ha utfärdats i flera fall.

Sverige.

I Sverige saknas lagbestämmelser om obligatorisk skiljedom i intressetvister. I två fall har emellertid rörande tjänstemän med ämbetsansvar (sjuksköterskor och poliser) proposition avgivits till riksdagen om tvångslösning av lönetvister, och i ett fall har proposition avgivits i samma ämne vad avser fartygsbefäl. Propositionerna rörande sjuksköterskorna och fartygsbefälet återkallades på grund av att uppgörelse träffades mellan parterna.

*BILAG 3***Arbetsmarknadsorganisationernas yttranden i anslutning
till lagstiftningsöversikten**

I skrivelser den 8 och 25 november 1955 hemställde den arbetsrättsliga kommittén om yttrande från arbetsmarknadsorganisationerna, huruvida de ansåge en förenhetligad nordisk lagstiftning böra komma till stånd på ett eller flera av de områden som täcktes av översikten i bilag 2. Kommittén framhöll därvid särskilt önskemålet att få del av organisationernas uppfattning härvidlag i fråga om den lagstiftning rörande det enskilda arbetsavtalet, som avsåge skydd mot uppsägning och påföljder för underlåtenhet från arbetsgivar- eller arbetstagersidan att följa sådana avtal.

Sammanlagt sexton organisationer ha efterkommit kommitténs hemställan, och nedan refereras de yttranden som tillställts kommittén. I den mån yttrandena upptagit erinringar mot utformningen av översikten, har denna korrigerats till överensstämmelse med dessa. I referaten ha därför erinringarna ansetts kunna utelämnas.

Danmark.*Dansk Arbejdsgiver Forening.*

Med hensyn til det principielle spørgsmål om en fællesnordisk lovgivning på arbejdsmarkedets område viser den af arbejdsretskomiteen udarbejdede oversigt så store forskelle inden for de forskellige landes retsorden, at det forekommer os i højeste grad tvivlsomt, om der på en for alle lande tilfredsstillende måde vil kunne udarbejdes en fælles lovgivning. Vi skal her særlig gøre opmærksom på, at arbejdsmarkedets retsforhold for Danmarks vedkommende hviler på det mellem hovedorganisationerne i 1899 indgåede septemberforlig og den retspraksis, der på grundlag af dette forlig er blevet udviklet af Den faste Voldgiftsret og ved de kendelser, der er afsagt af faglige voldgiftsretter på grundlag af de enkelte overenskomstbestemmelser. Vi kan ikke tænke os, at disse tusinder af kendelser vil kunne kodificeres i forholdsvis få lovbestemmelser.

En gennemgang af den fremsendte oversigt over den arbejdsretlige lovgivning i de nordiske lande viser da også, at der ikke for Danmarks vedkommende på grundlag af de eksisterende regler gives noget klart billede af de arbejdsretlige forhold her i landet, og vi går ud fra, at det samme er tilfældet for de øvrige nordiske landes vedkommende. Vi har derfor den opfattelse, at en kodifikation af de gældende regler ikke ville kunne gennemføres, uden at det samarbejde, der hidtil har bestået mellem arbejdsmarkedets organisationer til fremme af ordnede forhold på dette område, på beklagelig måde ville blive forringet.

Af skrivelsen fra Det nordiske Råds arbejdsretlige komité fremgår, at det for komiteen vil være af interesse at indhente organisationernes synspunkt vedrørende spørgsmålet om lovgivningen angående opsigelse. Af det medfølgende sammenlignende materiale fra de nordiske lande fremgår, at der for Danmarks vedkommende findes regler på dette område i medhjælperloven, funktionærloven og lærlingeloven. De gældende regler inden for arbejdsrettens område kan imidlertid ikke udtømmende angives ved disse love, idet retspraksis på grundlag af septemberforliget har givet regulerende regler på dette område. Ifølge septemberforligets punkt 4 er afskedigelsesretten principielt fri; men retspraksis har fastslået visse indskrænkninger i denne hovedregel. Således må afskedigelser ikke have karakter af lockout, de må ikke indebære organisationsfjendtlige skridt, ligesom en arbejdsgiver ikke systematisk må afskedige arbejdere, der på grund af deres anciennitet om kort tid eventuelt ville opnå visse fordele i henhold til den mellem parterne gældende overenskomst. Hertil kommer, at der inden for mange områder er indført regler om, at almindelig opsigelse kun kan ske med overholdelse af et vist opsigelsesvarsel.

Som ovenfor anført vil disse regler, der hviler på konkrete retsafgørelser, meget vanskeligt kunne kodificeres og kan tjene som eksempel på de store vanskeligheder, det vil kunne medføre at sammenarbejde de nordiske landes arbejdsretlige lovgivninger.

Hvad angår den af komiteen udarbejdede oversigt over den arbejdsretlige lovgivning i de nordiske lande, finder vi, såfremt oversigten udelukkende er udarbejdet med henblik på at give oplysninger om de enkelte lovregler i de nordiske lande på det arbejdsretlige område, kun anledning til at tilføje visse supplerende oplysninger, idet vi skal fremhæve, at lovreglerne alene ikke giver et egentligt billede af retsstillingen på dette område. En fuldstændig oversigt over retsstillingen kan kun opnås efter en gennemgang også af de mange overenskomster, der findes inden for arbejdsgiverforeningens område, samt de foran nævnte kendelser fra Den faste Voldgiftsret og de faglige voldgiftsretter.

ad punkt 1 [s. 293—94].

Vi er fuldt ud klar over, at punkt 1 kun omfatter lovbestemmelser — man kan dog fremhæve, at nogen tilfredsstillende oversigt over retsstillingen på det danske arbejdsmarked vedrørende dette spørgsmål kun vil kunne opnås, såfremt man tager i betragtning, at der i mange kollektive overenskomster findes regler vedrørende opsigelsesvarsel både fra arbejdsgiver- og arbejderside.

ad punkt 5 [s. 305].

Selv om det ikke er en egentlig lovbestemmelse, bør det måske nævnes, at arbejdsmarkedets parter allerede ved septemberforliget har anerkendt den gensidige organisationsfrihed, hvilken frihed også er fastslået ved Den faste Voldgiftsrets praksis

De samvirkende Fagforbund.

For så vidt det er hensigten at komme til klarhed over, hvilke arbejdsretlige regler der eksisterer i de nordiske lande, forekommer det os at være utilstrækkeligt blot at indhente oplysninger om den foreliggende lovgivning, idet arbejdsretlige regler for flere af landenes vedkommende ikke blot forefindes i lovgivningen, men i aftaler truffet mellem hovedorganisationerne, hvilket — så vidt vi er orienteret — er tilfældet både for Danmarks og Sveriges vedkommende.

For så vidt det er tanken, at man skal sigte på en ensartet lovgivnings gennemførelse i Norden, mener vi, at materialet bør kompletteres med oplysninger om, hvilke regler der iøvrigt forefindes, og vi vil mene det rigtigt, da spørgsmålet så afgjort er et interesseområde for arbejdsmarkedets hovedorganisationer i de nordiske lande, at hovedorganisationerne ikke blot får anledning til at udtale sig, men bliver repræsenteret i rådets drøftelser, for så vidt rådet skulle beslutte at arbejde videre med sagen med det formål at få ensartede regler gennemført i de nordiske lande.

De samvirkende Fagforbund kan for deres vedkommende anbefale, at ensartede regler søges gennemført, for så vidt dette er muligt, og at man til dette formål kommer til klarhed over, hvad der findes af regler mellem hovedorganisationerne. Eventuelle forslag om ændringer skal dog muligvis helst være godkendt af en kompetent forsamling i De samvirkende Fagforbund.

I komiteens skrivelse anmodes om, at organisationerne fremsætter deres synspunkter med hensyn til lovgivningen vedrørende enkeltarbejder-forholds indgåelse og beskyttelse mod opsigelse og parternes overtrædelse af sådanne aftaler. Her finder vi anledning til at bemærke, at det allerede af det foreliggende materiale fremgår, at f. eks. Norge i sin lovgivning har bestemmelser, der giver anledning til at efterprøve klager over afskedigelser af enkelt-arbejdere, og at denne lovgivning indeholder erstatningsregler ved uberettigede afskedigelser. En tilsvarende lovgivning findes ikke i Danmark. Af materialet fremgår, at sådan lovgivning heller ikke findes i Sverige, men De samvirkende Fagforbund er vidende om, at regler dog forefindes i Sverige gennem bestemmelser i de kollektive overenskomster, og netop på dette punkt er der et stærkt ønske fremme i fagforbundene under De samvirkende Fagforbund om at få regler tilsvarende dem, der er gældende i Norge og Sverige.

Hvorvidt dette skal ske ved lovgivning eller f. eks. ved en ændring af bestemmelserne i det danske arbejdsmarkeds hovedaftale, septemberforliget af 1899, kan naturligvis gøres til genstand for en drøftelse, og vi ser meget gerne, at dette spørgsmål bliver rejst på nordisk basis.

Vi bemærker også, at vedrørende foreningsretten og forhandlingsretten findes der lovgivning i visse af de nordiske lande, medens reglerne i Danmark alene udledes af reglerne om foreningsfrihed i grundloven. Selv om der egentlig ikke kan siges at have foreligget nogen aktuel situation, hvor der har været behov for

sådanne bestemmelser, er det dog et spørgsmål, om der ikke på dette område også skulle være ensartede nordiske regler, og vi kunne lide i denne forbindelse at få klarlagt, hvorvidt dette forhold for Danmarks vedkommende er opfyldt ved det danske folketinges ratificering af Den Internationale Arbejdsorganisations konventioner om foreningsret og forhandlingsret nr. 87 og 98.

De samvirkende Fagforbund vil være interesseret i at høre nærmere om komiteens beslutninger og vil som allerede nævnt udtrykke ønsket om, at arbejdsmarkedets organisationer får lejlighed til at deltage i de fortsatte drøftelser om sagen.

Finland.

Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund.

På grund av likartade förhållanden i de nordiska länderna är lagstiftningen i ett nordiskt land ständigt utsatt för inflytande från grannländernas sida. Så är icke minst fallet på arbetsrättens område. Ett sådant inflytande framgår även tydligt av den översikt över den arbetsrättsliga lagstiftningen i de nordiska länderna, som bilagts kommitténs skrivelse. Denna översikt visar nämligen, att grundprinciperna inom arbetslagstiftningen äro desamma i samtliga nordiska länder, även om olikheter förekomma i detaljfrågor, låt vara även i sådana av rätt vittbärande och principiell natur.

Man kan göra vissa allmänna iakttagelser på basen av ifrågavarande översikt. Olikheterna i de olika ländernas arbetslagar äro icke till sin natur sådana, att man på basen av dem kunde förklara ett visst land „längre hunnet“ på arbetarskyddets område än ett annat, eftersom eventuell efterblivenhet på något av arbetarskyddets områden kompenseras av ett bättre arbetarskydd på ett annat. Det synes även som om skiljaktigheterna i lagstiftningen till stor del bero på något olikartade samhällsförhållanden och en annan historisk utveckling.

Trots att grunden är gemensam, äro skiljaktigheterna på ifrågavarande område likväl för närvarande så stora, att ett plötsligt eller t. o. m. i snabb takt genomfört förenhetligande av lagstiftningen skulle förorsaka rätt stora svårigheter och ett alltför stort ingrepp i rådande förhållanden. På grund härav borde den praktiska nytta ett förenhetligande skulle innebära icke vara särskilt betydande. Då vi icke kunna se att olikheten inom lagstiftningen skulle ha förorsakat särskilda men i praktiken, är enligt vår uppfattning ett snabbt förenhetligande av arbetslagstiftningen knappast ett eftersträfvansvärt mål. Vi anse icke heller önskvärt att Nordiska rådet motionerar om unifiering av arbetslagstiftningen inom särskilda branscher, eftersom rådet därigenom inom de olika länderna skulle aktualisera frågor, som vid ifrågavarande tidpunkt måhända icke vore aktuella. Utvecklingen på arbetsrättens område är i alla nordiska länder även annars så snabb, att den knappast är i behov av utifrån kommande impulser.

Däremot borde en naturlig utveckling mot förenhetligande eftersträvas. En sådan utveckling torde bäst kunna främjas genom att, då en reform av arbetslagstiftningen i något land aktualiseras, denna reform icke skulle leda till en utvidgning av klyftan mellan de övriga ländernas lagstiftning, utan att man tvärtom skulle söka närma sig de övriga länderna. Genom en dylik allmän rekommendation, genom lämplig information inom de övriga nordiska länderna angående aktuella reformplaner och genom att vid behov avgiva yttranden om sådana förändringar skulle Nordiska rådet effektivt bidra till att leda utvecklingen mot större enhetlighet.

Emedan vi såsom av det föregående framgår anse att Nordiska rådet icke borde taga initiativ till en förändring av arbetslagstiftningen i Norden, utan i stället söka begränsa sin verksamhet till att stöda den naturliga utvecklingen mot större enhetlighet, se vi oss icke föranlåtna att närmare gå in på detaljfrågorna rörande bl. a. uppsägningsskyddets förenhetligande.

Affärsarbetsgivarnas Centralförbund.

Den gällande finska arbetsrätten är huvudsakligen av jämförelsevis sent datum. Ett viktigt undantag bildar dock lagen om arbetsavtal, som är utfärdad redan den 1 juni 1922 och som innehåller alla viktigare stadganden angående individuella arbetsavtal. Enligt 3 § i denna lag kan arbetsavtal ingås även under villkor, att det skall upphöra utan iakttagande av uppsägningstid. Inom industrin var detta villkor tidigare allmänt, och det förekommer ännu ganska ofta. Däremot avslutas arbetsavtalen inom handeln och andra sk. affärsnäringar — kredit- och försäkringsanstalter mm. — med en uppsägningstid av två veckor. Inom industrin har mellan arbetsmarknadens centralorganisationer träffats överenskommelse om iakttagande från arbetsgivarens sida av sk. varningstid, som är, beroende av arbetsförhållandets längd, 2, 3 eller 4 veckor. I vissa specialfall, som äro uppräknade i kommitténs översikt, skall viss uppsägningstid eller vissa begränsningar ifråga om uppsägning iakttagas.

Några yrkanden på uppsägningsrättens allmänna begränsande hava veterligen inte framställts, och frågan om kvinnliga arbetstagares ställning i fall av ingående av äktenskap eller nedkomst är föremål för kommande lagstiftning. Enligt vår åsikt kan för Finlands vidkommande knappast påvisas något behov om förenhetligande av lagstiftningen i de nordiska länderna angående uppsägning av arbetsavtal. De i kommitténs översikt nämnda specialstadgandena kunna naturligtvis i fall av behov i lagstiftningsväg utsträckas till nya fall utan en allmän begränsning av avtalsfriheten i detta avseende. Det må även framhållas, att dylika begränsningars effektivitet kan med fog ifrågasättas.

Beträffande lagbestämmelserna angående kollektivavtal har det visserligen påpekats, att de i några avseenden skulle tarva förtydligande och att vissa för-

ändringar skulle föranledas av inflationen, men dessa skäl påkalla naturligtvis inte gemensam nordisk lagstiftning.

Den sk. förhandlingsrätten anses i Finland till den grad naturlig, att lagstiftningsåtgärder till dess betryggande ej behövas. Föreningsrätten återigen tillhör finska medborgares i grundlag försäkrade sk. allmänna rättigheter och är även beträffande nu ifrågakavande föreningar okränkbar.

Vad det norska förslaget beträffar, så är det i så allmänna drag fattat, att vi inte anse det möjligt att närmare uttala oss angående detsamma.

Lantarbetsgivarnas Förbund.

Vårt förbund anser först och främst, att en enhetlig lagstiftning vore av nöden och skulle i många avseenden vara ägnad att underlätta tillämpningen av de kollektiva avtalen.

Med all sannolikhet har icke kommittén haft till sin disposition det tillägg till vårt kollektiva avtal, vilket angående arbetsfreden — paragraf 23 — senaste vår undertecknades i form av ett protokolltillägg per 18.5.1955 till själva avtalet och lyder:

§ 3.

„..... Parterna kommo överens om, att husdjuren under alla omständigheter bör skötas.

Samtidigt rekommenderas att under den tid det kollektiva avtalet är i kraft ombesörjes även sänings- och skördearbetenas utförande.“

För vårt vidkommande vore det nödvändigt, att det rättsliga förhållandet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren skulle i lag fastställas och klarläggas angående de fall, där löntagaren t. ex. under en strejk och arbetsinställelse kommer att bryta sitt personliga avtal med arbetsgivaren. Nu är löntagaren bunden på ett visst sätt genom avtalen vid sitt fackförbund och på ett motsatt sätt vid sin arbetsgivare. Arbetsgivaren är visserligen berättigad att på rättslig väg fordra och erhålla gottgörelse för den skada avtalsbrottet åstadkommit genom att arbetaren utan uppsägning och uppsägningstid lämnat arbetet, men detta förfarande har en mycket kringskuren praktisk betydelse.

Finlands Fackföreningars Centralförbund.

Enligt vårt centralförbunds åsikt kunde den arbetsrättsliga lagstiftningen i de länder, som är anslutna till Nordiska rådet, förenhetligas så långt det är möjligt med hänsyn till varje lands lokala förhållanden och nu gällande lagstiftning. I detta arbete på att förenhetliga lagstiftningen bör man utgå ifrån att inom ramen för gällande lagstiftning redan uppnådda förmåner icke försämrats, varvid av-

görandet i varje särskilt fall träffas på basis av lagstiftningen i det land, där utvecklingen nått längst, på så sätt, att motsvarande bestämmelser inarbetas i de övriga anslutna ländernas lagstiftning.

Särskild uppmärksamhet bör därvid ägnas den del av lagstiftningen rörande enskilda arbetsavtal som reglerar uppsägningsrätten, uppsägningstiden samt skydd mot uppsägning av anställda i vissa fall. Dessa lagrum avviker från varandra avsevärt i de anslutna länderna och de är därjämte tämligen bristfälliga. Speciellt i de fall, då en anställd är frånvarande från sitt arbete under en förhållandevis kort tid på grund av sjukdom eller till följd av olycksfall, vore det nödvändigt att skydda honom mot uppsägning, emedan en uppsägning kunde vara ägnad att försämra hans även annars svåra ställning. Detsamma gäller då en kvinnlig arbetare på grund av graviditet och förlossning är frånvarande från sitt arbete. En lagbestämmelse, som skyddar anställd mot uppsägning under viss angiven tid i här nämnda fall, är högeligen av behovet påkallad.

Vi finner det önskvärt, att man vid uppgörandet av förslag till lagstiftning rörande uppsägningsrätten även måtte överväga möjligheten att föreskriva en obligatorisk ömsesidig uppsägningstid vid sådana fabriker och produktionsinrättningar, där arbete av visst slag utförs regelbundet. Härigenom kunde både arbetsgivare och arbetstagare undgå att genom överraskande uppsägningar, där arbetsförhållandet upphävs redan vid slutet av löpande arbetsdag eller skift, ställas inför oväntade svårigheter.

Lagstiftningen rörande skydd mot uppsägning är avsedd att säkerställa de anställda och innebär därigenom en utbyggnad av den sociala tryggheten. På grund härav borde lagstiftningen även innehålla bestämmelser om tillräckligt allvarliga påföljder vid försummelse från arbetsgivarnas sida att iakttaga dess föreskrifter.

Centralförbundet för intellektuellt arbete.

Tanken på en samordning av arbetslagstiftningen inom de nordiska länderna förefaller böra ägnas vederbörlig uppmärksamhet. Med tanke på en reell internordisk arbetsmarknad och med hänsyn till samordningen av övrig lagstiftning — social, ekonomisk o. s. v. — är det troligt att behovet av en viss sammanjämkning kommer att göra sig gällande. Det torde emellertid för närvarande vara svårt att avgöra i vilken utsträckning justeringar av arbetslagstiftningen i respektive länder kan komma att dikteras av rent praktiska krav. Arbetskraftens regionala fördelning och rörlighet är sålunda faktorer, som i viss mån kan tänkas motivera prövning av lagstiftningsåtgärder framdeles, beroende på bl. a. den ekonomiska och tekniska utvecklingen. Relationerna mellan inhemsk och utländsk arbetskraft förefaller av denna anledning motivera en noggrannare avvägning än vad nu är fallet.

Beträffande önskvärdheten av en konsekvent genomförd koordinering av de nordiska ländernas arbetslagstiftning kan givetvis divergerande åsikter framföras. Centralförbundet för Intellektuellt Arbete anser för sin del, att eventuella justeringar knappast kan undgå att ta hänsyn till olikartade villkor inom de nordiska länderna. För att en ändring i lagstiftningen skall kunna karakteriseras som ett steg i positiv riktning, vilket onekligen bör betecknas som en grund för lagändringar, bör de resultat beaktas som i respektive länder uppnåts. Ett avkall på vunna rättigheter eller fördelar torde härvid knappast — inte ens i koordineringens namn — gå att genomdriva. En koordinering är givetvis ur många synpunkter sett att hälsa med tillfredsställelse, men faran för att denna blir självändamål får inte underskattas.

Den praktiska betydelsen av koordinerande åtgärder kan även gestalta sig olika i olika länder, vilket motsatt skulle innebära att även behovet av koordinering ter sig olika för de skilda länderna. Detta avhänger till en del av det faktum, att utöver vissa grundstadganden, vilka bör anses inrymmas i arbetslagstiftningen, har arbetsmarknadsorganisationerna vissa möjligheter att på ett smidigare och mera tillfredsställande sätt bevaka arbetskraftens intressen. En utvidgad lagstiftning kunde komma att beskära organisationernas möjligheter till ett effektivt arbete som i varje läge kan ta hänsyn till stundens krav lika väl som till möjligheterna att vidta åtgärder som syftar framåt i tiden.

Med beaktande av dessa synpunkter torde en samordning av den nordiska arbetslagstiftningen rent principiellt sett kunna betecknas som en positiv tanke förutsatt att den i praktiken skall kunna förverkligas på ett för löntagargrupperna tillfredsställande sätt.

Island.

Vinnuveitendasamband Íslands (Islands Arbejdsgiverforbund).

Vi er på enhver måde enige med udvalget i, at det både er ønskeligt og nødvendigt, at de nordiske lande i fællesskab foretager en revision og koordination af sociallovgivningen, og vi opfordrer udvalget til at fortsætte det i den retning allerede påbegyndte arbejde.

Vi er naturligvis altid villige til at yde udvalget enhver oplysning, som det ønsker angående ovennævnte sag.

Alþýðusamband Íslands (Islands Landsorganisation).

Da Island af forskellige grunde næppe i nær fremtid vil kunne deltage i et fælles nordisk arbejdsmarked, vil en fællesnordisk arbejdstvistlovgivning ikke være af tilsvarende nødvendighed for Island, som den ville være indbyrdes for Danmark, Sverige og Norge.

Alligevel indser vi ønskeligheden af, at lovgivningen, også for Islands vedkommende i fremtiden, bliver i den størst mulige overensstemmelse med tilsvarende lovgivning i de andre nordiske lande.

Her må dog bemærkes, at den islandske arbejderbevægelses struktur ikke helt kan sidestilles med de andre nordiske lande, idet f. eks. *de enkelte fagforeninger* — men ikke fagforbund — indgår direkte som medlemmer i Alþýðusamband Íslands.

Også må for Islands vedkommende bemærkes, at tjenestemænd i kommunens og statens tjeneste ikke har strejkeret, hvilket fra vort synspunkt dog anses for ønskværdigt at de fik.

Til slut vil vi fremhæve, at ifald Nordisk Råd henstiller til de respektive regeringer at nedsætte en fællesnordisk komité til revision af arbejdstvistlovgivningen og udarbejdelse af ensartet lovværk angående forhandlingsret, organisationsrettigheder, strejkeret o. s. v., anser vi det for nødvendigt, at Alþýðusamband Íslands ligesom de andre landes landsorganisationer fik en repræsentant i en sådan komité.

Norge.

Norsk Arbeidsgiverforening.

„Översikten“ viser klart at der er meget vesentlig forskjell på lovbestemmelsene i de nordiske land. Dette skyldes nok særlig at spørsmål som i enkelte av landene er regulert gjennom lov, i andre land er regulert gjennom tariffavtaler. Dette forhold er meget viktig fordi det vel kan være et stort spørsmål om det vil være noen fordel å erstatte frivillige avtaler med lov i de land og på de felter hvor man hittil har foretrukket avtaleveien.

Når det gjelder det spesielle felt som er nevnt i brevet fra komiteen, er det tydelig at Norge har den mest omfattende lovgivning. De viktigste av disse regler, oppsigelsesreglene i Arbeidervernloven, har nylig vært under behandling i Arbeidervernlovkomiteen av 1948. Komiteens innstilling forsåvidt er for tiden under behandling i Det Kgl. Kommunal- og Arbeidsdepartement. Så lenge det er spørsmål om å ta problemene opp til felles nordisk behandling, bör der selvsagt ikke foregripes noe ved eventuelle lovendringer som ytterligere vil fjerne rettstilstanden i Norge fra rettstilstanden i de øvrige nordiske land.

Så lenge det ikke foreligger noe konkret om i hvilken retning en eventuell felles nordisk lovgivning på dette og de øvrige i „översikten“ nevnte områder kan tenkes å gå, er det forøvrig umulig å fremkomme med en mer bestemt uttalelse til realiteten. Vi vil bare tilføye at vi har et bestemt inntrykk av at det stiller seg overmåte tvivlsomt om man kan nå frem til tilfredsstillende resultater gjennom en felles nordisk lovgivning. Vil man prøve på dette, er det i hvert fall et absolutt nødvendig vilkår at arbeidet blir drevet i meget intim kontakt med de store partsorganisasjoner innenfor arbeidslivet.

Handelens Arbeidsgiverforening.

På grunn av den korte tid vi har hatt til rådighet, har vi bare kunnet gå flyktig gjennom oversikten og gitt noen få faktiske opplysninger. Vi har overhodet ikke tatt stilling til det hensiktsmessige i en eventuell felles nordisk lovgivning på det arbeidsrettslige område.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon i Norge.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt og i tilfelle i hvilken utstrekning ett eller flere av de rettsområder det her er tale om bør gjøres ensartet for samtlige nordiske land, må vi for vårt vedkommende meddele at vi på det nuværende tidspunkt vanskelig vil kunne avgi noen definitiv uttalelse, idet det er på det rene at to meget vesentlige rettsinstitutter innenfor arbeidervern- og arbeidstvistlovgivningen i vårt land er oppe til revisjon i øyeblikket. Vi sikter her til reglene i § 33 i arbeidervernloven av 19. juni 1936 om oppsigelse av kontraktsforhold, og § 40 i arbeidstvistloven av 5. mai 1927 om straffansvar for ulovlige arbeidskonflikter. Vi er kjent med at forslagene fra arbeidervernkomiteen og arbeidstvistkomiteen innebærer meget vesentlige endringer for så vidt angår de nevnte regler. Etter de opplysninger vi har mottatt fra vedkommende departement antar vi at departementets forslag overfor lovgivningsmyndigheten på basis av de foreliggende komiteinnstillinger vil foreligge ut på nyåret.

Etter dette antar vi at det for Det Nordiske Råds videre arbeid med denne sak vil være nødvendig å avvente den interne norske behandling av oppsigelsesreglene i arbeidervernloven og straffeansvarsreglene i arbeidstvistloven. Når det gjelder arbeidervernlovens oppsigelsesregler anser vi disse for å ha en såvidt sentral stilling i det foreliggende lovstoff at de i sin reviderte form må antas å kunne få betydning også for Rådets arbeide med reglene om oppsigelsesvernet på beslektede områder innenfor arbeidslivet.

Den norske Ingeniørforening.

Den Norske Ingeniørforening er prinsipielt av den mening at når vi har fått et felles nordisk arbeidsmarked, ville det være naturlig å få en felles nordisk arbeidsrettslovgivning.

Hvorvidt det imidlertid er umaken verd å arbeide for å nå dette mål, har vi ikke full oversikt over. Vi vil gjerne få lov å anføre følgende:

Allerede da vi fikk loven om arbeidervern av 19. juni 1936 uttalte Rømcke i kommentaren til samme følgende:

„Den nye lovs bestemmelser om arbeidstiden og om oppsigelse f. eks. betyr visselig heller ikke i sin nye form det siste ord. Ved siden av loven vil organi-

sasjonernes arbeide med utbyggingen av tariffavtalenes bestemmelser måtte fortsette. Men det var å ønske at staten eventuelt ved samarbeide mellom de nordiske land, gjennom en almindelig lov om arbeidsavtale, søkte å istandbringe faste regler på dette område som i stor utstrekning fremdeles er flytende, og dermed skaffer utrygge arbeidsforhold.“

Senere har det etter krigen vært nedsatt en komite til revisjon av arbeidervernloven av 1936, og denne komite er visstnok nu ferdig med sin innstilling. Komiteen skal ha tatt opp spørsmål om nordisk samarbeid om arbeidsbeskyttelsen av mere helsemessig art, og man skal være kommet frem til bl. a. et skandinavisk samarbeid om testing av verneutstyr m. m.

Såvidt vi har forstått av et innlegg i radio av overløge Arne Bruusgaard i Statens arbeidstilsyn, er det nordiske samarbeide på dette område til en viss grad allerede etablert. Utenom at et økonomisk samarbeide i Norden til en viss grad forutsetter samme arbeidstid og samme sosiale goder i form av ferier og helse-messig vern på arbeidsplassen etc., kan det naturligvis også være av en viss interesse også for akademiske organisasjoner at lovreglene om selve arbeidsavtalen til en viss grad er likeartet, særlig hvis man derigjennom kunne oppnå en noe større beskyttelse enn man har for folk i mere overordnede stillinger idag innen visse yrker.

Sverige.

Svenska Arbetsgivarföreningen.

Reglerna på arbetsrättens område överensstämna i sina grunddrag i de nordiska länderna. Åtskilliga frågor ha dock fått en lösning, som företer olikheter länderna emellan. Dessa olikheter göra sig gällande icke blott i sakligt hänseende utan även med avseende å formen för reglering; en fråga som i ett land regleras genom lag kan i ett annat ha fått en avtalsmässig lösning. Strävandena hos arbetsmarknadens parter att genom avtal i samförstånd lösa olika problem ha kommit till många uttryck icke minst i vårt eget land, där området för vad man kan kalla arbetsmarknadens självstyrelse är betydande. De normer, som de representativa parterna på arbetsmarknaden enats om, framstå i icke ringa grad som uttryck för rättsprinciper, samtidigt som de smidigt kunna anpassas efter utvecklingen. Arbetsmarknadsparternas vilja och även förmåga att lösa stora och kontroversiella frågor har respekterats av statsmakterna. Lagstiftning har sålunda ej vidtagits i den mån arbetsmarknadsparterna själva enats om en av dem såsom tillfredsställande ansedd reglering. Här må som exempel på särskilt betydelsefulla avtalsmässiga regleringar hänvisas till det år 1938 mellan arbetsgivarföreningen och landsorganisationen träffade s. k. huvudavtalet samt 1946 års avtal om företagsnämnder.

Föreningen finner det riktigt, att man vid framtida lagstiftning på arbetsrättens område följer en så långt som möjligt gemensam nordisk linje och sålunda strävar

mot större enhetslighet. Föreningen vill dock framhålla, att ett förenhetligande, som innebär att vissa lagregler i ett land upphävas eller att i stället samma lagregler införas i ett annat land, innebär stora vanskligheter. Kontinuiteten i rättsutvecklingen kan icke brytas utan olägenheter. Därtill komma omständigheter som, såvitt gäller arbetsmarknaden, kräva särskilda hänsyn. De skrivna lagreglerna återspegla i stor utsträckning arbetsmarknadsparternas egen vilja och uppfattning. Lagreglernas mycket nära beroende av arbetsmarknadsparternas uppfattning är uppenbart, och nya regler som ej ha hävd hos parterna böra ur den synpunkten undvikas. Avgörande hänsyn måste enligt föreningens uppfattning också tagas till det sätt, på vilket parterna genom avtal kunna ha löst i lag ej särskilt reglerade frågor. Det kan ej vara rimligt att enbart för enhetlighetens skull tillgripa lagstiftningsåtgärder i frågor, som lösts genom frivilliga överenskommelser.

De spörsmål rörande det enskilda arbetsavtalet, som kommittén särskilt framhållit, ha i vårt land icke generellt reglerats genom lag. Vad först angår de allmänna normerna för uppsägning synes det föreningen klart, att de i detta hänseende genom kollektivavtal och rättspraxis fastslagna reglerna fungera på ett sätt, som icke kan motivera en lagstiftning. Utvecklingen har härvidlag liksom i många andra frågor lett till en samförståndslösning mellan parterna. Föreningen hänvisar bl. a. till bestämmelserna i kap. III i huvudavtalet samt motsvarande bestämmelser i avtalet om företagsnämnder. En lagstiftning på förevarande område skulle bryta sönder den frivilliga ordning, som arbetsmarknadens parter byggt upp, och därmed även strida mot de regler som hittills följts med avseende å dessa parter rätt att utan inblandning av statsmakterna reglera viktiga frågor av gemensamt intresse. — Vad därefter gäller de av kommittén berörda frågorna om skadestånd vid brott mot det enskilda anställningsavtalet, föreligga enligt föreningens mening icke några problem av den storleksordning och den art att en lagstiftning är av behovet påkallad. Det synes i detta hänseende naturligtast att i första hand låta rättsutvecklingen bestämmas av den uppfattning, som arbetsmarknadens huvudparter själva komma fram till, ävensom av den praxis, som domstolarna — och då främst arbetsdomstolen — följa.

Föreningen vill slutligen, i linje med vad här anförts, framhålla betydelsen av att Nordiska rådet håller fortsatt kontakt med arbetsmarknadens organisationer vid behandlingen av föreliggande ämne.

Landsorganisationen i Sverige.

Vad i allmänhet angår frågan om förenhetligande av den nordiska arbetsrättslagstiftningen vill LO uttala sin i princip positiva inställning till denna tanke, som ligger i linje inte endast med den nordiska samverkan, som sedan länge etablerats inom andra rättsområden och där avsatt betydelsefulla resultat, utan också med en politik, som inom arbets- och socialrättens område sedan snart fyra årtionden bedrivits inom Internationella arbetsorganisationen.

Förenhetligandet av den här ifrågavarande lagstiftningen är emellertid intet självändamål. Det varken bör eller behöver utsträckas utöver områden, där en enhetlig lagreglering är påkallad av *praktiska* skäl, alltså av hänsyn till den inter-nordiska samfärdseln inom arbetslivet, eller, såsom norska regeringen uttrycker saken, där den är „föranledd av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden“.

Från denna synpunkt sett synes förenhetligandet — i varje fall i första etappen — böra inriktas på att avse den rättsliga regleringen av *det enskilda arbetsavtalet*. Det är sålunda helt i överensstämmelse med LO:s uppfattning, då arbetsrättsliga kommittén placerat detta avtal såsom den främsta punkten på programmet för den ifrågasatta lagstiftningssamverkan. En sådan samverkan även på den kollektiva arbetsrättens område må i och för sig vara önskvärd men framstår i jämförelse med en enhetlig reglering av det enskilda arbetsavtalet såsom — i det hela — en fråga av underordnad betydelse. Den *kollektiva* arbetsrätten avser ju väsentligen rättsförhållandet mellan arbetsgivarna och arbetstagarnas organisationer resp. förhållandet mellan staten och arbetsmarknadens sammanslutningar. Det synes — med hänsyn till den gemensamma nordiska arbetsmarknadens intresse — knappast finnas någon praktisk motivering för ett förenhetligande av ländernas *hithörande* lagregler. Den t. ex. norske arbetare, som under arbete i Sverige är ansluten till vederbörande svenska fackorganisation, kommer redan i och med detta sitt medlemskap att intaga samma rättsliga ställning som sina svenska kamrater. Med hänsyn härtill kan det, från synpunkten av likabehandling, knappast anses som något internordiskt intresse av praktisk vikt att — i varje fall för närvarande — söka få till stånd en förenhetligad lagstiftning inom den kollektiva arbetsrättens område. Detta gäller alltså även om den rättsliga regleringen av de fackliga sammanslutningarnas organisation och verksamhet och om deras förhållande till staten, ett område som för övrigt undandrar sig nordisk lagstiftningssamverkan av den enkla anledningen att området ofta nog — i Sverige genomgående — icke är lagreglerat och av arbetsmarknadens parter inte heller anses böra vara lagreglerat.

Rådet har vid sin skrivelse inte fogat något förslag — ens i princip — utan endast en översikt över viss arbetsrättslig lagstiftning i de nordiska länderna, sammanställd av arbetsrättsliga kommittén. Översikten omfattar lagbestämmelser rörande 1) skydd mot uppsägning (offentliga tjänstemän och sjömän undantagna), 2) skydd mot uppsägning i vissa fall (värnplikstjänstgöring, giftermål, havandeskap etc.), 3) kollektivavtal och olovlig stridsåtgärd, 4) straff- eller skadeståndsansvar för brott mot kollektivavtal och för olovlig stridsåtgärd samt för brott mot enskilt arbetsavtal, 5) förenings- och förhandlingsrätt, 6) särskilda domstolar för arbetstvister och deras behörighet, samt 7) skiljedom i intressetviser.

I Sverige saknas som bekant — för den enskilda arbetsmarknadens vidkommande — allmän lagreglering av frågan om uppsägningstid; där ej kollektivt eller enskilt avtal i ämnet finns, är uppsägningstidens längd att bedöma enligt yrkespraxis. Över huvud finns i Sverige ingen allmän laglig reglering av det enskilda arbets-

avtalet. Ett år 1935 av kommittén angående privatanställda avgivet förslag till lag om arbetsavtal ledde icke till några lagstiftningsåtgärder. LO motsatte sig — i sitt remissyttrande — detta förslag främst därför att det var byggt på principen om arbetstagarnas klassgruppering och de materiella anställningsförmånernas gradering efter för de olika grupperna gällande praxis. Organisationen ville inte bestrida att förslaget överensstämde med rådande praxis men ansåg sig på goda grunder böra ifrågasätta själva den valda utgångspunkten: att lagen borde innebära en kodifikation av denna praxis. Med praxis som norm för regleringen hade kommittén inte kunnat undgå en uppdelning av arbetstagarna i kategorier eller riktigare klasser. LO förklarade sig redan av principiella skäl anse en sådan legal klassindelning av arbetstagarna förkastlig, i det den byggde på en för modern samhällsuppfattning främmande och reellt oriktig värdering av olika medborgargrupperns insatser i produktionsprocessen. Därtill kom att kategoriklyvningen vore praktiskt omöjlig att genomföra: den verklighet som den avsåge att reglera vore alltför skiftande och underkastad en alltför snabb omvandling för att låta sig infånga i en legal gruppering.

Kategoriklyvningsprincipen hade i kommitténs förslag genomförts beträffande såväl uppsägningstid som sjuklön och semester.

Det är i förevarande sammanhang endast fråga om uppsägningstid. LO har i denna fråga icke frånfallit sin ståndpunkt från 1935 och kan alltså icke medverka till ett förenhetligande av den nordiska lagstiftningen i denna del, därest den gemensamma regleringen komme att bygga på kategoriklyvning. Det är därvid utan större betydelse om kategoriklyvningen utformas på det sätt som skedde i 1935 års svenska förslag — med uttryckligt angivande av de olika gruppernas tjänsteställning — eller, såsom skett i viss nordisk lagstiftning, efter norm av vederbörande arbetstagares löneform.

I och för sig skulle det kunna diskuteras att utforma generella regler om uppsägningstid så att reglerna gjordes dispositiva och gäves tvingande karaktär endast i vad de avsåge en minsta uppsägningstid vid uppsägning från arbetsgivarens sida resp. en maximitid vid uppsägning från arbetstagarens sida, ev. med kompletterande regler om förstnämnda uppsägningstids förlängning efter viss anställningstid. Det torde emellertid knappast vara realistiskt att förutsätta att ens en sådan reglering skulle accepteras av de arbetstagargrupper som redan, genom lag eller avtal, är tillförsäkrade bättre förmåner i avseende å uppsägningstid än de som kunde stadgas genom en enhetlig lagstiftning.

Visserligen kan det inte förnekas att det i och för sig vore önskvärt att man genom nationell och internordisk lagreglering kunde skapa enhetliga regler om uppsägningstid. För Sveriges del vållar frånvaron av lagregler i ämnet (bortsett från sjömanslagen, hembiträdeslagen och kommissionslagen) ofta nog besvärligheter. Men fråga är om dessa skulle kunna undgås med en lagstiftning av nyss antydd karaktär. Enklare skulle saken te sig om man fastställde uppsägningstiderna på sätt skett i t. ex. den norska arbetarskyddslagen, alltså efter norm av

löneformen. LO kan emellertid för sin del inte finna någon rationell motivering för en sådan normering av uppsägningstidens längd.

Sedan 1935 har frågan om lagstiftad uppsägningstid icke aktualiserats i Sverige. LO har inte tagit något initiativ i sådant syfte. Enligt LO:s mening finns fortfarande ingen verklig anledning för Sveriges del att lagstifta i denna fråga, vilken framdeles liksom nu bör få ankomma på avtalsmässig reglering. I avsaknad av svensk lagreglering på området finns ingen anledning för vårt land att medverka till en internordisk lagstiftning i detta ämne.

2) I motsats till vad härovan sagts rörande internordisk reglering av uppsägningstiden anser LO en sådan reglering välbetänkt beträffande de särskilda, i detta avsnitt av översikten behandlade *uppsägningsförbuden* vid fall av arbetstagares värnpliktstjänstgöring, giftermål, havandeskap och sjukdom. Detta är i själva verket det av översikten omfattade område, där en enhetlig reglering synes vara mest motiverad och lättast genomförbar. Detsamma gäller anställningskyddet för fackliga förtroendemän; skyddet synes i detta fall lämpligast böra utformas som ett skydd mot föreningsrättskränkning. Även skyddet mot vräkning vid arbetskonflikt — enligt den svenska lagen 1936 — är ägnat att behandlas i detta sammanhang.

3) Här är fråga om de grundläggande bestämmelserna rörande *kollektivavtal* och *olovlig stridsåtgärd*. Såsom inledningsvis antytts kan LO inte finna något praktiskt behov av en enhetlig reglering på detta område. Självfallet motsätter sig LO inte att också den kollektiva arbetsrättslagstiftningen uniformeras, men denna sak är, såsom anmärkts, icke av den angelägenhetsgrad — från synpunkten av den nordiska arbetsmarknadens intresse — att den i första etappen bör upptagas till internordiskt övervägande.

4) De här ifrågavarande reglerna om *straffansvar resp. skadeståndsansvar* för brott mot kollektivavtal samt för brott mot enskilt arbetsavtal kan anses vara av beskaffenhet att böra förenhetligas. LO vill emellertid mycket bestämt understryka sin mening att hithörande påföljder principiellt bör begränsas till *civilrättsliga*, alltså till skadestånd.

Vad särskilt angår påföljder av brott mot enskilt tjänsteavtal må framhållas att — bortsett från ämbetsansvar underkastade offentliga tjänstemän, om vilka icke är fråga i förevarande sammanhang — straffpåföljder är helt främmande för svensk lagstiftning och rättsuppfattning. LO — som uppmärksammat den norska lagstiftningen på detta område, upptagande generella straffbestämmelser för brytande av arbetsavtal — kan självfallet inte biträda en lagreglering, som skulle möjliggöra kriminalisering av överträdelse av tjänsteavtal.

5) Vad angår lagstiftningen om *förenings- och förhandlingsrätt* anser LO att man med fördel bör kunna förenhetliga reglerna om föreningsrätt. Något motsvarande intresse synes icke föreligga i fråga om förhandlingslagstiftningen.

6) Den fråga som behandlas i förevarande avsnitt av översikten — särskilda

domstolar för arbetstvister — torde knappast böra upptagas till övervägande, i varje fall icke i första etappen. Något praktiskt behov av en enhetlig reglering synes inte förefinnas.

7) I fråga om *skiljedom i intressetvister* har svenska LO alltid motsatt sig lagstiftning om obligatoriskt skiljedomsförfarande eller om annan tvångsreglering av arbetsvillkoren vare sig i allmänhet eller vid särskilda tillfällen. Sådan lagstiftning har ej heller kommit till stånd i Sverige (varvid bortses från ett par lagstiftningsingripanden in casu). Det bör enligt LO:s bestämda mening vara uteslutet att man från svensk sida skulle medverka till en internordisk reglering av här ifrågasvarande slag.

Tjänstemännens centralorganisation.

I princip anser TCO, att en gemensam lagstiftning på det arbetsrättsliga området är önskvärd och ligger i linje med det allmänna nordiska samarbetet på lagstiftningens område, men man bör därvid vara på det klara med att på detta område stora svårigheter föreligger. I Sverige torde läget vara det, att det icke finnes något större intresse för lagstiftning över huvud taget på vissa delar av arbetsrättens område. Det torde därför vara önskvärt, att vid försök till ett förenhetligande av lagstiftningen olika specialproblem upptages till särskild behandling. Bland de områden som TCO därvid finner särskilt borde lämpa sig för gemensam lagstiftning är frågan om rätten till arbetstagares uppfinningar. Redan nu föreligger stora likheter, och på 1930-talet pågick ett gemensamt nordiskt arbete för att få fram en skandinavisk lagstiftning om rätten till arbetstagares uppfinningar. Man torde ha hunnit ganska långt redan då kriget utbröt år 1939. I Finland och senare i Sverige och sist i Danmark har lagstiftning i denna fråga genomförts. Enhetliga bestämmelser för detta område borde utan alltför stora svårigheter kunna skapas.

Ett annat område, som också enligt TCO:s uppfattning torde lämpa sig för gemensam lagstiftning, är skydd för förenings- och förhandlingsrätt. Vidare kan det ifrågasättas, om ej frågan om konkurrensklausuler, som nu endast är reglerad i den allmänna avtalslagen, vilken tillkommit efter nordiskt samarbete, kunde utbrytas ur denna lagstiftning för att göras till föremål för särskild lagstiftning ifråga om konkurrensklausuler i anställningsavtal.

Beträffande frågan om skydd mot uppsägning föreligger i Sverige icke någon allmän lagstiftning härom, och ur tjänstemannasympunkt torde frågan vara för tidigt väckt om att upptaga detta spörsmål till laglig reglering. Däremot anser TCO, att de speciallagar, som för närvarande finnes om skydd mot uppsägning vid värnpliktstjänstgöring, giftermål och havandeskap, mycket väl lämpar sig för gemensam nordisk lagstiftning. Dessa frågor borde göras till föremål för specialundersökningar.

Udsat sag

om nedsættelse af en parlamentarisk komité til løsning af spørgsmålet om nordiske borgeres retsstilling i et andet nordisk land

Tillæggsforslag til sag nr. 38/1955 og det juridiske udvalgs forslag nr. 11/1955. (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 429—30, 636—37, 684. Behandling s. 72, 110—12).

(Sammenlign side 586—588).

Udsat sag
om organiseringen af sundhedssamarbejdet

Sag 21/1955 og socialudvalgets forslag nr. 11/1955. (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 296—97, 606—07, 684. Behandling s. 67, 137—39).

*BILAG 1***Udtalelse af det danske indenrigsministerium**

Det under rådets 3. session fremsatte medlemsforslag om, at regeringerne burde overveje mulighederne for at oprette et permanent nordisk organ for samarbejdet på sundhedsvæsenets område, blev gjort til genstand for forhandling på det nordiske medicinaldirektørmøde i Helsingfors den 25. marts 1955. Ifølge de for indenrigsministeriet foreliggende oplysninger var der under mødet enighed om, at der intet behov er for noget permanent samarbejdssekretariat, idet det nordiske samarbejde på sundhedsvæsenets område, der allerede har en lang tradition bag sig, på det tekniske og administrative område har fundet sin hensigtsmæssige udformning gennem de årlige medicinaldirektørmøder og de møder, der jævnligt har været afholdt mellem sundhedsvæsenets embedsmænd vedrørende konkrete spørgsmål. Medicinaldirektørerne var dog enige om, at det kunne være hensigtsmæssigt, at der tillige afholdes møder mellem de respektive ministre, under hvem sundhedsvæsenet sorterer.

Indenrigsministeriet kan for sit vedkommende tilslutte sig det anførte. Eventuelle møder mellem de respektive ministre skulle, efter indenrigsministeriets opfattelse, alene afholdes efter behov, og i møderne burde tillige deltage medicinaldirektørerne og andre eksperter vedrørende de spørgsmål, som i det enkelte tilfælde skal gøres til genstand for forhandling.

København, den 30. november 1955

*BILAG 2***Udtalelse af det norske utenriksdepartement**

Sosialdepartementet har meddelt at organiseringen av det nordiske helse-samarbeid ble diskutert på det nordiske helsedirektørmøte i Helsinki den 25. mars d. å. På møtet var det enighet om at det allerede var funnet frem til hensiktsmessige former for dette samarbeid. Programmet for samarbeidet innenfor helsevesenet blir således trukket opp på de årlige helsedirektørmøter, og kontakten på det tekniske og faglige plan er fullt tilfredsstillende etablert. Det synes derfor ikke å foreligge noe behov for å opprette et permanent nordisk organ eller sekretariat på helsevesenets område. Derimot finner Sosialdepartementet det rimelig, som foreslått på ovennevnte møte, å ta opp forslag om at også de respektive

statsråder møter sammen med helsedirektørene når spesielle saker tilsier det. Sosialdepartementet meddeler at det har fremlagt sitt syn for de øvrige nordiske lands medisinalstyrelser, som for Sveriges, Danmarks og Finnlands vedkommende har erklært seg enige i det norske syn. Noe svar fra de islandske myndigheter er ennå ikke innkommet.

Oslo, den 8. desember 1955

BILAG 3

Udtalelse af det svenske inrikesdepartementet

Inom hälso- och sjukvårdens område förekommer sedan flera år tillbaka ett intimt samarbete mellan de nordiska ländernas medicinalstyrelser. Sålunda sammanträffa cheferna för medicinalstyrelserna vid årliga möten, och även sammanträden mellan medicinalväsendets ämbetsmän i övrigt förekomma sedan lång tid tillbaka, då någon fråga påkallar detta. Dessa former av kontakt ha inneburit ett fruktbarande utbyte av erfarenheter och medfört möjligheter till nya initiativ, som kommit hälso- och sjukvården i hela Norden till godo.

Om sålunda fackmyndigheternas samarbete fungerat på ett utomordentligt tillfredsställande sätt, har bl. a. Nordiska rådets tillkomst medfört, att många nya hälso- och sjukvårdsfrågor aktualiserats mera direkt på regeringsplanet. Framför allt vid rådets andra session redovisades utförliga planer för det fortsatta samarbetet inom hälso- och sjukvårdens område. På grundval av detta material antog rådet vid nämnda session på förslag av det socialpolitiska utskottet ett antal rekommendationer, vilkas fullgörande därefter fördelats på medlemsstaternas regeringar. F.n. pågår som konsekvens härav ett omfattande utredningsarbete på regeringsplanet.

Det synes oomtvistligt, att de nordiska social- och justitieministtermöten, som hållits under senare år, varit av den största betydelse för det nordiska samarbetet inom vederbörande område. Enligt inrikesdepartementets uppfattning finnes också anledning förvänta sig värdefulla erfarenheter, därest nordiska hälsovårdsministtermöten i framtiden kunde anordnas i härför lämpade former. Det torde härvid vara av den största betydelse att medicinsk expertis kunde ställas till ifrågasatt mötens förfogande liksom att tjänstemän inom den centrala hälsovårdsadministrationen beredes tillfälle att närvara vid behandlingen av speciella hälso- och sjukvårdsfrågor. Med hänsyn till organisationen av Sveriges hälso- och sjukvårdsväsende, inom vilken huvudmannskapet för kroppssjukvården i princip åvilar landstingen och de större städerna, synes det också naturligt att representanter för dessa huvudmän beredas tillfälle att delta vid de ifrågasatta

hälsovårdsministermötena. Erfarenheten torde i övrigt få utvisa, vilka former dessa sammankomster lämpligast böra få i framtiden. Enligt inrikesdepartementets uppfattning torde det vara för tidigt att redan nu binda sig för en mera permanent organisation. Däremot synes det önskvärt att redan från början tillse att hit-hörande frågor handläggas av en därför särskilt ansvarig tjänsteman inom de olika ländernas hälsovårdsdepartement.

Stockholm den 3 december 1955

Udsat sag

om fælles nordisk journalistuddannelse

Sag nr. 25/1955 og kulturudvalgets forslag nr. 13/1955. (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 337—51, 564—65, 684. Behandling s. 69, 147—50).

Præsidiet for Nordisk Råd besluttede på sit møde i København den 4. januar 1956 at forelægge omstående rapport for rådet.

BILAG 1

**Rapport fra det af Nordisk Råd nedsatte udvalg vedrørende
en nordisk journalistuddannelse**

Til Nordisk Råds 3. session i Stockholm januar—februar 1955 indbragte riksdagsman, f. d. rektor Sven Em. Ohlon forslag om en fælles nordisk journalistuddannelse (sag 25/1955. Nordiska Rådet, 3. sessionen 1955, s. 337—51). Forslaget mundede ud i en henstilling om, at rådet hos regeringerne skulle anholde om en udredning af mulighederne for at organisere en fælles nordisk journalistuddannelse.

På præsidiets initiativ søgtes forslaget belyst ved, at man lod det ledsage dels af et P.M. fra en af Stockholms högskola og den svenske presses hovedorganisationer nedsat komité, dels af en udtalelse, præsidiet havde afæsket Journalistkursus ved Aarhus Universitet, og hvori der kort gjordes rede for Journalistkursus'ets opbygning og virksomhed.

Forslaget henvistes til rådets kulturudvalg. Da spørgsmålet rejser en række praktiske og økonomiske problemer, og da udvalget anså det for nødvendigt at få yderligere materiale til rådighed som grundlag for sin bedømmelse, især udtalelser om forslaget fra de nordiske presseorganisationer, indstillede kulturudvalget i sit forslag nr. 13/1955, at sagen måtte blive udsat til næste session.

Efter en drøftelse i plenum 3. februar 1955 besluttede rådet at følge udvalgets forslag (Nordiska Rådet, 3. sessionen 1955, s. 147—50).

Under tilrettelæggelse af arbejdet med de forskellige udsatte sager besluttede Nordisk Råds præsidium på sit møde i Oslo 16. marts 1955 at lade nedsætte et udvalg på et medlem fra hvert land til at forberede spørgsmålet om journalistuddannelsen. Udvalget skulle kunne rette henvendelse til journalistorganisationer og andre for at høre disses mening om, hvilken målsætning man bør sigte mod. Senere kunne udvalget drøfte en sådan journalistskoles beliggenhed og finansiering.

De nationale delegationer udpegede følgende medlemmer:

Danmark: Fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft,
Island: Redaktør Páll Jónsson,
Norge: Stortingsmand Trond Hegna,
Sverige: Riksdagsman Gösta Netzén.

Udvalget holdt sit første møde i København 10. oktober 1955, valgte til formand fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft og besluttede at anmode Finlands interparlamentariske gruppe om at udpege et medlem til udvalget.

På initiativ af rådets nationale sekretariater forelå udtalelser fra

Danske Dagblades Fællesrepræsentation,
Danske Journalisters Fællesrepræsentation,
Finlands Journalistforbund,
Blaðmannafélag Íslands,
Norsk Journalistlag,
Norsk Presseforbund,
Svenska Journalistförbundet,
Svenska Tidningsutgivareföreningen.

Udvalget førte en drøftelse med udgangspunkt i det indkomne materiale. Man var enig om, at grunduddannelsen burde finde sted i de enkelte lande hver for sig, hvorfor overvejelserne måtte samles om en fælles videreuddannelse.

Forhandlingerne mandede ud i en beslutning om at anmode forstanderen for Journalistkursus ved Aarhus Universitet, professor, dr. phil. Troels Fink om at udarbejde en betænkning om en videregående fælles uddannelse med angivelse af dennes indhold, form og eventuelle omkostninger og med redegørelse for fordele og mangler ved ambulerende og stationære kurser.

Professor Fink imødekom udvalgets anmodning og sendte det under 12. november 1955 en redegørelse for, hvorledes han mente, en fællesundervisning bedst kunne organiseres. Udtalelsen medfølger som bilag 2. Den tilstilledes de nationale presseorganisationer såvel som Nordiska Journalistförbundet.

Udvalget holdt 18. december 1955 på Aarhus Universitet sit andet møde, i hvilket professor Fink og lektor Erik Reske-Nielsen deltog som repræsentanter for Journalistkursus ved Aarhus Universitet.

Professor Fink gav i tilslutning til sin skriftlige redegørelse supplerende oplysninger om, hvordan en nordisk undervisning kan tilrettelægges. For udvalget forelå desuden skriftlige udtalelser om professor Finks memorandum fra Danske Journalisters Fællesrepræsentation og Danske Dagblades Fællesrepræsentation. Begge disse organisationer gav i deres skrivelser (se bilag 3) tilslutning til de af professor Fink fremførte hovedsynspunkter.

Udvalgets norske, svenske og islandske medlem refererede de synspunkter, der næres af deres landes presseorganisationer.

Fra norsk side finder man det vigtigt, at grunduddannelsen i de enkelte lande opnår stort set samme stadi, og at den videregående fælles uddannelse bliver en fortsættelse af grunduddannelsen. Hvad angår rammer og grundlag for den fælles uddannelse, er man i det hele enig i professor Finks tanker. Undervisningens indhold bør tilrettelægges af et fælles udvalg. Man er opmærksom på fordelene både ved en fast og ved en ambulerende undervisning, men vil stærkt understrege betydningen af, at deltagerne i journalistundervisningen får direkte kendskab til forholdene i de enkelte nordiske lande. Da de ydre rammer for en

videre uddannelse for tiden er bedst i Aarhus, kan man imidlertid tænke sig at lade en fælles undervisning begynde her, men uden at man endeligt binder sig til dette sted.

I Sverige har presseorganisationerne nyligt begyndt et fælles udredningsarbejde angående journalistuddannelsen. Indtil man har nået fastere synspunkter på denne, vil man helst holde spørgsmålet om videreuddannelsen åbent. Man ser imidlertid gerne, at Nordisk Råd tilråder regeringerne at yde stipendier til journalister, som i andre nordiske lande ønsker at deltage i undervisning af samme type som Journalistkursus ved Aarhus Universitet.

I Island er man i gang med at overveje planer om en egen grunduddannelse for journalister.

På basis af det materiale og de oplysninger, der er forelagt udvalget, ønsker dette som resultat af sine overvejelser at udtale:

Der er i udvalget fuld enighed om, at den grundlæggende journalistuddannelse, som udvalget tillægger den største betydning, bør foregå i hvert enkelt land.

Udvalget mener, at det ud fra et nordisk synspunkt er af værdi, at der tilvejebringes en fælles nordisk uddannelse, og at denne bør foregå på det videregående plan. Udvalget er af den opfattelse, at en sådan videregående uddannelse kan påbegyndes allerede nu, selvom den grundlæggende uddannelse ikke er udbygget i alle landene.

Hvad angår formen og indholdet af en videregående uddannelse, giver udvalget sin tilslutning til hovedlinierne i den af professor Fink forelagte plan, hvis årlige bekostning han skønmæssigt anslår til ca. 72 000 d. kr. Man ønsker særligt at fremhæve, at en sådan uddannelse bør have både et nordisk og et alment indhold, at den bør vare mindst tre måneder, fortrinsvis foregå i seminarform og tage sigte på studerende med nogle års praktisk journalistisk erfaring, eller som har nydt en grundlæggende journalistundervisning. Derimod anser udvalget det ikke for nødvendigt at kræve studentereksamen eller akademiske prøver som betingelse for deltagelse i den videregående undervisning.

Udvalget ønsker ikke at tage stilling til, om en kommende videregående journalistuddannelse skal gå på skift mellem landene eller være fast knyttet til et enkelt sted. Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at Aarhus for tiden har de bedste muligheder for at tilrettelægge en sådan uddannelse, navnlig under hensyntagen til, at der her findes en trænet lærerstab og et betydeligt arbejdsmateriale i form af redaktionsarkiv og -bibliotek o. lign. Udvalget mener derfor, at en nordisk journalistuddannelse bør tage sin begyndelse i tilknytning til Journalistkursus ved Aarhus Universitet. Man kan så senere tage stilling til, om undervisningen skal være ambulerende eller fast.

Udvalget har mærket sig det fra forskellige side fremførte synspunkt, at det vil være værdifuldt, om deltagelsen i journalistundervisningen suppleres med korte studierejser i de nordiske lande. Udvalget er endvidere, ligesom også flere af presse-

organisationerne, opmærksom på den indsats, der gøres af foreningerne Nordens kortere årlige pressekursus, og mener, at de fortsat vil være af betydning, selvom der organiseres en videregående nordisk uddannelse.

Udvalget anser den fælles nordiske journalistuddannelse for en så vigtig opgave, at det vil være naturligt, om driften af en fælles undervisning bekostes af regeringerne.

Udvalget udtaler håbet om, at også dagbladene vil støtte planen økonomisk, f. eks. ved at yde stipendier, ved at lade de studerende oppebære deres gager eller en del deraf under studieopholdet eller ved at afsætte midler til deres elevs fortsatte uddannelse.

Hvad angår den videre fremgangsmåde i denne sag, anser udvalget det for mest formålstjenligt, at regeringerne stiller til rådighed de midler, som er nødvendige for at udbygge en videregående nordisk journalistuddannelse ved Journalistkursus ved Aarhus Universitet. Denne uddannelse bør planlægges og ledes i samarbejde med journalist- og presseorganisationerne og eventuelt andre institutioner i de nordiske lande.

Udvalget anbefaler derfor Nordisk Råd at henstille, at

regeringerne søger bevilget de fornødne midler til at tilrettelægge en fælles nordisk journalistuddannelse ved Journalistkursus ved Aarhus Universitet efter de ovenfor angivne retningslinier.

Aarhus, den 18. december 1955.

Trond Hegna. Páll Jónsson. Ole Bjørn Kraft. Gösta Netzen.

BILAG 2

Betænkning om en videregående fælles nordisk uddannelse for journalister

(udarbejdet af professor, dr. phil. Troels Fink)

Generalsekretæren for Nordisk Råds danske gruppe har for Nordisk Råds udvalg om fælles nordisk journalistuddannelse i en skrivelse af 18. oktober 1955 henvendt sig til forstanderen for Journalistkursus ved Aarhus Universitet med anmodning om at udarbejde en betænkning vedrørende en videregående fælles nordisk uddannelse for journalister, bl. a. med angivelse af undervisningens indhold, form og eventuelle bekostning. Da der fra norsk side er fremsat ønske om, at en sådan undervisning bliver ambulerende, ønskes tillige en redegørelse for fordelene og manglerne ved ambulerende og ved stationære kurser.

Det fremgår af skrivelsen, at der i udvalget er enighed om, at den grundlæggende journalistuddannelse bør foregå i hvert land, således at opgaven bliver at fremsætte et skitseforslag til en uddannelse, der naturligt kan bygges ovenpå den elementære uddannelse, der findes, eller som vil blive indrettet i de nordiske lande. Som et praktisk grundlag for videre drøftelser vil der i det følgende blive fremsat et forslag til et videregående kursus af tre måneders varighed.

Undervisningens form.

Når der i skrivelsen bliver anmodet om forslag til form og indhold af en videregående journalistundervisning, må det fremhæves, at form og indhold netop ved undervisning af journalister må indgå i en meget snæver forbindelse. Ved undervisningens form kan man tilgodese den specielle journalistiske træning, og ved undervisningens indhold kan man tage hensyn til de særlige fagområder, som man ønsker, at nordiske journalister skal være fortrolige med.

Med hensyn til undervisningens form har man på det udvidede journalistkursus ved Aarhus Universitet gjort en række erfaringer, der har ført til udarbejdelsen af en særlig undervisningsmetode, som må anses for at være velegnet også ved et nordisk kursus for lidt ældre journalister, der er fortrolige med fagets elementære krav. Man er gået ud fra, at undervisningen bør stille krav til deltagerens egen arbejdsindsats, og at den må tilrettelægges således, at deltagerens evne til selvstændig behandling og kritisk prøvelse af stoffet opøves. Det sker bedst ved, at deltagerne i de fleste fag besvarer skriftlige opgaver i journalistisk form, f. eks. som kroniker, ledere, reportager eller lignende. Det materiale, der skal ligge til grund for de skriftlige besvarelser, bør principielt være det almindelige på en redaktion givne stof, ikke mindst nyhedsstof fra forskellige bureauer. Gennem øvelsesopgaver prøves dette materiale ved hjælp af almindelige håndbøger, gennem andre journalisters behandling af det og ved tidsskrifts- og anden litteratur. Med dette formål for øje har man på det til journalistkursus knyttede „Institut for presseforskning og samtidshistorie“ opbygget et redaktionsarkiv for internationalt og dansk materiale. Dette materiale har været af uvurderlig betydning på de videregående kursus, der har været afholdt i årene 1953, 1954 og 1955, ligesom man har forsøgt at opbygge et redaktionsbibliotek med de nødvendige håndbøger. Til en videregående nordisk journalistuddannelse vil det være nødvendigt at have et redaktionsarkiv, der også indeholder internordisk stof og materiale vedrørende de enkelte landes særlige forhold; yderligere vil det være nødvendigt at indrette et redaktionsbibliotek afpasset efter et nordisk behov.

Ud fra de gode erfaringer, der er indhøstet ved den undervisning, der drives på grundlag af et alsidigt redaktionsarkiv og redaktionsbibliotek, kan dette princip anbefales også på et nordisk kursus.

Kursusledelsen har især anset det for betydningsfuldt, at deltagerne herigennem lærer en sund kritisk holdning overfor det journalistiske kildemateriale i det hele

taget, ligesom det er vigtigt, at ansvarsbevidstheden gennem denne arbejdsmåde bliver skærpet. For visse fags vedkommende vil forelæsninger og samtaletimer dog være at foretrække for skriftlige øvelser, også af hensyn til en ønskelig variation i undervisningens timeplan.

Undervisningens indhold.

Medens undervisningens form med fordel kan tilrettelægges således, at den får almen værdi for den journalistiske træning, er man ret frit stillet med hensyn til undervisningens indhold.

De emner, der efter kursusledelsens skøn særligt bør tages hensyn til, er international politik og organisation, økonomi og statistik, socialpolitik samt internordiske problemer og de enkelte nordiske landes nyeste politiske historie; dertil kunne så komme pressehistorie (almen og nordisk), statsteoretiske problemer og eventuelt presseret. Ved tilrettelæggelsen af undervisningen i økonomiske og sociale forhold kunne opgaverne fordeles således, at emner fra alle nordiske lande kunne blive behandlet i deres saglige sammenhæng, eventuelt ved sammenligninger. På et nordisk kursus må ganske naturligt undervisningen i de nordiske landes nyeste politiske historie indtage en fremtrædende plads, og den bør indbefatte behandlingen af aktuelle problemer.

Ved uddannelsen af journalister er en sproglig træning af meget stor betydning, og man tilstræber på det nuværende udvidede journalistkursus en form, hvorefter der gives hver deltager lejlighed til en analyse af sit eget sprog for derigennem at blive opmærksom på de specielle sproglige og stilistiske problemer, som den enkelte journalist står over for. Det ville være ønskeligt på et videregående kursus også at have sproglige øvelser, men under hensyn til de store krav, der på et nordisk kursus måtte stilles til særlige lærerkræfter fra de forskellige lande, er der her set bort fra at fremsætte forslag derom.

Timetal og lærerkræfter.

På et kursus, hvor der lægges så megen vægt på den skriftlige arbejdsform, vil det ugentlige timetal ikke godt kunne sættes til mere end 18—20 timer, idet der må være god tid til forberedelse af opgaverne. Med 20 ugentlige timer må man på et tremåneders kursus regne med ca. 240 timer. På nærværende tidspunkt vil det imidlertid næppe være nødvendigt at fremsætte et detailleret forslag til fordeling af timetallet på de enkelte fag. Det vil i givet fald være en naturlig opgave for et særligt fælles undervisningsudvalg. Det må i det hele taget anses for ønskeligt, at programmet for et nordisk journalistkursus på et tidligt tidspunkt gøres til genstand for indgående drøftelser i et udvalg bestående af repræsentanter for de interesserede kredse i de nordiske lande.

For at kunne gennemføre et videregående kursus på nordisk plan vil det være nødvendigt, at der i kursustiden findes een velkvalificeret lærer fra hvert af de

nordiske lande, som vil kunne tage undervisningen i det enkelte lands nyeste historie og aktuelle problemer. Ved en passende arbejdsfordeling kunne måske også forskellige af fagområderne overtages af disse lærere, således at een tog sig særligt af økonomiske problemer, en anden af sociale forhold o. s. v., men det må naturligvis i det enkelte tilfælde afhænge af de pågældende læreres kvalifikationer. Hvis man regner med, at disse faste lærere tager ialt 36 timer hver, vil der derudover være brug for andre lærere og nordiske gæsteforelæsere til at dække ca. 100 undervisningstimer fordelt med ca. 75 på andre lærere og 25 på gæsteforelæsere.

Budget.

Det er vanskeligt at opstille et fast budget for et sådant kursus; de følgende tal er kun skønsvist anslået som et første grundlag for mere indgående drøftelser. Hvis man vil have kvalificerede lærere, der må frigøre sig fra anden virksomhed for tre måneder, må disse have tilbud om en god løn, f. eks. 2 500 kr. pr. måned, ialt 7 500 kr. pr. lærer. Om det vil være muligt at få en fast lærerkraft fra Island, er vel et problem. Der er her regnet med een lærerkraft henholdsvis fra Finland, Norge, Sverige og Danmark, ialt 30 000 kr.

For at fremhæve kursus' nordiske karakter ville det være ønskeligt at få fremragende nordiske pressemænd og sagkyndige som gæsteforelæsere. Skønsmæssigt er der regnet med 12 gæsteforelæsere, hvis honorar og rejse- og opholdsudgifter ville beløbe sig i gennemsnit til 1 000 kr. pr. gæsteforelæser, ialt 12 000 kr. Til en række forelæsere, der ikke skulle være fast knyttet til kursus, er der regnet med et honorar på 75 kr. + 25 kr. for opgaveretning, ialt 100 kr. for 75 timer = 7 500 kr. Desuden vil der være udgifter til administration og ledelse, ca. 6 000 kr., til lokaler ca. 4 500 kr. og til undervisningsmateriel ca. 4 000 kr. Dette ville ialt beløbe sig til 64 000 kr., men dertil vil yderligere komme udgifter ved opbygning og vedligeholdelse af et nordisk redaktionsarkiv, ca. 8 000 kr., og diverse udgifter 1 000 kr., således at der skønsvist vil kunne regnes med et beløb på ca. 72 000 kr. Det tilføjes, at et nordisk redaktionsarkiv, der løbende bliver vedligeholdt året rundt, kan være af stor værdi for almen nordisk orientering også ud over den brug, der vil blive gjort af det i undervisningen. Til opbygning af et passende nordisk redaktionsbibliotek må der regnes med visse engangsudgifter.

Permanent eller ambulerende kursus?

Således som den eventuelle nordiske journalistuddannelse efter denne skitse er tænkt, regnes der med, at man i undervisningen må disponere over et ret betydeligt arkivmateriale samt et redaktionsbibliotek; alene af den grund vil det være nødvendigt, at kursus etableres fast på eet sted. Herfor taler også, at der ved en undervisning på eet sted kan opnås en kontinuitet med hensyn til undervisningsform og lærerkræfter, der efterhånden vil lette arbejdet og give det større fasthed.

Det skal imidlertid tilføjes, at det er af stor værdi for journalister at få et personligt indtryk af forskellige nordiske egne og forhold, og det vil være ønskeligt, om foreningen Nordens ambuleringende journalistkursus bliver videre udbygget. Sådanne kursus vil være særdeles værdifulde også ved siden af et fælles videregående journalistkursus.

Aarhus, 12. november 1955.

Troels Fink
Professor, dr. phil.,
forstander for Journalistkursus
ved Aarhus Universitet.

BILAG 3

Udtalelse af Danske Journalisters Fællesrepræsentation

Danske Journalisters Fællesrepræsentation takker med venlig hilsen den danske gruppe af Nordisk Råd for fremsendte eksemplarer af professor Troels Finks betænkning vedrørende konstituering af og undervisning hos et fælles-nordisk journalistkursus. Fællesrepræsentationen tilslutter sig de af professor Fink skitserede retningslinier i deres hovedtræk, således særdeles den fælles-nordiske undervisnings klart faglige karakter og dens forudsætning af de respektive landes egne elementære fagkurser. En føling disse imellem om mulige fælles grundtræk, pegende frem mod undervisningsfortsættelsens fællesskab, vil måske blive ønskelig, men det er en anden sag.

Vi er også enige med professor Fink i synspunktet, at der på fællesskabets faglige plan må bortses fra den rent sproglige mission, der er et værdifuldt led i undervisningens elementære stadium.

Derimod mener vi, at betænkningens skitserede ramme for fælleskursets stofområder synes lidt knap, men er naturligvis indforstået med, at den må pådrage sig sådant udseende i sin her givne meget skematiske form. Vi tilstyrker derfor også professor Finks i betænkningen fremsatte forslag om dette spørgsmåls særlige og forudgående behandling i et kompetent undervisningsudvalg.

Vi tilstyrker endvidere professor Finks betoning af den skriftlige opgaveforms betydning, fordi dermed journalisten naturligst forankres i stoffet, men trods dettes alsidige mængde og det rådige tidsrums utilstrækkelighed mener vi det ønskeligt, at der også indgår etiske og humanitære analyser, som kan have professionel værdi ved at tilknytte journalistens bevidsthed medmennesket nærmere på nogenlunde linie med den indsigt i samfundet, som den øvrige undervisning tilstræber. Der tænkes her på sådanne eksempelvis muligheder som „det nordiske

menneske“ som type, som enkelte fremragende skikkelser, kulturstrømninger, livsholdning, levestil o. s. v., orientering i nordiske arbejds- og erhvervsmarkeder, derunder erhvervenes indbyrdes forhold i folketal og økonomi, beskæftigelsesproblemer og lønninger, leveomkostninger m. v., og muligt også orientering i folkeskole- og almene uddannelsesforhold i de respektive lande, hvilket sidste spørgsmål ikke er uden betydning for pressens demokratiske virke. Disse punkter er nævnt blot antydningstil til argumentation for professor Finks betragtning om et særligt udvalgsarbejdes ønskelighed på dette område.

Betænkningens forslag om timetal og disses fordeling mellem faste og periodiske lærere såvelsom dens skitsemaessige budget kan vi fuldt samstemme i ud fra den nuværende forestilling om fælleskursets sandsynlige vilkår og ud fra vor erfaring om professor Troels Finks kloge og kyndige indsigt i fagets ungdoms behov for undervisning og inspiration.

Må jeg føje til ovenstående følgende bemærkninger, som er fremkommet under fællesrepræsentationens forretningsudvalgs forhandling om sagen:

Det ønskes stærkt understreget, at fællesrepræsentationen er enig med professor Fink i nødvendigheden af et stationært kursus, men forsåvidt det skulle ligge indenfor de økonomiske rammers mulighed, ses meget gerne, at der tilknyttes en studierejse til de fire hovedstæder med ca. tre dages ophold i hver for orientering og kontaktablering.

Der ønskes endvidere med hensyn til det stationære kursus' placering peget på, at det danske journalistkursus på Aarhus Universitet siden sin oprettelse og fremdeles kan glæde sig ved nordisk tilgang, således også af svensktalende finske journalister, og det har vist sig, at sprogforskelle her ikke har spillet nogen rolle.

Endelig ønskes betonet værdien af de skriftlige opgavers undervisningsform, hvorunder ønskes peget på muligheden af, at de — i hvert fald for en dels vedkommende — stilles med emnevalg indenfor de respektive deltagerlandes eget stof- og sprogområde, hvilket skulle kunne gøres nyttigt for den enkelte journalists fordybelse i sine nærtstående hjemlige forhold og til gensidig orientering og inspiration for de øvrige.

5. december 1955.

Carsten Nielsen.

BILAG 4

Udtalelser af Danske Dagblades Fællesrepræsentation

I besvarelse af henvendelsen vedrørende Danske Dagblades Fællesrepræsentations stilling til professor Finks betænkning angående formerne for fælles nordisk journalistuddannelse kan jeg meddele, at Fællesrepræsentationen fuldt tiltræder

professor Finks betænkning, som også er i overensstemmelse med de synspunkter, som Danske Dagblades Fællesrepræsentation i brev af 11. juni 1955 til Nordisk Råds Danske Gruppe har givet udtryk for. [Se nedenfor].

12. december 1955.

For Danske Dagblades Fællesrepræsentation

Niels Hasager,
formand

Underbilag

I skrivelse af 25. april 1955 har Nordisk Råds danske gruppe anmodet Danske Dagblades Fællesrepræsentation om at redegøre for sit syn på, hvordan en fælles-nordisk journalistuddannelse bedst kan tilrettelægges.

På sit møde 1. juni 1955 har Fællesrepræsentationen drøftet dette spørgsmål. Der var på mødet megen interesse for sagen, og man var af den opfattelse, at der var gode forudsætninger for at løse denne opgave i Danmark.

Man gik på mødet ud fra, at den danske gruppe under Nordisk Råd er orienteret om journalistuddannelsens nuværende stilling i Danmark ved skrivelse af 15. januar 1955 til gruppen fra Journalistkursus ved Aarhus Universitet. [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 345—51]. Fællesrepræsentationen yder som bekendt en væsentlig del af midlerne til driften af dette kursus.

Efter Fællesrepræsentationens opfattelse bør en fælles nordisk journalistuddannelse kun tage sigte på en videregående uddannelse, hvorimod den elementære journalistuddannelse fortsat i de nordiske lande bør meddeles på national basis, for Danmarks vedkommende ved det årlige efterårskursus på Aarhus Universitet. Forholdene i de nordiske lande er så forskelligartede, at en grundig orientering i hvert lands egne forhold er en uomgængelig nødvendighed for unge journalister.

En fælles nordisk journalistuddannelse bør derimod sigte mod et videregående, alment mål. Der kan i denne forbindelse være grund til at fremhæve, at en fælles nordisk videregående uddannelse af journalister ikke alene bør tilrettelægges for at give det naturlige øgede kendskab til nordiske problemer og til nordisk journalistisk stof, men også for at give nordiske journalister en bedre, almen skoling. Det nordiske særpræg vil yderligere fremkomme ved, at lærerkræfter hentes fra alle Nordens lande. Foreningen Norden's særlige journalistkursus med hovedvægten lagt på nordiske emner, som afholdes på skift mellem de nordiske lande, bør efter Fællesrepræsentationens opfattelse bibeholdes.

Danske Dagblades Fællesrepræsentation vil gerne pege på, at der for en fælles videregående journalistuddannelse i Danmark findes et grundlag, hvorpå der muligvis kan bygges videre, nemlig det udvidede journalistkursus ved Aarhus Universitet, der afholdes hvert forår. Dette kursus er tilrettelagt for journalister, der enten har deltaget i det elementære kursus, eller som har mindst 6 års ancienni-

tet på en bladredaktion. Der arbejdes på dette kursus fortrinsvis med skriftlige opgaver, hvorved der gives deltagerne lejlighed til at orientere sig i et omfattende stof samtidig med, at lærerne kan give en indgående kritisk vurdering af de enkeltes præstationer. Hvis der til dette kursus knyttes lærerkræfter fra de andre nordiske lande, ville denne undervisning ved en tillem্পning af undervisningsplanen uden større vanskelighed kunne tilpasses efter et nordisk behov.

Udover et sådant videregående kursus, der bør strække sig over en periode på 3 måneder, må en fælles nordisk journalistuddannelse give mulighed for en specialisering, således at deltagerne kan foretage mere indgående studier i emner som f. eks. international organisation og aktuelle udenrigspolitiske problemer, sociale problemer, de nordiske landes indenrigspolitik eller nordisk politik, pressens struktur og betydning i forskellige lande o. s. v., ligesom emner fra pressehistorien bør kunne studeres. Et sådant specialstudium vil kunne afsluttes med en lidt større skriftlig opgave, der tillige kan tjene som udtryk for de enkelte deltageres kvalifikationer. I forbindelse med Journalistkursus ved Aarhus Universitet er der oprettet et „Institut for Presseforskning og Samtidshistorie“. Her findes det nødvendige materiale til udarbejdelse af sådanne opgaver.

Da man ved arbejdet med en fælles nordisk journalistuddannelse endnu savner et erfaringsgrundlag, vil det måske være hensigtsmæssigt først at afholde et forsøgskursus, før man lægger rammerne for en fælles nordisk journalistuddannelse helt fast.

Det skal tilføjes, at man er ret langt fremme med planer om at bygge en særlig kollegie- og institutbygning til Journalistkursus ved Aarhus Universitet. Der vil i denne bygning kunne skabes ideelle rammer for en videregående nordisk journalistuddannelse.

11. juni 1955.

For Danske Dagblades Fællesrepræsentation

Niels Hasager,
formand.

Udsat sag
om fonder for kulturelt samarbejde

Sag nr. 27/1955 og det kulturelle udvalgs forslag nr. 8/1955. (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 363—73, 555—56, 681. Behandling s. 69, 97—98).

Præsidiets for Nordisk Råd besluttede på sit møde i København den 4. januar 1956 at forelægge omstående rapport for rådet.

BILAG

Rapport fra foreningerne Nordens komité vedrørende kulturelle fonder

Til Nordisk Råds præsidium.

I marts 1955 modtog foreningerne Norden fra Nordisk Råds præsidium følgende skrivelse:

Till Nordiska rådets tredje session hade väckts förslag om en utredning rörande frågan om utbyggande av ett hela Norden omfattande system av fonder för nordiskt kulturellt samarbete. Ärendet hänvisades vid sessionen till rådets kulturutskott, som i anledning av förslaget avgav ett betänkande. Med bifall till utskottets hemställan beslöt rådet att uppdraga åt rådets presidium att inbjuda föreningarna Norden att tillsammans bilda ett representativt och auktoritativt organ med uppdrag att pröva olika möjligheter att få fram erforderliga medel till förstärkande av de nordiska kulturella fonderna.

I anledning härav får rådets presidium, som handlagt förevarande fråga vid sammanträde i Oslo den 16 innevarande mars, inbjuda föreningarna Norden att tillsätta en kommitté, bestående av förslagsvis en representant för varje förening, för närmare undersökning av de olika möjligheter, som kunna stå till buds för anskaffande av medel för ifrågavarande ändamål. I den mån de vägar för medelsankaffning, som utredningen vill förorda, kräva medverkan av statsmakterna i ett eller flera av de till rådet anslutna länderna förutsättes, att kommittén kommer att till rådets presidium framlägga konkreta förslag, som kunna underställas rådets prövning. — Rådets nästa session avses skola taga sin början den 27 januari 1956.

Stockholm den 23 mars 1955.

För Nordiska rådets presidium

Nils Herlitz.

Gustaf Petré.

Efter en undersøgelse af de foreliggende forhold gennem foreningernes sekretariater har foreningerne Norden forhandlet spørgsmålet på deres fælles delegeretmøde i Reykjavik 26.—27. august 1955, og derefter har en komité på to medlemmer fra hver af de fem foreninger, således som det var antydet i Nordisk Råds skrivelse, behandlet sagen.

De af foreningerne Nordens hovedstyrelser valgte medlemmer til komiteen er følgende:

Danmark:

fhv. nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs,
sparekassedirektør Jens Toftegaard.

Finland:

generaldirektør K.-A. Fagerholm.
rådmand Yrjö Similä.

Island:

borgmester Gunnar Thoroddsen,
sekretær Sveinn Ásgeirsson.

Norge:

regeringsadvokat Henning Bødtker,
generalsekretær Henry N. Bache.

Sverige:

direktør Nils Goude.
rigsdagsmand Gunnar Ericsson.

Ved komiteens møde i Stockholm 31. oktober valgtes fhv. nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs, Danmark, til komiteens formand.

Som resultat af sine overvejelser skal den således nedsatte komité udtale følgende:

Der findes for tiden en række forskellige fonder, hvis hovedformål er at fremme samarbejdet, særlig det kulturelle, mellem de nordiske folk. Fonderne er af ulige størrelse og betydning, men det fælles træk er, at de med ganske enkelte undtagelser kun er bestemt til at virke mellem to af de nordiske lande. Der findes intet fond, som har til formål at fremme den kulturelle forbindelse mellem samtlige nordiske lande. Midlerne til de således virkende fonder er dels tilvejebragt ved private foranstaltninger, dels ved offentlige midler, som på grund af særlige forhold har været til rådighed, og som er blevet bestemt til anvendelse i nordisk kultursamarbejde.

Der er al grund til at glæde sig over den virksomhed, som disse gensidige fonder udøver, omend den i visse tilfælde må siges at være begrænset til noget specielle områder. Imidlertid dækker de forhåndenværende fonder på ingen måde alle fem lande, og det er komiteens synspunkt, at forsøg på ved private foranstaltninger eller ved offentlige midler at udbygge de nuværende gensidige fonder til at skabe et tilfredsstillende, alle landene omfattende *nordisk* system vil møde så store praktiske vanskeligheder, at man ikke tør anbefale denne fremgangsmåde.

Komiteen må derfor mene, at den rigtige fremgangsmåde vil være den, at der ved samvirken mellem de fem nordiske stater skabes en *fælles nordisk kulturfond*, som kan varetage udviklingen af det kulturelle samarbejde mellem alle de nordiske lande.

Den fælles nordiske kulturfond tænkes oprettet som en *kapitalfond*, men af hensyn til de økonomiske vanskeligheder, som det vil medføre for staterne at fremskaffe midlerne ved en samlet bevilling, mener komiteen, at man kan anvende den fremgangsmåde, at der på det årlige budget bevilges en sum, der svarer til en fastsat rente af det kapitalbeløb, som rent regningsmæssigt falder på det enkelte land.

Fondens størrelse foreslås sat til 30 mill. norske kroner, idet den norske krone som en mellemværdi blandt de nordiske landes valutaer er sat som regningsværdi.

Det beløb, som hvert af de nordiske lande skal yde som bidrag til den nordiske kulturfond, foreslås fastsat til 4 pct. af hvert lands regningsmæssige del af fondskapitalen. Fastsættes fondskapitalen til 30 mill. norske kroner og rentesatsen til 4 pct. som foreslået, vil der således hvert år være 1 200 000 norske kroner til rådighed for den fælles nordiske kulturfond.

Spørgsmålet om, hvilket beløb de enkelte nordiske lande skal indskyde i den fælles nordiske kulturfond, vil naturligvis kunne afgøres efter forskellige retningslinier. Man kan tænke sig *befolkningstallet* anvendt som grundlag for fordelingen. Forsåvidt dette grundlag vælges, vil der gennem de statistiske myndigheder kunne fremskaffes det nødvendige materiale for at fastslå den nuværende befolknings størrelse i de enkelte nordiske lande.

Væsentligst efter oplysninger fra 1952 vil følgende orienterende liste kunne opstilles for befolkningstallet og den på grundlag heraf faldende del af det beløb i norske kroner, som hvert land regningsmæssigt skulle antage som grundlag for de årlige bevillinger til kulturfonden.

	Befolkningstal millioner	Kulturfondskapital mill. norske kr.
Danmark	4,4	6,9
Finland	4,1	6,4
Island	0,2	0,3
Norge	3,3	5,2
Sverige	7,1	11,2
Ialt	19,1	30,0

Beløbet vil, som det ses, komme til at andrage lidt over en og en halv norsk krone pr. indbygger. Tager man den i listen opførte kulturfondskapital som grundlag for de enkelte landes årlige bevillinger til kulturfonden, får man følgende fordeling af det årlige beløb på 1 200 000 norske kroner.

	Årlig bevilling til kulturfonden norske kr.
Danmark	276 000
Finland	256 000
Island	12 000
Norge	208 000
Sverige	448 000
Ialt	1 200 000

Det årlige bevillingsbeløb, målt med befolkningstallet, vil efter de her foretagne orienterende beregninger andrage lidt over 6 norske øre pr. indbygger.

Som nævnt vil der eventuelt kunne være tale om andre fordelingsgrundlag end befolkningstallet, som her er anvendt. Man kunne f. ex. tænke sig at benytte forholdet mellem de fordelingsprocenter, som anvendes ved beregningen af de nordiske landes bidrag til Forenede Nationer. Finlands bidrag til Forenede Nationer er endnu ikke endeligt fastlagt, og der lader sig derfor ikke i øjeblikket foretage en beregning over, hvorledes dette fordelingsgrundlag ville virke, men det kan vel antages i hovedlinierne at virke nogenlunde på samme måde som befolkningstallet.

Styrelsen, der skal administrere den nordiske kulturfond, bør være en *samlet* styrelse, der naturligvis må sammensættes af medlemmer fra hvert land. Medlemstallet bør ikke være for stort, og det foreslås derfor, at styrelsen består af 15 medlemmer, 3 fra hvert land.

Da forslaget går ud på, at kulturfondens midler tilvejebringes ved bidrag fra de nordiske landes statsbudgetter, vil det være naturligt først at tænke på, at en statsinstitution bemyndiges til at vælge medlemmer til fondens styrelse. Som en sådan statsinstitution synes det nærliggende at pege på *Den nordiske Kulturkommission*, hvis opgave det netop er at fremme det nordiske kulturliv. Det foreslås derfor, at de enkelte landes afdelinger af den nordiske kulturkommission hver vælger 1 medlem til kulturfondens styrelse, altså ialt 5 medlemmer.

Som et andet led i det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande må nævnes *Foreningerne Norden*. I hvert af de fem nordiske lande findes en forening Norden, og såvel i det enkelte land som i samarbejdet mellem foreningerne udgør det kulturelle samvirke det væsentlige i foreningernes virksomhed. Gennem den mangeårige indsats som foreningerne Norden har udøvet, må det formenes, at der er opsamlet et rigt erfaringsmateriale med hensyn til veje og metoder i kultursamarbejdet, som det må være af værdi at nyttiggøre i styrelsen af kulturfonden. Det foreslås derfor, at foreningerne Norden i hvert af de nordiske lande vælger 1 medlem til kulturfondens styrelse, ialt 5 medlemmer. Det kan tilføjes, at en del af de gensidige fonder i deres statutter fastslår, at foreningerne Norden vælger medlemmer til styrelsen.

Endelig må det anses som en selvfølge, at *Nordisk Råd* deltager i styrelsen af den nordiske kulturfond, og det foreslås derfor, at hvert lands delegation i Nordisk Råd vælger 1 medlem til styrelsen, ialt 5 medlemmer.

Forsåvidt det på grund af konstitutionel praksis i et eller flere af de nordiske lande ikke anses for normal form, at styrelsens medlemmer vælges direkte af de nævnte institutioner, vil en indstillingsret for disse til de statslige myndigheder være den naturlige form.

Komiteen anser det ikke for sin opgave at gå nærmere ind på de opgaver, som skal tages op af den fælles nordiske kulturfond. Ej heller på spørgsmålet om de

samarbejdsformer, som styrelsen skal virke under. Disse spørgsmål må det efter komiteens mening være styrelsens opgave at tage op til overvejelse.

Med hensyn til den praktiske administration af den fælles nordiske kulturfond må man kunne regne med, at foreningerne Norden i hvert land i det væsentlige vil kunne overtage denne, således at det ikke vil være nødvendigt at oprette et nyt, større administrationsapparat. Der kan her henvises til, at visse af de allerede eksisterende gensidige fonder administreres af foreningerne Norden i de pågældende lande.

De på hvert lands årlige budgetter bevilgede beløb til den nordiske kulturfond bør, efter komiteens mening, af styrelsen foreløbig anbringes i det bevilgende lands valuta således, at der ikke foregår omveksling til anden valuta for den del af beløbet, som anvendes i det pågældende land. Men det bør ikke være en forudsætning, at hele det bevilgede beløb skal anvendes til foranstaltninger, som særlig vedrører det bevilgende land. Styrelsen som helhed bør kunne disponere frit over de bevilgede beløb til kulturelle foranstaltninger af samnordisk karakter, uden på forhånd at være bundet af regler om anvendelse af bestemte beløb i de enkelte lande.

Komiteens forslag går altså ud på at tilvejebringe en fælles nordisk kulturfond alene ved hjælp af *statsmidler*, idet man som nævnt ikke mener det praktisk muligt at skabe en blot nogenlunde tilfredsstillende ordning ved et tænkt system af gensidige fonder mellem de nordiske lande. Dette betyder naturligvis ikke, at de gensidige fonder ikke fortsat vil have stor betydning for det nordiske kulturelle samarbejde som supplement til den statsorganiserede fond. Det må vel også antages, at den omstændighed, at de nordiske stater selv organiserer en kulturfond, vil bidrage til, at private foranstaltninger for at udvide de gensidige fonder vil styrkes. Og udelukket vil det vel heller ikke være, at en eller anden større donation til fordel for nordisk samarbejde kunne tilfalde den almindelige fælles kulturfond eller i hvert fald administreres i tilslutning til denne fond.

December 1955.

NORDEN

Dansk forening for nordisk samarbejde
C. V. Bramsnæs. J. Toftegaard.

NORDEN

Norsk forening for nordisk samarbeid
Henning Bødtker. Henry N. Bache.

POHJOLA-NORDEN

Förening i Finland för nordiskt samarbete
K.-A. Fagerholm. Yrjö Similä.

NORDEN

Svensk förening för nordiskt samarbete
Nils Goude. Gunnar Ericsson.

NORRÆNA FÉLAGIÐ, Island

Gunnar Thoroddsen. Sveinn Ásgeirsson.

Medlemsförslag

om oprettelse af et nordisk sygehustidsskrift

(forelagt af Erik Fast)

Den moderna sjukhusvården inrymmer en rad av problem av medicinsk, social, organisatorisk, teknisk och ekonomisk natur. Sjukhuset av i dag är sålunda en komplicerad samhällsinstitution, vars funktionsduglighet och kvalitet är avhängig av ett intimt samspel mellan alla dessa faktorer. Det är därför av stor vikt att aktuell och vederhäftig information lämnas beträffande olika delar av sjukhusväsendets område och detta är desto angelägnare, som utvecklingen inom hälso- och sjukvården under senare år gått synnerligen snabbt.

I de nordiska länderna finnas visserligen en rad tidskrifter, som upptaga frågor rörande sjukhusväsendet till behandling. Dessa tidskrifter äro emellertid oftast organ för befattningshavareorganisationer och behandla därför som regel sjukhusfrågorna ur mera begränsade synpunkter. Alltjämt saknas en tidskrift som allsidigt belyser förhållandena inom olika delar av sjukhusväsendet. Vissa länder i andra delar av världen ha skapat förstklassiga sjukhustidskrifter som varit till stort gagn. Varje enskilt nordiskt land torde vara för litet att starta en dylik tidskrift. Men med förenade krafter synas möjligheter och förutsättningar föreligga att få till stånd en högklassig sjukhustidskrift, där olika sidor av sjukhusväsendet kunna få en klarläggande belysning.

De problem, som sjukhusen och deras huvudmän i de nordiska länderna ha att brottas med, torde i stort sett vara likartade. Ett gemensamt drag är exempelvis, att samhällets organ i väsentlig grad ha ansvaret för sjukhusväsendet. Men icke blott likheterna utan även förekommande olikheter tala för en gemensam nordisk tidskrift varigenom en värdefull information erhålles, som i sin tur kan verka befruktande på utvecklingen. Genom det breda underlag, en dylik tidskrift skulle erhålla, skapas förutsättningar för en stor spridning och därmed resurser att hålla tidskriften på kvalitativt högt plan.

Sjukhusväsendet i de nordiska länderna har stort anseende. Det är därför angeläget ur good-will-synpunkt, att man hävdar sig utåt, vilket varje land för sig har svårt att göra. Genom korta artikelsammandrag på engelska t. ex. skulle en

gemensam tidskrift kunna ge god information även utanför den nordiska kretsen, vilket med nuvarande splittrade resurser knappast synes vara möjligt.

Vid underhandsdiskussioner, som förts mellan olika intressenter på sjukhusvårdens område i de nordiska länderna, har stort intresse för en gemensam sjukhustidskrift visats. Då något särskilt organ, som kan taga hand om den närmare utredningen av frågan icke finnes, har det syntts önskvärt — icke minst med hänsyn till sjukhusväsendets samhälleliga karaktär i de nordiska länderna — att Nordiska rådet tar upp frågan och undersöker på vad sätt en lösning på bästa sätt skall kunna åvägbringas.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställes,

att Nordiska rådet måtte besluta rekommendera regeringarna att utreda frågan om skapande av en gemensam nordisk sjukhustidskrift.

Stockholm den 11 november 1955.

Erik Fast.

*BILAG 1***Udtalelse af den svenske medicinalstyrelse**

Medicinalstyrelsen kan helt instämma i förslagsställarens motivering för behovet av en gemensam nordisk sjukhustidskrift, som kan ge en allsidig belysning av olika problem inom den slutna sjukvården. Styrelsen får därför livligt tillstyrka förslaget men vill ifrågasätta, om inte den föreslagna tidskriften borde givas en vidare ram, så att även frågor rörande hälsovården i de nordiska länderna bleve belysta. Det skulle enligt styrelsens mening vara av stort värde, om hela det område, som innefattas i begreppet "Public Health", bleve föremål för upplysande artiklar i den ifrågasatta nordiska tidskriften.

Stockholm den 12 januari 1956.

J. Lundquist.

Arthur Engel.

Daniel Heilborn.

*BILAG 2***Udtalelse af Nämnden för internationella hälsovårdsärenden, Sverige**

Förslagsställaren omnämner, att det i de nordiska länderna finns en rad tidskrifter, som upptar frågor rörande sjukhusväsendet till behandling. Såsom framgår av bifogade inom nämnden upprättade förteckning är antalet på skandinaviskt språk utgivna dylika tidskrifter betydande. I och för sig är det otvivelaktigt av stort värde att söka skapa en gemensam nordisk sjukhustidskrift. På grund av det stora antal olika tidskrifter, som helt eller delvis behandlar frågor inom sjukhusområdet, synes det dock tveksamt, om man i första hand bör skapa ytterligare en tidskrift eller om man inte i stället bör undersöka möjligheterna att genom sammanslagning mellan olika nationella tidskrifter söka uppnå det avsedda syftet. Det kan här nämnas, att den ansedda tidskriften Nordisk Medicin ursprungligen tillkom genom sammanslagning av olika nationella tidskrifter. Den viktigaste delen av innehållet i en sådan tidskrift bör också kunna göras tillgänglig för läsare utom Norden genom att artiklarna förses med sammanfattningar på ett eller flera av de internationella språken.

Stockholm den 13 januari 1956.

Ernst Abramson.

Malcolm Tottie.

Läkartidskrifter Allmän medicin.

Internordisk	Nordisk medicin, Sthlm.
Danmark	Bibliotek for Læger. Khvn. Danish medical bulletin. Dansk Kirurgisk Selskabs Forhandlinger. Hospitalstidende. Månedsskrift for praktisk Lægegerning og social medicin. Mentalhygiejne. Ugeskrift for Læger.
Finland	Finlands läkartidning (till största delen finskspråkig). Finska läkaresällskapets handlingar. Halvårsskrift. (svensk-språkig). Duodecim. Lääketieteellinen Aikakauskirja. Medicina Fennica. Suomen Eläinlääkärilehti. Suomen Lääkerilehti (Samma som Finlands läkartidning). Suomen Sotilaslääketieteellinen.
Norge	Forhandlinger i det Norske medicinske Selskab i Oslo. Journal of the Oslo city hospitals. Meddelelsesblad för Helseledningsvesenets. Medicinsk revue. Bergen. Sygehuset. Tidskrift for den norske lægeforening.
Sverige	Acta Societatis medicorum Upsaliensis. Hälsövänner. Medicinska föreningens tidskrift, Sthlm. Socialmedicinsk tidskrift. Sjukhuset. Svenska läkartidningen. Svenska nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift. Svenska läkaresällskapets handlingar. Sylf-nytt. Tidskrift i militär hälsovård.

Administration och hygien.

Nordisk administrativt Tidsskrift.
Svenska stadsförbundets tidskrift.
Sveriges landstings tidskrift.
Aktuellt om yrkeshygien.
Hygienisk revy.
Nordisk hygienisk tidskrift.

Sjukskötersketidskrifter och andra besläktade grupper.

Danmark	Dansk Tidsskrift for Jordemødre. Tidsskrift for sygeplejersker.
Finland	Epione. Tidskrift utg. av Sjuksköterskeföreningen i Finland (tvåspråkig). Det lär även finnas en tvåspråkig barnmorsketidskrift.
Norge	Sykepleien. Organ for norsk sykepleierforbund.
Sverige	Jordemodern. Laboratoriet. Svensk laboratrisförenings tidskrift. Tidskrift för Sveriges sjuksköterskor. Tidskrift i sjukgymnastik.

Socialvård och närbesläktat.

Barnavård och ungdomsskydd.
Sociala meddelanden.
Svenska socialvårdsförbundets tidskrift.

Vissa förenings tidskrifter.

Information för vanförevården. (Stencilerat).
Polio. Organ för Riksföreningen mot barnförlamning.
Reuma. Utg. av Riksföreningen mot reumatism.
Vårt röda kors.

*BILAG 3***Udtalelse af Svenska sjukhusföreningen**

I sin strävan att främja intresset för och upplysningen i sjukvårdens rikt facterade problem har föreningens styrelse funnit det vara en stor brist, att det såväl i Sverige som i andra nordiska länder saknas en tidskrift, som allsidigt belyser förhållandena inom olika grenar av sjukhusväsendet. Det torde vara uppenbart att en förstklassig tidskrift icke kan skapas med ett så ringa underlag som varje land för sig utgör. När därför frågan om en nordisk sjukhustidskrift nu väckts, får sjukhusföreningens styrelse uttala sitt stora intresse för densamma.

I riksdagsman Fasts medlemsförslag har påtalats, att såväl likheter som olikheter inom de nordiska sjukhusväsendena tala för en gemensam tidskrift, varigenom en värdefull information erhålles, som i sin tur kan verka befruktande på utvecklingen. För Svenska sjukhusföreningen är det i detta sammanhang angeläget framhålla, att problemen inom sjukhusväsendet ej uteslutande göras

till organisatoriska och tekniska sådana, av mest intresse för sjukhusens huvudmän och administratörer. En nordisk sjukhustidskrift synes sålunda icke minst önskvärd såsom en tidskrift för en allmän information och debatt i sjukhus- och sjukvårdsfrågor.

I medlemsförslaget framhålles även betydelsen av att en nordisk sjukhustidskrift har möjligheter att ge information på främmande språk. Även detta har enligt sjukhusföreningens styrelse stor betydelse, då det i föreningens internationella arbete ofta konstaterats, att det råder stor brist på information till utlandet rörande nordiska sjukvårdsfrågor. Vidare ger en nordisk tidskrift möjlighet att sprida informationer om utländska förhållanden, informationer som nu endast sparsamt förekommer i befintliga tidskrifter, som utgivnas av skilda personalorganisationer.

Sjukhusföreningens styrelse har med detta velat understryka, att en nordisk sjukhustidskrift är betingad av ett verkligt behov, och då sjukvården har en utpräglad samhällelig karaktär i de nordiska länderna, får Svenska sjukhusföreningens styrelse tillstyrka medlemsförslaget, att Nordiska rådet måtte besluta att rekommendera regeringarna att utreda frågan om skapandet av en gemensam nordisk sjukhustidskrift.

Stockholm den 14 januari 1956.

Eije Mossberg.

Fredrik Lindencrona.

BILAG 4

Udtalelse af Svenska landstingsförbundet

Utvecklingen på sjukhusvårdens område har särskilt under senare år gått synnerligen snabbt. Detta gäller såväl våra nordiska länder som världen i övrigt. För dem, som ha med sjukhusen att göra, vare sig det gäller förtroendemän, befattningshavare, arkitekter eller konstruktörer, är det nödvändigt, att de beredas möjlighet att följa utvecklingen och ta del av nya framsteg och idéer samt att de söka omsätta lärdomarna i det dagliga arbetet. En tidskrift, som allsidigt följer utvecklingen på området, skulle enligt styrelsens mening därvid ha en stor uppgift att fylla.

Såsom framgår av motionen finnas i de nordiska länderna vissa tidskrifter som behandla sjukhusfrågor. Sålunda intagas ofta i den av landstingsförbundet utgivna tidskriften, Sveriges landstings tidskrift, artiklar, som hava avseende å sjukhusväsendet. Detsamma gäller tidskrifter, som utgivnas av en del personalorganisationer med anknytning till sjukhusen. Men en tidskrift som behandlar sjukhusväsendet ur olika aspekter saknas i vårt land och, om styrelsen är riktigt underrättad, även i de övriga nordiska länderna. Detta är en avgjord brist.

Även enligt styrelsens mening skulle det innebära en avgjord fördel, om en för de nordiska länderna gemensam högklassig sjukhustidskrift kunde tillskapas. Förbundsstyrelsen delar motionärens uppfattning, att denna fråga lämpligen bör utredas genom Nordiska rådets försorg.

I behandlingen av förevarande ärende har förbundets ordförande riksdagsman Erik Fast ej deltagit.

Stockholm den 18 januari 1956.

Axel Mannerskantz.

Ivar Dahlgren.

BILAG 5

Udtalelse af det danske indenrigsministerium

Spørgsmålet om oprettelse af et fællesnordisk sygehustidsskrift har været genstand for foreløbig overvejelse mellem sygehusforeningerne i Danmark, Norge og Sverige. Sygehusforeningen i Danmark har herunder i efteråret 1955 givet udtryk for, at den finder forslaget interessant, men at foreningens endelige stilling til forslaget vil afhænge af, hvorledes foretagendet tænkes tilrettelagt samt af, hvorledes de økonomiske problemer tænkes klaret.

Foreningen har dog samtidig givet udtryk for visse betænkeligheder med hensyn til mulighederne for sagens praktiske gennemførelse og har i denne forbindelse peget på forholdet til de eksisterende tidsskrifter og på, at det ikke på forhånd synes givet, at det vil være muligt at fremskaffe tilstrækkeligt stof, som egner sig for en nordisk læserkreds.

Sygehusforeningen har endvidere tilkendegivet, at såfremt sygehusforeningerne i de andre nordiske lande går ind for forslaget, vil også den danske forening være interesseret i at deltage i en nærmere drøftelse mellem foreningerne og i det omfang, det er praktisk muligt, yde sin støtte til sagens gennemførelse.

Indenrigsministeriet vil under henvisning til det anførte finde det ønskeligt, at spørgsmålet blev underkastet en nærmere undersøgelse, og man vil endvidere finde det mest praktisk, at sygehusforeningerne i de enkelte lande opfordres til at foretage en sådan undersøgelse og på grundlag heraf eventuelt fremkomme med forslag om, hvorledes et fællesnordisk sygehustidsskrift vil kunne oprettes.

Medlemsförslag

om oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut

(forelagt af Rolf Edberg og Chr. L. Holm)

I Sverige har en grupp vetenskaps- och industrimän bildat en kommitté för att utreda möjligheterna att skapa ett näringsforskningsinstitut. Ordförande i denna kommitté är rektorn vid Lantbrukshögskolan professor Ragnar Nilsson. Kommittén har till svenska handelsdepartementet ingivit ett den 26 september 1955 dagtecknat förslag om upprättande av ett sådant institut. Utdrag av förslaget jämte vissa bilagor bifogas. Förslaget har av departementet utsänts till olika myndigheter och institutioner för yttrande.

Enligt vår mening föreligger här en uppgift som lämpligen bör lösas på nordiskt plan. Kostnaderna för inrättande och drift av det föreslagna institutet äro icke helt obetydliga. Läggas de nordiska ländernas resurser tillsammans, synas kostnaderna emellertid icke avskräckande stora. Vi äro icke för närvarande beredda att ta närmare ställning till vilken form det nordiska samarbetet bör erhålla i ett fall som detta. Vad angår själva byggnaden kan ifrågasättas att det land, där denna skall uppföras, tar på sig utgifterna för dess uppförande. Det ligger närmare till hands att låta driften vara en nordisk angelägenhet och fördela kostnaderna för denna på de olika länderna. Personalen måste självfallet rekryteras från alla medverkande länder. De särskilda problem som uppstå med avseende å personalens avlöningsförhållanden och staternas anslagsbeviljande samt dispositionen av medlen m. m. få närmare utredas.

Vi anse det ytterst angeläget att, så snart nya institutioner komma på tal, det noga överväges om de icke kunna inrättas på nordisk grund. Då vi mena att här ett fall föreligger, då ett nordiskt samgående är naturligt, få vi hemställa,

att rådet måtte rekommendera regeringarna att inrätta det planerade näringsforskningsinstitutet som en nordisk forskningsinstitution.

Stockholm och Oslo i november 1955.

Rolf Edberg.

Chr. L. Holm.

TILLÆG 1

Förslag till inrättandet av ett institut för näringsforskning

Allmänna synpunkter.

Betydelsen av näringsforskning har under de senaste årtiondena blivit alltmera uppenbar. De vetenskapliga resultat, som framkommit på detta område, ha inte minst under och efter sista världskriget i hög grad kunnat tillgodogöras och verksamt bidragit till att det allmänna hälsotillståndet hos stora befolkningsgrupper ej blivit lidande trots att stora förskjutningar i livsmedelstillgångarna förekommit. Det har också på ett tidigare otänkbart sätt blivit möjligt att återföra allvarligt svältskadade människor till full hälsa. Även i tider med normal livsmedelstillgång visar det sig att näringsforskningens resultat få en alltmera ökad betydelse bl. a. därför att ingripanden i kostsammansättning och kostval tendera att bli både vanligare och mera omfattande än tidigare. Det har också blivit alltmera klart, att hela frågan om sambandet mellan hälsa och kost är mycket mer komplicerat än man tidigare föreställt sig. Vid sidan av problem i samband med undernäring och bristtillstånd beaktas numera även de farliga konsekvenserna av övernäring. Sambandet mellan fettsot och kärleksjukdomar t. ex. synes vara säkerställt. Andra exempel på stora och betydelsefulla forskningsområden, som äro under snabb utveckling, är sambandet mellan blivande mödrars kostsammansättning och det nyfödda barnets hälsa, sambandet mellan kostens beskaffenhet och vår förmåga att motstå infektionssjukdomar, sambandet mellan kostdefekter och svulstsjukdomar och sambandet mellan kostsammansättning och allmän fysisk och psykisk prestationsförmåga hos mänskliga försöksobjekt. Näringsforskningen av i dag arbetar som framgår av ovanstående i stor utsträckning med metoder som tillåta en mångfacetterad kostvärdering, som direkt tar sikte på de olika födoämnenas betydelse för hälsa och arbetsförmåga i vidaste bemärkelse.

Ett nytt moment av stor räckvidd i folknäringen innebär livsmedelsindustriens växande omfattning; man kan t. ex. erinra om den oerhörda betydelse för folkhälsan, som utvecklingen av vår moderna kvarnindustri, mejerihantering och matfettindustri haft och har, och om den alltmera ökade användningen av i storindustriell skala färdiglagad mat som möjliggör en avsevärd arbetskraftsbesparing och rationalisering såväl i det husliga arbetet som vid matlagning i större skala. Stora möjligheter till rationellare kollektivbispisning på alla områden torde finnas genom att så stor del som möjligt av den förberedande födoämnesbehandlingen överflyttas till industrien. Det förefaller sålunda säkert, att livsmedelsindustriens

betydelse i det moderna samhället kommer att kraftigt öka under de närmaste årtiondena dels rent kvantitativt enligt nuvarande linjer men dels också genom att helt nya råvarukällor, produktionsmetoder och användningsområden för dess produkter bli tillgängliga. Man kan t. ex. erinra om den utveckling i konsumtionen av färdiglagad mat som ägt rum i USA där konservkonsumtionen per individ och år f. n. är 100 kg under det att motsvarande siffra här i landet ligger vid 10 kg. Man kan också erinra om de perspektiv som öppnas genom de framgångsrika försök som gjorts att utnyttja alger och lägre mikroorganismer som t. ex. äggvite- och vitaminkällor och de försök att höja de vegetabiliska äggviteämnenas näringsvärde genom tillsatser och genom växtförädling som ännu befinna sig i sitt tidigaste utvecklingsskede. Mera påtagliga resultat ha redan nåtts genom anrikning av vegetabilisk äggvita med torrmjölkspulver, som t. ex. med fördel kan tillsättas mjölet redan i kvarnarna. Sedan länge berikar man ju även t. ex. mjöl och margarin med vitaminer o. s. v. Fel eller förbättringar som via industrien införas i kostsammansättningen ha givitvis en betydande räckvidd och man kan ej tänka sig en fortsatt utveckling av livsmedelsindustrien utan nära samarbete med i näringsforskning välorienterade vetenskapliga institutioner. Det synes vara ett mycket betydelsefullt samhällsintresse att tillgodose detta livsmedelsindustriens behov av kontakt med grundforskningen inom detta område. Denna kontakt bör kunna etableras redan tidigt då framställningen av nya industriprodukter planeras och vid behov kunna innefatta även fullföljandet av nödvändiga vetenskapliga (biokemiska, djurexperimentella eller kliniska) undersökningar. Man vinner härigenom dels att industrien får en större säkerhet än förut i sin projektering och utveckling, dels en viss garanti mot att olämpliga eller onödiga livsmedelsprodukter utsläppas på marknaden. Detta i sin tur kan indirekt medföra ett minskat tryck på samhällets kontrollapparat för livsmedel. Erfarenheter från andra håll, särskilt USA, visa även att ett sådant tekniskt-vetenskapligt samarbete verkar i hög befruktande såväl för den industriella som den vetenskapliga sektorn. Livsmedelsindustrien har också numera ett behov av egna medarbetare med skolning på näringsområdet. Möjlighet till utbildning inom detta område saknas nästan helt här i landet.

Ett annat problem av växande betydelse är förekomsten av kollektiv bespisning i olika sammanhang. Sedan länge har sådan bespisning förekommit vid sjukhus, militärförläggningar o. s. v. Nya former av kollektiv bespisning utgör skolluncher och industriluncher. De svårigheter och meningsskiljaktigheter, som framkommit i anslutning till sådana kollektiva bespisningar här i landet, torde i icke ringa utsträckning ha sin grund i att skolad personal ej stått till förfogande vid planeringen av koststaterna. Det kan ej tillräckligt understrykas hur nödvändigt det är att kollektivbespisningar planeras och ledas av personer med god skolning på näringsområdet. På grund av frånvaron av utbildningsmöjligheter sakna vi för närvarande helt denna betydelsefulla yrkesgrupp. Inte mindre viktigt är det att sjukhusens mycket omfattande mathållning ordnas rationellt och att därvid tas

hänsyn inte bara till schematisk beräkning av näringsvärde och kostnader utan även till att kosten verkligen avvägs så, att den ger bästa möjliga näring åt den sjuka individen. Detta kan ske endast genom ett intimt samarbete mellan medicinsk och näringsfysiologisk expertis och fordrar å båda sidor en tillfredsställande utbildning. Varken läkarna eller köksföreståndarinnorna vid sjukhusen kunna för närvarande anses ha en tillfredsställande utbildning i hithörande frågor. Förutsättningar för samarbete saknas därför och verkligt samarbete förekommer också endast i mycket ringa omfattning.

Även på andra håll finnes behov av samarbete med personer, som äro väl skolade på näringsområdet. Som exempel kunna anföras jordbruksorganisationerna, som genom sin rådgivande verksamhet utöva stort inflytande på för livsmedelsförsörjningen så centrala områden som cerealie-, matfett-, mjölk- och köttproduktion, vidare alla organisationer som ha intresse av kartläggning av olika befolkningsgruppers kostvanor och de brister som kunna föreligga (t. ex. lands-tingen, medicinalstyrelsen m. fl.). Slutligen torde även ett starkt behov av rådgivning på näringsområdet föreligga från försvarets sida. På vissa håll i utlandet, även där man har ett med vårt eget jämförbart försörjningsläge, ha ovan skisserade problem beaktas i en helt annan utsträckning än vad fallet varit i vårt eget land. Alldeles särskilt gäller detta beträffande USA och England. . . .

Det finns f. n. inom vårt land ett antal institutioner, vilkas verksamhet intimt berör näringsfrågor. Statens institut för folkhälsan arbetar med flera sektioner, av vilka födoämneshygieniska avdelningen och vitaminavdelningen utföra ett arbete, som faller inom eller ur olika synpunkter har anknytning till näringsforskningen. Institutet har samtidigt en omfattande kontrollverksamhet. Verksamheten vid det här planerade institutet innebär emellertid ingen dubbling av folkhälsoinstitutets arbete utan torde tvärtom på ett värdefullt sätt komplettera detta såväl med avseende på forskning som undervisning.

Svenska institutet för konserveringsforskning i Göteborg bedriver en verksamhet, som ligger väsentligen på det tekniska planet. Det skiljer sig till sina uppgifter helt från det här planerade institutets.

Den forskningsverksamhet, som bedrivs vid Hemmens forskningsinstitut, är mångskiftande och behandlar givetvis även näringsfrågor. Det är emellertid uppenbart, att de problem det planerade näringsforskningsinstitutet kommer att upptaga till behandling äro av annan art än de näringsfrågor, som falla inom Hemmens forskningsinstituts område.

Det föreligger planer på att i Göteborg få till stånd en nordisk hälsovårdshögskola. Skolans uppgift torde dock beträffande näringshygien väsentligen komma att ligga inom undervisningen och möjligheterna till forskning inom detta område torde bli begränsade. Samarbete med livsmedelsindustrien avses ej. Tyngdpunkten kommer att läggas på socialmedicin, epidemiologi etc.

Vid en del medicinska institutioner ha behandlats problem, som ligga inom näringsforskningens område. Man har anledning förvänta och hoppas, att så

kommer att bli fallet även i det följande. Dessa vetenskapliga insatser förminska emellertid icke behovet av ett centralt institut för näringsforskning, där en kon-
tinuerlig och samlad insats kommer att göras, där de ur samhällelig synpunkt
alltmera betydelsefulla livsmedelsföretagen kunna få möjligheter till vetenskaplig
forskning och kontakt och där en i hög grad behövlig undervisning i näringslära
för blivande läkare och andra kategorier kan komma till stånd.

Sammanfattande torde det med säkerhet kunna konstateras, att inom landet
befintliga organ för forskning och undervisning icke förmå att tillfredsställande
täcka hela det område, som här avses. Mycket väsentliga delar av utomordentligt
stor praktisk betydelse äro ännu icke eller endast mycket ofullständigt tillgodo-
sedda. . . .

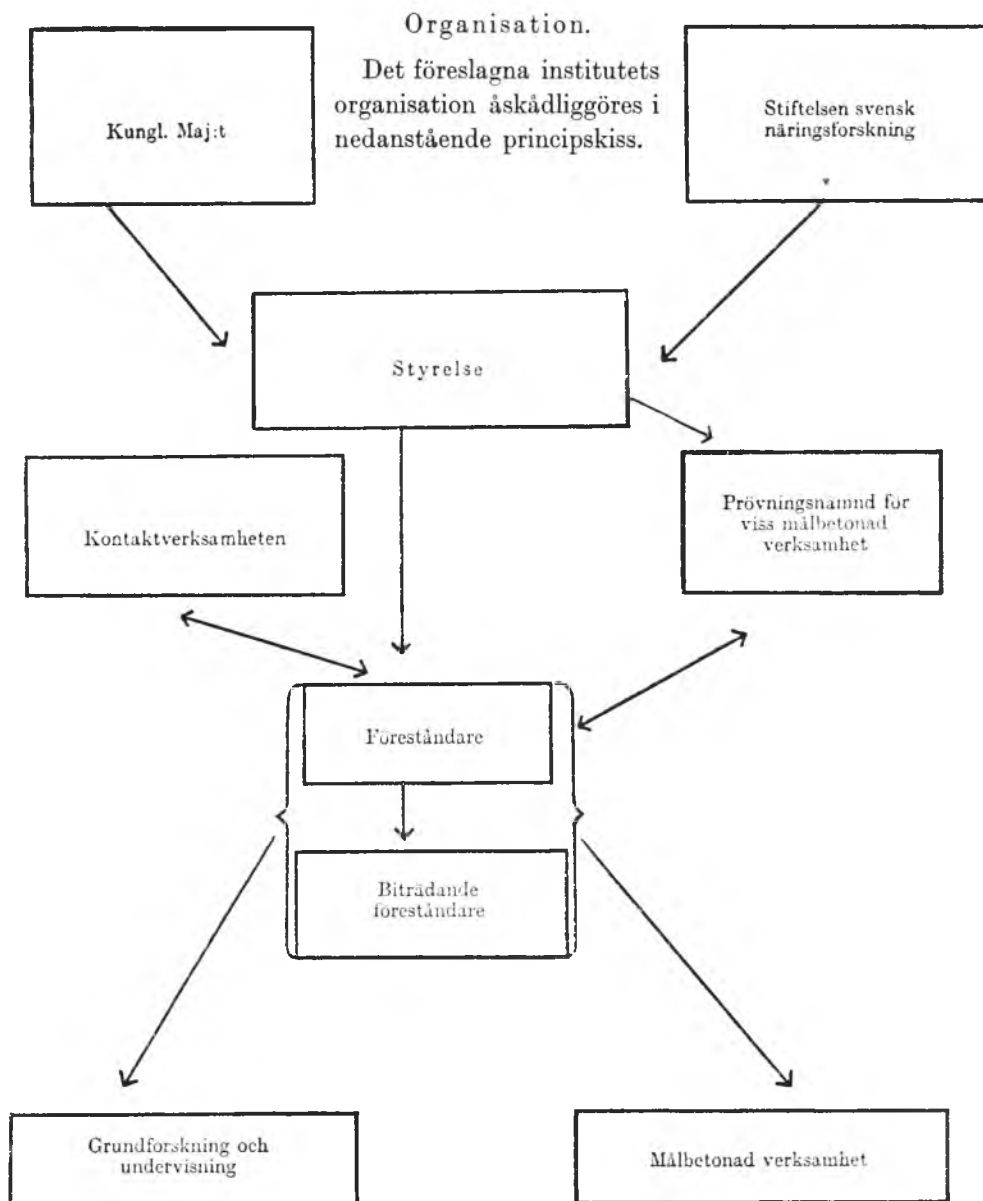
Med hänsyn till de erfarenheter som vunnits dels vid de svenska halvstatliga
instituterna och dels vid liknande institut utomlands, som arbeta med närings-
forskning, synes det oss vara lämpligt och angeläget att i vårt land ett halvstatligt
institut inrättas med uppgift att bedriva forskning och högre undervisning på
näringsområdet.

Vid bedömningen av frågan om var institutet bör förläggas synes man böra
ta hänsyn till att ett flertal välutrustade institutioner med nära anknytning till
här ifrågavarande problem finnas på olika ställen i landet. Särskilt väl synas likväl
här betydelsefulla discipliner vara representerade i Stockholm och i Uppsala. I
båda dessa städer finnas sålunda framstående biokemiska och medicinsk-kemiska
institutioner, bl. a. synnerligen betydelsefull forskningsverksamhet inom ägg-
vitekemien. Valet av förläggningsort torde därför enligt kommitténs mening böra
stå mellan dessa båda städer. Vid detta val synas övervägande skäl tala för en
förläggning till Uppsala.

Av särskild betydelse är därvid det förhållandet, att till Uppsala äro förlagda
lantbrukshögskolan och fackskolan för huslig ekonomi. Vid lantbrukshögskolan
bedrivs omfattande näringsforskning på husdjursområdet och man har där bl. a.
möjlighet att arbeta med stora försöksdjur. Vidare förfogar högskolan över en mi-
krobiologisk institution, vars verksamhet nära berör problem av här föreliggande art
och där man även har goda möjligheter för arbete i halvteknisk skala. Här finnas
även i detta sammanhang betydelsefulla institutioner för botanisk genetik och
husdjursgenetik. För ett näringsforskningsinstitut med delvis medicinsk inrikt-
ning är det väsentligt med intima kliniska kontakter. . . .

I Norge finnes vid Oslo universitet sedan 1932 en genom donation tillkommen
professur i näringsforskning med därtill hörande institution. I de övriga nordiska
länderna torde ävenledes viss forskning på detta område bedrivas vid olika insti-
tutioner. Det förutsattes att det blivande institutet upprätthåller intim kontakt
med den forskningsverksamhet som bedrivs på här ifrågavarande område inom
övriga nordiska länder så att de erfarenheter som där vinnas kunna tillgodogöras
av institutet. Beräkningen av såväl engångskostnader som driftskostnader för

det föreslagna institutet har uppgjorts med utgångspunkt från att sådant samarbete skall äga rum. De närmare detaljerna för utformningen av detta samarbete torde sedermera böra upptagas till prövning, men redan nu kan sägas, att det synes vara lämpligt att ett särskilt kontaktorgan inrättas med representanter från samtliga nordiska länder. Det kan även ifrågasättas, om icke i institutets styrelse böra ingå representanter för de nordiska länderna.

Av samma skäl som legat till grund för inrättandet av tidigare halvstatliga institut synes det för att uppnå den avsedda samverkan mellan staten och näringslivet vara erforderligt att från näringslivets sida grundas en stödorganisation förslagsvis benämnd „Stiftelsen svensk näringsforskning“. Efter förhandlingar mellan Kungl. Maj:t och stödorganisationen fastställas avtal angående institutets verksamhet samt stadgar. Inom kommittén har utarbetats förslag till avtal och stadgar.

Kommittén har undersökt möjligheterna att bestrida kostnaderna för institutets utrustning genom donationsmedel. Det torde nämligen icke vara möjligt att på annat sätt kunna erhålla det härför erforderliga beloppet. Beträffande driftskostnaderna har kommittén föreslagit att dessa i likhet med vad som är fallet vid övriga liknande institut skola fördelas mellan statsverket och stiftelsen. Det synes därvid vara lämpligt att kostnaderna fördelas lika varvid statsverket i huvudsak torde böra bidraga med ett belopp motsvarande kostnaderna för avlöning inklusive pensionsavgifter för personal enligt till avtalsförslaget fogad personalförteckning.

Kommittén föreslår att byggnadskostnaderna i likhet med vad som varit fallet beträffande tidigare inrättade forskningsinstitut helt bestridas av statsverket.

Inom institutet skall bedrivas såväl programbunden som icke programbunden verksamhet. Den icke programbundna verksamheten utgöres av grundforskning. Beträffande valet av forskningsuppgifter synes institutets föreståndare här böra ha samma frihet som föreståndare för institution vid universitet eller högskola. För den programbundna verksamheten utarbetas årligen av institutets föreståndare ett förslag, som fastställs av styrelsen. . . .

Den programbundna verksamheten utgöres dels av målbetonad forskning och dels av undervisning. Fastställande av undervisningsprogrammet sker efter samråd med medicinska fakulteten och fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. Vid institutet bör emellertid även kunna tagas upp problem efter förslag från statliga eller kommunala organ, enskilda uppdragsgivare eller branschorganisationer. . .

Finansieringsplan

för det planerade näringsforskningsinstitutet.

<i>Engångskostnader</i>	Staten	Stiftelsen
Byggnader	4 000 000	2 124 000
Utrustning		
<i>Årliga kostnader</i>		
Löner	360 000	
Materialanslag		175 000
Fortlöpande komplettering av utrustning, till- arbetskraft, särskilda arvoden o. d.		185 000

Tomt ställes till förfogande av Uppsala Universitet. Staten skall svara för uppvärmning och underhåll av byggnaderna. . . .

Kostnadsberäkning.

För den föreslagna institutionsbyggnaden har uppgjorts en preliminär kostnadsberäkning. Byggnadsvolymen har beräknats till cirka 14 700 m³. För en byggnad av här ifrågavarande typ torde man böra räkna med ett pris pr m³ av 250 kronor och byggnadskostnaderna skulle i så fall komma att belöpa sig till 3 700 000 kronor. Härtill komma kostnader för framdragande av ledningar till institutionen samt för yttre arbeten.

Utöver kostnaderna för institutionsbyggnaden tillkomma kostnader för vaktmästarbostad m. m. samt vissa anläggningskostnader enligt följande uppställning:

Vaktmästarbostad inkl. garage och växthus	100 000:—
Ånganläggning inkl. rörledningar	50 000:—
Dejoniseringsanläggning	50 000:—
Personsökaranläggning	25 000:—
Biblioteks- och kontorsutrustning	75 000:—
Summa kronor	<u>300 000:—</u>

TILLÆG 2

Svenska remissyttrandena över kommitténs förslag

Över kommitténs förslag har efter remiss yttranden avgivits av följande, nämligen Arméintendenturförvaltningen, Marinförvaltningen, Flygförvaltningen, Försvarets sjukvårdsstyrelse, Pensionsstyrelsen, Statskontoret, Universitetskanslersämbetet efter hörande av universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg samt Karolinska institutet och tandläkarhögskolorna, Överstyrelsen för de tekniska högskolorna, Medicinska forskningsrådet, Statens naturvetenskapliga forskningsråd, Skolöverstyrelsen, Överstyrelsen för yrkesutbildning, Lantbruksstyrelsen, Statens jordbruksnämnd, Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, Jordbrukets forskningsråd, Veterinärhögskolan, Statens tekniska forskningsråd, Medicinalstyrelsen, Statens institut för folkhälsan, Folkhälsoinstitutsutredningen, 1953 års lärarinneutbildningskommitté, Vetenskapsakademien, Lantbruksakademien, Ingenjörsvetenskapsakademien, Institutet för konserveringsforskning, Hemmens forskningsinstitut, Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, Svenska landstingsförbundet, Landsorganisationen i Sverige, Svenska arbetsgivareföreningen, Tjänstemännens centralorganisation, Kooperativa förbundet, Sveriges industriförbund, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet landsbygdens folk, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Svenska ekonomiförståndarinnors förening och Hushållslärarynnornas samorganisation.

*Behovet av vidgad näringsforskning. Allmänna synpunkter på upprustningsproblemet.
Frågan om nordiskt samarbete.*

Av flertalet remissyttranden framgår, att ett starkt behov av en utvidgad näringsforskning föreligger och att det är angeläget, att åtgärder för en upprustning på området vidtages. Många instanser betonar även vikten av en förbättrad undervisning i anknytning till denna forskning. Frågan om en utbyggnad är emellertid — framhålles i åtskilliga av yttrandena — komplicerad och kräver ingående överväganden. Forskningsresurserna är både med hänsyn till bristen på forskare och eljest begränsade. En huvudfråga måste därför bli, huruvida i första hand existerande forskningsinstitutioner bör utbyggas och förstärkas eller om ett nytt institut bör tillskapas. Frågan om Folkhälsainstitutets organisation och arbetsuppgifter kommer då särskilt i blickpunkten. Om ett nytt institut skapas, blir det en viktig uppgift att uppdraga gränslinjer för dess verksamhet i förhållande till redan befintliga institutioner. Oberoende av frågan om inrättandet av ett särskilt näringsforskningsinstitut framhåller många remissinstanser betydelsen av att ett samarbetsorgan — ett näringsforskningsråd — skapas för hela arbetsfältet.

I ett antal yttranden påpekas, att hithörande frågor först bör behandlas på ett nordiskt plan och att möjligheterna till ett skandinaviskt samarbete bör undersökas, innan beslut träffas rörande upprustning av de egna anordningarna. *Statens jordbruksnämnd* föreslår sålunda, att definitivt ställningstagande till det föreslagna näringsforskningsinstitutet bör anstå till dess man närmare undersökt möjligheten av en nordisk samverkan på bredare basis. *Svenska institutet för konserveringsforskning* framhåller, att en vidgad näringsforskning inte enbart är ett specifikt svenskt intresse, utan att ett samgående med övriga nordiska länder skulle ge ett bredare ekonomiskt underlag och därmed större möjligheter för den planerade forskningen. — *Vetenskapsakademien* finner det angeläget, att erfarenheter och synpunkter från våra nordiska grannländer tillgodogöres. I icke ringa utsträckning är samma behov för handen hos dem som hos oss. Mycket skulle därför säkerligen kunna vinnas — både ekonomiskt och ur andra synpunkter — genom ett organiserat nordiskt samarbete. Möjligheterna för ett sådant samarbete, som är tänkbart i olika former, bl. a. i form av ett gemensamt drivet institut, bör enligt akademiens mening allvarligt prövas. *Landsorganisationen i Sverige* föreslår, att regeringen tar upp frågan om ett nordiskt näringsforskningsinstitut och försöker att i samarbete med de övriga nordiska länderna få till stånd en utredning i denna fråga. *Tjänestmännens centralorganisation* påpekar, att en forskningsverksamhet av ifrågavarande slag förefaller i hög grad vara lämpad för internationellt samarbete. Organisationen anser det därför böra övervägas, om inte ytterligare undersökningar om möjligheten att i första hand få till stånd ett skandinaviskt samarbete på detta område vore på sin plats. *Kooperativa förbundet* hemställer, att de svenska statsmakterna snarast möjligt ville ta kontakt med statsmakterna i de övriga nordiska länderna för en undersökning av möjligheterna att upprätta ett gemensamt nordiskt näringsforskningsinstitut.

Frågan om inrättandet av ett näringsforskningsinstitut enligt kommitténs förslag.

Följande remissinstanser — en tredjedel av samtliga — kunna sägas i princip tillstyrka det framlagda förslaget, nämligen *Universitetskanslersämbetet, Medicinska forskningsrådet, Statens naturvetenskapliga forskningsråd, Överstyrelsen för yrkesutbildning, Lantbruksstyrelsen, Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök,¹⁾ Jordbrukets forskningsråd, Statens tekniska forskningsråd, Vetenskapsakademien,²⁾ Ingenjörsvetenskapsakademien, Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges lantbruksförbund och Sveriges husmodersföreningars riksförbund. Allmänt understrykes emellertid behovet av en överarbetning av förslaget, varvid särskilt bör beaktas, att institutets arbetsuppgifter blir klarare avgränsade.*

Det övervägande flertalet av de hörda instanserna hälsar visserligen initiativet med tillfredsställelse men ställer sig tveksamma eller avvisande till själva förslaget. Ett klart avstyrkande föreligger från *Statskontorets* sida, som anser att utredningen icke bör föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Invändningarna grundar sig i ett antal fall på uppfattningen, att man i första hand bör upprusta redan befintliga institutioner innan något nytt institut inrättas. Institutets verksamhetsområde anses även alltför omfattande för att kunna bemästras inom den angivna ramen. Vidare är många remissinstanser kritiska mot institutets tilltänkta status. Man anser, att institutet bör göras till en universitetsinstitution med en professor i näringslära som chef. En sådan anordning skulle bättre tillgodose undervisningen. I vissa yttranden framhålles, att ett industriinflytande ej är lyckligt i detta sammanhang och det påpekas att undervisningen är en klart statlig uppgift. Genomgående har förslaget befunnits kräva överarbetning eller ny utredning. Särskilt framhålles vikten att samordna utredningsarbetet med den pågående Folkhälsoinstitututredningen samt 1953 års lärarinneutbildningskommittés arbete. — *Veterinärhögskolan* anför i stort sett de här angivna synpunkterna. — *Försvarets sjukvårdsstyrelse* samt *arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen* och *flygförvaltningen* anser, att i första hand en inventering av nuvarande forskningsmöjligheter bör komma till stånd. — *Statens jordbruksnämnd* föreslår, att definitivt ställningstagande till det föreslagna näringsforskningsinstitutet bör anstå till dess man närmare undersökt — förutom i första hand möjligheten av en nordisk samverkan på bredare basis — huruvida icke inrättandet av en särskild fristående avdelning för näringsforskning knuten till statens institut för folkhälsan skulle ge fördelar, som ur såväl ekonomiska som andra synpunkter blir större än de kommitténs förslag medför. — *Pensionsstyrelsen* framhåller att avgörandet av frågan, huru näringsforskningen lämpligen bör organiseras, bör anstå i avvaktan på slutförandet av lärarinneutbildningskommitténs arbete.

¹⁾ Inom lärarkollegiet har fyra ledamöter reserverat sig och avstyrkt förslaget.

²⁾ Ledamöterna G. Liljestrand och K. Myrbäck har i utlåtande till akademien uttalat sig för en utbyggnad av folkhälsoinstitutet i första hand.

— *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* påpekar, att många vetenskapliga institutioner är svagt utrustade och arbetar med små resurser. Det måste därför vara av betydelse, att staten i första hand tillser, att dessa institutioner blir tillräckligt upprustade innan nya institutioner tillskapas. Vidare betonas, att det är av största vikt, att livsmedelsforskningen sker i nära anslutning till råvaruproduktionen. I fråga om det föreslagna institutets verksamhet vill institutet framhålla, att råvaruforskningen mera allsidigt bör tillgodoses än som föreslås i utredningen. Institutet föreslår, att frågan blir föremål för ytterligare utredning med hänsyn bl. a. till råvaruproduktionen i södra Sverige och de vetenskapliga institutioner, som är verksamma vid Alnarp. — *Medicinalstyrelsen* förordar inrättandet av en universitetsinstitution för näringslära samt hemställer om en översyn av det framlagda förslaget. — *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna* framhåller, att en utvidgning och intensifiering av ifrågavarande forskning är ett viktigt önskemål liksom en viss samordning av de resurser, som härutinnan står och kan komma att ställas till förfogande. Överstyrelsen har emellertid icke blivit övertygad om att dessa önskemål bäst skulle bli tillgodosedda genom inrättande av ett nytt forskningsinstitut i enlighet med kommitténs förslag.¹⁾ Mera rationellt vore — synes det överstyrelsen — att i stället utbygga en redan befintlig institution, vars verksamhet är beslätad med det planerade nya institutets, i första hand Statens institut för folkhälsan. I allt fall finner överstyrelsen frågan kräva fortsatta överväganden. — *Statens institut för folkhälsan* finner det nödvändigt, att den föreslagna institutionen utformas som en statsinstitution. Den föreslagna organisationen och förvaltningen av institutet med industriens direktinflytande på ledningen anses icke lycklig. Folkhälsoinstitutet påpekar vidare vikten av att avgränsningen av den målbetonade verksamheten göres klar gentemot folkhälsoinstitutet, som räknar med att möjligheterna till målbetonad forskning ytterligare kommer att tillgodoses i folkhälsoinstitutsutredningens blivande förslag. Institutet hemställer, att det föreliggande förslaget göres till föremål för en grundlig överarbetning. — *Folkhälsoinstitutsutredningen* anser, att den allvarligaste bristen i landets resurser på näringsforskningens område är avsaknaden av akademisk utbildning i näringslära och till denna utbildning anslutande forskning. Det remitterade förslaget understryker på ett förtjänstfullt sätt angelägenheten av att denna svaghet undanröjes. Utredningen kan emellertid icke ansluta sig till tanken att förlägga berörda utbildning och forskning till ett halvstatligt institut för näringsforskning, uppbyggt enligt de principer, som framförts i det remitterade förslaget. Utredningen vill starkt understryka behovet av att en universitetsinstitution i näringslära organiseras och framhåller, att folkhälsoinstitutet under årens lopp kunnat vid sidan av sina kontroll- och liknande uppgifter genomföra vissa forskningsarbeten inom områden, som faller under näringsläran. Utredningen har för avsikt att i sitt kommande förslag förordna en sådan

¹⁾ Tillstyrkande yttranden föreligger i de båda högskolornas utlåtanden till överstyrelsen.

organisation, att folkhälsoinstitutet såväl inom födoämneshygieniska som vitaminavdelningens områden kan bedriva en i förhållande till nuläget betydligt utökad forsknings- och undersökningsverksamhet inriktad på direkta folkhälsoproblem. Enligt utredningens åsikt är en dylik utbyggnad ofrånkomlig med hänsyn till de uppgifter, som — alldeles oavsett om ett näringsforskningsinstitut organiseras eller ej — måste kunna fullgöras av folkhälsoinstitutet såsom samhällets praktiskt-vetenskapliga undersökningsorgan inom socialhygien. Det synes ofrånkomligt, att ett ställningstagande i fråga om ett näringsforskningsinstitut icke kan ske utan att gränsdragningen mellan detta och folkhälsoinstitutet i utbyggt skick blir klarlagd. — *Svenska institutet för konserveringsforskning* förordar en allsidig inventering av nu existerande forskningsresurser, varigenom skulle klargöras i vilken grad det nya institutets verksamhet bör samordnas med redan befintliga instituts och i vilken utsträckning en gränsdragning mellan instituten kan vara påkallad. Institutet finner en sådan gränsdragning särskilt angelägen för sin egen del. Den föreliggande utredningen ger i detta hänseende föga vägledning. Institutet finner tanken att till det planerade institutet sammanföra både forskning och högre undervisning kunna i och för sig vara tilltalande, men är av den meningen, att den reguljära utbildningen ej på detta sätt kan centraliseras utan bör få sin lösning vid respektive undervisningsanstalter. Institutet hemställer, att det framlagda förslaget underkastas en översyn och överarbetning. — *Riksförbundet landsbygdens folk* har funnit de delar av näringsforskningen, som ligger utanför den egentliga näringsläran med dess medicinska aspekter — och som ur jordbrukets synpunkt måste betecknas som mycket betydelsefulla — relativt bristfälligt behandlade av kommittén. Förbundet anser det angeläget, att den principiella och praktiska grunden för ett ekonomiskt samarbete mellan staten och näringslivet på detta område beaktas vid ärendets fortsatta behandling, så att en klarare uppfattning kan ernås om vilka forsknings- och undervisningsuppgifter inom området, som lämpligen bör handhas och bekostas av det allmänna och vilka som med större fördel kan lösas i enlighet med ett sådant samarbete mellan staten och enskilda, som kommittén föreslår. — *Svenska landstingsförbundet* anser, att det ligger närmast till hands, att en vidgad näringsforskning knytes till statens institut för folkhälsan. Därest detta av olika skäl icke är möjligt, förefaller det förbundet, som om förslaget om ett speciellt näringsforskningsinstitut erbjuder en framkomlig väg.

Det föreslagna institutets funktion såsom undervisningsanstalt har särskilt uppmärksammas i yttrandena från *Skolöverstyrelsen*, *Hemmens forskningsinstitut*, *Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala*, *Svenska ekonomiföreståndarinnors förening*, *Hushållslärarinnornas samorganisation* samt *1953 års lärarinneutbildningskommitté*.

Skolöverstyrelsen delar kommitténs uppfattning, att det är i hög grad önskvärt, att det skapas möjligheter till högre utbildning på näringslärans område inom landet. Överstyrelsen erinrar om pågående utredningsarbeten rörande ifråga-

varande utbildning för såväl lärare i hushållsgöromål som ekonomiföreståndarinnor. Överstyrelsen anser det därför ej möjligt att för närvarande ta ställning till var och hur en sådan utbildning bör anordnas. — *Hushållslärarynnornas samorganisation* framhåller vikten av att en snar utvidgning av näringsforskningen kommer till stånd och att frågan om undervisning i samband härmed ytterligare utreds. — *Hemmens forskningsinstitut* understryker kraftigt behovet av ökade möjligheter till undervisning i näringslära. Institutet har vissa erinringar att göra mot den föreslagna organisationen och forskningsprogrammet samt föreslår, att frågan om ett institut för näringsforskning blir föremål för fortsatt utredning.

Ytterligare utredning av undervisningsfrågorna påyrkas även i yttrandena från *Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* och *Sveriges husmodersföreningars riksförbund*. — *1953 års lärarinneutbildningskommitté* anser det ur undervisnings-synpunkt mera tillfredsställande, om staten inrättar en professur i näringslära med tillhörande institution vid ett universitet. Det framlagda förslaget är enligt kommitténs mening i behov av överarbetning. — *Svenska ekonomiföreståndarinnors förening* föreslår, bland annat, att utbildningen av s.k. nutritionists måtte förläggas till det föreslagna institutet för näringsforskning.

Frågan om bidrag från enskilt håll till ett halvstatligt näringsforskningsinstitut.

Sveriges industriförbund anser, att den av kommittén föreslagna fördelningen av institutets driftskostnader icke står i överensstämmelse med det intresse, som staten resp. näringslivet kan anses ha av att institutet kommer till stånd. Då emellertid institutets verksamhet till någon del kan antagas få intresse även för industrien, kan, enligt vad förbundet inhämtat, vissa anslag till driftskostnaderna påräknas från industrihall. Man torde emellertid få räkna med att sådana anslag åtminstone i stort sett maximeras och alltså icke komma att höjas, om driftskostnaderna skulle stiga. I detta sammanhang framhålles, att de åtaganden industrien och näringslivet i övrigt gjort för uppehållande av en närliggande institution, nämligen konserveringsforskningsinstitutet, endast avse cirka en tredjedel av institutets driftskostnader.

Svenska försäkringsbolags riksförbund upplyser i sitt yttrande, att livbolagen, som i annan form understödjer medicinsk forskning, icke ansåg sig kunna lämna stöd jämväl åt det ifrågasatta näringsforskningsinstitutet.

*BILAG 1***Udtalelse af det danske landbrugsministerium**

Landbrugsministeriet står for sit vedkommende ikke ganske fremmed over for tanken om, at der oprettes et sådant nordisk institut. Man har således allerede i 1953 samtidig med, at man over for indenrigsministeriet anbefalede, at der blev nedsat et udvalg af sagkyndige til at foretage en detaljeret gennemgang af et sundhedsstyrelsen fremsat forslag om oprettelse af et levnedsmiddelinstitut her i landet, henstillet til eventuel overvejelse, om der ikke var mulighed for at løse opgaven på fællesnordisk basis.

Man har imidlertid modtaget den nu foreliggende sag på så sent et tidspunkt, at man ikke har haft tilstrækkelig tid til at indhente oplysning om, hvordan man fra sagkyndig side på baggrund af de resultater, som fornævnte udvalg er kommet til, ser på tanken om oprettelse af et fællesnordisk institut. Landbrugsministeriet ser sig derfor nødsaget til indtil videre at forbeholde sig sin endelige stillingtagen til nævnte spørgsmål.

Man skal vende tilbage til sagen, såsnart man har fået den tilstrækkeligt belyst.

København, den 27. januar 1956.

*BILAG 2***Udtalelse af bestyrelsen for Aarhus universitet**

I anledning af det forslag, der fra svensk side er fremkommet om oprettelse af et nordisk næringsforskningsinstitut under Nordisk Råd, og som af statsministeriet er sendt til udtalelse fra Aarhus universitet, skal man bemærke, at Aarhus universitet indtil nu ikke har været opfordret til at deltage i drøftelse om oprettelse af et sådant institut, men at man meget gerne vil medvirke til denne sags løsning.

Som bekendt findes der et nordisk udvalg, der arbejder med planerne for en fælles nordisk husholdningsvidenskabelig højskole, og det synes rimeligt, at der ved placering af disse institutioner tages ligeligt hensyn til de forskellige nordiske lande.

*BILAG 3***Udtalelse af det danske indenrigsministerium**

Sundhedsstyrelsen har i en over sagen afgivet erklæring oplyst, at styrelsen underhånden havde fået tilsendt et eksemplar af den svenske betænkning om indretning af et institut för näringsforskning. Sundhedsstyrelsen bemærker herefter, at det af betænkningen fremgår, at det svenske institut først og fremmest skal foretage den grundforskning indenfor fysiologi, biokemi, medicin etc., som er ønskelig og nødvendig for at fremskaffe eller supplere det videnskabelige grundlag for f. eks. kostsammensætning for nyfødte, mødre og ældre samt for institutioner, hvor mange mennesker holdes samlede. Sundhedsstyrelsen bemærker videre, at et næringsfysiologisk forskningscentrum som skitseret i det omhandlede forslag vil være af den største betydning i videnskabelig henseende, men selvfølgelig også fra et praktisk-merkantilt synspunkt.

Endvidere har sundhedsstyrelsen påpeget, at det (p. 363) i forslaget fremhæves, at virksomheden ved det planlagte svenske institut ikke medfører nogen dublering af arbejdet på Statens institut för folkhälsan, men tværtimod på en værdifuld måde kompletterer dette, såvel med hensyn til forskning som undersøgelser. Sundhedsstyrelsen har fundet anledning til udtrykkelig at fremhæve dette forhold for at undgå den misforståelse, at det planlagte svenske institut — hvad enten dette oprettes som et svensk forskningsinstitut eller på fællesnordisk basis — kunne træde i stedet for eller eventuelt overlapper det planlagte institut for levnedsmidler, hvorom det af indenrigsministeriet den 26. august 1954 nedsatte udvalg har afgivet en betænkning. Sidstnævnte institut, som efter udvalgets betænkning skal omfatte et toksikologisk laboratorium og et centrallaboratorium for levnedsmiddelundersøgelser, vil være en dansk parallel til Statens institut för folkhälsan, særlig afdelingen for levnedsmiddelhygiejne og afdelingen for vitaminundersøgelser. De to nævnte afdelinger og det planlagte danske institut driver og skal først og fremmest drive praktisk målforskning, løse konkrete opgaver, som stilles af centraladministrationen eller erhvervene, samt medvirke i kontrollen af levnedsmiddellovens overholdelse. Lige så lidt som det foreslåede svenske institut för näringsforskning således træder i stedet for eller dublerer Statens institut för folkhälsan, lige så lidt vil dette være tilfældet for det danske instituts vedkommende. Sundhedsstyrelsen har endvidere påpeget, at det danske levnedsmiddelinstitut er planlagt således, at det svenske og det danske institut og eventuelt andre institutter, som måtte blive etableret i de andre nordiske lande, kan dele opgaverne imellem sig. At man har haft dette hensyn for øje, fremgår bl. a. af, at indenrigsministeriet havde formået professor Ernst Abramson ved Statens institut för

folkhälsan til at indtræde i det den 26. august 1954 nedsatte danske udvalg som særlig sagkyndig, og at professoren har deltaget i praktisk talt alle udvalgets og underudvalgets plenarmøder.

Vedrørende det nu foreliggende svenske forslag til et institut for næringsforskning har sundhedsstyrelsen udover foran anførte bemærket følgende:

Forslaget om oprettelse af et centralt institut for næringsforskning synes oprindelig tænkt gennemført som en rent svensk institution til fremme af de fundamentale forskningsproblemer vedrørende ernæringen. Da grundforskningen på længere sigt vil være af stor praktisk betydning for ernæringspolitikken, må en forøgelse af forskningsmulighederne på dette område i Sverige givetvis hilses med tilfredshed i alle interesserede kredse og også her i landet.

Sundhedsstyrelsen har imidlertid fremhævet, at de gode erfaringer, sundhedsstyrelsen har haft med hensyn til fællesnordisk samarbejde om veldefinerede målforsknings- og kontrolopgaver, således som det har været praktiseret siden 1940, f. eks. gennem Statens institut för folkhälsan i Stockholm (den levnedsmiddelhygiejniske afdeling og vitaminafdelingen) på den ene side og statens vitaminlaboratorium og sundhedsstyrelsen i København på den anden side, næppe uden videre tør antages at kunne motivere oprettelsen af et fælles institut, der overvejende skal beskæftige sig med ernæringsfysiologisk — biokemisk og medicinsk forskning. Der er på dette område så mange uløste problemer, at det formentlig vil være mindre hensigtsmæssigt at samle de nordiske landes forskningsbestrebelse på et enkelt institut, og sundhedsstyrelsen har påpeget, at kostvanerne og de tilgængelige levnedsmidler og befolkningernes økonomiske muligheder i de enkelte nordiske lande trods alt er så forskelligartede, at et fælles forskningsinstitut må befrygtes snarere at ville hemme end fremme løsningen af de enkelte landes individuelle problemer på ernæringsområdet.

Sundhedsstyrelsen har derfor frarådet, at det påtænkte institut oprettes på fællesnordisk basis.

På den givne foranledning har sundhedsstyrelsen derimod henstillet, at det tages under overvejelse at gennemføre følgende fællesnordiske foranstaltninger på ernæringsfysiologiens område:

1. Regelmæssig afholdelse af nordiske konferencer om ernæringsproblemer.
2. Oprettelse af et fællesnordisk tidsskrift om ernæringsproblemer, således at stoffet foruden på et nordisk sprog affattes på et af verdenssprogene. Herved skabes mulighed for gensidig løbende orientering om ernæringsvidenskabelige emner samtidig med, at man skaber interesse i andre lande for den nordiske forskning på dette område, hvad der formentlig vil virke befrugtende på denne.
3. Etablering af et udvidet samarbejde mellem de forskellige videnskabelige institutioner, der beskæftiger sig med ernæringsforskning, såvel inden for de enkelte nordiske lande som inden for Norden som helhed. Herved kan man

påregne praktiske arbejdsopgaver løst gennem en fordeling af opgaverne mellem de eksisterende laboratorier.

4. Tilkaldelse af sagkyndige fra andre nordiske lande ved udvalgsbehandling af forslag til oprettelse af institutter o. lign. inden for ernærings- og levnedsmiddelundersøgelser, jfr. det foran omtalte af indenrigsministeriet nedsatte udvalg, hvori en svensk sagkyndig var tilforordnet.

Indenrigsministeriet kan for sit vedkommende henholde sig til den af sundhedsstyrelsen afgivne erklæring.

Sag A 10

Ændringsforslag

Ændringsforslag
om nordisk samvirke indenfor ernæringsforskningen

(forelagt af den svenske regering)

Kungl. Maj:ts skrivelse till Nordiska rådet angående utlåtande rörande frågan om en nordisk samverkan på näringsforskningsområdet; given Stockholms slott den 30 december 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, begära Nordiska rådets utlåtande rörande frågan om en nordisk samverkan på näringsforskningsområdet.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange.

**Utdrag av protokollet över handelsärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i
statsrådet å Stockholms slott den 30
december 1955.**

Närvarande:

Statsministern Erlander, ministern för utrikes ärendena Undén, statsråden Zetterberg, Torsten Nilsson, Sträng, Andersson, Norup, Hedlund, Persson, Hjalmar Nilson, Lindell, Nordenstam, Lindström, Lange, Lindholm.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om *inhämtande av utlåtande från Nordiska rådet rörande en nordisk samverkan på näringsforskningsområdet* samt anför därvid följande.

Frågan om möjligheterna att främja näringsforskningen i Sverige har under det senaste året varit föremål för utredning inom en tillfällig kommitté, som bildats av en grupp vetenskapsmän inom främst medicinens och jordbruksforskningens områden samt företagsledare inom livsmedelsindustrien. Kommitténs ordförande har varit rektorn för lantbrukshögskolan, professorn Ragnar Nilsson. Kommittén har den 26 september 1955 till Kungl. Maj:t överlämnat ett förslag om inrättande av ett centralt näringsforskningsinstitut, som skall ha till uppgift att bedriva forskning och högre undervisning på näringsforskningsområdet.

Med hänvisning till nyssnämnda kommittéförslag har medlemmarna av Nordiska rådet Rolf Edberg, Sverige, och Chr. L. Holm, Norge, i ett den 18 november 1955 dagtecknat medlemsförslag till rådets fjärde session (Sag A 10/1956) hemställt, att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att inrätta det sålunda planerade näringsforskningsinstitutet som en nordisk forskningsinstitution.

I anslutning till detta medlemsförslag till Nordiska rådet anhåller jag, att frågan om att även från den svenska regeringens sida bringa spörsmålet om ett samgående mellan de nordiska länderna på näringsforskningens område under Nordiska rådets bedömande nu måtte upptagas till behandling.

Inledning

En rad synpunkter angående betydelsen och behovet av livsmedelsforskning framfördes i Sverige redan år 1945 av den s. k. Malmska utredningen i ett betänkande med förslag till åtgärder för livsmedelsforskningens ordnande¹⁾. I betänkandet underströks, att födan hade en grundläggande betydelse för hälsotillstånd, arbetsförmåga och arbetsglädje. Stora summor nedlades årligen på att bota sjukdomar, som kanske skulle ha kunnat undvikas, om mathållningen ordnats

¹⁾ Statens offentliga utredningar 1945:6.

efter moderna näringsfysiologiska principer. Utredningen framhöll, att livsmedelsforskningen måste ha tillgång till expertis inom vitt skilda discipliner för att möjliggöra en bearbetning av centrala och grundläggande problem huvudsakligen inom näringslärans områden. En förstärkning av resurserna inom vissa vetenskapliga organ föreslogs för att möta behovet därvidlag. Vidare borde ett institut för konserveringsforskning inrättas. Institutet skulle med stöd av näringsforskningen utveckla bättre metoder för födoämnenas bevarande. Därjämte underströks betydelsen av den officiella kontroll av livsmedelspreparaten, som utövas av statens institut för folkhälsan. På grundval av utredningens förslag inrättades år 1946 i Göteborg Institutet för konserveringsforskning.

För närvarande är i Sverige två offentliga utredningar sysselsatta med problem, som berör näringsforskningens område, nämligen folkhälsoinstitutsutredningen och 1953 års lärarinneutbildningskommitté. Den förra har till uppgift att verkställa översyn av arbetsuppgifterna och organisationen inom statens institut för folkhälsan samt därmed sammanhängande spörsmål. Åt den senare kommittén har uppdragits bl. a. att utreda frågan rörande forskning och högre utbildning på näringslärans område. I detta sammanhang bör vidare nämnas att, i anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 12/1954, en nordisk kommitté tillsatts för att undersöka möjligheterna att upprätta en sammordisk hälsovårdshögskola i Göteborg. En annan nordisk kommitté, som år 1953 tillkom på danskt initiativ, utreder frågan om inrättande av en sammordisk hushållshögskola.

Kommitténs förslag

I det inledningsvis omnämnda kommittéförslaget om inrättande av ett svenskt näringsforskningsinstitut — vilket i huvudsakliga delar återgivits i en särskild bilaga till det av Edberg och Holm framlagda medlemsförslaget till Nordiska rådets fjärde session — framhålles, att betydelsen av näringsforskning blivit alltmer uppenbar under de senaste årtiondena. Hela frågan om sambandet mellan hälsa och kost har visat sig mera komplicerad än man tidigare föreställt sig. Vid sidan av problemen i samband med undernäring och bristtillstånd måste numera beaktas även konsekvenserna av övernäring. Nya moment inom området är också livsmedelsindustriens växande omfattning, den ökade användningen av i storindustriell skala färdiglagad mat och kollektivbespisningens utvidgning. Vidare har tillkommit nya produktionsmetoder och nya råvarukällor såsom alger och lägre mikroorganismer. En fortsatt utveckling inom livsmedelsindustrien är inte tänkbar utan ett nära samarbete med de vetenskapliga institutioner, som sysslar med näringsforskning. Det synes vara ett betydelsefullt samhällsintresse att främja ett dylikt samarbete. Livsmedelsindustrien har också numera ett behov av egna medarbetare med skolning på näringsforskningsområdet. Möjlighet till sådan utbildning saknas nästan helt i Sverige. I det sammanhanget betonar kommittén de svårigheter som uppstått därigenom att skolad personal inte står

till förfogande vid planeringen av kollektivbespisningen vid sjukhus, skolor och militära förband.

Med utgångspunkt från nu angivna problem har kommittén funnit ett starkt behov föreligga för att i Sverige inrätta ett centralt institut för näringsforskning, som skall ha till uppgift att bedriva forskning och högre undervisning på näringsforskningsområdet. Inom näringsforskningsinstitutet bör enligt förslaget samlas den spridda expertis, som hittills var för sig arbetat med grundforskningsproblem inom näringsfysiologiens och näringslärans områden. Institutets verksamhet skall inriktas på problemen beträffande människans näringsbehov, d. v. s. spörsmålen om vilka ämnen och hur mycket av olika ämnen, som behövs för liv och hälsa, inom vilka gränser tillförseln av de olika näringsämnen kan varieras utan men för hälsan samt hur kostvalet i praktiken bör utformas. Institutet bör hålla nära kontakt med de vetenskapliga och andra institutioner, vilkas verksamhet har anknytning till näringsforskningen. Kommittén framhåller, att om det föreslagna institutet inrättas, en samlad och kontinuerlig insats kommer att kunna göras i syfte att bereda de ur samhällets synpunkt alltmer betydelsefulla livsmedelsföretagen möjlighet till vetenskaplig forskning och kontakt. Vidare kan en i hög grad behövlig undervisning på näringsforskningens område för läkare och andra berörda kategorier komma till stånd.

Utöver den kontakt som institutet förutsätts skola ha med vetenskapliga och andra berörda institutioner i Sverige, anser kommittén ett nära samarbete vara påkallat även med motsvarande organ på näringsforskningens område i övriga nordiska länder. I denna fråga anföres följande i kommitténs förslag.

I Norge finnes vid Oslo universitet sedan 1932 en genom donation tillkommen professur i näringsforskning med därtill hörande institution. I de övriga nordiska länderna torde ävenledes viss forskning på detta område bedrivas vid olika institutioner. Det förutsättes att det blivande institutet upprätthåller intim kontakt med den forskningsverksamhet som bedrives på här ifrågasvarande område inom övriga nordiska länder så att de erfarenheter som där vinnas kunna tillgodogöras av institutet. Beräkningen av såväl engångskostnader som driftskostnader för det föreslagna institutet har uppgjorts med utgångspunkt från att sådant samarbete skall äga rum. De närmare detaljerna för utformningen av detta samarbete torde sedermera böra upptagas till prövning men redan nu kan sägas, att det synes vara lämpligt att ett särskilt kontaktorgan inrättas med representanter från samtliga nordiska länder. Det kan även ifrågasättas, om icke i institutets styrelse bör ingå representanter för de nordiska länderna.

Kommittén framlägger även förslag om näringsforskningsinstitutets organisation m. m. Därvid framhålles bl. a., att bland forskarna vid institutet bör finnas specialister inom näringsfysiologi, biokemi, elektronik och jordbruksforskning. Kostnaderna för uppförande av byggnader åt näringsforskningsinstitutet uppskattas till 4 milj. kronor. För anskaffande av utrustning beräknas drygt 2,1 milj. kronor. Utöver nu angivna engångskostnader beräknas de årliga omkostnaderna för driften av institutet, inklusive löner till personalen, uppgå till ca 720 000 kronor.

Yttranden

Över kommitténs förslag om inrättande av ett näringsforskningsinstitut har yttranden avgivits av bl. a. ett stort antal statliga organ och forskningsanstalter samt en rad organisationer inom näringslivet och arbetsmarknaden.

Flertalet remissinstanser framhåller, att ett starkt behov av en utvidgad näringsforskning föreligger, och anser det angeläget att åtgärder för en upprustning på området vidtages. Många instanser betonar även vikten av en förbättrad undervisning i anknytning till denna forskning. I åtskilliga yttranden framhålles emellertid, att frågan om en utbyggnad av forskningen och undervisningen på näringsområdet är komplicerad och kräver ingående överväganden. Forskningsresurserna är både med hänsyn till bristen på forskare och eljest begränsade. En huvudfråga måste därför bli, huruvida i första hand existerande forskningsinstitutioner bör utbyggas och förstärkas eller om ett nytt institut bör tillskapas. Frågan om organisationen och arbetsuppgifterna inom statens institut för folkhälsan kommer då särskilt i blickpunkten. Om ett särskilt näringsforskningsinstitut skapas, anses det vara en viktig uppgift att draga upp gränslinjer för dess verksamhet i förhållande till redan befintliga institutioner.

Det av kommittén framlagda förslaget har tillstyrkts i princip av ungefär en tredjedel av remissinstanserna. Allmänt understrykes emellertid i dessa yttranden behovet av en överarbetning av förslaget, varvid särskilt bör beaktas att institutets arbetsuppgifter blir klarare avgränsade.

Flertalet av övriga hörda instanser hälsar visserligen det av kommittén tagna initiativet med tillfredsställelse men ställer sig tveksamma eller avvisande till själva förslaget. Olika skäl har anförts för denna avvisande hållning. Sålunda har åberopats att näringsforskningsinstitutets verksamhetsområde skulle bli alltför omfattande för att kunna bemästras inom den angivna ramen. Befintliga institutioner borde uppustas, innan något nytt institut inrättas. Från vissa håll framhålles, att i stället för att inrätta ett nytt institut borde befintliga institutioners verksamhetsområden vidgas. Det har vidare framhållits, att bl. a. ur undervisningssynpunkt institutet borde göras till en universitetsinstitution.

Av särskilt intresse är att ett antal remissinstanser framhållit, att frågan om inrättande av ett näringsforskningsinstitut och därmed sammanhängande spörsmål först bör behandlas på ett nordiskt plan. Möjligheterna till ett samarbete på detta område mellan de nordiska länderna bör undersökas, innan beslut träffas rörande uppustning av de egna anordningarna. *Statens jordbruksnämnd* och *Tjänstemännens centralorganisation* föreslår sålunda, att definitivt ställningstagande till det föreslagna näringsforskningsinstitutet bör anstå till dess man närmare undersökt möjligheten av en nordisk samverkan på bredare basis. — *Vetenskapsakademien* finner det angeläget, att erfarenheter och synpunkter från våra nordiska grannländer tillgodogöres. I stor utsträckning är samma behov för handen hos dem som hos oss. Mycket skulle därför säkerligen kunna vinnas — både ekonomiskt och ur andra synpunkter — genom ett organiserat nordiskt samarbete.

Ett sådant samarbete är tänkbart, bl. a. i form av ett gemensamt drivet institut. Möjligheterna därför bör enligt akademiens mening allvarligt prövas. Liknande synpunkter har framförts av *institutet för konserveringsforskning*. — *Landsorganisationen i Sverige* och *Kooperativa förbundet* föreslår, att statsmakterna tar upp frågan om ett nordiskt näringsforskningsinstitut och försöker att i samarbete med de övriga nordiska länderna få till stånd en utredning i denna fråga.

Departementschefen

En kommitté bestående av företrädare för svensk vetenskap och industri har — som framgår av redogörelsen i det föregående — framlagt ett förslag om inrättande av ett näringsforskningsinstitut och därvid framhållit angelägenheten av en utvidgad och intensifierad forskning och undervisning på näringsmedlens område. Detta behov har — framhåller kommittén — blivit alltmer uppenbart under de senaste åren, beroende bl. a. på livsmedelsindustriens växande omfattning, den ökade användningen av i storindustriell skala färdiglagad mat och kollektivbispisningens utvidgning.

En fortsatt utveckling inom livsmedelsområdet nödvändiggör enligt nyssnämnda kommittés förslag ett nära samarbete mellan berörda industrigrenar och de vetenskapliga institutioner, som sysslar med näringsforskning. Med hänvisning till nu angivna förhållanden har kommittén funnit att ett starkt behov föreligger att inrätta ett centralt institut för näringsforskning. Institutet, som bör drivas av staten och näringslivet gemensamt, skall ha till huvudsaklig uppgift att bedriva forskning och högre undervisning på näringsområdet.

Otvivelaktigt kan skäl anföras för en samordning och förstärkning av resurserna i Sverige för forskning och utbildning i frågor rörande våra näringsmedel. En väg att nå en dylik samordning och förstärkning är att sammanföra arbetsuppgifterna på näringsområdet inom en central institution, till vilken knytes expertisen på berörda forskningsområden. De forskningsgrenar som främst torde bära komma i fråga är näringsfysiologi, biokemi, elektronik samt jordbruksforskning. Den nu föreliggande utredningen i ämnet synes emellertid, såsom ock kommit till uttryck i de flesta remissyttrandena, inte vara av beskaffenhet att kunna läggas till grund för ett mera definitivt ställningstagande. Hithörande frågor torde emellertid vara av den vikt att de motiverar fortsatt övervägande.

I de nordiska länderna torde problemen på näringsforskningsområdet i stort sett vara likartade. Vissa fördelar torde vara att vinna, om en samverkan på nämnda område kan genomföras mellan dessa länder. En möjlighet är att centralisera näringsforskningen till ett gemensamt nordiskt institut, något som också framhållits i flera remissyttranden. Därigenom skulle kunna vinnas en vidgad ekonomisk ram för verksamheten. Vidare är att förmoda, att till ett sådant institut skulle kunna knytas de mest framstående forskarna i de nordiska länderna på berörda områden. Ur rationaliseringssynpunkt skulle antydda ordning inne-

bära att ett visst dubbelarbete undvikas. Även om ett nordiskt institut inte inrättas, kan fördelar vinnas genom ett nära nordiskt samarbete.

Med hänvisning till de synpunkter som nu angivits finner jag skäl tala för att undersöka huruvida inom de nordiska länderna intresse finns för en samverkan på näringsforskningsområdet, eventuellt i form av inrättande av ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut. Är så fallet torde spørsmålet närmare bära klarläggas genom en utredning, där alla de nordiska länderna är representerade. Vid en sådan utredning bör bl. a. beaktas, att gränsdragningen beträffande uppgifterna mellan ett näringsforskningsinstitut och redan befintliga institutioner på ifrågavarande område göres klar och entydig så att dubbelarbete inte sker.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte inhämta utlåtande från Nordiska rådet rörande frågan om en nordisk samverkan på näringsforskningsområdet.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till Nordiska rådet skall avlåtas skrivelse av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bo Gejrot.

Medlemsforslag

om samarbende om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshæmmedes) problemer

(forelagt af Birger Andersson og Kaj Bundvad)

Främst av humanitära skäl men också med hänsyn till önskvärdheten att kunna använda all tillgänglig arbetskraft har invalidernas och de partiellt arbetsföres problem under senare tid kommit att ägnas allt större uppmärksamhet. Otvivelaktigt intaga de nordiska länderna en framskjuten ställning på invalidvårdens område. Emellertid återstår alltjämt åtskilligt att göra på detta fält, inte minst då det gäller att söka inlemma på ett eller annat sätt invaliderade människor i produktivt arbete. Det synes uppenbart att åtskilligt skulle kunna uppnås genom en samverkan de nordiska länderna emellan i detta avseende.

Vanföras Nordiska Invalidorganisation höll en studiekurs i Oslo den 4—9 juli 1955. Därvid antogs följande program för socialpolitiken på invalidvårdens område i de nordiska länderna.

1. Den samhälleliga invalidvården bör utvecklas så, att alla invalider, som är i behov av omvårdnad och hjälp, blir delaktiga därav.
Huvudvikten i den lagtima vården bör läggas på *arbetsvård*.
2. Åtgärder bör vidtagas, som underlättar för invaliderna att vinna anställning i såväl statlig och kommunal tjänst som i det enskilda näringslivet.
3. Tillräckliga möjligheter för modern sjuk- och ortopedisk vård åt invaliderna bör skapas.
4. Stat och kommun bör med erkännande av de invaliderades representationsrätt göra fullt bruk av det stöd, som den frivilliga invalidvården erbjuder.
5. För den grupp invalider, som inte kan erhålla sin yrkesutbildning i det fria arbetslivet, bör tillräckligt med yrkesutbildningsanstalter finnas med tillgång till fackkunnig lärarpersonal.
6. En effektiv rehabilitationsverksamhet bör utbyggas.
7. För de höggradigt vanföra, som inte kan klara sig själva, bör samhället genom skapandet av s. k. arbetshem bereda dessa invalider möjligheter att härigenom göra sin insats av produktivt arbete. För den grupp bland de höggradigt vanföra, där ingen arbetsinsats kan presteras, bör det sörjas för att de på speciella institutioner erhåller sin vård, så att de inte intages bland klientelet på ålderdomshemmen.

8. Förbättrade invalidpensioner och ökade stödåtgärder åt svårt invalidiserade bör övervägas.
9. Samhället bör, genom skattelindring eller på annat sätt, ge full kompensation åt invalider i övrigt för de utgifter, som förorsakas av invaliditeten och vilka merutgifter den friske samhällsmedborgaren inte får vidkännas.
10. Det bör arbetas för att invaliderna erhåller kostnadsfria bandage, proteser och andra tekniska hjälpmedel samt likaså kostnadsfria reparationer av dessa. Forskningen på detta område bör erhålla samhällets stöd, så att teknikens möjligheter kan komma invaliderna till godo.
11. Statliga stödåtgärder för byggandet av specialinredda invalidlägenheter bör utgå härtill.
12. Köp och innehav av invalidmotorfordon för vanföra, som har förflyttningssvårigheter, bör underlättas.
13. Samhället bör stödja den privata rekreativsvården åt invalidiserade eller — där en sådan vård inte finnes — låta statliga eller kommunala organ skapa dessa rekreativsmöjligheter.
14. Statliga stödåtgärder, som främjar invalidernas möjligheter att intellektuellt utveckla sig, bör eftersträvas.
15. Barninvalidernas skol- och yrkesutbildning måste ägnas speciell uppmärksamhet.

Till detta program vilja vi icke nu taga ställning. Det torde emellertid framgå, att arbetsuppgifter icke behöva saknas på detta fält.

Nordiska socialpolitiska kommittén har nyligen slutfört en stor arbetsuppgift, i och med att resultatet av ett långvarigt internordiskt samarbete kunnat sammanfattas i den nordiska konventionen om social trygghet. En lämplig ny uppgift för kommittén synes oss vara att upptaga det betydelsesfulla område, som invalidvården och de partiellt arbetsföras problem bilda, till mera ingående behandling i syfte att närmare klarlägga på vilka punkter ett internordiskt samarbete kan leda till praktiska resultat. En samordning av vårdresurserna, omskolningsverksamheten och utbildningsanordningarna synes oss kunna ge ett gott utbyte, särskilt för till antalet mindre grupper. Varje land för sig har ofta nog icke tillräckliga resurser att för varje sådan grupp bygga upp ett fullständigt system av vård- och utbildningsanstalter. Det kan även finnas anledning — bl. a. med hänsyn till den gemensamma arbetsmarknaden — att undersöka i vad mån den på området gällande lagstiftningen kan samordnas.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för ett närmare nordiskt samarbete beträffande invalidvården och de partiellt arbetsföras problem.

Stockholm och Köbenhavn den 18 november 1955.

Birger Andersson.

Kaj Bundvad.

*BILAG 1***Udtalelse af det danske socialministerium**

Socialministeriet har allerede gennem længere tid været opmærksom på de problemer, der knytter sig til invaliders og erhvervshæmmedes placering i samfundslivet, og ministeriets aktivitet i denne henseende har senest givet sig udslag i et af socialministeren i indeværende folketingssamling fremsat forslag til lov om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede, hvoraf nogle eksemplarer vedlægges*).

Socialministeriet, der finder, at invaliderne og de erhvervshæmmedes problemer med fordel vil kunne behandles på internordisk basis, kan for sit vedkommede tiltræde det foreliggende forslag herom, således at spørgsmålet til sin tid gennem regeringerne henvises til behandling i Den nordiske socialpolitiske Komité.

København, den 13. januar 1956.

*) Ikke optrykt.

*BILAG 2***Udtalelse af det danske økonomi- og arbejdsministerium**

Man skal indledningsvis bemærke, at her i landet beskæftiger en række forskellige myndigheder og institutioner sig med de spørgsmål, der opstår i forbindelse med de erhvervshæmmedes indpasning i arbejdslivet; man skal herved henvise til de samordningsbestrebelse, der har fundet udtryk i drøftelser i Det socialpolitiske udvalg i dettes indstilling til socialministeriet af 26. maj 1955 og i det på grundlag heraf udarbejdede lovforslag.

For så vidt angår arbejdsministeriets virksomhed på dette område, skal man oplyse, at det i mønsterreglementet for de offentlige arbejdsanvisningskontorer også er pålagt kontorerne at søge at fremskaffe arbejdsmuligheder til sådanne, som på grund af bl. a. erhvervshæmning har større vanskelighed ved at skaffe sig selv arbejde end arbejdsledige i almindelighed. Endvidere skal man oplyse, at arbejdsministeriet igennem en længere årrække med hjemmel i beskæftigelseslovgivningen har ydet støtte til oprettelse og drift af foranstaltninger, som har

haft til formål gennem arbejdstilvæning, optræning eller omskoling at give erhvervshæmmede mulighed for bagefter at opnå beskæftigelse inden for det normale arbejdsmarked.

Ved en del af arbejdsanvisningskontorerne — dog endnu kun knap en tredjedel — er oprettet særlige erhvervshæmmedefdelinger, hvortil der er knyttet socialt uddannet personale og lægelig bistand, og som arbejder i kontakt med de lokale sociale myndigheder, sygehuse, invalideorganisationer etc. Særlig de således udstyrede arbejdsanvisningskontorer har været i stand til at formidle indpassning af de erhvervshæmmede på arbejdsmarkedet, dels i vid udstrækning ved direkte placering i erhvervslivet, dels derved, at kontorerne har deltaget i forarbejderne med oprettelse af — og senere med henvisning af deltagere til — de ovenfor omtalte — oftest kommunale — optræningsforanstaltninger, der i de største provinsbyer efterhånden dækker en væsentlig del af de ufaglærtes arbejdsområder, jfr. nærmere den som underbilag 2 til fornævnte lovforslag optagne oversigt af maj 1955 over disse optræningsforanstaltninger samt økonomi- og arbejdsministeriets cirkulære af 27. januar 1955 til samtlige kommunalbestyrelser og arbejdsanvisningskontorer.

Ved det sidstnævnte cirkulære har arbejdsministeriet tilstræbt en udbygning af kommunernes og anvisningskontorernes indsats på dette område. Man har herved bl. a. taget i betragtning en af Arbejdsmarkedskommissionen om disse spørgsmål afgivet rapport, der fremhæver betydningen af, at den offentlige arbejdsanvisning får en central placering i den del af erhvervshæmmetarbejdet, der går ud på optræning og placering på arbejdsmarkedet.

Arbejdsministeriet, der for sit vedkommende kan tiltræde dette synspunkt, og som er bekendt med, at arbejdsmarkedsmyndighederne også i Norge og Sverige har en central placering i de heromhandlede spørgsmål, kan anbefale, at et forslag som det nu for Nordisk Råd fremsatte nyder fremme, dels fordi der internordisk vil kunne udveksles værdifulde erfaringer, og dels med henblik på et eventuelt samarbejde om optræningsforanstaltninger på sådanne særlige områder, hvor behovet i det enkelte land vanskeligt kan bære udgifterne hertil.

København, den 16. januar 1956.

BILAG 3

Udtalelse af den svenske pensionsstyrelsen

Inom flertalet av de i förslaget berörda verksamhetsområden har med gott resultat åtgärder redan vidtagits i Sverige. Inom andra pågår utredning om vad som kan åtgöras för att förbättra och utbygga redan förefintliga anordningar.

Vid genomgång av de olika punkterna finner man emellertid även frågekomplex där föga eller intet blivit gjort och som icke heller ännu är föremål för några överväganden från statsmakternas sida.

Pensionsstyrelsen ansluter sig till förslaget om en utredning angående möjligheterna till ett internordiskt samarbete beträffande invalidvården och de partiellt arbetsföras problem för närmare utvärderande av förutsättningarna för praktiska resultat av ett dylikt samarbete och om dylika förutsättningar anses föreligga i så fall inom vilka verksamhetsområden. Enligt styrelsens uppfattning kan det måhända finnas anledning överväga ett dylikt samarbete bland annat på bandage- och protesforskningens område. Sålunda synes det exempelvis för utprovning och träning av handproteser vara värdefullt med ett nordiskt samarbete för experiment- och kursverksamhet. I detta sammanhang må nämnas att International Society for the Welfare of Cripples (I. S. W. C.) tillsatt en kommitté för proteser, bandage och tekniska hjälpmedel med ständigt sekretariat i Köpenhamn.

Beträffande de numerärt mindre invalidgrupperna har i Sverige vissa resultat uppnåtts av strävandena att förhjälpa dessa grupper till en tillfredsställande vård samt omskolning och utbildning. Mycket torde emellertid ännu återstå att göra. Måhända skulle man genom ett internordiskt samgående kunna för paraplegiker, eventuellt även spastiker och multipelsclerosfall — vilka grupper kanske icke i varje enskilt land kan påräkna fullt tillfredsställande anordningar — få fram förbättrade vårdresurser samt mera differentierade och för dessa grupper speciellt avpassade omskolnings- och utbildningsmöjligheter vid vissa för de nordiska länderna gemensamma vård- och utbildningsanstalter. Därest så skulle anses vara fallet vill styrelsen för sin del varmt tillstyrka att dessa frågor närmare övervägas inom Nordiska rådet.

I övrigt vill pensionsstyrelsen till sist i anslutning till de synpunkter som framförts i ovanberörda förslag till rådet erinra om att såvitt avser styrelsens invaliditetsförebyggande verksamhet — som omfattar sjukvård, olika former av näringshjälp samt omskolning och yrkesutbildning — möjligheter står öppna även för andra nordiska medborgare, stadigvarande bosatta i Sverige, att erhålla den hjälp, som står svenskar till buds inom ramen för denna verksamhet.

I ärendets handläggning har, förutom undertecknade, deltagit byråchefen Rosenquist af Åkershult.

Stockholm den 10 januari 1956.

K. Persson.

Manne Parenius.

*BILAG 4***Udtalelse af den svenske arbejdsmarknadsstyrelsen**

Frågan om ett nordiskt samarbete på invalid- och arbetsvårdens område har tidigare varit föremål för överläggningar mellan representanter för arbetsvården i de fyra nordiska länderna. Sålunda diskuterades densamma vid en konferens i Köpenhamn den 26 oktober 1952. Sverige representerades därvid av bl. a. byrådirektören i arbetsmarknadsstyrelsen R. Ericsson, vilken enligt protokollet framhöll följande:

- 1) Specialkurser til uddannelse af erhvervshæmmede bør stå åbne for personer fra alle de nordiske lande. Der vil herved kunne opnås flere uddannelsesmuligheder, og tilslutningen fra flere lande vil gøre det muligt at gennemføre kurserne. Der tænkes f. eks. på kursus for urmagere, særlige maskinkurser og andre kurser, som kun et fåtal af de erhvervshæmmede i hvert enkelt land vil have forudsætninger for at gennemføre.
- 2) Fabrikation af proteser ligger ofte på små værksteder, der drives urationelt. Konsekvensen er, at proteserne ofte er dyre og mindre egnede. Ericsson anbefalede et samarbejde på dette område, dels med hensyn til produktion af halvfabrikata, dels med hensyn til fremskaffelse af de bedst egnede proteser.
- 3) Han pegede på nødvendigheden af, at love, cirkulærer m. v. fra de andre nordiske lande kommer rette vedkommende i hænde. Det sker for ofte, at disse publikationer ikke når længere end til vedkommende ministerium, uanset at de personer, der arbejder i marken, ofte har brug for dem.
- 4) Ericsson pegede endvidere på betydningen af et tidsskrift eller snarere uformelle meddelelser om nyt indenfor „rehabilitation“ området. Hans tanke var, at disse meddelelser fortrinsvis skulle udgå til personalet på kontorerne for erhvervshæmmede (arbejdsvården).

Dessa synpunkter vann enhällig anslutning. Kontorchef A. Bruun, som representerade Danmark, föreslog ett internordiskt samarbete beträffande utväxling och placering av arbetshindrade, framförallt i sådana nordiska länder, som har brist på arbetskraft.

I en promemoria till styrelsen för registreringscentralen i Norge den 23 februari 1953 har nuvarande socialministern, doktor G. Harlem, framhållit bl. a., att de särskilda rehabiliteringsinstitutioner, som inrättats i de nordiska länderna, var och en kommit att utveckla en speciell rutin inom ett visst avgränsat område, t ex i Finland hjärnskadade. I Sverige har statens arbetsklinik i Stockholm särskilt ägnat sig åt undersökningar av hjärtpatienternas arbetsförmåga. I Danmark har intresset koncentrerats på döva och dövstumma. Vid behov borde därför med fördel en partiellt arbetsför från något av de nordiska länderna kunna beredas behandling vid en rehabiliteringsinstitution i ett annat sådant land.

Sammanfattningsvis understrykes i promemorian, att det föreligger ett stort behov av praktiskt nordiskt samarbete i fråga om såväl arbetsvården som vissa medicinska problem i samband med behandlingen av de arbetshindrade. För den skull borde ett nordiskt möte med sakkunniga inom arbetsvården komma till stånd, varvid borde dryftas hur det nödvändiga utredningsarbetet bäst skulle utföras. Doktor Harlem föreslår slutligen i nämnda promemoria, att det norska Kommunal- og Arbeidsdepartementet samt Socialdepartementet skall taga initiativ till ett dylikt möte och härigenom förbereda frågan för den nordiska socialpolitiska kommittén.

I lika lydande skrivelser den 14 april 1953 till socialministerierna i Helsingfors. Köpenhamn och Reykjavik samt till socialdepartementet i Stockholm har det norska socialdepartementet hänvisat till ovannämnda promemoria och framhållit bl a, att flera av de frågor, som berörts i densamma, är av så speciell art, att de för närvarande i mindre grad är ägnade för en detaljbehandling i den nordiska socialpolitiska kommittén. Däremot finner departementet det vara skäl att överväga, huruvida icke denna kommitté bör rekommendera, att frågan göres till föremål för diskussion vid ett möte med sakkunniga på sätt som föreslagits i promemorian.

Vid sammanträde med den nordiska socialpolitiska kommittén i Köpenhamn i november 1953 blev frågan om praktiskt samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om yrkesval, arbetsträning, yrkesutbildning och arbetsplacering för arbetshindrade föremål för diskussion. Därvid beslöts att Norge skulle taga initiativ till att sammankalla en kommitté av experter för att närmare fastställa på vilka områden inom arbetsvården behov av dylikt samarbete föreligger samt det sätt, på vilket samarbetet bäst bör ske. Vidare beslöts att vartdera av de nordiska länderna skulle meddela Norge, huruvida det önskade bli representerat i kommittén. Med anledning av en skrivelse från Kommunal- og Arbeidsdepartementet i Oslo den 4 mars 1954 i ärendet i fråga meddelade det svenska socialdepartementet i skrivelse den 20 april 1954 att i händelse av att den avsedda expertkommittén kommer till stånd Sveriges representant i kommittén är byrådirektören Roland Ericsson, arbetsmarknadsstyrelsen.

Det bör i detta sammanhang erinras om att den 20 juli 1953 undertecknades av fullmäktige från Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige i Reykjavik en nordisk konvention om ömsesidigt utgivande av förmåner i anledning av nedsatt arbetsförmåga. Härvid avses i konventionen invalidpensionsförmåner, proteser samt sjukvårds- och eftervårds- ävensom arbetsvårdande åtgärder.

Den härovan lämnade kortfattade rekapitulationen av de överläggningar, som hittills förts angående ett nordiskt samarbete inom arbetsvårdens ram, torde bekräfta, att stora förutsättningar förefinnes till vidare utveckling av det nordiska samarbetet beträffande invalid- och arbetsvård.

Arbetsmarknadsstyrelsen vill med hänsyn härtill i princip ansluta sig till de synpunkter och önskemål om ett närmare nordiskt samarbete beträffande invalid-

vården och de partiellt arbetsföras problem, som framförts av medlemmarna av Nordiska rådet, Birger Andersson, Stockholm, och Kaj Bundvad, Köpenhamn. Av framförallt praktiska skäl ifrågasätter styrelsen emellertid om icke i första hand ett nordiskt möte med sakkunniga inom arbetsvården borde komma till stånd i enlighet med det förslag härom, som framförts av doktor Harlem i dennes ovan omnämnda promemoria och vilket förslag tagits upp av norska socialdepartementet i dess skrivelse av den 14 april 1953. Vid ett dylikt möte skulle närmare kunna utredas i vilka avseenden och under vilka förutsättningar, ett nordiskt samarbete på området bör komma till stånd, varigenom frågans vidare handläggning skulle underlättas och påskyndas.

Vid den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit undertecknad Montell, överdirektör och souschef, ledamöterna Brodén, Västberg, Adamsson och Norrman samt ersättarna G. Larsson och Jönsson. Därjämte har närvarit överingenjören Tänneryd, byråcheferna Skogh, Jacobsson, Rudhagen, Rooth, Johansson och Ringenson samt tjänsteförrättande byråchefen Ericsson ävensom byrådirektören Myhrman. Ärendet har föredragits av förste byråinspektören Steborg.

Stockholm den 13 januari 1956.

Erik Montell.

R. Ericsson.

Thure Steborn.

Medlemsforslag

om norsk—svenske toldsteder

(forelagt af Jon Leirfall og Trond Hegna)

Landegrensen mellom Sverige og Norge er 1643 km. På denne strekning er det ved norsk side i alt 36 tollstasjoner og 18 tollvaktposter. Dessuten er det 1 tollsted (Ørje).

Den overveiende person- og godstrafikk er imidlertid knyttet til et mindre antall av disse, særlig i forbindelse med de mest trafikerte mellomriksveger og mellomriksbaner. Ved det store flertall er det den lokale trafikk som dominerer og ved enkelte er trafikken i det hele tatt meget liten.

Siden 1945 er det på flere av disse steder med sekundær betydning bygget eller kjøpt inn nye tollstasjoner og boliger for personale. Spørsmål om bygging er aktuelt for fleres vedkommende.

Grensetrafikken mellom Sverige og Norge er i de siste år søkt lettet ved oppheving av passkontrollen, lettelser i tollbehandlingen og utvidet adgang til å ta med seg varer fra det ene land til det andre. På mange av de mindre stasjoner synes kontrollen i dag nærmest å være av formell art og det må være lite hensiktsmessig å opprettholde 2 sett tollstasjoner med hver sitt personale for å overvåke grensetrafikken. Det er grunn til å overveie om ikke kontrollen på slike steder kunne gjennomføres ved en felles stasjon og med personale sammensatt fra begge land. På denne måten kunne man spare betydelige beløp til personale og bygninger og de reisende ville slippe med 1 opphold istedenfor 2. Tollkontrollen kunne bli like god som nå.

Under henvisning til ovenstående vil vi foreslå,

at rådet anbefaler den svenske og norske regjering å undersøke om tollkontroll og passkontroll ved enkelte av de mindre tollstasjoner kan gjennomføres ved en felles stasjon og felles personale.

Oslo den 23 november 1955.

Jon Leirfall.

Trond Hegna.

BILAG

Udtalelse af den svenske generaltullstyrelsen

Frågan om inrättande av gemensamma tullstationer vid landgränsen mellan Sverige och Norge har tidigare varit föremål för övervägande i anledning av en interpellation i riksdagens andra kammare av riksdagsman Ernst Staxäng. Styrelsen får härom hänvisa till andra kammarens protokoll vid 1949 års höstriksdag (nr 32, sid. 83 o. f.). I samband härmed behandlades även frågan om överlämnande åt det ena landets tulltjänstemän att, med tillämpning samtidigt av både det egna och det andra landets författningsbestämmelser, företaga den dubbla tullexpedieringen av resandetraffiken. Tanken på ett svenskt-norskt samarbete i berörda hänseende sköts då på framtiden med hänsyn till pågående utredningar rörande möjligheterna att åstadkomma en nordisk tullunion.

Sedermera har frågan berörts av Nordiska parlamentariska kommittén i dess betänkande nr 2 angående lättnader i tullbehandlingen i resandetraffiken mellan de nordiska länderna (SUO 1952: 16, sid. 14), i vilket betänkande kommittén rekommenderade, att man på något eller några lämpliga ställen försöksvis upprättade gemensamma tullstationer för resandetraffiken. I sitt den 24 september 1952 avgivna underdåniga utlåtande över bland annat nämnda betänkande anförde styrelsen härom, att styrelsen för sin del icke hade något att erinra mot att frågan upptogs till förnyat övervägande.

Såsom framhålles i det nu ifrågavarande förslaget ha beträffande gränstrafiken mellan Sverige och Norge under de senaste åren genomförts avsevärda lättnader dels i avseende å resandes rätt att tull- och avgiftsfritt samt utan hinder av gällande allmänna import- och exportförbud in- och utföra varor, dels — för Sveriges vidkommande — beträffande tullbehandlingen av nordiska motorfordon. Dessa lättnader jämte den nordiska passfriheten ha bland annat påverkat personalbehovet vid tullverkets gränsbevakning, varifrån ett antal tjänstemän, trots en avsevärt ökad resandetraffik över gränsen, kunnat frigöras. Med hänsyn till de ändrade förhållandena har styrelsen igångsatt en särskild undersökning för utrönande av huruvida bevakningen vid landgränsen mot Norge bör bli föremål för ytterligare organisatoriska förändringar. Frågan härom inrymmer vissa principspörsmål avseende bibehållandet av passning dygnet runt vid de många smärre gränstullstationerna. Den har även samband med ett av Nordiska parlamentariska kommittén framlagt förslag, att tullkontrollen av icke-nordiska motorfordon skall helt förläggas till det nordiska området yttergränser. Jämte andra metoder att rationalisera organisationen böra möjligheter att utvidga det svensk-norska bevakningssamarbetet prövas vid den igångsatta undersökningen.

I princip är styrelsen således positivt inställd till en utvidgning av det redan nu mycket goda samarbetet mellan de svenska och norska tullmyndigheterna vid landgränsen. Styrelsen anser sig emellertid böra framhålla, att vid bedömandet av frågan om inrättande av gemensamma tullstationer hänsyn måste tagas ej blott till stationstjänsten utan även till den patrulleringstjänst, som utföres av den vid tullstationerna förlagda gränsbevakningspersonalen. Allteftersom större tullåttnader komma till stånd, blir den stationära övervakningen av gränstrafiken av mindre betydelse. Beträffande patrulleringen kunna från svensk och norsk sida skilda behov göra sig gällande, exempelvis på grund av olika väg- och bebyggelseförhållanden på de båda sidorna av gränsen.

Stockholm den 9 januari 1956.

Vidar Fahlander.

H. Hjalmarson-Borgh.

Medlemsförslag

om større ensartethed mellem de nordiske landes lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken

(forelagt af Sigurður Bjarnason, Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Olov Rylander,
Frans Severin, Arthur Sundt og Knud Thestrup).

Ett betydande arbete har under de senaste åren nedlagts på att närma de nordiska ländernas trafikregler till varandra. Den ökade turisttrafiken och överhuvud de förbättrade förbindelserna mellan länderna ha gjort det angeläget att skiljaktigheter i trafikreglerna så långt möjligt utjämnas. En rekommendation i ämnet antogs också av Nordiska rådet vid dess tredje session (nr 16/1955). I denna uppmanades regeringarna att upprätthålla fortlöpande samarbete beträffande trafiklagstiftningen. I anledning av rekommendationen har Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. nyligen framlagt ett den 9 september 1955 dagtecknat betänkande om nordiska vägtrafikbestämmelser m. m., i Sverige publicerat i Statens offentliga utredningar 1955:33, i Danmark som betænkning nr. 138. Betänkandet innehåller bl. a. en redogörelse för skiljaktigheterna i gällande vägtrafikregler. Betänkandet behandlar endast dessa bestämmelser och icke trafiknykterhetsreglerna. [Se sag D 48, side 1121 f. f.].

Beträffande trafiknykterheten gälla för närvarande delvis olika regler i de nordiska länderna. I Norge och Sverige finnas särskilda promilleregler, medan motsvarighet härtill saknas i Danmark och Finland. Denna fråga har sedan någon tid varit uppmärksammas inom nordiskt lagstiftningsarbete. Önskvärdheten av att ensartade regler gälla på detta område inom hela Norden äro så uppenbara, att skälen för en likformig lagstiftning knappast behöva här närmare utvecklas. Frågan har också tidigare varit uppmärksammas i rådet. Vid rådets andra session väcktes ett tilläggsförslag (se Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 751) avseende en rekommendation till regeringarna om att verka för att i huvudsak likartade regler skulle gälla i de nordiska länderna beträffande alkoholpåverkade motorfordonsförare. Med hänsyn till att frågan vid denna tid just var under övervägande i de olika länderna fann juridiska utskottet, som hade att behandla förslaget, i dåvarande läge någon åtgärd från rådets sida icke önskvärd. Rådet beslöt därför i överensstämmelse med utskottets förslag att icke företaga sig något i saken.

De förhandlingar, som förts mellan delegerade från Danmark, Finland, Norge och Sverige, ha emellertid nu slutförts. De resulterade i ett i februari 1955 framlagt förslag med utarbetade lagtexter till i stora delar likformiga trafiknykterhetsregler. Förslaget, som överlämnats till de olika ländernas regeringar jämte vissa bilagor, bifogas. Det bygger på införande av promilleregler och en uppdelning i rattfylleribrottet i två grader, ett ringare, där straffbarhet inträder vid en promillehalt alkohol i blodet av lägst 0,6 och ett svårare för vilket den motsvarande undre gränsen går vid 1,2 ‰.

Möjligheterna att på kort sikt nå fram till enhetlighet på detta område äro icke gynnsamma. Danska folketinget har våren 1955 antagit en ny færdselslov. Tanken att därvid följa det av de internordiska delegerade framlagda förslaget till enhetliga regler, vilket framfördes under utskottsbehandlingen, vann icke folketingets anslutning. Vid den avgörande omröstningen förkastades ett förslag härom med 115 röster mot 57. Flertalet röstade för bibehållande av den nuvarande danska ordningen, som bygger på en fri bevisprövning. I Sverige torde 1956 års riksdag få emottaga ett lagförslag i frågan.

Trots svårigheterna att nå fram till en snar lösning efter en gemensam nordisk linje av det föreliggande problemet kan detta dock lämpligen tagas upp till behandling i rådet. Vid frågans behandling på nordiska justitieministermötet i Köpenhamn den 7—8 okt. 1955 rådde enighet om att det skulle vara värdefullt för denna frågas fortsatta handläggning, om i Nordiska rådet kunde komma till stånd en allmän debatt om hur man i de olika länderna ser på frågan och om man i rådet kunde sammanjämka de olika uppfattningarna så långt möjligt. På detta sätt skulle klarhet kunna vinnas om möjligheterna och sättet att bringa de olika ländernas lagstiftning om trafiknykterhet närmare samman. Lämpligen bör det föreliggande sakkunnigförslaget bilda underlaget för en dylik debatt.

Vi ha genom detta förslag velat möjliggöra en debatt av det slag justitieministermötet funnit önskvärt. Om möjligt bör denna resultera i att rådet rekommenderar regeringarna vissa klart bestämda principer efter vilka frågan bör lösas. Om enighet kan nås och i så fall efter vilka linjer kan dock icke nu överblickas. Under sådana omständigheter få vi i närvarande läge hemställa,

att rådet måtte besluta rekommendera regeringarna att verka för en ökad likformighet mellan de nordiska ländernas lagstiftning om trafiknykterhet.

København, Oslo, Reykjavík och Stockholm i november 1955.

Sigurður Bjarnason. Holger Eriksen. Nils Hønsvald. Olov Rylander.
Frans Severin. Arthur Sundt. Knud Thestrup.

TILLÆG

Betänkande angående enhetliga nordiska trafiknykterhetsregler

Sedan den norska "Edruelighetskomite av 1947" år 1950 avgivit ett betänkande (Innstilling III om endringer i motorvognloven og i lov om pliktmessig avhold fra alkoholnyttelse for personer i visse stillinger) till det norska socialdepartementet, riktade detta departement till de delegerade för nordiskt samarbete på lagstiftningens område en förfrågan huruvida man ansåg det önskvärt med internordiskt samarbete rörande spörsmålet om trafiknykterhet. Enär vid denna tidpunkt en trafiknykterhetsutredning var tillsatt i Sverige, fann man det lämpligt att vänta på dennas resultat. I övrigt gävo de danska, svenska och finska delegerade sin anslutning till att möjligheterna för ett lagsamarbete undersöktes.

Sedan den svenska trafiknykterhetsutredningen i maj 1953 avgivit sitt betänkande Trafiknykterhet, tillsattes på förnyad hänvändelse från det norska socialdepartementet följande delegerade för det sagda lagsamarbetet:

För Danmark: Kontorchefen i justitsministeriet *H. Schaumburg-Christensen* och overlæge, dr. med. *P. H. Andresen* med sekretær i justitsministeriet *K. Juul-Olsen* som sekreterare.

För Finland: Kanslichefen vid ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena, regeringsrådet *Klaus Häkkänen*.

För Norge: Politimester *Kr. Welhaven*, professor, dr. med. *Jacob Molland* och byråsjef *E. Wister* med politiinspektør *Tage Petersson* som sekreterare.

För Sverige: Hovrättsrådet *Gunnar Fredrikson* och förste kanslisekreteraren i kommunikationsdepartementet *Lennart Öhrström*.

Delegationerna ha sammanträtt i mars 1954 i Oslo, juni 1954 i Stockholm och februari 1955 i Köpenhamn.

Delegationerna ha uppdragsenligt övervägt möjligheterna för enhetliga bestämmelser om spritförtäring i samband med trafik i vidare mening, härunder inbegripet väg-, järnvägs- och lufttrafik. Delegationernas ståndpunkter efter de förda förhandlingarna ha angivits i de som *bilaga 1*) närslutna parallelltexterna. Som härav framgår, har man icke eftersträvat en i formellt hänseende likartad uppställning av reglerna. Man har sålunda ansett det för oväsentligt, om reglerna innefattas i en gemensam lag för samtliga trafikområden, såsom från norsk sida

¹⁾ Se undertillæg 1, side 402.

avsetts, eller om reglerna äro utspridda i skilda författningar. Det avgörande har i stället ansetts vara, att man söker uppnå största möjliga enhetlighet i det reella innehållet av de bestämmelser, som äro av intresse för den internordiska trafiken.

I parallelltexterna ha delegationernas förslag sammanställts efter huvudpunkter (de särskilda brottskategorierna, försök, medverkan, bevisregler etc.). I *bilaga 2* har det norska förslaget till Lov om misbrug af alkohol m. v. i samferdsel och i *bilaga 3* det danska förslaget till ändringar i det för Folketinget framlagda Færdselslovforslaget återgivits in extenso.¹⁾

Till de olika avsnitten i parallelltexterna lämnas här följande anmärkningar:

Ad A. Grundregel om behörigheten som förare.

På denna punkt råder, såsom framgår av förslagen, i stort sett enighet. Tilläggen i det danska förslaget om skärpt straff vid yrkesmässig personbefordran och om medansvar för arbetsgivare eller annan förman anses obehövlige i de övriga länderna, där i praxis detsamma tillämpas utan uttrycklig lagbestämmelse.

Ad B. och C. Huvudregler om det straffbara området.

Från finsk sida har man såsom hittills ansett det enda avgörande böra vara om föraren icke på betryggande sätt har kunnat föra fordonet.

De danska, norska och svenska delegerade ha däremot enats om att föreslå en uppdelning i två brottstyper, nämligen *dels* ett grövre brott, som föreligger när föraren saknar förmåga att på betryggande sätt föra fordonet eller har en alkoholkoncentration i blodet på 1,20 ‰ eller däröver, *dels ock* ett lindrigare brott, som hänför sig till det fall, att föraren utan att falla in under bestämmelsen om det grövre brottet har en alkoholkoncentration i blodet på 0,60 ‰ eller därutöver.

Som motiv för att på detta sätt väsentligen anknyta bestämmelserna till den konstaterade blodalkoholhalten och låta straffbarheten inträda vid 0,60 ‰ åberopa de danska, norska och svenska delegerade den utförliga redogörelsen i det förutnämnda svenska betänkandet Trafiknykterhet, bl. a. såvitt avser erfarenheterna vid företagna försök angående jämväl mindre alkoholmängders inverkan på förmågan att föra motorfordon. De danska delegerade ha ytterligare hänvisat till motiveringen å sid. 49 ff. i det danska Færdselslovudvalgs betänkande.

Genomförandet av de föreslagna bestämmelserna anses för övrigt vara den enda möjligheten för att på detta betydelsefulla område uppnå en enhetlig lagstiftning i Danmark, Norge och Sverige, eftersom i Norge och Sverige redan de nu gällande reglerna bygga på förarens blodalkoholhalt och man där icke har ansett sig kunna lämna denna ståndpunkt.

Då de danska, norska och svenska delegationernas förslag således väsentligen grundas på undersökning av förarens blodalkoholhalt och tillförlitligheten av sådana undersökningar under den senaste tiden har dragits i tvivelsmål, särskilt på grund av vissa tyska prov, ha delegationerna låtit företaga några försök i syfte

¹⁾ Bilaga 2 og 3 ikke optrykt her.

att undersöka tillförlitligheten av de alkoholbestämningar, som utföras på de nordiska rättsmedicinska instituten. En redogörelse för dessa försök och deras resultat lämnas i *bilaga 4*¹⁾. Professor Erik Wolff, statens rättskemiska laboratorium i Stockholm, vilken deltagit i ett av delegationernas möten, har om resultatet av försöken avgivit en förklaring, som är bifogad som *bilaga 5*²⁾. Slutligen har som *bilaga 6*³⁾ bifogats en redogörelse för några norska försök angående tillförlitligheten av blodalkoholbestämningar på Universitetets Farmakologiske Institutt i Oslo. De danska, norska och svenska delegationerna ha med hänsyn till försökens resultat ansett sig kunna framlägga de i parallelltexterna upptagna förslagen. I övrigt föreslå delegationerna, att man vid tillämpning av de föreslagna lagbestämmelserna vid alla tillfällen räknar med en felmarginal, som med full säkerhet utesluter möjligheten av att blodalkoholhalten på grund av analysfel anges för högt. Denna felmarginal torde tills vidare böra vara 0,15 ‰, såsom det i praxis också hittills tillämpats i Sverige; det torde vara önskvärt, att i samtliga analysbesked infogas en uttrycklig reservation angående denna felmarginal.

Det svenska förslaget omfattar även körning under påverkan av annat berusningsmedel, medan denna handling enligt de danska och norska förslagen straffas efter regeln i avsnitt A.

Det norska förslaget omfattar förare av mopeder (knallerter), vilka enligt de danska och svenska förslagen behandlas som cyklister (avsnitt E). Förslagen avvika vidare något från varandra i vad angår spårbundna fordon. Dessa olikheter ha delegationerna ansett vara av mindre betydelse ur internordisk synpunkt.

Medan de föreslagna bestämmelserna i Danmark enligt færdselsloven endast gälla för gata, väg eller annan allmän plats, äga bestämmelserna i de övriga länderna tillämpning även på privat område.

I fråga om de föreslagna straffskalorna har i allt väsentligt uppnåtts överensstämmelse.

Ad D. *Annan trafiksäkerhetspersonal än förare.*

I fråga om järnvägs- och sjöfartspersonal har man icke ansett gemensamma regler påkallade.

Vad gäller luftfartspersonal hänvisas till ett särskilt avsnitt om lufttrafik.

Ad E. *Onykterhet under trafik med moped, cykel eller hästfordon.*

I fråga om förare av moped hänvisas till anmärkningarna härovan i avsnitt B. och C.

I övrigt råder i huvudsak överensstämmelse i de föreslagna reglerna för alla de fyra länderna.

¹⁾ Se undertillæg 2, side 419.

²⁾ Se undertillæg 3, side 422.

³⁾ Se undertillæg 4, side 423.

Ad F. *Försök.*

De danska och norska förslagen kriminalisera generellt försök som fullbordat brott, medan det svenska förslaget endast straffar försök till det grövre brottet; i Finland gälla strafflagens allmänna bestämmelser om försöksansvar, och den finske delegerade har icke ansett ändring härav genomförbar i Finland. Då spörsmålet om straffbarhet för försök ej har större praktisk betydelse, ha delegationerna icke fäst avseende vid olikheterna i utformningen av dessa bestämmelser.

Ad G. *Medverkan.*

Det särskilda norska förslaget är motiverat med att den allmänna strafflagen icke — som i de övriga länderna — är tillämplig på medverkan utanför strafflagens område. Från finsk sida hänvisas till gällande finsk lag.

Den från danskt håll föreslagna särbestämmelsen om ansvar för värd på offentligt näringsställe har förebilder i gällande dansk lagstiftning; bestämmelsen anses icke påkallad i de övriga länderna.

Ad H. och I. *Efterföljande alkoholförtäring samt senare höjning av blodalkoholhalten.*

Som det framgår av parallelltexterna har det från dansk, norsk och svensk sida varit enighet om att dessa regler äro påkallade, dock med vissa mindre avvikelser i den närmare utformningen. Den danska delegationen har särskilt hänvisat till motiveringen å sid. 52 i det danska Færdsekslovudvalgets betänkande.

Den finske delegerade har på grund av sin ståndpunkt till promillereglerne endast kunnat biträda den första av reglerna.

Ad K. *Misstag rörande blodalkoholhalten m. m.*

Enighet föreligger om att sådant misstag icke bör beaktas. Från dansk och norsk sida föreslås en uttrycklig bestämmelse härom.

Ad L. *Kroppundersökning (blodprov m. m.).*

Den finske delegerade har icke kunnat förorda någon ändring av de gällande finska bestämmelserna, enligt vilka en person är pliktig att underkasta sig blodprov mot sin vilja endast i grövre fall, t. ex. vid dödsolycka.

Enighet föreligger om att frågan, i vilken omfattning läkare är skyldig att taga blodprov, må avgöras nationellt. Den av de danska delegerade föreslagna bestämmelsen om sjukhusläkares plikt att taga blodprov m. m. svarar mot ett av Færdsekslovudvalget avgivet förslag.

Ad M. *Särbestämmelser för yrkesförare.*

Det av den norska delegationen gjorda förslaget om upprätthållande av det gällande totalförbudet för yrkesförare att förtära alkohol under arbetstiden har icke kunnat biträdas av de övriga delegationerna.

Ad N. Indragning av körkort.

Såsom framgår av parallelltexterna föreligger i allt väsentligt överensstämmelse i fråga om reglernas reella innehåll. Huruvida indragning skall tillkomma administrativ myndighet eller domstol må överlätas till varje enskilt land att avgöra.

Ad O. Drunkometerprov.

En regel om rätt för polisman att taga drunkometerprov även på förare, som icke givit skälig anledning till misstanke om trafikonykterhet, anse sig de delegerade icke böra föreslå, med hänsyn till det ingrepp i den personliga friheten, som skulle vara förbundet med en sålunda stickprovsvis företagen kontroll.

Lufttrafik.

Delegationerna ha såsom allmänt intryck, att de bestämmelser, som i de nordiska länderna finnas i strafflagen, disciplinära bestämmelser och tjänsteavtal, äro tillräckliga för att hindra påverkad person att föra luftfartyg.

Om emellertid särskilda straffbestämmelser anses nödiga är det mellan de danska, norska och svenska delegationerna enighet om att föreslå straff för den, som för luftfartyg under sådan alkoholpåverkan, att han icke kan föra fartyget på betryggande sätt; sådan påverkan skall anses föreligga då han har en alkoholkoncentration i blodet på 0,40 ‰ eller däröver (straffet bör alltid utmätas inom en sträng straffskala). För övrigt hänvisas till parallelltexternas närmare utformning.

Från finsk sida avvisas också på detta område promilleregler.

Köpenhamn i februari 1955.

För Danmark: *H. Schaumburg-Christensen, P. H. Andresen, K. Juul-Olsen.*

För Finland: *Klaus Häkkänen.*

För Norge: *Kr. Welhaven, Jacob Molland, E. Wister, Tage Petersson.*

För Sverige: *Gunnar Fredrikson, Lennart Öhrström.*

Undertillæg 1

Parallelltekster

Vägtrafik m. m.

A. Grundregler om behörighet som förare

DANMARK

§ a.

Et køretøj må ikke føres eller forsøges ført af nogen, der på grund af sygdom, sævkkelse, overanstrengelse, mangel på søvn, påvirkning af opstemmende eller bedøvende midler eller af lignende årsager befinder sig i en sådan tilstand, at han er ude af stand til at føre et køretøj af den pågældende art på betryggende måde. At en person i en sådan tilstand med køretøjet har befordret personer i erhvervsmæssigt øjemed, betragtes som en skærpene omstændighed. Har førerens arbejdsgiver eller anden foresat medansvar for, at han har ført køretøj i sådan tilstand, straffes tillige denne.

FINLAND

Fordon får icke på väg föras av någon, som på grund av sjukdom, uttröttning eller påverkan av starka drycker eller andra stimulerande eller bedövande ämnen eller eljest saknar nödiga förutsättningar att på betryggande sätt kunna föra fordonet.

B. Det grövre brottet

DANMARK

§ b.

Stk. 1. Et motordrevet køretøj må ikke føres eller forsøges ført af nogen, der har nydt spiritus i et sådant omfang, at han er ude af stand til at føre et køretøj af den pågældende art på betryggende måde. Andrager alkoholkoncentrationen i blodet hos en fører af et motordrevet køretøj 1,20 ‰ eller derover, anses han altid for påvirket som foran nævnt.

FINLAND

Var, som vid framförande av motorfordon är drucken eller påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, dömes till fängelse eller till tukthus i högst tre år eller, då brottet icke förorsakat fara för den allmänna trafiksäkerheten och omständigheterna även eljest äro synnerligen mildrande, till böter.

Om någon därvid genom vårdslöshet åsamkat en annan döden eller svår kroppsskada må S.L:21:10 tillämpas,

Parallelltexter

Vägtrafik m. m.

A. Grundregler om behörighet som förare

NORGE

(Utkast til Lov om misbruk av alkohol m. v. i samferdsel:)

§ 1, første ledd.

Ingen må føre eller forsøke å føre motordrevet kjøretøy, skinnegående trekkmateriell ved jernbane og sporveg eller luftfartøy når han på grunn av sykdom, svekkelse, overanstrengelse, tretthet, påvirkning av stimulerende eller bedøvende midler eller av lignende årsaker er i en slik tilstand at det antas at han ikke er fullt skikket til å gjøre det på betryggende måte.

SVERIGE

(Vägtrafikförordningen 28 § 1 mom.)

Fordon får icke på väg föras av någon, som på grund av sjukdom, uttröttning eller påverkan av starka drycker eller andra stimulerande eller bedövande ämnen eller eljest saknar nödiga förutsättningar att på betryggande sätt kunna föra fordonet.

B. Det grövre brottet

NORGE

(Lovutkastet).

§ 1.

Ingen må føre eller forsøke å føre motordrevet kjøretøy, skinnegående trekkmateriell ved jernbane og sporveg når han på grunn av sykdom, svekkelse, overanstrengelse, tretthet, påvirkning av stimulerende eller bedøvende midler eller av lignende årsaker er i en slik tilstand, at det antas

SVERIGE

(Förslag till ändring i 4 § trafikbrottslagen):

1 mom. Den, som vid förande av bil, annan motorcykel än moped, traktor, motorredskap, järnvägståg eller spår-vagn varit så påverkad av starka drycker eller annat berusningsmedel, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat fullgöra sin föraruppgift, dömes för trafikfylleri till fängelse i högst ett år eller, där om-

DANMARK

§ c.

Med hensyn til fører af spovogn finder bestemmelserne i § b om spirituspåvirkning tilsvarende anvendelse.

§ d.

Bestemmelserne i § c finder tilsvarende anvendelse ved kørsel med andet skinnekøretøj på eller over vej, bortset fra togs passage over egentlig jernbaneoverskæring.

§ e.

Stk. 1. Med hæfte eller fængsel indtil 1 år straffes den, som efter at have nydt spiritus fører eller forsøger at føre køretøj i strid med bestemmelserne i § b, stk. 1, eller denne bestemmelse sammenholdt med § c eller § d. Under særlig formildende omstændigheder kan dog straf af bøde anvendes.

FINLAND

dock så, att straffet kan, där omständigheterna äro försvårande, höjas till sju års tukthusstraff.

C. Det lindrigare brottet

DANMARK

§ b.

Stk. 2. Et motordrevet køretøj må ej heller føres eller forsøges ført af nogen, der har nydt spiritus i et sådant omfang, at han — uden at være således påvirket heraf som anført i stk. 1 — har en alkoholkoncentration i blodet på 0,60 ‰ eller derover.

§ e.

Stk. 2. Med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som efter at have nydt spiritus fører eller forsøger at føre køretøj i strid med bestemmelserne i § b, stk. 2, eller denne bestemmelse sammenholdt med § c eller § d.

FINLAND

(Avböjes; regeln under B anses till fyllest).

NORGE

at han ikke er fullt skikket til å gjøre det på betryggende måte.

Har føreren en alkoholkonsentrasjon i blodet av 1,2 pro mille eller mer regnes han i alle tilfeller for å være i slik tilstand som nevnt i første ledd.

§ 7, 1. og 3. ledd.

Overtredelse av § 1 straffes med fengsel inntil 1 år. Under særdeles formildende omstendigheter og for forsøk kan bøter anvendes.

Overtredelse av denne lov anses som forseelse.

SVERIGE

ständigheterna äro mildrande, till dagsböter, dock ej under tjugofem. Är brottet grovt, skall för grovt trafikfylleri dömas till fängelse eller straffarbete i högst ett år.

Samma lag vare, där någon eljest vid utövande av sådan befattning hos järnvägs-, spårvägs- eller bussföretag, varav trafiksäkerheten är direkt beroende, varit så påverkad av starka drycker eller annat berusningsmedel, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat utöva befattningen.

Hade föraren eller befattningshavaren en alkoholkoncentration i blodet av 1,2 promille eller däröver, skall han anses hava varit så påverkad av starka drycker, som i första eller andra stycket sägs.

5 mom. Med järnvägståg förstås i denna paragraf varje anordning på hjul, vilken löper på järnvägsskenor och för framdrivande är försedd med motor eller annan kraftmaskin.

Konungen eller den myndighet Konungen därtill förordnar bestämmer vilka som skola hänföras till befattningshavare, varom förmäles i 1 mom. andra stycket.

C. Det lindrigare brottet

NORGE

(Lovutkastet:)

§ 2.

Heller ikke må noen føre eller forsøke å føre motordrevet kjøretøy eller skinnegående trekkmateriell ved jernbane eller sporveg, når han har en alkoholkonsentrasjon i blodet av 0,6 pro mille eller mer.

§ 7, 2. og 3. ledd.

Overtredelse av lovens bestemmelser forøvrig straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år.

Overtredelse av denne lov anses som forseelse.

SVERIGE

(Lagförslaget).

2 mom. Uppgick hos förare av bil eller annan motorcykel än moped eller av järnvägståg eller spårvagn eller hos sådan befattningshavare, som avses i 1 mom. andra stycket, alkoholkoncentrationen i blodet till 0,6 men ej till 1,2 promille, skall han, där det ej styrkes, att han var så påverkad, som i 1 mom. sägs, för bristande nykterhet i trafik dömas till dagsböter, lägst tio, eller till fängelse i högst sex månader.

D. Annan trafiksäkerhetspersonal än förare

DANMARK

(Straffelovens § 138, stk. 1:)

Den, som forsætlig eller ved grov uagtsomhed bringer sig i beruset tilstand, straffes med bøde eller hæfte, hvis han i denne tilstand udsætter andres person eller betydeligere formueværdier for fare. Under skærpene omstændigheder, navnlig når betydelig skade er sket, samt i gentagelsestilfælde, kan straffen stige til fængsel i 6 måneder.

FINLAND

(Avböjes; gällande disciplinära bestämmelser anses till fyllest.)

E. Onykterhet i trafik med moped («knallert»), cykel eller hästfordon

DANMARK

§ b.

Stk. 3. Cykel eller hest må ikke føres eller forsøges ført af nogen, der har nydt spiritus i et sådant omfang, at han er ude af stand til at føre cyklen eller hesten på betryggende måde.

§ e.

Stk. 2. Med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som efter at have nydt spiritus fører eller forsøger at føre køretøj i strid med bestemmelserne i § b, stk. 3.

Stk. 3. Anden overtrædelse af denne lov eller de i medfør af denne givne bestemmelser straffes ligeledes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.

FINLAND

(Strafflagen:)

Färdas någon med häst, cykel, kälke eller annat forskaffningsmedel på allmän väg, gata eller torg i druckets tillstånd eller under påverkan av alkohol eller annat berusningsmedel och äventyrar han därigenom den allmänna trafiksäkerheten, vare straffet böter eller fängelse i högst ett år.

F. Försök

DANMARK

Se B, C og E.

FINLAND

(I princip för en bestämmelse = Sverige; tror dock att tekniska svårigheter omöjliggöra ett genomförande).

D. Annan trafiksäkerhetspersonal än förare

NORGE

(Lovutkastet:)

§ 9.

Kongen bestemmer om og i hvilken utstrekning loven skal gis anvendelse på tjenestegjørende om bord i norsk skip.

§ 10.

Kongen bestemmer også om og i hvilken utstrekning denne lovs bestemmelser skal gjøres tilsvarende gjeldende for person som uten å være fører av kjøretøy eller transportmiddel som nevnt i § 1 tjenestegjør i annen stilling av vesentlig betydning for trafiksikkerheten.

SVERIGE

Se B och C.

E. Onykterhet i trafik med moped (»knallert»), cykel eller hästfordon

NORGE

(Trafikkreglerne § 3:)

„Kjører må være legemlig og åndelig skikket til føring av kjøretøy, således ikke være trett eller påvirket av alkohol“

Straffet for overtredelse er bøter.

SVERIGE

(Lagförslaget:)

3 mom. Har någon på väg vid förande av moped eller vid cykling varit så påverkad av starka drycker eller annat berusningsmedel, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, skall han för mopedfylleri respektive cykelfylleri dömas till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Hade förare av moped en alkohol-koncentration i blodet av 1.2 promille eller däröver, skall han anses hava varit så påverkad av starka drycker, som i första stycket sägs.

F. Försök

NORGE

Se A—C.

SVERIGE

(Lagförslaget 1 mom. 4 st.):

Försök till brott, som i detta moment sagts, straffes enligt vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

G. Medverkan

DANMARK

(Straffelovens § 23, stk. 1:)

Den for en lovovertrædelse givne straffebestemmelse omfatter alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til gerningen. Straffen kan ned sættes for den, der kun har villet yde en mindre væsentlig bistand eller styrke et allerede fattet forsæt, samt når forbrydelsen ikke er fuldbrydet, eller en tilsigtet medvirken er mislykkedes.

§ b.

Stk. 8. Når det må stå klart, at en person, der på et offentligt beværtningssted har nydt spiritus, er eller vil blive påvirket som nævnt i stk. 1, skal værten eller hans medhjælper, såfremt de ved eller har føje til at antage, at han er fører af motordrevet køretøj, gøre deres til at hindre, at han fører eller forsøger at føre motordrevet køretøj, eventuelt ved at tilkalde politiet.

FINLAND

Överlåter ägare eller innehavare av motorfordon eller den, i vars bruk fordonet är, fordonet att brukas av person, som är uppenbart drucken eller, såvitt honom är bekant, påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, straffes överlåtaren med fängelse eller böter.

H. Efterföljande förtäring

DANMARK

§ b.

Stk. 6. Findes en fører efter kørsel at være påvirket, som i stk. 1 eller 2 nævnt, skal spiritusnydelsen anses at have fundet sted før eller under kørselen, forsåvidt føreren ikke godtgør, at spiritusnydelsen er sket efter kørselen. Denne særlige bevisregel gælder dog ikke nydelse af spiritus, som af føreren påstås at have fundet sted efter kørselen, såfremt han på dette tidspunkt hverken indså eller burde indse, at der af politiet kunne blive iværksat undersøgelse i anledning af kørselen.

FINLAND

Om blodundersökning företagits och denna visar, att föraren förtärt starka drycker, skall förtäringen anses hava ägt rum före eller under färden i den mån ej föraren gör sannolikt, att sådana drycker förtärts efter färden. Vad nu sagts skall dock icke gälla sådan förtäring, som efter färden ägt rum utan att föraren därvid insett eller bort inse, att färden kunde giva anledning till undersökning.

G. Medverkan

NORGE

(Lovutkastet:)

§ 6.

Ingen må overlate kjøretøy eller transportmiddel som nevnt i § 1 til fører som er i slik tilstand som omhandlet i nevnte paragraf eller §§ 2 eller 3 eller ved tvang, trusler, oppfordring, tilskynnelse eller forledelse medvirke til overtredelse av de nevnte bestemmelser.

Heller ikke på annen måte må noen medvirke til at fører som nevnt i § 4 overtrer bestemmelsene i §§ 1—4.

SVERIGE

(Strafflagens regler anses till fyllest).

H. Efterföljande förtäring

NORGE

(Lovutkastet:)

§ 3.

(Hadde føreren en alkoholmengde i kroppen som kunne lede til en øket alkoholkonsentrasjon i blodet blir han å anse på samme måte som om han hadde hatt den økete alkoholkonsentrasjon). Det samme gjelder når en senere alkoholkonsentrasjon delvis skylhol fortært i de påfølgende 3 timer såfremt han forsto eller burde ha forstått at det kunne bli innledet etterforskning mot ham som mistenkt for overtredelse av §§ 1 eller 2.

SVERIGE

(Lagförslaget:)

4 mom. Visar blodundersökning, att föraren förtärt starka drycker, skall förtäringen anses have ägt rum före eller under färden i den mån ej föraren gör sannolikt, att sådana drycker förtärts efter färden. Vad nu sagts skall dock icke gälla sådan förtäring, som efter färden ägt rum utan att föraren därvid insett eller bort inse, att färden kunde giva anledning till undersökning om brott mot denna lag.

Vad i första och andra styckena är sagt skall äga motsvarande tillämpning å befattningshavare som avses i 1 mom. andra stycket.

I. Senare højning av blodalkoholhalten

DANMARK

§ b.

Stk. 7. Havde føreren en alkoholmængde i legemet, som senere bevirker en forhøjelse af alkoholkoncentrationen i blodet, skal han anses ved kørselen at have haft den forhøjede alkoholkoncentration i blodet.

FINLAND

(Avböjes).

K. Misstag om blodalkoholhalt m. m.

DANMARK

§ b.

Stk. 5. Vildfarelse med hensyn til alkoholkoncentrationens størrelse fritager ikke for straf.

FINLAND

(Praxis = Danmark och Norge; särskild bestämmelse anses därför överflödig.)

L. Kroppundersökning

DANMARK

§ b.

Stk. 4. Er der grund til at antage, at en person har overtrådt foranstående bestemmelser, kan politiet fremstille ham for en læge til undersøgelse, herunder til udtagelse af blod- og urinprøve til bestemmelse af alkoholkoncentrationen. Justitsministeren kan træffe nærmere bestemmelser om lægeundersøgelsen.

§ g.

På begæring af politiet er sygehuslæger pligtige at udtage blodprøve og om muligt urinprøve af patienter, der er indlagt på sygehuset efter færdselsuheld, til undersøgelse for alkoholreaktion og stille prøverne eller deres resultat til rådighed for politiet. Hvor undersøgelsen måtte være foretaget uden anmodning, skal der på begæring gives politiet underretning om dens udfald.

FINLAND

(Avböjes; enligt allmänna bestämmelser blodprovspflicht blott i grövre fall, t.ex. vid dödsolycka.)

I. Senare højning av blodalkoholhalten

NORGE

(Lovutkastet:)

§ 3, 1. punktum.

Hadde føreren en alkoholemængde i kroppen som kunne lede til en øket alkoholkonsentrasjon i blodet, blir han å anse på samme måte som om han hadde hatt den økete alkoholkonsentrasjon.

SVERIGE

(Lagförslaget 4 mom. andra stycket:)

Hade föraren en alkoholemängd i kroppen, som efteråt leder till en förhöjning av alkoholkoncentrationen i blodet, skall så anses som om han vid färden haft den förhöjda alkoholkoncentrationen.

Vad i första och andra styckena är sagt skall äga motsvarande tillämpning å befattningshavare, som avses i 1 mom. andra stycket.

K. Misstag om blodalkoholhalt m. m.

NORGE

(Lovutkastet:)

§ 8.

Villfarelse med hensyn til graden av påvirkning eller alkoholkonsentrasjonens størrelse fritar ikke for straff.

SVERIGE

= Finland.

L. Kroppsundersökning

NORGE

(Lovutkastet:)

§ 5.

Den som med skjellig grunn mistenkes for overtredelse av foranstående bestemmelser kan politiet fremstille til undersøkelse av lege. Legen skal på politiets anmodning foreta den nevnte undersøkelse og her under ta blodprøver av mistenkte, selv om denne ikke samtykker.

Kongen gir forskrifter om sådan fremstilling og legeundersøkelse.

SVERIGE

(Rättegångsbalken 28 kap.).

12 §. Å den, som skäligen kan misstänkas för brott, vara frihetsstraff kan följa, må för ändamål, som sägs i 11 §, kroppsbesiktning företagas.

Vid kroppsbesiktning må, om det erfordras, blodprov tagas så ock annan undersökning, som kan ske utan nämnavärt men, utföras.

M. Särbestämmelser för yrkesförare

DANMARK

(Afvises.)

FINLAND

(Avböjes).

N. Körkortsindragning

DANMARK

§ f.

Stk. 1. Frakendelse af retten til at føre motordrevet køretøj, hvortil der kræves førerbevis, skal finde sted, når en fører af et sådant køretøj har ført dette på groft uforsvarlig måde, eller det iøvrigt efter beskaffenheden af den begæede forseelse og under hensyn til, hvad der foreligger oplyst om tiltaltes forhold som fører af motordrevet køretøj, findes betænkeligt af hensyn til færdselssikkerheden, at han fører motordrevet køretøj.

Stk. 2. Har en fører af motordrevet køretøj, hvortil der kræves førerbevis, ført eller forsøgt at føre dette, uanset at han har nydt spiritus i et sådant omfang, at han straffes i medfør af § e, stk. 1, skal retten til at føre motordrevet køretøj ligeledes frakendes ham. Under særlige formildende omstændigheder kan frakendelse dog undlades. Straffes en fører af et motordrevet køretøj i medfør af § e, stk. 2, kan frakendelse af førerretten finde sted.

Stk. 3. Frakendelse sker for et bestemt tidsrum, ikke under 3 måneder, eller for bestandig. Sker den i medfør af stk. 2, 1. pkt., skal den normalt vare ikke under 1 år. Har retten midlertidigt været frataget tiltalte i medfør af bestemmelsen i stk. 6, bliver det i dommen at bestemme, at en dertil svarende

FINLAND

(Nuvarande praxis, som bör bibehållas:)

Vid rattfylleri indrages körkortet undantagslöst

a) vid bötesstraff för en tid av minst två år

b) vid frihetsstraff för en tid av minst tre år

c) vid återfall för en tid av 15 år eller för tid av 15 år eller för alltid.

M. Särbestämmelser för yrkesförare

NORGE

(Lovutkastet:)

§ 4.

Fører av kjøretøy eller transportmiddel som nevnt i § 1 i yrke eller tjeneste som medfører befordring av personer eller gods må i tjenestetiden ikke fortære alkohol — øl av klasse I unntatt.

SVERIGE

(Avböjes).

N. Körkortsindragning

NORGE

(Forslag til forandring i lov om motorvogner § 18, tredje ledd., første punkterne:)

Fører kortet skal inndras for minst ett år, såfremt innehaveren blir idømt fengselsstraff for å ha ført eller forsøkt å føre motorvogn påvirket av alkohol. Er han tidligere idømt fengselsstraff for dette i løpet av de siste 5 år, skal fører kortet endelig inndras.

Fører kortet skal også endelig inndras når føreren av motorvogn har medvirket til et ulykkestilfelle, hvorved mennesker er kommet til skade såfremt han blir ilagt straff for å ha unnlatt å yde tilskadekomne nødvendig hjelp.

SVERIGE

(Förslag till ändring i 33 § vägtrafikförordningen).

1 mom. I följande fall skall, där annat ej följer av vad i 34 § stadgas, körkort återkallas av den länsstyrelse, som utfärdat körkortet, nämligen:

1. om föraren gjort sig skyldig till brott mot 1 § andra stycket eller 4 § 1 mom. lagen om straff för vissa trafikbrott;

2. om föraren gjort sig skyldig till brott mot 4 § 2 eller 3 mom. sagda lag eller eljest vid färd med motordrivna fordon i något för trafiksäkerheten väsentligt hänseende grovt åsidosatt honom såsom förare åliggande förpliktelser;

3. om föraren genom upprepade förseelser mot de bestämmelser, som i trafikens eller trafiksäkerhetens intresse meddelats för förare av motordrivna fordon, i väsentlig mån visat bristande vilja eller förmåga att rätta sig efter dessa bestämmelser; eller

4. om föraren med hänsyn till onyktert levnedssätt eller personliga förhållanden i övrigt icke bör betros med att innehava körkort.

Vid återkallelse av körkort på skäl, som angivas i detta moment, skall bestämmas viss tid, efter vars utgång

DANMARK

del af frakendelsestiden skal anses forløbet.

Stk. 4. Er retten til at føre motor-drevet køretøj i henhold til denne eller nogen tidligere lov frakendt nogen for længere tid end 3 år, kan spørgsmålet om generhvervelse af retten inden frakendelsestidens udløb indbringes for den ret, der i sidste instans har truffet bestemmelse om rettens frakendelse. Indbringelsen, der sker efter de i borgerlig straffelovs § 78, stk. 3, indeholdte regler, kan tidligst finde sted, når der er forløbet 3 år af frakendelsestiden, og retten kan kun gengives, når ganske særlige omstændigheder foreligger. Har retten til at være fører tidligere været frakendt vedkommende, kan gengivelse af retten til at erhverve førerbevis inden frakendelsestidens udløb kun ske rent undtagelsesvis og tidligst, når der er forløbet 6 år af frakendelsestiden.

Stk. 5. Sager, i hvilke der af anklage-myndigheden nedlægges påstand om frakendelse af retten til at være eller blive fører, kan alene afgøres ved dom. Dennes virkning standses ikke ved anke eller kære.

Stk. 6. Skønner politiet, at betingelserne for at frakende en person retten til at være fører foreligger, kan det midlertidigt fratage ham denne ret, dog at vedkommende dommer, inden spørgsmålet endeligt afgøres ved dommen, atter kan ophæve den af politiet trufne bestemmelse. Afsiges der frifindende dom i 1. instans, og dommen påankes af anklagemyndigheden, kan denne, hvor forholdene særlig taler for at opretholde fratagelsen af førerretten under anken, indbringe spørgsmålet herom for landsretten, der træffer afgørelsen ved kendelse.

Stk. 7. Den, der i henhold til nærværende paragraf midlertidigt eller endeligt har mistet retten til at føre motorkøretøj eller traktor, skal aflevere sit førerbevis til politiet.

Stk. 8. Er en person, der har dansk

FINLAND

NORGE

SVERIGE

föraren efter ansökan ånyo må kunna erhålla körkort. Denna tid skall utgöra

a) minst två och högst åtta år, då föraren dömts för brott, som under 1 punkten sägs och som begåtts inom fem år efter det föraren dömts för brott, som nyss sagts;

b) minst ett och högst fyra år, då föraren eljest dömts för brott, som under 1 punkten sägs;

c) minst tre månader och högst två år, då körkort eljest återkallas.

§ 34.

Har emot innehavare av körkort förebragts sådan omständighet, som jämlikt 33 § 1 mom. 2—4 punkterna kan föranleda återkallelse av körkortet, men kan det antagas, att han skall låta rätta sig utan sådan åtgärd, må varning i stället meddelas.

§ 35.

Har förare vid färd med motordrivnet fordon ådagalagt grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom eller varit synbarligen berusad av starka drycker eller annat ämne, eller har förare till följd av sjukdom, skada eller dylikt uppenbarligen förlorat förmågan att föra körkortspliktigt fordon utan risk för liv eller egendom, skall i Stockholm vederbörande poliskommissarie och i övriga delar av riket polismyndighet skyndsamt besluta om körkortets omhändertagande.

Misstänkes förare för att vid färd med motordrivnet fordon hava brutit mot 4 § 1 mom. lagen om straff för vissa trafikbrott, och visar blodundersökning, att föraren under färden haft en alkoholkoncentration i blodet av 1,2 promille eller däröver, skall den myndighet, som har att förbereda talan mot föraren, skyndsamt efter erhållandet av

DANMARK

indfødsret eller er bosat i den danske stat, i fremmed stat straffet for et forhold, der, bedømt efter nærværende lov, ville have medført frakendelse af førerretten, kan sådan frakendelse ske under en offentlig i dette øjemed anlagt sag. Bestemmelserne i nærværende paragraf finder da iøvrigt tilsvarende anvendelse.

FINLAND

O. Drunkometerprov

DANMARK, FINLAND, NORGE och SVERIGE

Bestämmelse om rätt för polisman att stickprovsviis taga prov å förares utandningsluft avböjes av samtliga ombud.

Lufttrafik

DANMARK

Principiel udtalelse:

Bestemmelserne bør efter dansk opfattelse optages i luftfartslovene, således som det også fra dansk side blev foreslået oprindeligt under forhandlingerne om luftfartslovgivningen.

Det kan tiltrædes,

at grænsen sættes ved 0,40 ‰ alkoholconcentration i blodet, således at straffen for enhver overtrædelse heraf bliver som den strenge bestemmelse for motorførere,

at reglerne om blodprøve og bestemmelse af alkoholconcentrationen bliver som for motorførere, og

at bestemmelserne gøres anvendelige på hele det personale, hvis virksomhed er af direkte betydning for luftfartsikkerheden, dog således at den nærmere afgrænsning drages ved kgl. anordning.

FINLAND

Å luftfartyg, vilket nyttjas inom finskt område, eller på flygplats eller annan för luftfarten avsedd anläggning får icke såsom förare eller i annan befattning, varav enligt vad luftfartsstyrelsen bestämmer trafiksäkerheten skall anses vara direkt beroende, tjänstgöra någon, som på grund av sjukdom, uttrötning eller påverkan av starka drycker eller andra stimulerande eller bedövande ämnen eller eljest saknar nödiga förutsättningar att på betryggande sätt kunna föra luftfartyget eller utöva befattningen.

(Ytterligare bestämmelser avböjes; reglerna i strafflagen, disciplinära stadgar och tjänsteavtal anses till fyllest.)

NORGE

SVERIGE

analysbeviset besluta om körkortets omhändertagande.

O. Drunkometerprov

DANMARK, FINLAND, NORGE och SVERIGE

Bestämmelse om rätt för polisman att stickprovsvis taga prov å förarens utandningsluft avböjes av samtliga ombud.

Lufttrafik

NORGE

(Lovutkastet:)

§ 1.

Ingen må føre eller forsøke å føre luftfartøy når han på grunn av sykdom, svekkelse, overanstrengelse, tretthet, påvirkning av stimulerende eller bedøvende midler eller av lignende årsaker er i en slik tilstand at det antas at han ikke er fullt skikket til å gjøre det på betryggende måte.

Har føreren en alkoholkonsentrasjon i blodet av 0,4 pro mille eller mer — regnes han i alle tilfeller for å være i slik tilstand som nevnt i første ledd.

SVERIGE

(Utkast till bestämmelser i luftfartslagen:)

0 §

Å luftfartyg, vilket nyttjas inom svenskt område, eller på flygplats eller annan för luftfarten avsedd anläggning, får icke såsom förare eller i annan befattning, varav enligt vad luftfartsstyrelsen bestämmer trafiksäkerheten skall anses vara direkt beroende, tjänstgöra någon som på grund av sjukdom, uttrötning eller påverkan av starka drycker eller andra stimulerande eller bedövande ämnen eller eljest saknar nödiga förutsättningar att på betryggande sätt kunna föra luftfartyget eller utöva befattningen.

00 §

I mom. Den, som vid förande av luftfartyg eller eljest vid utövande av sådan befattning inom luftfarten, varav trafiksäkerheten är direkt beroende, varit så påverkad av starka drycker eller annat berusningsmedel, att det kan antagas att han icke på betryggande sätt kunnat

DANMARK

FINLAND

NORGE

SVERIGE

föra luftfartyget eller utöva befattningen, dömes för fylleri i lufttrafik till fängelse eller straffarbete i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, till dagsböter, dock ej under tjugofem.

Hade föraren eller befattningshavaren en alkoholkoncentration i blodet av 0,4 promille eller däröver, skall han anses hava varit så påverkad av starka drycker, som i första stycket sägs.

2 mom. Hade föraren eller befattningshavaren en alkoholmängd i kroppen, som efteråt leder till en förhöjning av alkoholkoncentrationen i blodet, skall så anses som om han vid färden eller utövandet av befattningen haft den förhöjda alkoholkoncentrationen.

Undertillæg 2

Redegørelse for de på de danske, norske og svenske delegationers foranledning foretagne forsøg til konstatering af nøjagtigheden af blodalkoholpromillebestemmelserne på de danske, norske og svenske retsmedicinske institutter

På mødet i Stockholm d. 1.—3. juni 1954 enedes man om at lade foretage nogle forsøg til belysning af sikkerheden ved blodalkoholbestemmelser i motorsager. Man enedes om at foretage to forsøgsrækker, den ene under ledelse af overlæge *P. H. Andresen* og den anden under ledelse af politimester *Welhaven*.

Formålet med den første forsøgsrække var at vise, at undersøgelse af en række blodprøver med ens indhold af alkohol på de nordiske retsmedicinske institutter gav samme resultat, medens den anden forsøgsrække skulle angå nogle blodprøver, taget på samme måde som i praksis og indsendt til de respektive institutter på en sådan måde, at disse ikke kunne se, at det drejede sig om forsøg.

I. Om forløbet af den første forsøgsrække meddeler overlæge Andresen:

„Den 1. november 1954 udtoges 3 blodprøver á ca. 10 ml. blod tilsat natrium-citrat. De mærkedes A, B og C. Til disse blodprøver tilsattes forskellige mængder

af en fortyndet alkoholopløsning (ca. 7 pct.). Efter tilsætningen foretoges en meget omhyggelig blanding, hvorefter der med Widmark's kapillærer af hver prøve udtoges 15 prøver á ca. 100 mg. Kapillærerne tilproppedes med de sædvanlige gummipropper, hvorefter hver af de 3 grupper kapillærer nedlagdes i tre blikæsker, og blikæskerne mærkedes derefter A, B og C, idet det skal tilføjes, at der var foretaget alle forholdsregler for, at eventuelle fejl, opstået af fordampning under den nævnte procedure, fordeltes ligeligt i hver æske. Prøverne afsendtes nu med posten til henholdsvis Københavns Universitets retsmedicinske instituts alkohollaboratorium, Universitetets Farmakologiske Institutt, Oslo, og Statens Rättskemiska Laboratorium, Stockholm, idet hvert laboratorium fik en æske henholdsvis mærket A, B og C. De fundne analyseresultater skulle sendes til mig.

De resultater, som ville være meddelte i laboratoriernes retslige erklæringer som middelværdier, viste:

	København	Oslo	Stockholm
Blodprøve A	0,87 ‰	0,86 ‰	0,87 ‰
Blodprøve B	1,40 ‰	1,39 ‰	1,41 ‰
Blodprøve C	1,86 ‰	1,83 ‰	1,88 ‰

Som det ses af de nævnte resultater, er der fuldstændig overensstemmelse mellem analyserne på de forskellige laboratorier, hvilket resultat man i øvrigt måtte have ventet på forhånd, idet man vidste, at man alle 3 steder anvendte den Widmark'ske metode nøjagtig efter den af Widmark angivne og på talrige måder gennemkontrollerede teknik.“

II. Den næste forsøgsrække blev udført i Oslo den 16. december 1954. Om forsøgets udførelse foreligger følgende protokol:

„År 1954, den 16. december ble det foretatt blodprøvetakning fra en forsøksperson.

Prøven ble foretatt i hensikt å sammenligne analyseresultatene fra de institutter i København, Oslo og Stockholm som ordinært foretar analyser av blodprøver fra alkoholpåvirkede motorvognførere. Denne prøve er foranlediget ved beslutning under et felles møte av de fra Norge, Danmark og Sverige nedsatte utvalg som av de respektive regjeringer har fått i oppdrag å søke å bringe på det rene om det kan istandbringes felles lovbestemmelser om misbruk av alkohol i trafikk m. v.

Tilstede var som medlemmer av det norske utvalg: Politimester *Welhaven* og byråsjef *Wister*. Blodprøvene ble tatt av politilege *Irmelin Christensen*. Politimester *Skalmerud* var tilstede som kontrollør. Politimester *Welhaven* fungerte som forsøksleder og byråsjef *Wister* som protokollfører. Ingen av de tilstedeværende uten forsøkspersonen hadde nytt alkoholholdige drikke.

Forsøkspersonen konsumerte i tiden kl. 20,30 til 21,25 en halvflaske konjakk.

Den første prøveserie (A).

De tre første blodprøver ble tatt i tiden kl. 22,40—23,00 (beregnet på Sverige). Esken ble merket A. Disse prøver ble tatt fra høyre øre.

De tre neste prøver ble tatt i tiden kl. 23,12—23,17 (beregnet på Norge). Esken ble merket A. Prøven ble tatt fra venstre øre.

De tre dernest følgende prøver ble tatt i tiden kl. 23,20—23,30 (beregnet på Danmark). Esken ble merket A. Prøvene ble tatt fra venstre øre.

Den andre prøveserie (B).

De tre første blodprøver ble tatt i tiden kl. 23,52—23,57 (beregnet på Sverige). Esken ble merket B. Disse prøver ble tatt fra høyre øre.

De tre neste prøver ble tatt i tiden kl. 24,08—24,13 (beregnet på Norge). Esken ble merket B. Disse prøver ble tatt fra høyre øre.

De tre dernest følgende prøver ble tatt i tiden kl. 24,20—24,26 (beregnet på Danmark). Esken ble merket B. Av disse ble prøve nr. 1 tatt fra høyre øre og prøve nr. 2 og 3 fra venstre øre.

De benyttede kapillarrør og esker var for såvidt Danmark og Sverige angår hitsendt fra København og Stockholm og ble benyttet til de blodprøver som ble sendt til resp. Danmark og Sverige. De norske, danske og svenske esker er innbyrdes forskjellige. De danske og svenske esker ble sendt de vedkommende utvalgs sekretærer i forseglett konvolutt påført de nødvendige opplysninger til videre forføyning. De norske prøver blir å ekspedere av politilegen på sedvanlig måte.

Til prøvetagningen er brukt sneppert, som er kokt og oppbevart i steril gass (som ikke har vært i berøring med formalin, sprit eller eter). Huden er desinfisert med sublimat. Blødningen har ikke vært særlig god, hurtig koagulasjon.

Kr. Welhaven E. Wister Irmelin Christensen Sig. Skalmerud

Samtlige prøver blev indsendt til laboratorierne som sædvanlige rutineprøver, og ingen af laboratorierne vidste, at det var kontrolprøver.

Forsøget gav følgende resultat:

Prøvetagningen begyndte kl.	Analyseresultat i ‰ alkohol	Analysested
22,40	1,20	Stockholm
23,12	1,36	Oslo
23,20	1,40	København
23,52	1,21	Stockholm
24,08	1,18	Oslo
24,20	1,16	København

Ved tilrettelæggelsen af dette sidste forsøg har man i særlig grad lagt vægt på, at en persons alkoholkoncentration uafbrudt forandres, og at det ikke er muligt indenfor kort tid at få taget blodprøver til alle tre nordiske retsmedicinske laboratorier.

Den første forsøgsrække har vist, at resultaterne af ens blodprøver blev ens på de forskellige laboratorier. Den sidste forsøgsrække, hvorunder der blev taget blodprøver med mellemrum, har vist en variation i resultaterne fra de forskellige laboratorier, som svarer til, hvad man skulle kunne vente efter det kendskab, man har til blod-alkohol-stofskiftet.

Undertillæg 3

Yttrande av Statens rättskemiska laboratorium

Till Kungl. Kommunikationsdepartementet.

Med anledning av remiss den 21 dennes får jag härmed vördsamt avgiva yttrande över det kontrollförsök som utfördes i Oslo den 16 december 1954.

På grund av försökets anordning kunde man icke vänta helt överensstämmande värden vid de i Oslo, Köpenhamn och Stockholm utförda analyserna. De blodprov som insändes till de tre institutionerna hade nämligen i varje särskilt fall tagits med om också rätt korta intervall.

Då försökspersonen fick dricka en halv flaska konjak under loppet av nära 1 timma, från klockan 20,30 till klockan 21,25, utan att man vet, hur förtäringen fördelade sig på denna tidrymd, kan man icke veta, hur blodalkoholkurvan förlöpte under tiden kort efter spritförtäringens slut. Det är möjligt, men ingalunda säkert, att kurvan befann sig i stigande mellan klockan 22,40 och 23,20. Det kan t. ex. också vid denna tid ha förelegat en s.k. plåtå med obetydliga svängningar uppåt eller nedåt.

Efter klockan 23,50 måste kurvan under alla förhållanden ha befunnit sig i sjunkande. De erhållna värdena

klockan 23,52 (Stockholm):	1,21 ‰
klockan 24,08 (Oslo):	1,18 ‰
klockan 24,20 (Köpenhamn):	1,16 ‰

måste under sådana förhållanden anses visa en synnerligen god överensstämmelse.

Av värdena klockan 22,40 (Stockholm), klockan 23,12 (Oslo) och klockan 23,20 (Köpenhamn) kan man icke draga någon annan slutsats än den som professor Molland dragit, nämligen att de icke ger anledning till att antaga någon bristande överensstämmelse.

Stockholm den 25 januari 1955.

Erik Wolff.

Föreståndare.

*Undertillæg 4***Rettsmedisinsk bestemmelse av alkohol i blod**

Kontroll av analyser utført ved Universitetets farmakologiske institutt i Oslo.

Den 20. marts 1954 ble det under ledelse av politimester *Welhaven* utført følgende eksperiment:

En forsøksperson drakk en del av vanlige alkoholholdige drikkevarer, hvorefter to tilstedeværende leger tok tre sett blodprøver av ham. Prøvene ble lagt i tre av de vanlige esker for innsendelse av blodprøver til alkoholbestemmelse. Etikettene på eskene ble utfylt med tre fingerte navn, som i denne rapport vil bli gjengitt med A, B og C. Etter ca. en time ble det tatt tre nye sett, som ble behandlet på samme måte.

De to leger fylte ut fingerte skjemaer for klinisk undersøkelse svarende til de samme navn. Tidspunktene for prøvetagningene ble oppgitt forskjellig for alle prøver. Person A ble oppgitt å ha drukket „en tynn pjolter kl. 22“ og ble erklært for „edru“. Person B ble oppgitt å ha drukket „3 halve eksportøl kl. 22,30—23,00 og ble erklært for „lett påvirket av alkohol“. Person C ble angitt å ha „deltatt i lag sammen med 3 andre og drukket 1 fl. Hedmarksbrennevin og noe eksportøl ca. kl. 20,00 og blev erklært „påvirket“.

Prøvene for personene A og C ble oppgitt å være tatt av lege P. og innsendt gjennom politikammer X til Farmakologisk institutt som vanlige rutineprøver. Prøvene fra person B ble oppgitt å være tatt av lege Q. og innsendt gjennom politikammer Y. Farmakologisk institutt ble ikke varslet om at det skulde foretas noen prøve, og fikk først vite om eksperimentet etter at det hadde sendt meddelelse om analyseresultatene. Prøvene var i enhver henseende utstyrt som vanlige rutineprøver, og Instituttet hadde ingen mistanke om at det var noen kontroll.

Instituttets analyser viste:

Person A	0,73 ‰ og 0,99 ‰
Person B	0,73 ‰ og 0,95 ‰
Person C	0,75 ‰ og 0,91 ‰

Ved alle tre besvarelser gjorde Instituttet en bemerkning om at alkoholkonsentrasjonen var stigende. Det viste seg at forsøkspersonen hadde drukket noe mellom første og annen prøvetagning, og det stemmer både med stigningen og med at annet sett prøver viser større spredning enn første. I begge sett er overensstemmelsen mellom analyseresultatene innenfor den sikkerhetsmargin som regnes for tekniske feil.

Resultatene svarte fullt ut til de krav som må stilles til betryggende analyser.

Jacob Molland
Professor, dr. med.

Medlemsforslag

om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning

(forelagt af Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen og Sven Em. Ohlon)

Spørgsmålet om udlandsoplysning påkalder i stigende grad de nordiske landes opmærksomhed. Formålet med denne virksomhed er at gøre de nordiske folk, deres kultur, næringsliv, sociale og politiske forhold kendt i den øvrige verden.

Dette oplysningsarbejde drives stort set af hvert enkelt land for sig og gennem flere forskellige institutioner i de enkelte lande. Således har udenrigstjenesterne deres presseattachéer ved de vigtigste ambassader. Undervisningsministerierne støtter udsendelsen af universitetslektorer til en række udenlandske lærdomssæder. Radiofoniernes kortbølgeudsendelser bringer en del programmer på fremmede sprog. De enkelte landes institutter, selskaber eller kontorer med udlandsoplysning som udtrykkelig opgave udsender lektorer, foredragsholdere og kunstnere og arrangerer udstillinger, oplysnings-„uger“, sommerskoler m. m.

Blandt de midler, som disse institutioner anvender i udlandsoplysningens tjeneste, kan særlig nævnes films, lysbilleder og båndfilms, grammofonplader, tidsskrifter, bøger, pjecer og andre publikationer. Desuden yder de i stort omfang vejledning til interesserede, som henvender sig om informationer.

Foruden de ovennævnte institutioner udfører selvfølgelig mange andre kulturelle og økonomiske organisationer et arbejde, som i udlandet yder et vigtigt bidrag til udbredelse af kendskabet til de nordiske landes indsats på disse organisationers specielle områder. Herhen hører for eksempel deltagelse i handelsmesser, industriudstillinger, kunstudstillinger o. l.

Når de nordiske lande nu til dags beskæftiger sig langt mere systematisk med udlandsoplysning end tidligere, hænger dette sammen med en almindelig tendens i tiden. Store og små stater snart sagt kloden over søger med stadig større energi at henlede opmærksomheden på deres indsats på samfunds- og kulturlivets forskellige områder. Uanset om det drejer sig om store eller små stater, er formålet det samme: at skabe en „good-will“ for det pågældende land og dets livsform og at vække interesse for dets kulturelle, økonomiske eller sociale præstationer.

De lande, som ikke formår at hævde sig i denne kappestrid, udsætter sig let for at blive trængt tilbage i omverdenens bevidsthed. Denne risiko er naturligvis særlig stor for de mindre lande udenfor verdenssprogernes kreds.

Et sådant oplysningsarbejde i udlandet er imidlertid meget kostbart, hvis det skal drives på den rigtige måde. De forskellige institutioner, som giver sig af hermed i de nordiske lande, hæmmes da også i deres virksomhed af mangel på penge, og den trykkede finansielle stilling i alle landene tyder ikke på nogen snarlig bedring i dette forhold.

Under disse omstændigheder synes det naturligt at overveje, om ikke et vel tilrettelagt nordisk samarbejde på disse felter kunne gøre det muligt at effektivisere det oplysningsarbejde, som allerede finder sted, og at åbne muligheder for at udvide det til nye arbejdsopgaver, som man nu ikke magter at løse.

De store ligheder i de nordiske landes kulturelle og sociale forhold og deres i alt væsentligt ensartede livsholdning danner et solidt grundlag herfor. Omverdenen er i forvejen vant til at betragte Norden som en enhed i åndehge og samfundsmæssige spørgsmål. Der er derfor heller ingen tvivl om, at de nordiske landes udlandsoplysning vil kunne få meget stærkere virkning, såfremt den drives i større fællesskab end det nu er tilfældet.

Med henvisning hertil tillader vi os at foreslå, at

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for en øget samordning af det arbejde, som udføres af de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning.

Reykjavík, København og Stockholm i november 1955.

Emil Jónsson.

Jørgen Jørgensen.

Sven Em. Ohlson.

*BILAG I***Udtalelse af det danske udenrigsministerium (pressebureauet)**

Umiddelbart efter krigen påbegyndtes regelmæssige nordiske pressechefsmøder. På disse møder orienterer cheferne om ændringer og udvidelser i organisationen indenfor deres pressebureauer og om de årlige bevillingers størrelse, og spørgsmål af fælles nordisk interesse tages op til behandling.

På møderne har man drøftet et samarbejde mellem de nordiske landes presseattachéer i udlandet, f. eks. gennem nordiske aftener, filmsforevisninger og udstillinger.

På grundlag af drøftelser på pressechefsmøderne har man udsendt værket „The Northern Countries“ i 1951 i 10 000 eksemplarer og et senere oplag ligeledes på 10 000 eksemplarer. Man har fra dansk side på de seneste møder foreslået udgivelse af en nordisk årbog. Endvidere har man fra dansk side foreslået en udgivelse af en nordisk kunstpublikation. Tanken kunne ikke gennemføres, men man enedes om udsendelsen af et fællesværk om nordisk idræt. Imidlertid har det af bevillingsmæssige grunde endnu ikke været muligt at gennemføre planerne.

Man har endvidere fra dansk side ventileret tanken om udgivelse af en række mindre publikationer med begrænset indhold, der tilsammen skulle kunne udgøre et mindre håndbibliotek om Norden, og herom råder principiel enighed, men også denne tanke støder på økonomiske vanskeligheder. Man har foretaget fællesudsendelse af socialministeriernes bog „Freedom and Welfare“ i 1 600 eksemplarer.

På filmsområdet har det fra dansk side været foreslået, at man skulle optage en fælles nordisk turistfilm. Tanken er dog endnu ikke blevet realiseret.

Forsåvidt angår journalistbesøg fra lande udover de nordiske, foregår der et vist samarbejde. Den praktiske fremgangsmåde består i, at man underretter chefen for presseafdelingen om den pågældende journalist, hvad man har gjort for ham, hvem han har truffet, afdelingens egen opfattelse af den pågældende og hans mission samt om, hvornår han kan forventes til broderlandet.

Endelig har man diskuteret på dansk initiativ, om det ikke var muligt fra de nordiske lande i fællesskab at invitere journalister fra mere fjerntliggende lande, således at de store rejseomkostninger ville blive delt ud på flere lande. I øjeblikket overvejes det i det svenske og i nærværende pressebureau, om man i fællesskab kan gennemføre et brasiliansk journalistbesøg i Danmark og Sverige til sommer. Et østrigsk chefredaktørbesøg blev gennemført i 1953 ved fællesindbydelse fra Finland, Sverige og Danmark.

Den 10. januar 1956.

P. M. V.

Sigvald Kristensen.

*BILAG 2***Udtalelse af det danske undervisningsministeriums lektoratsudvalg**

Det bestående samarbejde mellem de nordiske lande er med hensyn til tilrettelæggelsen af nordisk videnskabelig udlandsvirksomhed gennem etablering af lektorater ved fremmede universiteter for skandinaviske statsborgere ikke systematiseret. Dette skyldes formentlig i første række, at det findes inopportunt fra de nordiske landes side at være direkte initiativtagende med hensyn til spørgsmålet om oprettelse af nordiske lektorater ved fremmede universiteter; i al fald fra dansk side har man stedse fulgt det princip, at ønsket om en indfødt dansk lektors tilknytning til et fremmed universitet bør udgå fra vedkommende universitet selv. Det vil derfor — forsåvidt dette princip fastholdes — være vanskeligt gennem et organiseret nordisk samarbejde på dette område at gennemføre en hensigtsmæssig spredning af nordiske udlandslektorater.

Imidlertid har man — i erkendelse af det ønskelige i et udvidet nordisk samarbejde på dette område — fornylig (28.—29. november 1955) afholdt et møde i Stockholm med deltagelse af repræsentanter for Svenska Institutet, det norske udenrigsministeriums kontor for kulturelle anliggender, Det danske Selskab og lektoratsudvalget og under tilstedeværelse af finske observatører, på hvilket møde bl. a. nordiske udlandslektoratsspørgsmål drøftedes med henblik på gensidig orientering og arbejdets koordinering, hvor dette var muligt. Man enedes bl. a. om regelmæssigt at tilsende hverandre trykte eller skrevne beretninger om sin virksomhed og i det hele taget holde hverandre underrettet om sager af mere principiel betydning.

Lektoratsudvalget vil for sit vedkommende anse det for meget ønskeligt, om et udvidet nordisk samarbejde kunne realiseres på dette felt, bl. a. gennem afholdelse af regelmæssige, evt. årlige møder mellem de nordiske udlandslektoratsmyndigheder og evt. tillige gennem en noget større koordinering og systematisering af de nordiske landes indsats ved fremmede universiteter, forudsat at et sådant øget samarbejde eller forbedret organisation ikke medfører en propagandistisk præget initiativudfoldelse med hensyn til udlandslektoraters oprettelse og virksomhed.

Den 9. januar 1956.

P. U. V.

Louis Hjelmslev.

E. Thrane.

BILAG 3

Udtalelse af det danske radioråd

Antallet af sendetimer over statsradiofoniens kortbølgesender udgør pr. år ca. 3 300.

Heri er medregnet 468 timers udsendelse til danske søfolk på verdenshavene, 50 timers udsendelser til Grønland i sommermånederne og 52 timers udsendelser (1 time hver søndag) til Færøerne.

De øvrige udsendelser må deles i:

Udsendelser pr. rundstråling (uden retningsantenne) af *hjemmeprogrammet* 3 timer 35 min. pr. dag eller 25 timer pr. uge — 1 300 timer årligt — samt

de egentlige kortbølgeudsendelser til det fjernere udland med særlige programmer og sendt med retningsantenne, der udgør 25 sendetimer pr. uge (den effektive programtid er 18 timer pr. uge, idet en times program daglig til Nordamerika gentages). Dette giver et årligt antal sendetimer på ca. 1 300 til det fjernere udland.

Sendetimer.

	ugentlig:	årlig:
<i>Fjernere udland</i>	25	1 300
Danske søfolk	9	468
Rundstråling	25	1 300
Færøerne	1	52
Grønland	—	105
Julehilsener til søens folk	—	50
		3 275

Omfanget af vore kortbølgeudsendelser på *udlandsoplysningens område* må i første række gælde de ca. 1 300 timer til det fjernere udland.

Vedrørende *arten* af disse vore udsendelser kan oplyses:

Udsendelseskategorierne kan deles i 3, nemlig:

- 1) dem, der sigter på gamle emigranter og deres efterkommere (mest Nordamerika, Canada og senest Australien),
- 2) de midlertidigt udstationerede danske (mest i Østen),
- 3) almindelig oplysning beregnet for ikke-danske. Disse programmer sendes på engelsk og spansk.

For kategori 1 lægges vægt på erindringsstof og på at oplyse om udviklingen i Danmark fra 25—30 år siden og til nu politisk, socialt, økonomisk o. s. v. Gamle sange og viser og gammel dansemusik er meget påskønnet. Klassisk musik glemmes ikke. Der orienteres om inden- og udenrigspolitiske begivenheder set med

danske øjne. Der er gudstjenester, musik, nyheder naturligvis, og lejlighedsvis orientering i litteratur og kunst, ligesom der er reportagestof, underholdning og erhvervsmæssigt stof. Petersen-Dalum har en månedlig udsendelse beregnet for danske i udlandet.

Vedrørende kategori 2 lægges yderligere vægt på de mere aktuelle foreteelser, der kan sikre de udstationerede danske en fortsat kontakt, så de ikke står fremmede, når de vender tilbage til det gamle land.

Kategori 3 bringer på engelsk og spansk i form af reportager og causerier oplysninger til ikke-danske lyttere om forholdene i Danmark — herunder på engelsk dr. Sven Henningsens „Danish views on the News“. Der er eksempelvis bragt udsendelser om sociale, politiske og økonomiske forhold og en række reportager om danske produkter med verdensnavn såsom cement, porcellæn, sølv, øl og snaps, likør m. m. Udsendelser om skibsfart, landbrug o. s. v. Man søger at give et sandfærdigt og alsidigt billede af dagens Danmark.

Samarbejde med de øvrige nordiske lande finder for kortbølgeudsendingernes vedkommende alene sted i form af de regelmæssige sektionsmøder med års mellemrum, hvor de nordiske kortbølge-radiofonier udveksler erfaringer og hidtil bl. a. har konstateret deres forskelligheder i sigte og formål.

Mulighederne for et programmæssigt samarbejde med hensyn til kortbølgeudsendingerne anser man for minimale, idet *Norge* til forskel fra, hvad der er forklaret om de danske udsendelser, først og fremmest tager sigte på deres overordentlig mange søfolk i udenrigs fart, og *Sverige* lægger mest vægt på en aktuel orientering af sine udenlandske repræsentationer, medens *Finland*, hvis forhold har været særlige, vist overhovedet ikke lægger megen vægt på sine kortbølgeudsendinger.

Teknisk samarbejde med hensyn til at gøre sig gældende i nordisk fællesskab ved fordeling af tider og bølgelængder indenfor de herskende temmelig kaotiske forhold vil muligvis være af værdi, men dette spørgsmål sorterer under post- og telegrafvæsenet.

Som forholdene ligger, vil man ikke mene, at et nordisk samarbejde på kortbølgeområdet vil kunne gennemføres, medmindre dette vil kunne ske som fællesnordiske udsendinger udover de allerede eksisterende nationale udsendinger, og en sådan udvidelse af den nordiske kortbølgevirksomhed ville næppe kunne realiseres under hensyn til den allerede eksisterende trængsel indenfor kortbølgeområdet.

Man vedlægger til orientering en oversigt over statsradiofoniens kortbølgeudsendinger¹⁾ og afskrift af en artikel om kortbølgeudsendingerne fra Danmark.

Den 10. januar 1956.

P. R. V.

Peder Nørgaard.

¹⁾ Ikke optrykt.

*Underbilag**Kortbølgeudsendelserne fra Danmark*

Der har i lang tid været kortbølgeudsendelser fra Danmark til danske ude omkring i verden. Allerede før krigen ydede man fra statsradiofoniens side de danske en sådan service, idet man over en lille 6 kw sender i Skamlebæk sendte nyheder ud på dansk og engelsk i tre forskellige retninger, Nordamerika, Sydamerika og Østen. Før krigen blev det af radiatorådet besluttet at bygge en ny, stærkere sender i forbindelse med den allerede eksisterende mellembølgesender i Herstedvester, men inden man nåede at få indkøbt materialerne, brød krigen ud og stoppede midlertidigt dette arbejde. Efter krigen gik man imidlertid igen i gang med planerne, og den 1. oktober 1948 kunne den nye 50 kw sender i Herstedvester indvies af kongen.

Siden da har arbejdet med at betjene de danske rundt om i verden, både første, anden og tredje generation, udviklet sig støt, således at kortbølgeafdelingen i dag har en stab af egne programmedarbejdere, både danske og udenlandske. Her er et par data, der illustrerer udviklingen. 1. oktober 1948 første udsendelse til *Nordamerika*, 1. februar 1949 første udsendelse til *Østen*, 1. maj 1949 første udsendelse til *Sydamerika*, 1. maj 1950 første udsendelse til *søens folk*, 15. maj 1950 første udsendelse til *Færøerne*, 1. juli 1952 første udsendelse til *Grønland*, 1. oktober 1952 første udsendelse til *Afrika*.

Et par ord om de forskellige retninger: Til *Nordamerika* sendes 1 times program daglig, hvoraf de 30 minutter er på dansk og de 30 på engelsk, undtagen søndag, hvor hele programmet er dansk. Udsendelsen sendes to gange hver nat med retningsantenne, idet tidsforskellen er så stor på det amerikanske kontinent, at man for at få en rimelig lokal aftentid må gentage programmet.

Til *Sydamerika* sendes 3 timer om ugen, hvor mandagsudsendelsen er ren dansk, onsdagsudsendelsen halvt dansk og halvt spansk, og fredagsudsendelsen har 15 minutter på spansk, resten på dansk.

Til *Østen* sendes også tre timer om ugen, med de sidste 15—20 minutter på engelsk. Da *Østen* jo er et enormt område, som vanskeligt kan dækkes med een udsendelse på grund af tidsforskellen, blev det 1. september 1951 besluttet at dele området i to dele, således at vi nu sender en formiddagsudsendelse til det fjerne *Østen* og en eftermiddagsudsendelse til *Sydasien*. Begge giver en rimelig lokal aftentid.

Til *Afrika* sendes to timer om ugen, halvt på engelsk og halvt på dansk. Dette har været kortbølgeafdelingens problembarn nr. 1, idet det til dato har vist sig umuligt med de bølgelængder og antenner, som er til rådighed, at skaffe vore lyttere i Afrika en udsendelse, der kommer på lokal aftentid. Vi har derfor måttet nøjes med en morgenudsendelse, som ganske vist må siges at være af ringere værdi, men som dog altid er bedre end slet ingen udsendelse.

Til *Færøerne* sendes i øjeblikket en times program hver søndag, udelukkende holdt på det færøske sprog. Da der ingen lokal radiofoni findes på Færøerne, er udsendelsen fra Danmark den eneste radioudsendelse i verden, der anvender færøsk. Man begyndte med udsendelser hver dag, ganske korte programmer, indeholdende nyheder og verjmeldinger, men på grund af de atmosfæriske udbredelsesforhold var det nødvendigt at lægge dem midt på dagen, hvor nyttevirkningen om hverdagen ikke var den største, så disse udsendelser om hverdagen blev med færøsk tilslutning strøget efter et års forløb. Til gengæld må det siges, at søndagsudsendelserne til Færøerne er vor mest aflyttede udsendelse, idet vi regner med at have ca. 75—80 pct. af den færøske befolkning ved højtalerne søndag efter søndag.

Til *Grønland* begyndte vi i 1952 en række tekniske prøveudsendelser, som skulle godtgøre, på hvilke tider af året det var muligt at nå til Grønland med kortbølgeudsendelser. Grønland regnes for det sværeste område i verden at dække med radio, fordi atmosfæren er så fyldt med magnetiske forstyrrelser (nordlys, den magnetiske nordpols nærhed o. s. v.). Prøveudsendelserne viste, at det kun i den lyseste tid af året, fra maj til september, er muligt at sende fra Danmark til Grønland på en tid af døgnet, som vil give en rimelig lyttetid i Grønland. Kortbølgeafdelingens service til Grønland har derfor i de sidste år været todelt: dels kortbølgeudsendelser om sommeren, finansieret af statsradiofonien, dels produktion af udsendelser på bånd, som med skib sendes op til brug i den lokale radio i Godthaab. Disse båndudsendelser betales af ministeriet for Grønland, idet statsradiofonien dog yder støtte i form af medarbejdere og tekniske facilities. Grønlandsarbejdet er således i omfang en af de største opgaver, der er pålagt kortbølgeafdelingen.

Udsendelserne til *søens folk* er ment som en service til de danske medborgere, der på grund af deres erhverv er tvunget til at være væk fra landet i kortere eller længere tid. De indeholder både nyheder, fagligt stof og underholdning og omfatter et 30 minutters program 3 gange om ugen, som sendes i umiddelbar tilknytning til de normale kortbølgeudsendelser i de forskellige retninger. En særlig service til søfolkene yder kortbølgeafdelingen ved juletid, hvor vi viderebringer ca. 8 000 hilsner fra pårørende, en service som ingen af de andre nordiske lande yder deres søfolk.

Et par ord om de programmæssige principper, der ligger til grund for kortbølgeudsendelserne. De danske ude kan deles i forskellige kategorier, hvoraf de vigtigste er de gamle emigranter og deres efterkommere og de midlertidigt udstationerede som f. eks. ingeniører, plantagefolk, missionærer o. a. Det er klart, at de har forskellige ønsker med hensyn til, hvad de vil høre herhjemme fra, og derfor er vort grundlæggende princip todelt, både at være erindringsvækker og budbringer om den nyere udvikling. Kortbølgeprogrammerne er så at sige en radio en miniature, lige så nuanceret som statsradiofoniens hjemmeprogram, med nyheder, foredrag, reportager, oplæsninger, underholdning og klassisk musik. Det eneste, vi ikke kaster os ud i, er det store hørespil, som er altfor dyrt for vort begrænsede budget

og også vor begrænsede sendetid. Meget af dette stof bliver lavet udelukkende til kortbølgeudsendelserne af afdelingens egne medarbejdere, men vi tager også en hel del, navnlig talestof, fra hjemmeprogrammet, hvis det skønnes af interesse for vore lyttere ude omkring i verden.

Den tekniske side af udsendelserne er også todelt, dels den der virker ud mod lytterne, og dels den teknik, som vi anvender i selve radiohuset. Lad os se lidt nærmere på de to sider.

Den side, der vender ud mod lytterne, kan vi kalde den stationstekniske side, produktet af udsendelserne over selve stationen. I den henseende er den danske kortbølgesender ligesom enhver anden underkastet dels de atmosfæriske forhold og dels internationale aftaler om udsendelsestider og bølgelængder. Med hensyn til de atmosfæriske forhold må det siges, at de svinger, dels betinget af årstiden og tiden på døgnet, dels under hensyn til den forskel, der er i solpletaktiviteten. Al kortbølgeradiofoni er underkastet en 11-årig solpletcyklus, hvor forholdene i de luftlag, der bærer radiobølger videre, ændrer sig. Det er derfor nødvendigt at have dette for øje, når man vælger bølgelængder og tider for de forskellige afstande, man vil sende over. Under krigen fik kortbølgeradiofonien et vældigt opsving, og det viste sig snart nødvendigt at forsøge at få en ordening i de frekvensbånd, som er afsat til kortbølgeradiofoni, udfra den betragtning, at man ellers ville risikere altfor stor trængsel, og dermed forstyrrelser, på disse bølgebånd. Derfor blev der i 1947 sammenkaldt til en international konference om fordeling af bølgelængder og tider i de forskellige kortbølgebånd.

Hele verden, også den østlige, var repræsenteret på denne konference i Atlantic City, og man indhentede først de forskellige landes ønsker og krav og forsøgte at koordinere dem til en samlet plan. Det var et kæmpearbejde, og derfor måtte en ny konference (denne gang i Mexico City) til, før man enedes om en såkaldt basisplan for middelsolpletal. Den blev underskrevet i 1949, og man enedes om at mødes næste år og udarbejde planer for de øvrige faser af solpletcyklussen. I mellemtiden var Koreakrigen brudt ud og den internationale atmosfære meget køligere, og det endte med, at østblokken forlod konferencen, ikke mindst fordi der sad en forkert kineser ved konferencebordet, mente man. Siden da har det ikke været muligt at få taget spørgsmålet om fordeling af bølgelængder og tider op igen, så derfor finder der i øjeblikket en udstrakt piratvirksomhed sted på de korte bølger, således at de store radiolande lægger sig på flere og flere bølgelængder med stærkere og stærkere sendere. Derfor kan det sommetider være svært for et lille lovefterretteligt land som Danmark at gøre sig gældende, og vi har da også i de senere år under vanskelige atmosfæriske forhold været ude for forstyrrelser fra mange lande. Man må håbe, at det ikke vil vare altfor længe, før der, ligesom tilfældet er på mellem- og langbølger, kommer en international ordening.

Med hensyn til den teknik, der anvendes i selve radiohuset, adskiller kortbølgeafdelingens udsendelser sig ikke væsentligt fra de øvrige programmer. Man anvender dog i endnu højere grad optagelser, selv speakerannonceringerne er optaget,

fordi de fleste af kortbølgeudsendelserne, i hvert fald alle de vestvendte, ligger om natten og udelukkende afvikles af de to tekniske nattevagter. Kortbølgeprogrammerne består på grund af den korte sendetid af en mængde små indslag, således at vi regner med at lave ca. 1 500 særlige programmer om året, brikker i et puslespil, som sættes sammen til et større hele.

Det er således vel ikke for meget sagt, at i det store radiohus er kortbølgeafdelingen en af de mest brogede butikker.

BILAG 4

Udtalelse af den danske Komiteen for Udstillinger i Udlandet

Komiteen tillader sig at meddele, at der allerede gennem en lang årrække fra komiteens side har været opretholdt kontakt med de organer i de andre nordiske lande, der beskæftiger sig med arbejdet i forbindelse med udstillinger og messer.

I de senere år har dette samarbejde ført til fælles deltagelse i „Fiera di Milano“ siden 1953, og i indeværende år foregår samarbejdet om et fællesnordisk oplysningskontor på messen under Finlands ledelse.

I fjor blev der af Kungl. Handelsdepartementet i Sverige etableret et organ „Utställningsberedningen“, der ligesom komiteen har til opgave at være rådgivende med hensyn til deltagelse i udstillinger og messer. „Utställningsberedningen“s sekretær er direktionssekretær i Sveriges Allmänna Exportförening Olov Ternström. I Norge har udstillingsarbejdet hidtil været varetaget af Norges varemesse, i den senere tid i samarbejde med Norges eksportråd. I Finland er udstillingsarbejdet placeret hos Finlands Mässa.

Siden oprettelsen af „Utställningsberedningen“ har der efter svensk indbydelse været arrangeret fællesmøde mellem de nordiske landes udstillingsorganer, og også Island var repræsenteret på det pågældende møde. Man drøftede her forskellige forestående internationale udstillinger og messer, og der var enighed om, at man ville bestræbe sig for at etablere et samarbejde landene imellem i de tilfælde, hvor det viste sig naturligt.

I denne forbindelse kan det nævnes, at man har været inde på tanken om at søge gennemført et fællesnordisk arrangement i Det nære Østen, formentlig i Beirut, ligesom der har været tale om etablering af et fællesnordisk oplysningskontor på den planlagte internationale messe i New York i 1957.

Forud for den internationale messe i Sao Paulo i 1954 undersøgte fra dansk side muligheden for et nordisk samarbejde, og det vil være ministeriet bekendt, at spørgsmålet om et sådant samarbejde tillige har været drøftet i forbindelse med den planlagte verdensudstilling i Bruxelles i 1958.

Samarbejdstanken har således været meget levende i forbindelse med udstillingsspørgsmålet, men man må gøre sig klart, at blandt andet forskelligheden i

de nordiske landes erhvervs struktur kan bevirke, at interessen for udfoldelsen af erhvervsbetonet propaganda retter sig imod forskellige mål. Det må her forventes, at landene hver for sig, under hensyn til de forholdsvist beskedne midler, der står til rådighed til de enkelte opgavers løsning, må beslutte sig til at udfolde et propagandainitiativ hver for sig.

Komiteen finder anledning til at tilføje, at der, specielt hvad angår kunstindustri, har fundet et nordisk samarbejde sted såvel i forbindelse med Triennalen i Milano i 1954 som i særlig grad i forbindelse med vandrestillingen i USA „Scandinavian Design“.

Den 9. januar 1956.

P. K. V.

Povl Boëtius.

BILAG 5

Udtalelse af Turistforeningen for Danmark

I besiddelse af ministeriets skrivelse af 27. december under ovennævnte journal nr. vedrørende Nordisk Råds forespørgsel om mulighederne for en udvidelse af samarbejdet mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning skal man meddele, at der officielt består et snævert samarbejde indenfor de 5 nordiske landes turistorganisationer.

Ferðafélag Íslands er således medlem af Nordisk Turisttrafikkomité, som yderligere består af 3 medlemmer af hver af de følgende organisationer: Landslaget for Reiselivet i Norge, Svenska Turisttrafikförbundet, Turistforeningen i Finland samt Turistforeningen for Danmark.

Nordisk Turisttrafikkomité har til formål at udøve turistpropaganda i udlandet for Norden som en helhed. Med dette formål for øje udsendes landkort, brochuremateriale og plakater samt gennemføres iøvrigt anden form for propaganda — specielt i USA.

Grundet på Islands geografiske beliggenhed i forhold til de øvrige nordiske lande samt på grund af utilstrækkelige til rådighed stående økonomiske midler for Ferdefelag Íslands har det imidlertid været vanskeligt for Nordisk Turisttrafikkomité at gennemføre en turistpropaganda i udlandet for de nordiske lande, som også i fuldt mål vil kunne blive til fordel for Island. Medens den skandinaviske halvø, Finland og Danmark udgør et naturligt turistgeografisk område, medfører Islands beliggenhed og den sparsomme kapacitet på trafikmidlerne til Island, at Island ikke kan indgå som et naturligt led i rundrejser i de nordiske lande. Hvor udarbejdelsen af kort, brochurer etc. er betinget af tilskud fra de nordiske landes officielle turistorganisationer, og hvor sådanne tilskud har manglet fra Island, har man måttet udelade Island af propagandæen.

Det er imidlertid Nordisk Turisttrafikkomité's ønske, at Island i fuldt mål indtages i den fællesnordiske turistpropaganda, hvor dette er praktisk gennemførligt, og at det overfor omverdenen fastslås, at der består et samhørsforhold også i turistmæssig henseende mellem Island og det øvrige Norden.

Den 5. januar 1956.

Mogens Lichtenberg.

BILAG 6

Udtalelse af Samvirkerådet for dansk Kulturarbejde i Udlandet

Udtalelserne 1—5 har været forelagt samvirkerådet, der udtaler 24. jan. 1956:

Der var i forretningsudvalget enighed om, at man måtte se med sympati på tanken om et udvidet nordisk samarbejde om oplysningsarbejdet i udlandet, så langt et sådant samarbejde må anses for hensigtsmæssigt, både af hensyn til de enkelte landes interesser og af hensyn til den bedst mulige udnyttelse af de midler, der er til rådighed for oplysningsarbejdet.

Samvirkerådet kan derfor anbefale, at den i det nævnte medlemsforslag omhandlede undersøgelse iværksættes, og er villig til at yde sin bistand ved dette arbejde.

BILAG 7

Udtalelse af Det danske Selskab

Som bekendt har Det danske Selskab været meget aktivt i spørgsmålet om nordisk samarbejde. Under krigen og besættelsen tog Selskabet initiativet til og gennemførte udveksling af sprogpladeserier for henholdsvis de højere skoler og folkeskolen i Sverige og Danmark. Denne udveksling skete i samarbejde med Kungliga Skolöverstyrelsen, og da Det danske Selskab i januar 1943 afsluttede overenskomsten herom i Stockholm, havde Selskabets repræsentant en række forhandlinger med ledende svenske personligheder (bl. a. statsminister Per Albin Hansson, statsråd Günther og andre) om mulighederne for oprettelsen af en tilsvarende svensk institution for kultursamkvem med udlandet, med hvem Det danske Selskab efter krigen kunne samarbejde. Det var dengang Selskabets håb, at der efter krigen også ville blive oprettet en tilsvarende norsk og finsk institution.

Efter krigen, da både Sverige og Norge havde etableret tilsvarende institutioner som Det danske Selskab, tog Selskabet initiativet til et årligt fællesmøde mellem Svenska institutet för kulturellt utbytte med utlandet og det norske Kontoret for kulturelt samkvem med utlandet med henblik på et samarbejde udadtil. Sådanne årlige møder har nu været afholdt siden 1951, og de tre institutioner står skiftevis som indbydere.

En af de første konkrete opgaver i dette samarbejde var udgivelsen af et værk om demokratiet i Skandinavien, som udsendes i løbet af 1956. Også indenfor arbejdet med studierejser og sommerstævner er der etableret et samarbejde, ligesom de tre institutioner udveksler publikationer og forsyner hinandens udlandskontorer dermed.

I de forløbne år har imidlertid de to broderinstitutioner udviklet sig i et langt videre omfang end Det danske Selskab. De har opnået betydelig større økonomiske midler, og deres arbejdsområde er væsentlig mere omfattende, idet Sveriges og Norges kulturelle udlandsarbejde er koncentreret hos dem. Det er imidlertid Det danske Selskabs håb, at det såvel økonomisk som organisatorisk må opnå betingelserne for at samarbejde på lige fod med sine nordiske broderinstitutioner.

København, den 27. januar 1956.

Folmer Wisti

BILAG 8

Udtalelse af Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet

Sedan flera år äger ett fruktbart samarbete rum mellan Svenska Institutet, Norges Kontoret for kulturellt samkvem med utlandet och Danmarks Det danske selskab for oplysning om Danmark og kulturellt samvirke med andre nationer. Våra organisationer deltar sålunda i flera gemensamma projekt och avhåller årligen återkommande konferenser för utbyte av informationer och dryftande av gemensamma angelägenheter. Den senaste konferensen hölls i Stockholm i december 1955, varvid för första gången representanter för Finlands upplysningsorgan deltog. Ett särskilt sammanträde ägnades åt lektoratsverksamheten i utlandet, och i denna del av konferensen deltog representanter för det danska undervisningsministeriets Lektoratsudvalg. Utöver dessa centrala koordinationssträvanden vill vi även hänleda uppmärksamheten på det nordiska samarbete, som bedrivs av respektive länders utlandskontor, särskilt i Storbritannien. I detta land handlägges ett flertal projekt gemensamt av Danmark, Norge och Sverige, bl. a. nordiska gästföreläsarrangemang vid London School of Economics och University of Edinburgh, samt den årligen återkommande skandinaviska folkhögskolekursen vid Holly Royde College, University of Manchester.

Det synes oss därför som om de av Edra motionärer framförda synpunkterna redan i tillräcklig grad beaktas.

Stockholm den 14 januari 1956.

Gunnar Heckscher
professor.

G. Ahlström
docent, vice direktör.

*BILAG 9***Udtalelse af Svenska turisttrafikförbundet**

Med anledning av det begärda yttrandet över Nordiska rådets medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de nordiska ländernas institutioner för utlandsupplysning vill Svenska turisttrafikförbundet som sin mening framhålla att varje strävan i denna riktning är att hälsa med tillfredsställelse.

En, del internordiska insatser på turistinformationsområdet har redan gjorts. Kontoret i Zürich är sålunda helt nordiskt, och möjligheterna att genomföra någon form av samgående eller samrepresentation på platser som Rom och New York har diskuterats. Varje år utges flera gemensamma broschyrer, och samarbetet omfattar även vissa filmer, utställningar, fönsterskyltningar och studiebesök av utländska resebyråmän och journalister.

Som framgår av bilagda anteckningar ligger Svenska turisttrafikförbundets ambitioner på detta område helt i linje med Nordiska rådets medlemsförslag.

Stockholm den 15 januari 1956.

Göran Hedén
verkst. dir.

*Underbilag**Anteckningar beträffande nordiskt samarbete på turisttrafikområdet*

För samråd och samarbete mellan de nordiska turisttrafikorganisationerna består sedan år 1926 en särskild kommitté, kallad Nordiska turisttrafikkommittén (NTTK), där länderna som regel är representerade av vederbörande organisations (turisttrafikförbundet och motsvarande) ordförande, dess verkställande direktör och ytterligare en person. Ordförandeskapet i NTK växlar mellan länderna, som regel i treårsperioder. Det land som bekläder ordförandeskapet svarar också för sekretariatet. Praxis har blivit att NTK sammanträder en gång om året. Verkställande direktörerna, vilka bildar NTK:s arbetsutskott, sammanträder därutöver en å två gånger. Mera informellt samråd äger ofta också rum i åtskilliga andra sammanhang och former, exempelvis då verkställande direktörerna samtidigt deltar i sammanträden inom turistkommittén i OEEC eller inom International Union of Official Travel Organisations eller dennas europeiska grupp, European Travel Commission.

Kontakt mellan organisationerna (vanligen genom dess verkställande direktörer) äger rum i betydande utsträckning också på annat sätt. Det är sålunda mycket vanligt att kollegerna orienteras genom översändande av kopior av sådana skrivelser, som kan förmodas vara av allmänt skandinaviskt intresse. Det förekommer tidtals att man nästan dagligen utbyter informationer, rekommendationer och

varningar beträffande organisationer och personer utanför Skandinavien, med vilka man i tjänsten har att göra. Bland ärenden med vilka NTTK befattat sig under de senaste åren må nämnas:

1. Samarbete på utländska marknader: det *informationskontor* som av den svenska organisationen år 1948 upprättades i *Schweiz* har efter hand kommit att representera allt flera av de nordiska länderna; sedan halvårsskiftet 1954 är detta kontor helt nordiskt.

Det består ett nära samarbete mellan de fyra ländernas turistorganisationers kontor i *New York*. Det är den mellan nämnda kontor organiserade arbetsgruppen, Scandinavian National Travel Commission, som administrerar de av de nordiska länderna och de nordiska transatlantiska trafikföretagen sammanskjutna medel, som årligen används för gemensam skandinavisk turistinformationsverksamhet på amerikansk botten. Strävanden pågår för att ge det nordiska samarbetet i USA en fastare form, genom etablerande av kontorsgemenskap eller på annat sätt.

NTTK har också diskuterat möjligheten att låta det nu helt svenska kontoret i *Rom* drivas gemensamt av de fyra länderna, på samma sätt som *Zürich*-kontoret. I praktiken fungerar *Rom*-kontoret redan som skandinaviskt informationsställe.

Gemensam turistrepresentation i *Belgien* har även tidigare dryftats.

2. Till de viktigaste uppgifterna för turisttrafikorganisationerna hör anordnandet av *studieresor för utländskt resebyråfolk och utländska "travel editors"*. Sådana resor ordnas i vissa fall i nära samarbete mellan de nordiska turisttrafikorganisationerna.
3. Försök att genomföra gemensamma *kortvägsprogram* beträffande Skandinavien som turistland har gjorts i samarbete med Radiotjänst. *Bulletiner om turistnytt* i Skandinavien utsänds understundom gemensamt till den utländska pressen.
4. På initiativ av NTTK har tidsmässig samordning kommit till stånd för de s.k. *nordiska festspelen* (maj—juni) så att möjligheten att härigenom attrahera utländska turister till Skandinavien ökats. På motsvarande sätt och med motsvarande syften har NTTK i samråd med Svenska slöjdföreningen och motsvarande organisationer i de övriga tre länderna uppnått att man till en viss begränsad tid (september) kunnat koncentrera *utställningsevenemang på konsthantverks- och konstindustriområdet* (Scandinavian Design Cavalcade).
5. Möjligheten att starta en nordisk fönsterskyltningsverksamhet i resebyråernas skyltfönster i Central-Europa, framför allt Tyskland, har diskuterats i NTTK, och även om ännu inget beslut föreligger är de nordiska turisttrafikorganisationernas verkställande direktörer principiellt eniga om lämpligheten härav.
6. Som en biprodukt av framställningen (1954) av en gemensam europeisk turistvärvningsfilm för amerikansk publik (vartill initiativ tagits av det

europiska organet för turistiskt samarbete i New York) har framställts en gemensam nordisk färgfilm, avsedd att användas i turistvärningsssyfte.

7. Följande publikationer har på senare tid utgivits i gemensam nordisk regi:

Broschyr beträffande Olympiska Spelen år 1952.

Nordisk järnvägs-karta (1953).

Top of Europe (Norge—Sverige—Finland 1954) (även affisch).

Welcome to Scandinavia (1954).

Broschyr (Danmark—Norge—Sverige 1954) för den italienska marknaden. (En liknande broschyr med Finland inkluderat kommer 1956).

Golf i Skandinavien (1955).

Scandinavian Festivals (årligen) (även affisch).

Scandinavian Design Cavalcade (årligen) (även affisch).

15 januari 1956.

Medlemsforslag
om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte
forfattere fra de andre nordiske lande

(forelagt af Marius Buhl, Rolf Edberg og Gunnar Ericsson)

Sedan länge ha författarna framfört krav om ersättning för att deras verk utlånas av de allmänna biblioteken.

Denna fråga bragtes till sin lösning i *Sverige* först vid 1954 års riksdag (prop. nr 133). Som den avgörande synpunkten vid förslagens framläggande för den svenska riksdagen framhöll ecklesiastikministern, att han ansåg biblioteksutlåningen innebära ett samhälleligt utnyttjande av författares verk, för vilket det vore rimligt att författarna tillerkändes en skäligen avvägd gottgörelse. Det system riksdagen antog går ut på att varje författare skall erhålla 2 öre för varje lån i folk- och skolbiblioteken av rättsskyddat verk av svensk författare. Ungefär ett öre per lån skall samtidigt utgå till gemensamma ändamål för de svenska författarna i huvudsak pensioner och understöd. Ersättningen tillhopa 3 öre för lån betalas av statsmedel. Jämlikt den s. k. nationalitetsprincipen kunna endast svenska medborgare erhålla ersättning, och det oavsett på vilket språk det ifrågavarande verket är författat. För utlåning av finländska författares arbeten på svenska betalas sålunda exempelvis icke ersättning. Anslaget för ifrågavarande ändamål har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 600 000 kronor.

I *Danmark* infördes genom en lag av den 30 mars 1946 en reglering, som ger författarna kompensation för utlåning och uthyrning av deras verk. Varje år beviljas såsom ett särskilt anslag till författarna ett belopp, som motsvarar 5 procent av grundbidraget till de statsunderstödda biblioteken. Nämda belopp ställes till Dansk Forfatterfonds förfogande att fördelas efter särskilda regler bland de författare, vilkas verk äro redovisade bland bibliotekens bokbestånd. Staten har således påtagit sig kostnaderna för gottgörelse åt författarna för den offentliga utlåningen av deras verk. Vad beträffar den affärsmässigt bedrivna privata utlåningen och uthyrningen av böcker har föreskrivits, att särskilda avgifter skola erläggas av låntagarna.

Nu levande danska författare och efterlevande hustrur — men däremot icke efterlevande barn — till danska författare, som avlidit efter den 1 april 1946, äro berättigade till utdelning ur Dansk Forfatterfond, förutsatt att vederbörande

är representerad i de statsunderstödda biblioteken med sammanlagt minst 50 exemplar av sina verk.

Sedan administrationskostnaderna fråndragits och vissa stående legat utgått, fördelas återstoden av anslaget mellan de ersättningsberättigade författarna och deras förutnämnda rättsinnehavare i proportion till antalet redovisade böcker på de offentliga statsunderstödda biblioteken.

Dansk Forfatterfonds förteckning över antalet böcker av inhemska författare i de statsunderstödda bibliotekens utlåningsavdelningar år 1948 visar, att systemet gynnar vissa populära författare och barnboksförfattare. För 10 författare redovisades mer än 10 000 böcker per författare; högsta siffran nåddes av en barnboksförfattare med 32 931 böcker. Den andel av författaranslaget, som tillkom dessa 10 författare, översteg väsentligt den andel, som tillkom de 468 författarna i botten av skalan.

För vidare upplysningar hänvisas till bifogad promemoria [se tillæg].

I Norge skall jämlikt lagen den 12 december 1947 om folk- och skolbibliotek till en särskild fond, benämnd Norsk Forfatterfond, varje år avsättas ett belopp motsvarande *högst* 5 procent av statsanslaget till inköp av böcker till nämnda bibliotek. Det ankommer på stortinget att varje år fastställa den procentsats, som skall tillämpas. I samma lag stadgas vidare att lånebibliotek, som hyr ut böcker mot betalning eller medlemskontingent, skall erlägga en avgift till samma fond, motsvarande 5 procent av värdet av det totala årliga bokinköpet.

Statuterna för Norsk Forfatterfond, som utfärdades den 1 februari 1949, innebära i korthet följande. Styrelsen för fonden utses av kirke- och undervisningsdepartementet för tre år. Den omfattar tre ledamöter och två suppleanter. Den norska författareföreningen äger rätt att föreslå två av ledamöterna och en av suppleanterna. Styrelsens dispositioner skola föreläggas departementet för godkännande.

Av anslaget skall årligen 10 procent avsättas till en regleringsfond, som icke är disponibel för utdelning. Endast upplupen ränta å denna fond kan disponeras av styrelsen. Intill 10 procent av anslaget skall avsättas till ett stipendium åt en författare av barn- och ungdomsböcker. Minst 70 procent av influtna medel skall användas till understöd åt äldre författare och författaränkor. Återstoden av influtna medel kan disponeras till stipendier, tillfälliga understöd och sjukhjälp eller tillföras regleringsfonden.

För budgetåret 1953—54 har anvisats ett anslag av 48 000 kronor till författarfonden. Ur detta anslag ha utdelats pensioner till 9 författare och 7 änkor.

Också i *Finland* har frågan varit föremål för utredning.

I *Island* finnas icke bestämmelser om ersättning till författare för utlåning av deras verk från bibliotek.

När frågan behandlades i svenska riksdagen 1954 framfördes motionsledes önskemål om att även finländska författare, som skrevo på svenska språket, skulle kunna erhålla ersättning. Statsutskottet, som behandlade ärendet, ansåg sig icke

kunna frågå den nyss omnämnda nationalitetsprincipen men uttalade, att tillämpningen av denna grundsats syntes medföra en begränsning av rätten till författarsättning, som från kulturpolitiska synpunkter i vissa fall icke framstode som tillfredsställande. Utskottet fortsatte (utl. nr 105/1954 s. 16):

Särskilt synes detta gälla med avseende å de finlands-svenska författarnas insatser inom den svenskspråkiga litteraturen. Nu berörda problem torde dock icke kunna lösas annat än genom en ömsesidig reglering inom ramen av det nordiska samarbetet på förevarande område. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på önskvärdheten av att denna fråga i lämpligt sammanhang upptages till ytterligare undersökning och överväganden.

I den efterföljande debatten i riksdagens andra kammare framfördes från en talares sida, att denna fråga lämpligen kunde tagas upp av Nordiska rådet.

Enligt vår mening föreligger här ett problem icke utan betydelse ur allmän nordisk kulturpolitisk synpunkt. Otvivelaktigt är det av stort nordiskt intresse att grannländernas litteratur blir läst överallt i Norden i större utsträckning än för närvarande är fallet. Många krafter verka också för förbättrade förbindelser mellan de nordiska länderna på detta område. Måhända kan man genom lämpligt utformade regler i fråga om ersättningen till författarna för bibliotekslån stimulera till åtgärder, som verka ytterligare befrämjande på läslusten av grannländernas litteratur.

Av betydelse är emellertid i detta sammanhang framför allt att det enligt vår mening skulle vara en mycket betydande vinning för kulturellt nordiskt samarbete, om all nordisk litteratur då det gäller författarsättningarna kunde betraktas såsom en enhet och att sålunda icke skillnad gjordes på verk av en dansk, en islänning eller en norrman, av en finländare eller en svensk. Utgångspunkten skulle sålunda vara att den förut angivna s. k. nationalitetsprincipen vidgades till att gälla innehav av medborgarskap i något nordiskt land. I den mån den nuvarande svenska ordningen för ersättning för bibliotekslån tillämpas, skulle den angivna grundsatsen sålunda innebära att ersättning skulle utgå till alla nordiska medborgare, vilkas böcker utlånas i svenska bibliotek.

Givetvis äro vi medvetna om att genomförandet av den här framförda tanken är förenat med stora praktiska svårigheter. Önskvärt vore i första hand att man i samtliga nordiska länder kunde nå fram till samma system för att bereda ersättning åt författarna. Huruvida detta är möjligt kan endast avgöras efter närmare undersökningar. Om svårigheterna att finna en gemensam ordning skulle visa sig för närvarande vara alltför stora, kan man tänka sig en temporär lösning innebärande att ett vart land med tillämpning av sitt system utsträcker rätten eller möjligheten till ersättning och bidrag att gälla författare som äro medborgare i något av övriga nordiska länder. Varje land bör i sådant fall följa den väg, som med hänsyn till de nationella förutsättningarna visar sig bäst framkomlig. Det bör här blott understrykas, att man icke bör alltför rigoröst hålla på

ömsesidighetsprincipen. Om ett land finner sig kunna genomföra den här föreslagna ordningen, bör den icke avstå därifrån, därför att något eller några av de andra länderna till en början ställa sig tveksamma till tanken. Självfallet är en förutsättning att de ekonomiska förmåner, som komma författarna till del, icke totalt sett minskas. Önskvärt vore att länderna i samband med en reform av här angivet slag toge på sig den begränsade kostnadsökning, som ett inkluderande av övriga nordiska länders författare i gällande ordning kan väntas medföra vid i övrigt oförändrade bidragsgrunder.

En rad detaljfrågor inställa sig säkerligen vid detta förslags realiserande. Bl. a. gäller det att avgöra hur man skall ställa sig till översättningsarbeten från ett nordiskt språk till ett annat. Om möjligt bör ett system väljas, som gynnar läsning av böckerna på originalspråken. Dessa spörsmål få närmare utredas i samband med de undersökningar, som efter vad nyss sagts bliva nödvändiga för att klarlägga vad som kan åtgöras på detta område.

Under hänvisning till det anförda få vi hemställa,

att rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att beträffande ersättning till författare för bibliotekslån m. m. i ettvart land genomföra en ordning, enligt vilken författare med medborgarskap i något nordiskt land likställas med varandra.

København og Stockholm den 28 november 1955.

Marius Buhl.

Rolf Edberg.

Gunnar Ericsson.

TILLÆG.**Afgifter til danske forfattere fra danske læsekredse og folkebiblioteker.**

(Sammenstilling udarbejdet af Nordisk Råds danske sekretariat)

I 1943 stiftedes Dansk Forfatterfond som en selvejende institution under undervisningsministeriets kuratel. Dens opgave er til forfatterne at fordele de generelle afgifter, som fra forskellig side tilflyder forfatterstanden som helhed som vederlag for forskellige former for afbenyttelse af dens litterære værker, og at yde støtte til den betydende danske litteratur.

Fonden får sine midler dels fra en afgift, som afkræves medlemmerne og læsekredsene (læsekredsafgift), dels fra en særlig statsbevilling på de årlige finanslove som vederlag for det gennem de statsunderstøttede foreninger stedfindende udlån af forfatternes bøger (biblioteksafgiften). Denne afgift er på 5 pct. af statens grundbidrag til danske folkebiblioteker.

Læsekredsafgiften erlægges af medlemmerne i boghandlernes læsekredse. Låneren skal hos boghandleren indløse et lånerkort mod erlæggelse af 1 kr. Boghandleren køber kortene af fonden. På grundlag af lister indsendt fra boghandlerne over bøger optaget i deres læsekredse opgør forfatterfonden antallet af de bøger, hver enkelt forfatter har haft med i samtlige landets læsekredse. Af de til fonden indkomne midler fra læsekredsafgiften afholdes først administrationsomkostningerne, dernæst en litteraturpris på 1 000 kr. til en person, der i særlig grad har gjort sig fortjent indenfor dansk litteratur (modtageren af årets Holbergmedalje), og endelig — hvis det resterende beløb overstiger 35 000 kr. — højst 3 000 kr. til Dansk Forfatterforenings understøttelsesfond for forfattere og forfatterenker.

Det beløb, som herefter står til rådighed, anvendes til fordeling mellem samtlige i læsekredsene repræsenterede danske forfattere i forhold til hver forfatters samlede antal bøger (bind) i samtlige læsekredse. Forudgående anmeldelse fra forfatternes side er ikke nødvendig.

Biblioteksafgiften. På grundlag af forudgående anmeldelse fra de enkelte forfattere eller deres organisationer udarbejder forfatterfonden hvert år en liste over de forfattere, som opfylder betingelserne for at deltage i fordelingen af afgiften. Samtlige statsunderstøttede folkebiblioteker indsender opgørelsen til fonden over antallet af bøger, der den foregående 1. april fandtes i bibliotekets udlånsafdeling (ikke på læsesalen) af hver enkelt på listen opført forfatter.

Af den på hvert års finanslov opførte bevilling til biblioteksafgift afholdes på forhånd udgifterne til administration af afgiften. Hele det resterende beløb fordeles til forfatterne i forhold til det antal bøger (bind), hvormed hver enkelt forfatter er repræsenteret i samtlige statsunderstøttede folkebiblioteker.

Både skønlitterære og faglitterære bøger medtages. Hvert selvstændigt bind af et værk regnes for en bog. Der bortses fra oversættelser, bearbejdelser og bøger med flere forfattere.

Modtagerne af afgifterne.

Vederlag af de midler, som indkommer fra læsekredsafgiften og biblioteksafgiften, tilkommer de i live værende danske forfattere og de i live værende enker efter danske forfattere, forudsat at de ikke har indgået nyt ægteskab. For biblio-

teksafgiftens vedkommende kommer enker dog kun i betragtning, hvis ægtefællen er død efter 1. april 1946.

Forfattere, som har haft mindre end 50 eksemplarer tilsammen i læsekredsene eller i bibliotekerne, deltager ikke i fordelingen.

Dansk Forfatterforening varetager fondens regnskabsføring og daglige administration.

Ved de seneste uddelinger har afgifterne muliggjort følgende vederlag til forfatterne:

Læsesafgiften i d. kr.

År	Kr. pr. bog	For antal bøger	Af antal forfattere	Totalbeløb i d. kr.
1948.....	1,33	25 378	102	33 752,74
1949.....	1,11	26 376	98	29 277,36
1950.....	0,98	24 741	92	24 246,18
1951.....	0,78	26 016	85	20 292,48
1952.....	0,83	20 475	75	16 994,25
1953.....	0,87	20 427	83	17 771,49
1954.....	0,83	21 068	87	17 486,44
1955.....	0,99	16 778	81	16 610,22

Biblioteksafgiften i d. kr.

År	Kr. pr. bog	For antal bøger	Af antal forfattere	Totalbeløb i d. kr.
1949.....	0,20	768 433	671	153 686,60
1950.....	0,20	834 884	610	166 976,80
1951.....	0,27	921 627	672	248 839,29
1952.....	0,26	1 007 536	746	261 959,36
1953.....	0,25	1 090 766	797	272 691,50
1954.....	0,27	1 196 465	837	323 045,55
1955.....	0,27	1 290 550	885	348 448,50

*BILAG 1***Udtalelse af det danske Statens Bibliotekstilsyn**

Da undertegnede som følge af den korte tidsfrist, der gives, ikke har haft mulighed for at forelægge sagen for Biblioteksrådet, må mine udtalelser kun tages som et personligt skøn over sagens muligheder og over den indstilling, som danske folkebiblioteker ville tage dertil.

For at forslaget skulle kunne gennemføres, vil der for Danmarks vedkommende kræves en ændring i den danske lov om folkebiblioteker af 27. maj 1950, § 7, 2. stk. b., i hvis bestemmelser om vederlag for udlån af bøger gennem folkebibliotekerne der kun tales om i live værende danske forfattere (og deres enker). (Ligeså vil kræves en ændring i „Vedtægter for Dansk Forfatterfond“, kongeligt stadfæstede 20. maj 1947). Det vil endvidere være meget ønskeligt, at der tilvejebringes overensstemmelse i beregningsgrundlaget for de beløb, der skulle komme til udbetaling til forfatterne, idet der for tiden er så stor forskel på de måder, hvorpå beløbene udregnes i de forskellige nordiske lande, at det vil berede meget store vanskeligheder at finde en for alle nordiske forfattere ensartet andel i den givne bevilling. I Sverige sker beregningen på grundlag af udlånstallet, i Norge anvendes et årligt fastsat statstilskud fortrinsvis til understøttelse af ældre forfattere og forfatterenker uden forbindelse med udlånstal eller de pågældende forfatters repræsentation i bibliotekernes udlånsafdelinger. I Danmark foretages beregningen på grundlag af det antal bind, hvormed en forfatter til enhver tid er repræsenteret i bibliotekernes udlån. Det er min opfattelse, at danske biblioteksfolk næppe vil give tilslutning til en opgivelse af dette beregningsgrundlag, der sikrer, at også gode, men ikke meget udlånte forfattere, der findes fyldigt repræsenterede i bibliotekerne, får en rimelig andel i bevillingen.

I forslaget nævnes det, at der ikke må blive tale om en forringelse af de midler, der nu står til rådighed for det enkelte lands forfattere. Dette vil utvivlsomt blive støttet af danske biblioteksfolk, der er særdeles tilfredse med den ordning, der skabtes ved biblioteksloven af 1946, og hvorved der tilvejebragtes et udmærket forhold mellem forfattere og biblioteker. Der synes da ikke at være nogen anden mulighed for at gennemføre forslaget end ved en forøgelse af de eksisterende bevillinger.

Hvor store beløb der kunne blive tale om, såfremt forslaget på en eller anden måde bliver gennemført, er det ikke muligt at sige. Der foreligger ikke nogen samlet opgørelse af bibliotekernes bogbestand eller udlån af norske og svenske forfattere. Det må erindres, at det drejer sig både om skønlitterære og faglitterære forfattere. Jeg vil dog skønne, at såfremt kun bøger på originalsproget skulle komme i betragtning, vil beløbet blive forholdsvis ringe, hvorimod det vil blive særdeles stort, hvis også oversættelser skal medregnes. I den forbindelse kan det spørgsmål rejse sig, hvorvidt vederlag også skal ydes til oversætteren.

Det er imidlertid min tro, at forslaget — der i følge sagens natur må have almindelig sympati — når det bliver forelagt Biblioteksrådet (og Dansk Forfatterfond), vil møde absolut tilslutning — selv om i al fald de større biblioteker vil være noget betænkelige ved den meget betydelige udvidelse af det med opgørelsen forbundne arbejde — men at man vil være tilbøjelig til at mene, at det vil være en forudsætning for dets praktiske gennemførelse, at en fælles nordisk lovgivning herom fastsætter ensartede regler for beregningsgrundlaget.

København, den 9. januar 1956.

Robert L. Hansen

BILAG 2

Udtalelse af Rithöfundafélag Íslands (Íslands forfatterforening)

De islandske forfattere har for nylig drøftet muligheden for indførelsen af en afgift for udlån af bøger fra islandske biblioteker. Ideen har ikke mødt nogen tilslutning fra forfatternes side, og det er ikke sandsynligt, at der vil blive stillet forslag desangående; det er også indlysende, at en sådan afgift ikke kan være af større betydning her i landet på grund af befolkningens fåtallighed.

På den anden side er det kommet på tale at forsøge at udvirke, at staten ydede et vist årligt tilskud som en del af de offentlige bevillinger til bibliotekerne; dette tilskud skulle så indgå i et fond til understøttelse af forfattere, efter nærmere bestemmelse. Sandsynligvis vil et sådant forslag blive forelagt Altinget i en nær fremtid.

Reykjavík, den 13. januar 1956.

Helgi Hjörvar
formand

BILAG 3

Udtalelse af styrelsen för Sveriges författarfond

De synpunkter och spørsmål, som förslaget aktualiserar, ha förslagsställarna redan i korthet angivit, och styrelsens yttrande kan direkt anknyta härtill.

Vad först angår frågan, om man i alla de nordiska länderna kunde nå fram till samma system för att bereda författarna biblioteksersättning, är detta visserligen, såsom i förslaget framhålles, önskvärt, men det bör tillika understrykas, att detta mål är svårt att uppnå. Det danska systemet och det svenska — för att här nämna

de två mest utbildade — illustrera det val av metoder, som man står inför då det gäller att förverkliga tanken på en biblioteksersättning till författarna. Intetdera systemet kan sägas ha bestämt företräde framför det andra; det danska är enklare och billigare men mera schematiskt, det svenska mera rättvist men tungt och relativt dyrbart i tillämpningen. För att komma till ett säkrare bedömande torde det vara nödvändigt att det svenska systemet prövas i praktiken ännu några år. Styrelsen arbetar för närvarande på att förenkla och förbilliga det svenska systemet; först sedan dessa strävanden visat resultat blir det möjligt att bedöma, om man från svensk sida bör rekommendera övriga länder att införa något liknande eller om man möjligen kan överväga att gå över till det danska.

Det är därför anledning att inrikta diskussionen på vad som i förslaget betecknas som en temporär lösning, nämligen att man i de nordiska länder, som nu ha ett system för biblioteksersättning, utan att ändra dettas principer i övrigt utsträcker rätten till ersättning till alla författare av nordisk nationalitet.

Styrelsen vill i första hand framhålla, att hela frågan har mycket begränsad ekonomisk betydelse. Utan att styrelsen direkt kan belägga detta statistiskt är det ett välkänt förhållande, att grannländernas litteratur lånas och läses i jämförelsesvis liten utsträckning på våra bibliotek. Detta bör hållas i minnet såväl då man söker värdera reformen ur författarnas synpunkt som då man uppskattar dess verkningar för statsfinanserna.

Vad angår reformens genomförande hava förslagsställarna uttalat, att man icke borde rigoröst hålla på ömsesidighetsprincipen. Härtill bör dock framhållas, att denna princip — som är välkänd inom författarrätten — har två aspekter. Å ena sidan kan det med fog sägas, att de skälighetssynpunkter, som ligga till grund för biblioteksersättningen, med samma styrka kunna åberopas till förmån för utländska författare som för inhemska och att det, även om man med hänsyn till författarrättens internationella struktur drar sig för att tillämpa denna sats helt generellt, i vart fall finnes goda skäl att vara generös mot författarna i oss så närstående länder som de nordiska. Å andra sidan kan till förmån för ömsesidighetsprincipen i allmänhet åberopas, att dess tillämpning är en mäktig drivkraft för att befördra författarnas intressen i olika länder. Om exempelvis de svenska författarna vilja verka för att deras kolleger i andra länder skola erhålla någon biblioteksersättning, kan det vara tveksamt vad som bäst främjar detta syfte: att den svenska ersättningen utsträcker till icke-svenska författare eller att man genom olika organ för internationellt samarbete verkar för att — i ömsesidighetens namn — ett eller annat system för sådan ersättning införas även i andra länder än vårt. Hur man inom Norden bör ställa sig i detta hänseende har inom styrelsen besvarats på olika sätt, men övervägande sympatier ha uttalats för att den svenska biblioteksersättningen borde kunna utan anspråk på ömsesidighet utsträckas till alla författare av nordisk nationalitet.

Såsom förslagsställarna framhållit, bör det vara en förutsättning att reformen icke leder till en minskning totalt sett av de förmåner som nu utgå. Styrelsen vill

för sin del gå ett steg längre och förutsätta, att i intet land vad som utgår till dess egna författare minskas, utan att utvidgningen till nordiska författare över huvud helt möjliggöres av ökade anslag. I Sverige går detta anslagstekniskt mycket enkelt, eftersom anslaget här utgår med tre öre per lån av ersättningsberättigad författares verk; en vidgning av de berättigade författarnas krets medför alltså automatiskt en höjning av anslaget. I Danmark och Norge förhåller det sig annorlunda.

Styrelsen vill vidare understryka, att de svenska författarorganisationerna, när bibliotek ersättningen infördes i Sverige, med stöd av vissa förhandsuttalanden räknade med en ersättning av 5 öre per lån, icke som nu 3 öre, och att de säkerligen komma att hålla detta krav levande. Deras representanter i styrelsen förutsätta, att ett utsträckande av ersättningssystemet till nordiska författare i allmänhet icke skall lägga hinder i vägen för ett genomförande under ett kommande år av en femöresersättning.

Vad angår översättningarna, må det visserligen sägas vara ett önskemål att främja läsning på originalspråket, men eftersom bibliotek ersättningen icke påverkar den läsande allmänhetens val utan tvärtom måste följa detta, lär det icke vara möjligt att i detta sammanhang tillgodose den synpunkten.

Den bibliotek ersättning som belöper på översatta arbeten bör på skäligt sätt delas mellan originalets författare och översättaren.

Styrelsen vill slutligen erinra om att vissa administrativa problem måste lösas vid en utvidgning sådan som den föreslagna. Sålunda kan pekas på att av den svenska ersättningen om 3 öre gå 2 öre till författaren och 1 öre till fonden för användning till stipendier m. m. Det kan vara tveksamt, hur det bör förfaras med ettöresdelen av den ersättning som belöper på icke-svenska författare.

Styrelsen har med det anförda icke på detta tidiga stadium av frågans behandling velat taga bestämd ställning till de berörda spörsmålen utan endast uttala positivt intresse för förslaget i allmänhet samt peka på några särskilda omständigheter av vikt för diskussionen. Styrelsen tillstyrker emellertid förslaget om rekommendation.

Stockholm den 3 januari 1956.

Styrelsen för Sveriges författarfond

Erik Hedfeldt

Medlemsförslag

om utvidet samarbete på det strafferetlige område

*(forelagt af Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Olov Rylander, Frans Severin,
Arthur Sundt og Knud Thestrup)*

Genom införande av passfriheten m. fl. åtgärder för underlättande av samfärdseln mellan de nordiska länderna har resandeströmmen under de senaste åren starkt ökat mellan länderna. Enbart Öresund passerades under år 1954 av c:a sju miljoner resande. Det är uppenbart, att reselättnaderna medfört att även mindre önskvärda element fått möjlighet att fritt röra sig mellan de nordiska länderna. I den stora mängden resande finnas också enstaka kriminella eller asociala personer, som för längre eller kortare tid söka sig till något av grannländerna. Vissa svårigheter för de rättsvårdande myndigheterna ha härigenom uppkommit.

Straffrättskipningen är sedan gammalt ett fält som strikt förbehållits nationella instanser. Det har alltid ansetts vara en stats suveräna rättighet att utöva straffmyndigheten inom sitt territorium. Ett land har i allmänhet icke ansetts böra bidra till ett annat lands straffrättskipning på annat sätt än att utlämning av förbrytare under vissa omständigheter medgivits. I övrigt har varje land ansetts själv få svara för sin straffrättskipning. De nära förbindelserna mellan de nordiska länderna göra det omöjligt att strikt upprätthålla dessa grundsatser dessa länder emellan. Med hänsyn till den nära rättsgemenskapen mellan länderna är det fastmera naturligt att, i den mån praktiska behov så göra önskvärt, söka utveckla en ordning, som bygger på förtroende för grannländernas rättskipning. Vissa steg i sådan riktning ha också tagits. Så har genom en överenskommelse mellan Danmark, Norge och Sverige 1948 avtalats, att brottmålsdomar avseende böter och förverkande samt ersättning för rättegångskostnader skola under vissa förutsättningar verkställas även i annat land än där domen meddelats.

Vad angår utlämningsinstitutet har nu arbetet på en överenskommelse mellan de nordiska länderna i det närmaste slutförts. Det slutliga förslaget väntas föreliggande färdigt vid tiden för rådets fjärde session.

Alla av den ökade samfärdseln föranledda problem på detta område kunna emellertid icke anses lösta genom att utlämningsinstitutet får en tillfredsställande reglering. De praktiska förhållandena torde nödvändiggöra att man går vidare på den inslagna vägen. Samarbetet mellan länderna bör sålunda lämpligen utvidgas

till att avse straffprocessens olika stadier. Gränserna böra icke få utgöra hinder för en rationell och praktisk fördelning av uppgifterna.

1. Vad avser *förundersökningsarbetet* hos polis och åklagare bör detta självfallet regelmässigt förläggas till det land där det brott varom är fråga föröfvats. Emellertid bör därvid medverkan kunna lämnas från andra länder t. ex. genom förhör av misstänkta och av eventuella vittnen, som uppehålla sig i det andra landet, av därvarande polismyndigheter.

2. Icke minst ifråga om *domstolsbehandlingen* torde åtskilligt kunna vinnas genom en närmare samverkan. För närvarande begränsas domstolarnas behörighet nationellt av ganska stränga regler. I princip skall ett brott domstolsprövas inom den rättskrets, där der föröfvats (*forum delicti*). Emellertid har denna grundsats på det nationella planet sedan länge genombrutits av en annan, som innebär, att all aktuell brottslighet om möjligt bör bedömas i ett sammanhang oavsett var de olika brotten föröfvats. En domstol kan sålunda i viss utsträckning till behandling upptaga talan i anledning av brott, som föröfvats utanför dess jurisdiktion på annat håll i landet.

Motsvarande princip torde kunna genomföras åtminstone i väsentliga delar även på det nordiska planet. Om exempelvis en svensk medborgare förövat en serie brott i Danmark och ställes til ansvar därför inför dansk domstol, bör denna därvid kunna pröva även annan likartad brottslighet, som den åtalade låtit komma sig till last i Sverige. Om en finländare begått brott båda i Sverige och i Finland men vistas i Sverige, kan vara lämpligt att hemsända honom till Finland för att där dömas för samtliga brott, etc. En ordning av angivet slag är att vida föredraga såväl ur domstolarnas som ur den tilltalades synpunkt framför den nuvarande: först skall den misstänkte lagföras i det egna landet och efter att ha avtjänat det straff, han därvid ådömes där, översändas till det andra landet för att där genomgå samma procedur på nytt, låt vara på grund av andra brott. Val av jurisdiktionsland får göras i det enskilda fallet efter lämplighetsskäl. I ett fall kan det vara mera ändamålsenligt att den samlade lagföringen kommer till stånd i ett land, i ett annat fall i ett annat land.

3. Ett betydande behov av vidgat samarbete föreligger beträffande *straffverkställigheten*. Särskilt kunna förtjäna understrykas de fördelar, som kunna vinnas genom en nära samverkan vid kriminalvård i frihet. Den som ådömes ett villkorligt straff i annat land än sitt hemland, bör kunna återvända till hemlandet och där bli föremål för den övervakning m. fl. åtgärder, som innefattas i hans i det andra landet ådömda straff. En utveckling i denna punkt är önskvärd och skulle innebära en humanisering av straffrättskipningen. Domstolarna äro för närvarande i ganska stor utsträckning tvingade att ådöma medborgare från annat land ovillkorliga straff därför att de, om de erhöle villkorlig dom, befaras komma att undandraga sig den ådömda brottspåföljden genom att återvända till hemlandet. Även beträffande den slutna vården göra sig liknande synpunkter gällande. Med-

borgare i ett land, som förövat brott i annat land och där dömts till frihetsstraff, bör kunna återsändas till sitt hemland för att där undergå straffet. En sådan ordning kan vara till gagn både för den dömd, som därigenom får möjlighet att under strafftiden vistas i sitt hemland, måhända närmare anhöriga och andra närstående, och ur allmänna synpunkter. Det kan till exempel anföras skäl för att varje land, åtminstone i viss utsträckning, ombesörjer den kostsamma anstaltsvården för sina egna medborgare.

*

Uppenbarligen komma reformer i den riktning, som här angivits, att draga med sig ett stort antal tekniska problem av delvis mycket invecklad beskaffenhet. Olikheter i den straffrättsliga lagstiftningen både i vad gäller det straffbara området och beträffande straffarterna länderna emellan verka komplicerande. Dessa spörsmål måste givetvis närmare utredas. Justitieministrarna ha vid de båda senaste nordiska justitieministermöten haft sin uppmärksamhet riktad på här berörda frågeställningar. Det har upplysts att de ha för avsikt att relativt snart upptaga problemen till närmare behandling. Såsom framhölls vid överläggningar med justitieministrarna vid det senaste mötet i Köpenhamn den 8 oktober 1955 skulle det emellertid vara av värde om, innan ett sådant utredningsarbete igångsattes, man inom justitiedepartementen visste med sig att parlamentariskt stöd kunde påräknas för de delvis ganska långtgående ingrepp i den traditionella straffrättsliga suveräniteten, som de ovan skisserade reformerna måste medföra. Upplysning om huru opinionen i parlamenten ställer sig till de här diskuterade spörsmålen kan enklast vinnas genom att dessa underställas Nordiska rådet.

Då vi för egen del äro av den mening, att reformer av det slag som ovan angivits äro lämpliga, vilja vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inleda det närmare samarbete på straffrättskipningens område som ovan angivits.

København, Oslo och Stockholm i november 1955.

Holger Eriksen.

Nils Hønsvald.

Olov Rylander.

Frans Severin.

Knud Thestrup.

I ovanstående instämmer, i vad angår ökat samarbete beträffande straffverksamhet,

Arthur Sundt.

BILAG 1**Udtalelse af det danske justitsministerium**

Medlemmerne af Nordisk Råd Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Olov Rylander, Frans Severin, Arthur Sundt og Knud Thestrup har til rådets 4. session i januar—februar 1956 fremsat forslag, hvorefter Nordisk Råd rekommanderer regeringerne at indlede et nærmere samarbejde på følgende strafferetlige områder:

a. *Vedrørende retshjælp på undersøgelsesstadiet i straffesager, herunder politimæssig afhøring af sigtede og vidner af politimyndigheder i et andet nordisk land end det, hvori vedkommende straffesag agtes pådømt.*

Om disse spørgsmål bemærkes:

Anmodninger om politimæssige afhøringer af sigtede og vidner i et andet nordisk land til brug for en her i landet verserende straffesag imødekommes regelmæssigt, også i tilfælde, hvor sigtede er statsborger i det land, til hvilket anmodningen er rettet. Tilsvarende anmodninger fra myndighederne i andre nordiske lande imødekommes fra dansk side.

Anmodningerne ekspederes ikke ad diplomatisk vej, men gennem landenes centrale politimyndigheder og undertiden ved brevveksling mellem lokale politimyndigheder.

Retsanmodninger vedrørende ikke-politiske straffesager skal ifølge artikel 13 i den norsk-danske udleveringstraktat af 1. december 1909, artikel 17 i den svensk-danske udleveringstraktat af 17. juni 1913 og artikel 15 i den finsk-danske udleveringstraktat af 12. februar 1923 imødekommes i den udstrækning, som lovene i det land, til hvilket anmodningerne er rettet, tillader det. De nævnte traktatbestemmelser angår efter ordlyden anmodninger om afhøring af vidner eller „anden undersøgelse“, og justitsministeriet er tilbøjelig til at antage, at bestemmelserne bør anvendes med hensyn til afhøring af sigtede og tiltalte; justitsministeriets praksis er i overensstemmelse hermed, idet det dog må være en forudsætning for imødekommelse af begæringer om sådanne afhøringer, at der ikke rejses straffesag vedrørende det pågældende forhold her i landet, og at det drejer sig om forhold, der også er straffbare efter dansk ret; nogen helt klar praksis vedrørende disse forhold har dog ikke fæstnet sig.

Det er overfor justitsministeriet oplyst,

at Sverige imødekommer retsanmodninger i straffesager, medmindre anmodningen angår en politisk straffesag, vedkommende lovovertrædelse er straffri i Sverige eller imødekommelsen ville stride mod svensk ordre public, — og

at Norge ikke imødekommer retsanmodninger, dersom straffesagen er rettet mod en norsk statsborger, men at der fra denne regel gøres undtagelser, for så vidt angår svenske og danske retsanmodninger.

Retsanmodninger skal efter traktatbestemmelserne fremsættes ad diplomatisk vej. Efter den svensk-danske udleveringstraktats art. 17 kan domstolene i de to lande dog fremsætte retsanmodninger direkte overfor hinanden. Endvidere kan svenske anklagemyndigheder fremsætte retsanmodninger overfor danske domstole.

Spørgsmålet om gennemførelse af en nordisk retshjælpstraktat vedrørende både civile sager og straffesager har i de senere år været genstand for brevveksling og mundtlige drøftelser mellem de nordiske justitsministerier. Efter det senest foreliggende danske udkast til en sådan traktat skal retsanmodninger i straffesager kunne fremsendes og modtages af de lokale domstole, politi- og anklagemyndigheder. Gennemførelsen af en sådan ordning vil lette det bestående nordiske samarbejde vedrørende retshjælp.

b. *En udvidelse af domstolenes kompetence med hensyn til pådømmelse af lovovertrædelser begået i andre nordiske lande af personer, der er statsborgere i et af disse lande.* (For Danmarks vedkommende bliver spørgsmålet, om der bør søges gennemført en ændring af straffelovens §§ 6—12, således at der i videre omfang end efter de gældende regler under en her i landet verserende straffesag mod en svensk, norsk, finsk eller islandsk statsborger kan finde pådømmelse sted af lovovertrædelser, begået af den pågældende i hans hjemland eller eventuelt andet nordisk land).

På det nordiske justitsministtermøde i Stockholm den 11. og 12. december 1953 blev det besluttet, at dette spørgsmål skulle overvejes nærmere af de nordiske regeringer.

Spørgsmålet blev derefter sammen med spørgsmålet om udlevering af lovovertrædere mellem de nordiske lande drøftet på møder i Oslo den 20. og 21. august 1954 mellem svenske, norske, finske og danske delegerede.

I et resumé fra dette møde fremhæves, at der næppe er noget stort praktisk behov for lovændring, men at en videre adgang til samlet pådømmelse af lovovertrædelser begået i flere nordiske lande dog er ønskelig, navnlig når en serie lovovertrædelser er „begået over landegrænserne“. I denne henseende anså man bestemmelserne i den norske straffelovs § 12, nr. 4 og kap. 23, § 8, stk. 2, i det svenske brottbalksudkast af 1953 for tilstrækkelig vidtgående.

Efter den nævnte bestemmelse i den norske straffelov finder denne anvendelse med hensyn til lovovertrædelser begået i udlandet af udlændinge, dels for så vidt angår visse i § 12, nr. 4 a, nærmere angivne forbrydelser, herunder drab, mishandlinger, sædelighedsforbrydelser, groft tyveri og dokumentfalsk, dels når vedkommende forbrydelse er strafbar også efter lovgivningen i det land, i hvilket lovovertrædelser er begået, og lovovertræderen har bopæl i Norge eller *opholder sig dér*.

Det svenske brottbalksudkast af 1953 omfatter lovovertrædelser begået i udlandet af udlændinge, der *nu opholder sig i Sverige*; det er dog en forudsætning, at forholdet er strafbart efter lovgivningen i det land, i hvilket forholdet er begået, og efter svensk ret kan medføre straf af fængsel i mindst 2 år.

Efter den danske straffelov består der følgende muligheder for her i landet at rejse straffesag mod en finsk, islandsk, norsk eller svensk statsborger:

1) § 6 er anvendelig, hvis den pågældende har *begået* en forbrydelse i Danmark eller på dansk fartøj. Hertil kommer efter § 9 visse tilfælde, hvor en handling har virkninger på dansk område.

2) § 7 er anvendelig, hvis den pågældende er *bosat* i Danmark og forholdet er strafbart også på gerningsstedet (normalt i hjemlandet).

3) § 8 er anvendelig, selv om den pågældende *ikke er bosat* i Danmark, når handlingen omfattes af de i paragraffen nævnte grupper af strafbare forhold. Området for § 8 er imidlertid ret snævert afgrænset, idet bestemmelsen alene angår tilfælde,

a) hvor en handling „krænker den danske stats selvstændighed, sikkerhed, forfatning eller offentlige myndigheder, en embedspligt mod staten eller sådanne interesser, hvis retsbeskyttelse i den danske stat forudsætter en særlig tilknytning til denne“;

b) hvor en handling „krænker en forpligtelse, som det ifølge lov påhviler gerningsmanden at iagttage i udlandet, eller en ham overfor dansk fartøj påhvillende tjenestepligt“;

c) hvor „en udenfor folkeretlig anerkendt statsområde foretagen handling krænker nogen, der har dansk indfødsret eller er bosat i den danske stat, og handlinger af den pågældende art kan medføre højere straf end hæfte“.

Justitsministeriet har anmodet rigsadvokaten om en udtalelse vedrørende spørgsmålet om ændring af straffelovens §§ 6—12 efter de på justitsministermødet i 1953 angivne retningslinier og har i forbindelse hermed særlig udbedt sig rigsadvokatens udtalelse om, hvorvidt der må antages at være praktisk trang til en straffelovsændring som den omhandlede. Til belysning heraf foreligger der endnu ikke materiale fra politi eller anklagemyndighed.

I resumeet fra det ovennævnte møde i Oslo i august 1954 blev det fremhævet, at det omhandlede spørgsmål ikke kunne betragtes isoleret, men måtte ses i sammenhæng med reglerne om adgang til påtaleundladelse, idet den udvidelse af domstolenes kompetence, hvorom der er tale, må forudsætte, at påtale for vedkommende lovovertrædelse frafaldes i det land, i hvilket lovovertrædelsen er begået.

Der er i denne henseende ingen vanskeligheder, forsåvidt angår norsk og dansk ret, hvis påtaleregler bygger på opportunitetsprincippet, jfr. for Danmarks vedkommende retsplejelovens § 723.

c) *Fuldbyrdelse af straf og udførelse af tilsyn i den pågældendes hjemland, uanset at straffen er idømt (tilsynet pålagt) ved en straffedom afsagt i et andet nordisk land.*

På justitsministermødet i Stockholm i december 1953 vedtoges at gøre de to heromhandlede spørgsmål til genstand for fællesnordiske drøftelser. Det vedtoges, at Norge skulle have det videre initiativ i sagen.

Fra svensk, norsk og dansk side er der udpeget delegationer til disse forhandlinger, der ventes indledet i den nærmeste fremtid.

Til belysning af spørgsmålenes praktiske betydning har direktoratet for fængselsvæsenet indsamlet følgende oplysninger:

a) Fuldbydelse af straf idømt i andet nordisk land:

Pr. 1. november 1955 afsonede 7 personer, der var statsborgere i andet nordisk land, straf i danske statsfængsler (ingen i ungdomsfængsler). Af de nævnte personer havde kun een nærmere tilknytning til Danmark. 3 af de dømte har givet udtryk for, at de ville have foretrukket at afsone straf i hjemlandet. Under afsoningen havde sprogvanskeligheder ingen rolle spillet for nogen af de domfældte.

I årene 1950—54 har 34 personer, der var statsborgere i andet nordisk land, afsonet straf i danske statsfængsler (kun een i ungdomsfængsel; den pågældende var født og opvokset i Danmark). Af disse personer havde 15 en nærmere tilknytning til Danmark (bopæl, nuværende eller tidligere ægteskab, forældres bopæl).

Gennemførelsen af en ordning, hvorefter straf idømt i et nordisk land, i hvilket den pågældende ikke er statsborger, kan afsones i hjemlandet, må i almindelighed antages at indebære fordele for fangen, dennes pårørende og for fangebehandlingen.

På den anden side tyder det hidtil fremskaffede statistiske materiale ikke på noget stort behov for en sådan ordning, der i hvert fald her i landet vil kræve en lovændring, hvis gennemførelse vil støde på betydelige tekniske vanskeligheder; den fremmede dom lyder aldrig direkte på en af de i den danske straffelov hjemlede strafarter, og der skal derfor ske en vis tillem্পning eller omsætning til danske forhold; vanskelighederne bliver endnu større, såfremt ordningen måtte komme til at omfatte domme til absolut eller relativt tidsbestemt forvaring. (For Danmarks vedkommende ungdomsfængsel, arbejds hus, sikkerhedsforvaring og foranstaltninger i henhold til straffelovens § 70), idet forskellen mellem de nordiske landes lovgivning i denne henseende er større end med hensyn til strafarter. Yderligere vanskeligheder beror på forskelle mellem landenes lovgivning og praksis vedrørende benådning og prøveløsladelse.

b) Udførelse af tilsyn i henhold til betinget dom, prøveløsladelses- eller benådningensresolution:

Der har på dette område gennem længere tid fundet et samarbejde sted mellem Dansk Forsorgsselskab og de øvrige nordiske forsorgsinstitutioner.

Pr. 28. maj 1955 førte forsorgsselskabet således tilsyn med 14 personer idømt betinget straf i Sverige og 1 person, der i Norge havde fået betinget dom.

På samme tidspunkt førte svenske tilsynsmyndigheder tilsyn med 2 her i landet betinget dømte og norske tilsynsmyndigheder tilsyn med 2 personer, der var prøveløsladt fra danske fængsler.

Samarbejdet mellem Dansk Forsorgsselskab og de øvrige nordiske forsorgsinstitutioner omfatter endvidere fremskaffelse af personlige oplysninger vedrørende betinget dømte m. v.

Det er Dansk Forsorgsselskabs indtryk, at selskabets samarbejde med de andre nordiske forsorgsinstitutioner stort set forløber tilfredsstillende.

Forsorgsselskabet har udtalt, at de tilsyn, der udføres her i landet på andre nordiske forsorgsinstitutioners vegne, må betragtes som en rent praktisk frivillig hjælpeforanstaltning, der er uden retsvirkninger for den pågældende, sålænge han opholder sig her i landet; de danske myndigheder må således anses for udelukket fra at skride ind overfor overtrædelser af de fastsatte vilkår. Under hensyn hertil finder forsorgsselskabet det ønskeligt, om der kunne tilvejebringes hjemmel for, at danske myndigheder også med hensyn til personer dømt i Norge eller Sverige havde den samme kompetence, som man efter de gældende regler har med hensyn til her i landet dømte.

En sådan ordning vil kræve ændring af straffeloven og vil iøvrigt rejse problemer af tildels samme art som de under pkt. a) nævnte.

København, den 19. januar 1956.

BILAG 2

Udtalelse af det finlandske justitsministerium

Med anledning av det förslag om ökat samarbete på straffrättens område (Sak A 16), som väckts till Nordiska rådets fjärde session, får justitieministeriet för Finlands vidkommande vördsamt lämna följande upplysningar:

1) *Samarbetet mellan polis- och åklagarmyndigheterna i de nordiska länderna beträffande förundersökning i brottmål:*

Den finska centralkriminalpolisen ombesörjer i egenskap av nationell central för CIPE den handräckning, som utländska polis- och åklagarmyndigheter anhålla om av vårt land och motsvarande finska myndigheter av främmande länder. Detta samarbete har främst förekommit med de nordiska länderna, vilka årligen anhålla om handräckning i ca 800 ärenden, som främst angå av finnar i dessa länder begångna brott. Härvid kommer vanligen i fråga utredning av rätt identitet, anskaffning av ämbetsbetyg och straffregisterutdrag samt förhör med misstänkta personer och vittnen. I motsvarande mån erhålla finska myndigheter erforderliga uppgifter och protokoll från de nordiska länderna.

2) *Gällande bestämmelser beträffande domstolarnas behörighet i vissa fall:*

Gränsen för finsk domstols kriminalrättsliga lagskipningsmakt är densamma som den territoriella räckvidden för den finska strafflagen. Stadgandena härom ingå i 1 kap. av strafflagen den 19 december 1889, sådan den ändrad lyder enligt lagarna 11 februari 1922 och 27 maj 1932. Enligt dessa stadganden kan *finsk medborgare* vid finsk domstol dömas till straff för något *i de nordiska länderna begånget brott* i följande fall: a) om brottet varit riktat mot Finland eller finsk

medborgare, b) om brottet varit riktat mot högsta makten i främmande stat eller mot medborgare i främmande land, under förutsättning, att klagomål inlupit från främmande stat eller målsägande, c) om fråga är om myntbrott samt d) om fråga är om brott i tjänsten. *Dansk, isländsk, norsk eller svensk medborgare* kan bli dömd *vid finsk domstol* i följande fall: a) om brottet blivit begånget inom Finland eller på finskt fartyg, medan det befunnit sig på öppna havet, b) om brottet varit riktat mot Finland eller finsk medborgare samt c) även i andra fall, om mellan Finland och främmande stat överenskommits, att brottet skall bestraffas i Finland enligt finsk lag. Sådana överenskommelser förekomma tillsvidare icke, men statsrådet har den 15 juli 1954 utsett en kommitté, som fått i uppdrag att tillsammans med delegerade från de andra nordiska länderna utarbeta ett förslag till utvidgning av domstolarnas kompetens i vissa fall, som nära ansluter sig till de i ovannämnda förslag (Sak A 16) omförmälda.

3) *Frågan, huruvida något nordiskt samarbete för närvarande förekommer vid verkställighet av andra straff än bötesstraff:*

Den 15 juli 1954 har statsrådet utfärdat förordnande för jur. dr. Tauno Suontausta och rikspolischefen Urho Kiukas att vara Finlands delegerade vid utarbetandet de nordiska länderna emellan av förslag till ändring av bl. a. förfarandet beträffande utlämning av förbrytare, *till revision av stadgandena om utstående av frihetsstraff, som ådömts i ett annat nordiskt land*, om efterlysta personer och om utlämningars vistelse i landet samt till utvidgning av domstolarnas befogenhet i vissa fall. De delegerade ha tillsvidare behandlat endast den förstnämnda frågan, men samarbetet på detta område kommer att fortgå.

Teini Ahava

Kanslichef, Regeringsråd

Kai Korte

Tf. äldre regeringssekreterare

BILAG 3

Udtalelse af det svenske justitiedepartementet

I skrivelse till chefen för justitiedepartementet den 11 januari 1956 har Nordiska rådets juridiska sjuemannautskott med anledning av medlemsförslag om ökat samarbete på straffrättens område (Sak A 16) begärt upplysningar i följande hänseenden:

- 1) I vilken utsträckning och på vad sätt förekommer redan nu samarbete mellan polis- och åklagarmyndigheter i de nordiska länderna?
- 2) Vilka äro gällande bestämmelser beträffande domstolarnas behörighet i de i förslaget angivna avseendena?
- 3) Förekommer för närvarande nordiskt samarbete vid verkställighet av andra straff än bötesstraff?

Till svar härå får jag anföra följande.

1) Samarbete mellan polis- och åklagarmyndigheterna i de nordiska länderna förekommer i väsentlig omfattning. Kontakt upprätthålles dels via centrala organ och dels direkt mellan de lokala organen. Förbindelse över centrala organ (i Sverige särskilt kriminaltekniska anstalten och riksåklagarämbetet) är i vissa fall nödvändig med hänsyn bl. a. till registrering, central spaning och identifiering. Vad Finland beträffar kräva ofta språksvårigheterna förbindelse över centralt organ. Direkt förbindelse mellan lokala organ förekommer särskilt då fråga är om förbindelse mellan myndigheter i de stora städerna (t. ex. Stockholm-Köpenhamn) och i gränsorterna. Bland ärenden som förekomma må nämnas begäran om hörande av misstänkt eller vittne med känd eller okänd vistelseort, begäran om förhör inför domstol, begäran om åtal, efterspaning, identitetsfastställelse, eftersökning av försvunna personer, delgivningsärenden, översändande av föremål som åtkommit genom brott eller upphittats.

Vid en nordisk polischefskonferens i Helsingfors år 1955 har uppdragits åt en kommitté att utreda frågan om formerna för samarbetet. Kommittén har enligt uppgift nått enighet om ett preliminärt förslag med vissa riktlinjer.

2) Beträffande innehållet i gällande bestämmelser om svensk domstols behörighet att döma över brott som begåtts utom Sverige hänvisas till bifogade promemoria. Av promemorian framgår även den utformning av reglerna som föreslagits av straffrättskommittén i förslaget till brottsbalk (SOU 1953:14). Förslaget är föremål för övervägande i justitiedepartementet. Vid remissbehandlingen ha inga väsentliga erinringar mot de föreslagna behörighetsreglerna framkommit.

Det må anmärkas att frågan om utvidgad behörighet för domstol i nordiskt land att avdöma brottmål dryftades på en konferens i Oslo i augusti 1954 i anslutning till utlämningsfrågan. Det konstaterades därvid att lagstiftningen i Norge samt (efter genomförande av brottsbalksförslaget) även i Sverige ger tillräckliga möjligheter att döma angående brott som begåtts utanför landets gränser. Konferensen — som uppmärksammat att det i vissa fall, särskilt vid s. k. seriebrottslighet i flera länder, kan vara lämpligt med gemensam lagföring — uttalade sig för att man i de övriga nordiska länderna borde taga under övervägande att komplettera jurisdiktionsreglerna.

3) Gällande svensk lagstiftning förutsätter icke samarbete med andra länder vid verkställighet av andra straff än bötesstraff. Enligt beslut vid nordiska justitieministermötet i Stockholm i december 1953 skall denna fråga (däri inbegripet jämväl samarbete vid kriminalvård i frihet) tagas upp till gemensam nordisk behandling. Arbetet torde komma att upptagas inom den närmaste tiden, sedan kommitterade för förenkling av utlämningsförfarandet nu i det närmaste slutfört sitt uppdrag.

Stockholm i justitiedepartementet den 20 januari 1956.

Per Bergsten
Lagbyråchef.

*Underbilag**Om svensk domstols behörighet at döma över brott som begåtts utom Sverige.*

Bestämmelser om svensk strafflags giltighet i SL 1 kap. De ange i princip den yttersta gränsen för den svaneska strafflagstiftningens giltighet. Beträffande vissa brott och brottstyper, särskilt sådana som behandlas inom specialstraffrätten, är en mera begränsad giltighet avsedd. Detta framgår i regel av de särskilda brottsbeskrivningarna eller följer av lagbestämmelsernas natur.

De svenska kompetensreglerna tillägga svensk domstol en förhållandevis vidsträckt behörighet. I praktiken utövas dock domsrätten inom snävare gränser än dem som uppdragas i SL 1 kap. Detta betingas bland annat av svårigheten att åstadkomma erforderlig utredning och bevisning rörande brott som förövats utom Sverige samt av vissa processrättsliga regler. Vidare begränsas kompetensreglernas tillämpning genom den lämplighetsprövning som äger rum i sådana fall där för åtal krävs förordnande av Kungl. Maj:t.

Huvudbestämmelserna om den straffrättsliga kompetensen ha i SL disponerats med utgångspunkt från om gärningsmannen är svensk medborgare (SL 1:1) eller utlänning (SL 1:2). För utomlands begånget brott som riktar sig mot Sverige eller svensk man kunna såväl svenskar som utlänningar åtalas, utlänning dock endast under förutsättning att han finns i Sverige och att Kungl. Maj:t förordnar om åtal. Mot svensk medborgare kan åtal väckas även för annat utom Sverige förövat brott än sådant som riktar sig mot Sverige eller svensk man; såsom förutsättning härför gäller dock att Kungl. Maj:t förordnar om åtal. Enligt SL 1:3 a föreligga slutligen särskilda möjligheter att åtala brott som begåtts å sådant område utom Sverige där avdelning av den svenska krigsmakten befinner sig.

Enligt SL hävdas utan inskränkning svensk straffrättslig kompetens beträffande brott å svenskt fartyg utom riket. I konsularförfattningar har emellertid beaktats att svenska anspråk på domsrätt i fall där svenskt fartyg befinner sig på annat lands område kunna få vika för det landets anspråk att självt få beivra brottet. Beträffande brott ombord å svenskt luftfartyg utom riket anses, i brist på uttryckligt stadgande, huvusreglerna i SL 1:1 och 2 gälla.

I straffrättskommitténs förslag till brottsbalk (SOU 1953:14) upptagas regler om strafflags tillämplighet i rummet i 23 kap. 6—12 §§. I 6 § behandlas brott som förövas inom riket och i 7 § brott som begås utom riket. I 8 § upptagas bestämmelser om utlänning som efter att ha förövat brott utom Sverige förvärvat svenskt medborgarskap eller tagit hemvist i Sverige (8 § första stycket) eller som finnes i Sverige och icke utlämnas för brottet (8 § andra stycket). Om exterritorialitet och andra folkrättsligt grundade modifikationer i svensk kompetens stadgas i 9 § och om verkan av utomlands undergången bestraffning i 10 §. I 11 § ges bestämmelser om var ett brott skall anses begånget och i 12 § hänvisas till särskilda regler beträffande utlämning för brott.

Brottsbalksförslagets bestämmelser om strafflags tillämplighet i rummet inne-

bära i vissa hänseenden en utvidgning av den svenska straffrättsliga kompetensen. I överensstämmelse med dansk och norsk lag bygger förslaget sålunda på en sådan tillämpning av personalitetsprincipen att icke endast brott som utom Sverige förövas av svensk medborgare skall höra under svensk straffmyndighet utan även utomlands begånget brott av en utlänning som har hemvist i Sverige. Även brott som utom Sverige förövas mot en utlänning som har hemvist i Sverige skall enligt förslaget höra under svensk kompetens. I nu nämnda fall, där förslaget innebär en utvidgning i förhållande till gällande rätt, skall dock åtal icke få väckas utan att Kungl. Maj:t eller, då fråga är om åtal mot svensk medborgare, riksåklagaren förordnat därom. Även beträffande utomlands förövade brott av utlänning som icke har hemvist i Sverige men finnes här i riket — eller å område utom riket där avdelning av svenska krigsmakten befinner sig för annat ändamål än övning — föreslås en utvidgning av den svenska kompetensen. En förutsättning för att i sådant fall svensk domstol skall äga att döma över brottet är emellertid att brottet är av viss svårare beskaffenhet (svårare straff än fängelse i två år skall kunna följa å brottet) samt att begäran om utlämning icke framställts eller sådan begäran avslagits eller att utlämning ej kan ske på grund av krig eller annat hinder. Icke heller i detta fall får åtal väckas utan att Kungl. Maj:t förordnat därom.

Beträffande brott ombord å svenskt luftfartyg utom Sverige skall enligt brottsbalksförslaget gälla samma regler som för brott å svenskt fartyg utom riket, d. v. s. sådant brott skall vara underkastat svensk domsrätt. Med brott som utom Sverige förövas å svenskt fartyg eller luftfartyg skall vidare enligt förslaget jämsställas brott som skett utanför sådant fartyg, om brottet förövats i tjänsten av någon som tillhörde fartyget.

Brottsbalksförslagets regler om särskild åtalsprövning i vissa fall ansluta sig i sak ganska nära till dem som gälla enligt SL. Beträffande brott å svenskt fartyg eller luftfartyg utom Sverige skall dock enligt förslaget åtalsprövning äga rum i större utsträckning än nu. Utan inskränkning i åtalshänseende skall sådant brott vara underkastat svensk domsrätt, om fartyget befann sig utom varje stats område eller om det var inom främmande stats område och brottet begicks av någon som tillhörde eller medföljde fartyget.

Rörande kompetensreglernas närmare innehåll hänvisas i övrigt till bifogade utdrag ur SL (1 kap.) och ur förslaget till brottsbalk (23 kap. 6—12 §§) samt till straffrättskommitténs betänkande s. 436—462.

Strafflagen.

1 kap. Om dem, som svensk straffrätt underkastade äro.

1 §. Inländsk man varde efter Sveriges lag och vid svensk domstol dömd för brott, som han begått inom riket, eller å svenskt fartyg eller emot Sverige eller svensk man utom riket, så ock för annat utom riket förövat brott, där Konungen förordnar, att det brott här i riket åtalas må.

Brott anses begånget där den brottsliga handlingen företogs, så ock där brottet fullbordades eller, vid försök, det tillämnade brottet skulle hava fullbordats. Lag 30 juni 1948.

2 §. Utländsk man, som här i riket finnes, varde efter Sveriges lag och vid svensk domstol dömd för brott, som han begått inom riket, eller å svenskt fartyg utom riket, så ock för brott, som han utom riket begått emot Sverige eller svensk man, där Konungen förordnar, att det brott här i riket åtalas må.

3 §. Ej må någon utan Konungens förordnande åtalas för brott, för vilket han utom riket undergått straff eller annan ansvarspåföljd. Där till frihetsstraff på viss tid eller böter dömes, äge domstolen förordna om avräkning för ansvars-påföljd, som han undergått, efter ty provas skäligt. Lag 30 juni 1948.

3 a §. Utan hinder av vad vad i 1 och 2 §§ stadgas varde krigsman efter Sveriges lag och vid svensk domstol dömd för brott, som han begått utom riket där avdelning av krigsmakten befinner sig.

Utländsk man varde, utan hinder av vad i 2 § stadgas, efter Sveriges lag och vid svensk domstol dömd för brott som han, då avdelning av krigsmakten för annat ändamål än övning befinner sig utom riket, begått där avdelningen är, såframt Konungen förordnar att åtal må ske.

Då avdelning av krigsmakten för annat ändamål än övning befinner sig utom riket, äger högste chefen på stället efter uppdrag av Konungen meddela sådant förordnande om åtal som i detta kapitel avses. Lag 30 juni 1948.

4 §. För främmande makts beskickning gälle vad allmänt vedertaget är eller genom fördrag stadgat blivit.

5 §. I vilka fall utlämning av förbrytare till främmande stat må ske, därom är särskilt stadgat.

Har någon såsom för brott misstänkt, tilltalad eller dömd blivit av främmande stat urlämnas till Sverige och hava vid utlämningens beviljande särskilda villkor med avseende å hans åtalande och straffande blivit av den främmande staten uppställda, skola de här i riket lända till efterrättelse. Lag 4 juni 1913.

Utdrag ur 23 kap. förslaget till brottsbalk.

6 §.

Över brott som är begånget inom riket dömes efter svensk lag och vid svensk domstol. Är det ovisst var brottet är förövat men finnes skäl antaga att det är begånget inom riket, vare lag samma.

Är brottet å utländskt fartyg eller luftfartyg begånget av utlämning som tillhörde eller medföljde fartyget mot sådan utlämning eller mot utländskt intresse, må åtal ej väckas utan att Konungen förordnar därom.

7 §.

Över brott som är begånget utom riket dömes efter svensk lag och vid svensk domstol, om brottet förövats

1. av svensk medborgare eller av utlänning som hade hemvist i Sverige,
2. mot Sverige, svensk medborgare eller svensk sammanslutning eller mot utlänning som hade hemvist i Sverige,
3. å svenskt fartyg eller luftfartyg eller i tjänsten av någon som tillhörde fartyget,
4. av krigsman å område där avdelning av krigsmakten befann sig eller
5. av utlänning å område där avdelning av krigsmakten befann sig för annat ändamål än övning.

Har i fall som avses i första stycket 1, 2 eller 3 brottet föröfvats av utlänning eller av svensk medborgare som efter brottet förlorat svenskt medborgarskap eller mot urländskt intresse, må åtal ej väckas utan att förordnande därom meddelas av Konungen eller, då fråga är om åtal mot svensk medborgare, av riksåklagaren. Utan förordnande som nu sagts må dock åtal väckas för brott som föröfvats i tjänsten av någon som tillhörde svenskt fartyg eller luftfartyg, ombord å sådant fartyg utom varje stats område eller eljest ombord å sådant fartyg av någon som tillhörde eller medföljde fartyget.

För brott som svases i första stycket 5 må åtal ej väckas utan att förordnande därom meddelas av Konungen eller efter Konungens bemyndigande av högste chefen på stället.

8 §.

Har i annat fall än i 7 § avses utlänning utom riket begått brott och har han därefter förvärvat svenskt medborgarskap eller tagit hemvist i Sverige, dömes efter svensk lag och vid svensk domstol, där gärningen ej var straffri enligt å gärningsorten gällande lag. Åtal må ej väckas utan att Konungen förordnar därom.

Om utlänning, som finnes här i riket eller å område utom riket där avdelning av krigsmakten befinner sig för annat ändamål än övning, utom riket begått brott vara, om brottet föröfvats i Sverige under motsvarande förhållanden, kunnat följa svårare straff än fängelse i två år, gälle ock vad i första stycket sägs, såvida begäran om utlänning icke framställts eller sådan begäran avslagits eller ock utlänning på grund av krig eller annat hinder ej kan ske.

9 §.

Utän hinder av vad i 6, 7 och 8 §§ är stadgat skall om svensk strafflags tillämplighet och svensk domstols behörighet gälla vad för särskilda fall må följa av överenskommelser med främmande makt eller av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser.

Kan brott allenast på grund av vad i första stycket sägs dömas efter svensk lag och vid svensk domstol, må åtal för brottet ej väckas utan att Konungen förordnar därom.

10 §.

Ej må någon utan Konungens förordnande åtalas för gärning, för vilken han utom riket undergått straff eller annan dylik påföljd. Där till fängelse på viss

tid eller böter dömes, äge domstolen förordna om avräkning för påföljd, som han undergått efter ty provas skäligen.

Vad i 7 § andra och tredje styckena stadgas om behörighet i vissa fall för riksåklagaren eller för militär chef att förordna om åtal skall äga motsvarande tillämpning.

11 §.

Bott anses begånget där den brottsliga handlingen företogs, så ock där brottet fullvordades eller, vid försök, det tillämnade brottet skulle gava fullbordats.

12 §.

Om utlämning för brott är särskilt stadgat.

Villkor beträffande åtal eller påföljd för brott som uppställts, då någon utlämnats till Sverige skal lända till efterrättelse.

BILAG 4

Sammenstilling af bestemmelser i svensk ret

(udarbejdet af revisionssekreterare Sara Falk)

Förslaget syftar till närmare samarbete inom straffrättsskipningens område i tre avseenden, nämligen 1. beträffande förundersökningsarbetet hos polis och åklagare, 2. beträffande domstolsbehandlingen av brott begånget i annat nordiskt land samt 3. beträffande straffverkställigheten, omfattande jämväl kriminalvård i frihet, i anledning av dom som meddelats i annat nordiskt land. I det följande lämnas en sammanfattande redogörelse för de svenska bestämmelserna i berörda ämnen.

1. Förundersökningsarbetet.

Innan allmänt åtal anställes på grund av brottslig gärning sker i regel en förberedande utredning, som går under namnet förundersökning (23 kap. rättegångsbalken). Vid förundersökningen utreds vem som skäligen kan misstänkas för brottet och om tillräckliga skäl föreligger för åtal mot honom. Därjämte förbereds bevisningen så att denna kan förebringas i ett sammanhang vid målets handläggning inför domstolen. Undersökningen verkställs i allmänhet av polismyndigheten under åklagarens ledning och efter hans anvisningar. Undersökningsmyndigheter å olika orter är skyldiga att vid behov tillhandagå varandra. Undersökningsledaren äger sålunda påkalla, att polismyndighet utanför hans tjänstgöringsområde verkställer förhör eller vidtager annan åtgärd.

Förundersökningen skall bedrivas med största möjliga *objektivitet*. De allmänna intressen som är förenade med straffrättsskipningen kräver icke blott²⁴ att den som förövat brott fälles till ansvar härför utan även att icke någon oskyldig

straffas. Därför är i lagen stadgat att vid förundersökningen skall beaktas såväl de omständigheter, som talar mot den misstänkte, som de omständigheter, vilka är gynnsamma för honom. Även bevis som är till den misstänktes förmån skall tillvaratagas. Vidare bör tillses att icke någon onödigt utsättes för misstanke eller får vidkännas kostnad eller olägenhet. Tid och plats för förhör bör sålunda väljas om möjligt med hänsyn till den misstänktes förhållanden. Undersökningen bör i övrigt bedrivas så skyndsamt som möjligt. Vid behov förordnas offentlig försvarare för den misstänkte.

Enligt sakens natur består förundersökningen till stor del i *förhör* med personer, som antages kunna lämna upplysningar av betydelse för utredningen. Förhör får hållas såväl med den misstänkte som med eventuella vittnen eller andra personer. Den som är tillstådes å brottsplatsen är skyldig att medfölja polisman till omedelbart förhör. Andra personer, som skall höras, blir i regel kallade till förhöret. Den som underlåter att inställa sig riskerar i vissa fall att bli hämtad om han saknar giltig ursäkt för sin utevaro. Ingen är skyldig kvarstanna för förhör längre tid än 6 timmar, dock kan den misstänkte kvarhållas upp till 12 timmar. Nytt förhör får äga rum först efter 12 timmar. Av naturliga skäl är offentlighet utesluten vid förhör under förundersökning. Med hänsyn till rättssäkerheten och till ett eventuellt framtida behov att kunna styrka vad som förekommit vid förhöret, skall dock om möjligt trovärdigt vittne närvara. Om det kan ske utan men för utredningen får den misstänktes försvarare vara närvarande och även annan kan undantagsvis tillåtas övervara förhöret. Förhör med den som är under 15 år bör i allmänhet ske i närvaro av dennes vårdnadshavare. Undersökningsledaren äger förbjuda att vad som förekommit vid förhöret yppas för utomstående. Detta kan vara motiverat i fall där ett uppenbarande kan försvåra utredningen eller lända enskild person till men eller kan vara skadligt med hänsyn till rikets säkerhet. — Alltför inkvisitoriskt lagda förhörsmetoder är förbjudna. Förhörsledaren får alltså icke använda medvetet oriktiga uppgifter, löften eller förespeglingar om särskilda förmåner, hot, tvång, uttrötning eller andra otillbörliga åtgärder i syfte att framkalla bekännelse eller uttalande i viss riktning. Däremot är icke otillåtet att för den misstänkte framhålla besvärande omständigheter, som förekommit mot honom, motsägelser i hans egna uppgifter eller möjligheten, att han erhåller mildare straff om han erkänner. Den som höres bör få tillfälle till sedvanliga måltider och nödig vila.

Redan på förundersökningsstadiet kan viss *bevisning* upptagas. Sålunda får undantagsvis vittnesförhör äga rum inför domstolen, därest någon vid förhör under förundersökningen vägrar att yttra sig angående omständighet som är av vikt för utredningen eller därest något synnerligt viktigt faktum anses böra fastslås. Yttrande av sakkunnig kan även inhämtas, t. ex. rörande blodprov eller skriftprov, och på undersökningsledarens begäran kan domstolen förordna om sinnesundersökning. — Så snart det kan ske utan men för utredningen erhåller den misstänkte och hans försvarare tillfälle att ta del av vad som framkommit vid

förundersökningen och att ange den ytterligare utredning som de anser önskvärd. Över förundersökningen föres *protokoll* eller alternativt i mindre mål kortfattade *anteckningar*. Förundersökningen avslutas med att åklagaren meddelar beslut huruvida åtal skall väckas eller ej. Då åtal beslutats äger den misstänkte erhålla avskrift av protokollet eller anteckningarna från förundersökningen.

De processuella tvångsmedlem faller utanför det egentliga förundersökningsarbetet men är av väsentlig betydelse för förundersökningens effektivitet. Hit hör främst *häktning* och *anhållande* (24 kap. rättegångsbalken). Beslut om häktning ankommer på domstolen. Den som är misstänkt för grövre brott kan häktas om det kan befaras 1) att han avviker eller annorledes undandrager sig lagföring eller straff (flyktfara), 2) att han genom undanröjande av bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning (kollusionsfara) eller 3) att han fortsätter sin brottsliga verksamhet. Den som saknar stadigt hemvist inom riket kan häktas redan vid misstanke om lindrigare brott, om det kan befaras att han avviker. Oberoende av brottets beskaffenhet — och alltså även vid misstanke om bötesbrott — kan häktning ske av den som är okänd och vägrar att uppge namn och hemvist eller som saknar hemvist inom riket samt skäligen kan befaras lämna riket och därigenom undandraga sig lagföring och straff. Sistnämnda häktningsgrund tar särskilt sikte på utlännning som mer tillfälligt uppehåller sig här. Om det i sådant fall är klart att endast bötesstraff kan ifrågakomma för brottet läres häktning ibland kunna underlätas, därest den misstänkte deponerar eller ställer säkerhet för belopp, som kan antagas komma att ådömas honom i böter. Beträffande yngre eller sjuka personer eller kvinna, som är havande eller nyss fött barn, är häktningsmöjligheterna begränsade. I avbidan på häktning eller på ytterligare utredning kan den misstänkte anhållas av undersökningsledaren. Anhållande utgör ett provisoriskt frihetsberövande och får i allmänhet utsträckas högst 4 dygn, om ej framställning sker att den misstänkte skall häktas. Såväl polisman som envar anskild person får *gripa* den som begått grövre brott och anträffas å bar gärning eller flyende fot ävensom den som är efterlyst för brott. — Ett för den misstänktes person mindre kännbart tvångsmedel än häktning och anhållande utgör *reseförbud* (25 kap. rättegångsbalken). Därmed avses förbud för den misstänkte att lämna anvisad vistelseort. Förbudet kan förenas med skyldighet för honom exempelvis att vara tillgänglig i sin bostad eller å sin arbetsplats, att anmäla sig hos polismyndighet eller att lämna från sig pass eller annan legitimationshandling.

Tvångsmedlen *kvarstad* och *skingringsförbud* (26 kap. rättegångsbalken) syftar till att säkerställa verkställigheten av bötestraff, straffskatt, vederlag, skadeståndsförpliktelse eller annan ekonomisk påföljd av brottslig gärning. Kvarstad och skingringsförbud meddelas av domstolen och kan endast avse egendom som tillhör den misstänkte. Att egendomen innehaves av tredje man utgör ej hinder mot åtgärden. I avbidan å domstolens beslut får undersökningsledaren eller i

särskilt brådskande fall polisman taga lös egendom i förvar, något som kan vara av betydelse beträffande utläningar eller andra som mer tillfälligt uppehåller sig här i riket. — Genom *beslag* (27 kap. rättegångsbalken) kan undersökningsledaren försäkra sig om föremål som kan äga betydelse för brottsutredningen, t. ex. vapen eller andra redskap för brottets utförande, eller som åtkommit genom brottet. Beslag kan naturligen ske oavsett vem som är ägare till föremålet. För beslag av skriftlig handling gäller i rättssäkerhetens intresse detaljerade föreskrifter. Så är även fallet beträffande rätten för förundersökningsledaren att avlyssna telefonsamtal. Beslut härom meddelas av domstolen endast då fråga är om de grövsta brotten och avhörandet finnes vara av synnerlig vikt för utredningen.

Andra tvångsmedel som får vidtagas på förundersökningsstadiet är slutligen *husrannsakan*, *kroppsvsitation* och *kroppsbesiktning* (28 kap. rättegångsbalken). Dessa åtgärder har till ändamål att framskaffa föremålet som bör underkastas beslag eller att eljest uppenbara för utredningen betydelsefulla omständigheter. Den som är misstänkt för brott eller eljest bör tagas i förhör kan eftersökas genom husrannsakan i sitt hemvist eller om synnerliga skäl är därtill i annans hemvist. Även eljest får husrannsakan blott i angelägna fall företagas hos annan än den misstänkte. Kroppsvsitation får i allmänhet företagas endast å den misstänkte och innebär undersökning av hans kläder eller vad han eljest bär på sig. Genom kroppsbesiktning undersökes den misstänktes kropp. Sistnämnda åtgärder får verkställas å kvinna endast av kvinnlig befattningshavare. I syfte att främja utredningen får under förundersökningen även tagas blodprov av den misstänkte samt med vissa begränsningar fotografi och fingeravtryck av såväl den misstänkte som envar annan.

2. Domstolsbehandlingen.

Frågan i vilka fall brott skall bedömas efter svensk lag och prövas av svensk domstol bestämmes av reglerna om *strafflagens tillämplighet i rummet*. (1 kap. strafflagen). I detta hänseende gäller för Sveriges del den s.k. territorialprincipen, vilken innebär, att här i riket straffas alla brott, som förövats inom svenskt land-, sjö- eller luftterritorium, oavsett gärningsmannens nationalitet och brottets angreppsobjekt. Den svenska straffrättsliga kompetensen omfattar även brott som utanför rikets territorium antingen förövats å svenskt fartyg eller riktat sig mot Sverige eller svensk man. Denna regel gäller såväl svensk medborgare som utläning, utläning i sistnämnda fall dock endast under förutsättning att han finns i riket och att Kungl. Maj:t förordnar om åtal. Kungl. Maj:t äger även förordna om åtal mot svensk medborgare för annat utom riket begånget brott. För att undvika att någon på ett stötande sätt blir två gånger straffad för samma brott erfordras Kungl. Maj:ts medgivande till åtal mot den som utom riket undergått straff eller annan ansvarsföljd för brottet. Om åtal kommer till stånd, kan domstolen förordna om skäligen avräkning å straffet för påföljd som gärningsmannen

fått vidkännas utom riket. De nu återgivna bestämmelserna om den svenska strafflagstiftningens giltighet i rummet kompletteras av regeln, att svensk domstol äger döma endast efter straffbestämmelser i svensk lagstiftning. Ett omtvistat spörsmål vid tolkningen av kompetensregler av detta slag är, huruvida gärningsmannens nationalitet skall bestämmas med hänsyn till tiden för gärningen eller till tiden för domstolsprövningen. — Även övriga nordiska länder tillämpar i strafflagstiftningen territorialprincipen utan begränsning. Vissa avvikelser från de svenska bestämmelserna förekommer dock. Enligt dansk lag straffas sålunda i enlighet med den s.k. personalitetsprincipen — vilken anknyter till gärningsmannens medborgarskap eller hemvist — dansk medborgare eller den som är bosatt i Danmark för brott som han förövat utomlands under förutsättning att gärningen är straffbar även enligt gärningsortens lag. Även enligt norsk rätt straffas i överensstämmelse med nyssnämnda princip vissa brott som i utlandet förövats av norsk medborgare eller av annan i Norge hemmahörande person.

I den svenska straffrättskommitténs förslag till brottsbalk (SOU 1953:14), vilket för närvarande är föremål för propositionsarbete, förslås en utvidgning av den svenska straffrättsliga kompetensen. I överensstämmelse med vad som gäller i åtskilliga främmande länder, däribland såsom nyss nämnts i Danmark och Norge, bereds sålunda där utrymme för personalitetsprincipen på det sätt att även utomlands begånget brott av utlänning som har hemvist i Sverige skall höra under svensk straffmyndighet. Likaledes skall brott som utom riket förövas av svensk eller utlänning mot utlänning, som har hemvist i Sverige, höra under svensk kompetens. I nu nämnda fall skall dock enligt förslaget fordras särskilt medgivande till åtal. — I viss utsträckning kan utlänning av den som begått brottslig gärning äga rum mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge (lag 4 juni 1913 ang. utlämning av förbrytare). Utlämningslagstiftningen är för närvarande föremål för revision i nordiskt samarbete.

Reglerna om den svenska strafflagstiftningens tillämplighet med hänsyn till landets gränser motsvaras på det nationella planet av bestämmelserna om *domstolarnas lokala kompetens i brottmål* (19 kap. rättegångsbalken). I sistnämnda hänseende är huvudregeln, att brott skall lagföras av domstolen i den ort, där brottet förövats (*forum delicti*). Denna regel modifieras på olika sätt för det fall, att den brottsliga handlingen har anknytning till flera jurisdiktionsområden. Om brottet sålunda förövats å orter under skilda domstolar, är domstolarna lika behöriga att lagföra brottet i dess helhet. Praktiska exempel härå är att gärningen förövats under resa eller med begagnande av postförsändelse. Brott som begåtts ombord å svenskt fartyg, medan detta befann sig på resa inom eller utom riket, kan alternativt beivras vid domstolen i den ort, som fartyget först anlöper med den misstänkte ombord eller där denne anträffas. Ur utredningssynpunkt har det även ansetts praktiskt att sammanhängande brottslighet lagföres gemensamt. Sålunda kan flera medverkande till brott — oberoenda av att deras gärningar förövats å skilda orter — samtidigt instämmas till den domstol, vid vilken någon

av gärningsmännen har att svara. Likaledes kan åtal för brott, som samme gärningsman begått inom olika jurisdiktionsområden, väckas vid domstol som är behörig för något av brotten. Mål som inletts vid en domstol kan slutligen, om så är fördelaktigt av processekonomiska skäl, överflyttas till annan behörig domstol, vid vilken exempelvis med den åtalade gärningen sammanhängande brottslighet skall lagföras.

3. *Strafverkställigheten.*

Enligt svensk rätt finns två allmänna frihetsstraff, nämligen *straffarbete*, som ådömes å livstid eller å viss tid om lägst två månader och högst tio år, samt *fängelse*, som ådömes å viss tid om lägst en månad och högst två år. Vid sammanläggning av skilda straff motsvaras en dags straffarbete av två dagars fängelse. De urbota straffen verkställs å öppen eller slutan stalt (lag 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m.) Skillnaden beträffande verkställigheten av de båda straffarterna är i praktiken ringa. Om ådömda böter icke erlägges inom viss tid, verkställs straffet genom indrivning (lag 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff). Indrivningsmyndigheten kan dock medgiva anstånd med böternas erläggande eller avbetalning av dem i särskilda poater. Har den betalningsskyldige visat tredska eller vårdslöshet eller anses åtgärden erforderlig för hans tillrättaförande, kan domstolen förvandla böterna till fängelse om högst 90 dagar. Även i Danmark eller Norge meddelad dom å böter är under vissa förutsättningar verkställbar här i riket, dock må böterna ej förvandlas (lag 17 december 1948 om erkännande och verkställighet i vissa fall av dom, som i brottmål meddelats i Danmark eller Norge). — Den svenska straffmyndighetsåldern är 15 år.

Beträffande ungdomliga lagöverträdare kan särskilda regler komma till tillämpning. Om brottet begåtts av ungdom i åldern 15—18 år skall domstolen i regel, i stället för att döma den unge till frihetsstraff, överlämna åt barnavårdsnämnden att omhändertaga honom för *skyddsuffjostran* (lag 30 december 1952 med vissa bestämmelser om påföljd för brott av underårig). Om så sker tillkommer det uteslutande barnavårdsmyndigheterna att inom barnavårdslagstiftningens ram bestämma vilka åtgärder som skall vidtagas mot honom. I allmänhet blir han för en tid omhändertagen å ungdomsvårdsskola. — Om gärningsmannen är i åldern 18—21 år kan domstolen i stället för att döma honom till allmänt frihetsstraff, döma honom till *ungdomsfängelse* (lag 15 juni 1935 om ungdomsfängelse). Strafftiden för ungdomsfängelse, som är lägst ett år och högst fyra år, bestämmas inom denna gräns av en för hela riket gemensam nämnd (ungdomsfängelsenämnden) med hänsyn till den dömdes personliga utveckling och förhållanden i övrigt. Senast inom två år skall ungdomsfängelsefånge utskrivnas på prov och ställas under tillsyn. Om han bryter mot föreskrifter som meddelats beträffande hans vistelseort, arbetsförhållanden etc. eller om han återfaller i brott, kan han återintagas i ungdomsfängelse.

För vissa abnorma förbrytare och grövre återfallsförbrytare, som är att anse

såsom vådliga för annans säkerhet till person eller egendom, finns särskilda straffformer (lag 18 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt). *Förvaring* kommer till tillämpning beträffande sådana abnorma förbrytare som begått grövre brott och som — utan att vara strafflösa på grund av sinnessjukdom eller liknande — på grund av sin sinnesbeskaffenhet måste anses oemottagliga eller föga mottagliga för straff. *Internering* kan ådömas återfallsförbrytare som undergått straffarbete eller förvaring i minst fyra år och måste antagas icke komma att låta sig rättas genom nytt straff. Förvaring och internering ådömes efter yttrande av en central nämnd (interneringsnämnden), på vilken det i övrigt väsentligen ankommer att avgöra frågor om slutlig utskrivning och utskrivning på prov, om tillsyn under tid för på prov-utskrivning och om eventuellt återintagande i anstalten. Domstolen bestämmer i allmänhet viss minsta tid före vars utgång den dömde icke får slutligt utskrivas; minsta tiden är vid förvaring 1—12 år och vid internering 5—15 år.

Kriminalvård i frihet utövas — förutom såsom av det föregående framgår vid prov-utskrivning från ungdomsfängelse och säkerhetsanstalt — framför allt genom villkorlig dom och villkorlig frigivning. *Villkorlig dom* kan meddelas, om det med hänsyn till den brottsliges karaktär och personliga förhållanden i övrigt finns skälig anledning antaga, att han utan att undergå straff skall avhålla sig från att ånyo begå brott (lag 22 juni 1939 om villkorlig dom). Domstolen kan i sadant fall antingen i samband med ådömande av straff förordna om anstånd med straffets verkställande (enkel villkorlig dom) eller i samband med sakerförklaring förordna om anstånd med straffets ådömande (kvalificerad villkorlig dom). Tillika fastställs en prövotid av 3 år, under vilken den dömde skall föra ett ordentligt och ostraffligt leverne och bemöda sig om sin försörjning. Särskilt i samband med kvalificerad villkorlig dom brukar domstolen meddela den dömde föreskrifter beträffande utbildning, arbetsanställning, bostad, bruket av rusdrycker, vård å sjukhus etc. Därjämte kan föreskrivas tid och sätt för betalning av skadestånd, som den dömde enligt domen är skyldig utgiva. I regel utses en övervakare, med vilken den dömde skall hålla kontakt. Övervakaren skall kontrollera att domstolens föreskrifter iakttages samt äger även i övrigt meddela den dömde anvisningar. Om den dömde missbrukar det förtroende som den villkorliga domen innebär, äger domstolen skärpa föreskrifterna eller meddela varning. Domstolen kan även förklara det villkorliga anståndet förverkat. Vid återfall i brott under prövotiden kan likaledes anståndet förklaras förverkat, varefter i allmänhet gemensamt straff bestämmes för den sammanlagda brottsligheten. Tillsyn beträffande övervakningen av villkorligt dömda utövas av domstolen och skyddskonsulenten.

Villkorlig frigivning beslutas av fängenvårdsmyndigheterna och förekommer i två former (lag 18 september 1943 om villkorlig frigivning). Sålunda skall den som undergår straffarbete eller fängelse om minst sex månader alltid villkorligt frigges då han avtjänat fem sjättedelar av strafftiden (obligatorisk villkorlig frigivning).

Den som avtjänat två tredjedelar av strafftiden, dock minst 8 månader, kan på egen ansökan friges, om med fog kan antagas att han efter frigivningen skall förhålla sig väl (fakultativ villkorlig frigivning). I samband med frigivningen fastställs en prøvotid om 6 månader eller i grövre fall om minst ett år. Under prøvotiden skall den frigivne föra ett ordentligt och ostraffligt leverne samt i regel stå under tillsyn. Särskilda föreskrifter kan meddelas för tillsynstiden på ungefär motsvarande sätt som vid villkorlig dom. Skyddskonsulenten skall övervaka tillsynens utövande. Vid åsidosättande av de villkor som är förenade med den villkorliga frigivningen kan denna förklaras förverkad.

Stockholm den 23 januari 1956.

Medlemsforslag

om et nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning

(forelagt af Harald Løbak)

Spørsmålet om en mer effektiv organisert alkoholforskning har med jevne mellomrom blitt drøftet i de fleste nordiske land. På de enkelte felter er det gjort et godt arbeid i flere av disse land, men i ingen av de nordiske land har man opprettet et institutt som systematisk kan tag seg av alle de forskjellige spørsmål som alkoholproblemet reiser. Tanken på å opprette et permanent institutt for vitenskapelig alkoholforskning ble fremsatt allerede i 1911 av overlege Johan Scharffenberg. Hans forslag gikk ut på at det skulle opprettes et internasjonalt institutt som skulle henlegges til Stockholm. Saken vant imidlertid den gang ikke fram. På en internasjonal kongress i Helsingfors i 1939 var det enighet om at det var hensiktsmessig at det ble opprettet nasjonale institutter da alkoholspørsmålet lett falt i periferien av det systematiske forskningsarbeid som de ordinære vitenskapelige institusjoner tar fatt på. I 1950 ble det holdt et fellesmøte av de nordiske lands alkohollovkomiteer, og i et foredrag på dette møte om nordisk alkoholstatistikk ble det understreket at alkoholforskningen trengte støtte av en permanent institusjon.

I Danmark ble det i 1913 opprettet et dansk selskap for vitenskapelig alkoholforskning. Dette ble imidlertid ikke det koordinerende institutt man hadde tatt sikte på og for tiden er det ingen sentral institusjon for alkoholforskning i Danmark.

Når det gjelder Finland, utgir det finske alkoholbolag et tidsskrift for alkoholpolitikk og det er også satt ned en felles komite fra det finske sosialdepartement og alkoholbolaget for å lede vitenskapelige undersøkelser av drukkenskaps- og alkoholproblemspørsmål i Finland.

I Sverige blir det hvert år på bevilgningen til den medisinske forskning avsatt et større beløp til alkoholforskning og der er også gitt bevilgninger til sosiologiske undersøkelser av alkoholvanenes omfang og utformning. I „Nykterhetsutredningen av 1952“ er det sterkt understreket betydningen av vitenskapelig forskning i alkoholspørsmål. Den svenske Riksdag vedtok i 1954 å opprette et professorat i teoretisk alkoholforskning, men professoratet er ennå ikke besatt. I 1949 ble det av den svenske bryggeriforening opprettet et institut — „Maltdryckforsk-

ningsinstituttet“. Dette institutt beskjeftiger seg imidlertid bare med ølet og dets virkninger og også med ølomsetningens former.

For Norges vedkommende er det bare spredt og i forholdsvis liten målestokk at det har foregått vitenskapelige undersøkelser av alkoholspørsmålet. I 1951 ble det imidlertid nedsatt en komite med oppdrag å utarbeide planer for et forskningsinstitutt i alkoholspørsmål. I komiteens instilling av 4. juni 1952 blir det gitt en oversikt over det arbeid som har foregått tidligere og komiteen konkluderer med å foreslå opprettet et institutt for alkoholforskning. Komiteen understreker at det er karakteristisk for alkoholspørsmålet at en systematisk utforskning av det går på tvers av den tradisjonelle oppdeling i vitenskapelige disipliner og mener at man kan dele inn alkoholproblemet i to hovedavdelinger, nemlig medisinsk alkoholforskning og sosiologisk alkoholforskning. Det var i første rekke det siste spørsmål instituttet skulle tag seg av selvstendig, mens man i det første spørsmål skulle samarbeide med allerede eksisterende institusjoner.

Etter min mening skulle dette problem ligge vel til rette for en felles nordisk løsning. Det er i de fleste nordiske land en stemning for at arbeidet med alkoholforskningen må forsterkes. Riktignok er det så at den sosiologiske forskning må ta hensyn til ulike miljøer og samfunnsforhold. Etter min mening er imidlertid ulikhetene i Norden ikke så store at dette skulle medføre at man ikke kan løse disse problemer innen en felles institusjon. Ved å slå sammen sine faglige krefter og sine økonomiske ressurser vil de nordiske land ha større mulighet for å få opprettet et virkelig effektivt institutt. Det er selvsagt at personalet ved et felles nordisk institutt må rekrutteres fra alle de deltakende land. De nærmere spørsmål om hvor instituttet skal ligge, hvorledes omkostningene skal fordeles og rekrutteringsspørsmålet, avlønningsforholdene o. s. v. må utredes nærmere av regjeringene.

Jeg tillater mig derfor å foreslå:

„Rådet henstiller til regjeringene å undersøke muligheten for å opprette et felles nordisk institutt for vitenskapelig alkoholforskning.“

Oslo, 20. november 1955.

Harald Løbak.

*TILLÆG 1***Uddrag af en indstilling af 4. juni 1952 afgivet af et udvalg nedsat af det norske sosialdepartement**

Det er karakteristisk for alkoholspørsmålet at en systematisk utforskning av det går på tvers av den tradisjonelle oppdeling i vitenskapelige disipliner. Derfor er det også vanskelig å gi en systematisk fortegnelse over de forskningsoppgaver som det i første rekke ville være naturlig å få nærmere belyst, da de griper inn på mange fagområder.

Utvalget går ut fra at den tekniske anvendelse av alkohol på en rekke områder vil bli undersøkt av andre forskningsinstitusjoner. De andre sidene av alkoholproblemet kan hensiktsmessig deles i to hovedavdelinger, som dog ikke er skarpt avgrenset og ofte griper over i hverandre:

A. Medisinsk alkoholforskning i videste forstand. Her er det iførste rekke viktig å få klarere innsikt i hvorledes utviklingen av henfallenhet til alkohol forløper. Dette sentrale problemet i alkoholforskningen studeres av farmakologer, psykiatere, psykologer, sosiologer o. fl. Nær knyttet til dette spørsmålet er henfallenhet til andre narkotika i relasjon til alkoholisme, og faren for at alkoholikere etter avvenning fra alkohol skal gripe til andre narkotika.

Også den akutte alkoholpåvirkning, fra de lettere grader opp til døddrukkenhet, byr på problemer av betydning for både samfunnet og den enkelte. Trafikk-sikkerheten er et velkjent problem.

Behandlingen av alkoholistene byr på mange vansker som bare systematisk forskning kan gi håp om å kunne overvinne. Det har vært atskillig interesse for å få en mest mulig omfattende og landsgyldig undersøkning av dette problemkomplekset, da det hittil har vært en viss tendens, særlig i utenlandsk forskning, til å generalisere på grunnlag av et altfor lite og ensidig utvalt materiale, eller for å reklamere for en tilfeldig behandlingsmetode. Men det er nå mulighet for å få satt i gang en mer tilfredsstillende opplagt undersøkning for norske forhold, idet statens overlege for alkoholistforsorgen, dr. T. Skabo, i 1951 har fått løyving av Norges almenvitenskapelige forskingsråd til å sette i gang en kartlegging av klientellet ved de norske kursteder. Et representativt utvalg av de pasienter som i løpet av et år blir innlagt på de norske kurstedene gjennom edruskapsnemnder og etter løsgjengerloven skal undersøkes sosialpsykiatrisk. Imidlertid må en rekne med at dette beløpet ikke vil være tilstrekkelig til en mer inngående sosialpsykiatrisk undersøkning av kurstedspasientene. Der trengs det et arbeidsteam med fullt utdannede folk som også har erfaring i praktisk alkoholistbehandling.

Andre oppgaver som ligger og venter på å bli tatt opp, er utnytting av det statistiske materiale om alkoholmisbrukerne som edruskapsnemndene i de større byene har samlet. Både i Bergen og i Stavanger er det sterk interesse for å få et slikt arbeid i gang. . . .

B. Sosial alkoholforskning. Foruten en undersøkning av alkoholforbruket i ulike samfunnsklasser, aldersgrupper og geografiske miljøer tilsvarende den svenske nykterhetskomites store utredning fra 1946—47, vil det være meget aktuelt også å få belyst sambandet mellom alkoholbruk og arbeidseffektivitet (skoftproblemet); årsaken til variasjonene og erindringene i edruskapstilstanden i ulike strøk av landet; forholdet mellom brennevin, vin og øl som berusningsmidler; virkningene av prispolitikken og lokale forbud; alkoholens innflytelse på kriminaliteten, særlig ungdomskriminaliteten, belyst ved undersøkinger ved domstolene (ikke i fengslene); alkoholens rolle for utbredelse av kjønns sykdommer og for en rekke sosiale problemer. Edruskapsrørsla, edruskapsundervisningen og fritidsproblemene bør også tas opp til sosiologisk, sosialpedagogisk og psykologisk utforskning.

Det er om å gjøre at undersøkingene ikke blir foretatt isolert, men at det blir en serie av utredninger om spørsmålets ulike sider, og fortløpende undersøkinger av samme problem under flere år eller med få års mellomrom. Dette kan bare skje i et fast institutt med langsiktige planer og muligheter for samordning av ulike forskingsprosjekter.

Selv om den medisinske og den sosiale alkoholforskning har utallige forbindelseslinjer, er det likevel den viktige forskjell mellom dem i organisatorisk og administrativ henseende at den medisinske forskning krever laboratorier, sykehus og atskillig kostbart utstyr, mens den sosiale alkoholforskning vil mye lettere kunne sentraliseres og organiseres på en forholdsvis billig og effektiv måte i et enkelt institutt. Dessuten vil de medisinske forskingsproblemer kunne løses for en meget stor del ved utenlandske vitenskapsmenns resultater, mens den sosiale alkoholforskning vil nødvendigvis være bundet til det enkelte lands samfunnsstruktur og livsforhold, så resultatene på dette område ikke kan overføres uten videre fra et land til et annet.

Disse synsmåtene gjør det rimelig å knytte de sosiale forskingsoppgavene til et spesielt granskingsinstitutt for Norge, men i meget nær tilknytning til de bestående institusjoner som driver eller kan bidra til medisinsk alkoholforskning, idet det er en intim vekselvirking mellom medisinske og sosiale forskingsoppgaver.

Foruten det egentlige forskingsarbeid vil det være en viktig oppgave for Instituttet å sørge for at resultatene av forskingen blir gjort kjent og kan utnyttes i undervisningen i de forskjellige skoleslag og i det frivillige folkeopplysningsarbeidet. Det vil derfor være en fordel om sjefen for Instituttet eller en av hans medarbeidere hadde innsikt og evne i popularisering og pedagogisk tilrettelegging av vitenskapelige undersøkinger. Det må også være nært samarbeid med Landsrådet for Edruskapsundervisning, Statens Folkeopplysningsråd, Fråhaldsfolkets studienemnd og de enkelte skoleslags råd. (Undervisningsrådet, Lærerskolerådet, Yrkesopplæringsrådet). Dessuten er det naturlig at forskerne i den utstrekning det er forenlig med deres egentlige virksomhet, stiller seg til disposisjon som foredragsholdere på kurser for edruskapsnemnder, lærerstevner, kombinerte skole-

styremøter o.s.v. Tidsskriftet om alkoholspørmålet som Landsrådet for Edruskapsundervisning utgir, vil være et naturlig publikasjonssted for en rekke av arbeidene fra Instituttet, selvom det er nødvendig å rekne med en egen skriftserie fra Instituttet. Naturligvis kan også mange vitenskapelige og almene tidsskrifter være interessert i å publisere stoff fra Instituttet, men det må særlig sørges for at resultatene blir tilgjengelige for de tillitsmenn i edruelighetsnemndene, avholdsorganisasjonene og det frivillige folkeopplysningsarbeidet som har størst behov for saklig og helt ajourført orientering om de forskjellige sider av alkoholspørmålet. Nettopp dette praktiske formålet for Instituttets virksomhet er det som nødvendiggjør et nært organisatorisk og administrativt samband med de øvrige institusjoner som steller med edruskapsaker. Dette kan mest hensiktsmessig skje ved å legge instituttet inn under Socialdepartementet.

TILLÆG 2

Uddrag af et P. M. afgivet i november 1955 af den svenske Kommittén för planering av en klinik för alkoholsjukdomar

Den teoretiska alkoholforskningens aktuella objekt omfattar bland annat studier av mekanismen för uppkomsten av alkoholismen genom undersökningar på människor och djur, såväl friska som sjuka, av alkoholomsättningen och alkoholens verkningar såväl på hela organismen som på enskilda funktioner.

En grupp av studier avser att med kvantitativa och registrerbara metoder fastställa graden av alkoholverkan hos olika individer under varierande omständigheter för att klarlägga skillnaderna i tolerans mellan måttliga alkoholförtärare och alkoholister. Med hjälp av dylika undersökningar kan numera i laboratorieförsök olika grader av alkoholism och narkomani påvisas, och jämförelser mellan deras uppkomstmekanismer göras. Undersökningarna bör för diagnostik och behandling utvidgas att omfatta möjligheten att på ett tidigt stadium konstatera om alkoholism eller narkomani föreligger som underlag.

En tredje grupp av arbeten avser att fastställa skillnader i verkan av olika slag av alkoholhaltiga drycker och underlaget för dessa skillnader i fråga om uppsugning, förbränning och utsöndring.

Ett viktigt forskningsområde som bör nämnas i detta sammanhang är också "behandlingsforskningen". Denna innefattar dels ett systematiskt studium av tidigare icke kända läkemedels verkan på djur och därefter på människor, dels en rationell bedömning av olika behandlingsmetoders resultat främst med "kontrollgrupper". Studier av detta slag och på lång sikt upplagda jämförelser mellan nya och tidigare använda behandlingsmetoder är givetvis av största vikt, då det gäller att finna möjligheter att effektivt behandla eller förebygga alkoholism.

Sistnämnda problem, förebyggandet av alkoholism, gör det nödvändigt att parallellt med studier av alkoholens verkan studera verkan av andra på nervsystemet inverkan ämnen, såsom sömn- och bedövningsmedel, lokalbedövningsmedel och smärtstillande medel. Antalet alkoholskadade som övergår att tillsammans med alkohol intaga sömnmedel tenderar oavbrutet att öka. Studiet av mekanismen för uppkomsten av narkomani, exempelvis sömnmedel, bör också ge värdefulla riktlinjer för behandlingen av alkoholism.

I promemorian hemställer kommittén,

att Kungl. Maj:t, vid bifall till det i denna P. M. framlagda förslaget för uppförande av en socialmedicinsk klinik I vid karolinska sjukhuset, till upprättande av fullständiga handlingar och till förberedande arbeten för budgetåret 1956—57 måtte anvisa ett anslag om 500 000 kronor;

att den beslutade professuren i teoretisk alkoholforskning inrättas från och med den 1 juli 1956 och att därvid jämväl befattningarna som förste assistent, kontorist, laboratoriebiträde och institutionsvaktmästare inrättas; samt att förutom löner till nämnda befattningshavare anvisas ett materielanslag om 30 000 kronor samt av det erforderliga inrednings- och utrustningsanslaget, för inköp av apparatur och dylikt, 200 000 kronor.

BILAG 1

Udtalelse af det danske justitsministerium

Justitsministeriet er tilbøjeligt til at mene, at de områder indenfor alkoholforskningen, der vedrører justitsministeriets ressort, i alt væsentligt kan varetages af allerede eksisterende institutioner, eventuelt i samarbejde med tilsvarende institutioner i de øvrige nordiske lande. Justitsministeriet ser sig dog som følge af den korte tid, der har stået til rådighed ved besvarelsen, ikke i stand til endeligt at udtale sig om ønskeligheden af oprettelsen af et nordisk institut som det omhandlede. Man har imidlertid samtidig hermed udbedt sig en udtalelse fra retslægerrådet over sagen.

København, den 17. januar 1956.

BILAG 2

Udtalelse af det danske socialministerium

Spørgsmålet om alkoholismens betydning som trangsårsag for ydelse af hjælp fra det offentlige og om den hensigtsmæssige behandling af alkoholskadede er for tiden i Danmark genstand for overvejelser på bredere basis i et af socialministeriet nedsat udvalg.

Forinden resultatet af nævnte udvalgs overvejelser foreligger, mener socialministeriet ikke at kunne tage endelig stilling til, hvorvidt der fra dansk side kan antages at ville bestå noget behov for sociologisk alkoholforskning ved et eventuelt nordisk institut som det foreslåede, eller om undersøgelser på dette område i alt væsentligt må antages at kunne ske ved de allerede eksisterende institutioner eller eventuelle i forbindelse med en nyordning af alkoholistforsorgen oprettede nationale behandlingscentre i samarbejde med tilsvarende institutioner i de øvrige nordiske lande.

København, den 23. januar 1956.

BILAG 3

Udtalelse af det danske ministerium for handel, industri og søfart

Under 21. marts 1947 nedsatte handelsministeriet kommissionen af 1947 angående alkoholspørgsmålet, hvilken kommission fik til opgave at videreføre og afslutte de af den i 1934 nedsatte tilsvarende kommission påbegyndte undersøgelser og overvejelser angående de samfundsmæssige, derunder såvel erhvervs-mæssige og finansielle som ædrueligheds-, sundheds- og politimæssige, spørgsmål, der knytter sig til den her i landet bestående ordning med hensyn til fremstilling, indførsel, salg og udskænkning af stærke drikke, og i forbindelse med en beretning om resultatet af sit arbejde at fremkomme med forslag til sådanne foranstaltninger, som måtte findes ønskelige.

Den sociale forsyning for alkoholist m. v. omfattes ikke af kommissariatet. Disse spørgsmål behandles af et af socialministeriet den 30. april 1948 nedsat udvalg.

Kommissionen, der som nævnt har afløst kommissionen af 1934 og iøvrigt er den fjerde i rækken af sådanne kommissioner — den første nedsat i 1903 og den anden i 1914 — har indtil nu afgivet 3 betænkninger, nemlig i 1949 Betænkning vedrørende Ændringer i Beværterlovgivningen (1. del), i 1951 Betænkning vedrørende Spørgsmålet Trafik og Alkohol samt i 1954 Betænkning vedrørende Ændringer i Beværterlovgivningen (2. del).

Det er tanken, at kommissionen vil afgive en afsluttende betænkning, i særlig grad omhandlende nogle af de spørgsmål af samfundsmæssig betydning, som efter det foreliggende norske forslag ønskes henlagt til det påtænkte institut. Materiale til betænkningen er i vidt omfang tilvejebragt, og der foreligger udarbejdet redigeringer fra særligt sagkyndige til belysning af centrale alkoholproblemer indenfor de pågældende fagområder.

Det skal således nævnes, at betænkningen vil komme til at indeholde afsnit om alkoholforbrugets størrelse og sammensætning, om begrebet alkoholisme og dennes udbredelse med en mere almindelig gennemgang af alkoholforbrugets samfundsmæssigt skadelige virkninger. Forbindelsen mellem alkohol og krimina-

litet vil blive belyst af en kriminalist, ligesom en psykiater vil redegøre for alkohol som sygdomsfaktor indenfor sindssygdommenes område. Den anvendte beskæftigingspolitik vil blive underkastet vurdering, ligesom det vil blive undersøgt, hvilke andre veje der eventuelt vil kunne betrædes til forhindring af misbrug. Også afholdsbevægelsens betydning vil blive behandlet, og det vil blive undersøgt, i hvilket omfang en egentlig undervisning i alkoholproblemer vil kunne gennemføres såvel i folkeskolen som i faglige skoler og ved højere læreanstalter. Alkoholreklamens selvstændige betydning vil blive belyst, hvorhos betænkningen vil indeholde en redegørelse vedrørende spørgsmålet om det ønskelige i oprettelsen af et permanent såkaldt ædruelighedsråd til fortsat undersøgelse af de herhenhørende problemer. I denne forbindelse vil der blive redegjort for foreliggende ønsker om iværksættelse af egentlig alkoholforskning på nationalt plan. Endelig vil mulighederne for optagelse og udvidelse af internationalt samarbejde på det omhandlede område blive omtalt.

København, den 24. januar 1956.

BILAG 4

Udtalelse af Aarhus universitet

Til behandling på Nordisk Råd's 4. session (januar—februar 1956) har Harald Løbak forelagt et medlemsforslag om oprettelse af et nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning. Efter bestyrelsens anmodning skal jeg fremkomme med en udtalelse vedrørende de problemer, der knytter sig til spørgsmålet om et sådant institut.

Der er næppe nogen tvivl om, at det ville være i høj grad betimeligt, om forskningen vedrørende alkoholproblemer kunne intensiveres i de nordiske lande. Det er også klart, at det vil være nyttigt, om forskningsarbejdet i de forskellige nordiske lande koordineres så meget som muligt. Tanken om oprettelse af et fælles nordisk institut for alkoholforskning er derfor nærliggende. Fordelene skulle vel først og fremmest bestå deri, at det ved et samarbejde mellem landene skulle være muligt at etablere et institut af en størrelsesorden, som det for det enkelte land ville være vanskeligt at sigte imod. Desuden ville det være af betydning, at forskere fra de forskellige lande fik lejlighed til at mødes og samarbejde på et sådant fælles institut.

Som Harald Løbak fremhæver, kan alkoholforskningen deles i en mere medicinsk og en mere sociologisk komponent. Da medicinsk alkoholforskning i ikke ringe omfang har været drevet i tilslutning til bestående medicinske institutioner, ville det være naturligt, om et fælles nordisk institut særlig koncentrerede sig om de sociologiske opgaver.

Selv om således forskellige argumenter synes at tale for oprettelsen af et nordisk institut, kan der ikke ses bort fra, at der fra visse synspunkter må næres betænkeligheder ved at realisere planen på nærværende tidspunkt. Oprettelsen af et sadant institut vil utvivlsomt styrke forskningsmulighederne i det land, hvori det placeres; men samtidig må det befrygtes, at mulighederne i de andre lande i nogen grad bliver indskrænkede. Offentlige midler til alkoholforskning vil formentlig blive dirigeret til det nordiske institut, hvorimod private donatorer antagelig vil nære betænkelighed ved at sende midler ud af landet samtidig med, at tilskyndelsen til at støtte det egne lands forskning kan blive formindsket. Hertil kommer, at netop de sociale forhold, der skulle studeres ved et nordisk institut, trods alt, hvad alkoholspørgsmålene angår, frembyder meget væsentlige forskelle i de forskellige nordiske lande. Skulle sådan sociologisk forskning blive effektiv, måtte den derfor alligevel decentraliseres.

Da, som det fremgår af sagen, planerne om oprettelse af en social-medicinsk klinik af betydelige dimensioner ved karolinska sjukhuset i Stockholm er langt fremme, måtte det være nærliggende at tænke sig et nordisk institut knyttet til denne klinik, hvis leder skulle være professor i teoretisk alkoholforskning.

Hvad alkoholforskningen ved Aarhus Universitet angår, skal nævnes, at denne allerede igennem nogen tid har fundet sted i begrænset omfang og nu i kraft af tilskud fra privat side vil få ganske væsentligt forbedrede vilkår i de nærmest følgende år. Det er tanken, at forskningen dels skulle være af rent medicinsk karakter (og specielt bestå i elektroencefalografiske undersøgelser) og dels befatte sig med opgaver af blandet klinisk og sociologisk indhold. Det har været tanken, at man, såfremt bevilling dertil kan opnås, efterhånden ville søge at oprette et universitetsinstitut for alkoholforskning, som kunne fortsætte med de opgaver, som nu ved hjælp af den private støtte er taget op i et vist omfang. Man kan næppe ganske se bort fra, at staten, såfremt den bandt sig til deltagelse i oprettelse af et nordisk institut, kunne føle sig noget mindre tilskyndet til samtidig at støtte alkoholforskning ved Aarhus Universitet.

Disse forskellige forhold taget i betragtning ville jeg anse det for rimeligt, om man overfor tanken om oprettelse af et nordisk institut indtil videre forholder sig i nogen grad afventende, således at man ved den endelige stillingtagen til spørgsmålet kunne drage nytte af de erfaringer, som vil blive gjort i de kommende år på de steder, hvor alkoholforskning drives. Især måtte det være af betydning at se, hvorledes planen om et institut i Stockholm udvikler sig.

Risskov, den 23. januar 1956.

Erik Strömgren

Professor, dr. med., overlæge.

BILAG 5**Udtalelse af den svenske socialstyrelsen**

Alkoholforskning har hittills bedrivits i relativt blygsam omfattning i de nordiska länderna. I den mån sådan forskning förekommit har den i allmänhet varit inriktad på vissa i och för sig viktiga medicinska specialproblem. Såvitt man kan bedöma, avser nu förslagsställaren att få till stånd en gemensam nordisk forskningsverksamhet på bred bas under medverkan av för sådan verksamhet utbildade specialister ej endast inom medicinen utan även på vissa andra områden. Då alkoholismen och alkoholfrågan i övrigt ej kan betraktas som enbart medicinska problem, är enligt socialstyrelsens mening denna inriktning av alkoholforskningen riktig. Sålunda bör, förutom företrädare för olika medicinska specialgrenar, forskare inom sådana vetenskapliga fack som biokemi, sociologi, psykologi, socialpolitik, samhällsekonomi och statistik ingå i forskningstemet på området. Styrelsen finner det också naturligt, att de nordiska länderna, där problemen i många avseenden måste vara likartade, upprättar ett långt gående samarbete i fråga om denna forskningsverksamhet.

Enligt socialstyrelsens mening är det sålunda önskvärt, att praktiska möjligheter beredes för en mångsidigt upplagd alkoholforskning under nordisk samverkan. Innan styrelsen går in på formerna för sådan samverkan och tidpunkten för dess påbörjande vill styrelsen emellertid erinra om alkoholforskningens läge i Sverige. Principbeslut meddelades vid 1954 års riksdag om inrättande av en professur i teoretisk alkoholforskning. Denna professur skall baseras på en statlig klinik för alkoholsjukdomar, till vilken klinik lokaler för en forskningsinstitution åt den blivande innehavaren av professuren därför skall förläggas. Samma riksdag beslöt också i princip inrättande av kliniken och forskningsinstitutionen samt anslog medel för detaljplanering av dessa. I en till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet den 16 november 1955 avgiven promemoria har särskilt tillkallade sakkunniga framlagt slutligt förslag beträffande kliniken och forskningsinstitutionen samt därutöver föreslagit, att den beslutade professuren skall inrättas från och med den 1 juli 1956 vid karolinska medico-kirurgiska institutet. Intill tidpunkten för den nya klinik- och forskningsinstitutionens färdigställande skall den blivande professorn enligt sakkunnigförslaget bedriva sin forskningsverksamhet i provisoriska lokaler. Det har förutsatts, att jämsides med den teoretiska alkoholforskningen viss klinisk forskning skall bedrivas vid alkoholistkliniken, som i själva verket lägges upp helt som en forsknings- och undervisningsinstitution. Samarbete skall också etableras med forskare inom andra vetenskapsgrenar än medicinen, t. ex. vissa forskare vid Stockholms högskola och tekniska högskolan.

Över den sålunda utarbetade promemorian avgav socialstyrelsen den 20 januari 1956 utlåtande, vari styrelsen med vissa erinringar tillstyrkte det föreliggande förslaget. Enligt uppgift i statsverkspropositionen till den nu samlade riksdagen (bil. 32, Kapitalbudgeten: Inrikesdepartementet, sid. 8) kommer också en pro-

position på grundval av de sakkunnigas förslag att senare framläggas för årets riksdag.

Med hänsyn till att planerna på fastare former för alkoholforskningen i Sverige sålunda har fortskridit så långt, att de kan beräknas bli genomförda under de närmaste åren, bör enligt socialstyrelsens mening ett eventuellt nordiskt samarbete på detta forskningsgebit uppläggas under hänsynstagande härtill. Huruvida det kan vara lämpligt att sedermera låta den planerade forskningsinstitutionen bli grundvalen för ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut av den karaktär förslagsställaren tänkt sig eller låta samarbetet få formen av samverkan mellan den svenska forskningsinstitutionen och de forskningsorgan, som finns eller kan komma att inrättas i övriga nordiska länder, är vanskligt att för närvarande bedöma. En utredning härom synes sålunda erforderlig. Denna utredning torde dock böra anstå till dess den svenska forskningsinstitutionen hunnit påbörja sitt arbete och i varje fall tills professuren i teoretisk alkoholforskning har blivit tillsatt.

Stockholm den 23 januari 1956

Ali Berggren

Fritz Hag.

BILAG 6

Udtalelse af den svenske medicinalstyrelsen

Den av statsrådet och chefen för inrikesdepartementet den 18 juni 1954 tillsatta kommittén med uppdrag att inom inrikesdepartementet biträda med det fortsatta utrednings- och planeringsarbetet för uppförande av en klinik för alkoholsjukdomar har en i november 1955 framlagd promemoria föreslagit inrättande av en klinik för alkoholsjukdomar samt en institution för teoretisk alkoholforskning på karolinska sjukhusets område. Genom att kliniken och forskningsinstitutionen föreslagits att sammanföras till en gemensam byggnad, torde mycket goda förutsättningar för en brett upplagd forskning i fråga om alkoholismens olika aspekter kunna komma till stånd. Det förutsattes bland annat, att ett samarbete kommer att ske med sociologisk expertis samt med andra för forskning på detta område intresserade vetenskapsgrenar. För vårt lands vidkommande torde sålunda, om den föreslagna kliniken och institutionen inrättas, det i motionen angivna syftet komma att uppnås. Då alkoholforskningen alltid måste ha en stark förankring i sociala, starkt miljöbetonade förhållanden och vidare ha behov av intim kontakt med sjukvårdande åtgärder på området, synes det styrelsen lämpligast att institutionen för sådan forskning skapas på nationell bas. Styrelsen är därför ej beredd att tillstyrka en utredning efter de linjer som motionen tagit upp.

Ett närmare samarbete de nordiska länderna emellan i fråga om forskning på detta område framstår dock för medicinalstyrelsen såsom i hög grad angeläget.

Ett sådant samarbete gagnas emellertid enligt styrelsens uppfattning bäst och snabbast genom personligt utbyte av erfarenheter olika forskare emellan, genom beredande av arbetsmöjligheter för gästforskare från grannländerna på redan befintliga eller tillkommande institutioner, genom årligen återkommande symposier för forskare på alkoholfrågans olika områden m. m. Om en utredning skall komma till stånd, bör den sålunda enligt styrelsens mening omfatta formerna för ett utvidgat samarbete mellan forskare och experter inom ramen av nationella institutioner för alkoholforskning.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Engel, överdirektören Björkquist, t. f. byråchefen Åmark, föredragande, t. f. överinspektören för sinnessjukvården i riket Larsson samt extra föredraganden Tottie.

Stockholm den 20 januari 1956

Arthur Engel

Curt Åmark

Nils Wibel

BILAG 7

Udtalelse af Nobelinstitutets biokemiska afdeling, Sverige

Nordiska rådet har anmodat karolinska institutets medicinska Nobelinstitut att avgiva yttrande över väckt förslag om ett nordiskt institut för vetenskaplig alkoholforskning. Då hithörande problem endast i viss utsträckning behandlats vid Medicinska Nobelinstitutets biokemiska afdeling ha vi fattat vår uppgift så, att yttrande borde avgivas av den biokemiska afdelingens föreståndare efter samråd med docenten R. K. Bonnichsen, som sedan flera år praktiskt sysslat med blodalkoholanalyser och angränsande problem.

I vår skrivelse till rådet av den 22 juni 1953 påpekades önskvärdheten av att vissa frågor beträffande alkoholblodprovets tillförlitlighet kunde lösas genom nordiskt samarbete, i detta speciella fallet närmast mellan danska och svenska forskargrupper. Sedermera har en del av dessa arbeten genomförts med hjälp av anslag för Sveriges del från det svenska maltdrycksforskningsinstitutet (3 arbeten ha utkommit i tryck, nämligen Bonnichsen, R., Halström, F., Möller, K. O., och Theorell, H., Development of Ethanol in Blood Samples and Human Organs during Forensic Chemical Practice, Acta Pharm. 9, fasc. 4, 352, 1953; samma förf. Alcohol in Post-mortem Specimens, Acta Pharm. et Toxicol. 10, 101, 1954; Theorell, H. och Bonnichsen, R. ADH-Provet på Alkohol, Medd. nr 4 från Institutet för Maltdrycksforskning, 1955; 4 ytterligare arbeten äro under utgivning).

Det är under sådana förhållanden klart, att vi för vår del inse och vitsorda betydelsen av ett nordiskt samarbete på alkoholforskningens område. Det nu föreliggande förslaget synes oss emellertid visa, att problemet har så många och

vittgrenade aspekter att det knappast kan anses rådligt att utan vidare förberedelse skrida till inrättandet av ett gemensamt nordiskt institut. Dess uppgifter bleve alltför vittomfattande och svårdefinierade. *Det synes oss i dagens läge vara klokare att inrätta en nordisk nämnd för alkoholforskning* bestående av förslagsvis tre deltagare från vart och ett av de fyra nordiska länderna, t. ex. en riksdagsman med insikt i alkohol- och nykterhetsfrågor, en kliniker med inriktning på antingen psykiatri eller ämnesomsättningsjukdomar och en farmakolog eller biokemist. Nämnden skulle ha till uppgift att inventera de konkreta forskningsproblemen och undersöka möjligheterna för deras förverkligande vid redan befintliga institutioner eller kliniker. Sedan tillräcklig praktisk erfarenhet vunnits om nyttan av ett sådant samarbete borde frågan om inrättandet av ett permanent nordiskt institut för alkoholforskning upptagas till förnyad prövning.

Stockholm den 25 januari 1956

Hugo Theorell

Professor

BILAG 8

Udtalelser af karolinska institutets lärarkollegium och kanslern för rikets universitet, Stockholm

Kollegiet har sig bekant, att frågan om inrättandet av ett nordiskt institut för alkoholforskning varit föremål för överläggningar i Stockholm mellan å ena sidan norske socialministern G. Harlem och norska statsrådet fru A. Bjerkholt samt å den andra representanter för olika sidor av alkoholforskningen i Sverige, bland dem generaldirektören A. Engel, professorn G. Liljestrand och laboratorn L. Goldberg. Enligt vad som upplysts enades man om att det för närvarande ej vore lämpligt att inrätta ett gemensamt nordiskt institut för alkoholforskning.

Alkoholfrågans stora räckvidd gör det önskvärt, att den ingående studeras från många olika aspekter, ej blott medicinska och sociologiska utan även med hänsyn till undervisning och fostran av det uppväxande släktet. Forskning berörande alla dessa olika sidor kan knappast med fördel upptagas vid ett gemensamt institut. I Sverige står för närvarande frågan om inrättandet av en klinik för alkoholsjuka med särskild hänsyn till forskningens och undervisningens behov samt en institution för teoretisk medicinsk alkoholforskning inför sin snara lösning. Riksdagen beslöt 1954 att inrätta en professur i teoretisk medicinsk alkoholforskning och en klinik för alkoholsjukdomar, och en samma år inom inrikesdepartementet tillsatt kommitté för planering av denna klinik har i den 30 november 1955 avgiven memoria föreslagit, att kliniken och institutionen för teoretisk alkoholforskning skola sammanbyggas och förläggas till karolinska sjukhusets område samt professuren i teoretisk medicinsk alkoholforskning knyts till karolinska institutet. — Förslaget beräknas bliva framlagt vid årets riksdag.

Inom socialdepartementet i Norge framlades 1951 en "Innstilling om opprettelse av Statens institutt for vitenskapelig alkoholforskning". Detta institut torde huvudsakligen komma att bedriva sociologisk forskning, ett område där norska vetenskapsmän gjort väsentliga insatser.

Kollegiet, som varmt vill understryka önskvärdheten och behovet av ett utvidgat internordiskt samarbete inom alkoholforskningens område, anser sig med hänsyn till det ovan anförda dock icke för närvarande kunna tillstyrka ett förslag om ett gemensamt nordiskt institut för vetenskaplig alkoholforskning.

Under hänvisning till denna dag avgivet yttrande över den ovan nämnda promemorian anser kollegiet det framlagda förslaget ägnat att avsevärt fördröja det önskvärda snara förverkligandet av institutets alkoholklinik och teoretiska institution för alkoholforskning. Kombinationen av teoretisk forskningsinstitution med klinik synes kollegiet utgöra den säkraste garantien för en framgångsrik forskning inom detta område.

För att främja det sociologiska studiet av alkoholfrågan vore det synnerligen önskvärt att det föreslagna "institut for vitenskapelig alkoholforskning" i Norge med huvudsakligen sociologisk inriktning tillskapas. Forskare från de nordiska länderna kunde då med fördel beredas arbetsplats vid de nationella forskningsinstituten inom de områden, som täckas av dessa; den närmare utformningen av detta nordiska samarbete torde dock få lov att anstå till dess instituten tillkommit och deras arbetsformer stabiliserats.

Stockholm den 19 januari 1956

På karolinska institutets lärarkollegii vägnar:

Sten Friberg

B. E. Fogelberg

Universitetskanslern instämmer för egen del i vad karolinska institutets lärarkollegium anført.

Stockholm den 23 januari 1956

A. Thomson

Georg Z. Topelius

BILAG 9

Udtalelser af det svenske Statens medicinske forskningsråd och nämnden för alkoholforskning

Statens medicinska forskningsråd ansluter sig till de i nedanintagna av Nämnden för alkoholforskning avgivna yttrandet framförda synpunkterna.

Uppsala den 24 januari 1956

A. Thomson
ordförande

Bror Rexed
sekreterare

Förslagsställaren, Harald Løbak, erinrar om att frågan om en organiserad alkoholforskning varit föremål för överväganden i de flesta nordiska länder och att i Norge år 1951 inom Socialdepartementet ett förslag framlades om inrättandet av ett institut för alkoholforskning samt att i Sverige riksdagen år 1954 beslöt att inrätta en klinik för alkoholsjukdomar och en professur i teoretisk alkoholforskning. Han avslutar sin framställning med att problemet torde väl ägna sig för en gemensam nordisk lösning och föreslår i en motion till Nordiska rådet av den 20 november 1955 ("Nordisk Råd. Sag A 17, 4. session, Januar—Februar 1956"), att Rådet hemställer att regeringarna måtte undersöka möjligheterna för att upprätta ett gemensamt nordiskt institut för vetenskaplig alkoholforskning.

Nämnden erinrar om att inrikesdepartementet i juli 1954 i anslutning till det ovannämnda riksdagsbeslutet tillsatte en kommitté för planering av en klinik för alkoholsjukdomar med uppgift att utreda den närmare utformningen av såväl alkoholkliniken som professuren i teoretisk alkoholforskning jämte anknuten forskningsinstitution samt att kommittén avslutat sitt arbete och i november 1955 till inrikesdepartementet avlämnat utredning i ärendet.

Kommittén finner bl. a. att forskningen på det viktiga område, som alkoholproblemet utgör, bäst främjas genom att kliniken för alkoholsjukdomar och institutionen för teoretisk alkoholforskning sammanföras till en gemensam byggnad, att klientelet vid kliniken för alkoholsjukdomar begränsas till i huvudsak forskningens och undervisningens behov samt att de båda institutionerna direkt knyts till karolinska institutet genom att kliniken förestås av en överläkare, tillika laborator på karolinska institutets stat, och den teoretiska institutionen av en professor på institutets stat.

Medicinska forskningsrådet som haft tillfälle yttra sig till Kungl. Maj:t rörande dessa frågor finner denna anknytning till den lokala sjukvården och den medicinska undervisningen viktig.

I Sverige har under åren 1946—1955 alkoholforskning med huvudsakligen medicinsk inriktning understötts från statens medicinska forskningsråd genom dess subkommitté för alkoholforskning åren 1946—1952 och dess nämnd för alkoholforskning från 1952. Alkoholforskning med huvudsakligen sociologisk inriktning har först från och med budgetåret 1954/55 blivit aktuell från de anslagsgivande myndigheternas sida genom att en representant för statens samhällsvetenskapliga forskningsråd knutits till nämnden från och med nämnda budgetår. Otvivelaktigt ha dessa åtgärder stimulerat alkoholforskningen.

Med hänsyn till denna utveckling finner nämnden det önskvärt att kliniken och forskningsinstitutionen snarast tillkomma i den form kommittén föreslagit med de ändringar och tillägg som rådet tidigare föreslagit Kungl. Maj:t.

Detta synes även lämpligt med hänsyn till nordiskt samarbete på alkoholforskningens område. Ehuru det knappast är möjligt att f. n. taga ställning till frågan, hur en sådan samverkan i detalj bör organiseras, torde man dock i första hand böra tänka sig att i de skilda nordiska länderna få upprättade olika forsk-

ningsinstitutioner, som täcka de väsentliga områden, där fördjupad forskning rörande alkoholfrågan kan anses påkallad. Mellan dessa avdelningar borde ett intimt utbyte av erfarenheter äga rum, och forskare från ett av de nordiska länderna borde äga företrädesrätt att erhålla arbetsplats vid någon av de sålunda inrättade avdelningarna. Som ett första led i en dylik serie av institutioner kan man betrakta den ovannämnda kliniken för alkoholsjukdomar och institutionen för teoretisk alkoholforskning. Framdeles borde i övriga nordiska länder upprättas avdelningar med åtminstone delvis andra arbetsområden t. ex. sociala och tekniska frågor.

Nämnden finner sålunda att motionärens förslag om ett nordiskt institut för alkoholforskning icke för närvarande leder till annan åtgärd än realiserandet av de för vårt land aktuella institutionerna.

A. Engel

ordf.

L. Goldberg

sekr.

Medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser

(forelagt af Sigurdur Bjarnason, Holger Eriksen, Nils Hønsvald og Frans Severin)

Pressen er i dag et af de mest indflydelsesrige midler til at udbrede kendskabet til, hvad der foregår i Norden og i den samtlige verden forøvrigt. Pressen når til så at sige hvert eneste hjem i de fleste lande. Det er derfor af overordentlig stor betydning, at pressens folk interesserer sig for at forøge det gensidige kendskab mellem nationerne, såvelsom at bibringe disse et virkeligt kendskab til hinandens forhold.

Selvom de nordiske nationer er nært beslægtede og de fleste af de nordiske lande er naboer, rækker kendskabet ikke til mange forhold i hinandens lande. Der kan ofte opstå forskelligartet misforståelse om, hvad der foregår i andre nordiske lande. Mere hyppige gensidige rejser og besøg af folk i almindelighed ville naturligvis først og fremmest bøde på dette forhold.

Men der findes en anden måde til at lære hinanden at kende, nemlig den at få den nordiske presse til at beskæftige sig i større grad end hidtil med nyheder og beretninger om de nordiske folks liv og arbejde, deres kultur, problemer og interesser. Desværre mangler journalisterne ofte de fornødne forudsætninger for at kunne røgte dette hverv så godt, som man kunne ønske. De kan ikke rejse så meget i de nordiske lande, som nødvendigheden kræver, og de har ikke muligheder for at stifte bekendtskab med de folk, som kan give dem de bedste og mest pålidelige oplysninger.

Det ville derfor utvivlsomt være til stor nytte, hvis man i større målestok end hidtil kunne støtte nordiske journalister til at lære forholdene bedre at kende i de forskellige nordiske lande. Man kan tænke sig den mulighed, at nordiske aviser, efter samråd med de pågældende presseorganisationer, blev enige om at udveksle journalister. Disse journalister påtog sig siden at skrive artikler i besøgslandets presse om deres hjemland og folk. Samtidig påhvilede det regeringerne at skaffe den fornødne hjemmel til at støtte denne journalistudveksling finansielt.

Under henvisning til de betragtninger, som ovenfor er fremsat, vil vi foreslå, at Nordisk Råd henstiller til regeringerne at tage initiativ til, at der i hvert land ydes finansiel støtte til udveksling af journalister mellem nordiske aviser i den hensigt at forøge de nordiske folks kendskab til hinandens forhold på de flest mulige områder.

Reykjavík, København, Oslo og Stockholm i november 1955.

Sigurður Bjarnason. Holger Eriksen. Nils Hønsvald. Frans Severin.

BILAG 1

Udtalelse af Nordisk Råds udvalg vedrørende journalistuddannelse

Til overvejelse i det af Nordisk Råd nedsatte udvalg vedrørende en nordisk journalistuddannelse har rådets præsidium oversendt et til Nordisk Råds 4. session indgivet medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser (sag A 18/1956).

Udvalget drøftede forslaget på sit møde i Aarhus den 18. december 1955 og besluttede at udtale:

Udvalget finder, at forslagets virkeliggørelse vil styrke den gensidige oplysning og det indbyrdes kendskab mellem de nordiske folk, og ønsker derfor at anbefale det. Udvalget er opmærksom på, at der gennem de respektive udenrigsministeriers pressebureauer organiseres studierejser for nabolandenes journalister, men udvalget anser, at den her foreslåede ordning vil betyde en værdifuld udvidelse af dette oplysningsarbejde. Ved en sådan støtte til udveksling af journalister vil man også kunne bidrage til at udbygge de tilløb til pressesamarbejde, som allerede findes mellem de nordiske venskabsbyer.

20. december 1955.

Trond Hegna. Ole Bjørn Kraft. Gösta Netzén. Páll Jónsson.

*BILAG 2***Udtalelse af svenska utrikesdepartementets pressbyrå**

Enligt en överenskommelse som träffades 1950 mellan de nordiska ländernas pressbyråchefer om utbyte av "journaliststipendiater" ha under budgetåren 1954—55 och 1955—56 anslagits 1.200 kronor vardera åt en dansk, en finsk och en norsk journalist samt 1.500 kronor åt en isländsk journalist för ungefär en månads vistelse i Sverige. Sådana tidningsmän ha i första hand inbjudits som för framtiden kunnat ha nytta av en längre tids vistelse i vårt land och som haft en sådan ställning att det även ur svensk synpunkt varit av intresse att vederbörande fått vidgade kunskaper om Sverige. Det har således inte i första hand rört sig om en önskan att omedelbart åstadkomma publicitet i form av en artikelserie eller dylikt över själva resan. Ifrågavarande journalister ha sålunda känt sig fria att begagna tiden som de själva ansett bäst och ha därför kunnat inrikta sig på studier inom sådana områden som var och en särskilt intresserat sig för. Utrikesdepartementets pressbyrå har därför inte förberett några detaljerade program, utan har inskränkt sig att bistå med kontakter m. m.

Förutom detta mera permanenta inslag i pressbyråns verksamhet har departementet i regel anordnat en gruppresa årligen med tidningsmän från något nordiskt land. Under budgetåret 1954—55 besökte sålunda en grupp danska tidningsmän Sverige och under budgetåret 1955—56 ha sex finska chefredaktörer som departementets gäster företagit en tio dagars resa i Sverige. De årliga kostnaderna för dessa nordiska gruppresor ha i medeltal uppgått till ungefär 5.000 kronor.

Av utrikesdepartementets årliga anslag för utländska pressbesök på 30.000 kronor ha sålunda omkring 10.000 kronor brukat komma tidningsmän från andra nordiska länder till godo.

Stockholm den 24 januari 1956

O. K. Thyberg

Medlemsförslag

om lettelser för utveksling af sundhedsplejersker og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse

(forelagt af Nina Andersen, Claudia Olsen og Anna Sjöström-Bengtsson)

Vid nordiska rådets andra session antogs en rekommendation, vari rådet hemställde till regeringarna att låta närmare utreda vilka åtgärder som borde genomföras för att få till stånd en utväxling mellan de nordiska länderna av hälsovårdspersonal och för att skapa en gemensam nordisk arbetsmarknad för medicinsk personal (rek. nr. 14/1954).

Ett utbyte av sjuksköterskor inom de nordiska länderna har ägt rum sedan år 1920. Omedelbart efter sista världskriget ökade antalet nordiska sjuksköterskor, som voro intresserade av att vinna erfarenheter genom arbete utanför det egna landet, i synnerligen hög grad. Siffrorna för en 9-årsperiod återfinnas i bifogade tabell [Tillæg 1].

Utbytet har omhänderhafts av en särskild samarbetsorganisation, Sjuksköterskors Samarbete i Norden, förkortat SSN. I denna organisation ingå som medlemmar sjuksköterskeförbunden i alla Nordens länder. Den sysselsätter sig bl. a. med utbyte av sjuksköterskor mellan länderna, såsom det säges i stadgarna för SSN "i syfte att stärka känslan av gemenskap mellan de nordiska ländernas sjuksköterskor och av hänsyn till de nordiska ländernas sjuksköterskors möjlighet till vidareutbildning". Utväxlingen ordnas efter anmälan till vederbörande nationella sjuksköterskeorganisation. Därvid följas vissa bestämda regler, vilka innehållas i bifogade uppställning [Tillæg 2].

Emellertid har utbytet hittills så gott som uteslutande gällt sjuksköterskor inom den slutna (anstalts-)vården och har omfattat olika typer, t. ex. lasarett, sanatorier m. m. Inom den öppna vården, d. v. s. hälsovården, har det varit så gott som omöjligt att placera inom detta specialgebit utbildade sjuksköterskor i annat land av olika skäl, t. ex. ländernas lagstiftning på området, legitimationsfrågan, språksvårighet m. m.

Inom SSN har frågan om hälsosystrarnas möjlighet att inom annat nordiskt land vinna erfarenhet på området diskuterats under en lång följd av år. Frågan togs denna sommar ånyo upp till diskussion inom SSN:s organ. Därvid utarbetades följande riktlinjer för ett utbyte av den grupp sjuksköterskor, hälsosystrarna utgöra.

1. Hälsoysterutbildning i eget land eller motsvarande utbildning.
2. Minst två års hälsoysterpraktik i eget land.
3. Den hälsoyster som skall övertaga ett vikariat i ett nordiskt land bör begynna med tre månaders tjänstgöring på sjukhus därstädes, varunder hon får inblick i landets språk, behandlingsmetoder och terminologi.

Hon får dock icke under denna tid tillräcklig inblick i landets sociala förhållanden, varför hälsoysterarna från de olika länderna böra anvisas härför lämplig litteratur, vilken de böra fördjupa sig i under sin arbetsperiod på sjukhuset.

4. Efter en lämplig tids (t. ex. en månad) hälsoysterarbete under vägledning bör den nordiska hälsoystem kunna tjänstgöra som vikarie på den plats där hon först arbetat under ledning.

5. De nationella organisationernas sakkunniga i öppen vård böra undersöka vilken art av tjänster som lämpar sig för vikarierande nordiska hälsoyster. De må sedermera placeras endast i sådana tjänster.

Svårigheterna att åstadkomma ett effektivt utbyte av hälsoyster kunna emellertid, i vad de bero på författningsbestämmelser i de olika länderna, icke övervinnas annat än genom myndigheternas och lagstiftarnas medverkan. På det ifrågavarande området gälla för närvarande i huvudsak följande regler:

Danmark.

Lov nr. 85 af 31. marts 1937 om bekæmpelse af sygelighed og dødelighed blandt børn i det første leveår, som ændret ved lov nr. 48 af 20. februar 1944, indeholder ikke direkte nogen bestemmelse, der hindrer ansættelse af sundhedsplejersker fra et andet nordisk land, men da der ikke kan opnås statsrefusion, uden at den pågældende sundhedsplejerske er godkendt af sundhedsstyrelsen, og da sådan godkendelse i almindelighed kun gives til sundhedsplejersker, der har gennemgået kursus for sundhedsplejersker ved Århus universitet, må der ved ansættelse af sundhedsplejersker fra et andet nordisk land ansøges om dispensation fra denne bestemmelse. Sådan dispensation er givet for to norske sundhedsplejersker, der havde gennemgået specialuddannelse i deres eget land. Dispensationen har dog i begge tilfælde været ledsaget af en henstilling fra sundhedsstyrelsen om at søge de pågældende ansat under en ledende sundhedsplejerskes vejledning, således at de kan blive sat ind i de sociale forhold, i lægernes og sundhedsplejerskernes stilling til befolkningen og deres arbejdsmæssige forhold til hinanden.

Finland.

För Finlands del gäller en lag om kommunala hälsoyster av den 31 mars 1944. I tillämpningsförordningen till lagen stadgas, att en kommunalt anställd hälsoyster skall uppföras i medicinalstyrelsens förteckning över utbildade hälsoyster. Om hon icke är upptagen i denna förteckning, kan vederbörande kommun icke få statsbidrag till hennes lön. Teoretiskt sett finns dock den möjligheten, att inrikesministeriet medger dispens på grund av en härom till medicinalstyrelsen ingiven ansökan. Såvitt är bekant har det dock blott vid ett enda fall varit på tal att meddela dispens.

Norge.

Regler saknas.

Sverige.

Kungl. Maj:ts kungörelse den 28 juni 1935 (nr 428) angående statsbidrag till distriktsvården^v med däri sedermera vidtagna ändringar innehåller för Sveriges del de viktigaste bestämmelserna. I 6 § föreskrives att distriktssköterska skall ha genomgått godkänd sjuksköterskeskola samt därutöver ha viss ytterligare utbildning. Formellt föreligger ej hinder för att en sjuksköterska, som icke besitter föreskriven kompetens, uppehåller en distriktsskötersketjänst under högst tre månader i följd.

I praktiken bereder det i Sverige emellertid vissa svårigheter att anställa en hälsosyster från annat land. Distriktssköterskorna i Sverige arbeta nämligen så självständigt, att det erfordras god förtrogenhet med landets förhållanden av den som uppehåller en distriktsskötersketjänst, om hon skall kunna vara befolkningen i distriktet behjälplig i alla de olika avseenden, som krävas av henne. Dessa svårigheter kunna emellertid i avsevärd grad avhjälpas, om den från annat land kommande sköterskan genom kontinuerlig kontakt med sköterskan i grann-distriktet skaffar sig informationer om svenska förhållanden. En liknande metod begagnas redan såvitt angår de svenska sjuksköterskor, som utan att ha distriktssköterskekompetens uppehålla sådana tjänster. Motsvarande torde gälla i övriga nordiska länder.

Vidare är tänkbart att utbytestjänstgöring kan anordnas i form av vikariat vid barnavårdscentral, där mer än en sköterska finnes anställd. För ordinarie innehavare av tjänst å barnavårdscentral finnas i Sverige särskilda av medicinalstyrelsen fastställda behörighetsvillkor.

Det är önskvärt att förefintliga hinder mot ett vidgat utbyte av sjuksköterskor i öppen vård, vilka ha sin grund i gällande bestämmelser, avlägsnas så snart som möjligt. De inom SSN antagna riktlinjerna för ett utbyte synas tillgodose alla berättigade krav på garantier för att kännedom om nationella och lokala förhållanden alltid skall finnas hos den personal, varom här är fråga. En lagstiftning eller ett dispensförfarande, som vilar på dessa riktlinjer, torde därför böra komma till stånd i samtliga nordiska länder.

På grundval av det anförda få vi hemställa,

att rådet måtte rekommendera regeringarna att medverka till en uppmjukning av de bestämmelser, som för närvarande försvåra ett inter-nordiskt utbyte av hälsosystrar, samt till att i övrigt dispens meddelas på detta område i erforderlig omfattning, så att en så långt möjligt gemensam arbetsmarknad kan skapas för denna grupp av medicinsk personal.

København, Oslo og Stockholm den 30 november 1955.

Nina Andersen.

Claudia Olsen.

Anna Sjöström-Bengtsson.

Sjuksköterskornas samarbete i Norden

Sjuksköterskeutbytet mellan de nordiska länderna åren 1946—1954

År	Danmark					Finland					Island					Norge					Sverige					Sammanlagt
	finska	isländska	norska	svenska	Summa	danska	isländska	norska	svenska	Summa	danska	finska	norska	svenska	Summa	danska	finska	isländska	svenska	Summa	danska	finska	isländska	norska	Summa	
1946 ...	19	11	160	41	231	47	..	14	7	68	22	..	7	1	30	469	7	8	11	495	276	378	15	145	814	1638*)
1947 ...	12	1	69	26	108						Uppgifter saknas					252	7	6	6	271	120	152	5	86	363	740
1948 ...	13	9	78	10	110	38	..	15	9	62	9	..	1	..	10	270	11	8	6	295	103	167	2	124	396	873
1949 ...	10	3	65	10	88	17	..	7	6	30	18	3	21	271	5	9	4	289	129	109	7	181	426	854
1950 ...	13	1	61	5	80	23	..	7	..	30	7	1	1	5	14	224	10	2	5	241	120	179	6	174	479	844
1951 ...	10	5	39	2	56	14	4	1	2	21	12	1	..	3	16	201	4	3	9	217	150	204	2	143	499	809
1952 ...	10	6	57	5	58	30	..	10	4	44	8	..	1	2	11	385	6	3	1	395	158	187	5	100	450	958
1953 ...	7	3	39	2	61	20	..	8	1	29	3	..	1	3	7	332	14	3	4	353	155	158	9	73	395	845
1954 ...	4	4	33	3	44	20	..	15	..	35	1	1	2	211	13	10	2	236	102	122	5	77	306	623
	98	43	601	104	836	209	4	77	29	319	79	2	12	18	111	2615	77	52	48	2792	1313	1656	56	1103	4128	8174

*) Uppgifterna från Finland för år 1946 och 1947 inräknade i denna summa.

TILLÆG 2

SYGEPLEJERSKERS
SAMARBEJDE I NORDEN
POHJOISMAIDEN SAIRAAAN-
HOITAJIEN YHTEISTOIMINTA

SAMVINNA HJÚKRUNARKVENNA
Á NORDURLÖNDUM

SYKEPLEIERSKERS
SAMARBEIDE I NORDEN
SJUKSKÖTERSORS
SAMARBETE I NORDEN

Utvexling av sykepleiersker

1. Utvexling av sykepleiersker mellom de nordiske land skjer kun gjennom Sykepleierskers Samarbeid i Norden.
2. Henvendelse om anvisning av arbeid eller tilretteleggelse av studieopphold i et annet nordisk land må skje til pågjeldende sykepleierskes egen organisasjon.
3. Ansøking med alle opplysninger om utdanning, etterutdanning etc. stiles og innsendes til den nasjonale sykepleierskeorganisasjon (forening) innen 3 måneder før ansettelsen ønskes.
4. Blir ansøkingen godkjent, skal følgende papirer utfylles og innsendes til den nasjonale sykepleierskeorganisasjon:
 - Ansøkningsformular i 3 eksemplarer.
 - Legeattest på godkjent formular.
5. Når ansettelsen er brakt i stand, utfylles en forpliktelsesformular i fire eksemplarer.
6. Anvisning av vikariater skjer som regel for 6 måneder og kan ikke finne sted for et kortere tidsrom enn 3 måneder.
7. Et tilstått vikariat kan bare annulleres i sykdomstilfelle, bekreftet ved legeattest.
8. Sykepleiersken er forpliktet til å påta seg det anviste arbeid, uansett om dette ikke måtte være i overensstemmelse med de av henne fremsatte ønsker. Omfatter det anviste vikariat nattjeneste av lengere varighet enn 1 måned, er sykepleiersken dog berettiget til på forhånd å få opplysning herom.
9. Overflytning fra et sykehus til et annet kan tidligst skje etter 3 måneders tjeneste på det først anviste tjenestested. Henvendelse om slik overflytning skjer direkte til sykepleierskeorganisasjonen i det land, der pågjeldende gjør tjeneste. Meddelelse om overflytningen må omgående sendes sykepleierskeorganisasjonen i hjemlandet.
10. Forlengelse av et vikariat utover 6 måneder kan bare skje etter ansøking til sykepleierskeorganisasjonen i hjemlandet med angivelse av, for hvilket tidsrom forlengelsen ønskes.
11. Sykepleiersken må innfinne seg på sykehuset dagen før tjenesten skal påbegynnes.

12. Avlønningen skjer i overensstemmelse med de for vikarassistenter på vedkommende institusjon gjeldende regler.
13. Hvor intet annet fastsettes i ansettelsesbrevet, må sykepleiersken selv medbringe uniform.
14. Sykepleiersken skal for øvrig være i besittelse av:
 - a) gyldig pass,
 - b) arbeidstillatelse skal anskaffes i det land, der dette fordres,
 - c) sykekassebok, med påtegning om overflytning til statsanerkjent sykekasse i det land, der vikariatet anvises.Denne siste bestemmelse gjelder dog ikke for finske sykepleiersker eller for sykepleiersker som anvises arbeid i Finland.
15. Anmeldelse om hjemkomst må omgående tilsendes den nasjonale sykepleierskeorganisasjon.
16. Ingen sykepleierske kan anvises arbeid gjennom Sykepleierskers Samarbeid i Norden, før kontingenten til den nasjonale sykepleierskeorganisasjon er betalt for det løpende kalenderår.

BILAG 1

Udtalelse af den svenske medicinalstyrelsen

Medicinalstyrelsen ansluter sig i princip till tanken, att en gemensam nordisk arbetsmarknad bör tillskapas för sjuksköterskor, även sjuksköterskor inom den öppna hälsovården, men anser, att för närvarande alltför stora olikheter föreligga beträffande utbildnings-, legitimations- och arbetsförhållanden för att detta skall kunna ske inom de närmaste åren. Den första åtgärden för att nå detta mål synes därför vara att så långt möjligt skapa likformig utbildning.

Såsom framgår av den remitterade handlingen har genom organisationen Sjuksköterskornas samarbete i Norden (SSN) utväxling av sjuksköterskor inom den slutna vården skett sedan många år. Sverige har härigenom erhållit ett mycket värdefullt tillskott av arbetskraft till sjukhusen (se bilagan A), och utbytet har stärkt det redan förut goda samarbetet mellan sjuksköterskor i de nordiska länderna.

Styrelsen utgår ifrån att med uttrycket sundhedsplejerske, respektive hälsosyster, förstås för Sveriges del alla sjuksköterskor i den statsunderstödda öppna hälso- och sjukvården, nämligen distrikts-, dispensär- och skolsköterskor samt sjuksköterskor vid barnvårdscentral, där i samtliga fall viss kompetens föreskrives i författning. I Sverige äro distriktsskötersketjänsterna särskilt krävande, vilket även framhållits i den remitterade handlingen. För förslaget om mottagande av vikarier från grannländerna även inom sistnämnda vårdgren talar emellertid det förhållandet, att mer än 200 distrikt stå vakanta och att man såsom vikarier, i

den mån sådana anlitas, i regel måste använda sig av sjuksköterskor utan föreskriven kompetens. (Den 1 juli 1955 voro 248 distrikt vakanta. Av dessa uppehölls endast 22 av kompetenta vikarier.) Ett ”utbyte“ i SSN:s regi efter de riktlinjer, som föreslagits, synes därför böra prövas. Vikariat, förmedlat på detta sätt, bör dock omfatta högst tre månader. Då fråga blir om tjänstgöring under längre tid med bibehållande av statsbidrag för huvudmannen, synes dispens böra sökas i vanlig ordning hos Kungl. Maj:t och lämpligen begränsas till ett år. Styrelsen anser författningsändring här ej vara motiverad.

Motsvarande förfarande föreslås av medicinalstyrelsen beträffande övriga vårdgrenar i den mån utbildningen i vederbörande land är likvärdig med den svenska. Inom hälsovårdens specialgrenar förekomma dock vakanser i mycket liten utsträckning.

I handläggningen av detta ärende ha deltagit generaldirektören Engel, byrådirektören Flygare, föredraganden i barnavårdsärenden Ström och byråinspektören Engström, föredragande.

Stockholm den 19 januari 1956

Arthur Engel

Brita Engström

Kerstin Jardal

BILAG 2

Udtalelse af Svensk sjuksköterskeforening

I ingressen till det här framförda förslaget framhåller förslagsställarna, att ett utbyte av sjuksköterskor på sjukvårdsanstalter inom de nordiska länderna ägt rum sedan år 1920. Detta utbyte har enligt Svensk sjuksköterskeforenings mening varit till utomordentlig nytta för de olika ländernas sjukvård, då de inom sjukvården arbetande på ett intimt och icke kostnadskrävande sätt erhållit kunskaper om metoder, organisation, utbildning inom de skilda länderna, vilket vid hemkomsten varit av utomordentligt värde för arbetet i det egna landet. Som av det nu aktuella förslaget framgår har de nordiska ländernas sjuksköterskeforeningar nu även önskan att utvidga utbytet till att omfatta sjuksköterskor i öppen vård, på det att de erfarenheter, man härvid vinner, skall kunna komma det egna landet till godo.

Svensk sjuksköterskeforening får med åberopande av ovanstående på det livligaste tillstyrka motionärernas här framförda förslag beträffande distriktsskötersketjänsterna i Sverige. För dessa tjänster kräves genomgång av statens distriktssköterskeskola, vilken bl. a. omfattar 6 månaders praktisk utbildning vid specialavdelningar för barnsjukvård vid lasarettssjukhus.

Utöver denna grupp får Svensk sjuksköterskeförening föreslå, att utbyte även får äga rum beträffande skolskötersketjänster. För dessa tjänster krävs beträffande utbildning i barnsjukvård detsamma som gäller för distriktssköterskor.

Motionärerna föreslår ytterligare, att utbytestjänstgöring skall kunna anordnas i form av vikariat vid barnavårdscentral, där mer än en sjuksköterska finns anställd. För att till dessa tjänster erhålla statsbidrag kräves en med 6 månader förlängd praktisk utbildning på specialavdelning för barnsjukvård vid lasarettssjukhus. För att icke statsbidraget skall vedervågas får föreningen föreslå, att vikarie å dylik tjänst från annat nordiskt land skall i sin specialutbildning ha erhållit en praktisk utbildning på 12 månader å specialavdelning för barnsjukvård.

Svensk sjuksköterskeförening får även i detta sammanhang framhålla, att det givetvis skulle vara för utbytet värdefullt, om auktorisation, legitimation, som sjuksköterskor i Norge och Danmark innehar, även fordrades i Sverige för uppehållande av sjukskötersketjänst. De svenska sjuksköterskorna erhåller medicinalstyrelsens godkännande efter att ha genomgått av staten godkänd sjuksköterskeskola. Det finns för närvarande icke någon möjlighet för medicinalstyrelsen att fråntaga vederbörande ett en gång erhållet godkännande. Givetvis vore det för övriga länder en trygghet, om medicinalstyrelsen i speciella fall hade dylik möjlighet. För närvarande behandlas inom medicinalstyrelsen ett förslag till legitimation för sjuksköterskor enligt vad föreningen är bekant, varför förhoppning finns, att denna fråga skall kunna tillfredsställande lösas.

Med åberopande av ovanstående får Svensk sjuksköterskeförening härmed livligt tillstyrka till Nordiska rådet framlagt förslag om utbyte av sjuksköterskor i öppen vård, varvid föreningen får föreslå,

att utbytet kommer att omfatta även skolskötersketjänster;

samt att som kompetens för vikarie på barnavårdscentral utöver enligt i motionen framfört förslag även skall krävas, att specialutbildningen omfattar 12 månaders praktisk-teoretisk utbildning vid specialavdelning för barnsjukvård.

Stockholm den 24 januari 1956

Gerda Höjer
ordförande

BILAG 3

Udtalelse af det danske indenrigsministerium

Den i lov nr. 85 af 31. marts 1937 om bekæmpelse af sygelighed og dødelighed blandt børn i det første leveår indeholdte adgang for kommuner, der etablerer en spædbørnssundhedsplejerskeordning, til at erholde statstilskud til de hermed forbundne udgifter er betinget af sundhedsstyrelsens godkendelse af de i kom-

munen ansatte sundhedsplejersker. En sådan godkendelse vil normalt kun blive meddelt, når kommunerne ansætter sundhedsplejersker, der har gennemgået kursus ved Aarhus Universitet for sundhedsplejersker og ledende og undervisende sygeplejersker.

Der må derfor ved ansættelse af sundhedsplejersker fra et andet nordisk land søges særlig dispensation, og sundhedsstyrelsen har i et enkelt tilfælde meddelt dispensation for to norske sundhedsplejersker, der havde gennemgået specialuddannelse i Norge, men denne dispensation blev dog givet under forudsætning af, at de pågældende søgte ansættelse i et distrikt med en ledende sundhedsplejerske.

Sundhedsstyrelsen har overfor indenrigsministeriet udtalt, at der, såfremt der tilvejebringes en nordisk udveksling af sundhedsplejersker i lighed med den for sygeplejersker gældende, d. v. s. omfattende anvisning af vikariater (som regel af 6 måneders varighed), studieophold m. m., intet vil være at erindre imod i hvert enkelt tilfælde at optage spørgsmålet om evt. dispensation til velvillig behandling efter de fornævnte retningslinier, alt under forudsætning af, at man følger de af sygeplejerskernes samarbejde i Norden (S.S.N.) udarbejdede principper for udveksling af sundhedsplejersker, jfr. herved det fremsatte medlemsforslag, pag. 492.

Sundhedsstyrelsen har derimod under hensyn til sundhedsplejerskearbejdets selvstændige og særlige karakter ikke kunnet anbefale, at der på indeværende tidspunkt søges etableret et fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker. Indenfor hospitalssygeplejen arbejder flere sygeplejersker sammen, og man har derfor større mulighed for at vejlede og føre tilsyn med en sygeplejerske fra et andet nordisk land, hvorimod en sundhedsplejerske — selv i ordninger, der forestås af en ledende sundhedsplejerske — hurtigt må arbejde selvstændigt, og under hendes besøg i hjemmene vil kendskab til den nationale psyke og til de rent lokale forhold være af væsentlig betydning for at etablere den rette kontakt med familien og for at hjælpe denne med løsning af en række problemer.

Sundhedsstyrelsen har yderligere tilføjet, at sundhedsplejersken må have kendskab til det pågældende lands behandlingsmetoder og terminologi og være velunderret i den del af lovgivningen, der vedrører hendes arbejde. Sundhedsstyrelsen har i denne forbindelse peget på, at sundhedsplejerskeuddannelsen i de nordiske lande af disse grunde er noget uensartet.

Til det af sundhedsstyrelsen udtalte kan indenrigsministeriet henholde sig.

København, den 21. januar 1956.

Medlemsforslag

om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde

(forelagt af Sven Em. Ohlon)

Sedan lång tid tillbaka försiggår ett nära samarbete mellan de statistiska institutionerna i de nordiska länderna. Cheferna för de olika ländernas centrala statistiska myndigheter höllo sitt första möte redan år 1889. Dylika möten, s. k. chefsmöten, ha sedan förekommit med intervall av olika längd, i allmänhet fyra år. Vid det nittonde chefsmötet, som hölls i Köpenhamn den 13—14 juni 1952, var ett av diskussionsämnena formerna för nordiskt statistiskt samarbete. Under denna punkt behandlades framför allt följande tre frågor, nämligen samordning av statistiken i de nordiska länderna så att jämförelser bliva möjliga länderna emellan, gemensamt uppträdande vid besvarande av hänvändelser från internationella organ samt fackliga problem. Diskussionen vid mötet gav vid handen att de närmast ansvariga tjänstemännen hyste stort intresse för tanken att vidga samarbetet. Detta förutsattes skola försiggå dels vid chefsmötena, som skulle utöva ledningen, dels genom särskilda expertutskott för olika specialgrenar inom statistiken.

Under senare år ha åtskilliga dylika nordiska expertutskott varit verksamma. I viss utsträckning gå dessa tillbaka på initiativ, som tagits vid de nordiska socialministermötena. De på detta sätt tillkomna utskotten ha huvudsakligen arbetat med socialstatistik och lönestatistik. Det kan nämnas att även ett utskott för nationalinkomststatistik förekommit.

Vid det nyss nämnda nittonde nordiska chefsmötet beslöts att förbereda en utvidgning av det nordiska statistiska samarbetet till att omspänna även industri- och näringsstatistiken, befolkningsstatistiken, transportstatistiken samt bank- och finansstatistiken. I anledning härav har bl. a. ett utskott för befolkningsstatistik tillsatts. Härjämte förtjänar nämnas det ökade samarbete beträffande medicinalstatistiken, varom Nordiska rådet hemställt i sin rekommendation nr 11/1954 och som snart torde komma att igångsättas [se sag D 16].

År 1954 startades en särskild publikationsserie Nordisk statistisk skriftserie för samfällda nordiska undersökningar. I denna ha redan två publikationer utkommit, den första avseende levnadskostnader och reallöner i de nordiska huvud-

städerna, den andra samordningen av de nordiska ländernas statistik på sociallagstiftningens område. Tidigare ha även andra samfällida publikationer utkommit. Här bör vidare framhållas, att nordiska ekonomiska samarbetsutskottet i det under sommaren 1955 utkomna arbetet Nordisk samhandel publicerat en omfattande internordisk handelsstatistik.

Såsom framgår av det anförda förekommer redan på åtskilliga av statistikens fält ett betydelsefullt samarbete mellan de nordiska länderna. Med hänsyn till den snabba utveckling, vari det nordiska samarbetet befunnit sig under senare år, kan emellertid ifrågasättas om det icke inom kort blir en tvingande nödvändighet att ytterligare intensifiera samarbetet just på statistikens område. Så snart fråga uppkommer om att taga upp nordiskt samarbete i ett nytt hänseende, fordras såsom regel att ingående undersökningar igångsättas. Vid dessa utredningar föreligger vanligen behov av att siffermässigt kunna belysa förhållandena. Stora svårigheter möta härvidlag ej sällan, därför att statistiken från de olika länderna icke är fullt jämförlig. På en rad områden, icke minst inom det ekonomiska livet, hoppas man inom en icke avlägsen framtid kunna föra de nordiska folken närmare varandra. Det är då nödvändigt att statistiken i de nordiska länderna i de berörda avseendena är upplagd efter liknande principer, så att utvecklingen i de olika länderna kan följas och fullt jämförliga siffror framskaffas, så snart det erfordras. Också på åtskilliga områden utanför det rent ekonomiska, t. ex. ifråga om trafikstatistik, har det nu anförda giltighet. Till jämförelse kan nämnas, att generalsekretariatet i Benelux på grundval av material, som införskaffas från ländernas statistikmyndigheter under tillsyn av en särskild statlig samarbetskommitté utger en statistisk kvartalsredogörelse. Denna innehåller siffermaterial från de tre Benelux-länderna om befolkning, lantbruk, fiske, industri, utrikeshandel, transport, finanser, priser och löner.

Det är regelmässigt en både besvärlig och tidsödande angelägenhet att lägga om en på visst sätt förd statistik efter nya linjer. Det är därför betydelsefullt att man i god tid undersöker på vilka områden och på vad sätt de olika ländernas statistik kunna samordnas med varandra. Det är av vikt att så tidigt som möjligt få klart vilka jämkningar i ländernas nuvarande ordningar som kunna bli behövliga.

Man bör i detta läge icke stanna vid att endast undersöka i vad mån uppläggningsen av olika serier kan göras ensartad. Insamlingen av siffermaterialet torde i allmänhet bäst göras nationellt, men det bör allvarligt övervägas, om icke bearbetningen i åtskilliga fall kunde avsevärt rationaliseras, om den koncentrerades till vissa länder i vad avser bestämda områden. Det är icke osannolikt att betydande praktiska fördelar kunna vinnas enbart genom en rationell arbetsfördelning mellan ländernas statistiska myndigheter. Även andra sätt att utnyttja ett intensifierat samarbete böra undersökas t. ex. i form av viss samordning beträffande publiceringsverksamheten.

Vid det fortsatta utredningsarbete, som här förutsättes, bör självfallet den betydande samlade erfarenhet som finns inom de olika centrala statistiska verken då det gäller nordiskt samarbete begagnas.

Under hänvisning till det anförda får jag hemställa,

att rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för en utbyggnad av det nordiska statistiska samarbetet.

Stockholm den 8 december 1955.

Sven Em. Ohlson.

*BILAG 1***Udtalelse af den svenske statistiske centralbyrå**

Som motionären framhåller försiggår sedan lång tid tillbaka ett nära samarbete mellan de statistiska institutionerna i de nordiska länderna. Detta samarbete har tidigare ägt rum dels på det personliga planet genom ad-hoc-sammanträden mellan tjänstemän från de statistiska institutionerna för dryftande av speciella problem eller mera permanent genom de nordiska chefsmötena, av vilka det första hölls redan år 1889. I dessa möten deltar representanter för samtliga nordiska länder.

På det socialstatistiska området togs vid en nordisk socialministerkonferens ett initiativ redan år 1945 till ett nordiskt samarbete. För detta ändamål tillsattes två internordiska delegationer för statistiken över sociala utgifter och för lönestatistiken. År 1951 utvidgades detta samarbete genom tillsättandet av en expertkommitté med uppgift att göra en jämförande studie av levnadskostnaderna i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Vid det 19:e chefsmötet i Köpenhamn 1952 beslöt de närvarande representanterna för de fem nordiska länderna att förstärka detta samarbete genom att organisera arbetsutskott. Vid detta tillfälle tillsattes fyra utskott, nämligen för befolkningsstatistik, transportstatistik, näringsstatistik och kreditmarknadsstatistik. Organisatoriskt löstes frågan på det sättet, att vart och ett av länderna svarade för ordförandeskap och sekretariat i ett av utskotten. På grund av sin geografiska belägenhet ansåg sig Islands centralbyrå icke kunna deltaga i arbetet annat än per korrespondens och kunde därför ej heller åtaga sig ordförandeskap eller sekretariat. Direktiven för arbetet uppdrogs av chefsmötet och fastställdes genom efterföljande korrespondens mellan deltagarna i detta. Utskotten fick i uppdrag att rapportera om sitt arbete vid nästkommande chefsmöte 1954.

Utskotten arbetar per korrespondens och sammanträder i regel endast en gång om året, turvis i Danmark, Finland, Norge och Sverige. I korthet kan man sammanfatta utskottens arbetsuppgifter som följer: att gemensamt diskutera metodfrågor för respektive statistikgrenar och att så vitt möjligt åstadkomma en samordning av den officiella statistiken i de fem länderna. Ändamålet är sålunda icke endast att standardisera statistiken på de områden där detta är möjligt, utan även att i gemensamt arbete komma fram till förbättrade och nya metoder. Avsikten med utskottens arbete är också att gemensamt diskutera förslag, som framkommer från internationella organisationer, och att på så sätt förbereda deltagandet i internationella möten. I de fall, då icke samtliga länder är representerade vid sådana möten, har man därigenom möjlighet att få synpunkter framförda genom annan nordisk representant. Under internationella möten har de nordiska ländernas representanter kontinuerlig kontakt med varandra. När

det gäller internationella expertkommittéer, där Norden är representerat endast genom en medlem, försöker man att fördela uppgifterna sinsemellan.

Det har sedermera beslutats att tillsätta ett korresponderande utskott för kriminalstatistiken och ett utskott för nationalräkenskapsarbetet.

Det finnes andra statistikgrenar, för vilka ett samarbete, organiserat genom utskott, skulle vara önskvärt, men man har icke kunnat gå längre på grund av att ett sådant samarbete ställer stora anspråk på arbetskraft och penningmedel för resor till grannländerna. Man har därför ansett det lämpligast att tills vidare koncentrera sig på de ovan angivna statistikgrenarna och att i övriga fall ta underhandskontakter för att utbyta erfarenheter i speciella frågor. För detta ändamål brukar de statistiska institutionerna också sända varandra interna promemorior för att hålla kollegerna á jour med planerade förändringar.

I fråga om det samarbete på medicinalstatistikens område, som tagits upp hösten 1955 genom initiativ från Nordiska rådet, har en anordning nu träffats i syfte att undvika dubbelarbete mellan medicinalmyndigheterna och befolkningsstatistikutskottet, vilket även har medicinalstatistiken på sitt program.

I detta sammanhang kan också nämnas det forum för diskussioner kring gemensamma problem som utgöres av de nordiska statistikermötena, vilka organiseras av de statistiska föreningarna i de berörda länderna och som sammankallas vart tredje år. Det sista hölls i samband med chefsmötet 1954 i Oslo.

Motionären påpekar att samarbetet skulle kunna utvidgas till att omfatta även bearbetning och publikationsverksamhet.

Motionären klargör icke närmare hur han tänker sig att samarbetet i fråga om bearbetningen skulle gå till, men avser tydligen att sedan materialet i de olika länderna för en viss statistikgren insamlats, detta skulle kunna skickas över till ett av grannländerna för att där bearbetas för samtliga länders räkning. Syftet skulle sålunda vara en arbetsfördelning.

Centralbyrån vill uttala sin stora tveksamhet i fråga om genomförbarheten av en sådan reform. Först och främst måste granskningen av materialet och kompletteringen av detta ligga inom det egna landet. När det sedan gäller kodningen eller förarbetet för maskinbearbetningen, så fordrar denna i regel en sådan känedom rörande det egna landets förhållanden hos dem som ger instruktionerna för arbetet och för dem som utför kodningen, att det icke är tänkbart att man skulle kunna överlåta denna del av proceduren till en statistisk institution i ett annat land. I många fall skall arbetet vara fullgjort inom viss, ofta mycket kort tid, och det är därför ej heller tänkbart att den institutionen som har ansvaret för en viss statistikgren skulle kunna överlåta hela denna viktiga del av arbetsprocessen till någon annan. Återstår sålunda den maskinella bearbetningen inom de grenar, där en sådan bearbetning förekommer. Bortsett från kostnader för transporter och tidsspillan skulle en viss arbetsfördelning kunna åstadkommas genom motionärens förslag, men frågan är om man över huvud taget skulle vinna någonting därmed. En maskinell arbetsenhet måste visserligen vara av en viss storlek för att den

skall kunna arbeta ekonomiskt och kunna utnyttja dyrbara specialmaskiner, men med nuvarande maskinteknik är det inte någon svårighet för något av länderna att uppnå en sådan storlek på sina maskinanläggningar, att man kan arbeta rationellt och ekonomiskt. Frågan kan komma i ett annat läge, om man skulle anskaffa stora maskiner av s. k. UNIVAC-typ, vilka på grund av sina höga kostnader måste intensivt utnyttjas för att de skall bli ekonomiskt bärande. Huruvida ett nordiskt samarbete för anskaffande av sådana maskiner skulle vara ekonomiskt berättigat och rationellt ur andra synpunkter undandrar sig centralbyråns bedömande. För det statistiska arbetet gäller emellertid att maskinbearbetningen är så intimt förbunden med den förberedande bearbetningen, att en nära kontakt mellan det organ som svarar för denna del av arbetet och maskinavdelningen är nödvändig. En sådan kontakt vore synnerligen svår att åstadkomma, om maskinbearbetningen förlades till annat land. Ämbetsverket anser därför icke någonting vara att vinna på en arbetsfördelning av bearbetningen, icke ens när det gäller den maskinella bearbetningen. Vi vill även tillägga att i vissa fall är materialet sekretesskyddat, och det är knappast troligt, att uppgiftslämnarna skulle vilja se att detta material sändes till annat land för bearbetning.

Det förekommer emellertid redan en annan form av arbetsfördelning mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. Dessa länders årsböcker innehåller en avdelning med internationell statistik. Sedan länge har en arbetsfördelning där ägt rum på så sätt, att varje land svarar för utarbetandet av ett visst antal tabeller, varefter man byter manuskript. Detta har visat sig vara en rationell och arbetsbesparande metod. I detta fall gäller det dock icke att bearbeta ett primärmaterial utan att inhämta siffror och upplysningar ur tillgängliga publikationer.

I publikationsfrågan påpekar motionären, att ett visst samarbete redan föreligger genom den nystartade skriftserien Nordisk statistisk skriftserie, av vilken två delar utkommit. Det tredje häftet med referat från det nordiska chefsmötet och det nordiska statistikermötet i Oslo 1954 är under tryckning. Det är avsikten att de ovannämnda utskotten skall lämna redogörelser i denna skriftserie för de utredningar och förslag som de kommer fram till. Då det gäller en mera rutinmässig, periodisk statistisk publikation — motionären åberopar bl. a. den av Benelux publicerade kvartalsstatistiken — kan det erinras, att den internationella delen av respektive årsböcker innehåller uppgifter på nästan alla områden från de fem nordiska länderna.

Sammanfattningsvis vill centralbyrån framhålla följande:

Det nordiska — liksom det internationella — samarbetet på det statistiska området är ytterst värdefullt som en stimulans i arbetet och för att gemensamt utnyttja de deltagande ländernas erfarenheter och specialinriktning i det metodologiska arbetet. På vissa områden är det möjligt att komma fram till standardiserade termer och definitioner, men på andra områden kan man icke uppnå en hundra procentig standardisering. Inte ens de nordiska länderna har så lika institutionella förhållanden, att man icke riskerar att med en för långt driven stan-

dardisering göra våld på verkligheten och därigenom försämra statistikens användbarhet inom det egna landet.

Det redan nu existerande samarbetet är så intensivt och väl organiserat, att en omläggning icke torde vara behövlig. Det är också angeläget att samarbetet på det statistiska området icke splittras på flera organ utan att det som hittills får handhavas av de statistiska institutionerna i respektive land. Om medel ställdes till förfogande av statsmakterna för detta ändamål, exempelvis för särskild sekretärarbetskraft och för flera resor till grannländerna, skulle arbetet emellertid kunna intensifieras och påskyndas.

En fördelning av bearbetningen av primärmaterialet är icke möjlig att genomföra och skulle icke heller medföra några kostnadsbesparingar. Med nuvarande maskinteknik skulle en centralisering av den maskinella bearbetningen av det preparerade materialet icke heller medföra några kostnadsbesparingar.

I fråga om publikationsverksamheten ger den nystartade Nordisk statistisk skriftserie möjligheter till gemensam publikation av specialutredningar, och det är önskvärt att sådana statistiska utredningar, som utföres av exempelvis kommittéer, tillsatta av Nordiska rådet, publiceras i denna serie. Regelbundna statistiska uppgifter, samlade för de fem länderna, finnes redan tillgängliga i de statistiska årsböckerna. Med det samarbete, som föreligger mellan de statistiska institutionerna, skulle inga svårigheter möta att utge en statistisk kvartalsredogörelse, i den händelse behov av en sådan föreligger och medel härför ställes till förfogande.

Stockholm den 16 januari 1956.

Karin Kock.

V. Schwartz

BILAG 2

Udtalelse af det svenske kommerskollegium

Kollegium har i detta ärende haft samråd med statistiska centralbyrån och även haft tillfälle att taga del av den skrivelse som centralbyrån avlämnat direkt till nordiska rådets presidium över nämnda förslag.

Kollegium delar centralbyråns uppfattning att det nu existerande samarbetet bedrivs på ett sådant sätt, att en utvidgning för närvarande icke ter sig behövlig. Om nämnda samarbete av särskilda skäl skulle behöva intensifieras eller påskyndas torde det vara nödvändigt att statsmakterna ställa medel till förfogande för sådant ändamål. Kollegium ansluter sig även till centralbyråns synpunkter i fråga om bearbetningen av det statistiska siffermaterialet. En arbetsfördelning länderna emellan beträffande bearbetningen av nämnda material torde — bl. a. med utgångspunkt från nuvarande maskinteknik — varken vara rationell eller kostnadsbesparande.

Utöver vad nu anförts angående det sedan länge existerande och på senare år intensifierade samarbetet vill kommerskollegium erinra om det pågående arbetet med den handelsstatistiska varuförteckningen. Arbetet på hithörande område drives nämligen i andra former än det nordiska statistiska samarbetet i övrigt.

Enligt det arbetsprogram som fastställdes vid det nordiska ministermötet i Harpsund i oktober 1954 skulle bl. a. en gemensam nordisk handelsstatistisk nomenklatur och en gemensam nordisk tullnomenklatur utarbetas. Inom det nordiska ekonomiska samarbetsutskottet har sedermera tillsatts en handelsstatistisk expertkommitté.

Den 4 februari 1955 inlämnade kollegium — efter samråd med generaltullstyrelsen och statens handels- och industrikommission — en skrivelse till Konungen i frågan om utarbetande av en ny svensk handelsstatistisk varuförteckning. Skrivelsen var närmast föranledd av att 1952 års tulltaxekommitté inom kort väntades framlägga förslag till ny tulltaxa och att en ny handelsstatistisk varuförteckning måste utarbetas innan den nya tulltaxan kunde tagas i bruk. Kollegium framhöll vidare att utarbetandet av en handelsstatistisk varuförteckning borde betraktas som ett led i en större arbetsuppgift, nämligen åstadkommandet av en allmän statistisk varuförteckning som kunde användas i alla näringsstatistiska sammanhang (även för produktions-, förbruknings- och lagerstatistik m. m.). I kollegiets framställning erinrades även om att det nordiska ekonomiska samarbetsutskottet på sitt program upptagit frågan om en enhetlig nordisk handelsstatistisk nomenklatur.

Med anledning av kollegiets skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t den 11 mars 1955 dels åt kommerskollegium och generaltullstyrelsen att gemensamt utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ny handelsstatistisk varuförteckning, dels ock åt kommerskollegium att, i anslutning till förenämnda uppdrag, i samråd med berörda myndigheter utarbeta en för samtliga grenar av näringsstatistiken gemensam varunomenklatur. I uppdraget är föreskrivet att arbetet skall fullgöras i nära samarbete med delegerade för nordiskt ekonomiskt samarbete. En samordning mellan det svenska och det samnordiska nomenklaturarbetet har däri- genom kommit till stånd.

Uppkommande frågor inom det nordiska statistiska samarbetet, som ej kunna inpassas i den nu existerande ordningen för samarbetet, torde lämpligen få lösas från fall till fall på samma sätt som här exemplifierats i fråga om den handelsstatistiska varuförteckningen. I den mån ett mera ingående nordiskt ekonomiskt samarbete organiseras, t. ex. vid en gemensam nordisk marknad, torde behovet av och linjerna för en utvidgning av det nordiska statistiska samarbetet bl. a. på näringsstatistikens område bättre kunna överblickas. Detta gäller även i fråga om en framtida sampublicering av nordisk näringsstatistik.

Stockholm, den 17 januari 1956.

Nils Malmfors.

*BILAG 3***Udtalelse af den finlandske Statistiska Centralbyråen**

Samarbetet mellan de statistiska ämbetsverken i de nordiska länderna, som tidigare främst förekom i form av nordiska statistiska chefsmöten, har under senare år i hög grad intensifierats, särskilt genom tillsättande av permanenta nordiska utskott för vissa branscher inom statistiken. Dessa utskott, i vilka Danmark, Finland, Norge och Sverige är representerade, sammanträder i regel endast en gång om året, turvis i de olika länderna. Mellan mötena arbetar utskotten per korrespondens. Dessa utskott har till uppgift

- 1) att utreda och uttala sig om utformningen av den statistik i Norden, som faller inom utskottets arbetsområde;
- 2) att orientera de nordiska statistiska institutionerna om varandras arbete;
- 3) att sörja för att statistiken inom utskottets arbetsområde i de olika nordiska länderna blir så jämförbar som möjligt;
- 4) att dryfta internationella förslag rörande statistiken på utskottets område för att nå en gemensam nordisk ståndpunkt.

Resultaten av arbetet framlägges vid de nordiska statistiska chefsmötena, som i regel hålls vart tredje år.

De hittillsvarande erfarenheterna av de nordiska statistiska utskottens arbete har i stort sett varit gynnsamma; för att ernå verkligt betydande resultat i fråga om ovan nämnda punkt 3 blir man dock sannolikt tvungen att intensifiera utskottens arbetstakt. Genomförandet av enhetliga definitioner och grupperingar i de nordiska ländernas statistik synes vara av stor betydelse bl. a. i fråga om statistiken över produktionen, handeln (särskilt utrikeshandeln) och samfärdseln. Det nordiska samarbetet inom statistiken har i vissa fall lett till att de nordiska länderna kunnat avge gemensamt svar till internationella organisationer i statistiska frågor.

En intensifiering av de nordiska utskottens arbete förutsätter för Finlands vidkommande en betydande ökning av det anslag, som i Statistiska centralbyråns budget reserverats för deltagande i konferenser i utlandet. Det nuvarande anslaget litenhet har bl. a. lett till att Finland varit orepresenterat vid två nordiska utskottsmöten år 1955. I allmänhet har Finland endast kunnat sända en representant till dessa möten, medan de övriga nordiska länderna har haft minst 2—3 representanter. På grund av att programmet vid utskottsmötena är omfattande och ofta kräver sakkunskap inom flera olika delar av statistiken, är det nödvändigt att Finlands representation vid utskottsmötena bringas i paritet med de övriga nordiska länderna.

Det bör observeras att en betydande del av Statistiska centralbyråns reseanslag behövs för andra ändamål, bl. a. för de europeiska statistiska arbetskonferenser, som FN årligen anordnar i Genève. Sedan Finland blivit medlem i FN blir det

nödvändigt att utvidga vårt lands representation vid dessa betydelsefulla möten. En kännbar ökning av Statistiska centralbyråns anslag för deltagande i konferenser i utlandet är därför nödvändig.

I en framtid kan det framstå som önskvärt att utöka antalet nordiska statistiska utskott, så att alla viktigare branscher inom statistiken får sina egna samordningsorgan. Tills vidare borde dock utskottens antal enligt Statistiska centralbyråns åsikt bibehållas vid det nuvarande (5 + ett enbart korresponderande utskott). Huvudintresset borde ägnas åt en intensifiering av de nuvarande utskottens arbete.

I motionen nämnes att det borde allvarligt övervägas om icke bearbetningen av vissa branscher av statistiken kunde avsevärt rationaliseras om den koncentrerades till ett enda land. Statistiska centralbyrån anser att ett nordiskt samarbete i denna form skulle medföra mycket stora svårigheter. Under arbetets olika faser kan fel lätt insmyga sig om inte bearbetningen sker under ledning av personer med mycket god kännedom om det ifrågakvarande landets förhållanden. Transporten av materialet skulle medföra kostnader och tidsförlust. Ofta sker efteråt en bearbetning av materialet för vissa specialändamål. Detta skulle försvåras om materialet uppbevaras i ett annat land. Slutligen talar även sekretesshänsyn mot att statistiskt primärmaterial sändes till myndigheter i ett annat land.

Däremot är det möjligt och önskvärt att få till stånd ett nordiskt samarbete vid bearbetning och samordning av internationell statistik. Ett sådant samarbete förekommer sedan många år vid utarbetandet av de internationella tabellerna för de nordiska ländernas statistiska årsböcker. En utvidgning av de statistiska årsböckernas internationella avdelning med ett antal nya tabeller, som innehåller siffror endast för de nordiska länderna, kunde tas under omprövning t. ex. vid nästa nordiska chefsmöte.

I motionen berörs också möjligheten av en samordning av publikationsverksamheten. Utöver den i motionen nämnda existerande gemensamma skriftserien "Nordisk statistisk skriftserie" kunde en nordisk statistisk kvartalspublikation vara av betydelse. Denna kvartalspublikation kunde behandla statistiska metodfrågor, innehålla uppgifter om det nordiska statistiska samarbetet och om det statistiska arbetet i de enskilda länderna samt slutligen jämförbara statistiska tidsserier och andra statistiska uppgifter för de nordiska länderna. Behovet av en dylik kvartalspublikation borde grundligt utredas.

Statistiska centralbyrån önskar slutligen understryka en synpunkt, som inte berörs i den nämnda motionen, nämligen betydelsen av ett nordiskt samarbete vid anskaffande av statistiskt primärmaterial. Ett sådant samarbete vore framför allt önskvärt i fråga om statistiken över *resandetraffiken* och beträffande statistiken om *flyttningsrörelsen* mellan de nordiska länderna.

Efter avskaffandet av passvånget mellan de nordiska länderna har möjligheterna att uppgöra statistik över resandetraffiken mellan dessa länder i hög grad försvärats. I nordiska utskottet för samfärdselstatistik har därför framförts tanken att de

nordiska länderna med gemensamma krafter borde uppgöra en statistik över den resandetrafik, som sker över Nordens gränser, alltså mellan Norden och den övriga världen. Tanken har dock icke kunnat förverkligas, vilket främst beror på att man från Danmarks sida ansett att de danska passmyndigheterna ställs inför en övermäktig uppgift om de skall uppgöra en statistik över alla som passerar den dansk-tyska gränsen. Tanken på en statistik över resandetrafiken mellan Norden och den övriga världen¹⁾ kan förverkligas endast under förutsättning att passkontrollmyndigheterna i de nordiska länderna kan vinnas för förslaget.

Sedan passtvänet mellan de nordiska länderna år 1954 avskaffats även i fråga om resor i och för arbetsförtjänst, har statistiken rörande immigrationen och emigrationen för Finlands vidkommande blivit mycket missvisande i fråga om flyttningsrörelsen till och från de skandinaviska länderna. Åtminstone ur Finlands synpunkt framstår det därför som mycket önskvärt att få till stånd ett direkt rapportsystem mellan församlingar och övriga befolkningsregister i de nordiska länderna beträffande inflyttade och utflyttade. Vid inflyttning av person från annat nordiskt land borde befolkningsregistret automatiskt sända en rapport till det register, från vilket vederbörande flyttat, eller också borde vid inflyttning krävas ett utflyttningsbetyg från det befolkningsregister, som vederbörande dittills tillhört.

Åstadkommandet av nordiska konventioner i ovannämnda frågor skulle medföra väsentliga förbättringar i statistiken rörande resandetrafiken samt i migrationsstatistiken.

Helsingfors, den 21 januari 1956.

BILAG 4

Udtalelse af det danske statistiske departement

Departementet kan fuldt ud tilslutte sig den af Kungl. statistiska Centralbyrån i Sverige udarbejdede redegørelse, som har været forelagt Departementet i udkast.

Departementet ønsker i denne forbindelse især at fremhæve, at en samlet bearbejdelse for alle eller flere af de nordiske lande af materialet fra tællinger m. v. efter Departementets skøn normalt ville være uforvarsilig.

København den 23. januar 1956.

C. Ulrich Mortensen

Rigmor Skade.

¹⁾ Statistiken skulle lämpligen uppgöras med fördelning efter nationalitet, transportmedel och inrese- resp. utreseort.

*BILAG 5***Redegørelse udarbejdet af det danske statistiske departement**

Der har igennem en lang årrække bestået et nært samarbejde mellem de statistiske centralbureauer i de fem nordiske lande, hvilket bl. a. er kommet til udtryk ved afholdelse af regelmæssige møder mellem centralbureauernes chefer, ved samarbejde om visse publikationer og ved fælles stillingtagen til forslag eller spørgsmål fremkommet fra internationale organisationer.

Som en videre udbygning af dette samarbejde har man siden 1952 etableret et antal udvalg under centralbureauerne med det formål at gøre det nordiske samarbejde særlig intensivt på områder, hvor der enten skønnedes at være et aktuelt behov for at udvirke eller forbedre statistiken, eller hvor det skønnedes ønskeligt, at statistiken i de nordiske lande bliver mere sammenlignelig end hidtil, eller endelig hvor der var særlig grund til at udveksle erfaringer om metoder m. v. Udvalgene holder i reglen et møde om året, skiftevis i Danmark, Finland, Norge og Sverige; iøvrigt foregår så meget som muligt af samarbejdet pr. korrespondance.

Sådanne udvalg nedsattes i 1952 på følgende områder:

1. Befolknings- og arbejdskraftstatistik.

Dette udvalg har foreløbig bl. a. fastlagt definitioner for bymæssige bebyggelser i landkommunerne og ensartede retningslinier for udarbejdelse af befolkningsprognoser. Endvidere arbejder man med undersøgelser af, i hvilket omfang statistiken over befolkningens bevægelser er i overensstemmelse med de af De forenede Nationer foreslåede retningslinier for sådan statistik og søger derudover at nå frem til yderligere overensstemmelse mellem de nordiske landes statistik på dette område.

2. Industri- og anden næringsstatistik.

Udover mere generelle drøftelser har udvalget hidtil behandlet erhvervstællinger, bygge- og anlægsstatistik, lagerstatistik, investeringsstatistik, spørgsmål om standardisering af varenomenklatur, bl. a. i industristatistikken, afgrænsning af tællingsenheder og brancher, bl. a. branchenomenklatur i indenrigshandelsstatistikken, og endelig oprettelse af firmaregistre som grundlag for statistiske undersøgelser.

3. Kreditmarkedsstatistik.

Udvalget har undersøgt, hvilke udvidelser eller ændringer af kreditmarkedsstatistikken (navnlig statistik vedrørende banker, sparekasser, kredit- og hypotekforeninger, forsikringselskaber, aktieselskaber samt statens og kommunernes lånevirkksomhed), der bør søges opnået, for at denne statistik mere tilfredsstillende skal

kunne anvendes til analyser af kreditmarkedsforholdene og de økonomiske forhold i det hele, end det er muligt med den hidtidige statistik, der for kreditinstitutternes vedkommende hovedsagelig bygger på de oplysninger, som de forskellige kreditinstitutter i henhold til lovgivningen skal meddele til brug for tilsynsmyndighederne. Så vidt det under hensyn til de institutionelle forskelligheder er muligt, søger man også at opnå sammenlignelighed i de nordiske landes kreditmarkedsstatistik. For tilvejebringelsen af de relevante oplysninger kommer det især i betragtning at søge tilvejebragt en passende og i store træk ensartet afgrænsning af kreditmarkedets forskellige sektorer og at nå frem til ensartede definitioner af de forskellige på kreditmarkedet forekommende kredittyper — „finansobjekter“ —, således at en samlet fordringsbalance for kreditmarkedet kan udarbejdes.

4. Samfærdselsstatistik.

Udvalget har beskæftiget sig med statistik vedrørende motorkøretøjstransportens omfang, statistik over til- og afgang af motorkøretøjer, motorkøretøjsregistre, færdselstællinger, opgørelser over transportens nationalprodukt, opgørelser på samplingbasis af jernbanernes godstransport, turiststatistik samt planer for udarbejdelse af en statistisk publikation omfattende de forskellige transportgrene.

I dette udvalgs møder har lejlighedsvis deltaget repræsentanter for vejmyndigheder, statsbaner, turistmyndigheder m. v.

Hertil kommer et i 1955 oprettet udvalg vedrørende

5. Nationalindkomststatistik.

I dette udvalg har man hidtil især beskæftiget sig med opgørelser af nationalindkomsten i faste priser og med spørgsmål i forbindelse med en revision af det af F.N. og O.E.E.C. anbefalede system vedrørende nationalindkomstberegninger (A standardized system of national accounts).

Medlemsförslag
om øget samvirke mellem Finland, Norge og Sverige
på rensdyravlens område

(forelagt af Olof Pålsson og Osc. Werner)

Renskötseln är visserligen en näring, som i de tre nordiska länder där den bedrivs, Finland, Norge och Sverige, berör relativt små befolkningsgrupper men de problem, som den föranleder, äro i huvudsak likartade i alla tre länderna. Den nära geografiska kontakten längs de långa landgränserna gör det naturligt, att man söker lösa problemen på det nordiska planet. Renskötseln bedrivs också rent faktiskt i viss utsträckning över de enskilda ländernas gränser. Närmare bestämmelser om regleringen av de härvid uppkommande spörsmålen finnas intagna i de mellan länderna gällande renbeteskonventionerna.

Det kan emellertid starkt ifrågasättas, om icke det nordiska samarbetet på renskötselns område skulle kunna avsevärt utbyggas. I bifogade promemoria, som uppgjorts av lappfogden i Jämtlands län Åke Wikman, ha två huvudproblem upptagits till behandling, nämligen frågan om renbetesstängslen längs riksgrensarna och frågan om samverkan vid avyttring av renköttet. Vad angår det första spörsmålet synes uppenbart, att det vore önskvärt att de medel, som nu åtgå till att uppföra och underhålla kostsamma stängsel längs riksgrensarna, skulle kunna komma till bättre användning för främjande av renskötseln i de tre länderna. Lika klart är att det skulle vara av stor betydelse om en förbättrad samverkan vid avyttring av rensköttarnas produkter kunde medverka till ett ökat utbyte av näringen överhuvud.

Under hänvisning till det anförda och till innehållet i bifogade promemoria få vi hemställa,

att rådet måtte rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna till ökad samverkan mellan länderna på renskötselns område i de båda ovan angivna avseendena.

Stockholm den 8 december 1955.

Olof Pålsson.

Osc. Werner.

TILLÆG

P. M. betræffande svenskt-norskt samarbejde på renskøtselns område

Sveriges och Norges förhållande till varandra i fråga om renskøtselnæringen regleras genom konventionen mellan lænderna den 5 februari 1919 (nr 895) ang. flyttlapparnas rätt till renbetning, ändrad genom konventionen den 14 december 1949 (SFS 428/1950). Genom denna överenskommelse utgör vad betræffar Jämtlands län och Idre lappby i Kopparbergs län samt Nord-Trøndelags och Sør-Trøndelags fylken riksgrænsen även græns mellan lændernas renskøtselområden. Enda undantaget därifrån är ett mindre grænsområde i Nord-Trøndelags fylke (36 § e. konventionen) och i Frostvikens socken (136 § konventionen), där viss grænsbetning får äga rum. Om renar, som olovligen uppehålla sig i det fræmmande riket, talas i 168—190 §§ konventionen och straffbestæmmelserna återfinnas i dess 192 § o. f.

Riksgrænsen utefter här ifrågavarande stræcka kan i stort sägas icke utgöra någon naturlig græns mellan renskøtselområdena på ömse sidor. Som följd därav ha regelbundna renströvningar från det ena till det andra landet förekommit under långa tider och förekommo fortfarande. Till förhindrande härav samt för att underlätta renskøtselutövarnas arbete i det avseendet, har på vissa sträckor spärrstängsel uppförts utefter grænsen. Vissa av dessa företag ha bekostats av svenska och vissa av norska renskøtselinteressenterna. Ett stängsel har uppförts i samband med viss vattenregleringsåtgærd och ett planeras att uppföras gemensamt av de båda staterna. I intet fall ha enskilda näringsutövarer i ena eller andra riket bekostat sådan anläggning. Förutom kostnader för uppförandet dra anläggningarna årliga belopp i underhåll. 100-procentigt säkert kan ett sådant stängsel aldrig anses bli, dels på grund av bl. a. snömængden i fjälltrakterna, som under stor del av året gör passage över stängslet möjlig utefter långa sträckor, dels under barmarkstid, då terrængförhållanden och oförutsedda, tillfälliga brister kunna medge ett genomträngande. I den mån visst område skall skyddas från invasion av renar skall dock framhållas, att ett rätt konstruerat renstängsel — trots dess oundvikliga brister — ändock måste anses vara av stort värde ur arbetsunderlättnings synpunkt för näringsutövarerna.

Nu av renstängsel oskyddade områden på ömse sidor riksgrænsen kunna obehindrat betas av renar från båda lænderna. Så sker också med varierande intensitet i Frostviken, Hotagen, Offerdal, Kall, Åre, Undersåker, Tännäs och Idre samt på motsvarande norska områden. Utefter vissa av de angivna sträckorna är den olovliga renbetningen icke av så stor omfattning, att det vore befogat att uppföra spärrstängsel. På andra sträckor åter är detta ett legitimt krav.

De renströvningar, som nu försiggå i båda riktningarna över riksgränsen i här berörda områden, torde till stor del vara beroende på den extensiva renskötselmetod, som numera tillämpas på ömse sidor. Den större frihet, som därav följer för renarna, har medfört att dessa ha fått ändrade vanor i olika avseenden, bl. a. i fråga om betesvanorna. Men det är inte enbart den ändrade renskötselformen, som är orsaken därtill. Samhällets utveckling över huvud taget — bebyggelsens utveckling, kommunikationsnätets utökning, vattenregleringar, skogsvårdsåtgärder och andra kulturingrepp, ökad tillströmning av människor under fritid till fjälltrakterna etc. — gör, att de för renskötselnäringen avsatta markerna bli allt trängre, varav också följer ökat behov för renarna att finna nya betestrakter. Sådana trakter finna renarna under olika tider på året bl. a. i det främmande landet. Renen är ett utpräglat vanedjur och den olovliga renbetning, som nu förekommer i olika områden i gränstrakterna mellan Sverige och Norge härstädes, har blivit mer eller mindre en vanebetning. Här kunna alltså renbeteskonventionens bestämmelser tillämpas. Så har också skett under årens lopp, men med den utveckling förhållandet nu tagit skulle ett strikt tillämpande av konventionens bestämmelser åtminstone i vissa fall ofelbart leda till berörda renägars ruin.

Enligt min mening kan man därför starkt ifrågasätta, om icke den olovliga, faktiska grännsrenbetning, som nu förekommer i berörda områden (omfattningen därav torde vara ungefär enahanda i de båda länderna), på ett eller annat sätt kunde legaliseras, de båda ländernas näring till fromma. Kan icke detta ske, måste man tänka sig uppförandet av omfattande och dyrbara spärrstängselanordningar.

Verkliga antalet renar i Sverige torde f. n. hålla sig omkring 250 000 à 300 000 djur. Motsvarande siffra för Norges del är 150 000 à 200 000. Den årliga normala avslaktningen utgör i de båda länderna cirka 65 000 resp. 40 000 djur; omräknat i köttmängd motsvarar detta sammanlagt omkring 4 000 ton (2 500 + 1 500 ton resp.). Med utgångspunkt från att priset på renkött f. n. på slaktplatsen håller sig omkring 3 kr/kg motsvarar den årliga renköttssavkastningen i de båda länderna cirka 12 000 000 sv. kr. Sistnämnda belopp är således renskötselutövarnas-producenternas (i runt tal 3 000 personer) bruttointkomster av näringen.

Organiserad handel med renprodukter förekommer nu praktiskt taget inte inom Sverige. Förhållandet torde i stort vara lika i Norge. Konkurrens förekommer inom näringen inte enbart de båda länderna emellan utan även mellan olika renskötseldistrikt inom resp. land och t. o. m. mellan olika renägarfamiljer i dessa distrikt. Riktpriser förekomma icke och handeln med renkött utföres nu i allmänhet genom växlande antal olika mellanhänder. Ett rationellt tillvaratagande av de olika produkterna förekommer endast i begränsad omfattning, varav bl. a. följer att värdefulla delar av renen gå till spillo redan på slaktplatsen. Av nämnda förhållande följer också, att lönsamheten inom näringen undan för undan sjunker. Mindre toppar ha givetvis förekommit (här i landet senast under sista världs-

kriget och fram emot början av 1950-talet och i Norge f. n. på grund av viss utlandshandel med renkött) men någon bestående realinkomstökning synes man icke ha nått. Sådan torde man ej heller kunna uppnå, så länge en ytterst välbehövlig organisation på området saknas. Närmast till hands låge då, att näringsutövarna själva toge hand om denna apparat, men med kännedom om svårigheter att hos berörd befolkningsgrupp uppamma känslan för föreningsrörelse över huvud taget torde man kunna utgå från att man på den vägen icke kommer långt inom överskådlig tid.

Att märka är, att rennäringen som sådan är ytterst särpräglad, att den i huvudsak drivs i de båda ländernas gränstrakter — således sida vid sida — att de frågor inom näringen, som måste lösas i det ena landet, även måste lösas i det andra och att dessa frågor i huvudsak äro de samma för de båda länderna och således även av gemensamt intresse.

I den mån så kan ske, förekommer givetvis redan nu kommunikation mellan lappväsendets tjänstemän i Sverige och rendriftens företrädare i Norge, men helt naturligt kan detta icke ske mera kontinuerligt, ej heller samlat.

Om man ser — förutom de skäl som jag här ovan anfört — jämväl på rennäringens ringa storleksordning i förhållande till Sveriges och Norges samlade produktion, anser jag att man mycket starkt kan ifrågasätta, om näringen i fortsättningen skall splittras på två sinsemellan konkurrerande delar. De ha ju samma mål.

En för de båda rikena gemensam organisation (statlig eller enskild) skulle på ett betydligt slagkraftigare sätt, än vad nu är fallet, kunna syssla med prisbildningar och övriga frågor inom näringen. Man skulle ha möjlighet att genom ett rationellt tillvaratagande och utnyttjande av renprodukterna höja näringens bärkraftighet och man skulle därigenom bl. a. kunna förhindra den mer eller mindre osunda handel (mellanhänderna till fördel men utövarna till nackdel), som nu förekommer på området.

Slutligen vill jag framhålla, att hinder icke synes mig behöva möta mot att även Finland inlemmas i en gemensam organisation på området.

Östersund den 15 november 1955.

Åke Wikman

lappfogde i Jämtlands län.

*BILAG 1***P. M. angående rengårderna vid Finlands gränser**

I Finland har man vid renskötseln på allt sätt försökt spara arbetskraft. Endast under vintern vallas renarna tämligen effektivt. Från våren ända tills marken på hösten åter blir snötäckt får renarna däremot röra sig fritt. Det skulle vara synnerligen tidsödande och arbetsdrygt att valla renarna under den tid marken är bar. Det område på vilket en och samma renjord rör sig är nämligen ofta synnerligen vidsträckt. Då renarna sålunda får röra sig fullkomligt fritt och närmast kan betecknas som halvilda kan de när som helst överskrida rikets gräns. Det har även ofta inträffat att de renar som vallas på ett eller annat sätt tar sig ut ur fällorna och beger sig över gränsen. Dessa renarnas gränsöverträdelser har man icke på alla håll sett med blida ögon. Det har mången gång stött på svårigheter att återfå de renar som gått över gränsen. Det enda sättet att undvika dessa komplikationer har varit att så effektivt som möjligt förhindra att renarna tar sig över rikets gränser.

Redan år 1906 byggdes vid Finlands östra¹ gräns ett långt rengärde, detta trots att Finland vid denna tid lydde under Ryssland. Ifrågavarande rengärde har hållits i skick ända sedan dess och senast förnyades det helt och hållet åren närmast efter kriget. Utan detta 625 km långa rengärde skulle det knappast vara möjligt att bedriva renskötsel i de delar av landet som ligger i närheten av denna gräns. Rengärdets betydelse framgick synnerligen klart efter kriget, då över 100 km av gärdet blev på det område som överläts till Ryssland.

Både i Finland och i Norge har man under senare tid ökat antalet renar. Norge behöver alla sina renbetesmarker och man har där icke utan motåtgärder kunnat godkänna att finska renar överskridit den norsk-finska gränsen. På sommaren söker sig renarna gärna till de norska kusttrakterna för att undgå mygg och flugor. På vintern söker sig renarna åter gärna till Finland, emedan tillgången på goda renlavsrika vinterbetesmarker åtminstone tills vidare är bättre på den finska sidan om gränsen. På vintern förstör renjordarna icke betesmarkerna annat än sålunda att de äter upp en större eller mindre mängd av renlaven. Sommartid kan renjordarna däremot genom att trampa ner renlaven, som då ofta är alldeles torr, förstöra vida områden med förstklassigt renbete. Norge har alltid krävt ersättning så snart finska renar har tagit sig över gränsen. Dessutom har norrmännen skjutit en viss mängd renar för att ta reda på till vilket renbeteslag renarna hör. I renbeteskonventionen av år 1922 mellan Norge och Finland (Finlands fördragsserie No 20/22) ingick noggranna bestämmelser om detta. Beslagtagandet och skjutandet ledde dock till ett betydande missnöje på båda sidor om gränsen, och beklagliga intermezzon kunde icke undvikas. Det var naturligtvis tydligt att man icke med bestämmelserna i denna konvention kunde hindra renarna att ta sig över gränserna. Därför slöts år 1936 en ny renbetes-

konvention mellan Norge och Finland (Finlands fördragsserie No 25—26/36). Då denna nya konvention utarbetades konstaterades att enda sättet att hindra renarna att överskrida gränsen var att bygga ett effektivt rengärde längs gränsen. Förhållandena var sådana att renar icke ens i begränsad utsträckning kunde tillåtas beta på grannrikets område utan att vara till förfång för båda rikena och utan att leda till missnöje bland renägarna på båda sidorna om gränsen.

På grund av kriget avbröts dock byggnadsarbetena på det i konventionen beslutade rengärdet för en lång tid. Speciellt under kriget men även därefter upprepades de beklagliga intermezzona mellan renägare vid norsk-finska gränsen. Därför förnyades renbeteskonventionen mellan Norge och Finland så snart det blev möjligt att återuppta arbetena på rengärdet. Den senaste konventionen är av år 1952 (Finlands fördragsserie No 13/52).

Arbetena på rengärdet påbörjas redan år 1953 och enligt konventionen skall gärdet vara färdigt år 1957. Finlands andel av detta 550 km långa gärde blir slutgiltigt färdigt redan sommaren 1956. Även Norge har redan byggt över 100 km gärde. Arbetet med gärdet inleddes på sådana ställen där renarna oftast brukade ta sig över gränsen. Så snart gärdet på dessa ställen blev färdigt kunde man konstatera att renarnas gränsoverträdelser i det närmaste helt och hållet upphörde. De fall då renar efter detta har tagit sig över gränsen har berott på ofog eller på direkt brottsliga handlingar. På finskt håll — och så vitt jag vet även bland norrmännen — är man övertygad om att gärdet är effektivt och till stor nytta för renskötseln i de båda länderna. Kostnaderna för rengärdet uppgår till över 200 millioner finska mark. Man kan därför icke tänka sig att man skulle riva denna dyrbara anläggning, och man bör på grund av de skäl som anförts icke heller undervärdera gränsens betydelse för renskötseln i de båda länderna.

På gränsen mellan Sverige och Finland finnes endast ett kort, av Sverige byggt gärde från Trieriksroset i Enontekis. Betesförhållandena för renarna är bättre på den finska än på den svenska sidan, varför renarna inte under vintern är benägna att överskrida denna gräns. Under vintern är åter de svenska renarna effektivt vallade. På sommaren föres de svenska renarna enligt en gammal överenskommelse över till Norges kustland, och inte heller denna tid söker sig finska renar över den svenska gränsen. Större mängder renar tar sig ytterst sällan över gränsen mot Sverige, under de 10 senaste åren har sådant skett endast en gång, nämligen senaste höst. När några enstaka renar tagit sig över gränsen till Sverige eller från Sverige till Finland har detta icke lett till några komplikationer, utan ägarna har i samband med renskiftena kommit efter sina renar och fört dem tillbaka till det egna landet. Renägarna på båda sidorna om gränsen mellan Sverige och Finland är goda vänner och ofta dessutom släkt med varandra. I frågor som gäller renskötseln är sålunda gränsen mellan Sverige och Finland praktiskt taget obefintlig. Därför har aldrig några önskemål om byggande av ett rengärde längs denna gräns framförts och det är sannolikt att sådana icke heller i framtiden kommer att framföras.

Tauno V. Mäki.

Jaktinspektör vid lantbruksministeriet, Helsingfors.

*BILAG 2***Udtalelse af Lappfogden i Jämtlands län**

Som framgår av den av mig upprättade till förslaget fogade promemorian, synes det mig vara ytterst angeläget att man — med hänsyn till bl. a. renskötselnäringens på urgamla principer grundade gemensamma angelägenheter, näringens ringa storleksordning i de berörda länderna och den allt mera avtagande lönsamheten inom näringen — söker åstadkomma ett ökat samarbete inte enbart i de rent praktiska näringsfrågorna utan även i de olika vetenskapliga spörsmål, som i allt högre grad pocka på lösning. Mig synes det vara mer eller mindre en livsbetingelse för renskötseln att ett flertal sådana detaljfrågor lösas snarast möjligt, om näringen skall kunna fortgå. Olika undersökningar och organisation över huvud taget inom renskötseln har icke följt med i den takt, som samhället i övrigt utvecklats i, med påföljd, att större delen av renskötselutövarna i dag lever på och under existensminimum. Det finns ingen anledning att så skall vara fallet, då näringen rationellt och rätt skött bör kunna ge sina utövare full bärgning, vilket förhållande kanske lättast kan bevisas av de bolag, som driva renskötsel inom olika områden i Norge. Med hänsyn emellertid till vad jag anfört här ovan, vill jag dock ifrågasätta, huruvida det kan anses rationellt att varje enskilt därav berört land söker lösa de olika spörsmålen var för sig, möjligen med sporadiska kontakter sinsemellan.

Visserligen tillsattes vid en konferens i slutet av augusti 1953 i Jokkmokk en blandad kommitté från Finland, Norge och Sverige med uppgift att syssla med lapska kultur- och näringsfrågor. Ett samarbetsorgan finns således redan. Såvitt för mig är bekant har dock något påtagligt bevis för kommitténs verksamhet ännu icke framlagts och min uppfattning är nog också den, att kommittén har små möjligheter till ett mera långtgående och erforderligt samarbete med därav följande åtgärder, då den icke har den bredd, som fordras för sådant ändamål.

På grund av vad jag anfört, vill jag därför på det livligaste tillstyrka det av riksdagsmännen Pålsson och Werner framlagda förslaget.

Östersund i lappfogdekontoret den 12 januari 1956.

Ake Wikman.

*BILAG 3***Udtalelse af Lappfogden i Västerbottens län**

Enligt gällande konvention mellan Sverige och Norge angående lapparnas rätt till renbetning äga lappar från Sorsele, Tärna och Vilhelmina socknar låta högst

15 400 renar beta under tiden 1 juli—15 september inom nio särskilt angivna distrikt i Norge. På en sträcka av c:a 80 km. gränsa dessa distrikt till Sverige. Dessutom kan lappar från Sorsele och Tärna socknar genom s. k. byggselkontrakt få medgivande att beta sina renar under tiden 1 juli—15 september inom fem av nyssnämnda distrikt i Norge. Det sammanlagda antalet betande renar får aldrig överstiga ett för varje distrikt i konventionen fastställt högsta renantal.

Enligt samma konvention äga lappar från Nordlands fylke rätt att låta obe-gränsat antal renar under tiden 1 oktober—30 april beta i de områden i Västerbottens län där lappar från Sorsele, Tärna och Vilhelmina socknar ha betesrätt.

För att underlätta renskötselförvaltningens arbete och för att förhindra otillåten renbetning har svenska lappväsendet av medel ur statens lappfond uppfört sammanlagt c:a 40 km. långa spärrstängsel längs riksgränsen i Västerbottens län. Eftersom dessa stängsel inte äro fullt effektiva och det ej finns några stängsel längs återstående c:a 150 km. av samma gräns kan det ej undvikas att renar från de båda länderna då och då komma in på otillåtna betesområden. Samarbetet mellan de svenska och norska renskötselförvaltningsmyndigheterna i de båda länderna är emellertid mycket gott och någon svårighet att reglera förhållandena har ej förekommit.

Ur renskötselförvaltningssynpunkt kan det i en del fall vara fördelaktigt om riksgränsen ej finnes. Den har emellertid för renskötselförvaltningarna här i länet knappast annan uppgift, än att den reglerar ordningen för näringens utövande på ömse sidor. Lapparna behandla varandra som om de bodde i var sin lappby. De kalla till skiljningar på ömse sidor om gränsen. De kunna när det är lämpligt avyttra slaktdjur i grannlandet och de hjälpa i regel varandra med gemensamma arbeten. Skulle en friare betesrätt erhållas i respektive grannland minskar detta troligen arbetet, men det kan också innebära en fara för en del utövare av näringen. Om det i ena landet finnes någon eller några större renägare och i angränsande trakt i andra landet endast renskötselförvaltningsmyndigheterna med ringa antal renar komma säkerligen de mindre renägarnas renar att så gott som hela året vara sammanblandade med de störres, vilket inte alls är önskvärt.

Jag håller därför för troligt att lapparna i de båda länderna inte enhälligt komma att tillstyrka annat än en uppmjukning av nu gällande villkor för renbetning i grannlandet.

Stängslen längs norska gränsen ha inte tillkommit enbart för att spärra gränsen utan fast mer för att minska på arbetet i respektive områden. I Västerbottens län har av sistnämnda orsak stängsel uppförts även mellan olika lappbyar och t. o. m. mellan olika betesområden i samma lappby. De äro dyra att uppföra och ha bl. a. därför fått ett utförande som ur underhållssynpunkt är ofördelaktigt. Vidare har på grund av bestämmelserna om svenska renars bete i Norge en del stängsel inte kunnat få den sträckning, som med hänsyn till anläggnings- och underhållskostnader varit fördelaktigast.

I fråga om avyttringen av renprodukter har den konkurrens, som möjligen

finnes, inte, såvitt jag kan bedöma, vållat någon större olägenhet. Jag håller för sannolikt att denna konkurrens är behövlig i både Sverige och Norge för att få till stånd bättre förhållanden beträffande renslakten och behandlingen av renkött. Enligt uppgifter från ett större slakteriföretag i länet har någon konkurrens från Norge ej förekommit men däremot ha försäljningar av renkött från Finland i någon mån under de senaste åren pressat ner renköttpriserna i Sverige. Viktigast anser ledaren för slakteriföretaget att på detta område inledes ett samarbete inom Sverige. Den svenska renköttproduktionen täcker endast en obetydlig del av den totala köttkonsumtionen i landet. Det bör därför ej vara svårt att få avsättning för renköttet till godtagbara priser, om det bara behandlas så, att det är en fullgod vara som utbjudes.

På grund av berörda förhållanden anser jag det vara viktigast, att representanter för renskötselvärdningen i de nordiska länderna hålla kontakt med varandra och försöka att genom samverkan åstadkomma för näringen fördelaktiga åtgärder. Detta samarbete bör inte vara inriktat på endast några detaljer.

Umeå den 18 januari 1956.

H. Ritzén.

BILAG 4

Udtalelse af Lappfogden i Norrbottens norra distrikt

Fjällrenskötseln här i länet är i hög grad beroende av betestillgångar i Norge. Så är särskilt fallet för lapparna i länets norra del, vilka jämlikt renbeteskonventionen nyttja vår- och sommarland i Troms fylke. Hela deras existens som renskötare bygger på förutsättningen att de under sommarhalvåret äga rätt att uppehålla sig med sina renar i högfjällen på norskt område. Även i Nordland fylke, söder om Ofoten, finnas viktiga distrikt för sommarbetning av renar tillhörande lappbyar på svenska sidan (konv. 22 §). Där finnas också särskilda gränsbetningsområden, till vilka renar få inkomma alltefter behov under den tid då lapparna under sommaren söka bete för sina renar på svenska sidan om riksgränsen, (konv. 36 §). — Norska lappar bedriva renskötsel i alla gränsfylken till och med Sör-Trøndelag i söder.

Flerstädes bedriva sålunda svenska och norska lappar renskötsel i varandras närhet. Det vanligare är ju att svenska lappar gå över till Norge, men även norska lappar besöka med stöd av renbeteskonventionen betesmarker i Sverige vintertid.

Betydande intressegemenskap råder alltså i alla lappmarker, liksom i Jämtlands län, mellan rennäringens utövare på svenska och norska sidan om riksgränsen.

Samhörighet dem emellan råder naturligen sedan gammalt på grund av stam-

förvantskap samt gemenskap i andlig och materiell kultur. Den uppdelning, som åstadkommits genom gränsdragningen mellan rikena, har varit för samerna onaturlig. De höra alltjämt i mångt och mycket samman, och i vår generation med dess förbättrade resurser i olika avseenden önska de åter stärka sin gemenskap.

Intresseorganisationer finnas numera bland lapparna i Sverige och Norge, både på renskötelsns grund och med mera allmänkulturella syftemål. Det är naturligt att de redan kort tid efter att de påbörjat sin verksamhet ha trätt i förbindelse med varandra. De ha därav haft ömsesidig nytta. En glädjande utvidgning ha dessa förbindelser erhållit i och med att Finlands same-organisationer och lapska kultursällskap inlemmats i det tidigare påbörjade svensk-norska samarbetet. Första gången förekom sådan samverkan mellan alla de tre länderna vid det nordiska mötet för samefrågor i Jokkmokk i augusti-september 1953. Arbetet har därefter fortsatts på det nordiska planet, och ett nordiskt råd för samefrågor kommer av allt att döma att inrättas vid ett norskt-finskt-svenskt möte, till vilket inbjudan redan utfärdats, och som är avsett att hållas i Karasjok i Finmark fylke i Norge den 16—18 augusti 1956. —Vi anhålla att till Herr Statsrådet få översända avskrifter av den internordiska samekommitténs meddelande härom, dagtecknat den 13 innevarande januari, samt dess förslag rörande stadgar för det planerade nordiska samrådet.

Lappväsendets befattningshavare ha i sitt arbete också ständig kontakt över gränserna. Samarbetet mellan lappfogdarna i Sverige och Norge har med åren utvecklats till att omfatta långt mera än som förutsattes i renbeteskonventionen. Likartade frågor uppkomma för lappadministrationen i de bägge länderna. Utbyte av erfarenheter kan då bli till betydande nytta. Ifrågavarande samarbete har dock hittills mest haft tillfällig karaktär och ännu ej erhållit fastare utformning. — Lappfogdarna i Norrbottens läns norra del ha på samma sätt haft värdefulla förbindelser med Finland, där renföreningarnas centrala organisation regelbundet inbjuder representanter för rennäringen i Sverige till sina stora årliga sammankomster i Rovaniemi köping, huvudorten i Lapplands län.

Behov av samarbete på renskötelsns område mellan de tre nordiska länderna har sålunda redan länge gjort sig gällande. En viss praktisk samverkan har ju egentligen alltid förekommit, på grund av de förhållanden under vilka näringen bedrivs. Den är utbredd över Sveriges och Norges alla gränsfjällområden, liksom också över både skogs- och fjälltrakter utefter hela den svensk-finska gränsen. Renskötelsn är ju sedan gammalt huvudnäring för den lapska folkgruppen, som på grund av förhållandevis sentida politiska avgöranden nu lever uppdelad mellan de tre nordiska länderna, och med en mindre stam på Kolahalvön, inom Sovjetunionen.

Man har alltså nu på flera områden gjort ansträngningar för att få till stånd ett regelbundet samarbete mellan renskötelsns utövare i Sverige, Norge och Finland. Det lär väl få uttalas, att de senaste planerna, om tillsättande av ett nordiskt sameråd m. m., förefalla ägnade att väl befordra dessa syften. Även om vissa

initialsvårigheter komma att inställa sig lär man från statsmakternas sida böra lämna dessa samarbetssträvanden ett verksamt stöd.

Ävenså borde det inledda samarbetet mellan lappfogdarna i Sverige och Norge, och tilldels med motsvarande organ i Finland, kunna ges en mera bestämd form, till lösande av konkreta uppgifter å det gemensamma arbetsområdet och främjande i allmänhet av lapparnas samhälls- och näringsfrågor.

De särskilda spörsmål, som beröras i föreliggande förslag till Nordiska rådet, lära väl ej här böra dryftas mera ingående. Med dem ha förslagsställarna velat giva exempel på några nära till hands liggande uppgifter, som i vårt tidsskede borde kunna göras till föremål för undersökning på ett annat och vidare plan än man härförut plägat beträda. Med ett nytt betraktelsesätt, och i „nordisk anda“, kunde måhända i en del frågor som ha samband med lapparnas näringsutövning uppnås lösningar, vilka hittills knappast förefallit möjliga, även om de kunnat medföra ganska tydliga fördelar, ömsesidigt för berörda parter. — Förslaget utmynnar ju i en framställning om undersökning av hithörande frågor.

Efter samråd med övriga lappfogdar i länet får jag vördsamt uttala, att herrar Pålssons och Werners förslag till Nordiska rådets förestående 4:e session borde givas allt stöd från de svenska delegerades sida. Den lapska folkgruppen, och dess gamla huvudnäring renskötelsen, är en för Sverige, Norge och Finland gemensam angelägenhet. I många hänseenden kunde värdefulla resultat troligen uppnås och rennärigen väl främjas genom ökad samverkan på området mellan alla de tre länderna.

Luleå den 21 januari 1956.

Erik Hedbäck.

Lappfogde i Norrbottens norra distrikt.

BILAG 5

Skrivelse til Nordisk Råd om et nordisk råd for sameanliggender

På den nordiska samekonferensen i Jokkmokk hösten 1953 valdes en kommitté, som skulle arbeta för bildandet av ett nordiskt råd för sameangelägenheter.

Kommittén har haft möten i Uppsala i januari 1954 och i Oslo nu i januari 1956. Däremellan har inom kommittén valda kontaktmän sammanträtt i Häl-singfors i november 1954.

Kommittén har nu bl. a. utarbetat ett förslag till stadgar för det — såsom vi hoppas — blivande nordiska rådet för sameangelägenheter.

Kommittén har beslutat att söka ordna en allmän nordisk konferens i Karasjok 16—18 augusti 1956. Vi erinra därom, att Jokkmokks-konferensen förordade Karasjok såsom den lämpliga platsen för nästa konferens.

I Jokkmokk tänkte man sig att konferensen skulle ha sammankallats redan 1955. Det har tyvärr ej medhunnits.

Vi bedja Eder taga del av det bifogade förslaget till stadgar och inkomma med erinringar, om Ni finner det påkallat.

Stadgarna är uppgjorda efter demokratiska riktlinjer. Vi ber att särskilt fästa Eder uppmärksamhet på paragraferna 4, 7, 8 och 9 som korresponderar med varandra. Vi har tänkt oss att rådet skall vara en förbindelselänk i de nordiska länderna, när det gäller same-frågor, och även en förbindelselänk mellan olika grupper av samer i Norden.

Frågan om valet av svenska representanter till Karasjok-konferensen samt stadgeförslaget kommer upp på Svenska Samernas Riksförbunds möte i Karesuando i början av mars i år.

Den 13 januari 1956.

Israel Ruong.

Carl Johansson.

Per Idivuoma.

Underbilag

Förslag till stadgar för Nordiska rådet för samefrågor.

§ 1.

Rådet, som heter Nordiska rådet för samefrågor, skall utgöra organ för samarbete rörande samefrågor i Norge, Sverige och Finland.

§ 2.

Rådet består av 5 representanter för Norge, 4 för Sverige och 3 för Finland med personliga suppleanter. Majoriteten i rådet skall vara samer och de skall företräda olika sidor av samernas närings- och kulturliv. Varje land utser självt sina representanter såsom det befinnes lämpligt. Rådsmedlemmarna utses för en tid av 4 år.

§ 3.

Rådet sammanträder minst en gång om året på tid och plats som det självt bestämmer. Till rådets förhandlingar kan representanter för administrationen, institutioner och sammanslutningar kallas.

§ 4.

Rådets protokoll skall vara offentligt tillgängliga.

§ 5.

Representanterna för varje land utgör en sektion av rådet och väljer egen ordförande och sekreterare. Ordförandena bildar rådets presidium. Ordföranden i det lands sektion, där rådet sammanträder, fungerar som rådsrådets ordförande.

§ 6.

För att bereda ärendena utses utskott till det antal som erfordras. Utskott må när rådet så beslutar sammanträda även mellan rådsrådena.

§ 7.

Rätt att väcka en fråga till behandling hos rådet tillkommer envar sektion och envar medlem i rådet och dessutom kommunala och statliga myndigheter samt organisationer och sammanslutningar. Sådan framställning skall ingivas till vederbörande lands sektionens ordförande, som har att i god tid före rådsrådets underrätta rådsmedlemmerna om ärendet.

Frågor väckta på sådan allmän nordisk konferens som nämns i § 9 skall av rådet upptas till behandling.

§ 8.

Rådets uppgift är att tillvarataga samernas intressen — ekonomiska, sociala och kulturella — på sätt som befinnes förenligt med samernas respektive medborgarskap. Med syftemål härpå skall varje lands sektion noggrant följa med utvecklingen i sitt land och hålla rådet underrättat därom.

Rådet kan göra rekommendationer hos såväl kommunala som statliga myndigheter samt institutioner och andra sammanslutningar. Till rekommendationerna fogas uppgift om huru varje medlem av rådet röstat.

Rådet avgör självt huruvida ett ärende, som icke angår samtliga länder, är av sådan principiell vikt, att det bör tagas till behandling.

§ 9.

För att främja samhörigheten mellan olika grupper av samer och för att få samefrågorna mera allmänt diskuterade och kända skall rådet tid efter annan anordna allmänna nordiska konferenser.

§ 10.

Varje land bestrider kostnaderna för sina representanter samt de särskilda kostnader, som föranledas av sammanträden som där hållas. Om sättet för bestridande av gemensamma kostnader gäller vad rådet bestämmer.

§ 11.

Dessa stadgar, som är antagna av den nordiska samekonferensen i Karasjok 1956, träder i kraft den

Medlemsförslag

om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning

(forelagt af Sigurður Bjarnason, Erik Eriksen, Nils Hønsvald og Frans Severin)

Finlands beslut att inträda i Nordiska rådet aktualiserade frågan om ändring av stadgan för rådet. Då stadgans fyra olika versioner (den danska, den isländska, den norska och den svenska) med anledning härav blevo föremål för närmare granskning inom olika organ i rådet, befunnos stadgeversionerna vara i behov av revision i åtskilliga formella avseenden.

Det ursprungliga förslaget till stadga författades på svenska. De övriga versionerna äro sålunda i realiteten översättningar från en svensk originaltext. Vid dessa översättningar ha uppkommit vissa onöjaktigheter, som givit till resultat att för närvarande i själva verket stadgans fyra versioner icke ha samma reella innehåll, låt vara att skiljaktigheterna äro utan större praktisk betydelse. Mest påtagligt är t. ex. att rådets uppgift enligt 1 § blivit mera vidsträckt angiven i den danska än i de norska och svenska versionerna. Dylika olikheter böra vid lämpligt tillfälle utjämnas.

Sedan rådet under någon tid varit i verksamhet, arbetades under 1954 på en översyn av rådets arbetsordning ur språklig synpunkt. En förberedande språklig granskning utfördes av några av Nordens förnämsta språkmän. Översynen fullföljdes, och vid sin tredje session 1955 antog rådet en ny arbetsordning. Därvid infördes i denna en terminologi, som därmed vann erkännande och som numera tillämpas i rådets arbete. Ett naturligt önskemål är att denna terminologi, som alltså brukas i arbetsordningen och i praxis, också begagnas i det grundläggande dokumentet — rådets stadga.

Den slutliga utformningen av den gällande stadgan skedde under viss brådska våren 1952. Därvid kommo vissa inadvartenser att insmyga sig i stadgan. Sålunda äger enligt stadgans ordalydelse Islands alting formellt icke utse suppleanter för sina valda medlemmar i rådet. Till ändamålsbestämmelsen i 1 § har fogats en ny sådan i 10 §, vilken erhållit en annan innebörd än den egentliga bestämmelsen i 1 §. Även dessa felaktigheter böra vid tillfälle rättas till.

Vidare kan antecknas, att ikraftträdandebestämmelserna i 14 och 15 §§ av stadgan av olika anledningar fått något olikartad utformning. Dessa båda paragrafer saknas helt i den isländska versionen.

Förslag förelåg att genomföra de ovan antydda justeringarna i stadgan i samband med de stadgeändringar, som skulle genomföras med hänsyn till Finlands inträde i rådet. Emellertid kunde enighet icke vinnas om att företaga ändringarna i nämnda sammanhang. I de förslag till stadgeändringar, som innevarande höst förelagts parlamenten i de nordiska länderna, ha sålunda icke andra ändringar upptagits än de som äro nödvändiga för att ge Finland tillfälle deltaga i rådets arbete på lika fot med övriga länder, varjämte uttrycket "Danmarks riksdag" ändrats till "Danmarks folketing".

Sedan nu rådet genom Finlands inträde blivit fulltaligt, synes tillfället vara kommet att gemensamt företaga den formella översyn av stadgan, som ovan antytts. Det kan därvid även ifrågakomma att, därest önskemål därom framkomma, överväga sakliga ändringar av stadgan på någon punkt. En preliminär behandling av ärendet kan komma till stånd vid rådets fjärde session. Lämpligen kan tiden mellan rådets fjärde och femte sessioner utnyttjas för att förbereda en slutlig behandling av saken vid sistnämnda session.

I detta sammanhang böra också beröras de justeringar i arbetsordningen, var- till Finlands inträde i rådet kan föranleda. Den nuvarande 25 § i arbetsordningen, som bygger på 3 § i stadgan i dess ursprungliga lydelse, torde böra utgå. Dessutom kan ifrågasättas om icke rådet till vägledning för sina finsk- och isländsktalande medlemmar borde antaga arbetsordningen jämväl i finsk och isländsk språkdräkt.

Under hänvisning till det anförda få vi hemställa,

att rådet måtte upptaga frågan om en översyn av stadgan för rådet samt träffa de beslut med avseende å arbetsordningen, som föranledas av Finlands inträde i rådet.

Reykjavík, København, Oslo och Stockholm i december 1955.

Sigurður Bjarnason. Erik Eriksen. Nils Hønsvald. Frans Severin.

Medlemsförslag

om utvidgade undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde (forelagt af Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlson, Olov Rylander og Waldemar Svensson)

Efter ingående överläggningar beslöt Nordiska rådet vid sin andra session i Oslo i augusti 1954 antaga en rekommendation rörande nordiskt ekonomiskt samarbete (rek. nr 22/1954), innehållande fyra punkter. Regeringarna anmodades för det första att lägga förhållandena till rätta för en gemensam nordisk marknad på så stora områden som möjligt, för det andra att klarlägga möjligheterna för att genomföra lika tullsatser (eller restriktioner) gentemot icke-nordiska länder och att upptaga arbetet för att avveckla tullsatser och handelsrestriktioner vid de internordiska gränserna på visst sätt, för det tredje att upptaga förhandlingar med varandra om konkreta samarbetsuppgifter av betydelse för de olika ländernas produktivitet och levnadsstandard samt för det fjärde att organisera arbetet på lämpligt sätt.

Rekommendationen togs upp till närmare övervägande av regeringarna vid Harpsundsmötet den 30—31 oktober 1954. Därvid uppgjordes ett program för det fortsatta arbetet på fem punkter, varjämte vissa riktlinjer för arbetets organisation antogs. I sistnämnda avseende fick mötet till resultat, att en ministerkommitté och under denna nordiska ekonomiska samarbetsutskottet tillskapades.

Flertalet punkter i arbetsprogrammet gällde uppläggningsen av det arbete, som var direkt inriktat på den gemensamma marknadens införande. Härutöver stadgades det i punkt 4, att arbetet borde inriktas på att undersöka förhållandena som påverka den relativa konkurrensförmågan mellan de tre ländernas industrier (subventioner, löne-, ränte- och skatteförhållanden inklusive avskrivningsregler).

I det meddelande, som avlämnades till rådets tredje session i januari/februari 1955 rörande rek. nr 22/1954 (ärende nr 62/1955) heter det beträffande den sist omnämnda punkten blott att förberedelser vidtagits för undersökningar rörande de relativa konkurrensförhållandena mellan de tre ländernas industrier. Av den redogörelse, som medlemmen av ministerkommittén ekonomi- och arbetsminister Jens Otto Krag lämnade vid det nordiska statsministermötet i Fredensborg den 22—23 oktober 1955, framgår att även i fortsättningen arbetet inom nordiska ekonomiska samarbetsutskottet inriktats på de branschvisa undersökningarna, som syfta till eliminering av tullar och handelshinder av liknande art. Målsättningen synes vara att om möjligt under år 1957 underställa parlamenten i Danmark, Norge och Sverige en plan för avveckling av tullar m. m. mellan länderna i

vad avser varugrupper, omfattande 65 till 70 procent av den nordiska samhandeln, och att därefter hemställa hos GATT om godkännande av planen.

Det kan under sådana omständigheter bli tal om att börja realiserandet av den nordiska varumarknaden i en icke alltför avlägsen framtid.

Såsom starkt underströks, särskilt av de norska medlemmarna vid den förberedande undersökning, som utfördes av nordiska ekonomiska utskottet och som redovisades 1954, påverkas emellertid möjligheterna att genomföra en gemensam marknad också av en mängd andra faktorer än dem som direkt sammanhånga med tullar och handelsrestriktioner. Otvivelaktigt finns anledning till stor tacksamhet mot nordiska ekonomiska samlarutskottet för det energiska och löftesrika arbete, som utskottet utfört beträffande tullar m. m. Det måste dock ifrågasättas, om det är riktigt att i så hög grad som synes ha skett undanskjuta de övriga problem som ett närmare ekonomiskt samarbete kommer att aktualisera. Bl. a. i tidsbesparande syfte synes angeläget att dessa frågor upptagas till ingående utredningar parallellt med att det arbete bedrivs som nu försiggår beträffande tullar och andra liknande handelsrestriktioner. Därest lösningar även av dessa andra problem icke förberetts, är att befara, att arbetet med genomförandet av den gemensamma varumarknaden kommer att avsevärt fördröjas. Samtidigt blir man nödgad att inlåta sig på tidsödande utredningar kring en rad problem av liknande art. Det synes därför lämpligast att man redan från början nalkas de ekonomiska samlarproblemen på så bred front som möjligt, helst från alla håll, och icke alltför ensidigt koncentrerar sig på tullproblemen. I det följande lämnas några exempel på den breddning av utredningsarbetet som åsyftas.

Ett fält där mycket litet åtgjorts på det nordiska planet är skattepolitiken. Efter krigsslutet hölls 1946 på inbjudan av dåvarande danske finansministern Thorkil Kristensen en sammankomst i Köpenhamn med deltagande av tjänstemän i finansdepartementens skatteavdelningar. Därvid beslöts tillsätta en nordisk samlarkommitté och avhålla årliga sammankomster mellan tjänstemännen för att möjliggöra utbyte av erfarenheter på skatteväsendets område. Det uppdrogs åt Sverige att inbjuda till nästa möte. Då någon sådan inbjudan aldrig avlätits, kommo nyssnämnda ansatser till samarbete på detta viktiga område icke att leda till något resultat.

Otvivelaktigt är av stor betydelse att skattelagstiftningen i de olika länderna tages upp till närmare undersökningar ur nordisk synpunkt. En kartläggning av de olikheter på detta område, som äro av betydelse för ett mera intensifierat nordiskt ekonomiskt samarbete, bör i första hand komma till stånd. Härigenom skulle man bli i tillfälle att närmare överväga vilka åtgärder som kunna vidtagas för att utjämna hindersamma olikheter.

Nordiskt penningpolitiskt samarbete gjordes till föremål för ingående diskussion vid ett möte, som Nordisk andelsförbund avhöll i Reykjavik i juni 1955. Därvid framkommo åtskilliga uppslag av praktiskt intresse som synas förtjänta av närmare uppmärksamhet. Visserligen är det uppenbart, att vägen åter till den nordiska

myntunionen, som led skeppsbrott under det första världskriget, är både mycket lång och mycket svår, men det finns likväl åtskilligt i debattinläggen, som pekar på att man skulle kunna gå fram successivt, steg för steg i riktning mot ett mera intimt penningpolitiskt samarbete. För den svenske deltagaren i debatten professor Lundberg tedde det sig — enligt vad han uttalade — mycket naturligt, att man i strävandena efter ekonomisk integration försökte att skapa mer av penning- och betalningsmässig gemenskap. Han skisserade olika led i ett sådant arbete som kunde börja med att låta ländernas mynt och sedlar accepteras som lagliga betalningsmedel i samtliga länder. Om det befinner sig erforderligt, kan härvidlag genom undantag av olika slag en viss elasticitet uppnås.

Ett intensifierat samarbete mellan nationalbankerna torde vara en första förutsättning för att resultat skall kunna vinnas på det penningpolitiska området. Självfallet kommer man i detta sammanhang in på spørsmålet vilka återverkningar den ekonomiska politiken över huvud får på det nordiska planet. Erfarenheterna från Benelux, där man genomfört en delvis fri kapitalmarknad, torde icke sakna intresse och synas böra utnyttjas. Undersökningar huru ett närmande på detta fält kan komma till stånd böra snarast inledas.

Ett tredje område där undersökningar om ökat samarbete med fördel kunna upptagas gäller möjligheterna till samverkan vid handelsförhandlingar. Inom Benelux har den ekonomiska integrationen lett till att de deltagande länderna, som till en början vid handelsförhandlingar med utanför unionen stående länder pläгат representeras i varandras delegationer genom observatörer, börjat övergå till en ordning, där unionens länder förhandla med andra genom gemensamma handelsdelegationer. Även hos oss synas åtgärder redan nu kunna företagas för ett närmare samarbete vid handelsförhandlingar. Här möta många motstridiga intressen, som kunna vara förtjänta av att konfronteras med varandra. Ett nära samarbete torde bli nödvändigt så snart den gemensamma varumarknaden kommer till stånd.

Självfallet komma undersökningar av den art, varom det varit tal i det föregående, att draga med sig vissa kostnader för personal m. m. Det är emellertid uppenbart att, om man är av den uppfattningen att det nordiska ekonomiska samarbetet är en fråga av väsentlig betydelse för samhällsekonomiens framtida utveckling i våra länder, bör man icke avstå från erforderliga undersökningar av hänsyn till de relativt sett obetydliga kostnader, varom det kan bli fråga i detta fall.

Under hänvisning till det anförda hemställa vi,

att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidga undersökningarna rörande det nordiska ekonomiska samarbetet på det sätt ovan närmare angivits.

Stockholm den 14 december 1955.

Bertil Ohlin. Sven Em. Ohlson. Olov Rylander. Waldemar Svensson.

Medlemsforslag

om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til at benytte deres modersmål i skolearbejdet

(forelagt af Rolj Edberg)

Den fria nordiska arbetsmarknaden har lett till en ökad rörlighet mellan de nordiska ländernas folk. I den mån som den fria arbetsmarknaden vidgas till nya kategorier kan denna rörlighet beräknas komma att ytterligare öka. Bland dem som för kortare eller längre tid utnyttjar arbetsmöjligheterna i annat nordiskt land än hemlandet befinner sig också i stor utsträckning personer med familj. En omflyttning föranleder för sådana familjer omedelbart skolproblem — omvänt kan det icke uteslutas att skolproblemen i viss mån kan verka dämpande för det fria folkutbyte, som man eljest avsett att underlätta.

De som inflyttar från annat land måste som regel sätta sina barn i vistelse-landets skolor. Enligt gällande ordning måste barnen därvid lära sig det nya landets språk och begagna det som skolspråk. Att sådana krav ställs på barn, som har ett icke skandinaviskt språk som modersmål, är naturligt; det är förutsättningen för att de skall kunna tillägna sig undervisningen och själva göra sig förstådda. Annorlunda ställer det sig med barn, som talar ett skandinaviskt språk. Framför allt gäller detta i de många fall, då föräldrarna icke har för avsikt att ta varaktig bosättning i det nya landet.

På de lägre skolstadierna är problemet ej så starkt accentuerat; där torde som regel en övergång exempelvis från danska till norska eller från norska till svenska icke bereda så stora svårigheter. Då det däremot gäller elever på de högre skolstadierna, där krav ställs på författande av uppsatser osv, blir svårigheterna påtagliga. Utöver de främmande språk som alla elever på högstadierna har att lära tvingas en nyinflyttad elev att lära sig att skriftligt behandla också ett annat skandinaviskt språk; om inflyttningen sker något eller ett par år före en avgångsexamen blir arbetsbördan för en sådan elev stundom orimligt stor och han blir därigenom lätt handicappad i jämförelse med sina kamrater också då det gäller andra läroämnen.

Det obligatoriska kravet på att elever från grannländerna ska lära sig vistelse-landets språk förefaller opraktiskt och otidsenligt. När det gäller icke skandinaviska språk öppnar språkundervisningen dörrarna till nya kulturvärldar. Det

skandinaviska språkområdet ligger däremot redan öppet. De skandinaviska språken ter sig närmast som dialekter av varandra. Broderspråken bör man förstå, men det finns i regel ingen anledning att lära sig att i tal och skrift behärska dem. Det torde tvärtom verka befordrande för den nordiska samkänslan och bidra till att öka intresset och förståelsen för broderspråken, om elever i annat nordiskt land än ursprungslandet bereds möjligheter att behålla sitt modersmål. På så sätt kan en större förtrogenhet med nyanserna inom den skandinaviska språkfamiljen skapas redan på skolstadiet.

Man torde också få förutsätta att lärarna i regel är så förtrogna med grannländernas tungomål att det icke bör bereda dem alltför stora svårigheter att bedöma en uppsats på annat skandinaviskt språk. Under alla förhållanden är svårigheterna för lärarna i det stycket givetvis betydligt mindre än svårigheterna för eleverna att lära sig skriftligt behärska ett nytt språk.

Problemet kan lösas antingen genom att dispensmöjligheter öppnas för skolelever från annat nordiskt land att behålla sitt modersmål i skolarbetet eller genom att valfrihet lämnas åt sådana elever att själva avgöra om de önskar behålla sitt modersmål eller övergå till grannlandets språk. Det senare alternativet, som kan sägas innebära att de olika nordiska tungomålen blir principiellt jämställda med varandra inom hela Norden, synes vara det mest tilltalande och likaså det mest praktiska. I varje fall synes det angeläget att en sådan ordning införes på de högre skolstadierna. Hur gällande bestämmelser bör omarbetas för att möjliggöra en sådan ordning bör snabbt utredas — lämpligt utredningsorgan torde Nordiska kulturkommissionen erbjuda.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes därför

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att i gällande skolförfattningar o. d. införa sådana bestämmelser att elever från annat nordiskt land än vistelslandet beredes rätt att antingen genom valfrihet eller efter ett dispensförfarande använda sitt eget modersmål i skolarbetet.

Göteborg den 17 december 1955.

Rolf Edberg.

*BILAG 1***Udtalelse af den svenske skolöverstyrelsen**

Överstyrelsen finner det framlagda förslaget vara värt beaktande och tillstyrker därför, att Nordiska rådet vidtager åtgärd i syfte att åstadkomma erforderlig utredning, i vilken omfattning och under vilka former skolelev från annat nordiskt land än vistelslandet må kunna använda sitt eget modersmål i skolarbetet vid gängse skolformer.

I detta ärendes handläggning har deltagit generaldirektören Rosén samt ledamöterna Quensel, Brevner, Lund, Engström, Junel, föredragande, och Beskow.

Stockholm den 23 januari 1956

Nils Gustav Rosén

B. Junel

Marianne Wallin,

*BILAG 2***Udtalelse af den svenske föreningen Nordens skolnämnd**

Det framstår utan tvivel såsom i hög grad önskvärt, att det växande antal ungdomar, som tillbringar någon del av sin skoltid i ett nordiskt grannland, i största utsträckning ges möjlighet att, om de så önskar, i skolarbetet behålla sitt modersmål. Språken i Norden torde, med undantag för isländskan och finskan, genom sin nära frändskap utan olägenhet möjliggöra införande av en sådan ordning i fråga om de flesta av skolans ämnen. Den föreslagna valfriheten kan av naturliga skäl beredas endast sådana elever, som har danska, norska eller svenska till modersmål och som besöker skolor i Danmark, Norge eller Sverige eller svensk-språkiga skolor i Finland. Beträffande undervisningen på lägre skolstadier torde f. ö. lärjungarnas språkliga anpassning erbjuda endast obetydliga problem. När det gäller de högre stadierna synes en valfrihet av den föreslagna arten för grannlands elever kunna tillämpas utan mera avsevärda komplikationer vid undervisningen i orienterings- och övningsämnen.

Det torde emellertid vara ofrånkomligt, att i första hand på högre stadier vissa

praktiska svårigheter anmäler sig i fråga om undervisningen i skrivämnena, särskilt i ämnet modersmålet. På de svenska skolornas högre stadier ges som bekant i fråga om detta ämne vitsord dels för svensk skrivning, dels för insikter i svenska språket och litteraturen. Då det givetvis är önskvärt, att den undervisning inom ämnet modersmålet, som meddelas en lärjunge från ett nordiskt grannland, vilken valt att i skolarbetet behålla sitt eget modersmål, blir å ena sidan i möjligaste mån likvärdig med den, hans kamrater från vistelslandet erhåller, och å andra sidan i möjligaste mån identisk med den, som meddelas på motsvarande skolstadium i hans eget land, ställer sig skolnämnden tveksam till lämpligheten av att överlåta undervisningen i detta ämne till den ordinarie modersmålsläraren i vistelslandet. Det synes vara mest ändamålsenligt, att ifrågavarande elever erhåller undervisning inom ämnet modersmålet av lärare från det egna landet. Skolnämnden skulle därför vilja ifrågasätta upprättandet av ett system, enligt vilket dess lärjungar kunde erhålla modersmålsundervisning per korrespondens. Eleverna borde med ett sådant förfarande bli befriade från klassens ordinarie modersmålsundervisning, dock att deras uppsatsskrivning med fördel torde kunna ske i samband med klassens skrivningar.

En fråga av betydande räckvidd är vilket kompetensvärde för inträde i högre läroanstalter m. m. som kan, i vistelslandet och det egna landet, tillmätas avgångsbetyg i de fall, då en grannlandselev valt att använda sitt eget modersmål i skolarbetet. Det synes nämnden uppenbart, att i ej ringa utsträckning ett dylikt avgångsbetyg kan erhålla samma kompetensvärde som ett i vanlig ordning förvärvat avgångsbetyg. I vissa fall torde man däremot nödgas förutsätta en begränsning i avgångsbetygets kompetensvärde.

Ett förhållande, som nämnden i detta sammanhang vill fästa rådets uppmärksamhet vid, är den bristande inbördes överensstämmelsen mellan de nordiska ländernas skolsystem och kursplaner. Detta problem har tidigare varit föremål för en utredning inom Nordiska kulturkommissionen, vilken även uttalat sig för en bättre anpassning. Hittills har emellertid en sådan anpassning ägt rum blott i ringa utsträckning, varför de nordiska ländernas skolsystem, studieindelning, kursplaner och examensbestämmelser alltjämt företer mycket stora inbördes olikheter. Det är uppenbart att detta förhållande i hög grad försvårar lärjungars övergång till skola i ett grannland. Då ju skolväsendets organisation f. n. är under genomgripande omläggning i flera nordiska länder, ter det sig därför synnerligen önskvärt, att man vid genomförandet av reformer och förändringar ägnar den nordiska anpassningen ett nödigt beaktande.

Under hänvisning till vad som ovan anförts vill den svenska föreningen Nordens skolnämnd sålunda förorda en utredning rörande sådan ändring av gällande bestämmelser, att elever från annat nordiskt land erhåller rättighet att själva avgöra, om de i skolarbetet önskar behålla sitt modersmål. Därvid bör bl. a. undersökas möjligheten att genom särskild korrespondensundervisning eller på annat sätt tillförsäkra ifrågavarande elever en ändamålsenlig modersmålsundervisning

ävensom utredas frågan om kompetensvärdet av avgångsbetyg. Tillika vill nämnden förorda åtgärder, ägnade att göra skolsystem och läroplaner i de nordiska länderna mera likformiga.

Stockholm den 20 januari 1956

Nils Hänninger
ordförande

Roland Ferngren
sekreterare

BILAG 3

Udtalelse af det danske undervisningsministerium

Undervisningsministeriet skal herom udtale, at der ikke efter dansk skolelovgivning er noget til hinder for, at det kan tillades, at børn af forældre med et andet nordisk sprog end dansk som hjemmesprog, der optages i *folkeskolens eksamensfri klasser*, benytter deres hjemmesprog i skolen såvel ved mundtlig som skriftlig fremstilling, dersom forældrene ønsker det og det kan ske i et for læreren forståeligt sprog, men det kan ikke forventes, at der af folkeskolens lærere kan gives sådanne elever en egentlig sprogundervisning i deres hjemlands sprog eller gives sproglig rettelse af deres mundtlige og skriftlige fremstillinger på hjemlandets sprog.

I *eksamensskolen* gælder samme begrænsninger i undervisningen som i folkeskolen, men herudover vil der kræves særlig lovhjælp, såfremt de pågældende elever ved eksaminerne ønsker at erstatte prøven i dansk stil med en stil på deres hjemlands sprog.

De fremmede elever vil muligvis gennem en dispensationsordning helt kunne fritages både for undervisning i og bedømmelse af skriftlige arbejder i dansk, eventuelt kombineret med en ordning, hvorefter sådanne elever i deres hjemland som supplement til den i Danmark erhvervede afsluttende eksamen kan aflægge de fornødne tillægsprøver.

Ministeriet må på forhånd være velvillig stemt overfor det fremsatte medlemsforslag, men må navnlig for eksamensskolens vedkommende tage forbehold med hensyn til den nærmere form, hvorunder forslaget eventuelt vil kunne gennemføres.

København, den 27. januar 1956.

*BILAG 4***Udtalelse af det norske kirke- og undervisningsdepartement**

Utenriksdepartementets skriv av 14. januar 1956 angående forslag om adgang for skoleelever fra annet nordisk land til å benytte sitt morsmål i skolearbeidet, har vært lagt fram for Undervisningsrådet og Lærerskolerådet, som i skriv av 19. januar 1956 har gitt følgende uttalelser:

Undervisningsrådet:

„Det forekommer nesten hvert år i den senere tid at det blant eksaminandene til examen artium eller realskoleeksamen er noen som ikke er norske statsborgere, som bare har oppholdt seg i Norge ett eller et par år, og som har hatt den vesentligste del av sin skolegang i et annet land. På søknad fritar Undervisningsrådet regelmessig slike eksaminander for den skriftlige prøve i sidemålet (som oftest nynorsk). De blir altså ved examen artium fritatt for norsk tilleggsstil og ved realskoleeksamen for norsk gjengivning i sidemålet, slik at de kan innskrenke sin forberedelse til prøven i norsk skriftlig til å gjelde én norsk språkform.

Det har også hendt, men ikke ofte, at eksaminand fra annet nordisk land har søkt og fått tillatelse til å bruke sitt morsmål ved besvarelsen av oppgaven i norsk stil. I siste tilfelle har Undervisningsrådet ikke ansett seg berettiget til å innvilge søknaden, men har sendt den videre til Kirke- og undervisningsdepartementet med anbefaling. Tidligere ble det i hvert enkelt slikt tilfelle utvirket kgl. resolusjon.

For så vidt det gjelder den høgre almenskole vil Undervisningsrådet rå til at det spørsmål som er reist fra svensk side, blir utredet. For Undervisningsrådet synes en dispensasjonsordning å være den enkleste løsning av spørsmålet.“

Lærerskolerådet:

„Saken vil vel stille seg noe forskjellig for folkeskolen og for de videregående skoler. Merknadene nedafor gjelder folkeskolen.

En vet ikke (og Statistisk sentralbyrå heller ikke) hvor mange elever det f. t. er i folkeskolen som har dansk eller svensk til morsmål. Det er vel trulig at det er et nokså lite tal, og at det er relativt sjelden at en klasse har en slik elev.

Så vidt en veit, har i regelen ikke denne saken voldt særlig store vansker idet elevene har tatt del i de vanlige norsktimene.

I den muntlige undervisning vil læreren helt naturlig legge an på å uttrykke seg slik at også disse elevene skjønner det han sier, og elevene vil vel fritt kunne bruke sitt muntlige morsmål i skolen som de bruker det utenfor skolen. I så måte vil vel disse elever i regelen ikke være stort vanskeligere stilt enn mange barn med ulike norske målføre som kommer i en og samme klasse.

Ved opplæring i *skriftlig* bruk av målet, vil en vel møte visse vansker dersom en skulle velge et av de alternativ som *Rolf Edberg* nevner:

1. Dersom elever med dansk eller svensk morsmål skulle få opplæring i skriftlig dansk eller svensk, måtte de — så vidt en skjønner — få særskilt opplæring utenfor den vanlige undervisningstid. Å skaffe kyndige lærere til denne undervisningen vil vel på de fleste steder neppe være mulig. Ordningen ville også sikkert volde elevene betydelige ulemper.

At en slik ordning ville kreve ekstrautgifter, er klart. Det er i denne sammenheng rett å minne om at det har vært nevnt som ønskelig at borgerne i de nordiske land kunne få noe bedre kjennskap til nabolandenes språk enn tilfellet er nå.

2. Å gi disse elever rett til å bruke sitt skriftlige morsmål i folkeskolen uten at skolen sørger for opplæring i språket, ville det vel være liten hjelp i.

For å kunne fritas for å delta i norskundervisningen, måtte det lovendring til.“

Når det gjelder folkeskolene skal en særlig understreke at det i praksis vil bli vanskelig å skaffe lærerkrefter som har forutsetning for å kunne gi den nødvendige undervisning i skriftlig bruk av et annet nordisk mål.

En viser ellers til kongelig resolusjon av 24. september 1954 „om endring i reglementet for examen artium og i reglementet for realskoleeksamen angående undervisning i dansk og svensk i norske skoler“.

Oslo den 23. januar 1956.

Regeringsförslag
om nordisk kriminologisk samarbete

(forelagt af den svenske regering)

**Kungl. Maj:ts skrivelse till Nordiska rådet an-
gående nordiskt kriminologiskt sam-
arbete; given Stockholms slott den 16
december 1955.**

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, begära Nordiska rådets yttrande över det förslag till nordiskt kriminologiskt samarbete, vilket omförmåles i nämnda utdrag.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg.

**Utdrag av protokollet över justitiedepartements-
ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konung-
en i statsrådet å Stockholms slott den
16 december 1955.**

Närvarande:

Statsministern Erlander, ministern för utrikes ärendena Undén, statsråden Zetterberg, Torsten Nilsson, Sträng, Ericsson, Andersson, Norup, Hedlund, Persson, Hjalmar Nilson, Lindell, Nordenstam, Lindström, Lange, Lindholm.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler fråga om *inhämtande av yttrande från Nordiska rådet rörande förslag om nordiskt kriminologiskt samarbete* samt anför därvid följande.

Betydelsen av kriminologisk forskning torde numera vara allmänt erkänd. Ökade kunskaper om brottsligheten och dess uppkomst är oundgängliga för ett framgångsrikt bekämpande av kriminaliteten. Ett stort antal kriminologiska forskningsanstalter har också under senare år kommit till stånd på många platser i utlandet. Dylika institutioner finns t. ex. — vanligen med anknytning till universitet — på åtskilliga håll i USA och vidare i England, Frankrike och Holland. I de nordiska länderna är däremot de institutionella resurserna tämligen blygsamma. Trots detta har också i våra länder bedrivits en icke obetydlig kriminologisk forskning.

I Danmark finns sedan 1951 ett kriminologiskt institut vid Aarhus universitet, som ledes av universitetets professor i straffrätt. Vid institutet arbetar därjämte universitetets lektor i kriminologi. För närmare uppgifter rörande institutet hänvisas till bifogade redogörelse (Tillæg 1.) av dess ledare professor A. Nelson. Vid Köpenhamns universitet finns ett lektorat i kriminologi men icke någon särskild kriminologisk institution.

Också i Norge finns ett kriminologiskt institut, anknutet till Oslo universitet. Det började sin verksamhet hösten 1954 och ledes av professorn i straffrätt vid universitetet. För vidare upplysningar hänvisas till bifogade redogörelse (Tillæg 2.) av institutets ledare professor J. Andenæs.

Det enda i Sverige verksamma institutet på området, som upprättades 1946, är anknutet till Stockholms högskola. Det står under uppsikt av en särskild styrelse. Institutets ledare är professor O. Kinberg. Bakom institutet står en för ändamålet skapad stödförening. Institutet har vid olika tillfällen erhållit statligt stöd, bland annat, genom anslag från samhällsvetenskapliga forskningsrådet. I övrigt har kostnaderna för institutet betalats genom bidrag från enskilda donatorer. Närmare upplysningar lämnas i bifogade redogörelse (Tillæg 3.), som utarbetats av dess biträdande föreståndare, socialläkaren Gunnar Inghe.

I Finland finns vid Helsingfors universitet en docentur i kriminologi men ingen egentlig forskningsinstitution.

Under senare år har i Sverige vid olika tillfällen förslag framförts om en utvidgad forskningsverksamhet på kriminologiens område. I sitt 1953 avgivna betänkande Juridisk och samhällsvetenskaplig forskning I (SOU 1953:15) föreslog 1949 års kommitté för den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen att det skulle inrättas en professur i kriminologi vid stats- och rättsvetenskapliga fakulteten vid Stockholms högskola. Kommittén förutsatte att en sådan professur skulle utrustas med en institution, som erbjöde möjlighet till forskning och undervisning enligt sociologiska metoder, bl. a. med fältarbeten och statistiska undersökningar. Institutionen borde enligt kommittén vara organisatoriskt fristående från andra forskningsinstitutioner inom fakulteten.

I den överarbetning av kommitténs förslag, som företagits av kanslern för rikets universitet i hans den 16 december 1954 avgivna yttrande, tillstyrkes förslaget om inrättande av en professur i kriminologi. Kanslern erinrar om att vissa remissyttrandena över kommittéförslaget kraftigt betonat angelägenheten av att detta ämne blir självständigt företrätt vid åtminstone en juridisk fakultet.

I ett likaledes 1953 avgivet betänkande Vårdorganisation för förvarade och internerade (SOU 1953:32), utarbetat av säkerhetsanstaltsutredningen, föreslås att styresmannen för den tilltänkta anstalten för det nämnda klientelet skall vara en psykiatriskt utbildad överläkare. Utredningen ansåg det lämpligt att behovet av forskning på detta område tillgodosågs på det sättet, att överläkartjänsten förenades med en nyinrättad medicinsk professur i kriminologisk behandlingsforskning. Vidare förordades, att en särskild utredning gjordes rörande denna fråga.

Inom det kriminalpolitiska reformarbetet förekommer sedan länge ett nära samgående mellan de nordiska länderna. Här kan exempelvis erinras om det omfattande samarbete, som bedrivs genom de nordiska ländernas kriminalistföreningar, och de vart annat är återkommande nordiska kriminalvårdskonferenserna. Det synes därför ligga nära till hands att söka bygga vidare på den grund som redan lagts och söka ytterligare utveckla samarbetet beträffande den kriminologiska forskningen.

Olika alternativ är givetvis tänkbara därvidlag. Det mest rationella synes vara att söka tillskapa ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut, som dreves i gemenskap av alla länderna och där forskare från hela Norden kunde finna arbetsuppgifter. En sådan institution skulle kunna få möjligheter att bedriva en betydligt mera effektiv forskning än den som de nationella instituten kan åstadkomma, våra fåtaliga vetenskapsmän på detta område skulle där på olika sätt kunna samverka, och forskningen skulle överhuvudtaget få en bredare bas. Genom denna anordning skulle det sålunda öppnas möjlighet att bättre utnyttja de medel som varje land anser sig kunna anslå till kriminologisk forskning. Självfallet behöver ett sådant arrangemang icke förhindra att lärosätena i de olika länderna försåges med sådana lärarkrafter i kriminologi, som kan anses erforderliga för den mera lokala undervisningen.

Såsom framgår av den tidigare redogörelsen har under senare åren i Danmark, Norge och Sverige nationella kriminologiska institut börjat uppbyggas. Man står dock härvidlag i den första begynnelsen och torde ännu icke ha bundit sig med avseende på den framtida utvecklingen. Tidpunkten synes därför nu vara lämplig att taga ställning till frågan om icke den fortsatta utbyggnaden av den kriminologiska forskningen i våra länder bör — i större eller mindre grad — ske på nordisk bas. Många skäl talar enligt min mening för att man i detta läge undersöker möjligheterna att på detta forskningsområde söka samordna tillgängliga resurser, helst genom att uppbygga ett nordiskt kriminologiskt forskningsinstitut. Rådande uppfattningar i denna fråga inom de olika nordiska länderna torde lämpligen kunna inhämtas genom att frågan underställes Nordiska rådet.

Föredraganden hemställer härefter att Kungl. Maj:t i skrivelse till Nordiska rådet måtte begära dettas yttrande över det förslag till nordiskt samarbete på kriminologiens område, som omförmäles i hans ovan återgivna anförande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till rådet skall avlätas skrivelse av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Chr. af Winklerfelt.

TILLÆG 1

Redegørelse for den af Institut for Kriminologi ved Aarhus Universitet udøvede virksomhed

(Udarbejdet af professor Alvar Nelson)

År 1949 udvidedes den juridiske undervisning ved Aarhus Universitet til også at omfatte 3. dels-fagene. Der oprettedes to nye professorater i retsvidenskab. Dr. jur. Louis le Maire udnævntes til at beklæde det ene og tildeltes strafferet som undervisningsområde. Samtidig oprettedes nogle nye lektorater, af hvilke lektoratet i kriminologi i 1950 besattes med cand. jur. Erik Christensen. På initiativ af professor le Maire besluttede det økonomiske og juridiske fakultet i maj 1951 at oprette et Institut for Kriminologi.

Det nyoprettede institut fik sin første opgave i den af professor le Maire og lektor Erik Christensen samme år indledede undersøgelse af det kriminelle milieu i visse dele af Aarhus. Universitetets forskningsfond ydede hertil et bidrag på 3 000 kr.

Denne undersøgelse er for sin første fases vedkommende tilendebragt ved indsamlingen af materialet, der efter udløbet af en 5-årig periode skal suppleres med oplysninger vedrørende klientellets kriminelle og sociale forhold i undersøgelsesperioden.

Lektor Erik Christensen, der allerede under sin virksomhed som vicefængselsinspektør ved straffelejren Møgelkær og senere som politifuldmægtig i Aarhus havde påbegyndt indsamling af et omfattende materiale til belysning af tilbagefaldet hos personer, der 1948—50 afsonede frihedsstraf for berigelsesforbrydelser i Møgelkær, og hos 1 000 unge landsforrædere, der sammesteds afsonede straf i tidsrummet 1945—48, samt hos alle personer, der i årene 1933—42 ved Aarhus Kriminalret var idømt straf efter straffeloven, har ved Instituttet fortsat indsamlingen og bearbejdelsen af dette materiale med henblik på en doktordisputats. Undersøgelserne, til hvilke Reinh. W. Jorck og Hustrus Fond har ydet støtte med et beløb af 5 500 kr., er snart afsluttede.

Jur. dr. Alvar Nelson, der efter professor le Maires udnævnelse i 1952 til direktør for statens sindssygehospitaler udnævntes til professor i retsvidenskab og tildeltes samme undervisningsområde som den afgåede professor, overtog samtidig ledelsen af Instituttet. Professor Nelson påbegyndte i 1953 en undersøgelse over hæftestraffens anvendelse. Undersøgelsen udførtes i det følgende år under medvirken af lektor Christensen og cand. jur. fru Kirsten Seibæk. Resultaterne samledes i en trykt rapport (Hæfte. Acta Jutlandica, XXVI, 2, Aarhus 1954), ved hvis udformning cand. jur. Hugo Schmidt deltog. Til undersøgelsen har Aarhus Universitets fonds ydet tilskud med 3 325 kr.

Fra efteråret 1953 indtrådte professor Nelson og lektor Christensen i et arbejdsudvalg for bearbejdelse af et indsamlet materiale vedrørende sammenhængen mellem alkoholmisbrug og kriminalitet. Arbejdsudvalget bestod indtil dette tidspunkt af laboratoriefchef, dr. med. Erik Jacobsen og overlæge, dr. med. Max Schmidt. På Instituttet er derefter den kriminalstatistiske og øvrige kriminologiske bearbejdelse af materialet blevet udført under medvirken af cand. jur. fru Kirsten Seibæk (nu fg. sekretær i Mødrehjælpen) og cand. jur. Hugo Schmidt (nu sagførerfuldmægtig). Den samlede rapport forventes trykt og udgivet i løbet af foråret 1956. Instituttets andel i omkostningerne ved denne undersøgelse er blevet dækket gennem tilskud fra Landsforeningen Den personlige Friheds Værn.

Professor Nelson har i 1955 påbegyndt en undersøgelse af personer, der i 1953 er blevet domfældt for eller har vedtaget bøde for gadeberuselse i Aarhus. Resultatet af undersøgelsen vil i løbet af nogle måneder foreligge i en kort trykt rapport. Professor Nelson har endvidere under medvirken af politifuldmægtig Jørgen Andreasen og cand. jur. fru Hedvig Nørgaard påbegyndt en undersøgelse vedrørende fængsling af sigtede personer. Statens almindelige Videnskabsfond yder til denne undersøgelse støtte med et beløb af 5 500 kr.

I 1953 tog professor Nelson initiativet til de forhandlinger, som førte til, at alkoholerhvervene fra 1955 yder støtte til socialmedicinsk forskning vedrørende

alkoholmisbrug, under ledelse af overlæge, professor dr. med. Erik Strømgren, med 30 000 kr. om året — foreløbig gennem 3 år.

Instituttet er begyndt at deltage i det internationale kriminologiske samarbejde. Således har professor Nelson i 1954 for Department of Criminal Science i Cambridge udarbejdet en rapport vedrørende sædelighedsforbrydelser i Danmark, og cand. jur. fru Hedvig Nørgaard har i 1955 under medvirken af professor Nelson for Institut des Sciences Criminelles et Pénitentiaires, Université de Strasbourg, udarbejdet en rapport vedrørende forbrydelsen barnemord. De nævnte rapporter forventes at indgå i de fra de respektive institutter i løbet af det følgende år udgående publikationer.

Det skal endvidere nævnes, at Instituttets medarbejdere har deltaget i følgende internationale kriminologiske kongresser:

Lektor Christensen har i 1952 med støtte fra Universitetets fonds deltaget i det af Société Internationale de Criminologie arrangerede kursus i Paris. Professor Nelson har med tilskud fra Universitetets fonds deltaget i Association Internationale de Défense Sociale's tredje internationale kongres i Antwerpen 1954. Endvidere har professor Nelson og lektor Christensen med tilskud fra Statens videnskabsfond resp. Universitetets fonds deltaget i et af Institute for the Study and Treatment of Delinquency arrangeret kursus i Oxford 1954. Professor Nelson har med støtte fra Universitetets fonds i 1955 deltaget i FN's 1. kongres for kriminalitetsforebyggelse og behandling af forbrydere, afholdt i Genève. Lektor Christensen har i 1955 med støtte fra Universitetets fonds deltaget i den 3. internationale kriminologi-kongres i London. Cand. jur. fru Hedvig Nørgaard har med tilskud fra Universitetet i Strasbourg resp. Universitetets fonds deltaget i det kriminologiske seminar vedrørende forbrydelsen barnemord, til brug for hvilket ovennævnte rapport udarbejdedes.

Til Instituttets daglige drift har Universitetet for perioden 1. januar 1955—31. marts 1956 ydet et tilskud på 1 500 kr. Universitetet har nu til Instituttets fortsatte drift ansøgt om en bevilling på finansloven fra regnskabsåret 1956. Socialministeriet har fra april 1953 bevilget Instituttet et beløb til betaling af en erhvervs-hæmmet kontorist. Der ydes ikke professor Nelson, lektor Christensen eller politifuldmægtig Andreasen honorar eller andet vederlag for institutarbejdet. De i arbejdet deltagende yngre juridiske kandidater har fra de til rådighed stående beløb modtaget timebetaling for deres medvirken i de forskellige undersøgelser.

Instituttet mener sig med dets nuværende opbygning i stand til i videre omfang at deltage i det internordiske og internationale arbejde indenfor kriminologien. Til undersøgelser, med hvilke der er forbundet større udgifter, må dog tilskud søges for hver enkelt undersøgelses vedkommende.

*TILLÆG 2***Redegørelse for Universitetet i Oslos Institutt
for kriminologi og strafferett**

Etter anmodning skal jeg gi følgende opplysninger om Universitetets Institutt for kriminologi og strafferett:

Instituttet ble opprettet ved Kollegiets vedtak i 1954 og trådte i virksomhet fra høsten samme år. Det sorterer under Det juridiske fakultet med meg selv som bestyrer.

Nærmere opplysninger om formålet med instituttet fremgår av det forslag fra meg som ligger til grunn for opprettelsen. Etter at det der er gjort rede for at den kriminologiske forskning i Norge hadde vært av en spredt og tilfeldig karakter, heter det:

„Ved opprettelsen av et universitetsinstitutt for kriminologi ville det bli skapt muligheter for en systematisk forskning på lang sikt. Et slikt institutt kunne også tjene som en veilednings- og koordineringssentral for undersøkelser som blir satt i gang etter offentlig tiltak eller av interesserte enkeltmenn. Det ville også bidra til å sikre den vitenskapelige rekruttering idet unge forskere her kunne få trening i vitenskapelig teknikk og metode. Det er for øyeblikket flere unge forskere som hver for seg arbeider med kriminologiske spørsmål. Et institutt kunne by dem arbeidsplass og teknisk hjelp og bidra til å skape et forskningsmiljø av den største betydning for deres utvikling.

Også for undervisningen i kriminologi ville opprettelsen av et slikt institutt ha betydning. Universitetet og myndighetene har vist sin forståelse for fagets betydning ved opprettelsen av det foreløbig ubesatte dosentur i kriminologi og ved opp-takelsen av kriminologi blandt de valgfri fag ved juridisk embetseksamen. Det har også vist seg sterk interesse blandt studentene for faget. Jo sterkere studiet kan bygges opp på norske forskningsresultater, dess nyttigere vil det være. Både kriminalitetsforholdene og reaksjonssystemet varierer så sterkt fra land til land, at en bare med stor forsiktighet og mange reserverasjoner tør bygge f. eks. på amerikanske forskningsresultater. Også arbeidet med løpende forskningsprosjekter vil kunne utnyttes for å gi undervisningen et mer praktisk og livsnært tilsnitt. Det vil også være en stor fordel for en videregående undervisning å ha til disposisjon for det kriminologiske håndbibliotek som instituttet må ha.

Et institutt for kriminologi vil også kunne få stor betydning for lovgivningsarbeidet på det kriminalpolitiske område. Det kan trygt sies at vårt lovgivningsarbeid på dette felt i for liten grad har bygget på empiriske undersøkelser og derfor i større utstrekning enn nødvendig er blitt skritt ut i mørket. En av de viktigste

grunner til dette er at slike undersøkelser krever særlig kvalifiserte folk og et visst teknisk apparat. Etterhvert som instituttet for kriminologi blir bygget ut og vinner erfaring vil det her kunne gjøre en viktig innsats: dels ved å utdanne kvalifiserte folk som kan påta seg undersøkelser, dels ved at instituttet i sitt eget forskningsarbeid tar opp oppgaver av aktuell praktisk interesse.“

Med hensyn til instituttets personell og budsjett uttales det:

„Et fullt utbygget kriminologisk forskningsteam må omfatte representanter for jus, psykologi, sosiologi, psykiatri og statistikk. Dessuten trenges naturligvis kontorhjelpe. Hvilken bruk der vil være for de enkelte medlemmer av forskningsstaben, vil i høy grad bero på arten av de forskningsoppgaver som blir tatt opp. Det er ikke min tanke å foreslå at instituttet skal starte med, eller foreløpig ta sikte på, et personale av denne størrelseorden.

Jeg mener instituttet fra starten av foruten nødvendig kontorhjelpe bør ha en vitenskapelig assistent, antagelig helst en jurist. Den sakkyndige assistanse, som trenges fra andre forskningsfelter, må i stor utstrekning kunne skaffes på konsulentbasis. De utgifter som vil påløpe til konkrete forskningstiltak, antar jeg en bør ta sikte på å få dekket utenom universitetsbudsjettet, således ved bidrag fra Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd.“

Foreløpig arbeider instituttet under meget beskjedne forhold. På grunn av plassmangel i de gamle universitetsbygninger holder det til i leiede lokaler i Løkkevn. 7, hvor det disponerer to rom samt et forværelse som det deler med Instituttet for sosiologi. Over universitetsbudsjettet blir bare dekket det nødvendige til bøker og utstyr og til en kontorassistent på deling med Instituttet for sosiologi. En fast vitenskapelig assistent disponeres foreløpig ikke.

Det er for tiden fire unge forskere (3 jurister og 1 sosiolog) som med stipendium fra Norges almenvitenskapelige forskningsråd arbeider med forskningsoppgaver av kriminologisk eller blandet juridisk-kriminologisk art i tilknytning til instituttet.

Det ene av de emner det er tale om — En undersøkelse av bruken av bøter og subsidiær frihetsstraff — er tatt opp etter initiativ av instituttet og det er instituttet som står som søker overfor Forskningsrådet. For de andres vedkommende er instituttets rolle begrenset til å gi dem den institusjonelle forankring som ofte er en nødvendighet ved arbeid av denne art. For å gi en forestilling om arten av det forskningsarbeid det her er tale om, skal jeg nevne hvilke emner som er tatt opp. Det er „Bruk av varetektsfengsel“, „Barnevernsnemndenes virksomhet“, „Militærtjeneste og kriminalitet“.

For å unngå misforståelse, skal jeg gjøre oppmerksom på at kriminologisk forskningsarbeid av forskjellig art også drives uten tilknytning til Universitetets Institutt for kriminologi og strafferett, således ved det frittstående Institutt for samfunnsforskning.

Når Universitetets Institutt for kriminologi og strafferett foreløpig ikke har gjort forsøk på å ta opp noen større oppgaver, henger det sammen med to ting.

1. Instituttet er nytt og man har ment det var riktig å vinne erfaring og få utdannet en kvalifisert forskerstab ved mer begrensede oppgaver før man tar opp et stort prosjekt.

2. Det dosentur i kriminologi, som er omtalt i forslaget om opprettelsen av instituttet, er foreløbig ikke blitt besatt da Fakultetet har funnet det riktig å vente med å lyse ut stillingen inntill de unge forskere som nå arbeider i faget har fått anledning til å kvalifisere seg for stillingen. Den nåværende bestyrer av instituttet kan ved siden av sin undervisningsplikt i strafferett og straffeprosess og de offentlige oppdrag av forskjellig art, som følger med stillingen, ikke avse en vesentlig del av sin tid til å stå som leder av større kriminologiske forskningsarbeider. Den som skal ha ledelsen av et slikt arbeid bør også ha personlige erfaringer fra sosiologisk eller psykologisk-psykiatrisk feltarbeid. Det har vært forutsetningen at dosenten i kriminologi i sin tid skal overta den faktiske ledelse av den kriminologiske sektor, mens den nåværende bestyrer skal ha ledelsen av den juridiske sektor av instituttet. Jeg regner med at dosenturet i kriminologi kan bli besatt i løpet av et par års tid, og muligheten for en aktiv forskningsinnsats fra instituttets side vil da bli vesentlig større.

Oslo 11. november 1955.

Johs. Andenæs.

TILLÆG 3

Redogörelse för Kriminologiska Institutet vid Stockholms högskola

På initiativ av landshövding T. Bergqvist, professor O. Kinberg och president K. Schlyter bildades den 15 maj 1946 en ideell förening med namnet Kriminologiska institutet. Enligt stadgan skulle föreningen upprätthålla ett kriminologiskt institut med uppgift att bedriva och främja kriminologisk forskning och sprida kännedom om dennas resultat. Föreningens styrelse bestod av professor Ivar Agge, byråchefen Torsten Eriksson, generaldirektören Axel Höjer, socialläkaren Gunnar Inghe, professorerna Olof Kinberg, Åke Petzäll, Torgny Segerstedt och Ivar Strahl. Till föreståndare för institutet utsågs O. Kinberg, till vice föreståndare G. Inghe.

Den 10 april 1947 hemställde föreningen hos Stockholms högskolas styrelse, att Kriminologiska institutet måtte upptagas som en till högskolan ansluten institution. Denna framställning bifölls av högskolans styrelse den 11 april 1947. Till direktion för Kriminologiska institutet utsågs rektorn, professor Sven Tunberg, professorerna Ivar Agge, Einar Tegen och Olof Kinberg samt socialläkaren Gunnar Inghe. Sedermera har professor Tunberg lämnat direktionen och ersatts av sin efterträdare som rektor vid Stockholms högskola, professor Ivar Cramér.

Institutet saknar fast avlönad personal och har huvudsakligen tjänat som

operationsbas för kriminologisk forskning bedriven på anslag från olika håll. Institutet har därvid tillhandahållit arbetslokaler och arbetsmaterial (skrivmaskiner, räknemaskiner, kontorsmaterial m. m.). Tidvis har arkivarbetare varit knutna till institutet. Övrig personal har avlönats av forskningsanslag, som ställts till de olika undersökningarnas förfogande. Särskilt kontorspersonalen har därför skiftat ganska snabbt.

Bland institutets publicerade arbeten kan bl. a. nämnas följande:

1. G. Inghe: Socialpsykologiska synpunkter på lösdrivare och prostituerade, 1949.
2. G. Inghe: Klientelet på arbetshemmen, 1949.
3. O. Kinberg: Les situations psychologiques précriminelles révélatrices des caractères de l'état dangereux, 1951. (Comptes rendus de Deuxième Congrès de Criminologie de Paris 1950).
4. O. Kinberg: La prison facteur criminogène, 1951.
5. O. Kinberg: L'expérience suédoise en matière de psychiatrie criminelle (i L'examen médico-psychologique et social des délinquants, Paris 1951.)
6. O. Kinberg: L'étude psychiatrique des situations précriminelles (L'examen médico-psychologique et social des délinquants, Paris 1951).
7. O. Kinberg: Réflexions critiques sur le prévention soidisant général (Theoria 1953).
8. O. Kinberg: L'expérience psychiatrique suédoise en matière l'état dangereux (L'examen médico-psychologique et social des délinquants).
9. O. Kinberg: L'étude de la fonction morale dans ses rapports avec l'état dangereux (L'examen médico-psychologique et social des délinquants Paris 1951).
10. O. Kinberg och G. Inghe: Kriminologiska uppsatser, Svenska Läkartidningen 1954: 38, 41 och 46.
11. O. Kinberg: Farlighetsproblemet inom kriminologin, i Samhället och brottslingen, Stockholm 1955.
12. G. Inghe: Öppen vård av socialt missanpassade, i Samhället och brottslingen, Stockholm 1955.
13. O. Kinberg: Om manschettbrottslighet, i Samhället och brottslingen, Stockholm 1955.
14. O. Kinberg: Kriminologiska grundproblem, i Kriminologi, del I av K. Schlyters handbok, Stockholm 1955.

Det kan nämnas att professor Olof Kinberg dessutom skrivit en redogörelse för svensk kriminologisk forskning som inom kort kommer att publiceras i UNESCO-tidskriften *Impact of Science on Society*.

Ett par andra undersökningar är avslutade och skall inom kort publiceras nämligen:

1. En undersökning över brottslighetens geografiska fördelning i Stockholm, vilken ledes av fil. lic. Carl-Gunnar Jansson, samt

2. En undersökning av fattigvårdsklientelet i Stockholm, vilken ledes av med. lic. Gunnar Inghe.

Ytterligare ett par större undersökningar pågår nämligen:

1. En socialprognostisk undersökning över personer som varit föremål för rättspsykiatrisk undersökning av professor O. Kinberg, samt

2. En undersökning över alkoholens betydelse som brottsfaktor. En delrapport rörande "The Risk of Relapse in Various Types of Crime, with Special Regard to the Influence of Alcoholism", av O. Kinberg, G. Inghe och T. Lindberg fram-lades vid kriminologkongressen i London i september 1955. Hela undersökningen torde bli klar under år 1956.

Institutet har tidigare planlagt flera andra undersökningar. I korthet må anföras, att i en 5-årsplan som 1952 på begäran översändes till Ford Foundation upptog forskningsprogrammet bl. a. tvillingforskningar rörande alkoholens etiologi, katamnestisk undersökning rörande unga brottslingar mellan 18—21 år samt undersökning av biltjuvar — samtliga frågor av mycket stor aktualitet. Undersökningen om biltjuvarna har påbörjats men tills vidare inhiherats på grund av institutets ovissa framtid.

Ovannämnda undersökningar har bedrivits med anslag från samhällsvetenskapliga och medicinska forskningsråden samt — beträffande undersökningen av fattigvårdsklientelet — från Stockholms stad. Dessa anslag har dock endast kunnat disponeras för undersökningarna såsom sådana, däremot icke för lokal och institutets övriga fasta omkostnader. Utgifter av sådant slag har därför under årens lopp klarats på skiftande sätt. År 1950 fick institutet medel från Maltdrycksforskningsinstitutet till ovannämnda undersökning över alkoholens betydelse som brottsfaktor. Därvid anslogs generöst även medel till arbetslokal m. m. Mellan oktober 1950 till december 1954 anslag Maltdrycksforskningsinstitutet sammanlagt drygt 78 000 kronor till Kriminologiska institutet. Dessa medel är nu i huvudsak förbrukade. För budgetåret 1955—56 har institutet därför till sina fasta kostnader (städning, värme, telefon, hyra etc.) erhållit ett mindre anslag från justitie- och ecklesiastikdepartementen.

Kriminologiska institutet disponerade tidigare en lokal på Västmannagatan 27. År 1953 flyttade institutet till rymligare lokaler på Svartmangatan 9, omfattande 4 rum jämte 3 små arkivrum. Därmed har arbetsplatser kunnat beredas institutets föreståndare och biträdande föreståndare jämte arkivarbetare samt för olika med kriminologisk forskning sysselsatta personer. I lokalerna har också inrymts institutets blygsamma bibliotek.

Det mest aktuella behovet för institutet är anställandet av fast avlönad forsknings- och kontorpersonal. Det är första förutsättningen för att dess verksamhet skall kunna bli av någon större omfattning och komma kriminologisk forskning och akademisk undervisning till nytta.

Stockholm den 12 december 1955.

Gunnar Inghe
biträdande föreståndare.

Medlemsforslag

om udgivelse af en nordisk domssamling

(forelagt af Olov Rylander og Knud Thestrup)

Under år 1955 ha vi kunnat fira 75-årsminnet av den första samfällda nordiska lagstiftningsprodukten, den 1880 utfärdade första växellagen. Sedan dess har ett stort antal nordiska lagar tillkommit under nordiskt samarbete, många helt överensstämmande med varandra, andra på det hela taget likartade men med vissa skiljaktigheter. En översikt över det nordiska lagstiftningsarbetets resultat återfinnes i Nordisk råd, 1. session 1953, s. 1099 ff.

Denna gemensamma lagstiftning har emellertid tillämpats av skilda domstolar i numera fem olika länder, av vilka ettvar i sista instans har sin egen högsta domstol. Någon säkerhet för en enhetlig rättstillämpning finnes icke och är icke heller möjlig att erhålla under nuvarande betingelser. Ett steg i riktning mot bättre garantier för att rättsutvecklingen icke kommer att följa olika vägar i de skilda länderna genom olikheter i rättstillämpningen skulle vara, om man överallt hade tillgång till en rättsfallspublikation, som gäve besked om hur domstolarna i de olika länderna tolkat den samfällda lagstiftningen. Redan förekomsten av en sådan publikation skulle säkerligen få stor betydelse för att förhindra att rättstillämpningen ginge isär. Där icke särskilda skäl förelåge, skulle domstolarna helt visst vara obenägna att frångå den tolkning av en bestämmelse i den gemensamma lagstiftningen, till vilken en kvalificerad domstolsinstans i ett annat nordiskt land redan anslutit sig. Erfarenheterna från de begränsade områden, där man redan nu har gemensamma rättsfallspublikationer — framför allt sjörätten — tala i denna riktning.

Som nämnts finnas redan vissa ansatser till gemensamma rättsfallspublikationer. Inom sjörättens område har man sålunda sedan många år publikationen *Nordiske dome i Søfartsanligender*, som spelat en stor roll för rättstillämpningen på detta område. I Alméns stora köprättsliga arbete finns en betydande del av den nordiska judikaturen på detta område redovisad. Vidare kan nämnas de rättsfallsredogörelser, som bruka förekomma i *Tidsskrift for Rettsvitenskap*. Emellertid äro dessa översikter antingen ganska svårtillgängliga eller begränsade till vissa områden.

Vid en tid, då det nordiska samarbetet icke minst på lagstiftningsens område håller på att intensifieras, finns anledning undersöka vad som kan åtgöras för att

bevara den rättsgemenskap, som det hittillsvarande gemensamma lagstiftningsarbetet skänkt. Den norske medlemmen av rådet Erling Wikborg pekade vid rådets tredje session (Nordiska rådet 3. sessionen, 1955, s. 86) på möjligheten av att utge en gemensam nordisk domssamling. Detta uppslag synes oss nu böra allvarligt övervägas.

Ett förverkligande av tanken framkallar åtskilliga spörsmål. Till att börja har man att beakta den rikhaltiga judikatur, som redan finnes på de områden där vi sedan gammalt haft en gemensam lagstiftning. Vidare har man att tänka på den fortlöpande tillkomsten av nya rättsfall. Det ter sig naturligt att här söka gå fram i två etapper. I första hand borde man söka finna ett sätt att efter hand publicera alla nytillkommande rättsfall från de gemensamma lagstiftningsområdena oavsett i vilket land domen meddelats. Har man lyckats finna en lösning på denna fråga, bör man därefter söka samla intressanta rättsfall, som inträffat före den tidpunkt, då den gemensamma publikationen började sin verksamhet.

Angeläget är att man söker begränsa de ofrånkomliga kostnaderna så mycket som möjligt. I sådant syfte synes möjligt att för den fortlöpande rättsfallssamlingen välja relativt anspråkslösa former, i vart fall under den första tiden. Man kunde t. ex. börja med att bygga ut de översikter, som nu förekomma i Tidskrift for Rettsvitenskap, till förslagsvis ett tidskriftsbihang, som skulle kunna vara fröet till en verklig internordisk domssamling. Andra vägar böra också övervägas.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheten för att utgiva en fortlöpande rättsfallssamling berörande rättsområden, som regleras av gemensam nordisk lagstiftning.

Stockholm och Köbenhavn, den 17 december 1955.

Olov Rylander.

Knud Thestrup.

*BILAG 1***Udtalelse af Tidsskrift for Rettsvitenskap**

Våre årlige oversikter over Høyesteretts praksis i de nordiske land er beregnet på å være en orientering om rettsutviklingen. De tilfredsstillende ikke de krav man må stille til en domssamling til bruk i rettspraksis. Vi antar at hovedhensikten med et nordisk domsregister på felleslovgivningens område må være å tilstrebe en ensartet rettsanvendelse, og da er det vel i virkeligheten bare referater in extenso som er helt tilfredsstillende. En praktiserende jurist som vil påberope sig en dom fra et annet nordisk land, vil i reglen være redd for å gjøre det bare på grunnlag av et konsentrat, han vil lese dommen i sin helhet. I ethvert konsentrat er det noe som går tapt, kanskje nettop et av de poenger som er av betydning i den foreliggende sak. Skal man derfor gå til utgivelse av et felles nordisk domsregister, bør man etter vår mening ta skrittet fullt ut og gi fullstendige referater.

Hvor omfangsrikt et slikt register vil bli, avhenger om man vil nøye sig med å referere høyesterettsdommer eller om man også vil ha med de underordnede retters praksis. I siste fall er det sannsynlig at samlingen vil bli ganske omfangsrik. Rigtignok faller sjøretten og sjøforsikringen utenfor — disse disipliner har jo allerede sitt fellesnordiske organ. Men allikevel blir det meget tilbake — avtalerett, kjøpsrett, forsikringsrett osv.

Tidsskrift for Rettsvitenskap vil gjerne medvirke til å realisere tanken, men det er vanskelig å trekke op linjer for et mulig samarbeide uten at vi vet litt mere om hvor langt man tilsikter å gå. Før vi kan ta noe endelig standpunkt, må saken forelegges for Styret i Den Stangske Stiftelse. Med forbehold om Styrets godkjenning kan vi imidlertid gi visse antydninger om den medvirkning vi eventuelt kan yte.

Tidsskriftets økonomi er svak, det må ha bidrag til driften. Allerede av den grunn kan vi ikke påta oss økede omkostninger uten å få dekning for dem. På den annen side antar vi at Tidsskriftet må kunne øke sitt abonnementtal dersom det får adgang til å publisere domsregistret som et anhang. På den måten antar vi at samarbeidet kan være til fordel for begge parter idet vi kan påta oss publikasjonen billigere hvis vi derved kan øke vårt abonnementtall. Ulempen ved denne ordning er at man ikke vil kunne abonnere på domssamlingen uten å abonnere på tidsskriftet. Vi regner derfor med at de nordiske Regjeringer, dersom de ønsker at alle dommerkontorer m. v. skal ha samlingen tilsendt, må kunne få abonnementene til sterkt nedsatt pris.

Redaksjonen av domssamlingen vil vi ikke kunne påta oss, men vi antar at vi kan organisere redaksjonen, utpeke nye redaktører når nogen går ut, besørge utbetalt honorarer osv. slik at de respektive Regjeringer slipper å ha noe med disse

spørgsmål å gjøre. Utgiftene til denne del av virksomheten må vi ha refundert. Hvis samlingen skal inneholde referater in extenso, blir redaksjonen vesentlig enklere enn hvis det skal utarbeides konsentrater. Man kan da — etter avtale med utgiverne av de nasjonale domssamlinger — i alt vesentlig nøye sig med optrykk, kanskje også av domssammendragene, slik at opgaven i vesentlige blir å skille ut de dommer skal med og de som skal utelates. På denne måten vil man slippe det hele med innsamlingen av dommene — som ikke er det minst byrdefulle.

Hvilket bidrag vi må ha til trykning og distribusjon avhenger vesentlig av to faktorer som vi ikke har oversikt over: domssamlingens volum og økningen av vårt abonnenttall. Vi antar at man i første omgang må basere sig på en elastisk avtale inntill man får oversikten. Derefter kan vi formentlig fastsette et bestemt årlig bidrag. Et bidrag også til trykning og distribusjon regner vi med at vi må ha i alle fall fordi vi ikke vil kunne heve vår abonnementspris slik at vi får dekning for merutgiftene ved domssamlingen. Allikevel tror vi at det bidrag vi i tilfelle må ha vil bli vesentlig mindre enn hvad det vilde koste å utgi domssamlingen i egen regi. Fordelt på de nordiske land vil bidraget for hvert enkelt efter all sannsynlighet bli meget beskjedent.

Da opplegget foreløbig er helt skissemessig, har vi vært nødt til å uttrykke oss i forsiktede og generelle vendinger. Hovedsaken er vel imidlertid at vi er interessert i tanken og med glede ser frem til en konkretisering av den foreliggende plan.

Oslo, den 14. januar 1956.

Alex. Rein.

BILAG 2

Udtalelse af det danske justitsministerium

I skrivelse af 5. januar 1956 (j. nr. 10376/1955) har statsministeriet udbedt sig en udtalelse fra justitsministeriet angående et medlemsforslag til Nordisk Råds 4. session om udgivelse af en nordisk domssamling.

I anledning heraf skal man meddele, at det efter justitsministeriets opfattelse er af stor betydning, at der tilvejebringes en ordning, hvorefter man uden vanskeligheder i et af de nordiske lande vil kunne sætte sig ind i, hvilke domstolsafgørelser der findes i de øvrige lande indenfor et givet område, navnlig når det drejer sig om et felt, på hvilket der gælder ensartede love, men også i visse tilfælde på andre områder, herunder ulovbestemte områder.

Det bør imidlertid overvejes, under hvilken form det ønskede resultat bedst kan opnås uden for store omkostninger.

Udover det stillede forslag kunne man tænke sig en ordning, hvorefter de enkelte landes domssamlinger i deres helhed var lettere tilgængelige i de øvrige lande, og hvor der hvert år blev udsendt en fælles oversigt over de domme, der må antages at have særlig interesse i de øvrige lande. Oversigten skulle indeholde en kort-

fattet fremstilling af det problem, der havde fundet sin løsning, og en henvisning til vedkommende domssamling, hvor nærmere oplysninger kunne hentes.

Da det ikke på forhånd kan siges, hvilken form der må foretrækkes, og da justitsministeriet er enig i, at spørgsmålet bør tages under overvejelse, kan man tiltræde den foreslåede rekommandation.

København, den 17. januar 1956.

Boas.

Gaarden.

BILAG 3

Udtalelse af Sveriges Advokatsamfunds styrelse

Av flera skäl måste det betecknas som önskvärt att de nordiska ländernas jurister få ökade möjligheter att följa tillämpningen i de olika länderna av den under nordiskt samarbete tillkomna lagstiftningen. Styrelsen finner därför syftet med det väckta förslaget i hög grad behjärtansvärt.

På den korta tid som stått till styrelsens förfogande har det självfallet icke varit möjligt för styrelsen att närmare överväga vilken lösning av den väckta frågan som kan anses vara den lämpligaste. Styrelsen känner sig emellertid icke övertygad om att en nordisk domssamling med fullständiga referat av avgörandena kan anses erforderlig för att tillgodose det syfte man vill vinna. Viktigare synes vara att få till stånd fortlöpande men summariska redogörelser för de avgöranden som förekommit, i korthet kommenterade av företrädare för den rättsvetenskapliga forskningen, m. a. o. någonting i stil med Svensk Juristtidnings rättsfallsöversikter, dock avseende kortare tidsperioder än dessa. Den, som sedan vill vinna närmare kännedom om omständigheterna i sålunda omnämnda rättsfall, torde utan större svårighet kunna gå till de olika ländernas rättsfallssamlingar, därvid dock Finland på grund av språkförhållandena intager en särställning. Ett särskilt skäl att lösa frågan efter nu antydda riktlinjer synes ligga däri, att en domssamling utan kommentarer kan bli missvisande i sådana fall där domen måste ses mot bakgrunden av en genomförd lagändring i det land där domen meddelats. En viss rättsvetenskaplig bearbetning är därför önskvärd, medan det däremot synes mindre angeläget att fullständigt referera rättsfall, som redan finnas publicerade i de olika rättsfallssamlingarna.

Stockholm den 27 januari 1956

Gunnar Lindh

Holger Wiklund.

Regeringsforslag

angående samarbejde om transportøkonomisk forskning

(forelagt af den norske regering)

I 1954 blev det oppnevnt en komite av Kirke- og undervisningsdepartementet og Samferdselsdepartementet i fellesskap for å undersøke behovet og muligheten for transportøkonomisk forskning og undervisning. Komiteen har avgitt sin innstilling den 25. november 1955.

Komiteen har gitt følgende anbefalinger:

at det opprettes et professorat i transportøkonomi ved Norges Handelshøjskole og at et rimelig årlig beløp stilles til disposisjon for forskningsarbeider, utarbeidelse av undervisningsmateriale m. v.,

at det ved Norges Tekniske Høgskole ansettes en vitenskapelig assistent og to høgskolestipendiater, en i transportøkonomi og en i samferdselsteknikk eller trafikkteknikk og at nødvendige forskningsbidrag stilles til rådighet og at det tas sikte på i løpet av få år å få opprettet et professorat,

at undervisningen i næringsøkonomikk ved Oslo Universitet styrkes med opprettelse av dosentur i transportøkonomi,

at det etableres et koordineringsorgan for transportøkonomisk forskning i form av en fagkomite på 5—7 medlemmer med fast sekretariat. Koordineringskomiteen forutsettes å bli det sentrale organ for forskningen med følgende mandat:

- 1) å arbeide for koordinering og videre utvikling av den transportøkonomiske forskning og undervisning,
- 2) å danne binneledd mellom de vitenskapelige institusjoner, lærestalter, næringslivet og den offentlige forvaltning,
- 3) å arbeide for aktiv medvirkning og økonomisk støtte fra næringslivet og det offentlige,
- 4) å arbeide for nordisk og annet internasjonalt samarbeid i den transportøkonomiske forskning og undervisning,
- 5) å bistå ved gjennomføring av forskningsoppgaver som ledd i arbeidet for øket produktivitet i samferdselen,
- 6) å fremme opplysningsvirksomheden og arbeide for en effektiv dokumentasjonstjeneste.

Komiteen har foretatt omfattende undersøkelser av forskning og undervisning på området i andre land og framhever flere steder betydningen av et internasjonalt samarbeid.

I en „sammenfattende vurdering“ uttaler komiteen følgende:

„Den betydelige rolle transporten spiller i de moderne samfunn, økonomisk, sosialt, kulturelt og forsvarsmessig, den raske tekniske utvikling og den stadig mere kompliserte karakter hele transportsystemet får teknisk-økonomisk, samt den betydelige offentlige interesse i anlegg og drift av kommunikasjonene, har i de fleste mere fremskredne land nødvendiggjort tiltak for klarlegging av de økonomiske forutsetninger for opprettelse og drift av kommunikasjonene og for samferdselspolitikken i det hele, ikke minst når det gjelder de offentlige investeringer, takst-, avgifts- og subsidiopolitikken og samordning av transportmidlene. I flere av de mest fremskredne land, transportmessigt sett, har man med erkjennelsen av transportens særegne karakter i den nasjonale økonomi fått i stand en organisert transportøkonomisk forskning. Også i det internasjonale samarbeid legges det sterkere vekt på å få bedre klarlagt de teknisk-økonomiske forutsetninger. Utviklingen i de enkelte land på dette område synes å være preget av ulike nasjonale forhold og kanskje i noen grad av tilfeldigheter. Man kan skjelve mellom den forskning som har sitt utspring ved universitetene i forbindelse med den høyere undervisning i sosialøkonomi eller tekniske fag, og på den annen side den forskning som næringslivet eller den offentlige forvaltning har tatt initiativet til. Som regel vil det ha vært et visst grunnlag ved universitetene for slikt tiltak fra næringslivets eller den offentlige forvaltnings side. Det vitenskapelige råd som er opprettet for den vest-tyske transportminister består endog utelukkende av universitetsprofessorer. Få land har ennå nådd fram til en effektiv samling av den transportøkonomiske forskning. Lengst synes Nederland og Sverige å være kommet i den retning med henholdsvis Nederlands transportinstitutt og Ingeniørvetenskapsakademiens Transportforskningskommisjon, organisert på noe forskjellig måte, men hvor næringslivet og staten bidrar økonomisk og har innflytelse på forskningens omfang og retning og hvor en foruten det arbeid som organiseres i komiteen kan få utført spesialoppgaver ved oppdrag til enkeltpersoner, hvorved all spesialviten kan nyttes ut etter behov.

En utvikling i retning av det nederlandske eller svenske system mener komiteen at det vil være ønskelig å ha for øye, men den har ikke kunnet se noen mulighet for i dag å organisere transportøkonomisk forskning på denne måte. Dertil er grunnlaget alt for svakt til bemanning til de arbeidsoppgaver som skulle løses gjennom slike organer som dette forutsetter. Den primære oppgave i Norge må være nettopp å skape dette grunnlag ved en utbygning av vår høyskole- og universitetsundervisning og en gradvis utbygging av institutter for transportforskning ved Norges Handelshøyskole og Norges Tekniske Høgskole og med et koordinerende organ for dette.

Dermed er ikke sagt at det ikke foreligger muligheter for bedre utnyttelse av den viten som foreligger og de studieorganer og komiteer som er eller eventuelt blir opprettet av næringslivet eller den offentlige forvaltning. Komiteen mener at den koordineringskomite som er foreslått opprettet bør arbeide for en utnyttelse av de muligheter som til enhver tid foreligger i den retning og vil antyde at denne komite kanskje kan sees som kimen til en mere fullstendig samordning i en lignende form som den man har i Nederland og Sverige. På enkelte områder vil komiteen allerede straks kunne få noe av den samme funksjon (bistand til å finne folk til studiearbeid og til opprettelse av studiegrupper for fremme av forskningsoppgaver, arbeid for dokumentasjonstjeneste m. v.). Videre bør det arbeides for internasjonalt samarbeid på området. Selv om transporten kan ha en noe forskjellig karakter i de forskjellige land på grunn av ulikheter i geografiske og andre forhold, vil de teknisk-økonomiske problemer også i stor utstrekning være like og en løsning av disse må antas lettere og raskere nådd ved felles anstrengelser.“

Av de redegjørelser som er gitt om behovet for forskning og undervisning i transportøkonomi og om de organer som har interesser på området, men som virker mer eller mindre spredt, fremgår det at det her foreligger betydelige oppgaver og at det i Norge vil kreves en utbygging av såvel universitetet og høyskoler som av et koordinerende organ, for å samle interessene og kreftene, særlig når det gjelder forskningen.

Innstillingen har ennå ikke vært behandlet av de to departementer som i sin tid oppnevnte komiteen. Samferdselsdepartementet føler imidlertid for sin del at en utbygging av forskning og undervisning i transportøkonomi vil være av stor betydning og har tidligere vært inne på tanken om internasjonalt samarbeid. Spørsmålet blev for et par år siden ventilt i Den europeiske transportministerkonferanses stedfortrederkomite. På Transportministerkonferansens 3. sesjon i oktober 1955 foreslo den vest-tyske transportminister at spørsmålet om et internasjonalt vitenskapelig råd, knyttet til Konferansen, ble tatt opp og Stedfortrederkomiteen fikk i oppdrag å arbeide med saken. En antar at en løsning av dette spørsmål bare vil styrke behovet for nordisk samarbeid på området.

Samferdselsdepartementet har lenge vært interessert i å få tatt opp spørsmålet om nordisk samarbeid i den transportøkonomiske forskning og har forutsatt å kunne anvende kr. 5000.— av de motverdmidler som er foreslått satt av til produktivitetsstudier i samferdselen, til undersøkelse av mulighetene for å få et nordisk transportøkonomisk forsknings-samarbeid.

Under henvisning til det som er anført ovenfor, vil den norske regjering anmode om Rådets uttalelse angående nordisk transportøkonomisk samarbeid.

Oslo, 5. desember 1955.

Det kongelige Samferdselsdepartement.

*BILAG 1***Udtalelse af Kungl. tekniska högskolan, Sverige**

Rektorsämbetet vid tekniska högskolan i Stockholm hälsar med glädje det norska regeringsförslaget angående åtgärder för främjande av transportekonomisk forskning och samarbete på detta område. Av regeringens förslag framgår,

att det inrättas en professur i transportekonomi vid Norges handelshögskola,

att det vid Norges tekniska högskola anställs en vetenskaplig assistent och två stipendiater, en i transportekonomi och en i kommunikationsteknik, försedda med erforderliga forskningsbidrag,

att undervisningen i ekonomi vid Oslo universitet förstärkes med en docentur i transportekonomi, samt

att det etableras ett koordinationsorgan för transportekonomisk forskning i form av en fackkommitté på 5—7 medlemmar med fast sekretariat, som blir ett centralt organ för denna forskning i Norge och för nordiskt och annat internationellt samarbete på området.

Genom en dylik ordning möjliggöres ett fruktbart samarbete med Ingenjörsvetenskapsakademiens transportforskningskommission, som befattar sig med transportteknisk och ekonomisk forskning, utveckling och rationalisering samt med respektive avdelningar vid bl. a. tekniska högskolan i Stockholm.

Stockholm den 23 januari 1956

R. Woxén

Folke Hagström.

*BILAG 2***Udtalelse af Handelshögskolan i Stockholm**

Lärarrådet har icke haft tillfälle att formellt behandla denna fråga.

Jag har emellertid övertygat mig om att de medlemmar av lärarrådet, vilkas ämnesområden närmast beröras, vilja tillstyrka att ett organ bildas för samordning av transportekonomisk forskning i Norden.

Stockholm den 27 januari 1956

J. Högbom

Rektor

*BILAG 3***Udtalelse af Handelshøgskolan i Göteborg**

Handelshögskolan vill genom undertecknad rektor vitsorda sitt intresse för att möjligheterna för ett nordiskt transport-ekonomiskt forskningssamarbete undersökas och har följaktligen ingen erinran att göra mot förslaget.

Göteborg den 23 januari 1956

Hadar Berglund

Professor, rektor för handelshögskolan i Göteborg.

*BILAG 4***Udtalelse af Ingeniörsvetenskapsakademiens transportforskningskommission, Sverige**

Förslaget, som den 5 december 1955 framlagts av det norska Samferdselsdepartementet, framhåller betydelsen av att transportforskning kommer till stånd med hänsyn till den stora roll, som transportfrågorna spelar inom det moderna samhället. Kommissionen vill framhålla, dels att dessa frågor redan nu är av stor vikt, dels att de för varje år blir betydelsefullare. För att lösa med dem sammanhängande problem tarvas vittgående åtgärder.

I Samferdselsdepartementets skrivelse har till en början behandlats interna norska förhållanden beträffande önskvärheten av undervisningstjänster vid högskolor. Kommissionen vill i anslutning härtill endast framhålla, att även i Sverige torde vissa åtgärder, syftande till en utvidgning av den tekniska och ekonomiska undervisningen på transportområdet, vara motiverade.

Härefter har i skrivelsen framhållits önskvärheten av ett koordineringsorgan i Norge för transportekonomisk forskning, vilket skulle bl. a. ha att arbeta för nordiskt och internationellt samarbete inom den transportekonomiska forskningen och undervisningen. Vidare åberopas utvecklingen i Sverige, varvid hänvisas till transportforskningskommissionens arbete. Den svenska transportforskningskommissionens verksamhet finansieras dels av staten och dels av privata firmor i ungefär lika delar, kostnaderna ha under arbetsåret 1 juli 1954—30 juni 1955 uppgått till ca 120 000 kronor. Härutöver har både staten, kommuner och enskilda organisationer och företag inom näringslivet på olika sätt understött verksamheten.

Slutligen har Samferdselsdepartementet tagit upp frågan om nordiskt samarbete inom den transportekonomiska forskningen. Redan nu förekommer visst sådant samarbete. Under föregående år bildades det Nordiska Transporttekniska Säll-

skapet med representanter för Akademiet for de tekniske Videnskaber i Danmark, Stiftelsen för Produktivitetsforskning i Finland, Studieselskapet for Norsk Industri i Norge och IVA:s Transportforskningskommission i Sverige. Kommissionen samarbetar även med International Cargo Handling Coordination Association beträffande materialhantering inom sjöfarten. Dessutom förekommer visst nordiskt samarbete på det transporttekniska och transportekonomiska området mellan statliga verk i fråga om bl. a. vägar och järnvägar.

En viktig uppgift för det nytillkomna Nordiska Transporttekniska Sällskapet synes kunna vara att åstadkomma en clearing i form av samordning av likartade forskningsuppgifter på transportområdet för undvikande av dubbelarbete. Något ytterligare organ på detta område synes för närvarande knappast erforderligt enligt transportforskningskommissionens mening och skulle endast innebära en ytterligare splittring av de synnerligen knappa resurser, som för närvarande finnes på detta område i de nordiska länderna.

Stockholm den 24 januari 1956

Åke Sahlén

Justus Osterman.

Medlemsforslag

om samordning af nordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbelbeskatning vedrørende indkomst og formue

(forelagt af Gísli Jónsson)

Som bekendt er der indgået en række overenskomster mellem de nordiske lande med det formål for øje at undgå dobbeltbeskatning af indkomst og formue for personer, som driver erhvervsvirksomhed, har bopæl eller ejer fast ejendom i to af de nordiske lande. Således kan det som eksempel anføres, at Sverige og Island i 1937 indgik en sådan overenskomst. I 1939 blev en overenskomst af samme indhold indgået mellem Danmark og Island. Disse to overenskomster bygger dog ikke på de samme principper og fører uundgåeligt til ulige resultater, selv om de behandler analoge forhold. Derimod findes der ingen overenskomst mellem Norge og Island vedrørende disse forhold, som derfor må afgøres i hvert land efter andre regler. [Smlgn. sag C 5, s. 692].

Det kan anføres, at islandsk lov af 1946 om udlændinges betaling af stats- og kommuneskat indeholder bestemmelser, med hensyn til hvilke det er tvivlsomt, om de er i fuld overensstemmelse med forannævnte overenskomster. Lovens udførelse har givet anledning til, at der på dansk initiativ er optaget forhandlinger mellem danske og islandske myndigheder, med det resultat at den islandske regering har anmodet en intersessional kommission i skattesager om at foretage en revision af loven med henblik på de foranførte overenskomster. Det er naturligt, at alle nordiske skatteborgere nyder godt af gensidige skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning af indkomst og formue, selv om disse hidrører fra andet nordisk land end hjemlandet. Det er derfor på tide, at de nordiske regeringer og folkeforsamlinger kommer overens om gensidige, fællesnordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning som anført.

Under henvisning til de foranførte synspunkter tillader jeg mig at foreslå, at

Nordisk Råd henstiller til regeringerne så hurtigt som muligt at virke for en samordning af de i hvert af de nordiske lande gældende bestemmelser om nordiske skatteborgeres betaling af skat til stat og kommune af indkomst og formue, som hidrører fra andet nordisk land end hjemlandet, til undgåelse af dobbeltbeskatning.

Reykjavík, den 22. december 1955.

Gísli Jónsson.

*BILAG***Udtalelse af det danske skattedepartement**

Under 27. oktober 1953 er der indgået overenskomst mellem Danmark og Sverige om bistand i skattesager. Foruden at give de to landes skattemyndigheder adgang til at yde hinanden bistand med tilvejebringelse og udveksling af oplysninger af skattemæssig interesse hjemler overenskomsten, at skattekrav under visse betingelser kan inddrives hos skatteydere, der opholder sig i det andet land efter de dér gældende regler for inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige. Overenskomsten har vist sig at være af stor praktisk interesse, og dette har givet anledning til forhandlinger mellem Danmark-Finland og Danmark-Norge om tilsvarende overenskomster. Disse forhandlinger er resulteret i endnu ikke underskrevne aftaleudkast, der ligger så nær ved den dansk-svenske overenskomst, at de med få undtagelser er ens. Det er departementet bekendt, at der foreligger lignende overenskomster mellem Norge-Sverige, Norge-Finland og Sverige-Finland om bistand i skattesager, der i høj grad svarer til de af Danmark indgåede, og det kunne derfor være et spørgsmål, om ikke disse mange tosidede overenskomster burde afløses af en internordisk konvention, der kunne tiltrædes af samtlige nordiske lande.

Samtidig med undertegnelsen af ovennævnte overenskomst om bistand i skattesager blev der den 27. oktober 1953 undertegnet en overenskomst mellem Danmark og Sverige til undgåelse af dobbelbeskatning vedrørende skatter af arvemidler, og senere forhandlinger med Finland og Norge har resulteret i aftaleudkast, der ligger på linie med tidligere indgåede overenskomster mellem Norge, Sverige og Finland.

Også på dette punkt melder spørgsmålet sig om en fællesnordisk konvention til undgåelse af dobbelbeskatning på arveafgiftens område.

Som det formentlig vil være bekendt, foreligger der mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige tosidede overenskomster til undgåelse af dobbelbeskatning vedrørende indkomst og formue og tilsvarende gælder mellem Island-Danmark og Island-Sverige. Disse overenskomster bygger tildels på forskellige principper og afviger iøvrigt på en række punkter fra hinanden.

En fællesnordisk konvention kan — så længe der består så stor forskel på skattesystemets opbygning i de enkelte lande, som det for tiden er tilfældet — næppe anses for gennemførlig, men dette udelukker ikke en bestræbelse for at tilnærme de nordiske landes interne skatteregler og herunder navnlig reglerne om skattepligtens indtræden og ophør så meget som muligt til hinanden, og at man iøvrigt bestræber sig på ved indgåelsen af dobbeltbeskatningsoverenskomsterne de nordiske lande imellem at løse ensartede spørgsmål på ensartet måde. Man ønsker

herved at give udtryk for hensigtsmæssigheden heraf, blandt andet under hensyn til at en revision af den mellem Danmark-Island den 24. januar 1939 og den mellem Danmark-Finland den 2. december 1937 indgåede overenskomst ved rørende dobbeltbeskatning af indkomst og formue er ønskelig.

København, den 25. januar 1956

Medlemsförslag
vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris til
præsident J. K. Paasikivi

(forelagt af Eino Kilpi, Hertta Kuusinen og Mauri Ryömä)

Norska stortingets Nobel-komité beslöt vid sammanträde den 3 november 1955 uppskjuta utdelningen av fredspriset för innevarande år, 190 214 kronor, till år 1956. Ehuru fattandet av slutligt beslut om vem detta pris skall tilldelas, ankommer på Norges stortings Nobelkommité, har Nordiska Rådet otvivelaktigt rätt att uttrycka sina önskemål i saken.

Icke blott i Finland, utan även i Nordiska Rådets övriga medlemsstater och bland deras folk har Finlands president J. K. Paasikivis namn framstått som en levande symbol för principen om folkens fredliga sammanlevnad. Han har i över tio års tid representerat en politisk riktning, som ej bygger enbart på fredsviljan hos Finland och dess grannfolk, utan även på andra folks fredsvilja. Den riktning president Paasikivi företräder, den s. k. Paasikivi-linjen, har skapat förutsättningar även för ett närmare samarbete än tidigare mellan Finland och alla de skandinaviska länderna i den internationella fredens och vänskapens anda.

Då Finland just i "Paasikivi-linjens" tecken nu första gången deltagar i Nordiska Rådets sammanträde, vore det från Rådets sida en vacker gest i fredens och vänskapens anda, om det enhälligt skulle besluta önskemålet, att Nobels fredspris år 1956 skulle tilldelas presidenten J. K. Paasikivi.

På grund av vad ovan anförts föreslå vi vördsamt,

att Nordiska Rådet ville besluta hemställa, att Nobels fredspris för år 1956 måtte tilldelas presidenten J. K. Paasikivi.

Helsingfors den 20 december 1955.

Eino Kilpi.

Hertta Kuusinen.

Mauri Ryömä.

*BILAG***Reglerne for at stille forslag til Nobels fredspris**

For å komme i betraktning ved utdelingen av Nobels fredspris for 1956, må kandidatene være foreslått for det Norske Stortings Nobelkomité av en dertil berettiget person *innen den 1ste februar 1956*.

Berettiget til å stille forslag er: Fungerende og tidligere medlemmer av det Norske Stortings Nobelkomité, samt de ved det Norske Nobelinstitutts ansatte konsulenter; medlemmer av de forskjellige staters nasjonalforsamlinger og regjeringer, samt medlemmer av det interparlamentariske forbund; medlemmer av den internasjonale voldgiftsrett i Haag, av det internasjonale fredsbyrås råd og av Institut de Droit international; universitetsprofessorer i stats- og rettsvitenskap, historie og filosofi, samt personer som har fått Nobels fredspris.

Nobels fredspris kan også tildeles institusjoner og foreninger.

Ifølge Nobelstiftelsens grunnregler § 8 skal ethvert forslag være motivert og ledsaget av de skrifter og andre dokumenter som det støtter seg til.

Ifølge § 3 må ethvert skrift, for å bli gjenstand for bedømmelse, være offentliggjort i trykken.

Nærmere opplysninger meddeles forslagsberettigede personer ved henvendelse til det Norske Stortings Nobelkomité, Drammensveien 19, Oslo.

Rapport

om Nordisk Råds præsidiiums virksomhed i tiden mellem tredie og fjerde session

Ifølge § 22 i arbejdsordningen for Nordisk Råd påhviler det rådets præsidium at varetage rådets forretninger imellem sessionerne. Med henvisning til denne bestemmelse afgiver præsidiet hermed rapport om sin virksomhed mellem tredie og fjerde session.

I. Sammensætning, møder m. m.

Det ved tredie session valgte præsidium, hvis medlemmer var præsidenten, professor Nils Herlitz, Sverige, samt vicepræsidenterne, fhv. statsminister Erik Eriksen, Danmark, altingspræsident Sigurður Bjarnason, Island, og stortingsmand Nils Hønsvald, Norge, bevarede sin sammensætning uforandret til udgangen af 1955, da professor Herlitz nedlagde sit mandat i Sveriges riksdag og som følge deraf også måtte opgive sit medlemskab i Nordisk Råd. Den svenske rådsdelegation, som den 18. januar 1956 valgte professor Bertil Ohlin til ny formand, har udpeget denne til professor Herlitz' efterfølger i præsidiets arbejde. I den periode, rådet ikke havde svensk præsidiemedlem, deltog chefredaktør Frans Severin som repræsentant for Sverige i præsidiets arbejde. På samme måde repræsenterede riksdags-talman K.-A. Fagerholm Finland, efter at dette land havde tiltrådt rådet.

Præsidiets har holdt møder i Stockholm 3. februar 1955, i Oslo 16. marts 1955, i Reykjavik 3.—5. august 1955 og i København 21. oktober 1955 og 4. januar 1956.

I en række spørgsmål har præsidiets medlemmer stået i forbindelse med hinanden gennem sekretariatene.

II. Foranstaltninger i anledning af rådets beslutninger ved tredie session.

1. Efter forhandling på præsidiemødet i Stockholm 3. februar 1955 fremsendte præsidiets en anmodning til medlemsstaternes regeringer om, at hver enkelt af disse, ligesom tilfældet var efter anden session, ville påtage sig at være koordinerende og initiativtagende ved det fortsatte arbejde med en række nærmere angivne rekommandationer fra tredie session. Ved et møde i Oslo 16. marts 1955 mellem

på den ene side præsidiets og på den anden side som repræsentanter for regeringerne stats- og udenrigsminister H. C. Hansen, Danmark, udenrigsminister Kristinn Guðmundsson, Island, udenrigsminister Halvard Lange, Norge, og udenrigsminister Östen Undén, Sverige, meddelte ministrene, at de på regeringernes vegne godkendte præsidiets forslag. Dette gik ud på følgende fordeling:

Rekommandation

nr. 1:	nordisk lovgivning om konfiskation	Norge
- 2:	toldfrihed m. m. for børnefilms	Sverige
- 3:	et nordisk pavillonanlæg på Biennalen i Venedig	Sverige
- 4:	ligeværdig uddannelse for læger, tandlæger, apotekere, sygegymnaster og sygeplejersker i de nordiske lande	Norge
- 5:	toldlettelse ved midlertidig indførsel af anlægsmaskiner m. m.	Danmark
- 6:	samarbejde på radioens og televisionens områder	Danmark
- 7:	forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande	Island
- 8:	lettelse for den internordiske bus- og lastbiltrafik	Norge
- 9:	samordning af jernbanetakster m. m.	Danmark
- 10:	fælles arbejdsmarked for apotekere	Norge
- 11:	fritagelse af myndighedsforsendelser for toldgranskning	Norge
- 12:	revision af den nordiske ægteskabslovgivning	Danmark
- 13:	oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog	Norge
- 14:	fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom	Sverige
- 15:	post- og teletakster	Sverige
- 16:	samarbejde om trafiklovgivningen	Danmark.

2. Rekommandationerne tillige med de til disse hørende udvalgsforslag og andre dokumenter oversendtes i midten af februar 1955 til regeringerne.

3. Forhandlingerne ved tredje session tryktes i et oplag på 3 600 eksemplarer. De er blevet uddelt til alle parlamentsmedlemmerne i medlemslandene og til dagblade og biblioteker m. m. i disse. Et antal eksemplarer tilstilledes Finlands riksdag, ligesom publikationen er sendt til en række udenlandske parlamenter og biblioteker samt internationale organisationer.

4. Rådets tredje session besluttede at nedsætte en særlig komité, bestående af et medlem af det socialpolitiske udvalg fra hvert medlemsland, til at forberede den videre behandling af sag 73/1955 om *større enhed i arbejdsretten*, som blev udskudt til næste session. (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 105—06). På sit møde i Oslo 16. marts 1955 tog præsidiets initiativ til, at komiteen trådte sammen. (Se videre sag A 4).

5. Rådets tredje session havde udsat sag 25/1955 om *en fælles journalistuddannelse* til næste session, så at spørgsmålet kunne blive yderligere belyst. (Nordiska

rådet, 3. sessionen 1955, s. 147—50). For at fremskaffe de fornødne oplysninger besluttede præsidiets på sit møde i Oslo 16. marts 1955 at opfordre de nationale delegationer til hver at udpege et medlem til en komité, hvem denne opgave skulle overdrages. Om komiteens sammensætning og arbejde henvises til sag A 7.

6. I anledning af sag 27/1955 om *fonder for kulturelt samarbejde* havde rådet besluttet at overdrage til præsidiets at indbyde foreningerne Norden til i fællesskab at danne et organ med den opgave at prøve forskellige muligheder for at fremskaffe de nødvendige midler til at forstærke de nordiske kulturfonder. (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 97—98). På sit møde i Oslo 16. marts 1955 vedtog præsidiets at rette en sådan henvendelse til foreningerne Norden. (Se videre sag A 8).

7. Med udgangspunkt i sag 33/1955 besluttede rådet at overdrage til præsidiets at træffe foranstaltninger til at give *de politiske ungdomsorganisationer* lejlighed til at følge Nordisk Råds arbejde. (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 112—13). I overensstemmelse hermed vedtog præsidiets på sit møde i Oslo 16. marts 1955 at rette en henvendelse af følgende ordlyd til de nedenfor angivne organisationer:

„I anledning av ett medlemsförslag, i sin tur föranlett av hänvändelser till rådet från ett flertal politiska ungdomsorganisationer i de nordiska länderna, beslöt Nordiska rådet den 2 februari 1955 vid sin tredje session i Stockholm att uppdraga åt sitt presidium att vidtaga åtgärder för att bereda de politiska ungdomsorganisationerna tillfälle följa rådets arbete.

Till fullgöranda av detta uppdrag har presidiet beslutat inbjuda de politiska ungdomsorganisationerna i Norden att — gruppvis eller var för sig på sätt framgår av nedanstående uppställning — utse en representant för envar av de olika politiska meningsriktningarna att övervara rådets sessioner. Sådana representanter avses skola få möjlighet att närvara vid rådets plenarmöten på reserverad plats, att få delta i presskonferenserna under sessionen samt att — efter värdlandets bestämmande — erhålla inbjudan till några av de arrangemang, som anordnas i samband med sessionen. Vidare kommer sådan representant att erhålla alla de tryckta dokument, som utsändas från rådet före, under och efter en session.

Sammanlagt inbjudas nio representanter, nämligen

en för de socialdemokratiska ungdomsorganisationerna	(Danmarks socialdemokratiske Ungdom, Samband ungra jafnaðarmanna, Arbeidernes Ungdomsfylking, Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund),
en för de konservativa ungdomsorganisationerna	(Konservativ Ungdoms Landsorganisation, Samband ungra sjålfstæðismanna, Unge Høires Landsforbund, Högers Ungdomsförbund),

- en för de liberala ungdomsorganisationerna (Radikal Ungdom, Samband ungra framsóknarmanna, Norges Unge Venstre, Folkpartiets Ungdomsförbund),
- en för de agrara ungdomsorganisationerna (Bygdefolkets Ungdomsfylking, Svenska Landsbygdens Ungdomsförbund),
- en för de kommunistiska ungdomsorganisationerna (Danmarks kommunistiske Ungdom, Æskulýðsfylkingin, Norges Kommunistiske Ungdomsforbund, Kommunistiska Ungdomsförbundet),
- en för Venstres Ungdoms Landsorganisation,
- en för Danmarks Retsforbunds ungdom,
- en för Félag ungra Þjóðvarnarmanna och
- en för Kristelig Folkepartis Ungdomsorganisasjon.

Det förutsättes, att organisationer tillhörande samma meningsriktning söka förbindelse med motsvarande organisationer i Finland. Därest någon meningsriktning skulle önska låta sig företrädas av en representant tillhörande en finländsk ungdomsorganisation, möter detta icke något hinder från rådets sida.

Det synes presidiet önskvärt, att envar av de utsedda representanterna avgiva berättelse om rådets arbete till de organisationer, han företräder.

Då rådets fjärde session hålles i Köpenhamn med beräknad början fredagen den 27 januari 1956, får presidiet anhålla, att underrättelse om namn och adress på ungdomsorganisationernas representanter tillsändas rådets danska sekreteriat med adress Folketinget, Christiansborg, København K före den 1 december 1955.“

Præsidiets har siden modtaget skrivelser fra de socialdemokratiske ungdomsforeningers nordiske samarbejdskomité, fra de agrare ungdomsforbund, de socialliberale ungdomsforbund, de konservative ungdomsorganisationer og desuden fra følgende norske organisationer i en fællesskrivelse: Arbeidernes Ungdomsfylking, Bygdefolkets Ungdomsfylking, Norges Unge Venstre samt Unge Høieres Landsforbund. Alt mens disse organisationer takker for rådets tilbud, erklærer de sig ikke fuldt tilfredse med præsidiets beslutning om ungdomsorganisationernes repræsentation ved rådets sessioner. Hovedindvendingen gælder det forhold, at enhver af de meningsretninger, som repræsenteres af allerede samvirkende ungdomsorganisationer i flere nordiske lande, trods deres mange gange større medlemstal har fået samme repræsentation som enhver af de ofte nummerært ubetydelige organisationer, som udelukkende findes i et enkelt land.

Ved sit møde den 4. januar 1956 besluttede præsidiets ikke at foretage nogen ændring i sin tidligere beslutning, men at genoptage spørgsmålet efter 4. session på grundlag af de erfaringer, man til den tid måtte have gjort.

III. *Finansielle forhold.*

På mødet i Reykjavik den 3.—5. august 1955 besluttede præsidiets, at udgifterne til sekretærhjælp o. l. ved udredninger, som rådet eller præsidiets lader foretage, indtil videre skal betragtes som fælles omkostning og således fordeles efter reglerne i § 21 i arbejdsordningen. Dog skal hvert land selv betale sine udredningsmænds rejser til møderne.

IV. *Deltagelse i ministermøder.*

Præsidiets har — foruden at deltage i det ovennævnte fællesmøde med udenrigsministrene i Oslo den 16. marts 1955 og i det nedennævnte fællesmøde med regeringsrepræsentanterne i Fredensborg den 22. og 23. oktober 1955 — været repræsenteret af altingspræsident Sigurður Bjarnason og generalsekretær Frantz Wendt ved det nordiske undervisningsministermøde i Reykjavik den 1. og 2. september 1955 og af folketingsmand Kaj Bundvad og generalsekretær Frantz Wendt ved det nordiske socialministermøde i København den 14.—16. september 1955. Desuden har der været afholdt et fællesmøde mellem de nordiske justitsministre og rådets juridiske 7 mands komité i København den 8. oktober 1955. (Se videre dokument B 2 og sag C 1).

V. *Forberedelser til fjerde session.*

1. Indkaldelse til sessionen udsendtes den 25. oktober 1955.

2. I en skrivelse af 25. august 1955 fremførte præsidiets på lignende måde som de to foregående år forskellige ønsker og forslag overfor regeringerne med hensyn til tilrettelæggelse af forarbejdet til den nye session.

Præsidiets udbad sig således *beretninger* fra de permanente samarbejdsorganer (Nordisk Kulturkommission, Nordisk Udvalg for Lovsamarbejde, Nordisk socialpolitisk Komité, Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg og Den Parlamentariske Komité for Friere Samfærdsel m. v.) for deres virksomhed, efter at beretning sidste gang blev afgivet til rådet.

Desuden mindede præsidiets om, at rådet under sessionen i Stockholm havde udtrykt ønske om også ved den kommende session at modtage beretning om samarbejdet vedrørende bekæmpelse af polioepidemier (se Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 143—44).

Med henvisning til den diskussion, som blev ført om den fredelige anvendelse af atomkraften bl. a. ved det 13. nordiske interparlamentariske delegeretmøde i København den 28.—29. juni 1955, henstillede præsidiets til regeringerne at lade udarbejde og til rådet oversende en beretning om det samarbejde om atomkraftens

fredelige anvendelse, som allerede er kommet i stand eller planlægges mellem de nordiske lande.

I skrivelsen opregnede præsidiet desuden de rekommandationer fra de første tre sessioner, vedrørende hvilke man imødeså *meddelelser* til fjerde session. Præsidiet henledte særligt opmærksomheden på rekommandation nr. 22/1954 og mindede om, at rådets økonomiske udvalg ved tredje session udtalte håbet om, at der måtte kunne foreligge konkrete resultater af udvalgsarbejdet til rådets session i 1956 (se Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 571).

Præsidiet henstillede, om det ville være muligt for regeringerne temmelig hurtigt at nå til resultater med hensyn til en række af de endnu ikke slutbehandlede rekommandationer. Hvor rådets fortsatte medvirken måtte anses for ønskelig, påregnede rådet at modtage regeringsforslag i sagen.

Hvad angik *de udsatte sager*, anmodede præsidiet regeringerne om at oversende eventuelt materiale til sagernes videre belysning.

Af hensyn til juleferien henstillede præsidiet, at beretninger, meldinger og regeringsforslag så vidt muligt måtte være rådet i hænde den 10. december, skønt arbejdsordningen fastsatte 27. december som sidste frist.

3. I overensstemmelse med § 3 i arbejdsordningen har præsidiet taget initiativet til at *fremskaffe oplysninger* dels om de til fjerde session udsatte sager, dels om de nye forslag, som er forelagt til denne session. Myndighederne har i betydeligt omfang bistået rådet hermed, men oplysninger er også fremskaffet fra anden side.

Præsidiet har ikke ud over de i afsnit II stykke 4—6 nævnte tilfælde benyttet sig af den bemyndigelse, som rådet gav til at *indkalde udvalg* til at forberede sagerne til fjerde session.

VI. Overvejelser om rådets arbejdsformer.

Lige siden rådets oprettelse har præsidiet haft opmærksomheden rettet mod dets arbejdsformer og særlig mod de svagheder og brister, som rådets virksomhed efterhånden måtte afsløre. Da de tre første sessioner var gennemført, anså præsidiet tiden for inde til i lys af de vundne erfaringer at tage problemet op til en samlet overvejelse og om muligt at gøre dette i forbindelse med regeringerne, hvis aktive medvirken i rådsarbejdet er af afgørende betydning for dets resultater.

Efter forslag af præsidiet sattes spørgsmålet om rådets arbejdsformer på dagsordenen ved udenrigsministrenes og præsidiets fællesmøde i Oslo 16. marts 1955. Man førte her en foreløbig drøftelse og besluttede at tage spørgsmålet op ved et nyt fællesmøde på grundlag af en redegørelse, som præsidiet påtog sig at udarbejde.

Et sådant memorandum, dateret 8. juni 1955, udarbejdedes af rådets nationale sekretariat og oversendtes til regeringerne. Præsidiet behandlede det på sit møde i Reykjavik den 3.—5. august 1955 og besluttede at foreslå en uformel forhandling mellem repræsentanter for regeringerne og præsidiet. I følgende P. M., dateret 25. august 1955 og oversendt til regeringerne, skitserede præsidiet de emner, man anså for særligt egnede til behandling ved et sådant fællesmøde:

„P. M.

Sedan Nordiska Rådet nu hållit tre sessioner, ha vissa erfarenheter vunnits rörande de nuvarande formerna för nordiskt samarbete. I samförstånd med regeringarna ha inom Nordiska rådets nationella sekretariat sammanställts vissa synpunkter rörande dessa problem i en PM angående nordiskt offentligt samarbete, dagtecknad 8/6 1955. Såsom från början förutsatts, ha i denna även spörsmål, som främst avse regeringarnas arbetsförhållanden, upptagits till behandling.

Vid möte i Reykjavik den 3–5 august i 1955 har Nordiska rådets presidium behandlat hithörande spörsmål. Presidiet vill i anslutning till diskussionen vid nordiska utrikesministermötet i Oslo den 16 mars 1955 föreslå, att informella överläggningar komma till stånd mellan företrädare för regeringarna och för presidiet rörande dessa frågor. Nedan angivna frågeställningar skulle enligt presidiets mening vara särskilt lämpade för dylika överläggningar.

1. För att full effektivitet skall kunna nås i nordiskt samarbete är av vikt att man finner lämpliga *former för samverkan mellan regeringarna*.

I varje land kunna i ettvarrt departement eller ministerium, där frågor lämpade för nordiskt samarbete förekomma, en eller flera personer utses med uppgift att ansvara för att de nordiska synpunkter som kunna anläggas på ärendena icke bliva förbisedda och för att rådets rekommendationer bliva vederbörligen behandlade.

Vidare kan övervägas att hålla internordiska ministermöten — ev. med viss regelbundenhet — på alla sådana områden, där gemensamma angelägenheter finnas vilka böra behandlas samnordiskt. Uppmärksamhet bör därvid ägnas huru dylika ministermöten skola förberedas och hur vid mötena fattade beslut skola verkställas.

2. Formerna för samverkan vid behandlingen av *samnordiska lagstiftningsfrågor* och av *gemensamma anslagsfrågor* förtjäna dryftas.

3. Enligt presidiets mening vore det önskvärt att *regeringarnas medverkan i rådets arbete* intensifierades. Detta kan ske t. ex. genom att regeringsförslag till större antal än hittills föreläggas rådet, genom att meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer i större utsträckning göras tämligen fylliga, genom ett ökat deltagande av regeringsrepresentanter i rådets plenardebatter och i utskottsarbetet. Den praxis kan tänkas införd att rådet får mottaga kortfattade redogörelser för vad som beslutas vid avhållna nordiska ministermöten.

För rådets arbete vore värdefullt om rådets utskott, i den mån sådana tillsätts mellan sessionerna för särskilda uppgifter, bliva berättigade att vända sig direkt till administrationen med förfrågningar och begäran om upplysningar.

4. Av stor vikt är att en allsidig diskussion kommer till stånd mellan företrädare för regeringarna och presidiet rörande problemet, *vilka slag av ärenden som lämpligen böra behandlas i rådet*.

För material till närmare belysning av de här uppställda diskussionspunkterna kan hänvisas till ovannämnda promemoria om Nordiskt offentligt samarbete.“

Præsidiets henvendelse behandledes på et statsministermøde i Stockholm den 8. september 1955, hvor den danske statsminister påtog sig at indbyde til et møde mellem regeringsrepræsentanter og rådets præsidium den 22. og 23. oktober 1955. Forud for mødet anmodede præsidiets om, at følgende forslag måtte blive optaget på dagsordenen:

Formerne for samvirke mellem regeringerne,
Samvirken ved behandling af fælles lovgivnings- og bevillingsspørgsmål,
Regeringernes medvirken i rådets arbejde,
Arten af de spørgsmål, som bør behandles i rådet,
Spørgsmål ved rådets 4. session,
Spørgsmål i forbindelse med Finlands indtræden i rådet.

Desuden foreslog regeringerne emnet: Nordisk økonomisk Samarbejde sat på dagsordenen.

Efter at dagsordenen var fastsat i overensstemmelse med disse forslag, behandlede præsidiets på et møde i København 21. oktober 1955 de sager, som således skulle drøftes på fællesmødet med regeringerne den følgende dag.

Fællesmødet holdtes i Fredensborg lørdag den 22. og søndag den 23. oktober under forsæde af stats- og udenrigsminister H. C. Hansen.

I mødet deltog som repræsentanter for regeringerne:

fra Danmark: stats- og udenrigsminister H. C. Hansen, finansminister Viggo Kampmann, minister Ernst Christiansen og økonomi- og arbejdsminister J. O. Krag

fra Norge: statsminister Einar Gerhardsen, udenrigsminister Halvard Lange og handelsminister Arne Skaug,

fra Sverige: statsminister Tage Erlander, socialminister John Ericsson og handelsminister Gunnar Lange.

For Nordisk Råd deltog præsidiets medlemmer: professor Nils Herlitz, Sverige, fhv. statsminister Erik Eriksen, Danmark, altingspræsident Sigurður Bjarnason, Island (også repræsentant for Islands regering) og stortingsmand Nils Hønsvald, Norge. Desuden deltog formanden og næstformanden i rådets økonomiske udvalg, fhv. minister Bertel Dahlgaard, Danmark, og chefredaktør Frans Severin, Sverige. Endvidere rådets sekretærer: førstesekretær Erik Nord, docent Gustaf Petrén, kontorchef Jón Sigurðsson og direktør Frantz Wendt.

Efter mødet udsendtes følgende kommuniké:

„Nordisk Råds præsidium og repræsentanter for regeringerne i Island, Norge, Sverige og Danmark har på mødet i Fredensborg den 22. og 23. oktober 1955 drøftet tilrettelæggelsen af Nordisk Råds næste session i København i slutningen af januar 1956.

Ved forhandlingernes begyndelse forelå fra den finske statsminister meddelelse om, at både udenrigsudvalget og grundlovsudvalget i den finske rigsdag havde vedtaget at tiltræde regeringens forslag om Finlands indtræden i Nordisk Råd. Mødets deltagere gav i et telegram til Finlands statsminister udtryk for, at de med glæde ser hen til at kunne møde repræsentanter for Finlands rigsdag og regering ved rådets næste session.

På mødet blev forelagt et forslag fra præsidiets om de formelle ændringer i vedtægterne for Nordisk Råd, som vil være en nødvendig følge af Finlands indtræden. Forslaget vil komme til behandling i de nordiske landes lovgivende forsamlinger.

Mødet drøftede endvidere en række praktiske spørgsmål i forbindelse med det nordiske råds arbejdsform samt det løbende samarbejde mellem rådet, dets sekretariater og de enkelte landes regeringer og administrationsgrene.

Der blev givet oplysning om de spørgsmål, som kan forventes at komme til behandling.

Mødet modtog med tilfredshed en redegørelse for de fremskridt, der er nået i arbejdet indenfor regeringsudvalget for nordisk økonomisk samarbejde. På grundlag heraf forhandlede der om arbejdets videreførelse. Det besluttedes, at en foreløbig rapport om arbejdet forelægges Nordisk Råd på den kommende session med henblik på en drøftelse i rådet af de foreliggende problemer.

Der var enighed mellem præsidiets og regeringsmedlemmerne om, at spørgsmålet om et nordisk samarbejde om forskningen vedrørende den fredelige udnyttelse af atomenergien bør optages til behandling i Nordisk Råd på den forestående session. Regeringsmedlemmerne meddelte, at der inden sessionen vil foreligge en beretning til Nordisk Råd om det hidtidige samarbejde på dette område.“

VII. Vedtægtsændringen i anledning af Finlands indtræden i rådet.

Finlands regering afgav den 7. oktober 1955 proposition til Finlands riksdag om Finlands tilslutning til Nordisk Råd. Riksdagen samtykkede i propositionen den 28. oktober 1955.

Den 7. november 1955 overrakte Finlands ambassadør i Stockholm efter instruktion af Finlands udenrigsminister til rådets præsident, professor Nils Herlitz, afskrift af en tidligere samme dag til den svenske udenrigsminister overgivet note angående Finlands tilslutning til rådet.

I skrivelse af 8. november 1955 til Finlands ambassadør i Stockholm anerkendte rådets præsidium modtagelsen af afskriften af noten samt henstillede, at ambassadøren ville meddele Finlands regering, at præsidiets med glæde hilste Finland velkomment i rådet og med store forventninger så frem til de værdifulde indsatser i det nordiske samvirkes tjeneste, som Finlands medvirken i rådets arbejde ville medføre.

Da man allerede i begyndelsen af oktober kunne forudse Finlands snarlige indtræden i rådet, anmodede præsidiets rådets juridiske 7-mands komité om på

sit møde i København den 7. oktober 1955 at overveje, hvilke ændringer Finlands forestående medlemsskab ville nødvendiggøre i rådets vedtægt. Resultatet af komiteens overvejelser drøftedes af præsidiets på dettes møde i København den 21. oktober 1955. Ved fællesmødet med regeringsrepræsentanterne i Fredensborg den følgende dag fremførte præsidiets sine synspunkter på spørgsmålet og overrakte regeringerne forslag til ændringer i vedtægterne for rådet. Efter overvejelser af regeringerne kom disse overens om ikke at foreslå rigsdagene andre ændringer i rådets vedtægter end de, som var nødvendige for at give Finland mulighed for at indtræde i rådet på lige fod med de øvrige medlemslande. Finlands tilslutning til rådet fandt sted den 23. december 1955, da vedtægten for rådet var trådt i kraft i Finland, efter at vedtægtsændringerne var gennemført i de øvrige fire lande.

Efter indbydelse informerede sekretæren for rådets svenske delegation, docent Gustaf Petrén 30. november—1. december 1955 i Helsingfors repræsentanter for Finlands riksdag og udenrigsministerium m. fl. om rådets praktiske arbejdsformer.

VIII. Andre sager.

1. Arbejdet med udgivelse af en brochure om nordisk samarbejde og særligt om Nordisk Råd er nu ført så langt frem, at manuskriptet foreligger i engelsk oversættelse i trykfærdig stand. Publikationen, som er skrevet af generalsekretær Frantz Wendt, vil kunne udsendes i foråret 1956.

Ved fællesmødet i Oslo den 16. marts 1955 mellem præsidiets og udenrigsministerne gav disse tilsagn om, at udenrigstjenesterne vil bistå rådet med at udbrede brochuren i udlandet.

2. I dagene 11.—15. oktober 1955 foretog sekretæren for rådets svenske delegation docent Gustaf Petrén en studierejse til Haag og Bruxelles for at undersøge, hvilke af de af Benelux gjorde erfaringer kan være til nytte ved den videre udvikling af det nordiske samarbejde. En af docent Petrén udarbejdet rapport er optrykt som tillæg til denne beretning.

3. På mødet i Reykjavik 3.—5. august 1955 besluttede præsidiets, at den stencilerede „Meddelande från Nordiska rådet“, som det svenske sekretariat hidtil havde udarbejdet til brug fortrinsvis for den svenske delegation, for fremtiden skulle blive et fælles informationsorgan for alle delegationerne. Materialet tilvejebringes ved samvirke mellem de nationale sekretariater, men bearbejdes og mangfoldiggøres af det svenske sekretariat. Meddelelserne tilsendes rådets valgte medlemmer og suppleanter, regeringsmedlemmer, de embedsmænd, som navnlig beskæftiger sig med nordiske problemer, og enkelte andre. Det indeholder oplysninger om nordisk samarbejde og uddrag af avis- og tidsskriftsartikler om nordiske spørgsmål.

IX. Delegationerne og parlamenterne.

Den svenske delegation har 13. januar 1955 oversendt den svenske regering en redegørelse for rådets anden session i Oslo i august 1954 og 17. februar 1955

en redegørelse for tredie session i Stockholm i januar-februar 1955. Med skrivelse af 18. februar 1955 oversendte Kungl. Maj:t redegørelserne til den svenske riksdag. Ved skrivelsernes oversendelse til Utrikesutskottet den 9. marts 1955 gjordes en række indlæg om nordisk samarbejde. Utskottet afgav sin betænkning (nr. 1/1955) den 31. marts 1955 og udtalte heri, at man fandt det en god praksis, at virksomheden i Nordisk Råd blev gjort til genstand for behandling i riksdagen. Riksdagen behandlede utrikesutskottets betænkning den 27. april 1955 og besluttede at tage den til efterretning.

Den norske delegation afgav på lignende måde en rapport (Stortingsdokument nr. 11/1955) til Stortinget om rådets tredie session. Om rapporten afgav utenriks- og konstitusjonskomiteen den 1. juni 1955 indstilling nr. 133, som Stortinget behandlede den 14. juni 1955 og tog til efterretning.

København i januar 1956.

Sigurður Bjarnason. Erik Eriksen. Nils Hønsvald. Bertil Ohlin.

TILLÆG

Beneluxsamarbetets organisation

*(Rapport från en studieresa den 11 — den 15 oktober 1955 till
Haag och Bryssel)*

Utgångspunkten för det efter krigsslutet inledda samarbetet mellan Beneluxländerna — Belgien, Nederländerna och Luxemburg — är en den 15 september 1944 i London träffad överenskommelse mellan de nämnda länderna om bildandet av en tullunion. Dennas officiella namn är Union Douanière Néerlande—Belgo—Luxembourgeoise. Överenskommelsen ingicks av exilregeringarna, medan andra världskriget ännu pågick. Det bör anmärkas, att Belgien och Luxemburg redan sedan 1922 äro förenade i en nära ekonomisk union.

Då överenskommelsen efter krigshandlingarnas upphörande skulle föras ut i livet, mötte betydande praktiska svårigheter. Genom överenskommelsen hade man emellertid erhållit ett bestämt mål att eftersträva. Arbetet kunde från början inriktas mot detta. Det har kunnat föras fram steg för steg, och nya resultat ha vunnits successivt. Så länge det slutliga målet icke nåtts, finnes alltjämt utrymme för nya initiativ. Allt efter omständigheterna tagas de olika hindren för överenskommelsens förverkligande upp ett efter ett. Utvecklingen har själv lett till det ena initiativet efter det andra, och frågan om vem som har ansvaret för att initiativ tagas och hur detta skall ske synes icke ha erbjudit några problem.

Utmärkande för samarbetet är att detta helt bedrivs på regeringsplanet. Det är regeringarna, som träffat överenskommelsen och som känt sig ansvariga för dennas realiserande. De härvid uppkommande problemen ha ofta varit av synnerligen invecklad beskaffenhet och i regel gällt speciella tekniska och ekonomiska spörsmål av stundom stor, än mera begränsad räckvidd. Under angivna förhållanden har arbetet med frågornas lösande i allt väsentligt kommit att omhänderhas av den regeringarna underordnade administrationen. De ansvariga befattningshavarna i ministerierna synas i allmänhet under arbetets gång ha fått ett levande intresse för uppgifterna och tålmodigt sökt lösa uppkommande svårigheter. Som kraftiga drivfjädrar i samarbetet ha på detta sätt de högre tjänstemännen kommit att verka.

Intresse har själfallet visats Beneluxsamarbetet även från parlamentarikernas sida. De allmän-europeiska integrationssträvandena ha därvid varit av betydelse. Från parlamentariskt håll har eftersträvat ett ökat inflytande på Beneluxsamarbetet. I åtskilliga fall synas dessa strävanden ha av administrationens män

setts med ganska oblida ögon. Man har betraktat en eventuell parlamentarisk medverkan såsom en tyngande belastning på ett i förväg väl funktionerande samarbete. Denna inställning möter kanske oftare i Belgien än i Nederländerna. De invändningar, som mött förslag om att giva ökad vikt åt det parlamentariska inslaget, ha framför allt byggt på resonemang om att Beneluxsamarbetet avser så invecklade ekonomiska och tekniska spørgsmål, att det måste omhändertas av experter. Parlamentarikerna, som delvis företråda speciella gruppintressen, befaras endast komma att försvåra samarbetet.

Vid en jämförelse mellan nordiskt samarbete och Beneluxsamarbetet framträder som en grundläggande skillnad, att Beneluxsamarbetet i så hög grad förefaller sakna en mera folklig förankring. Samarbetet bygger på rationella överväganden. Det uppfattas av den mera upplysta opinionen som en av den ekonomiska utvecklingen framtvängd och ofrånkomlig nödvändighet. De känslomässiga engagemangen äro mindre påtagliga. Fastmera har man att kämpa mot vissa historiskt betingade motsättningar — icke minst sådana av religiös art — och språkliga svårigheter. Väsentliga olikheter i folkens lynnen och karaktärsegenskaper lägga också hinder i vägen.

Beneluxsamarbetet är att se mot den allmänna bakgrund, som här skisserats. Därav förklaras, att samarbetet framför allt inriktats på de ekonomiska problemen och att det kommit att ganska exklusivt bedrivas på regeringsplanet.

När organisationen närmare skildras i det följande, kommer en klar skillnad att göras mellan det samarbete, som avser att realisera tullöverenskommelsen av 1944 och ägnas de därmed sammanhängande ekonomiska problemen, och det utanför den egentliga Beneluxöverenskommelsen liggande samarbetet på andra områden.

A. *Det egentliga Beneluxsamarbetet.*

1. På själva regeringsplanet arbetar en *ministerkommitté*, vilken tillskapats efter en särskild överenskommelse av den 24 juli 1953. Även förut hade ministermöten hållits men icke i fasta former. I kommittén ingå som medlemmar de tre ländernas utrikesministrar, vilka alternativt fungera som ordförande, finans-, ekonomi- och lantbruksministrarna samt från Belgien jämväl den särskilde ministern för utrikeshandeln. Ministerkommittén skall i princip sammanträda varje månad. I realiteten torde mötesfrekvensen vara ungefär ett sammanträde i kvartalet. Ministerkommitténs egentliga uppgift är att avgöra och lösa alla uppkommande svårigheter, som icke kunnat lösas på tjänstemannaplanet.

2. Enligt tullöverenskommelsen av 1944 skall för tullunionens administrering finnas tre råd: Le Conseil Administratif des Douanes (administrativa tullrådet), Le Conseil de l'Union Economique (rådet för ekonomiska unionen) samt Le Conseil des Accords Commerciaux (rådet för handelsöverenskommelser). I ettvart av dessa råd ingå en nederländsk och en belgisk-luxemburgsk delegation. Ordföran-

dena i de sex delegationer bilda jämte en luxemburgsk representant *La Réunion des présidents des Conseils* (presidenternas råd). Detta presidentråd tillskapades genom notväxling den 14 mars 1947 och utgör det högsta administrativa organet inom Benelux. I rådet ingå de högsta tjänstemännen inom de ministerier, som beröras av Beneluxsamarbetet (generaldirektörerna för utrikeshandel, beskattning och allmän ekonomi). Därjämte har rådet möjlighet att med sig adjungera tjänstemän från andra ministerier, som kunna vara berörda i särskilda fall, t. ex. från socialdepartementen i arbetsfrågor, från jordbruksdepartementen i jordbruksfrågor. Rådet sammanträder i allmänhet en gång i månaden. Det förbereder ministerkommitténs möten samt verkställer dess beslut. Vidare har rådet till uppgift att själv avgöra spörsmål, som kunna lösas på tjänstemannaplanet. Rådet utövar därjämte en allmän uppsikt över tullunionens generalsekreteriat i Bryssel (se härom vidare nedan). — Rådet bedömes arbeta synnerligen effektivt.

3. *Administrativa tullrådet* sysslar med såväl tullfrågor som spörsmål rörande indirekt beskattning. Då enhetlighet råder beträffande själva tullsatserna, består dess arbete framför allt i att taga ställning till krav om ändringar i gällande tullsatsar eller till införande av tullar för nya varor samt till de problem, som skillnader beträffande avgifter och indirekt beskattning länderna emellan framkalla. Arbetet utföres främst i de under detta råd sorterande kommissionerna och underkommissionerna. Sådana finnas t. ex. en för frågor om omsättningsskatten, en för acciser, en för förenhetligande av tullagstiftning, en för kolonialskattefrågor. En observatör från det andra landet är stadigvarande stationerad i Nederländernas, respektive Belgiens tulldepartement.

4. *Rådet för ekonomiska unionen* uppges som sådant icke längre ha några sammankomster. Av desto större betydelse äro de detta råd underställda kommissionerna och underkommissionerna, enligt en förteckning av den 1 oktober 1955 uppgående till ett antal av 52. Bland de viktigare av dessa organ kunna nämnas en kommission för industri och handel, en för kommunikationsväsendet och hamnarna, en för penningfrågor, en för den direkta beskattningen, en för detaljhandeln, en för jordbruket och fisket, en delegation för prisfrågor, en kommission för samordning av statistiken samt en för sociala frågor med underkommissioner för löneproblem och andra arbetskräfsfrågor. Dessa organ ha skiftande sammansättning — dock bestå de alltid uteslutande av ämbetsmän — och mötesfrekvensen är beroende av vad arbetsuppgifterna fordra. Somliga föra en tynande tillvaro, andra äro i livlig verksamhet.

5. *Rådet för handelsavtal* har i realiteten kommit att ersättas av den under rådet sorterande Commission Permanente de Coordination de la Politique commerciale. Denna kommission, som ledes av ställföreträdande cheferna för utrikeshandelsavdelningarna, sammanträder en gång i veckan och förbereder fortlöpande alla handelsförhandlingar mellan Beneluxländerna och andra stater. Kommissionen biträdes av åtta underkommissioner, som syssla med olika sidor av utrikeshandeln. Skilda underkommissioner handha relationerna till GATT,

OEEC samt stater, tilhørende olika grupper. Samordningen av de tre Benelux-ländernas handelsförhandlingar har på sistone drivits så långt, att man i något fall (gentemot Frankrike) fört förhandlingarna parallellt och ingått parallella avtal. I sådant fall pågå överläggningarna samtidigt och i samma byggnad (men i olika rum) mellan en belgisk-luxemburgsk delegation och en delegation för motparten och mellan en nederländsk handelsdelegation och motparten. Under alla omständigheter ingår enligt överenskommelse i januari 1948 i varje lands handelsdelegation alltid en observatör från det andra landet. Det kan tilläggas, att en observatör från Belgien/Luxemburg stadigvarande är stationerad i Haag i nederländska avdelningen för utrikeshandel och omvänt en nederländsk observatör i Bryssel.

6. Enligt ett protokoll av den 14 mars 1947 mellan länderna har upprättats ett särskilt *generalsekretariat för tullunionen*. Sekretariatet har sitt säte i Bryssel; generalsekretären skall vara av nederländsk nationalitet. Han har vid sin sida en belgisk biträdande generalsekretärare och en luxemburgsk sekretärare. Generalsekretären utnämnes av de tre ländernas regeringar på förslag av presidentrådet. Generalsekretären tillsätter själv övrig personal inom sekretariatet.

Sekretariatets huvuduppgift är att tjänstgöra som kansli för de tre ovan under punkt 2 nämnda huvudråden för unionen. I realiteten fungerar sekretariatet som ett slags mötesbyrå. Sekretariatet organiserar sålunda alla de möten, som ministerkommittéer, presidentrådet, övriga råd och kommissionerna hålla. Kallelser utsändas t. ex. genom sekretariatets försorg, lokaler anskaffas. Vanligen tillhandahåller sekretariatet även sekretärerhjälp vid mötena; endast mera tekniskt inriktade kommissioner ha egna sekretärare. Alla protokoll uppsättas, utskrivs, översättas och distribueras från sekretariatet. Sekretariatet har även hand om utbetalning av traktamenten och reseräkningar samt andra liknade ekonomiska angelägenheter. Sekretariatet förmedlar vidare behövliga kontakter på så sätt att, då en ny fråga tages upp, sekretariatet anskaffar och tillhandahåller uppgifter om vilka de för frågan behöriga tjänstemännen äro i de olika länderna.

På grundval av material, som de nationella statistiska byråerna tillhandahålla, publicerar generalsekretariatet kvartalsvis utförliga statistiska översikter för Benelux.

Generalsekretären har inga politiska uppgifter och medverkar sålunda icke vid de sakliga avgörandena beträffande unionen. Vid sidan av sina administrativa uppgifter förutsättes han skola fullgöra vissa propagandamässiga funktioner. Sekretariatet befatter sig icke med sådant samarbete som faller utanför Benelux-överenskommelsen, t. ex. juridiskt och kulturellt samarbete.

Kostnaderna för generalsekretariatet och för alla av detta anordnade möten och konferenser belöpa sig för närvarande årligen till 13 miljoner belgiska francs (c:a 1,6 miljoner svenska kronor). Den vid sekretariatet anställda personalen uppgår — förutom de tre sekretärarna — till 37 personer: sex attachéer (universitetsutbildade, avsedda för sekretärgöromål), tre tolkar/översättare, två redak-

törer, en kassör, en expeditionsföreståndare, aderton stenografer och maskinskriverskor jämte sex andra anställda.

7. I detta sammanhang förtjänar nämnas det samråd, som äger rum mellan företrädare för *näringsliv och organisationer* inom ramen av offentliga organ. I såväl Belgien som Nederländerna finnas centrala ekonomiska råd (i Nederländerna kallat socialekonomiska rådet), bestående av företrädare för arbetsgivare och arbetstagare och andra ekonomiska samhällsintressen. Dessa råd höras av respektive regeringar i alla mera betydelsefulla ekonomiska spörsmål. Inom vardera rådet finnes en särskild Beneluxkommitté; dessa kommittéer samarbeta med varandra.

Här kan även nämnas en blandad kommitté bestående av både tjänstmän och representanter för enskilda organisationer med uppgift att tillse att uppdrag att utföra offentliga arbeten bliva i huvudsak likformigt fördelade mellan företag i båda länderna.

8. På det *privata planet* försiggår ett visst samarbete mellan t. ex. fackförbunden, industrisammanslutningar av olika slag o. s. v. Av åtskilligt att döma tycks dock detta samarbete vara mindre väl utvecklat än i de nordiska länderna.

9. Vägledande vid *organisationen av Beneluxsamarbetet* har varit att utöver generalsekretariatet, vilket fungerar endast som ett serviceorgan, icke tillskapa särskilda Beneluxorgan. Varje uppgift handhas sålunda regelmässigt av de tjänstemän, som i sina ministerier handlägga ifrågavarande ärenden. Sammanlagt upptager den aktuella förteckningen över medlemmar i olika Beneluxkommittéer över 400 olika tjänstemän i de tre länderna. Organisationen har gjorts smidig och man har i varje läge strävat efter att finna den praktiskt mest lämpliga organisatoriska lösningen. Ofta kommer en arbetsgrupp till stånd för en bestämd frågas behandling; efter uppgiftens slutförande upplöses den.

Utmärkande är vidare att chefstjänstemännen alltid (generaldirektörer etc. = statssekreterare) satts i spetsen för det ledande organet på varje område. Genomsnittligen beräknas dessa behöva av sin arbetstid ägna två à tre dagar i månaden åt sammanträden avseende Beneluxsamarbetet, kanske något mera för dem som äro medlemmar i sådana organ, som hålla täta sammanträden. Å andra sidan är att observera, att åtskilliga av de nu existerande 72 kommittéerna äro mer eller mindre vilande och endast verksamma, då något aktuellt spörsmål påkallar aktivitet.

Vad angår själva arbetsformerna kan anmärkas, att arbetet inom kommittéerna till stor del utföres genom telefonsamtal mellan de berörda tjänstemännen. Då sammanträden hållas, föras överläggningarna vanligtvis i form av förhandlingar mellan de två nationella delegationerna. Att dessa ej sällan äro av olika storlek saknar därför betydelse. På intet område har man ännu nått fram till skapande av gemensamma institutioner eller organ med befogenhet att agera på alla tre ländernas vägnar. Icke heller synes man ännu vara inställd på en utveckling i sådan riktning.

Resultatet av hållna överläggningar fastställes stundom i konventioner, i andra

fall i protokoll. Parlamentens godkännande förskaffas i den mån så erfordras enligt vederbörande lands interna statsrätt.

Sammanfattningsvis torde kunna sägas, att de tjänstemän, som inom administrationen äro sysselsatta med Beneluxuppgifter, gå in för arbetet med ett levande intresse, varförutan resultat knappast skulle ha kunnat uppnås. I betydande omfattning ha de fått offra stor del av sin fritid för att medhinna arbetet. Gång på gång ha allvarliga meningsskiljaktigheter och intressemotsättningar uppkommit, som kunnat äventyra hela företaget. Emellertid har man efter tålmodiga förhandlingar vanligen på tjänstemannaplanet lyckats finna lösningar i de föreliggande situationerna. Beneluxsamarbetet framstår sålunda i hög grad som en produkt av tjänstemannainsatser. Självfallet har därvid de politiska instansernas helhjärtade stöd varit en grundförutsättning.

B. Samarbete på andra områden än det ekonomiska.

Utanför tullunionen försiggår på andra områden ett visst samarbete mellan länderna. På dessa fält saknas emellertid en sammanhållande kraft. Samarbetet där synes också icke vara tillnärmelsesvis så väl utvecklat som de nordiska länderna emellan.

1. I början av 1952 bildades en Commission permanente en matière de politique étrangère. Detta organ, som består av höga tjänstmän i de tre ländernas utrikesdepartement — sammansättningen växlar med hänsyn till arten av frågor — har till uppgift att *samordna de tre ländernas utrikespolitik utåt*. Kommissionen sysselsätter sig särskilt med att förbereda gemensamma ståndpunkter inför olika möten i internationella organ som Brysselunionen, Atlantpakten, GATT etc. samt att länderna emellan fördela platser i olika internationella organ. Kommissionen sammanträder i princip var sjätte vecka. Inom utrikesdepartementen rådde allmän tillfredsställelse med detta organs verksamhet.

2. Sedan 1952 är en särskild Beneluxkommitté för *stadsplanering* verksam.

3. I en kommission för *förenhetligandet av lagstiftningen* i de tre länderna ingå jurister från samtliga länder. Kommissionens uppgift är att förenhetliga lagstiftningen särskilt på de områden, som ha kommersiell betydelse. Det första resultatet av kommissionens verksamhet är ett förslag till konvention beträffande förenhetligande av de tre ländernas internationellt privaträttsliga regler.

4. Vidare märkes en Beneluxkommission för *hälsövardsfrågor*, som sysslar med förenhetligandet av lagstiftningen på detta område, t. ex. rörande handeln med farmaceutiska preparat, bedövningsmedel, utbildning av läkare och sjuksköterskor.

5. Enligt uppgift skall även finnas en Commission technique mixte pour l'accord culturel, d. v. s. en kommité för *kulturellt samarbete*.

6. Inom den privata sektorn är att nämna Les Comités de Benelux (les Comités de rapprochement), som närmast kunna karakteriseras som motsvarigheter till våra föreningar Norden. I dessa komitéer ingå framskjutna representanter för

politik och näringsliv. Som exempel kan nämnas, att ordförande i den belgiska avdelningen är förutvarande konseljpresidenten van Houtte. Kommittéernas uppgift är framför allt att driva *propaganda för Beneluxtanken*. För sådant ändamål utge de en gemensam tidskrift. Därutöver ägna de sig i viss utsträckning åt studieverksamhet.

C. *Parlamentariskt samarbejde.*

Redan på ett tidigt stadium under Beneluxsamarbetet väcktes tanken på bildandet av ett parlamentariskt råd inom unionen. Arbetet härmed framskred emellertid ganska långsamt trots de påtryckningar, som utövades av Benelux' interparlamentariska union. Regeringarna överenskommo den 24 juli 1953 om inrättande av ett interparlamentariskt råd för Benelux med konsultativa uppgifter. Detta förslag förelades parlamenten men avvisades av dessa, bl. a. därför att rådets initiativmöjligheter kringskurits och därför att rådet icke skulle få ett eget sekreteriat.

Efter förnyade överläggningar mellan företrädare för parlamenten och regeringarna träffades i maj 1955 en ny överenskommelse om det ifrågavarande rådet. I Bryssel uppgavs för mig att ett förslag inom kort komme att föreläggas parlamenten av i huvudsak följande innehåll.¹

Rådet skall bestå av 21 representanter för vardera Nederländernas och Belgiens parlament och 7 för Luxemburgs, tillhoppa 49 medlemmar. Regeringsmedlemmar skola kunna närvara i rådet och där erhålla ordet. Session skall hållas en gång om året. Rådet skall ha rådgivande funktion och kunna behandla frågor inom vissa uppräknade områden, nämligen ekonomi, utrikespolitik, kultur och för enhetligande av lagstiftning. I övrigt skall rådets behörighet vara beroende av regeringarnas medgivande. Alla tre regeringarna kunna genom samfällid hänvändelse begära rådets yttrande över ett förslag till konvention mellan länderna, innan denna undertecknas. Rådets beslut skola fattas med $\frac{2}{3}$ majoritet.

Grundval för arbetet förutsättes en årlig rapport från regeringarna om samarbetet mellan länderna komma att bilda.

Sammanfattande synpunkter.

Beneluxsamarbetet bedrivs i huvudsak mellan regeringarna jämte dem underlydande administration genom direkt kontakt mellan de i varje särskilt fall närmast berörda tjänstemännen i de samverkande länderna. De yttre arrangemangen för samarbetet ombesörjes av ett gemensamt serviceorgan (tullunionens generalsekreteriat). Denna samarbetsform omvittnas allmänt ha givit goda resultat.

Genom fördelning av arbetsuppgifterna har man i allt väsentligt kunnat und-

¹ Mellan regeringarna träffades den 5 november 1955 i Bryssel avtal om upprättande av ett parlamentariskt Beneluxråd av det innehåll som ovan angives.

vika personalutvidgningar, samtidigt som intresset för att vinna resultat har kommit att mer eller mindre fullständigt genomtränga hela den berörda delen av förvaltningsapparaten.

En jämförelse med nordiska förhållanden saknar icke intresse. Det nordiska samarbetet har byggts upp på en relativt bred folklig bas. Sedan länge ha samarbetstankarna omfattats av enskilda och privata organisationer av de mest skiftande slag. Även om på åtskilliga områden av offentlig verksamhet — t. ex. inom lagstiftningen — samarbetet har pågått länge, ha samarbetsidéerna på det hela taget först ganska sent nått fram till de beslutande offentliga organen och fått politisk realitet. Det interparlamentariska samarbetet i Nordiska rådet inleddes t. ex. först sedan de nordiska länderna redan börjat samverka i FN och Europarådet. Alltjämt finns på många håll i förvaltningen ett betydande tröghetsmotstånd mot nordiskt samarbete att övervinna. De nordiska arbetsuppgifterna uppfattas stundom som en onödig extrabelastning på redan tyngda ämbetsmän.

I Benelux har utvecklingen varit den motsatta. Initiativen ha tagits av regeringarna och samarbetet har utvecklats inom den under regeringarna lydande förvaltningen. Ganska långsamt synas samarbetstankarna tränga vidare i folkdjupen.

De i och för sig gynnsamma förutsättningarna att nå resultat i de nordiska länderna synas kunna ytterligare förbättras, om samarbetet mellan centraladministrationen kunde effektiviseras på sätt som skett i Benelux-länderna.

Stockholm den 19 oktober 1955.

Gustaf Petrén.

Rapport

fra Nordisk Råds juridiske syvmandskomiteé.

På rådets 3. session i Stockholm i januar-februar 1955 vedtoges det at nedsætte en komité bestående af 7 medlemmer til at forberede behandlingen af de allerede foreliggende samt af eventuelle nye sager, der kunne ventes henvist til juridisk udvalg ved næste session (se Nordiska rådet, 3. sessionen, s. 81—86, 156, 622). Det forudsattes under rådets forhandlinger og i juridisk udvalgs indstilling nr. 1/1955 i anledning af sagerne nr. 9 og 13/1955 angående organisationen af det nordiske lovgivningssamarbejde [sstds. s. 621—22] og udvalgets indstilling nr. 11/1955 i anledning af meddelelserne vedrørende rek. nr. 7/1953 angående nordiske statsborgeres retsstilling i andet nordisk land og tillæggsforslag hertil (sag nr. 38/1955) [sstud s. 636—37], at komiteen særligt skulle overveje organisationen af det nordiske lovgivningssamarbejde og den fortsatte behandling af ligestillingsspørgsmålet.

Til medlemmer af komiteen valgtes fra Danmark Holger Eriksen og Knud Thestrup, fra Island Sigurður Bjarnason, fra Norge Nils Hønsvald og Arthur Sundt og fra Sverige Olov Rylander og Frans Severin. Komiteen har holdt møde i København den 26. april 1955 og den 7. oktober 1955 og i Stockholm den 7. januar 1956. Den 8. oktober 1955 deltog komiteens medlemmer i en forhandling med de nordiske landes justitsministre under disses møde i København. På komiteens 1. møde valgtes Knud Thestrup til formand og Arthur Sundt til næstformand. I mødet den 7. oktober 1955 deltog altingsmand Magnús Jónsson, Island, som stedfortræder for Sigurður Bjarnason.

1. Organisationen af det nordiske lovgivningsarbejde.

(Sag nr. 9 og nr. 13/1955).

Komiteen har af drøftelserne på 3. session ment at måtte drage den konklusion, at spørgsmålet om en ændret sammensætning af det nordiske udvalg for lovsamarbejde ikke for tiden er aktuelt. Under behandlingen af de herhenhørende organisatoriske problemer har komiteen på bred basis drøftet lovgivningssamarbejdet og er enedes om visse hovedsynspunkter, som man finder anledning til at fremhæve. Disse synspunkter er indeholdt i et af den svenske delegations sekretariat

udarbejdet memorandum, der senere er revideret efter komiteens forhandlinger, og som medfølger nærværende rapport som tillæg 1.

Idet der iøvrigt henvises til memorandumets indhold, skal her blot fremhæves, at komiteen i det hele finder et nøjere samarbejde ved lovforberedelsen ønskeligt navnlig således, at parallelle kommissioner i de forskellige lande såvidt muligt afgiver betænkning samtidig, at lovforslag på grundlag af disse kommissioners betænkninger såvidt muligt fremsættes samtidigt i de forskellige lande, at der ved direkte forhandlinger mellem vedkommende embedsmænd virkes hen til, at lovforslag, der afleveres til regeringerne i tilnærmelsesvis enslydende skikkelse, ikke ved administrationens behandling fjernes fra hinanden, endvidere at opmærksomheden bør være henvendt på muligheden for eventuelt at forelægge lovforslag for Nordisk Råd inden eller under parlamentsbehandlingen og for — som tilfældet var med de nordiske indfødsretslove — at lade de enkelte landes parlamentsudvalg træde i direkte forbindelse i tilfælde, hvor dette kan antages at øge mulighederne for et fælles resultat af lovgivningsarbejdet. At samarbejdet udstrækkes ud over kommissionsstadiet, finder komiteen vigtigt også af den grund, at der under remissbehandlingen i eet land meget vel kan fremkomme nye oplysninger og synspunkter, der kan være af værdi også for de andre lande.

Komiteen har ved mødet med justitsministrene den 8. oktober 1955 givet udtryk for disse synspunkter og har med tilfredshed noteret, at justitsministrene erklærede sig enige heri.

Komiteen har ikke haft lejlighed til drøftelse med andre regeringsrepræsentanter end justitsministrene, og om end det formentlig i samtlige lande er således, at de centrale lovgivningsanliggender med nordisk aspekt hører under justitsministrene, vil man dog fra komiteens side finde det ønskeligt, om de fremsatte synspunkter også påagtes af andre ministerier og departementer. Komiteens medlemmer skal derfor indstille til rådet at vedtage følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at drage omsorg for, at samarbejdet i lovgivningsspørgsmål med nordisk aspekt tilrettelægges således, at den størst mulige overensstemmelse opnås mellem landenes lovgivning, og henleder i denne forbindelse særlig opmærksomheden på det ønskelige i, at samarbejdende kommissioner i de forskellige lande afgiver betænkning samtidig, at fællesnordiske lovforslag behandles samtidig i de forskellige landes parlamenter samt i, at samarbejdet ved lovforberedelsen udstrækkes ud over kommissionsarbejdet i form af gensidig orientering mellem vedkommende embedsmænd og eventuelt tillige ved direkte forbindelse mellem de enkelte landes parlamentsudvalg eller forelæggelse af lovforslag for rådet, hvor disse fremgangsmåder kan antages at øge mulighederne for et fælles resultat af lovgivningsarbejdet.

2. Den fortsatte behandling af ligestillingsspørgsmålet.

A. *Det organisatoriske spørgsmål.*

I det af Olof Andersson, Herlitz og Rylander stillede tillæggsforslag til sag nr. 38/1955 om nordiske statsborgeres retsstilling i andet nordisk land fremhæves det, at ligestillingsspørgsmålet efterhånden er opdelt i et så stort antal særs spørgsmål, der behandles af en række forskellige instanser i de enkelte landes regeringer og administration, at det sammenholdende moment — bestræbelserne for øget samhørighed i Norden — i nogen grad kan siges at træde i baggrunden. I forslaget påpeges det ønskelige i at skabe et organ, der som samlende faktor særligt kan have opmærksomheden henvendt på disse spørgsmål, og under fremhævelse af de gode resultater, der på denne måde er nået af den parlamentariske komité for friere samfærdsel, foreslås det, at rådet henstiller til regeringerne at træffe foranstaltninger til nedsættelse af en parlamentarisk komité med henblik på ligestillingsspørgsmålenes løsning.

Komiteen deler ganske den opfattelse, at det vil være værdifuldt med et koordinerende og rådgivende organ, der påser, at de forskellige detailspørgsmål føres videre. Imidlertid drejer det sig med hensyn til ligestillingsspørgsmålet efterhånden om et meget stort antal sagområder, hvis nærmere behandling i de allerfleste tilfælde kræver et indgående kendskab til gældende regler i de forskellige lande og derfor i det væsentlige må foretages af eksperter. En parlamentarisk komité vil nu vel, som det også fremhæves i forslaget, kunne betjene sig af ekspertbistand, men vil dog ifølge sagens natur kun kunne optage et enkelt eller enkelte spørgsmål ad gangen til behandling, såfremt behandlingen skal være lige så indgående, herunder resultere i afgivelse af egentlige betænkninger, som tilfældet har været med komiteen for friere samfærdsel. Da det påtænkte organ således næppe vil kunne yde nogen væsentlig selvstændig indsats ved den nærmere udredning af detailspørgsmålene, anser komiteen det for mest hensigtsmæssigt, at en eventuel komités opgaver hovedsagelig begrænses til at følge ekspertarbejdet og virke stimulerende. Det er dog en selvfølge, at dette organ også skal virke initiativtagende og anbefale igangsættelse af udredninger på områder, hvor dette måtte anses for påkrævet, ligesom dets principielle karakter af samordnende organ ikke skal være til hinder for, at det, såfremt arbejdet skønnes at gå for langsomt, eller andre særlige forhold gør sig gældende, på egen hånd lader igangsætte udredningsarbejde og på denne måde søger ligestillingsspørgsmålene fremmet.

Ud fra den betragtning at der ikke bør skabes flere organer for nordisk samarbejde end nødvendigt af hensyn til de foreliggende arbejdsopgaver, nærer komiteen betænkelighed ved at tiltræde forslaget om nedsættelse af en helt ny parlamentarisk komité for ligestillingsspørgsmålene. Dette må så meget mere gælde, som det ud fra de indvundne erfaringer efter komiteens opfattelse også fremtidigt vil være tilrådeligt, at rådet ved hver session nedsætter en komité med den opgave at forberede de juridiske sager til den følgende session. Da en sådan komité vil

være nødsaget til at følge ligestillingsspørgsmålene, synes det mest praktisk, at de her omhandlede opgaver, der som anført først og fremmest bliver af koordinerende art, overdrages denne komité, således at dobbeltarbejde undgås.

Et særligt spørgsmål er, hvorvidt denne komité i henseende til behandlingen af ligestillingsspørgsmålene skal virke som et organ for rådet eller som et regeringsorgan. Arbejdsopgavernes nære tilknytning til rådet gør den førstnævnte løsning naturlig, men på den anden side må det fremhæves, at komiteen nødvendigvis må samarbejde med administrationen i et sådant omfang og under sådanne former, at det synes naturligt, om komiteen fik sit mandat fra regeringerne. Også andre hensyn kan anføres til fordel for den ene eller den anden løsning. Komiteen er her blevet stående ved et kompromis gående ud på, at det påtænkte organ vælges af rådet, men får regeringernes tilslutning til at træde i umiddelbar forbindelse med vedkommende tjenestemænd i ministerierne.

Komiteen bør bestå af 9 medlemmer, nemlig 1 fra Island og 2 fra hvert af de øvrige lande.

Herefter indstiller komiteen,

- a) at rådet beslutter at nedsætte en komité bestående af 9 medlemmer til forberedelse af det juridiske udvalgs arbejde under sessionerne og til varetagelse af den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige ligestilling, som ikke er henlagt til andre særlige organer. Det er komiteens opgave at bearbejde disse spørgsmål i samarbejde med vedkommende ministerier og departementer eller andre af komiteen udpegede sagkyndige og over for rådet at stille forslag til spørgsmålenes løsning.
- b) at rådet vedtager følgende rekommandation:

Rådet henstiller til regeringerne at overdrage forannævnte komité at samarbejde og træde i direkte forbindelse med administrationen ved komiteens arbejde med ligestillingsspørgsmålenes løsning.

B. De enkelte ligestillingsspørgsmål, som endnu ikke er behandlet særskilt i rådet.

Komiteen har drøftet de af regeringerne indgivne meddelelser vedrørende rekommandation nr. 7/1953 om nordiske statsborgeres retsstilling under ophold i andet nordisk land (sag D 4) (jfr. fortegnelsen i Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 762—67. Navnet på det koordinerende land er angivet i parentes). Meddelelserne giver komiteen anledning til følgende bemærkninger:

- a) Vedrørende støtte til jordbrugere (Norge) og
- b) Ret til at erhverve fast ejendom (Norge).

Såvidt komiteen har kunnet konstatere på grundlag af de indgivne meddelelser, er der endnu ikke truffet særlige foranstaltninger på disse områder.

Da mestbegunstigelsesspørgsmålene, hvormed de her omhandlede emner

har en ret nøje sammenhæng, nu formentlig står foran afklaring, går komiteen ud fra, at de nævnte spørgsmål optages til realitetsbehandling.

c) Rettergangsfuldmagt (Danmark).

Hvad angår spørgsmålet om ret for rettergangsfuldmægtige til at møde for andre nordiske landes domstole, er det komiteens opfattelse, at dette spørgsmål skulle kunne løses efter det princip, at der gives domstolene adgang til i det enkelte tilfælde, såfremt særlige hindringer ikke foreligger, at tillade sagførere fra andre nordiske lande at give møde.

d) Bistand til domstole i andet nordisk land (Danmark).

Komiteen bemærker, at arbejdet med det i regeringernes meddelelser omhandlede konventionsudkast nu har stået på i hvert fald siden 1950, og af meddelelserne synes at fremgå, at enighed i princippet er opnået. Det må derfor forventes, at sagen i løbet af kort tid kan slutbehandles.

e) Udlevering af forbrydere (Norge).

Af regeringernes meddelelser fremgår, at der mellem de udpegede eksperter er enighed om lovudkast, der agtes forelagt i de enkelte lande. Det svenske lovudkast, der er parallelt med de øvrige, er trykt som tillæg til meddelelserne vedrørende rek. nr. 7/1953 (sag D 4). Da de i lovudkastet nedfældede principper i ikke ringe omfang afviger fra sædvanlig praksis med hensyn til udlevering — således åbnes der mulighed for udlevering af udleveringslandets egne statsborgere — anser komiteen det for ønskeligt, om der i rådet kunne blive anledning til en drøftelse af de anvendte principper.

f) Ret til at give offentlige forestillinger (Danmark).

g) Adgang til statstjeneste i andet nordisk land (Sverige).

h) Iværksættelse af beslutninger truffet af myndigheder i andet nordisk land (Danmark).

Komiteen bemærker, at der ikke siden 3. session synes at være sket fremskridt af betydning i behandlingen af disse 3 sidste spørgsmål.

3. Regeringernes meddelelser vedrørende juridiske sager iøvrigt.

a) Rek. nr. 5/1954 angående internordisk flyttebevis (sag D 10).

b) Rek. nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse på handels- og fiskefartøjer (sag D 28).

c) Rek. nr. 26/1954 angående nordiske statsborgeres ret til at drive næring i andet nordisk land (sag D 29).

d) Rek. nr. 29/1954 angående nordisk patent (sag D 31).

e) Rek. nr. 1/1955 angående lovgivningen om konfiskation (sag D 33).

f) Rek. nr. 12/1955 angående revision af ægteskabslovgivningen (sag D 44).

Komiteen har med tilfredshed noteret sig de af regeringerne trufne foranstaltninger i anledning af disse rekommandationer.

g) Rek. nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt (sag D 24).

Der foreligger her udkast til overenskomst med det formål at undgå dobbelt værnepligt. Sagen kan herefter anses for slutbehandlet af rådet.

h) Rek. nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande (sag D 25).

Komiteen anser dette spørgsmål for værende af stor betydning for gennemførelsen af det bedst mulige samarbejde mellem de nordiske landes myndigheder og ville sætte pris på, om rådets juridiske udvalg ved 4. session kunne få nærmere oplysninger af vedkommende ministre om de udformede retningslinier.

i) Rek. nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd (sag D 26).

Da der nu i hvert fald i Danmark og Sverige er skabt økonomisk basis for en udvekslingsordning, men der efter de for komiteen foreliggende oplysninger endnu ikke har fundet nogen udveksling sted, finder man anledning til at påpege, at der muligt kunne være anledning til en drøftelse mellem de respektive myndigheder af, hvorledes ordningen nærmere tænkes praktiseret. Det er efter komiteens opfattelse særlig vigtigt, at der gives eventuelt interesserede tjenestemænd anvisning på, hvorledes de skal forholde sig for at få adgang til et ophold i et andet nordisk land.

j) Rek. nr. 27/1954 angående ret til ikke-erhvervsmæssigt fiskeri (sag D 30).

På grund af det øgede samkvem mellem de nordiske lande har denne sag, som i og for sig ikke er af større rækkevidde, fået en vis praktisk betydning, og det er komiteens opfattelse, at de hindringer, der stiller sig i vejen for rekommandationens gennemførelse, bør fjernes.

k) Rek. nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen (sag D 32).

Fra søfartskredse er der gentagne gange peget på, at dette spørgsmål tiltrænger en løsning. Komiteen har derfor ofret sagen særlig opmærksomhed og har ladet spørgsmålet underkaste en nærmere bearbejdelse udfra de indvendinger, der i de øvrige lande sædvanligvis rejses mod en særlig sømandsskat efter norsk mønster. Der henvises herom til det som tillæg 2 til nærværende rapport trykte P. M. af viceadministrerende direktør i Sveriges Redareförening, jur. dr Nils Grenander. For Danmarks vedkommende henvises til den som bilag til den danske regerings meddelelse vedrørende rekommandationen trykte redegørelse (sag D 32).

Gennemførelse af en særlig sømandsskat som en definitiv kildebeskatning må nødvendigvis medføre, at søfolks skat ikke vil kunne beregnes efter samme skalaer som den almindelige beskatning, men vil på den anden side indebære en betydelig effektivisering af skatternes inddrivelse og større stabilitet i søfolkenes arbejdsforhold.

4. Nye forslag til 4. session.

Komiteen har endelig gennemgået de til 4. session indkomne nye forslag, der forventes henvist til juridisk udvalg, og har i en række tilfælde draget omsorg for komplettering af materialet.

Specielt med hensyn til sag A 13 om større ensartethed mellem de nordiske landes lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken forudsætter komiteen, at der i rådet finder en drøftelse sted for såvidt muligt at søge klarlagt, hvorledes indstillingen i rådet er overfor de forskellige løsninger, der kan tænkes med hensyn til retningslinierne for myndighedernes reaktion overfor sådanne misbrug.

Forsåvidt angår sag A 22 angående revision af vedtægten og arbejdsordningen er komiteen enig i, at en formel revision af rådets vedtægter bør finde sted. I denne forbindelse bør imidlertid også eventuelle forslag om realitetsændringer medtages under forhandlingerne, og det vil derfor være hensigtsmæssigt, om der, såfremt der fra nogen side haves ønske om ændringer, på sessionen måtte fremkomme tilkendegivelser herom, således at tiden mellem 4. og 5. session af præsidiet kan udnyttes til den nærmere udformning af eventuelle ændringsforslag.

Stockholm, den 7. januar 1956.

Sigurður Bjarnason.

Holger Eriksen.

Nils Hønsvald.

Olov Rylander.

Frans Severin.

Arthur Sundt,
næstformand.

Knud Thestrup,
formand.

TILLÆG 1

Det nordiska lagstiftningssamarbetets organisation

(Memorandum upprättat enligt beslut av Nordiska rådets juridiska sjuannautskott vid sammanträde i Köpenhamn den 7 oktober 1955)

1. Inom Nordiska rådets nationella sekretariat har på anmodan av rådets presidium och till fullgörande av ett informellt uppdrag, som lämnats av statsministrarna Gerhardsen och H. C. Hansen, utarbetats ett memorandum rörande organisationsproblem, som mött, då det gällt att praktiskt genomföra nordiskt samarbete på olika områden. Ifrågavarande spörsmål ha sedermera diskuterats inom rådets presidium och skola bli föremål för överläggningar mellan presidiet och företrädare för regeringarna vid en konferens den 22—23 oktober 1955.

Den i juridiska sjuannautskottet föreliggande frågan om det nordiska lagstiftningssamarbetets organisation måste ses i sammanhang med det allmänna organisationsproblemet.

2. En närmare analys av de aktuella organisatoriska svårigheterna i offentligt nordiskt samarbete ger vid handen, att dessa i stor utsträckning ha sin grund i avsaknaden av fasta samarbetsformer mellan regeringarna och mellan departementen och ministerierna. (Ordet departement användes i fortsättningen för att beteckna även ministerierna.) Detta organisatoriska problem möter på flertalet områden. Bristen på kontakter återverkar ofördelaktigt dels på en frågas inledande stadium, då det gäller att avgöra om frågan över huvud skall bli föremål för närmare undersökning, dels på senare stadier, då regering och parlament skola taga ställning till utarbetade förslag, dels slutligen då fattade beslut skola genomföras.

De organisatoriska bristerna ha fått konsekvenser också för regeringarnas förhållande till rådet. Ett oomstritt faktum är att regeringarna kommit att intaga en relativt passiv ställning i rådsarbetet, så till vida att de endast i ringa utsträckning själva tagit några initiativ och framlagt förslag för rådet. Deras verksamhet har väsentligen inskränkts till att i efterhand till närmare behandling upptaga de spörsmål, som rådets rekommendationer aktualiserat. Orsaken till denna begränsning i initiativförmågan torde till viss del vara att söka i den på många håll bristfälliga kontakten mellan regeringsorganen i de olika nordiska länderna.

Bl. a. av nu angivna skäl har det framstått som en angelägen uppgift att stärka samarbetet mellan regeringarna. Lyckas man härmed, komma säkerligen åt-

skilliga av de problem, som mött rådet i dess hittillsvarande verksamhet, att lösas av sig själva.

3. Där regeringssamarbetet för närvarande torde ha drivits längst — här bortses från den samverkan som i vissa frågor förekommer utrikesförvaltningarna emellan — torde vara dels inom socialdepartementen, dels efter Harpsundsmötet i oktober 1954 inom de departement, som i de olika länderna syssla med frågan om gemensam nordisk varumarknad. I båda fallen har samma organisations-system kommit i tillämpning, nämligen i toppen ministermöten, och därunder internordiska departementala samarbetsorgan.

Vad angår det socialpolitiska området ha sedan 1930-talet hållits socialministermöten med jämna mellanrum — tidsintervallen är bestämd till två år. Såsom förberedande och verkställande organ till ministermötena arbetar en nordisk socialpolitisk kommitté, bestående av två personer från varje land — höga departementstjänstemän eller tjänstemän från den sociala centralförvaltningen. Kommittén har för olika specialändamål kunnat anlita underkommittéer etc. Denna samarbetsform har visat sig utomordentligt effektiv och möjliggjort stora framsteg t. ex. i fråga om samordningen av sociallagstiftningen.

Då det gällt frågan om gemensam nordisk varumarknad, har på liknande sätt i varje land en regeringsmedlem utpekats med uppgift att ha om hand alla frågor, som gälla nordiskt ekonomiskt samarbete. Under ministrarna, som hållit möten varannan eller var tredje månad, arbetar nordiska ekonomiska samarbetsutskottet bestående av tre departementstjänstemän från varje land. På detta utskott har det egentliga utredningsarbetet lagts.

Att organisationen på det socialpolitiska området omfattat samtliga nordiska länder men på det ekonomiska området endast Danmark, Norge och Sverige spelar i detta sammanhang ingen roll.

Med hänsyn till de goda erfarenheterna av den ovan beskrivna formen för samarbete kan man ifrågasätta, om icke ett dylikt mera fast organiserat samarbete borde institueras även på andra områden.

4. Fråga är nu huruvida det här beskrivna schemat kan göras tillämpligt även beträffande lagstiftningssamarbetet. Speciella problem uppstå därvidlag bl. a. av den orsaken att lagstiftningsfrågorna i varje land äro fördelade på flera olika departement. Emellertid vila de centrala lagstiftningsuppgifterna i samtliga länder hos justitiedepartementen. Samarbetsproblemen gälla därför i första hand dessa.

Lagstiftningssamarbetet berör ofta nog centrala politiska frågor, till vilka ställning måste tagas av den ansvariga politiska instansen i varje land. Direkta förhandlingar mellan ministrarna själva måste därför i viss utsträckning bliva erforderliga. Redan på grund härav synes det önskvärt att en ordning med regelbundna justitieministermöten kommer till stånd. Därest dessa möten skola

ge önskade resultat, måste de noggrant förberedas samt uppmärksamhet ägnas åt hur de fattade besluten skola verkställas. Ansvaret härför måste läggas på bestämda tjänstemän inom justitiedepartementen, förslagsvis cheftjänstemännen i varje departement. Dessa torde även eljest böra svara för erforderlig samverkan mellan departementen i löpande angelägenheter. Det bör bl. a. tillses att spörsmål, som ha nordisk aspekt, också bli behandlade internordiskt. I realiteten måste visserligen den omedelbara kontakten tagas mellan de personer i varje land, som äro direkt syssatta med vederbörande fråga, men ansvaret för att erforderlig samverkan kommer till stånd bör vila på ledningen i departementet. Denna samverkan bör givetvis ordnas på det mest ändamålsenliga sättet.

Någon anledning att tro att denna form för samverkan, som redan prövats inom andra departement, icke skulle visa sig lämplig för justitiedepartementens del finnes knappast.

5. Delegerade för nordiskt samarbete på lagstiftningens område (NUL) beröras icke av vad som ovan anförts. Detta utskott torde vara behöfligt och få sin stora betydelse, då det gäller att hålla samman och överblicka alla de olika specialkommittéer — lydande under skilda departement — som äro sysselsatta med nordiska lagstiftningsuppgifter.

Det torde ur regeringarnas synpunkt vara värdefullt att ha tillgång till ett organ med sådan uppgift. NULs verksamhet bör sålunda lämpligen fortgå i huvudsakligen samma former som hittills och någon omorganisation av detta organ synes icke ifrågakomma.

6. Om samarbetet mellan regeringarna får bättre organisatoriska förutsättningar, kan förväntas, att regeringarna i större utsträckning än hittills komma att förse Nordiska rådet med arbetsmaterial. Inom regeringarna komma säkerligen att föreligga behov av att från och till höra rådet rörande olika spörsmål. Ärendena kunna antagas komma före i rådet i ordentligt utrett skick, varigenom rådets möjligheter att taga ställning till problemen förbättras. — Det anförda torde ha avseende icke minst å lagstiftningssamarbetet.

7. En lag har i alla de nordiska länderna att normalt passera tre stadier under sin tillkomst: sakkunnigutredning, behandling i vederbörande regeringsdepartement och behandling i parlamentet.

Av avgörande vikt är i lagstiftningsfrågor, som äro avsedda att lösas gemensamt av de nordiska länderna, att samverkan kommer till stånd redan på utredningsstadiet. Att så sker är en första förutsättning för att man skall nå fram till likartade lagstiftningsprodukter. I så stor utsträckning det är praktiskt möjligt bör för den skull utredningsarbetet bedrivas gemensamt i en kommitté eventuellt under en gemensam ordförande och med gemensamt kansli. Icke minst med

hänsyn till föreliggande olikheter i gällande rätt måste det dock synnerligen ofta visa sig mera ändamålsenligt att liksom hittills bedriva utredningsarbetet i nationella kommittéer, som samråda med varandra. Om denna form måste väljas, bör i vart fall eftersträvas att kommittéerna avsluta sitt arbete ungefär samtidigt, så att den fortsatta behandlingen av lagstiftningsärendet kan koordineras.

Vad angår departementsbehandlingen av ett lagförslag är betydelsen av ett nära samarbete uppenbar. Om man på grund av yttranden från remissinstanser eller av andra skäl i departementet önskar frågå det gemensamma förslaget, böra självfallet överläggningar upptagas mellan departementen härom, liksom sådana erfordras, om utsikt finnes att utjämna olikheter, som man icke kunnat komma till rätta med under utredningsarbetet. Arbetet i departementen bör bedrivas parallellt, så att lagförslagen kunna föreläggas parlamenten samtidigt.

Särskilda svårigheter kunna möta på lagstiftningsärendets tredje stadium, under parlamentsbehandlingen. I parlamenten kunna nämligen naturligt nog ofta meningsskiljaktigheter uppkomma ägnade att äventyra de resultat, som uppnåts under de tidigare samarbetsfaserna. En viktig åtgärd för att bemästra dessa svårigheter bör vara att söka till tiden samordna parlamentsbehandlingen i de olika länderna. Denna bör äga rum ungefär samtidigt.

I det föregående har det fall uppmärksamrats att i lagstiftningsärenden den förberedande utredningen och departementsbehandlingen skett på nordisk basis. Emellertid kan även inträffa att ett lagförslag, som visar sig vara av nordisk betydelse, förelägges parlamentet i något land utan att ha föregåtts av något nordiskt samarbete.

8. Nordiska rådet, vari flertalet av de i de nationella folkrepresentationerna företrädde partierna äro representerade, har möjlighet att i samnordiska lagstiftningsfrågor, där olika meningar förekomma, verka utjämmande. För sådant ändamål kan möjligheten att underställa ett omtvistat lagförslag rådet för yttrande utnyttjas. Rådets mening måste då självfallet inhämtas, innan ännu något parlament tagit slutlig ståndpunkt.

Det låter sig näppeligen göra att generellt angiva, huru långt före det att parlamenten träffa sitt slutliga avgörande rådet bör höras, när så skall ske. I vissa fall, särskilt då det gäller större och viktigare lagförslag eller då det är på förhand känt att partierna intaga olika ståndpunkter, kan det vara klokt att lägga fram lagförslaget för rådet, innan det över huvud underställes de nationella parlamenten. Det blir då tillfälle att i förväg söka sammanjämka olika särmeningar och om möjligt nå fram till kompromisser, som minska riskerna för att förslaget antages i olika avfattningar i de skilda parlamenten.

I andra lägen kan det vara lämpligare att det internordiska parlamentariska samrådet förlägges till en tidpunkt, då lagförslagen redan förelagts parlamenten och de olika där företrädde meningsriktningarna exempelvis under utskottsbehand-

lingen kommit till tals. Lagförslagets slutliga behandling får då uppskjutas i de nationella parlamenten i avvaktan på att rådets mening kan inhämtas. Det måste dock befaras ofta vara organisatoriskt svårgenomförbart att på ett så framskridet stadium av ett ärendes behandling, då ofta nog blott begränsad tid står till förfogande, invänta ärendets behandling i rådet. En praktisk utväg i dylika lägen vore att — såsom skedde beträffande medborgarskapslagstiftningen — låta de parlamentariker, som äro sysselsatta med lagstiftningsärendet i de olika ländernas parlament, träda samman till överläggningar. Formellt kan detta ske i den formen att de bilda ett tillfälligt rådsutskott.

Skulle, sedan rådet behandlat en lagstiftningsfråga eller annat internordiskt parlamentariskt samråd ägt rum, de nationella parlamenten icke vilja godtaga den gemensamma nordiska lösning som anvisats, torde endast undantagsvis något vara att vinna på att åter upptaga frågan i rådet eller annat rådsorgan. Förutsättningar torde i dylika fall icke föreligga för ett samgående på nordisk grund.

TILLÆG 2

Redegørelse for problemer vedrørende definitiv kildebeskatning af søfolk

(udarbejdet af vicedirektor, jur. dr Nils Grenander)

Genom skrivelse den 30 april 1955 från svenska delegationen av Nordiska rådet har jag ombetts att för dess juridiska utskottets räkning verkställa en utredning angående de svårigheter, som kunna tänkas möta vid ett genomförande i Sverige och Danmark av en lagstiftning om definitiv källbeskatning av sjöfolket, liknande den som redan är gällande i Norge.

I och för fullgörandet av detta uppdrag har jag haft överläggningar med representanter för Sentraltrekkontoret for sjømenn i Oslo, för sjömansskatteavdelningen vid länsstyrelsen i Göteborg och för vissa av de myndigheter, som avgåvo yttrande över 1949 års svenska förslag om sjömansskatt. Likaså har jag inhämtat synpunkter från företrädare för vissa nordiska sjöfolks- och redarorganisationer.

Då jag nu redovisar resultatet av min undersökning, vill jag inledningsvis framhålla, att jag i framställningen utgår från svenska förhållanden och prövar de olägenheter, som kunna tänkas möta vid ett införande i Sverige av en sjömansskatt, baserad på det norska systemet. Det är min förhoppning, att dessa synpunkter kunna vara till vägledning vid bedömandet av möjligheten att genomföra en liknande reform i Danmark och även i Finland. — Ävenså vill jag inledningsvis framhålla, att undersökningen icke omfattar de fördelar, som kunna vara att

vinna genom den ifrågasatta reformen, eller de syften, som skulle tillgodoses därmed; mitt uppdrag inskränker sig till reformens negativa sidor.

I. Det har gjorts gällande, att *administrationskostnaderna* för ett centralt sjömansskattekontor skulle bli oproportionerligt höga.

De svenska sjömän, som vid ett genomförande av reformen skulle ha att betala sjömansskatt, uppgå till cirka 15 000. Härtill komma de drygt 6 000 utländska sjömän på svenska fartyg, som redan betala sjömansskatt. De sjömän på norska fartyg, som betala sjömansskatt till Norge, äro cirka 45 000 och av dessa äro cirka 38 000 norrmän.

Beträffande administrationskostnaderna kan god vägledning hämtas från Norge. Sentraltrekkontoret ombesörjer en hel del uppgifter, som icke avse sjöfolkets beskattning, och administrationskostnaderna uppgå sammanlagt till cirka 1 milj. Nkr. Detta innebär, att administrationskostnaderna motsvara mindre än 1 procent av skatteuppbörden. Den för sjömännen gällande lagstiftningen vållar härjämte ett visst merarbete även för de allmänna skattemyndigheterna. men detta synes icke ha förorsakat någon påtaglig merutgift för det allmänna. Med hänsyn till att Sentraltrekkontorets verksamhet under de gångna åren stabiliserats och rationaliserats, har man nu möjlighet att inom Sentraltrekkontoret påtaga sig ytterligare arbete utan personalförstärkning. Det diskuteras sålunda. att från de allmänna skattemyndigheterna övertaga hela det egentliga taxeringsarbetet i fråga om sjömän, som skola taxeras även för inkomst i land. Därjämte överväger man att låta Sentraltrekkontoret ombesörja indrivning av familjerättsliga underhållsbidrag.

Vägledning kan vidare erhållas av erfarenheterna från sjömansskatteavdelningen vid länsstyrelsen i Göteborg. Denna avdelning indriver definitiv källskatt för utländska sjömän på svenska fartyg; däremot befattar man sig där icke med beskattningen av svenskt sjöfolk. Sjömansskatteavdelningens administrationskostnader uppgå — allt inberäknat — till i runt tal 50 000 kronor per år. Skatteuppbörden avser drygt 6 000 utländska sjömän och omfattar cirka 5,8 milj. kronor per år. Administrationskostnaderna ugöra sålunda även i detta fall något mindre än 1 procent av skatteuppbörden.

Dessa omständigheter och övriga faktorer synas mig klart utvisa, att administrationskostnaderna böra kunna hållas på en skäligen för att icke säga låg nivå.

II. Det har även gjorts gällande, att *vissa kommuner skulle komma att gå miste om ganska betydande skattebelopp*. Man har då haft i tankarna vissa små landskommuner med förhållandevis många sjömän.

Numera ha emellertid två viktiga förändringar inträtt. Först och främst har kommunreformen genomförts, vilket haft till följd, att småkommunerna uppgått i större enheter. Även om sjömansskattens genomförande alltjämt kan få varierande verkningar för olika kommuner. behöver man numera icke räkna med lika kända verkningar för vissa småkommuner som tidigare.

Vidare märkes, att rederierna efter den 1 januari 1954 icke äro skyldiga att göra löneavdrag för kvarstående skatt. För kommunerna medför detta visserligen icke någon försämrad skatteuppbörd. eftersom staten ersätter kommunerna för den kommunalskatt, som debiteras men icke kan indrivnas. Sistsagda förmån har emellertid efter lagändringen den 1 januari 1954 fått ökat värde just för de kommuner, som ha förhållandevis många sjömän, och denna förmån bör vid en bedömning av kommunernas skatteintäkter från sjöfolket vägas mot de befarade nackdelarna av sjömansskatten.

Den i detta avsnitt behandlade olägenheten, som i och för sig kunde avhjälpas ganska lätt, har genom dessa bägge ändringar kommit att förlora avsevärt i berättigande och praktisk betydelse.

III. Vidare har gjorts gällande, att det föreslagna *beskattningsförfarandet blir mycket invecklat*. Man tänker då först och främst på fallen av ”blandad inkomst”, d. v. s. då den skattskyldige tjänstgör till sjöss endast en del av beskattningsåret eller då han visserligen tjänstgör till sjöss hela året men därunder åtnjuter jämväl annan inkomst. Vidare tänker man på *samtaxeringen av makar* i de fall, då ena maken tjänstgör till sjöss.

I Norge har man kunnat på ett gynnsamt sätt lösa svårigheterna med blandad inkomst. Därvid ha tre omständigheter medverkat, nämligen dels att man i Norge har ett centralregister för sjöfolk, dels att Sentraltrekkontoret for sjømenn varit de lokala taxeringsmyndigheterna behjälpliga, dels ock att man gått till väga på ett smidigt och praktiskt sätt.

I Sverige ha vi icke något centralregister för sjöfolk utan endast de register, som föras vid sjömanshusen. Emellertid torde 1946 års sjömanskommitté komma att framlägga förslag till omorganisation av sjömanshusen och upprättande av ett centralt sjömansregister. — I Norge har man ett betydande antal verkligt små kommuner, på vilkas funktionärer icke rimligtvis kunna ställas några större krav i fråga om författningskänedom och administrativt handlag. I detta hänseende föreligga gynnsammare förutsättningar i Sverige. — Under den tid, som sjömansskatteavdelningen vid länsstyrelsen i Göteborg varit verksam — den upprättades vid årsskiftet 1953/54 — har man haft tillfälle att iakttaga hur frågorna om beskattning av utländskt sjöfolk på svenska fartyg handlagts på just det smidiga och praktiska sätt, som är önskvärt med hänsyn till sjöfartens egenartade och mångskiftande förhållanden. För den händelse, att sjömansskattereformen genomföres, torde detta organisatoriskt komma att ske i form av en utbyggnad av sjömansskatteavdelningen vid länsstyrelsen i Göteborg. Detta innebär goda garantier för ärendenas handläggning på bästa sätt.

Samtaxeringen av makar har vid tillämpningen av den norska lagstiftningen om sjömansskatt vållat en hel del besvär. En proposition har nu förelagts stortinget med förslag att avskaffa samtaxeringen av makar i de fall, då en av dem har anställning till sjöss. — I Sverige ha röster höjts för ett slopande av samtaxeringen

av makar i allmänhet och vissa åtgärder ha redan vidtagits av statsmakterna i syfte att minska verkningarna av samtaxeringen. Speciella skäl tala för att även i Sverige genomföra den nu i Norge föreslagna reformen. Samtaxeringen bygger ju på den grunden, att makar med bostad och hushåll gemensamt ha större skattekraft än två personer, som leva åtskils.

De nu berörda invändningarna mot en definitiv källskatt för sjöfolket — avseende fallen av blandad inkomst och samtaxering av makar — synas mig vara de betydelsefullaste bland de erinringar, som framförts mot reformen. I Sverige har man nog i vissa remissyttranden överskattat dessa svårigheter. Svårigheterna hänföra sig egentligen till den del av taxeringsarbetet, som utföres av de lokala skattemyndigheterna. Vårt särskilt beaktande synes mig därför vara, att dessa svårigheter kunnat bemästras på ett tillfredsställande sätt i Norge, trots att deras lösande där i stor utsträckning måst anförtros åt funktionärer i verkliga småkommuner. Att låta dessa farhågor stå i vägen för sjömansskattereformens genomförande synes mig i ljuset av de norska erfarenheterna innefatta en orealistisk bedömning. Önskvärt är emellertid, att man upprättar det centralregister för sjöfolk, som redan planeras utifrån andra syften. Därjämte kan man naturligtvis även i Sverige överväga att liksom i Norge avskaffa samtaxeringen av makar i de fall, då en av dem har anställning till sjöss.

IV. Det har även gjorts gällande, att man icke behöver tillgripa en så vidlyftig apparat, som en definitiv källskatt för sjöfolket, utan att man kan nå samma syften genom *mindre ändringar inom ramen för det nuvarande taxerings- och uppbördssystemet*. Det har även hänvisats till att man borde vänta till dess 1949 års uppbördssakkunniga slutfört sitt arbete med att förbättra källskatteuppbörden.

Under de nu gångna åren ha vissa deltaljäändringar genomförts. Såsom ovan nämnts äro rederierna icke längre skyldiga att göra löneavdrag för de ombordanställdas kvarstående skatt. En viss utsträckning av tiden, inom vilken innehållna skattebelopp skola inlevereras från fartygen, har även beviljats rederierna. Uppbördssakkunniga ha nu slutfört sitt arbete och man kan icke räkna med några ytterligare detaljreformer inom detta område.

De vidtagna lagändringarna ha innefattat vissa förenklingar till rederiernas fördel. För sjöfolket ha dock dessa ändringar icke inneburit några förenklingar eller förbättringar. Snarare har en viss skärpning inträtt för vissa sjömän, i och med att man måst generellt höja preliminärskatteavdraget från 15 till 20 procent, för att därmed förebygga de förluster för det allmänna, som eljest kunde ha orsakats av att rederierna icke längre behöva göra löneavdrag för sjömännens kvarstående skatt. De gångna årens erfarenheter visa sålunda, att man icke genom partiella reformer kan tillgodose sjöfolkets krav på ett förenklat och rättvisare taxerings- och uppbördssystem.

V. Bland invändningarna mot sjömansskattereformen märkes vidare, att sjömanskåren skulle utgöra *en alltför ringa numerär* för att motivera en separatlagstiftning.

Man får i dagens läge räkna med att sjömansskatten skulle komma att tillämpas på cirka 15 000 svenska sjömän. Denna siffra framstår icke som särskilt låg i jämförelse med motsvarande siffror från många andra fält av lagstiftningen, bl. a. då andra delar av skattelagstiftningen. Bland sjöfolket har nu ifrågakvarande invändning väckt mycken indignation. Anledning saknas att i detta sammanhang ingå på de synpunkter, som därvid framförts, men det må framhållas, att en dylik kvantitativ lagstiftningsprincip skulle leda till att man i många hänseenden, där speciell lagstiftning vore i och för sig motiverad, skulle inordna sjöfolket och sjöfarten i den allmänna, efter förhållanden i land anpassade lagstiftningen.

VI. Slutligen har det hänvisats till att icke alla *grupper av sjömän* skulle bliva behandlade lika. Sjömansskatten skulle nämligen tillämpas endast å fartyg om minst 500 bruttoton.

Anledning till denna gränsdragning är, att sjömän i inrikes fart eller annan närtrafik ansetts kunna följa samma regler som medborgarna i land. Av praktiska skäl har man måst basera gränsdragningen på vederbörande fartygs storlek.

Den nu ifrågakvarande invändningen är icke logiskt hållbar. Även om man anser, att alla sjömän — eller ytterligare vissa grupper av sjömän — bort omfattas av sjömansskatten, är detta icke något skäl att förhindra reformens genomförande i fråga om den del av sjöfolket, som ostridigt befinnes vara i behov av ändrade regler.

Av den lämnade översikten framgår, att åtskilliga av de farhågor och invändningar, som uttalats, visat sig ogrundade eller överdrivna. I vissa andra hänseenden ha ändrade förhållanden inträtt, vilka underlätta sjömansskattereformens genomförande. De enda svårigheterna av verklig betydelse hänföra sig till de lokala skattemyndigheternas handläggning av ärenden rörande blandad inkomst och samtaxering av makar i de fall, då en av dem tjänstgör till sjöss. Jag vill långtifrån bagatellisera dessa frågars svårighetsgrad, men jag kan icke se något skäl, varför icke dessa frågor i Sverige skulle kunna lösas med samma tillfredsställande resultat som i Norge.

De olägenheter, som en sjömansskattereform drar med sig — ingen reform av denna storleksordning saknar helt olägenheter — få givetvis vägas mot de fördelar, som uppnås vid ett genomförande av sjömansskattereformen. Enligt min uppfattning äro dessa svårigheter av ringa betydelse i jämförelse med de fördelar, som skulle nås med reformen.

Göteborg den 30 september 1955.

Nils Grenander.

Beretning

fra Det nordiske udvalg for Lovsamarbejde

(fremsendt af den danske regering)

Om det nordiske samarbejde indenfor lovgivningens område i 1955 kan følgende oversigt gives:

Det nordiske lovsamarbejdsudvalg holdt møde i Oslo den 25. og 26. maj 1955. I mødet deltog delegerede fra Danmark, Finland, Norge og Sverige, medens den islandske delegation var forhindret i at deltage.

I løbet af året er der som tidligere opretholdt forbindelse mellem de enkelte landes delegationer gennem disses sekretærer. Man har udvekslet oplysninger om gældende ret og nye lovgivningsspørgsmål på forskellige områder og gensidigt holdt de delegerede orienteret om fremkomne kommissionsbetænkninger og vigtigere lovforslag i de enkelte lande.

De nordiske lovsamarbejdsudvalg består for tiden af:

i Danmark: Departementschef *V. Boas* og professor, dr. jur. *O. A. Borum* med kontorchef *Poul Gaarden* som sekretær.

i Finland: President, jur. dr. *U. J. Castrén*, hovrättspresident, jur. dr. *Y. J. Hakulinen* med kanslichef, regeringsråd *Teini Ahava* som sekretær.

i Island: Professor, dr. jur. *Ólafur Lárusson* med fuldmægtig *Baldur Möller* som sekretær.

i Norge: Høyesterettsdommer *Edvin Alten* og professor *Knut Robberstad* med byråsjef *Carl Stabel* som sekretær.

i Sverige: Riksmarskalk, jur. dr. *Birger Ekeberg*, justitieråd, jur. dr. *Gösta Walin* og statssekreterare *Björn Kjellin* med revisionssekreterare *Sara Falk* som sekretær.

Som en nydannelse indenfor lovsamarbejdet holdtes der den 14. og 15. april 1955 i København et møde mellem tjenestemænd i justitsministerierne i Danmark, Finland, Norge og Sverige til drøftelse af de afgivne kommissionsbetænkninger angående ændring af adoptionslovgivningen. Der opnåedes enighed om at indtage samme stilling til en række spørgsmål, der var rejst i de enkelte lande under bearbejdelsen af kommissionsbetænkningernes forslag.

Den 7. og 8. okt. 1955 holdtes i København *nordisk justitsministermøde* med deltagelse af alle fem landes justitsministre og tjenestemænd fra justitsministerierne.

På mødet drøftedes aktuelle lovsamarbejdsspørgsmål og desuden organisationen af det nordiske lovsamarbejde. Der opnåedes enighed om at udbygge den nuværende organisation af lovsamarbejdet med regelmæssige justitsministermøder og med en snævrere kontakt mellem ministerierne under bearbejdelsen af forslag afgivet af samarbejdende nordiske kommissioner på samme måde, som det var tilfældet med hensyn til adoptionsloven.

På justitsministermøderne vil man i første række beskæftige sig med det aktuelle og forestående lovgivningsarbejde samt forberedelse af spørgsmål, der indbringes for Nordisk Råd, ligesom man uformelt vil udveksle synspunkter og erfaringer vedrørende spørgsmål, der er blevet aktuelle for et eller flere af de deltagende landes justitsministerier.

For at lette et departementalt samarbejde om de spørgsmål, der rejses i de enkelte lande under bearbejdelsen af sideløbende kommissionsbetænkninger, vil man søge at nå frem til, at betænkningerne afgives samtidigt i de deltagende lande.

I forbindelse med justitsministermødet afholdtes et fællesmøde mellem justitsministrene og det af Nordisk Råd nedsatte syvmandsudvalg, der forbereder de sager, som kan ventes henvist til rådets juridiske udvalg ved næste session.

Med hensyn til de vigtigste lovgivningsområder, der for tiden er genstand for revision i fællesnordisk samarbejde, og områder, hvor et sådant samarbejde kan blive aktuelt, bemærkes:

1. Forvaltningsret.

Der foregår ikke for tiden indenfor dette område noget egentligt lovgivnings-samarbejde. Lovsamarbejdsudvalgene holdes orienterede om de spørgsmål af forvaltningsretlig karakter, der er taget op til drøftelse i de enkelte lande.

2. Ægteskabslovgivningen.

A. På mødet i Oslo i maj 1955 blev de delegerede enige om, at der i Sverige skal foretages en undersøgelse af, hvilke dele af ægteskabslovgivningen der egner sig for revision. Sideordnet hermed indhentes der i Danmark og Norge fra en række institutioner udtalelser til belysning af, hvilket behov der må antages at være for en sådan revision.

B. I Sverige agtes spørgsmålet om ændringen af reglerne om de medicinske ægteskabsbetingelser taget op til særskilt behandling. De øvrige lande har erklæret sig rede til at deltage i et fællesnordisk samarbejde om dette spørgsmål.

C. Spørgsmålet om ændring af værnetingsreglerne i ægteskabssager har været drøftet mellem ministerierne og i lovsamarbejdsudvalgene. Forhandlingerne fortsættes.

3. Børnelovgivningen.

De nordiske kommissioner har udarbejdet betænkning om ændring af lovgivningen om adoption, om fastsættelse af faderskab til børn udenfor ægteskab og om „pater est-reglen“.

4. *Værgemålslovgivningen.*

Efter at Danmark og Norge fra Sverige har modtaget oplysning om de praktiske virkninger af det ved föräldrabalken i 1950 gennemførte „samförmynderskap“, er der indledt samarbejde mellem de to lande med henblik på udarbejdelsen af forslag til en tilsvarende ordning, hvorefter værgemål for et ægtebarn tilkommer forældrene i forening.

5. *Arvelovgivningen.*

Det internordiske samarbejde er påbegyndt på et møde i Oslo i maj 1955 mellem delegerede fra Danmark, Norge og Sverige og en observator fra Finland. Næste møde afholdes i januar 1956 i København. Efter justitsministermødet overvejer Island at tiltræde samarbejdet, eventuelt med en observator.

6. *Navneret.*

Der agtes optaget forhandling mellem Danmark, Norge og Sverige om i forbindelse med det verserende danske udvalgsarbejde at indlede et almindeligt lovsamarbejde mellem de pågældende lande. Spørgsmålet er ikke aktuelt i Finland, og Island vil på grund af sin særegne navneskik ikke have interesse af deltagelse i et lovsamarbejde på dette område.

7. *Erstatningsret.*

A. De nordiske udvalg, der behandler reglerne om erstatning for skader forvoldt af motorkøretøjer, har udarbejdet lovudkast for hvert af de deltagende lande. Næste møde agtes afholdt i begyndelsen af 1956. Arbejdet forventes afsluttet i 1956.

B. De nordiske udvalg, der behandler spørgsmålet om en lovgivning om statens og kommunernes erstatningsansvar, har udarbejdet sideløbende lovudkast med bemærkninger. Under arbejdet på at opnå overensstemmelse i hovedlinierne for disse lovudkast, derunder reglerne om lempelse af det offentliges erstatningsansvar, er man stødt på den vanskelighed, at de enkelte landes regler om forsikringselskabernes ret til regres mod skadevolderen (forsikringsaftalelovens § 25) ikke er helt ens. Som et led i samarbejdet vil spørgsmålet om tilvejebringelse af større ensartethed på dette område blive taget op til drøftelse af de pågældende udvalg eller særlige udvalg.

8. *Kommissionsloven.*

Efter en i Danmark foretaget undersøgelse af behovet for revision af enkelte bestemmelser i kommissionsloven har man fundet det mest hensigtsmæssigt at udskyde disse spørgsmål til en eventuel senere generel revision af lovgivningen, når det under hensyntagen til mere presserende lovgivningsarbejder bliver muligt.

9. *Forældelseslovgivningen.*

Kommissionsarbejdet forventes afsluttet i 1956.

10. Lovgivningen om skibsregistrering.

I forbindelse med udvalgsbehandling af lovgivningen om skibsregistrering i Danmark og Norge har der i 1954 og 1955 været afholdt møder mellem repræsentanter for alle de nordiske lande med det formål at udveksle synspunkter og erfaringer med hensyn til en række centrale spørgsmål indenfor det pågældende område. Den danske kommission har herefter i september 1955 afgivet sin betænkning.

11. Patentlovgivningen.

En gennemgang af den nordiske patentlovgivning med henblik på at opnå en større ensartethed i lovgivningen er påbegyndt af udvalg i Danmark, Norge og Sverige med observatør fra Island. Finland agter at indtræde i dette samarbejde.

12. Varemærke- og firmalovgivningen.

Der er af de samarbejdende udvalg i Danmark, Finland, Norge og Sverige udarbejdet foreløbigt lovudkast om varemærker. Arbejdet med varemærkelovgivningen ventes afsluttet i 1956, hvorefter arbejdet med firmaloven tages op.

13. Lovgivningen om forfatterret og kunstnerret.

Betænkning er tidligere afgivet i Danmark, Finland og Norge. I anledning af problemer opstået under det fortsatte arbejde i Sverige er samarbejdet genoptaget.

14. Straffelovgivningen.

Der pågår for tiden samarbejde om spørgsmålet om udlevering af forbrydere og om fuldbyrdelse af straffedomme afsagt i et andet nordisk land. I Danmark, Finland, Norge og Sverige foretages der en undersøgelse af de gældende konfiskationsbestemmelser med henblik på et eventuelt senere samarbejde om revision af denne lovgivning.

15. Proceslovgivningen.

Der forhandles for tiden om indførelse af regler om nordisk rettergangsfuldmagt og om direkte korrespondance m. v. i processuelle spørgsmål.

Beretning

fra Nordisk Kulturkommission

(fremsendt af den danske regering)

SEKTION I

1. Seksjonens sammensetning.

Seksjonens medlemmer siden avgivelsen av siste beretning har vært rektor professor H. M. Hansen og dr. phil. Hakon Stangerup (Danmark), professor Erik Lönnroth og professor Kustaa Vilkuna (Finland), professor Ólafur Björnsson og ambassadør, professor Sigurður Nordal (Island), stortingsman Helge Seip og professor Harald Schjelderup (Norge), samt rektor, professor Harald Cramér og statssekretær, riksdagsman Ragnar Edenman (Sverige).

2. Seksjonens møter.

Seksjon I har holdt 2 møter i 1955, ett i Helsingfors 10.—12. februar og ett i Reykjavik 29.—30. august i forbindelse med plenumsmøte i Nordisk Kulturkommissjon. Neste møte vil antakelig bli holdt i februar 1956.

Samarbeid om akademisk undervisning.

3. Nordiske kurser i språk og litteratur.

Det første universitetskurset i nordisk språk og litteratur beregnet på nabolandenes morsmålsstuderende ble holdt ved Københavns Universitet 15. august—15. oktober. Det var gitt statsbevilgninger til arrangementet og til stipend for deltakerne.

Deltakertallet ved kurset var mindre enn ventet. Dette skyldtes imidlertid at de bevilgete stipend først ble lyst ut etter at de fleste studentene hadde forlatt universitetene. Seksjonen mener derfor at kursene foreløpig bør fortsette etter planen, som omfatter tilsvarende kurser i Stockholm våren 1956 og i Oslo høsten 1956, og vil arbeide for at de nødvendige bevilgninger vil bli gitt.

4. Uteksling av universitetslærere.

Seksjonen har på grunnlag av det foreliggende materiale funnet at den vanlige utvekslingen mellom de nordiske land av gjesteforelesere med en eller noen få

forelesninger hadde et noenlunde tilfredsstillende omfang. Utveksling av universitetslærere over lengre tidsrom er imidlertid hemmet av manglende bevilgninger for dette formålet i enkelte av landene og seksjonen har henstilt til regjeringene å rette på dette. Seksjonen har videre anmodet de nordiske rektormøter om å utrede de organisatoriske problemer i denne forbindelse.

Seksjonen har også overfor regjeringene anbefalt økt støtte til nordiske gruppe-reiser for studenter.

5. Nordiske lektorer i Norden.

Seksjonen har tidligere overlatt til avdelingene i de enkelte land å arbeide for å sikre de nordiske lektorer slike lønsvilkår som hensynet til en tilfredsstillende rekruttering til disse stillingene krever, og å bygge ut ordningen med slike lektorer, slik at den i høyere grad kan dekke behovene på dette felt.

Den danske delegasjon av Nordisk Kulturkommissjon har rettet en henstilling til Undervisningsministeriet om bedring av lønsvilkårene for de nordiske lektorer i Danmark.

Fra norsk side ble det sendt en henvendelse til Kirke- og undervisningsdepartementet om spørsmålet i Norge.

6. Nordiske lektorer i U.S.A.

Seksjonen har drøftet spørsmålet om en samordning av de nordiske lands innsats når det gjelder undervisning i de nordiske lands språk, litteratur og samfunnsforhold ved universiteter i USA. Det videre arbeid med saken er utsatt i påvente av en utredning om omfanget av denne undervisning i dag.

7. Internordisk tentamensgyldighet.

Det har lenge vært arbeidet med denne saken gjennom nordiske spesialist-konferanser og ved de enkelte institusjonene (se sag D 5). Ved Universitetet i Oslo ble det f. eks. satt ned en komite innenfor hvert fakultet for utredning av de muligheter som foreligger for godkjenning av deleksamener fra andre nordiske land.

Seksjonen har ved flere anledninger støttet arbeidet for utvidet studentutveksling gjennom henstillinger til regjeringene om å fjerne de formelle hindringer for nordisk tentamensgyldighet.

1. juli 1955 ble det i Danmark utstedt en ny kgl. anordning om adgang for studerende ved de øvrige skandinaviske universiteter til å bli eksaminert ved de danske universiteter.

Studenter fra andre nordiske land kan etter dette tentere etter en egen ordning tilpasset forholdene i deres hjemland.

I Norge ble Odelstingsproposisjon nr. 26, 1955, Lov om Universitetet i Oslo vedtatt av Stortinget 25. november 1955.

Proposisjonens § 27, annet ledd lyder:

„Etter innstilling fra Kollegiet avgjør Kongen hvordan prøve som er bestått ved andre universiteter eller høyskoler, skal godskrives kandidaten i hans studium ved Universitetet i Oslo. Kongen kan gi alminnelige regler om slik godskrivning av eksamen fra bestemte universiteter eller høyskoler.“

I Sverige er det 18. november 1955 gitt en ny forordning om godkjenning av akademiske prøver avlagt i Danmark, Finland, Island eller Norge. Den har følgende ordlyd:

„Kanslern för rikets universitet äger bestämma, i vad mån och under vilka förutsättningar studerande, som vid universitet eller motsvarande lärosäte i Danmark, Finland, Island eller Norge avlagt godkänt prov på viss studiekurs eller del därav, må tillgodoräkna sig detta för att avlägga examen vid svenskt universitet, Stockholms högskola eller karolinska mediko-kirurgiska institutet.“

²⁸⁴ I Finland er hele universitets- og høyskolesystemet i støpeskjeen. Det er derfor vanskelig å oppnå formelle endringer i reglene om godkjenning av deleksamener før situasjonen er mer avklart.

Alt i alt har arbeidet med å fjerne de formelle hindringer for internordisk godkjenning av deleksamener utviklet seg i gunstig retning. Det videre arbeid med saken må gå ut på fortsatte detaljerte sammenliknende granskning av de forskjellige lands studieplaner for å få klarlagt på hvilke områder det faglige grunnlag for tentamensgyldighet er til stede.

Seksjonen mener også at en bør drøfte behovet for særlige stipend for å stimulere studentutvekslingen.

3. Nordiske universitetskurer i forskjellige emner.

På grunnlag av et forslag fra professor Vilksuna har seksjonen drøftet spørsmålet om kurser i forskjellige emner ved de nordiske universiteter for viderekommende studenter fra alle de nordiske land. De enkelte institusjoner skulle velge emner for sine kurs på felter hvor de har noe særlig å gi.

Seksjonen er av den oppfatning at en slik kursvirksomhet bør komme i gang og gå inn som et naturlig ledd i virksomheten ved de nordiske universiteter og høyskoler. Valget av kurs og arrangørinstitusjoner bør treffes av de nordiske universitetsrektormøter og andre instanser for samråd mellom nordiske akademiske læreanstalter. Som et første ledd i en slik kursvirksomhet ga seksjonen sin anbefaling til et foreslått kurs i geologi og fysisk geografi i Island sommeren 1956.

Samarbeid om forskningsoppgaver.

9. Utbygningsprogram for vitenskapelige institusjoner.

Seksjonen arbeider videre med kartlegging av nordisk samarbeid mellom vitenskapelige institusjoner, for å få en mer fullstendig oversikt over de sam-

arbeidsoppgaver som er aktuelle. I Sverige vil det bli satt i verk en omfattende offentlig utredning om utbyggingsplanene for de vitenskapelige institusjoner i Sverige. En større utredning om den videre utbygging av forskning og høyere undervisning i Finland ventes snart avsluttet. I Norge foreligger allerede en del materiale om den planlagte videre utbygging innen forskningssektoren.

10. Nordisk samarbeid i marinbiologi.

Den ekspertkomite som ble satt ned høsten 1954 for å behandle disse spørsmål, utarbeidet en foreløpig innstilling som ble forelagt forskjellige sakkyndige instanser til uttalelse. På grunnlag av disse uttalelser, anmodet Seksjon I ekspertkomiteen om å fortsette arbeidet, og komiteens annen (endelige) rapport forelå i juli. På seksjonsmøtet i Reykjavik ga seksjonen en varm anbefaling av de planer ekspertkomiteen hadde lagt fram. De første trinn i samarbeidsplanen bør etter seksjonens syn settes ut i livet umiddelbart. [Se tillæg 1 og 2 og Nordisk Råd, 2.sesjon 1954, s. 342; 352—55].

11. Nordisk institutt for folkediktning.

Spørsmålet om opprettelse av et fellesnordisk institutt for folkediktning i København er drøftet og har vunnet tilslutning blant eksperter i de nordiske land. En dansk forsker arbeider nå med en detaljert utredning om det foreslåtte institutt. Seksjonen har utsatt det videre arbeid med saken inntil utredningen foreligger. [Se Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 342, 355—58].

12. Opprettelse av en felles-nordisk husstellhøgskole.

En innstilling fra den nordiske komite som arbeider med dette spørsmålet vil antakelig foreligge i høst. Saken vil da bli tatt opp i Seksjonen.

En norsk komite som har arbeidet med spørsmålet om organiseringen av husstellopplæringen i Norge, har i sin innstilling sterkt anbefalet en nordisk løsning når det gjelder den videregående undervisning på dette området.

[Se Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 337, 350].

13. Internordisk skole for hagekunst.

Professor ved Det kgl. akademi for de skønne kunster i Danmark, havearkitekt C. Th. Sørensen, har overfor seksjonen fremmet et forslag om opprettelse av en internordisk skole for hagekunst. Seksjonen vil innhente ekspertuttalelser i hvert av de nordiske land om dette spørsmålet og deretter ta standpunkt til ønskeligheten av å sette ned et ekspertutvalg for videre utredning av saken.

14. Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder.

På seksjonsmøtet i Reykjavik ble Seksjon I av Kulturkomisjonens plenum forelagt en henvendelse fra de 5 nordiske presidier for Kulturhistorisk leksikon

for nordisk middelalder. Kulturkommisjonen ble her anmodet om å anbefale at de nødvendige bevilgninger ble gitt for fullføring av leksikonet. Etter drøftninger i møtet og ved senere korrespondanse innen seksjonen kom det til enighet om en uttalelse til regjeringene, hvor de nødvendige bevilgninger for fullføring av verket ble anbefalt uten at Seksjonen uten videre kunne akseptere de kostnadskalkyler som var lagt fram. [Se nærmere tillæg 3].

15. Undersøkelse av lesevaner hos barn og ungdom.

På det nordiske undervisningsministermøte i Reykjavik 1. september 1955 forelå et dansk forslag om nordisk samarbeid i spørsmålet om bekjempelse av den underlødige litteratur. Det blev vedtatt å oversende saken til Kulturkommisjonen for utredning. I den utstrekning det blir aktuelt å ta opp særlige forskningsoppgaver på nordisk basis i forbindelse med dette spørsmålet, antar en at denne del av oppgaven vil bli overlatt Seksjon I.

Rett til utøvelse av akademiske yrker.

16. Regler for ansettelse av vitenskapsmenn.

Seksjonen har innhentet materiale som belyser forholdene i de enkelte land.

Seksjonen har funnet det naturlig og ønskelig at borgere fra alle nordiske land får rett til å søke faste vitenskapelige lærerstillinger i andre nordiske land og ta del i konkurransen om dem.

Etter den nye loven for Universitetet i Oslo er det overlatt til Kirke- og undervisningsdepartementet å avgjøre om vitenskapelige stillinger skal kunne søkes av andre enn norske borgere. Tidligere praksis har vært at stillingene først bare blev lyst ut for norske søkere.

Denne saken bør etter seksjonens oppfatning ikke begrenses til å få opphevet de formelle hindringer for adgang til professorstillinger i andre nordiske land. Seksjonen vil fortsatt arbeide med spørsmålet om et friere arbeidsmarked innen Norden for vitenskapsmenn av alle kategorier og om tiltak for å fremme utveksling av forskere.

Diverse saker.

17. Samarbeid mellom språknemndene.

Det danske undervisningsministerium opprettet 17. marts 1955 en dansk språknemnd. [Se sag D. 5].

Det 2. nordiske språkmøte ble holdt i Stockholm 15.—16. juni 1955. Møtet vedtok en rekke praktiske samarbeidstiltak, bl. a. at der heretter skal holdes faste møter mellom representantene for språknemndene en gang om året. [Se sag D 5].

Neste nordiske språkmøte vil finne sted i Danmark i 1956.

18. *Honorar til sakkjendige fra andre nordiske land ved professoransettelser.*

Under møtet i Helsingfors oppfordret seksjonen de nasjonale delegasjoner til å legge fram forslag for vedkommende myndighet eller institusjon om de forbedringer i godtgjøringen for sakkjendige som synes hensiktsmessige i de enkelte land.

I Finland er det på denne måten lykkes å oppnå en viss bedring i honorarene. Fra svensk og dansk hold er det sendt inn forslag om forhøyelse av honorarene. I Norge vil en avvente utviklingen av saken i de øvrige nordiske land før noe initiativ blir tatt.

19. *Senter for utforskning av nordisk folkeopinion.*

Seksjonens sekretariat har fått seg forelagt et P. M. utarbeidet av Institutt for Samfundsforskning angående opprettelsen av et senter for utforskning av nordisk folkeopinion. Saken har ennå ikke vært behandlet av seksjonen. [P.M.'et følger som tillæg 4].

SEKTION II

1. *Ledamöter.*

Inom *sektionen* har i den norska delegationen stortingsman Nils Langhelle ersatt statsrådet Kolbjørn Varmann, och i den svenska delegationen har landstingsman Erik Forslund ersatt borgarrådet Folke Kyling.

I den isländska delegationen har ingått skolföreståndare E. Eiríksson och altingsman B. Stefánsson.

Efter dessa förändringar har sektionen följande sammansättning:

Departementschef Albert Michelsen och folketingsmand Marius Buhl (Danmark); generaldirektör Reino Oittinen och riksdagsman Felix Seppälä (Finland); skolföreståndare E. Eiríksson och altingsman B. Stefánsson (Island); statssekreterare Helge Sivertsen och stortingsmann Nils Langhelle (Norge) samt generaldirektör Nils Gustav Rosén (sektionens ordförande) och landstingsman Erik Forslund (Sverige).

Det genom regeringarnas försorg tillsatta *expertutskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet* har följande sammansättning:

Undervisningsinspektören, dr. phil. A. Højberg Christensen (ordf.), undervisningsinspektören H. J. Hansen, statskonsulent Alfred Andreassen, direktören för Danmarks pedagogiske institut Erik Thomsen, sekreterare Hans Vilstrup (Danmark); docenten Gösta Cavonius (ordf.), professor Matti Koskenniemi, rektor Thor Therman, docenten Martti Ruutu, sekreterare Walter Erko (Finland); rektor Edv. Stang (ordf.), rektor August Lange (v. ordf.), professor Rolf Waaler, överlärare dr. Ruth Frøyland-Nielsen, sekreterare rektor Tønnes Sirevåg

(Norge); undervisningsrådet Yngve Norinder (ordf.), professor Torsten Husén (v. ordf.), seminarieadjunkt Gunnar Herrström, folkskollärare Nils Hagnell, sekreterare Gösta Forsström (Sverige). Som expertutskottets isländske kontaktperson fungerar professor Ólafur Björnsson.

Sektionens *expertutskott för främjandet av de audiovisuella hjälpmedlens användning i undervisningen* har — sedan utskottet kompletterats med representanter för skolradioverksamheten — följande sammansättning:

Skolradiochefen Valdemar Christensen och skolfilmkonsulenten Svend Holbæk (Danmark); fil. lic. H. A. Turja och avdelningschefen Nils Göran Engström (Finland); konsulent Lars Fanavold och skolradiochefen Andreas Bjerkomp med programsekreterare Hans J. Birkrem som suppleant (Norge) samt konsulent Nils Håkanson och skolradiochefen Gustaf Ögren (Sverige).

2. Sammanträden.

Sektionen sammanträdde i Stockholm den 14 och 15 april 1955 och i Reykjavik den 29 och 30 august 1955.

Utskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet inledde den 14 januari 1955 sitt arbete med en ordförandekonferens i Stockholm. Sammanträde med hela expertutskottet hölls i Köpenhamn den 22 och 23 april 1955.

Ordförandena och de vetenskapliga experterna sammanträdde i Helsingfors den 26—28 augusti 1955.

Utskottet för främjande av de audiovisuella hjälpmedlens användning i undervisningen sammanträdde den 18—20 mars 1955 i Helsingfors och i Oslo den 21 och 22 oktober 1955.

Behandling av sektionens ärenden.

A. I tidigare rapport behandlade ärenden.

3. *Nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet.*

Vid expertutskottets förutnämnda sammanträde i Köpenhamn behandlades de stora årskullarnas problem samt frågor i samband med övergång från folkskola till högre skolform. Delegater från de olika länderna gav en samlad översikt över aktuella frågor inom utskottets arbetsområde.

Vid den ovannämnda ordförandekonferensen i Helsingfors beslöt man att vid utskottets planerade sammanträde i Stockholm taga upp differentieringsfrågan inom olika skolformer till behandling.

4. *Det nordiska lärostoffet i skolorna; utarbetande av monografier som hjälpmedel i undervisningen.*

Vid sektionsmötet i Stockholm beslöts åt sektionspresidiet uppdraga att ut-

arbета en skrivelse att ingivas genom kommissionens presidium till de nordiska ländernas regeringar med anhållan om statsbidrag för förevarande ändamål till föreningarna Norden i enlighet med ett vid sammanträdet föreliggande förslag. Med skrivelse den 31 maj 1955 har sektionen underställt NKK:s presidium utkast till skrivelse i ämnet till undervisningsministerierna. Förslaget innebär utgivande av tre hjälpböcker för den samnordiska undervisningen, av vilka en skulle behandla Nordens geografi, en utgöras av en jämförande samhällslära och en bestå av en monografi över den tekniska och naturvetenskapliga forskningens betydelse för de nordiska ländernas ekonomi. Hjälpböckerna skulle utgivas genom föreningen Nordens försorg och beräknas draga en kostnad av tillsammans 45.000 danska kronor, vilket belopp föreslås fördelat med 20.000 kronor på Sverige, 10.000 kronor på Danmark, 10.000 kronor på Norge och 5.000 kronor på Finland.

Kommissionens presidium har i skrivelser till undervisningsministrarna hemställt om anslag i enlighet med sektionens förslag.

5. *Audio-visuella hjälpmedel.*

Vid utskottets förutnämnda sammanträde i Helsingfors behandlades en rad förslag till åtgärder för ökad användning av dessa hjälpmedel. Med anledning av expertutskottets förslag har sektionen vid Stockholmsmötet beslutat uppdraga åt utskottet att *dels* statistiskt belysa de audio-visuella hjälpmedlens användning i de nordiska länderna, *dels* framlägga förslag rörande enhetliga bestämmelser i de nordiska länderna vid granskning av projektorer och andra tekniska hjälpmedel samt gemensamma normer vid fastställandet av de elektriska säkerhetsföreskrifterna. Vidare gavs åt utskottet uppdrag att till sektionen inkomma med redogörelse för praxis i tullavseende i de nordiska länderna vad beträffar audio-visuell materiel. Åt utskottet uppdrogs också att till sektionen inkomma med förslag till skrivelser (att av sektionen avlätas till producent- och importfirmor), innehållande preciserade önskemål om sådana jämkningar i hjälpmedlens konstruktion, att de bättre lämpar sig för nordiska förhållanden.

Vid expertutskottets ovannämnda sammanträde i Oslo valdes skolradiochefen Gustaf Ögren till permanent ordförande och konsulenten Nils Håkanson till sekreterare. Utskottet beslöt bl. a. att rekommendera Nordiska kulturkommissionen att verka för fri in- och utförsel av audiovisuella apparater för undervisningsändamål samt att inom varje land inventera skolornas bestånd av sådana apparater. Vidare beslöt utskottet föreslå, att kurser i apparatkunskap med teknisk, metodisk och didaktisk inriktning skulle införas i lärarutbildningen.

En översikt över de administrativa organ, som sysslar med frågor rörande audiovisuella hjälpmedel i de nordiska länderna, skulle utarbetas före den 1 januari 1956.

Frågan om enhetliga normer vid granskning av audiovisuell materiel och gemensamma normer för elektriska säkerhetsföreskrifter hänsköts till ett kommande

sammanträde, då de nationella delegationerna kunnat lägga fram sina synpunkter för samordning genom sekretariatets försorg.

De av konsulent Håkanson framlagda „Krav och önskemål i fråga om magnetofoner för skolbruk“ skulle underkastas en vidare behandling av tekniska experter, av pedagoger, som själva använt magnetofon i undervisningen, och av företag, som framställer magnetofoner för skolbruk. Rapport härom skulle tillställas utskottets ordförande före den 1 april 1956.

6. *Revision av läroböckerna.*

En av föreningarna Norden verkställd granskning av föreliggande utredningar i fråga om det nordiska lärostoffet i skolan behandlades vid sektionssammanträdet i april och har föranlett *dels* en skrivelse från kommissionens presidium till vederbörande undervisningsdepartement, vari framhålles angelägenheten av ökad undervisning i danska, norska och svenska språken vid lärarutbildningen i de nordiska länderna samt framlägges förslag om lärares deltagande i fortbildningskurser, anordnade i grannländerna, *dels* rekommendation till föreningarna Norden att inventera skolmyndigheternas metodiska anvisningar och handledningar rörande det nordiska lärostoffet i undervisningen, *dels* rekommendation om utbyggande av lektoratsverksamheten i samtliga länder, *dels* rekommendation till föreningarna Nordens fack- och skolnämnder om utverkande av bidrag av skolboks förlagen till nämndernas verksamhet, *dels* rekommendation till svenska skolöverstyrelsens bibliotekssektion att medtaga finlandssvensk och till svenska översatt finsk litteratur i en under utarbetande varande specialkatalog över dansk och norsk litteratur för skolornas behov.

7. *Unescos försöksverksamhet.*

Sektionen följer dessa försök genom utskottet för pedagogisk forskning och försöksverksamhet.

8. *Gemensamma läroböcker i gymnastik.*

Såsom i tidigare rapport angives, planeras konferens i ämnet mellan gymnastikinspektörer och gymnastikkonsulenter i de nordiska länderna. Denna konferens har av mellankommande hinder ännu icke kommit till stånd men torde komma att äga rum under våren 1956.

B. *Nya frågor.*

9. *Lärarutbytet mellan de nordiska länderna.*

Ärendet behandlades vid sektionens möte i Reykjavik och föranledde följande uttalande av sektionen:

“Sektion II av Nordiska kulturkommissionen framlägger inför plenarkonferensen följande uttalande att föreläggas undervisningsministermötet.

Nordiska kulturkommissionen hänvänder sig till undervisningsministrarna i de nordiska länderna med framställning att en lärare i folkskolan, läroverken, lärarutbildningsanstalterna eller folkhögskolan (motsv.), som innehar en utbytestjänst i annat nordiskt land, skall under denna tjänstgöring bibehållas i sina löneförmåner; att hans resa fram och åter skall betalas med statsmedel samt att i varje land anvisas ett visst belopp årligen för detta ändamål.“

Uttalandet antogs av Nordiska kulturkommissionens plenarkonferens och förelades undervisningsministermötet. (Se tillæg 1.)

10. Stipendier åt skolungdom.

Ärendet behandlades vid sektionens möte i Reykjavik och föranledde följande uttalande av sektionen:

„Sektion II av Nordiska Kulturkommissionen hemställer, att plenarkonferensen ville inför undervisningsministermötet göra följande uttalande.

Nordiska Kulturkommissionen hänvänder sig till undervisningsministrarna i de nordiska länderna med framställning att barn av nordiska föräldrar, som icke är medborgare i vistelselandet, generellt likställas med barn av det egna landets medborgare i frågor, som gäller stipendier och andra bidrag till studier.“

Uttalandet antogs av Nordiska kulturkommissionens plenarkonferens och förelades undervisningsministermötet. (Se tillæg 1.)

11. Internordiska resor för skol- och föreningsungdom.

Ärendet behandlades vid sektionens möte i Reykjavik, och sektionen kunde med tillfredsställelse konstatera, att vissa lättnader nu inträffat i fråga om den nordiska skol- och föreningsungdomens resor i Norden men att likväl åtskilliga olösta spörsmål kvarstår. Sektionen uppdrog åt svenska föreningen Nordens direktör Arne F. Andersson och sektionens sekreterare att utarbeta en utförligt motiverad framställning härom att genom presidiet för Nordiska kulturkommissionen ingivas till järnvägsförvaltningarna i Finland och Sverige med förslag till vissa ändringar i nu gällande bestämmelser. [Se også sag D 46].

12. Kartläggning av de skolorganisatoriska spörsmålen och reformförslagen i Norden.

Expertutskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet har förordat, att en samnordisk publikation utgives i rubr. syfte. Vid sektionens möte i Reykjavik tillstyrktes utskottets hemställan. Redogörelsen skulle utarbetas i nära kontakt med sektion II och erforderliga medel ställas till kulturkommissionens förfogande. Sektionens förslag godkändes av kommissionens plenarkonferens. (Se tillæg 1.)

13. *Det skolorganisatoriska läget.*

Jämlikt sektionens beslut har utarbetats en promemoria, upptagande de väsentligare motiven för en 9-årig skolutbildning med förberedande yrkesutbildning. På grundval av denna promemoria behandlades frågan vid sektionens möte i Reykjavik och föranledde följande uttalande av sektionen:

“Sektion II av Nordiska kulturkommissionen framlägger inför plenarkonferensen följande uttalande att föreläggas undervisningsministermötet.

Nordiska kulturkommissionen, som erinrar om den starka utvecklingen av skolan i de ledande kulturländerna, vill understryka angelägenheten av att den grundläggande skolutbildningen i de nordiska länderna motsvarar de krav, som samhällets och produktionslivets utveckling framkallar. Inom den enhet, som de nordiska länderna utgör, är det av vikt, att denna utbildning i alla de nordiska länderna leder fram till samma utbildningsnivå, såväl vad teoretisk som praktisk utbildning beträffar. Kulturkommissionen tillråder därför, att skolans vidareutveckling i de nordiska länderna sker på sådant sätt, att största möjliga samstämmighet de olika länderna emellan uppnås.“

Uttalandet antogs av kommissionens plenarkonferens och förelades undervisningsministermötet. (Se tillæg 1.)

14. *Nordisk stipendie- och tentamensgiltighet.*

Denna fråga bordlades vid Stockholmsmötet för behandling vid ett kommande sammanträde.

15. *Framställning från Nordiska studentteaterunionen.*

Denna fråga bordlades vid sektionens Stockholmsmöte för behandling vid konferensen i Reykjavik. Ärendet är överfört till sektion III.

16. *Allmänt och nordiskt kulturstoff i undervisningen.*

Vid sektionens möte i Reykjavik beslöt sektionen tillsätta en internordisk kommitté med uppdrag att verkställa en principiell översyn av förhållandet mellan nationellt, nordiskt och allmänt kulturstoff i skolan.

17. *Gemensamma inträdesprövningar vid de nordiska lärarutbildningsanstalterna.*

Vid sektionens möte i Reykjavik beslöts att uppdraga åt expertutskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet att undersöka de närmare formerna för enhetliggörande av inträdesprövningarna vid nämnda utbildningsanstalter.

SEKTION III

1. Seksjonens sammensetning.

Til nytt medlem av den finske avdeling istedenfor avdøde riksdagsmann Väinö Kaasalainen ble i august 1955 oppnevnt folkehøyskoleforstander, fil. mag. Heikki Hosia.

Medlem av den norske avdeling, forfatterinnen Halldis Moren Vesaas ble etter søknad fritatt fra sitt verv ved kgl. resolusjon av 9. desember 1955 og byråsjef Ingeborg Lyche, Kirke- og undervisningsdepartementet, oppnevnt i hennes sted.

Seksjonen består derefter af følgende medlemmer: forretningsfører O. Bertolt og fhv. undervisningsminister Jørgen Jørgensen (Danmark), folkehøyskoleforstander, fil. mag. Heikki Hosia og redaktør, fil. mag. J. O. Tallqvist (Finland), altingspræsident Sigurður Bjarnason og departementschef Birgir Thorlacius (Island), forlagsdirektør Henrik Groth og byråchef Ingeborg Lyche (Norge) samt rektor Harald Elldin og riksdagsman, fil. dr. Gunnar Helén (Sverige).

2. Seksjonens møter.

Seksjonen har i løpet av året i tillegg til møter under kulturkomisjonens plenumsmøte i Reykjavik holdt ett møte, nemlig i Oslo 12.—13. desember 1955.

3. Oversettelse av nordisk skjønnlitteratur til engelsk.

På grunnlag av en anbefaling fra Det Nordiske Råds 2. sesjon i 1954 [rek. 2/1954] har seksjonen ifølge oppdrag fra regjeringene behandlet spørsmålet om utgivelse på engelsk av en serie bestående av de mest representative verker innenfor nordisk skjønnlitteratur. Utredningen av saken er kommet så langt at det kan fremlegges et preliminært forslag under Det Nordiske Råds 4. sesjon. [Sag D 8]. Dersom seksjonens opplegg til løsning av dette prosjekt får tilslutning i Rådet og hos regjeringene, vil seksjonen fortsette utredningen av detaljspørsmål.

4. Scandinavian Design Center i New York.

Seksjonen har i løpet av året behandlet et forslag fremsatt av komitéen for den fellesnordiske utstilling „Design in Scandinavia“ som ambulerer i U.S.A., angående opprettelse av en permanent institusjon med betegnelsen „Scandinavian Design Center in New York“. Denne institusjon skulle først og fremst ha til oppgave å spre fortsatt kjennskap til de nordiske lands kunsthåndverk og kunstindustri i U.S.A. The American Scandinavian Foundation har tilbudt seg å svare for halvparten av de årlige utgifter for sentret, anslagsvis beregnet til 12.000 dollars i alt, forutsatt at den annen halvpart stilles til rådighet i de nordiske land.

Etter at saken har vært forelagt sakkyndige instanser i de enkelte land til uttalelse, har den vært behandlet på seksjonsmøtet i Oslo.

Seksjonen fant at forslaget som sådant var verdt å støtte fra de nordiske regje-

ringers side, forutsatt at man ved gjennomføringen av planen legger hovedvekten på det rent kulturelle aspekt: spredningen av kjennskap til kunsthåndverk og kunstindustri som eksponenter for nordisk kultur.

Seksjonen fant at utredningen ikke var kommet så langt at det forelå et tilstrekkelig grunnlag for en henstilling til regjeringene. Særlig ville det være nødvendig å utarbeide en holdbar kalkyle for de utgifter som er forbundet med dette prosjekt i U.S.A. Seksjonen fant det likeledes ønskelig å innhente uttalelser fra de nordiske lands kulturattachéer i U.S.A. om saken.

5. *Nordisk samarbeid på musikkens område.*

Et forslag fra den norske avdeling om statsstøtte til nordisk samarbeid på musikkens område ble preliminært behandlet i Reykjavik, hvoretter uttalelser har vært innhentet fra interesserte organisasjoner og institusjoner i de enkelte land. Saken ble på nytt behandlet under seksjonsmøtet i Oslo, hvor følgende vedtak ble fattet:

Nordisk Kulturkommisjons seksjon III har behandlet et av den norske avdeling fremsatt forslag om nordisk samarbeid på musikkens område. Ifølge dette forslag skulle hvert av de nordiske land stille til rådighet en sum tilsvarende sv. kr. 30.000 pr. år, som skulle fordeles i samsvar med retningslinjer utarbeidet av Nordisk Kulturkommisjon.

Samarbeidet skulle omfatte utveksling av instrumental- og vokalsolister, kammermusikere og mindre ensembler. Dessuten skulle det kunne gis støtte til engasjement av dirigenter fra andre nordiske land, studieopphold, gjesteforelesninger, utveksling av musikkritikere og til opplysningsarbeid om musikk.

I de uttalelser som seksjonen har innhentet fra organisasjoner og institusjoner på musikkens område i de enkelte land er dette initiativ blitt hilst med stor tilfredshet, og man har funnet at den foreslåtte bevilgning svarer til et virkelig behov.

Seksjonen har for sin del funnet at forslaget er verdt å realisere og anbefaler overfor regjeringene at bevilgninger av den foreslåtte størrelsesorden hvert år må bli stilt til disposisjon for dette formål. Da Island ikke var representert under seksjonens møte i Oslo, finner seksjonen ikke å kunne uttale seg om størrelsen av det beløp som eventuelt bør stilles til rådighet fra islandsk side.

Under behandlingen i seksjonen har man særlig lagt vekt på udveksling av fortrinnsvis yngre musikere, vokalister og dirigenter som har vunnet anerkjennelse i sitt hjemland, men som ikke er så kjent i utlandet at gjesteopptredener kan forutsettes arrangert uten praktisk og/eller økonomisk støtte.

Også til mindre ensembler bør det kunne gis støtte, men i betraktning av bevilgningens begrensede omfang mener seksjonen at man bare unntagelsesvis bør gi støtte til utveksling av større orkestre og kor.

Seksjonen antar at ved gjesteopptredener som får støtte på denne måte bør

fortrinsvis musikkverker fra kunstnerens hjemland oppføres, slik at også på denne måte kjennskapet til de nordiske nabolands musikkliv fremmes.

Videre vil man peke på betydningen av kursvirksomhet for spesialinstrumentalister, dirigenter i mindre konsertforeninger o. l. Det bør også kunne gis stipendier til studieopphold i annet nordisk land for yngre musikere og musikkstuderende.

Seksjonen finner det ikke formålstjenlig å binde bevilgningen til opptreden og kursvirksomhet i det land hvor bevilgningen gis, men anbefaler at en viss frihet bør råde på dette punkt. Det bør også kunne gis støtte i form av garantier.

Seksjonen antar at bevilgningen bør fordeles på grunnlag av uttalelser fra de institusjoner og instanser som i vedkommende land representerer sakkyndigheten på musikkens område. Seksjonen er rede til om det anses ønskelig å utarbeide mer detaljerte retningslinjer for midlenes anvendelse.

6. *Nordisk samarbeid om utveksling av dramatisk kunst.*

Ifølge de oppgaver som er innkommet til seksjonssekretariatet er bevilgninger tilsvarende sv. kr. 30.000, foreslått av kulturkommisjonen overfor de nordiske lands regjeringer, stilt til disposisjon i Norge og Sverige, men ikke i Danmark og Finland. Seksjonen finner det særdeles viktig at denne anbefaling blir gjennomført fullt ut, især på grunnlag av den enstemmige tilslutning saken fikk på undervisningsministermøtet i København i 1954. [Se Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 336 og 350—51 samt Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 532—33].

[Den danske regering (justitsministeriet) meddeler den 3. januar 1956, at justitsministeriet er sindet på tillægsbevillingsloven for indeværende finansår at søge tilvejebragt en bevilling på 40 000 kr. til fremme af nordisk samarbejde på scenekunstens område, således at bevillingen foreløbig søges for eet år].

7. *Ungdommens lesevaner.*

Undervisningsministermøtet i Reykjavik 1.—2. september 1955 ga kulturkommisjonen i oppdrag å undersøke mulighetene for en fellesnordisk innsats med henblik på å kartlegge ungdommens lesevaner og bekjempe den underlødige litteratur. Saken har deretter vært diskutert i kulturkommisjonens nasjonale avdelinger, hvoretter den ble tatt opp til behandling på seksjonsmøtet i Oslo.

Seksjonen hadde innhentet materiale om det arbeid som hittil var utført av de eksisterende organer på dette område, nemlig Det rådgivende utvalg for tegneserier i Norge, Undervisningsministeriets utvalg vedrørende underlødige litteratur i Danmark og Seriekomitéen i Sverige.

Seksjonen fant for sin del at et nordisk samarbeid på dette område vil være ønskelig og gagne de nasjonale bestrebelsler. Dette samarbeid burde omfatte gjensidig utveksling av informasjon, felles tiltak og en planmessig fordeling av forskningsoppgavene. Med henblikk på å trekke opp retningslinjer for et sådant

samarbeid vil seksjonen anbefale at det etableres et nordisk kontaktutvalg bestående av en representant fra hver av de nevnte utvalg samt særskilt utpekte sakkyndige fra Finland og Island. Det er forutsetningen at dette forslag godkjennes av presidiet som bør innhente samtykke fra seksjonene I og II når det gjelder den foreslåtte fremgangsmåte.

8. Fellesnordisk kulturell publikasjon.

Undervisningsministermøtet henviste til kulturkommisjonen et forslag fremsatt fra islandsk side angående utgivelse av en fellesnordisk kulturell publikasjon. Saken ble preliminært behandlet på seksjonsmøtet i Oslo som med henvisning til tidligere behandling av et liknende forslag innen kulturkommisjonen, besluttet å foreta en nærmere utredning av saken og deretter behandle den under et senere møte. [Se tillæg 1.]

9. Rabattordning ved innkjöp til folkebibliotekene.

Seksjonen har i løpet av året innhentet oppgaver fra de forskjellige land angående folkebibliotekenes inntektskilder. Disse oppgaver er blitt stilt til rådighet for interesserte institusjoner. Ved seksjonsmøtet i Oslo behandlet man en henvendelse fra bibliotekdirektørene for folkebibliotekene i Danmark, Norge og Sverige om en felles rabattordning ved innkjöp av bøker til folkebibliotekene. Seksjonen besluttet på bibliotekdirektørenes anmodning å støtte forslaget om gjennomføringen av en sådan rabattordning ved å sende en skrivelse om saken fra kulturkommisjonen til forleggerforeningene i samtlige nordiske land.

I denne forbindelse vil seksjonen overfor presidiet anbefale at man samtidig henleder bibliotekdirektørenes oppmerksomhet på det faktum at henvendelsen også bør rettes til forleggerforeningen i Finland og til bokhandlerforeningene i samtlige land.

Seksjonen finner det ønskelig å lette bibliotekenes anskaffelse av grannelandenes litteratur og vil i denne forbindelse for sin del foreta en utredning av gjeldende bestemmelser ved bibliotekenes bokkjöp.

10. Opprettelse av en nordisk pressesentral.

I forbindelse med seksjonsmøtet i Göteborg i desember 1954 ble det fra norsk side fremsatt et forslag om opprettelse av en nordisk pressesentral for distribusjon av kulturelt artikkelmaterieil til aviser i de nordiske land. Saken ble behandlet under seksjonens møter i forbindelse med plenumsmøtet i Reykjavik, etter at uttalelser fra interesserte organisasjoner i de respektive land var innhentet. Da det viste seg at man på visse hold i pressekreter tok sterkt avstand fra en sådan plan, konstaterte seksjonen at planen i hvert fall i sin nåværende form ikke kunne gjennomføres, hvorpå saken inntil videre ble henlagt.

11. Toll og importrestriksjoner ved innførsel av bøker og trykksaker.

I de nordiske land er tollbestemmelser og importrestriksjoner for utenlandsk produserte bøker og trykksaker forskjellige. Det har nylig hendt at meget kulturviktige bøker produsert i naboland på et annet nordisk språk enn vedkommende lands har møtt vanskeligheter ved import til de øvrige nordiske land. Kulturkommisjonen henstiller til regjeringene at det tas skritt til å få opphevet toll- og importrestriksjoner på bøker og trykksaker innenfor det nordiske område.

*TILLÆG 1***Resolutioner fra det 6. nordiske undervisningsministermøde
i Reykjavik den 1.—2. september 1955***1) Skoleorganisatoriske problemer.*

Der var enighed om at tiltræde den af N. K. K. fremsatte resolution: „Angående det skoleorganisatoriske læget i Norden. Nordiska Kulturkommissionen, som erinrar om den starka utvecklingen av skolan i de ledande kulturländerna, vill understryka angelägenheten av att den grundläggande skolutbildningen i de nordiska länderna motsvarar de krav, som samhällets och produktionslivets utveckling framkallar. Inom den enhet, som de nordiska länderna utgör, är det av vikt, att denna utbildning i alla de nordiska länderna leder fram till samma utbildningsnivå, såvel vad teoretisk som praktisk utbildning beträffar. Kulturkommissionen tillråder därför, att skolans vidareutveckling i de nordiska länderna sker på sådant sätt, att största möjliga samstämmighet de olika länderna emellan uppnås.“

2) Vedrørende lovgivning om ophavsretten.

Der var enighed om, at intet af de nordiske lande uden samråd med de øvrige træffer foranstaltninger, der kan præjudicere en fællesnordisk løsning af spørgsmålet om en lovgivning vedrørende ophavsretten.

3) Vedrørende et oplysningsskrift om kulturelle spørgsmål og om en håndbog om undervisningsvæsenet.

De af Island rejste spørgsmål om udgivelse af et fællesnordisk oplysningsskrift om kulturelle spørgsmål i de nordiske lande og af en håndbog på et af verdenssprogene om undervisningsvæsenet i landene henskydes til N. K. K. til videre behandling.

4) Marinbiologisk samarbejde.

Man gav sin enstemmige tilslutning til det af N. K. K.s ekspertudvalg udarbejdede forslag om et samarbejde på det marinbiologiske område og ville søge forslaget gennemført.

5) *Oversigt over skoleorganisation og skolereform.*

Man vedtog i overensstemmelse med N. K. K.s indstilling at stille de fornødne midler til rådighed til udgivelse af en trykt oversigt over spørgsmålet vedrørende skoleorganisation og skolereform i de nordiske lande.

6) *Lærernes økonomiske stilling ved udvekslinger.*

Man besluttede i hvert enkelt land at arbejde sig frem til de af N. K. K. ønskede principper for lærernes økonomiske stilling ved udveksling mellem de nordiske lande.

7) *Ligeret til stipendier og anden studiehjælp.*

Man besluttede i overensstemmelse med N. K. K.s indstilling at søge gennemført, at børn af nordiske forældre, der ikke er statsborgere i opholdslandet, side-stilles med landets egne statsborgere i spørgsmål angående stipendier og anden støtte til studier i overensstemmelse med de nordiske konventioner om sociale rettigheder.

TILLÆG 2

Udtalelser af Nordisk Kulturkommissions ekspertkomité i marin biologi

Uddrag af Foreløbig rapport (I) fra Nordisk kulturkommissjons ekspertkomite i marin biologi

På Nordisk Kulturkommissjons møte i Helsinki den 12. til den 14. mars 1953 stod „Samarbeid om utbygging av vitenskapelige institusjoner“ på dagsordenen. Det var i denne forbindelse lagt fram et PM fra Universitet i Bergen om den biologiske stasjon på Espegrend. Nordisk Kulturkommissjon besluttede bl. a. følgende:

„For å få rasjonell oppgavedeling og koordinering av arbeidet ved de marinbiologiske stasjoner i Norden foreslår Nordisk Kulturkommissjon saken sendt til videre behandling av sakkyndige, oppnevnt av de nordiske lands regjeringer.“

Imidlertid ble spørsmålet om „Samarbeid om utbygging av vitenskapelige institusjoner“ tatt opp på det 5. nordiske undervisningsministermøte i København 7.—10. februar 1954. De marinbiologiske stasjoner og spesielt den norske stasjon på Espegrend ved Bergen ble nevnt som et velegnet felt for nordisk samarbeid.

Undervisningsministermøtet vedtog å overlate spørsmålet til Nordisk Kulturkomisjon, Seksjon I, som ble anbefalt å nedsette en ekspertkomite til behandling av samarbeidet innen marinbiologien. Nordisk Kulturkomisjon skulle så komme med en innstilling til undervisningsdepartementene.

På Nordisk Kulturkomisjons møte i Oslo den 21.—22. juni 1954 ble følgende vedtag gjort: „I overensstemmelse med beslutning på det 5. nordiske undervisningsministermøte vil en marinbiologisk ekspertkomite bli nedsatt for å utrede de foreliggende planer“. Det ble vedtatt at hvert lands seksjon skulle gi sekretariatet melding om hvilke eksperter som var utpekt, hvoretter disse ville få tilsendt de foreliggende dokumenter og begynne arbeidet snarest muligt.

Følgende ble oppnevnt som medlem af ekspertkomiteen:

Dansk representant: Dr. phil. Gunnar Thorson, Zoologisk Museum, København.

Finsk representant: Professor Pontus Palmgren ved Helsingfors Universitet, forstander ved Tvärminne zoologiska stasjon.

Norsk representant: Professor Johan T. Ruud ved Universitetet i Oslo.

Svensk representant: Professor John Runnström ved Stockholms Högskola.

På bakgrunn av tidligere drøftinger fant en det naturlig å gi ekspertkomiteen i marinbiologi følgende mandat:

„Å utrede mulighetene og behovet for:

- a) Forskningsmessig og undervisningsmessig spesialisering og arbeidsdeling ved de nordiske biologiske stasjoner.
- b) Utveksling av stipendiater og lærere.
- c) Nordiske kurser for studenter og skolelærere, og i sanband med dette eventuelt å utarbeide forslag til *finansiering* av:
- d) Utbyggingen av en eller flere stasjoner som sentrum (sentra) for undervisning og forskning.
- e) Nordiske kurser beregnet for studenter og skolelærere.“

Komiteen møttes på Universitetet i Bergen 12. og 13. januar 1955. Professor dr. John Runnström ledet møtene. Professor Hans Brattström var til stede i de fleste møter.

Komiteen uttaler:

De nordiske land har fra gammel tid viet marinbiologien en særlig interesse og har her en betydelig tradisjon å forsvare. Dertil kommer at vanskeligheten med å skaffe mat til jordens stadig voksende befolkning i de senere år har brakt havet mer og mer i forgrunnen som den store matreserve, som vi i stigende grad må utnytte.

For at vi nå og i årene fremover skal kunne innta vår naturlige plass i den sterkt intensiverte marinbiologiske forskning, må følgende krav oppfylles:

1. Vi må ha slike undervisningssentra at vi — i takt med de krav, som den økende marinforskning stiller — kan gi effektiv undervisning i marinbiologi også

når det gjelder spesialstudier, som kan føre til utdanning av kvalifiserte marinbiologer i moderne forstand. En slik utdanning utgjør uten tvil det beste grunnlaget for videre spesialisering innen praktisk fiskeribiologi.

2. Vi må dra inn i det marinbiologiske arbeid alle videnskapsgrener, som kan belyse og utvide våre kunnskaper om processene i havet. Først og fremst må vi gjøre biokjemikere og fysiologer interessert i å sysselsette seg mer med marinbiologiske problemer.
3. Vi må disponere — foruten praktiske fiskeriinstitusjoner — en rekke vitenskapelige forskningssentra på utvalgte steder langs våre kyster, med en stab av vitenskapelige trenete medarbeidere og med et slikt teknisk utstyr at høyt kvalifiserte forskere ser seg i stand til å gjøre sin vesentligste arbeidsinnsats der. Det må her fremheves at de marine organismer i mange tilfelle utgjør et utmerket materiale for studier av generelle biologiske problemer. De marine organismene har hatt avgjørende betydning for grunnleggende oppdagelser innen celleforskning, utviklingsfysiologi og sammenliknende fysiologi. (Etter den annen verdenskrig har mange førende nordiske marinbiologer sett seg nødt til å utføre viktige undersøkelser utenfor Norden: på de veludstyrte marinbiologiske laboratorier i Neapel, Roscoff, Plymouth, Millport, Woods Hole (ved Boston) og la Jolla (California).
4. Vi må samle de undervisningsmessige og forskningsmessige oppgaver innenfor det *samme* institutt, da det i høyeste grad er fruktbart både for studenter, lærere og forskere, at undervisning og forskning går hånd i hånd. En rekke riktig plaserte og velutstyrte marinbiologiske stasjoner bør derfor, hver for seg konsentrere seg om 3 hovedoppgaver:
 - a) Grunnleggende undervisning i marinbiologi samt spesialutdanning av marinbiologer også med hensyn til praktisk fiskeribiologi.
 - b) Vitenskapelig „vekselvirkning“ med praktiske fiskeriundersøkelser, bl. a. gjennom koordinerte arbeidsprogrammer, hvor de vitenskapelige stasjoner søker å finne den dypere årsak til slike fiskeribiologiske problemer, som fiskeribiologene har måttet skyve fra seg til fordel for mer påtrengende, direkte praktiske undersøkelser.
 - c) Ren vitenskapelig forskning, som i siste instans er basis for hele vår forståelse av prosessene i havet, derunder også dets produksjonsbiologi.
5. Vi må utnytte den nære samhörighet mellom de nordiske land til en — i lengden sterkt besparende — undervisningsmessig og vitenskapelig „arbeidsdeling“ mellom våre marinbiologiske stasjoner, omfattende internordiske kurs og vitenskapelig gruppearbeid, hvor hver stasjon specialiserer seg på bestemte kursemner og vitenskapelige linjer. Skal dette samarbeid bli effektivt og kunne komme i gang i nær fremtid, må hvert av de deltagende land sørge for å utbygge sin (sine) stasjoner i nøye takt med de andre nordiske lands, da bare en for langsomt utbygget og mindre effektiv stasjon vil kunne virke sterkt hemmende på samarbeidet i hele Norden. Ekspertkomiteen må da oppfatte sitt mandat slik:

Vi må ved besvarelsen av de forelagte spørsmål søke å sette fram konkrete forslag, som tar sikte på snarest mulig å få et internordisk marinbiologisk samarbeid i gang, for så senere å komme tilbake til detaljene.

Et bevis på, hvor presserende disse koordinasjonsbestrebelser er, ser vi av at International Union of Biological Sciences har innkalt til ekspertmøte i Roma (18.—22. april 1955) nettopp for å drøfte koordinering av de marinbiologiske stasjoners virksomhet verden over. Tre av den nordiske ekspertkomite's medlemmer er innbudt til dette møte, og det ville være en stor fordel om vi kunne møte der med ferdig opptrukne hovedlinjer for et internordisk marinbiologisk arbeidsprogram, allerede godkjent av våre oppdragsgivere.

Følgende biologiske stasjoner med muligheter for marinbiologisk forskning og/eller undervisning er for tiden i drift, under utbygging eller planlagt utbygget i aller nærmeste tid.

1. *Tvärminne zoologiska station, Finland.* (Helsingfors Universitet).
2. *Københavns Universitets biologiske station i Helsingør.* Planene vil foreligge i februar.
3. *Svenska Vetenskapsakademiens zoologiska station, Kristineberg.*
4. *Klubban zoologiska station, Uppsala Universitet.*
5. *Universitetets biologiske stasjon i Drøbak.* (Universitet i Oslo).
6. *Biologisk stasjon, Espevrend,* Universitetet i Bergen.
7. *Trondheim biologiske stasjon.* (Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab, Museet).

Dessuten har komiteen notert seg at der finnes visse begrensede muligheter for alminnelig marinbiologisk forskning ved:

- a) Danmarks akvariums fysiologiske afdeling, Charlottenlund.
- b) Fiskeriundersøkningsanstalten i Lysekil,
- c) Statens Utlekningsanstalt i Flødevigen, Arendal.
- d) Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt's akvarium på Nordnes, Bergen og at
- e) der er planer for en mindre biologisk stasjon knyttet til Tromsø Museum.

Island har for øyeblikket ingen biologiske stasjoner og, så vidt en kjenner til, ingen planer om å opprette slike.

Komiteens medlemmer har lagt fram materiale om disse stasjoner, som følger som vedlegg 1—4 hertil*.) Dessuten har professor Hans Brattström gitt komiteen en detaljert utredning om planene for utbygging av den biologiske stasjon ved Bergen og komiteen foretok en befaring av stasjonen den 12. januar*.)

På grunnlag av dette materiale konstaterte komiteen at stasjonene for tiden hadde følgende forsknings- og undervisningsmessige spesialiteter og naturlige arbeidsområder:

Tvärminne zoologiska station gir på grunn av sin beliggenhet særlige betingelser for å studere *brakkvannsbiologiske* problemer av økologisk såvel som fysiologisk

*) Ikke optrykt her.

natur. Fattigdommen på arter kan gjøre en analyse av populasjonsdynamiske problemer relativt enkel. Da farvannet fryser hvert år, er der også gunstige betingelser for studium av isens betydning for organismenes overvintring. Der finnes rike muligheter for å studere de spesielle forhold som oppstår i strandpytter (rockpools) på grunn av disses svære vekslinger i saltholdighet og temperatur.

Undervisningsmessig dekker stasjonen Helsingfors Universitets behov for alminnelig undervisning i hydrobiologi, men kan ikke gi innblikk i rent marine forhold.

Biologisk station ved Helsingør vil, når den kommer i gang, by særlig gode vilkår for studiet av den jevne havbunns dyresamfunn, og Sundets 2 adskilte vannmasser (utstrømmende baltisk vann og innstrømmende Nordsjøvann) byr på interessante muligheter for studiet av to forskjellige miljøers rolle i den marine økologi. I dansk marinbiologisk forskning er der i ferd med å skapes en tradisjon i studiet av bunnevertebratenes oppvekst og produksjon, og spesielt i bunnevertebratenes larveøkologi, som en stasjon i Helsingør ligger vel til rette for å fortsette, fordi farvannet har områder med stor artsrikdom. Stasjonen vil dekke behovet for elementær og alminnelig undervisning for Københavns og Lunds universiteter.

Kristineberg zoologiska station har gjennom mange år formet skole i morfologisk-anatomiske studier av marine dyr, men stasjonen byr på gode betingelser for generelle økologiske studier av en variert og rik fauna. I stasjonens umiddelbare nærhet finnes relativt store og dype fjorder, og der er kort adkomst til skjærgården og det åpne Skagerak. Ganske nylig har stasjonen fått en ny fløy beregnet på fysiologiske undersøkelser. Tradisjonsmessig vil stasjonen ha gode betingelser for studier i eksperimentell embryologi og sammenliknende fysiologi. Den dekker for tiden Stockholms högskolas behov for elementær undervisning.

Klubban zoologiska station er en sommerstasjon knyttet til undervisningen i zoologi ved Uppsala universitet, men den byr også på muligheter for marin-økologisk forskning, likesom Kristineberg.

En liknende stilling inntar *Universitetets biologiske stasjon i Drøbak*. Den fyller sine formål som en undervisningsstasjon for Universitetet i Oslo, og byr visse muligheter for alminnelige økologiske så vel som eksperimentalbiologiske undersøkelser. Den stigende grad av forurensing i Oslofjorden innenfor Drøbak begrenser stasjonens alminnelige virksomhet vesentlig til farvannene utenfor Drøbak, og stasjonen har små muligheter for utvidelse og har intet internat. Den vil vel derfor i framtiden vesentlig ha betydning for zoologiundervisningen ved Universitetet i Oslo, selv om den i noen omfang med hell kan tjene andre formål.

Biologisk stasjon, Espevrend er den stasjon som etter sin beliggenhet i dag kanskje byr de største muligheter for en utbygging. Den har en strategisk heldig beliggenhet med lett adkomst til en hel rekke forskjellige biotoper, fra eksponerte lokaliteter ved åpent hav til dype fjorder og avstengte poller. Herfra kan en rekke ut i nesten atlantiske forhold i Norskehavet, og med det nye havgående fartøy

blir det faktisk mulig lejlighetsvis å utstrekke stasjonens virksomhet til farvann så langt vest som Færøy-Shetlands-rennen. Med den planlagte utbygging i 1. etappe, vil den by muligheter for et antall selvstendig arbeidende forskere og egne seg godt for elementære og mer spesialiserte kurser. Særskilt vil økologiske studier på ulike biotoper ha gode vilkår, men den lette tilgang på materiale fra en rik boreal fauna, tilsier at en også legger alt til rette for mer eksperimentelle undersøkelser i embryologi og fysiologi.

Trondheims biologiske stasjon har relativt begrenset plass, men byr gode betingelser for eksperimentelt arbeide som kan utnytte utklekningsanleggets spesielle muligheter. Trondheimsfjorden har også spesielle faunistiske forhold av interesse for marine økologer.

En biologisk stasjon i Tromsø vil, når den blir til virkelighet, avslutte en verdifull kjede av biologiske stasjoner, fra brakkvannet ved Tvärminne gjennom overgangs- og blandingsfarvann til de mer eksponerte oseaniske, nesten atlantiske forhold ved Bergen, til Tromsø, hvorfra lokaliteter med arktisk innslag og påvirkning kan nås.

Komiteen konstaterer at disse stasjoner dels på grunn av sin beliggenhet, dels bunnet i tradisjon, har sine forskningsmessige spesialiteter som det er grunn til å bygge på ved en eventuell arbeidsdeling i det skandinaviske samarbeid.

Allerede nå har skandinaviske (og andre utenlandske) forskere en viss adgang til å utnytte alle de muligheter stasjonene byr på, men en eventuel intensivering av det forskningsmessige samarbeid, og særlig en utbygging av undervisningen i et nordisk samarbeid, forutsetter at den utbygging som er planlagt ved flere av stasjonene blir virkeliggjort. Komiteen vil understreke at de fleste av stasjonene i dag tjener, eller er planlagt å tjene, undervisningsmessige formål for bestemte universiteter, og de kan i sin nåværende utbygging bare i liten målestokk, eller slett ikke, påta seg å dekke undervisningsbehovet for andre institusjoner i det omfang som komiteen antar det vil melde seg innenfor rammen av et sterkere nordisk samarbeid på dette område.

[Fortsættelsen af rapporten udeladt].

Bergen, den 13. januar 1955.

John Runnström.

Pontus Palmgren.

Gunnar Thorson.

Johan T. Ruud.

T. Aasland.

Rapport nr II från Nordiska kulturkommissionens expertkommité för marinbiologi

Expertkommittén för marinbiologi höll sitt andra sammanträde i Stockholm den 1—2 juni 1955. I enlighet med den önskan, som Nordiska kulturkommissionen uttalade i skrivelse av den 4 mars, har kommittén satt som sitt mål att vid detta sammanträde konkretisera de förslag som skisserades i vår rapport av den 13 januari 1955.

Kommittén uttalar sitt tack till kulturkommissionen för kommentarerna till rapport nr I och för det intresse kommissionen visat för att befordra planerna på nordiskt samarbete inom marinbiologi. Expertkommittén konstaterar med tillfredsställelse att remissvaren rörande vår första rapport i allt väsentligt varit positiva. I remissvaren visas förståelse för att det nordiska samarbetet inom marinbiologien intensifieras. Expertkommittén vill nu försöka att framlägga en så konkret plan att den utan vidare kan tjäna som grundval för en etappvis skeende uppbyggnad av det nordiska samarbetet på ett område som från både vetenskaplig och praktisk synpunkt har stor betydelse.

Innan vi gå in på detaljer måste vi emellertid diskutera en av de kommentarer, som gjorts i kulturkommissionens ovan nämnda skrivelse. Det heter här „at det er av stor viktighet at det såvidt mulig skilles klart mellom nordiske samarbeidstiltak og nasjonale utbygningsplaner, særlig i det seksjonen i følge sit mandat ikke kan ta standpunkt til planer som i første rekke tar sikte på utbygning av nasjonale institusjoner innen en bestemt gren av forskningen“. Expertkommittén finner det svært att avgöra var i vart fall gränsen skall dragas mellan nordiska samarbetsprojekt och nationella utbygningsplaner. Som framhölls redan i vår första rapport skulle det nordiska samarbetet inom marinbiologien främst bygga på förekomsten av en huvudstation i vart och ett av de fyra nordiska länderna. En tillfredsställande upprustning av dessa stationer måste givetvis vara av största betydelse, om det nordiska samarbetet skall bli fruktbarande och nå önskad omfattning. Marinbiologien är överallt i världen på frammarsch, vilket bl. a. framgår av det ökade antalet internationella konferenser som hållas inom detta område icke minst med hänsyn till havets växande betydelse som produktionskälla. Allt större krav ställas inom marinbiologien på utrustning och personal. Ett nordiskt samarbete inom marinbiologisk forskning och undervisning bör ha möjligheter som motsvara en god internationell standard. Det torde annars bli svært att till detta område attrahera dugande krafter.

Ett påtagligt drag av nordisk samarbetstiltak får upprustningen av stationerna framför allt genom den arbetsfördelning som expertkommittén redan från början har velat förorda. Det är ej meningen att samtliga stationer skola ha samma uppgifter, utan en specialisering och differentiering är avsedd. På detta

sätt skulle de tillsammans bilda en högre enhet med betydligt större möjligheter än dem de enstaka stationerna kunna erbjuda. Det är därför expertkommitténs förhoppning att kulturkommissionen vill uttala sig i positiv riktning om den nationella upprustningen och framhålla dess utomordentliga betydelse som förutsättning för ett givande och brett upplagt nordiskt samarbete.

Härnedan ges en kort sammanfattning av den upprustning som expertkommiten finner i första hand nödvändig. Det hänvisas i övrigt även till vår rapport nr I och dess bilaga.

a) *Danmark*: Det planlagda havsbiologiska laboratoriet i Helsingör bör stå fullt färdigt efter föreliggande planer senast 1957. Under de både första åren kan materialanskaffningen ske genom hyrt fartyg och den internordiska kursverksamheten genom samarbete med Lunds Universitets nya motor-trawlare „Thelma“. Från 1959 bör laboratoriet dock ha ett eget fartyg till sitt förfogande för större vetenskapliga uppgifter.

b) *Finland*: Den första etappen av utbyggnaden av Tvärminne zoologiska station bör vara färdig i enlighet med föreliggande planer senast 1957 och den andra etappen 1959.

c) *Norge*: Den första etappen av utbyggnaden av Biologisk stasjon Espregrend i enlighet med föreliggande planer beräknas vara färdig 1957. Det är synnerligen önskvärt att den andra etappen fullbordas senast 1958/59. Ett nytt ändamålsenligt forskningsfartyg kommer att vara färdigt redan år 1955. En förbättring av betingelserna för marinbiologiskt arbete bör även ske vid de biologiska stationerna i Tromsø, Trondheim och Dröbak. Dessa äro viktiga replipunkter för det marinbiologiska forskningsarbetet, även om de ej från det nordiska samarbetets synpunkt räknas till huvudstationerna.

d) *Sverige*: Vid Kristinebergs zoologiska station är undervisningslokalen för närvarande så trång och oändamålsenlig att en nybyggnad är nära nog en förutsättning för ordnande av nordiska kurser. Denna nybyggnad bör vara färdig år 1958. En ny mindre båt (på 25—30 fot) bör kunna tagas i bruk senast år 1957. En utbyggnad av bostadsutrymmena med c:a 10 rum bör med hänsyn till de nordiska kurserna vara färdig år 1958.

Expertkommittén föreslår att det nordiska samarbetet inom marinbiologien utformas i följande etapper:

1956: Ett permanent Nordiskt Marinbiologiskt Kollegium inrättas (se nedan under punkt A).

1957: De fyra nordiska utväxlingsstipendiaterna börja sitt arbete (se nedan under punkt B).

1958: På var och en av de fyra huvudstationerna hållas de första internordiska specialkurserna (se nedan under punkt C). Vidgade möjligheter skulle samtidigt

beredas för att mottaga forskare från de övriga nordiska länderna (se nedan under punkt E).

1959: Den första internordiska kursen för biologilärare hålles vid Biologisk stasjon Espgrend (se nedan under punkt D).

1960: Internordiska kurser för biologilärare även vid övriga marinbiologiska huvudstationer begynnas (se nedan under punkt D).

Punkt A: Det inrättas ett permanent Nordiskt marinbiologiskt kollegium bestående av ledarna för de 4 huvudstationer, som ingå i samarbetsprogrammet. Detta kollegium får i uppdrag att planlägga, organisera och samordna såväl specialkurser som lärarkurser och studentexkursioner. Kollegiet skall även på annat sätt befordra det internordiska marinbiologiska samarbetet, bl. a. genom att ordna konferenser och organisera gemensamma forskningsuppgifter. Kollegiet skall också bedöma och tillsätta de nordiska utväxlingsstipendierna (se punkt B). Kollegiet sammanträder en gång om året omväxlande i de olika länderna. Kollegiet avlägger en gång om året rapport om sin verksamhet till vederbörande undervisningsmyndighet i vart och ett av de fyra länderna. Till kollegiets verksamhet beräknas ett samlat årligt belopp motsvarande 3000 sv. kr.

Punkt B: De nordiska utväxlingsstipendierna knyts till staben vid en av huvudstationerna, som ligger i ett annat land än det där stipendiaten fått sin utbildning. Stipendiebeloppet bör motsvara den lön, som en andre assistent vid svenska universitet uppbär, d. v. s. c:a 11 000 sv. kr. Stipendierna sökas för budgetår hos Nordiska marinbiologiska kollegiet. Stipendierna utses företrädesvis bland yngre forskare, som ämna specialisera sig inom marinbiologi. Stipendiet kan förnyas två gånger. Undantagsvis bör ett stipendium kunna delas. Skulle vakans uppstå under budgetår skall kollegiet på lämpligt sätt kungöra detta. Stipendiat är skyldig att fullgöra en viss tjänstgöring vid den biologiska station han tillhör. Denna tjänstgöring kan avse både undervisning, forskningsarbete och administrativa uppgifter.

Punkt C: Från och med år 1958 tänkes var och en av huvudstationerna anordna internordiska marinbiologiska kurser för äldre specialstuderande. I överensstämmelse med en av kollegiet uppgjord plan kommer varje station att inom sitt specialområde ta upp olika ämnen. Följande kurser planeras för år 1958:

Tvärminne: "Bräckvattenfaunans ekologi" (14 dagar).

Helsingör: "De lägre havsdjurens larvekologi" (14 dagar).

Kristineberg: "De marina djurens komparativa fysiologi" (14 dagar).

Espgrend: "Introduktion i allmänna marinbiologiska arbetsmetoder, såsom hydrografi, bottenboniteringar, planktonundersökningar, fiskeri-biologi" (4 $\frac{1}{2}$ veckor).¹

Dessa fyra kurser böra första gången ej ha fler än 12—14 deltagare var. Senare kunna de möjligen utvidgas.

Om man räknar 4 specialkurser årligen med 12 deltagande studenter, totalt alltså 48 deltagare, så betyder detta att från vart och ett av de fyra landen i genomsnitt 12 personer varje år deltaga i dylika kurser; av dessa deltaga genomsnittligt 9 personer i kurser förlagda till annat land än det egna. De genomsnittliga reseutgifterna jämte uppehälle skulle för en 14-dagars kurs uppskattningsvis belöpa sig till 350 sv. kr. per deltagare (de tre deltagarna som förbli i hemlandet bli något billigare, de av de nio, som skola resa långt bort, bli något dyrare).

Sammanlagt skulle varje land bidraga med 4 200 sv. kr. till de nämnda studentkurserna. Härtill komma reseutgifter för tillkallade kursledare (i genomsnitt 350 sv. kr. tur och retur, andra klass järnväg), honorar för kursledare (1 200—1 500 sv. kr. för en period av 14 dagar) samt de extrautgifter som varje station får vidkännas, när en dylik kurs hålles (extra utgifter för båt, olja, extra arbets-hjälp m. m.). Dessa beräknas uppgå till 3 000 sv. kr.

Om man genomsnittligt räknar med två kurs-ledare för varje 14-dagars kurs och antar, att blott den ene av dessa är tillkallad utifrån, så komma totalutgifterna för kursledare per kurs att ligga mellan 2 750 och 3 350 sv. kr. (honorar för två kursledare 2 400—3 000 sv. kr. plus resekostnader för en kursledare 350 sv. kr.).

De samlade utgifterna per land per år för att deltaga i och hålla fyra sådana internordiska specialkurser skulle alltså enligt grov beräkning belöpa sig till c:a 10 000 sv. kr.

Punkt D: Den föreslagna kursen för biologilärare i Espegrend år 1959 beräknas att vara 14 dagar med 20 deltagare (c:a fem från varje land). Efter samma beräkningsgrunder som tillämpats för specialkurserna (punkt C) skulle den totala kostnaden för denna kurs ligga mellan 12 750 och 13 350 sv. kr. (7 000 sv. kr. till deltagarnas reseutgifter och uppehälle, 3 000 kr. till extrautgifter för stationen, 2 400 kr. till 3 000 kr. i honorar till två kursledare sam 350 sv. kr. reseutgifter till den kursledare som tillkallas utifrån). Varje land skulle sålunda ha en utgift på 3 200 till 3 500 sv. kr. för denna kurs.

Då det bland biologilärarna synes föreligga ett mycket stort intresse för dessa kurser (se inkomna remissvar*) föreslå vi att man 1960 anordnar två sådana lärarkurser fördelade på två av huvudstationerna. Detta medför en samlad utgift av 25 500 till 26 700 sv. kr. eller 6 400 till 7 000 sv. kr. per land. Det är dock möjligt att behovet av dessa kurser kommer att minska något. Det blir kollegiets sak att avgöra huruvida ett behov föreligger att anordna kurser i samma omfattning eller om en reduktion bör företagas.

Punkt E: Expertkommittén räknar med att från 1958 stationerna äro tillräckligt utbyggda för att mottaga självständiga ventenskapliga forskare från de andra länderna. Vi anse även att tidpunkten då kommit att angripa för de nordiska länderna gemensamma forskningsuppgifter inom marinbiologien. En sådan verksamhet skulle enligt vår uppfattning vara mycket betydelsefull.

*) Ikke optrykt.

Om de nordiska länderna samarbeta på detta område, råda enastående möjligheter för jämförande marinbiologiska studier, från bräckvattens-miljön i Tvärminne via de skarpt skilda in- och utströmmande vattenmassorna i Sundet vid Helsingør till Kristinebergsstationens fjordförhållanden och Espegrens nästan helt oceaniska miljöförhållande. Även för förståelsen av rent praktiskt fiskeribiologiska problem är denna serie av "salthalts- och näringsgradienter" från bräckt vatten till den öppna oceanen synnerligen betydelsefull. Tager man även hänsyn till de mindre biologiska stationerna, som exempelvis Tromsø, Trondheim och Dröbak, så står en imponerande lång och varierad kustlinje till förfogande för internordisk marinbiologisk forskning. Den omfattar arktisk-subarktiska områden vid Tromsølaboratoriet till de rent boreala betingelserna vid Dröbak och Helsingør.

Vid ett expertmöte som Internationella unionen för biologiska vetenskaper (IUBS) sammankallat i Rom 18—22 april 1955, hade tre av den nordiska expertkommitténs medlemmar tillfälle att i korthet framlägga våra planer för internordiskt samarbete inom marinbiologi inför ett forum av världens ledande marinbiologer. Det nordiska initiativet väckte därvid det allra största intresse. I en resolution som antogs av expertmötet underströks hur viktigt det skandinaviska nätverket av stationer måste bli inom ramen av ett planerat internationellt samarbete. IUBS har återigen till nästa sommar planlagt ett expertmöte i Roscoff (Bretagne) för att förbereda samarbete med hänsyn till en rad vanliga havsdjurs biologi på olika breddgrader. Det är ej för mycket sagt att för Europas vidkommande de nordiska stationerna ha det bästa läget för att delta i lösningen av sådana problem. I allt mer ökad grad få nordiska marinbiologer emottaga inbjudningar att delta i marinbiologiska kongresser eller konferenser (ofta med alla omkostnader betalade utifrån). Detta visar att man i internationella kretsar tillmäter det nordiska bidraget till marinbiologien en stor betydelse. Genom att organisera ett samarbete skola vi ha större möjligheter att hålla oss i nivå med den starkt intensifierade forskning, som nu bedrivs på många håll utanför Norden.

Omkring 1959—1960 bör tidpunkten vara inne att effektivare stödja nordiska samarbetsprojekt inom marinbiologien. Det är svårt att nu beräkna utgifterna för nämnda forskningsprojekt. Det torde emellertid vara troligt att ett anslag på c:a 20 000 sv. kr. (d. v. s. 5 000 sv. kr. för varje land) skulle innebära ett väsentligt stöd för sådana projekt.

Ovan skisserade projekt för nordiskt samarbete inom marinbiologi skulle från 1960 komma att årligen omfatta c:a 100 personer (kursledare 8, stipendiater 4, deltagare i specialkurser 48 och i kurser för biologilärare 40). Till detta komma specialforskare i varierande antal. Med den nuvarande prisnivån skulle det nordiska samarbetet etappvis utbyggas till de kostnader som anges nedan. Alla belopp äro därvid beräknade i svenska kronor.

1956 Årligt belopp till det Nordiska marinbiologiska

kollegiets verksamhet 3 000 kr.

3 000 kr.

1957	Årligt belopp till Nord. mar. koll.	3 000 kr.	
	Årlig lön till 4 nordiska utväxlingsstipendiater..	44 000 -	
			47 000 kr.
1958	Årligt belopp till Nord. mar. koll.	3 000 kr.	
	4 nordiska stipendiater.....	44 000 -	
	Årligt belopp för anordnande av 4 internordiska specialkurser.....	40 000 -	
			87 000 kr.
1959	Årligt belopp till Nord. mar. koll.	3 000 kr.	
	4 nordiska utväxlingsstipendiater.....	44 000 -	
	4 internordiska specialkurser.....	40 000 -	
	Utgifter för biologilärarekurs på Espegrend.....	13 000 -	
	Första belopp till internordiska forskningsupp- gifter inom marinbiologi.....	10 000 -	
			110 000 kr.
1960	Årligt belopp till Nord. mar. koll.	3 000 kr.	
	4 nordiska utväxlingsstipendiater.....	44 000 -	
	4 internordiska specialkurser.....	40 000 -	
	Utgifter för 2 biologilärarkurser på olika stationer	26 000 -	
	Fullt årligt belopp till internordiska marinbiolo- giska forskningsuppgifter.....	20 000 -	
			133 000 kr.

Med denna sista summa: 133 000 sv. kr. per år, d. v. s. 33 000 sv. kr. per land och år, skulle det planlagda samarbetsprogrammet vara utbyggt på ett relativt tillfredsställande sätt. Såvitt expertkommittén för närvarande kan bedöma skulle utgifterna från och med 1960 balancera kring den ovan nämnda summan förutsatt att inga väsentliga prislestökningar äga rum.

Kulturkommissionen har framställt en förfrågan till expertkommitténs ordförande om hur många sammanträden som ytterligare skulle var nödvändiga för att ett slutgiltigt förslag skall kunna framläggas. Härtill kan svaras att, om kulturkommissionen anser sig kunna godtaga de ovan framlagda förslagen i nu föreliggande form, så skulle intet mer sammanträde vara behövligt. Man bör kunna vänta med ytterligare planläggning till dess det "Nordiska Marinbiologiska Kollegiet" inrättats. Om kulturkommissionen däremot anser att förslaget behöver ytterligare bearbetas och modifieras, så är expertkommittén villig att hålla ännu ett sammanträde, lämpligen i Köpenhamn i början av oktober 1955.

Stockholm den 2 juni 1955.

John Runnström.

Hans Brattström.

Pontus Palmgren.

Gunnar Thorson.

TILLÆG 3

Oplysninger om Kulturhistorisk Leksikon.*A. Værkets omfang, betydning og arbejdsplan.*

Kulturhistorisk Leksikon for nordisk middelalder, fra vikingetiden til reformationstiden, skal bestå af 10 bind, hvert på 360 tekstsider og 16 sider illustrationer; der vil i alt blive ca. 4 000 artikler, som — i alfabetisk rækkefølge og affattet på dansk, norsk eller svensk — giver oplysninger om de kulturelle forhold på alle områder af samfundslivet: erhvervsforhold, sociale forhold, undervisning, kunst, videnskab, finansforhold etc. indenfor de otte århundreder (ca. 750—ca. 1550), som værket omfatter.

Medens man hidtil ved fællesnordiske værker har udført samarbejdet landene imellem således, at de forskellige afsnit indenfor værket er blevet skrevet af forfattere fra de forskellige lande, bygger *Kulturhistorisk Leksikon* på et intimt samvirke ved *hver eneste artikel*. Leksikonnet vil herigennem komme til at give (som det allerede har vist sig ved mangfoldige spørgsmål) helt nye forudsætninger for forståelsen både af *det kulturelle fællesskab* i de nordiske lande og af *de lokale og nationale særforhold* i det middelalderlige Norden, fra Island i Vest til Karelen i Øst, fra Ejderen mod Syd til Ishavet mod Nord.

Et sådant intimt nordisk samarbejde på bred historisk basis — emne-områderne består af 60 grupper — havde man ikke troet det muligt at realisere, da man i 1950 udarbejdede værkets saglige og finansielle plan. Man havde da regnet med den sædvanlige fordeling af artiklerne mellem forskellige nordiske forskere; først efterhånden viste det sig nødvendigt, at en artikel, der var forfattet af en specialforsker i ét land, blev gennemgået af tilsvarende specialforskere i de andre lande. Men naturligvis blev arbejdet, og dermed honorarkontoen, langt mere omfattende end budgetteret. Også på et andet punkt skete en betydningsfuld reform. Det havde været planen, at artiklerne i *Kulturhistorisk Leksikon* skulle indskrænke sig til at registrere de videnskabelige resultater, man på de forskellige punkter var nået til, medens forfatterne ikke skulle foretage *selvstændige* kildeundersøgelser. Men de højt kvalificerede forskere, det er lykkedes at knytte til leksikonnet, har alle som én påpeget nødvendigheden af udfra nutidens metoder at gå tilbage til kilderne, såfremt værket skal stå på højde med moderne forskning og ikke allerede i sin start være forældet. Derved er nye veje brudt og nye resultater nået.

Det vil forstås, at denne omfattende, men absolut påkrævede udvidelse af forskningsarbejdet ikke har kunnet undgå (ligesom intensiveringen af det fællesnordiske samvirke) at medføre forøgelser på honorarkontoen.

Der skal i det følgende gøres rede for de stigninger, der er årsag til, at *Kulturhistorisk Leksikon* nu søger om så betydelige merbevillinger¹⁾.

¹⁾ Alle beløb er, når intet andet meddeles, opgivet i dansk valuta.

B. Værkets økonomi.

Leksikonnets økonomi hviler på en ordning, ved hvilken de samlede udgifter er delt således, at *Island* og *Finland* hver gennem statsbevillinger bestrider udgifterne til henholdsvis den islandske og finlandske redaktørs honorar (samt til sekretærhjælp og kontorudgifter), endvidere til redaktørernes og præsidie medlemmernes deltagelse i fællesmøderne. *Alle* andre udgifter betales, delt lige i 3 dele, af *Danmark*, *Norge* og *Sverige*. Disse tre lande har nu søgt en bevilling til dækning af differencen mellem det nu opstillede budget og de beløb, der er indgået, eller forventes at ville indgå, inden 1. juli 1956, og som dels hidrører fra de i 1951 givne bevillinger, dels fra en række bevillinger, som det er lykkedes at fremskaffe helt eller delvis ad privat vej.

Arbejdets status er i øjeblikket følgende: alle de tidtagende forarbejder er afsluttede, første bind foreligger i korrektur, halvdelen af 2. bind i manuskript eller korrektur, og bestillinger til 2. binds 2. halvdel og til de vigtigste artikler i 3. bind er udsendt. I de til den danske, norske og svenske regering i efteråret 1955 indgivne ansøgninger er der regnet med, at de 10 tekstbind skulle være færdigtrykt inden udgangen af 1963, hvorefter værket afsluttes med et registerbind, hvis udarbejdelse finder sted efterhånden ved hjælp af den af det danske økonomi- og arbejdsministerium til rådighed stillede arbejdskraft.

I 1950 søgte Danmark, Norge og Sverige de bevilgende myndigheder om i alt 600 000 kr. (599 691) — 200 000 kr. fra hvert af de tre lande. Det samlede beløb var fordelt i to grupper: a) *forarbejder*, beløbende sig til 68 575 kr., b) *udarbejdelse*, beløbende sig til 531 116 kr., altså i alt 599 691 kr.

a. *Forarbejderne*, der i 1950 var beregnet til 68 575 kr., kom til at andrage 90 578 kr., en overskridelse på 22 003 kr., der for de 13 715 kr.'s vedkommende beroede på pristalsregulering, og for de 8 288 kr. skyldtes et meget forøget arbejde for fællesredaktøren grundet på det udvidede nordiske samvirke. Hertil kom øgede kontorudgifter. Udover de nævnte beløb havde man fra dansk side skaffet 10 000 kr. til indretning af kontorlokaler og indkøb af inventar, idet det hurtigt havde vist sig, at den oprindelige plan, ved hvilken leksikonnet skulle have arbejdsplads indenfor Det danske Sprog- og Litteraturselskabs lokaler, ikke var gennemførlig.

b. Hvad angår *udarbejdelsen*, beløber de nu budgetterede udgifter sig til 1 672 493 kr., altså en samlet stigning i forhold til budgettet 1950 på 1 141 377 kr., der fordeler sig med: a. 217 600 kr. til forhøjelser på grund af *prisregulering*, og β. 923 777 kr., der skyldes det meget forøgede fællesnordiske arbejde og den heraf flydende stigning dels i antallet af rejser og møder dels i driftsudgifter.

α. Hvad *prisreguleringen* (217 600 kr.) angår, skyldes de 116 100 kr. regulære lønforhøjelser, prisstigning på husleje, kontorudgifter o. l., medens de 101 500 kr. er forårsaget ved stigning på fremstillingsudgifter (papir, tryk og hæftning). Ifølge kontrakten med hovedforlaget Rosenkilde og Bagger skulle forlaget betale

samtligte fremstillingsudgifter, der i 1950 var beregnet til 250 000 kr. Sårremt priserne steg, skulle forlaget enten inddække stigningen ved forhøjelse af bogladeprisen, eller det skulle fra Kulturhistorisk Leksikon modtage et tilskud svarende til stigningen. I 1954 vedtog præsiderne, at man ville søge bevilling til dækning af prisstigningen på fremstillingsudgifter (ca. 10 000 kr. pr. bind) — såvel som der søgtes bevilling til dækning af de øvrige prisstigninger (lønhøjelser, husleje-forhøjelse etc.) — idet det måtte siges at være af essentiel betydning, at bogladeprisen holdtes så lavt, at værket kunne nå ud til de kredse i befolkningen (lærere, historisk interesserede etc.), som det var beregnet på.¹⁾ Ved den forudbestilling, af værket, der har været forbeholdt lærere, medlemmer af de historiske lokalfor- eninger o. l., har det da også vist sig, at en overraskende stor kreds, nemlig mellem 3 000 og 4 000, har tegnet sig som abonnenter.

β. Med hensyn til *arbejdsudvidelsen* fordeler stigningen sig som følger (jfr. tabellen nedenfor):

I. Honorarer til *medarbejdere, der modtager årslønninger*, er steget med i alt 590 938 kr. Når bortses fra prisreguleringen, betyder dette en 3-dobling af det oprindeligt budgetterede beløb, men selve arbejdet er mere end 3-doblet, idet artiklerne gennemsnitlig revideres og suppleres af 3³ specialforskere, således at redaktionen kritisk skal gennemgå disse (meget vigtige) suppleringer og samarbejde dem med forfatterens manuskript efter indgående drøftelser med forfatterne og gennemlæserne. Alle parter er imidlertid enige om, at dette udvidede samnor- diske arbejde er kernen i hele leksikonets struktur og betydning.²⁾

II. Hvad selve *forfatterhonorarerne* angår, er disse ikke steget udover den almin- delige prisstigning, der i alt andrager 64 800 kr., hvortil kommer 10 800 kr., der skyldes, at man har udvidet linietallet pr. spalte fra 58 til 60 linier. Ny er derimod honorarudgiften til „*granskere*“, de specialforskere, der kritisk gennemgår og supplerer artiklerne. Medens forfatterhonoraret er 90 øre pr. linie, er gransker- honoraret 10 øre pr. linie. Det samlede granskerhonorar, hvortil der intet var afsat i 1950, er for hele værket beregnet til 129 600 kr., 10 bind à 360 sider à 2 spalter à 60 linier = 43 200 kr., og da hver linie gennemsnitlig læses af tre granskere, bliver det samlede beløb 129 600 kr. Yderligere er nogle mindre beløb afsat til undersøgelser vedrørende enkelte artikler, til køb af håndbøger m. m., i alt for hele værket 16 654 kr.

III. En meget betydelig forøgelse, ca. 7 000 kr. om året, falder på *rejser og møder*, da det stærkt intensiverede samarbejde mellem de fem landes forskere har gjort det absolut påkrævet, at redaktørerne holder arbejds møder (på ca. en uge) mindst tre gange om året. Kun herigennem kan leksikonets konformitet sikres.

¹⁾ Bogladepris og forudbestillingspris er for *Danmark*: henholdsvis d. kr. 48 og d. kr. 32, for *Norge* n. kr. 53,50 og n. kr. 39 og for *Sverige* sv. kr. 40 og sv. kr. 30.

²⁾ Når artiklerne ikke altid granskes af 4 forskere, én fra hvert af de andre nordiske lande, er årsagen, at adskillige lokalartikler kun kræver gennemlæsning fra ét land.

IV. *Kontor og kontorudgifter.* Som foran nævnt var der kun afsat et ringe beløb hertil i 1950 (knappt ca. 1 400 kr. om året), da man mente at kunne få husly indenfor Litteraturselskabet. Nu er en stor 4-værelses lejlighed næppe tilstrækkelig til at rumme medarbejdere og kontorphersonale. Stigningen beløber sig ialt til ca. 10 000 kr. om året.

V. *Farveklidhées.* Udgifterne hertil, i alt 6 000 kr., var ikke oprindelig medregnet i kalkulen, men det har vist sig særdeles ønskeligt at bringe prøver på middelalderlig nordisk farvekunst.

Nedenstående tabel giver et sammendrag af de budgetterede stigninger ifølge 1955-budgettet.

	Budget 1950	Budget- terede udgifter 1955	Samlet stigning	Pristals- regulering på bud- gettet 1950	Forøgelse, der skyl- des det udvidede samarbejde
I. <i>Måned- og årslønninger</i> til den administrerende leder, redaktionen, kon- torpersonalet og revision	174 000	807 438	633 438	42 500	590 938
II. <i>Liniebetalt honorar:</i> forfatterhonorar (oprin- delig 75 øre nu 90 øre pr. linie) gransknings- honorar (3 × 10 øre pr. linie), bogkøb, undersø- gelsesrejser m. m.	313 200	535 054	221 854	64 800	157 054
III. <i>Møder og rejser</i> vedr. redaktør- og præsidie- møder.	30 000	106 447	76 447	6 000	70 447
IV. <i>Kontor og kontorudgifter</i> (husleje, lys, varme, ren- gøring, inventar m. m.).	13 916	116 054	102 138	2 800	99 338
V. <i>Fremstillingsudgifter</i> . . .		101 500	101 500	101 500	
Farveplancher bind I-X		6 000	6 000		6 000
	531 116	1 672 493	1 141 377	217 600	923 777
÷ betalt af Danmark .					÷ 16 000
				i alt . . .	<u>907 777</u>

På grundlag af det i juli 1955 udarbejdede budget er der til brug for Nordisk Kulturkommission af Revisionsfirmaet C. Jespersen opstillet en finansieringsplan, hvoraf det fremgår, at der fra Danmark, Norge og Sverige for 7-året 1. juli 1956—30. juni 1963 skal skaffes bevillinger på i alt for *Danmarks* vedkommende: 423 393 kr., for *Norges* vedkommende: 457 157 kr. og for *Sveriges* vedkommende: 469 057 kr. I beløbet for Norge er medregnet 24 700 kr., som Norge skulle tilvejebringe til dækning af merudgifter i året 1. juli 1955—30. juni 1956, i beløbet

for Sverige er på samme måde medregnet 22 073 kr., som Sverige skulle skaffe tilveje inden 1. juli 1956; i den udstrækning, dette lykkes, vil de ovenfor anførte slutsummer for Norge og Sverige være at formindske.

Alle opgivelser bygger på prisniveauet pr. 1. juli 1955.

Efter indgivelsen af beretningen (med budget og finansieringsplan) til Nordisk Kulturkommission og derefter til de bevilgende myndigheder er det underhånden henstillet til leksikonets ledelse at søge muligheder for besparelser. Den administrerende leder har påpeget følgende muligheder, som man dog ikke i øjeblikket tør udtale sig om med nogen sikkerhed. Derimod mener ledelsen, at spørgsmålet om et par år vil kunne tages op til overvejelse. Det drejer sig om:

1. en indskrænkning af den *årrække*, der er beregnet til udarbejdelsen, gennem en forøgelse af arbejdet indenfor det enkelte år; herved kan måske ikke helt ubetydelige besparelser indvindes med hensyn til tabellens gruppe I, III og IV.

2. nedsættelse af *administrators løn*, når hele arbejdsformen om et par år ligger fast, eventuelt: erstatning af administratorstillingen med en administrationshjælp.

3. nedsættelse af beløbet til kontorlønninger, såfremt økonomi- og arbejdsministeriet ville udvide den arbejdskraft, der er stillet til rådighed for leksikonet, og *hvis* en tilstrækkelig brugelig arbejdskraft ad denne vej kan tilvejebringes.

4. formindskelse af *tilskuddet til fremstilling*, såfremt abonnenttallet overstiger 4 000, idet forlaget da er forpligtet til at afgive et betydeligt beløb pr. bind.

C. Organisation. Forlag og fremstilling.

1. Kulturhistorisk Leksikon har en meget fast organisation. Værkets ledelse udgøres af et præsidium med dertil knyttet redaktør for hvert af de fem nordiske lande. Administrationen varetages af en for alle lande fælles administrator, hovedredaktionen af en fællesredaktør.

Præsidier og redaktører:

For *Danmark*: nationalmuseumsdirektør, dr. phil. Johannes Brøndsted (formand), professor, dr. phil. Peter Skautrup, højesteretsassgfører, dr. juris Bernt Hjeje, der er værkets juridiske konsulent.

For *Finland*: statsarkeolog, fil. dr. C. A. Nordman (formand), professor, fil. dr. A. Meliniemi, docent, fil. dr. fru Gunvor Kerkkonen, der tillige er Finlands redaktør.

For *Island*: professor, dr. jur. & phil. Ólafur Lárússon (formand), rektor, professor, dr. phil. Þorkell Jóhannesson, professor Magnús Már Lárússon, der tillige er Islands redaktør.

For *Norge*: professor, dr. phil. Didrik Arup Seip, der er fungerende formand efter professor, dr. phil. Anders Bugges død (26. december 1955), professor, dr. phil. Hallvard Lie, professor, dr. phil. Johan Schreiner. Den norske redaktørstilling er overdraget til cand. philol. Finn Hødnebo.

For *Sverige*: riksantikvarie, fil. dr. Bengt Thordeman (formand), riksarkivarie, fil. dr. Ingvar Andersson, professor, fil. & jur. dr. Elias Wessén, professor fil. dr. John Granlund, der tillige er Sveriges redaktør. —

Administrerende leder er dr. phil. Lis Jacobsen. Stillingen som *fællesredaktør* beklædes af magister John Danstrup, der tillige er redaktør for Danmark.

2. Hovedsædet for Kulturhistorisk Leksikon er København, hvor statsministeriet på gunstige vilkår har overladt leksikonnet udmærkede lokaler (Torvegade 21). — Værket trykkes i *F. E. Bordings Bogtrykkeri*, papiret leveres af *De forenede Papirfabriker*, og klichéerne udføres i *Bernh. Middelboe's Reproduktionsanstalt*. Hovedforlaget er *Rosenkilde og Bagger*, København, der har overdraget enesalget for *Finland* til Örnförlaget, Helsingfors, for *Island* til *Bókaverzlun Ísafoldar*, Reykjavik, for *Norge* til *Gyldendal Norsk Forlag*, Oslo, og for *Sverige* til *Allhems Förlag*, Malmö.

Vi skal slutte med at anføre en udtalelse, som — affattet af professor D. A. Seip på leksikonnets konstituerende møde i 1948 og underskrevet af de nyvalgte præsidiemedlemmer — blev indgivet til de nordiske bevilgende myndigheder sammen med ansøgningerne. Udtalelsen lyder:

„Vi undertegnede deltagere i det i København afholdte møde udtaler som vor overbevisning, at det vil være af den allerstørste betydning for kendskabet til nordisk kultur i de for dennes udvikling afgørende tidsafsnit, at det planlagte værk virkeliggøres. Dette vil ikke blot blive et uvurderligt hjælpemiddel for den historiske forskning, men det vil som ovenfor nævnt kaste lys over mangfoldige forhold, som nu er dunkle. I en for almenheden tilgængelig form vil det bringe viden ud til alle historisk interesserede kredse i de nordiske lande om en periode i Nordens historie, da det åndelige liv udgjorde en enhed. Ved siden heraf opfylder værket en aktuell mission af måske endnu større rækkevidde, idet det bidrager til at styrke den åndelige front indenfor Norden, som det idag er vigtigere end nogensinde at opretholde.“

Disse ord turde stadig have deres fulde gyldighed.

Lis Jacobsen.

TILLÆG 4

P. M. om oprettelse av et senter for utforskning av nordisk folkeopinion.

I debatten omkring det nordiske samarbeid har det gang på gang vært reist krav om grundigere sosialvitenskapelige utredninger av de foreliggende saks-

forhold og de mulige løsningsalternativer. Av gode grunner er det hittil først og fremst jurister og økonomer som er blitt rådspurt i denne debatten. Det kan imidlertid neppe være tvil om at også statsvitenskapen, sosiologien og sosialpsykologien etter hvert vil kunne gi bidrag til en dypere forståelse av de krefter og utviklingstendenser som gjør seg gjeldende i de enkelte land og i forholdene mellom dem. En nærliggende oppgave for nordisk samarbeid innen disse fag ville ligge i en *systematisk utforskning og sammenlignende analyse av folkeopinionen omkring Nordens enhetsproblemer*. Vitenskapelige utredninger av sammenhenger og tendenser i de enkelte lands folkeopinion omkring de store samarbeidsproblemer vil i siste omgang kunne tjene praktiske formål gjennom de informasjonsmengder som på den måten vil kunne stilles til rådighet for nordiske statsmenn og administrasjonsfolk. Utredningene vil også være av teoretisk interesse innen statsvitenskapen, sosiologien og sosialpsykologien, fordi de vil kunne kaste lys over viktige sider av de prosesser som fremmer og de prosesser som hemmer utviklingen av stabile samarbeidsformer på tvers av nasjonale bindinger.

En systematisk utforskning av de enkelte lands folkeopinion må gå langt ut over en gjennomgåelse av det som foreligger av offentlig debatt omkring samarbeidsspørsmålene: en må finne frem til tverrsnitt av de enkelte befolkningene og gjennom intervjuer og annet felt-arbeid samle inn sammenlignbare data om individers meninger og innstillinger og de forhold som disse meningene og innstillingene kan antas å henge sammen med. Slike vitenskapelige undersøkelser vil kunne gjennomføres ved et samarbeid mellom forskningsinstitusjoner i de enkelte land. Hittil er det bare foretatt spredte forsøk i denne retning i Norden. (Et par tiltak som er gjort ved Instituttet for Samfunnsforskning i Oslo vil bli beskrevet i et senere avsnitt). Skal det gjennomføres omfattende undersøkelser av tilstrekkelig kvalitet, vil dette kreve lang og grundig forberedelse i de enkelte lands institutter og i det sentrale forskningsorgan som måtte settes opp. I første omgang må det legges vekt på å utnytte så vidt mulig alle de oppgaver som allerede er tilgjengelige. *Det foreligger et betydelig materiale av data om innstillinger til nordiske spørsmål i de enkelte land; dels i de private meningsforskningsorganisasjoner, dels i institutter som er knyttet til universiteter eller statsorganer: det gjelder først og fremst å få ordnet alt dette materiale, underkaste det grundigere analyse, og gjøre rede for de sammenhengene som kommer frem for de enkelte land.* Rent konkret vil dette kunne gjennomføres ved at det opprettes et sentralt arkiv for den slags materiale og at det legges opp planer for systematisk analyse av stoffet gjennom samarbeid mellom samfunnsforskere fra alle de nordiske land. Saken har en ikke uvesentlig teknisk side: det meste av det tilgjengelige materiale vil foreligge på hullkort i de enkelte institutter; det vil derfor bli behov for å få disse kortene reproduisert og overlatt til det sentrale arkiv, slik at de grundigere statistiske analyser som er nødvendige, kan utføres der. Det meste av det som foreligger av opinionsmateriale fra de kommersielle institutter, er av økonomiske grunner bare blitt underkastet den aller enkleste analyse: rapportene gir som oftest bare

prosentfordelingene for de svar som er gitt innen hele utvalget, og dertil kanskje fordelingene etter kjønn, alder og bosted, en sjelden gang etter yrke eller parti. Ved en vitenskapelig analyse av slikt materiale måtte man gå langt grundigere til verks, søke frem til sammenhengene mellom de enkelte svar og gjøre rede for de ulike faktorer som bidrar til å bestemme de enkelte svarmønstre. Det sier seg selv at dette vil innebære en kritisk vurdering av materialets holdbarhet og pålitelighet: analysen vil nettopp ta sikte på å klarlegge alle de forhold som bestemmer utsagnskraften i de slutninger det er mulig å trekke på basis av det gitte materiale. Det hefter alltid feil ved materiale av dette slaget — dette gjør det ikke mindre nødvendig å underkaste det grundig analyse, søke å gjøre rede for de konklusjoner som lar seg trekke, og eventuelt utvikle hypoteser for opplegg av nøyaktigere datainnsamling. Kommer et slikt senter først i gang, vil det etter hvert kunne bli mulig å sørge for ytterligere standardisering av fremgangsmåtene i de intervjuundersøkelser som gjennomføres i de nordiske land. Spesielt vil det være av stor praktisk såvel som teoretisk interesse å få øket *sammenlignbarheten* mellom de intervjuundersøkelser som blir gjort i de nordiske land. Innenfor alle den offentlige statistikkens områder kan jo de nordiske land peke på en lang samarbeidstradisjon: det gjelder nå å sørge for at det etter hvert blir mulig å utvikle et tilsvarende samarbeid i utforskningen av folkeopinionen i Norden. Et første skritt i denne retning vil kunne gjøres gjennom avtaler med de forskjellige intervjuorganisasjoner om *tillegg av sammenlignbare spørsmål* til de undersøkelser de likevel skal foreta, og om *ensartede klassifiseringskjemner* (koder) for alle oppgaver om den enkeltes personlige forhold, yrke, arbeidssted, osv. Senere kunne sentret utvide disse avtalene til å omfatte fullstendige undersøkelser av forhold av fellesnordisk interesse. Det vil etter hvert bli naturlig å utvide arkivet til å dekke en rekke felter av nordisk sosialt og politisk liv: ikke bare intervjuoppgaver av direkte betydning for forståelsen av holdninger til nordisk samarbeid, men også det som finnes av sammenlignbare oppgaver på andre felter der det foregår felles planlegging av tiltak innenfor Norden — vi kan tenke på slike felter som yrkesmobilitet, familieforhold, skoleproblemer, ungdomssaker, alderdomsforhold, bruk av fritiden, osv., alle sammen områder der den offisielle statistikk ikke går langt nok og må suppleres med analyser av intervjudata.

Et sentralarkiv for nordisk intervjumateriale vil på denne måte kunne tjene en rekke funksjoner:

— det vil kunne gi grunnlag for omfattende analyser av faktorer som kaster lys over likheter og forskjeller innen de nordiske folkegruppene innstillinger til felles problemer og foreslåtte problemløsninger;

— det vil kunne bli et sentrum for samarbeid mellom nordiske forskere og studenter, dels gjennom felles drøfting av analyseplaner og rapportutkast, dels ved at studenter fra de ulike land gis anledning til å utnytte arkivet i arbeidet med sine avhandlinger;

— og det vil kunne legge grunnlaget for en fullstendigere innsamling av sammenlignbare intervjudata fra hvert av de nordiske land gjennom forhandlinger og avtaler mellom de akademiske forskere og ledere for etablerte intervjuorganisasjoner.

— Sentret bør bygges ut gradvis i flere faser:

Første år — forhandlinger med alle eksisterende intervjuorganisasjoner, gjennomgåelse og katalogisering av alt relevant materiale, utredning av de viktigste analysemuligheter, planlegging og tilrettelegging av de første omfattende analyseprosjekter, drøfting av samarbeidsordninger med samfunnsforskere fra de ulike land;

annet år — utbygging av et arkiv av hullkortmateriale, intervjueskjemaer, tabeller osv., gjennomføring av det første analyseprosjekt; tilknytning av stipendiater fra nordiske land til spesielle analyser; planlegging av langtidsprogram for videre bruk av materialet;

tredje og senere år — utvidelse av arkivet gjennom innsamling av intervjumateriale på flere felter av interesse for statsvitenskapelige, sosiologiske og sosialpsykologiske sammenligninger mellom de nordiske land, planlegging av kompletterende tiltak for datainnsamling.

Sentret vil kunne gi grunnlag for utgivelse både av vitenskapelig betonte forskningsrapporter og av oversikter tilrettelagt for et bredere publikum. De vitenskapelige rapporter vil for en stor del kunne utgis gjennom de allerede eksisterende nordiske tidsskrifter, som *Acta Sociologica* og *Nordisk Psykologi*. Oversiktsskriftene bør kunne gis ut i en egen serie.

Detaljene i dette program kan selvsagt bare bli fastlagt gjennom utførlige drøftinger mellom nordiske eksperter: i dette memorandum er det bare pekt på det behov som menes å være til stede og på mulighetene for å få et tiltak som dette satt ut i livet.

Utbyggingen av et forskningsprogram og et sentralarkiv av den art som er foreslått vil i Norge kunne settes i gang gjennom et samarbeid mellom Institutt for Samfunnsforskning og det planlagte Nansensenter på eiendommen Polhøgda utenfor Oslo.

Institutt for Samfunnsforskning har siden opprettelsen i 1950 forsøkt å fremme et internasjonalt samarbeid på det sosiologiske og det sosialpsykologiske område. Instituttet tok i 1951 initiativ til å sette opp en *Organisation for Comparative Social Research*, en sammenslutning av i alt fjorten vesteuropeiske forskergrupper som planla en serie fellesundersøkelser og i 1953 gjennomførte to parallelle sett av sammenlignende studier i syv land: Belgia, England, Frankrike, Nederland, Norge, Sverige og Vest-Tyskland. Resultatet av disse undersøkelsene er det gjort rede for i artikler i tidsskriftene *Human Relations* (Vol. VII, no. 4, 1954), *The Journal of Social Issues* (Vol. X. no. 4, 1954) og *International Social Science Bulletin*

(Vol. VII, no. 3, 1955). Ytterligere rapporter vil bli utgitt på norsk og engelsk i 1956. Undersøkelsene dekket dessverre bare to av de skandinaviske land; Norge og Sverige. Den norske forskergruppe, dosent Vilhelm Aubert, universitetsstipendiat Stein Rokkan og dosent Ragnar Rommetveit, kom av naturlige grunner til å samarbeide mer direkte med det svenske team enn med de andre lands: denne gruppe arbeidet ved Stockholms Högskola og besto av dosent Edmund Dahlström, fil. lic. Eskil Björklund og fil. lic. Joachim Israel. Det norsk-svenske samarbeid som på den måten kom i stand er senere ført videre. Fil. lic. Israel har i de sidste to år arbeidet ved Institutt for Samfunnsforskning og leder i år sammen med den amerikanske gjesteprofessor Dr. John R. P. French Jr. et norsk-svensk industrisosiologisk prosjekt som har fått støtte både fra Norsk Produktivitetsinstitutt og fra det svenske *Personaladministrativa Rådet*.

Institutt for Samfunnsforskning har etter hvert skaffet seg en viss erfaring i internasjonalt forskningsarbeid og er kommet til å se det som en særlig viktig oppgave å fremme sammenlignende sosiologiske og sosialpsykologiske undersøkelser i de nordiske land. Instituttets Avdeling for Internasjonale Studier vil kunne gi en naturlig start for utviklingen av et sentralarkiv av den art som foreslås. Denne avdeling har allerede tatt skritt til å undersøke mulighetene for sammenlignende analyser av eksisterende intervjumateriale fra forskjellige land og avdelingens leder, universitetsstipendiat Stein Rokkan, har tatt opp innledende forhandlinger i denne sak med representanter for en rekke meningsforskningsorganisasjoner.

Det skulle etter dette forhåpentlig fremgå at det innenfor Institutt for Samfunnsforskning foreligger muligheter for å ta opp undersøkelsesprosjekter av de arter som er skissert. Instituttet vil imidlertid ikke kunne gjennomføre oppgavene alene, og det vil derfor for Norges vedkommende være naturlig å få i stand et samarbeid med Det Norske Geografiske Selskab om utnyttelsen av Fridtjof Nansens hjem Polhøgda ved Lysaker i Bærum. Det er på Polhøgda planlagt et senter for mellomfolkelig forskning, blant annet med tanke på undersøkelser av den art som er nevnt ovenfor.

Finansieringen av et tiltak som dette vil måtte utredes i detalj senere. Institutt for Samfunnsforskning vil kunne stille kontorhjelp og teknisk hjelp til rådighet og har ellers søkt Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd om støtte til sin Avdeling for Internasjonale Studier. Forskningssettet på Polhøgda vil også kunne regne med støtte fra norsk hold. Et forskningsprogram som det foreslåtte vil imidlertid ikke kunne gjennomføres uten regelmessig årlig støtte fra de nordiske regjeringer.

Det antas at det i første omgang vil bli behov for en mindre bevilgning for å få saken utredet i størst mulig detalj. Dette utredningsarbeid vil også kunne føre til oppstilling av detaljerte budsjettoverslag. For å gi en pekepinn om hva tiltaket kan tenkes å ville koste, antydes følgende rent foreløpige årsbudsjett:

	N. kr.
Leder, norsk lønnsklasse 15	20 500
Forsker, norsk lønnsklasse 11	13 800
Statistisk assistent (deles)	6 000
Stipendier til forskere og studenter fra de nordiske land	15 000
Møter, forhandlinger	3 000
Kontorhjælp (deles)	5 000
Kontorudgifter	1 500
Udgifter til arkivet:	
Anskaffelse av hullkort fra forskellige undersøkelser	5 000
Utstyr	1 000
Maskinkjøring	2 000
	I alt... 72 800

Tillæggsforslag
angående ophævelse af told og importrestriktioner på bøger og
tryksager indenfor det nordiske område

(forelagt af Finn Moe)

I forbindelse med beretningen fra Nordisk Kulturkommissjon seksjon III punkt 11 tillater jeg meg under henvisning til arbeidsordningens § 4 å fremsette følgende tilleggsforslag:

Rådet henstiller til regjeringene å undersøke muligheten for å oppheve toll og importrestriksjoner på bøker og trykksaker innenfor det nordiske område.

Oslo den 20 januar 1956.

Finn Moe.

Beretning

fra Den nordiske socialpolitiske komité

(fremsendt af den danske regering)

Siden Den nordiske socialpolitiske komité den 15. december 1954 afgav beretning til Nordisk Råds 3. session i januar-februar 1955 i Stockholm (se Nordiska Rådet, 3. sessionen 1955, s. 391), har komiteen afsluttet arbejdet med udarbejdelsen af den fællesnordiske konvention om social tryghed (rekommendation nr. 6 b/1953).

Det af komiteen godkendte udkast til konvention svarer i det store og hele bortset fra enkelte redaktionelle ændringer til det af komiteens redaktionsudvalg udarbejdede udkast, der blev forelagt på Nordisk Råds 3. session (se Nordiska Rådet, 3. sessionen 1955, s. 392—403).

Som en realitetsændring skal dog nævnes, at bestemmelsen i det oprindelige udkasts art. 21 om, at frihedsstraf afbryder den 5 års-periode, der tjener som grundlag for retten til vedvarende forsørgelse i et af landene, er udgået; der er således herved taget hensyn til de ønsker, der blev fremsat under sagens behandling på Nordisk Råds 3. session.

Efter at konventionen var færdigbehandlet af komiteen, blev konventionsudkastet med slutprotokol afgivet til de respektive landes regeringer, der alle har kunnet tiltræde de foreslåede tekster.

På det nordiske socialministermøde i København er konventionen og slutprotokollen undertegnet af de fem nordiske landes socialministre den 15. september 1955.

Konventionens ikrafttræden afventer herefter — i overensstemmelse med art. 35 — landenes ratifikation.

Et eksemplar af den undertegnede konvention med slutprotokol vedlægges*).

Udover udarbejdelsen af den nævnte konvention har Den nordiske socialpolitiske komité beskæftiget sig med forberedelsen af det nordiske socialministermøde, der blev afholdt i København i dagene 14. til 16. september 1955.

På socialministermødet fandt bl. a. en drøftelse sted af principperne for en alderspensionsordning, omsorgsarbejdet for gamle og om de store årgange og arbejdsmarkedet.

Herudover blev den sociale udvikling i de nordiske lande siden socialministermødet i 1953 drøftet, ligesom der fandt en drøftelse sted af det nordiske socialstatistiske samarbejde.

København i november 1955.

*) Ikke optrykt her.

Beretning
fra Den nordiske parlamentariske komité for friere
samfærdsel m. m.

(fremsendt af den svenske regering)

Sedan den Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel överlämnat sin berättelse till Nordiska rådets tredje session [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 520—21] har kommittén avgivit ytterligare tre betänkanden.

Passfrågor.

Kommitténs förslag i betänkande nr 6 om upphävande av all passkontroll vid de internordiska gränserna [Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 571—610] har varit föremål för överläggningar mellan representanter för regeringarna i de nordiska länderna [se sag D 14]. Därvid uppnåddes enighet om att vissa tekniska frågor, särskilt avseende den nödvändiga effektiviseringen av passkontrollen vid de nordiska yttergränserna, borde bli föremål för en expertundersökning. Sedan denna undersökning numera slutförts, förväntar sig kommittén att, efter ytterligare överläggningar på regeringsplanet, förslag skall komma att framläggas inom respektive länder, syftande till genomförande av den fullständiga passfriheten.

Med anledning av kommitténs år 1954 avlämnade stencilerade betänkande med förslag om vissa reselättnader för gränsbefolkningen uppdrogs åt länsstyrelsen i Norrbottens län att upptaga förhandlingar med vederbörande länsstyrelse i Finland rörande den närmare utformningen av nya bestämmelser för gränstrafiken mellan Finland och Sverige. Länsstyrelserna har sedermera inkommit med förslag till utformning av gränslegitimationshandling, benämnd gränskort. Beträffande frågan om vilka personer som bör vara berättigade att erhålla gränskort samt dylik handlings giltighetstid och giltighetsområde ansluter sig länsstyrelserna till kommitténs förslag, medan däremot kravet på visering föreslås bibehållet. Länsstyrelsernas förslag har ännu ej behandlats av regeringarna.

Motorfordonsfrågor.

Förslagen i betänkande nr 5 rörande lättnader för den internordiska motorfordonstrafiken har genomförts i Danmark och Sverige men ej i Finland och Norge. Frågan om ett gemensamt nordiskt carnetområde har ej kunnat genomföras på grund av att trafikförsäkringsfrågan och frågan om motororganisationernas ökade ansvar ännu ej lösts [se sag D 13]. Beträffande kommitténs förslag i samma betänkande om utvidgning av gällande bestämmelser om ömsesidigt godkännande av körkort, utställt i annat nordiskt land, har överenskommelser träffats mellan berörda länder. Dessa överenskommelser kommer enligt uppgift att undertecknas inom den närmaste framtiden.

Post- och telefrågor.

Kommitténs förslag i betänkande nr 7 och 8*) har genomförts från den 1 juli 1955 beträffande de internordiska telegramtaxorna och porton för brev under 500 g. Förslaget om särskilt porto för de tunga breven avstyrktes av postförvaltningarna [se sagerne D 1 og D 11]. I januari 1955 framlade kommittén sina betänkanden nr 9 och 10: Internordiska trycksaksporton och Internordiska telex- och teleprintertaxor. Dessa förslag har varit föremål för remissbehandling [se sag D 47]. Därvid har förslaget beträffande avgifterna och viktsatserna för trycksaker, affärshandlingar och varuprov t.o.m. 1000 g vikt i den nordiska utväxlingen tillstyrkts av Danmark, Norge och Sverige men avstyrkts av Finland. Förslagen om en nedsättning av hyresavgifterna för fasta teleprinterförbindelser med en tredjedel och vissa nedsättningar av avgifterna för telexskrivningar avser teleförvaltningarna genomföra fr.o.m. den 1 januari 1956.

Gemensamma trafikregler.

Sedan Nordiska rådet antagit en rekommendation (16/1955) om förenhetligande av de nordiska trafikreglerna uppdrog regeringarna åt kommittén att utreda olikheterna i föreliggande trafikregler med beaktande särskilt av de faror och olägenheter som voro förenade med dessa olikheter. I anledning härav avgav kommittén i september 1955 sitt betänkande nr. 11 "Internordiska vägtrafikbestämmelser m. m." [se sag D 48, bilaget], vilket innehåller dels en jämförande översikt mellan Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges vägtrafiklagstiftningar dels en redogörelse för olikheter i respektive länders trafikregler dels och ett försök till klassificering av olikheterna efter den grad av risk de erbjuder för den internordiska trafiken. Kommittén har dock icke ansett det vara dess uppgift att bedöma, vilka regler i de olika ländernas trafikförfattningar som är de mest ändamålsenliga annat än i vissa speciella fall. Enligt kommitténs mening bör det

*) Betänkning om posttakster i den internordiske udveksling af breve. (1954).

Betänkning om takstsætningen i den internordiske teletrafik. 1. del. Telegramtaksterne. (1954).

konkreta samordningsarbetet ske efter förberedelser på expertplanet, men innan ett sådant arbete igångsättes, borde någon tid förflyta, så att erfarenheter kan vinnas av de nya trafikförfattningarna i resp. länder. Betänkandet utmynnar i en hemställan till regeringarna att, så snart det bedömes lämpligt, tillkalla en nordisk expertkommitté med uppgift att framlägga konkreta och detaljerade förslag till gemensamma nordiska trafikregler.

Stockholm den 30 november 1955.

Beretning

om nordisk økonomisk samarbejde

(fremsendt af den danske, norske og svenske regering)

På den danske, norske og svenske regerings vegne fremsender vi herved til Nordisk Råd i overensstemmelse med henstilling fra Rådets præsidium til de tre landes regeringer på mødet i Fredensborg i oktober d. å. en af det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg udarbejdet beretning om forløbet af udvalgets virksomhed siden dets oprettelse i efteråret 1954.

Udvalget arbejder i henhold til de retningslinier, som blev udformet på det nordiske ministermøde i Harpsund i oktober 1954. Som det fremgår af beretningen, sigter udvalgets bestræbelser mod udarbejdelsen af forslag til en samlet plan for et fælles nordisk marked. Udvalget har iværksat konkrete undersøgelser og drøftelser af de i Harpsund-protokollen særligt nævnte vareområder og med vor godkendelse tillige indledet undersøgelser af maskinindustrien. Endvidere har udvalget taget de øvrige i Harpsund-protokollen nævnte spørgsmål op til behandling. I forbindelse med de stedfindende vareundersøgelser har yderligere rejst sig en række samarbejdsproblemer, bl. a. vedrørende finansielle foranstaltninger med henblik på at lette den omstilling indenfor dele af erhvervslivet, som et fælles marked formentlig vil kræve, samt visse handelspolitiske spørgsmål. Udvalget har også taget sådanne forhold op til overvejelse.

Udvalgets beretning redegør for et omfattende arbejde, som endnu ikke er afsluttet. De i beretningen indeholdte konkrete forslag vedrørende vareområder, som tilsammen dækker 45 pct. af den nordiske samhandel, er udarbejdet af specialudvalg og er betingede af, at de sagkyndige når til enighed om en plan omfattende en så stor del af den nordiske samhandel, som et fælles marked antages at skulle omfatte fra begyndelsen under hensyn til de tre landes internationale handelspolitiske forpligtelser. En sådan samlet plan må omfatte såvel forslag direkte knyttet til de enkelte vareområder om told, restriktioner m. v. som de til et fælles marked knyttede generelle problemer.

De hidtidige undersøgelser bygger på tanken om, at et fælles nordisk marked skal tjene til gavn for udviklingen af produktionen og en forøgelse af levestandarden i samtlig tre lande, og at man ved indførelsen af det fælles marked i videst muligt

omfang skal søge at undgå forstyrrelser af den ene eller den anden art indenfor erhvervslivet. Det fælles marked bør gennemføres på en sådan måde, at vanskeligheder ud fra et beskæftigelses- og forsyningssynspunkt i alle tre lande såvidt muligt undgås.

Som det vil vides, har man fra regeringernes side ikke taget stilling til de i udvalgets beretning indeholdte forslag. De hidtidige erfaringer af udvalgets arbejde synes dog at vise, at de retningslinier, som blev fastlagt på Harpsund-mødet, er et egnet arbejdsgrundlag. Samarbejdsudvalgets beretning er efter vor opfattelse også udtryk for, at arbejdet er forløbet på tilfredsstillende måde.

København, den 12. december 1955.

Jens Otto Krag.

Arne Skaug.

Gunnar Lange.

Beretning

fra det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg til Nordisk Råds

4. session januar—februar 1956 i København

På Nordisk Råds 2. session den 17. august 1954 i Oslo vedtog rådet en henstilling til regeringerne om at fremme et udvidet økonomisk samarbejde i Norden, herunder at søge at lægge vilkårene til rette for indførelse af et fælles nordisk marked på så store områder som muligt.

Rådets henstilling blev gjort til genstand for en drøftelse på et nordisk ministermøde den 30.—31. oktober 1954 i Harpsund. På mødet var der enighed om de hovedretningslinier, som det nordiske økonomiske samarbejde fremover bør følge, og om organiseringen af dette samarbejde. Samarbejdsudvalget henviser herom til sin på den danske, norske og svenske regerings vegne til Nordisk Råds 3. session den 28. januar—3. februar 1955 i Stockholm afgivne beretning af 23. december 1954.

Under sagens behandling på rådets 3. session udtalte rådets økonomiske komité forhåbning om, at konkrete udredningsresultater kunne forelægges for rådets 4. session i 1956, og rådet tog herefter sagen til efterretning i afventning af en ny beretning til rådets næste session.

I nærværende beretning giver samarbejdsudvalget en nærmere redegørelse for udvalgets virksomhed i tiden fra Nordisk Råds 3. session og indtil begyndelsen af december 1955.

Den 12. december 1955.

Otto Müller. C. G. Widell. Knut Getz Wold.

Hubert de Besche. Erik Brofoss. Gustav Cederwall. Paul Gersmann.

Erik Grafström. Paul Koht. Erling Kristiansen. Erik Ib Schmidt.

Tyge Dahlgaard.

Åke Englund.

G. Gundersen.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Samarbejdsudvalgets arbejdsopgaver	655
Organiseringen af arbejdet	656
Nordisk samhandel	657
Vareundersøgelserne	659
En samlet plan for et fælles marked	659
Bruxelles-nomenklaturen og sammenhængen mellem de udvalgte vareområder og de øvrige vareområder	660
<i>De relativt frie vareområder</i>	661
Afgrensning af vareområdet	661
Specialudvalgets forslag	661
a. Toldbeskyttelsen udadtil	661
b. De kvantitative importrestriktioner	662
c. De kvantitative eksportrestriktioner	662
d. Overgangsperioder	663
e. Interne afgifter	664
<i>Jern og stål</i>	664
Specialudvalgets mandat	664
Specialudvalgets undersøgelser	665
a. Produktions- og forbrugsudviklingen for jern og stål i Norden	665
b. Konkurrenceforholdet mellem den nordiske stålindustri og stålindustrien på Kontinentet og i England	666
c. Prisforholdene for handelsjern i Norden	667
Det hidtidige forløb af specialudvalgets drøftelser	668
1. Told og kvantitative restriktioner	668
2. Produktions- og investeringssamarbejde	672
3. De nordiske landes stilling til og forbindelse med internationale organisationer på jern- og stålområdet og dermed sammenhængende spørgsmål	672
4. Skrotpørgsmålet	672
<i>Metaller og metalhalvfabrikata</i>	673
Produktion og forbrug	673
Den nordiske samhandel	676
Gældende toldsats og importrestriktioner	676
Gældende eksportrestriktioner	676
Gældende subsidieordninger	677
Specialudvalgets konklusioner	678
a. Toldspørgsmålet	678
b. Overgangsbestemmelser	678
c. Importrestriktionerne	679

	Side
d. Subsidier m. v.	679
e. Dumping.	679
f. Eksportrestriktionerne	679
<i>Kemikalier</i>	680
<i>Medicinalvarer</i>	680
<i>Elektrotekniske varer</i>	681
<i>Maskiner</i>	682
Generelle spørgsmål	684
<i>De relative konkurrencevilkår</i>	684
a. Skatteforholdene	685
b. Arbejdslønnen	685
c. Elektricitetspriserne	685
d. Renteforholdene	685
<i>Finansielt samarbejde</i>	686
<i>Produktions- og investeringssamarbejde</i>	686
<i>De tre landes handelspolitiske forhold til andre lunde</i>	687
<i>Foranstaltninger mod dumping</i>	688
<i>Kontrollen med priser, prisaftaler og monopoler</i>	688
<i>Fælles toldnomenklatur m. v.</i>	688
<i>Fælles handelsstatistisk nomenklatur</i>	689
<i>Andre generelle spørgsmål</i>	691
Andre af samarbejdsudvalget rejste spørgsmål	691
a. Byggeslovgivningen og standardiseringen af byggematerialer	691
b. Dobbeltbeskatningsaftaler	692
c. Kvalitetsbestemmelser for læder og fodtøj	693
d. Udstillinger og messer i udlandet	693
e. Det økonomiske samarbejde i Benelux	694
Sammendrag	694
Tillæg.	
Forklarende noter til tillæg 1—7	696
Tillæg 1: Tabeloversigt over: De relativt frie vareområder	699
— 2: — — : Jern og stål	723
— 3: — — : Metaller og Metalhalvfabrikata	727
— 4: — — : Kemikalier	741
— 5: — — : Medicinalvarer	769
— 6: — — : Elektrotekniske varer	773
— 7: — — : Maskiner	783
— 8: Et fælles nordisk markeds forhold til Den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel	794
— 9: Beretning om en nordisk tjenestemandsendelegations studiebesøg i Belgien, Holland og Luxembourg i dagene 14.—27. juni 1955	798

Samarbejdsudvalgets arbejdsopgaver

Samarbejdsudvalgets arbejdsprogram blev i store træk fastsat på det nordiske ministermøde i Harpsund. Dette arbejdsprogram er siden da blevet nærmere udformet af de nordiske samarbejdsministre og samarbejdsudvalget.

Samarbejdsudvalgets virksomhed gennem det forløbne år omfatter følgende spørgsmål:

1. Handelsstatistisk kortlægning af den nordiske samhandel. Denne kortlægning har bl. a. haft til formål nærmere at afgrænse vareområder, for hvilke forudsætningerne for en hurtig indførelse af et fælles marked er gunstige som følge af det ringe omfang af toldsatser og kvantitative restriktioner for vedkommende vareområder i de tre lande. De således udskilte vareområder er i det følgende betegnet „de relativt frie vareområder“.

2. Udarbejdelse af konkrete forslag til et fælles nordisk marked for følgende vareområder:

- a) De relativt frie vareområder, jfr. punkt 1 ovenfor.
- b) Jern og stål.
- c) Metaller og metalhalvfabrikata.
- d) Kemikalier.
- e) Medicinalvarer.
- f) Elektrotekniske varer.

Udover disse såkaldte Harpsundområder har samarbejdsudvalget med samarbejdsministrenes godkendelse taget maskinområdet op til en forudsætningsløs undersøgelse (jfr. s. 682).

Ved udformningen af konkrete forslag til et fælles marked forstås forslag, vare for vare, om fælles toldsatser (respektive toldfrihed) udadtil, fjernelse af toldsatserne i samhandelen mellem de tre lande samt om fjernelsen af de kvantitative restriktioner. Inden for vareområder, hvor andre af myndighederne fastsatte bestemmelser end de her nævnte stiller sig hindrende i vejen for frie varebevægelser mellem de tre lande, har samarbejdsudvalget tillige taget disse spørgsmål op til behandling.

3. Undersøgelse af forhold, der påvirker de relative konkurrencevilkår mellem de tre landes industrier (subventioner, løn-, rente- og skatteforhold, herunder afskrivningsregler).

4. Undersøgelse og drøftelse af de tre landes handelspolitiske forhold til andre lande, herunder forpligtelserne i henhold til medlemskab af internationale økonomiske organisationer.

5. Undersøgelse af produktionsområder, som med fordel kan udbygges på fælles nordisk basis, eller hvor et nærmere samarbejde er hensigtsmæssigt.

6. Udarbejdelse af en fælles toldnomenklatur.

7. Udarbejdelse af en fælles handelsstatistisk nomenklatur.

8. Samarbejdsudvalget har endvidere på sit seneste møde i begyndelsen af december 1955 taget en række andre generelle spørgsmål op til behandling, nemlig

- a) Fælles forholdsregler mod dumping.
- b) Lovgivning og administrativ praksis med hensyn til kontrollen med priser, prisaftaler og monopoler i de tre lande.
- c) Investerings- og finansieringssamarbejde bl. a. med henblik på omstillingen til det fælles marked.
- d) Anvendelsen af import- og eksportrestriktioner i det fælles marked, harmonisering af overgangsforanstaltninger etc.

9. Øvrige spørgsmål, der er taget op af samarbejdsudvalget:

- a) Byggelovgivningen og standardiseringen af byggematerialer.
- b) Dobbeltbeskatning.
- c) Kvalitetsbestemmelser for læder og fodtøj.
- d) Udstillinger og messer i udlandet.
- e) Det økonomiske samarbejde i Benelux.

Organiseringen af arbejdet

Som nævnt i beretningen til Nordisk Råds 3. session har hver af de tre regeringer udpeget et regeringsmedlem — den danske økonomi- og arbejdsminister og den norske og svenske handelsminister — som vil være ansvarlig for overvågelsen af det nordiske økonomiske samarbejde. Samarbejdsudvalget, der består af embedsmænd fra de tre lande, er direkte ansvarligt over for samarbejdsministrene og har til opgave at tilrettelægge, gennemføre og koordinere fælles drøftelser og undersøgelser i forbindelse med det nordiske økonomiske samarbejde. Samarbejdsudvalget afgiver indstillinger til samarbejdsministrene. Til samarbejdsudvalget er knyttet sekretariatet bestående af embedsmænd i de tre lande.

Med henblik på en hensigtsmæssig tilrettelæggelse og fordeling af arbejdet med de mange problemer, som rejser sig, har samarbejdsudvalget i det forløbne år nedsat en række specialudvalg. Således er for hver af de udvalgte varegrupper

oprettet et nordisk specialudvalg, som består af medlemmer af samarbejdsudvalget samt sagkyndige iøvrigt. Flere af specialudvalgene har nedsat ad hoc arbejdsgrupper til behandling af enkeltspørgsmål. Der er endvidere nedsat specialudvalg og ekspertkomiteer til drøftelse af alle de generelle spørgsmål som er nævnt i det foregående afsnit (se nærmere side 1012—1019).

Nordisk samhandel

Samarbejdsudvalget har foretaget en analyse af samhandelen mellem de tre lande for at opnå et mere præcist billede af samhandelens struktur og for at tilvejebringe et grundlag for udvælgelsen af de relativt frie vareområder. Undersøgelsen er i juli 1955 udsendt til offentligheden i Danmark, Norge og Sverige som en publikation „Nordisk Samhandel“. Idet man iøvrigt henviser til denne publikations mere detaljerede oplysninger, skal man i det følgende kort meddele hovedresultaterne af undersøgelsen.

Undersøgelsen bygger på samhandelen i kalenderåret 1953 og på de pr. 1. januar 1955 gældende toldsatsler og importrestriktioner i de tre lande. I dette år udgjorde de tre landes samlede import fra hinanden ca. 2,7 milliarder d. kr. eller ca. 11 pct. af de nordiske landes import fra alle lande. De tilsvarende tal for eksporten er 2,5 milliarder d. kr. og 12,5 pct. I nedenstående tabel er givet en oversigt over hovedtallene for hvert land.

Tabel 1.

	Import fra de to andre lande mill. d. kr.	pct. af samlet import	Eksport til de to andre lande mill. d. kr.	pct. af samlet eksport
Danmark.....	897	13	538	9
Norge.....	1.030 ¹⁾	16	553	16
Sverige.....	730	7	1.413	14
Ialt...	2.657	11	2.504	12.5

¹⁾ 703 mill. kr. excl. skibe.

De vigtigste varer, som de tre lande eksporterede til hinanden i 1953, var for hvert land følgende:

Danmark: Maskiner (98 mill. kr.), kød (59 mill. kr.), korn (35 mill. kr.), beklædningsgenstande (29 mill. kr.), uædle metaller (29 mill. kr.), transportmidler, herunder skibe (27 mill. kr.), fiskeriprodukter (26 mill. kr.), garner og metervarer (24 mill. kr.).

Norge: Kvælstofgødning (159 mill. kr.), jern og stål samt uædle metaller (95 mill. kr.), fiskeriprodukter (39 mill. kr.), papir og pap (29 mill. kr.), mineraler (28 mill. kr.), animalske olier og fedtstoffer (29 mill. kr.).

Sverige: Transportmidler, herunder skibe (369 mill. kr.), maskiner (201 mill. kr.), jern og stål samt uædle metaller (169 mill. kr.), træ (146 mill. kr.), jern- og metalvarer (72 mill. kr.), elektrisk materiel (71 mill. kr.), papir og pap (58 mill. kr.), garner og metervarer (52 mill. kr.), papirmasse (37 mill. kr.).

En opdeling af hvert lands import fra de to andre lande mellem toldfri og toldbelagte varer viser, at varegrupper, som tilsammen andrager 41 pct. af Danmarks samlede import fra de to andre lande, er toldfri; de tilsvarende procenter er for Norge 49 pct. og for Sverige 32 pct. Føjer man hertil importen under varegrupper, for hvilke det *gennemsnitlige* toldniveau ikke overstiger 5 pct., repræsenterer denne import 87 pct. af Danmarks samlede import fra de to andre lande; for Norges vedkommende er den tilsvarende procent 59 og for Sveriges 71. De enkelte varer i en varegruppe kan dog være belagt med toldsatser, som er lavere eller muligvis meget højere end svarende til gennemsnittet for varegruppen som helhed, hvorfor de givne oplysninger må vurderes med forsigtighed.

En tilsvarende opdeling af hvert lands import fra de to andre lande mellem varer, som fuldt ud er liberaliserede, og varer, som er underkastet importregulering, viser, at 46 pct. af Danmarks import fra Norge og Sverige er liberaliseret; den tilsvarende procent er for Norge 38 og for Sverige 75. Medregner man de varegrupper, som altovervejende er liberaliseret, når man for Danmark op på 78 pct., for Norge 52 pct. og for Sverige 78 pct. De tre landes officielle OEEC-liberaliseringsprocenter (baseret på importen fra OEEC-landene i 1948) er for Danmark 78 pct., Norge 75 pct. og Sverige 93 pct. Også liberaliseringsprocenterne må — som udtryk for det omfang, hvori et land anvender importrestriktioner — tages med forbehold.

I samhandelsundersøgelsen er endvidere foretaget en udskillelse af varegrupper, som i *alle* tre lande er toldfri eller har et lavt gennemsnitligt toldniveau, og af varegrupper, som fuldt ud eller i overvejende grad er liberaliseret i *alle* tre lande. Det fremgår heraf, at

1. varegrupper svarende til 7—8 pct. af den nordiske samhandel i ingen af de tre lande er belagt med told eller underkastet importregulering;
2. varegrupper, som i alle tre lande *i det væsentlige* er liberaliserede, og for hvilke det *gennemsnitlige* toldniveau ikke overstiger 5 pct., repræsenterer ca. 40 pct. af den nordiske samhandel;
3. varegrupper, for hvilke det *gennemsnitlige* toldniveau ikke i noget af de tre lande overstiger 5 pct., udgør ialt ca. 60 pct. af den nordiske samhandel.

På grundlag af undersøgelsen af den nordiske samhandel har samarbejdsudvalget foretaget en afgrænsning af de relativt frie vareområder. I et følgende afsnit „De relativt frie områder“ er nærmere redegjort for denne afgrænsning.

Vareundersøgelserne

En samlet plan for et fælles marked.

Som tidligere nævnt har samarbejdsudvalget ud fra de af regeringerne modtagne direktiver iværksat drøftelser om udformningen af konkrete forslag til et fælles nordisk marked for en række vareområder. Disse vareområder, der omfatter de af regeringerne på Harpsundmødet særligt nævnte områder samt maskinområdet, som samarbejdsudvalget med samarbejdsministrenes godkendelse har taget op til drøftelse, dækker ca. 70 pct. af den nordiske samhandel.

I nedenstående tabel 2 er givet en oversigt over de tre landes samhandel indenfor de udvalgte vareområder samt de pågældende vareområders procentvise andel af den totale nordiske samhandel.

Tabel 2.

Import fra de to andre lande i 1953

	(mill. d. kr.)				I pct. af den nordiske samhandel
	Danmark	Norge	Sverige	Ialt	
De relativt frie vareområder ..	363.9	387.1	122.2	873.2	32.9
Jern og stål.....	44.6	50.2	19.5	114.3	4.3
Metaller og metalhalvfabrikata.	59.0	45.1	67.6	171.7	6.5
Kemikalier.....	137.4	29.5	113.8	280.7	10.6
Medicinalvarer.....					
Elektrotekniske varer.....	26.6	66.6	33.1	126.3	4.7
Maskiner.....	61.5	153.7	56.1	271.3	10.2
Ialt udvalgte vareområder....	693.0	732.2	412.3	1.837.5	69.2

I følgende afsnit redegøres nærmere for det stadium, hvorpå undersøgelserne og drøftelserne befinder sig i december 1955 for hvert af de udvalgte vareområder. Det vil af denne mere detaljerede redegørelse fremgå, at vedkommende specialudvalg i alt væsentligt har udarbejdet konkrete forslag om told og kvantitative importrestriktioner for de relativt frie vareområder, for metaller og metalhalvfabrikata samt for jern og stål. Disse tre vareområder dækker tilsammen ca. 45 pct. af den nordiske samhandel. For de øvrige vareområders vedkommende er arbejdet hermed endnu ikke nået så langt.

Samarbejdsudvalget ønsker at understrege, at forslag vedrørende de enkelte vareområder må ses i sammenhæng. Specialudvalgene behandler de enkelte spørgsmål og udarbejder forslag herom ud fra den almindelige forudsætning, at der opnås enighed om en *samlet* plan for et fælles nordisk marked omfattende alle de udvalgte vareområder. En sådan samlet plan må omfatte ikke blot konkrete forslag vedrørende fælles toldsætter udadtil, fjernelsen af handelsskranker mellem de tre lande og spørgsmålet om kvantitative restriktioner over for tredie-

land, men må tillige tage sigte på en vis harmonisering af andre sider af den økonomiske politik, som er af betydning for at opretholde og gradvis udvide det fælles marked samt for at fremme en rationel arbejdsdeling i det fælles marked.

Bruxelles-nomenklaturen og sammenhængen mellem de udvalgte vareområder og de øvrige vareområder.

De konkrete forslag til fælles toldsætser (resp. toldfrihed) for de udvalgte vareområder vil blive udformet på grundlag af den internationale toldnomenklatur, den såkaldte Bruxelles-nomenklatur. Bruxelles-nomenklaturen er inddelt i 21 afsnit omfattende store vareområder; disse afsnit er inddelt i 99 kapitler, som atter er delt op i ca. 1 100 positioner, der hver for sig omfatter temmelig snævert afgrænsede varer eller varegrupper. Samarbejdsudvalget har foretaget en afgrænsning af de udvalgte vareområder på grundlag af Bruxelles-nomenklaturen og sammenstillet oplysninger om de gældende toldsætser og kvantitative importrestriktioner for hver vareposition indenfor de udvalgte vareområder. Dette materiale, som giver et ret detaillert billede af vareområderne, som samarbejdsudvalget behandler, er vedlagt nærværende beretning som bilag. Der er her tale om et meget omfattende toldteknisk arbejde med oversættelse af de tre landes gældende toldtariffer til Bruxelles-nomenklaturen. Man har endnu ikke behandlet en række hermed sammenhængende toldtekniske og -administrative problemer, som nærmere er omtalt i et senere afsnit.

Der består ud fra økonomiske og toldtekniske synspunkter en nær forbindelse mellem varerne i Bruxelles-nomenklaturens 99 kapitler. Dette fremgår bl. a. deraf, at de fleste kapitler indledes med bemærkninger, som opregner de varer, der eventuelt kunne tariferes i vedkommende kapitel, men som alligevel af forskellige grunde skal henføres til fortoldning i andre kapitler. Videre må bemærkes, at kapitlerne ikke altid i deres helhed omfattes af samarbejdsudvalgets igangværende drøftelser. De relativt frie vareområder berører således 18 kapitler (25—27, 41, 43—45, 47—49, 50, 53—57, 63 og 89), men kun kap. 25—27, 47—49 og 89 er imidlertid medtaget i deres helhed under dette vareområde. De øvrige udvalgte vareområder omfatter i det væsentlige 24 kapitler (28—39, 73—81, 84, 85 og 90), og heller ikke alle disse kapitler berøres i deres helhed af de igangværende drøftelser.

Det turde derfor næppe i praksis være muligt at tage Bruxelles-nomenklaturen i anvendelse alene for de udvalgte vareområder. Ved etableringen af fællesmarkedet måtte alle tre lande i givet fald foretage en fuldstændig overgang til Bruxelles-nomenklaturen. Denne fuldstændige overgang til Bruxelles-nomenklaturen kan der være grund til at foretage på fælles nordisk plan for at opnå de mindst mulige afvigelser i underopdelinger af de enkelte Bruxelles-positioner.

De relativt frie vareområder.

Afgrænsningen af vareområdet.

Udvælgelsen af de relativt frie vareområder er foretaget på grundlag af den foran omtalte kortlægning af de tre landes samhandel i 1953. Man har udvalgt vareområder, for hvilke det *gennemsnitlige* toldniveau i Danmark, Norge og Sverige stort set ikke overstiger 5 pct., og som overvejende er liberaliseret overfor OEEC-området i alle tre lande.

En oversigt over de relativt frie vareområder er meddelt i nedenstående tabel 3. Det vil ses, at disse vareområder udgør ca. en trediedel af den nordiske samhandel.

Tabel 3.

Hvert lands import i 1953 fra de to andre lande

	Danmark mill. d. kr.	Norge mill. d. kr.	Sverige mill. d. kr.	Ialt mill. d. kr.
Huder og skind, uberedte.....	3.4	0.6	12.9	16.9
Træ, tømmer og kork.....	127.3	24.3	27.0	178.6
Papirmasse og papiraffald.....	38.2	8.1	0.2	46.5
Spindestoffer, excl. kunstfibre....	7.4	3.2	7.6	18.2
Gødningsstoffer og mineraler, rå...	14.1	7.6	26.2	47.9
Malme og metalaffald.....	3.2	6.3	21.6	31.1
Brændselsstoffer, smøreliefer og be- slægtede varer.....	19.7	1.1	12.8	33.6
Træfiberplader.....	6.2	0.1	0.0	6.3
Papir, pap og varer heraf.....	86.9	4.3	3.7	94.9
Tryksager.....	2.0	4.3	6.3	12.6
Skibe.....	55.5	327.2	3.9	386.6
Ialt...	363.9	387.1	122.2	873.2
I pct. af samlet import fra de nordiske lande.....	40.5	37.6	16.7	32.9

Specialudvalgets forslag.

Specialudvalget for de relativt frie vareområder har udarbejdet en konkret indstilling for de relativt frie vareområder. Denne indstilling fremgår af tillæg 1, som for hver enkelt vareposition angiver specialudvalgets forslag om fælles toldsatser udadtil og fjernelsen af de kvantitative importrestriktioner. Disse forslag tager tillige stilling til spørgsmålet om overgangsperioder. Spørgsmålet om ophævelse af de kvantitative *eksport*restriktioner mellem de tre lande er behandlet nedenfor.

I det følgende gives en kort redegørelse for forslagene.

a) Toldbeskyttelsen udadtil.

Specialudvalget har som hovedregel stillet forslag om toldfrihed udadtil for de vareområder, som omfatter råvarer eller halvfabrikata. Dette indebærer, at et

betydeligt antal toldsatser i de tre lande foreslås fjernet. For papir og papirvarer (Bruxelles-nomenklaturens kapitel 48 og 49) har udvalget som hovedregel stillet forslag om toldsatser udadtil. De gældende toldsatser for papirvarer i de tre lande er ret høje, konkurrencevilkårene — særligt med hensyn til råvareforsyningen — rummer vanskelige problemer særligt fra et dansk synspunkt, og den relative konkurrencedygtighed specielt ved produktionen af papirvarer er ret uensartet i de tre lande.

For følgende varer har specialudvalget fremsat forslag om toldsatser udadtil (se tillæg 1):

- ex 25.08 malet og slemmet kridt
- 25.23 cement
- ex 44.13 ikke sammensatte parketstave
- 48.01—21 papir og pap samt varer heraf, bortset fra avispapir og filtrérplader, for hvilke der foreslås toldfrihed
- 49.08—09 visse tryksager (illustrerede postkort m. v., overføringsbilleder)
- ex 89.01 lystfartøjer.

b) *De kvantitative importrestriktioner.*

Specialudvalget har gennemgået de kvantitative importrestriktioner inden for de relativt frie vareområder. Udvalget har anlagt det grundsynspunkt, at importrestriktionerne må søges afviklet for varer, som tages med i fællesmarkedet. Man kan imidlertid ikke se bort fra, at en vanskelig eller kritisk betalingsstilling kan gøre det nødvendigt for et deltagerland midlertidigt at opretholde eller genindføre kvantitative importrestriktioner for varer, som omfattes af fællesmarkedet. Udvalget går ud fra, at spørgsmålet om en sådan adgang til at fravige princippet om fuld liberalisering af samhandelen mellem de tre lande af samarbejdsudvalget tages op som et generelt problem fælles for alle de udvalgte vareområder.

Specialudvalget har for de relativt frie vareområder som altovervejende hovedregel foreslået fjernelse af de kvantitative importrestriktioner fra det tidspunkt, da en samlet plan for et fælles nordisk marked føres ud i livet, i visse tilfælde senest i løbet af en 5-årig overgangsperiode (papirvarer) og i et enkelt tilfælde senest i løbet af en 10-årig overgangsperiode (tørv). For tankskibe og specialskibe er der fra norsk side ud fra valutamæssige hensyn stærk betænkelighed ved at ophæve importrestriktionerne. Importen af skibe spiller en så væsentlig rolle i den norske import, at man fra norsk side må forbeholde sig at se spørgsmålet om en ophævelse af importrestriktionerne i sammenhæng med eventuelle kreditarrangementer i forbindelse med det fælles marked.

c) *De kvantitative eksportrestriktioner.*

I alle tre lande er langt den overvejende del af eksporten undtaget fra effektiv eksportkontrol. Specialudvalget har gennemgået de kvantitative eksportrestriktioner inden for de relativt frie vareområder og har med enkelte undtagelser stillet

forslag om, at disse restriktioner ophæves i handelen mellem de tre lande. Disse forslag kræver overvejelse af spørgsmålet om en koordinering af eksportreguleringen over for ikke-nordiske lande og rummer visse generelle problemer bl. a. om de administrative former herfor. Specialudvalget går ud fra, at samarbejdsudvalget tager disse problemer op til behandling for alle de udvalgte vareområder under eet.

Der knytter sig særlig interesse til den norske eksportregulering for tømmer og trælast. Denne eksportregulering er i Norge kombineret med et omfattende system af indre pris- og afgiftsordninger. Formålet med pris- og afgiftsordningerne har været at sikre en stabil indenlandsk prisudvikling uafhængig af prisbevægelserne på verdensmarkedet, sikre et lavt omkostningsniveau inden for industri og boligbyggeri og hindre, at store konjunkturførtjenester i eksportindustrien slår ud i øget indenlandsk købekraft.

Fra norsk side fremhæves, at de indenlandske forsyninger til træforædlingsindustrien bliver stærkt truet, dersom eksportreguleringerne for tømmer og trælast ophæves, medmindre man ophæver det nuværende prisreguleringssystem for tømmer og lader industrien konkurrere om tømmeret på lige fod med udenlandske købere. De nuværende maksimalpriser på trælast og træforædlingsprodukter må også ophæves, dersom man skal kunne sikre forsyningerne til det indenlandske marked.

På grund af virkningerne på det indenlandske pris- og omkostningsniveau vil Norge næppe kunne ophæve eksportreguleringerne for tømmer og trælast fra det tidspunkt, fællesmarkedet træder i kraft. Fra norsk side i udvalget er man imidlertid indstillet på at foreslå ophævelse af eksportreguleringerne over for Sverige og Danmark efter en overgangstid under forudsætning af, at der opnås en for alle interesserede parter tilfredsstillende ordening af den nordiske samhandel med tømmer og trælast og eksporten af tømmer og trælast til tredieland.

I denne forbindelse har man fra norsk side også peget på behovet for under ekstraordinære forhold at kunne gennemføre fælles konjunkturdæmpende foranstaltninger for træforædlingsprodukter for at modvirke uheldige udslag i landenes pris- og omkostningsniveau som følge af stærke fluktuationer i priserne på træforædlingsmarkedet. Der er i denne forbindelse blevet henvist til den dominerende stilling, træforædlingsprodukterne indtager i Norges og Sveriges produktion og eksport.

d) *Overgangsperioder.*

Specialudvalget har også fremsat konkrete forslag om overgangsperioder for de varepositioner, for hvilke dette er anset for nødvendigt fra et eller flere af de tre landes side. Når i tillæg 1 ingen bemærkninger om overgangsperioder er anført, betyder dette, at de eventuelle forslag om fælles toldsætser udadtil og fjernelsen af toldsætser og kvantitative importrestriktioner i samhandelen mellem de tre

lande kan ske umiddelbart på det tidspunkt, da en samlet plan for et fælles marked føres ud i livet.

Forslagene om overgangsperioder er ikke specificeret ud på lande og angiver kun den maksimale periode, i løbet af hvilken de fælles toldsatser skal være indført i alle tre lande samt de indbyrdes toldsatser og importrestriktioner fjernet. For Norges vedkommende har udvalget i alle tilfælde forudsat, at overgangsforanstaltningerne vil blive gennemført i form af en aftrapning af tolden over for Danmark og Sverige. Spørgsmålet om tilrettelæggelsen af de danske overgangsforanstaltninger er der endnu ikke taget definitiv stilling til.

Overgangsperiodernes længde er som hovedregel foreslået til højst 5 år. Kun i et par tilfælde foreslås overgangsperioder på op til 10 år. Forslagene er iøvrigt koncentreret om kapitel 48 og 49 (papir og papirvarer), medens der herudover kun for et par varepositioner stilles forslag om overgangsperioder.

e) *Interne afgifter.*

Sædvanligvis pålægges interne afgifter med samme beløb på indenlandske og de tilsvarende udenlandske varer. Disse afgifter yder altså — i modsætning til toldafgifterne — ikke den indenlandske industri beskyttelse over for konkurrencen fra udlandet. En forudsætning for, at forskelligheder i de interne afgifter kan anses for forenelige med et fælles varemarked, er naturligvis, at disse afgifter ikke diskriminerer til ugunst for importerede varer og således yder vedkommende indenlandske industri beskyttelse.

Inden for de relativt frie vareområder findes en intern afgift med diskriminerende virkning. Således opkræves i Danmark hos producenten en afgift på 2 øre pr. kg pap og 30 øre pr. kg papir. Indførte papirvarer belægges imidlertid med 30 øre pr. kg, uanset om varen helt eller delvis består af pap. Årsagen hertil er den rent tekniske, at det ikke i de konkrete tilfælde er muligt for de danske toldmyndigheder at bestemme forholdet mellem papirvarers indhold af henholdsvis pap og papir, og derfor afgiftsberigtiges alle indførte pap- og papirvarer efter den høje afgiftssats på 30 øre pr. kg. Indførelsen af et fælles nordisk marked for papir og papirvarer må derfor formentlig medføre, at den nævnte danske afgift ophæves.

Jern og stål.

Specialudvalgets mandat.

Det nordiske specialudvalg for jern og stål består af repræsentanter for såvel samarbejdsudvalget og myndighederne i de tre lande som af rådgivere eller repræsentanter for næringslivet. Målsætningen for udvalgets arbejde er at udarbejde forslag til et samarbejde inden for jern- og stålområdet, som sikrer forsyningen med jern og stål til de lavest mulige priser. Ud fra denne målsætning har udvalget foreløbigt taget følgende spørgsmål op til behandling:

1. Spørgsmålet om toldbeskyttelsen udadtil og fjernelse af told og restriktioner mellem de tre lande,
2. Et konkret produktions- og investeringssamarbejde inden for jern- og stålindustrien.
3. De nordiske landes stilling til og forbindelser med internationale organisationer på jern- og stålområdet og hermed sammenhængende spørgsmål.
4. Spørgsmålet om ensartede forsynings- og prisforhold i Norden for jernskrot.

Som grundlag for behandlingen af de nævnte problemer har udvalget foretaget undersøgelser af

- a) den fremtidige produktions- og forbrugsudvikling for jern og stål i Norden,
- b) konkurrenceforholdet mellem den nordiske stålindustri og stålindustrien i andre vesteuropæiske lande,
- c) prisforholdene for handelsjern i Norden.

I det følgende gives en kortfattet redegørelse for disse undersøgelser og for det hidtidige forløb af udvalgets drøftelser om de foran nævnte samarbejdsopgaver.

Specialudvalgets undersøgelser.

a) Produktions- og forbrugsudviklingen for jern og stål i Norden.

Forbruget af færdigt stål i Norden har, hvis man ser bort fra den kraftige depression i begyndelsen af 20'erne, konjunkturedgangen i begyndelsen af 30'erne og højkonjunktoren lige før og knaphedssituationen under den 2. verdenskrig, udvist en temmelig jævn stigning. Forbruget i de tre lande udgjorde i året 1900 ialt ca. 0,4 mill. tons og steg til 2,8 mill. tons i 1954. Udviklingen kan i store træk siges at svare til en gennem hele perioden konstant procentvis stigning på 3,5—4 pct. pr. år. Såfremt udviklingen i fremtiden fortsætter i samme takt, vil man nå et forbrug på 5 mill. tons omkring 1970 og 10 mill. tons i slutningen af 1980'erne. Det er imidlertid ikke sandsynligt, at udviklingen vil fortsætte i denne takt indtil 1990.

I en af specialudvalget udarbejdet prognose over den fremtidige forbrugsudvikling er hvert land behandlet særskilt, da forbrugsniveauet er forskelligt i Danmark, Norge og Sverige.

Fra *dansk* side er man gået ud fra, at det totale forbrug vil øge i samme takt i de kommende 10 års perioder 1955—65 og 1965—75 som i perioden 1939—54 eller ca. 40 pct. I overensstemmelse hermed ventes forbruget per capita at stige fra 113 kg i 1954 til ca. 150 kg i 1965 og ca. 200 kg i 1975.

Fra *norsk* side har man antaget, at forbruget vil stige noget stærkere end hidtil. Man regner således med en stigning på ca. 4,5 pct. pr. år i den kommende 20 års periode. I overensstemmelse hermed skulle forbruget stige fra 142 kg per capita i 1954 til ca. 215 kg i 1965 og 320 kg i 1975.

Fra *svensk* side har man draget visse paralleller mellem udviklingen i Sverige og

den prognose over den fremtidige udvikling, som er fremkommet i den amerikanske Paley-rapport. På denne baggrund er det anset for sandsynligt, at forbruget i Sverige snart vil nå et højdepunkt, men at dette kommer til at ligge lavere end i USA. Dette skulle indebære, at forbruget kun vil stige fra 253 kg per capita i 1954 til ca. 300 kg i 1965 og 325 kg i 1975 og derefter ikke stige nævneværdigt mere.

Ifølge denne almindelige bedømmelse af forbrugsudviklingen i de tre lande skulle således forbruget ialt stige fra 2,8 mill. tons i 1954 til 3,75 mill. tons i 1965 og 4,75 mill. tons i 1975, eller udtrykt i kg pr. indbygger fra 188 kg i 1954 til 236 kg i 1965 og 284 kg i 1975.

Importen af færdigt stål i Norden var i 1954 steget til ca. 1,5 mill. tons mod ca. 0,8 mill. tons i 1935. Hidtil har der således været en betydelig margin for en øget nordisk stålproduktion til forsyning af hjemmemarkedet. Selvom de ovenfor gengivne forbrugsprognoser må bedømmes med forsigtighed, må det antages, at denne margin bliver udvidet i det mindste i nogle årtier fremover.

Så længe stålforbruget i Norden ialt kun andrager få millioner tons, vil der altid findes visse produkter, som det lønner sig bedst at importere. Selvom udviklingen henimod øget selvforsyning med stål, som er foregået i de nordiske lande i de sidste årtier, vil fortsætte, taler meget for, at en ikke ubetydelig import af varmtvalsede stålprodukter fortsat vil finde sted. Med en import af det nuværende omfang, d. v. s. ca. 1,5 mill. tons pr. år, skulle der være basis for en produktion i 1965 og 1975 på 2,25 henholdsvis 3,25 mill. tons. Hvis man antager, at importen vil holde sig konstant ved ca. 750 000 tons færdigt stål, skulle der med udgangspunkt i ovenstående forbrugsprognose være plads for en produktion stigende fra ca. 1,5 mill. tons i 1954 til 3 mill. tons i 1965 og 4 mill. tons i 1975.

b) *Konkurrenceforholdet mellem den nordiske stålindustri og stålindustrien på kontinentet og i England.*

Specialudvalget har ved studium af udenlandske undersøgelser samt ved visse af udvalget selv foretagne undersøgelser søgt at give svar på spørgsmålet om, hvorvidt de naturlige forudsætninger for den nordiske stålindustri i store træk er sådanne, at den under hensyntagen til produktions- og transportomkostninger kan forsyne det nordiske marked på lige fod med de udenlandske konkurrenter.

Ved en sammenligning mellem stålindustriens omkostninger i forskellige lande er følgende omkostningsposter af særlig betydning: jernmalm, råjern, skrot, koks, stenkul, olie og el-kraft samt transport og arbejds løn. Den største svaghed for den nordiske jern- og stålindustri er mangelen på fast brændsel med høj brændværdi og i særdeleshed manglen på stenkul, der er egnet til fremstilling af højovnskoks. På grund af de høje kokspriser bliver i almindelighed også råjern, trods fordelene med hensyn til malmen, en negativ post ved en sammenligning med andre lande. En anden for den nordiske stålindustri fordyrende faktor er de relativt høje arbejds lønninger. Jernmalmen og el-kraften må til gengæld betragtes som afgjort

positive faktorer. Det er kun muligt at foretage en almindelig sammenfattende vurdering af de her berørte fordele og ulemper. Man har kunnet opbygge en temmelig stor handelsjernindustri i Norden, hvilket viser, at ulemperne ikke er større, end at de kan overvindes.

Produktions- og transportbetingelser er imidlertid ikke alene bestemmende for, om den nordiske stålindustri kan være konkurrencedygtig over for importen. Hvis forskellene i så henseende — således om tilfældet synes at være — er overkommelige, ligger faren mere i den prispolitik, de store lande fører. Den nordiske stålindustri evne til at modstå et pres i form af en lavprispolitik fra eksportlandenes side må formentlig stige, efterhånden som de nordiske stålværker vokser i størrelse. Samtidig vil fristelsen til at drive en sådan politik formindskes i den udstrækning, det frie spillerum på det nordiske marked indsnævres gennem øget indenlandsk forsyning.

Fra stålforbrugernes synspunkt kan det måske anses for en fordel, at stålet kan købes til underpris i depressionsperioder. Denne kortsigtede fordel i tider med dårlig afsætning må dog betales med opskruede og stærkt varierende priser på importeret stål under højkonjunkturer. Tiden efter den anden verdenskrig har givet erfaringer herom. Der er næppe nogen tvivl om, at den stærke afhængighed af import i det lange løb er en stor ulempe for stålforbrugerne.

På baggrund af de forsyningsvanskeligheder, som er opstået efter krigen gennem afhængigheden af importen, er en forøgelse af den indenlandske produktion blevet tillagt den største betydning. I efterkrigsårene er da også gennemført en betydelig ekspansion af den nordiske stålindustri, og en fortsat udbygning forudses at tilgodese det stigende forbrug.

c) *Prisforholdene for handelsjern i Norden.*

Ved bedømmelsen af betydningen af et fælles nordisk marked og en øget nordisk produktion er ikke blot forsyningsspørgsmålet, men også prisproblemet af betydning. Et fælles marked vil formentlig i almindelighed medføre visse fordele ud fra et omkostnings- og konkurrencesynspunkt gennem de større serier og den øgede specialisering, som kan blive en følge af det større marked. Endvidere må det antages, at et fælles marked med en betydelig nordisk produktion vil give en forbedret udgangsposition i forhandlinger om priser for importeret stål.

En sammenligning mellem priserne i Sverige med dets relativt store jernindustri og større marked og priserne i Danmark og Norge kan tjene til vejledning for en bedømmelse af disse forhold. Ved en sådan sammenligning skulle man også kunne få et indtryk af toldens eventuelle prishævende virkning.

Der er foretaget en sammenligning mellem de tre landes importpriser, grossistpriser samt værks- og grossistpriserne i hvert af de tre lande; endvidere har man sammenlignet de svenske værkers priser og de danske og norske grossistpriser. Prissammenligningerne, som omfatter perioden 1947—55, er kun foretaget for stangjern, da det er vanskeligt at fremskaffe sammenlignelige oplysninger for de

øvrige typer handelsjern. Selvom resultaterne af sammenligningerne af flere grunde må bedømmes med forsigtighed, skulle man dog for den undersøgte periode kunne konstatere, at de svenske stålværker — bortset fra 1953—54 — i så godt som hele den undersøgte periode til trods for den svenske told har solgt handelsjern til forbrugerne til lavere priser end de danske og norske grossistpriser til forbrugerne for importeret stål. Hvad angår sammenligningen mellem de tre landes importpriser for stål, har danske og svenske importørers indkøbspriser cif ufortoldet for udenlandsk stangjern overvejende ligget på samme niveau med undtagelse af 1948 og 1949, hvor svenske importører har købt stål til lavere priser end de danske. De norske importørers indkøbspriser synes efter det foreliggende materiale overvejende at have været højere end danske og svenske importørers indkøbspriser.

Det hidtidige forløb af specialudvalgets drøftelser.

1. Told og kvantitative restriktioner.

Som grundlag for diskussionerne om told- og restriktionsspørgsmål er udarbejdet den som tillæg 2 vedlagte oversigt over de nugældende toldsatser og restriktioner i de tre lande i Bruxelles-nomenklaturen.

Oversigten viser, at toldbeskyttelsen er betydelig mere udbredt inden for vareområdet i Sverige end i Danmark og Norge, hvilket er naturligt under hensyn til produktionens større omfang og differentiering i Sverige end i de to andre lande. Told findes således i Sverige på så godt som samtlige varepositioner inden for jern- og stålområdet med undtagelse af råjern, skrot, tunge bjælker, jernbanskiner og fortinnede plader, der også er toldfri i de to andre lande. Det svenske toldniveau for de toldbelagte varer er — på basis af importværdien i 1953 — omkring 5 pct. I Danmark er vareområdet toldfrit, bortset fra trukken tråd og visse typer rør og rørdele, der er pålagt told, svarende til 2 respektive 5 pct. I Norge er værktøjsstål og legeret stål som hovedregel belagt med en told på 12,5 pct. I øvrigt er stangjern, trukken og koldt valset tråd samt rør og rørdele i Norge belagt med toldsatser svarende til fra 0—5 pct.

Importrestriktioner findes kun for et mindre antal produkter inden for jern- og stålområdet. Sverige har ingen importrestriktioner, medens i Danmark kun trukken tråd og visse typer rør og i Norge kun støbte rør og fittings er underkastet kvantitativ importregulering.

Specialudvalget for jern og stål har efter indgående drøftelser opstillet det nedenfor angivne forslag til toldsatser og overgangsbestemmelser. Dette forslag vil nu blive overvejet nærmere i de tre lande. Det er en forudsætning for forslaget, at enighed opnås også med hensyn til de øvrige af udvalget behandlede spørgsmål.

I Danmark dækkes for tiden størstedelen af behovet for jern og stål gennem import. Når det nordiske marked gennemføres, forudsættes det imidlertid, at

Danmark efterhånden i stigende omfang vil kunne tilgodese sit behov for jern og stål ved køb fra nordiske stålproducenter. På denne baggrund er det forekommet velbegrunder at indrømme Danmark visse overgangsperioder, som nærmere er angivet i det følgende.

(i) Toldniveauet.

Ved indførelse af et fælles nordisk marked skal der råde toldfrihed mellem de nordiske lande, ligesom kvantitative restriktioner ikke skal finde anvendelse.

Overfor tredieland skal følgende toldsats gælde:

Bruxelles-nomenklaturens nr.	Toldforslag %
73.01 Råjern.....	0
73.03 Skrot.....	0
73.04 Granuleret jern.....	6
73.05 Pulveriseret jern, jernsvamp.....	0
73.06 Smeltestykker og puddeljern, ingots:	
A. Smeltestykker og puddeljern.....	0
B. Ingots.....	3
73.07 Blooms, billets etc.....	4 eller 5 ¹⁾
73.08 Pladeemner i ruller.....	4 eller 5 ¹⁾
73.09 Universalplader.....	6
73.10 Stangjern, valstråd, hult borestål til minebrug:	
A. varmtvalsede etc.:	
1. valstråd.....	5 ²⁾
2. andet.....	6
B. koldtbearbejdede.....	7
73.11 Profiljern:	
A. mindst 60 kg/m; spunsvægjern og bredflangede I-bjælker.....	0
B. Anden slags:	
1. varmtvalsede.....	6
2. koldtbearbejdede.....	7
73.12 Båndjern:	
A. overtrukket med aluminium, tin etc.....	0
B. anden slags:	
1. varmtvalset.....	6
2. koldtvalset.....	7
73.13 Plader:	
A. overtrukket med aluminium, tin etc.....	0

¹⁾ Den norske delegation og den svenske delegation foreslår 5 pct., den danske delegation 4 pct.

²⁾ Den danske delegation har foreløbig taget forbehold overfor dette forslag.

Bruxelles-nomenklaturens nr.	Toldforslag %
B. anden slags:	
1. 3 mm eller derover.....	4
2. mindre end 3 mm.....	6
73.14 Trukken tråd.....	7
73.15 Legeret stål og kulstofrigt stål:	
A. plader af rustfrit stål.....	5
B. transformatorplader.....	6
C. andet.....	belægges med samme told som artiklerne under nr. 73.06—73.14
73.16 Skinnemateriel:	
A. skinner.....	0
B. andet.....	8
73.17 Rør af støbejern:	
A. 510 mm eller derover.....	0
B. mindre end 510 mm.....	8
73.18 Rør af smedjern:	
A. ikke koldtbearbejdede.....	7
B. koldtbearbejdede.....	8
73.19 Højtryksrør til hydroelektriske kraftanlæg.....	8
73.20 Fittings.....	8

Der er enighed om, at såfremt der i Norden påbegyndes produktion af en vare, som i dag er toldfri, fordi den ikke produceres i nogen af de tre lande, skal der på begæring af et af landene optages forhandling om told på denne vare.

Når todsatserne på jern og stål indenfor CECA-unionen er definitivt fastsat, skal de nordiske todsatser påny tages op til overvejelse.

(ii) O v e r g a n g s b e s t e m m e l s e r.

Danmark har adgang til for følgende produkter, i de nedenfor anførte tidsrum efter indførelse af et fælles nordisk marked, på den angivne måde at opkræve en lavere told end den ovenfor angivne.

73.10.A.1	valstråd.....	}	5 års toldfrihed + 5 års overgangsperiode, i hvilken toldsatserne efterhånden for- højes.
ex 73.12	båndjern under 3 mm.....		
73.13.B.2	tynde plader.....		

73.15.B. ex 73.13.B.2	transformatorplader dynamoplader	}	5 års toldfrihed + 5 års overgangsperiode. Ved den første 5 års periodes slutning skal Danmark have adgang til at begære forhandling med henblik på en eventuel forlængelse af den toldfri periode under hensyntagen til den nordiske produktions størrelse.
73.10.A.2.B 73.11 ex 73.18	stangjern profiljern sømløse rør	}	Nogen overgangstid fastsættes endnu ikke. I forbindelse med det fælles nordiske markeds indførelse skal Danmark imidlertid have adgang til at begære forhandling med henblik på en eventuel toldfrihed i højst 3 år under hensyntagen til den nordiske produktions størrelse.

Norge har adgang til i 5 år efter det fælles nordiske markeds indførelse at opretholde de nugældende toldsatser på kvalitetsstål overfor såvel de øvrige nordiske lande som tredieland for derefter i løbet af 5 år gradvis at afvikle de pågældende toldsatser overfor de øvrige nordiske lande og reducere dem overfor tredieland til det ovenfor angivne niveau.

De tre lande skal ved en forøgelse af produktionen og samhandelen med jern og stål tilstræbe at forbedre og udjævne forsyningen i Norden og dermed mest muligt reducere behovet for overgangsperioder. En undersøgelse af mulighederne herfor skal på begæring af et af de tre lande ske nårsomhelst efter det fælles markeds indførelse. Fra svensk side har man erklæret, at danske og norske købere af jern og stål vil blive behandlet af de svenske værker på samme måde, som de svenske købere behandles. I forbindelse med det fælles nordiske markeds indførelse skal overgangsperioderne påny overvejes under hensyn til forandringer i Nordens produktionsforhold og selvforsyningsmuligheder.

Fra norsk side befrygtes det, at de her foreslåede overgangsordninger vil komplicere de fortsatte diskussioner om et fælles marked for den stålforbrugende industri, men man har alligevel godkendt forslaget, dog under forudsætning af, at Norge opnår tilsvarende overgangsperioder for den stålforbrugende industri. Den nærmere udformning af disse overgangsbestemmelser henvises til de respektive specialudvalg.

(iii) *Forholdsregler mod dumping.*

Specialudvalget har til samarbejdsudvalget rettet en henstilling om, at der snarest iværksættes en undersøgelse af mulighederne for gennem effektive, ensartede anti-dumpingbestemmelser i de nordiske lande at beskytte mod dumping fra tredieland, samt at der udarbejdes forslag herom.

2. *Produktions- og investeringssamarbejde.*

Et naturligt område for det nordiske samarbejde, hvor man i en vis udstrækning kan bygge på allerede indvundne erfaringer, og som er af særlig betydning på jern- og stålområdet, er forskning og standardisering. Også med hensyn til tekniske og økonomiske informationer, udveksling af oplysning om metoder og gensidig information om produktionsproblemer etc. er et samarbejde påbegyndt. En udbygning af dette samarbejde er taget op til drøftelse indenfor specialudvalget.

Spørgsmålet om et mere omfattende samarbejde mellem de forskellige jernværker med det formål at gennemføre en fordeling af produktionen og en specialisering, samt spørgsmålet om oprettelsen af et fælles forum for alle med et produktionssamarbejde sammenhængende spørgsmål vil blive taget op til behandling.

3. *De nordiske landes stilling til og forbindelse med internationale organisationer på jern- og stålområdet og hermed sammenhængende spørgsmål.*

Specialudvalget har indledet en drøftelse af de nordiske landes stilling til og forbindelse med internationale sammenslutninger, der gør sig gældende indenfor stålområdet, samt mulighederne for at etablere et effektivt samarbejde til varetagelse af de tre landes forsyningsmæssige og eksportmæssige interesser. Forsyningsforholdene for fast brændsel er fra dansk side bragt frem i denne forbindelse.

Overvejelserne har hidtil blot været af foreløbig karakter og vil blive fortsat under hensyntagen til samtlige tre landes interesser.

4. *Skrotspørgsmålet.*

Den norske og svenske stålindustri anvender som råvare såvel malm som skrot, medens man indenfor den danske stålindustri ikke har anden indenlandsk råvare end jernskrot. I Norge og Sverige udgjorde importen af skrot i 1954 ca. 10 pct. af de skrotmængder, som omsættes på markedet (købeskrot), for Norges vedkommende svarende til ca. 6 pct. og for Sveriges vedkommende til ca. 4 pct. af den ialt forbrugte mængde skrot i de to lande. Norges import er imidlertid steget væsentligt i det sidste år og vil yderligere stige betydeligt i de kommende år. Danmark importerer ikke skrot. Priserne for skrot ligger i Danmark betydeligt lavere end i Norge og Sverige. I alle tre lande er der eksportrestriktioner for skrot, og praksis med hensyn til bevilling af eksportlicenser synes at være omtrent den samme. Med hensyn til den indenlandske fordeling af skrot findes der i alle tre lande aftaler mellem leverandør og forbruger om pligt til at levere henholdsvis modtage „faldende“ skrot, skrotets klassificering, leverancevilkår og priser m. m.

Til løsning af de problemer, som opstår på skrotområdet i forbindelse med indførelse af det fælles nordiske marked på jern- og stålområdet, er en undergruppe anmodet om at udarbejde forslag herom. Indenfor undergruppen er det blevet konstateret, at der råder enighed i de tre lande om, at de komplicerede problemer på skrotområdet må løses i forbindelse med indførelse af et fælles marked for jern og stål. Det gælder problemerne vedrørende fordelingen af skrottet, så længe tilgangen ikke kan dække hele behovet. Man er også enig om, at prisen på indenlandsk skrot bør være den samme i de tre lande. Drøftelserne om udformning af forslag til løsning af forskellige spørgsmål vedrørende fordelingen af skrot fortsætter indenfor undergruppen.

Metaller og metalhalvfabrikata.

I henhold til sit mandat har specialudvalget behandlet de spørgsmål, der rejser sig i forbindelse med et fælles marked for ferrolegeringer, ikke-jernholdige metaller og metalhalvfabrikata. I det følgende gives først en oversigt over produktion, forbrug og samhandel indenfor det omhandlede vareområde, og derefter redegøres for udvalgets forslag.

Produktion og forbrug.

A. Ferrolegeringer.

Produktion og forbrug af ferrolegeringer i de tre lande fremgår af tabel 4, som tillige giver tal for hvert lands import af og eksport af ferrolegeringer.

Tabel 4 — 1953.

	Norge		Sverige		Danmark	
	1000 tons	mill. n. kr.	1000 tons	mill. n. kr.	1000 tons	mill. n. kr.
Total produktion af ferrolegeringer	193.1	305.7	56.4	125	—	—
Til indenlandsk disposition (incl. lagerændringer) . . .	46.4	79.7	50.7	105.5	8.3	8.9
Heraf forbrugt til jern-, stål- og metalfremstilling	ca. 11	ca. 10	ca. 40	—	ca. 6	ca. 6
Eksport	147.7	227.0	10.0	32.0	—	—
Import	1.0	1.0	4.3	12.5	8.3	8.9

I Norge er produktionen af ferrolegeringer knyttet til 9 virksomheder, som er lokaliseret i kortest mulig afstand fra kraftkilde og eksporthavn. I Sverige foregår produktionen af ferrolegeringer på 4 større bedrifter. Desuden produceres der ferrolegeringer på enkelte svenske stålværker. Norge og Sverige har rigelig tilgang af jernmalm og kvarts. Krom- og manganmalm samt koksgrus må derimod importeres. Norge har en mindre produktion af molybdænalm.

Det fremgår iøvrigt af tabel 4, at Norge og Sverige er selvforsynende med ferrolegeringer, men at kun en lille del af den norske produktion forbruges indenlands, medens størstedelen af den svenske produktion anvendes som råvare i svensk jern- og metalindustri. Danmark har ingen produktion af ferrolegeringer. Hovedparten af det danske forbrug af ferrolegeringer dækkes ved importen fra Norge.

B. Metaller.

De tre landes produktion, import, eksport og forbrug af ulegerede metaller fremgår af tabel 5:

Tabel 5 — 1954. Ulegerede metaller.

	Aluminium 1000 tons	Kobber 1000 tons	Bly 1000 tons	Zink 1000 tons	Tin 1000 tons	Nikkel 1000 tons
<i>Danmark:</i>						
Produktion	—	—	8.3	—	—	—
Import	3.0	3.2	16.7	6.7	4.0	0.1
Eksport	—	—	6.3	—	—	—
Forbrug ²⁾	3.1	3.6	17.9	6.4	4.2	0.1
<i>Norge¹⁾:</i>						
Produktion	63.0	12.2	—	43.9	—	17.2
Import	1.1	5.0	9.8	0.4	0.4	—
Eksport	46.4	12.2	—	30.8	—	16.5
Forbrug ²⁾	14.0	15.3 ³⁾	7.7	10.0	0.4	0.3
<i>Sverige:</i>						
Produktion	10.9	31.9	24.5	—	—	—
Import	13.2	58.7	13.6	28.8	0.9	3.4
Eksport	2.7	18.4	5.8	—	0.1	—
Forbrug ²⁾	22.2	52.8	32.8	27.5	0.8	3.5

1) Norge har også produktion af en del andre metaller, i første række magnesium og cadmium, som hovedsagelig eksporteres.

2) Produktion + import ÷ eksport svarer ikke altid til forbruget, da der bl. a. er taget hensyn til lagerændringer.

3) Omfatter 7—8000 tons kobbervalsetråd, væsentligst lejeforædlet for norsk regning i udlandet.

Produktionen af primærmetaller foregår i Norge på 9 virksomheder; desuden foregår der på flere virksomheder en mindre produktion på grundlag af metalaffald. Norge har en betydelig produktion af metaller, især af aluminium, nikkel, zink og magnesium. Der er sket en stærk ekspansion på dette område efter krigen, og produktionen af bl. a. kobber, aluminium og magnesium er planlagt udvidet videre i årene fremover. Produktionen af metaller er stort set afhængig af udenlandske råstoffer.

Produktionen af primærmetaller foregår i Sverige hovedsagelig på tre virksomheder. Desuden er der flere virksomheder, som fremstiller metaller på grundlag af metalaffald. Også Sverige må i overvejende grad basere sin metalproduk-

tion på udenlandske råstoffer. Der findes dog en vis indenlandsk produktion af råstoffer, f. eks. kobbermalm.

Danmark har ingen primærproduktion af metaller, men producerer rent bly baseret på raffinering af indenlandsk og importeret metalaffald.

Norge har et stort eksportoverskud af metaller, medens både Danmark og Sverige har en betydelig nettoimport.

Metalaffaldet spiller en stor rolle for den indenlandske forsyning med metaller i alle tre nordiske lande. Størst betydning har det for Danmarks vedkommende, hvor forbruget af metalaffald for kobberets vedkommende udgør ca. 2/3 af landets forbrug af kobber og -legeringer i blokke. De tilsvarende forholdstal for Sveriges og Norges vedkommende kan anslås til omkring 2/5 af det indenlandske forbrug af kobber og -legeringer. For bly er den tilsvarende andel for Danmarks og Sveriges vedkommende ca. 1/3.

C. Metalhalvfabrikata.

Danmark, Norge og Sverige er stort set selvforsynende med metalhalvfabrikata. Produktionen af metalhalvfabrikata er forholdsvis varieret og foregår i Norge på en række virksomheder, medens den i Danmark og Sverige er koncentreret på et fåtal virksomheder. I tabel 6 er givet oplysning om produktionen fordelt på hovedgrupper af halvfabrikata. Tabellen indeholder også oplysning om importen og eksporten. Tallene gives med forbehold, bl. a. fordi det ikke har været muligt at rense dem helt for dobbelttællinger.

Tabel 6 — 1953.

Produktion, import og eksport af metalhalvfabrikata (valsede og trukne produkter).

	Aluminium og -legeringer		Kobber og -legeringer		Andre metalhalvfa- brikata og -legeringer	
	1000 tons	mill. n. kr.	1000 tons	mill. n. kr.	1000 tons	mill. n. kr.
<i>Danmark:</i>						
Produktion	2.5	—	15.7 ¹⁾	—	1.3	—
Import	1.8	12.6	9.8	51.0	5.4	12.4
Eksport	0.3	3.3	0.2	1.5	0	0.2
<i>Norge:</i>						
Produktion	10.2	54.0	5.9 ¹⁾	30.1	3.2	18.0
Import	0.8	5.5	10.4	56.7	3.8	10.7
Eksport	1.5	7.1	—	0.2	1.0	9.8
<i>Sverige:</i>						
Produktion	15.0	94.0	70.8	400.6	1.9	7.1
Import	3.1	21.2	2.4	21.6	3.2	8.9
Eksport	0.3	2.0	19.1	104.0	0	0.1

¹⁾ I produktionen indgår også trukken tråd fremstillet af importeret valstråd.

Den nordiske samhandel.

De tre landes import af ferrolegeringer, metaller og metalhalvfabrikata fra hinanden i 1953 udgjorde ca. 180 mill. d. kr. eller ca. 7 pct. af den totale nordiske samhandel. Størst var andelen for Sveriges vedkommende, hvor importen af metaller og metalhalvfabrikata fra de to øvrige lande i 1953 udgjorde 10 pct. af Sveriges totalimport fra disse lande. De tilsvarende tal for Danmarks og Norges vedkommende er henholdsvis 7 og 5 pct.

Halvfabrikata af kobber og kobberlegeringer vejer mest i samhandelen, hvor hovedvægten af importen iøvrigt falder på Danmark og Norge. Ellers domineres samhandelen af rent og legeret aluminium, nikkel og zink samt ferrolegeringer.

Gældende toldsatser og importrestriktioner.

Der er toldfrihed for rå metaller og for metallegeringer i blokke i alle tre lande. For visse ferrolegeringer er der told i Sverige. For metalhalvfabrikata varierer toldsatsernes højde fra land til land og fra varegruppe til varegruppe. Det gennemsnitlige toldniveau for de enkelte varegrupper ligger mellem 0 og 4 pct.

Også omfanget af importrestriktionerne er beskedent for de varegrupper, som specialudvalget behandler. I Sverige er importen indenfor hele vareområdet fri. I Norge er importen af hvidt metal, typemetal og lagermetal samt en del halvfabrikata af magnesium, wolfram, molybdæn og tantal underkastet importregulering, medens importen iøvrigt er fri. Importrestriktionerne er af størst omfang i Danmark, hvor de fleste halvfabrikata af kobber, nikkel, aluminium, bly, tin m. v. samt loddetin og typemetal er underkastet importregulering. Importen af ferrolegeringer, råmetaller og metallegeringer iøvrigt i blokke er dog også fri i Danmark.

Der henvises iøvrigt til tillæg 3, som giver en i Bruxelles-nomenklaturen opstillet oversigt over toldsatser og importrestriktioner for samtlige metaller, metalhalvfabrikata og ferrolegeringer.

Gældende eksportrestriktioner.

Alle de tre lande opretholder eksportreguleringer indenfor metalsektoren. Reguleringerne er mest omfattende for råmetaller, ubearbejdede legeringer og metalaffald, hvor eksporten med få undtagelser er reguleret i alle tre nordiske lande. I Norge og Danmark er også eksporten af metalhalvfabrikata underkastet licenskontrol, medens i Sverige disse varer er på eksportfriliste bortset fra halvfabrikata af nikkel.

Eksportreguleringerne indenfor metalsektoren har spillet en vigtig rolle for landenes metalforsyning i årene efter krigen. Dette gælder særligt eksportreguleringerne for metalaffald, som har medvirket til at sikre det indenlandske metal-

affald for det indenlandske forbrug. Endvidere har disse reguleringer bidraget til at holde priserne på metalaffald nede på et relativt lavt niveau, forholdsvis uafhængigt af forsyningssituationen på verdensmarkedet.

I Norge var eksportreguleringerne såvel for metalaffald som for enkelte råmetaller i de første år efter krigen kombineret med indenlandske maksimalpriser. Maksimalpriserne er ophævet fra den 1. januar 1954, da den nye prislov trådte i kraft. Prismyndighederne fører imidlertid fortsat kontrol med, at der ikke finder en urimelig prisstigning sted i forhold til niveauet på det tidspunkt, da maksimalpriserne blev ophævet. De indenlandske priser for enkelte metaller har derfor i visse perioder ligget lavere end metalpriserne på verdensmarkedet.

For Norges vedkommende har eksportreguleringerne indenfor metalsektoren desuden været af stor handelspolitisk betydning. Dette var bl. a. tilfældet i de første år efter krigen og ligeledes under og efter Korea-krigen, da knapheden på metaller gjorde sig stærkt gældende på verdensmarkedet.

Alle tre lande opretholder eksportkontrol for malme og metalaske. Eksporten af de fleste malme er dog for tiden genstand for automatisk licentiering både i Norge og Sverige.

Gældende subsidieordninger.

Stort set modtager metalproduktionen i de tre lande ikke offentlig støtte af nogen art. Eksportreguleringerne for metalaffald indebærer dog en indirekte subsidiering af den del af metalproduktionen, som væsentligt baseres på metalaffald. Reguleringerne medfører, at indlandspriserne på metalaffald ofte ligger lavere end de internationale affaldsnoteringer.

Endvidere blev i juli 1949 mellem den svenske stat og de svenske producenter af aluminium truffet en aftale, i henhold til hvilken de svenske producenter erholder en produktionspræmie på 3 svenske øre pr. produceret kg aluminium indtil højst 8 000 tons pr. år i 20 år. Beløbet er således begrænset til højst 240 000 svenske kroner pr. år.

Den svenske produktion af aluminium beregnes at udgøre ca. 12 000 tons i 1955 og ventes øget til omkring 15 000 tons. Produktionspræmien udgør således i øjeblikket maksimumbeløbet på 240 000 svenske kroner, hvilket på en årlig produktion på 12 000 tons aluminium udgør 2 svenske øre pr. kg, eller 0,8 pct. af den gennemsnitlige svenske importværdi pr. kg i 1953. Sættes præmiebeløbet i relation til de 15 000 tons, som produktionen ventes udvidet til, modsvares det 1,5 svenske øre pr. kg, eller 0,6 pct. af den gennemsnitlige importværdi pr. kg i 1953.

Den foreliggende aftale er først og fremmest motiveret i beredskabsmæssige hensyn. Ifølge aftalen er producenterne forpligtet til på egen bekostning at opretholde en fabrik for tilvirkning af aluminiumoxyd samt uden bekostning for staten at opretholde et beredskabslager af aluminiumoxyd. Fabrikken er under normale forhold ikke i brug.

Aftalen er udformet som en privatretslig aftale og kan kun opsiges under særlige omstændigheder. Aftalen udløber med udgangen af 1970.

Specialudvalgets konklusioner.

Efter indgående drøftelser er udvalget kommet til det resultat, at der er grundlag for et fælles marked for ferrolegeringer, ikke-jernholdige metaller og metalhalvfabrikata. Der er enighed om et forslag til fælles toldsats overfor tredjeland, til afvikling af told- og importrestriktioner i den nordiske samhandel samt til løsning af spørgsmålet om subsidier m. v. Udvalget er imidlertid endnu ikke nået frem til et fælles forslag om eksportreguleringerne. Konklusionerne vedrørende toldsats, importrestriktioner og subsidier m. v. må derfor opfattes som foreløbige og er betingede af, at også de udestående problemer i forbindelse med eksportreguleringerne løses.

a) Toldspørgsmålet.

Specialudvalgets forslag til fælles toldsats fremgår af tillæg 3. Som hovedregel er der foreslået toldfrihed for råvarerne, d. v. s. for ferrolegeringer og metaller, og moderate toldsats for metalhalvfabrikata. Stort set ligger forslaget til toldsats for halvfabrikata mellem 2 og 5 pct. For enkelte varer foreslår udvalget højere toldsats, nemlig for pulver og skæl af kobber og aluminium (10 pct.) og for rørdeler af kobber og aluminium (8 pct.). På den anden side er der foreslået toldfrihed for en del halvfabrikata, som ikke eller kun i ubetydelig udstrækning produceres i de nordiske lande.

Udvalget har yderligere til forslaget enkelte punkter bemærket følgende:

Der er foreslået en toldsats på 5 pct. for folier af kobber og for folier af aluminium. Det er imidlertid en forudsætning, at tolden for plasticbelagte folier nærmere drøftes i forbindelse med toldsatsen for plastic, som behandles af specialudvalget for kemikalier.

Det er endvidere en forudsætning, at forslaget om told for pulver og skæl af kobber og aluminium, som kan anvendes til broncering, betragtes som foreløbigt, da specialudvalget for kemikalier endnu ikke har drøftet toldsatsene for malervarer.

Specialudvalget henstiller iøvrigt, at den nordiske toldeksperitkomité får til opgave at foretage en teknisk gennemarbejdning af det foreliggende forslag til toldsats.

b) Overgangsbestemmelser.

Norge skal have adgang til at bibeholde den aftalte fælles toldsats for rørdeler af kobber over for Danmark og Sverige i en overgangsperiode på 5 år. Endvidere skal Sverige i en overgangsperiode på 5 år kunne beholde sin nuværende toldsats

for silicium, ferrosilicium og ferrosilicomangan både udadtil og over for Norge og Danmark. Udvalget går iøvrigt ud fra, at spørgsmålet om en koordinering af bestemmelserne vedrørende overgangsordningerne på de forskellige vareområder vil blive taget op til overvejelse i samarbejdsudvalget.

c) *Importrestriktionerne.*

Specialudvalget er af den opfattelse, at en ophævelse af de gældende importrestriktioner mellem de tre lande ikke skulle give anledning til videre betænkelighed. Derimod vil fuld liberalisering også overfor tredieland kunne få større valutamæssige konsekvenser. Fra dansk side har man derfor taget forbehold om adgang til at opretholde importrestriktioner for visse metalhalvfabrikata af ikke-nordisk oprindelse.

Spørgsmålet om adgang til at opretholde eller genindføre importrestriktioner ud fra hensynet til betalingsbalancen har også været berørt under udvalgets drøftelser. Der er enighed om, at dette er et spørgsmål af generel karakter, som må tages op af samarbejdsudvalget.

Med de forbehold, som er nævnt, er udvalget kommet til det resultat, at importrestriktionerne indenfor det vareområde, som her behandles, kan ophæves.

d) *Subsidier m. v.*

Udvalgets forslag til plan for et fælles marked for metaller og metalhalvfabrikata omfatter også et forslag om, at der på området ikke skal opretholdes eller indføres subsidieordninger.

Vedrørende den svenske subsidieordning for aluminium foreligger der særlige vanskeligheder, idet den svenske stat er bundet af en privatretslig aftale med producenterne. Det er imidlertid ikke hensigten, at subsidieordningen under aftalens gyldighedstid skal udvides ved ændring af subsidiesatserne eller på anden måde. Det er heller ikke hensigten, at aftalen skal forlænges, når den udløber ved udgangen af 1970.

Specialudvalget har peget på, at myndighederne indenfor et fælles marked må afstå fra prisregulerende foranstaltninger, som indirekte kan føre til en beskyttelse af den nationale industri.

e) *Dumping.*

Udvalget henstiller, at spørgsmålet om fælles foranstaltninger for at skabe en effektiv beskyttelse mod dumping bliver taget op til overvejelse af samarbejdsudvalget.

f) *Eksportrestriktionerne.*

Spørgsmålet om en samordning af de tre landes eksportreguleringer udadtil og mulighederne for at ophæve eksportreguleringerne mellem de tre lande har været indgående drøftet i udvalget og i en undergruppe, som udvalget har nedsat.

Som før nævnt er der endnu ikke opnået enighed om et fælles forslag til løsning af alle problemerne i forbindelse med eksportreguleringerne. Udvalget vil arbejde videre med de udestående spørgsmål, hvis løsning som tidligere nævnt er en forudsætning for specialudvalgets øvrige forslag.

Kemikalier.

1. Specialudvalget for kemikalier behandler alle kemikalier undtagen medicinalvarer. Som grundlag for udvalgets drøftelser er udarbejdet den som tillæg 4 vedlagte oversigt over gældende toldsatsler og kvantitative importrestriktioner i de tre lande på grundlag af Bruxelles-nomenklaturen. Endvidere er udarbejdet en oversigt over de gældende bestemmelser med hensyn til omsætningen af sprit til teknisk brug, som er en vigtig råvare ved fremstillingen af visse kemikalier, og for hvilken priserne i de tre lande er ret stærkt afvigende. Der er nedsat en undergruppe med henblik på at drøfte problemerne i forbindelse med sprit til teknisk brug.

Udvalget har hidtil gennemgået Bruxelles-nomenklaturens kapitel 28: Uorganiske kemikalier, kapitel 29: Organiske kemikalier, kapitel 31: Gødningsstoffer, samt kapitel 38, som omfatter diverse kemiske produkter, for en stor del af teknisk-kemisk karakter. Endvidere har man foretaget en kursorisk gennemgang af kapitel 32: Garvestoffer, farver m. v., samt kapitel 39: Plastic m. v.

2. De kapitler, som er gennemgået, indeholder et overordentligt stort antal produkter. De nordiske lande har på visse områder en betydelig produktion og eksport af disse varer og på andre områder en forbrugerinteresse, hvis styrke varierer fra land til land. Den kemiske industri er iøvrigt præget af stærk ekspansion.

Udvalgets drøftelser har vist, at problemerne i forbindelse med et fælles marked i første række knytter sig til toldsatslerne udadtil. Der er enighed om, at den fælles toldtarif bør udarbejdes således, at den kan befordre en udvikling af en kemisk produktion i de nordiske lande. De produktionsmæssige forudsætninger i de tre lande er imidlertid forskellige, og det vil kræve indgående drøftelser og overvejelser at finde frem til en passende balance mellem de forskellige interesser.

3. Specialudvalget skønner, at en plan for et fælles marked for hele kemikalieområdet vil kunne foreligge udarbejdet omkring midten af 1956.

Medicinalvarer.

1. Specialudvalget for medicinalvarer behandler de varer, der henhører under Bruxelles-nomenklaturens kap. 30 (færdige medicinalvarer, plastre, forbindsstoffer m. v.) samt medicinalvarer i bulks henhørende under pos. 29.38, 29.39, 29.41, 29.42 og 29.44. For dette vareområde er udarbejdet den som tillæg 5 vedlagte

oversigt over de gældende toldsatser og importrestriktioner i de tre lande. Endvidere er der udarbejdet en oversigt over de områder af dansk, norsk og svensk lægemiddellovgivning, som er af interesse for spørgsmålet om etableringen af et fælles nordisk marked for farmaceutiske produkter.

2. Det fremgår af denne oversigt, at gennemførelsen af ensartede regler for omsætningen af apoteksfremstillet medicin antagelig vil kunne ske, når en fælles nordisk farmakopé er trådt i kraft i løbet af et par år. Ensartede bestemmelser vedrørende omsætning af lægemidler iøvrigt, navnlig medicinske specialiteter, vil derimod næppe kunne gennemføres foreløbig, men allerede nu skulle der være mulighed for at gennemføre sådanne ændringer i den gældende lovgivning og administrationen heraf, at den indenlandske medicinalindustri i hvert af de tre lande får ligestilling med medicinalindustrien i de to andre lande.

3. Der råder i de tre lande altovervejende toldfrihed for medicinalvarer. Inden for specialudvalget er der enighed om, at der i et fælles marked i princippet bør være toldfrihed overfor ikke-nordiske lande. Udvalget har dog endnu ikke tilendebragt drøftelserne vedrørende enkelte varer, som i dag er toldbelagt.

4. Med hensyn til afviklingen af importrestriktioner synes dette vareområde ikke at frembyde større problemer.

5. Udvalget skønner, at en plan for et fælles nordisk marked for de heromhandlede varer vil kunne foreligge i løbet af foråret i 1956.

Elektrotekniske varer.

1. Specialudvalget for elektrotekniske varer behandler foreløbig de varer, der henhører under Bruxelles-nomenklaturens kapitler 85 og 90. For dette vareområde har udvalget udarbejdet den som tillæg 6 vedlagte oversigt over gældende toldsatser og importrestriktioner i Danmark, Norge og Sverige. Det fremgår heraf, at dette vareområde foruden de elektrotekniske varer omfatter en række instrumenter, der ikke er elektrisk virkende, men som det vil være praktisk at behandle i sammenhæng med de elektrisk virkende instrumenter. Elektriske husholdningskøleskabe og elektriske husholdningsvaskemaskiner, som henhører under Bruxelles-nomenklaturens kap. 84, er hidtil ikke behandlet i udvalget.

2. Under udvalgets drøftelser har det vist sig, at der kun består mindre meningsforskelle i spørgsmålet om forslag til fælles toldsatser udadtil.

Det har endvidere vist sig, at en hurtig fjernelse af told og kvantitative restriktioner i samhandelen mellem Danmark, Norge og Sverige for en del elektrotekniske varer vil kunne føre til vanskeligheder for de pågældende industrier. Specialudvalget vil i den kommende tid udarbejde forslag til løsning af disse vanskeligheder ved overgangsordninger og andre foranstaltninger, således at det fælles marked for disse varer indføres gradvis.

3. For en meget betydelig del af det elektriske materiel føres der i Danmark, Norge og Sverige af hensyn til berøringsfaren og brandfaren kontrol med dets konstruktion og udførelse, og materiellet må ikke bringes i handelen i det pågældende land, før det er godkendt af dettes elektriske materielkontrol. Et sådant krav om godkendelse vil ligesom told og kvantitative restriktioner kunne være en hindring for den frie samhandel med elektrisk materiel, når de tre lande stiller forskellige krav til materiellet som betingelse for godkendelse. Udvalget er derfor trådt i forbindelse med de elektriske materielkontrolanstalter i Danmark, Norge og Sverige.

For visse arter materiel stilles der allerede nu i de tre lande de samme krav som betingelse for godkendelse, og ved en aftale, der i 1955 er indgået mellem materielkontrolanstalterne i Danmark, Norge, Sverige og Finland, er der åbnet mulighed for, at fabrikanter, der i deres hjemland har opnået godkendelse af disse arter materiel, kan få dem godkendt i de andre lande uden forudgående prøvning.

Materielkontrolanstalterne i Danmark, Norge og Sverige vil nu i fællesskab overveje, hvorledes det bestående samarbejde kan udbygges under et fælles marked for elektrotekniske varer, og spørgsmålet vil påny blive drøftet mellem specialudvalget og repræsentanter for materielkontrolanstalterne.

4. Udvalget undersøger endvidere de gældende regler for offentlige institutioners indkøb af elektrotekniske varer.

5. Udvalget skønner, at en plan for et fælles nordisk marked for elektrotekniske varer vil kunne udarbejdes i løbet af den første halvdel af 1956.

Maskiner.

I protokollen fra Harpsundmødet er maskiner ikke nævnt blandt de eksempler på vareområder, som bør undersøges med henblik på indførelse af et fælles nordisk marked.

Beslutningen om at medtage maskiner blandt de vareområder, der skal undersøges, er taget af samarbejdsministrene efter indstilling fra samarbejdsudvalget. Baggrunden for denne beslutning er, at maskinindustrien er et betydningsfuldt område i den nordiske produktion og samhandel, og at de øvrige vareområder, der er optaget til undersøgelse, tilsammen ikke omfatter en så stor del af den nordiske samhandel, som et fælles nordisk marked antages at skulle omfatte fra begyndelsen på baggrund af de tre landes internationale handelspolitiske forpligtelser.

Samarbejdsudvalget har dog ikke med denne beslutning villet fremsætte nogen principiel udtalelse om mulighederne for at gennemføre et fælles nordisk marked for maskiner; men undersøgelserne må rent praktisk finde sted efter samme retningslinier som for de øvrige vareområder, således at man stræber efter at præcisere de toldmæssige og andre vilkår for et eventuelt fælles marked for maskiner.

Produktion og udenrigshandel.

1. Det vareområde, som specialudvalget i første række behandler, omfatter de varer, som henhører under Bruxelles-nomenklaturens kap. 84: ikke-elektriske maskiner og apparater. For dette vareområde har udvalget udarbejdet den som tillæg 7 vedlagte oversigt over gældende toldsatsler og importrestriktioner i Danmark, Norge og Sverige.

Såvel produktion som udenrigshandel inden for maskinområdet spiller en betydelig rolle i de tre landes økonomiske liv. De tre landes samhandel med maskiner udgør godt 10 pct. af den totale nordiske samhandel.

I nedenstående tabel 7 er givet oplysning om produktion og udenrigshandel for omhandlede vareområder. Der må tages et vist forbehold for tallenes rigtighed under hensyn til, at vareområdet ikke eksakt kan afgrænses i de tre landes statistiske materiale herom. Endvidere er tallene for produktion og udenrigshandel ikke altid samlignelige bl. a. på grund af, at selve fremgangsmåden ved udarbejdelse af værdital for produktion og udenrigshandel ikke altid er ensartet i de tre lande.

Tabel 7.

	Danmark	Norge	Sverige	Ialt
	Mill. d. kr.	Mill. d. kr.	Mill. d. kr.	Mill. d. kr.
Produktion 1953.....	995	339	2600	3934
Total import 1953.....	336	543	832	1741
heraf fra				
Danmark.....	.	36	42	78
Norge.....	4	.	12	16
Sverige.....	58	119	.	177
Total export 1953.....	436	42	1045	1523
Forsyning (produktion + import ÷ eksport).....	925	840	2387	4152

2. Omkring 160.000 arbejdere og funktionærer er beskæftiget ved fremstillingen af ikke-elektriske maskiner i de tre lande (Danmark ca. 40.000, Norge ca. 10.000 og Sverige ca. 110.000). Maskinindustrien er således en vigtig faktor i beskæftigelsen særligt i Danmark og Sverige, hvor 11—12 pct. af industriarbejderne er beskæftiget i maskinindustrien. Produktionsværdien var i 1953 for Danmark ca. 1000 mill. d. kr., for Norge ca. 350 mill. d. kr. og for Sverige ca. 2600 mill. d. kr.

I forhold til andre europæiske lande er de tre lande ret betydelige producenter af ikke-elektriske maskiner. Tilsammen udgør de tre landes produktion af maskiner ca. 10 pct. af Vesteuropas produktion (de tre lande kommer som nummer 5 efter følgende 4 lande: England, hvis maskinproduktion udgør ca. 35 pct. af Vesteuropas samlede maskinproduktion, Vesttyskland godt 20 pct., Frankrig ca. 15 pct. og Italien ca. 10 pct.).

Det er karakteristisk for maskinindustrien, at produktionen er fordelt på et stort antal virksomheder. I Danmark omfatter maskinindustrien således ca. 600

virksomheder, i Norge godt 200 virksomheder og i Sverige ca. 1000 virksomheder. Virksomhedsstørrelsen er stærkt varierende.

Til belysning af disse forhold skal nævnes, at inden for den svenske jern- og metalindustri — omfattende foruden den egentlige maskinindustri også den elektrotekniske industri, transportmiddelindustrien samt jern- og metalvareindustrien — fandtes i 1950 ca. 5000 virksomheder. Af produktionen inden for dette industriområde eksporteredes ca. 25 pct. Virksomheder med mindre end 50 arbejdere udgjorde ca. 85 pct. af det samlede antal virksomheder, og virksomheder med mindre end 200 ca. 95 pct. Såvel i 1940 som 1950 beskæftigede virksomheder med mindre end 50 arbejdere ca. 25 pct. af det samlede antal arbejdere inden for nævnte industriområde, og virksomheder med mindre end 200 arbejdere beskæftigede ca. 45 pct. De mindre virksomheder har således i tiårsperioden fra 1940—50 kunnet hævde deres relative andel af produktionskapaciteten (udtrykt ved antal arbejdere) trods de store forandringer i produktionsvilkårene, som har fundet sted i denne periode.

3. Danmark og Sverige er betydelige eksportører af maskiner. Tilsammen udgjorde de tre landes eksport til ikke-nordiske lande af ikke-elektriske maskiner ca. 1300 mill. d. kr. i 1953. Danmarks eksport til ikke-nordiske lande udgjorde ca. 400 mill. d. kr., Norges ca. 25 mill. d. kr. og Sveriges ca. 900 mill. d. kr.

4. De nordiske lande er tillige store importører af maskiner. I 1953 importerede Danmark maskiner fra ikke-nordiske lande for ca. 300 mill. d. kr., Norge for ca. 400 mill. d. kr. og Sverige for ca. 800 mill. d. kr. eller for de tre lande tilsammen ca. 1500 mill. d. kr.

Specialudvalgets hidtidige drøftelser.

Arbejdet i specialudvalget er endnu ikke så vidt fremskredet, at det kan siges, hvornår det vil kunne afsluttes og med hvilket resultat. De stedfundne drøftelser synes at vise, at vanskelighederne i forbindelse med etableringen af et fælles marked er ret store for en del maskiners vedkommende, særligt fra et norsk synspunkt.

Udvalget vil fortsætte sit arbejde med nærmere at afgrænse de områder inden for maskinindustrien, hvor der er særlige vanskeligheder, og undersøge i hvilket omfang disse vanskeligheder vil kunne afbødes bl. a. ved overgangsordninger.

Generelle spørgsmål

De relative konkurrencevilkår.

Samarbejdsudvalget har nedsat et særligt udvalg til at tilrettelægge arbejdet med undersøgelsen af de relative konkurrencevilkår. Udvalget har foreløbig iværksat undersøgelser vedrørende skatteforholdene, arbejdslønnen, elektricitets-

priserne og renteforholdene i de tre lande. Ingen af disse undersøgelser er endnu afsluttet, og det er derfor kun muligt at give en redegørelse for, hvordan arbejdet er tilrettelagt.

a) *Skatteforholdene.*

Skatteundersøgellesafdelingen under Statistisk Sentralbyrå i Norge har påtaget sig at gennemføre undersøgelsen af skatteforholdene i forbindelse med danske og svenske skatteekspertes.

Undersøgelsen vil, sagt i korthed, omfatte en gennemgang af faktiske regnskaber gennem en årrække for enkelte aktieselskaber indenfor industrien i hvert land. Skattereglerne i Danmark, Norge og Sverige vil blive anvendt på hele regnskabsmaterialet for at illustrere virkningerne af de tre landes skatteregler. De udvalgte bedrifter skal have forskellig størrelse, forskelligt kapitalbehov og repræsentere forskellige brancher. Ved udvalget af brancher bliver der taget hensyn til de varegrupper, som er nævnt i Harpsundprotokollen.

Undersøgelsen omfatter ejendoms-, indkomst- og formueskatter. Der vil i undersøgelsen blive taget hensyn til, at afskrivningsreglerne og reglerne for vurdering af varelageret er forskellige. Det forudsættes, at adgangen til afskrivninger bliver udnyttet på en sådan måde, at det giver mindst mulig skat i løbet af perioden.

Ved den talmæssige behandling vil det ikke være muligt at tage hensyn til alle forskellighederne i skattereglerne. Der vil derfor blive givet en kort oversigt over skatteregler for aktieselskaber i de tre lande.

b) *Arbejdslønnen.*

Statistisk Sentralbyrå vil udarbejde en oversigt over den gennemsnitlige timefortjeneste indenfor sammenlignelige industrigrupper i de tre lande. Oversigten udarbejdes i samråd med de tilsvarende institutioner i Danmark og Sverige.

c) *Elektricitetspriserne.*

Det norske Elektrisitets- og Vassdragsvesen vil udarbejde en oversigt over elektricitetspriserne i de tre lande. Vassdragsvesenet vil arbejde i kontakt med de tilsvarende institutioner i Danmark og Sverige.

d) *Renteforholdene.*

Norges Bank vil foretage en undersøgelse af renteforholdene i de tre lande. Også denne undersøgelse foretages i samråd med de tilsvarende institutioner i de to andre lande.

Når de igangværende undersøgelser er afsluttet, vil der blive udarbejdet en samlet oversigt over resultaterne, og samarbejdsudvalget vil afgive en vurdering af materialet til samarbejdsministrene.

Finansielt samarbejde.

Under drøftelserne inden for samarbejdsudvalget og i specialudvalgene er ved forskellige lejligheder fremhævet betydningen af i det fælles marked at fremme udbygningen af produktionen i de tre nordiske lande særligt inden for vareområder, hvor det fælles marked kan forventes at ville medføre betydelige fordele for forsyningen og konkurrenceevnen i Norden. Under disse drøftelser er endvidere understreget vigtigheden af gennem forskellige produktions- og rationaliseringsfremmende foranstaltninger at søge at løse de overgangsvanskeligheder, som et fælles marked kan give anledning til — herunder hensynet til beskæftigelsens opretholdelse — inden for enkelte brancher. En sådan udbygning af produktionen vil formentlig kræve betydelige investeringer. En fri nordisk samhandel inden for rammerne af et fælles varemarked kan endvidere rejse visse problemer ud fra et valutasyndspunkt, i hvert fald i en overgangsperiode. Samarbejdsudvalget har anset det for ønskeligt, at de problemer, som hænger sammen med de nævnte forhold — finansiering af investeringer, kapitalbevægelser mellem de nordiske lande, valutaproblemer etc. — gøres til genstand for undersøgelse i et særligt specialudvalg.

Produktions- og investeringssamarbejde.

I det omfang, der er iværksat drøftelser om produktions- og investeringssamarbejde inden for de udvalgte vareområder, er dette omtalt ovenfor under de respektive afsnit.

Samarbejdsudvalget har som et særligt spørgsmål iværksat undersøgelser med henblik på at få klarlagt vilkårene for et produktionssamarbejde om landtransportmidler. Ifølge de foreløbige undersøgelser må man regne med en meget stærk stigning i efterspørgslen efter automobiler i alle de tre nordiske lande i årene fremover. På denne baggrund vil spørgsmålet om et fælles marked og et produktionssamarbejde med henblik på at øge den nordiske selvforsyningsgrad og forhindre en for stærk stigning i de tre landes valutaudgifter til import af automobiler blive drøftet nærmere. En forudsætning for, at en udvidet nordisk bilproduktion kan bidrage til at styrke alle tre landes valutamæssige stilling, må være, at samtlige lande deltager i produktionen. Dette kan formentlig bedst ordnes ved en fordeling af produktionen af automobildele, da markedet må antages at være for lille til oprettelse af selvstændige automobilfabrikker i hvert land.

Når de igangværende undersøgelser er afsluttet, vil samarbejdsudvalget overveje nærmere, hvilket initiativ myndighederne i de tre lande eventuelt bør tage for at fremme et samarbejde inden for erhvervslivet i de tre lande på dette område.

De tre landes handelspolitiske forhold til andre lande.

Etableringen af et fælles nordisk marked rejser en række problemer med hensyn til de tre landes handelspolitiske forhold til andre lande og de handelspolitiske forpligtelser, som følger af medlemskab af internationale økonomiske organisationer eller gældende traktater med andre lande.

Et vigtigt spørgsmål i denne forbindelse er forholdet mellem et fælles nordisk varemærked og de forpligtelser, som følger af de tre landes medlemskab af den internationale handels- og toldpolitiske organisation (GATT). Dette spørgsmål er nærmere undersøgt af cheferne for de handelspolitiske afdelinger i de tre landes udenrigsministerier, og resultatet heraf foreligger i vedlagte tillæg 8.

Hovedindholdet af undersøgelsen skal i det følgende kort refereres.

GATT-overenskomstens artikel I indeholder en forpligtelse for hvert medlemsland til at yde alle andre medlemslande toldmæssig mestbegunstigelse. GATT-overenskomsten erkender dog, at toldunioner og frihandelsområder kan medvirke til at øge verdenshandelen, og har derfor i undtagelsesbestemmelser (art. XXIV) givet adgang til på visse vilkår at oprette toldunioner eller frihandelsområder, som ellers ville stride mod mestbegunstigelsesprincippet. Vilkårene herfor er,

- a) at toldunionen eller frihandelsområdet skal omfatte så godt som hele samhandelen („substantially all the trade“) mellem de deltagende lande,
- b) at de toldsatser og reguleringer af handelen, som bringes i anvendelse ved gennemførelsen af en toldunion, i det store og hele ikke skal være højere eller mere tyngende for udenforstående lande end forud for toldunionens oprettelse,
- c) at også andre former for handelsrestriktioner skal ophæves i handelen inden for toldunionen. Unionspartnerne har dog om fornødent adgang til i den indbyrdes handel at opretholde de restriktioner, som er tilladt i henhold til GATT-overenskomsten. Der er her først og fremmest tale om restriktioner til beskyttelse af betalingsbalancen.

En plan for indførelse af en toldunion eller et frihandelsområde skal forelægges for GATT. Såfremt der blot forelægges en foreløbig plan for indførelsen af en toldunion eller et frihandelsområde, kan GATT som vilkår for godkendelse fastsætte tidsfrister for planens gennemførelse.

Der er endvidere mulighed for at opnå GATT's godkendelse af en plan som ikke fuldt ud opfylder de foran beskrevne vilkår (art. XXIV, § 10). Forudsætningen herfor er dels, at planen kan antages efterhånden at ville føre til en toldunion, som opfylder disse vilkår, dels at GATT godkender en sådan plan med $\frac{2}{3}$ flertal.

For det tredje kan henvises til, at GATT i enkelte tilfælde under ganske særlige omstændigheder har godkendt mere begrænsede præferencer i henhold til

GATT's almindelige dispensationsbestemmelse (art. XXV, § 5 a). Den europæiske kul- og stålunion har opnået adgang til at indføre bl. a. toldpræferencer for kul og stål i henhold til denne bestemmelse. Sådanne dispensationer kræver ligeledes $\frac{2}{3}$ majoritet af GATT's medlemslande.

De nævnte chefer for de handelspolitiske afdelinger er endvidere anmodet om at analysere forholdet mellem et fælles marked og de tre landes OEEC-forpligtelser. Desuden har disse iværksat en undersøgelse af de problemer, som eventuelt rejser sig i relation til de af Danmark, Norge og Sverige indgåede *bilaterale* mestbegunstigelsestraktater med andre lande.

Et fælles nordisk marked må iøvrigt aktualisere spørgsmålet om et nærmere handelspolitisk samarbejde mellem de tre lande over for tredieland. Samarbejdsudvalget har på sit seneste møde anmodet de handelspolitiske chefer om sammen med andre sagkyndige at undersøge og drøfte de hermed forbundne problemer.

Man skal i denne forbindelse pege på, at de tre lande har et løbende samarbejde vedrørende handelspolitiske forhold herunder indenfor rammerne af OEEC, GATT og UNISCAN.

Foranstaltninger mod dumping.

På foranledning af henstillinger fra specialudvalget vedrørende jern og stål og specialudvalget vedrørende metaller og metalhalvfabrikata har samarbejdsudvalget på sit seneste møde nedsat et specialudvalg til nærmere at undersøge mulighederne for at gennemføre ensartede bestemmelser mod dumping.

Kontrollen med priser, prisaftaler og monopoler.

Samarbejdsudvalget har på sit seneste møde nedsat et specialudvalg, foreløbig med henblik på at få nærmere belyst eventuelle forskelle i de tre landes gældende pris- og monopolløvgivning og administrative praksis med hensyn til kontrollen med priser, prisaftaler og monopoler.

Fælles toldnomenklatur m. v.

Ved etableringen af et fælles nordisk marked melder der sig en del problemer af toldteknisk og anden art, som må være løst, når fællestariffen træder i kraft. I det følgende er nogle af disse problemer gjort til genstand for en kort omtale.

For de udvalgte vareområder må *nomenklaturteksten være ensartet udformet i de tre lande*. Af hensyn til sammenhængen i nomenklaturen og til en eventuel senere udvidelse af det fælles vareområde må det imidlertid anses for praktisk at samles om en enslydende tekst også til den øvrige del af nomenklaturen. Der vil herved endvidere opnås større sikkerhed for rigtig oversættelse og forståelse af nomenklaturen.

For de udvalgte varegrupper vil samarbejdsudvalget med bistand af specialudvalgene udarbejde forslag til *opdeling i underpositioner*. Det er muligt, at der af statistiske grunde ønskes yderligere opdeling. En ensartet opdeling af vareområder, der falder uden for det fælles marked, vil være af stor betydning for en eventuel senere udvidelse af dette marked og for samhandelen i det hele taget. Det er iøvrigt vigtigt, at man i *hele* nomenklaturen anvender en fælles systematik.

Det skal i denne forbindelse understreges, at der må skabes sikkerhed for, at varer henhørende under det fælles marked tariferes ens i de tre lande. For varer, der er specielt nævnt i nomenklaturen, eller hvis tarifiering på anden måde er oplagt, er dette ikke noget stort problem. Uanset nomenklaturens omfattende specifikationer vil der imidlertid stadig fremkomme et stort antal varer, hvis tarifiering er tvivlsom, og som vil blive forelagt toldstyrelserne til afgørelse. Man må sikre sig, at de tre landes afgørelser bliver samstemmende. En fælles optræden over for toldsamarbejdsrådets nomenklaturkomité i Bruxelles vil også være ønskelig. Samarbejdsudvalget overvejer at foreslå skabelsen af et permanent *fælles nordisk organ* til behandling af *tarifieringsspørgsmål*.

Der må udarbejdes fælles regler for ansættelse af varers *værdi til toldberegning*, og selv om kun få af de varer, der omfattes af planerne for et fællesmarked, vil blive belagt med specifik told, bør også spørgsmålet om *vægtansættelse, taraberegning, vejning m. v.* tages op til behandling.

Indenfor et fælles marked bør der være lige adgang til at opnå *toldgodtgørelse*. Fællesregler på dette område bør derfor udarbejdes.

Også spørgsmålet om fælles *toldfrihedsbestemmelser* melder sig til løsning. Dette spørgsmål har relation både til de toldfrihedsanmærkninger, som måtte blive optaget i selve tarifteksten (knyttet til de enkelte positioner), og til de bestemmelser om toldfrihed, som kan tænkes anført i den almindelige lovtæst (med gyldighed for hele tariffen).

I Danmark og i mindre udstrækning i Norge findes en kreditoplagsordning, medens Sverige ikke har noget tilsvarende. Spørgsmålet om *oplagsbestemmelser* (foruden kreditoplaget også transitoplag, pakhusoplag, frihavn og frilagre) samt iøvrigt spørgsmålet om *afregning af told* må tages op i sin helhed.

En ensartet *deklarationspligt* med hensyn til varers art, mængde, værdi m. v. bør overvejes med henblik på at skabe lige vilkår for importørerne.

Samarbejdsudvalget har nedsat en nordisk toldekspertkomité til at drøfte og udarbejde forslag om de nævnte spørgsmål.

Fælles handelsstatistisk nomenklatur.

Den handelsstatistiske ekspertkomité har fået til opgave dels at kortlægge det nuværende handelsstatistiske system i de tre lande og de forskelligheder,

som findes mellem disse, dels at udarbejde forslag til en ny fælles nordisk handelsstatistisk nomenklatur. Ved denne undersøgelse skal der særlig tages hensyn til at sikre den fornødne koordination med den øvrige erhvervsstatistik, d. v. s. produktions-, forbrugs- og lagerstatistik i de tre lande.

De handelsstatistiske systemer i de tre lande er på den ene eller den anden måde knyttet til den gældende toldlovs varedefinitioner og inddelinger. Toldnomenklaturerne er imidlertid forskellige i de tre lande, hvilket medfører store vanskeligheder for tilvejebringelsen af en ensartet handelsstatistik. Disse vanskeligheder er af forskellig art og omfang indenfor de forskellige vareområder. I mange tilfælde er handelsstatistikken i de tre lande allerede nu helt eller så godt som helt sammenfaldende. Til en vis grad beror dette på, at udenrigshandelsstatistiken i Danmark og Norge i princippet udarbejdes på grundlag af den af De Forenede Nationer anbefalede Standard International Trade Classification (SITC). Dette indebærer imidlertid ikke, at de danske og norske handelsstatistikker er identiske. Der findes nemlig ikke nogen til SITC-nomenklaturen knyttede anvisninger om, under hvilken position en vare bør henføres, om inddelingen i underpositioner og disses definition m. v. To lande, som begge anvender SITC-nomenklaturen, kan således i et vist omfang have afvigende nomenklaturer. Sveriges rapportering til forskellige internationale organisationer, som anvender SITC-nomenklaturen, finder for øjeblikket sted ved anvendelse af en nøgle, som gør det muligt tilnærmelsesvis at oversætte den svenske handelsstatistikks positioner til SITC.

De vanskeligheder, som følger af, at de tre lande har forskellig toldnomenklatur, vil være fjernet, når samtlige lande går over til den såkaldte Bruxelles-nomenklatur. Sverige har som det første af de nordiske lande iværksat de nødvendige forberedelser hertil i den i 1952 nedsatte toldlovskomiteé, som har haft til opgave at udarbejde forslag til en ny svensk toldlov, der om kort tid foreligger færdig. I Danmark og Norge er dette arbejde blevet påbegyndt i forbindelse med vareundersøgelserne under samarbejdsudvalget.

For nærmere at få overblik over, i hvilken udstrækning de udenrigshandelsstatistiske systemer adskiller sig fra hinanden i de nordiske lande, og over de problemer, som ensartethed på dette område i de tre lande vil rejse, foretager ekspertkomiteen forsøgsvis en detaljeret kortlægning af et begrænset vareområde: kemikalie- og medicinalområdet. Tilsvarende kortlægninger vil — i det omfang det anses for hensigtsmæssigt — blive gennemført indenfor samtlige vareområder, hvorved der fremkommer et grundmateriale for indførelsen af en ensartet handelsstatistik i de tre lande.

Som ovenfor omtalt skal der ved udarbejdelsen af et fælles nordisk handelsstatistisk system tages særligt hensyn til at sikre sammenlignelighed og koordination med produktions-, forbrugs- og lagerstatistikkerne i de tre lande. Dette kan medføre, at den detaljerede gennemgang af varedefinitioner m. v., som ifølge foranstående er iværksat, forsåvidt angår handelsstatistikken, tillige må gennemføres for de øvrige former for erhvervsstatistik.

Andre generelle spørgsmål.

Samarbejdsudvalget har på sit seneste møde nedsat et specialudvalg, som skal have til opgave at drøfte en række generelle spørgsmål bl. a. vedrørende anvendelsen af kvantitative importrestriktioner i tilfælde af betalingsbalancevanskeligheder samt koordineringen af eksportrestriktionerne udadtil og af overgangsforanstaltninger. Udvalget kan tillige tage andre generelle spørgsmål, som måtte opstå i forbindelse med et fælles marked, op til behandling.

Andre af samarbejdsudvalget rejste spørgsmål

a) *Byggelovgivningen og standardiseringen af byggematerialer.*

Byggeindustrien indtager en central stilling i næringslivet i Norden. Det er af væsentlig betydning for bevarelsen af et stabilt pris- og omkostningsniveau og opretholdelsen af høj økonomisk aktivitet i de nordiske lande, at byggeomkostningerne holdes på det lavest mulige niveau. Et vigtigt middel til at nedbringe byggeomkostningerne er fremstilling af standardiserede byggematerialer i stor målestok, men dette forudsætter et større marked, end de nordiske lande udgør hver for sig. En vigtig forudsætning for et fælles marked for byggematerialer er derfor, at de nordiske landes bestræbelser for at standardisere byggematerialerne koordineres. En anden vigtig forudsætning er, at der tilvejebringes større ensartethed i de tre landes byggelovgivning, særligt de byggetekniske forskrifter.

Med hensyn til standardisering af byggematerialer er der allerede gjort væsentlige fremskridt i Norge og Sverige, hvor der findes ensartede modulordninger, og Danmark regner med i løbet af kort tid at gennemføre en modulordning, der stort set svarer til den i de to andre lande gældende. Ved en modulordning forstås et system, der gennem en forenkling og koordinering af målene på alle bygningsdele danner grundlag for en standardisering og industrialisering, som kan medvirke til byggeriets billiggørelse og forbedring. For visse materialer vil man allerede nu kunne påbegynde en koordinering af de nordiske standardiseringsbestræbelser, men for adskillige materialer, navnlig tekniske installationer og større byggelementer, vil det være nødvendigt først at gennemføre ensartede bestemmelser i den nordiske byggelovgivning.

På foranledning af samarbejdsudvalget har de centrale danske, norske og svenske byggemyndigheder drøftet tilrettelæggelsen af et samarbejde om de nævnte spørgsmål. Byggemyndighederne har herefter anbefalet de tre landes regeringer, at der indledes et nærmere nordisk samarbejde vedrørende byggelovgivningen og byggestandardiseringen. Samtlige regeringer har givet tilslutning hertil, og byggemyndighederne har nu iværksat en række undersøgelser.

b) *Dobbeltbeskatningsaftaler.*

Aftaler til undgåelse af dobbeltbeskatning er indgået mellem Danmark og Sverige, Norge og Sverige samt Norge og Danmark.

Mellem Sverige og Danmark undertegnedes den 6. maj 1932 en aftale til undgåelse af dobbeltbeskatning for de direkte skatters vedkommende. Denne aftale blev i 1953 revideret og afløst af en ny aftale af 27. oktober 1953 til undgåelse af dobbeltbeskatning med hensyn til skatter på indkomst og formue. Samme dag blev der desuden indgået en aftale mellem Sverige og Danmark om bistand i skattesager samt en aftale til undgåelse af dobbeltbeskatning for arveskatternes vedkommende.

Den 21. juni 1947 afsluttedes mellem Sverige og Norge en aftale til undgåelse af dobbeltbeskatning med hensyn til skatter på indkomst og formue. Denne aftale udvidedes senere med en aftale til undgåelse af dobbeltbeskatning for arveskatternes vedkommende samt en aftale om bistand i skattesager. Begge aftaler undertegnedes den 17. december 1949.

Aftalerne er hovedsagelig bygget på det princip, at beskatningsretten for en vis type indkomst eller formue tilkendes den ene stat, samtidig med at den frakendes den anden stat. Ejendoms- og næringsindkomster beskattes derfor i princippet i den stat, hvorfra indkomsten hidrører, d. v. s. i den stat, hvor ejendommen er beliggende, eller virksomheden har fast kontor. Indkomst af tjenesteydelser beskattes ifølge den svensk-danske aftale i det land, hvor arbejdet udføres, og ifølge den svensk-norske aftale hvor vedkommende er bosat. En omlægning af den svensk-norske aftale i sidstnævnte henseende i overensstemmelse med princippet i den svensk-danske aftale er imidlertid under overvejelse.

Ifølge den svensk-norske dobbeltbeskatningsaftale af 21. juni 1947 opkræves af dividendeudbetalinger fra selskaber i Sverige resp. Norge en kildeskat på 10 pct. af bruttobeløbet. Dividendemodtageren får på skatten i sit hjemland et fradrag på 5 pct. af bruttobeløbet. Herved er dobbeltbeskatningen af dividender i princippet blevet begrænset til højst 5 pct. I modsætning til den svensk-danske dobbeltbeskatningsaftale af 27. oktober 1953 indeholder den svensk-norske aftale imidlertid ingen regel til undgåelse af såkaldt kædebeskatning af dividendeudbetalinger mellem selskaber.

På baggrund af de ovenfor nævnte forhold er spørgsmålet om bl. a. dobbeltbeskatning og kædebeskatning af dividendeudbetalinger mellem svenske og norske selskaber taget op til behandling indenfor samarbejdsudvalget. Både fra norsk og fra svensk side har man erklæret sig positivt interesseret i en løsning af spørgsmålet.

De svenske og norske finansdepartementer har taget kontakt med hinanden for at drøfte en revision af den svensk-norske dobbeltbeskatningsaftale, og forslag herom er for tiden under udarbejdelse.

c) *Kvalitetsbestemmelser for læder og fodtøj.*

I samtlige de tre lande gælder der visse bestemmelser om kvalitetskontrol med læder og fodtøj. Ved disse bestemmelser begrænses læderets indhold af visse uorganiske stoffer, henholdsvis det fremstillede fodtøjs indhold af pap og kunstlæder. Der er visse forskelligheder mellem de danske, norske og svenske bestemmelser. Da bl. a. indførelsen af et fælles nordisk marked for skoindustrien vil blive lettet, hvis reglerne på dette område gøres så ensartede som muligt, har samarbejdsudvalget med henblik herpå nedsat et specialudvalg.

Specialudvalget vil, bl. a. på grundlag af de forskellige revisionsforslag, som et af den svenske regering nedsat udvalg for tiden er i færd med at udarbejde, undersøge, om der kan udformes forslag til ensartede regler om kvalitetskontrol for fodtøj i de tre lande. Også spørgsmålet om ensartede regler for kvalitetskontrollen med læder vil blive taget op til behandling.

d) *Udstillinger og messer i udlandet.*

De nordiske lande har ved forskellige lejligheder samarbejdet om spørgsmål i forbindelse med udstillinger og messer i udlandet. Dette var f. eks. tilfældet ved drøftelserne i OEEC om den såkaldte Marshall-udstilling i Chicago. Udveksling af oplysninger vedrørende messer har ligeledes fundet sted, og i enkelte tilfælde har de nordiske lande fundet en fælles messedeltagelse hensigtsmæssig. Et eksempel herpå er den årligt tilbagevendende messe i Milano og vandred-udstillingen i USA., „Design in Scandinavia“.

På baggrund af de øgede bestræbelser, som de store lande med deres betydelige økonomiske ressourcer udfolder med hensyn til udstillinger og varemesser, har samarbejdsudvalget anset det for ønskeligt, at de nordiske lande mere regelmæssigt end hidtil samarbejder i udstillingsanliggender. Samarbejdsudvalget har derfor henstillet til regeringerne i Danmark, Norge og Sverige, at der tilvejebringes et øget samarbejde mellem de forskellige organer for udstillinger og messer, som er nedsat i de nordiske lande. I dette samarbejde deltager foruden Danmark, Norge og Sverige også Finland.

Samarbejdet har bl. a. form af udveksling af oplysninger om erfaringer fra forskellige messer o. lign. og drøftelse af almindelige spørgsmål vedrørende deltagelse i messer og udstillinger som f. eks. spørgsmålet om messer opdelt efter brancher eller nationer. Man har fremdeles drøftet spørgsmålet om fælles nordisk optræden i de internationale organer, der behandler messe- og udstillingsanliggender, f. eks. Det internationale Udstillingsbureau (B.I.E.), Det internationale Handelskammer (I.C.C.), Den internationale Messeunion (U.I.F.) og FN's økonomiske kommission for Europa (E.C.E.). Man har endvidere ført konkrete forhandlinger om, hvilke messe- og udstillingsarrangementer der må anses for egnede for fælles nordisk deltagelse i løbet af de nærmeste år. De forberedende undersøgelser med hensyn til deltagelse i forskellige messer og udstillinger har været fordelt

mellem landene, medens undersøgelsen af erhvervslivets interesse for forskellige udstillinger har været pålagt vedkommende land.

e) *Det økonomiske samarbejde i Benelux.*

Efter indbydelse af den hollandske økonomiminister har en nordisk tjenestemand delegation i sommeren 1955 aflagt et besøg i Benelux for nærmere at studere det fælles marked mellem Holland, Belgien og Luxembourg og de problemer, som de tre lande herved er blevet stillet overfor.

Delegationen, der var sammensat af to danske, to norske og en svensk tjenestemand, aflagde besøg i Holland, Belgien og Luxembourg i dagene 14.—27. juni 1955. Delegationen har i den som bilag 9 vedlagte rapport redegjort for sine indtryk af Benelux-samarbejdet, men har samtidig lagt vægt på at redegøre for sin opfattelse af dette samarbejde ud fra problemer og synspunkter, som har aktualitet også i det nordiske økonomiske samarbejde.

Sammendrag

Af den i det foregående givne redegørelse for vareundersøgelserne indenfor samarbejdsudvalget og dets specialudvalg fremgår, at der er udarbejdet konkrete forslag til internordisk toldfrihed og fælles toldsatser udadtil for vareområder, der tilsammen dækker ca. 45 pct. af den nordiske samhandel. Disse 45 pct. omfatter dels — for ca. $\frac{2}{3}$ vedkommende — de relativt frie vareområder (bestående af en lang række råvarer og halvfabrikata samt papir, papirvarer og skibe), dels to afgrænsede vareområder, nemlig jern og stål samt metaller og metalhalvfabrikata.

For de øvrige såkaldte Harpsund-områder (kemikalier, medicinalvarer og elektrotekniske varer), der ialt omfatter ca. 15 pct. af den nordiske samhandel, fortsætter drøftelserne indenfor vedkommende specialudvalg. Undersøgelserne indenfor disse vareområder synes at forløbe tilfredsstillende.

Indførelsen af et fælles marked medfører imidlertid også andre samarbejdsproblemer end problemer i forbindelse med toldsatserne. I henhold til Harpsund-protokollen har samarbejdsudvalget således iværksat en indgående undersøgelse af de relative konkurrencevilkår i de tre lande og dermed sammenhængende spørgsmål. Indenfor specialudvalgene for de enkelte vareområder har man opmærksomheden rettet mod spørgsmål vedrørende samarbejde på produktionens område med henblik på at fremme arbejdsdelingen indenfor det fælles, større marked og dermed øge konkurrenceevnen for Nordens industri; endvidere rejser sig samarbejdsspørgsmål på det handelspolitiske område og vedrørende forholdsregler mod dumping fra tredieland. Andre vigtige spørgsmål, som er blevet berørt under varedrøftelserne, omfatter anvendelsen af importrestriktioner i tilfælde af beta-

lingsbalancevanskeligheder, koordineringen af eksportrestriktionerne udadtil og behovet for overgangsbestemmelser af forskellig art bl. a. med det formål at lette løsningen af visse omstillingsvanskeligheder.

De nævnte spørgsmål er af en sådan karakter, at de i det mindste delvis må behandles indenfor de forskellige specialudvalg vedrørende de enkelte vareområder. Men visse af de rejste spørgsmål har vist sig at være ensartede for de forskellige vareområder eller af generel karakter. Man har derfor anset det for mest praktisk at gøre sådanne spørgsmål til genstand for nærmere behandling indenfor særlige specialudvalg, som samarbejdsudvalget med samarbejdsministrenes godkendelse har besluttet et nedsætte. Disse specialudvalgs arbejdsopgaver er følgende:

1. Spørgsmål vedrørende investerings- og finansieringssamarbejdet, som i et fælles marked kan blive aktuelt til fremme af udbygningen og rationaliseringen af produktionen. I forbindelse hermed bør særligt hensyn tages til de vanskeligheder, som kan opstå i en overgangsperiode.
2. Et udvidet handelspolitisk samarbejde overfor andre lande og internationale økonomiske organisationer.
3. Fælles forholdsregler mod dumping udefra.
4. En klarlæggelse af lovgivning og administrativ praksis i de tre lande med hensyn til kontrollen med priser, prisaftaler og monopoler.
5. Toldteknisk samarbejde i forbindelse med de tre landes overgang til Bruxelles-nomenklaturen.
6. Harmonisering af overgangsforanstaltninger med hensyn til toldsatser og kvantitative restriktioner, anvendelsen af import- og eksportrestriktioner i det fælles marked og andre spørgsmål, som måtte rejse sig i forbindelse med indførelsen af det fælles marked.

Forklarende noter til tillæg 1—7

Tillæggene 1—7 indeholder oplysning om gældende toldsatser og kvantitative importrestriktioner for hver position inden for de udvalgte vareområder.

For de relativt frie vareområder samt for metaller og metalhalvfabrikata indeholder bilagene tillige de udarbejdede forslag til fælles toldsatser og om fjernelse af importrestriktioner.

Toldsatser.

De anførte toldsatser er de pr. 1. december 1955 gældende. Specifikke toldsatser er angivet i det pågældende lands valuta. Toldsatserne er ikke angivet helt udtømmende for alle positioner.

For råvarer og tekniske hjælpestoffer, som er belagt med 30 pct. told i Norge, kan Toll- og Finansdepartementet tilstå toldnedsættelse eller toldfrihed.

Incidenser.

For varer belagt med specifik told er incidensen den gældende toldsats pr. 1. december 1955 udtrykt i procent af værdien af importen fra alle lande i 1953, afrundet til nærmeste hele tal. For værditoldbeskattede varer er incidensen angivet lig med toldsatsen.

- betyder, at alle varer under positionen er toldfri.
- . betyder, at incidensen ikke har kunnet beregnes.
- 0 betyder, at incidensen er under $\frac{1}{2}$ (evt. 0).

Importrestriktioner.

Oplysninger om importrestriktioner er givet ved kodetal fra 1 til 6. Kode-tallene betyder følgende:

1 =	0	pct. liberalisering	
2 =	0—10	—	—
3 =	10—90	—	—
4 =	90—100	—	—
5 =	100	—	—
6 =	statshandel		

Som liberaliserede varer betragtes varer på friliste og varer, for hvilke der er fri bevillingsudstedelse.

Forslag til fælles toldsatser m. v.

Som nævnt indeholder tillæg 1 (de relativt frie vareområder) og tillæg 3 (metaller og metalhalvfabrikata) tillige oplysning om de udarbejdede forslag til fælles toldsatser og om fjernelse af importrestriktioner. Disse forslag er formuleret på følgende måde:

- a) Såfremt der allerede nu hersker toldfrihed i alle tre lande, angives dette ved „ingen told“.
- b) Såfremt der allerede nu er fuld liberalisering i alle tre lande, angives dette ved „ingen importrestriktioner“.
- c) Såfremt der i eet eller flere af de tre lande findes toldsatser, og der stilles forslag om toldfrihed udadtil, angives dette ved „toldfrihed“.
- d) Når der stilles forslag om en fælles told udadtil, angives dette ved „fælles told på x pct.“.
- e) Såfremt der i eet eller flere af de tre lande findes importrestriktioner, og der stilles forslag om, at disse fjernes i samhandelen mellem de tre lande, angives dette ved „bortfald af importrestriktioner“.

TILLÆG 1

De relativt frie vareområder

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
25.01	Almindeligt salt (herunder stensalt, havsalt og bordsalt); ren natriumklorid; saltvædske, havvand.	0,2 ¹⁾	fri	fri	2 ¹⁾	-	-	4	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
25.02	Svovlkis, ikke brændt.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.03	Svovl af enhver art, undtagen sublimeret, fældet og kolloidalt.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.04	Naturligt grafit	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.05	Naturligt sand af enhver art, også farvet, undtagen metalholdigt sand henhørende under pos. 26.01.	fri	fri	fri	-	-	-	4	4	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
25.06	Kvarts (undtagen naturligt sand); kvartsit, herunder blokke, plader og tavler, fremstillet ved simpel kløvning eller groft tildannet i firkantet form ved hugning eller savning, men ikke yderligere forarbejdet.	fri	fri	fri	-	-	-	5	1	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
25.07	Ler, herunder ildfast ler, kaolin og bentonit, også brændt, undtagen ekspanderet ler henhørende under pos. 68.07; mullit, chamotteler og dinasler.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.08	Kridt: A. malet og slemmet	0,5 ²⁾	fri	1	1 ³⁾	-	16	5	4	5	Fælles told på 5 pct. og bortfald af importrestriktioner.

	B. andet	fri	fri	fri	-	-	-	5	4	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
25.10	Naturlig kalciumfosfat, naturlig aluminiumkalciumfosfat, apatit og fosforsurt kridt.	fri	fri	fri	-	-	-	5	1	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
25.11	Naturlig bariumsulfat (tungspat); naturlig bariumkarbonat (witherit), også brændt, undtagen bariumoxyd.	fri ³⁾	fri	fri	-	-	-	5	4	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
25.12	Infusoriejord, fossilt kiselmel og andre lignende kiselholdige jordarter (kiselguhr, trippelse, diatomejord o. s. v.) med en vægtfylde på 1 eller derunder, også brændt.	fri	fri	fri	-	-	-	5	4	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
25.13	Pimpsten, smergel, naturlig korund og andre naturlige slibemidler.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.14	Skifer, herunder blokke, plader og tavler, fremstillet ved simpel kløvning eller groft tildannet i firkantet form ved hugning eller savning, men ikke yderligere forarbejdet.	fri	fri	1 ⁵⁾	-	-	.	5	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
25.15	Marmor, travertin og anden kalksten anvendelig til monumenter og bygninger med en vægtfylde på 2,5 eller	fri	fri ⁴⁾	1 ⁵⁾	-	- ⁴⁾	.	5	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.

¹⁾ Raffineret kogsalt samt havsalt og pulveriseret rå stensalt.

²⁾ Slemmet kridt.

³⁾ Pulveriseret bariumsulfat, 1 øre pr. kg.

⁴⁾ Savede blokke eller rå, udhuggede eller savede plader, 12 pct. a. v.

⁵⁾ Savede, bløde stenarter.

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
	derover samt alabast, herunder blokke, plader og tavler, fremstillet ved simpel kløvning eller groft tildannet i firkantet form ved hugning eller savning, men ikke yderligere forarbejdet.										
25.18	Dolomit, også brændt, herunder blokke, plader og tavler fremstillet ved simpel kløvning, eller groft tildannet i firkantet form ved hugning eller savning, men ikke yderligere forarbejdet; sammenpresset dolomit (herunder tjæret dolomit).	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.19	Naturlig magnesiumkarbonat (magnesit), også brændt, undtagen magnesiumoxyd.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.20	Gips, anhydrit; brændt gips o. l., også farvet, undtagen til tandlægebrug.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.21	Kalksten og anden kalkholdig sten, der almindeligvis anvendes til fremstilling af kalk eller cement.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.22	Brændt kalk, læsket kalk og hydraulisk kalk, undtagen calciumoxyd og calciumhydroxyd.	fri	0-0,8	fri	-	0-6	-	1	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.

25.23	Portland cement, smeltecement, slaggecement og lignende hydraulisk cement, også farvet eller i form af klinker.	fri	0,8	0,6	-	6	3	1	1	5	Fælles told svarende til den nuværende norske og svenske told. Spørgsmålet om vægt- eller værditold henvises til told-ekspertkomiteen. Bortfald af importrestriktioner.
25.24	Asbest.....	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.25	Merskum (også i polerede stykker) og rav; plader, stænger o. l., der er fremstillet af presset merskum eller presset rav, men ikke forarbejdet efter presningen; jet.	fri	fri	fri	-	-	-	4	1	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
25.26	Glimmer, herunder glimmerblade; glimmeraffald.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
25.27	Naturlig steatit, herunder blokke, plader og tavler, fremstillet ved simpel kløvning eller groft tildannet i firkantet form ved hugning eller savning, men ikke yderligere forarbejdet; talkum.	fri	fri	fri	-	-	-	5	1	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
25.28	Naturlig kryolit og naturlig kiolit..	fri	fri	fri	-	-	-	5	4	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende importrestriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
25.29	Naturlig svovlarsen	1	fri	fri	.	-	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
25.30	Rå, naturlige borater og koncentrat heraf (også brændte), undtagen borater fremstillet af naturligt saltvand; rå, naturlig borsyre med et indhold af borsyre (H ₃ BO ₃) på ikke over 85 % beregnet på tørvægten.	fri	fri	fri	-	-	-	5	4	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
25.31	Feldspat, leukit, nefelin og nefelinsyenit; flusspat.	fri	fri	fri	-	-	-	5	3	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
25.32	Mineralske stoffer ikke andetsteds nævnt; skår af lervarer.	fri	fri	fri	-	-	-	5	3	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
26.01	Malme, også lødiggjort, herunder brændt svovlkis.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
26.02	Slagger, hammerskæl og andet affald fra fremstillingen af jern og stål.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
26.03	Aske og rester (undtagen fra fremstillingen af jern og stål) med indhold af metaller eller metalforbindelser.	fri	fri	fri	-	-	-	5	1	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.

26.04	Slagger og aske, ikke foran nævnt, herunder tangaske.	fri	fri	fri	-	-	-	5	3	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
27.01	Stenkul; briketter og lignende fast brændsel fremstillet af stenkul.	fri	fri	fri	-	-	-	5	6	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
27.02	Brunkul, også sammenpresset	fri	fri	fri	-	-	-	3	6	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
27.03	Tørv (herunder tørvestrøelse) også sammenpresset.	fri	2,6	fri	-	.	-	1	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 10 år.
27.04	Koks og halvkoks af stenkul, brunkul eller tørv.	fri	fri	fri	-	-	-	4	6	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
27.05	Retortkul	fri	fri	fri	-	-	-	5	6	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
27.06	Stenkulstjære, brunkulstjære, tørvetjære og anden mineralsk tjære, også delvis destilleret; blandinger af beg med kreosotolie eller andre destillationsprodukter af stenkulstjære.	fri	fri	fri ^{o)}	-	-	-	5	3	5	Toldfrihed, for Sveriges vedkommende senest i løbet af 5 år. Bortfald af importrestriktioner.

^{o)} Tilberedt tjære, 2 øre pr. kg. (incidens 2).

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
27.07	Olier og andre destillationsprodukter af højtemperaturstenkulstjære; andre olier og produkter, som nævnt i punkt 2 i bemærkningerne til dette kapitel.	fri ⁷⁾	fri ⁸⁾	fri	- ⁷⁾	- ⁸⁾	-	5	3	5	Toldfrihed og ⁷⁾ bortfald af importrestriktioner.
27.08	Beg og koks heraf, fremstillet af mineralisk tjære.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
27.09	Petroleum og skiferolie, rå.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
27.10	Petroleum og skiferolie, undtagen rå; varer ikke andetsteds nævnt, som indeholder mindst 70 vægtprocent petroleum eller skiferolie, når dette er varens virksomme bestanddele:										
	benzin.....	fri	fri	0,1 pr. liter	-	-	1	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
	petroleum og tungbenzin	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
	gasolie, dieselolie og andre brændselsolier.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
27.11	Petroleumsgas og andre gasformige kulbrinter.	fri	6	5	-	.	.	5	1	5	Toldfrihed, for Sveriges vedk. senest i løbet af 10 år. Bortfald af importrestriktioner.

45	27.12	Vaselin	5	8	2	5	5	2-4	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
	27.13	Paraffin, mikrokrystallinsk voks, ozokerit, brunkulsvoks, tørvevoks og anden mineralsk voks, også farvet.	fri	fri	fri	-	-	-	5	2	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
	27.14	Petroleumsbitumen, petroleumskoks og andre rester fra destillation af petroleum og skiferolie.	fri	fri	fri	-	-	-	5	3	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
	27.15	Bitumen og asfalt, naturlig; bituminøs skifer, asfaltsten og tjæresand.	fri	fri	fri	-	-	-	5	4	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
	27.16	Bituminøse blandinger på grundlag af naturlig asfalt eller bitumen, petroleumskoks, mineralsk tjære eller mineralsk tjærebeg (f. eks. bituminøs mastiks og „cut backs“).	fri ⁷⁾	fri	fri ¹⁰⁾	-	-	-	3	2	5	Toldfrihed, for Sveriges vedk. senest i løbet af 5 år. Bortfald af importrestriktioner.
	27.17	Elektrisk strøm	fri	30%	fri	-	30	-	5	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
	41.01	Rå hud og skind (friske, saltede, tørrede, syrebehandlede eller kalkede),	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.

7) Toluol, benzol, karbolsyre og andre produkter med viscositet under 2, fri; kresol, paraffinolie, naftalin, antrasen, difenylmetan, 10 øre pr. kg (incidens 19).

8) Karbolium, 8 øre pr. kg (incidens 5); pyridinbaser, 30 %.

9) Tjæreemulsioner, 5 øre pr. kg; beg- og asfaltemulsioner, 7,5 % a. v.

10) I flydende form, 2 øre pr. kg (incidens 2).

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
	også spalt, herunder fåreskind med hårbeklædning.										
41.09	Afklip og andet affald af læder og skind, herunder kunstlæder og pergamentskind, alt forsåvidt uanvendeligt til fremstilling af lædervarer; læderstøv, -pulver og -mel.	fri	fri	fri	-	-	-	5	3	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
43.01	Rå pelskind	33 $\frac{1}{3}$ %	fri ¹¹⁾	fri ¹²⁾	33	- ¹¹⁾	- ¹²⁾	5	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
		øre pr. m ³									
44.01	Brænde; træaffald, herunder savsmuld og savspån.	fri ¹³⁾	fri	fri	- ¹³⁾	-	-	2	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
44.02	Trækul, også sammenpresset	fri	fri	fri	-	-	-	5	1	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
44.03	Rundtræ, også afbarket og groft behandlet med økse eller båndkniv: af eg og fine udenlandske træsorter af nåletræ af andre træsorter	fri 155 165	fri	fri	0	-	-	4	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.

44.04	Træ, kun firhugget eller firskåret:											
	af nåletræ	155	}	fri	fri	0	-	-	4	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
	firhugget:											
	af eg og fine udenlandske træsorter.	fri										
	af andre træsorter	165										
	firskåret	250										
44.05	Træ, savet eller skåret i længderetningen af over 5 mm tykkelse, også snittet og afbarket på kanterne:											
	af nåletræ	155	}	fri	fri	0	-	-	4	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
	af egetræ:											
	kun kløvet eller krydset	fri										
	andet	250										
	af andet træ:											
	kun kløvet	165										
	andet	250										
44.06	Klodser til brolægning:											
	af nåletræ	155	}	fri	fri	.	-	-	4	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
	af andet træ	250										
44.07	Jernbane- og sporvejssveller af træ: savskårne eller tilhuggede:											
	af nåletræ	155	}	fri	fri	1	-	-	4	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
	af andet træ:											
	af egetræ, kun behugget.	fri										
	andet	165										
	yderligere forarbejdet:											
	af nåletræ	350										
	af andet træ	400										

¹¹⁾ Bæver, ilder, skunk, persianer etc., 2400 (incidens 13); sobel, mår, hermelin, chinchilla, hvidræv og breitschwanz, 10000 (incidens 9).

¹²⁾ Bæver, chinchilla, hermelin, mår, nertz, hvid-, blå-, sort-, sølv- og korsræv etc., 15 % a. v. plus 350 (incidens 18); gazelle, ged etc., fri; alt andet, 150 (incidens 1).

¹³⁾ Savspån, 0,6 øre pr. kg (incidens 2).

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
44.08	Tøndestaver, også savet på den ene eller begge sider, men ikke yderligere forarbejdet: af nåletræ af egetræ: kun kløvet og behugget andet af andet træ: kun kløvet andet	øre pr. m ³ 155 fri 250 165 250	} fri fri		0	-	-	4	3	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
44.09	Tøndebånd; kløvede stolper; pæle og stokke, tilspidsede, men ikke savskårne i længderetningen; træspån, herunder også spåner, der anvendes ved fremstilling af eddike og klaring af vædsker: tøndebånd og træspån . . . øre pr. kg kløvede stolper: af nåletræ af egetræ af andet træ tilspidsede pæle og stokke: af nåletræ af andet træ	0,6 ¹⁴⁾ 155 fri 165 350 400	} fri fri ¹⁵⁾		. ¹⁴⁾	-	- ¹⁵⁾	4	3	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
44.10	Træ, rå tildannet eller afrundet, men ikke drejet, bøjet eller på anden måde forarbejdet, anvendeligt til fremstil-	øre pr. kg 0,6	fri	0-30	0	-	.	1	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.

	ling af spadserestokke, piske, skafter til golfkøller, håndtag til paraplyer, værktøj o. l.											
44.11	Trukket træ, tændstikemner samt træpølke og -stifter til fodtøj.	0,6	80 ¹⁴⁾	5-30 ¹⁶⁾	0	.	.	1	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.	
44.12	Træuld og træmel.....	0,6	fri	2 ¹⁷⁾	2	-	.	1	1	5	Toldfrihed; danske importrestriktioner kan ophæves, når Norge ophæver eksportrestriktioner for råvarer til træuld.	
44.13	Træ (herunder løse blokke, lister og friser til parketgulve) hævlet, pløjet, falset, affaset, v-fuget, centre v-fuget, forsynet med staf, centrestaf eller lignende:	øre pr. m. ³										
	A. ikke sammensatte parketstaver:											
	af nåletræ.....	350	}	20	30	1	6	22	5	1	5	Fælles told på 6 % og bortfald af importrestriktioner.
	af andet træ.....	400										
	B. andre varer:											
	af nåletræ.....	350	}	fri	5-30	1	-	.	4	3	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
	af andet træ.....	400										

¹⁴⁾ Tagspån, 55—150 øre pr. 1.000 stk. (incidens 1—2).

¹⁵⁾ Træspån, dog ikke til eddikefremstilling m. v., 2 øre pr. kg (incidens 0).

¹⁶⁾ Tændstikemner, fri.

¹⁷⁾ Træuld, fri.

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
45.01	Naturlig kork, uforarbejdet, knust, granuleret eller pulveriseret; korkaffald.	0 eller 0,6	fri	0 eller 15 %	.	-	0 eller 15	4	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
45.02	Naturlig kork i blokke og plader, herunder terninger og firkanter til fremstilling af propper.	0,6 eller 10	28-72	0 eller 20	.	7	.	1	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
47.01	Papirmasse	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
47.02	Affald af papir og pap; affaldsvarer af papir og pap, kun anvendelig til papirfremstilling.	fri	fri	fri	-	-	-	5	1	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
48.01	Papir og pap (herunder cellulosevat), fremstillet på maskiner, i ruller og ark:										
	A. avispapir	fri	12	fri	-	.	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
	B. gråt kludepap og -papir (råpap og råpapir).	2	12	1-2	2	14	2-3	5	5	5	Fælles told på 3 %; ingen importrestriktioner.
	C. kondensatorpapir	8	32	10	.	.	1	5	5	5	Fælles told på 3 %; ingen importrestriktioner.
	D. karbonråpapir	8	32	10	.	.	.	5	5	5	Fælles told på 4 %; ingen importrestriktioner.

	E. andet	2-8	12-52	1-18	1-7	2-14	1-8	5	4	5	Fælles told på 5 % og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 5 år undtagen for cellulosevat og stencilråpapir.
48.02	Håndgjort papir og pap	8	52	10-18	.	.	.	5	5	5	Fælles told på 5 %; ingen importrestriktioner.
48.03	Pergamentpapir og -pap og fedttæt papir og pap, også imiteret, samt pergamyn i ruller og ark.	8	16-32	10	4	.	4	5	5	5	Fælles told på 5 %; ingen importrestriktioner.
48.04	Papir og pap bestående af sammenklæbede lag, også med indvendig forstærkning, men ikke forsynet med overtræk eller imprægneret, i ruller og ark.	8-30	8-100	10-18	.	.	3-9	4	3	5	Fælles told på 5 % og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 5 år.
48.05	Bølgepapir og bølgepap (også med påklæbede plane flader) samt kreppet, reliefpræget og perforeret papir og pap, i ruller og ark.	8	12-280	8-18	6	4	5	4	3	5	Fælles told på 5 % og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 5 år.
48.06	Papir og pap, linieret eller kvadreret, men uden andet påtryk, i ruller og ark.	30	100	10-20	1	8	.	1	5	5	Fælles told på 5 % og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 5 år.
48.07	Papir og pap, overtrukket eller imprægneret, samt papir og pap, der er farvet eller dekoreret på overfladen eller er forsynet med påtryk (herunder										

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
	ikke papir og pap position 48.06 og tryksager henhørende under kapitel 49), i ruller og ark:										
	A. overtrukket med bitumen eller asfalt.	1,5-2	8	1-10	1	5	1	4	5	5	Fælles told på 5 % og bortfald af importrestriktioner.
	B. andet	8-30	32-800	10-20	1-8	.	2-8	3	3	5	Fælles told på 6 % og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 5 år.
48.08	Filtrerplader af papirmasse	8	fri	fri	.	-	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
48.09	Byggeplader af papirmasse, træfibre eller andre vegetabiliske fibre, også sammenpresset med naturlig harpiks, kunstharpiks eller lign. som binde-middel.	2-5	16-280	5-10	3-8	.	7-13	1	1	5	Fælles told svarende til 5 sv. øre pr. kg og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 10 år. Spørgsmålet om vægt- eller værditold henskydes til told-eksperterkomiteen.
48.10	Cigaretpapir, i afpassede stykker, også i hæfter eller hylstre.	8-70	16-280	10-75	2-6	.	.	1	5	5	Fælles told på 5 % og bortfald af importrestriktioner.

48.11	Tapeter og linkrusta; gennemskinne- ligt vinduespapir.	15-25 + 5 %	32-280	20-50	8-14	.	8-15	1	1	5	Fælles told på 10 % og bortfald af im- portrestriktioner. Overgangsperiode på højest 5 år.
48.12	Gulvbelægningsmaterialer fremstillet på basis af papir eller pap, med eller uden linoleumsbelægning, også i ikke afpassede stykker.	10	32	10 %	6	.	10	1	5	5	Fælles told på 10 % og bortfald af im- portrestriktioner. Overgangsperiode på højest 5 år.
48.13	Karbonpapir, andet kopieringspapir (herunder stencils) og overføringspapir i afpassede stykker, også i æsker.	20-60	32	20-75	1-4	.	.	1	3	5	Fælles told på 8 % og bortfald af im- portrestriktioner. Overgangsperiode på højest 5 år.
48.14	Skriveblokke, konvolutter, brevkort, korrespondancekort; æskepost o. lign.	30-60	100-800	30-60	4	.	5-8	1	1	5	Fælles told på 8 % eller 10 % og bort- fald af importre- striktioner. Over- gangsperiode på højest 5 år.
48.15	Andet papir og pap i afpassede stykker.	30	32-800	10-150	.	.	.	1	1	5	Fælles told på 8 % og bortfald af im- portrestriktioner. Overgangsperiode på højest 5 år.
48.16	Æsker, poser, sække og andre embal- lagegenstande af papir og pap.	30-70	100-800	8-150	7	10-32	5-34	1	1	5	Fælles told på 10 % og bortfald af im- portrestriktioner. Overgangsperiode på højest 5 år.

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
48.17	Sorterings- og opbevaringsæsker, brev- bakker o. lign. varer af papir og pap til anvendelse i kontorer, butikker o. l.	70	280	50-150	17	.	.	1	1	5	Fælles told på 10 % og bortfald af im- portrestriktioner. Overgangsperiode på højest 5 år.
48.18	Protokoller, stilebøger, notesbøger og -blokke, ordrebøger, kvitteringsbøger, dagbøger, skriveunderlag, samlebind (til løsslade og andre), dokumentom- slag og lignende artikler af papir og pap; albums til prøver eller andet samt bogomslag af papir og pap.	60-70	160- 1200	50-200	5	.	5-12	1	1	5	Fælles told på 8 % og bortfald af im- portrestriktioner. Overgangsperiode på højest 5 år.
48.19	Etiketter af papir og pap, også med påtryk og gummiering.	30-60	200-800	50-75	1	.	3-4	1	1	5	Fælles told på 8 % og bortfald af im- portrestriktioner. Overgangsperiode på højest 5 år.
48.20	Bobbiner, spoler og lign. artikler af papirmasse, papir og pap (også perfo- reret eller hærdet).	5-8	24-35	8-16	1	2-6	3	1	5	5	Fælles told på 8 % og bortfald af im- portrestriktioner.
48.21	Andre varer af papirmasse, papir, pap og cellulosevat.	8-70	32-800 el. 10 % - 30 %	8-150	1-6	.	0-10	2	3	5	Fælles told på 8 % og bortfald af im- portrestriktioner. Overgangsperiode på højest 5 år.

49.01	Trykte bøger, brochurer o. lign., også trykt på et enkelt ark.	0-30	0-200	fri	0-3	0-9	-	4	4	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 5 år.
49.02	Aviser, magasiner og tidsskrifter, også illustreret.	0-10	fri	fri	0	-	-	4	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
49.03	Børnebilledbøger og -malebøger	60	0-200	fri	8	.	-	4	2	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 5 år.
49.04	Noder, trykt eller i manuskript, også indbundet og illustreret.	fri	0-200	fri	-	.	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
49.05	Landkort, søkort og lign. kort af enhver art, herunder atlas, vægkort og topografiske kort, trykte; trykte glober (jord- og himmelglober).	30-60	0-200	fri	1-8	0-6	-	3	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
49.06	Tekniske tegninger, såsom bygnings- og maskintegninger, samt fotografiske reproduktioner af sådanne tegninger; manuskripter og maskinskrevne arbejder.	fri	fri	fri	-	-	-	3	5	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
49.07	Umakulerede frimærker, stempelmærker og lign., der er gangbare i indførselslandet; stempelpapir; pengesedler, obligationer, aktier o. lign. værdipapirer; checkhefter.	fri	fri	fri	-	-	-	1	1	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
49.08	Overføringsbilleder af enhver art . . .	30	290-800	100	.	11-23	.	1	1	5	Fælles told på 8% og bortfald af importrestriktioner.
49.09	Illustrerede postkort, julekort, fødselsdagskort o. lign. uanset fremstillingsmåden, også med påsat udstyr.	30	200-800	100	2	13-23	6	1	1	5	Fælles told på 8% og bortfald af importrestriktioner.
49.10	Kalendere af enhver art af papir og pap, herunder kalenderblokke.	30-60	0-800	0-100	.	.	.	1	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
49.11	Andre tryksager, herunder trykte billeder og fotografier.	0-60	0-800	0-100	0-4	0-23	0-7	3	2	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 5 år.
50.01	Silkekokoner anvendelige til afhaspning.	fri	800	fri	-	.	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
50.02	Råsilke, ikke tvundet	200	800	fri	2	10	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
50.03	Silkeaffald (herunder kokoner, der er uanvendelige til afhaspning, noilsilke til fremstilling af bourettesilke og opradsede klude).	fri	800	fri	-	2	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
53.01	Uld af får og lam, ikke kartet eller kæmmet.	fri	40	fri	-	2-3	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.

53.02	Andre dyrehår (fine eller grove), ikke kartet eller kæmmet.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
53.03	Affald af uld af får og lam og af andre dyrehår (fine eller grove), ikke opkradset.	fri	0-40	fri	-	0-2	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
53.04	Affald af uld af får og lam og af andre dyrehår (fine eller grove), opkradset (herunder opkradsede klude).	fri	0-40	fri	-	0-4	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
53.05	Uld af får og lam og andre dyrehår (fine eller grove), kartet eller kæmmet.	fri	0-40	fri	-	0-2	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
54.01	Hør, rå eller tilberedt til spinning, blå og affald af hør (herunder opkradsede klude).	fri	fri	fri	-	-	-	4	5	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
54.02	Ramie, rå eller tilberedt til spinning, blå og affald af ramie (herunder opkradsede klude).	fri	fri	fri	-	-	-	4	5	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
55.01	Bomuld, ikke kartet eller kæmmet ..	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
55.02	Bomuldslinger	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
55.03	Bomuldsaffald (herunder opkradsede klude), ikke kartet eller kæmmet.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
55.04	Bomuld, kartet eller kæmmet	fri	fri	10 %	-	-	10	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
57.01	Hamp (<i>cannabis sativa</i>), rå eller tilberedt til spinding, blå og affald af hamp (herunder opkradsede klude).	fri	fri	fri	-	-	-	4	5	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
57.02	Manillahamp (<i>abaca</i> , <i>musa textilis</i>), rå eller tilberedt til spinding, blå og affald af manillahamp (herunder opkradsede klude).	fri	fri	fri	-	-	-	4	5	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
57.03	Jute, rå eller tilberedt til spinding, blå og affald af jute (herunder opkradsede klude).	fri	fri	fri	-	-	-	4	5	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
57.04	Andre vegetabiliske spindestoffer, rå eller tilberedt til spinding, affald af sådanne spindestoffer (herunder opkradsede klude).	fri	fri	fri	-	-	-	4	5	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
63.02	Nye og brugte klude, affald og opslidte varer af sejl garn, reb og tovværk.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
89.01	Skibe, både og andre fartøjer, som ikke henhører under nogen af de følgende positioner i dette kapitel: A. lystfartøjer	15 %	30 %	25% ¹⁸⁾	15	30	25	1	1	1	Fælles told på 10 % og bortfald af importrestriktioner. Overgangsperiode på højst 5 år.

9f	B. andre fartøjer	fri	fri	fri ¹⁸⁾	-	-	-	3	3	3	Toldfrihed; Danmark og Sverige ophæver importrestriktionerne; Norge opretholder indtil videre importrestriktionerne for større skibe (over 1000 BRT) af h. t. betalingsbalancen.
89.02	Bugserbåde	fri	fri	fri ¹⁹⁾	-	-	-	1	1	1	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
89.03	Fyrskibe, havnesprøjter, opmudringsfartøjer af enhver art, flydekraner og andre fartøjer, hvis navigation er af underordnet betydning i forhold til fartøjernes hovedfunktion; flydedokke.	fri ²¹⁾	div.	fri ¹⁸⁻²⁰⁾	-	.	-	1	1	3	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
89.04	Skibe, både og andre fartøjer til opugning.	fri	fri	fri	-	-	-	3	1	1	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
89.05	Andet flydende materiel (f. eks. sænkasker, landingsbroer, bøjer og sømærker).	div.	div.	div.	.	.	.	1	1	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.

¹⁸⁾ Lystfartøjer af jern, højst 40 NT, 10 pct. a. v.

¹⁹⁾ Fartøjer af jern, højst 40 NT, 10 pct. a. v.

²⁰⁾ Opmudringsfartøjer, sandsugere, havnesprøjter, flydekraner, 10 pct. a. v.

²¹⁾ Flydekraner med elektrisk motor, 7,5 pct. a. v.; uden elektrisk motor, 5 pct. a. v.

TILLÆG 2

Jern og stål

	af vægt mindst 60 kg pr. løbende meter samt spuns- vægge og bredflangede I-stænger uanset vægt. andet:	fri	0-60	fri	-	-	5	5	5	
	varmtvalset, smedet og udsprøjtet	fri	fri	1,5-2,5	-	-	4	5	5	5
	koldtbearbejdet	fri	0-60	8	-	.	4	5	5	5
73.12	Bånd af jern og stål, varmt- eller koldtvalset:									
	overfladebehandlet med aluminium, bly eller tin	fri	0-4	fri	-	.	-	5	5	5
	varmtvalset	fri	0-4	2,5	-	.	4	5	5	5
	koldtvalset	fri	0-8	5-8	-	.	5	5	5	5
73.13	Plader af jern og stål, varmt- eller koldtvalset:									
	overfladebehandlet med aluminium, bly eller tin	fri	0-60	fri	-	.	-	5	5	5
	andre med en tykkelse på 3 mm eller derover	fri	0-20 %	3-7	-	0-20	4	5	5	5
	andre med en tykkelse under 3 mm	fri	0-60	0-7	-	.	0-7	5	5	5
73.14	Tråd af jern og stål, også med overtræk, herunder ikke iso- leret tråd:									
	overspunden tråd	7,5%	120	100	7,5	.	.	1	5	5
	anden tråd	2-3	5-8	4,5-9	2	1-4	4	1 el. 5	5	5
73.15	Legeret stål og kulstofrigt stål i sådanne former som om- handlet i pos. 73.06 til 73.14:									
	rustfri stålplader	fri	fri	7,5	-	-	1	5	5	5
	andet	0-3	0-8	2,5-7,5	.	.	1-2	5	5	5
				el. 12,5%						
73.16	Følgende materiel af jern og stål til jernbaner og sporveje: skinner, stopskinner, sporskiftetunger, sporskifter, kryds- spor, hjertestykker, tandhjulsskinner, sveller, skinnelasker, skinnestole, kiler til skinnestole, underlagsplader og for- bindelsesstænger:									
	skinner til jernbaner og sporveje	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5
	andre varer	fri	fri	0-5	-	-	0-2	5	5	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
73.17	Støbejernsrør:									
	510 mm eller derover	4-6	1	fri	5	1	-	5	2	5
	under 510 mm	4-6	1	0-2,5	5	1	0-2	5	2	5
73.18	Andre rør og røremner af jern og stål, undtagen rør hen-									
	rende under pos. 73.19:									
	koldtbearbejdede	0-10	1-12	6-8	.	.	5	1 el. 5	5	5
	andre	0-10	1-12	4-5	.	.	4	1 el. 5	5	5
73.19	Højtryksrør af stål, også forstærkede, til hydroelektriske kraftanlæg.	0-3	1 el. 20 %	6-8	.	1-20	.	5	5	5
73.20	Rørfittings af jern og stål (f. eks. muffe, rørknæ og flanger):									
	af ikke smedbart støbegods	4-6	1	0-2,5	5	.	.	5	2	5
	af smedbart støbegods	0-10	1	12-20	.	.	5	5	2	5
	andet	0-10	1-12	12-20	.	.	5	5	5	5

TILLÆG 3

Metaller og metalhalvfabrikata

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag*)
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
	Kapitel 74. Kobber**).										
74.01	Kobbersten, ubearbejdet kobber (også rensset); affald og skrot af kobber: A. kobber, ubearbejdet.....	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
	B. affald og skrot.....	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
74.02	Kobberforlegeringer.....	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
74.03	Stænger og profiler af kobber; kobbertråd.	0-8	0-6 ¹⁾	10-25 ²⁾	0-2	0-1	2-5	1 ³⁾	5	5	Fælles told på 3% ⁴⁾ og bortfald af importrestriktioner.
74.04	Plader og bånd af kobber.....	10	0-6 ⁵⁾	10-25	1	0-1	2-3	1	5	5	Fælles told på 3% og bortfald af importrestriktioner.
74.05	Kobberfolie, også mønsterpresset, tilskåret i form, perforeret, forsynet med overtræk, med påtryk eller med underlag af papir eller af andet forstærkningsmateriale, med en tykkelse - bortset fra evt. underlag - af højst 0,15 mm.	10-70	200 ⁶⁾	25-50 ⁷⁾	0-1	.	.	1	5	5	Fælles told på 5% og bortfald af importrestriktioner.

74.06	Kobberpulver og kobberflager:										
	A. anvendelig til bronzering	20	fri	40-75	2	-	.	1	5	5	Fælles told på 10 % og bortfald af importrestriktioner.
	B. andet	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
74.07	Rør, røremner og hule stænger af kobber.	10	32 ⁸⁾	15-35	1	4	3-6	1	5	5	Fælles told på 4 % og bortfald af importrestriktioner.
74.08	Rørfittings af kobber såsom rørknae, muffe og flanger.	30-70	200 ⁸⁾	50	.	.	.	1	5	5	Fælles told på 8 % og bortfald af importrestriktioner. Norge fjerner den aftalte told overfor Danmark og Sverige i løbet af en overgangsperiode på højst 5 år.

*) Forslagene om bortfald af gældende importrestriktioner gælder alene ophævelsen af disse mellem de tre lande.

***) Metallegeringer tariferes efter Bruxelles-nomenklaturen som det metal, der efter vægt udgør hovedbestanddelen (legeringer, som indeholder mere end 10 pct. nikkel, tariferes dog som nikkel). Oplysningen for kobber vedrører således også messing og andre kobberlegeringer.

¹⁾ Koldformede profiler etc. eller med enklere efterarbejde, 200; forgyldt eller forsølvet tråd, 200 (incidens 13).

²⁾ Forgyldt eller forsølvet tråd, 250 (incidens 7).

³⁾ Kobbervalsetråd, 5.

⁴⁾ Råt udvalgede og råt udpressede varer, som skal anvendes til trådtrækning, skal dog være toldfri. Den nærmere udformning af bestemmelsen overlades til toldeksperitkomiteen.

⁵⁾ Forgyldte og forsøvede plader, 120 (incidens 3); plader og bånd med enklere efterarbejde, 200.

⁶⁾ Forgyldte eller forsøvede, 1000; bogmetal, frit; over 0.1 mm, som plader og bånd (jfr. 74.04).

⁷⁾ Uægte bladguld, 250.

⁸⁾ Polerede, 200; forkromede og forniklede, 400.

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
	Kapitel 75. Nikkel.										
75.01	Nikkelråsten, nikkelspis og lignende produkter fra nikkelfremstilling; ubearbejdet nikkel (undtagen de under pos. 75.05 hørende anoder); affald og skrot af nikkel.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
75.02	Stænger og profiler af nikkel; nikkeltråd.	10	fri ⁹⁾	10-25	1	-	.	1	5	5	Fælles told på 3 % og bortfald af importrestriktioner.
75.03	Plader og bånd af nikkel; nikkelfolie; nikkelpulver og nikkelflager: A. plader, bånd og folie	10	0-400 ¹⁰⁾	10-50	1	.	1	1	5	5	Fælles told på 3 % og bortfald af importrestriktioner.
	B. pulver og flager	0-20	fri	fri	.	-	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
75.04	Rør, røremner, hule stænger og rørfittings, såsom rørknæ, muffe og flanger af nikkel.	10 ¹¹⁾	32-400 ¹²⁾	15-35	.	.	.	1	5	5	Fælles told på 3 % og bortfald af importrestriktioner.
75.05	Anoder til fornikling, også bearbejdede (herunder anoder fremstillet ved elektrolyse).	fri ¹³⁾	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.

Kapitel 76.		Aluminium.									
76.01	Ubearbejdet aluminium; affald og skrot af aluminium.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
76.02	Stænger og profiler af aluminium; aluminiumstråd.	30 ¹⁴⁾	fri ¹⁵⁾	10-25	4	-	2-5	1	5	5	Fælles told på 3% ¹⁶⁾ og bortfald af importrestriktioner.
76.03	Plader og bånd af aluminium	30	fri ¹⁷⁾	10-25	4	-	2-3	1	5	5	Fælles told på 3% og bortfald af importrestriktioner.
76.04	Aluminiumsfolie, også mønsterpresset, tilskåret i form, perforeret, forsynet med overtræk, med påtryk eller med underlag af papir eller andet forstærkningsmateriale med en tykkelse — bortset fra evt. underlag — af højst 0,15 mm.	30-70	200 ¹⁸⁾	25-50	4	15	7	1	5	5	Fælles told på 5% og bortfald af importrestriktioner.

⁹⁾ Tråd, forgyldt eller forsølvet, 200; profiler etc. med enklere efterarbejde, 400.

¹⁰⁾ Med tykkelse indtil 0.1 mm, 400; bogmetal, frit; over 0.1 mm: forgyldte og forsøvede, 120, andre, fri.

¹¹⁾ Rørforbindelser, 70.

¹²⁾ Upolerede rør, 32 (incidens 2).

¹³⁾ Valsede, 10-70.

¹⁴⁾ Rå valsetråd, fri.

¹⁵⁾ Koldformede profiler etc. eller med enklere efterarbejde, 200; forgyldt eller forsølvet tråd, 200.

¹⁶⁾ Råt udvalsedede og rått udpressede varer, som skal anvendes til trådtrækning, skal dog være toldfri. Den nærmere udformning af bestemmelsen overlades til toldeksperterkomiteen.

¹⁷⁾ Forgyldte eller forsøvede plader, 120 (incidens 3); plader og bånd med enklere efterarbejde, 200.

¹⁸⁾ Forgyldte eller forsøvede, 1000; bogmetal, frit; over 0.1 mm, som plader og bånd (jfr. 76.03).

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
76.05	Aluminiumspulver og aluminiumsflager:										
	A. anvendelig til bronzering	20	fri	40-75	3	-	.	1	5	5	Fælles told på 10 % og bortfald af importrestriktioner.
	B. andet	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
76.06	Rør, røremner og hule stænger af aluminium.	30	32 ¹⁰⁾	15-35	4	3	2-4	1	5	5	Fælles told på 3 % og bortfald af importrestriktioner.
76.07	Rørfittings, såsom rørknæ, muffe og flanger af aluminium.	45-70	200 ¹⁰⁾	50	.	.	.	1	5	5	Fælles told på 8 % og bortfald af importrestriktioner.
	Kapitel 77.										
	Magnium og beryllium.										
77.01	Ubearbejdet magnium samt affald og skrot af magnium (herunder ikke spåner, der er sorteret efter størrelse).	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
77.02	Stænger og profiler, tråd, plader, bånd samt folie af magnium; spåner af ensartet størrelse samt pulver og flager af magnium; rør, røremner samt hule stænger af magnium:										

	A. stænger, profiler, tråd, plader, bånd, folier, rør, røremner og hule stænger.	10	30% ²⁰⁾	10-50	0	30	.	5	3	5	Fælles told på 3 % og bortfald af importrestriktioner.
	B. pulver og flager samt spån....	0-10	fri	fri	.	-	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
ex 77.04	Beryllium, ubearbejdet eller bearbejdet, samt varer deraf:										
	A. ubearbejdet; affald og skrot...	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
	B. halvfabrikata.....	10	30% ²⁰⁾	10-50	0	30	.	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
Kapitel 78.											
Bly.											
78.01	Ubearbejdet bly (herunder sølvholdigt bly); affald og skrot af bly.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
78.02	Stænger og profiler af bly; blytråd...	4 ²¹⁾	fri ²²⁾	fri	2	-	-	1	5	5	Fælles told på 2 % og bortfald af importrestriktioner.
78.03	Plader og bånd af bly.....	4	0-40 ²³⁾	fri	2	0-11	-	1	5	5	Fælles told på 2 % og bortfald af importrestriktioner.

¹⁹⁾ Polerede, 200; forkromede og forniklede, 400.

²⁰⁾ Toldnedsættelse kan tilstås.

²¹⁾ Rå valsetråd, fri.

²²⁾ Profiler, 60.

²³⁾ Indtil 1 mm's tykkelse, 40 (incidens 11); perforerede eller med overtræk, 60-280.

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
78.04	Blyfolie, også mønsterpresset, tilskåret i form, perforeret, forsynet med overtræk, med påtryk eller med underlag af papir eller andet forstærkningsmateriale, med en vægt — bortset fra eventuelle underlag — af højst 1,7 kg pr. m ² ; blypulver og blyflager:										
	A. folier	4	40 ²⁴⁾	fri ²⁵⁾	2	11	—	1	5	5	Fælles told på 2 % og bortfald af importrestriktioner.
	B. pulver og flager	fri	fri	fri	—	—	—	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
78.05	Rør, røremner, hule stænger og rørfittings, såsom rørknæ, muffe, flanger og S-bøjninger, af bly.	4 ²⁶⁾	fri ²⁷⁾	fri	2	—	—	1	5	5	Fælles told på 2 % og bortfald af importrestriktioner.
	Kapitel 79.										
	Zink.										
79.01	Råzink og ubearbejdet zink; affald og skrot af zink.	fri	fri	fri	—	—	—	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
79.02	Stænger og profiler af zink; zinktråd.	fri ²⁸⁾	fri ²⁹⁾	fri	—	—	—	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
79.03	Plader, folie og bånd af zink, zinkpulver og zinkflager:										

	A. plader, folie og bånd	fri	24-60 ³⁰⁾	fri	-	13-18	-	5	5	5	Fælles told på 5 %; ingen importrestriktioner.
	B. andet	fri ³¹⁾	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
79.04	Rør, røremner, hule stænger og rørfittings, såsom rørknæ, muffe og flanger, af zink.	fri ³²⁾	fri ³³⁾	fri	-	-	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
Kapitel 80.											
Tin.											
80.01	Ubearbejdet tin; affald og skrot af tin	fri	fri	fri	-	-	-	5 ³⁴⁾	1 el. 5	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
80.02	Stænger og profiler af tin: tintråd . . .	fri ³⁵⁾	fri ³⁶⁾	fri	-	-	-	1	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.

²⁴⁾ Perforerede eller med overtræk, 200-280.

²⁵⁾ Folier højst 0.035 mm, 50.

²⁶⁾ Rørforbindelser, 30-70.

²⁷⁾ Rørforbindelser, 60-200.

²⁸⁾ Anden tråd end rå valset, 4.

²⁹⁾ Profiler, 120.

³⁰⁾ Med overtræk, 60 (incidens 18).

³¹⁾ Pulver, 0-20.

³²⁾ Rørforbindelser, 30-70.

³³⁾ Rørforbindelser, 120.

³⁴⁾ Loddetin, 1.

³⁵⁾ Anden tråd end rå valset, 4.

³⁶⁾ Profiler, 200.

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
80.03	Plader og bånd af tin.....	fri	fri	fri	-	-	-	1	5	5	Ingen told; bortfald af importrestriktioner.
80.04	Tinfolie, også mønsterpresset, tilskåret i form, perforeret, forsynet med overtræk, med påtryk eller med underlag af papir eller andet forstærkningsmateriale, med en vægt af højst 1 kg pr. m ² (bortset fra evt. underlag); tinpulver og tinflager:										
	A. folier.....	10-70	200 ³⁷⁾	50 ³⁸⁾	1	.	4	1	5	5	Fælles told på 3 % og bortfald af importrestriktioner.
	B. pulver og flager.....	0-20	fri	fri	.	-	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
80.05	Rør, røremner, hule stænger og rørfittings, såsom rørknæ, muffe og flanger, af tin.	fri ³⁹⁾	fri ⁴⁰⁾	fri	-	-	-	1	5	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
	Kapitel 81.										
ex	Andre uædle metaller.										
81.01	Tungsten (wolfram), ubearbejdet eller bearbejdet, samt varer deraf:										
	A. tråd.....	10	30 % ⁴¹⁾	10-18 ⁴²⁾	0	30	.	5	5	5	Fælles told på 3 %; ingen importrestriktioner.

47	B. andet: ubearbejdet; affald og skrot ...	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
ex	halvfabrikata	10	30% ⁴¹⁾	10-50	0	30	.	1	3	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
81.02	Molybdæn ubearbejdet eller bearbejdet, samt varer deraf:										
	A. tråd	10	30% ⁴¹⁾	10-18 ⁴²⁾	0	30	.	5	5	5	Fælles told på 3%; ingen importrestriktioner.
	B. andet: ubearbejdet; affald og skrot ...	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
	halvfabrikata	10	30% ⁴¹⁾	10-50	0	30	.	1	3	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
ex	Tantal, ubearbejdet eller bearbejdet, samt varer deraf:										
81.03	A. ubearbejdet; affald og skrot ...	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
	B. halvfabrikata	10	30% ⁴¹⁾	10-50	0	30	.	1	3	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.

³⁷⁾ Med overtræk, 280-600.

³⁸⁾ Over 0.035 mm, fri.

³⁹⁾ Rørforbindelser, 30-70.

⁴⁰⁾ Rørforbindelser, 200.

⁴¹⁾ Toldnedsættelse kan tilstås.

⁴²⁾ Tråd til glødelamper, fri.

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner			Forslag
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.	
ex 81.04	Andre uædle metaller, ubearbejdet eller bearbejdet, samt varer deraf: A. ubearbejdet; affald og skrot ...	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
	B. halvfabrikata.....	10	30 % ⁴³⁾	10-50	0	30	.	1	3	5	Toldfrihed og bortfald af importrestriktioner.
ex 26.03	Aske og rester (undtagen fra fremstillingen af jern og stål) med indhold af metaller og metalforbindelser.	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5	Ingen told og ingen importrestriktioner.
ex 28.04	Kisel.....	fri	30 % ⁴⁴⁾	7	-	30	.	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner. Sverige fjerner sin nuværende told i løbet af en overgangsperiode på højst 5 år.
73.02	Ferrolegeringer: A. ferrosilicium og ferrosilicomangan som indeholder mere end 15 % silicium.	fri	fri	7	-	-	3 ⁴⁵⁾	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner. Sverige fjerner sin nuværende told i løbet af en overgangsperiode på højst 5 år.

B. andet.....	fri	fri	fri ⁴⁶⁾	-	-	-	5	5	5	Toldfrihed; ingen importrestriktioner.
---------------	-----	-----	--------------------	---	---	---	---	---	---	--

⁴³⁾ Toldnedsættelse kan tilstås.

⁴⁴⁾ Toldfrihed kan tilstås.

⁴⁵⁾ Ferrosilicomangan, 7.

⁴⁶⁾ Ferrowolfram, 35 (incidens 1).

Almindelige bemærkninger angående de danske toldsatser for metaller og metalhalvfabrikata.

1. Som stænger tariferes kun sådanne stænger, som har tværsnit af rund, halvrund, trekantet, firkantet, sekskantet eller anden ligesidet, regelmæssig form samt stænger med rektangulært tværsnit, når bredden ikke er mere end det dobbelte af tykkelsen. Stænger med andet rektangulært tværsnit tariferes som plader. For stænger med andet tværsnit er tolden 25 pct. a. v., hvis de er forgyldte eller forsølvede, og ellers 30-70 øre pr. kg.
2. De i oversigten angivne toldsatser for plader og bånd gælder ikke for plader, som er perforerede, mønsterpressede eller lignende; for sådanne plader er tolden 25 pct. a. v., hvis de er forgyldte eller forsølvede, og ellers 30-70 øre pr. kg.
3. De i oversigten angivne toldsatser for rør gælder kun for rå ttrukne (herunder valsede) rør; for andre rør er tolden 25 pct. a. v., hvis de er forgyldte eller forsølvede, og ellers 30-70 øre pr. kg.

TILLÆG 4

Kemikalier

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	Kapitel 28.									
	Uorganiske kemikalier; organiske og uorganiske forbindelser af ædle metaller, af sjældne jordarters metaller, af radioaktive grundstoffer og af isotoper.									
	<i>I. Kemiske grundstoffer.</i>									
28.01	Halogener (fluor, klor, brom og jod):									
	A. klor	10	30 %	5	25	30	27	1	5	5
	B. andet	fri	fri	fri	—	—	—	5	4	5
28.02	Svovl, sublimeret eller udfædet; kolloidalt svovl	fri	fri	fri	—	—	—	5	5	5
28.03	Kulstof, herunder kønrøg antracensort, acetylsort og sod	1	fri	5	.	—	4	5	5	5
28.04	Brint, sjældne luftarter og andre metalloider og ikke-metaller:									
	A. ilt (oxygen)	10	30 %	5	22	30	.	5	5	5
	B. kisel (silicium)	fri	30 %	7	—	30	.	5	5	5
	C. andet	0-10	30 %	fri	.	30	—	5	1	5
28.05	Alkalimetaller, alkaliske jordarter og sjældne jordarters metaller (herunder yttrium og scandium); kviksølv.	fri	fri	fri	—	—	—	5	1	5
	<i>II. Uorganiske syrer og oxyder af ikke-metaller eller metalloider.</i>									
28.06	Saltsyre og klorsulfonsyre	0-10	fri	0,6 el. 15 %	0-22	—	0 el. 15	5	4	5

28.07	Svovldioxyd (svovlsyrning)	10	30 %	5	12	30	.	5	1	5
28.08	Svovlsyre; oleum (rygende svovlsyre)	1	fri	0,6	3	-	0	5	5	5
28.09	Salpetersyre; sulfosalpetersyre	0-1	fri	2,2	.	-	7	5	4	5
28.10	Fosforpentoxyd, fosforsyrer (meta-, ortho- og pyro-)	0-10	fri	1,5 el. 15 %	.	-	1 el. 15	5	4	5
28.11	Arsentrioxyd, arsenpentoxyd og arsensyrer	10	fri	fri	9	-	-	5	3	5
28.12	Borsyreanhydrid og borsyre	10	fri	0 el. 15 %	7	-	0 el. 15	5	4	5
28.13	Andre uorganiske syrer og oxyder af ikke-metaller eller metalloider (undtagen vand):									
	A. svovltrioxyd	10	fri	0,6	.	-	.	5	1	5
	B. kuldioxyd (kulsyre)	10	24	5	2	3	.	5	5	5
	C. perklorisyre	10	fri	15 %	1	-	15	5	5	5
	D. andet	10	0-30%	15 %	2	0-30	15	5	3	5
	<i>III. Halogen- og svovlforbindelser af ikke-metaller eller af metalloider.</i>									
28.14	Halogenider, oxyhalogenider og andre halogenforbindelser af ikke-metaller eller metalloider:									
	A. fosforklorider og fosforoxyklorid	10	fri	15 %	.	-	15	5	1	5
	B. andet	10	fri	15 %	.	-	15	5	1	5
28.15	Sulfider af ikke-metaller eller af metalloider, herunder fos- fortrisulfid:									
	A. kuldisulfid (svovlkulstof)	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5
	B. andet	fri	fri	15 %	-	-	15	5	1	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	<i>IV. Uorganiske baser og metaloxyder, -hydroxyder og -peroxyder.</i>									
28.16	Ammoniak, vandfri eller i opløsning	0-10	fri	5	0-35	-	6	1 el. 5	5	5
28.17	Natriumhydroxyd (ætsnatron); kaliumhydroxyd (ætskali); peroxyder af natrium og kalium.	0-10	fri	0-4,5	.	-	0-18	5	4	5
28.18	Oxyder, hydroxyder og peroxyder af strontium, barium og magnium.	0-10	fri	fri	.	-	-	5	4	5
28.19	Zinkoxyd og zinkperoxyd	10	0-24	fri	.	0-14	-	5	4	5
28.20	Aluminiumoxyd og -hydroxyd; kunstig korund	10	fri	fri	.	-	-	5	5	5
28.21	Kromoxyder og -hydroxyder	10	0-20	fri	.	.	-	5	5	5
28.22	Manganoxider	10	fri	fri	.	-	-	5	5	5
28.23	Jernoxider og -hydroxyder, herunder jordfarver, der indeholder mindst 70 vægtprocent jernoxyd beregnet som Fe ₂ O ₃ .	1-10	fri	fri	.	-	-	5	5	5
28.24	Koboltoxyder og -hydroxyder	10	fri	fri	.	-	-	5	5	5
28.25	Titanoxider	1	0-20	fri	.	0-8	-	5	5	5
28.26	Tinoxider; stanno- og stannioxyd (tinsyreanhydrid)	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5
28.27	Blyoxider	0-1	fri	fri	.	-	-	5	5	5

28.28	Andre uorganiske baser og metaloxyder, -hydroxyder og -peroxyder (herunder hydrazin og hydroxylamin og deres uorganiske salte):									
	A. hydrazin og uorganiske salte deraf	10	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
	B. andet	10	0-20	0 el. 15 %	.	.	0 el. 15	5	3	5
	<i>V. Metalsalte og -peroxydsalte af uorganiske syrer.</i>									
28.29	Fluorider; fluorsilikater, fluorborater og andre komplekse fluorsalte.	0-10	fri	0 el. 15 %	.	-	0 el. 15	5	3	5
28.30	Klorider og oxyklorider	0-10	fri	fri	.	-	-	5	4	5
28.31	Kloriter og hypokloriter:									
	A. kalciumhypoklorit og klorkalk	fri	fri	fri	-	-	-	1	4	5
	B. andet	10	fri	15 %	.	-	15	1 el. 5	1	5
28.32	Klorater og perklorater:									
	A. natriumklorat	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5
	B. andre klorater	10	fri	fri	.	-	-	5	4	5
	C. perklorater	10	fri	15 %	.	-	15	5	1	5
28.33	Bromider, oxybromider, bromater, perbromater og hypobromiter.	10	fri	0 el. 15 %	2	-	0 el. 15	5	4	5
28.34	Jodider, oxyjodider, jodater og perjodater	10	fri	0 el. 15 %	4	-	0 el. 15	5	4	5
28.35	Sulfider, herunder polysulfider	fri	0-20	15 %	-	.	15	5	4	5
28.36	Dithioniter, også stabiliseret med organiske stoffer; sulfoxylater:									
	A. natriumformaldehydsulfoxylat	10	30 %	fri	.	30	-	5	1	5
	B. andet	10	fri	fri	.	-	-	5	1	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
28.37	Sulfiter og thiosulfater	0-10	fri	fri	.	-	-	5	5	5
28.38	Sulfater (herunder aluner) og persulfater:									
	A. aluminiumsulfat, kaliumaluminiumsulfat (kalialun), ferrosulfat og kobbersulfat.	fri	fri	0,5-5	-	-	3-5	5	4	5
	B. andet	0-10	fri	fri	.	-	-	5	4	5
28.39	Nitritter og nitrater	0-10	fri	0 el. 15 %	.	-	0 el. 15	5	3	5
28.40	Fosfiter, hypofosfiter og fosfater:									
	A. natrium-, kalium- og ammoniumfosfater samt kal- ciumfosfater (andre end benprecipitat).	fri	fri	1,5 el. 15 %	-	-	2 el. 15	5	4	5
	B. andet, herunder benprecipitat	0-10	fri	0 el. 15 %	.	-	0 el. 15	5	2	5
28.41	Arseniter og arsenater	10	fri	fri	.	-	-	5	1	5
28.42	Karbonater og perkarbonater, herunder ammoniumkarbo- nat indeholdende ammoniumkarbammat:									
	A. ammoniumkarbonat, herunder hjortetaksalt	5	fri	7	8	-	15	5	1	5
	B. andet	0-10	0-10	fri	.	0-4	-	5	3	5
28.43	Cyanider og komplekse cyanider	0-10	0-20	fri	.	.	-	5	4	5
28.44	Fulminater og cyanater	10	0-48	15 %	.	0-5	15	5	2	5
28.45	Silikater, herunder natron- og kalivandglas:									
	A. alkalisilikater	fri	fri	1	-	-	1-6	5	4	5
	B. andet	10	fri	15 %	4	-	15	5	2	5

28.46	Borater og perborater:									
	A. natriumperborat	10	fri	fri	7	-	-	5	5	5
	B. andet	10	fri	fri	.	-	-	5	2	5
28.47	„Metalsure“ salte (f. eks. kromater, permanganater og stannater).	0-10	0-20	fri	.	.	-	5	4	5
28.48	Andre salte og peroxydsalte af uorganiske syrer, undtagen azider.	10	fri	fri	.	-	-	5	3	5
<i>VI. Diverse.</i>										
28.49	Kolloidale ædle metaller; amalgamer af ædle metaller; salte og andre forbindelser, uorganiske eller organiske, af ædle metaller, herunder albuminater, proteinater, tannater og lignende forbindelser, også når de ikke er kemisk definerede:									
	A. sølvnitrat	10	fri	250	1	-	3	5	1	5
	B. andet	0-10	fri	fri	.	-	-	1 el. 5	1	4
28.50	Radioaktive, kemiske grundstoffer og radioaktive isotoper; forbindelser, uorganiske og organiske, af sådanne grundstoffer og isotoper, også når de ikke er kemisk definerede.	10	fri	fri	.	-	-	5	2	5
28.51	Isotoper og forbindelser heraf, uorganiske og organiske, også når de ikke er kemisk definerede, bortset fra de under pos. 28.50 hørende.	10	0-30 %	fri	.	0-30	-	5	1	5
28.52	Salte og andre forbindelser, uorganiske og organiske, af thorium, uranium eller af sjældne jordarters metaller (herunder yttrium og scandium); blandinger af sådanne salte og forbindelser.	10	0-30 %	fri	.	0-30	-	5	1	5
28.53	Flydende luft	10	30 %	5	.	30	.	5	1	5

Brysel- no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
28.54	Brintoverilte	fri	0-30 %	8 %	-	0-30	8	5	5	5
28.55	Fosfider	10	fri	fri	.	-	-	5	1	5
28.56	Karbider (f. eks. siliciumkarbid, borkarbid, metalkarbider):									
	A. kalciumkarbid	fri	fri	2,5	-	-	.	5	5	5
	B. andet	0-10	fri	fri	.	-	-	5	5	5
28.57	Hydrider, nitrider og azider, silicider og borider	10	0-48	fri	.	0-5	-	5	1	5
28.58	Andre uorganiske forbindelser (herunder destilleret vand, vand til måling af ledningsevne og vand af tilsvarende ren- hed samt amalgamer, undtagen af ædle metaller).	10	0-30 %	fri	.	0-30	-	1 el. 5	3	5
Kapitel 29.										
Organiske kemikalier.										
<i>I. Kulbrinter samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf.</i>										
29.01	Kulbrinter:									
	A. benzol, toluol, xylol, cymol, styrol (styrene), cyklo- hexan, nonen og dodocen.	0-10	0 el. 30%	fri	.	0 el. 30	-	5	1 el. 5	5
	B. naftalin, dekalin, tetralin, antracen og fenantren ...	0-10	0 el. 30%	fri	.	0 el. 30	-	5	3	5
	C. andet	0-350	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
29.02	Halogenerede derivater af kulbrinter:									
	A. mættede fluorklorkulbrinter	10	30 %	fri	.	30	-	5	3	5
	B. andet	0-100	30 %	15 %	0-39	30	15	5	1	5

29.03	Sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater af kulbrinter.	10-20	30 %	10 el. 15 %	.	30	8-15	5	1	5
	<i>II. Alkoholer samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf.</i>									
29.04	Acykliske alkoholer samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf:									
	A. monovalente alkoholer indeholdende mindst 10 kulatomer.	10	30 %	fri	.	30	-	5	1	5
	B. amylalkohol, der er bestemt til udelukkende at skulle anvendes ved produktionen af kalium- eller natriumxantogenat.	fri	30 %	fri	-	30	-	5	5	5
	C. andet	0-10	30 %	10-30 el. 8%-15%	.	30	8-28	5	4	5
29.05	Cykliske alkoholer samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf:									
	A. cyklohexanol samt metyl- og dimetylcyklohexanol . .	0-10	30 %	0 el. 15%	.	30	0 el. 15	5	1	5
	B. andet	10-350	30 %	30-50 el. 15 %	.	30	1-15	5	1	5
	<i>III. Fenoler, fenolalkoholer og halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf.</i>									
29.06	Fenoler og fenolalkoholer:									
	A. fenol, kresol, xylenol, butylfenol og amylfenol samt salte deraf.	0-10	0 el. 30 %	0 el. 15 %	.	0 el. 30	0 el. 15	5	4	5
	B. resorcin, hydrokinon, naftol og pyrogallol (pyrogallsyre) samt salte deraf.	10	0 el. 30 %	0 el. 15 %	.	0 el. 30	0 el. 15	5	1	5
	C. andet	10-350	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
29.07	Halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater af fenoler og fenolalkoholer.	10-20	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	<i>IV. Ætere, alkoholperoxyder, æterperoxyder, epoxyder med tre- eller firleddet ring, epoxider, epoxyalkoholer, acetaler og hemiacetaler samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf.</i>									
29.08	Ætere, æteralkoholer, æterfenoler, æteralkoholfenoler, alkoholperoxyder og æterperoxyder samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf.	0-350	30 el. 30 %	0-100 el. 15 %	.	.	0-15	5	2	5
29.09	Epoxyder, epoxyalkoholer, epoxyfenoler og epoxyætere med tre- eller firleddet ring samt deres halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater.	10	30	0 el. 15 %	.	.	0 el. 15	5	1	5
29.10	Acetaler og hemiacetaler og enkle eller sammensatte, iltgruppeholdige acetaler og hemiacetaler samt deres halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater.	10-100	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
	<i>V. Aldehydgruppeholdige forbindelser.</i>									
29.11	Aldehyder, aldehydalkoholer, aldehydætere, aldehydfe- noler og andre enkle eller sammensatte aldehyder indeholdende andre iltholdige grupper.	0-3500	30 %	15-2000 el. 15 %	0-47	30	8-40	5	1	5
29.12	Halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater af stoffer henhørende under pos. 29.11.	10	fri	15 %	.	-	15	5	1	5

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	deres halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater:									
	A. mælkesyre, vinsyre, citronsyre, salicylsyre og gallus- syre samt salte deraf.	0-10	fri	fri	.	-	-	5	4	5
	B. andet.....	0-350	0-30	0 el. 15 %	.	.	0 el. 15	5	2	5
	<i>VIII. Uorganiske estere og disses salte samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf.</i>									
29.17	Svovlsure estere og disses salte samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf.	10	30	15 %	.	.	15	5	1	5
29.18	Salpetersure og salpetersyrlige estere samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf.	10	30	15 %	.	.	15	5	1	5
29.19	Fosforsure estere og disses salte, herunder lactofosfat, samt halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater deraf.	5-10	30	1,5 el. 15 %	.	.	.	5	1	5
29.20	Kulsure estere og disses salte samt deres halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater.	10	0-30	15 %	.	.	15	5	1	5
29.21	Andre estere af mineralsyrer (undtagen halogenider) og disses salte samt deres halogenerede, sulfonerede, nitrerede eller nitroserede derivater.	10	0-30	15 %	.	.	15	5	1	5

IX. Kvælstofforbindelser.

29.22	Aminer:									
	A. anilin, nitroanilin, naftylamin, fenylendiamin, tolylendiamin, toluidin og xyloidin samt salte deraf.	10	fri	fri	2	-	-	5	1	5
	B. andet	1-20	fri	15 %	2	-	15	5	1	5
29.23	Enkelte eller sammensatte iltgrubeholdige aminoforbindelser:									
	A. dimetylaminoeddikesyre og alkalisaltes deraf	10	30 %	fri	.	30	-	5	1	5
	B. monometylparaaminofenolsulfat (metol)	10	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
	C. andet	10	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
29.24	Kvaternære ammoniumsalte samt hydroxyder, herunder lecithiner og andre fosforaminolipider.	10	0-16	15 %	.	.	15	5	3	5
29.25	Amider	0-10	30 %	15 %	0	30	15	5	1	5
29.26	Imider og iminer:									
	A. saccharin og alkalisaltes deraf	10	30 %	fri	.	30	-	5	4	5
	B. andet	10-20	30 %	15 %	4	30	15	5	1	5
29.27	Nitriler	0-10	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
29.28	Diazo-, azo- og azoxyforbindelser	10	fri	15 %	.	-	15	5	1	5
29.29	Organiske derivater af hydrazin og hydroxylamin	10	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
29.30	Forbindelser med andre kvælstofgrupper	10	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
	<i>X. Organiske-uorganiske forbindelser og heterocykliske forbindelser.</i>									
29.31	Organiske svovlforbindelser:									
	A. tiokarbanilid (difenyliourinstof)	10	30 %	fri	.	30	-	5	1	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	B. kalium- og natriumxantogenat	10	30 %	2,5	.	30	1	5	1	5
	C. andet	0-10	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
29.32	Organiske arsenforbindelser	10	fri	fri	.	-	-	5	1	5
29.33	Organiske kviksølvforbindelser	10	fri	15 %	.	-	15	5	1	5
29.34	Andre organiske-uorganiske forbindelser	10	30 %	15 %	.	30	15	5	2	5
29.35	Heterocykliske forbindelser, herunder nukleinsyrer:									
	A. pyridin	10	fri	fri	1	-	-	5	5	5
	B. andet	10	30 %	15 %	.	30	15	5	1	5
29.36	Sulfonamider:									
	A. natriumcyklohexylsulfamat	10	fri	fri	.	-	-	5	1	5
	B. andet	10	0 el. 30 %	15 %	1	0 el. 30	15	5	1	5
29.37	Laktoner og laktamer, sultoner og sultamer	10-350	0 el. 30 %	15 %	.	0 el. 30	15	5	1	5
	<i>XI. Provitaminer, vitaminer, hormoner og enzymer, naturlige eller syntetiske.</i>									
29.38	Provitaminer og vitaminer, naturlige eller syntetiske, herunder koncentrat og blandinger, også i opløsninger.					Se under medicinalvarer (tillæg 5)				
29.39	Hormoner, naturlige og syntetiske					Se under medicinalvarer (tillæg 5)				
29.40	Enzymer	10	0-24 el. 30 %	12 el. 15 %	1	0-30	3-15	5	1	5

	<i>XII. Glykosider og vegetabiliske alkaloider, naturlige eller syntetiske, samt salte, ætere, estere og andre derivater deraf.</i>									
29.41	Glykosider, naturlige og syntetiske, samt salte, ætere, estere og andre derivater deraf.									
29.42	Vegetabiliske alkaloider, naturlige og syntetiske, samt salte, ætere, estere og andre derivater deraf.									
	<i>XIII. Andre organiske forbindelser.</i>									
29.43	Sukkerarter, kemisk rene, bortset fra saccharose	10-15	0-66	23,5-40 el. 15 %	5-11	0-62	.	5	3	5
29.44	Antibiotika									
29.45	Andre organiske forbindelser	10	30 %	15%	.	30	15	5	2	5
	Kapitel 31.									
	Gødningsstoffer.									
31.01	Guano og andre naturlige gødningsstoffer af animalsk eller vegetabilisk oprindelse, også sammenblandet, men ikke kemisk behandlet.	fri	fri	fri	-	-	-	5	1	5
31.02	Kvælstofholdige mineralske eller kemiske gødningsstoffer:									
	A. urinstof samt blandinger indeholdende urinstof	fri	fri	15 %	-	-	15	5	1	5
	B. ammoniumsulfat, ammoniumnitrat og ammonium-sulfatnitrat, samt blandinger, der ikke kan henføres til tidligere pos., indeholdende over 1,8 vægtprocent ammoniakkvælstof.	fri	fri	3-10	-	-	9-16	5	1	5
	C. andre varer	fri	fri	fri	-	-	-	5	1	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
31.03	Fosforsure mineralske eller kemiske gødningsstoffer	fri	fri	fri	-	-	-	1 el. 5	2	5
31.04	Kalisure mineralske eller kemiske gødningsstoffer	fri	fri	fri	-	-	-	5	2	5
31.05	Andre gødningsstoffer; varer henhørende under nærværende kapitel i form af tabletter, pastiller og lign. eller i pakninger, hvis bruttovægt ikke overstiger 10 kg:									
	A. gødningsstoffer, alle slags, i form af tabletter, pastiller eller lign. eller i pakninger, der vejer højst 10 kg brutto.	fri	fri	15 %	-	-	15	5	2	5
	B. andre varer:									
	1. kvælstofholdige	fri	fri	3-10	-	-	.	5	2	5
	2. andet	fri	fri	fri	-	-	-	5	2	5
	Kapitel 32.									
	Garve- og farveekstrakter; garvestoffer og deres derivater; farvestoffer, farver, maling, lakker og fernisser; kit samt udfyldnings- og tætningsmaterialer; blæk.									
32.01	Garveekstrakter af vegetabilsk oprindelse	fri	fri	fri	-	-	-	5	5	5
32.02	Tanniner (garvesyre), herunder vandudtrukket galæbletannin, og deres salte, ætere, estere og andre derivater.	10	fri	fri	1	-	-	5	4	5
32.03	Syntetiske garvestoffer, også blandet med naturlige garvestoffer; kunstige bejdsler til forgarvning (såsom enzym-, pankreatin- og bakteriologiske præparater):									

	A. syntetiske garveemner med et askeindhold på højst 20 vægtprocent.	10	fri	fri	5	-	-	5	5	5
	B. andet.....	10	0-10 %	fri	5	0-10	-	5	3	5
32.04	Farvestoffer af vegetabilsk oprindelse (herunder farvetræ-ekstrakt og andre vegetabiliske farveekstrakter undtagen indigo) eller af animalsk oprindelse.	1-3	0-24	0-7	.	0-4	0-1	5	5	4
32.05	Syntetiske organiske farvestoffer (herunder pigmentfarvestoffer), syntetiske organiske stoffer af den art, der anvendes som luminoforer, stoffer af den art, der er kendt som optiske blegemidler med direkte virkning på fibre; naturlig indigo.	1-8	0-30	0 el. 15 %	.	.	0 el. 15	5	4	5
32.06	Farvelakker.....	1-3	0-20	fri	.	0-4	-	5	5	5
32.07	Andre farvestoffer; uorganiske stoffer af den art, der anvendes som luminoforer.	0-3	0-20	0 el. 15 %	.	0-20	0 el. 15	5	3	5
32.08	Tilberedte pigmenter, tilberedte opakiseringsmidler og tilberedte farver, emailer og glasurer, flydende glansmidler og lign. stoffer, til anvendelse i keramik-, emaille- og glasindustrien, engober, glasfritte og andet glas i form af pulver, korn eller flager.	1-3	0-30	div.	.	.	.	1	3	1 el. 5
32.09	Fernisser og lakker, limfarver; vandudrørte pigmenter af den art, der anvendes til behandling af læder; anden maling og emaillefarve; pigmenter i linolie, mineralsk terpentin, terpentinolie, fernis eller andre stoffer af den art, der anvendes ved fremstilling af maling eller emaillefarve; prægefolie; farvestoffer formet eller pakket til detailsalg:									
	A. fernisser, lakker og lakfarver, opløsninger ifølge anmærkning 4 til dette kapitel.	20	28-30 el. 12,5 %	15 %	4	.	15	1	1	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	B. emulsionsfarver; bronzepasta og til lakfarver ikke henførlige bronzefarver.	20	20-24	5-75	.	3-6	3-10	1	1	1 el. 5
	C. andet.....	20	20-80 el. 30 %	15	5	.	4	1	1	5
32.10	Kunstnerfarver, farver til undervisningsbrug og skiltemaling, farver til nuancemodifikation, farver til underholdningsformål og lign. i tabletter, tuber, krukker, flasker, skåle etc., også i assortimenter med eller uden pensler, paletter eller andet tilbehør.	20	100	150	2	8	18	1	1	5
32.11	Tilberedte tørremidler.....	10	28-30	10	2	.	3	5	1	5
32.12	Glarvesterkit, kit til podning; udfyldnings- og tætningsmaterialer og lign. til brug for malere.	3	24 el. 30 %	5-15 el. 10 %	1	.	2-10	5	1	5
32.13	Trykfarve, skriveblæk og andet blæk:									
	A. trykfarver.....	8-20	28-40	7-10	1-2	5-6	2-4	1	1	5
	B. andet.....	10	80-320	8	1	.	2	1 el. 5	3	5
25.09	Jordfarver, også brændte eller sammenblandede; naturlige, glimmerholdige jernoxyder.	1-3	fri	fri	3-7	-	-	5	5	5
	Kapitel 33.									
	Flygtige olier og resinoider; parfumer, kosmetik og toiletmidler.									
33.01	Flygtige vegetabiliske olier i flydende eller fast form, også terpenfri; resinoider.	5-350	28-1000	40-500	.	6-15	9	5	3	5

33.02	Terpenholdige rester fra destillationen af flygtige olier...	350	28- 1000	400-500	.	6-15	.	5	1	5
33.03	Koncentrater af flygtige olier i fedtstoffer, fede olier, voks eller lign., fremkommet ved kold absorption eller ved maceration.	350	1000	400-500	.	15	.	5	1	5
33.04	Blandinger af to eller flere lugtestoffer (naturlige eller kunstige) eller blandinger på basis af et eller flere af disse stoffer, til brug som råmaterialer i parfume- eller nærings- og nydelsesmiddelindustrien eller i andre industrier.	40-350	300- 1380	400-500	.	.	.	5	3	5
33.05	Vandige destillater og vandige opløsninger af flygtige olier, også til medicinsk brug.	350	400	10-500	.	.	6	5	2	5
33.06	Parfumer, kosmetik og toiletmidler	350- 2000 +25%	300- 1380 el. 30 %	10-500	11-41	10-47	14-21	1	1	5
Kapitel 34.										
Sæbe, organiske overfladeaktive stoffer, vaskemidler, smøremidler, kunstigt voks, tilberedt voks, pudse- og skuremidler, lys og lign. artikler, modellervoks og dentalvoks.										
34.01	Sæbe, herunder medicinsk sæbe:									
	A. toiletsæbe i formede håndstykker, herunder barber-sæbe.	12,5- 200	200	50-100	2-16	14	7-13	1	1	5
	B. andre varer	3	20-200	5-10	1	7-19	3-8	1	2	5
34.02	Organiske overfladeaktive stoffer; overfladeaktive produkter og vaskemidler, også med indhold af sæbe.	3-10	30 %	10-25 el. 15 %	.	30	6-15	1 el. 5	1	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
34.03	Smøremidler bestående af blandinger af olier eller fedtstoffer eller af blandinger fremstillet på grundlag af olier eller fedtstoffer, herunder ikke varer, der indeholder 70 vægtprocent eller derover af petroleum eller skiferolie: A. smørefedt..... B. andre varer.....	1,5-5 5	4-16 30 %	2 2-7	0-3 .	. 30	2 2	5 5	5 5	5 5
34.04	Kunstigt voks (herunder vandopløseligt voks); tilberedt voks, ikke emulgeret og uden indhold af opløsningsmidler: A. vandopløseligt eller emulgerbart med vand..... B. andre varer.....	fri 0-5	30 % 0-30%	15 % fri	- .	30 0-30	15 -	5 5	5 5	5 5
34.05	Pudse- og polermidler til behandling af fodtøj, møbler og gulve, metalpudsemidler, skurepulver og lign. varer, undtagen tilberedt voks henhørende under pos. 34.04.	0-20	40-120 el. 30 %	10-40	0-6	.	.	1 el. 5	3	5
34.06	Lys, kærter og lign. varer.....	12	80-120	12	7	7-22	3	1	1	5
34.07	Modellervoks (herunder modellervoks i sortimenter og som legetøj); såkaldt dentalvoks i plader, hesteskoform, stænger og lignende former.	5 el. 7,5 %	0 el. 30 %	5 el. 15 %	.	0 el. 30	.	1 el. 5	2	5
27.10	Smøreolier.....	0-5	4-16	0-2	0-7	.	.	5	.	5
Kapitel 35. Æggehvide-stoffer; lim.										
35.01	Kasein, kaseinater og andre kaseinderivater; kaseinlim: A. kasein.....	10	150	fri	5	62	-	5	5	5

	B. andre varer.....	10	0-60 el. 30 %	20-40	.	0-30	10	5	4	5
35.02	Albumin, albuminater og andre albuminderivater.....	0-10	0-200 el. 30 %	fri	0-1	.	-	1 el. 5	5	3
35.03	Gelatine (herunder gelatine i rektangulære stykker, også farvet eller overfladebehandlet) og gelatinederivater; lim fremstillet af ben, huder, nerver, sener eller lign. produkter, samt fiskelim; husblas.	15	60-160	20-170	4	5-16	7-18	5	4	5
35.04	Peptoner og andre proteinstoffer samt derivater deraf; hudpulver, også krombehandlet.	10	280 el. 30 %	15 %	.	.	15	5	3	5
35.05	Dekstrin; opløselig eller brændt stivelse; stivelselim.....	10	0-64	25	5	.	20	1	4	1
35.06	Tilberedt lim ikke andetsteds tariferet; produkter, der kan anvendes som lim og forhandles som lim i detailsalgspakninger af vægt højst 1 kg netto:									
	A. i detailsalgspakninger af vægt højst 1 kg netto.....	10-20	28-80 el. 30 %	20-100	.	5-30	.	1 el. 5	3	5
	B. andre varer.....	10-20	30 %	20	.	30	6	1 el. 5	3	5
Kapitel 36.										
Sprængstoffer; pyrotekniske artikler; tændstikker; pyroforiske legeringer; visse brændbare varer.										
36.01	Krudt:									
	A. sortkrudt.....	100	48	12	9	3	1	1	2	5
	B. andet krudt.....	100	200	50	9	15	4	1	2	5
36.02	Andre tilberedte sprængstoffer.....	20	48	20	4	5	10	1	1	5

	A. indeholdende sølvsalt som lysfølsomt stof.....	100	32-50	30-60	5	1-4	2	1	1	5
	B. andre varer.....	100	100	20-60	5	4	2	1	1	5
37.04	Lysfølsomme plader og film, belyst, men ikke fremkaldt, negative eller positive.	0-3000	80-800 el. 30 %	30-150	0-19	.	.	1	3	5
37.05	Plader og uperforeret film samt perforeret film (bortset fra kinematografiske film), belyst og fremkaldt, negative eller positive.	20-200	80-800 el. 30 %	30-1580	0-1	.	.	1	1	5
37.06	Kinematografiske film, belyst og fremkaldt, kun bestående af tonespor, negative eller positive.	3000	800 el. 30 %	1580	19	.	.	5	5	5
37.07	Andre kinematografiske film, belyst og fremkaldt, med eller uden tonespor, negative eller positive:									
	A. negative.....	3000	800 el. 30 %	1580	19	.	14	1 el. 5	5	5
	B. positive.....	3000	800 el. 30 %	1580	19	.	14	1 el. 5	5	5
37.08	Kemiske produkter og lysstoffer (pulver, folie etc.) til fotografisk brug:									
	A. lysfølsom kolloidmemulsion.....	100	30 %	100	.	30	8	5	1	5
	B. andre varer.....	0-10	0-30%	15 %	.	0-30	15	5	2	5
Kapitel 38.										
Diverse kemiske produkter.										
38.01	Kunstig grafit, kolloidal grafit undtagen suspensioner i olie	fri	0-30	fri	-	.	-	5	3	5
38.02	Dyrekul (bensort, elfenbensort etc.), også brugt.....	0-1	fri	2	.	-	3	5	5	5
38.03	Aktiveret kul (affarvende, depolariserende eller absorberende), aktiveret ler, aktiveret kiselguhr, aktiveret bauxit og andre aktiverede, naturlige mineraler.	0-1	fri	15 %	.	-	15	5	3	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
38.04	Ammoniakalsk gasvand og brugt gasrensemasse	0-10	fri	0-5	.	-	.	5	2	5
38.05	Tallolie	0-5	28	fri	.	.	-	5	1	5
38.06	Koncentreret sulfittlud	fri	10 %	15 %	-	10	15	5	1	5
38.07	Terpentinolie (harpiks-, træ- eller sulfat-) og andre terpen- tinholdige opløsningsmidler fremstillet ved destillation eller anden behandling af nåletræ; rå dipenten; sulfitterpentin; „pine oil“ (herunder ikke „pine oil“ med ringe indhold af terpineol).	0-5	8	5	.	4	4	5	3	5
38.08	Kolofonium og harpikssyrer samt derivater deraf, undtagen esterharpiks henhørende under position 39.05; harpiks- essens og harpiksolie.	0-40	8-28 el. 12,5 % -30 %	2-10 el. 15 %	.	.	3-15	5	2	5
38.09	Træ tjære, træ tjæreolie (undtagen de blandede opløsnings- og fortyndingsmidler henhørende under pos. 38.18), træ- kreosot, rå træsprit; acetolonie.	0-10	fri	0-15	.	-	.	5	3	5
38.10	Vegetabilsk beg, alle slags; bryggeribeg og lign. produkter fremstillet på basis af kolofonium eller vegetabilsk beg; bindemidler til støberibrug fremstillet af naturlige harpiks- produkter.	fri	fri	0 el. 15 %	-	-	0 el. 15	5	3	5
38.11	Desinfektionsmidler, insektbekæmpelsesmidler, afsvamp- ningsmidler, ukrudtbekæmpelsesmidler, antispiringsmid- ler, rottegift og lign. produkter, der enten er formet eller pakket til detailsalg eller fremkommer som tilbered-	0-10	0 el. 30 %	10-15 el. 15 %	.	0 el. 30	.	1 el. 5	4	5

	te opløsninger eller blandinger eller som færdige artikler (f.eks. bånd, væger og lys behandlet med svovl; fluepapir).									
38.12	Tilberedte glitte- og appreturmidler og tilberedte bejdsr til brug i tekstil-, papir- og læderindustrien og til lignende industriel anvendelse:									
	A. indeholdende stivelse eller stivelsesprodukter	5-10	64	25	.	.	.	1 el. 5	3	1
	B. andre varer	0-20	10 %	div.	.	10	.	5	3	5
38.13	Metalbejdsr; flusmidler og andre hjælpemidler til lodning og svejsning; lodde- og svejsepulver og -pasta bestående af metal og andre materialer; præparater til brug som kærner eller overtræk til svejsestænger og elektroder.	0-10	0 el. 10 %	20	0-3	0 el. 10	4	5	3	5
38.14	Antibankemidler, iltninginhibitorer, viscositetsindeksadditiver, korrosionsinhibitorer og lign. additiver til mineraliske olier.	10	10 %	fri	1	10	-	5	2	5
38.15	Tilberedte vulkaniseringsacceleratorer	10	fri	fri	3	-	-	5	5	5
38.16	Tilberedte præparater til dyrkning af bakteriekulturer . . .	10	0-280	15 %	.	.	15	5	2	5
38.17	Præparater og ladninger til ildslukkere; ildslukningspatroner med ladning.	0-10	fri	div.	0-4	-	.	5	2	5
38.18	Sammensatte opløsnings- og fortyndingsmidler til lak, fernis og lign.	div.	30	div.	.	.	.	1 el. 5	3	5
38.19	Kemiske produkter og præparater (herunder blandinger af naturlige produkter) ikke andetsteds tariferet; kemiske biprodukter ikke andetsteds tariferet:									
	A. kærnebindemidler indeholdende stivelse eller stivelsesprodukter.	10	20	25	5	15	.	1	3	1

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	B. rå naften- og sulfonaftensyre	0-10	0-4	fri	.	.	-	5	3	5
	C. tilberedte antioxydationsmidler til gummiindustrien.	10	fri	fri	.	-	-	5	3	5
	D. ikke sintrede blandinger, indeholdende metalkarbider, til fremstilling af hårdmetal.	10	fri	fri	.	-	-	5	3	5
	E. mørtel, også hydraulisk eller ildfast	fri	0-0,8	fri	-	.	-	1	3	5
	F. gasrensingsmasse, ikke hørende under pos. 38.04	fri	fri	fri	-	-	-	5	3	5
	G. restprodukter fra kemiske og nærtstående industrier	0-10	fri	fri	.	-	-	5	3	5
	H. blandinger, der ikke kan henføres til andre positioner, bestående af uorganiske stoffer (f. eks. mineralske produkter, uorganiske kemikalier, mineraluld, glas- eller metalpulver) med undtagelse af blandinger i pakninger, der vejer højst 10 kg brutto.	div.	div.	div.	.	.	.	5	3	5
	IJ. andre varer	div.	div.	15 %	.	.	15	1 el. 5	3	5
	Kapitel 39.									
	Kunstharpiks og formstoffer, celluloseestere og celluloseætere; varer deraf.									
39.01	Kondensations-, polykondensations- og polyadditionsprodukter, også modificeret, polymeriseret eller lineære (f. eks. fenolformstoffer, aminosformstoffer, alkydharpikser, polyesterformstoffer, siliconer):									
	A. ubearbejdede	0-20	0-30%	10 %	0-5	0-30	10	1 el. 5	1	5
	B. andre varer	0-40	0-30%	15 %	0-3	0-30	15	1	3	5

39.02	Polymerisationsprodukter og copolymerisationsprodukter (polyetylen, polytetrahalogenetylen, polyisobutylen, polystyren, polyvinylklorid, polyvinylacetat, polyvinylklorid-acetat og andre polyvinylderivater, polyakrylderivater og polymetakrylderivater, kumaronharpikser):									
	A. ubearbejdede	0-20	0-30 %	10 %	0-5	0-30	10	1 el. 5	1	5
	B. andre varer	0-40	0-30 %	15 %	0-3	0-30	15	1	3	5
39.03	Regenereret cellulose, cellulosenitrat, celluloseacetat og andre celluloseestere, celluloseætere og andre kemiske derivater af cellulose, også ikke-plastiske (f. eks. kolloidium, celluloid); vulkanfibre:									
	A. ubearbejdede	0-15	0-30%	0 el. 10 %	0-5	0-30	0 el. 10	5	1	5
	B. andre varer	0-40	0-800	0-15 el. 15 %	0-3	.	0-15	1 el. 5	1	5
39.04	Hærdet protein (f. eks. hærdet kasein og hærdet gelatine):									
	A. kunsttarne	fri	450	15 %	-	15	15	5	5	5
	B. andre varer	0-40	0-800	fri el. 30 %	.	.	-	1	3	5
39.05	Naturlig harpiks modificeret ved smeltning; kunstharpiks fremkommet ved forestning af naturlig harpiks eller af harpiksagtige syrer (esterharpiks), kemiske derivater af naturlig kautsjuk (f. eks. klorkautsjuk, hydroklorkautsjuk, oxysteret kautsjuk, termoprener):									
	A. ubearbejdede	0-20	0-30%	10 %	0-5	0-30	10	1 el. 5	3	5
	B. andre varer	0-40	0-30%	15 %	.	0-30	15	1 el. 5	3	5
39.06	Andre højpolymere, kunstharpikser og kunstige formstoffer, herunder alginsyre, dens salte og estere; linoxyn:									
	A. ubearbejdede	0-20	0-30%	10 %	.	0-30	10	1 el. 5	3	5
	B. andre varer	0-40	0-30%	15 %	.	0-30	15	1 el. 5	3	5

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
39.07	Varer af de under pos. 39.01 til 39.06 nævnte materialer. . <i>Anmærkning</i> til pos. 39.01-39.06: Som ubearbejdede varer anses: 1. flydende eller dejsagtige produkter, herunder emulsio- ner, dispersioner og opløsninger. 2. stykker, korn, flager eller pulver, herunder presse- og sprøjtetmasser. 3. affald og skrot.	div.	800 el. 30 %	15 %	.	.	15	1 el. 5	3	5
56.01	Kortfibrede syntetiske og kunstige spindestoffer, ikke kar- tet, kæmmet eller på anden måde tilberedt til spinding.	fri	20	15 el. 8 %	-	2	1-8	5	5	5

TILLÆG 5

Medicinalvarer

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	Kapitel 30. Farmaceutiske produkter.									
30.01	Kirtler og andre organer til organoterapeutisk brug, i tørret tilstand, også pulveriseret; ekstrakter af kirtler og andre organer eller af deres sekreter til organoterapeutisk brug; andre animalske stoffer tilberedt til terapeutisk og profylaktisk brug, ikke andetsteds tariferet.	0-10	fri	fri	.	-	-	1 el. 5	5	5
30.02	Antisera, mikrobevacciner, toksiner, mikrobekulturer (herunder gæringsstoffer, undtagen levende, naturlig gær) og lign. produkter.	10-24	fri	0-15%	.	-	0-15	5	5	5
30.03	Lægemidler, også til veterinær brug:									
	A. indeholdende penicillin, salte eller andre derivater deraf.	10-24	fri	30øre pr. mill. I.E.	0	-	20	1 el. 5	5	5
	B. indeholdende acetylsalicylsyre (også med indhold af mindre mængde narkotisk stof som eneste lægemiddel).	10-24	fri	fri	.	-	-	1 el. 5	5	5
	C. andre varer.....	10-24	div.	fri	0	.	-	1 el. 5	5	5
30.04	Vat, gaze, bandager o. lign. varer (f. eks. forbindstoffer, hefteplastre og omslag), imprægneret eller overtrukket med farmaceutiske præparater eller i detailsalgspakninger til medicinsk eller kirurgisk anvendelse, bortset fra de i bemærkningernes punkt 3 nævnte varer:									
	A. hefteplastre.....	24 el. 70	400	15 %	.	17	15	5	5	5
	B. andre varer.....	div.	div.	div.	.	.	.	1	5	5

30.05	Andre farmaceutiske artikler:									
	A. steril suturtråd.....	0-150	0-800	120	0-1	.	0	5	5	5
	B. tandcement og andre stoffer til tandfyldning; kasser o. lign. med førstehjælpsudstyr.	div.	div.	div.	.	.	.	1 el. 5	5	5
	C. andre varer.....	div.	0 el. 30 %	0 el. 15 %	.	0 el. 30	0 el. 15	1 el. 5	5	5
29.38	Provitaminer og vitaminer, naturlige eller syntetiske, her- under koncenterter og blandinger, også i opløsninger.	10	fri	0 el. 15 %	0	-	0 el. 15	5	5	5
29.39	Hormoner, naturlige og syntetiske.....	10	fri	fri	0	-	-	5	5	5
29.41	Glykosider, naturlige og syntetiske samt salte, ætere, estere og andre derivater deraf.	0-350	0 el. 30 %	fri	.	0 el. 30	-	5	5	5
29.42	Vegetabiliske alkaloider, naturlige og syntetiske, samt salte, ætere, estere og andre derivater deraf.	0-350	fri	fri	.	-	-	5	5	5
29.44	Antibiotika:									
	A. penicillin samt salte og andre derivater deraf	10	fri	30 øre pr. mill. I.E.	0	-	20	5	5	5
	B. andet.....	10	fri	fri	0	-	-	5	5	5

TILLÆG 6

Elektrotekniske varer

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
85.01	Elektriske generatorer, motorer, omformere (roterende eller statiske), transformatorer, ensrettere og ensretterapparater, induktorer.	3-40 el. 7,5% -20%	10%- 25%	10%	.	10-25	10	1 el. 5	1 el. 5	5
85.02	Elektromagneter; permanentmagneter og emner hertil; elektromagnetiske og permanentmagnetiske skruestikker o. lign.; elektromagnetiske koblinger og bremser; elektromagnetiske løftehoveder.	3-10 el. 7,5%	60-280 el. 20% -25%	div.	.	.	.	1	1	5
85.03	Galvaniske elementer og batterier	7,5 % el. 20 %	35-40	10-20	7,5 el. 20	7	2-4	1	5	5
85.04	Elektriske akkumulatorer	16	40	32 el. 60	2	6	2-11	1	5	5
85.05	Håndværktøj med indbygget elektromotor	7,5 %	10 %- 15 %	10 %	7,5	10-15	10	1 el. 5	5	5
85.06	Husholdningsmaskiner med indbygget elektromotor	7,5 %	20 %	10 %	7,5	20	10	1	1 el. 5	5
85.07	Barber- og hårklippemaskiner med indbygget elektromotor	7,5 %	400 el. 20 %	10 %	7,5	.	10	1 el. 5	1	5
85.08	Elektrisk start- og tændingsudstyr til forbrændingsmotorer (herunder tændingsmagneter, dynamomagneter, tændspoler, startmotorer, tændrør og gløderør), dynamoer og frakoblere til brug i forbindelse med sådant udstyr.	10 el. 7,5 %	10 %- 25 %	10 %	0-7,5	10-25	10	5	1 el. 5	5

85.09	Elektrisk lys- og signaludstyr, elektriske vindspejlsviskere, antifrost- og antidugapparater til cykler og motorkøretøjer.	10-70 el. 7,5% -25 %	120-800 el. 10 % 10 %- 25 %	100 el. 10 %	1-25	4-25	7-10	1 el. 5	1 el. 5	5
85.10	Lommelygter, håndlygter, pandelygter og andre batteri- eller dynamolygter, undtagen lygter henhørende under pos. 85.09.	10-70 el. 7,5% -25 %	80-800 el. 10 % 10 %	100 el. 10 %	1-25	4-20	7-10	1	1	5
85.11	Elektriske industri- og laboratorieovne; apparater til opvarmning af materialer ved induktion eller ad dielektrisk vej; elektrotekniske svejse-, lodde- og skæreapparater.	7,5 %	20 el. 10 % 10 %- 20 %	10 %	7,5	.	10	1	1 el. 5	5
85.12	Elektriske vandvarmere; elektrisk jord- og rumopvarmningsudstyr, elektriske hårbehandlingsapparater; elektriske strygejern; elektrotermisk udstyr til husholdningsbrug; elektriske varmeelementer, undtagen af kul.	10-70 el. 7,5%	72-280 el. 10 % 20 %	18 el. 10 %	1-7,5	3-20	2-10	1 el. 5	1 el. 5	5
85.13	Telefon- og telegrafudstyr (herunder bærefrekvensudstyr)	70 el. 7,5 %	140-280 el. 10 %	150 el. 10 %	1-7,5	1-14	2-10	1 el. 5	1 el. 5	5
85.14	Mikrofoner og stativer hertil; højttalere; audiofrekvensforstærkere.	10-70 el. 7,5% -20 %	280 el. 25 % 10 %- 20 %	150 el. 10 %	.	3-25	2-20	1	1 el. 5	5
85.15	Sende- og modtagerapparater til radiotelegrafi og radiotelefontelefoni; radio- og televisionssendere og -modtagere (herunder radiogrammofoner); televisionskameraer; radionavigeringsapparater, radarapparater og radiofjernstyringsapparater.	70 el. 7,5 % -20 %	0-280 el. 10 %- 20 %- 25 %	10 %	.	0-25	10-20	1 el. 5	1 el. 5	5
85.16	Elektrisk trafikreguleringsudstyr til jernbaner, veje, floder, kanaler, havne og lufthavne.	7,5%	div.	10 %	7,5	.	10	1	1	5

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
85.17	Elektriske alarmapparater (f. eks. ringeapparater, sirener, kaldetavler, tyverialarmer og brandalarmer), der ikke henhører under positionerne 85.09 eller 85.16.	70 el. 7,5 %	280	10 %	2-7,5	10	10	1	1	5
85.18	Elektriske kondensatorer, faste eller variable.	7,5 % -20 %	280 el. 20 %- 25 %	10 %- 20 %	7,5-20	5-25	10-20	1	1 el. 5	5
85.19	Elektriske apparater og artikler til at slutte, afbryde, beskytte eller forbinde elektriske strømkredse (f. eks. afbrydere, releer, sikringer, lysikringer, spændingsdæmpere, stik, fatninger, klemmer og forbindelseskasser); modstande, faste eller variable (herunder potentiometre), undtagen varmelegemer; automatiske spændingsregulatorer; fordelings- og kontroltavler (undtagen telefonborde).	40 el. 7,5 % -20 %	160- 280 el. 17,5%- 20 %	10 %- 15 %	1-20	.	10-15	1	1 el. 5	5
85.20	Elektriske glødelamper og belysningsrør (herunder infrarøde og ultraviolette lamper); buelamper; elektriske blitzlamper.	30-40 el. 7,5%	280-600 el. 30%	0-440 el. 10%	0-7,5	4-41	0-10	1 el. 5	1 el. 5	5
85.21	Elektronrør (varmekatoderør, koldkatoderør og fotokatoderør), herunder damp- og luftfyldte rør, katodestrålerør, televionskammerør og kviksølvensretterør; fotoceller; krystaldioder og andre krystalrør (f. eks. transistorer); monterede piezoelektriske krystaller.	150 pr. stk. el. 7,5% -20 %	50 pr. stk. el. 280 el. 20%	0-10 %	7,5-43	11-20	0-10	1	1 el. 5	5

85.22	Elektriske maskiner og apparater, der ikke henhører under nogen anden position i dette kapitel, herunder dog ikke sådanne, der udelukkende eller hovedsageligt er anvendelige som dele i andre maskiner og apparater.	70 el. 7,5 %	280 el. 20 %	10 %	.	.	10	1	3	5
85.23	Tråd, kabler (herunder koaksialkabler), stænger, bånd o. lign. isoleret til elektrisk brug (herunder emaillerede eller anodiserede), også udstyret med forbindelsesdele.	10 el. 7,5 %	32-140 9-100 el. 10%		.	7-19	2-10	1 el. 5	5	5
85.24	Kulbørster, buelampekul, batterikul, kuleelektroder og andet kul til elektrisk brug.	0-2	fri	0-250	0	-	0-6	5	5	5
85.25	Isolatorer, uanset materialets art.....	12,5- 200	80-240 20-80 el. 15%		.	14-27	3-15	1	5	5
85.26	Varer af isolerende materiale til elektrisk brug, også med istøbt samlemateriale af metal (herunder ikke isolatorer, pos. 85.25).	div.	80-240 el. 20% -25 %	div.	.	.	.	1	1 el. 5	5
85.27	Elektriske installationsrør og forbindelsesdele dertil af metal foret med isolerende materialer.	10	div.	10-20	.	.	8-12	1	1 el. 5	5
85.28	Elektriske dele til maskiner og apparater, for så vidt de ikke henhører under andre positioner i dette kapitel.	40 el. 40+10% el. 7,5%	div.	10 %	.	.	10	1	3	5
90.01	Uindfattede linser, prizmer, spejle og andre optiske artikler af ethvert materiale, bortset fra sådanne artikler af ikke optisk bearbejdet glas; folier og plader af polariserende materialer.	6-200	0-300 el. 30%	0 el. 15 %	.	.	0 el. 15	1 el. 5	1 el. 5	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
90.02	Indfattede linser, prismer, spejle og andre optiske artikler af ethvert materiale, bestemt til anbringelse i instrumenter og apparater, bortset fra sådanne artikler af ikke optisk bearbejdet glas.	70 el. 10 %	0-800 15 %- 30 %	10 %	.	0-30	10	5	1 el. 5	5
90.03	Indfatninger til briller, lorgnetter; beskyttelsesbriller og lignende samt dele dertil.	70-200	1000	200	1-2	5	1	5	5	5
90.04	Briller, alle slags	70-200	1000	200 el. 15 %	0-2	5	4-15	1	5	5
90.05	Kikkerter med prisme- eller linsesystem	10 %	800	200 el. 15 %	10	5	2-15	5	5	5
90.06	Astronomiske instrumenter (f. eks. spejlkikkerter, passageinstrumenter og ækvatorialer) og monteringer hertil, herunder ikke instrumenter til radioastronomi.	70	div.	10 %	.	.	10	1	5	5
90.07	Fotografiapparater; blitzlysapparater til fotografisk brug.	70 el. 10 %	div.	100 el. 10 %	2-10	.	2-10	1 el. 5	1	5
90.08	Kinematografiske optagelses- og gengivelsesapparater; kinematografiske lydoptagelses- og lydgengivelsesapparater; alle slags kombinationer af disse apparater.	70 el. 7,5 %- 10 %	div.	100 el. 10 %	1-10	.	2-10	1 el. 5	1 el. 5	5
90.09	Lysbilledapparater (ikke kinematografiske); forstørrelses- og formindskelsesapparater til fotografisk brug (ikke kinematografiske).	70	div.	10 %	2	.	10	5	1	5

90.10	Fotografisk og kinematografisk laboratorieudstyr, der ikke henhører under nogen anden position i dette kapitel; fotokopieringsapparater („contact type“); filmspoler; projektionsskærme.	div.	div.	div.	.	.	.	1	1 el. 5	5
90.11	Elektron- og protonmikroskoper og diffraktografer	7,5 %	20 %	10 %	7,5	20	10	1	5	5
90.12	Optiske mikroskoper, også udstyret med apparater til fotografering eller projicering af billede.	70	800	10 %	1	5	10	5	4	5
90.13	Optiske apparater og instrumenter, der ikke er tariferet andetsteds i dette kapitel (herunder lyskastere).	70 el. 10 %– 25 %	120– 800	50–200 el.10%– 15 %	1–25	4–20	1–15	1 el. 5	1 el. 5	5
90.14	Geodætiske (herunder fotogrametriske), hydrografiske, meteorologiske, hydrologiske og geofysiske instrumenter samt navigationsinstrumenter; kompasser; afstandsmålere.	70	20 %	10 %	.	20	10	1 el. 5	5	5
90.15	Præcisionsvægte, følsomme for 5 centigram eller mindre, også med lodder.	30–70	20 %	100 el. 10 %	.	20	3–10	1 el. 5	5	5
90.16	Instrumenter til tegning, afstikning og beregning (pantografer, regnestokke, regneskiver m. v.); måle- og kontrolinstrumenter, -apparater og -maskiner, som ikke er tariferet andetsteds i dette kapitel (f. eks. mikrometre, krumpassere, målestokke, plademål og afbalanceringsmaskiner); „profile projectors“.	10–70	200–400 el. 10 % –20 %	10 %	.	2–20	10	1 el. 5	1 el. 5	5
90.17	Instrumenter og apparater til medicinsk, odontologisk, kirurgisk og veterinær brug (herunder elektromedicinske og oftalmiske instrumenter og apparater).	70 el. 7,5 %	40–280 el. 10 %	20–75 el. 10% –20 %	.	.	.	5	1 el. 5	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
90.18	Apparater til mekanoterapi; massageapparater; psykotekniske apparater; apparater til iltterapi, ozonterapi, aerosolterapi samt andre respirationsapparater af enhver art (herunder gasmasker).	5 % - 7,5 %	140-400 el. 20%	120 el. 10 % - 15 %	5-7,5	.	.	1 el. 5	1 el. 5	5
90.19	Ortopædiske artikler (herunder medicinsk-kirurgiske bæltter); kunstige lemmer, øjne, tænder og andre proteser; tunghøreapparater; benskiner og andre artikler til behandling af frakturer.	70-200	0-600 el. 15%	0-120 el. 10% -15%	.	0-15	0-15	1 el. 5	1 el. 5	5
90.20	Røntgenapparater og apparater, der anvender udstrålinger fra radioaktive stoffer (herunder radiografiske og radiotherapeutiske apparater); røntgenrør; røntgenskærme; røntgenhøjspændingsgeneratorer; kontroltavler og -borde til brug ved røntgenbehandlinger; undersøgelseslejer o. lign. til brug ved røntgenbehandlinger.	70 el. 7,5 %	10 %	0 el. 10 %	0-7,5	10	0-10	5	5	5
90.21	Instrumenter, apparater og modeller til demonstrations- og undervisningsbrug, uanvendelige til andet brug.	div.	div.	10 %	.	.	10	.	3	5
90.22	Maskiner og apparater til mekanisk afprøvning af hårdhed, styrke, kompressionsevne, elasticitet og lignende egenskaber ved materialer til industriel brug (metaller, træ, tekstilstoffer, papir, kunststoffer m. v.).	70	15 % - 20 %	10 %	.	15-20	10	1	4	5
90.23	Densimetre, aræometre, flydevægte og lignende instrumenter; termometre, pyrometre, barometre, hygrometre og psykometre, også registrerende; enhver kombination af disse instrumenter.	70	20 %	100 el. 8% - 10 %	1	20	2-10	1	5	5

90.24	Apparater og instrumenter til måling, kontrolering og regulering af vædsker og luftarter eller til automatisk temperaturregulering (f. eks. manometre, termostater, vædskestandsmålere, gennemstrømningsmålere, varmemålere og automatiske trækregulatorer til ovne), undtagen varer henhørende under pos. 90.14.	70 el. 40 + 10 %	20 %- 30 % 10 %	200 el. 10 %- 15 %	1-11	20-30	5-15	1	5	5
90.25	Instrumenter og apparater til brug ved fysiske og kemiske analyser (f. eks. polarimetre, refractometre, spektrometre og gasanalyseringsapparater); instrumenter og apparater til måling af viscositet, porøsitet, udvidelse, overfladespænding o. lign. (f. eks. viscosimetre, porosimetre og dilatometre); instrumenter og apparater til måling af varme, lys og lyd (f. eks. photometre — herunder belysningsmålere — og kalorimetre); mikrotomer.	70	20 %	10 %	1	20	10	1	4	5
90.26	Forbrugs- og produktionsmålere for gas, vædsker og elektrisk strøm samt justeringsmålere dertil.	10-70	17,5 % -20 %	50-100 el. 10%	.	17,5-20	3-10	1 el. 5	1 el. 5	5
90.27	Omdrejningstællere, produktionstællere, taksametre, kilometertællere, skridttællere o. lign., hastighedsmålere (herunder magnetiske hastighedsmålere) og takometre, bortset fra varer henhørende under pos. 90.14; stroboskopier.	70	20 %	10 %	.	20	10	1	5	5
90.28	Elektriske måle-, kontrol-, analyserings- og reguleringsinstrumenter og -apparater.	70 el. 7,5 %	10 %- 30 %	0 el. 10 %- 15 %	1-7,5	10-30	0-15	1 el. 5	1 el. 5	5
90.29	Dele og tilbehør, der udelukkende eller hovedsagelig er til brug for eet eller flere af de under pos. 90.23, 90.24, 90.26, 90.27 og 90.28 hørende varer.	10-70	10 %- 30 %	200 el. 10 %- 15 %	.	10-30	5-15	1	4	5

TILLÆG 7

**Dampkedler, maskiner og apparater samt mekaniske
redskaber; dele hertil**

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
84.01	Dampkedler (undtagen centralvarmekedler, der kan frembringe lavt damptryk).	3	20 %	10 %- 15 %	1	20	10-15	1	2	5
84.02	Hjælpeapparater til dampkedler, herunder forvarmere, overhedere, sodfjernere, dampakkumulatorer og lignende, kondensatorer til dampmaskiner.	3	20 el. 10 %- 20 %	2,5 el. 10 %- 15 %	.	5-20	2-15	1	1 el. 5	5
84.03	Gasgeneratorer, også med gasrensere; acetyलगasgeneratorer (vandproces) og lignende gasgeneratorer, også med gasrensere.	5 %	20 %- 25 %	10 %	5	20-25	10	1	1	5
84.04	Dampmaskiner med kedel (herunder lokomobiler, men ikke damptraktorer henhørende under pos. 87.01 eller mekanisk drevne vejtrømler).	5 %	20 %	10 %	5	20	10	1	5	5
84.05	Dampmaskiner uden kedel.....	5 %	10 %- 20 %	10 %	5	10-20	10	1 el. 5	5	5
84.06	Stempeldrevne forbrændingsmotorer.....	5 %	10 %- 20 %	10 %- 15 %	5	10-20	10-15	1 el. 5	1 el. 5	5
84.07	Vandhjul, vandturbiner og andre vanddrevne kraftmaskiner og regulatorer dertil.	5 %	20 %	10 %	5	20	10	1	4	5
84.08	Andre kraftmaskiner og motorer.....	5 %	12 %- 20 %	10 %- 15 %	5	12-20	10-15	1	1 el. 5	5
84.09	Mekanisk drevne vejtrømler.....	5 %	20 %	10 %	5	20	10	1	1	5

84.10	Vædskepumper (herunder motorpumper og turbinepumper), også med måleanordning; vædskeelevatorer med spån- de, kæder, skruer, bånd og lignende.	3-70 el. 5 %	20 el. 15 %- 20 %	10 %- 15 %	.	3-20	10-15	1	1 el. 5	5
84.11	Luftpumper, vacuumpumper samt luft- og gaskompressor- er (herunder motor- og turbopumper, motor- og turbokom- pressorer samt „fristempel“ generatorer til gasturbiner); ventilatorer, blæsere og lignende.	3 el. 5 %	20 el. 15 %- 20 %	10 %	1-5	3-20	10	1	1 el. 5	5
84.12	Luftkonditioneringsmaskiner bestående af en motordreven ventilator og anordninger til ændring af luftens temperatur og fugtighed.	5 %	20 %	10 %	5	20	10	1	1	5
84.13	Fyrbrændere til flydende brændsel (forstøvere), pulveriseret fast brændsel og gas; mekaniske stokere, mekaniske riste, mekaniske askeudtømningsapparater og lignende anordnin- ger.	3 el. 5 %	20 %	2,5-8 el. 10 %	.	20	2-10	1	3	5
84.14	Ovne til industriel brug og laboratoricovne, ikke elektriske.	3 el. 5 %- 7,5 %	20 el. 20 %	15 %	1-7,5	2-20	15	1	1	5
84.15	Køle- og fryseskabe og køle- og fryseudstyr, også elektriske.	5 %- 7,5 %	div.	10 %	5-7,5	.	10	1	1	5
84.16	Kalandermaskiner og lignende valsemaskiner (undtagen sådanne maskiner til forarbejdning af metal og glas) samt valser dertil.	0-3 el. 5 %	20 %	10 %- 15 %	0-5	20	10-15	1 el. 5	3	5
84.17	Maskiner, apparater og anlæg, også elektriske, til opvarm- ning, kogning, ristning, destillering, rektificering, sterilise- ring, pasteurisering, dampning, tørring, inddampning, for-	3 el. 5 %	20 el. 20 %	10 %- 15 %	1-5	2-20	10-15	1	3	5

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	dampning, kondensering, afkøling og lignende processer, der medfører temperaturændringer, bortset fra maskiner og apparater til husholdningsbrug; vandvarmere, ikke elektriske.									
84.18	Centrifuger, maskiner, anlæg og apparater til filtrering og rensning af vædske og luftarter (herunder ikke filtrertragte, mælkesier o. lign.).	5 %	10 %- 20 %	5 %- 15 %	5	10-20	5-15	1	1 el. 5	5
84.19	Maskiner og apparater til rensning og tørring af flasker og andre beholdere; maskiner og apparater til påfyldning, lukning, forsegling, kapsling og etikettering af flasker, dåser, æsker, sække og andre beholdere; andre emballeringsmaskiner og -apparater; maskiner og apparater til indpresning af kulsyre i drikkevarer; opvaskemaskiner.	5 %	15 %- 20 %	10 %	5	15-20	10	1 el. 5	1 el. 5	5
84.20	Vægte og andre vejeapparater, herunder tælle- og kontrolvægte, men undtagen præcisionsvægte følsomme for 5 centigram eller mindre; vægtlodder alle slags.	4-30	div.	15-100 el. 10 %	.	.	.	1	3	5
84.21	Mekaniske apparater (også hånddrevne) til spredning og udsprøjtning af vædske og pulvere; ildslukningsapparater, også med ladning; sprøjtepistoler og lignende redskaber; damp- og sandblæsere og lignende maskiner.	3 el. 5 %	0- 20 %	10 %- 15 %	1-5	0-20	10-15	1	1 el. 5	5
84.22	Maskiner og apparater til løftning, lastning, losning og transport (f. eks. elevatorer, hejseværk, spil, kraner, dunkrafter, transportører, svævebaner), bortset fra maskiner og apparater henhørende under pos. 84.23.	5 %	div.	12 el. 10 %	5	.	2-10	1	1 el. 5	5

84.23	Maskiner og apparater til jordarbejde, minedrift, stenbrydning o. lign., stationære eller mobile (f. eks. mekaniske skovle, kulbrydningsmaskiner, gravemaskiner, skrabere, planeringsmaskiner og „bulldozers“), piloteringsmaskiner; ikke-selvdrivne snepløve (herunder aggregater til snepløve).	5 %	0–20 %	10 %	5	0–20	10	1	1 el. 5	5
84.24	Maskiner og redskaber til anvendelse i landbrug og havebrug ved bearbejdning og dyrkning af jorden (f. eks. plove, harver, kultivatører, såmaskiner og gødningsspredere); tromler til behandling af plæner og sportspladser.	3 el. 5 %	10 %–20 %	10 %–15 %	1–5	10–20	10–15	1 el. 5	1 el. 5	5
84.25	Høstmaskiner og tærskværker; halm- og foderpressere; slåmaskiner (herunder plæneklippere); renseblæsere og lignende rensemaskiner til rensning af frø, korn og bælgfrugt samt ægsorteringsmaskiner og andre sorteringsmaskiner til landbrugsformål (undtagen møllerimaskiner henhørende under pos. 84.29).	0–5 %	10 %–20 %	8 el. 10 %–15 %	0–5	10–20	.	1 el. 5	3	5
84.26	Mejerimaskiner (herunder malkemaskiner)	5 %	10 %–20 %	10 %	5	10–20	10	1	1 el. 5	5
84.27	Pressemaskiner, knusemaskiner og andre maskiner og apparater til brug ved tilvirkning af vin, eider, frugtsaft o. lign.	5 %	20 %	10 %–15 %	5	20	10–15	1	1	5
84.28	Andre maskiner og apparater til landbrug, havebrug, fjerkræavl og biavl; spiringsanlæg med mekanisk eller termisk udstyr; rugemaskiner og kyllingemødre.	10 el. 5 %–7,5 %	10 %–20 %	10 %–15 %	.	10–20	10–15	1 el. 5	3	5
84.29	Maskiner og apparater til brug i møllerindustrien til behandling af korn; andre maskiner og apparater (undtagen maskiner m. v. til anvendelse i landbruget) til behandling af korn og tørrede bælgfrugter.	5 %	15 %–20 %	10 %	5	15–20	10	1	1 el. 5	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
84.30	Maskiner og apparater til brug i bagerier, chokolade- og sukkervareindustrien, markaroni-, ravioli- o. lign. kornvareindustrier, sukkerindustrien, bryggerier og til behandling af kød, fisk, frugt og grøntsager (herunder hakkemaskiner og snittemaskiner), for så vidt de ikke henhører under nogen anden pos. i dette kapitel.	5 %	10 %- 20 %	10 %- 15 %	5	10-20	10-15	1	1	5
84.31	Maskiner og apparater til fremstilling af papirmasse, pap og papir.	5 %	15 %- 20 %	10 %	5	15-20	10	5	3	5
84.32	Bogbinderimaskiner, herunder maskiner til heftning af bøger.	5 %	15 %- 20 %	10 %- 15 %	5	15-20	10-15	5	1	5
84.33	Andre maskiner og apparater til forarbejdning af papirmasse, pap og papir, herunder alle slags papir- og papskæremaskiner.	5 %	15 %- 20 %	10 %- 15 %	5	15-20	10-15	5	1	5
84.34	Maskiner, apparater og redskaber til støbning og sætning af typer; maskiner, apparater og redskaber til fremstilling og bearbejdning af klicheer, trykplader og trykvalser, undtagen maskinværktøj henhørende under pos. 84.45, 84.46 og 84.47; typer, matricer, klicheer, trykplader, trykvalser o. lign.; blokke, plader, valser og litografiske sten behandlet til grafisk brug (slebet, poleret etc.).	10-70 cl. 5 %	0-6 20 %	el. 0-25 el. 10 %- 15 %	.	0-3 20	el. 0-15	1 el. 5	1 el. 5	5
84.35	Andre maskiner og apparater til trykkerier; hjælpemaskiner til brug i trykkerier.	5 %	0 el. 20 %	0 el. 10 %	5	0 el. 20	0 el. 10	5	1	5

84.36	Maskiner til udsprøjtning af kunstige spindestoffer; maskiner til bearbejdning af naturlige og kunstige spindestoffer; spinde- og tvindemaskiner; maskiner til doublering, slåning (undtagen rebslåning) og opspoling (herunder skudgarns-spolemaskiner) af tekstiler.	fri	10 %– 20 %	10 %	–	10–20	10	5	5	5
84.37	Vævemaskiner, strikkemaskiner og maskiner og apparater til fremstilling af overspunden tråd, tyl, blonder og kniplinger, broderier, possement og net; maskiner og apparater til beredning af garn til brug på de forannævnte maskiner, herunder kædeskæremaskiner og slettemaskiner.	fri	10 %– 20 %	10 %	–	10–20	10	5	1 el. 5	5
84.38	Hjælpe-maskiner og -apparater til brug i forbindelse med de under pos. 84.37 hørende maskiner (jacquardmaskiner, automatiske stoppeanordninger, skytteudskiftningsmaskiner etc.); dele og tilbehør, der helt eller i væsentlig grad er anvendelig i forbindelse med maskiner henhørende under denne position eller under positionerne 84.36 og 84.37 (f. eks. spindler og spindel hjul, kartebeslag, kamme, udsprøjtningssdyser, skytter, sylle og sylleløftere, nåle til strikkemaskiner).	0–20 el. 5 %– 7,5 %	0–200 el. 10 %– 20 %	20–75 el. 10 %	0–7,5	0–20	1–10	1 el. 5	1 el. 5	5
84.39	Maskiner og apparater til fremstilling af filt i metermål eller i tilpassede stykker, herunder maskiner og blokke til fremstilling af hatte.	0–45	0 el. 20 %	10 %– 15 %	.	0 el. 20	10–15	1	3	5
84.40	Maskiner og apparater til vaskning, rensning, tørring, blegning, farvning, appretering og efterbehandling af garn, metervarer og andre tekstilvarer (herunder vaskemaskiner og maskiner til tøjrensning); maskiner til sammenlægning, oprulning og opskæring af tekstilstoffer; maskiner, der anvendes ved fremstilling af linoleum eller anden gulvbelægning til pålægning af masse på stof eller andet støtte-	0 el. 5 %	0–20 el. 10 %– 20 %	10 %	0 el. 5	0–20	10	1	1 el. 5	5

Bryssel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
	materiale; maskiner til trykning af tekstilvarer, læder, tapet, pakpapier, linoleum og andre materialer (herunder graverede eller raderede plader, blokke og valser til sådanne maskiner).									
84.41	Symaskiner; borde og lignende, specielt indrettet til symaskiner; symaskinnåle.	0-20	0-200	40 el. 10 %	0-1	0-1	0-10	1 el. 5	1 el. 5	5
84.42	Maskiner og apparater til læder- og skotøjsindustrierne, bortset fra varer henhørende under pos. 84.41.	5 %	10 %- 20 %	10 %- 15 %	5	10-20	10-15	5	3	5
84.43	Konverterer, støbeskeer, ingotstøbeforme og støbemaskiner til anvendelse i metallurgien og i metalstøberier.	0-4 el. 5 %	20 %	0-15 %	0-5	20	0-15	1	4	5
84.44	Valsemaskiner og valser dertil.	3 el. 5 %	20 %	10 %- 15 %	.	20	10-15	5	1	5
84.45	Værktøjsmaskiner til metalforarbejdning, bortset fra maskiner henhørende under pos. 84.49 og 84.50.	5 %	0 el. 15 %- 20 %	0-5 el. 15 %	5	0-20	0-15	5	1 el. 5	5
84.46	Værktøjsmaskiner til bearbejdning af sten, keramiske materialer, beton, asbestcement o. lign. mineralske materialer eller til bearbejdning af glas i kold tilstand, bortset fra maskiner, der henhører under pos. 84.49.	5 %	0 el. 20 %	10 %	5	0 el. 20	10	1 el. 5	3	5
84.47	Værktøjsmaskiner til bearbejdning af træ, kork, ben, ebonit, vulkanit, hårde formstoffer o. lign. hårde materialer, bortset fra maskiner, der henhører under pos. 84.49.	5 %	0 el. 10 %- 20 %	9 el. 10 %- 15 %	5	0-20	4-15	1	1 el. 5	5

84.48	Dele og tilbehør, der helt eller i væsentlig grad er anvendelig til brug for maskiner og apparater henhørende under pos. 84.45 til 84.47, herunder materiale- og værktøjsholdere, selvåbnende gevindskærehoveder, delingsanordninger og andre præcisionsanordninger til værktøjsmaskiner; værktøjsholdere til mekanisk håndværktøj henhørende under pos. 82.04, 84.49 og 85.05.	10	0 el. 10 % - 20 %	10 % - 15 %	1	0-20	10-15	5	4	5
84.49	Pneumatisk håndværktøj og håndværktøj med selvstændig motor, ikke elektrisk.	5 %	0 el. 15 % - 20 %	10 % - 15 %	5	0-20	10-15	1	4	5
84.50	Maskiner og apparater til svejsning, lodning, autogenskæring og overfladehærdning med luftarter.	5 %	20 %	15 %	5	20	15	1	3	5
84.51	Skrivemaskiner, bortset fra kombinerede regne- og skrivemaskiner; checkbeskyttere.	5 %	10 %	10 %	5	10	10	5	1	5
84.52	Regnemaskiner; bogholderimaskiner, kasseapparater, frangeringsmaskiner, billetmaskiner o. lign. maskiner, der er forsynet med beregningsanordninger.	5 %	10 % - 20 %	10 %	5	10-20	10	5	1 el. 5	5
84.53	Hulkortmaskiner (f. eks. maskiner til perforering, sortering, beregning, kontrol og tabularisering).	5 %	10 %	10 %	5	10	10	5	1	5
84.54	Andre maskiner og apparater til kontorbrug (f. eks. hektografer, duplikatorer til stencils, adresseringsmaskiner, møntsorteringsmaskiner, møntpakkemaskiner, blyantspidsmaskiner, perforerings- og heftemaskiner).	10 el. 5 %	10 % - 20 %	55 el. 10 %	.	10-20	.	1 el. 5	1	5
84.55	Dele og tilbehør (bortset fra beskyttelseshylstre, transportkasser o. lign.), der udelukkende eller i væsentlig grad er anvendelig til maskiner og apparater henhørende under pos. 84.51, 84.52, 84.53 og 84.54.	div.	10 % - 20 %	10 %	.	10-20	10	5	2	5

Brysel-no.	Varebetegnelse	Nugældende toldsats øre pr. kg.			Incidens			Nugældende import- restriktioner		
		D.	N.	S.	D.	N.	S.	D.	N.	S.
84.56	Maskiner og apparater til sortering, harpning, udfældning, udvaskning, knusning, formaling og blanding af jord, sten, erts og andre mineralske, faste stoffer, også i pulver- og pastaform; maskiner og apparater til sammenpresning og formning af faste brændselsstoffer, keramiske masser, uhardet cement, gips og andre mineralske produkter i pulver- eller pastaform; maskiner til fremstilling af støbeforme af sand.	5 %	15 %- 20 %	10 %- 15 %	5	15-20	10-15	1 el. 5	1 el. 5	5
84.57	Maskiner og apparater til fremstilling og bearbejdning af glas og glasvarer i varm tilstand; maskiner til samling af elektriske pærer, elektronrør o. lign. rør.	5 %	20 %	10 %	5	20	10	5	2	5
84.58	Salgsautomater (f. eks. frimærke-, cigaret-, chokolade- og fødevarerautomater, herunder ikke spilleautomater).	20-50	div.	10 %	.	.	10	1	.	5
84.59	Maskiner, apparater og mekaniske redskaber, der ikke henhører under nogen anden position i dette kapitel.	5 %	div.	0-15%	5	.	0-15	1 el. 5	.	5
84.60	Formkasser til metalstøbning, støbeforme til metal (bortset fra ingotstøbeforme), metalkarbider, glas, mineralske materialer (f. eks. keramisk pasta, beton, cement m. v.), gummi og kunstige formstoffer.	3-30	0 el. 20 %	div.	.	0 el. 20	.	1	4	5
84.61	Haner, ventiler o. lign. tilbehør til rørledninger, kedler, beholdere o. lign., herunder trykreguleringsventiler og termostatregulerede ventiler.	3-70	div.	15 %	0-5	.	15	1	.	5

84.62	Kugle- og rullelejer, alle slags	3-10	80-200 el. 20 %	10 %	1	.	10	5	5	5
84.63	Transmissionsaksler, krumtappe, lejhuse, aksellejer, gear og tandhjulsudvekslinger (herunder friktionsgear, gearkasser og andre regulerbare gear), svinghjul, remskiver, taljeblokke, koblinger og akselkoblinger.	3-70	div.	10 %- 15 %	.	.	10-15	1	.	5
84.64	Pakninger o. lign. af metalplader i forbindelse med andet materiale (f. eks. asbest, filt eller pap) eller af lamineret metalfolie; sæt og assortimenter af pakninger af forskelligt materiale til maskiner, rørledninger m. v. i poser, hylstre el. lign. emballage.	10	0-25 %	div.	1	0-25	.	1	1 el. 5	5
84.65	Dele til maskiner, apparater og redskaber, ikke hørende under nogen anden position i dette kapitel, og uden forbindelse med elektriske dele (f. eks. isolatorer, spoler, kontakter og forbindelsesstykker).	3-70	div.	10 %	.	.	10	1	.	5

*TILLÆG 8***Et fælles nordisk markeds forhold til Den almindelige Overenskomst om Told og Udenrigshandel (GATT).**

GATT-overenskomstens art. I indeholder den almindelige bestemmelse om mestbegunstigelsesbehandling. I henhold hertil nyder alle de kontraherende parter i GATT i hvert enkelt medlemsland godt af alle fritagelser, begunstigelser eller andre fordele, som vedkommende medlemsland tilstår varer fra eller til et hvilket som helst andet land, uden hensyn til om dette andet land er medlem af GATT eller ej. Bestemmelsen om mestbegunstigelsesbehandling gælder for toldafgifter og alle andre afgifter, som pålægges ved eller i forbindelse med indførsel eller udførsel.

De kontraherende parter er imidlertid enige om, at toldunioner og frihandelsområder kan medvirke til at øge verdenshandelen. De har derfor gennem undtagelsesbestemmelser åbnet adgang til på visse betingelser at oprette toldunioner eller frihandelsområder, som ellers ville stride mod princippet om mestbegunstigelse.

Ved en toldunion forstås i henhold til overenskomsten, at et enkelt toldområde erstatter to eller flere områder derved, at medlemslandene udadtil anvender de samme toldsatser og andre restriktive reguleringer af handelen samt at told og andre reguleringer afskaffes indenfor unionen, i alt fald for varer som har deres oprindelse i de lande, som er tilsluttet denne.

Ved et frihandelsområde forstås en gruppe bestående af to eller flere toldområder, hvor toldsatser og andre restriktive reguleringer af handelen er afskaffet for varer, som har deres oprindelse indenfor gruppens område. Et frihandelsområde forudsætter således ikke, at de tilsluttede lande har en fælles toldtarif udadtil.

Overenskomstens art. XXIV, § 5 bestemmer, at overenskomsten ikke skal være til hinder for, at territorier tilhørende de kontraherende parter opretter en toldunion eller et frihandelsområde eller indgår en midlertidig aftale, som er nødvendig for oprettelsen af en toldunion eller et frihandelsområde.

Den vigtigste betingelse for anvendelsen af denne undtagelsesbestemmelse findes i overenskomstens art. XXIV, § 8 som kræver at toldunionen eller frihandelsområdet skal omfatte så godt som hele samhandelen mellem de deltagende lande („substantially all the trade“) eller i hvert fald så godt som hele samhandelen mellem de deltagende lande med varer, som har deres oprindelse indenfor toldunionen eller frihandelsområdet.

Det er aldrig blevet fastslået af de kontraherende parter, hvor stor en del af samhandelen en toldunion eller et frihandelsområde skal omfatte for at tilfredsstille kravet om, at ordningen skal omfatte „substantially all the trade“ mellem de deltagende lande. Da den internationale handel i efterkrigstiden i større eller mindre grad har været begrænset af kvantitative restriktioner, vil de kontraherende parter næppe lade sig nøje med at lægge en afsluttet basisperiode til grund for beregninger, som skal vise, hvor stor en del af samhandelen en planlagt toldunion eller et frihandelsområde vil omfatte. Det må forventes, at de vil forbeholde sig ret til efterfølgende at kontrollere, at toldunionen eller frihandelsområdet faktisk kommer til at omfatte så godt som hele samhandelen mellem deltagerlandene.

Det er endvidere en betingelse i henhold til overenskomstens art. XXIV, § 5 a og b, at de toldsats og reguleringer af handelen, som bringes i anvendelse ved gennemførelsen af toldunionen eller den midlertidige aftale, i det store og hele ikke skal være højere eller mere tyngende for handelen med de kontraherende parter i GATT, som står udenfor toldunionen eller aftalen, end de gennemsnitlig var i de deltagende lande, før ordningens gennemførelse. For frihandelsområder gælder samme betingelser med hensyn til toldniveauerne eller reguleringsordningerne i deltagerlandene hver for sig.

Der vil næppe blive lagt rent matematiske beregninger til grund for afgørelsen af spørgsmålet om, hvorvidt denne betingelse er overholdt. Der er grund til at regne med en vis smidighed ved fortolkningen af dette spørgsmål.

Når oprettelsen af en toldunion gør det ønskeligt for de deltagende lande at modificere de toldindrømmelser, som er ydet i henhold til overenskomsten, er der ifølge art. XXIV, § 6 adgang til at optage modifikationsforhandlinger efter de sædvanlige forhandlingsregler i art. XXVIII. Ved fastsættelsen af de kompensationer, som skal ydes ved forhøjelse af en toldsats, skal der tages hensyn til de fordele, som udenforstående lande får ved en eventuel reduktion af den tilsvarende toldsats i de andre deltagende lande.

Som en yderligere betingelse for en toldunion eller et frihandelsområde kræver overenskomsten i henhold til art. XXIV, § 8 a (i), at foruden told også andre former for restriktioner for handelen skal ophæves for den samhandel, som finder sted indenfor toldunionens eller frihandelsområdets rammer. Når det anses for nødvendigt, er der dog adgang til at opretholde de restriktioner, som er hjemlet i overenskomstens art. XI, XII, XIII, XIV, XV og XX, det vil hovedsagelig sige restriktioner på grund af betalingsbalancevanskeligheder, visse restriktioner for landbrugsvarer og restriktioner af veterinære eller sikkerhedsmæssige hensyn. De former for restriktioner, som skal afskaffes, vil navnlig være told og andre afgifter samt restriktive reguleringsordninger, der tager sigte på at beskytte den indenlandske produktion.

En midlertidig aftale, som tager sigte på oprettelse af en toldunion eller et frihandelsområde, må ifølge overenskomstens art. XXIV, § 5 c omfatte en plan

og et program for gennemførelsen af en sådan union eller et frihandelsområde indenfor en rimelig tidsfrist. Overgangstidens længde bliver således fastsat ved et af de kontraherende parter i GATT foretaget skøn. Hensigten med denne bestemmelse er at åbne adgang for en gradvis gennemførelse af en toldunion eller et frihandelsområde. Det er ikke muligt at angive, hvor lang en overgangsperiode, de kontraherende parter i GATT eventuelt vil tillade til gennemførelsen af en nordisk toldunion. Da Den sydafrikanske Union og Rhodesia i 1949 fremlagde en midlertidig aftale, som tog sigte på gradvist at gennemføre en toldunion mellem de to lande, godkendte de kontraherende parter en tidsfrist på 10 år. Under sagens behandling gav flere lande imidlertid udtryk for, at de fandt overgangsperioden for lang. De to lande, som opnåede denne tilladelse, fik pålæg om årligt at rapportere om de stedfundne fremskridt henimod toldunionens endelige oprettelse.

De kontraherende parter har også godkendt en aftale, som blev indgået i 1951 mellem Nicaragua og El Salvador om gradvis gennemførelse af et fælles frihandelsområde, samt en påtænkt aftale mellem Frankrig og Italien om en toldunion. Hidtil er art. XXIV kun kommet til anvendelse i disse tre tilfælde. Beneluxunionen var allerede oprettet, da GATT-overenskomsten trådte i kraft.

De afgørelser, som de kontraherende parter træffer i henhold til overenskomstens bestemmelser, vedtages med almindeligt flertal. Hvis de kontraherende parter finder, at en aftale, som tager sigte på at oprette en toldunion eller et frihandelsområde, opfylder overenskomstens krav, kan de ikke undlade at godkende aftalen.

På grund af GATT-overenskomstens udformning på dette punkt, vil en sag af denne art næppe komme frem til afgørelse ved afstemning, med mindre en kontraherende part bestrider, at aftalen om toldunionen eller frihandelsområdet er i overensstemmelse med aftalens bestemmelser, og derfor tager spørgsmålet op.

★

Efter overenskomstens art. XXIV, § 10 har de kontraherende parter også adgang til at godkende forslag, som ikke fuldt ud opfylder de forudsætninger, der er nævnt ovenfor, såfremt forslaget fører til oprettelse af en toldunion eller et frihandelsområde (provided that such proposals lead to the formation of a customs union or a free-trade area). En godkendelse efter dette stykke må dog gives med $\frac{2}{3}$ flertal. Bestemmelsen er antagelig således at forstå, at de kontraherende parter i realiteten må fastslå, at det fremlagte forslag må antages at ville føre til oprettelse af en toldunion eller et frihandelsområde, som tilfredsstiller overenskomstens krav. Denne bestemmelse har hidtil kun været anvendt to gange, i begge tilfælde fordi et af landene ikke var tilsluttet GATT-overenskomsten.

★

GATT-overenskomstens artikel XXV, § 5 (a) giver de kontraherende parter adgang til „under ganske særlige omstændigheder for hvilke der ikke er truffet bestemmelse andetsteds i GATT-overenskomsten“ at dispensere fra overenskomstens forpligtelser. En dispensation i henhold til denne bestemmelse kræver $\frac{2}{3}$ flertal af de afgivne stemmer, samt at et sådant flertal skal omfatte mere end halvdelen af de kontraherende parter. Et fælles marked, som ikke opfylder betingelserne i artikel XXIV, idet det f. eks. kun omfatter et fåtal snævert afgrænsede vareområder, måtte i givet fald søges godkendt af GATT i henhold til denne bestemmelse.

Der er imidlertid grund til at antage, at et sådant fælles nordisk marked for et begrænset antal varer vil møde modstand hos de kontraherende parter. Da GATT-overenskomsten og Havana-chartret blev udarbejdet, blev der fremsat så mange krav om godkendelse af præferenceområder, at forhandlerne stod overfor valget mellem en næsten fuldstændig gennemførelse af mestbegunstigelsesprincippet eller en imødekommelse af næsten alle de krav, som blev fremsat om præferencer til fordel for nabolande. Da den sidste løsning ville gøre mestbegunstigelsesbestemmelsen illusorisk, valgte man den første løsning. Det overvejende flertal tog bestemt afstand fra oprettelse af regionale præferenceordninger på bekostning af princippet om almindelig mestbegunstigelsesbehandling. Der blev dog givet adgang til at opretholde de allerede eksisterende præferenceordninger på betingelse af, at de skulle gøres til genstand for forhandlinger med henblik på en gradvis afvikling.

En godkendelse af et stærkt begrænset nordisk fællesmarked indebærer en afvigelse fra det hovedprincip, som nu er fastslået i GATT-overenskomsten. En sådan godkendelse ville få konsekvenser over for de andre lande eller grupper af lande som allerede tidligere har fremsat stærke krav om adgang til at indgå lignende arrangementer for deres vedkommende. Det må derfor antages, at de kontraherende parter vil have meget vanskeligt ved at godkende en sådan begrænset ordning mellem de nordiske lande.

Det kan ikke uden videre antages, at de kontraherende parters godkendelse af Det europæiske Kul- og Stålfællesskab har medført en ændring på dette punkt. Kul- og Stålfællesskabet står i princippet åbent for tiltrædelse af alle europæiske lande og dets godkendelse fandt støtte i ganske særlige storpolitiske hensyn som ikke ville gøre sig gældende med hensyn til et stærkt begrænset fælles nordisk marked.

Hvis man skal have rimeligt håb om at få godkendt et fælles nordisk marked som ikke opfylder betingelserne i artikel XXIV — det være sig hovedbetingelserne i artikel XXIV eller artikel XXIV, § 10 — må fællesmarkedet derfor formentlig gives et sådant omfang, at det under alle omstændigheder indebærer afskaffelse af told og kvantitative restriktioner for så stort et antal varer eller så store vareområder, at fællesmarkedet omfatter en væsentlig del af samhandelen mellem de tre nordiske lande.

*TILLÆG 9***Benelux****Beretning om en nordisk tjenestemanddelegations studiebesøg i Belgien,
Holland og Luxembourg i dagene 14.—27. juni 1955**

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	799
Indledning	800
Hovedindtryk	801
Specialafsnit	811
Told- og omsætningsafgifter	811
Kvantitative restriktioner og koordinering af handelspolitikken	818
Långivning; kapitalmarked; investerings samarbejde	822
Arbejds løn og arbejdsmarked	824
Nødforanstaltninger overfor stærk konkurrence i det fælles marked	826
Landbrugspolitikken	829
Socialpolitikken	833
Organiseringen af samarbejdet	834

Forord

I efteråret 1954 havde den daværende norske handelsminister *Niels Langhelle* og den danske økonomi- og arbejdsminister *Jens Otto Krag* i Genève en samtale med den hollandske økonomiminister *Zijlstra*. Ved denne lejlighed berørtes det nordiske økonomiske samarbejde, og den hollandske økonomiminister inviterede de nordiske økonomiske samarbejdsministre til at aflægge et besøg i Holland, Belgien og Luxembourg for at gøre sig nærmere bekendt med Benelux-samarbejdet. Den hollandske økonomiminister foreslog tillige at lade en nordisk tjenestemand delegation besøge og studere Benelux, eventuelt som en forløber for samarbejdsministrenes besøg.

Tjenestemændenes besøg fandt sted i dagene 14.—27. juni 1955.

Delegationen bestod af følgende medlemmer:

Kontorchef *O. Gjelsvik*, Norge (delegationens formand).

Konsulent *J. A. K. Dahl*, Norge.

Byrådirektör *Å. Englund*, Sverige.

Ekspeditionssekretær *N. P. Jacobsen*, Danmark.

Fuldmægtig *Tyge Dahlgaard*, Danmark.

Studiebesøget indledtes i Bruxelles, hvor delegationen opholdt sig i dagene 14.—17. juni; herefter besøgte delegationen Luxembourg den 19.—21. juni, og de afsluttende studier fandt sted i Haag i dagene 23.—27. juni. Studieprogrammet var på forhånd tilrettelagt af myndighederne i Holland, Belgien og Luxembourg og omfattede drøftelser med repræsentanter for en række myndigheder (udenrigsministeriet, økonomiministeriet, finansministeriet, socialministeriet, landbrugsministeriet, centralbanken) i de tre lande. Delegationen blev budt velkommen i Benelux-unionens generalsekretariat i Bruxelles.

De mangfoldige, hver for sig ret korte møder med repræsentanter for en lang række myndigheder om et stort antal forskelligartede og komplicerede samarbejdsproblemer måtte nødvendigvis medføre, at studierne fik et kursorisk præg. Delegationen bestræbte sig for i hovedtræk at få belyst et antal problemstillinger,

som også har haft aktualitet i de senere års nordiske økonomiske samarbejde, medens man efter omstændighederne måtte afstå fra en mere indgående behandling af de tre landes økonomiske struktur og et detaljeret studium af forløbet og organiseringen af Benelux-samarbejdet.

I den følgende fremstilling har delegationen først givet en indledende redegørelse for Benelux og for sine hovedindtryk fra besøget. Dernæst er i en række specialafsnit givet mere indgående redegørelser for Benelux-samarbejdet på forskellige områder.

Indledning

Beslutningen om at skabe Benelux, den økonomiske union mellem Belgien, Holland og Luxembourg, blev truffet i London af de tre landes regeringer under den sidste verdenskrig. Baggrunden for denne beslutning var en — særligt under verdenskrigen voksende — forståelse af, at efter krigen ville et snævrere økonomisk samarbejde mellem de europæiske lande være en påtrængende nødvendighed. Man indså, at det som led heri ville være vigtigt at sammenslutte de tre lande i en større økonomisk union, som med sine ca. 20 mill. indbyggere ville være en økonomisk magtfaktor af betydning. Herudover har et økonomisk samarbejde mellem Holland, Belgien og Luxembourg sin særlige baggrund i de tre landes historiske udvikling, de kulturelle og etnografiske bånd, der sammenknytter dem, og i de talrige forsøg gennem det sidste århundrede på en økonomisk tilnærmelse mellem de tre lande.

Mellem Belgien og Luxembourg er et nært økonomisk samarbejde dog af ældre dato, idet disse to lande — efter at Luxembourgs medlemskab i den tyske Zollverein var ophørt i 1918 — i 1921 indgik en overenskomst om at etablere en økonomisk union; denne overenskomst trådte i kraft i 1922. De traktater, hvorved Benelux etableres, indgås som følge heraf mellem Holland på den ene side og den belgisk-luxembourgiske økonomiske union på den anden side.

Formålet med det økonomiske samarbejde mellem Holland, Belgien og Luxembourg har fra begyndelsen været at etablere en fuldstændig økonomisk union. Dette indebærer etableringen af et fælles varemærked, hvor told og kvantitative restriktioner for omsætningen af varer og tjenesteydelser er fjernet, et fælles penge- og kapitalmarked og et fælles arbejdsmarked. Endvidere må den økonomiske og sociale politik koordineres, de indirekte skatter udjævnes og de økonomiske forbindelser med andre lande samordnes i en fælles handelspolitik. Man har i Benelux valgt at realisere den økonomiske union skridt for skridt. Først når den økonomiske union på denne måde er etableret, vil de tre lande afslutte en formelig traktat om en økonomisk union.

Det første skridt var indgåelsen af en finansiel overenskomst i oktober 1943; ved denne overenskomst fastsattes vekselkursen mellem belgisk-luxembourgiske franc og hollandske gylden, ligesom den indeholdt bestemmelser om gensidige lån.

Det næste skridt var afslutningen af en toldkonvention i september 1944. Denne konvention indeholdt bestemmelse om, at indførselstolden i de tre lande skulle være den samme, og at der ikke skulle opkræves indførselstold af varer, der af et land indførtes fra de to andre. Den fælles toldtarif var knyttet til konventionen som en integrerende del af denne.

Konventionen indeholder udtrykkelig bestemmelse om, at der ved indførsel foruden told vil kunne opkræves omsætningsafgifter, og at dette også kan finde sted ved indførslen fra de to andre lande.

Det havde været tanken, at toldkonventionen skulle træde i kraft, så snart de tre lande var befriet, og der var optaget en bestemmelse herom i selve konventionens tekst. Dette kunne imidlertid ikke gennemføres, idet de økonomiske forhold umiddelbart efter befrielsen var alt for ustabile og for forskellige bl. a. som følge af, at Holland først blev befriet adskillige måneder senere end Belgien-Luxembourg og led langt større materielle ødelæggelser under krigen end de to andre lande. Først i april 1946 blev der taget skridt til at få toldkonventionen sat i kraft; dette kunne dog ikke ske straks, idet man fandt det ønskeligt at revidere såvel konventionen som den fælles toldtarif. Toldkonventionen kom derfor først til at træde i kraft den 1. januar 1948.

Med toldkonventionens ikrafttræden var der etableret en toldunion, og i de følgende år har Holland, Belgien og Luxembourg under den såkaldte forunion fortsat arbejdet med at udbygge Benelux til en økonomisk union. De vigtigste led i dette arbejde er at frigøre handelen mellem de tre lande for andre restriktioner end tolden, tilvejebringe ensartethed med hensyn til forbrugsafgifter samt at etablere et fælles arbejdsmarked og et fælles penge- og kapitalmarked. Det arbejde, der er foregået på disse områder, vil blive omtalt nærmere i det følgende.

Det er endnu for tidligt at udtale sig om, hvornår den fuldstændige økonomiske union mellem Holland, Belgien og Luxembourg kan ventes etableret, men de allerede opnåede resultater har ført til, at man for kort tid siden har nedsat en særlig arbejdsgruppe med den opgave at udarbejde et udkast til en traktat om en økonomisk union. Man håber, at det inden for en overskuelig fremtid vil være muligt at lægge slutstenen på værket ved afslutning af traktaten om den økonomiske union.

Hovedindtryk

Hovedformålet med studiebesøget var som tidligere nævnt at erholde et nærmere kendskab til samarbejdsproblemer inden for Benelux og måden, hvorpå disse problemer er søgt løst, med henblik på at hente vejledning og inspiration for det nordiske økonomiske samarbejde.

Det er imidlertid indlysende, at problemerne i økonomiske samarbejdsbestrebelse inden for to forskellige grupper af lande ikke uden videre lader sig sammenligne. Problemerne får deres særpræg ved de pågældende landes særlige historisk-

økonomiske udvikling samt politiske og institutionelle forhold, og løsningen af tilsyneladende ensartede problemer kan af samme årsager blive forskellige i de to landegrupper. Desuagtet kan en undersøgelse af, hvorledes de tre Benelux-lande har søgt at rydde vanskelighederne af vejen henimod en økonomisk union, formentlig tjene som en nyttig orientering for overvejelserne om det nordiske økonomiske samarbejde og eventuelt give korrektiver til synspunkter, som er aktuelle i den nordiske debat.

De i det følgende meddelte hovedindtryk af studiebesøget må ses ud fra denne synsvinkel. Man forsøger her at belyse særligt de sider af Benelux-samarbejdet, som vedrører problemstillinger, der også er velkendte i Norden, medens en mere indgående beskrivelse af de tre Benelux-landes aftaler inden for vigtige samarbejdsområder er henvist til efterfølgende specialafsnit.

Udgangspunktet for Benelux-samarbejdet.

Det er vigtigt at mærke sig, at selve fundamentet for Benelux-samarbejdet var en klar *politisk* beslutning mellem eksilregeringerne i London i 1944 om at tilstræbe en økonomisk union mellem de tre lande. I stedet for at lade nærmere ekspertundersøgelser gå forud for en politisk stillingtagen til ønskeligheden af at oprette en økonomisk union valgte man altså at knæsette en politisk-økonomisk doktrin, som det efterfølgende samarbejde måtte basere sig på. Denne fremgangsmåde synes at have spillet en afgørende rolle for de følgende års konkrete udformning af samarbejdet. Dette samarbejde blev et spørgsmål om, *hvorledes* den økonomisk-politiske målsætning skulle realiseres, og ikke et problem om, *hvorvidt* en økonomisk union burde tilstræbes. Dette forhold bidrager bl. a. til at forklare, hvorledes det var muligt for de tre lande i løbet af 1947 at færdigjustere det mangelfulde udkast til en fælles toldtarif, som uden særlig sagkyndig bistand blev udarbejdet af regeringerne i London i 1944, og at sætte toldunionen i kraft fra 1. januar 1948. Den klare politiske målsætning kan i nogen grad tillige forklare, at man i den gradvise udvikling henimod en økonomisk union har kunnet acceptere, at det enkelte land har ydet koncessioner, som ikke umiddelbart er blevet kompenseret af tilsvarende indrømmelser fra de andre landes side. Man har med andre ord i tillid til, at endemålet var den økonomiske union, til en vis grad kunnet pålægge det enkelte land ofre, som først blev kompenseret på et senere stadium af samarbejdet. Denne indstilling må utvivlsomt have befordret samarbejdet.

Det bør imidlertid fremhæves, at den fælles toldtarif blev udarbejdet og sat i kraft i de år, da den almindelige internationale vareknaphed gjorde beskyttelsesproblemet mindre aktuelt, og da importrestriktionerne var det dominerende handelspolitiske virkemiddel. Etableringen af den fælles toldtarif og ophævelsen af toldsatserne i handelen mellem de tre lande havde i 1947—48 kun ringe betydning for samhandelen og påkaldte langt mindre interesse fra næringslivets side, end tilfældet ville have været i dag. Den faktiske frigørelse af samhandelen inden for

Benelux fandt sted i forbindelse med den senere liberalisering af den vesteuropæiske samhandel, som blev gennemført af OEEC. Drøftelserne om denne liberalisering, som omfatter alle OEEC's medlemslande, fandt således sted inden for en videre ramme og kunne kun i mindre omfang blive genstand for forhandlinger alene mellem Benelux-landene indbyrdes. Dette forhold gør det i mange tilfælde vanskeligt at skelne mellem virkningerne af den almindelige vesteuropæiske liberalisering og den samtidige gennemførelse af et fælles marked i Benelux.

Benelux og GATT.

Den almindelige Overenskomst om Told og Udenrigshandel (GATT-overenskomsten) indeholder i artikel XXIV bestemmelser om adgang til at oprette toldunioner og frihandelsområder. I henhold til disse bestemmelser skal medlemslande, som agter at oprette en toldunion eller et frihandelsområde eller en foreløbig overenskomst med henblik herpå, forelægge sagen for GATT. Såfremt GATT finder, at de i artikel XXIV indeholdte betingelser er opfyldt, har de pågældende lande ret til at oprette toldunionen eller frihandelsområdet. GATT kan også godkende forslag om oprettelse af et fælles marked omfattende to eller flere lande, selv om vedkommende forslag ikke fuldt ud opfylder betingelserne i artikel XXIV. I forbindelse med godkendelsen af sådanne forslag kan GATT stille betingelser bl. a. om den tidsfrist, indenfor hvilken forslaget bør være ført ud i livet, og om aflæggelse af årlige rapporter for GATT om udviklingen henimod oprettelsen af det fælles marked.

Oprettelsen af et fælles nordisk marked vil således kræve forelæggelse for GATT af en samlet plan herom, før planen kan virkeliggøres, og eventuelt vil det være nødvendigt at søge indhentet en egentlig godkendelse af GATT. Oprettelsen af Benelux-toldunionen har ikke krævet forelæggelse for GATT, og denne organisation har ikke fulgt udviklingen af det fælles marked i Benelux. Årsagen hertil er, at Benelux-toldunionen er anerkendt i selve GATT-overenskomstens tekst, idet denne toldunion udtrykkeligt er opregnet blandt de præferenceområder, som er undtaget fra GATT-overenskomstens krav om ubetinget toldmæssig mestbegunstigelse (artikel I). Det må i denne forbindelse erindres, at GATT-overenskomsten trådte i kraft i efteråret 1947, og at toldunionen i Benelux blev sat i kraft den 1. januar 1948. Allerede i 1944 havde imidlertid de tre landes regeringer i London indgået en konvention om oprettelse af toldunionen. Benelux-unionen var således allerede etableret, da GATT-overenskomsten trådte i kraft.

Toldunionen og de kvantitative restriktioner.

Oprettelsen af toldunionen i 1948 var et første afgørende skridt i samarbejdet. Den fælles toldtarif var et kompromis mellem de hidtidige nationale tariffer. Toldsatserne er overvejende værdisatser, som blev fastsat nogenlunde midt imel-

lem de oprindelige, lave hollandske toldsatser og de ikke ubetydeligt højere toldsatser, der var gældende i den belgisk-luxemburgske union.

Til toldunionen var ikke knyttet bestemmelser om samtidig ophævelse af de kvantitative import- eller eksportrestriktioner mellem de tre lande. Foranstaltning hertil blev først truffet med protokollen af 15. oktober 1949 om forunionen, d. v. s. omtrent 2 år senere. I perioden fra udgangen af 1949 og indtil sommeren 1955 har de tre lande skridt for skridt fjernet næsten alle kvantitative restriktioner — bortset fra landbrugssektoren — mellem de tre lande. I de seneste år har man endvidere ved en harmonisering af liberaliseringen overfor udenforstående lande skabt frie varebevægelser i Benelux ikke blot for varer fremstillet i Benelux, men også for varer fremstillet i andre lande. Denne udvikling, som har nået sit foreløbige højdepunkt med indførelsen af den fælles Benelux-liberaliseringsliste overfor andre OEEC-lande med en liberaliseringsprocent på godt 90 pct., har således taget ca. 8 år regnet fra toldunionens ikrafttræden. I øjeblikket er der — bortset fra landbrugssektoren — frie varebevægelser indenfor Benelux uanset varernes oprindelse for et vareområde, der repræsenterer over 90 pct. af Benelux' udenrigshandel (beregnet på grundlag af handelen i 1948), og der er med undtagelse af nogle få varer fuld frihed for samhandelen indenfor Benelux for alle varer af Benelux-oprindelse. Der er iøvrigt grund til at fremhæve, at den endnu ikke-liberaliserede sektor i den indbyrdes samhandel i et vist omfang reguleres ved *eksportrestriktioner* i stedet for importrestriktioner.

Den næste fase i udviklingen, som de tre lande søger at løse i de kommende år, er fjernelse af restriktioner og afgifter indenfor landbrugssektoren og en koordinering af handelspolitikken udadtil, således at der også skabes frie varebevægelser i Benelux for de ca. 10 pct. bundne varer *uanset* disses oprindelse.

Løsning af problemet om liberalisering indadtil og forskellig liberalisering udadtil.

Som nævnt knæsattes med forunionen af oktober 1949 princippet om frie varebevægelser indenfor Benelux for varer af Benelux-oprindelse. På det pågældende tidspunkt og i de følgende år havde de tre lande imidlertid delvis forskellig liberalisering udadtil. Dermed opstod problemet om en sondring mellem varer efter deres oprindelse for at hindre „gennemtræk“ af varer gennem eet land, der havde liberaliseret importen af vedkommende varer fra udenforstående lande, til et andet Benelux-land, som fremdeles opretholdt importregulering for disse varer overfor andre lande. Dette problem synes at have voldt en del vanskeligheder i overvejelserne om det nordiske økonomiske samarbejde, hvor man — ud fra en formodning om, at en sondring af varerne efter disses oprindelse i vidt omfang var umulig at gennemføre i praksis — har været tilbøjelig til at mene, at konsekvensen af en liberalisering *mellem* de nordiske lande må være en *samtidig* liberalisering overfor tredieland.

Dette problem synes ikke at have givet anledning til afgørende vanskeligheder i Benelux. Man har her løst problemet ved at bemyndige handelskamrene til at udstede oprindelsescertifikater og principielt forladt sig på handelskamrenes loyalitet og omhu. Man har været klar over, at denne ordning uundgåeligt ville medføre en vis „gennemtræksimport“, men har accepteret dette, dels fordi størrelsen heraf trods alt ville blive så forholdsvis ringe, at den ikke kunne siges at medføre valutariske problemer, dels fordi et mere betydeligt „gennemtræk“ af en given vare hurtigt ville give anledning til anke fra den berørte industris side og således blive opdaget og standset. Medvirkende til, at gennemtræksproblemet ikke er anset for noget væsentligt problem, har dog utvivlsomt også været, at de tre lande allerede i 1951 hver for sig var nået op på en meget høj liberaliseringsprocent overfor andre lande, således at det „bundne“ vareområde, indenfor hvilket „gennemtræk“ kunne blive aktuelt, var tilsvarende begrænset.

Koordineringen af den almindelige økonomiske politik.

Det følger af den lige fra samarbejdets begyndelse fastsatte målsætning: En økonomisk union med fri bevægelighed indenfor Benelux for både varer, arbejdskraft og kapital, at de tre lande principielt har accepteret tanken om en samordning af den almindelige økonomiske politik. Særligt i de første 4—5 år efter krigen førte Holland og Belgien-Luxembourg en meget forskellig økonomisk politik; Holland en typisk „austerity“-politik med hovedvægten lagt på genopbygning og nyinvestering, medens Belgien-Luxembourg gennem sin liberale politik tillod en betydelig forbrugsforøgelse. I de senere år har Holland imidlertid kunnet afvikle en væsentlig del af de kontrolordninger, som prægede de første efterkrigsår, og har iøvrigt lagt forholdene tilrette for en gradvis frigørelse af udenrigsøkonomien. De sider af den økonomiske politik, som er af størst direkte betydning for en friere udenrigshandel, er derfor nu samordnet i betydelig grad, bortset fra landbrugspolitikken. Men der består fortsat en klar forskel i den økonomiske politik på andre områder, særligt skatte- og lønpolitikken samt beskæftigelsespolitikken.

To forhold springer i øjnene på baggrund af de senere års drøftelser om det nordiske økonomiske samarbejde. Det første er, at man har drevet samarbejdet om virkeliggørelsen af et fælles varemarked så vidt, som tilfældet er trods den stadig bestående forskel i den økonomiske politik, og at myndighederne i de tre lande desuagtet anser det fælles varemarked for at være et væsentligt fremskridt. Det andet forhold er, at man både i Holland og Belgien gang på gang gav udtryk for betydelig moderation i kravene om en samordning af den økonomiske politik. Man fandt med andre ord, at selv om en samordning naturligvis fortløbende burde tilstræbes, var det urimeligt at stille krav herom som en *forudsætning* for virkeliggørelsen af et fælles varemarked; man syntes at være af den opfattelse,

at et fælles varemarked kunne være til stor fordel for de deltagende parter trods betydelige forskelle i den økonomiske politik.

Den meget væsentlige forskel i lønniveau — i dag meget mindre end blot for 2—3 år siden, men dog stadig 25—30 pct. højere i Belgien end i Holland, omend til en vis grad udlignet af forskelle i produktivitet — i forbindelse med forskelle i beskæftigelsesgrad har medført, at der endnu ikke består et fælles arbejdsmarked som i Norden. Der synes dog efterhånden at være en ret liberal adgang for vandringer af arbejdskraft indenfor Benelux. Til trods for de forskellige beskæftigelsesforhold i de tre lande er vandringerne af beskedent omfang.

Skattepolitikken er endnu langt fra koordineret. For de indirekte skatters vedkommende er målet at få tilvejebragt et fuldstændigt fællesskab, således at man ikke af hensyn til disse skatter må opretholde en kontrol med varebevægelserne mellem de tre lande. Fællesskab om forbrugsafgifterne bliver således et led i etableringen af den økonomiske union, der skal føre til frie varebevægelser indenfor Benelux. Visse fremskridt i retning af at harmonisere de indirekte afgifter har fundet sted, men selve den forskelligartede skattestruktur i Holland og Belgien — Belgiens skattesystem er af den romanske type med indirekte beskatning som den overvejende beskatningsform, medens Holland følger en „nordisk“ skattepolitik — vanskeliggør en harmonisering. Med hensyn til den direkte beskatning synes det enkle og praktiske grundsynspunkt at være, at så længe der ikke også tilstræbes en *politisk* union mellem de tre lande, må der nødvendigvis være et „frit“ område indenfor skattepolitikken til imødekommenelse af hvert lands nationale politik. Ønsker man at harmonisere den indirekte beskatning, må man rent logisk indrømme det enkelte land en vis frihed i fastsættelsen af den direkte beskatning (f. eks. til dækning af en selvstændig militær- eller socialpolitik eller som led i konjunkturpolitikken).

Krisen i Benelux-samarbejdet og omstillingsvanskeligheder.

Den hidtil alvorligste krise i Benelux-samarbejdet indtraf i 1953. De væsentligste årsager hertil var dels, at det internationale økonomiske tilbageslag efter Koreakrigen ramte Belgien hårdere end Holland, dels at Hollands økonomiske genopbygning efter verdenskrigen gennemførtes med overraskende hurtighed og energi og bl. a. medførte, at Holland indenfor en række industrier i 1953 stod med et moderniseret produktionsapparat, som var de tilsvarende belgiske industrier overlegent.

Det er bemærkelsesværdigt, at denne krise i Benelux-samarbejdet var meget alvorlig til trods for, at de belgiske industrier, som i 1953 udsattes for en stærkere hollandsk konkurrence, kun repræsenterede 8 pct. af den belgiske industriproduktion og 6 pct. af Belgiens import fra Holland. Der iværksattes visse midlertidige beskyttelsesforanstaltninger for de ramte belgiske industrier, men problemet løstes først og fremmest „af sig selv“ ved det snart efter indtrædende op-

sving i de internationale økonomiske konjunkturer. Også dette forhold er værd at lægge mærke til, fordi det bekræfter den antagelse, at økonomisk integration mellem en gruppe af lande i høj grad befordres af en international højkonjunktur, som muliggør, at ændringerne i arbejdsdelingen mellem de deltagende lande i væsentlig grad kan ske via nytilgangen af arbejdskraft og ikke ved overflytning af allerede beskæftiget arbejdskraft fra en branche til en anden. Erfaringerne fra Benelux-samarbejdet viser tillige, at selv relativt små fald i produktionen i et af de deltagende lande som følge af øget konkurrence fra et andet land kan medføre en alvorlig politisk belastning af samarbejdet.

Bortset fra de nævnte vanskeligheder i 1953 er det interessant at erfare, *hvor* få forstyrrelser indenfor erhvervslivet oprettelsen af det fælles Benelux-marked har givet anledning til; gentagne spørgsmål fra delegationens side om forekomsten af virksomhedsnedlæggelser som følge af de ændrede konkurrencevilkår i det fælles marked blev stedse besvaret med, at alvorligere tilfælde heraf ikke var indtruffet.

Overfor spørgsmålet om, hvorledes man da kunne hævde, at det fælles marked havde medført væsentlige resultater i retning af en mere hensigtsmæssig arbejdsdeling mellem de tre lande, var forklaringen følgende: For det *første* supplerer industristrukturen i Holland og Belgien-Luxembourg hinanden i et ikke ringe omfang. De tre lande har derfor i det fælles marked kunnet øge eksporten til hinanden i betydelig grad, uden at denne forøgelse er gået ud over producenter i importlandet. For det *andet* var det fælles marked indført gradvis, hvorved erhvervslivet havde fået mulighed for en smidig tilpasning til de ændrede konkurrencevilkår. For det *trede* havde denne tilpasning oftest bestået i, at virksomheder havde begrænset produktionen om et færre antal varekvaliteter og -typer end forhen, således at der herigennem var gennemført en mere hensigtsmæssig arbejdsdeling, uden at virksomheder havde måttet indstille produktionen. For det *fjerde* — og dette betonedes meget stærkt fra hollandsk side — viser Benelux-erfaringerne, at den traditionelle binding mellem producent og aftager, nærheden til markedet o. s. v. indenfor langt de fleste brancher udgør en stærk „naturlig“ beskyttelse for de bestående virksomheder. Og for det *femte* henvises til, at der i en tilstand af nogenlunde fuld beskæftigelse er ret snævre fysiske grænser for en konkurrencemæssig overlegen industris muligheder for på kort sigt at forøge produktionen og dermed „invadere“ det andet lands marked.

Private konkurrencebegrænsende aftaler.

Når man fjerner de statsligt fastsatte konkurrencebegrænsende foranstaltninger — told og kvantitative restriktioner — mellem en gruppe af lande for at hidføre en friere konkurrence og dermed en mere rationel arbejdsdeling mellem landene, består der selvsagt en vis risiko for, at erhvervslivet finder sammen i aftaler om priser, markedsopdeling o. s. v., som til en vis grad blot erstatter de offentligt fastsatte handelsskranker med private. Indførelsen af et fælles varemarked kunne

således i og for sig motivere et samarbejde mellem de deltagende landes myndigheder om kontrol med sådanne konkurrencebegrænsende aftaler inden for erhvervslivet.

Interessant nok synes det, som om man i Benelux ved enkelte lejligheder fra myndighedernes side har befordret indgåelsen af aftaler inden for erhvervslivet. Under krisen i 1953 indkaldte de hollandske og belgiske myndigheder således flere af de af krisen berørte brancher og henstillede, at de to landes erhvervsliv selv søgte en løsning, som overflødiggjorde statslige indgreb til beskyttelse af de af krisen ramte virksomheder. Også bortset fra krisesituationer har man indtryk af, at myndighederne i Benelux ser liberalt på indgåelsen af private, konkurrencebegrænsende aftaler, og om et egentligt samarbejde mellem myndighederne i Benelux til kontrol med sådanne aftaler synes der ikke at være tale. Hovedsynspunkterne synes at være, *dels* at sådanne aftaler i givne situationer kan være et gunstigt alternativ til myndighedsforanstaltninger, som der næsten uundgåeligt „går politik“ i, *dels* at de private aftaler under alle omstændigheder er vanskelige at kontrollere, og *dels* at aftaler, som i deres udspring måske er af restriktiv natur, meget vel kan udvikle sig til et samfundsmæssig gavnligt samarbejde om en produktionsspecialisering, samarbejde inden for forskningen etc.

Direkte produktions- og investeringssamarbejde.

Ved en protokol af 31. januar 1948 blev der truffet aftale om fælles konsultationer om foreliggende investeringsplaner på en række områder, og sådanne konsultationer har fundet sted i visse tilfælde. Der synes imidlertid ikke i synderligt omfang at være iværksat et egentligt, direkte produktions- og investeringssamarbejde inden for egnede produktionsområder i de tre lande. En væsentlig årsag hertil er, at den belgiske regering ikke har haft fuldmagt til og næppe heller har ønsket at dirigere investeringsvirksomheden ligesom den hollandske regering.

Kapitalbevægelser og valutasamarbejde.

I det sidste års tid er kapitalbevægelser mellem de tre lande blevet liberaliseret i betydeligt omfang, dog uden at der synes at være tale om større kapitalbevægelser. Man har i 1954 etableret et frit kapitalmarked, som dog holdes uden for EPU og med varierende valutakurser. Der er fri adgang til at repatriere gamle lån eller at reinvestere disse, hvilket har haft størst betydning for Belgiens investeringer i Holland; man kan frit købe og sælge allerede udstedte værdipapirer, foretage indskud i pengeinstitutter og foretage direkte investeringer inden for Benelux. Adgangen til at omsætte værdipapirer er dog begrænset til værdipapirer lydende på belgiske francs eller gylde, og optagelse af obligations- eller aktielån er underkastet kontrol.

Der er ikke tale om fælles valutareserver; långivning mellem de tre lande til udligning af underskud på betalingsbalancen sker principielt via EPU. Der er traditionelt en tendens til et hollandsk underskud i de løbende betalinger mellem Holland og Belgien, og det blev ofte betonet, at virkeliggørelsen af det fælles marked — måske mere end af noget andet — var muliggjort af udviklingen af et flersidigt betalingssystem i Vesteuropa, som tillader, at deficit i Benelux-samhandelen dækkes ved hjælp af overskud i samhandelen med udenforstående lande.

I årene umiddelbart efter den sidste verdenskrig fandt en vis långivning sted fra Belgien til Holland som bistand til den hollandske genopbygning og til afhjælpning af Hollands anstrengte betalingsstilling over for udlandet i disse år.

Gennem den senere tid har de to lande iværksat overvejelser om indgåelsen af fælles betalingsaftaler med lande uden for OEEC- og dollar-området, således at Benelux over for disse lande i det løbende handelssamkvem kan fremtræde som en betalingsmæssig enhed. Der synes imidlertid ikke at bestå eller at være påtænkt et mere vidtgående valutarisk samarbejde mellem Holland og Belgien til udligning af forbigående betalingsbalancedeficit (f. eks. som følge af, at de to landes betalingsbalancer reagerer forskelligt på op- og nedgangskonjunkturer). Problemet har naturligvis haft liden aktualitet i det sidste par år, hvor begge lande har været kreditornationer.

Landbrugets stilling i Benelux-samarbejdet.

Allerede i 1947 blev der mellem de tre lande truffet aftale om at give landbruget en særstilling ved en gensidig anerkendelse af parternes ret til anvendelse af afgifter eller kvantitative reguleringer for handelen med landbrugsvarer mellem de tre lande for herved at sikre opretholdelsen af en national landbrugspolitik. Belgiens landbrug blev herved fortsat sikret relativt høje minimumspriser for en række landbrugsvarer. Der var naturligvis her tale om et betydeligt offer fra hollandsk side, og som en delvis kompensation herfor traf parterne samtidig aftale om at yde hinandens landbrug — det vil i realiteten sige Hollands landbrug — præferencestilling ved dækningen af importbehov for landbrugsvarer i hvert af de tre lande. Aftalen var ensbetydende med, at det belgiske marked for landbrugsvarer blev overtaget af Holland og udenforstående landbrugseksportører (Danmark) udelukket. I forbindelse med 1947-aftalen blev dog oprettet en fælles permanent landbrugskommission til behandling af landbrugsproblemerne. Også fiskeriets problemer blev taget op til fælles drøftelse, og samhandelen med fisk er underkastet visse kvoteordninger.

Siden da har Holland til stadighed presset på for at opnå en gradvis frigørelse af samhandelen inden for landbrugssektoren, og i en række overenskomster i de følgende år har man søgt at bane vej for en fælles tilrettelæggelse af landbrugspolitikken. Senest har man ved en aftale af 3. maj 1955 definitivt brudt med princippet om nationalt autarki inden for landbrugssektoren, idet de tre regeringer

har erklæret sig enige i at tilstræbe en gradvis frigørelse af samhandelen med landbrugsvarer inden for Benelux i løbet af de næste 7 år.

Trods den særstilling, som landbrugssektoren blev indrømmet fra starten af Benelux-samarbejdet, har landbrugets problemer i relation til det fælles marked således fortløbende været genstand for indgående overvejelser, der som nævnt nu er resulteret i en fælles principbeslutning om i løbet af 7 år at fjerne handelskrankerne inden for landbrugssektoren. Luxembourg har dog fortsat adgang til at bevare den beskyttelse, som landet opretholder over for både Belgien og Holland.

Organiseringen af Benelux-samarbejdet.

Delegationen fik et stærkt indtryk af Benelux-samarbejdets overordentlig store omfang. Praktisk taget hver dag finder der i Haag, Bruxelles eller Luxembourg fælles drøftelser sted af den ene eller anden art mellem myndighederne, og et meget stort antal embedsmænd i de tre lande er til stadighed helt eller delvist beskæftiget med samarbejdsproblemer. Investeringen af sagkyndige ressourcer i samarbejdet overgår langt det igangværende nordiske økonomiske samarbejde. Samarbejdet er tilrettelagt således, at der øverst er et ministerudvalg, som mødes nogle gange om året, sommetider til møder af en varighed på 1—2 uger. Under ministerudvalget sorterer et udvalg bestående af formændene for tre råd — toldrådet, rådet for samarbejde om handelsaftaler og rådet for den økonomiske union — og som et særligt og meget betydningsfuldt organ er oprettet en permanent kommission for koordinering af handelspolitikken. Under de nævnte råd hører iøvrigt 20—25 kommissioner, der beskæftiger sig med alle de forskellige sider af den økonomiske politik. Disse kommissioner har som regel nedsat flere underudvalg. Iøvrigt synes et ad hoc samarbejde mellem vedkommende tjenestemænd i de tre lande til løsning af opstående problemer at spille en betydelig rolle.

Der er oprettet et fælles generalsekretariat i Bruxelles. Overraskende nok er dette generalsekretariat uden større betydning for det saglige samarbejde; det består af 10—12 medarbejdere og har tilsyneladende kun til opgave at varetage den rent tekniske tilrettelæggelse af samarbejdet såsom finansiering af rejseudgifter, referatskrivning, trykning og offentliggørelse af publikationer etc. Den egentlige sagsbehandling går uden om generalsekretariatet og varetages af vedkommende embedsmænd i ministerier og regeringsdepartementer. Baggrunden for denne ordning synes at være, dels at man regner med, at samarbejdsproblemerne får en sagligt bedre behandling af embedsmænd, som i deres daglige arbejde er fortrolige med den økonomisk-politiske udvikling i deres eget land, dels at man ønsker at undgå udviklingen af en art overnational myndighed.

Det bør iøvrigt fremhæves, at der endnu ikke i Benelux er oprettet et parlamentarisk fællesorgan svarende til Nordisk Råd. Oprettelsen af et sådant organ drøftes dog for tiden. Samarbejdet mellem de tre lande har manifesteret sig i en

lang række aftaler, protokoller og overenskomster, hvoraf mange forudsætter ratifikation af parlamenterne. Kun et fåtal er imidlertid indtil nu forelagt parlamenterne. Til en vis grad synes overenskomsterne at blive opfattet som en art mødeprotokoller, hvis bestemmelser regeringerne rent faktisk stræber efter at iagttage, selv om de ikke formelt er bundet hertil.

Delegationen fik i det hele taget et indtryk af, at samarbejdet er meget fleksibelt, at man indtager en uortodoks holdning og søger at løse opstående problemer fra tilfælde til tilfælde uden at lade sig binde af principsynspunkter. Der hersker næppe tvivl om, at Benelux-samarbejdet forlængst har passeret „the point of no return“, og at man anser deklarereringen af den økonomiske union for at være inden for rækkevidde.

Specialafsnit

Told- og omsætningsafgifter.

Told.

1. Benelux' fælles toldtarif er en systematisk tarif, og toldsatterne er ganske overvejende værdisatser. Den anvendte nomenklatur svarer ret nøje til den gamle belgisk-luxembourgiske nomenklatur, medens anvendelsen af værdisatser er en arv fra den gamle hollandske toldtarif. Toldsatserne er i sin tid som hovedregel fastsat således, at de kom til at ligge mellem de oprindelige lave hollandske toldsatser og de ikke ubetydeligt højere toldsatser, der var gældende i den belgisk-luxembourgiske økonomiske union.

Foruden selve toldsatserne er også bestemmelserne om fastsættelsen af toldberegningens værdien for indførte varer fælles; værdiansættelsen foretages nu på grundlag af den såkaldte Bruxellesdefinition.

Endvidere er til tariffen knyttet bestemmelser om fritagelse for told i visse tilfælde og om tilbagebetaling af told; disse bestemmelser er således også fælles. De nærmere regler om anvendelsen af disse bestemmelser fastsættes af de kompetente ministre efter forslag af toldrådet, der er oprettet i henhold til toldkonventionen.

Den fælles toldtarif er blevet ændret flere gange, siden den trådte i kraft. Sådanne ændringer har måttet foretages som følge af de aftaler Benelux har indgået ved GATT's toldforhandlingskonferencer; derudover er der foretaget autonome ændringer f. eks. for at afhjælpe mangler i tariffen eller for at ændre beskyttelsen. En særlig grund til at foretage ændringer i tariffen indtraf, da Holland og Belgien i 1949 devaluerede deres valutaer, men i forskelligt forhold; tariffens specifikke toldsatser, der er ansat i begge valutaer, måtte da tilpasses den nye paritet. I det store og hele er toldtariffen ændret en gang om året siden toldunionen trådte i kraft.

De tre lande i Benelux har ved hver sin lov skabt mulighed for helt eller delvis at suspendere toldsatser i en vis tid. Det var oprindeligt tanken, at adgangen til at

suspendere toldsatsen kun skulle benyttes i tiden umiddelbart efter krigen for at lette indførslen af materialer til genopbygningen og for at undgå prisstigninger på vigtige varer. Man er imidlertid efterhånden blevet klar over, at man i adgangen til at suspendere toldsatsen har et middel, hvorved man i visse tilfælde på en mere enkel måde end ved lovændringer kan tilpasse toldsatsen til situationer, hvor et hurtigt indgreb er nødvendigt. Det er derfor nu tanken også fremover at benytte sig af adgangen til at suspendere toldsatsen, når vægtige hensyn taler herfor.

2. Man har fra begyndelsen været opmærksom på det ønskelige i at få tilvejebragt ensartethed i den del af toldlovgivningen, der vedrører andre ting end selve toldtariffen og dens anvendelse. Der blev allerede i 1947 truffet beslutning om at tilvejebringe en sådan ensartethed, og arbejdet hermed blev overdraget toldrådet. Dette nedsatte en kommission, der fik til opgave at udarbejde et udkast til en toldlovgivning, der var fælles for hele Benelux. Kommissionen har fornylig afgivet en meget omfangsrig betænkning, der nu er genstand for nærmere overvejelse.

3. Toldintægterne i Benelux indgår ikke i en fælles kasse, men Holland og den belgisk-luxembourgiske toldunion beholder hver for sig de toldbeløb, de opkræver ved deres toldsteder. Det beløb, der opkræves af den belgisk-luxembourgiske toldunion, fordeles mellem Belgien og Luxembourg på grundlag af folketallet. Der er dog ikke noget i vejen for, at f. eks. en belgisk importør, der får varer indført over en hollandsk havn, betaler tolden i den hollandske havn, og man regner med, at de beløb, som det ene lands importør betaler i told i det andet land, nogenlunde opvejer hinanden. En importør, der indfører varer over et toldsted i det andet land, kan dog også lade disse varer sende som transitgods til et toldsted i sit eget land og lade dem toldberigtige der. Forøvrigt må sådanne varer forsendes som transitgods, såfremt importøren vil undgå at betale omsætningsafgift i mere end eet land. I alle tre lande i Benelux findes nemlig almindelige omsætningsafgifter, og der eksisterer ikke noget fællesskab med hensyn til disse, således at en importør ikke fritages for at betale omsætningsafgift i sit eget land, selv om han har betalt omsætningsafgift i det land, hvor varernes indførsel har fundet sted.

Det er iøvrigt således, at en importør, der ønsker at opnå tilbagebetaling af den erlagte told af de indførte varer — f. eks. når han har anvendt dem til fremstilling af andre varer, der er eksporteret — kun vil kunne opnå dette, når han har betalt tolden i sit eget land.

4. Der er ikke i Benelux oprettet en fælles toldadministration, men hvert land har sin administration og sit toldvæsen, der er organisatorisk uafhængige af hinanden. Det fornødne samarbejde mellem de centrale administrationer etableres dels ved månedlige møder, dels ved at administrationerne har delegerede hos hinanden, der følger det daglige arbejde og har adgang til at optage alle afgørelser til drøftelse både med deres egen administration og den fremmede administration, hvortil de er delegeret. Disse delegerede er af stor værdi ved løsningen af opstående problemer.

Hver af de bestående toldadministrationer træffer inden for sit land på egen

hånd afgørelser om varernes tarifiering. Kun i vanskelige tilfælde gøres spørgsmålet herom til genstand for drøftelser mellem administrationerne, før afgørelsen træffes. Alligevel sker det kun sjældent, at administrationerne træffer forskellig afgørelse om samme varers tarifiering. Denne ensartethed tilskrives, at landene har en fælles, moderne og systematisk tarif, fælles forklarende noter til tariffen og fælles alfabetisk varefortegnelse, der dog kun er af mindre omfang.

Forskellige afgørelser om samme varers tarifiering oplyses at forekomme i ca. 20 tilfælde om året. Disse forskellige afgørelser vil som hovedregel komme til administrationernes kendskab gennem henvendelser fra importører. Når det viser sig, at der er truffet en forskellig afgørelse, gøres sagen til genstand for drøftelser mellem toldadministrationerne enten skriftligt eller på de månedlige møder, og man når som hovedregel herved til enighed om varens tarifiering. Kan enighed ikke opnås, forelægges spørgsmålet for toldrådet, hvor man prøver at finde et forslag til løsning af konflikten, evt. ved et forslag til ændring af tariffen.

Både i Belgien og Holland er der adgang til at appellere administrationens afgørelser i tarifieringssspørgsmål. I Belgien appelleres til de almindelige domstole, men i Holland til en særlig forvaltningsdomstol for told- og forbrugsafgifter. For den hollandske forvaltningsdomstol kan kun indbringes tarifieringen af indførte varepartier, og domstolens afgørelse er principielt en afgørelse af tarifieringen for dette konkrete vareparti. Der er forekommet tilfælde, hvor den ene administration ikke i første omgang har villet akceptere en afgørelse fra det andet lands appelinstans. Såfremt appelinstansen ved senere sager om tarifieringen af samme vare opretholder sin afgørelse, må det andet lands administration give efter, eller man må ved lov foretage en ændring i tariffen.

Omsætningsafgifterne.

Da toldunionen mellem Holland, Belgien og Luxembourg trådte i kraft den 1. januar 1948, var der — med en enkelt undtagelse — endnu ikke etableret noget fællesskab mellem de tre lande med hensyn til deres omsætningsafgifter. Mellem Belgien og Luxembourg fandtes der dog fra tidligere tid et fællesskab med hensyn til visse omsætningsafgifter, men iøvrigt vedblev hvert land at opkræve omsætningsafgifter efter sine egne regler. Af varer, der var indført fra de andre lande i toldunionen, måtte der betales omsætningsafgifter på samme måde som af varer, der blev indført fra lande uden for toldunionen. Bl. a. af hensyn hertil måtte man opretholde toldgrænsen mellem Holland og Belgien og toldkontrollen med varehandelen mellem disse lande. For afgiftspligtige varer, der blev eksporteret til et af de andre lande i toldunionen, blev der indrømmet afgiftsfritagelse ligesom for varer, der eksporteres til andre lande.

Det havde imidlertid fra begyndelsen været tanken, at der skulle dannes et fællesskab med hensyn til omsætningsafgifterne d. v. s. ensartede afgifter i de tre lande og en fordeling af det samlede afgiftsprovener. Toldkonventionen, hvorved toldunionen etableredes, indeholder en bestemmelse herom, idet den gør det til

en opgave for toldrådet at fremkomme med forslag til etablering af et fællesskab for omsætningsafgifterne i de tre lande.

Omsætningsafgifterne i landene inden for Benelux består dels i specielle omsætningsafgifter, dels i almindelige omsætningsafgifter, der findes i alle tre lande, og dels i afgifter på motorkøretøjer.

a. De specielle omsætningsafgifter.

Før etableringen af toldunionen fandtes der i Holland, Belgien og Luxembourg omsætningsafgifter på følgende varer:

I alle tre lande på: Sprit, øl, vin, sukker, tobak, benzin.

I Holland alene på: Metylalkohol, salt, cigaretpapir, kød (suspenderet siden 1942),

I den belgisk-luxembourgsk økonomiske union alene på: Tændstikker, fyrstøjer, margarine, eddike, eddikesyre, kaffe, glykose, benzol.

I Belgien alene på: Mineralvand og limonade.

Arbejdet med at tilvejebringe fællesskab på omsætningsafgifternes område blev påbegyndt allerede i maj 1946, og toldrådet afgav en betænkning herom i maj 1947. Rådets forslag kunne imidlertid i det store og hele ikke accepteres af regeringerne, idet der kun blev opnået enighed om at gøre afgiften på vin fælles. Dette gennemførtes ved, at afgiften på indført vin blev ændret til indførselstold, og ved at man aftalte en fælles, specifik afgiftssats (udtrykt såvel i belgiske francs som i gylden) for indenlandsk vin. Fællesskabet med hensyn til denne afgift trådte i kraft den 1. januar 1948.

I de følgende år udarbejdedes forskellige forslag til fælles omsætningsafgifter, men disse forslag nåede ikke at blive gennemført, før den forskellige devaluering af franc og gylden i september 1949 nødvendiggjorde en revision af de udarbejdede forslag. Derefter udarbejdedes en helt ny konvention om fælles, specielle omsætningsafgifter, herunder om en fælles afgift af guld-, sølv- og platinvarer, når de forsynes med det offentlige garantistempel. Denne konvention, der afløste alle tidligere konventioner om omsætningsafgifter, undertegnedes i februar 1950 og er siden vedtaget som lov og ratificeret af alle tre lande. Tidspunktet for dens ikrafttræden fastsættes ved særlig overenskomst.

Ifølge denne konvention skal følgende specielle omsætningsafgifter bortfalde:

I den belgisk-luxembourgsk økonomiske union afgifterne på: kaffe, benzol, eddike, eddikesyre, glykose, margarine, tændstikker, fyrstøjer.

Med undtagelse af afgifterne på glykose er disse afgifter nu bortfaldet.

I Holland afgifterne på: metylalkohol, salt, cigaretpapir, kød.

Disse afgifter er nu bortfaldet.

I Belgien afgifterne på: mineralvand og limonade.

Disse afgifter er ikke bortfaldet.

Afgifterne på følgende varer skal ifølge konventionen være fælles: sprit, vin, øl, sukker, tobak, benzin, guld, sølv og platin.

Afgiften på *vin* og afgiften for *stempling af guld-, sølv- og platinvarer* er gjort fælles. Konventionens afgiftssatser på *tobak* svarede til de afgiftssatser, der havde været gældende i Holland siden 1949. Overgangen til disse afgifter ville for Belgien betyde en nedsættelse af afgiften på cigarer, cigarillos og røgtobak og en forhøjelse af afgiften på cigaretter. Afgiftssatserne på tobaksvarer er i alle tre lande midlertidigt reduceret siden 1950, men afgifterne er praktisk taget de samme. Afgifterne er ikke gjort fælles, og man overvejer nu en ændring af konventionens satser. Afgifterne på *øl* er endnu ikke gjort fælles. Den gældende belgiske ølskat er en afgift på de anvendte råmaterialer, og afgifterne er lavere for små bryggerier end for store. I Holland er afgiften ens for alle bryggerier og er en afgift på urten (et mellemprodukt). Den afgift, der er fastsat i konventionen, er en afgift på urten, og den er gradueret efter bryggeriernes størrelse. Konventionens afgiftssatser er en smule lavere end de gældende belgiske satser og meget lavere end de hollandske. Konventionen indeholder tillige bestemmelser om ølafgiften af indført øl; denne afgift beregnes af det færdige øl. Man drøfter for tiden at gennemføre visse ændringer i konventionens afgiftssatser for øl, før afgiften gøres fælles.

I Belgien og Luxembourg har man altid haft en meget lav *sukkerafgift*; den hollandske sukkerafgift er derimod meget højere. Konventionens afgiftssatser for sukker betyder en tredobling af den belgiske afgift og en nedsættelse af den hollandske til under halvdelen. I Belgien og Luxembourg har man derfor været meget tilbageholdende overfor tanken om et fællesskab med hensyn til sukkerafgiften, da dette vil føre til en ikke ubetydelig forhøjelse af detailprisen.

Konventionen bestemmer iøvrigt, at sukkerafgiften for indført sukker skal være den samme som for indenlandsk sukker, men herudover indeholder den bestemmelser om opkrævning af en særlig afgift på indførte varer med indhold af sukker.

Afgiften på *sprit* er efter krigen blevet forhøjet kraftigt i Belgien, og den var i 1950 ca. dobbelt så høj som i Holland. Den afgiftssats, der er fastsat i konventionen, betyder en nedsættelse af afgiften med 21,5 pct. i Belgien, men omtrent en fordobling i Holland.

Konventionen indeholder bestemmelser om nedsættelse af afgiften for sprit fremstillet på landbrugernes brænderier i Belgien og Luxembourg, ligesom den begrænser den mængde sprit, der fra landbrugernes brænderier i Luxembourg kan eksporteres til Holland og Belgien. Konventionen indeholder ligeledes bestemmelser om afgiften på indført sprit og indførte spirituøse drikkevarer samt andre indførte varer med indhold af sprit.

Et fællesskab med hensyn til spritafgifterne er ikke aktuelt for øjeblikket.

★

Konventionen indeholder tillige bestemmelser om, at der skal tilvejebringes ensartede regler om opkrævning af de afgifter, for hvilke der er etableret et fællesskab. Man finder dog, at landenes forskellige opkrævningsmetoder er et resultat

af forskellen i toldmyndighedernes organisation og forskellen i erhvervslivets udvikling, og at de eksisterende forskelle i opkrævningsmetoderne kun kan fjernes successivt.

Endelig indeholder konventionen bestemmelser om, at når der er dannet et fællesskab for en omsætningsafgift, skal de afgiftspligtige varer kunne forsendes fra et land i toldunionen til et andet uden erlæggelse af afgift i importlandet og uden fritagelse for afgift i eksportlandet. Det bestemmes dog tillige, at afgiften af varer, der er handlet fra det ene land til det andet, skal tilfalde importlandet, og at der derfor må foretages en afregning mellem landene. Denne afregning mener man at kunne foretage på grundlag af de oplysninger om samhandelen, der fremkommer i forbindelse med opkrævningen af den almindelige omsætningsafgift ved den hollandsk-belgiske grænse eller i forbindelse med importreguleringen. Disse bestemmelser anvendes allerede nu for afgifterne på vin, der er gjort fælles.

Når varehandelen indenfor Benelux er gjort helt fri, og der tillige er tilvejebragt fællesskab med hensyn til den almindelige omsætningsafgift, kan den foran omtalte afregning dog ikke længere finde sted, og man må derfor lade de fælles omsætningsafgifter indgå i en fælles kasse, der fordeles mellem landene efter et eller andet kriterium. Man har hidtil ment, at levestandarden er for forskellig i Holland og Belgien-Luxembourg til, at det er muligt allerede nu at etablere et fællesskab med hensyn til indtægten af omsætningsafgifterne. Der er dog nedsat en kommission, der undersøger dette spørgsmål.

b. Den almindelige omsætningsafgift.

Indenfor Benelux har man på et tidligt tidspunkt påbegyndt arbejdet med at skabe et fællesskab med hensyn til de almindelige omsætningsafgifter, der eksisterer i alle tre lande. De første forslag hertil blev fremlagt i 1949. På dette tidspunkt blev omsætningsafgiften i de tre lande opkrævet med følgende satser:

	Belgien		Holland	Luxembourg
	Alm. system	Særlige varer:		
	pct.	pct.	pct.	pct.
Ved salg fra fabrikant eller importør	4,5	0,9	3 el. 6	2
Ved salg fra grossist til detailist eller anden erhvervsdrivende	4,5	0,45	0,5	0,5
Ved salg fra detailist til konsument	fri	fri	3	2

Visse nødvendighedsartikler er dog helt eller delvis fri for afgiften, medens andre varer betaler højere afgift (luksusskat). Tjenesteydelser er principielt afgiftspligtige med henholdsvis 4,5 pct. i Belgien, 3 pct. i Holland og 2 pct. i Luxembourg.

Det forslag, der blev fremsat i 1949, gik ud på følgende satser:

Ved salg fra fabrikant eller importør 5 pct.

Ved salg fra grossist til detaillist eller anden erhvervsdrivende 0,5 pct.
 Ved salg fra detaillist til konsument fri

For visse varer skulle afgiften dog kun udgøre henholdsvis 1 pct. og 0,1 pct. For tjenesteydelser, der var prisbestemmende for varepriser, skulle afgiften være 5 pct. Visse nødvendighedsartikler skulle være afgiftsfri. Dette system ville medføre en betydelig større indtægt af afgiften for Holland, men en betydelig lavere indtægt for Belgien og Luxembourg.

Dette forslag blev i princippet godkendt af de tre regeringer. Belgien ønskede imidlertid ikke at gennemføre det for øjeblikket på grund af indtægtsnedgangen. Luxembourg, for hvem forslaget ville være særlig ugunstigt, gjorde sin endelige tilslutning afhængig af, at indtægterne kom til at indgå i en fælles kasse. Holland kunne på sin side ikke acceptere højere satser.

Da det ikke var muligt at nå frem til en løsning af de budgetmæssige vanskeligheder, besluttede man at søge at nå frem til et fællesskab indenfor denne afgift ved en gradvis tilpasning af de tre landes lovgivning.

Der er ganske vist nu udarbejdet et udkast til en konvention om fælles omsætningsafgift, men et fællesskab på dette område synes ikke at være forestående. Den bestående forskel i omsætningsafgifterne synes heller ikke at medføre større vanskeligheder for, at selve toldunionen fungerer tilfredsstillende.

I Holland trådte en ny lov om omsætningsafgiften i kraft den 1. januar 1955. Afgiftssatserne i denne nye lov svarer ret nøje til de afgiftssatser, der er foreslået for den fælles omsætningsafgift, men på grund af mange undtagelser fra afgiftsplikten er resultatet blevet en formindskelse af indtægten.

I Belgien blev der i juni 1955 forelagt parlamentet et forslag til en forhøjelse af omsætningsafgiften fra 4,5 pct. til 5 pct.

c. Afgifter på motorkøretøjer.

Allerede i 1949 var der udarbejdet et forslag til fælles afgifter på motorkøretøjer, hvorefter grundlaget for afgiftens beregning, afgiftssatserne og undtagelserne fra afgiftsplikten skulle være ens. Regeringerne ønskede imidlertid at forbeholde sig adgang til at ansætte højere afgiftssatser for visse arter af personmotorkøretøjer, og spørgsmålet blev derfor stillet i bero.

I den følgende tid arbejdede man derefter på at tilvejebringe en almindelig gensidig afgiftsfritagelse for motorkøretøjer, således at motorkøretøjer, der var hjemmehørende og skattepligtige i et land i toldunionen, kunne køre afgiftsfrit i de to andre. En sådan almindelig afgiftsfritagelse eksisterede allerede mellem Belgien og Luxembourg og mellem Holland og Luxembourg. Mellem Belgien og Holland var afgiftsfritagelsen derimod begrænset til personmotorkøretøjer, der ikke anvendes til befordring mod betaling.

I 1950 blev Holland og Belgien enige om at indrømme fritagelse for motorkøretøjsafgiften for alle motorkøretøjer, der er hjemmehørende i det andet land og afgiftspligtige der.

*Kvantitative restriktioner og koordineringen af
handelspolitikken.*

I krafttrædelsen af toldunionen den 1. januar 1948 blev ikke ledsaget af bestemmelser om en fjernelse også af de kvantitative importrestriktioner mellem Holland og Belgien-Luxembourg. I betragtning af den da gældende, stramme importregulering var indførelsen af toldunionen derfor langt fra ensbetydende med frie varebevægelser indenfor Benelux. Selvom toldskrankerne mellem de tre lande faldt bort, havde hvert land nemlig fremdeles fri adgang til at regulere den indbyrdes samhandel og begrænse importen ved kvantitative restriktioner.

Først ca. 2 år senere — med forunionsoverenskomsten af oktober 1949 — blev der taget et første skridt til en afvikling af de kvantitative restriktioner mellem de tre lande. Forunionsoverenskomsten fastslår princippet om en ophævelse af de kvantitative restriktioner i samhandelen mellem de tre lande forsåvidt angår varer af Beneluxoprindelse. Overenskomsten forudser, at en sådan frihed for de indbyrdes varebevægelser skal træde i kraft allerede den 1. juli 1950, men opregner dog en række vigtige betingelser og undtagelser. Således udtales det i protokollen, at virkeliggørelsen af den frie indbyrdes samhandel er betinget af, at der er opnået en koordinering af den økonomiske politik og af handelspolitikken overfor udenforstående lande. Endvidere undtager overenskomsten foreløbigt en række varer fra liberaliseringen af den indbyrdes samhandel, herunder landbrugsvarer samt — forsåvidt angår hollandsk eksport til Belgien — kul og koks og — for Hollands vedkommende — visse jern- og stålprodukter, en række tekstilvarer og yderligere et antal varer, som opregnes i et annex til overenskomsten, og for hvilke der midlertidigt fastsættes importkontingenter for Hollands import fra Belgien. Håbet om allerede pr. 1. juli 1950 at kunne realisere frigørelsen af den indbyrdes samhandel med varer af Beneluxoprindelse viste sig altfor optimistisk. Der var flere årsager hertil. For det første begrænsedes i 1949—50 muligheden for en udligning af betalingsdeficit mellem Holland og Belgien-Luxembourg ved tilgodehavender indtjent i samhandelen med andre lande af den overvejende bilaterale karakter af betalingssamkvemmet i Vesteuropa. For det andet bestod der i 1950 kraftige tendenser til et væsentligt hollandsk underskud på handelsbalancen overfor Belgien, særligt på grund af en fra krigen akkumuleret konsum efterspørgsel. Og for det tredje udviklede den forskellige økonomiske politik i de to lande, ikke mindst den forskellige valutakurspolitik i 1949 — hvor Belgien kun devaluerede med 20 pct., mens Holland fulgte de fleste øvrige vesteuropæiske lande i en devaluering på 33 pct. overfor dollars — en betydelig forskel i løn- og prisniveau.

På et møde mellem de tre landes regeringer den 30.—31. juli 1950 i Ostende drøftedes den langsomme udvikling af forunionen, og man præciserede nærmere målene for det handelspolitiske samarbejde. For det første skulle en koordineret handelspolitik føre til, at de tre lande fra 1. januar 1951 afsluttede fælles handels-

aftaler med andre lande. For det *andet* skulle der udarbejdes en fælles liberaliseringsliste overfor OEEC-landene. Indenfor den ikke-liberaliserede sektor skulle der oprettes fælles importkontingenter overfor andre lande eller — hvis dette viste sig uigennemførligt — skulle der ved eksportregulering indenfor Benelux finde kontrol sted med transithandel for disse varer. I tilfælde, hvor ejheller eksportregulering anbefaler sig, skulle hvert land kunne opretholde importregulering indenfor Benelux for vedkommende varer. For det *trede* blev det fastslået, at hvert land indtil videre kan opretholde sin selvstændige importregulering — også overfor Benelux-partnerne — for dollarvarer; dog skulle der for visse nærmere angivne varer finde fælles overvejelser sted om tilrettelæggelsen af importreguleringen overfor dollarområdet. For det *fjerde* skulle der tilrettelægges en fælles handelspolitik overfor lande, som ikke hører til OEEC- eller dollarområdet. Der var enighed om som hovedregel at begære en guld klausul indsat i betalingsaftalerne med sådanne lande. Hvert Beneluxland havde ret til at gennemføre den fornødne import- og eksportkontrol til sikring af, at betaling af guld eller fri valuta til disse lande ikke blev aktuel.

Det måske i praksis vigtigste resultat af Ostende-protokollen var vedtagelsen af oprettelse af en permanent kommission til koordinering af handelspolitikken. Denne kommission fik dels til opgave nærmere at præcisere de vareområder, for hvilke en liberalisering af samhandelen indenfor Benelux med ikke-liberaliserede varer af Benelux-oprindelse kunne gennemføres ved hjælp af oprindelsescertifikater, henholdsvis hvilke ikke-liberaliserede varer der fremdeles måtte underkastes temporære importreguleringer indenfor Benelux. Endvidere fik kommissionen til opgave at varetage virkeliggørelsen af de forannævnte mål for det handelspolitiske samarbejde. Kommissionen blev i de følgende år et helt centralt samarbejdsorgan for udviklingen af det fælles marked.

Der kan være grund til kort at systematisere stillingen i 1950 med hensyn til de kvantitative importrestriktioner indenfor Benelux:

1. Samhandelen med landbrugsvarer var i almindelighed genstand for regulering, enten ved et system af udlignende eksportafgifter eller ved kvantitative restriktioner.

2. For varer, som i begge lande var liberaliseret overfor OEEC-lande og dollarområdet, var der principielt fuldstændig frihed i den indbyrdes samhandel.

3. For varer, som var liberaliseret overfor OEEC-lande, men i mindst eet af Benelux-landene importreguleret overfor dollarområdet, var der frihed for samhandelen indenfor Benelux med varer af Benelux- eller OEEC-oprindelse, medens de tilsvarende varer fra dollarområdet var genstand for eksport- eller importregulering indenfor Benelux.

4. Varer, der i eet eller alle Benelux-landene var ikke-liberaliseret overfor OEEC-lande, var som hovedregel ved hjælp af oprindelsescertifikater liberaliserede indenfor Benelux forsåvidt angår varer af Benelux-oprindelse. Ved varer af Benelux-oprindelse forstås varer, som er fremstillet i Benelux, og indførte varer, som

i Benelux er gjort til genstand for videreførelse, der har forøget varens værdi med mindst 50 pct. Hvor fremgangsmåden med oprindelsescertifikater ikke var mulig, bestod der midlertidig importregulering indenfor Benelux.

5. For varer, der indførtes fra lande udenfor OEEC- og dollarområdet, var der importregulering mellem Benelux-landene.

6. Selv for vareområder, der i alle tre lande var underkastet importregulering overfor andre lande, var der også i den indbyrdes samhandel importregulering, for så vidt varerne ikke var af Beneluxoprindelse.

Det er klart, at særligt den forskellige liberalisering overfor OEEC- og dollarområdet og den ukoordinerede handelspolitik overfor lande udenfor de to nævnte områder måtte medføre, at samhandelen indenfor Benelux pålagdes ikke uvæsentlige kvantitative begrænsninger, selv om et system med oprindelsescertifikater søgte at holde Beneluxvarer udenfor denne regulering. I årene siden 1950 har den nævnte permanente kommission først og fremmest søgt gradvis at samordne liberaliseringen overfor OEEC- og dollarområdet. Arbejdet hermed har øjensynligt været overordentligt vanskeligt og har involveret ikke blot problemer hidrørende fra et forskelligt beskyttelsesbehov i de tre lande overfor omverdenen, men også afvigende handelspolitiske interesser i samhandelen med andre lande. På den anden side kan det vel siges, at udviklingen af Hollands og Belgiens kreditorstilling i almindelighed har lettet bestræbelserne henimod en fælles liberalisering på et højt niveau. I de første år efter 1950 synes specielt spørgsmålet om afslutningen af fælles handelsaftaler med andre lande kun at have gjort små fremskridt, omend de tre lande indførte den praksis altid at træde i fællesdrøftelser forud for et Beneluxlands iværksættelse af handelsforhandlinger med andre lande, ligesom en regeringsrepræsentant for de to andre lande havde adgang til at overvære disse handelsforhandlinger.

I slutningen af 1953 var samarbejdet nået så langt, at man i en protokol af december 1953 turde fastsætte, at et fuldstændigt fællesskab i handelspolitikken, herunder afslutningen af fælles handelsaftaler med andre lande, skulle gennemføres i løbet af 2 år. Protokollen understreger iøvrigt nødvendigheden af at nå frem til en fælles holdning i de internationale økonomiske organisationer, først og fremmest GATT og OEEC.

I midten af 1954 gennemførtes en fælles liberaliseringsliste for import fra dollarområdet, og pr. 1. juli 1955 gav de tre lande meddelelse om indførelsen af en fælles liberaliseringsliste overfor OEEC-området med en fælles liberaliseringsprocent på godt 90 pct. Det er af interesse at mærke sig, at en fælles OEEC-liberaliseringsliste forelå udarbejdet allerede i sommeren 1954, men at denne liste mødte stærk kritik i OEEC, fordi den indebar en vis deliberalisering fra de to landes side for at nå til enighed om den fælles liste.

Situationen i sommeren 1955 kan da stort set sammenfattes således:

1. Landbrugssektoren er fremdeles underkastet handelsreguleringer af forskellig art i samhandelen mellem de to lande. Der er dog — jfr. nærmere herom i afsnittet

om landbruget — i maj d. å. truffet principbeslutning om en gradvis liberalisering af den indbyrdes samhandel med landbrugsvarer i løbet af en 7-årig periode.

2. Forsåvidt angår varer af Benelux-oprindelse er den indbyrdes samhandel iøvrigt med ganske få undtagelser fri for kvantitative restriktioner.

3. Samhandel med varer, som er opført på den fælles liberaliseringsliste overfor OEEC, er liberaliseret også forsåvidt angår varer af oprindelse udenfor OEEC-området. Tilsvarende gælder dollarvarer opført på den fælles dollarliberaliseringsliste. Liberaliseringsprocenten overfor OEEC er godt 90 pct. og for dollarområdet ca. 85 pct.

4. For varer, der indføres fra OEEC- eller dollarområdet, og som ikke er opført på OEEC- eller dollar-liberaliseringslisterne, består der fremdeles import- eller eksportrestriktioner mellem Beneluxlandene. For at nå til skabelsen af et fælles marked, hvor der er fuld frihed for varebevægelserne uanset varernes oprindelse, er det altså nødvendigt at enes om indgåelsen af fælles handelsaftaler med andre lande med fælles import- og eksportkontingenter. Dette stadium er trods protokollen af december 1953 endnu ikke nået og er således — tillige med løsningen af landbrugsproblemerne — det afsluttende og vanskelige problem, som må søges løst i den kommende tid. Løsningen heraf fordrer tillige indgåelsen af fælles betalingsaftaler med lande udenfor OEEC- og dollarområdet, således at Benelux i forholdet til disse lande fremtræder som en betalingsmæssig enhed.

Ved en sammenfattende vurdering af udviklingen fra toldunionens ikrafttræden den 1. januar 1948 til i dag kan der være anledning til at fremhæve følgende hovedtræk:

For det *første* gennemførtes toldunionen forud for og helt uafhængigt af aftaler om en ophævelse af de kvantitative restriktioner mellem de tre lande. For det *andet* er det bemærkelsesværdigt, at det har taget ca. 8 år at nå frem til en fælles liberalisering overfor OEEC- og dollarområdet. For det *tredie* synes man ved hjælp af oprindelsescertifikater i vidt omfang at have været i stand til at liberalisere den indbyrdes handel med varer af Beneluxoprindelse uanset en forskellig liberalisering udadtil. For det *fjerde* synes man i den kvantitative regulering af den indbyrdes handel i betydeligt omfang at have foretrukket *eksportrestriktioner* fremfor importrestriktioner. Som forklaring herpå blev det bl. a. anført, at anvendelsen af eksportrestriktioner gør det lettere at sikre, at eksportørerne får lige adgang til eksport indenfor de af restriktionerne begrænsede samhandelsmuligheder. En medvirkende årsag har dog muligvis været, at de af internationale organisationer (OEEC og GATT) fastsatte bestemmelser om adgang til at anvende kvantitative eksportrestriktioner indenfor en toldunion er mindre klart udformede, og at eksportrestriktioner iøvrigt erfaringsmæssigt påkalder mindre international opmærksomhed end importregulering. For det *femte* har spørgsmålet om indgåelse af fælles handelsaftaler med andre lande vist sig at være det problem, som senest kan tages op til løsning.

Samhandelen mellem de tre Beneluxlande er i årene siden 1948 undergået en såvel absolut som relativt betydelig stigning. I 1938 udgjorde Hollands eksport til Belgien-Luxembourg ca. 10 pct. af Hollands totale eksport; samme år androg Belgien-Luxembourgs eksport til Holland ca. 12 pct. af Belgien-Luxembourgs samlede eksport. I 1949, d. v. s. kort efter toldunionens oprettelse, var de tilsvarende procenter henholdsvis 12 og 15, og i 1954 var disse procenter nået op på henholdsvis ca. 15 og godt 20. Til sammenligning kan anføres, at Danmarks, Norges og Sveriges eksport til hinanden i 1953 udgjorde godt 12 pct. af de tre landes samlede eksport.

Långivning; kapitalmarked; investeringssamarbejde.

I årene umiddelbart efter krigen fandt der en vis långivning sted fra Belgien til Holland. De omfattende krigsødelæggelser i Holland medførte et stort genopbygningsbehov, som disse lån bidrog til at dække. Samtidig tjente lånene til at dække det traditionelle hollandske betalingsdeficit overfor Belgien og tillod således en mere liberal hollandsk importpolitik overfor Belgien i de første år efter toldunionens oprettelse end ellers muligt under den da rådende, meget ufuldkomne konvertibilitet mellem de forskellige landes, særligt Vesteuropas, valutaer. Det hollandske betalingsdeficit overfor Belgien blev tillige i et vist omfang finansieret gennem de såkaldte „trækningsrettigheder“, som under Marshall-hjælpen gik forud for dannelsen af den europæiske betalingsunion (EPU). Med EPU's oprettelse i 1950 virkeliggjordes et multilateralt betalingssystem i Vesteuropa kombineret med en betydelig kreditgivning. Hermed tilvejebragtes i virkeligheden en af de væsentligste forudsætninger for en frigivelse af samhandelen indenfor Benelux, idet deficit i de indbyrdes løbende betalinger nu kunne udlignes af overskud overfor andre vesteuropæiske lande eller gennem den til EPU knyttede automatiske kreditgivning. De tre lande konstaterer da også i Ostende-protokollen af oktober 1950, at EPU indtil videre har løst finansieringsbehovet i deres betalingsomkvem.

I de første år efter krigen fandt der endvidere et samarbejde sted mellem Belgien og Holland om dollarbetalinger, idet Belgien ved flere lejligheder stillede dollars til rådighed for Holland til finansiering af dette lands betalinger overfor dollarområdet eller til dækning af bilaterale betalingsdeficit med andre lande; f. eks. købte den internationale bank i 1948 belgiske francs mod dollars og stillede francsbeløbet til rådighed for Holland som et lån. Belgien aftalte samtidig med Holland, at det dollarbeløb, som Belgien havde modtaget fra den internationale bank, ville blive stillet til rådighed for Holland.

Private belgiske kapitaloverførsler til Holland har kun fundet sted i ringe omfang. Dels synes der at savnes tradition for belgiske investeringer i Holland, dels har profitraten i Holland været holdt lav de første år efter krigen, og dels

har renteniveauet i Holland i efterkrigsårene gennemgående ligget lavere end i Belgien.

Med afslutningen af genopbygningsperioden, den gradvise udvidelse af det fælles varemærked i Benelux og både Hollands og Belgiens stilling som kreditornationer i de seneste år har det vist sig muligt at gennemføre en frigørelse af kapitaltransaktionerne mellem de to lande. Bestemmelser herom er fastsat i en overenskomst af 8. juli 1954. Allerede et par år i forvejen havde Belgien ophævet restriktionerne for kapitaleksport til Holland og de øvrige OEEC-lande, mens Holland fremdeles opretholdt streng kontrol med kapitaltransaktionerne med andre lande; ikke blot eksport af kapital, men også kapitalimport krævede tilladelse i hvert enkelt tilfælde, og tilladelse blev kun givet i begrænset omfang. Også repatriering af belgiske kapitalinvesteringer i Holland var begrænset, medens hollandske investeringer i Belgien frit kunne tilbagetrækkes eller reinvesteres.

Med overenskomsten af 8. juli 1954 ændredes situationen. Fra nu af kunne residenter i ethvert af de tre lande frit repatriere kapital eller reinvestere deres kapital indenfor Benelux. Endvidere har residenter i Benelux fri adgang til at overføre kapital mellem de tre lande, foretage direkte investeringer, købe fast ejendom, gøre indskud i pengeinstitutter eller omsætte værdipapirer indenfor hele Benelux-unionen.

Denne adgang til at transferere kapital indenfor Benelux er dog begrænset væsentligt på forskellig vis. For det *første* omfatter overenskomsten — for så vidt angår værdipapirer — kun aktier og obligationer noteret i belgiske francs eller gylden. Omsætningen af værdipapirer noteret i andre valutaer er således fremdeles underkastet kontrol, først og fremmest for at kunne kontrollere kapitaloverførsler til dollarområdet. For det *andet* er hollandske emissioner af værdipapirer noteret i belgiske francs på det belgiske kapitalmarked eller belgiske residents deltagelse i emissioner noteret i belgiske francs på det hollandske kapitalmarked underkastet kontrol. Tilsvarende gælder for belgiske emissioner noteret i gylden på det hollandske kapitalmarked eller emissioner noteret i gylden på det belgiske kapitalmarked. For det *trede* er også optagelsen af lån på det andet lands kapitalmarked udenfor obligationsmarkedet og noteret i kreditorlandets valuta (gældbrevslån) underkastet forudgående kontrol, hvis lånet overstiger 1 million gylden.

Årsagen til begrænsningerne i optagelse af obligationslån på hinandens kapitalmarkeder er bl. a. at søge i strukturen af det hollandske obligationsmarked, hvor den hollandske regering har en monopolistisk stilling som efterspørger af kapital og de hollandske sparekasser en tilsvarende monopolstilling som udbyder af kapital. Obligationsrenten på markedet er lavere — i sommeren 1955 var den effektive rente for hollandske statsobligationer $3\frac{1}{4}$ pct. og for belgiske statsobligationer $4\frac{1}{4}$ pct. — og lånebetingelserne iøvrigt mere fordelagtige end i Belgien. Frihed for udstedelse af obligationer i hinandens markeder ville således formentlig medføre en forhøjelse af obligationsrenten i Holland, hvilket den hollandske regering anser for uønskeligt, særlig af hensyn til byggeriet.

For det *fjerde* sker transaktionerne på det ved overenskomsten af juli 1954 oprettede frie kapitalmarked til fluktuerende valutakurser, og transaktionerne holdes udenfor EPU. Differencen mellem den officielt noterede kurs mellem belgiske francs og gylden og kursforholdet på det frie marked har hidtil været ubetydelig. Der har i det frie marked været en mindre disagio på gylden, dog ikke over 2,4 pct.

Tendensen til overensstemmelse mellem den officielle kurs og kursen på det frie marked forklares bl. a. ved, at en række kapitaltransaktioner kan foretages såvel i henhold til den hollandsk-belgiske betalingsaftale som over det frie marked, f. eks. aktieudbytter, renteoverførsler, afdrag på lån, forretningsudbytter og turistudgifter. Transaktionerne på det frie kapitalmarked kan alene ske gennem hertil autoriserede banker.

Omsætningen på det frie marked har hidtil været ret begrænset; i sidste halvdel af 1954 235 mill. gylden og de første tre måneder af 1955 ca. 45 mill. gylden.

Hverken en koordinering af investeringerne eller fælles investeringsprojekter synes at have spillet videre rolle i Benelux-samarbejdet. Ganske vist er spørgsmålet om en nærmere koordinering af investeringerne gang på gang nævnt i protokoller og overenskomster mellem de tre lande, men såvidt delegationen erfarede, har resultaterne i praksis været meget små. Fra hollandsk side nævntes dog, at de hollandske myndigheder i enkelte tilfælde havde retarderet nyinvesteringer indenfor visse industribrancher af hensyn til Belgien. Den ringe grad af koordinering beror formentlig dels på, at Belgien — i modsætning til Holland — overhovedet ikke har praktiseret en mere indgående investeringskontrol i efterkrigsårene og ikke besidder det administrative apparat hertil, dels at Benelux-samarbejdet først for alvor kom i gang, da genopbygningen efter krigen i det væsentlige var afsluttet. Den ekstraordinære knaphed på ressourcer, som kunne have presset en koordinering af investeringerne frem, var da også ophørt.

I sommeren 1953 enedes de tre regeringer om at søge oprettet en fælles investeringsfond til fremme af produktiviteten indenfor de tre landes næringsliv. Forslaget, som må ses på baggrund af krisen i 1953 indenfor en række belgiske industrier bl. a. som følge af konkurrencen fra moderniserede hollandske virksomheder, blev aldrig realiseret.

Arbejds løn og arbejdsmarked.

Der er endnu ikke indenfor Benelux etableret et fælles arbejdsmarked, og når en person fra et land ønsker at tage arbejde i et af de to andre lande, må han have en arbejdstilladelse; arbejdstilladelser gives dog efter ret liberale regler. Vandringerne af arbejdskraft mellem de tre lande har hidtil været af ringe omfang. Indenfor Benelux anser man dog et fælles arbejdsmarked for at være et nødvendigt led i en økonomisk union, og man er vidt fremme med udarbejdelsen af en overenskomst, der skal gøre Benelux til et fælles arbejdsmarked. Man håber, at en sådan overenskomst vil kunne fremme beskæftigelsen og medvirke til en høj udnyttelse af de produktive kræfter i de tre lande.

Det foreliggende udkast til en overenskomst om arbejdsforhold indeholder bestemmelser om, at det ene lands borgere kan tage arbejde i de andre uden at skulle have arbejdstilladelse, og de vil kunne arbejde på samme vilkår som landets egne arbejdere både med hensyn til lønninger, arbejdsløshedsunderstøttelse, omskoling m. m.

Udkastet siger udtrykkeligt, at det er de tre landes hensigt at søge at udligne lokal mangel på arbejdskraft med overskud af arbejdskraft andre steder. Dette skal ske gennem et nært samarbejde mellem arbejdsanvisningskontorerne, og med henblik herpå har en særlig ekspertgruppe udarbejdet en kode til klassificering af arbejderne efter fag.

Med henblik på etableringen af et fælles arbejdsmarked har man endvidere undersøgt, om dette vil nødvendiggøre en koordinering af de tre landes bestemmelser om beskæftigelsesarbejder, omskoling, erhvervsvejledning etc.; man er kommet til det resultat, at det fælles arbejdsmarked ikke vil medføre vanskeligheder på disse områder.

På arbejdsmarkedets område har det største problem dog været de eksisterende lønforskelle mellem de tre lande. Der er foretaget flere undersøgelser over lønningerne i de tre lande for at fastslå udviklingen i lønforskellene. Disse undersøgelser har kun tilstræbt at udfinde forskelle i pengelønningerne og er foretaget på den måde, at man for et antal virksomheder i hvert land i en vis periode har opgjort den udbetalte lønsom og det antal arbejdstimer, der i denne periode er præsteret af virksomhedernes arbejdere. På dette grundlag udregner man den gennemsnitlige arbejds løn i de tre lande og sammenligner den. Oplysningerne meddeles specificeret efter virksomhedernes art og beliggenhed (store byer og andre kommuner) og efter arbejderne fag, alder og køn.

En undersøgelse fra oktober 1953 omfattende følgende antal virksomheder og arbejdere:

	Holland	Belgien	Luxembourg
Antal virksomheder.....	419	510	42
Antal arbejdere.....	159.404	136.033	19.204

Ved denne undersøgelse viste det sig, at den gennemsnitlige timeløn i Belgien var 27—119 pct. højere end i Holland. Ved den siden da stedfundne udvikling er disse forskelle formindsket.

Der foreligger ikke sikre, sammenlignelige oplysninger om lønningernes købekraft og om produktiviteten i de tre lande. Man regner dog i det store og hele med, at produktiviteten er højere i Belgien end i Holland.

Man har kun i ringe omfang ved en bevidst politik stræbt efter at udligne de bestående lønforskelle. I de sidste par år har de hollandske myndigheder dog tilladt visse ikke ubetydelige lønforhøjelser. Iøvrigt har man i de tilfælde, hvor lønforskellene må antages at have været blandt årsagerne til vanskeligheder i handelen indenfor Benelux, søgt at løse disse vanskeligheder ved handelspolitiske foranstaltninger eller på anden måde.

Der synes heller ikke at være kommet noget samarbejde i stand mellem de tre landes arbejderorganisationer for at få formindsket lønforskellene. De hollandske fagforeninger synes således at føre en ret tilbageholdende lønpolitik; begrundelsen herfor opgives at være hensynet til beskæftigelsen, herunder muligheden for at skabe beskæftigelse for den stærkt voksende hollandske befolkning.

Det offentlige indgreb i lønfastsættelsen i efterkrigsårene har ligeledes formet sig forskelligt i de tre lande.

I Belgien fastsættes minimumslønninger, men bortset herfra er lønningerne siden 1949 fastsat ved kollektive aftaler mellem arbejdere og arbejdsgivere uden indgreb fra statens side; lønningerne reguleres efter pristal.

I Luxembourg består det offentliges indgreb i lønfastsættelsen kun i fastsættelsen af minimumslønninger.

I Holland har regeringen stadig mulighed for at gribe ind i lønfastsættelsen, idet de kollektive overenskomster skal godkendes af et offentligt voldgiftsnævn, før de kan træde i kraft. Dette voldgiftsnævn kan selv fastsætte lønninger med bindende virkning for arbejdere og arbejdsgivere. Nævnet holder sig dog i nær kontakt med arbejdsmarkedets organisationer. I de sidste par år har nævnet ikke nægtet at godkende de kollektive overenskomster.

Nødforanstaltninger overfor stærk konkurrence i det fælles marked.

Som tidligere nævnt oplevede Beneluxsamarbejdet sin hidtil alvorligste krise i 1953. En række økonomiske, politiske og psykologiske faktorer medvirkede hertil. De med Koreakrigen følgende økonomiske forstyrrelser — først voldsomme prisstigninger og international knaphed, dernæst stagnation eller depression indenfor en række industrier (tekstilindustrien, jern- og stålindustrien, maskinindustrien) — havde forsinket udviklingen af det fælles marked i forhold til de officielle tilkendegivelser herom. Forunionen af oktober 1949, som oprindeligt tænkte afløst af den økonomiske union i løbet af kort tid, bestod stadig og syntes at skulle bestå lang tid endnu. Den forskellige økonomiske politik i de tre lande havde i disse år snarere fjernet sig fra hinanden og på et så vigtigt område som lønpolitikken havde udviklingen ført til meget væsentlige forskelle i lønniveauerne. Således lå i oktober 1953 den gennemsnitlige timeløn for industriarbejdere ca. 50 pct. højere i Belgien end i Holland.

Endvidere blev i begyndelsen af 1953 en række belgiske industrier — særligt tekstilindustrien, fodtøjsindustrien, papirindustrien, møbelindustrien samt tobaks- og chokoladeindustrien — udsat for en ret kraftig hollandsk konkurrence, hvis virkninger forstærkedes af den almindelige afslappelse af de internationale konjunkturer og frygten for en amerikansk „recession“.

Den opståede krisesituation blev drøftet mellem de tre regeringer i sommeren 1953 og resultaterne heraf nedfældet i en protokol af 24. juli 1953 om koordinerin-

gen af den økonomiske politik. Protokollen består dels af en række bestemmelser som mere generelt understreger nødvendigheden af en samordning af den økonomiske politik, dels af konkret formulerede regler for løsningen af opstående nødsituationer indenfor enkelte brancher. I de mere generelle afsnit af protokollen fremhæves særligt de vanskeligheder som det forskellige lønniveau frembyder for realiseringen af det fælles marked. Det anføres, at denne forskel kun i begrænset omfang kan forklares ved forskelle i produktivitet; protokollen henstiller, at Holland tilstræber en forhøjelse af lønniveauet, hvilket den gunstige hollandske betalingsbalance skulle muliggøre, og betoner på den anden side ønskeligheden af, at Belgien fører en politik tilsigtende en stabilisering eller reduktion af produktionsomkostningerne. Protokollen peger endvidere på behovet for en harmonisering af de sociale ydelser, hvis finansiering pålægger erhvervslivet forskellige byrder, og på at føre en skattepolitik, som tager rimeligt hensyn til bevarelse af konkurrenceevnen.

Protokollens hovedbestemmelser er dog utvivlsomt reglerne om afhjælpning af nødsituationer indenfor enkelte brancher som følge af stærk konkurrence i det fælles marked fra en Beneluxpartners side. Disse regler præciserer betingelserne, som skal være opfyldt, for at midlertidige importbegrænsende foranstaltninger kan iværksættes mellem to Beneluxlande, og fastsætter en voldgiftsprocedure i tilfælde af uenighed om, hvilke foranstaltninger der bør gennemføres. Nødforanstaltninger vil kunne komme på tale, hvis følgende alternative betingelser er opfyldt:

1. En industribranches produktion i løbet af et halvår falder med mindst 15 pct. sammenlignet med et gennemsnit af produktionen i de tilsvarende perioder de to umiddelbart foregående år, og denne produktionsnedgang for mere end 75 pct.s vedkommende skyldes en forøget import fra et andet Beneluxland.

2. Importen fra et andet Beneluxland af varer indenfor vedkommende branche i løbet af et halvår enten stiger med mindst 60 pct. sammenlignet med den gennemsnitlige import fra det andet Beneluxland i de tilsvarende perioder de to umiddelbart foregående år *eller* mindst svarende til 15 pct. af produktionen i importlandet, dog forudsat at

- a. importlandets produktion ikke er steget.
- b. den totale importstigning ikke for mere end 20 pct.s vedkommende hidrører fra udenforstående lande.
- c. forøgelsen af importen fra det andet Beneluxland ikke har substitueret import fra udenforstående lande.
- d. importen fra det andet Beneluxland udgør mindst 7 pct. af forbruget i importlandet af vedkommende varer.

Det vil ses, at de refererede — ret komplicerede — betingelser for afgørelsen af hvorvidt en nødsituation foreligger, bygger på følgende hovedsynspunkter:

Produktionen i importlandet skal stagnere eller være i tilbagegang; hovedårsagen hertil skal være en væsentlig stigning i importen fra et andet Beneluxland, og denne importstigning må ikke modsvares af en nedgang i importen fra udenforstående lande; importen fra det andet Beneluxland skal være af en vis størrelsesorden i forhold til forbruget af vedkommende varer i importlandet.

De foranstaltninger, der træffes, skal aftales mellem parterne, og deres varighed fastsættes på forhånd.

Selv om foranstående betingelser ikke er opfyldt, kan dog de tre landes regeringer, såfremt en industrigren kommer ud for en alvorlig krisesituation, vedtage foranstaltninger til afværgelse heraf.

Er de foran refererede betingelser opfyldt, forelægges sagen for et ministerudvalg, som senest en måned efter sagens forelæggelse skal træffe afgørelse om karakter og omfang af eventuelle nødforanstaltninger. Såfremt der ikke inden da er opnået enighed herom, kan sagen henskydes til voldgift. Har voldgiftsretten ej heller i løbet af to måneder truffet afgørelse, kan det „nødstedte“ land indføre foranstaltninger, som i de følgende tre måneder højst begrænser importen fra det andet Beneluxland svarende til importen fra dette land i månederne forud for sagens forelæggelse. De tre regeringer skal hvert halve år drøfte situationen og eventuelt ændre nødforanstaltningerne.

De refererede bestemmelser er som sagt komplicerede. Voldgiftsproceduren er da ej heller nogensinde blevet bragt i anvendelse, og kun i ganske enkelte tilfælde har man overhovedet anstillet undersøgelser og truffet afgørelser i overensstemmelse med disse regler. Man har som oftest valgt at tage problemerne op til behandling på et frit grundlag. En væsentlig årsag til den ringe anvendelse af de nævnte bestemmelser er iøvrigt den enkle, at krisen indenfor de pågældende belgiske industrier relativt hurtigt ophørte med bedringen i den internationale økonomiske situation. En anden årsag er, at regeringerne i flere konkrete tilfælde valgte den mere smidige fremgangsmåde at hidkalde repræsentanter for de pågældende brancher i de to lande og opfordre brancherne til selv at løse problemerne ved fælles aftaler. Sådanne aftaler kom i stand indenfor tobaksindustrien og den grafiske industri og omfattede prisaftaler, kvoteaftaler eller aftaler om en deling af markedet.

Dette forhold kaster et interessant lys over myndighedernes holdning til private, konkurrencebegrænsende aftaler i det fælles marked. Man synes på dette område at anlægge liberale synspunkter ud fra den opfattelse, at sådanne aftaler i nødsituationer kan fritage myndighederne for politisk belastende indgreb, at de i almindelighed er meget vanskelige at kontrollere effektivt, at de fleste branchers uensartede struktur (mange virksomheder) sætter visse „naturlige“ grænser for konkurrencebegrænsende aftaler, og at iøvrigt aftaler, som i deres udspring er af restriktiv karakter, meget vel kan udvikle sig til et samfundsgavnligt samarbejde om investeringer, arbejdsdeling og forskning.

Landbrugspolitikken.

Lige fra begyndelsen af Benelux-samarbejdet har landbrugssektoren været et af de mest kontroversielle spørgsmål på grund af den store forskel mellem prisniveauet for landbrugsvarer i Holland og Belgien og til en vis grad også forskellen i priserne på produktionsfaktorerne i landbrugsproduktionen. En væsentlig årsag til den forskellige landbrugspolitik i de to lande må søges i den måde, hvorpå Holland og Belgien reagerede på landbrugskrisen i 30'erne. Belgien greb — som udpræget industriland og nettoimportør af forædlede landbrugsvarer — til toldpolitik og importregulering som midler til at afværge den med krisen følgende indkomstnedgang for belgisk landbrug. Holland, hvis interesser som eksportør af landbrugsvarer umuliggjorde anvendelsen af disse midler til afhjælpning af landbrugskrisen, slog ind på en subsidiepolitik, såvel for salg på hjemmemarkedet som til eksport, og iværksatte i det hele taget et kompliceret system af afgifter og tilskudsordninger for at opretholde eksporten og til gennemførelse af rationaliseringsforanstaltninger indenfor hollandsk landbrug.

Også den forskellige økonomiske politik i de to lande efter verdenskrigen og den som følge heraf opståede betydelige forskel mellem lønniveauerne bidrog til at gøre landbrugets indpasning i det fælles marked særligt vanskelig. Såvidt man kan bedømme, synes de naturgivne vilkår for landbrugsproduktionen ikke at frembyde væsentlige forskelle mellem Holland og Belgien. Der består dog visse strukturelle forskelle med hensyn til brugsstørrelsen og produktionens sammensætning. Landbrugsproblemet i Benelux kan derfor tjene til illustration af vanskelighederne ved en økonomisk integration af to lande, som i vigtige henseender har valgt en forskellig målsætning for deres økonomiske politik.

Disse vanskeligheder blev principielt anerkendt ved landbrugsprotokollen af maj 1947, altså forud for ikrafttrædelsen af toldunionen. I denne protokol tiltræder de tre lande det grundsynspunkt, at hvert af de deltagende lande har ret til at basere sin landbrugspolitik på at sikre landbruget visse minimumspriser for sine varer og med henblik herpå at træffe passende beskyttelsesforanstaltninger overfor de andre Benelux-partnere. Dette synspunkt, som utvivlsomt var ensbetydende med et betydeligt offer fra Hollands side, blev i nogen grad kompenseret ved, at det samtidig i protokollen blev fastslået, at Benelux-partnerne skal gives præferencestilling ved dækningen af importbehov i Benelux. Holland fik med andre ord et faktisk monopol på dækningen af Belgiens importbehov for landbrugsvarer. Fra hollandsk side accepterede man protokollens bestemmelser, dog kun som en midlertidig tilstand begrundet i de daværende store forskelle mellem de tre landes økonomiske situation.

Endvidere fik ifølge protokollen en af de tre regeringer oprettet fælles landbrugskommission til opgave i almindelighed at følge alle landbrugsspørgsmål af fælles interesse og i særdeleshed at behandle forhold af betydning for udviklingen i landbrugspriserne.

Samtidig med oprettelsen af forunionen i oktober 1949 blev der taget et første skridt til en begrænsning af den næsten fuldstændige autonomi på landbrugsområdet, som protokollen af 1947 havde tilstået hver regering. I en til forunionoverenskomsten knyttet fortrolig protokol blev således den hidtil for *alle* landbrugsvarer bestående adgang for hvert land til ved alle egnede midler at opretholde nationale minimumsprissystemer begrænset til visse nærmere angivne produkter. Selve fastsættelsen af minimumspriserne skulle ejheller fortsat være et rent nationalt anliggende, idet der oprettedes en særlig fælles kommission til fastsættelse heraf; dog var hvert land i tilfælde af uenighed i kommissionen berettiget til selv at fiksere egne minimumspriser.

Luxembourg-protokollen af oktober 1950 betegnede det næste skridt i udviklingen henimod en integration af landbrugssektoren i det fælles marked. Protokollen præciserer i et annex de varer, for hvilke deltagerlandene har ret til at fastsætte minimumspriser med tilhørende afgiftspålæggelse eller kvantitativ regulering af den indbyrdes handel til sikring af minimumsprisernes opretholdelse. Disse priser skal fastsættes i fællesskab af den før omtalte landbrugskommission. Varelisten kan iøvrigt suppleres med yderligere varer i tilfælde af væsentlige ændringer i konkurrencevilkårene.

Protokollen fastsætter en interessant procedure i tilfælde af uenighed herom. I så fald skal sagen ufortøvet forelægges i et ministermøde mellem de tre lande; nås ej heller mellem ministrene enighed inden en vis tidsfrist, har det pågældende land, som ønsker at indføre den kontroversielle foranstaltning, ret hertil. Såfremt de andre Benelux-lande finder deres interesser alvorligt truet af denne foranstaltning, kan de begære spørgsmålet forelagt for en voldgiftsret bestående af tre personer udpeget af de stridende parters regeringer. Voldgiftsretten skal senest to måneder efter sagens optagelse have afsagt en kendelse, som omgående skal tages til følge.

Den foran refererede voldgiftsprocedure er også interessant derved, at den hidtil ikke er bragt i anvendelse som følge af, at Belgien endnu ikke har ratificeret protokollen af oktober 1950.

Protokollen stipulerer, at der for ^{er} varer, som er underkastet minimumspriser, af eksportlandet skal opkræves en eksportafgift svarende til forskellen mellem minimumsprisen i importlandet og markedsprisen i eksportlandet for vedkommende varer. Provenuet af afgifterne deles mellem Holland og Belgien-Luxembourg med halvdelen til hver. Det samlede provenu udgjorde i 1954 ca. 40 mill. gylden.

Iøvrigt gentager protokollen det allerede i 1947-protokollen fastsatte præferenceprincip for handelen med landbrugsvarer inden for Benelux; det udtales udtrykkeligt, at de i annexet til protokollen opførte varer ikke må liberaliseres over for udenforstående lande.

Det seneste stadium inden for landbrugssamarbejdet er beslutningerne truffet på et regeringsmøde den 3. maj d. å. mellem de tre lande. På dette møde vedtoges

det at søge virkeliggjort et fælles marked for landbrugsvarer inden for Benelux i løbet af de næste 7 år. Det første år skal betragtes som et „prøveår“, i hvilket den belgiske landbrugsminister i samarbejde med landbrugsorganisationerne skal søge at udforme og gennemføre den nødvendige lovgivning, særligt med henblik på at muliggøre en ikrafttrædelse af den i protokollen af oktober 1950 fastsatte voldgiftsprocedure samt oprettelse af et landbrugsfond i Belgien til finansiering af en rationalisering af belgisk landbrug. Endvidere skal Belgien i løbet af prøveåret have ophævet minimumsprisordningen for mindst een af de i annexet til 1950-protokollen anførte varer.

Iøvrigt oprettes en kommission til undersøgelse af kostpriser inden for landbruget og udviklingen af rationelle omkostningsanalyser inden for belgisk landbrug. Hvert efterår vil der blive afholdt møder i et fælles regeringsudvalg, som skal bedømme de i det forløbne år skete fremskridt henimod det fælles marked og fastsætte et program for udviklingen det følgende år. Til bistand for ministerudvalget oprettes en ny kommission til harmonisering af landbrugspolitikken inden for Benelux.

Denne som forudgående aftaler om landbrugssamarbejdet indeholder en almindelig undtagelsesbestemmelse for Luxembourg, hvis landbrug af naturgivne og strukturelle årsager indtil videre ikke kan indpasses i et fælles marked. Luxembourgs stilling er således et interessant eksempel på, hvorledes et nærmere afgrænset geografisk område af de deltagende landes territorium på grund af økonomiske strukturforskelle holdes uden for en del af det fælles marked.

Det vil således ses, at 8 år efter toldunionens oprettelse, på et tidspunkt, hvor også fjernelsen af de kvantitative restriktioner mellem de tre lande er vidt fremskreden, er landbrugssektorens inddragning i det fælles marked endnu i sine indledende stadier; dette til trods for, at landbrugsproblemerne lige siden 1947 til stadighed har været genstand for indgående fælles drøftelse under et vedvarende og energisk hollandsk pres. Det er på den anden side også bemærkelsesværdigt, at Holland og Belgien nu har kunnet nå til principiel enighed om en gradvis afvikling af handelsskrankerne for landbrugsvarer i løbet af et nærmere fastsat åremål. Selv om det er højst tvivlsomt, hvorvidt fællesmarkedet for landbrugsvarer er realiseret ved afslutningen af dette åremål, er det overmåde vigtigt, at principiel enighed om en gradvis integration af landbrugssektoren har kunnet opnås og dermed iværksættelsen af et målbevidst samarbejde herom.

Minimumsprisordningerne og de dermed sammenhængende eksportafgifter eller kvantitative restriktioner er en særpræget nydannelse i regionalt økonomisk samarbejde. Som nævnt består ordningen i, at i realiteten Belgien for visse nærmere angivne landbrugsvarer har adgang til at fastsætte minimumspriser. For disse varer har herefter Holland pligt til ved eksport til Belgien at opkræve en afgift, som udligner forskellen mellem den belgiske minimumspris og den hollandske markedspris. Koster f. eks. smør på det hollandske marked på et givet tidspunkt 4 gylde pr. kg, og er den belgiske minimumspris for smør på samme tidspunkt

6 gylden pr. kg, opkræves ved den hollandsk-belgiske grænse 2 gylden pr. kg. Erlæggelsen af denne afgift er et vilkår for opnåelse af eksporttilladelse til Belgien. Denne afgift er således uafhængig af den faktiske markedspris i Belgien, som udmærket kan ligge væsentligt over minimumsprisen. Såfremt den belgiske markedspris falder under minimumsprisen, har Belgien ret til at indføre totalt importforbud. Nu kunne man mene, at importen af sig selv ville standse, når den belgiske markedspris falder under minimumsprisen, thi den hollandske eksportør får jo i så fald ikke dækning for indkøbspris + eksportafgift. Dette ræsonnement er imidlertid ikke ubetinget rigtigt. For varer, hvor der ikke er mulighed for en eksakt bestemmelse af den hollandske markedspris, f. eks. fordi varerne ikke omsættes på hollandske auktioner, er der mulighed for omgæelser. En hollandsk eksportør kan således for en sådan vare eksempelvis angive, at markedsprisen i Holland er 6 gylden pr. kg. Lad os antage, at minimumsprisen i Belgien er 7 gylden pr. kg for denne vare; i så fald betaler den hollandske eksportør 1 gylden pr. kg i eksportafgift. Lad os endvidere gå ud fra, at den hollandske markedspris på 6 gylden pr. kg i forhold til omkostningerne giver den hollandske eksportør en fortjeneste på 2 gylden pr. kg. I så fald kan den hollandske eksportør overføre et beløb svarende til f. eks. 1,50 gylden pr. kg til den belgiske importør, hvilket er ensbetydende med, at denne reelt har varen til en indkøbspris af 5,50 gylden pr. kg, d. v. s. 1,50 gylden under den belgiske minimumspris. Sådanne transaktioner er let gennemførlige på grund af det relativt frie kapitalmarked i Benelux.

Landbrugsvarer, for hvilke der ikke via noteringer eller auktioner fikseres en eksakt hollandsk markedspris, samt varer, som forekommer i så mange forskellige kvaliteter, at præcise hollandske prisnoteringer er umulige (f. eks. oksekød), egner sig derfor ikke for eksportafgiftsordningen. For sådanne varer sikres opretholdelsen af de belgiske minimumspriser da også i vidt omfang ved kvantitativ regulering af samhandelen. Også for visse arter fersk fisk er der fastsat importrestriktioner.

Som tidligere nævnt ligger de belgiske landbrugspriser væsentligt over de hollandske. I sommeren 1955 var således det belgiske prisniveau for f. eks. grønsager 30—100 pct. over det hollandske, smør 50 pct. og mælk 30 pct. Et centralt problem i landbrugssamarbejdet er da også spørgsmålet om udviklingen af mere præcise belgiske omkostningskalkuler til bestemmelse af belgiske kostpriser for de forskellige hovedlandbrugsvarer. Medens sådanne omkostningskalkuler er højt udviklet i Holland og danner grundlag for fastsættelsen af de hollandske producentpriser, er tilsvarende kalkuler i Belgien fremdeles meget ufuldkomne. Visse allerede foretagne sammenlignende pris- og omkostningsundersøgelser synes at vise, at forskelle i kunstgødningspriser (i parentes bemærkes, at forskellen i kunstgødningspriser, som ifølge de modtagne oplysninger andrager ca. 30 pct., skyldes private konkurrencebegrænsende aftaler mellem den hollandske og belgiske kunstgødningsindustri), lønomkostninger, forpagtningsafgifter og maskinomkostninger kan forklare ca. 50 pct. af forskellen mellem hollandske og belgiske landbrugs-

priser. De resterende 50 pct. må da enten forklares ved lavere produktivitet i belgisk landbrug eller ved for rundeligt fastsatte priser i Belgien. Udformningen af mere eksakte omkostningsanalyser i Belgien anses derfor fra hollandsk side for en central opgave for de næste års landbrugssamarbejde.

Sammenfattende kan der om landbrugssamarbejdet inden for Benelux være grund til at fremhæve følgende:

1. Landbrugsproblemerne blev allerede fra starten taget op til fælles drøftelse, oprindeligt på grundlag af en vidt dreven fælles anerkendelse af hver partners ret til foreløbigt at føre en autonom landbrugspolitik.

2. Som delvis kompensation herfor knæstattes princippet om hollandsk præference ved dækningen af Belgiens importbehov. Holland fik dermed i realiteten monopolstilling på det belgiske marked, og udenforstående konkurrenter (Danmark) blev stort set udelukket.

3. Få år efter afløstes dog det autarkiske standpunkt af en principiel tilslutning til tanken om en gradvis integration af landbrugssektoren. Forskellige konkrete foranstaltninger til en vis fælles fastlæggelse af landbrugspolitikken (voldgifts-procedure) forblev dog i en årrække virkningsløse som følge af politiske vanskeligheder i Belgien ved at ratificere vedkommende overenskomster.

4. I år er det lykkedes at nå til enighed om i løbet af de næste 7 år at søge handelsskrankerne fjernet fra den indbyrdes samhandel med landbrugsvarer. Det allerede i de forløbne år iværksatte, indgående samarbejde om landbrugsproblemer bliver yderligere udvidet. Fælles drøftelser og undersøgelser af produktionsomkostningerne som udgangspunkt for en mere realistisk prisfastsættelse i Belgien og i samarbejde mellem regeringerne fastsatte årlige programmer for en gradvis liberalisering af samhandelen er centrale elementer i det fortsatte samarbejde.

5. Det særlige problem, som Luxembourgs landbrug udgør på grund af dårlige naturgivne og strukturelt betingede produktionsvilkår, er foreløbig „løst“ ved at holde Luxembourg uden for integrationen.

Socialpolitikken.

1. *Socialforsikring.* Der er indgået overenskomster mellem landene i Benelux, således at landenes statsborgere, når de tager ophold i et af de andre lande kan indgå i opholdslandets sociale forsikringssystem på lige fod med landets egne borgere. Disse overenskomster indeholder bestemmelser om, at der ved fastsættelsen af karenstider og forsikringsydelse for tilflyttere fra de andre lande skal tages hensyn til den tid, hvori de har været forsikret i deres eget land.

Overenskomsterne er indgået som bilaterale overenskomster; Holland har således indgået en overenskomst med Belgien i 1947 og med Luxembourg i 1950.

Forøvrigt har de tre Benelux-lande indgået lignende overenskomster med Frankrig og England; disse overenskomster er kommet i stand i medfør af bestemmelser i den såkaldte Bruxelles-traktat. Resultatet heraf er, at de 5 lande, der deltager i denne traktat, ligestiller statsborgere fra de andre 4 lande med egne statsborgere i relation til deres nationale lovgivning om socialforsikring.

2. *Sundhedsvæsen.* I 1948 nedsatte Benelux en permanent kommission for sundhedsvæsen med den opgave at undersøge om de tre landes sundheds- og hygiejne-lovgivning kunne være til hinder for etableringen af en fri vareudveksling mellem landene. Forklaringen på, at man optog disse spørgsmål til undersøgelse er, at forskelle i landenes krav til kvalitet og anvendte råvarer for sådanne varer som fødevarer og medicinalvarer lige som told og importrestriktioner vil kunne udgøre en hindring for omsætningen af disse varer landene imellem. Den permanente kommission har nedsat en række underudvalg til at behandle hver sit område af sundhedslovgivningen. Samarbejdet på dette område synes dog endnu ikke at have ført til resultater.

3. *Arbejderbeskyttelse.* Der foretages for tiden en undersøgelse af muligheden for at koordinere de tre landes bestemmelser om sikkerhedsforanstaltninger ved farlige maskiner. Når disse sikkerhedsforanstaltninger bliver fælles, vil man kunne opnå, at de maskiner, der er fremstillet i det ene land, kan anvendes i de andre lande uden at skulle ombygges eller skulle forsynes med andre sikkerhedsordninger. Fælles sikkerhedsbestemmelser bliver således et led i et fælles marked for maskiner.

Organiseringen af samarbejdet.

Allerede med London-aftalen af 1944 om oprettelsen af en toldunion mellem de tre lande blev der truffet visse beslutninger om organiseringen af samarbejdet. Således vedtoges det at oprette tre råd, nemlig toldrådet, rådet for den økonomiske union og rådet for handelsaftaler. Toldrådet fik til opgave at samordne og ensartetegøre lovgivning og administrative bestemmelser om opkrævning af told- og forbrugsafgifter samt med bistand af en særlig kommission at løse opstående tvistigheder om forståelsen af den fælles toldtarif. Rådet for den økonomiske union skulle overvåge anvendelsen af kvantitative restriktioner i samhandelen mellem de tre lande og søge at koordinere anvendelsen af disse med henblik på etableringen af den økonomiske union; det skulle endvidere administrere fælles import- og eksportkvoter og udtale sig om subsidier, som parterne ønskede at give. Rådet for handelsaftaler fik overdraget varetagelsen af en koordinering af handelspolitikken overfor udenforstående lande.

Hvert råd består af 3 repræsentanter for Holland og 3 for Belgien-Luxembourg. Formandshvervet går på skift mellem Holland og Belgien-Luxembourg.

De tre råd har i tidens løb oprettet et stort antal kommissioner til behandling af hver sine afgrænsede opgaver. Under toldrådet sorterer 9 kommissioner — vedrørende problemer i forbindelse med forbrugsafgifterne, omsætningsafgifterne,

toldadministrationen, grænseformaliteter etc. — og under rådet for den økonomiske union er oprettet 11 kommissioner, der behandler alle sider af den økonomiske politik — transportproblemer, den direkte beskatning, lønspørgsmål, landbrugspolitikken, industripolitiske problemer, investeringer, o. s. v. Under rådet for handelsaftaler hører kun en enkelt kommission til koordinering af de tre landes handelspolitik. Til gengæld synes denne kommission, som oprettedes i 1950, at være den mest betydningsfulde af alle kommissioner. Her finder på højt embedsmandsniveau fortløbende drøftelser sted om en samordning af liberaliseringen udadtil, tilrettelæggelsen af handelsaftalerne med andre lande og de tre landes optræden i de internationale økonomiske organisationer, særligt OEEC og GATT.

Formændene for de tre råd danner et fællesudvalg, som koordinerer det vidt forenede samarbejde, søger at løse opstående tvistemål, som ikke har kunnet løses på lavere niveau, og som direkte over for regeringerne er ansvarligt for samarbejdet mellem de tre lande.

Øverst i hierarkiet står et fælles ministerudvalg bestående af de i handelspolitiske og økonomiske spørgsmål direkte interesserede ministre fra de tre lande. Ministrene mødes som hovedregel hvert kvartal og iøvrigt efter behov. Det er delegationens indtryk, at disse ministermøder fra tid til anden er både meget hyppige og langvarige (8—10 dage).

Repræsentanterne i rådene og kommissionerne er myndighedsrepræsentanter; såvidt man forstod, deltager erhvervsrepræsentanter kun undtagelsesvis og alene i egenskab af rådgivende eksperter. I hvert af landene er iøvrigt oprettet nationale udvalg, hvor repræsentanterne i de fælles organer har lejlighed til at drøfte samarbejdet med repræsentanter for næringslivet.

I 1947 oprettedes et fælles generalsekretariat. Da dette har sæde i Bruxelles, har Holland til gengæld ret til at beklæde hvervet som generalsekretær; der er tillige to vice-generalsekretærer fra henholdsvis Belgien og Luxembourg. Det er iøvrigt i almindelighed delegationens indtryk, at der lægges adskillig vægt på at opretholde en passende balance mellem Holland og Belgien-Luxembourg med hensyn til repræsentationen i samarbejdet, stedet for møders afholdelse o. s. v.

Generalsekretariatet, som har sin egen bygning i Bruxelles, udøver alene teknisk-administrative funktioner; det tilrettelægger møder, finansierer rejseudgifter, publikationer etc., medens den egentlige sagsbehandling af samarbejdsproblemerne går uden om generalsekretariatet og varetages af embedsmændene i de forskellige råd, kommissioner og udvalg. Generalsekretariatets årlige budget er for tiden 1 mill. gylden, som dækkes med halvdelen hver af henholdsvis Holland og Belgien-Luxembourg. Budgettet fordeler sig med ca. $\frac{1}{3}$ til lønninger til sekretariatspersonale (foruden generalsekretæren og de to vice-generalsekretærer 7—8 medarbejdere samt skrive damer), godt $\frac{1}{3}$ til dækning af rejseudgifter og lidt under $\frac{1}{3}$ til tryksager, publikationer o. l.

Beretning

om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen

(afgivet af den danske regering)

Det fællesnordiske samarbejde på poliobekæmpelsens område er i det forløbne år blevet fortsat efter de hidtil fulgte retningslinier.

[Se Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 715—16 og 726. Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 519]. De tidligere nedsatte fællesudvalg har været samlet til drøftelse af de seneste fremskridt indenfor poliobekæmpelsen, og de andre nordiske lande har herunder modtaget oplysning om den i Danmark påbegyndte vaccination mod polio. Bortset fra Island er der ikke forekommet nye polioepidemier i de nordiske lande i det forløbne år.

Da Island blev hjemsøgt af en alvorlig epidemi i oktober måned, anmodede de islandske sundhedsmyndigheder om assistance af personel og materiel til behandling af de polioramte. Denne anmodning blev omgående imødekommet, idet der straks blev sendt læger og andet personale til Island tilligemed det fornødne apparatur.

BILAG

Samarbejdet vedrørende poliobekæmpelsen

(Redegørelse udarbejdet af de sagkyndige ved det socialpolitiske udvalg)*

Det fællesnordiske samarbejde på poliomyelitisbekæmpelsens område har i det store og hele fundet sin form, når det gælder udveksling af personel og materiel etc. Med hensyn til vaccinefremstilling og -anvendelse ligger forholdene i de 4 lande i dag forskelligt:

Danmark: I Danmark er i 1955 anvendt en vaccine, som er produceret på statens seruminstitut efter Salk's princip med mindre modifikationer; ialt 6—700 000 børn under 12 år er vaccineret uden komplikationer.

Finland: I Finland blev i 1954 vaccineret ca. 10 000 børn med Salk's vaccine. For 1956 er stillet et lignende kvantum vaccine til rådighed fra Amerika til de 10 000 børn, der fungerede som kontrolgruppe i 1954.

I 1955 er nogle tusinde børn vaccineret med en tysk vaccine (Behring-Werke), hvorimod finsk fremstillet vaccine ikke har været til rådighed. Produktionen af en sådan vaccine ventes ikke påbegyndt foreløbig, da der ikke findes de fornødne laboratorier.

Norge: Der er endnu ikke i Norge foretaget vaccinationer mod poliomyelitis, og en vaccineproduktion er ikke påbegyndt, da det nødvendige laboratorium ikke vil stå færdigt før i 1958.

Sverige: I foråret 1955 blev ca. 2 000 skolebørn vaccineret med en vaccine fremstillet på statens bakteriologiske laboratorium; vaccinationen var anlagt som et forsøg. Der arbejdes med problemer vedrørende massefremstilling af vaccine, men en sådan vaccine vil, efter hvad der foreligger, ikke være til rådighed i 1956.

Hvad angår muligheden for eksport fra Danmark af poliovaccine til de andre skandinaviske lande skal bemærkes, at det i medfør af en særlig lovgivning er fastsat, at der efterhånden skal åbnes mulighed for personer indtil 40 år til at blive vaccineret, hvorfor Danmark ikke for tiden vil kunne producere vaccine til eksport.

I det i 1954 nedsatte nordiske expertudvalg for spørgsmål vedrørende immunisering mod poliomyelitis har der i årets løb været afholdt flere møder, og erfaringer vedrørende forskellige sider af problemet er udvekslet.

Det skal udtrykkelig bemærkes, at problemerne ikke kan anses for løst, selv når der er tilstrækkelig vaccine til rådighed for samtlige skandinaviske lande.

*) Se side 1232.

Endnu i en lang årrække vil dybtgående studier med henblik på forbedring af vaccinen være nødvendige. Også bedømmelsen af vaccins beskyttende evne, herunder hvor længe beskyttelsen varer, vil kræve meget arbejde, såsom registrering af befolkningsgrupper, indsamling af blodprøver fra forskellige aldersklasser til undersøgelse i laboratorier samt statistiske og epidemiologiske undersøgelser ved optræden af poliomyelitistilfælde.

Et fortsat fællesnordisk samarbejde på dette område vil være af den største betydning. De nordiske lande er blandt de lande i verden, der har megen og alvorlig poliomyelitis. På mange områder er problemerne fælles for disse lande, og på andre områder er der karakteristiske forskelle. Den samlede kapacitet af de nordiske landes laboratorier og statistiske, epidemiologiske og kliniske institutioner vil gøre det muligt på afgørende måde at bidrage til løsningen af væsentlige problemer i bekæmpelsen af poliomyelitis. Forudsætningen vil være, at man holder hinanden løbende underrettet om videnskabelige og tekniske fremskridt indenfor laboratorium, klinik (herunder respirator konstruktioner etc.) og epidemiologi.

Af særlig betydning turde være en fortløbende kontakt vedrørende produktion, kontrol og effektivitet af vaccine.

Beretning om „fugleflugtruten“ Rødby—Fehmarn

(afgivet af den danske regering)

I fortsættelse af det af generaldirektør E. Terkelsen i tidenden for Nordisk Råd, 1. session 1953, spalte 677—686 om Fugleflugtlinien anførte, kan meddeles følgende:

Efter at Gedser—Grossenbroderuten blev etableret fra og med 15. juli 1951 som en foreløbig forbindelse, i første omgang betjent alene af DSB's d/f „Danmark“, som samtidig fortsat skulle opretholde trafikken på Gedser—Warnemünde-overfarten, tilkom senere den tyske 3-sporede m/f „Deutschland“, og sidst på året 1954 er den nye, danske 3-sporede m/f „Kong Frederik IX“ blevet indsat på overfarten.

Rutens stærke og stærkt stigende benyttelse har da også bevist, at der var et behov for en dansk-vesttysk østersøforbindelse.

Til nærmere belysning heraf kan følgende tal for ruten anføres. (Tallene er for begge retninger tilsammen).

Kalenderår	Antal overførte automobiler	Antal overførte godsvogne	Antal overførte rejsende
1952.....	25 703	1 562	131 380
1953.....	43 983	6 444	332 625
1954.....	74 950	18 147	678 900
1955 (forv.).....	95 000	12 000	925 000

Gedser—Grossenbroderutens kapacitet er nu fuldt udnyttet en stor del af året, hvorfor det som senere omtalt overvejes snarest at anskaffe en stor ny tysk færge til ruten.

Med den forventede stadige stigning af især automobiltrafikken vil man blive stillet overfor enten fortsat at måtte udbygge Gedser—Grossenbroderuten eller snarest at gennemføre omhandlede Fugleflugtlinie. For nærmere at få undersøgt spørgsmålene i forbindelse med en eventuel gennemførelse af Fugleflugtlinien blev der i slutningen af 1953 nedsat et arbejdsudvalg bestående af repræsentanter for Tyske Forbundsbaner og Danske Statsbaner. Dette udvalg har afgivet en be-

tænkning, i hvilken der gøres nærmere rede for de trafikale, tekniske og økonomiske problemer i forbindelse med en gennemførelse af Fugleflugtlinien.

I betænkningen gøres bl. a. opmærksom på, at Fugleflugtliniens etablering for publikum vil medføre betydelige tidsgevinster på rejser over København—Hamburg/Lüneburg, for såvel jernbane- som automobilrejsende. Endvidere peges der på, at ruten vil kunne medføre en væsentlig aflastning af Storebæltsoverfarterne.

Nedenstående tabel angiver tidsgevinsten ved en rejse over Fugleflugtlinien i forhold til ruterne over Korsør—Nyborg henholdsvis Gedser—Grossenbrode.

Rute	København—Hamburg					
	Længde af strækningen (incl. sejlstrækning) i km		Gennemsnitlig rejsetid ved uafbrudt rejse		Gennemsnitlig tidsgevinst ved en rejse over Fugleflugtlinien	
	Vej	Jernbane	m. automobil	m. tog	m. automobil	m. tog
Korsør—Nyborg	472	527	8 ^t 55 ^r	Ekspres- tog 9 ^t 35 ^r	2 ^t 15 ^r	3 ^t 00 ^r
Gedser—Grossenbrode	355	375	8 ^t 00 ^r	Ekspres- tog 8 ^t 05 ^r Lyntog 6 ^t 40 ^r	1 ^t 20 ^r	1 ^t 30 ^r
Fugleflugtlinien	329	367	6 ^t 40 ^r	Ekspres- tog 6 ^t 35 ^r Lyntog 5 ^t 10 ^r	0	0

For godstrafikken på jernbane til og fra det sydlige udland vil tidsgevinsten blive mindst 5 timer i forhold til strækningen over Padborg—Fredericia—Storebælt.

Endvidere gøres der i betænkningen opmærksom på, at en færge på Fugleflugtlinien vil kunne udføre dobbelt så mange dobbeltture pr. døgn som på Gedser—Grossenbroderuten, d. v. s. 6 dobbeltture i stedet for 3, hvorved man med samme antal færger får meget forøgede muligheder for overførsel af automobiler og samtidig opnår at realisere et længe næret ønske om overførsel af flere gennemgående vogne i de internationale tog i sæsonen.

For så vidt angår Fugleflugtliniens faste anlæg på dansk side, omfatter disse fuldførelse af den i 1941 påbegyndte jernbane Nykøbing Fl.—Rødbyhavn, herunder en ny jernbanebro over Guldborgsund og den ligeledes i 1941 påbegyndte motorvej Guldborgsund—Sakskøbing—Rødbyhavn samt en ny færgehavn ved Rødbyhavn med 2 færgelejer og en liggeplads, samt endvidere en færgebanegård og en parkeringsplads.

Omstående er angivet en oversigt over Statsbanernes udgifter til faste anlæg ved Fugleflugtliniens gennemførelse.

1	2	3	4	5
Anlæg	Anlægsudgift	Forrentning*)	Afskrivning	Vedligeholdelse
	i 1000 kr.			
Rødbyhavn færgehavn	23 000	1 380	230	300
Rødbyhavn færgebanegård	17 000	1 020	187	200
Jernbane Nykøbing Fl.—Rødbyhavn	38 700	2 322	387	400
Ialt	78 700	4 722	804	900
Spalte 4 + 5 ialt				1 704

Til de anførte anlægsudgifter på ialt 78,7 mill. kr. skal bemærkes:

at 7,7 mill. kr. af disse allerede er afholdt,

at jernbanebroen over Guldborgsund — anslået til 5 mill. kr. — under alle omstændigheder skal bygges i løbet af få år, idet den nuværende privatbanebro står over for en fornyelse, samt

at den nye tyske færge, når den flyttes fra Gedser—Grossenbrode til Rødby—Fehmarn, vil kunne gøre 2 færgers arbejde, hvorved spares ca. 25 mill. kr. til anskaffelsen af endnu en færge, som i hvert fald i 1960 ville blive nødvendig, og hvorved havnens anlæg mere end betales.

Anlægsudgiften 78,7 mill. kr. formindskes på denne måde til 41 mill. kr. og vil, når anlægget er helt udbygget, så at endnu flere færges kan overflyttes fra Gedser—Grossenbrode til Rødby—Puttgarden, hvorved undgås ellers nødvendige udvidelser af færgeantallet, den samlede investering stille sig endnu gunstigere.

Førnævnte udvalg har foretaget et skøn over den jernbane- og automobiltrafik, der vil kunne afvikles på Fugleflugtlinien, såfremt man der disponerer over enten

- a) de nuværende østersøfærges „Kong Frederik IX“ og „Deutschland“ samt en tredje færge af denne type eller
- b) de nuværende to østersøfærges samt en tredje færge med to dæk, det øverste alene for biler, det nederste dæk for jernbanevogne og/eller biler efter behov.

På grundlag af dette skøn har udvalget beregnet indtægterne på såvel dansk som tysk side ved færgeoverfarten mellem Rødbyhavn og Fehmarn (Puttgarden) og derefter sat disse indtægter i relation til udgifterne ved vedligeholdelse og drift samt afskrivning og forrentning af færgerne samt af den „ureducerede“ anlægs-kapital på 78,7 mill. kr. for faste anlæg.

Resultatet af denne beregning viser, at der såvel for tilfælde a) som tilfælde b) bliver tale om forrentningsprocent af den investerede kapital (5,5 henholdsvis 5,9) som ligger højere end den over for finansministeriet gældende.

*) Såvel på dansk som på tysk side er regnet med en rentefod på 6 pct., uanset at DSB's anlægsudgifter overfor finansministeriet kun forrentes med 4,5 pct. For afskrivning er regnet med de for DSB gældende procenter.

Forbliver man på den nuværende Gedser—Grossenbroderute, vil det blive nødvendigt i hurtigt tempo at indsætte nye færger udover den nævnte nye, tyske motorfærge, og dette vil på dansk side kræve en stor og bekostelig udvidelse af Gedser havn bl. a. for at skaffe plads i denne til et nødvendigt tredje færgeleje, idet kun det ene af de nuværende 2 lejer passer til de 3-sporede motorfærger, medens det andet er forbeholdt d/f „Danmark“. Udgifterne hertil og til en væsentlig udvidelse af parkeringspladsen og af spor- og perronanlæggene på Gedser station vil blive meget betydelige (mindst 25 mill. kr.), og der opnås herved kun en dårlig udnyttelsesmulighed af det såvel anskaffelsesmæssigt som driftsmæssigt dyre færgemateriel. Tilmed byder en udbygning af Gedser—Grossenbroderuten ikke de besparelser i rejsetid, som Fugleflugtlinien.

De forannævnte reducerede anlægsudgifter på ca. 41 mill. kr. må ses i relation til nævnte investering på 25 mill. kr. i tilfælde af en forbliven på Gedser—Grossenbroderuten.

Merinvesteringen på Fugleflugtlinien i forhold til investeringen ved Gedser—Grossenbroderutens udbygning vil således kun udgøre $41 \div 25 = \text{ca. } 16$ mill. kr., d. v. s. væsentligt mindre, end hvad der ellers må investeres i nye færger.

Udvalget har derfor ment under hensyn til de såvel i økonomisk som i trafikal henseende yderst tilfredsstillende forhold, hvorunder trafikken på Fugleflugtlinien, som foran påvist, kan bestrides, at tidspunktet nu er inde til at genoptage arbejdet med Fugleflugtliniens gennemførelse.

Som et første anlægsstadium for Fugleflugtliniens færdiggørelse har udvalget indstillet, at man begynder med anlægget af færgehavnen med et færgeleje sideløbende med fornøden udbygning af motorvejen og anlæg af parkeringsplads i færgehavnen. På tysk side påregnes anvendt en tilsvarende fremgangsmåde, hvorved man opnår så hurtigt som muligt at forbedre overførselsmulighederne for automobiler på Østersøen, idet man, så snart dette første anlægsstadium er afsluttet, i sommerhalvåret indsætter den nye, tyske færge på Fugleflugtlinien udelukkende for overførsel af personmotorkøretøjer, medens færgen i vinterhalvåret skulle afløse på Grossenbrodeoverfarten under de 3 motorfærgers årlige værftsophold, samt under den danske motorfærges afløsning på Warnemündeoverfarten.

De samlede udgifter til første anlægsstadium for så vidt angår de statsbanerne påhvilende arbejder, d. v. s. anlægget af færgehavnen (dog kun med eet færgeleje), vil udgøre ca. 20 mill. kr. Der er foretaget en skønsmæssig opgørelse over det årlige økonomiske resultat på dansk side af denne midlertidige automobiloverfart. Det fremgår af denne opgørelse, at nettooverskuddet kan påregnes af blive ca. 1,35 mill. kr.

Der er herved regnet med, at den nye færge er af „Kong Frederik IX“ („Deutschland“) -typen. Såfremt der bliver tale om en todækkerfærge, forventes det økonomiske resultat at blive endnu gunstigere.

I umiddelbar fortsættelse af dette første stadium påregnes Fugleflugtlinien fuldført med anlæg af bl. a. banestrækningen Nykøbing Fl.—Rødbyhavn og endnu et færgeleje, en liggeplads, bygninger m. v.

Førnævnte betænkning er ved en forhandling i København den 16. november 1955 blevet drøftet mellem cheferne for Tyske Forbundsbane og Danske Statsbaner. I denne forhandling deltog også generaldirektørerne for svenske og norske statsbaner.

Betænkningen blev i det store og hele tiltrådt.

Under forhandlingen blev bl. a. oplyst, at Tyske Forbundsbane har bestilt en ny færge, som sættes i fart på Gedser—Grossenbroderuten i maj 1957. Det er endnu ikke afgjort, hvorvidt denne færge skal være en enkeltdekker eller dobbeltdekker, jfr. førnævnte „tilfælde a)“ henholdsvis „tilfælde b)“. Selvom man ved indsættelse af denne tredje færge opnår en væsentlig forøgelse af kapaciteten, så vil denne dog ikke strække til til afvikling af den trafik, som kan forventes i den nærmeste fremtid.

Det fastsloges derfor, at man allerede nu må planlægge videre foranstaltninger. Forhandlingerne resulterede i enighed om, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at bygge endnu flere færger til Gedser—Grossenbroderuten, da disse færger i givet fald må forudses at skulle oplægges i vintertiden, og driften følgelig bliver urentabel. Kapaciteten af de forhåndenværende færger må derfor søges bedre udnyttet ved afkortning af søstrækningen, således at det kan blive muligt med det samme antal skibe at udføre flere ture.

Ruten Gedser—Grossenbrode er 69,5 km lang. Den korteste sørute vil fremkomme på ruten Rødby—Puttgarden med kun 18,5 km. Ved sejlads på denne rute vil det være muligt med det samme antal færger at præstere det dobbelte antal færgeture. Der var derfor mellem de respektive generaldirektører ingen tvivl om, at man i stedet for at anvende yderligere kapital til anskaffelse af færger til ruten Gedser—Grossenbrode burde anvende sådan kapital på anlæg i Rødby og Puttgarden.

Under forhandlingerne enedes man om, at Tysk Forbundsbane og Danske Statsbaner forelægger følgende forslag for de pågældende ministerier, vejmyndigheder m. fl.:

1) Tyske Forbundsbane og Danske Statsbaner er enige om, at „Fugleflugtlinien“ må tilstræbes som endemålet.

2) Havne ved Rødby og Puttgarden skal bygges, så snart de nødvendige midler vil kunne stilles til disposition, og indtil videre kun baseret på overførsel af biler. Til denne overførsel afgives en af færgerne fra Gedser—Grossenbroderuten, foreløbig kun i sommermånederne.

For at kunne afvikle denne biltrafik vil Tyske Forbundsbane udbygge deres færgetrafik over Fehmarnsund. I tilknytning til pkt. 2 skal bemærkes, at i henhold til generaldirektør Terkelsens nævnte udtalelse i januar 1953 ville efter stats-

banernes anlægsplan betydelige arbejder være afsluttede omkring 1955/56, således at udbygningen af Fugleflugtlinien kunne og derfor burde ske i perioden 1955/60. Imidlertid blev i 1954 påbegyndt et meget betydeligt arbejde, nemlig anlæg af en ny Storebæltsoverfart for motorkøretøjer mellem Halskov og Knudshoved, og Fugleflugtlinien kan derfor først ventes påbegyndt, når dette ånlægsarbejde i 1957 er afsluttet.

3) Danske statsbaner vil herefter arbejde på, at også jernbanetrafikken forlægges fra Gedser til Rødby for at opnå de fordele, som en kortere jernbanefærgerute mellem Rødby og Grossenbrode frembyder. Denne rute vil blive knap 50 km lang mod Gedser—Grossenbroderutens 69,5 km, hvilket muliggør, at de to færger kan udføre 4 dobbeltture pr. døgn i stedet for nu 3, således at overfartens kapacitet øges med 33 pct. uden indsats af nye færger.

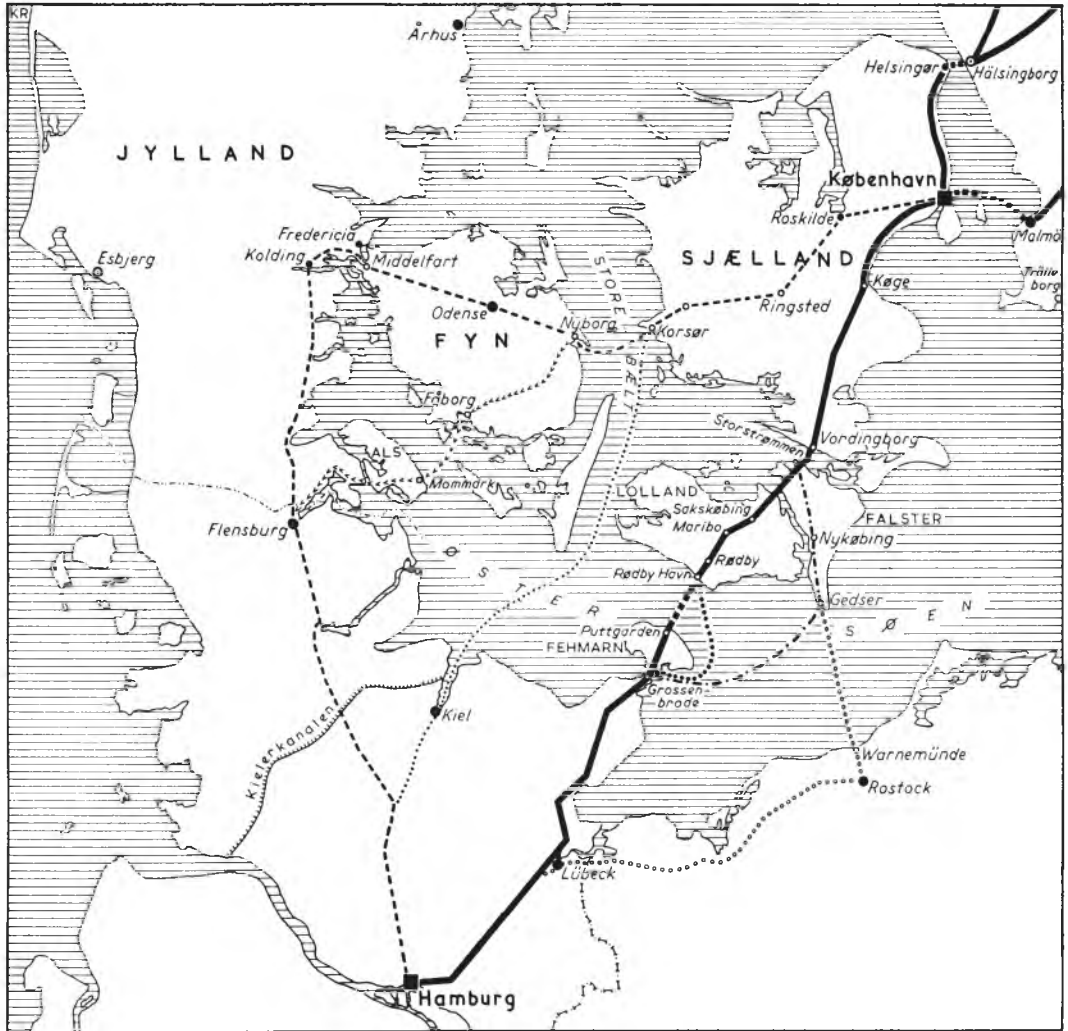
Samtidig vil Tyske Forbundsbane arbejde på at fremme udbygning af anlægene fra Grossenbrode over Fehmarn til Puttgarden.

4) Det sidste byggestadium og dermed fuldførelse af Fugleflugtlinien vil bestå i bygning af en fast forbindelse såvel for vejtrafik som jernbanetrafik over Fehmarnsund.

Oplysninger om motorvejen over Lolland.

Som led i planerne om en jernbane- og vejforbindelse Rødby—Fehmarn blev der ved lov nr. 191 af 17. april 1941 truffet bestemmelse om anlæg af en motorvej fra Rødby havn til Storstrømsbroen, men arbejdet blev bragt til standsning efter krigens afslutning. På dette tidspunkt var strækningen Rødby havn—Maribo i det væsentlige færdigbygget, bortset fra kørebanen, medens en del arbejde var udført på strækningen Maribo—Sakskøbing. Da man ikke længere anser det for påkrævet at udbygge motorvejsanlægget på hele den nævnte strækning, selv om der etableres færgefart Rødby havn—Fehmarn, blev ministeren ved lov nr. 222 af 11. juni 1954 bemyndiget til at begrænse gennemførelsen af motorvejsanlægget til strækningen fra motorvejens skæring med hovedvej nr. 7 vest for Maribo til et punkt ca. 1 km vest for Majbølle, hvor motorvejen sættes i forbindelse med landevejen Sakskøbing—Guldborg, dog at strækningen fra Maribo til Rødby havn kan bringes til udførelse, såfremt dette måtte blive påkrævet af hensyn til en trafikforbindelse over Rødby havn til Tyskland, men iøvrigt er der ikke taget stilling til tidspunktet for udbygningen. Det har fra anlæggets begyndelse været forudsat, at kun den ene af motorvejens to kørebaner skulle belægges ved vejens åbning og da benyttes i begge retninger, medens den anden kørebane først skulle fuldføres, når trafikken stigning senere måtte gøre det påkrævet.

Pr. 1. april 1953 var der i motorvejsanlægget ialt investeret ca. 19,7 mill. kr., medens den resterende udbygning med priser fra 1953 anslås at ville koste ca. 16—17 mill. kr.

Rødby-Fehmarn-ruten

Beretning

om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål

(afgivet af den norske regering)

I. Bruk av atomenergi til fredelige formål.

1. Begrepet „fredelig utnyttelse av atomenergi“ betyr i dag i praksis anvendelsen av fisjon (spaltning) av tunge atomkjerner til å skaffe varmeenergi for anvendelse i industri eller for andre kraftformål. En parallelltøpende virksomhet er anvendelsen av de radioaktive isotoper som produseres i de reaktorer som anvendes for å frembringe atomenergien fra fisjonsprosessene. Isotopenes produksjon og anvendelse i medisin, biologi, kjemi og industri regnes vanlig med under begrepet „fredelig utnyttelse av atomenergi“.

Som i et hvert fremskredet teknisk felt er en rekke nærliggende tekniske og vitenskapelige områder innblandet i utviklingen også av atomenergien. Det gjelder f. eks. metallurgi, maskinteknikk, elektronikk og ren grunnleggende forskning i fysikk.

Når det her snakkes om samarbeid for fredelig utnyttelse av atomenergien vil det falle utenfor rammen å diskutere alle disse nærliggende områder unntagen i de enkelte tilfelle hvor spesielle prosjekter tas opp av hensyn til utviklingen av reaktorer for fremstilling av atomenergi.

Inntil sommeren 1955 var det bare Norge og Sverige av de skandinaviske land som hadde nedsatt spesielle organisasjoner med statsbevilgninger for det formål å arbeide med utvikling av atomenergi. I løpet av 1955 har Danmark og Finland også opprettet organisasjoner for studiet av atomenergiens anvendelser.

2. Det eksisterer ikke noe samlet skandinavisk teknisk-vitenskapelig samarbeid på atomenergi-området. Den eneste virksomhet som i noen grad har vært drevet med en viss forbindelse mellom alle de skandinaviske land, er anvendelsen av isotoper i vitenskapelig og industriell forskning. Siden Norge satte i gang isotopproduksjon ved reaktoren på Kjeller i 1951 har det oppstått kontakt mellom isotopforskere i de skandinaviske land på grunn av leveranser av isotoper fra Norge til de andre land. Denne kontakten har i de fleste tilfelle vært forholdsvis begrenset, men ved enkelte anledninger har isotopforskere fra Danmark, Finland og Sverige

tilbrakt perioder ved Institutt for Atomenergi i Norge for å anvende reaktoren direkte ved spesielle isotopforskningsproblemer.

Under autoritet av den europeiske organisasjon CERN har det også utviklet seg en begrenset kontakt mellom de svenske, norske og danske vitenskapsmenn når det gjelder fundamental kjerneforskning. CERN's virkeområde ligger imidlertid utenfor det felt som kalles anvendelse av atomenergi, og organisasjonen har derfor ikke tatt opp oppgaver med spesielt henblik på slik anvendelse.

II. Eksisterende vitenskapelig samarbeid.

Det samarbeid som har utviklet seg når det gjelder problemet om utvinning av industriell atomkraft ved produksjon og anvending av radioaktive isotoper har vesentlig angått Norge og Sverige. Hva angår den vitenskapelige grunnforskning har det vært et meget nært samarbeid mellom Danmark, Norge og Sverige.

1. I *Sverige* ble det år 1945 opprettet en atomkomité for å koordinere bevilgninger til atomforskningen i sin alminnelighet. Det ble også år 1947 opprettet en spesiell organisasjon, Aktiebolaget Atomenergi, som skulle ha til formål å utvikle den praktiske anvendelse av Atomenergien. I Sverige har man utstrakte forekomster av oljeskifer som inneholder tilstrekkelig uran til å gjøre praktisk utvinning mulig. Det svenske arbeidet ble tidlig konsentrert om den grunnleggende oppgave å utvinne uran av oljeskiferne og behandle uranet videre for å bringe det i en form som kan anvendes i reaktorer; produksjonen av uranmetall utgjør for tiden ca. 5 ton pr. år. Etter omfattende vitenskapelige og tekniske forberedelser ble i 1954 den første svenske reaktor satt i gang i Stockholm. Aktiebolaget Atomenergi disponerer egne laboratorier for kjemisk og fysisk forskning.

2. I *Norge* begynte atomenergi-arbeidet med konstruksjonen av den første tungtvanns-reaktor på Kjeller i 1948, og den ble satt i drift i 1951. Fra 1945 til 1948 hadde arbeidet med atomenergistudiene i Norge foregått ved Forsvarets Forskningsinstitutt hvor de opprinnelige planer for prosjektet var blitt utarbeidet. I 1948 ble Institutt for Atomenergi opprettet, og det overtok alt atomenergi-arbeidet. I 1948 begynte man også gruvedrift og bygging av et oppredningsverk i Evje for å produsere uran til reaktoren. Urangruven i Evje var imidlertid bare beregnet på leveranse av det nødvendige uran til den første reaktor, og da det i 1950 viste seg at en tilstrekkelig mengde uran kunne skaffes hurtigere og billigere fra Holland, førte det til at gruven i Evje ble nedlagt og at Norge inngikk en samarbeidsavtale med Holland. Denne avtalen har siden eksistert. Det arbeides nå med en forsøksreaktor for damp-produksjon i Norge.

3. Under byggingen av den første norske reaktor var spørsmålet om samarbeid mellom Sverige og Norge oppe til diskusjon. Noen samarbeidsavtale kom imidlertid ikke i stand. I løpet av årene fra 1945 til 1955 har det vært konstant kontakt mellom de svenske atomenergiforskere og de norske. Stort sett har begge lands

institusjoner vært åpne for det annet lands spesialister på området, og man har gjort utstrakt bruk for hverandres erfaringer.

4. Det samarbeid som eksisterer i dag er foruten den vanlige vitenskapelige kontakt konsentrert i to prosjekter:

- a) Det første av disse to samarbeidsprosjekter er studiet av plutoniumsutvinning fra uran som har vært benyttet i en uranreaktor. Dette er et vanskelig kjemisk problem hvor det er nødvednig å ha grundige kunnskaper for fremtidig anvendelse av atomenergien.
- b) Det andre samarbeidsprosjektet som pågår for tiden er et såkaldt eksponensial-eksperiment. Dette eksperiment er stort, langvarig og kostbart siden det anvender tungt vann og uran til en verdi av mange millioner kroner. Forsøkene drives i Stockholm og Institutt for Atomenergi i Norge bidrar med personell og pengemidler. Det er også en deling av ansvaret for å skaffe de nødvendige mengder uran og tungt vann. Begge land sparer tid, penger og personell ved å utføre dette prosjektet i samarbeid.

5. Innen isotopforskningen foregår det stadig samarbeid hvor svenske vitenskapsmenn og norske foretar undersøkelser i fellesskap med isotoper fra Kjeller-reaktoren. En del av de resultater som ble fremstilt på utstillingen i Genève høsten 1955 var eksempler på slike samarbeidsprosjekter mellom svensker og nordmenn.

6. I det arbeidet som pågår for øyeblikket i Norge med å konstruere en større forsøksreaktor for damp-produksjon i Halden er det opprettet en avtale mellom Institutt for Atomenergi og en gruppe norske verksteder som igjen når det gjelder fremstilling av visse produkter, står i nær kontakt med tilsvarende svensk industri.

III. Eksisterende samarbeid på det politiske plan angående atomenergien.

Under de første diskusjoner av kontroll med atomenergi i De Forenede Nasjoner kom naturlig spørsmålet opp om de tre nordiske lands stilling til eventuelle kontrolltiltak. I denne forbindelse ble det opprettet et skandinavisk atomutvalg med tre medlemmer fra hvert av de tre land, Danmark, Norge og Sverige. Dette utvalget har holdt tre møter. De første to møtene ble holdt i Stockholm og i København for å klargjøre de tre lands stilling til Baruch-planen. Det ble utarbeidet en rapport fra norsk side om forholdet mellom et internasjonalt atombyrå og den norske konstitusjon.

Utvalget hadde sitt tredje møte i Oslo i 1955 i forbindelse med forberedelse av den internasjonale atomkonferansen i Genève og av instruks for landenes delegater til De Forente Nasjoners 10. hovedforsamling, hvor president Eisenhowers „Atoms for Peace“-plan skulle behandles. Møtet i Oslo gjaldt i første rekke

spørsmålet om hvor vidt de skandinaviske land skulle ta opp eget forslag om internasjonal kontroll av radioaktivitet i atmosfæren.

Under 10. Generalforsamling var det et intimt samarbeid mellom de nordiske delegasjoner i atomenergispørsmålene.

IV. Grunnleggende kjernefysiske forskning.

Den grunnleggende forskning i kjernefysikk som i andre forskningsgrener foregår stort sett ved universitetene i de nordiske land. Det er her en internasjonal tradisjon at laboratorier og auditorier er åpne for andre forskere, uansett nasjonalitet. Denne vitenskapelige tradisjon bør man styrke så meget som mulig. Det betyr at unge vitenskapsmenn søker til de universiteter i verden hvor det beste vitenskapelige nivå finnes.

I Norden har Bohr's Institut i mange år vært et slikt sentrum som har tiltrukket seg utenlandske yngre forskere i teoretisk fysikk — blant annet forskere fra de andre skandinaviske land. På den eksperimentelle kjernefysikks side har de kjente svenske laboratorier, ved Vetenskapsakademien og Tekniska Högskolan i Stockholm, og ved Gustav Werners Institutt i Uppsala tiltrukket et stort antall nordiske og andre forskere.

Et nærmere samarbeid mellom nordiske forskere i kjernefysikk ble drøftet av vitenskapsmenn fra de nordiske land i Stockholm 28. november 1955, der man besluttet å nedsette en komité for å utrede spørsmålet om nordisk samarbeid innen teoretisk atomforskning.

V. Videre samarbeid innen atomenergi-forskningen i Norden.

Som nevnt eksisterer hittil samarbeid hvad angår problemet om utvinning av industriell atomkraft først og fremst mellom Sverige og Norge siden de øvrige nordiske land først det siste året har tatt dette arbeidet opp.

Den første fase av utviklingen på dette felt må støttes økonomisk av Staten, siden de forholdsvis store summer som trenges ikke med rimelighet kan ventes bidratt av privat industri før kommersiell utnyttelse er kommet nærmere. De enkelttiltak som er planlagt for øyeblikket i de nordiske land, er ikke større enn at de kan finansieres av de enkelte land. Så lenge dette er tilfelle, vil en koordinering av de nordiske lands atomenergi-prosjekter være den mest effektive og enkleste form for samarbeid. En slik koordinering foregår til en viss grad ved de regelmessige diskusjoner om programmene som finner sted i „European Atomic Energy Society“. I dette selskap av ti europeiske land blir de forskjellige lands prosjekter beskrevet og diskutert på møtene nettopp med det mål for øyet at en viss koordinering skal resultere. Det er meget mulig at en spesiell nordisk koordineringskomité her kunne være til hjelp med oppgave i første rekke å koordinere atom-forskningsarbeidet i de nordiske land.

Tillæggsforslag

om nordisk samarbejde vedrørende den fredelige anvendelse af atomenergien

(forelagt af Rolf Edberg, Sven Em. Ohlon og Rickard Sandler)

Nordiska rådet har nu sig förelagt ett regeringsmeddelande angående nordiskt samarbete beträffande atomenergins användning i fredligt bruk. Detta meddelande utmynnar icke i direkta förslag. Högst otillfredsställande vore det emellertid, om Nordiska rådet skulle skilja sig från detta för framtiden utomordentligt viktiga ärende utan annan åtgärd än att lägga meddelandet till handlingarna.

I syfte att ge formell grundval för ett uttalande från rådets sida bör ett yrkande föreligga. Detta synes böra, i frågans nuvarande läge, vara allmänt hållet, icke utesluta några sidor av frågan men heller icke närmare precisera arten av de samarbetsåtgärder, som kunna komma i fråga. En antydning om lämpligheten av ett samarbetsutskott göres i sista delen av regeringsmeddelandet. Formen för att etablera ett samordningsarbete torde emellertid böra lämnas öppen för prövning.

Med åberopande av vad nu i största korthet anförts föreslås härmed

att Nordiska rådet hemställer till regeringarna att genom ett samordningsutskott eller i annan lämplig ordning ombesörja planering av den samordning beträffande atomenergins fredliga bruk som må befinnas ändamålsenlig.

Stockholm den 20 januari 1956

Rickard Sandler.

Sven Em. Ohlon.

Rolf Edberg.

BILAG

**Protokoll vid sammanträde i Köpenhamn den 20 och 21 januari 1956
rörande nordiskt samarbete inom teoretisk atomfysik.**

Närvarande:

från <i>Danmark</i>	professor N. Bohr (av konferensen utsedd till ordförande), dr. Aa. Bohr, professor C. Møller, dr. S. Rozental, fuldmächtig Chr. L. Thomsen,
från <i>Finland</i>	överdirektör E. Kinnunen, dr. P. Jauho, professor E. Laurila,
från <i>Island</i>	direktör Th. Sigurgeirsson,
från <i>Norge</i>	professor S. Rosseland, professor E. Hylleraas, professor H. Wergeland
från <i>Sverige</i>	landshövding M. Jacobsson, generalsekreterare G. W. Funke, professor T. Gustafson, professor O. Klein, professor I. Waller.

Före sammanträdet hade som diskussionsgrundval utsänts en promemoria, uppgjord av professor Torsten Gustafson i Lund. Diskussionen fördes väsentligen i anslutning till den nämnda promemorian. Majoriteten beslöt att följa de grundprinciper som varit vägledande för denna. I vissa frågor framförde professorerna Rosseland och Waller en divergerande och kompletterande uppfattning. *Professor Gustafsons promemoria*, som hade formen av ett förslag till yttrande från konferensen, var av följande lydelse:

“Atomforskningens genomgripande utveckling under de senaste årtiondena beror dels på de utomordentligt stora framsteg inom den fysikaliska experimentalkonsten som har öppnat helt nya kunskapsområden, dels på de väsentliga impulser till nya utvecklingslinjer inom kärnfysiken, som givits av den teoretiska fysiken. Det är alltför välbekant för att behöva särskilt exemplifieras, i vilken utsträckning experiment och teori tillsammans givit avgörande bidrag även till den tillämpade forskningen inom atomenergiens område.

Denna utveckling har i väsentlig grad varit betingad av ett vetenskapligt samarbete, som till sin omfattning och intensitet knappast har motstycke i vetenskapens historia. Vad beträffar de stora länderna, t. ex. U.S.A. och England, utvecklas den teoretiska fysiken med stor intensitet och genom betydande resurser. Universitetet äga tillräckligt många teoretiker inom sina forskningsgrupper för att kunna i samarbete behandla de ytterst svåröverskådliga och över flera områden av teorien spännande problem, som nu stå i centrum för atomfysiken. Vidare sker en stark intern kontakt genom gemensamma konferenser, gästföreläsningar och dylikt. I U.S.A. finnas stora centra, där många experter äro samlade, så att en forskare alltid kan räkna med att ett problem, betydelsefullt för hans forskningsuppgift, men utanför hans eget specialområde, kan bli djupgående belyst av någon specialist på detta område. En sådan diskussion kan vara av avgörande betydelse för en teoretikers möjlighet att lösa sin uppgift. Vidare är man på detta sätt i stånd att följa den aktuella utvecklingen, såväl den experimentella som den teoretiska.

Med denna snabbhet i utvecklingen inom detta vidsträckta och svåröverskådliga forskningsområde blir det allt svårare för små grupper av forskare att hålla sig à jour med utvecklingen. De riskera att inte vara i kontakt med de väsentliga problemen utan att nödgas arbeta på mera perifera och mindre fruktbara områden. Det har alltså blivit en allt större nödvändighet att den krets av forskare, med vilken man på en ort kan träda i nära kontakt, är någorlunda stor och välunderlättad.

I de nordiska länderna har man sökt att så intensivt som möjligt ge bidrag till den teoretiska atomforskningens utveckling. Det starkt ökade antalet unga fysiker, som behöva handledning av specialister, har gjort belastningen på den fasta vetenskapliga staben mycket stor. Svårigheterna att följa ett väsentligt forskningsområdes utveckling har känts allt starkare. Ledda av dessa erfarenheter möttes de teoretiska atomfysikerna från Danmark, Norge och Sverige år 1953 och diskuterade möjligheten av ett samarbete, som skulle minska svårigheterna att vidmakthålla en stark teoretisk atomforskning och göra dem mera jämställda med de stora länderna. Då hade den teoretiska gruppen av CERN börjat arbeta i Köpenhamn, men det syntes sannolikt att denna grupp efter några år skulle förenas med laboratoriet för högenergifysik i Genève. Man enades om ett förslag till samarbete, innefattande ett gemensamt nordiskt teoretiskt institut i Köpenhamn, samt åtgärder för att närmare förbinda de olika universiteten och högskolorna i Norden, ett förslag som givetvis förutsatte, att forskning inom resp. land förstärktes, så att den fulla nyttan av ett sådant samarbete kan nås. Dessa förslag anmäldes till de tre ländernas regeringar. Med hänsyn till den teoretiska CERN-gruppen, som alltså var särskilt lättillgänglig för unga nordiska forskare, beslöt man avvakta dess eventuella förflyttning till Genève.

Denna grupp har i Köpenhamn arbetat med betydande framgång och varit till största värde för de europeiska studerandena och speciellt för de nordiska.

Ett mycket stort intresse att utnyttja dess möjligheter har visats från alla universitet och högskolor i Sverige och Norge, och stipendiater har arbetat där med stort utbyte såväl betr. vetenskaplig utbildning som i fråga om där genomförda forskningsarbeten inom atomfysiken. Denna miljö, där man under intensiv debatt kunnat följa och på vissa områden rent av leda utvecklingen, har visat sig vara av allra största betydelse.

Inom vart och ett av de nordiska länderna göras nu energiska insatser, förbundna med avsevärda ekonomiska uppostringar, för att utveckla den experimentella forskningen. Utvecklingen har gått därhän, att man inte kan inhämta det fulla utbytet av den experimentella forskningen med mindre än att kontakten med teoretikerna är god. Denna kontakt sker naturligtvis särskilt mellan teoretiker och experimentatorer på platsen, men t. ex. erfarenheterna av samarbetet mellan experimentatorerna vid Gustaf-Werner-institutet, teoretikerna i Uppsala och den teoretiska CERN-gruppen har visat, att detta på ett betydelsefullt sätt ökat möjligheterna för alla tre parterna. Tillräcklig sakkunskap rörande den teoretiska utvecklingen är icke endast en förutsättning för de experimentella resultatens tydning utan också för klarläggandet av de uppgifter som kan tagas upp med bästa utsikt till framgång.

Da det nu står klart att den teoretiska CERN-gruppen från 1 september 1957 flyttas till Genève har frågan om samarbete tagits upp på nytt, och representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige möttes i Stockholm den 28 november 1955 varjämte ett nytt sammanträde arrangerats i Köpenhamn den 20—21 januari 1956, vid vilket senare sammanträde även Island deltagar. Man har funnit, att ett samarbete blir till positiv nytta för alla de deltagande länderna. På grund av den teoretiska fysikens synnerliga betydelse för utvecklingen är en utökning nödvändig dels av möjligheterna för redan utbildade forskare att arbeta under gynnsamma förhållanden, och dels av möjligheten att utbilda nya forskare. Det blir av väsentligt värde för de teoretiska fysikerna i Norden, icke minst vid de mindre universiteten och högskolorna, att hålla en stark kontakt med varandra och att ha tillfälle att med experter på olika områden diskutera de nyaste framstegen. Den ytterst väsentliga frågan om impulser till fruktbara problem för unga forskare står i närmaste samband med dessa omständigheter.

De sakkunniga ha funnit att de skäl, som vid deras samråd 1953 talade för ett samarbete mellan de nordiska universiteten, innefattande speciellt ett nordiskt institut för teoretisk atomfysik, inte bara kvarstår med full kraft utan blivit ytterligare förstärkta. Man föreslår som organ för detta samarbete en nordisk kommission för teoretisk atomfysik med följande uppgifter:

1. att fungera som styrelse för det nordiska institutet för teoretisk atomfysik,
2. att organisera samarbete mellan de nordiska universiteten och högskolorna såsom utbyte av föreläsare och forskare mellan dessa; inbjudan till dessa av icke-nordiska forskare;

3. att ordna symposier över speciella frågor;
4. att följa utvecklingen och framlägga de förslag som kunna bli aktuella.

Den väsentliga uppgiften för det gemensamma institutet föreslås bli att genom främst nordiska fysiker angripa det huvudproblem, som efter hand uppträder inom atomforskningen, och de metoder som utvecklas för deras behandling. En ledande vetenskapsman som föreståndare jämte tre seniorfysiker skulle främst ansvara härför, och under deras ledning skola unga lovande fysiker bibringas ingående kunskap om de teoretiska metoderna samt övning i deras användning. Vidare skola de få anvisning på problem inom dessa områden och stöd vid deras behandling. Från de deltagande länderna sändas stipendiater, förslagsvis fem från Sverige, tre från vardera Danmark, Norge och Finland och efter behov någon från Island. Vidare kunna efter överenskommelse ytterligare fysiker sändas dit. Frågan om kontakten med de teoretiska institutionerna i Norden skall ägnas största uppmärksamhet, genom att äldre nordiska fysiker få möjlighet att genom sin erfarenhet bidra till arbete på institutet, och att informationer och kunskaper, som nått Norden och speciellt det gemensamma institutet, genom detta som clearing-central vidarebefordras genom manuskript eller gästföreläsningar till övriga institut. Det är för framtiden en stark förhoppning att de unga forskare, som arbetat samman vid det gemensamma institutet, i sin senare verksamhet vid de nordiska universiteten och högskolorna skola bibehålla en nära kontakt och därigenom ytterligare befordra syftet med det föreslagna samarbetet.

Beträffande frågan om förläggningen av det gemensamma institutet har man stannat inför de stora fördelar, som Köpenhamn kan erbjuda. Köpenhamn har under ledning av professor Niels Bohr intagit ställningen som ledande centrum i hela världen, och den tradition han där skapat, samt den stora framgång som den teoretiska CERN-gruppen haft under de senaste åren, först under ledning av honom, senare av yngre forskare, ger garantier för att alla de nordiska länderna skall kunna dra nytta av ett sådant val. De personliga kontakterna med främmande forskare, som odlats över hela Norden, äro där särskilt starka, och det är lätt att få forskare till en gemensam samlingspunkt under inte alltför kort tid. Samtidigt kan man vänta att utom de forskare, som inbjudas av olika universitet i Norden för sig, kan komma sådana forskare från det gemensamma institutet, som har möjlighet att hålla ytterligare föredragsserier över sina specialiteter, varför till Norden över huvud kan förväntas flera forskare än annars.

Den teoretiska forskningen i Norden föreslås förstärkt genom samarbete och genom ökat stöd inom resp. länder. Under en särskilt inspirerande ledare kan ett institut behöva speciella bidrag, vilket beräknas ske genom atomkommissioner och forskningsråd. Under alla förhållanden blir det här föreslagna samarbetet av största värde.

Norden kan sålunda förväntas bli mera jämställd ifråga om möjligheter med de större länderna med deras starka inre kontakter. Liksom för dessa blir deltagandet

i CERN med dess laboratorium för högenergiforskning av växande betydelse. Där kommer någon eller några teoretiska forskare från varje land att kunna arbeta främst med högenergiproblem. Någon konkurrens mellan det nordiska och det europeiska samarbetet uppträder inte, utan en komplettering och en förstärkning av nyttan av båda.

Dessa förslag om nordiskt samarbete inom den teoretiska atomfysiken medför vissa ekonomiska förpliktelser. Vad angår storleksordningen av dessa, ligger det i sakens natur att teoretisk forskning ekonomiskt sett är av blygsamma mått, vilket icke får undanskymma teoriens stora kapacitet både beträffande grundforskning och tillämpningar. Dessa omständigheter tala för att välja ett gemensamt teoretiskt institut som det första steget, ur vilka erfarenheter kan vinnas för eventuellt samarbete även på andra områden.

Danmark har förklarat, att om de övriga nordiska länderna önska ett samarbete i denna form, är man glad att kunna ställa byggnad med nödvändiga lokaler för institutet till förfogande jämte underhåll därav. Genom detta generösa erbjudande nedbringas kostnaderna icke oväsentligt. Ytterligare hyser man förhoppningar att centralt inom Köpenhamn kunna ordna bostäder för stipendiaterna.

Budgeten för institutet bestämmes årligen av kommissionen. Vid beräkning därav har man ledning från erfarenheterna vid CERN-gruppen, vars årskostnad är omkring 500.000 sv. kr. Följande poster förekomma:

Stipendier till yngre nordiska forskare	220.000 sv. kr.
Föreståndare och seniorfysiker, undervisning	120.000 —
Besök av äldre nordiska fysiker	30.000 —
Besök av utländska forskare	40.000 —
Kontorspersonal, utgifter för driften, innefattande kontaktverksamheten	40.000 —
	450.000 sv. kr.

(Det bör betonas, att ovanstående fördelning är preliminär. Som ovan nämnts, har den föreslagna kommissionen att varje år bestämma den med stöd av vunna erfarenheter).

Vidare bli punkterna 2 och 3 av kommissionens verksamhet (jfr. sida 4 och 5) av det största värde för den teoretiska fysikens stärkande. Kostnaderna för dessa sättas till 200 000 sv. kr.

Det samlade årliga beloppet på 650 000 sv. kr. föreslås fördelat på de fyra deltagande länderna analogt med tidigare förslag så att bidragen bli proportionella med folkmängden.

Danmark:	150 000 sv. kr.
Finland:	140 000 —
Island:	5 000 —
Norge:	115 000 —
Sverige:	240 000 —

Dessa anslag föreslås utgå från den 1 juli 1957. Betr. de former, i vilka dessa summor skola ställas till kommissionens förfogande, synes det åtminstone för vissa länder vara lämpligt att vederbörande atomkommissioner eller motsvarande organ lämna bidragen, efter att ha fått sina totalanslag i motsvarande grad förhöjda. Genom dessa organ, som ha översikt över behoven inom sitt land och som kan ge råd till statsmakterna, torde man nå flexibilitet och en fortgående möjlighet till övervägande av de lämpligaste formerna för verksamheten. De ha också möjlighet att samordna med sådana forskningsuppgifter betr. atomenergiens fredliga användning, som äro av teoretisk art. Därigenom kan samordning även ske med den industriella användningen av atomenergien, där direkta kontakter mellan atombolagen äro planerade.

Samtidigt med att de kommitterade framlägga detta förslag om nordiskt samarbete i teoretisk atomfysik vill de åter framhålla, att teoriens blomstring med därav följande möjlighet att dra fördel av teorien inom experimenten och olika tillämpningsområden fordrar en ökning av resurserna både vid universitet och högskolor inom resp. länder och ett samarbete såsom ovan föreslagits. En sådan ökning på båda dessa håll ger möjlighet att dra den fulla nyttan av en förstärkning av teorien.“

Sammanträdet inleddes med att de olika delegationerna lämnade redogörelser för de diskussioner i ärendet, som sedan det föregående sammanträdet i Stockholm den 28 november 1955 förts i de berörda länderna.

I Sverige hade atomkommittén den 10 januari 1956 sammankallat en konferens med ett antal teoretiska fysiker för frågans behandling. *Landshövding Jacobsson* meddelade, att majoriteten därvid anslutit sig till professor Gustafsons förslag. En något divergerande uppfattning hade vid det nämnda sammanträdet företrätts av professor Waller.

Professor Waller lämnade en ingående redogörelse för sin syn på frågan. Han erinrade därvid om det europeiska samarbete på kärnforskningens område, som inleddes genom bildandet av den europeiska kärnforskningsorganisationen (CERN) i Genève, och framhöll den stora betydelse det kommer att få för svenska forskare att delta i den avancerade experimentella och teoretiska forskningen på detta laboratorium. Denna kommer att innefatta de mest fundamentala problemen rörande atomkärnornas struktur. En stor del av verksamheten vid laboratoriet torde komma igång om cirka två år, sedan den första maskinen blivit färdig och sedan den teoretiska avdelningen av CERN år 1957 flyttat dit från Köpenhamn, där den för närvarande är stationerad.

Under de två å tre år, som verksamheten pågått vid CERN-gruppen i Köpenhamn, har stipendiater från olika länder deltagit i dess arbete och haft god behållning därav. Det kan förväntas, att så i hög grad blir fallet, sedan verksamheten överförs till Genève och där utvidgats genom den intima kontakten med den experimentella forskningen vid laboratoriet.

För att detta och annat internationellt samarbete skall bli fruktbarande måste en upprustning av de svenska teoretiska institutionerna snarast genomföras, och den bör föregå eller ske samtidigt med realiserandet av nya förslag, som gäller utvidgat internationellt samarbete inom den teoretiska kärnforskningen. Dyliga förslag, som nyligen framkommit, gäller samarbete mellan de nordiska länderna (Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige).

Om ett dylikt samarbete kommer till stånd torde det böra inledas med bildandet av en nordisk kommission för teoretisk kärnforskning, som skall organisera nedan angivna former för samverkan och fördela de medel som beviljats för ändamålet:

1. Symposier över aktuella problem inom den teoretiska kärnforskningen.
2. Stipendier för studievistelse av nordiska forskare vid andra nordiska universitet än det egna.
3. Samverkan vid inbjudan av icke nordiska forskare till nordiska universitet och högskolor.
4. Stöd åt institut i de nordiska länderna vilkas verksamhet är av särskild betydelse för samarbetet inom teoretisk kärnforskning i dessa länder.

De föreslagna symposierna, vid vilka ett större antal nordiska forskare kan samlas och diskutera aktuella spörsmål under en tid av en à två veckor under medverkan av för varje fall lämpligt valda och till symposiet inbjudna icke nordiska vetenskapsmän, torde vara ett synnerligen effektivt medel att åstadkomma kontakter mellan nordiska forskare och befrämja deras verksamhet. Sådana symposier torde böra anordnas åtminstone en gång per år. Om symposierna förläggas till olika platser för varje gång skulle deltagarna erhålla en god inblick i forskningsmiljön vid olika nordiska institutioner. Betydelsen av mom. 2 behöver ej närmare kommenteras. De arrangemang som omnämns i mom. 3 kunna väntas bliva av särskild betydelse vid inbjudan av utomeuropeiska vetenskapsmän för vilka resekostnaderna bliva höga.

Den plats, som för närvarande främst torde böra komma i betraktande vid samverkan enligt mom. 4, är Köpenhamn, där en framgångsrik forskning rörande atomkärnorna för närvarande bedrivs under medverkan av de forskare, vilka vistas där som medlemmar av den teoretiska CERN-gruppen (vilken dock, som ovan nämnts, år 1957 skall stationeras i Genève). Det bör emellertid beaktas, att i den teoretiska forskningen betydligt större möjligheter föreligger för initiativrika forskare att kring sig snabbt skapa nya forskningscentra än inom den experimentella fysiken, där dyra institutioner spelar väsentlig roll. Därför bör redan från början beaktas vikten av att när så befinner lämpligt stöd kan lämnas åt institut av betydelse för det nordiska samarbetet men belägna på annan ort än Köpenhamn. Valet av Köpenhamn syntes professor Waller vara väl motiverat endast om samverkan begränsas till teoretisk kärnforskning i den betydelse man ilagt däri inom CERN.

Behovet av vidgad teoretisk verksamhet i Stockholm och Uppsala och even-

tuellt Göteborg bl. a. beträffande nära kontakt mellan teori och experiment, kan endast i ringa grad tillgodoses av nordiskt samarbete i Köpenhamn och bör därför särskilt beaktas och stödas på annat sätt från svensk sida.

Ett förslag har framlagts att nordiskt samarbete i Köpenhamn inom den teoretiska kärnforskningen skulle baseras på upprättandet av ett nordiskt institut i Köpenhamn med en styrelse sammansatt av representanter från varje nordiskt land. Professor Waller ville ifrågasätta, om icke upprättandet av ett institut under dansk ledning och med nordiskt stöd genom den ovan föreslagna nordiska kommissionen vore den lämpligaste formen för den till Köpenhamn förlagda samverkan. Därigenom skulle bl. a. den större flexibilitet, vars betydelse ovan betonats, bättre ernås.

De vid ett på nordisk samverkan baserat institut anställda forskarna bör ha skyldighet att ge föreläsningsserier och handledning under vissa perioder varje år vid andra nordiska institut. Till förebyggande av att svenska forskare i alltför stor utsträckning dragas bort från verksamhet i hemlandet, bör lönerna vid institutet ej överstiga dem som utgår i Sverige, varjämte befattningarna vid institutet bör vara temporära.

På grund av att enligt professor Wallers mening en alltför ofullständig utredning hittills kunnat utföras fann han sig ej för närvarande kunna taga ställning till frågan om upprättandet av nordisk verksamhet i Köpenhamn. Han ansåg vidare den föreslagna benämningen institut för atomfysik oexakt och mångtydig. I stället föreslog han benämningen institut för (atom-) kärnfysik. Han framhöll vidare, att en tillräcklig precisering av verksamhetsområdet ej kunnat uppnås vid diskussionerna. Klarhet har ej nåtts om, såsom önskvärt vore, institutet kommer att inrättas i en särskild byggnad eller i en byggnad tillsammans med ett danskt institut. I senare fallet finns ökade skäl för att den avsedda verksamheten i Köpenhamn bedrivs i dansk regi med stöd från en nordisk kommission. Beträffande stipendier till svenska forskare för att vistas vid institutet synes det professor Waller ej lämpligt att så stort bidrag som det föreslagna reserveras för studier enbart i Köpenhamn. Ett institut i Köpenhamn kan endast vara specialiserat på vissa områden av kärnfysiken, och för många svenska forskare kommer därför studievistelse vid andra utländska institutioner främst i betraktande. Slutligen bör vid avgörandet av de svenska bidragen tagas i betraktande den utvidgning av verksamheten i Sverige som kan ernås för jämförbar kostnad. Som en utgångspunkt för denna diskussion kan anföras att enbart det för institutet föreslagna svenska bidraget motsvarar kostnaden (inklusive pensionering) för en professor och en assistentbefattning i vardera Stockholm, Lund och Uppsala, vilket givetvis skulle innebära ett högst väsentligt berikande av det vetenskapliga livet på dessa platser liksom möjligheten att där utbilda ett avsevärt större antal forskare.

Professor Rosseland upplyste om att den norska delegationen var utsedd av Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd efter förslag av rådets kärnfysiska kommitté. Spörsmålet om skandinaviskt samarbete i teoretisk kärnfysik

hade dryftats i den kärnfysiska kommittén den 3 januari 1956, där sju ledamöter hade röstat för upprättande av ett nordiskt institut i Köpenhamn, under det att de övriga fem medlemmarna ansåg, att först en nordisk samarbetskommitté som representerade de olika regeringarna skulle upprättas och att denna kommitté skulle få till övervägande de olika förslag till samarbete som har diskuterats, dvs.

1. ett nordiskt institut i Köpenhamn,
2. internationella symposier i teoretisk kärnfysik,
3. gemensamt inbjudande av utländska forskare,
4. nordiska stipendier och eventuellt andra förslag.

Personligen företrädde Rosseland den uppfattning, som omfattades av minoriteten i den kärnfysiska kommittén. Han ansåg vidare, att de enskilda länderna bör arbeta separat ur budgetsynpunkt och utbygga samarbetet efter samma linjer som kom till uttryck vid organiserandet av nordiskt samarbete inom marinbiologien vid det skandinaviska ecklesiastikministermötet på Island i augusti 1955. Han framhöll vidare, att frågan om samarbetet icke hade förelagts Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd, men att direktör Major i detta råd hade varit i kontakt med Kirke- og Undervisningsdepartementet, vars syn på saken i stort sett syntes sammanfalla med den uppfattning han just givit uttryck för.

De båda andra norska delegaterna, *professorerna Hylleraas och Wergeland*, önskade som representanter för den teoretiska fysiken vid universitetet i Oslo och tekniska högskolan i Trondheim på det varmaste stödja förslaget om nordiskt samarbete i teoretisk atomfysik. De ansåg, att ett gemensamt nordiskt institut med säte i Köpenhamn är det konkreta förslag som i första omgång kommer att vara lättast att realisera med fullt utbyte.

Då planerna om ett sådant samarbete först dryftades för tre år sedan, var, anförde vidare Hylleraas och Wergeland, alla starkt intresserade av frågan hur institutets verksamhet skulle kunna utveckla sig till ett fruktbart samarbete med aktivitet över hela Norden, och man utgick ifrån att en sådan utvidgad verksamhet skulle framkomma av sig självt. Det föreligger emellertid ett förslag från svensk sida om att redan från början upptaga en sådan utvidgad verksamhet. Detta förslag som tar sikte på ytterligare medelsanvisning till olika ändamål knutna till svenska, danska, finska, isländska och norska universitet och högskolor har vår fulla tillstyrkan, om det låter sig realiseras.

Beträffande de reservationer som de norska myndigheterna tillsvidare gjort hänvisade Hylleraas och Wergeland till vad professor Rosseland just anförde.

Den finska ståndpunkten klargjordes av *överdirektör Kinnunen*. Han framhöll, att man på finsk sida är enig om nyttan av den planerade nordiska institutionen i Köpenhamn. Vid ett möte den 30 december 1955 i Helsingfors, där alla professorer i fysik deltog, kom man överens om att ett konkret förslag för upprättandet av institutionen så fort som möjligt skulle göras. Denna synpunkt har delats av de representanter för statsmakterna som har informerats i saken. Situationen i Fin-

land är mycket lämplig för alla planer som syftar till nordiskt samarbete inom atomfysik. Det vore för Finland av största betydelse, att man redan nu kunde enas om ett förslag som direkt syftar på ett gemensamt nordiskt institut i Köpenhamn.

Direktör Th. Sigurgeirsson framhöll, att man från isländskt håll hoppas, att ett nordiskt institut för teoretisk atomfysik upprättas i Köpenhamn och att Island kan deltaga i detta samarbete, som i framtiden eventuellt också borde komma att omfatta ett större område inom atomfysiken. Om kostnaderna fördelas proportionellt mot folkmängden i de olika länderna skulle detta icke medföra någon stor ekonomisk börda för Island, och de minsta länderna torde vara de som bäst behöver internationellt samarbete på det vetenskapliga området, om de skall kunna göra sig gällande. Från isländsk synpunkt skulle Köpenhamn vara den lämpligaste platsen för institutet, dels på grund av att man där under lång tid haft ett internationellt centrum för atomforskning, dels emedan en stor del av de isländska fysikerna där fått sin utbildning.

De danska delegaterna uttalade sin förhoppning om att ett allt mera utbyggt samarbete mellan de nordiska ländernas atomfysiker skall komma att äga rum och hälsade med glädje förslaget att placera ett nordiskt institut för teoretisk atomfysik i Köpenhamn, om kollegerna i de övriga nordiska länderna önskar detta. Om en sådan önskan framkommer var de danska delegaterna övertygade om att de bästa betingelser för institutet skulle åvägbringas av de danska myndigheterna.

I den fortsatta diskussionen framhölls, att det är viktigt att det tänkta institutet får sådan utformning i olika avseenden att det framstår som ett verkligt samnordiskt företag. Från danskt håll anfördes, att man betraktade detta som självklart. Man är även från danskt håll beredd att göra betydande insatser för att ge institutet lokaler och dylikt som gör det väl ägnat att fylla sin egenskap av nordiskt institut.

En diskussion utspann sig om institutets benämning. Professorerna Rosseland och Waller var närmast benägna för att institutet borde benämnas nordiskt institut för teoretisk kärnfysik, varvid de uppfattade begreppet kärnfysik i vid bemärkelse. Majoriteten fann det emellertid lämpligare med benämningen nordiskt institut för teoretisk atomfysik, varvid man dock tänkte sig att åtminstone tills vidare institutets verksamhet skulle vara koncentrerad på teoretisk kärnfysik och de områden av den teoretiska atomfysiken som har direkt samband med den teoretiska kärnfysiken.

De närvarande beslöt hemställa till atomforskningsorganisationerna i respektive länder att göra framställningar till sina regeringar om åtgärder för att skapa ett gemensamt nordiskt institut för atomfysik i Köpenhamn genom upprättandet av en nordisk samarbetskommission för teoretisk atomfysik med de uppgifter som anges i professor Gustafsons i inledningen återgivna förslag till yttrande. Till kommissionens förfogande föreslås ett belopp på 450.000 svenska kronor för budgetåret 1957—58 för institutets drift samt ett belopp på 200.000 kronor för övriga

ändamål. Kostnaderna föreslås fördelade på de deltagande länderna i förhållande till befolkningstalet. För att byggnadsplaner^{er} snarast skall kunna uppgöras i Köpenhamn föreslås att man söker utverka principbeslut av ländernas riksdagar så snart detta är möjligt.

Professorerna Waller och Rosseland anmälde en avvikande mening så till vida, att de ansåg att för närvarande beslut endast bör fattas om upprättande av en nordisk kommission för teoretisk kärnfysik med uppgift att på det sätt denna finner lämpligt framlägga förslag om formerna för det nordiska samarbetet.

De närvarande beslöt, att kopia av protokollet skulle tillställas Nordiska rådet för dess information inför det sammanträde i rådet som skall hållas i slutet av januari detta år. De olika ländernas delegationer åtog sig vidare att före Nordiska rådets sammanträde på det sätt de finner lämpligt informera sina regeringar om resultatet av de förda förhandlingarna.

Vid sammanträde den 21 januari, i vilket samtliga delegater deltog, föredrogs förslag till protokoll utarbetat av en särskild kommitté. Protokollet förklarades justerat i föreliggande form.

Beretning **om vejforbindelser Norge—Sverige 1955*)**

(fremsendt af den norske regering)

Kort oversikt over de vegbenevnelser som er nyttet.

Benevnelsen riksveg, fylkesveg og bygdeveg refererer seg til eiendomsrett og vedlikeholdsplikt, og gir ikke uttrykk for vegens standard.

Et hovedveganlegg finansieres over statsbudsjettet og drives av Statens vegvesen.

Et bygdevegsanlegg drives vanligvis av Statens vegvesen på vegne av vedkommende herred med bidrag fra stat og fylke eventuelt bare fra fylke.

For stamveger er det angitt følgende vegtekniske retningslinjer:

1. Gjennomgående utbedringer til dobbelt kjørebredde der hvor trafikken overstiger 80 kjøretøyer pr. døgn som årsgjennomsnitt. Forøvrig enkel kjørebredde.
2. Ombygging av uoversiktlige kurver.
3. Omlegging av dårlige og bygging av manglende vegpartier.
4. Ombygging av smale og svake bruer.
5. Forsterkning av vegdekker og pålegging av permanent dekke på strekninger som har over 300 kjøretøyer pr. døgn.

For vegene på svensk side er det nyttet betegnelsene:

1) Riksväg, 2) Genomgående Länsväg. Hvor intet er sagt faller vegen på svensk side under gruppen 3) Annan allmän väg.

Det er i 1955 33 forbindelser mellom Norge og Sverige. Av disse er 23 riksveger, 3 fylkesveger, 2 fylkes- og bygdeveger og 5 bygdeveger. Den vedlagte tabell gir en oversikt over forbindelsene. Nedenfor er hver av forbindelsene nærmere beskrevet hva angår rute, videre utbygging og trafikk.

*) Sag nr. 30/1955 og det økonomiske udvalgs forslag nr. 12/1955 (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 385—86, 582—83, 681. Behandling s. 69—70, 151).

Østfold fylke.

Rute nr. 1. Riksveg. Svinesundsvegen.

Innfartsvegens¹⁾ kjørebredde: 6,5 m.

- største tillate akseltrykk (enkeltaksel) 7 tonn.
- vegdekke: asfalt.

Grensetollstasjoner: Svinesund — Svinesund.

Årsdøgntrafikk (1954) 462 kjøretøyer.

Vegen åpen hele året.

Rute.

Riksveg 1 går fra Oslo over Moss, Sarpsborg, Svingen vegkryss i Berg, Svinesund og videre som riksväg nr. 2 inn i Sverige over Uddevalla og Gøteborg.

Videre utbygging.

Riksveg 1 som hører under stamvegplanen er noenlunde utbygget fra Svinesund til Svingen vegkryss i Berg. Derfra og videre nordover blir spørsmålet om breddeutvidelser, forsterkninger, rektifikasjoner og omlegginger, etter som bevilgninger gis, løst i henhold til de normaler som er gitt for stamveger.

Trafikken.

Svinesund tollstasjon hadde i 1954 168 829 inn- og utpasseringer av motorkjøretøyer, det er vel 21% av totalen for alle landevegsgrensetollstasjoner.

Følgende tabell viser utenlandske innpasseringer over Svinesund i 1954:

	Antall	%
Svenske	36 823	81,2
(herav endagsinnpassering)	12 393	27,3)
Danske	4 217	9,3
Vesttyske	1 371	3,0
Britiske	630	1,4
Franske	603	1,3
Nordamerikanske	550	1,2
Andre	1 187	2,6
	45 381	100,0

¹⁾ Innfartsveg forstås veg fra grensen til større vegknutepunkt såsom Sarpsborg, Halden, Askim, Kongsvinger, Elverum, Nybergsund, Røros, Verdalsøra, Grong og Mo i Rana.

Tar en innpassering totalt både norske og utenlandske får en følgende fordeling:

	Antall	%
Norske	39 971	47
Svenske	36 823	43
(herav endagsinnpassering)	12 392	14,5)
Andre	8 558	10
	85 352	100,0

Hva angår trafikken fordeling på kjøretøyer har en for de svenske følgende (eksklusive endagskjøretøyer) personbiler 88 %, motorsykler 7 %, busser 3 %, lastebiler 2 %. For det øvrige utland får en følgende fordeling, personbiler 85,7 %, motorsykler 11 %, busser 0,7 %, lastebiler 2,6 %. For de norske kjøretøyer har en ingen kjøretøyspesifikasjon. Som uttrykk for trafikken fordeling over tiden, har en tatt høyeste og laveste månedsinnpasseringstall i prosent av årstallet. Januar har det laveste innpasseringstall med 1 493 eller ca. 48 pr. døgn og 1,7 % av totalen. Juli måned har det høyeste tall med 25 356 innpasseringer eller ca. 820 pr. døgn og nær 30 % av årsinnpasseringer. Mens januarinnpasseringen fordelte seg omtrent likt mellom utenlandske og norske kjøretøyer var ca. 64 % av innpasseringene i juli utenlandske. I de 3 måneder juni—juli og august innpasserte 50 251 kjøretøyer eller ca. 59 % av årsinnpasseringen.

Rute 2. Riksveg. Tyslingmovegen.

Innfartsvegens kjørebredde: 4,5 m.

— største tillatte akseltrykk (enkeltaksel): 5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Tyslingmoen — Håve.

Årsdøgntrafikk (1954) 20 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg 2 kommer fra Akershus og går inn i Østfold fra Setskog til Rømskog ved Mortegropa. Vegen går så over Rødenesfjellet til Jåvall på østsiden av Rødenes-sjøen. Denne del av vegen er under ombygging (hovedveganlegget Rødenes—Rømskog). Riksveg 2 går så videre sydover på østsiden av Rødenesjøen, gjennom Ørje tettbebyggelse, hvor den på en kort strekning faller sammen med riksveg 6, og på østsiden av Øymarksjøen og Aremarksjøen. Ved Skodsberg går den over til Haldenvassdragets vestsida og skjærer så dette igjen ved Stensbrua for straks etter å møte riksveg 4 ved Fjell bru i grensen mellom Aremark og Idd. Forbindelsen herfra gjennom Idd på østsiden av Ørsjøen til Prestebakke er ikke bygget. Fra Prestebakke hvor riksveg 9 tar av til Kornsjø og fylkesveg 9 (den gamle veg)

går over Aspedammen til Idd kirke, går riksveg 2 som ledd i riksvegforbindelsen Kornsjø—Halden til Søtholmen. Derfra faller riksveg 2 sammen med riksveg 3 til Ende hvoretter riksveg 2 går vestover over Berby bru og inn i Sverige ved Tyslingmoen. I Sverige går vegen videre vestover til den treffer den nord-sydgående hovedlinje Svinesund—Uddevalla straks sønnenfor veg til Strømstad.

Videre utbygging.

Riksveg 2 er av så sekundær betydning at det er lite trolig det blir spørsmål om utbedring av denne veg med det første.

Trafikken.

Ved Tyslingmoen tollstasjon var det i 1954 en total innpassering på 3 651 kjøretøyer, av disse var 58,3 % svenske, 40,7 % norske og 1 % andre. Hva angår svensk innpassering var andelen endagskjøretøyer vesentlig større enn over Svinesund, (57 % og Svinesund 33 %). Laveste og høyeste månedsinnpasseringstall i prosent av totalen er for 1954 henholdsvis 1,8 og 20 %.

Rute 3. Riksveg. Enningdalsvegen.

Innfartsvegens kjørebredde: 5,5 m.

— største tillate akseltrykk: 6,5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Holtet — Vassbotn.

Årsdøgntrafikk (1954) 93 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg 3 kommer fra Lillestrøm går gjennom herredene Trøgstad, Eidsberg, Mysen, Rakkestad, Degernes og Berg til Halden. Fra Halden kommer den inn i Idd herred og går opp forbi Gyldenløve og sydover Iddesletten. Videre går den langs Iddefjorden til Søtholmen, faller sammen med riksveg 2 til Ende og går så gjennom Enningdalen til grensen mot Sverige ved Holtet. I Sverige går vegen (genomgående länsväg nr. 165) sydover langs Bullaren og støter på riksvegen over Svinesund ved Hältevadsholm nord for Uddevalla.

Videre utbygging.

Riksveg 3 er under utbedringsanlegget Halden—Berg forsterket en del særlig i Enningdalen. Det har hjulpet til forbedring under teleløsningen så både den lokale busstrafikk og den ikke ubetydelige svenske lastebiltrafikk har kunnet kommet frem uhindret. Noen planer for ytterligere forbedringer foreligger ikke, men hvis denne vegforbindelse skal kunne make særlig meget mere trafikk enn

den har i dag må en være forberedt på ytterligere forsterkninger og en del breddeutvidelser.

Trafikken.

Holtet tollstasjon er trafikkmessig nr. 5 av landevegstollstasjonene. De som ligger foran er Svinesund, Magnor, Ørje, Kornsjø. Inn- og utpasseringer i alt i 1954 var ved Holtet 33 856. Følgende tabell viser utenlandske innpasseringer over Holtet 1954:

	Antall	%
Svenske	12 590	95,6
(herav endagsinnpassering)	7 822	59,4)
Danske	364	2,8
Andre	204	1,6
	<hr/>	
	13 158	100,0

For den totale innpassering har en følgende fordeling:

	Antall	%
Norske	3 126	19,2
Svenske	12 590	77,4
(herav endagskjøretøyer)	7 822	48,0)
Andre	568	3,4
	<hr/>	
	16 284	100,0

De svenske kjøretøyers fordeling er følgende (eksklusive endags): 81,3 % personbiler, 7,4 % motorsykler, 8,2 % busser og 3,1 % lastbiler.

For det øvrige utland er det for 1954 følgende fordeling: personbiler 83,3 %, motorsykler 11,6 %, busser 2,8 %, lastbiler 2,3 %. Januar måned hadde laveste døgntrafikk med ca. 14 innpasseringer pr. døgn og ca. 2,6 % av totalen. Juli måned hadde størst trafikk med tilsammen 3 314 innpasseringer. Dette er ca. 107 i døgnet og ca. 20 % av årsinnpasseringene. I de 3 måneder juni, juli og august innpasserte 7 639 kjøretøyer eller ca. 47 % av totalen.

Som det fremgår har Holtet tollstasjon en annen trafikkstruktur enn Svinesund. a) Vel 95 % av de utenlandske kjøretøyer er svenske mens vel 80 % ved Svinesund. b) Den norske trafikken ved Holtet representerer ca. 20 % mens andelen ved Svinesund er 47 %. c) Busser og lastebilenes andel av kjøretøyene er vesentlig høyere ved Holtet enn ved Svinesund, for de svenske kjøretøyer er tallene henholdsvis 11,3 og 5 % og for det øvrige utland 5,1 og 3,3 %.

Rute 9. Riksveg. Kornsjøvegen.

Innfartsvegens bredde: 5,5 m.

- største tillatte akseltrykk 6,5 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Kornsjø — Høg.
 Årsdøgntrafikk (1954) 163 kjøretøyer.
 Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg 9 tar av ved Prestebakke og følger jernbanen sydover til den passerer grensen ved Kornsjø. For å undgå plankryssing med jernbanen er omlegging påtenkt for en strekning av 2 750 m.

På svensk side fortsetter vegen som „genomgående länsväg“ nr. 166 til Ed—Mellerud, m. v.

Videre utbygging.

Ved riksveg 9 foreligger planer for ombygging for å unngå å krysse jernbanen i plan. Prosjektet Sandby—Doktorsæter—Sætre er i juni 1953 for en lengde av 2 750 m beregnet å koste 481 000 kr. Det er forutsatt at jernbanen skal delta i dekning av utgiftene. Videre må ved riksveg 9 Lyse bru med tilstøtende veg bygges om. Brua er for svak og tilstøtende veg danner en bratt og kroket bakke på hver side. Særlig om vinteren er denne bakke ikke ufarlig. Prosjektet er i mars 1952 beregnet å koste 180 000 kr.

Ved Kornsjø er forutsatt lagt asfalt på en strekning av 1 km. Arbeidet er forutsatt utført i 1956—57.

Trafikken.

Kornsjø er den 4. største tollstasjon med 59 850 inn- og utpasseringer i 1954.

Av de utenlandske innpasseringer over Kornsjø er under 1 % ikke svenske. Av de 26 892 svenske innpasseringer er nær 80 % endagskjøretøyer.

For den totale innpassering har en følgende tall:

	Antall	%
Norske	2 954	9,8
Svenske	26 892	89,6
(herav endagsinnpassering)	21 456	71,5)
Andre	158	0,6
	<hr/>	
	30 004	100,0

Trafikkens fordeling på kjøretøyer er for de svenske følgende (eksklusive endags) personbiler 86,8 %, motorsykler 6 %, busser 3,5 % og lastbiler 3,7 %. Februar har det laveste døgntinnpasseringstall med ca. 30 pr. døgn og 2,8 % av totalen og juli har det høyeste tall med 172 pr. døgn og 17,8 % av totalen.

Kornsjø er i særlig grad en „svensk“ tollstasjon, idet ca. 90 % av all trafikk er svensk, videre er endagsinnpasseringenes andel vesentlig større enn ved de tidligere omhandlede steder.

Rute 4. Riksveg. Allingmovegen.

Innfartsvegens kjørebredde: 4,5 m.

— største tillatte akseltrykk 5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Allingmovegen — Stommen.

Årsdøgntrafikk (1954) 32.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg 4 begynner ved Svingen vegkryss i Berg og går østover over Halden, Tistedalen, Fjell bru til Sverige ved Allingmovegens tollstasjon.

Videre utbygging.

Svingen—Halden er forutsatt asfalteret i 1955—56 og 1956—57. Strekningen vil forøvrig bli avløst som riksveg 4 når hovedanlegget Løkkeberg—Halden engang blir ferdigbygget. Med de nåværende bevilgninger vil det ennå ta flere år. Strekningen Halden—Tistedal er under utbedring. Samtidig må dekket som nå består av småstensbrolegging utbedres. Antagelig bør det legges asfalt oppå dette gamle dekket samtidig som de utvidelser som utbedringen medfører blir asfaltert.

Ved Tistedal er en kort strekning forutsatt asfaltert. Arbeidet er tenkt utført i 1955—56 og 1956—57.

Øst for Tistedal, i første omgang til og med Krusesæterbruene, pågår undersøkelser for utbedring av nåværende veg. Dette er foranlediget av at den gamle veg er meget krokert og at Krusesæterbruene står for tur til å bygges om. Oversikt over hvilke utgifter dette medfører har en ennå ikke. Etter en oppgave av mars 1952 er ombyggingen av de 2 Krusesæterbruer anslått å koste tilsammen 160 000 kr. En gjennomført utbedring av vegen på hele strekningen Tistedal—Krusesæterbruene vil gi et langt høyere beløp. Videre østover til Fjell bru på grensen mellom Idd og Aremark trengs også utbedring, men en kan ikke regne med at denne blir gjennomført i nær fremtid.

Ved Fjell bru tar riksveg 2 av nordover gjennom Aremark og Øymark m. v. som tidligere nevnt. Da denne linje opptar tyngden av trafikken har en, iallfall ikke foreløpig, regnet med utbedring av den gjenværende strekning av riksveg 4 til svenskegrensen, selv om denne veg er både smal og krokert. Så lenge tilførsel fra svensk side her er avhengig av ferje over Stora Lee så det direkte oppland blir forholdsvis beskjedent, er det lite trolig at trafikken på denne linje vil bli av særlig betydning for partiet østenfor riksveg 2.

Trafikken.

Ved Allingmovegens tollstasjon var det en total innpassering på 5 876, av disse

var 53,4 % svenske (herav endagskjøretøyer 27,3 %), utenlandske forøvrig 0,7 % og norske 45,9 %.

Den norske trafikken over Allingmo viser en vesentlig jevnere fordeling over årets måneder enn trafikken over de allerede omhandlede steder. Februartallet (norsk innpassering) er ca. 5 kjøretøyer pr. døgn og 5,2 % av årstallet, for juli er tallene henholdsvis 12 og 13,6 %.

For de utenlandske kjøretøyer får en følgende tall: i februar ca. 1 kjøretøy pr. døgn og 0,9 % av innpasseringene i alt, i juli 28 stk. pr. døgn og 27,6 %.

Over Toflsby ved Stora Lee i Aremark er det en meget beskjeden trafikk, (20 endagskjøretøyer 1954) som på norsk side er henvist til en dårlig bygdeveg til riksveg 2 ved Aremark kirke eller Fossby.

Rute 34. Fylkesveg. Vengsfjellvegen.

Innfartsvegens kjørebredde: 3,5 m.

— største tillatte akseltrykk 5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Øymark — Väng.

Døgntrafikk (1954) 14,2 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Fylkesveg 34 i Øymark over Vengsfjellet fra riksveg 2 og østover er en gammel bygdeveg som forholdsvis nylig er omklassifisert til fylkesveg. Den er beskjedent utbygget, og det samme er tilfelle med tilstøtende veg på svensk side.

Videre utbygging.

Den gamle bygdeveg som blev overtatt var riktig dårlig og de forbedringer som hittil er foretatt er også små. Etter hvert vil den nok bli bedret en del så den iallfall holder tritt med vegen på svensk side. Trafikken er liten og vil fortsatt være det. Den vesentlige trafikk er kjøring av skogsprodukter. En del personbiler kommer denne veg, da passeringen av tollstasjonene her går langt hurtigere enn over riksveg 6 som kun ligger ca. 10 km lengere nord.

Trafikken.

Følgende tabell viser total innpassering:	Antall	%
Norske	484	19,3
Svenske	2 031	80,7
(svenske endagskjøretøyer)	1 688	67,0)
Andre	4	—
	2 519	100,0

Rute 6. Riksveg. Hånsfjellvegen.

Innfartsvegens Kjørebredde: 5,5 m.

— største tillatte akseltrykk: 7 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Ørje — Hån.

Årsdøgntrafikk (1954) 189 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg 6 begynner ved Vinterbru i Akershus og kommer inn i Østfold ved Elvestad, går gjennom Spydeberg, Askim, Eidsberg, Rødenes og Øymark. Ved Momarken i Eidsberg krysser den riksveg 3 og i Ørje riksveg 2. Den passerer grensen mot Sverige på Hånsfjellet og fører som riksväg 9 videre over Karlstad, Kristinehamn og Karlskoga til Almby ved Ørebro hvorfra riksväg 6 fortsetter østover.

Videre utbygging.

Riksveg 6 hører inn under stamvegplanen. I 1955—56 er det stillet til rådighet 0,5 mill. kr. til utbedring. Beløpet skal anvendes mellom Ørje og svenskegrensen på Hånsfjellet en strekning av ca. 6 km. Denne strekning er meget krokete og holder ikke bredde sammenlignet med den nybygde veg på svensk side. Planer for nevnte strekning er under utarbeidelse. Hvor meget utbedringen vil koste, kan ikke sies men beløpet 500 000 kr. er iallfall altfor lite for å gjøre denne parsell ferdig. Formentlig må der regnes med det 4-dobbelte beløp.

Forøvrig blir det for riksveg 6's vedkommende spørsmål om breddeutvidelser, forsterkninger, rektifikasjoner og omlegginger i forbindelse med gjennomføring av stamvegplanen praktisk talt i hele vegens lengde innen Østfold. Mesteparten av strekningen Ørje—Akershus ved Elvestad har fast dekke og resten forutsettes asfaltert i 1955—56 og 1956—57, men en del av det gamle dekke begynner å bli dårlig.

Trafikken.

Ørje tollsted er det 3. største tollsted med 69 029 inn- og utpasseringer i 1954.

Følgende tabell viser utenlandske innpasseringer over Ørje i 1954:

	Antall	%
Svenske	19 903	89,2
(herav svenske endagskjøretøyer	7 979	35,7)
Danske	251	1,2
Vesttyske	414	1,9
Britiske	447	2,0

	Antall	%
Franske	357	1,6
Nordamerikanske	287	1,3
Andre	613	2,8
	<hr/> 22 308	<hr/> 100,0

Den totale innpassering er følgende:	Antall	%
Norske	12 804	36,5
Svenske	19 903	56,7
(herav svenske endagskjøretøyer	7 979	22,7)
Andre	2 405	6,8
	<hr/> 35 112	<hr/> 100,0

(Innpassingene ved Svinesund norske 47 %, svenske 43 % (14,5 %) og andre 10 %).

Kjøretøyenes fordeling for den svenske innpassering er (ekskl. endagskjøretøyer) personbiler 86,3 %, motorsykler 9,3 %, busser 1,9 %, lastebiler 2,5 %. For det øvrige utland får en følgende fordeling: personbiler 93,8 %, motorsykler 4,9 %, busser 1,2 %, lastebiler 0,1 %. Februar måned har det laveste døgnfall med ca. 26 kjøretøyer og 2,1 % av total årsinnpassering. Juli måned har det høyeste innpasseringstall med 8 129 kjøretøyer eller 262 pr. døgn og 23,2 % av total innpassering i året. I de 3 måneder juni, juli og august innpasserte 18 148 kjøretøyer eller ca. 52 % av årsinnpasseringen. Ved Svinesund representerte disse 3 måneder 59 % av årsinnpasseringen.

Bygdeveg. Trosterudvegen.

Innfartsvegens kjørebredde: 3,5 m.

- største tillatte akseltrykk: 4 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Rømskog — Rommenäs.

Årsdøgntrafikk (1954) 20 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Trosterudvegen i Rømskog har over Hagasund flytebru og fylkesvegen kontakt med riksveg 2 ved Sandem i Rømskog. Vegforbindelsen er under ombygging og riksgrensen ved Trosterud vil i nær fremtid nås gjennom den nye veg på vestsiden av Rømsjøen. Den fremtidige veg til grensen med Sverige ved Trosterud vil formentlig bli fylkesveg. Tilsvarende klassifikasjoner kan vel også regnes med på

svensk side. Vegen får forbindelse med svensk riksveg Håv—Karlstad ved Tøcksfors.

Videre utbygging.

Hele komplekset Rødenes—Rømskog vil ennå ta mange år å bygge ferdig. Den sydligste del nærmest svenskegrensen ved Trosterud vil også bli tatt til slutt. Trafikken blir således avhengig av bygdevegen ennå en årrekke, men den problematiske flytebru, Hagasund bru, vil iallfall bli skiftet ut meget snart. Som trafikken foreløpig arter seg på denne veg og i relasjon til tilstøtende veg på svensk side holder den et slags mål. Imidlertid må en regne med at trafikken vil øke og kravene stige særlig når Rødenes—Rømskog er gjennombrudt vestover så det vil være påkrevet å få en ombygget fylkesveg helt til grensen så snart dette lar seg gjøre. En del forbedringer skjer også på svensk side av forbindelsen Trosterud—Tøcksfors.

Følgende tabell viser total inpassering 1954:		
	Antall	%
Norske	1 567	45
Svenske	1 913	54,8
(herav svenske endagskjøretøyer	1 656	47,5)
Andre	8	0,2
	3 488	100,0

Hedmark fylke.

Rute 102. Riksveg. Skotterud—Vestmarka.

Innfartsvegens kjørebredde: 4 m.

— største tillatte akseltrykk: 7 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Vestmarka — Høyseter.

Årsdøgntrafikk (1954) 34 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg 102 går fra Skotterud til riksgrensen ved Vestmarka.

På svensk side eldre noe smal grusveg.

Det foregår for tiden ingen utbedringsarbeider og det er heller ingen planer om slike.

Trafikken.

Følgende tabell viser total innpassering 1954:

	Antall	%
Norske	1 081	17,5
Svenske	5 056	82,4
(herav svenske endagskjøretøyer	3 541	57,1)
Andre	6	0,1
	<hr/> 6 143	<hr/> 100,0

Februar måned hadde den laveste døgntrafikk med ca. 11 kjøretøyer og 5,2 % av årstrafikken, juli måned hadde en døgntrafikk på 28 kjøretøyer og 14 % av årstrafikken.

Rute 101. Riksveg. Kongsvinger—Magnor.

Innfartsvegens kjørebredde: 4 m.

— største tillatte akseltrykk: 7 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Magnor — Eda.

Døgntrafikk (1954) 409 kjøretøyer.

Vegen åpen hele året.

Rute.

Riksveg 101 begynner på Kløfta (riksveg 50). Etter å ha passert Vormsund følger den nordsiden av Glomma til Kongsvinger hvor den går sydover til Skotterud og passerer grensen ved Magnor og videre på svensk side Charlottenberg og Arvika. (Genomgående länsväg nr. 232).

Videre utbygging.

Riksveg 101 hører inn under stamvegplanen og utbedringer foregår.

Trafikken.

Inn- og utpassering over Magnor tollstasjon var i 1954 149 og 349 og er nr. 2 i rekken av de norske landevegstollstasjoner.

Følgende tabell viser utenlandske innpasseringer over Magnor 1954 sammenlignet med innpasseringen over Svinesund:

	Magnor		Svinesund	
	Antall	%	Antall	%
Svenske	53 941	99,3	36 823	81,2
(herav endagskjøretøyer	43 822	80,7	12 393	27,3)
Danske	122	0,3	4 217	9,3
Andre	226	0,4	4 341	9,5
	<hr/> 54 289	<hr/> 100,0	<hr/> 45 381	<hr/> 100,0

For den totale innpassering får en følgende tall:

	Magnor		Svinesund	
	Antall	%	Antall	%
Norske	19 329	26,3	39 971	47,0
Svenske	53 941	73,3	36 823	43,0
(herav endagskjøretøyer	43 822	59,5	12 393	14,5)
Andre	348	0,4	8 558	10,0
	73 618	100,0	85 352	100,0

Som det fremgår er den utenlandske innpassering større over Magnor enn Svinesund og trafikkstrukturen vesentlig forskjellig ved de 2 stasjoner. Ved Magnor er nær all trafikk fra utlandet svensk og herav $\frac{4}{5}$ endagskjøretøyer, mens den svenske innpassering ved Svinesund er $\frac{4}{5}$ av totalen og $\frac{1}{3}$ av trafikken er endagskjøretøyer. Svinesund har omlag dobbelt så stor norsk trafikk som Magnor. Trafikkens fordeling på kjøretøyer er for de svenske følgende: (eksklusive endagskjøretøyer) personbiler 85,4 %, motorsykler 9,8 %, busser 2,3 %, lastebiler 2,5 %. For det øvrige utland: personbiler 94,0 %, motorsykler 2,7 %, busser 2,4 % og lastebiler 0,9 %.

Januar måned har den laveste døgntrafikk med 91,4 (48) kjøretøyer og 3,8 % (1,7 %) av årsinnpasseringen. (Svinesunds tall i parentes). Juli måned har som vanlig den høyeste døgntrafikk med 387 (820) kjøretøyer og 16,3 % (30 %) av totalen. For de 3 måneder juni, juli og august er det i 1954 ved Magnor ialt innpassert 27 880 (50 251) eller ca. 38 % (59 %) av totalen.

Som det fremgår av ovenstående har en ikke ved Magnor de store fluktuasjoner i trafikken som i særlig grad kjennetegner trafikken over Svinesund.

Rute 102. Fylkesveg, bygdeveg—Skotterud—Stranda—Kjerret.

Innfartsvegens kjørebredde: 3—4 m.

— største tillatte akseltrykk: 5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Utgardsjøen — Håvilrud.

Årsdøgntrafikk (1954) 32 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Til Charlottenberg er det eldre noe smal grusveg.

Trafikken.

Følgende tabell viser total innpassering 1954:

	Antall	%
Norske	2 117	35,4
Svenske	3 861	64,5
(herav endagskjøretøyer	3 046	50,8)
Andre	8	0,1
	5 986	100,0

Rute 103. Riksveg. Lier—Austmarka—riksgrensen.

Innfartsvegens kjørebredde: 2,5—4,0 m.

— største tillatte akseltrykk: 7 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Austmarka — Mitanderfors.

Årsdøgntrafikk (1954) 34 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Eldre noe smal grusveg til Sävtorp.

Trafikken.

Tabellen viser total innpassering 1954:

	Antall	%
Norske	1 261	20,0
Svenske	5 004	79,5
(herav endagskjøretøyer)	4 091	65,0)
Andre	36	0,5
	<hr/> 6 301	<hr/> 100,0

Rute 106. Riksveg. Berg—Riksåsen.

Innfartsvegens kjørebredde: 4 m.

— største akseltrykk: 7 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Brandval — Vitkärn.

Årsdøgntrafikk (1954) 65 kjøretøyer.

Vegen åpen hele året.

På svensk side eldre delvis meget god grusveg.

Utbedringsarbeider er igang.

Trafikken.

Følgende tabell viser innpasseringer 1954:

	Antall	%
Norske	1 649	14,2
Svenske	9 664	83,6
(herav endagskjøretøyer)	5 862	50,6)
Andre	259	2,2
	<hr/> 11 572	<hr/> 100,0

Av den svenske innpassering var 77,2 % personbiler, 16,8 % motorsykler, 4,8 % busser og 1,2 % lastebiler.

Januar måned har den laveste døgninnpassering med 12 kjøretøyer og 3,1 % av total årsinnpassering. I juli måned var total innpassering 2 503 og døgninnpassering på 80 kjøretøyer og 21,7 % av totalen.

Rute 102. Fylkesveg. Riksåsen—Rotna.

Innfartsvegens kjørebredde: 4 m.

- største tillatte akseltrykk: 7 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Rotna — Rotnemon.

Årsdøgntrafikk (1954) 11 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Vegen Rotna—Klungsbacka er nybygget ensporet grusveg.

Trafikken.

Tabellen viser den totale innpasseringsfordeling:

	Antall	%
Norske.....	69	3,4
Svenske.....	1 978	96,4
(herav endagskjøretøyer.....)	1 481	72,3)
Andre.....	4	0,2
	2 051	100,0

Som det fremgår er trafikken over Rotna helt overveiende svensk.

Rute 105. Riksveg. Roverud—Grue—Riksgrensen.

Innfartsvegens kjørebredde: 4 m.

- største tillatte akseltrykk: 7 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Grue — Røidåfors.

Årsdøgntrafikk (1954) 41 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg 105 tar av fra riksveg 80 ved Roverud og går nord-øst til Grue hvor den bøyer østover inn i Sverige. På svensk side eldre delvis meget god grusveg. På norsk side pågår utbedringsarbeider.

Trafikken.

Fordeling av den totale innpassering:	Antall	%
Norske	929	12,7
Svenske	6 316	87,0
(herav endagskjøretøyer	4 730	65,0)
Andre	26	0,3
	<hr/> 7 271	<hr/> 100,0

Som det fremgår er det også her overveiende svensk trafikk. $\frac{3}{4}$ av de svenske kjøretøyer er endagskjøretøyer, og ca. 5 % av ikke-engangskjøretøyer er busser og lastbiler.

Rute 102. Fylkesveg—Bygdeveg. Røgden—Fall.

Innfartsvegens kjørebredde: 2,5—4 m.

— største tillatte akseltrykk: 4 tonn.

— vegdekke: grus, delvis intet.

Grensetollstasjoner: Fall — Falltorp.

Årsdøgntrafikk (1954) 11 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

På fylkesveg 102 Røgden—Fall er et hovedveganlegg igang.

På svensk side er det nybygget ensporet grusveg.

Trafikken.

Tabellen viser innpasseringen 1954.	Antall	%
Norske	398	20,0
Svenske	1 581	79,9
(herav endagskjøretøyer	1 296	65,4)
Andre	2	0,1
	<hr/> 1 981	<hr/> 100,0

Trafikken over Fall er forholdsvis jevnt fordelt over hele året.

Rute 113. Riksveg. Kjølen—Linna.

Innfartsvegens kjørebredde: 4 m.

— største tillatte akseltrykk: 5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Åsnes — Medskogen.

Årsdøgntrafikk (1954) 70 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg 113 tar av fra riksveg 80 ved Kjølen og går østover og passerer grensen ved Åsnes. På svensk side dels eldre dels nybygget god grusveg til Klarabro på „genomgående länsväg“ nr. 235.

Trafikken.

Av de innpasserte utenlandske kjøretøyer var under en halvprosent ikke svenske.

Tabellen viser total innpassering 1954:	Antall	%
Norske	1 751	14,0
Svenske	10 674	85,6
(herav endagskjøretøyer	7 686	61,6)
Andre	44	0,4
	<hr/>	
	12 469	100,0

De svenske kjøretøyer fordelte seg slik: (eksklusive endagskjøretøyer) personbiler 91,2 %, motorsykler 6,3 %, busser 0,8 % og lastbiler 1,7 %. Den laveste innpassering pr. døgn hadde januar måned med 17,4 kjøretøyer og 4,3 % av årsinnpasseringer.

Juli måned hadde den høyeste innpassering på 2 067 eller 67 kjøretøyer pr. døgn og 16,5 % av årets totale innpassering.

Bygdeveg. Finnstad—Posåsen.

Innfartsvegens kjørebredde: 2,5 m.

- største tillatte akseltrykk: 5 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Posåsen — Hjärpliden.

Årsdøgntrafikk (1954) 3,2 kjøretøyer.

Vegen er på norsk side åpen hele året.

Fra Posåsen til Hjärpliden på svensk side mindre god og visstnok ikke offentlig veg.

Hva angår trafikken var den totale innpassering 594 herav svenske 503 eller 85 %. Av de svenske kjøretøyer var 92 % endagskjøretøyer.

Rute 124. Riksveg. Drevsjø—Nybergsund—S. Trysil.

Innfartsvegens kjørebredde: 3 m.

- største tillatte akseltrykk: 3 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: S. Trysil — Långflon.

Årsdøgntrafikk (1954) 30 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg 124 begynner ved Drevsjø og følger Engerdalsvassdraget og siden Trysilelva. Krysser riksveg nr. 100 i Nybergsund. I Sverige fortsetter vegen som „genomgående länsväg“ nr. 235. Til Klarabro eldre noe smal god grusveg, videre meget god grusveg.

Trafikken.

Total innpassering fordeler seg som følger:	Antall	%
Norske	621	11,2
Svenske	4 873	88,2
(herav endagskjøretøyer)	2 497	45,2)
Andre	30	0,6
	<hr/> 5 524	<hr/> 100,0

Bygdeveg Lutufallet—Borveggen.

Innfartsvegens kjørebredde: 2,5 m.

- største tillatte akseltrykk: 7 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Borveggen — Rørbäcknäs.

Årsdøgntrafikk (1954) 19,3 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

På svensk side nyere relativt god grusveg.

Følgende tabell viser totalt innpasserte kjøretøyer:

	Antall	%
Norske	656	18,5
Svenske	2 877	81,4
(herav endagskjøretøyer)	801	22,6)
Andre	4	0,1
	<hr/> 3 537	<hr/> 100,0

Bygdeveg. Nesvollberget—Flermoen.

Innfartsvegens kjørebredde: 2,5 m.

- største tillatte akseltrykk: 7 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Flermoen — Rørbäcknäs.

Årsdøgntrafikk (1954) 32 kjøretøyer.

På svensk side nyere relativ god grusveg.

Den totale innpassering fordeler seg således	Antall	%
Norske	845	14,0
Svenske	5 168	85,8
(herav endagskjøretøyer	3 906	65,0)
Andre	11	0,2
	6 024	100,0

Endagskjøretøyer viser en forholdsvis jevn fordeling over året.

Rute 100. Elverum—Nybergsund—Støa.

Innfartsvegens kjørebredde: 4 m.

— største tillatte akseltrykk: 7 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Trysil — Grundforsen.

Døgntrafikk (1954) 31,5 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Fra Elverum går riksveg 100 nordøstover og passerer den søndre enden av Ossjøen. Fra Nybergsund bøyer vegen av østover. På svensk side eldre relativt god grusveg til Fulunäs som ligger på „genomgående länsväg“ nr. 250. Riksveg 100 er med i stamvegplanen.

Trafikken.

Av en utenlandsk innpassering på 4 792 kjøretøyer var 4 701 svenske eller ca. 98 %. For den totale innpassering har en følgende fordeling:

	Antall	%
Norske	772	13,9
Svenske	4 701	84,5
(herav endagskjøretøyer	2 200	39,5)
Andre	91	1,6
	5 564	100,0

De svenske innpasseringer fordeler seg slik: (eksklusive endagskjøretøyer) personbiler 87,3 %, motorsykler 10,8 %, busser 0,6 %, lastebiler 1,3 %.

Den laveste døgningpassering hadde februar måned med 4,1 kjøretøyer og 2,1 % av årsinnpasseringen. For juli måned var tallene 1 716 innpasseringer eller 55,3 kjøretøyer pr. døgn og 30,8 % av årstotalen.

Bygdeveg. Støa Ljørdal—Linnes.

Innfartsvegens kjørebredde: 2,5 m.

— største tillatte akseltrykk: 4 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Lørdal — Gørdalen.

Årsdøgntrafikk (1954) 5,2 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Bygdeveganlegg er igang.

Total innpassering 1954:	Antall	%
Norske.....	153	15,8
Svenske.....	807	83,6
(herav endagskjøretøyer.....	422	43,6)
Andre.....	6	0,6
	<hr/> 966	<hr/> 100,0

Rute 125. Riksveg. Femundsjøen—Drevsjø—Lillebo.

Innfartsvegens kjørebredde: 3 m.

— største tillatte akseltrykk: 6 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Lillebo — Fløtningen.

Årsdøgntrafikk (1954) 25,5 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Riksveg 125 fortsetter på svensk side som „genomgående länsväg“ nr. 295.

Trafikken.

Tabellen viser total innpassering 1954:	Antall	%
Norske.....	710	15,0
Svenske.....	3 961	83,4
(herav endagskjøretøyer.....	1 663	35,0)
Andre.....	75	1,6
	<hr/> 4 746	<hr/> 100,0

Rute 135. Riksveg. Elgå—Valdalen.

Innfartsvegens kjørebredde: 2,5 m.

— største tillatte akseltrykk: 4 tonn.

— vegdekke: grus, delvis intet.

Grensetollstasjoner: Valdalen — Storsättern.

Døgntrafikk (mai—november 1954) 14,5 kjøretøyer.

Vegen var i 1954 åpen fra og med mai til og med november.

På svensk side er det relativt god grusveg til Idre som ligger på „genomgående länsväg“ nr. 295.

Trafikken.

Innpasseringer mai—november 1954 fordeler seg slik:

	Antall	%
Norske	125	8,5
Svenske	1 314	89,8
(herav endagskjøretøyer)	947	64,8
Andre	24	1,7
	<hr/> 1 463	<hr/> 100,0

S. Trøndelag fylke.**Rute 660. Riksveg. Røros—Vauldalen.**

Innfartsvegens kjørebredde: 3,5 til 5,5 m.

— største tillatte akseltrykk: 5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Vauldalen — Malmagen.

Årsdøgntrafikk (1954) 51,3 kjøretøyer.

Vegen er åpen hele året.

Rute.

Riksveg nr. 660 går fra Røros og østover til Aursundens østre ende videre nordover til Brekken så østover til Vauldalen og riksgrensen hvor den fortsetter som „genomgående länsväg“ nr. 312. Vegen på svensk side er i de senere år ombygget med rommelige kurver og kjørebanebredde anslagsvis 6 m.

Videre utbedringer.

Plan for utbedring og omlegging av hele vegpartiet Røros—riksgrensen blev avgitt 1936. Planen blev korrigeret i 1948 og første byggetrinn ble da begrenset til Røros—Brekkebygd. Endel av dette partiet er utbedret. Kjørebanebredde er forutsatt 5,5 m. Bruenes bæreevne forutsatt 10 tonns akseltrykk.

Trafikken.

Av en samlet utenlandsk innpassering på 7 805 kjøretøyer var 7 622 eller vel 97 % svenske. Tabellen viser innpasseringen 1954 fordelt:

	Antall	%
Norske	1 494	16,0
Svenske	7 622	82,0
(herav endagskjøretøyer)	1 126	12,1)
Andre	183	2,0
	<hr/> 9 299	<hr/> 100,0

De svenske innpasseringer fordelt på kjøretøyer: (eksklusive endagskjøretøyer) personbiler 91,2 %, motorsykler 5,3 %, busser 2,3 % og lastbiler 1,2 %.

Januar måned hadde i 1954 en total innpassering på 105 kjøretøyer eller ca. 3 pr. døgn og 1 % av årsinnpasseringen. Juli måned hadde en total innpassering på 3 890 kjøretøyer eller ca. 42% av årsinnpasseringen. Innpasseringen i månedene juni, juli, august var 6 907 kjøretøyer eller 74,2 % av årsinnpasseringen.

Som det fremgår er trafikken over Vauldalen særlig sesongpreget.

N. Trøndelag fylke.

Rute 720. Riksveg. Verdalsøra—Sandvika.

Rute 721. Riksveg. Sandvika—Melen.

Innfartsvegens kjørebredde: 3,5 m.

- største tillatte akseltrykk: 6 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Ådalsvollen — Sandviken.

Årsdøgntrafikk (1954) 70 kjøretøyer.

Rute 720 er åpen hele året.

Rute 721 er sperret om vinteren.

Begge disse veger inngår i stamvegplanen.

På svensk side fortsetter rute 720 og 721 som „genomgående långsväg“ nr. 322 og nr. 336. Nr. 336 er ny veg og hovedtrafikken på denne mellomriksforbindelse forutsettes derfor lagt over til riksveg 721.

Trafikken.

Av en total innpassering av kjøretøyer på 10 302 var 9 872 svenske eller ca. 96 %, av de svenske var ca. 14 % endagskjøretøyer. (Riksveg 721 tar av fra riksveg 720 imellom tollstasjonen og riksgrensen).

Tabellen viser total innpassering 1954.	Antall	%
Norske	3 664	26,3
Svenske	9 872	70,6
(herav endagskjøretøyer	1 405	10,0)
Andre	430	3,1
	<hr/>	
	13 966	100,0

De svenske kjøretøyers fordeling (eksklusive endagskjøretøyer) personbiler 92 %, motorsykler 5,2 %, busser 2,0 % og lastbiler 0,8 %. Januar måned har den laveste døgninnpassering med 4,8 kjøretøyer og 1,1 % av totalt innpasserte. Juli måneds innpassering var 6 045 eller 195 kjøretøyer pr. døgn og 43,3 % av den totale årsinnpassering. I juni, juli, august innpasserte det i alt 10 232 kjøretøyer eller ca. 73 % av totalen.

Rute 752. Riksveg. Eidet—Sørli.

Innfartsvegens kjørebredde 3—5 m.

- største tillatte akseltrykk: 6 tonn.
- vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Sørli — Valsjön.

Årsdøgntrafikk (1954) 29 kjøretøyer. (Hele året).

Trafikkforholdene om vinteren er usikre.

Hovedveganlegg er igang. Parsellen ved Aune er bygget med 3,5 m kjørebanebredde. Parsellen Jule—riksgrensen er bygget med kjørebanebredde 4,0—5,0 m.

Vegen fortsetter på svensk side som „genomgående länsväg“ nr. 340.

Trafikken. (Vegen åpen hele 1954).

Tabellen viser total innpassering 1954:	Antall	%
Norske	1 962	37,1
Svenske	3 321	62,8
(herav endagskjøretøyer	2 521	47,8)
Andre	6	0,1
	<hr/>	
	5 289	100,0

Januar og juli måned representerer henholdsvis 5,0 og 12,5 % av totalt innpasserte kjøretøyer i 1954. Som det fremgår er ikke trafikken over Sørli så sesongpreget som f. eks. over Ådalsvollen. Dette skyldes i første rekke endagskjøretøyene og den norske trafikken, som er forholdsvis jevn over året.

Rute 750. Riksveg. Grong—Nordli—Murumoen.

Innfartsvegens kjørebredde: 3—5 m.

— største tillatte akseltrykk: 5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Murumoen — Gäddede.

Årsdøgntrafikk (1954) 28 kjøretøyer.

Trafikkforholdene er usikre om vinteren.

Hovedveganlegg er igang, og de hittil ombygde parseller på strekningen Grong—Nordli er bygget med 5 m kjørebanebredde. For å sikre helårsforbindelse pågår omlegging av parsellen over Lifjellet. Riksveg 750 fortsetter på svensk side som „genomgående länsväg“ nr. 342.

Trafikken. (Forbindelsen åpen hele 1954).

Den totale innpasserings fordeling:	Antall	%
Norske	1 291	24,7
Svenske	3 905	74,6
(herav endagskjøretøyer	2 359	45,2)
Andre	32	0,7
	5 228	100,0

Januar og juli måned representerer henholdsvis 5,3 og 22,2 % av total innpassering 1954.

Fylkesveg Nordli—Østnes—Tunnsjø.

Innfartsvegens kjørebredde: 3,5 m.

— største tillatte akseltrykk: 5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Østnes — Östnes.

Årsdøgntrafikk (1954) 37,2 kjøretøyer.

Trafikkforholdene er usikre om vinteren.

Trafikken. (Forbindelsen åpen hele 1954).

Med unntak av 2 innpasseringer i juli er all utenlands-trafikk svensk. Av en total innpassering på 5 489 er 83,2 % endagskjøretøyer.

Den totale innpassering er som følger:	Antall	%
Norske	1 384	20,1
Svenske	5 489	79,9
(herav endagskjøretøyer	4 572	66,6)
Andre	2	—
	6 875	100,0

Februar og juli måned representerer henholdsvis 4,5 og 12,4 % av totalt innpasserte kjøretøyer 1954.

Nordland fylke.

Rute 760. Riksveg. Hattfjelldal—Krutvatn.

Innfartsvegens kjørebredde: 3—4 m.

— største tillatte akseltrykk: 5,5 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Krutvatn — Joesjø.

Døgntrafikk: (mai—januar 1954) 17 kjøretøyer.

Vegen sperret om vinteren (1954: 3 måneder).

Rute.

Riksveg 760 tar av fra riksveg 50 i Båfjellmo og går østover over Hattfjelldal. På svensk side er det i Västansjø tilknytning til „genomgående länsväg“ nr. 361.

Ombygging av bru er pågår. Brøyting for helårsforbindelse er et bevilgnings-spørsmål.

Trafikken.

Den totale innpassering er som følger:

9 måneder	Antall	%
Norske	674	28,4
Svenske	1 666	70,0
(herav endagskjøretøyer)	417	17,5)
Andre	40	1,6
	<hr/> 2 380	<hr/> 100,0

Rute 772. Riksveg. Mo i Rana—Umbukta.

Innfartsvegens kjørebredde: 3 m.

— største tillatte akseltrykk: 6 tonn.

— vegdekke: grus.

Grensetollstasjoner: Umbukta — Strimasund.

Døgntrafikk (juni—oktober) 1954 39 kjøretøyer.

Vegen sperret om vinteren (1954 stengt 7 måneder).

Rute.

Riksveg 772 tar av fra riksveg 50 i Mo og går øst, sydøst. På svensk side fortsetter vegen som „genomgående länsväg“ nr. 361. På norsk side er det nærmest grensen god veg, ellers gammel mindre god veg. Helårsbrøyting er ikke teknisk mulig på grunn av vegens tarvelige tracé og utstyr. Små årlige utbedringsmidler blir bevilget.

Den totale innpassering er følgende:

Juni—oktober	Antall	%
Norske	656	21,0
Svenske	2 299	73,2
(herav endagskjøretøyer)	59	1,9)
Andre	183	5,8
	<u>3 138</u>	<u>100,2</u>

Som det fremgår av tabellen er trafikken av endagskjøretøyer over Umbukta helt ubetydelig.

Resymé.

Som nevnt innledningsvis er det 33 forbindelser mellom Norge og Sverige. Følgende tabell viser vegenes nr. og kategori på norsk og svensk side:

Rute nr.	Norsk side		Svensk side	
	Vegkategori	Stamveg — S Europa- veg — E	Nr.	Vegkategori
<i>Ostfold.</i>				
1 Svinesund	Riksveg	S + E	2	Riksväg.
2	—			Annan almän väg.
3	—		165	Genomgående länsväg.
9	—		166	—
4	—			Annan almän väg.
34	Fylkesveg			—
6 Ørje	Riksveg	S + E	9	Riksväg.
	Bygdeveg			Annan almän väg.
<i>Hedmark.</i>				
102	Riksveg			Annan almän väg.
101 Magnor	—	S	232	Genomgående länsväg.
102	Fylkesveg + bygde- veg			Annan almän väg.
103	Riksveg			—
106	—			—

Rute nr.	Norsk side		Svensk side	
	Vegkategori	Stamveg — S Europa- veg — E	Nr.	Vegkategori
102	Fylkesveg			Annan almän väg.
105	Riksveg			—
102	Fylkesveg			—
113	Riksveg			—
	Bygdeveg			?
124	Riksveg		235	Genomgående länsväg.
	Bygdeveg			Annan almän väg.
	Bygdeveg			—
100 Trysil (Støa) ...	Riksveg	S		—
123	Bygdeveg			—
125	Riksveg		295	Genomgående länsväg.
135	—			Annan almän väg.
<i>S. Trøndelag.</i>				
660	Riksveg		312	Genomgående länsväg.
<i>N. Trøndelag.</i>				
720 Ådalsvollen (Sandvika)	Riksveg	S + E	322	Genomgående länsväg.
721	—		336	—
752	—		340	—
750	—		342	—
	Fylkesveg			Annan almän väg.
<i>Nordland.</i>				
760	Riksveg			Annan almän väg.
772	—		361	Genomgående länsväg.

Som det fremgår av tabellen har 2 av de 5 norske stamvegforbindelse tilknytning til svensk riksveg, 2 tilknytning til „genomgående länsväg“ og 1 til „annan almän väg“. Tilknytningsvegen til länsväg er for denne enes vedkommende meget kort.

Tre av mellomriksvegene er med i det europeiske hovedvegnett. Deklarsjonen om utbygging av internasjonale hovedtrafikkårer av 16. september 1950 er ratifisert av Norge 15. desember 1953. De 3 er forbindelser over Svinesund E 6, over Ørje E 18 og over Sandvika E 75.

Som allerede nevnt har en følgende rekkefølge for tollstasjonene hva angår trafikken:

	1954
	Inn- og utpassering
1. S + E Svinesund (riksveg 1).....	168 829
2. S Magnor (riksveg 101).....	149 349

		1954
		Inn- og utpassering
3.	S + E Ørje (riksveg 6).....	69 029
4.	Kornsjø (riksveg 9).....	59 850
5.	Holtet (riksveg 3).....	33 856
6.	Åsnes (riksveg 113).....	25 682
7.	S + E Ådalsvollen (Sandvika) (riksveg 720).....	25 493
8.	Brandval (riksveg 106).....	23 590
9.	Vauldalen (riksveg 660).....	18 732
10.	Grue (riksveg 105).....	14 389

Trysil (Støa) (S) kommer på 16 plass — 11 516.

Som det fremgår ligger de 3 stamveger Svinesund—Magnor og Ørje klart først trafikkmessig. Trafikken ved de 5 største tollstasjonene representerer ca. 63 % og ved de 10 største ca. 77 % av inn- og utpasseringer ialt.

Følgende tabell viser den utenlandske innpassering fra svensk område fordelt på nasjonalitet:

1954	Antall	%
Svenske.....	261 926	95,0
(herav endagskjøretøyer.....)	156 764	57,0)
Danske.....	5 428	2,0
Finske.....	653	0,2
Britiske.....	1 337	0,5
Vest-tyske.....	2 147	0,8
Franske.....	1 159	0,4
Andre europeiske.....	1 722	0,6
Nordamerikanske.....	1 047	0,5
Andre.....	136	—
	<hr/> 275 555	<hr/> 100,0

For den totale innpassering har en følgende tall:

1954	Antall	%
Norske.....	108 774	28,3
Svenske.....	261 926	68,1
(herav endagskjøretøyer.....)	156 764	40,7)
Andre.....	13 629	3,6
	<hr/> 384 329	<hr/> 100,0

Av de utenlandske innpasseringene er 95 % svenske, og av disse er 60 % endagskjøretøyer. Av total innpassering representerer den svenske vel $\frac{2}{3}$.

Trafikken ved de 5 største tollstasjoner fordeler seg slik (innpasseringer):

	1	2	3	4	5
	Svinesund	Magnor	Ørje	Kornsjø	Holtet
	%	%	%	%	%
Norske.....	47	26,3	36,5	9,8	19,2
Svenske.....	43	73,3	56,7	89,6	77,4
(herav endagskjøretøyer.....)	14,5	59,5	22,7	71,5	48,0)
Andre.....	10	0,4	6,8	0,6	3,4
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Som uttrykk for sesongvariasjonene har en for de samme 5 stasjoner følgende tall for laveste og høyeste månedsinnpassering:

	1	2	3	4	5
	Svinesund	Magnor	Ørje	Kornsjø	Holtet
	%	%	%	%	%
Laveste månedsinnpasseringstall i prosent av totalen for 1954.....	1,7	3,8	2,1	2,8	2,6
Høyeste månedsinnpassering i prosent av totalen for 1954.....	30,0	16,3	23,2	17,8	20,0

Planlagte nye forbindelser.

I henhold til avtale mellom Sverige og Norge (mars 1955) skal strekningen Turifoss (rute 710 i Nord-Trøndelag) til Enafors på svensk side bygges. Denne nye veg gjennom Stjørdal over Storlien vil forkorte den nåværende korteste vegforbindelse mellom Trondheim og Østersund med ca. 3 mil. Etter avtalen skal Norge bestride 8,7 mill. kr. av de totale utgifter på 27,6 mill kr. Arbeidet forutsettes gjennomført på 3 år.

I Nordland fylke er det 2 mellomriksforbindelser som kan komme på tale.

1. Riksveg 776—Storjord—Graddis—riksgrensen er opptatt på statsvegbudsjettet for såvidt angår parsellen Storjord—Solvåglid.
2. Unkervatn—Skarmodal—riksgrensen er av fylkestinget i 1953 og i 1954 foreslått opptatt, men det er ennå ikke kommet med på statsvegbudsjettet.

Det kan videre nevnes at det er en flerhet av skogsbilveger som går inn til riksgrensen, og endel av disse har motsvarende veg på svensk side. En må regne med at noen av disse skogsbilveger blir omklassifisert til bygdeveg i de kommende år.

Oslo, den 23. september 1955.

Arne Hoff.

Tabell 1.

Vegforbindelser Norge—Sverige 1955.

Rute nr.	Veg Kategori	Innfartsvegstrekning ¹⁾	Norsk grense-tollstasjon	Trafikk-forhold om vin-teren	Vegenes kjøre-bredde i meter	Største til-latte aksel-trykk i tonn (enkelt aksel)
1	<i>Ostfold</i> Riksveg	Sarpsborg—Svingen— Svinesund	Svinesund	Åpen	6,5	7,0
2	—	Søtholmen—Tyslingmo	Tyslingmo	—	4,5	5,0
3	—	Halden—Søtholmen, Holtet	Holtet	—	5,5	6,5
9	—	(Halden)—Prestebakke —Kornsjø	Kornsjø	—	5,5	6,5
4	—	Halden—Allingmo	Allingmo	—	4,5	5,0
34	Fylkesveg	Øymark—Vengsfjell . . .	Øymark	—	3,5	5,0
6	Riksveg	Askim—Ørje—Håns- fjell	Ørje	—	5,5	7,0
	Bygdeveg	Rømskog—Trosterud . .	Rømskog	—	3,5	4,0
	<i>Hedmark</i>					
102	Riksveg	Skotterud—Vestmarka .	Vestmarka	—	4,0	7,0
101	—	Kongsviger—Magnor . .	Magnor	—	4,0	7,0
102	Fv. + Bv.	Skotterud—Stranda— Kjerret	Utgardsjøen	—	3,0—4,0	5,0
103	Riksveg	Lier—Austmarka— Riksgrensen	Austmarka	—	2,5—4,0	7,0
106	—	Berg—Riksåsen	Brandval	—	4,0	7,0
102	Fylkesveg	Riksåsen—Rotna	Rotna	—	4,0	7,0
105	Riksveg	Roverud—Røgden	Grue	—	4,0	7,0
102	Fv. + Bv.	Røgden—Fall	Fall	—	2,5—4,0	4,0
113	Riksveg	Kjølen—Linna	Åsnes	—	4,0	5,0
	Bygdeveg	Finnstad—Posåsen	Posåsen	Åpen på norsk side	2,5	5,0
124	Riksveg	Nybergsund—Lutnes . .	S. Trysil	Åpen	3,0	3,0
	Bygdeveg	Lutufallet—Borveggen .	Borveggen	—	2,5	7,0
	Bygdeveg	Nesvollsberget—Fler- moen	Flermoen	Åpen	2,5	7,0
100	Riksveg	Elverum—Nybergsund —Støa	Trysil	—	4,0	7,0
	Bygdeveg	Støa—Ljørdal—Linnes .	Ljørdalen	—	2,5	4,0
125	Riksveg	Femundsenden—Drev- sjø—Lillebo	Lillebo	—	3,0	6,0
135	—	Elgå—Valldal	Valldalen	Sperrert	2,5	4,0
	<i>S. Trøndelag</i>					
660	Riksveg	Røros—Vauldalen	Vauldalen	Åpen	3,5—5,5	5,0

Fortsettelse.

Rute nr.	Veg Kategori	Innfartsvegstreking ¹⁾	Norsk grense-tollstasjon	Trafikk-forhold om vin-teren	Vegenes kjøre-bredde-i meter	Største til-latte aksel-trykk i tonn (enkelt aksel)
	<i>N. Trøndelag</i>					
720	Riksveg	Verdalsøra—Sandvika .	Ådalsvoll	—	3,5	6,0
721	—	Sandvika—Melen	—	Sperret	3,5	6,0
752	—	Lidet—Sørli	Sørli	Usikker	3,0—5,0	6,0
750	—	Grong—Nordli—Muru-moen	Murumoen	—	3,0—5,0	5,0
	Fylkesveg	Nordli—Østnes—Tunnsjø	Østnes	—	3,5	5,0
	<i>Nordland</i>					
760	Riksveg	Hattfjell—Krutvatn .	Krutvatn	Sperret	3,0—4,0	5,5
772	—	Mo i Rana—Umbukta .	Umbukta	—	3,0	6,0

Med unntak av rute nr. 1 over Svinesund har alle mellomriksveger til Sverige grusdekker.

¹⁾ Innfartsveg forstås veg fra grensen til større vegknutepunkt såsom Sarpsborg, Halden, Askim, Kongsvinger, o. s. v.

*BILAG 1***Udtalelse fra det svenske kommunikationsdepartementet**

Vid sin tredje session i Stockholm år 1955 beslöt Nordiska rådet att ej företaga sig något med anledning av ett inom ekonomiska utskottet behandlat medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige (ärende nr 30).

Såsom av ekonomiska utskottets förslag nr 12 i ärendet framgår lämnades genom det svenska kommunikationsdepartementets försorg en muntlig redogörelse för de vägfrågor i Sverige, som ha betydelse för den vidare utvecklingen av trafikförbindelserna över landgränsen mellan Norge och Sverige. Det norska samferdselsdepartementet ställde i utsikt en redogörelse för motsvarande vägfrågor i Norge. Utskottet framhöll, att det skulle vara av värde om de båda redogörelserna kunde i skriftlig form tillställas Nordiska rådets medlemmar.

Sedermera har det norska samferdselsdepartementet till rådet överlämnat en omfattande redogörelse över befintliga och planerade vägförbindelser mellan de båda grannländerna. Denna redogörelse innehåller åtskilliga uppgifter även om vägnarnas sträckning och trafikmängder m. m. inom Sverige. Den motsvarande svenska redogörelsen torde därför kunna begränsas till *dels* en i vad avser Sverige kompletterad, till denna skrivelse fogad förteckning över befintliga vägförbindelser, *dels ock* följande ytterligare kommentarer.

Såväl den norska redogörelsen som den nu överlämnade förteckningen upptaga 33 vägförbindelser mellan Norge och Sverige. Av dessa äro emellertid två inom Sverige av enskild vägs karaktär.

Av intresse torde vara, att ytterligare en vägförbindelse mellan de båda länderna finnes, nämligen förbindelsen mellan Skibotn i Norge och det svenska vägnätet i Norrbottens län. Denna förbindelse är emellertid delvis belägen inom Finland och korsar icke den norsk-svenska gränsen, varför den icke medtagits i förteckningen. Den norska vägen från Skibotn till finska gränsen fortsätter inom Finland utmed Muonio och Torne älvar ned till Torneå. Utmed samma gränsälvar finnes på den svenska sidan väg från Karesuando till Haparanda. Över älvarna finnas färjförbindelser vid Karesuando och Pello samt broförbindelse Torneå—Haparanda. Ytterligare en färjförbindelse planeras vid Övertorneå.

Av vägförbindelserna ingå tre i det internationella vägnät, till vilket förslag utarbetats av transportkommittén inom Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE). Sälunda ingår vägen Oslo—Sarpsborg—Svinesund—Göteborg—Trelleborg i den internationella trafikleden E 6, vägen Askim—Örje—Hån—Töcksfors—Karlstad i den internationella trafikleden E 18 och vägen

Verdalsöra—Ådalsvoll—Sandvika—Skalstugan—Duved i den internationella trafikleden E 75. Nu nämnda trafikleder kunna betecknas såsom de viktigaste av vägförbindelserna mellan Norge och Sverige.

Den norska redogörelsen omnämner tre planerade nya vägförbindelser (s. 890), nämligen den numera påbörjade Turifoss—Stjördal—Storlien—Enafors samt de önskade förbindelserna Storfjord—Graddis—Sädvaluspen—Arjeplog och Unkervatn—Skalmodal—Fättjaur. De båda sistnämnda äro inom Sverige ännu icke beslutade. Utförandet av dem väntas medföra mycket betydande kostnader och det är icke möjligt att nu förutsäga, vid vilken tidpunkt de kunna bliva färdigställda.

Stockholm den 30 januari 1956

Väg-			Till- låtet axeltr. ton	Vägsträckning inom		Väg-			Tillåtet		
nr	kategori	bredd m		Norge	Sverige	nr	kategori	bredd m	axeltr. ton	boggie- tr. ton	
<i>Östfold fylke</i>						<i>Göteborgs och Bohus län</i>					
1	Riksväg	ö	6,5	7,0	Oslo—Sarpsborg—Svinesund—Göteborg—Trelleborg..	2	Riksväg	ö	6,0—7,0	7,0	10,0
2	—	ö	4,5	5,0	Sötholmen—Tyslingmo—Håvedalen—Håve	1050	Länsväg	ö	5,0	5,0	8,0
3	—	ö	5,5	6,5	Halden—Sötholmen—Holtet—Vassbotten—Hälle- vadsholm	165	—	ö	5,0—6,0	6,0	10,0
						<i>Älvsborgs län</i>					
9	—	ö	5,5	6,5	(Halden—Prestebakke)—Kornsjö—Mellerud	166	Länsväg	ö	5,0	6,0	10,0
4	—	ö	4,5	5,0	Halden—Allingmo—Solum—Bengtfsfors	1206	—	ö	5,0	6,0	8,0
						<i>Värmlands län</i>					
34	Fylkesväg	ö	3,5	5,0	Öymark—Vengsfjell—Hulabäcksröset—Väng	501	Länsväg	ö	3,5	4,0	8,0
6	Riksväg	ö	5,5	7,0	Askim—Örje—Hån—Töcksfors—Karlstad	9	Riksväg	ö	6,0—7,0	6,0	10,0
—	Bygdeväg	ö	3,5	4,0	Römskog—Trosterud—Rommenäs—Bön	612	Länsväg	ö	4,0—5,0	6,0	10,0
<i>Hedmark fylke</i>											
102	Riksväg	ö	4,0	7,0	Skotterud—Vestmarka—Högsäter—Hongstad	631	—	ö	3,8	4,0	8,0
101	—	ö	4,0	7,0	Kongsvinger—Magnor—Eda glasbruk—Karlstad	232	—	ö	5,0—7,0	6,0	10,0
102	Fylkes- o. bygdeväg	ö	3,0—4,0	5,0	Skotterud—Stranda—Utgaradsjöen—Håvilrud—Berga	863	—	ö	4,5	6,0	10,0
103	Riksväg	ö	2,5—4,0	7,0	Lier—Austmarka—Mitandersfors—Klockaregården . . .	869	—	ö	4,5	6,0	10,0
106	Fylkesväg	ö	4,0	7,0	Berg—Riksåsen—Brandval—Hejdröset—Lekvatt- nets ka	941	—	ö	5,0—5,5	6,0	10,0
102	Riksväg	ö	4,0	7,0	Riksåsen—Rotna—Kungsbacken	950	—	ö	4,0	6,0	10,0
105	Riksväg	ö	4,0	7,0	Roverud—Rögden—Grue—Röjdåfors	947	—	ö	4,5—5,0	6,0	10,0
102	Fylkes o. bygdeväg	ö	2,5—4,0	4,0	Rögden—Fall—Sörmon	961	—	ö	3,5	6,0	10,0
113	Riksväg	ö	4,0	5,0	Mjölen—Åsnes—Linna—Medskogen—S.Finnskoga	964	—	ö	4,0	4,0	8,0

—	Bygdeväg	ö	2,5	5,0	Finnstad—Posåsen(—Järpliden)		(enskild)			
124	Riksväg	ö	3,0	3,0	Nybergsund—Lutnäs—Långflon—Karlstad	235	Länsväg	ö	4,0—7,0	6,0 10,0
<i>Kopparbergs län</i>										
—	Bygdeväg	ö	2,5	7,0	Lutufallet—Borveggen—Kroksätra—Rörbäcksnäs . . .	1048	Länsväg	ö	5,0	5,0 9,0
—	Bygdeväg	ö	2,5	7,0	Nesvollsberget—Flermoen—Rörbäcksnäs—Torgås . . .	1047	—	ö	4,5	5,0 8,0
100	Riksväg	ö	4,0	7,0	Elverum—Nybergsund—Stöa—Fulunäs	1054	—	ö	5,0	5,0 8,0
—	Bygdeväg	ö	2,5	4,0	Stöa—Ljördal—Linnäs—Mörkret—Särna	1056	—	ö	4,0	4,0 8,0
125	Riksväg	ö	3,0	6,0	Femundsändan—Drevsjö—Lillebo—Flötningen—Idre .	295	—	ö	4,5	6,0 10,0
135	Riksväg	s	2,5	4,0	Elgå—Valldalen(—Storsäterna)					(enskild)
<i>Jämtlands län</i>										
660	Riksväg	ö	3,5—5,5	5,0	Röros—Vauldalen—Malmagen—Sveg	312	Länsväg	ö	4,5—6,0	6,0 10,0
<i>Nord-Trøndelag fylke</i>										
720	Riksväg	ö	3,5	6,0	Verdalsöra—Ådalsvoll—Sandvika—Skalstugan— Duved	322	—	s	3,5—5,0	6,0 10,0
721	—	s	3,5	6,0	Sandvika—Melen—Baksjönäset—Järpen	336	—	ö	3,0—6,0	6,0 10,0
752	—	(ö)	3,0—5,0	6,0	Eidet—Sörli—Valsjöbyn—Krokom	340	—	ö	4,5—5,0	6,0 10,0
750	—	(ö)	3,0—5,0	5,0	Grong—Nordli—Murmoen—Gäddede—Lövberga . . .	342	—	ö	4,0—6,0	6,0 10,0
—	Fylkesväg(ö)		3,5	5,0	Nordli—Östnäs—Tunnsjö—Junsternäs	820	—	ö	3,0—3,5	4,0 6,0
<i>Nordland fylke</i>										
760	Riksväg	s	3,0—4,0	5,5	Hattfjeldal—Krutvattnet—Joesjö	760	Länsväg	s	3,5	6,0 8,0
772	—	s	3,0	6,0	Mo i Rana—Umbugten—Umfors	361	—	s	3,5	5,0 7,0

Anm. ö = vägen hålles öppen för biltrafik under vintern

(ö) = vägen kan icke alltid hållas öppen för biltrafik under vintern

s = vägen hålles stängd för biltrafik under vintern

De för svenska vägdelar angivna tillåtna axel- och boggietrycken avse gällande bestämmelser för vägarna. I sådana vägar kan ingå bro med lägre tillåtna belastningar.

Beretning

om nordisk samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik

(fremsendt af den danske regering)

Idet der iøvrigt henvises til Nordisk Råd, 1. session 1953, spalte 873—76 samt 887—90, skal følgende meddeles om det nordiske samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik:

1. Efter at den nordiske *lønstatistiske komité* afgav sin betænkning i 1950, har man i de enkelte lande arbejdet videre med spørgsmålet. Særlig med hensyn til lønningerne i industri og håndværk er der opnået et ret godt resultat med hensyn til nordiske sammenligninger. Også på andre områder har der været taget hensyn til komiteens forslag ved tilrettelæggelse af landenes lønstatistik, men især hvad angår lønninger for funktionærer og i søfarten er der et flertal af lande, som endnu ikke kan bidrage til lønsammenligningerne; flere af disse lande håber dog i de kommende år at få tilvejebragt en sammenlignelig statistik på disse områder, hvor nu ingen findes.

2. I 1954 afgav komiteen vedrørende sammenligning af *leveomkostninger og reallønninger* sin rapport. Den indeholder principielle synspunkter over de særdeles vanskelige sammenligningsproblemer på dette område og forsøg på at drage konkrete sammenligninger mellem leveomkostninger og reallønninger i de nordiske hovedstæder, baseret på situationen i årene 1952—54. På det nordiske socialministermøde i København i 1955 gaves tilslutning til, at komiteen oprettholdes med henblik på en eventuel ájourføring på et senere tidspunkt af den nu foreliggende undersøgelse.

3. I den til socialministermødet i 1955 afgivne rapport vedrørende *samordning af de nordiske landes statistik vedrørende den sociale lovgivning* fremlægges det seneste talmateriale til belysning af de sociale udgifter og den sociale lovgivning i de nordiske lande.

Ved særudvalg har socialstatistikkomiteen undersøgt mulighederne for at koordinere *arbejdsulykkesstatistikken* og *arbejdsløshedsstatistikken*, og beretningerne fra disse særudvalg er optaget i fornævnte rapport. Man har i komiteen ikke fundet, at sammenligningsproblemerne endnu på nogen måde er løst på disse to områder, og komiteen blev af socialministermødet bemyndiget til at fortsætte sit arbejde hermed, ligesom komiteen fik mandat til at påtage sig arbejdet med en samordning af den nordiske arbejdsmarkedsstatistik som helhed.

Meddelelser

om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Den danske regering (ministeriet for offentlige arbejder) og den svenske regering (kommunikationsdepartementet) henviser i meddelelser af henholdsvis den 29. november og den 6. december 1955 til meddelelserne om rekommandation nr. 6/1954 (sag D 11) og rekommandation nr. 15/1955 (sag D 47).

Den danske regering meddeler desuden:

Der arbejdes videre med rekommandationen.

For *telefontaksternes* vedkommende er der som en begyndelse på ensartede zoneberegninger fra den 1. oktober 1954 indført en ny zone i Danmark øst for Storebælt og i Sverige indenfor en afstand af 150 km fra Hålsingborg. Taksten mellem de 2 zoner er fastsat til 90 centimer (180 øre). Samtidig er taksterne mellem Helsingør—Hålsingborg og København—Malmö nedsat til 50 ctms (105 øre), hhv. 60 ctms (120 øre) for en samtale på 3 minutter.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 22. december 1955:

Samferdselsdepartementet meddeler at det nordiske samarbeid på telegrafens og telefonens område begynte allerede i 1915, og at den avtale som ble sluttet den 1. januar 1937 og endret i januar 1952 mellom Danmark, Finland, Island, Sverige og Norge i realiteten er en nordisk teleunion. Samarbeidet er således brakt inn i tilfredsstillende former, og den norske regjering har intet nytt å melde i denne sak.

Meddelelser

om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund

(indsendt af den danske og svenske regering)

Den danske regering (ministeriet for offentlige arbejder) og den svenske regering (kommunikationsdepartementet) meddeler den 29. november 1955:

I redegørelserne fra de danske og svenske regeringer til Nordisk Råds 2. og 3. session er tidligere redegjort for påbegyndelsen af arbejdet i de to af regeringerne nedsatte Øresundsudvalg. [Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 622—24. Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 422—23].

Det er herved blevet meddelt, at udvalgene havde suppleret sig med to ekspertgrupper, en for trafik-statistik og økonomi og en for tekniske spørgsmål, samt at arbejdet i disse ekspertgrupper var påbegyndt.

Den trafikøkonomiske ekspertgruppe har — efter at den i sommeren 1954 påbegyndte tælling og analyse af øresundstrafikken nu er blevet suppleret med yderligere tællinger i vinteren 1954—55 og foråret 1955 — påbegyndt bearbejdningen af det herved indvundne materiale. Samtidig har gruppen fortsat sine studier og undersøgelser vedrørende en prognose for den fremtidige trafik m. v.

Den tekniske ekspertgruppe har i henhold til en af hovedudvalgene godkendt plan påbegyndt arbejdet med en detaljeret teknisk behandling og gennemgang af forskellige linieføringsmuligheder for en bro- og/eller tunnelforbindelse over Øresund, og jævnsides hermed pågår undersøgelsen af de i øvrigt med den tekniske udformning af en sådan forbindelse forbundne problemer. Endelig er visse præliminære undersøgelser af bundforholdene i Øresund blevet påbegyndt.

Meddelelser
om rekommandation nr. 6 punkt b/1953 angående konvention
om sociale ydelser

(indsendt af den danske og svenske regering)

Den danske regering (socialministeriet) henviser i sin meddelelse af den 1. december 1955 til beretningen fra Den nordiske socialpolitiske komité (Sag C 3).

Den svenske regering (socialdepartementet) meddeler den 22. november 1955:

En konvention mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige undertecknades vid socialministermötet i Köpenhamn den 15 september 1955. Innan konventionen ratificeras av Sverige, skall den underställas riksdagen för godkännande. Proposition i ämnet väntas komma att avlätas till riksdagen i början av år 1956.

Meddelelser

om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske borgeres retsstilling i andet nordisk land

(indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Den danske regering (justitsministeriet) meddeler den 2. december 1955:

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Den svenske regering (justitiedepartementet) meddeler den 6. december 1955:

1 a) *Indregistrering af og trafik med luftfartøjer.*

1 b) *Internordisk gyldighed for flyvecertifikater.*

Svensk meddelelse:

Det hösten 1955 av de svenska lufträttssakkunniga framlagda betänkandet med förslag till luftfartslag (SOU 1955: 42) är för närvarande föremål för remissbehandling. I samband med propositionsarbetet rörande den tillämnade luftfartslagstiftningen kommer inom svenska justitiedepartementet att undersökas i vad mån denna skapar förutsättningar för en lösning av de här upptagna frågorna.

2) *Spørøsmålet om indførelse af regler, hvorefter den, der i et nordisk land kan optræde som rettergangsfuldmeøgtig, også kan gøre dette i et andet nordisk land.*

Dansk meddelelse:

Den 21. december 1954 udsendte det danske justitsministerium en redegørelse om spørøsmålet til de andre nordiske justitsministerier og til en række danske myndigheder.

I februar 1955 er der indkommet officielt svar fra Sverige.

Man afventer stadig svar fra de øvrige nordiske lande samt nogle danske myndigheder.

Norsk meddelelse:

Kravet i den norske domstolslovs § 218 om norsk statsborgerrett som vilkår for sakførerbevilling ble opphevet ved endringslov av 26. november 1954 nr. 1.

Svensk meddelelse:

Den av 1951 års rättegångskommitté framlagda promemorian jämte en sammanställning av infordrade yttranden över promemorian har överlämnats till övriga länders justitiedepartement.

3) *Spørgsmålet om andre lettelser i det nordiske retssamkvem, specielt med hensyn til bistand ved forkyndelse af stævninger m. v.*

Dansk meddelelse:

I december 1954 blev et af det danske justitsministerium udarbejdet konventionsudkast sendt det norske og svenske justitsministerium til erklæring.

Det norske justitsministerium har afgivet svar den 2. juli 1955, og svar fra det svenske justitsministerium kan ventes i nær fremtid.

Svensk meddelelse:

Svenska justitiedepartementet har avgivit yttrande över det av danska justitiedepartementet i december 1954 framlagda utkastet till konvention mellan Danmark, Island, Norge och Sverige angående rättshjälp. Inom svenska justitiedepartementet är man beredd medverka till en lösning av frågan i huvudsaklig överensstämmelse med utkastet. Frågan huruvida överenskommelsen bör ges formen av en konvention eller om man kan åtnöjas med överensstämmande regler i de berörda länderna har dock tills vidare lämnats öppen.

4) *Udlevering af forbrydere.*

Dansk meddelelse:

Der er i dagene den 21.—25. oktober 1955 afholdt et arbejdsudvalgsmøde i Helsingfors. På dette møde behandlede de i samtlige deltagende lande udarbejdede udkast til nationale lovregler om udlevering mellem de nordiske lande. Der opnåedes enighed på væsentlige punkter, med hensyn til hvilke der tidligere har været uenighed mellem delegationerne, og det vedtoges i begyndelsen af 1956 at afholde et afsluttende plenarmøde, på hvilket samtlige delegationer skal forelægge ændrede lovudkast, udarbejdet på grundlag af forhandlingerne i Helsingfors (se tillæg).

Svensk meddelelse:

Under året har samnordiska överläggningar ägt rum med representanter för bland annat svenska justitiedepartementet. Dessa har för Sveriges del resulterat i en i november 1955 framlagd promemoria med förslag till ny lagstiftning rörande utlämning för brott till övriga nordiska länder. (Se bilag).

5) *Spørgsmålet om ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til retten til under ophold i et andet land at give offentlige forestillinger.*

Dansk meddelelse:

Det danske justitsministerium har den 22. december 1954 sendt de øvrige nordiske justitsministerier en redegørelse over de enkelte landes regler på det nævnte område med anmodning om at fremkomme med eventuelle korrektioner til fremstillingen af de gældende regler og en udtalelse om muligheden for det videre arbejde med henblik på at opnå en fremtidig ligestilling.

På denne henvendelse har man modtaget svar fra Sverige og Norge, medens der ikke er indkommet svar fra det finske og det islandske justitsministerium.

Norsk meddelelse:

I denne forbindelse kan opplyses at det ved kgl. resolusjon av 25. november 1953 ble fremsatt Odelstingsproposisjon om endringer i fremmedloven av 22. april 1927, som for Norges vedkommende blant annet vil gjøre det mulig å gjennomføre full likestilling mellom de nordiske lands borgere med hensyn til adgangen til å gi eller delta i dramatiske forestillinger.

6) *Ret til at beklæde statsligt embede.*

Svensk meddelelse:

Efter bearbetning av det i svenska justitiedepartementet insamlade materialet, omfattande yttranden av ett stort antal myndigheter och institutioner, bör en utredning komma till stånd i syfte att åstadkomma en mer tidsenlig och konsekvent utformning av bestämmelserna i 28 § regeringsformen om utlännings rätt att inneha statstjänst. Utredningsarbetet kan beräknas bli omfattande.

7) *Spørgsmålet om i videre omfang at yde bistand til iværksættelse af beslutninger, som er truffet af myndigheder i andet nordisk land, såsom med hensyn til tilbageførelse af borttrømte unge, alkoholister, undvegne fra anstalt og personer, der ikke har meldt sig til eller er rømt fra militærtjeneste.*

Dansk meddelelse:

Spørgsmålet beror på undersøgelse i det danske forsvarsministerium med henblik på forholdene med hensyn til værnepligtige.

8) *Spørgsmålet om mestbegunstigelsesklausulens indvirkning på mulighederne for at skabe ligestilling mellem borgere i de nordiske lande.*

Svensk meddelelse:

I anslutning till behandlingen inom Nordiska rådet av den s. k. likställighetsfrågan — spørgsmål om nordiska medborgares likställighet vid vistelse i annat nordiskt land än hemlandet (Nordiska rådets rek. 7/1953) — tillsattes år 1954 en gemensam nordisk kommitté av experter för att utreda frågan om den i vissa

traktater införda mest-gynnad-nations-klausulens inverkan på möjligheterna att genomföra dylik likställighet mellan nordiska medborgare.

Kommittén — i vilken ingått representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige och vari Island varit representerat genom observatörer — avlämnade den 20 oktober 1955 sitt betänkande till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

De synpunkter vartill kommittén kommit och vilka redovisas i betänkandet är f. n. föremål för regeringarnas studium.

Spørgsmålet om udstedelse af strafferegisteruddrag. (Rek. nr. 28/1954).

Ovennævnte rekommandation blev under 3. session af rådet erklæret for færdigbehandlet for dets vedkommende (Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 88, 630 og 682). Der er til 4. session indsendt følgende dokument

fra den danske regering (justitsministeriet) den 17. december 1955:

Cirkulæreskrivelse fra justitsministeriet om straffeattester til finske myndigheder til brug i offentlige straffesager.

Justitsministeriet bestemmer herved, at de i ministeriets cirkulæreskrivelse af 9. december 1954 fastsatte bestemmelser om udstedelse af straffeattester til islandske, norske og svenske domstole og anklagemyndigheder til brug i offentlige straffesager fremtidig skal finde tilsvarende anvendelse i forhold til finske domstole og anklagemyndigheder.

Anmodninger om udskrift af det finske strafferegister vil kunne rettes til kanslichefen i justitieministeriet, Helsingfors. Anmodningerne må udtrykkelig oplyse, at attesten ønskes til brug i en offentlig straffesag mod den, attesten angår.

*BILAG***Lovforslag om udlevering af forbrydere.**

Den under 4) i sag D 4 omförmälda utlämningslagstiftningen är avsedd att få den formen, att lagar av likartat innehåll antagas i ettvarvt av de fem nordiska länderna. Det svenska lagutkastet är av följande lydelse.

*Utkast till Lag om utlämning för brott till Danmark, Finland,
Island och Norge.*

Härigenom förordnas som följer.

Villkor för utlämning

1 §.

Är någon i Danmark, Finland, Island eller Norge misstänkt, tilltalad eller dömd för brott, och uppehåller han sig här i riket, må han efter framställning utlämnas enligt vad i denna lag sägs.

2 §.

Svensk medborgare må utlämnas allenast om han inför rätten förklarat sig samtycka därtill; dock må han utan samtycke utlämnas, såframt han vid tiden för framställningen sedan minst två år haft hemvist utom riket.

3 §.

Utlämning må ske allenast för brott som helt eller delvis förövat utom Sverige eller för sådan inom riket begången gärning, som innefattar medverkan till dylikt brott.

Utän hinder av vad i första stycket sägs må utlämning ske för gärning, som begåtts inom riket, såframt framställningen om utlämning jämväl avser utom riket förövat brott och åtal för brotten prövas lämpligen böra handläggas i en rättegång.

4 §.

Har gärningsmannen i den stat, från vilken framställningen inkommit, dömts för brottet, må utlämning ej ske, med mindre påföljden utgör frihetsstraff eller annat omhändertagande på anstalt.

5 §.

Vad i 5 och 6 §§ lagen om utlämning för brott är stadgat om hinder mot utlämning för politiskt brott och mot utlämning som medför risk för politisk förföljelse skall äga tillämpning jämväl i fråga om utlämning till de i 1 § denna lag avsedda staterna; dock må utlämning medgivas för politiskt brott, om det med hänsyn till den särskilda samhörigheten mellan de nordiska länderna finnes påkallat, att gärningsmannen för brottet lagföres i det land som önskar utlämningen.

6 §.

Utlämning må ej äga rum, om här i riket meddelats dom angående det uppgivna brottet eller beslut om eftergift av åtal för brottet.

7 §.

Om den, som begäres utlämnad, här i riket dömts att undergå frihetsstraff för annat brott än det som avses med framställningen, må han ej utlämnas, förrän han frigivits eller utskrivits från fångvårdsanstalten. Utlämning må ej heller ske, om han här i riket står under åtal för annat brott, å vilket kan följa straffarbete, eller om han eljest för annat brott hålles häktad eller är underkastad reseförbud.

Utän hinder av vad i första stycket sägs må utlämning äga rum för lagföring, på villkor att den utlämnade efter lagföringen utan dröjsmål överlämnas till svensk myndighet.

8 §.

Vid utlämning skola uppställas följande villkor:

1. den utlämnade må icke utan eget samtycke ställas till ansvar för annat före utlämningen begånget brott än det för vilket han utlämnats, med mindre medgivande därtill lämnats i den ordning som i 17 § sägs;

2. den utlämnade må allenast efter medgivande enligt 8 eller 17 § för brott, som han före utlämningen begått, utlämnas till tredje stat.

I samband med beviljande av utlämning må uppställas de ytterligare villkor, som prövas erforderliga.

9 §.

Där flera av de i 1 § omnämnda staterna framställa begäran om någons utlämnande eller sådan framställning inkommer från en eller flera av dessa stater jämte annan stat, skola framställningarna prövas enligt de grunder som angivas i 11 § lagen om utlämning för brott; och må därvid, enligt vad i nämnda paragraf är stadgat, såsom villkor för utlämning föreskrivas, att den utlämnade skall efter att hava lagförts och avtjänat straff i den ena staten utlämnas till den andra.

Förfarandet

10 §.

Framställning om utlämning skall göras av polis- eller åklagarmyndighet i den stat som önskar utlämningen. Framställningen skall ingivas till riksåklagarämbetet; om gärningsmannens uppehållsort i riket är känd, må den dock riktas direkt till stats- eller distriktsåklagare.

Framställningen skall grundas antingen på en av domstol i den stat, från vilken framställningen inkommit, meddelad fällande dom eller ock på annat av domstol i nämnda stat meddelat beslut, varav framgår, att domstolen funnit sannolika skäl föreligga till misstanke att den som begäres utlämnad begått det uppgivna brottet. Avskrift av domen eller beslutet skall fogas vid framställningen; och skall, i den mån domen eller beslutet ej innehåller uppgifter därom, upplysning lämnas angående gärningsmannens medborgarskap, hans uppehållsort i riket, om denna är känd, brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet. Signalement skall om möjligt företes. Framställningen skall vidare vara åtföljd av uppgift om de straffbestämmelser, som anses tillämpliga å brottet.

I fall då den om vars utlämning är fråga samtycker till utlämning enligt vad i 14 § sägs, må beslut om utlämning meddelas på grundval av framställning, som innehåller uppgifter till ledning för bestämmande av hans identitet samt upplysning om brottets beskaffenhet jämte tiden och orten för brottet.

11 §.

Åklagaren skall verkställa skyndsamt utredning i ärendet. Därvid skall, med iakttagande av vad nedan sägs, i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad om förundersökning och eljest om rättegång i brottmål är stadgat.

12 §.

Till främjande av utredningen och för att säkerställa utlämning må åklagaren använda och hos rätten påkalla användandet av tvångsmedel enligt vad i allmänhet gäller för brottmål. Tvångsmedel må användas utan att särskild utredning, utöver vad framställningen med därvid fogade handlingar enligt 10 § skall innehålla, förebragts till stöd för att den som avses med framställningen begått det uppgivna brottet.

Rättens beslut om användande av tvångsmedel skall, där ej rätten annorledes förordnar, gälla i avbidan på beslutet över framställningen och verkställigheten därav. Beslut om häktning skall dock gälla högst tre veckor, såframt ej rätten med hänsyn till utredningens omfattning eller eljest av särskild anledning förordnar om förlängning av denna tid. Sådant förordnande må meddelas endast efter ny förhandling och för högst två veckor i sänder.

13 §.

Ersättning åt offentlig försvarare samt åt vittne eller annan som hörts vid rätten skall slutligen gäldas av statsverket, om ej rätten av särskilda skäl förordnar, att ersättningen skall erläggas av den som begäres utlämnad.

14 §.

Har den som avses med framställningen inför rätten samtyckt till utlämning och är ej fall som avses i 7 eller 9 § för handen, äger åklagaren, om han ej finner att hinder mot utlämning föreligger enligt denna lag eller att utlämning eljest bör vägras, meddela beslut om utlämning.

Om åklagaren ej meddelar beslut om utlämning enligt vad i första stycket sägs, skall han, sedan utredningen avslutats, skyndsamt översända handlingarna i ärendet till justitiedepartementet, varefter Konungen skall giva sitt beslut över framställningen.

Vid beviljande av utlämning må förordnas, att föremålsom under ärendets handläggning tagits i beslag skall överlämnas till den myndighet som begärt utlämningen; och må därvid göras det förbehåll till tryggande av tredje mans rätt, som kan anses påkallat.

15 §.

Har beslut om utlämning meddelats, skall den som avses med beslutet så snart ske kan överlämnas till myndighet i det land, till vilket utlämning skall äga rum. Är han icke anhållen eller häktad, äger den som meddelar utlämningsbeslutet förordna, att han i avbidan på verkställigheten skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

16 §.

Den som är efterlyst för brott, som enligt denna lag kan föranleda utlämning, må anhållas utan att framställning om utlämning för brottet föreligger.

Den anhållne äger hos rätten påkalla prövning av anhållandet. Rätten skall i sådant ärende hålla förhandling. Mot rättens beslut må talan ej föras.

Polis- eller åklagarmyndighet i den stat där efterlysningen utfärdats skall ofördröjligen underrättas, då någon anhållits enligt denna paragraf. Har icke framställning om utlämning mottagits inom två veckor från det underrättelsen avsändes, skall den anhållne försättas på fri fot.

17 §.

Konungen äger på framställning meddela tillstånd, att den som enligt denna lag utlämnats må för annat före utlämningen förövat brott än det för vilket utlämning skett ställas till ansvar eller utlämnas till annan av de i 1 § omnämnda

staterna. Framställningen skall innehålla upplysning om brottets beskaffenhet samt tiden och orten för brottet.

Tillstånd må lämnas allenast såvitt Konungen finner, att hinder mot utlämning för brottet icke skulle hava mött.

Beträffande tillstånd till utlämning till annan än de i 1 § omförmälda staterna skola bestämmelserna i 22 § lagen om utlämning för brott äga tillämpning.

18 §.

Den som utlämnas från någon av de i 1 § omnämnda staterna till annan i samma paragraf omförmäld stat må utan särskilt tillstånd föras genom svenskt territorium.

Meddelelser

om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Den danske regering (undervisningsministeriet) meddeler den 7. december 1955.

Den norske regering (utrikesdepartementet) meddeler den 30. december 1955.

Den svenske regering (ecklesiastikdepartementet) meddeler den 30. november 1955.

[se også sag C 2]

ad rekommandationens punkt b) om nordisk forskningssamarbejde m. m. og punkt c) om udbygning af videnskabelige institutioner.

Dansk meddelelse:

Disse spørgsmål vil blive behandlet i en beretning, som vil blive afgivet til Nordisk Råds 4. session af Nordisk Kulturkommission.

Norsk meddelelse:

Nordisk Kulturkommissjon uttaler at punktet om nordisk forskningssamarbeid m. m. ikke har vært gjenstand for særskilt behandling ut fra det syn at de omhandlede undersøkelser generelt inngår i kommisjonens virksomhet.

Spørsmålet om opprettelse av en rådgivende instans for utbyggingen av vitenskapelige institusjoner anses løst i og med oppdelingen av Nordisk Kulturkommissjon i tre seksjoner, hvorav én for vitenskapelige spørsmål. Når det gjelder saker av vitenskapelig karakter som for tiden er under behandling, henvises til melding fra Nordisk Kulturkommissjons respektive seksjoner som vil bli oversendt til det Nordiske Råd av den danske regjering.

Svensk meddelelse:

Den samarbetsfråga, som aktualiserats i ifrågavarande punkter, torde höra till de frågor, som det ankommer på Nordiska kulturkommissionens sektion för akademiska och vetenskapliga spørsmål att uppmärksamma. Under sådana förhållanden finns det icke anledning att lämna Nordiska kulturkommissionen något särskilt utredningsuppdrag. Det synes icke heller motiverat att tillskapa ett särskilt rådgivningsorgan.

Ifrågavarande under punkterna b och c i rekommandation 8/1953 framlagda förslag kommer icke att föranleda några ytterligare åtgärder från ecklesiastikdepartementets sida.

ad rekommandationens punkt d) om støtte til udbygning af samarbejdet mellem de nationale sprognævn.

Dansk meddelelse:

Undervisningsministeriet har den 17. marts 1955 oprettet et dansk sprognævn som et rådgivende organ for ministeriet. Der henvises angående sprognævnets opgaver og sammensætning m. v. til følgende af undervisningsministeriet udstedte bekendtgørelse af 29. april 1955 angående oprettelse af et Dansk Sprognævn.

Under 17. marts 1955 har undervisningsministeriet oprettet et dansk sprognævn. For denne institution, som benævnes „Dansk Sprognævn“, fastsættes følgende vedtægter:

§ 1.

Dansk Sprognævn er et rådgivende organ. På videnskabeligt grundlag skal det give myndighederne og offentligheden råd og vejledning i sproglige spørgsmål, ligesom det i sproglige anliggender af fællesnordisk interesse eller rækkevidde repræsenterer myndighederne i forhandlinger med tilsvarende sprognævn i de andre nordiske lande.

§ 2.

Af særlige opgaver for nævnet kan anføres følgende:

1. At redigere og udgive Dansk Retskrivningsordbog.
2. At indsamle og registrere nye ord (fremmedord og nydannelser), herunder også officielle forkortelser (initialord, o. lign.).
3. At samarbejde med private terminologinævn i deres virksomhed med forslag til faglige termini.
4. At samarbejde med institutioner (f. eks. stedsnavneudvalget, justitsministeriets personnavneudvalg), der udsender autoriserede fortegnelser over eller afgiver responsa om dansk navnestof.
5. At underkaste det udenlandske, geografiske navnestof en særlig undersøgelse med henblik på navnenes stavemåde.
6. At stå til tjeneste for offentlige institutioner, pressen og private med oplysninger og med besvarelser af sproglige spørgsmål.
7. At samarbejde med de andre nordiske sprognævn i spørgsmål af fællesnordisk interesse.

Iøvrigt kan ministeriet, når det skønnes påkrævet, tildele nævnet særopgaver af rådgivende art i tilfælde, hvor det drejer sig om sproglig virksomhed af officiel karakter, ligesom det kan overdrage nævnet udarbejdelsen af vejledende sproglige håndbøger på forskellige områder.

§ 3.

Dansk Sprognævn består af et repræsentantskab og et arbejdsudvalg. Repræsentantskabet består af 15 medlemmer udpeget af følgende myndigheder, institu-

tioner eller organisationer og beskikket af undervisningsministeren for 3 år ad gangen: undervisningsministeriet, statsministeriet, Københavns Universitets filosofiske fakultet, Aarhus Universitets humanistiske fakultet, Dansk Skue-spillerforbund, statsradiofonien, Lærerorganisationernes Samarbejdsudvalg, stednavneudvalget, Det danske Sprog- og Litteraturselskab, Danske Dagblades Fællesrepræsentation, Danske Journalisters Fællesrepræsentation, Foreningen Norden, Dansk Forfatterforening og Terminologicentralen — med en repræsentant for hver, dog to for Lærerorganisationernes Samarbejdsudvalg.

Undervisningsministeren beskikker blandt repræsentantskabets medlemmer dennes formand og næstformand. Ingen kan beskikkes eller genbeskikkes til medlem af repræsentantskabet efter det fyldte 70. år.

Repræsentantskabet indkaldes mindst een gang om året.

Arbejdsudvalget består af 6 medlemmer, udpeget af undervisningsministeren efter indstilling af repræsentantskabet og blandt dennes medlemmer. Arbejdsudvalget beskikkes ligeledes for 3 år ad gangen.

Arbejdsudvalget vælger selv sin formand.

§ 4.

Arbejdsudvalget fastsætter selv sin forretningsorden, der dog vil være at godkende af undervisningsministeren. Udvalget aflægger beretning samt regnskab over for repræsentantskabet snarest muligt efter regnskabsårets udgang til drøftelse og godkendelse. Beretning og regnskab fremsendes derefter til undervisningsministeriet. Regnskabsåret går fra 1. april til 31. marts.

Regnskabet revideres og decideres efter de om statens regnskabsvæsen gældende regler.

§ 5.

Nævnet udsender hvert år en kort beretning om arbejdet, således at bl. a. de trufne afgørelser og henstillinger af betydning bringes til offentlighedens kundskab.

Undervisningsministeriet, den 29. april 1955.

Jul. Bomholt.

P. Dannekiold-Samsøe.

Norsk meddelelse:

Den norske regering har anmodet sekretariatet for Nordisk Kulturkommissjons seksjon for akademiske og vitenskapelige spørsmål, Forskningsrådenes Fellesutvalg i Oslo, om en redegjørelse for hvilke tiltak som er truffet på foranledning av denne rekommandasjon. Det heter i en skrivelse datert 13. november 1955 fra sekretariatet:

„På foranledning arrangerte Nordisk Kulturkommissjon et møte i samarbeid med Norsk Språknemnd 19—20. februar 1954 i Oslo. Det møtte representanter

for de nasjonale språknemnder i Finnland, Norge og Sverige, og for dansk språkvitenskap.

Møtet vedtok å henstille til regjeringene å ta hensyn til rekommandasjon nr. 8 fra det Nordiske Råd om økonomisk støtte til språklig samarbeid.

Til dels som en følge av dette nordiske initiativ opprettet det danske undervisningsministerium den 17. mars 1955 en dansk språknemnd.

I brev av 10. november 1954 henvendte sekretariatet for Nordisk Kulturkommisjon, seksjon I, seg til de nordiske språknemndene og til det danske undervisningsministerium og henstilte der til språknemndene å ta opp arbeidet med en felles planlegging av et nytt møte våren 1955.

Institutet för Svensk Språkvård svarte 12. november 1954 at det var villig til å stå som arrangør av et slikt møte i Stockholm 1955.

Møtet ble holdt 15.—16. juni 1955 mellom representanter fra de danske, finske, norske og svenske språknemndene.

På møtet ble det fortsatte praktiske samarbeid mellom nemndene drøftet. Man ble enige om en utveksling av nemndenes årsrapporter, av protokollene fra arbeidsutvalgenes møter, og av lister over de spørsmål om stavemåte av nye ord som nemndene får fra publikum. En dansk-svensk ordbok er under arbeide. En norsk-svensk ordbok er allerede ferdig. Det ble også bestemt at det fra nå av skal holdes faste møter en gang om året mellom de nordiske språknemndene. Ellers ble det på møtet fattet 4 resolusjoner:

- 1) Møtet besluttet å henstille til de tekniske terminologi-sentralene ytterligere å utvikle og styrke det nordiske samarbeidet. Møtet besluttet også at de nordiske språknemndene i skrivelser til komiteer og andre som arbeider med terminologiske spørsmål, skulle peke på ønskeligheten av at det tas hensyn til fellesnordiske synspunkter, og at språknemndene står til tjeneste i så henseende.
- 2) Møtet besluttet å nedsette en komite som skal utarbeide et forslag om post-termer som skal forelegges neste nordiske språkmøte.
- 3) Møtet besluttet at arbeidet med å samle nye ord skal fortsette, og at resultatene skal meddeles nemndene i de andre landene i det minste en gang om året, eventuelt med kortere mellomrom. Det skulle videre settes ned en komite til å bearbeide listene og forelegge resultatet på neste årsmøte. Det ble overlatt til nemndene selv å peke ut en representant i god tid før neste språknemndmøte.
- 4) Møtet besluttet at fortegnelser over faglige ordlister fra de siste årene i de nordiske land skulle publiseres, og at de etter hvert skulle kompletteres.

Professor Skautrup innbød til neste nordiske språknemndmøte i Danmark 1956.“

For så vidt angår den budsjettmessige side av saken, forutsetter den norske regjering at utgiftene vanligvis bør dekkes innenfor den ordinære bevilning til

Norsk Språknemnd. I særlige tilfelle vil man søke å stille nødvendige midler til rådighet av det beløp som Kirke- og Undervisningsdepartementet disponerer til nordiske samarbeidstiltak.

Svensk meddelelse:

Till nämnden för svensk språkvård utgår ett årligt bidrag av 20 000 kronor.

Chefen för ecklesiastikdepartementet är icke beredd att framlägga förslag om ökat bidrag till nämnden.

ad rekommendationens punkt e) for så vidt angår spørgsmålet om at give kurser og tentamener ved universiteter og højskoler internordisk gyldighed [sm]g. sag C 2).

Dansk meddelelse:

Ved kgl. anordning af 1. juli 1955 om skandinaviske studerendes adgang til at underkaste sig prøver ved Københavns og Aarhus universiteter er der givet finske, islandske, norske og svenske statsborgere, der er indskrevet som studerende ved Københavns og Aarhus universiteter, adgang til at aflægge prøve (tentamen) for en universitetslærer ved et af de to universiteter, når sådan prøve aflægges som led i de universitetsksamener i andre skandinaviske lande, som svarer til de danske universitetsksamener.

Forsåvidt aflæggelse af prøven i det pågældende fag som led i en dansk universitetsksamen er betinget af forudgående deltagelse i obligatorisk undervisning, gælder tilsvarende betingelser for aflæggelse af prøve i henhold til denne anordning.

Anmeldelse til prøver sker til det pågældende fakultet, hvorunder faget hører, ikke til den enkelte universitetslærer. Prøven kan afholdes uden medvirken af censorer, og der gives en karakter i overensstemmelse med den karakterskala, som anvendes ved den pågældende danske eksamen, hvortil faget hører. Den universitetslærer, som afholder prøven, giver indberetning om udfaldet til vedkommende fakultet, som derefter udsteder bevis for prøven.

Svensk meddelelse:

Det i Sverige uppgjorda förslaget till bestämmelser angående giltighet av akademiska tentamina avlagda i de nordiska länderna förutsätter medverkan från examinatorer vid våra grannländers akademiska lärosäten. [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 432—33]. Sedan det numera bekräftats, att erforderlig medverkan kan påräknas, har den 18 november 1955 utfärdats kungörelse om tillgodoräknande av akademiska prov, som avlagts i Danmark, Finland, Island eller Norge. Enligt kungörelsen äger kanslern för rikets universitet bestämma, i vad mån och under vilka förutsättningar studerande, som vid universitet eller motsvarande lärosäte i Danmark, Finland, Island eller Norge avlagt godkänt prov på viss studiekurs eller del därav, må tillgodoräkna sig detta för att avlägga examen vid svenskt universitet, Stockholms högskola eller karolinska medikokirurgiska institutet.

Meddelelser

om rekommandation nr. 9 pkt. 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelser i toldkontrollen med rejsende

(indsendt af den danske, islandske og svenske regering)

Den danske regering (finansministeriet) meddeler den 26. november 1955:

Der er ikke siden skrivelse herfra af 4. juni 1954 [Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 615—16] passeret yderligere forsåvidt angår dette spørgsmål.

Den islandske regering (dómsmálaráðuneytið) meddeler den 16. november 1955:

Ifølge en noteveksling mellem den islandske, danske, finske, norske og svenske regering tiltræder Island, med virkning fra 1. december 1955, protokollen af 22. maj 1954 vedrørende fritagelse for nordiske statsborgere for at være i besiddelse af pas under ophold i andet nordisk land end hjemlandet. [Se Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 611].

Samtidig har den islandske regering, med virkning fra samme dato, tiltrådt protokollen af 14. juni 1952 om pligten til gensidig tilbagetagelse af ulovligt indrejste udlændinge.

Den svenske regering (finansdepartementet) meddeler den 12. november 1955:

Syftet med denna rekommandation torde i allt väsentligt ha blivit tillgodosett genom de tullättnader för resande som genomförts under de senaste åren. De särskilda problem som har samband med rätten till tullfri införsel av tobaksvaror och spritdrycker m. m. torde icke böra upptagas till övervägande i detta sammanhang. Enligt finansdepartementets mening bör denna rekommandation numera anses slutbehandlad såvitt angår Sverige.

*BILAG***Skrivelse fra Nordisk Forbund av Bilsakkyndige til Nordisk Råd**

Det vil være kjent sak at antall registrerte motorkjøretøyer som passerer grensene i de nordiske land er steget kolossalt etter krigen. Det kan vel heller ikke herske noen tvil om at tallene vil stige ennu mere i årene som kommer. —

Etter oppgaver fra den norske tollstasjon Svinesund, Norge, er tallene for inn- og utførte registrerte motorkjøretøyer fra og med 1952 følgende:

1952:	80 000	motorkjøretøyer.
1953:	120 000	—
1954:	170 000	—
1955:	220 000	—

For samtlige av disse motorkjøretøyer blir der ved inn- eller utførsel utfyllt 2 eksemplarer av vedlagte (se tillæg) eksemplarer av blankett nr. 249 eller 250 forutsatt at vedkommende motorkjøretøy ikke kjører på Carnet. Det er dog et forsvinnende lite antall. Disse blanketter utfylles alltid av tolltjenestemennene. En kan da lett tenke seg hvilket merarbeide de norske tolltjenestemenn blir pålagt når en viser til statistikken foran. Det er også en av hovedgrunnene til at det på norske side dannes endeløse køer på de norske tollstasjoner mens de på tollstasjonene i andre nordiske land er minimale. *De andre nordiske land har nemlig helt sløffet utfyllingen av disse blanketter da man fant det unødvendig.* —

I praksis regnes nu disse tollerklæringer (blanketter) for *helt verdiløse*. Det er nemlig utelukket for tolltjenestemennene ved utfylling av disse blanketter å kontrollere at de oppførte data er helt overensstemmende med vedkommende motorkjøretøy. En kan bare nevne kontrollen av gummidekkenes tilstand, chasisnr., motornr. m. v. Etter konferanse med bestyrer Johs. Løkholm og hans medarbeidere på Svinesund tollstasjon, Norge, er alle av den oppfatning at disse blanketter er verdiløse og bør sløyfes. —

På vårt forbunds vegne tillater en seg derfor å foreslå at nevnte blanketter sløyfes. — Ventetiden ved passeringen av grensen vilde gå hurtigere og lettere og en vilde få vekk et irritasjonsmoment som i de senere år har skapt misnøye på begge sider av grensen. Vi tror også dette vilde skape tilfredshet i de nordiske land hvor en jo bør gjøre alt mulig for å lette samkvemmet. Det hele bør ikke forsinkes av skjemaer og forordninger. En kan jo i denne forbindelse f. eks. nevne opphevelsen av passordningen.

Sarpsborg, 19. desember 1955.

For Nordisk Forbund av Bilsakkyndige

G. Thorsen,
president.

Blankett nr. 249.

Inng. l.nr.

Utfærdiges i 2 eksemplarer, hvorav det ene beholdes av tolloppsynet på innførselsstedet. Det annet leveres til den reisende, som må oppbevare det og avlevere det til tolloppsynet ved gjeninnførelsen.

Utg. l.nr.

Tollerklæring

for motorkjøretøyer innregistrert i Danmark, Finland og Sverige.

Motorkjøretøyets art	Registreringsbokstav og -nr.
Registreringsland	Chassisnr.
Fabrikat	Motornr.
<i>Gummidekkes antall og tilstand:</i>	<i>Ekstra utstyr:</i>
Ikke slitte dekk stykker	Tilhengervogn reg.nr.
Noe	Antall og tilstand av dekk på tilhengervognen
Meget	Radio, campingutstyr m. m.
Reserveslanger	

Undertegnede erklærer herved på ære og samvittighet at ovennevnte motorkjøretøy med tilbehør og ekstra utstyr skal bli ført ut igjen til utlandet *senest innen 3 måneder fra i dag* og antage-
lig over tollsted/tollstasjon.

Såfremt kjøretøyet med tilbehør og utstyr ikke er ført ut igjen innen utløpet av nevnte frist, vil det straks bli angitt til fortolling.

Utlån eller utleie av bilen eller anvendelse av den i ervervmessig kjøring i Norge i innenlandsk trafikk er ikke tillatt.

..... den 19.....

Tydelig underskrift.

Postadresse i hjemlandet

Eierens navn og adresse, hvis han ikke selv er underskriver

Tolloppsynets innførselsattest.

Motorkjøretøyet med tilbehør og ekstra utstyr er i dag passert inn her. Dekkenes antall og tilstand er kontrollert og funnet som ovenfor anført.

Vegavgift betalt for dager med kr.

*) 1. Dette dokument gjelder også som kjøretillatelse inntil utløpet av tollerklæringens gyldighetsfrist.

*) 2. Kjøretøyet kan uten kjøretillatelse benyttes her i landet inntil utløpet av tollerklæringens gyldighetsfrist.

..... den 19

(tollstempel.)

Tolltjenestemannens underskrift.

Tolloppsynets utførselsattest.

Motorkjøretøyet med tilbehør og ekstra utstyr er i dag passert ut her. Dekkenes antall og tilstand er kontrollert og funnet som ovenfor anført.

Tilleggsavgift betalt for dager med kr.

..... den 19

Tolltjenestemannens underskrift.

*) Tolloppsynet skal stryke det som ikke passer.

Blankett nr. 250.

Utferdiges i 2 eksemplarer, hvorav det ene beholdes av tolloppsynet på utførselsstedet. Det annet leveres til den reisende, som må oppbevare det og avlevere det til tolloppsynet ved gjeninnførselen.

Utg. l.nr.

Inng. l.nr.

Tollerklæring

for norske motorkjøretøyer som utføres til midlertidig bruk i utlandet.

Motorkjøretøyets art.....

Fabrikat..... Registreringsbokstav og -nr.....

Chassisnr.....

Motornr.....

Gummidekkes antall og tilstand:

Ikke slitte dekk.....stykker

Noe — —

Meget — —

Reserveslanger

Ekstra utstyr:

Tilhengervogn reg.nr.....

Antall og tilstand av dekk på tilhengervognen.....

Radio, campingutstyr m. m.....

Undertegnede erklærer herved på ære og samvittighet at ovennevnte motorkjøretøy med tilbehør og ekstra utstyr skal bli brakt med ved min tilbakereise til Norge som vil finne sted senest innen..... fra i dag og antagelig over..... tollsted/tollstasjon.
..... den..... 19.....

Tydelig underskrift.

Postadresse i Norge

Eierens navn og adresse, hvis han ikke selv er underskriver

Tollopsynets utførselsattest.

Motorkjøretøyet med tilbehør og ekstra utstyr er i dag passert ut her. Dekkenes antall og tilstand er kontrollert og funnet som ovenfor anført.

..... den..... 19.....

(tollstempel)

Tolltjenestemannens underskrift.

Tollopsynets innførselsattest.

Motorkjøretøyet med tilbehør og ekstra utstyr er i dag passert inn her. Dekkenes antall og tilstand er kontrollert og funnet som ovenfor anført.

..... den..... 19.....

(tollstempel)

Tolltjenestemannens underskrift.

Meddelelser

om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (fiskeriministeriet) meddeler den 1. december 1955:

I tilslutning til den danske regerings melding til rådets 3. session (se Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 438) skal man oplyse, at sagen har været behandlet i det færøske landsstyre, og at der fra færøsk side er givet udtryk for betænkelighed overfor principielle ændringer i de bestående regler, idet man dog er rede til at forhandle om fuld gensidighed med hensyn til fiskerfartøjers adgang til bunkring og proviantering.

Der har iøvrigt ikke i 1955 været ført forhandlinger med de danske fiskeriorganisationer om sagen, ligesom det bemærkes, at man ikke har modtaget nogen henvendelse fra den norske regering om sagen.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 17. december 1955:

Fiskeridepartementet meddeler, at de norske lovbestemmelser angående utenlandske fiskeres rettigheter i norsk havn er til hinder for å innrømme spesielle lettelser for fiskere fra de øvrige nordiske land når det gjelder blant annet omlastning. Disse bestemmelser er av en slik prinsipiell karakter at den norske regjering vanskelig kan ta noe endelig standpunkt til spørsmålet eller innkalle representanter for de nordiske fiskerorganisasjoner til fellesdrøftelse för spørsmålet har vært drøftet på det forestående nordiske utenriksministermöte i begynnelsen av 1956.

Den norske regjering antar imidlertid at det kan være grunnlag for en lempning av de gjeldende bestemmelser om bunkring under forutsetning av gjensidighet.

Den svenske regering (jordbruksdepartementet) meddeler den 20. december 1955:

Någon åtgärd har hittills icke vidtagits från svensk sida.

Meddelelse
om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse
til verdenssprog af nordisk litteratur

(indsendt af den norske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den norske regering meddeler den 22. december 1955:

Den norske regering tillater seg å oversende som eget vedlegg melding til det Nordiske Råd på vegne av Nordisk Kulturkommisjons avdelinger i de fem nordiske land.

Meldingen presenteres fra norsk side på grunn av at saken var gjenstand for behandling på et møte i Nordisk Kulturkommisjons seksjon III for folkeopplysning og kunst i Oslo den 12. og 13. desember 1955.

TILLÆG 1

**Udtalelse af Nordisk Kulturkommission angående oversættelse
til verdenssprog af nordisk litteratur.**

På grundlag av rekommandasjon nr. 2/1954 fra Det Nordiske Råd har Nordisk Kulturkommission av regjeringene fått i oppdrag å „undersøke muligheten for å tilveiebringe en samling oversettelser til hovedspråkene, i første omgang engelsk, av representative verker innenfor de nordiske lands diktning.“

Anmodningen kom for sent til at saken kunne tas opp til realitetsbehandling på møtet i kommisjonens seksjon for folkeopplysning og kunst i desember 1954. Etter forutgående undersøkelser kunne dette skje under plenums møtet i Reykjavik i august 1955. Her vedtok seksjonen å nedsette et sakkyndig utvalg av litteraturprofessorer, som på basis av det foreliggende materiale skulle foreslå, fortrinnsvis i flere alternativer, hvilke verker som burde tas med i serien. De forlagstekniske undersøkelser skulle foretas under ledelse av det norske kommisjonsmedlem, forlagsdirektør Henrik Groth.

Utvalget av litteraturprofessorer kom sammen 4. desember 1955 i Stockholm. På forhånd hadde den norske representant, professor Francis Bull, utarbeidet en oversikt over ialt 100 representative verker fra dansk, norsk, islandsk og svensk litteratur som et diskusjonsgrunnlag. I møtet deltok dessuten professor Gunnar Tideström fra svensk side, mens Finland var representert ved professor Olof Enckell for den finlandssvenske litteratur og professor Lauri Viljanen for den finske. Dr. phil. Hakon Stangerup møtte som stedfortreder for professor Ejnar Thomsen, København i dennes sykdomsfravær. Den islandske professor Einar Ólafur Sveinsson skulle pr. korrespondanse ta stilling til det forslag de øvrige professorer kom frem til.

Professorene var anmodet om å fremsette alternative forslag basert på et større eller mindre antall bind, f. eks. 40 og 60, idet man tenkte seg at det kunne bli tale om enten et snevrere eller et utvidet utvalg av verker.

Man kunne vanskelig forlange at professorene skulle vurdere antall titler kontra antall bind, idet normaliseringen av de enkelte bind måtte være et forlagsteknisk spørsmål. Som en veiledning ble det presisert at hvert bind forutsattes å omfatte mellom 250 og 500 sider.

Gjennom sine forhandlinger ble litteraturekspertene enige om et preliminært forslag (Underbilag 1) om 80 bind kronologisk redigert uten nasjonal oppdeling. Andre alternativer bortfalt. Det er en utrykkelig forutsetning at såvel den danske

som den islandske litteraturekspert skal gjennomgå listen og foreta ønskelige endringer. Videre kan det innenfor de opptrukne grenser komme på tale å erstatte enkelte verker med andre.

Den kronologiske oppbygning vil gi serien et genuint nordisk preg. Som antydnet i Det Nordiske Råd er den nyere litteratur tatt med bare i begrenset utstrekning, bortsett fra enkelte forfattere som f. eks. Halldór Laxness, Sillanpää, Eyvind Johnson, Karen Blixen, Sigurd Hoel o. fl. Hertil kommer ialt 7 bind til slutt med det 20. århundres noveller, lyrikk, dramatik, epistler og essays. Det er forutsetningen at valget av stoff til disse bind skal gjøres til gjenstand for særskilt behandling med henblikk på å presentere et kresent utvalg.

Den forlagsmessige side av saken har været foreløbig utredet av forlagsdirektør Henrik Groth. Tiden har været meget knapp, og det har bare vært anledning til innledende undersøkelser i Storbritannia og U.S.A. (enkelte kulturattachéer, American Scandinavian Foundation etc.). Men det ble rettet henvendelser til forleggerorganisasjonene i de nordiske land samt til alle store forlag i Norden som særlig har beskjeftiget seg med sitt lands nasjonallitteratur. I denne henvendelse gjorde direktør Groth rede for sakens bakgrunn og fremsatte visse foreløbige synspunkter:

Utgaven burde ikke — mente han — utgis som en serie enkeltbind, beregnet på „løssalg“, men som et samlet verk i løpet av en periode på 5—7 år. (Etter utvidelsen til 80 bind må tiden forlenges). En internasjonal utgave av nordisk litteratur måtte forutsettes å bli solgt til biblioteker, universiteter og institusjoner i den engelsktalende verden. Etter noen års forløp kunne så de enkelte bind frigjøres for enkeltsalg gjennom bokhandelen.

For å gi verket en internasjonal karakter og sikre den størst mulige utbredelse burde det redigeres og utgis i samarbeid med et stort amerikansk forlag med solid økonomisk bakgrunn og effektivt salgssapparat. Dette forlag burde kunne ta en del av den økonomiske risiko, mens de nordiske lands regjeringer ydet direkte støtte såvel til det redaksjonelle arbeid og oversettelsen, som til selve trykningen og produksjonen. Utover dette kunne det bli tale om støtte i form av en begrenset garanti.

Når den litterære redaksjonskomité var blitt enig om utvalget av de enkelte lands litteratur, måtte en rekke problemer finne sin løsning. En undersøkelse måtte foretas av hvilke verker som allerede er oversatt til engelsk (amerikansk), copyrights måtte bringes på det rene og kjøpes etc. Under denne del av arbeidet ville det bli nødvendig å støtte seg til førsteklasses engelske (amerikanske) skribenter som kan bedømme den kunstneriske verdi av eldre og nyere oversettelsesarbeider.

Skrivelsen konkluderte med en anmodning om uforbeholden kritikk og forslag til andre fremgangsmåter. De innkomne svar på denne henvendelse var positive med hensyn til planens hovedtrekk og alle var enige i forslaget om et nordisk-amerikansk samarbeid. Fra flere hold, ikke minst fra svensk side, fremholdt man

nødvendigheten av sammen med serien å utgi et bind med nordisk litteraturhistorie, et spørsmål som vil bli tatt opp til alvorlig overveielse.

På grunnlag av det foreliggende materiale er det foretatt en kalkyle, som imidlertid må betraktes som anslagsvis, i betraktning av de mange problemer som ennå er uløste. Således er det ikke mulig på forhånd å uttale seg om hva det vil koste å løse ut de rettigheter som tidligere er solgt til andre forleggere. Også oversettelseshonorarene lar seg vanskelig beregne, da man på det nåværende tidspunkt ikke vet hvor stor del av utvalget som på forhånd foreligger oversatt, resp. tilfredsstillende oversatt. Kalkylen bygger på 80 bind á 400 sider i 10.000 eksemplarer og på den (hypotetiske) forutsetning at et amerikansk forlag vil overta utgaven om de nordiske regjeringer dekker 50 pct. af produksjonsomkostningene.

Alle priser er angitt i norske kroner og bygger stort sett på dagens prisnivå. En unntagelse danner papirprisen, som er oppført med et beløp som noenlunde tilsvarende gjennomsnittsprisen i de nordiske land.

Det er grunn til å anta at det vil være fordelaktig for det eventuelt interesserte amerikanske forlag å la bokene produsere i de nordiske land. Det skulle ikke være noen vanskeligheter forbundet med importen til U.S.A. Men det kan tenkes at man i U.S.A. vil foretrekke å overta hele produksjonen, som da vil bli vesentlig dyrere.

Når det gjelder de enkelte detaljer, henvises til undertillæg B. Her kan det kort nevnes at en enkel beregning bygget på nærmere presiserte forutsetninger gir en sluttsum for produksjon, redaksjon og oversettelse på n. kr. 4.060.000.— Med et direkte bidrag på 50 pct. av produksjonsomkostningene, n. kr. 1.700.000.— og utgifter til redaksjon, oversettelse m. v. på n. kr. 600.000.— vil utgiftene for de nordiske land beløpe seg til ca. n. kr. 2.300.000.— tilsammen, fordelt over en periode av ca. 10 år. Planen skulle altså — hvis et amerikansk forlag overtar sin del av risikoen — kunne utføres med et årlig bidrag fra hvert enkelt nordisk land av ca. kr. 50.000.— i 10 år. Det må dog regnes med en ujevn utgiftsfordeling over de 10 år.

Resultatene av disse foreløbige litterære og forlagstekniske undersøkelser forelå på et møte i Nordisk Kulturkommisjons seksjon for folkeopplysning og kunst 12. og 13. desember 1955 i Oslo. Det danske kommisjonsmedlem dr. Hakon Stangerup gjorde nærmere rede for de synspunkter som var fremkommet under litteraturprofessorenes møte.

Etter å ha gjennomgått stoffet, var man der kommet til den oppfatning at det ikke ville være tilrådelig å sette antall bind lavere enn til 80, da verket ellers ikke kunne pretendere å inneholde den mest representative diktning i Norden. Videre ville det være ønskelig å trekke opp de store linjer i denne litteratur ved å presentere verkene i sin naturlige sammenheng, uten å holde hvert lands litteratur for seg i adskilte grupper. Selv om man la vekt på å velge ut den diktning som også idag har levende verdi, ville det være nyttig om hvert bind fikk en kort innledning

på 3—4 sider, beregnet på den alminnelige leser og derfor ikke for sterkt litterært betonet. Professorene ville enten selv påta seg vervet eller også utpeke andre kompetente litteraturhistorikere til oppgaven. Endelig burde man søke å fange publikums interesse for verket som helhet ved å utgi de verdenskjente og nyere diktere først, uten å være bundet av bindrekkefølgen i verket.

Ved behandlingen av saken under møtet ble det reist visse innvendinger mot det utvalg av verker som var foretatt. Det ble bl. a. hevdet at den nyere litteratur var tallmessig for svakt representert. Det ble også fremholdt at utvalget muligens kunne redigeres i retning av mer „levende“ litteratur, slik at man utelot visse verker som fortrinnsvis var av litteraturhistorisk interesse. Diskusjonen konkluderte imidlertid med at ansvaret for utvelgelsen nå og senere må ligge hos de sakkyndige på området. Men det er en naturlig forutsetning at det eventuelt samarbeidende amerikanske forlag også har et ord med i laget.

Med hensyn til den forlagsmessige side av saken, kunne man på det nåværende tidspunkt ikke komme lenger i utredningen. Først når det var foretatt detaljerte undersøkelser av mulighetene for planens realisering i U.S.A., kunne seksjonen avgi endelig innstilling i saken. I betraktning av at disse undersøkelser måtte forutsettes å medføre omkostninger til reiseutgifter m. m., fant seksjonen å burde fremlegge resultatene av de hittil foretatte utredninger før arbeidet med de gjenstående spørsmål ble satt i gang.

Seksjonen konkluderte med følgende punkter:

- 1) Det anbefales at planen søkes realisert etter de ovenfor skisserte retningslinjer,
- 2) Seksjonen avventer reaksjonen i Det Nordiske Råd og hos regjeringene før arbeidet med saken føres videre,
- 3) I tilfelle henstilles til regjeringene å stille til rådighet et beløp svarende til n. kr. 7.500.— i hvert av landene, slik at utredningsarbeidet kan føres videre.

Undertillæg 1

Forslag til serie nordisk litteratur på engelsk.

1. Den eldre Edda.
2. Olav den Helliges saga og Sverres saga.
3. Egils saga.
4. Njåls saga.
5. Laksdöla saga, Grettis saga (eller Gunnlaug Ormstungas saga) og Ravnkjell Frøysgodes saga.
6. Nordiske folkeviser (utvalg — hovedvekt på de danske).
7. Kalevala.

8. Leonora Christinas Jammersminde.
9. Holberg: Komedier (Jeppe på Bjerget, Erasmus Montanus, Den Stundesløse, Den politiske Kandestøber).
10. Holberg: Epistler og småstykker i udvalg.
11. Bellman: Fredmans Epistler.
12. Oehlenschläger: Aladdin, og noen mindre dikt.
13. Blicher: Noveller i udvalg (engelsk oversettelse i 1930-årene, innl. av Sigrid Undset).
14. Esaias Tegnér: Frithiofs Saga, udvalg av brev og dikt.
15. Nordisk salmediktning i udvalg (hovedvekt på de danske).
16. Wergeland: Poems (et bind finnes oversatt), Jan van Huysums Blomsterstykke.
17. H. C. Andersen: Eventyr i udvalg.
18. Asbjørnsen og Moe: Norske Folke- og Huldre-Eventyr.
19. Runeberg: Fänrik Ståls sägner, Kung Fjalar, dikt i udvalg.
20. Søren Kierkegaard: Enten—Eller.
21. Søren Kierkegaard: Stadier paa Livets Vej, Gjentagelsen.
22. Almquist: Utvalg.
23. Ibsen: Brand, Peer Gynt.
24. Ibsen: Kongsemnerne, Et dukkehjem, Gengangere, En folkefiende.
25. Ibsen: Vildanden, Rosmersholm, Byggmester Solness, Når vi døde vågner.
26. Bjørnson: Synnøve Solbakken, En glad gutt, Faderen, Sigurd Slembe, Maria Stuart i Skottland.
27. Bjørnson: Over ævne I og II, Paul Lange og Tora Parsberg, Når den ny vin blomstrer.
28. Jonas Lie: Familien på Gilje, Kommandørens døtre, udvalg av Troll.
29. Alex. Kielland: Garman & Worse, novelletter i udvalg (deriblant Karen) og udvalg av brev.
30. Arne Garborg: Fred, Læreren, Den bortkomne faderen.
31. Georg Brandes: utvalgte essays.
32. J. P. Jacobsen: Niels Lyhne (eller Marie Grubbe).
33. Herman Bang: Ved Vejen, noveller i udvalg.
34. Henrik Pontoppidan: Lykke-Per.
35. August Strindberg: Tjänstkvinnans son I.
36. August Strindberg: Fadern, Dödsdansen, Fröken Julie, Ett drömspel.
37. August Strindberg: Till Damaskus, brev i udvalg.
38. A. Kivi: Sju bröder.
39. Nordisk lyrikk i udvalg fra romantikkens tid og frem til Vinje, Ibsen, Bjørnson, Rydberg, Snoilsky, Drachmann.
40. Knut Hamsun: Sult, Pan, Victoria, En vandrer spiller med sordin.
41. Knut Hamsun: Markens grøde.
42. Selma Lagerlöf: Jerusalem I—II.

43. Selma Lagerlöf: Gösta Berlings saga, utvalg av legender.
44. Nordisk lyrikk fra 1890-års-generasjonen I (svensk).
45. — — — — — II (dansk, norsk o. s. v.).
46. Hjalmar Söderberg: Martin Bircks ungdom, historietter i utvalg.
47. Johs. V. Jensen: Bræen, utvalg av Myter.
48. M. Andersen Nexø: Pelle Erobreren.
49. Aho, Juha samt Linnankoski: Flyktningarna.
50. Kianto: Det röda strecket, samt Jotuni: Vardagsliv.
51. Hjalmar Bergman: Markurells i Wadköping (eller Clovnen Jack).
52. Pär Lagerkvist: Dvärgen, utvalg av dramatik og lyrikk.
53. Harry Martinson: Nässlorna blomma.
54. Eyvind Johnson: Drömmar om roser och eld.
55. Johan Bojer: Den siste viking.
56. Sigrid Undset: Kristin Lavransdatter.
57. Sigrid Undset: — — —
58. Olav Duun: Juvikfolket.
59. Olav Duun: Medmenneske, Menneske og maktene.
60. Cora Sandel: Albertebökene.
61. Cora Sandel: — — —
62. Sigurd Hoel: Syndere i sommersol (og En dag i oktober)
63. Tom Kristensen: Hærværk, dikt i utvalg.
64. Jacob Paludan: Jørgen Stein.
65. Nis Petersen: Sandalmagernes gade.
66. Karen Blixen: Seven Gothic Tales.
67. Kaj Munk: Five Plays.
68. Lehtonen: Ödemarkens barn.
69. Sillanpää: Det fromma eländet, Människor i sommernatten.
70. Pekkanen: Min barndom.
71. Finlandssvensk novellistik i utvalg.
72. Gunnar Gunnarsson: roman.
73. Halldór Laxness: roman.
74. Nordiske noveller fra 20. årh. i utvalg I.
75. — — — — — II.
76. Nordisk lyrikk fra 20. årh. i utvalg I.
77. — — — — — II.
78. Nordisk dramatik fra 20. årh. i utvalg I (Kaj Munk, Abell, Soya, Helge Krog, Nordahl Grieg etc.).
79. Nordisk dramatik fra 20. årh. i utvalg II.
80. Nordiske epistler og essays i utvalg (bl. a. Nils Kjær).

*Undertillæg 2***Overslag over udgifterne ved en engelsk udgave af nordisk litteratur.***Innledning.*

Den efterfølgende kalkulasjon forutsetter at den engelske utgave av nordisk litteratur blir på 80 bind, som foreslått av litteraturhistorikerutvalget i Stockholm, og at utgivelsen skjer i samarbeide med et amerikansk universitetsforlag med støtte fra de nordiske regjeringer. Selve planen og utgivelsesmåten er av Henrik Groth blitt forelagt for de nordiske lands forleggerorganisasjoner og de forlag som i særlig grad har beskjeftiget seg med sitt lands nasjonalitteratur.

Det har ikke vært mulig å utføre en helt nøyaktig kalkulasjon, da det ikke lot seg gjøre å nå frem til en helt eksakt omfangsberegning av bindene på den korte tid som stod til rådighet. Alle tall og beregninger er derfor anslagvis, men beregningenes spesielle forutsetninger er angitt under hver post i oppstillingen. En rekke større utgiftsposter måtte ansettes rent skjønsmessig. Det er f. eks. ikke mulig på forhånd å si hvad det vil koste å løse ut de rettigheter som tidligere er solgt til andre forleggere. Også oversettelseshonorar lar seg vanskelig beregne, da man på det nuværende tidspunkt ennå ikke vet hvor stor del av hele utvalget som på forhånd foreligger oversatt, resp. tilfredsstillende oversatt.

Alle priser er angitt i norske kroner og bygger stort sett på dagens prisnivå. En unntagelse danner papirprisen, som er oppført med et beløp som noenlunde tilsvarende gjennomsnittsprisen i de nordiske land. Det er grunn til å tro at det vil være fordelaktig for det eventuelt interesserte amerikanske forlag å la bøkene produsere i de nordiske land. Men det kan også hende at man i Amerika vil foretrekke å overta hele produksjonen, som da vil bli vesentlig dyrere.

Nærværende kalkulasjon må altså oppfattes som et utgangspunkt og et diskusjonsgrunnlag. Oppmerksomheten henledes forøvrig på den viktige endring i verkets idé, som fremgår av litteraturutvalgets forslag fra Stockholm-møtet, idet stoffet er ordnet kronologisk for hele Norden uten særskilt nasjonal gruppeinndeling.

Fra flere hold, ikke minst fra svensk side, fremholdes nødvendigheten av sammen med den engelske utgave av nordisk litteratur å utgi et dertil egnet bind med nordisk litteraturhistorie. Dette spørsmål bør formentlig tas opp til alvorlig overveielse.

*Nordisk litteratur**I Omfang.*

80 bind á gjennomsnittlig 25 sekstensidige ark = 2000 sekstensidige ark = 320.000 sider á ca. 2.100 bokstaver (maskinslag). Bøkene vil variere i arktall, se III.

II Format.

Som mønster er valgt en bok med et format i beskåret stand på $18 \times 11\frac{1}{2}$ cm. Papirformat er 76/92.

III Papir, bind, udstyr.

Da bøkene vil virke svært ulike i tykkelse, må man regne med å bruke papir av forskjellig gramvekt. Høyeste vekt: 120 g. Laveste vekt: 70 g. Gjennomssnittsvekt: 100 g.

Bøkene tenkes innbundet i helshirtings bind.

Enkel dekor på rygg og perm. Vareomslag i tre farver.

IV Honorarberegning.

Det er regnet med en sum på kr. 100.000,— til utløsning av rettigheter som tidligere er solgt til andre forleggere. For oversettelse er beregnet kr. 400.000,— (2000 ark á gjennomsnittlig kr. 200,—). Det er da regnet med at man også må betale honorar til oversetterne av de bøker som allerede foreligger på engelsk i en tilfredsstillende utgave. Dette honorar kan vel være adskillig lavere enn gjennomsnittshonoraret. Til gjengjeld vil enkelte nyoversettelser sikkert bli meget kostbare. Honorar til redaktørene er ikke tatt med i beregningen. Heller ikke er medtatt honorar (Royalty) til de enkelte forfattere.

V Administrasjon.

For å løse den redaksjonelle oppgave blir det nødvendig å opprette et sentralkontor med fast ansatt sekretær og eventuelt en kontordame. Udgiftene til dette sekretariat anslås til ca. kr. 60.000,— for ett år, mens sannsynligheten taler for at et så omfattende redaksjonsarbeid vil strekke seg over lengre tid.

VI Den praktiske gjennomføring av planen.

Bøkene forutsettes her trykt i de nordiske land og eksportert til U.S.A. fullt ferdig innbundet. De nordiske forleggere må på forhånd bli enige om satsbilde, papirkvalitet o. s. v. Det er ingen hindringer for en slik eksport til U.S.A.

VII Kalkulasjon.

En enkel beregning bygget på ovenstående forutsetninger viser følgende tall:

Trykning	ca. kr. 1.000.000,—
Papir	ca. kr. 930.000,—
Klisjéer	ca. kr. 40.000,—

Honorar (til oversettelser m. v.).....	ca. kr.	600.000,—
Sekretariat.....	ca. kr.	60.000,—
Bokbinderarbeid.....	ca. kr.	1.430.000,—
		<hr/>
	ca. kr.	4.060.000,—

VIII Bidrag.

Planen forudsetter at den amerikanske forlegger får levert fullt ferdig manuskript til samtlige bøker, som derefter — for hans regning — produseres i Norden. Den amerikanske forlegger kan således trekke fra de utgifter som foran er oppført til honorarer, altså ca. kr. 600.000,—. Tilbake blir en produksjonsutgift på ca. kr. 3.400.000,—. Det direkte bidrag til den amerikanske forlegger blir da 50 pct. av produksjonsomkostninger = ca. 1.700.000,—. Utgiftene for de nordiske land blir tilsammen ca. 2.300.000,—.

IX Utgifter for den amerikanske forlegger.

Forleggeren betaler for hele serien (opplag 10.000) kr. 1.700.000,—. Det gir en stk.-pris på hver enkelt bok på kr. 2.12. Dette er en usedvanlig gunstig pris — som burde gi forleggeren store muligheter.

I tillegg til produksjonsutgiftene må forleggeren bære: 1. Frakt. 2. Royalty til forfattere som ikke er falt i det fri. 3. Reklame. 4. Egne handelsomkostninger.

Tillæggsforslag
angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur

(forelagt af Ole Bjørn Kraft)

I overensstemmelse med arbejdsordningens § 4 og med henvisning til redegørelsen i den udtalelse, der som sag nr. D 8 er afgivet af Nordisk Kulturkommission, tillader jeg mig at foreslå,

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der i hvert af de nordiske lande stilles et beløb svarende til 7.500 n. kr. til rådighed, således at udredningen af dette spørgsmål kan føres videre.

Den 19. januar 1956.

Ole Bjørn Kraft.

*BILAG 1***Udtalelse af den danske ambassade i Washington**

Ambassaden er fra henholdsvis den svenske og norske ambassade gjort bekendt med, at Det nordiske Råd skulle have vedtaget at udgive en samling nordisk litteratur på engelsk. Dette fremstød er formentlig identisk med den plan, som udenrigsministeriet ved sin skrivelse nr. 807 af 8. juni 1954 gjorde ambassaden bekendt med.

Efter de for ambassaden foreliggende oplysninger skulle det være hensigten at udgive ialt 80 af de vigtigste nordiske litteraturværker og at lade disse trykke i de nordiske lande.

Ved en samtale fornylig med den svenske kulturattaché oplyste denne, at han på eget initiativ havde undersøgt, hvorvidt et ledende amerikansk bogforlag eventuelt ville være interesseret i udgivelsen af en sådan samling af nordisk litteratur. Den svenske kulturattaché henvendte sig til Princeton universitetets bogforlag, Princeton Press, og forlagets svar var imødekommende. Uforbindende udtalte forlaget, at det muligvis ville være interesseret i at overtage den med udgivelsen af en sådan samling værker forbundne økonomiske risiko på betingelse af, at udgivelsesrettigheden blev overdraget forlaget, samt at der blev stillet gratis oversættelser af de forskellige værker til forlagets rådighed. Et eventuelt overskud af salget af bøgerne skulle tilfalde forlaget. Det anslås efter forlagets mening, at der kan påregnes et garanteret salg af 800 eksemplarer af samtlige værker til ledende biblioteker, universiteter, institutioner etc., som naturligt ville inkludere et sådant standardværk i deres samlinger. Et sådant salg ville formentlig ikke kunne bære udgifterne, men Princeton Press regnede med salg af værket også til andre interesserede grupper og private samlere.

Medens ambassaden ikke herfra helt vil kunne overse de bevæggrunde og eventuelle fordele, som der måtte være ved at lade et standardværk som det påtænkte trykke i de nordiske lande, mener man at burde pege på, at udgivelsen af værket på et anerkendt amerikansk forlag utvivlsomt vil være en fordel også derved, at man samtidig har sikret sig mulighed for, at værket kan sælges igennem den amerikanske detailboghandler. Den svenske ambassade vil underrette det svenske udenrigsministerium om foranstående med henblik på forelægning i vedkommende udvalg i Det nordiske Råd, og det henstilles, at de danske medlemmer af dette udvalg gøres bekendt med de i denne indberetning nedfældede tanker.

Washington, den 20. januar 1956.

Henrik Kauffmann

Meddelelser

om rekommandation nr. 4/1954 angående toldlettelser ved forsendelser af oplysende film

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (finansministeriet) meddeler den 26. november 1955:

Departementet for told- og forbrugsafgifter henviser til det i skrivelse af 10. juli 1954 anførte [Nordisk Råd, 2 sesjon 1954, s. 322—23], idet tilføjes, at den i nævnte skrivelse omhandlede ændring af toldlovens § 3 u er gennemført ved lov nr. 34 af 2. marts 1955, således at departementet nu er bemyndiget til at tillade toldfri indførsel af film af undervisningsmæssig, videnskabelig eller kulturel karakter, forsåvidt Danmark ved mellemfolkelig overenskomst har forpligtet sig til at yde toldfrihed herfor [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 451].

Det tilføjes, at der herefter er udstedt bevillinger til toldfri indførsel af sådanne film til forskellige kulturelle organisationer og institutioner.

Den islandske regering (fjármálaráðuneytið) meddeler 28. november 1955:

Altinget vedtog den 25. november 1955 et regeringsforslag om ændring af lov nr. 90 fra 1954 om toldtarif m. m., ifølge hvilket finansministeriet bemyndiges til ikke at indkræve toldafgifter af film og lysbilleder af oplysende karakter, som undervisningsdirektoratet indfører og modtager fra anerkendte videnskabelige og kulturelle institutioner.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Kirke- og Undervisningsdepartementet har i rundskriv av 3. juni 1955 gitt følgende melding til alle interesserte instanser angående den tollfrihetsavtale for bl. a. oplysende film som er inngått innenfor rammen av UNESCO:

„Tollfrihet m. v. for materiell omhandlet i „overenskomst for å lette internasjonal spredning av billed- og lydmateriell av utdannende, vitenskapelig og kulturell natur“, åpnet for undertegning i Lake Success den 15. juli 1949, trådt i kraft den 12. august 1954.

Det Kgl. Finans- og tolldepartement har i rundskriv av 12. februar 1954 til tollkamrene meddelt at materiell som nevnt i avtalens artikkel I og II, iflg. ovennevnte rundskriv, og som er godkjent av Kirke- og undervisningsdepartementet, vil kunne innføres midlertidig fritatt for toll og alminnelig omsetningsavgift.

Kirke- og undervisningsdepartementet har påtatt seg å føre kontroll som nevnt ovenfor. Sertifikater som nevnt fås ved henvendelse til Kirke- og undervisningsdepartementet, Kontoret for kunst og kulturarbeid. En tør be om at sertifikatene fylles ut in duplo“.

Etter denne avtale fritas forsendelse av opplysende film fra bl. a. de nordiske land til Norge for toll.

Den svenske regering (finansdepartementet) meddeler den 12. november 1955:

Såsom framgår av det yttrande, som finansdepartementet avgav förra året i anledning av rekommendation nr 4/1954 [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 452—54], medges redan nu tullfrihet i Sverige i enlighet med bestämmelserna i Unesco-konventionen. I kulturutskottets betänkande nr 4, som bifogats rekommendation nr 2/1955 [sstds. s. 546—48], har omnämnts att man i Danmark och Norge överväger regler, som nära ansluter till Unesco-konventionen. Utfärdas sådana regler i våra grannländer, kommer sålunda en enhetlig reglering till stånd på detta område.

BILAG

Rapport over prøveforsendelse af film mellem den danske og svenske forening Norden.

1955:

29. 11. Filmen „Finnmarkens genopbygning“ afsendes fra København til Stockholm som almindelig pakke med adressekort og told-deklaration udfyldt.

- Stockholm 2. 12. Avis från tullpostkontoret att en film fanns att hämta.
 3. 12. Ett bud sändes med avis till tullposten. Budet återkom och meddelade att en borgen på 20 kr. först måste deponeras.
 4. 12. Bud sändes med borgensbeloppet till postkontoret. Återkom med meddelande om att skriftlig ansökan om temporär tullfrihet m. m. måste ingivas först.

6. 12. Bud sändes med borgen och ansökan. Filmen utkvitterades och kom till svenska föreningen.
28. 12. Bud sändes till tullposten för att återsända filmen till danska föreningen Norden. Meddelades att filmen måste åtföljas av ett intyg om att den under Sverigevistelsen *ej visats vid offentlig föreställning* eller kopierats.
29. 12. Filmen kunde återsändas till Danmark med verkst. direktörens intyg på heder och tro. Borgensbeloppet kunde då ej återfås, kom efter några dagar i postanvisning med ett mindre avdrag. (Denne film benævnes i det følgende med I).
Samma dag översändes en äldre isländsk film från svenska föreningen Norden till den danska föreningen. Trots att vi på heder och tro försäkrade att den ej innehöll några flygfotografier av Sverige måste den först granskas av försvarsstaben, vilket dock tullposten åtog sig ombesörja. Endast portokostnader erlades. (Denne film benævnes i det følgende med II).

1956:

- København 2. 1. Advis fra postvæsenet, at en pakke var kommet til Toldpostkontoret. Ved opringing udbad man sig bekræftelse på, at den ankommende film (I) var vor ejendom, og at filmen havde været udlånt til Stockholm. En sådan skrivelse blev udfærdiget og fremsendt til Toldpostkontoret.
6. 1. Ankom skrivelse fra Toldpostkontoret, hvori man udbad sig returvareerklæring, „såfremt primaangivelse med attest for udførsel kan fremlægges“. Erklæringen blev udfyldt, så godt det lod sig gøre, og returneret til Toldpostkontoret. Primaangivelse med attest kunne ikke fremlægges.
9. 1. Film II ankommer uden kommentarer, påtegnet § 2 g fri samt en underskrift, dateret 8/1 1956. Der betales kr. 1.10 i arbejdspenge.
10. 1. Film I ankommer. Der betales 33 kr. + kr. 1.10 i arbejdspenge.
13. 1. Film II returneres til Stockholm som alm. pakke.
- Stockholm 17. 1. Avis från tullpostkontoret om försändelse från Danmark.
19. 1. Intyg ifyllt och översänt, sedan det av oss per telefon rekvirerats från tullposten.
23. 1. Avis om att försändelsen förtullats och kunde hämtas på tullpostkontoret.
24. 1. Bud, medförande denna avis, hämtat filmen på tullpostkontoret.

Meddelelser

om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 1. december 1955:

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, der på den norske regerings vegne varetager formidlingen af samarbejdet mellem medlemsstaternes regeringer i sagen, har i skrivelse af 22. juni 1955 stillet forslag om, at der nedsættes et sagkyndigt udvalg med repræsentanter fra Island, Norge, Sverige og Danmark til nærmere at drøfte:

- 1) Spørgsmålet om at give flytteattester internordisk gyldighed og i forbindelse hermed spørgsmålet om udveksling af flyttemeddelelser.
- 2) Spørgsmålet om udfærdigelse af et identitetsbevis til brug ved rejser i de nordiske lande og endelig
- 3) Spørgsmålet om udveksling af civilstandsdokumenter mellem de nordiske lande.

I denne anledning har indenrigsministeriet efter brevveksling med justitsministeriet og kirkeministeriet ved skrivelser af 28. september og 10. november 1955 meddelt Statistisk Sentralbyrå, at indenrigsministeriet for sit vedkommende kan tiltræde forslaget om nedsættelse af et sagkyndigt internordisk udvalg til at drøfte de nævnte spørgsmål.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler 22. december 1955:

Statistisk Sentralbyrå meddeler at det henvendte seg direkte til de danske, svenske og islandske myndigheter med forslag om å nedsette et utvalg med representanter fra de respektive lands innregistreringsmyndigheter for å drøfte de spørsmål som reiser seg i forbindelse med rekommandasjonen.

Det ble samtidig foreslått at utvalget også burde utrede innføringen av en ordning med identitetsbeviser ved reiser mellom de nordiske land og utveksling av sivilstandsdokumenter mellom de nordiske land, blant annet av den grunn

at personaliaoppgavene på de danske og norske flytteattestene ikke er autentiske og derfor ikke gir tilstrekkelig legitimasjon.

Myndighetene i Danmark, Sverige og Island har gitt sin tilslutning til forslaget om opprettelse av et utvalg. Fra dansk og svensk side er det imidlertid pekt på det betenkelige i å gjennomføre en ordning med identitetsbevis ved reiser mellom de nordiske land etter at passfriheten er innført. Fra dansk side er det dessuten pekt på at en ordning med utveksling av sivilstandsdokumenter vil volde vanskeligheter for kirkebokførerne i Danmark.

De danske, svenske og islandske myndigheter er anmodet om å oppnevne representanter til det nevnte utvalg. På grunn av de reiste betenkeligheter, er forslaget om identitetsbevis og en utveksling av sivilstandsdokumenter frafalt, dog slik at utvalget bør drøfte hvilken betydning spørsmålet om utveksling av sivilstandsdokumenter vil kunne ha for folkeregistreringen i de nordiske land.

Utvalget vil tre i kraft så snart representanter til utvalget er oppnevnt av de respektive land.

Den svenske regering (finansdepartementet) meddeler den 12. november 1955:

Fortsatt samråd har ägt rum mellan norsk statistisk centralbyrå och svenska statistiska centralbyrån. Sedan från norsk sida förslag framförts om tillsättande av ett utskott med representanter från de nordiska länderna, vilket utskott närmare skulle pröva vissa med rekommendationen sammanhängande spørsmål, har statistiska centralbyrån anmält för finansdepartementet vad i ärendet förekommit. Finansdepartementet har därefter underrättat norska finans- och tolldepartementet att från svensk sida intet finnes att erinra mot tillsättandet av det ifrågasatta utskottet, samt att svenska experter att ingå i utskottet skall tillkallas så snart ytterligare underrättelser erhålles från norska vederbörande.

Meddelelser
om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske
post- og telegramtaxter

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddeler den 29. november 1955:

Den islandske regering (póst- og símamálastjórnin) meddeler den 2. december 1955:

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 8. december 1955:

Den svenske regering (kommunikationsdepartementet) meddeler den 6. december 1955:

Rekommandationens punkt a): landenes indenrigsporto gives gyldighed for internordiske breve op til 500 g.

Dansk meddelelse:

Rekommandationens punkt vedrørende anvendelsen af de respektive landes indenrigsporto for internordiske breve af vægt indtil 500 g er gennemført fra den 1. juli 1955, for Danmarks vedkommende med den ændring, at den hidtil i forholdet til de nordiske lande gældende laveste vægtsats på 20 g er bibeholdt, idet de øvrige nordiske lande ikke har ment at kunne modtage breve fra Danmark, for hvilke den laveste porto er gældende for en vægt af indtil 50 g, således som det er tilfældet i den indre danske posttjeneste.

Islandsk meddelelse:

Punktet er for Islands vedkommende gennemført, idet Island allerede flere år tilbage har anvendt indenrigsk brevporto for breve indtil 500 gr. i udveksling med de øvrige nordiske lande.

Norsk meddelelse:

Samferdselsdepartementet meddeler at de i rekommandasjonens punkt a) foreslåtte portoendringer for brever til og med 500 gr er blitt gjennomført fra 1. august 1955.

Svensk meddelelse:

Förslaget att respektive länders inrikes brevporton skola tillämpas för internordiska brev intill 500 grams vikt har för Danmarks del genomförts fr. o. m. den 1 juli 1955, dock med den avvikelser, att såsom den lägsta viktgränsen i den internordiska utväxlingen bibehålles 20 gram, medan viktgränsen för brev inom landet är 50 gram.

I Norge har förslaget genomförts fr. o. m. den 1 august 1955.

För Finland, Island och Sverige gäller redan tidigare inrikestaxorna i den internordiska brevtrafiken.

Rekommandationens punkt b): for internordiske breve mellem 500 og 1000 g fastsættes takster på et niveau, som er væsentlig lavere end det nuværende internationale.

Dansk meddelelse:

Der foreligger ikke noget endeligt resultat med hensyn til rekommandationens punkt vedrørende portoen for breve af vægt mellem 500 og 1000 g.

Islandsk meddelelse:

Punktet angående takster for breve mellem 500 og 1000 gr. i internordisk udveksling er ikke gennemført. Hertil bemærkes, at Island dog overfor de øvrige nordiske landes generalpoststyrelser har erklæret sig villig til for breve af vægt over 500 gr. til og med 1000 gr. i internordisk udveksling at fastsætte en porto tilsvarende den til enhver tid gældende internationale porto fra Island til det øvrige udland for breve i vægtgruppen 500—520 gr. Dette dog under den forudsætning, at en aftale herom er gensidig og tiltrædes af samtlige nordiske postadministrationer.

Norsk meddelelse:

Forsåvidt angår rekommandasjonens punkt b), er man villig til å anbefale fastsatt en bestemt, lavere porto for brev av vekt over 500 gr til og med 1000 gr under forutsetning av at den eventuelle avtale herom tiltres av samtlige nordiske land. Disse brev kan imidlertid ikke påregnes videresendt med fly innen norsk område. Frankeret etter internasjonale takster ville disse brev ikke kunne unntas fra flybefordring innenlands. Men når brevenes frankering ikke lenger har hjemmel i Verdenspostkonvensjonen, blir de å betrakte som en ny kategori av sendinger, og plikten til å fremsende dem med fly vil dermed være bortfalt. Hvert land beholder uavkortet portoen for innleverte brev og flybefordringen er som følge av Norges utstrekning særlig kostbar for tyngre sendinger. En økning av antallet

av de tunge brev vil derfor påføre Norge store befordringsutgifter. Brev av vekt over 500 gr eksisterer forøvrig ikke i innenriks norsk tjeneste.

Finland og Island har tatt samme standpunkt til dette portospørsmål som Norge.

Forsåvidt angår flybefordring i Norge av tunge brev, er det adgang til å frankere dem som pakker med vanlig luftposttillegg.

Svensk meddelelse:

Enighet har ej kunnat nås mellan samtliga nordiska länder om förslaget att fastställa särskilda porton för internordiska brev mellan 500 och 1000 grams vikt.

Rekommandationens punkt c): de respektive landes indenrigstakster anvendes for telegrammer mellem Danmark, Norge og Sverige.

Dansk meddelelse:

Rekommandationens punkt vedrørende anvendelse af indenrigsk takst for telegrammer mellem Danmark, Norge og Sverige er gennemført fra den 1. juli 1955.

Islandsk meddelelse:

Punktet vedrører ikke Island.

Norsk meddelelse:

Hva rekommandasjonens punkt c) og d) angår, er bestemmelser i overensstemmelse med rekommandasjonen satt i kraft for begge punkters vedkommende fra 1. juli 1955.

Svensk meddelelse:

Förslaget att man för telegram mellan Danmark, Norge och Sverige skall tillämpa respektive länders inrikestaxor har genomförts fr. o. m. den 1 juli 1955.

Rekommandationens punkt d): enhedstakster søges fastsat for telegrammer mellem Finland og Island på den ene side og de øvrige nordiske lande på den anden side.

Dansk meddelelse:

Rekommandationens punkt vedrørende enhedstakster for telegrammer mellem Finland og Island på den ene side og de øvrige nordiske lande på den anden side er ligeledes gennemført fra den 1. juli 1955.

Taksten for pressetelegrammer mellem Danmark og Island forhøjes fra den 1. januar 1956 fra 10,75 ctms til 12,25 ctms pr. ord, og samtidig nedsættes de nugældende takster for pressetelegrammer mellem Island på den ene side og Finland, Norge og Sverige på den anden side til det samme beløb. Ordtaksterne for telegrammer og pressetelegrammer mellem Færøerne på den ene side og Finland,

Norge og Sverige på den anden side nedsættes til samme takster som for telegrammer henholdsvis pressetelegrammer udvekslet mellem Island og de tre nævnte nordiske lande, nemlig 36,75 ctms henholdsvis 12,25 ctms.

Rekommandationens punkt c) og d) er herefter gennemført i så vid udstrækning, som det er gør ligt.

Islandsk meddelelse:

Enhedstakster for telegrammer og for telefonsamtaler mellem Island på den ene side og de øvrige nordiske lande på den anden side er bleven fastsat og gennemført fra og med 1. juli 1955, efter samråd med de øvrige nordiske landes teleadministrationer og andre vedkommende.

Norsk meddelelse:

Se under punkt c).

Svensk meddelelse:

Enhetstaxor för telegram mellan Finland och Island å ena sidan och de övriga nordiska länderna å andra sidan ha fastställts fr. o. m. den 1 juli 1955. De nya taxorna äro för telegram mellan Finland och Danmark/Norge/Sverige 19,5 guldcentimes per ord samt för telegram mellan Island och Danmark/Finland/Norge/Sverige 36,75 guldcentimes per ord.

Meddelelse
om rekommandation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede
ILO-konventioner

(indsendt af den norske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 22. december 1955:

Det norske sosialdepartement har tatt rekommandasjonen opp til drøftelse i samarbeid med det danske og islandske socialministerium og det svenske sosialdepartement. De fire lands fagmyndigheter er blitt enige om å foreslå at følgende uttalelse blir sendt Det Nordiske Råd:

Det Nordiske sosialministermøtet i København i september 1955 vedtok, på grunnlag av en framlagt oversikt, å gi Den nordiske sosialpolitiske komité i oppdrag å gjennomgå de ILO-konvensjoner som ett eller flere nordiske land ikke har ratifisert. Hovedpunktene i denne oversikt, som ble lagt til grunn for vedtaket, er gjengitt i et vedlegg til denne melding (se tillæg).

*TILLÆG***Oversigt over ratifikation af konventioner.**

De fire lands sosialministerier kan legge fram følgende opplysninger om konvensjoner som er ratifisert eller som kan ventes ratifisert i nær fremtid:

Danmark:

Siden Rådets forrige sesjon har Danmark ratifisert følgende ILO-konvensjoner:

Nr. 21 — om Forenkling av tilsynet med utvandrere ombord på skip.

- 58 — om Lavalder for sysselsetting av barn til sjøs (rev.).
- 94 — om Arbeiderklausuler i offentlige arbeidskontrakter.
- 98 — om Gjennomføring av prinsippene for organisasjonsretten og retten til å føre kollektive forhandlinger.
- 102 — om Minstestandard for sosial sikkerhet.

Følgende konvensjoner ventes ratifisert av Danmark i nær framtid:

Nr. 32 — om Vern mot ulykker under lasting og lossing av skip.

- 62 — om Sikkerhetsregler i bygningsvirksomhet.

Det overveies dessuten å ratifisere Konvensjon nr. 81 om Arbeidstilsyn i industri og handel.

Island:

Siden forrige melding har Island ikke ratifisert noen ILO-konvensjoner, men i følge en undersøkelse som nå er foretatt, vil Island kunne ratifisere følgende 11 konvensjoner uten noen lovendringer:

Nr. 10 — om Lavalder for sysselsetting av barn i landbruket.

- 11 — om Organisasjonsretten i Landbruket.
- 12 — om Skadebot for arbeidere i landbruket.
- 15 — om Lavalder for sysselsetting av unge personer som fyrbøtere og kullemperere.
- 19 — om Like rett for et lands egne og for dets utenlandske arbeidere til å få skadebot for ulykker.
- 29 — om Tvangsarbeid.
- 42 — om Skadebot for yrkessykdommer.
- 53 — om Minstekrav til faglig dyktighet hos skipsførere og offiserer ombord på handelsskip.
- 58 — om Lavalder for sysselsetting av barn i industrien.
- 63 — om Statistikk over lønn og arbeidstid.
- 81 — om Arbeidstilsyn i handel og industri.

I første omgang forbereder man nå ratifikasjon av konvensjonene nr. 11, 15 og nr. 58. Dersom regjeringens forslag til Alltinget om folkeforsikring blir vedtatt i den framsatte form, vil det bli mulig for Island å ratifisere Konvensjon nr. 102 om Minstestandard for sosial sikkerhet.

Norge:

Norge har siden Rådets 3. sesjon ratifisert følgende 3 konvensjoner:

Nr. 73 — om Legeundersøking av sjømenn.

- 97 — om Arbeidssøkende inn- eller utvandreres vilkår (rev.).

- 98 — om Gjennomføring av prinsippene for organisasjonsretten og retten til å føre kollektive forhandlinger.

En går ut fra at Konvensjon nr. 32 om Vern mot ulykker under lasting og lossing fra skip vil kunne ratifiseres i nær framtid. Videre overveier en å legge fram for Stortinget i løpet av vinteren forslag om å ratifisere konvensjonene nr. 10 om Minste-alder for sysselsetting i jordbruket, nr. 21 om Forenkling av tilsynet med utvandrere ombord på skip og nr. 68 om Kost og forpleining for besetning på skip. Når det gjelder konvensjon nr. 62 om Sikkerhetsregler i bygningsvirksomhet, arbeides det med å utforme forskrifter som vil muliggjøre ratifikasjon. En undersøker også for tiden mulighetene for å ratifisere konvensjonene nr. 16 om Tvungen legeundersøkelse av barn og ungdom som skal til sjøs, og nr. 44 om arbeids-løysetrygd.

Sverige:

Sverige har siden 3. sesjon ikke ratifisert flere konvensjoner. Imidlertid opplyser det svenske Socialdepartement at så vidt det nå kan bedømmes, er det visse forutsetninger tilstede for at Sverige kan ratifisere konvensjonene nr. 24 om Syketrygd for arbeidere i industri, handel og husarbeid, nr. 25 om Syketrygd for arbeidere i landbruket og nr. 103 om Mødrevern. Imidlertid er det for alle disse tre konvensjoner visse avvikelser mellom svensk lovgivning og konvensjonene. Disse avvikelserne er av en slik art at en endring i lovgivningen for å opnå samsvar med vedkommende konvensjoner ikke er tenkbar. Spørsmålet om hvorvidt avvikelserne er av så alvorlig art at de utgjør en absolutt hindring for ratifikasjon, synes etter det svenske Socialdepartements mening å kunne opptas til overveielse i samband med den gjennomgåelse av ILO-konvensjoner som etter vedtak av Sosialministermøtet i København skal finne sted innenfor Den nordiske sosial-politiske komité.

Fra svensk side synes man å være forberedt på innen kort tid å gi sin tilslutning til flere deler av konvensjon nr. 102 om Minstestandard for sosial sikkerhet, i tillegg til de 3 deler som allerede omfattes av den svenske ratifikasjonen.

Meddelelser

om rekommandation nr. 8/1954 angående et nordisk carnet-område

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (finansministeriet) meddeler den 26. november 1955:

Ved forhandling mellem de nordiske toldstyrelser er der opnået enighed om de regler, der skal lægges til grund for gennemførelse af et fælles nordisk carnet-område.

Departementet for told- og forbrugsafgifter har derefter ført forhandlinger såvel med de danske motorklubber som med Dansk Forening for international Motorkøretøjsforsikring. Forsikringsforeningen har udtalt, at der er opnået enighed mellem de nordiske motorkøretøjsforsikringsforeninger om en ordning, hvorefter en ansvarsforsikring tegnet ved indkørsel til et nordisk land dækker for skader opstået ved kørsel i samtlige nordiske lande. Ordningen vil efter det af foreningen oplyste kunne sættes i kraft med kort varsel.

De nordiske motorklubber har på et i Helsingfors i august måned 1955 afholdt møde bl. a. udtalt, at klubberne principielt er tilhængere af indførelsen af et fællesnordisk carnetområde, men at forudsætningen for reformens gennemførelse må være, at lettelserne i grænseformaliteterne først gennemføres for nordiske bilister ved rejse gennem de nordiske lande. Klubberne mener endvidere, at reformen kun bør gennemføres, såfremt samtlige nordiske lande kan tiltræde den, ligesom det fremhæves, at der foreligger mange praktiske spørgsmål, som først må finde deres løsning, før klubberne endelig kan påtage sig de af myndighederne ønskede toldgarantier.

I denne forbindelse skal bemærkes, at motorkøretøjer af enhver art, der er indregistreret i Finland, Norge og Sverige af personer, der er bosiddende i et af disse lande, fra og med den 1. januar 1955 uden særlige kontrolforanstaltninger kan udføres til midlertidig brug i Danmark i indtil 1 år.

Den danske regering (justitsministeriet) meddeler den 2. december 1955:

Justitsministeriet har ført forhandlinger om spørgsmålet med tolddepartementet, Dansk forening for international motorkøretøjsforsikring og de danske motororganisationer, men man har endnu ikke opnået endeligt resultat. Yderligere forhandlinger forestår.

Konventionerne fra 1930 mellem de nordiske lande om førerbeviser og indregistreringsbeviser vil i nær fremtid blive afløst af nye konventioner, der forventes underskrevet i begyndelsen af 1956, idet der er opnået enighed om indholdet af dem, bortset fra enkelte detailspørgsmål. Disse nye konventioner indeholder samtidig realiseringen af en del af planerne om det nordiske carnet-område.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 17. december 1955:

Finans- og Tolldepartementet meddeler at saken fortsatt er under behandling hos de myndigheter og institusjoner som spørsmålet i første rekke vedrører.

Den norske regering har således intet nytt å melde i saken.

Den svenske regering (finansdepartementet) meddeler den 6. oktober 1955:

Efter därom av generaltullstyrelsens revisionsbyrå hos vederbörande svenska organisationer den 24 april 1954 gjord hemställan äro berörda spørsmål under överbägende av sagda organisationer i samråd med motsvarande organisationer i grannländerna.

Meddelelser

om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed

(indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (justitsministeriet) meddeler den 2. december 1955:

Spørgsmålet om ophævelse af paskontrollen ved grænserne mellem de nordiske lande har været behandlet på et møde i Stockholm den 28. og 29. april 1955 mellem repræsentanter for den danske, finske, norske og svenske regering. Den 28. og 29. november 1955 afholdtes der i Oslo et nyt møde med deltagelse fra de nævnte lande, og på dette møde opnåedes der enighed om de grundlæggende retningslinier for gennemførelsen af en ophævelse af paskontrollen ved grænserne mellem de nordiske lande. Det blev på mødet overdraget en komité at undersøge og afgive indstilling om forskellige tekniske spørgsmål, således at disse kan drøftes på det næste møde, der forventes at finde sted i Finland i foråret 1956.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Justitsdepartementet meddeler at en række spørgsmål i forbindelse med en eventuell gennemføring av et felles nordisk passområde ble drøftet mellom representanter for fagmyndighetene i Danmark, Finland, Sverige og Norge på et møte i Stockholm 28. og 29. april 1955. På møtet kom man frem til enighet på flere viktige punkter. Det ble videre besluttet å nedsette en særskilt komité av eksperter fra de respektive land for å undersøke mulighetene for å skape en effektiv kontroll ved yttergrensene m. v. Denne komitéen avga sin rapport 9. september 1955. Det ble også vedtatt at de enkelte lands fagmyndigheter i samarbeid skulle utrede visse spørsmål av teknisk natur med Sverige som koordinerende land.

Sakkyndige fra Danmark, Finland, Sverige og Norge har på et møte i Oslo den 28. og 29. november 1955 drøftet forutsetningene for en overenskomst om opphevelse av passkontrollen mellom landene, og er blitt enige om et utkast til

slik overenskomst. Visse tekniske spørsmål bør reguleres i forbindelse med overenskomsten, først og fremst spørsmålet om kontroll av mannskap og passasjerer på fartøy eller luftfartøy som kommer fra ikke-nordiske land. Etter at disse spørsmål er utredet og er overveid på et nytt møte, antas det at rapport kan avgis våren 1956.

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler den 14. december 1955:

Sedan representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige vid möte i Köpenhamn den 30 november—1 december 1954 preliminärt diskuterat frågan om genomförandet av rekommendationen, hölls den 28 och 29 april 1955 i Stockholm ett nytt möte mellan representanterna. Vid detta möte behandlades — med utgångspunkt från en inom inrikesdepartementet utarbetad promemoria — de huvudprinciper som borde tillämpas, därest passkontrollen vid de internordiska gränserna ansågs böra slopas. Då viss expertundersökning angående gränskontrollen vid Nordens yttergränser ansågs erforderlig uppdrogs åt en särskild expertkommitté att verkställa undersökningen. Vidare uppdrogs åt de centrala utlänningsmyndigheterna att företaga viss utredning, främst angående viseringsförfarandet.

Sedan nyssnämnda utredningar slutförts hölls den 28 och 29 november 1955 i Oslo ett nytt möte. Därvid diskuterades förutsättningarna för en överenskommelse om slopande av passkontrollen mellan länderna och man enades om ett utkast till en sådan överenskommelse. Sedan vissa tekniska frågor — främst avseende kontrollen över besättning och passagerare å fartyg eller luftfartyg, ankommande från icke-nordiskt land — vilka ansetts böra regleras i bilaga till överenskommelsen, närmare utretts och övervägts vid ett nytt möte, torde slutrapporter i frågan kunna avgas våren 1956.

Meddelelser

om rekommendation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet

(indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 30. november 1955:

Indenrigsministeriet har med henblik på en henvendelse fra den svenske regering foretaget en foreløbig undersøgelse af, i hvilket omfang der for Danmarks vedkommende vil være behov for særlige foranstaltninger på det heromhandlede område.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 17. december 1955, at den har intet nytt å melde i saken.

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler den 3. december 1955:

Regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige behandlade vid 1955 års socialministermöte ett förslag till en konvention om social trygghet, innefattande bl. a. regler om sjukhjälp i sådana fall, då medborgare, som omfattas av sjukförsäkringen i ett nordiskt land, är bosatta i ett annat nordiskt land eller vid tillfälligt besök i annat nordiskt land behöver läkarvård eller sjukhusvård. Konventionen undertecknades av de berörda ländernas regeringar den 15 september 1955. Konventionen, som är en s. k. ramkonvention, är ännu ej ratificerad, men detta väntas för Sveriges vidkommande ske i proposition till 1956 års vårriksdag. Konventionens ratificering väntas samtidigt medföra vissa ändringar i specialkonventionen mellan Sverige, Danmark, Island och Norge om överflyttning mellan sjukhållningar samt om sjukhjälp under tillfällig vistelse. För Sveriges del torde även vissa ändringar i sjukförsäkringslagen bli erforderliga. Resultatet av ratificeringen, ifrågasatta ändringar i specialkonventionen samt i den svenska lagstiftningen torde därför böra avvaktas, innan frågan om behovet av ytterligare åtgärder för ett realiserande av Nordiska rådets rekommendation på denna punkt blir föremål för ytterligare utredning.

Vad särskilt angår frågan om gemensam hälsotjänst i gränsområdena torde få erinras om att Norge är sammankallande i den i förra årets anmälningar omnämnda nordiska arbetsgruppen. [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 467]. Visst material, som nyligen översänts från de norska sakkunniga, är f. n. föremål för övervägande i Sverige.

Meddelelser

om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik

(indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 1. december 1955:

Forud for Nordisk Råds 3. session gav den danske regering (indenrigsministeriet) udtryk for, at det ikke på daværende tidspunkt var muligt at udtale sig om rammerne for et eventuelt skandinavisk medicinalstatistisk samarbejde, idet de nordiske lande på visse områder har en ret uensartet medicinalstatistik bl. a. betinget af geografiske og demografiske forskelligheder. Den danske regering anbefalede samtidig, at der f. eks. gennem afholdelse af skandinaviske sagkyndige udvalgs-møder åbnedes mulighed for en fordomsfri drøftelse af de teoretiske og praktiske problemer, der er knyttet til etablering af en fælles skandinavisk medicinalstatistik.

Efter indbydelse fra det norske helsedirektorat er der den 1. november 1955 i Oslo blevet afholdt et orienterende møde mellem sagkyndige fra de nordiske lande, hvor man har foretaget en gennemgang af de forskellige områder indenfor medicinalstatistikken for at finde frem til, hvilke områder der i første række bør tages op til nærmere undersøgelse med henblik på etableringen af et interskandinavisk samarbejde. På dette møde, hvor den danske regering har været repræsenteret ved sundhedsstyrelsen, er der opnået enighed om i så vid udstrækning som muligt at stræbe henimod ensartede definitioner af levendefødte og dødfødte samt overalt at benytte den internationale klassifikation af sygdomme og dødsårsager. Endvidere blev der truffet visse aftaler vedrørende statistik fra sygehuse og lignende. Helsedirektoratet vil fremtidig fungere som sekretariat, efterhånden som de trufne aftaler kan træde i kraft.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 8. december 1955:

Sosialdepartementet opplyser at det nordiske samarbeid på helsestatistikens område hittil har foregått vesentlig gjennom diskusjoner av mer uformell ka-

rakter. På det befolkningsstatistiske område har samarbeidet i Norden pågått gjennom lengre tid, koordinert gjennom de nordiske statistiske sjefsmøter. På det 19. sjefsmøte i København i 1952 ble det besluttet å nedsette et nordisk ekspertutvalg innenfor befolknings- og arbeidsstatistikken.

Foranlediget av det Nordiske Råds rekommandasjon nr. 11/1954 sammenkalte Helsedirektoratet til en konferanse i Oslo høsten 1955. Til konferansen møtte representanter for de offentlige institusjoner som i Danmark, Finland, Sverige og Norge arbeider med helsestatistikk. Det var også invitert representanter fra Island, men disse var forhindret fra å delta. På konferansen var det enighet om at det på det nåværende tidspunkt ikke kunne tas sikte på å utarbeide en felles helsestatistikk for de nordiske land, da ulikhetene foreløpig var for mange. På denne bakgrunn kom konferansen frem til at følgende områder burde bearbejdes med henblikk på felles regler:

1. De medisinske definisjoner knyttet til fødselsstatistikken og spebarnsdødeligheten.
2. Akutte epidemiske sykdommer.
3. Dødsårsaksstatistikken.
4. Ulykkesstatistikken.
5. Sykehusstatistikken.
6. Medisinsk personell.

Det norske helsedirektorat vil fungere som sekretariat under det fortsatte arbeid. Det er grunn til å tro at man under det videre arbeid vil ta opp nye oppgaver etterhvert som de blir modne for en felles løsning. Det antas imidlertid at det er for tidlig å gå til utarbeidelse av en felles nordisk publikasjon om helsestatistikk. Melding om det fortsatte arbeid med denne sak vil bli avgitt etterhvert som resultatene foreligger.

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler den 3. december 1955:

Det nordiska samarbetet på medicinalstatistikens område har under 1955 börjat taga praktiska former. Sålunda infann sig på kallelse från den svenska medicinalstyrelsen representanter för Danmark, Finland och Norge i Stockholm i februari för att gemensamt förbereda de frågor, som upptagits på dagordningen för en konferens i Paris i samma månad, vartill inbjudan ingått från WHO och varvid den sjunde revisionen av den internationella klassifikationen av sjukdomar, skador och dödsorsaker var det huvudsakliga överläggningssämnet.

Vid uppläggningsen av en plan för ett svenskt cancerregister har medicinalstyrelsen redan från början varit angelägen ge registret en sådan utformning att jämförbarhet med övriga nordiska länders statistiska cancerforskning skulle uppnås. En påbörjad bearbetning av den internationella klassifikationen av mentala rubbningar och insufficienstillstånd i syfte att göra denna användbar inom men-

talsjukvården sker med anlitande bl. a. av ett tidigare danskt förslag och med tanke på att ett gemensamt nordiskt system skall utvecklas.

Slutligen har Helsedirektoratet i Norge jämlikt Norges åtagande vid Nordiska rådets andra session i augusti 1954 kallat representanter för medicinalstatistiken och angränsande delar av befolkningsstatistiken i de nordiska länderna till överläggning i Oslo den 1 november 1955, varvid man gick igenom förteckningen över de frågor, vilka i första hand borde upptagas till behandling med tanke på enhetlighet inom Norden. Rapport häröver torde komma att avges av Norge.

Meddelelser
om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk
sundhedshøjskole

(indsendt af den danske, norske og svenske regering).

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 30. november 1955:

I overensstemmelse med Nordisk Råds henstilling til de nordiske landes regeringer om at udarbejde konkrete planer for fortsat fælles uddannelse af højere embedsmænd inden for det offentlige sundhedsvæsen, har indenrigsministeriet udpeget to medlemmer til at indtræde i en inter-nordisk komité med den opgave at fremsætte forslag til løsning af det nævnte spørgsmål, ligesom der er udpeget to tekniske rådgivere til at bistå komitémedlemmerne.

Komiteen har afholdt sit første møde i Göteborg i dagene 20.—21. september 1955. Det kan ikke forventes, at komiteens arbejde kan afsluttes foreløbig.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Sosialdepartementet meddeler at det på den svenske regjerings initiativ er nedsatt en nordisk ekspertkomité for å utrede saken. Som norske representanter i denne er oppnevnt medisinalråd Jon Björnsson og professor dr. med. Axel Ström. Komiteén var innkalt til sitt første møte i Göteborg den 19. september d. å.

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler den 3. december 1955:

De nordiska regeringarna har tillsatt en kommitté, som antagit namnet Nordiska kommittén för hälsovårdsutbildning. Kommittén har under hösten 1955 sammanträtt i Göteborg två gånger. Dessutom har de svenska sakkunniga i kommittén hållit ytterligare två sammanträden.

Medlemmer af Nordiska Kommittén för Hälsovårdsutbildning.

Danmark: Afdelingslæge C. J. Møllenbach, sundhedsstyrelsen.
Fuldmægtig K. V. Stang, indenrigsministeriet.

Finland: Medisinalrådet P. Kuusisto, medicinalstyrelsen.
Assessorn, v. häradshövding V. Kangas, medicinalstyrelsen.

Norge: Medicinalråd Jon Björnsson, helsedirektoratet.
Professor dr. med. Axel Ström.

Sverige: Medicinalrådet R. K. Bergman, medicinalstyrelsen.
Jur. dr Åke Larsson, inrikesdepartementet.

Meddelelser

om rekommandation nr. 13/1954 angående fælles sundheds- tjeneste for søfolk

(indsendt af den svenske, danske og norske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler den 3. december 1955:

I avvaktan på initiativ från norska regeringen har någon åtgärd från svensk sida fortfarande icke vidtagits. Såsom framgår av nedan angivna gemensamma dansk-norsk-svenska anmälning om rekommandation nr 25/1954 [sag D 28] om nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskefartøjer], har konstaterats, att vid behandlingen av den därvid berörda frågan om likartade bestämmelser om läkarundersökning av sjöfolk hänsyn måste tagas till det arbete, som väntas komma att i sinom tid påbörjas i anledning av rekommandation nr 13/1954.

Den danske regering (ministeriet for industri, handel og søfart) meddeler den 23. november 1955:

I forbindelse med handelsministeriets notat af december 1954 om lægeundersøgelse og helbredstjeneste vedrørende søfarende med særlig henblik på gældende danske forhold [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 473—75] kan vedrørende de danske regler om lægeundersøgelse af søfarende, der er nedfældet i kgl. anordning nr. 447 af 23. december 1952, gives følgende supplerende oplysninger:

Undersøgelserne vedrører

- I Undersøgelser med henblik på udkigstjeneste,
- II Undersøgelse af unge søfarende under 18 år og
- III Tvungen tuberkuloseundersøgelse af søfarende.

I. Undersøgelse med henblik på udkigtjeneste.

Ingen må tiltræde eller ombord forrette udkigtjeneste, med mindre der er meddelt den pågældendes søfartsbog påtegningen „Skikket til udkig“.

De nærmere regler for foretagelse af synsprøver er indeholdt i bekendtgørelse nr. 248 af 9. august 1930.

II. Undersøgelse af unge søfarende under 18 år.

For personer mellem 15 og 18 år er det foreskrevet, at de for at kunne antages til eller fortsætte tjeneste ombord skal gennemgå en årlig lægeundersøgelse med tilfredsstillende resultat. Ved undersøgelses-ordningen er for Danmarks vedkommende gennemført den på den internationale arbejdskonference i Genève i 1931 vedtagne konvention om tvungen lægeundersøgelse af børn og unge mennesker, der arbejder til søs.

Ved undersøgelserne skal anvendes nogle af handelsministeriet udarbejdede lægeattester, hvorhos tidspunktet for undersøgelsen og dennes resultat (egnet eller uegnet til skibstjeneste) indføres i en dertil bestemt rubrik i søfartsbogen.

III. Tvungen tuberkuloseundersøgelse af søfarende.

I dansk havn må ingen sømand antages til tjeneste om bord i dansk skib, med mindre han fremlægger attest for, at han indenfor de seneste 12 måneder har gennemgået tuberkuloseundersøgelse uden derved at være befundet lidende af smitsom tuberkulose. På samme måde er en sømands fortsatte tjeneste ombord betinget af, at han med højst 1 års mellemrum passerer en sådan undersøgelse. Undersøgelserne er vederlagsfrie for sømanden og vederlagsfrie for rederen, forsåvidt de foretages på en dansk tuberkulosestation.

1-års fristen kan dog i visse nærmere angivne tilfælde fraviges, f. eks. hvis undersøgelsen ikke vil kunne ske uden at pådrage skibet væsentligt ophold eller forsinkelse.

Forsåvidt angår den under Nordisk Råds session i januar—februar 1955 i det socialpolitiske udvalgs betænkning nr. 15 fremsatte henstilling [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 613—14] om, at en eventuel nordisk sundhedstjeneste for søfolk udvides til at omfatte søfolks tandpleje, bemærkes, at en organiseret tandpleje for søfolk ikke findes i Danmark, men at man fra dansk side under hensyn til problemets store betydning er beredt til at gå ind i fællesnordiske drøftelser om emnet.

Den danske regering (ministeriet for Grønland) meddeler den 2. december 1955:

Ministeriet for Grønland er af den formening, at Grønland ikke bør undtages fra en fælles nordisk sundhedstjeneste.

Man skal dog henlede opmærksomheden på, at det grønlandske sundhedsvæsen ikke er endelig udbygget, hvorfor man ikke vil være i stand til på indeværende tidspunkt at kunne opfylde samtlige de krav, der er opstillet i kgl. anordning af 23. december 1952 om lægeundersøgelser af søfarende. Der skal i denne forbindelse navnlig henvises til, at undersøgelser med henblik på udkigstjeneste formentlig ikke vil kunne udføres i Grønland, såfremt disse kræves udført af speciallæger.

Den i anordningens afsnit II omhandlede almene undersøgelse af unge søfolk under 18 år vil bortset fra synsprøven kunne gennemføres ved de grønlandske sygehuse.

Forsåvidt endelig angår den i afsnit III nævnte tvungne tuberkuloseundersøgelse af søfolk, vil denne kun kunne foretages på Dronning Ingrid's Sanatorium i Godthåb, i hvilken henseende man kan henvises til, at ministeriet ved bekendtgørelse af 23. november 1955 har godkendt, at tvungen tuberkuloseundersøgelse af danske søfolk kan ske vederlagsfrit på Dronning Ingrid's Sanatorium.

Det skal endelig bemærkes, at behandlingen af udenlandske søfolk i Grønland for det meste finder sted i Færingehavn, hvortil henvisning vil kunne ske fra de øvrige sygehuse, som normalt er overbelagte.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 17. december 1955:

Sosialdepartementet meddeler at helsetjenesten for sjøfolk byr på en rekke spesielle problemer som har sin årsak i de forhold hvorunder yrket utøves.

De er noe forskjellige i utenriksfart og i innenriksfart. Noen av de samme problemer er knyttet til fiskeryrket, men det knytter seg også endel særegne forhold til dette, og som gjør det påkrevet med spesielle tiltak. Målet for de former av helse-tjeneste man her står overfor er å sikre sjøfolk og fiskere medisinske ytelser som på den ene side står på høyde med de ytelser som er alminnelig for den fastboende befolkning, og på den annen side imøtekommer de spesielle medisinske behov yrkene medfører. Det er videre et mål at finansieringen av disse ytelser skal skje på en måte som ikke belaster yrkesutøverne økonomisk i større grad enn de fastboende yrkesutøvere belastes for de ytelser som er sikret dem. Endelig må det såvidt mulig sørges for at sjøfolk og fiskere ved arbeidsuførhet på grunn av sykdom eller ulykker får de samme økonomiske rettigheter som andre statsborgere i det land de tilhører.

Som følge av det store antall sjøfolk og fiskere i Norge, og den rolle skipsfarten og fiske spiller i det norske næringsliv, har arbeidet for å nå de forannevnte mål vært drevet i lang tid av såvel de offentlige myndigheter som av de interesserte næringsorganisasjoner. Dette arbeid har resultert i en rekke lover og administrative forskrifter. Det antas å være av betydning å gjøre rede for de viktigste av disse, da de gir uttrykk for hvilke prinsipper det arbeides etter og hvilke spesielle problemer som har reist seg. Kjennskapet til disse vil være av avgjørende betyd-

ning for å vurdere hvilke tiltak som må settes i verk for å oppnå en felles nordisk helsetjeneste i videste forstand for sjøfolk og fiskere, og likeledes omfanget av det arbeid man nå står overfor.

I. Sjømannsloven.

Bestemmelsene om sjømannens rettigheter under sykdom og skade hører blant de viktigste vernebestemmelser en har for dette yrket. Allerede i de norske sjøfartslover av 1860 og 1893 ble det gitt bestemmelser til vern om sjømenn som ble syke eller skadet ombord. Bestemmelsene ble senere videre utviklet og ført over til sjømannsloven av 1923. De fikk sin endelige utforming i den någjeldende sjømannslov av 17. juli 1953.

A. Alminnelig helsekontroll.

Etter Sjømannsloven kan Kongen gi forskrifter om legeundersøkelse av enhver som gjør tjeneste på skip eller skal tiltre slik tjeneste. Slike forskrifter er satt i kraft fra 1. januar 1954, og omfatter alle som gjør tjeneste på skip over en viss minstestørrelse, vanlige fiske- og fangstfartøyer unntatt.

Forskriftene tar i prinsippet sikte på å sikre at personer som vil begynne i sjømannsyrket har en helsetilstand som medfører at de kan ventes å tåle de spesielle påkjenninger som følger med yrket. Videre forsøkes hindret at det opptas i yrket personer som lider av sykdommer eller medfødte eller ervervede feil som kan utsette andre ombordværende eller skipets sikkerhet for fare. Endelig tar forskriftene sikte på å gi sjøfolk anledning til hyppig helsekontroll slik at eventuelle sykdomsanlegg eller begynnende sykdommer kan oppdages i tide.

Det kreves derfor at enhver som skal begynne i sjømannsyrket på forhånd blir legeundersøkt. Denne undersøkelse er meget omfattende og utføres av spesielt autoriserte leger eller legekontorer etter detaljerte regler utarbeidet av helsedirektøren. Først når denne undersøkelse er passert og den nødvendige legeattest er utferdiget, kan vedkommende få hyre. Senere skal undersøkelsen fornyes når sjømannen søker over i annet rederi, og med maksimum 2 års mellomrom. De autoriserte leger må, når de medisinske vilkår er tilstede, nekte sjømannen å ta hyre, eventuelt kreve at han først lar seg behandle for den sykdom han måtte lide av. Det er anledning for sjømannen til å anke over legenes avgjørelser. Denne anke avgjøres av helsedirektøren. Vedkommende lege er forpliktet til å hjelpe sjømannen med å fremme sin anke.

Når man har gått til det skritt å autorisere leger spesielt for disse mønstringsundersøkelser og helsekontrollen av sjøfolk beror dette på at det utvilsomt kreves spesiell innsikt og erfaring i å bedømme hvorvidt en person egner seg for sjømannsyrket, eventuelt hvorvidt en sjømann som lider av sykdom bør søke seg over i annet yrke. Legene står her overfor avgjørelser som har de største konsekvenser overfor sjømannen selv, og også overfor de andre ombordværende og for skips-

fartens sikkerhet. Undersøkelsene søkes derfor i Norge konsentrert til leger som har eller etterhvert vil få den tilstrekkelige erfaring, og i utlandet enten til de norske legekantorene i London, Liverpool, New York og Antwerpen eller til utenlandske leger som antas av de norske konsulater.

B. Skipsførers omsorgsplik.

Sjømannsloven inneholder bestemmelser om skipsførers omsorgsplik for syke og tilskadekomne sjømenn. Han skal sørge for at de ombord eller i land får forsvarlig sykepleie, d. v. s. legehjelp, legemidler, og under behandling i land får underhold i eller utenfor sykehus. Er det påkrevet av hensyn til smittefaren, har føreren plikt til å bringe den syke i land. Blir en syk eller skadet sjømann etterlatt i utlandet, skal skipsføreren overlate omsorgen for sjømannen til norsk konsulat. Er det ikke konsul på stedet, skal han på annen måte skaffe sjømannen forsvarlig pleie og underrette nærmeste konsul. (I denne forbindelse nevnes at en sjømann som på grunn av sykdom eller skade ikke kan utføre sitt arbeid eller som er en fare for de andre ombord, kan avskjediges fra tjenesten). Den omsorgsplik skipsføreren har i henhold til disse bestemmelser gjelder samtlige sjømenn ombord uten hensyn til nasjonalitet og bosted.

C. Sjømannens rett til sykepleie, sykehyre og hjemreise.

Sykepleie.

Utgiftene for sykepleien skal betales av rederen så lenge tjenesteforholdet består. Dette gjelder uten hensyn til sjømannens nasjonalitet og bosted.

Sjømenn som er *bosittende i Norge* (også utenlandske statsborgere) har dessuten rett til fri sykepleie for rederens regning i inntil 12 uker etter fratredelsen. Sjømenn som er norske statsborgere og som er bosittende i utlandet har den samme rett. Sjømenn med bosted i Norge, som lider av sinnssykdom, tuberkulose eller kjønnsykdom, har fri sykepleie i utlandet for statens regning uten tidsbegrensning. Sjømenn som er norske statsborgere — også de som er bosittende i utlandet — og utenlandske sjømenn bosittende i Norge, omfattes av lov om syketrygd, og såvel staten som rederne får sine nevnte forpleiningsutgifter helt eller delvis refundert av trygden. Trygdeforholdet vil forøvrig bli nærmere omtalt nedenfor.

Utenlandske sjømenn som ikke er bosittende i Norge har etter tjenesteforholdets opphør rett til fri sykepleie for rederens regning i inntil 6 uker (De er ikke dekket av syketrygden, men etter lov om ulykkestygd for sjømenn har de i tilfelle av skade rett til fri sykehusbehandling for Rikstrygdeverkets regning. Det er dessuten i medhold av ulykkestygdlovens § 2 sluttet gjensidighets-overenskomster med Danmark, Island, Sverige og Nederland).

Hyre under sykdom.

Hvis en sjømann ved avmønstringen fra norsk skip er arbeidsudyktig på grunn av sykdom eller skade, har han også etter avmønstringen i henhold til sjømannsloven, rett til hyre (såkalt sykehyre) så lenge arbeidsudyktigheten varer, dog ikke utover 1 måned. Norske statsborgere (også de som er bosittende i utlandet) og utenlandske sjømenn med bosted i Norge, har når de fratrer i utlandet, rette til sykehyre i inntil 2 måneder. Det samme gjelder hvis de er offiserer, ved fratreden i norsk havn. Skipsfører som blir avskjediget på grunn av sykdom får en normalerstatning motsvarende tre måneders hyre uten hensyn til arbeidsudyktighetens varighet.

Hjemreise.

En syk eller skadet sjømann med *bosted i Norge* som etterlates i norsk eller utenlandsk havn har rett til fri reise med underhold til sitt bosted her i riket for rederens regning. Såfremt han lider av sinnssykdom eller tuberkulose har han denne rett for statens regning. Lider han av kjønnssykdom, har han ikke krav på fri hjemreise, men han kan av hensyn til behandlingen sendes til kursted i Norge for statskassens regning. (I skadetilfelle betales hjemreiseutgiftene av Rikstrygdeverket). Sjømenn som er bosittende i utlandet (så vel norske som utenlandske statsborgere) har ikke rett til fri hjemreise i tilfelle av sykdom eller skade. (For danske, islandske, nederlandske og svenske sjømenn som er bosittende i sine respektive hjemland, kommer dog i skadetilfelle de forannevnte gjensidighetsavtaler i ulykkestrygden til anvendelse).

Tap av rettighetene.

Sjømannsloven inneholder også bestemmelser om de tilfelle hvor sjømannen mister sine rettigheter til sykepleie, hyre og hjemreise. For alle sjømenn uansett nasjonalitet og bosted gjelder at de mister de nevnte rettigheter når de svikaktig har fortiet en sykdom eller skade ved tilsetningen, eller når de etter tilsetningen har pådratt seg *sykdommen* med forsett eller *skaden* med forsett eller ved grov uaktsomhet. En sjømann som ikke er bosittende i Norge (såvel norsk som utenlandsk) mister sine rettigheter også når han etter tilsetningen har pådratt seg en sykdom ved grov uaktsomhet.

II. Trygdeordninger.

I nær tilknytning til sjømannslovens regler om sykdom og skade har vi bestemmelsene om fiskeres og sjømanns trygdeforhold i lov om syketrygd av 6. juni 1930, og i lovene av 10. desember 1920, 24. juni 1931, 21. mai 1937 om ulykkestrygd for henholdsvis fiskere og sjømenn.

A. Syketrygd.

Sjømenn i innenriks fart.

Alle sjømenn som er ansatt på *norske skip* som vesentlig går i *norsk innenriks fart*, omfattes av den alminnelige pliktige syketrygd som omfatter alle arbeidstakere som beskjefliges i Norge. Det er uten betydning om sjømannen har norsk statsborgerskap eller ikke og prinsipielt også uten betydning om han har fast bopel i Norge eller ikke: I alle tilfelle omfattas han av trygdeplikten og står som medlem av trygdekassen i den kommune hvor rederiet har sitt kontor.

Fiskere og fangstmenn.

Alle fiskere og fangstmenn som driver næring med saltvannsfiske eller med fangst av dyr i havet og personer som tilhører fisker- eller fangstfartøyers mannskap skal opptas i fiskermanntallet i bostedskommunen. Dette manntall gjelder for et kalenderår om gangen. De som således er opptatt i fiskermanntallet er dermed også pliktig syketrygdet i trygdekassen i den samme kommune for vedkommende kalenderår. Også her er det uten betydning om fiskerne og fangstmennene er norske statsborgere eller ikke.

Unntatt fra denne trygd er mannskap, fiskere og fangstmenn på norske fartøyer på 50 brutto registertonn eller derover. Fiskere og fangstmenn på slike større fartøyer er derimot, når de står i et arbeids- eller tjenesteforhold, omfattet av den vanlige pliktige syketrygd, som nevnt foran under punkt 1.

Sjømenn og hvalfangere på utenlandske skip.

Etter avtale med rederiet er det adgang til på visse vilkår å oppta til syketrygd i norsk trygdekasse norske statsborgere som er bosatt i Norge, når de deltar i *utenlandske* hvalfangstekspedisjoner utenfor Norge eller er forhyrt med utenlandske skip som har representant i Norge. Denne adgang er benyttet for en del større utenlandske hvalfangstselskapers norske arbeidstakere.

De syketrygdede sjømenn og fiskere som er nevnt foran har med noen unntak rett til ved sykdom å få den samme stønad som trygden ellers gir til sine pliktige medlemmer.

Ved sykdom refunderes utlegg til legehjelp etter bestemte refusionssatser. Videre godtgjøres helt eller delvis utgifter til visse livsviktige legemidler. Videre godtgjøres for nødvendig sykehusbehandling. Det gis også refusjon for utlegg til fysikalsk behandling m. v. Medfører sykdommen arbeidsuførhet gis sykepenger etter satsen for den inntektsklasse medlemmet er trygdet i. Det gis ikke sykepenger for de første 3 dager — for fiskere og fangstmenn for de første 14 dager. Under sykehusopphold gis familiepenger til forsørgere. Stønadstiden for syke- og familiepenger er begrenset til 52 uker — for visse alvorlige sykdommer til 2 år — for samme sykdom.

Skjer sykehusbehandlingen utenfor Norge er trygdens stønadspålykt i prinsippet begrenset til det trygden pålykter å betale om sykebehandlingen hadde funnet sted i Norge. Det kan fastsettes særlige refusionstariffer herfor. Til sjømenn og fiskere som nevnt foran gis ikke sykepengene under opphold utenfor Norge.

Medlemmets nærmeste familie, d. v. s. ektefelle, barn og foreldre som forsørgeres av medlemmet er syketrygdet som familiemedlemmer — uten tillegg i premien.

Sjømenn i utenriks fart.

For sjømenn ansatt på norske skip som vesentlig går i utenriks fart er det fastsatt særregler om en pålyktig syketrygd knyttet til en sentraltrygdekasse for hele riket: Trygdekassen for sjømenn i utenriks fart.

Denne særtrygd omfatter således:

- a) alle sjømenn ombord som er norske statsborgere uten omsyn til om de bor i Norge eller ikke, og
- b) alle sjømenn ombord som ikke er norske statsborgere, dog bare hvis de har fast bopel i Norge.

Utenfor denne særtrygd faller de sjømenn som ikke er norske statsborgere og som heller ikke har fast bopel i Norge.

Trygden varer så lenge tjenesteforholdet består. Det er dessuten en rekke særregler som sikrer kontinuerlig syketrygd i en viss tid etter tjenesteforholdets opphør. Således består trygden i den tid sjømannen etter tjenesteforholdets opphør oppbærer hyre etter lov eller avtale. Har han stått minst 3 måneder ombord, går medlemskapet tidligst ut 1 måned etter avmønstringen. Melder en norsk sjømann i utlandet seg som hyresøkande ved norsk konsulat, er han syketrygdet mens han venter på hyre.

Som i vanlig norsk syketrygd, er hans nærmeste familie også syketrygdet som familiemedlemmer uten tillegg i premien.

Særtrygdens stønadsregler tar sikte på å dekke de særlige behov for sykestønad som en sjømann har ved sykdom som rammer ham utenfor hjemstedet og da særlig i utlandet. Særtrygden gir derfor i prinsippet minst samme sykestønad som den stønad som den alminnelige syketrygd gir sine trygdede. Men på en rekke punkter gir særtrygden en større stønad og tildels også andre former for sykestønad.

Særtrygden gir således full refusion for utgifter til nødvendig legehjelp og legemidler forordnet av lege. Det samme gjelder utgifter til nødvendig fysikalsk behandling. Videre dekker trygden nødvendige utgifter til sykehusbehandling. Som i den vanlige trygd dekkes også nødvendige utgifter ved reise til og fra lege og sykehus.

Merutgiftene ved i utlandet å søke annen lege enn den vedkommende konsulat kan vise til, kan trygden avslå å dekke. Dette gjelder dog ikke tilfelle av øyeblikkelig hjelp når nødvendig behandling ikke kan skaffes på billigere måte.

Er sjømannen arbeidsufør på grunn av sykdom gis

- a) under opphold i Norge, sykepenger etter høyeste sykepengeklasse i vanlig pliktig syketrygd, og
- b) under opphold i utlandet, oppholdsbidrag innenfor rammen av fastsatte maksimalsatser. Oppholdsbidraget forutsettes å skulle være tilstrekkelig til å dekke nødvendige utgifter til forsvarlig kost og opphold i land under sykdom på vedkommende sted. Trygden kan fastsette særskilte og høyere maksimalsatser der kostnadsnivået tilsier det. Trygden kan også dispensere fra maksimalsatser der kostnadsnivået tilsier det. Trygden kan også dispensere fra maksimalsatsen i det enkelte tilfelle.

Er en sjømann under rekonvalesensen blitt såpass frisk at han kan ta annet arbeide i land, kan trygden, hvis han fortsatt er arbeidsufør som sjømann, likevel gi ham sykepenger eller oppholdsbidrag, hvis dette framtrer som rimelig.

Hvis en sjømann under sykeopphold utenfor riket uten rimelig grunn lar være å reise hjem til Norge, kan trygden redusere oppholdsbidraget til det sykepengene i Norge utgjør.

Som i vanlig syketrygd gis det tillegg til sykepengene og oppholdsbidraget for de som har forsørgelsesbyrde. Forsørgelsestillegget er vesentlig høyere enn ellers når sjømannen under sykdommen ikke kan bo sammen med sin familie. Dette siste gjelder f. eks. når sjømannen under sykdommen oppholder seg i utlandet mens familien bor i Norge. I sistnevnte tilfelle betales dog dette forsørgelsestillegg ikke i den tid han oppebærer sykehyre.

Sykestønaden til sjømannens familie er den samme som i vanlig syketrygd. Oppholder familien seg i utlandet og sykebehandlingsutgiftene der er høyere enn i Norge, gir trygden noe høyere stønad enn i Norge.

B. Ulykkestrygd.

Ulykkestrygden for fiskere omfatter her i landet bosittende fiskere og fangstmenn eller personer beskjeftiget i småskipsfart. Trygdens formål er å holde de trygdede skadesløse i anledning ulykker under fiske, fangst eller arbeid og ferdsløse i forbindelse hermed som medfører legemsbeskadigelse eller død. Kongen kan bestemme at visse yrkessykdommer kan likestilles med ulykke.

Ulykkestrygden for sjømenn omfatter bemanning på norsk fartøy på 50 br. reg. tonn eller mer i innenriks og utenriks fart. Til bemanning hører alle som rederen eller skipsføreren har tatt til tjeneste ombord uansett om de hører til det egentlige mannskap. Utlendinger går ikke inn under trygden. Fra denne regel gjelder imidlertid den unntagelse at en utlending på norsk skip har rett til sykehusbehandling i henhold til ulykkestrygden såfremt slik behandling ikke skjer for trygdekassens regning.

Bestemmelsene om ytelser i lov om ulykkestrygd for fiskere og lov om ulykkesstrygd for sjømenn er stort sett de samme og går ut på at sykestrygden gjennom vedkommende trygdekasse gir stønad ved legemsskade og sykdom etter reglene i lov om sykestrygd. På et par punkter går imidlertid bestemmelsen i ulykkestrygden videre. Når således den skadede ikke går inn under sykestrygden, gir ulykkesstrygden gjennom Rikstrygdeverket stønad etter reglene i lov om sykestrygd. Må skadekuren fortsette utover den tid en sykestrygdet har rett til stønad etter sykestrygdloven, gir ulykkesstrygden gjennom Rikstrygdeverket fortsatt stønad etter sykestrygdlovens regler sålenge det trenges.

Når skadebehandlingen er slutt har den skadede gjennom ulykkesstrygden rett til å få nødvendige og hensiktsmessige midler til å bøte på skaden (proteser).

Loven om ulykkesstrygd hjemler Kongen adgang til å treffe avtaler med fremmede stater. Når det gjelder slike avtaler, se nedenfor under „Konvensjoner“.

Forholdet mellom sjømannsloven og trygdlovene.

Syke- og ulykkesstrygden har bestemmelser om de rettigheter en sjømann har *overfor trygdene* under sykdom. I samband hermed bør nevnes at etter sykestrygdloven plikter rederen, sålenge trygdede oppholder seg utenfor Norge, å besørge den understøttelse som trygden ellers skulle ha ytet mot senere refusjon av trygden. Sistnevnte bestemmelse bør sees i sammenheng med bestemmelsene i sjømannsloven som pålegger skipsføreren å sørge for at syk sjømann får forsvarlig sykepleie ombord eller i land. Blir den syke sjømann etterlatt i utlandet, plikter skipsføreren å overgi ham til konsulens omsorg. Er det ikke konsul på stedet, skal skipsføreren på annen måte skaffe sjømannen forsvarlig pleie og underrette nærmeste konsul.

Sjømannsloven har også regler om at syk sjømann har rette til sykepleie for rederens eller statskassens regning så lenge tjenesteforholdet består og inntil 12 eller 6 uker etter avmønstringen. Sykestrygdlovens § 31, 3.d. bestemmer imidlertid at ved forpleining i Norge bortfaller rederens forpleiningsplikt etter sjømannsloven for det tidsrum, hvori understøttelse ytes av trygdekassen etter sykestrygdlovens regler. Som følge av denne bestemmelse får bestemmelsene i sjømannsloven om rederens ansvar for utgifter til sykebehandlingen sin vesentlige anvendelse når sykebehandlingen skjer utenfor Norge.

Det innbyrdes forhold mellom sjømannslovens og trygdlovens ansvar for utgifter til sykebehandling av sjømenn utenfor Norge blir da at rederen, eventuelt konsulatet, når de har foretatt utbetaling av sykeutgifter i utlandet etter sjømannslovens regler, får dette refundert av trygdene i den utstrekning utgiftene skal refunderes etter reglene i trygdlovene.

Sjømannslovens og trygdlovenes sykepleieregler er ikke helt parallelle. I noen utstrekning gir sjømannslovens regler større rettigheter enn trygdlovene. På den annen side gir trygdlovene på andre punkter større rettigheter enn sjømannsloven, særlig omsyn til de tidsrom trygden består og rettighetene varer.

III. Konvensjoner.

Syketrygdlovens § 77, pkt. 3 bestemmer at det under forutsetning av gjensidighet ved traktatmessig avtale kan åpnes adgang til å gjøre unntak fra syketrygdloven for syketrygdede personer som flytter fra det ene til det annet land eller som tar midlertidig opphold i det annet land.

Ved overenskomst av 20. juli 1953 mellom Norge, Danmark, Island og Sverige, er det truffet slik avtale. Denne gjelder prinsipielt også for sjømenn. Sjømenn som flytter fra det ene land til det annet kan overføre sitt medlemskap i syketrygden i det gamle land til medlemskap i syketrygden i det ny land. Overflyttingen skal da prinsipielt skje etter de regler som gjelder for overflytting mellom sykekasser innenfor det land hvortil han flytter. Avtalens bestemmelser om sykehjelp under midlertidig opphold i det annet land er av mindre betydning for sjømenn. Avtalen bestemmer nemlig i § 10, pkt. 2 at midlertidig sykehjelp ytes til sjømenn som er sikret sykehjelp i henhold til gjeldende sjømannslovgivning på det tidspunkt behovet for sykehjelp oppstår. Grunnen til dette er åpenbart at sjømannen er bedre sikret gjennom sjømannsloven enn det han kan bli etter overenskomstens regler om stønad ved midlertidig opphold. Det tilføyes at overenskomsten av 20/7 1953 for tiden er under revisjon.

I ulykkestrygdloven for sjømenn § 2 er bestemt at det under forutsetning av gjensidighet kan treffes overenskomster med andre land om erstatning til sjøfolk eller deres etterlatte. Slik overenskomst er truffet med Danmark, Island, Nederland og Sverige (12/2 1919, 19/1 1925 og 31/5 1930). Sjøfolk fra nevnte land på norske skip har således ved skade eller sykdom som går inn under ulykkestrygden krav på sykebehandling m. v. etter sygetrygdens regler.

(Under ulykkestrygden går foruten ulykker som fører med seg legemsskade eller død, også klimatsykdom og epidemisk sykdom, derunder skjorbuk og beri-beri, samt visse yrkessykdommer [forgiftninger]).

IV. Gjennomføringen av den praktiske helsetjeneste for sjøfolk.

Når det gjelder legeundersøkelser før *påmønstring* skal disse i Norge som nevnt foretas ved legekantoret for sjømenn i Oslo eller av autoriserte leger. I utlandet foretas undersøkelsene av de opprettede norske helsekontorer for sjømenn, der slike kontorer finnes, og ellers av leger som er godtatt av norske konsulater. At en således begrenser adgangen til å foreta de nevnte undersøkelser, skyldes medisinske hensyn, som er omtalt foran.

Behandling av sjøfolk for sykdom og skader skjer i Norge hos de vanlige leger, d. v. s. sjøfolk har det samme frie legevalg som andre, og legene legger sjøfolkene inn på de alminnlige norske sykehus etter vanlige regler. I utlandet behandles norske sjøfolk av lokale leger etter henvisning fra de norske konsulater. Erfaringene har vist at det må legges vesentlig vekt på at konsulatene kommer i kontakt

med de rette leger. Trygdekassen for sjømenn i utenriks fart sender derfor i samarbeid med de norske helsemyndigheter og skipsfartsmyndigheter norske leger rundt til konsulatene for å gi dem råd om hvilke lokale leger de bør nytte. Disse råd gir de etter at de norske leger har hatt anledning til å konferere med de lokale helsemyndigheter og legeforeninger, og til å bedømme de eventuelle kandidaters faglige kvalifikasjoner. Likeledes gis det etter inspeksjon og konferanser råd om hvilke lokale sykehus som bør nyttes.

Hvor det finnes norske legekontorer, d. v. s. i New York, London, Liverpool og Antwerpen, foregår undersøkelse og behandling ved dem, likesom sykehusinnleggelse forordnes av dem.

Det kan i denne forbindelse være av interesse å se litt på arbeidsmengde, personell m. v. ved disse kontorer, og en skal nedenfor gi en kort oversikt over dette.

Legekontoret i New York.

Personale:

Kontoret har 3 leger i heldagsstilling og en part time lege. Videre har kontoret en avdelingssøster, en røntgensøster og en laboratoriesøster, sykegymnast og kontorpersonale. Kontoret som er organisert som en poliklinikk, har røntgenapparat og avdeling for fysikalsk terapi. Kontoret arbeider forøvrig sammen med amerikanske sykehus og enkelte amerikanske spesialister. Arbeidsmengden var for året 1953/54 (1. juli 1953—30. juni 1954):

- ca. 5.500 konsultasjoner,
- ca. 1.500 fysikalske behandlinger,
- ca. 2.700 påmønstringsundersøkelser.

Kontoret foretar ikke sykebesøk o. l. ombord i skip.

Legekontoret i London.

Personale:

2 leger i heldagsstilling, 4 sykepleiersker, kontorpersonale. Kontoret er organisert som en poliklinikk med gjennomlysningsapparat. Kontoret har dessuten en sykestue på 14 senger. På samme måte som i New York arbeider kontoret sammen med engelske sykehus og spesialister. Arbeidsmengden i 1953/54 var:

- ca. 2.400 konsultasjoner,
- ca. 1.400 påmønstringsundersøkelser,
- ca. 65 skipsbesøk.

Legekontoret i Liverpool.

Personale:

Lege, sykepleierske og kontormann.

Kontoret er organisert som poliklinik, men har ikke røntgen- eller gjennomlysningsapparat. Arbeidsmåten er forøvrig som ved de foregående kontorer. Arbeidsmengden i 1953/54 var:

- ca. 4.100 konsultasjoner,
- ca. 900 påmønstringsundersøkelser.

Legekontoret i Antwerpen.

Personale:

Lege, sykepleierske og kontordame. Kontoret er forsynet med gjennomlysningsapparat, men arbeider forøvrig som legekontoret i Liverpool. Arbeidsmengden i 1954/55 var:

- ca. 2.100 konsultasjoner,
- ca. 1.100 påmønstringsundersøkelser.

De enkelte kontorets virksomhet og klientell varierer en del som følge av lovgivningen og kontorenes status i de enkelte land. I New York har legekontoret i de senere år måttet innskrenke seg til å undersøke og behandle norske sjømenn og den norske utenriksrepresentasjon i New York. I tillegg hertil har kontoret anledning til å undersøke alle utenlandske sjømenn som påmønstrer norske skip, men disse kan ikke behandles ved kontoret. Ved det norske legekontor i Antwerpen er kontorets rettigheter og plikter fastsatt ved en gjensidig avtale mellom den norske og belgiske stat. Avtalen ble undertegnet og ratifisert i 1955. I henhold til avtalen har kontoret adgang til å undersøke sjømenn som påmønstrer norske skip. Adgangen til behandling av sjømenn er innskrenket til førstehjelp.

For begge de nevnte kontorets vedkommende er det således lite tenkelig at undersøkelse og behandling av sjøfolk fra de øvrige nordiske land uten videre kan finne sted. For New York-kontorets vedkommende har forøvrig spørsmålet om behandling og undersøkelse av sjøfolk fra andre nordiske land vært på tale ved flere anledninger, idet man fra dansk hold har mottatt forespørsel om hvorvidt det var mulig at danske sjøfolk som seilte på New York kunne få foretat sine årlige tuberkuloseundersøkelser ved legekontoret.

Ved legekontorene i Storbritannia må en anta at undersøkelse og behandling av sjøfolk fra de øvrige nordiske land ikke vil støte på noen vesentlige vanskeligheter. Ved kontoret i Liverpool hvor den norske lege forøvrig har britisk autorisasjon søker en stor del skandinaviske sjøfolk kontoret for behandling. I London forekommer dette sjeldnere, men det er ikke helt uvanlig at sjømenn fra andre nordiske land som seiler med norske skip, besøker legekontoret. På samme tid er legekontoret der, i full forståelse med de engelske myndigheter, og den engelske legeforening, behandlende lege for den danske og svenske utenriksrepresentasjon i London.

V. Tannlegetjenesten for sjøfolk.

Problemene vedrørende tannlegetjeneste for sjøfolk kan deles i 3 avsnitt.

1. Tannlegetjeneste ved faste helsekontorer i utlandet.
2. Tannlegetjeneste for sjøfolk i fart.
3. Tannlegetjeneste ved påmønstring av sjøfolk.

1. Ved de norske helsekontorer i New York og London er det ordnet med tannlegetjeneste for sjøfolk. Ved tannlegekontorene i de nevnte byer er ansatt norske tannleger.

Månedsrapportene fra New York viser at i 1954 hadde klinikken 2.292 kontorbesøk. Det ble utført ialt 3.870 behandlinger av forskjellig art. Ved klinikken i London var det i 1954 952 kontorbesøk. Det ble utført 1.565 behandlinger av forskjellig art.

Ved begge kontorer har det vært utført behandling på tjenestemenn i landets utenriksrepresentasjon og for Londons vedkommende også på fastboende norske statsborgere i den utstrekning dette har latt seg gjøre av hensyn til behandlingen av sjøfolkene.

2. For sjøfolk i den norske tankflåte har det vært etablert en del tannlegetjeneste. Bakgrunnen for denne tjeneste er at sjøfolkene som er ansatt i tankflåten, på grunn av de korte opphold skipene har i havn, ofte i årevis vil være avskåret fra å få behandlet sine tenner. Man har tildels måttet la foreta rene nødbehandlinger som har ført til betydelige transportutgifter og forsinkelser.

Norge har ca. 410 tankskip i utenriks fart med et mannskap på omlag 16.000 sjøfolk. Dette er omtrent 40 pct. av den samlede mannskapsstyrke i den norske handelsflåte.

Det har vært de enkelte redere som har utstyrt båtene med moderne transportabelt tannlegeutstyr og engasjert tannleger — oftest for enkelte turer. Den norske tannlægeforening har tildels vært nyttet konsultativt av rederne og bistått med å skaffe tannleger. Klinikkestyret blir oftest, etter å ha vært nyttet på en båt, skiftet over til andre. Tannlegene har hatt fri reise til og fra påmønstringsstedet. Rederiet har betalt for diet. Materialene til tannbehandlingen har vært holdt av tannlegene. Mannskapet har selv betalt for behandlingene. Honorarene har enkelte ganger vært fastsatt i samsvar med takster som nyttes i folketannrøkta.

Den nåværende ordning er ikke tilstrekkelig utbygget, og tannlegetjenesten for sjøfolk i fart bør komme inn i mere ordnedeforhold. I første rekke må en søke å hjelpe mannskapene på tankflåten som praktisk talt er avskåret fra å få behandling på land.

3. Etter de gjeldende regler kan de autoriserte sjømannsleger kreve at en som søker hyre for første gang og som har dårlige tenner, først lar seg behandle av tannlege. Praktiske vanskeligheter med å få tannbehandlingen utført raskt nok

hindrer imidlertid at disse krav kan håndheves, likesom økonomiske vanskeligheter for slik behandling idag er tilstede. Det vil derfor by på utvilsomme helsemessige fordeler om det kunne bygges ut en mer effektiv tannlegetjeneste ved påmonstringen, og som medførte at adgangen til tannbehandling ble lettere såvel for dem som søker hyre første gang som for dem som møter til de vanlige helsekontroller.

VI. Legetjenesten for fiskere.

Når det gjelder det forebyggende helsearbeide blant fiskere kan nevnes at det for manntallsførte fiskere er søkt innført obligatorisk årlig tuberkulinprøving og BCG-vaksinasjon. Likeledes foretas skjermbilledfotografering av fiskere som deltar i Lofotfisket og vintersildfisket. Det har imidlertid også vært truffet tiltak for å gi fiskerne som drivere fiske på fjernere farvann adgang til førstehjelpsbehandling, lege- og sygehusbehandling.

Det har således i forbindelse med velferdsarbeidet på Vest-Grønland for norske fiskere som driver fiske der i tiden mai—oktober vært ansatt en diakon som har hatt stasjon i Færingerhavn. Diakonen har i de tilfelle han selv ikke har vært i stand til å ta seg av et skade- eller sykdomstilfelle satt seg i kontakt med den danske legestasjon i Færingerhavn hvor vedkommende syke eller skadedeperson har fått den nødvendige legehjelp og sykehusbehandling. Samarbeidet mellom den danske lege og den norske diakon har vært godt.

Marinefartøyet „Andenes“ som fungerer som oppsynsfartøy under sildefisket ved Island har lege ombord og denne utfører et betydningsfullt arbeid blant fiskere som driver dette fiske.

I Seydisfjord og Siglufjord på Island har Den Indre Sjømannsmisjon fiskarheimer. Her er det sykestuer hvor norske fiskere kan bli innlagt og få nødvendig legebehandling. Ved fiskarheimene er det tilsatt utdannede norske sykepleiere.

I forbindelse med hjelpetjenesten for flåten som driver selfangst i Vesterisen har det vært anledning for fangstfolkene til å få lege- og medisinhjelp. I år var det bjergningsbåten „Salvator“ som fungerte som hjelpeskip. Legetjenesten her ble etablert som fast ordning fra sesongen 1953. Ordningen er finansiert ved tilskudd fra Rikstrygdeverket til dekning av legens lønn, mens de andre utgifter dekkes av bevilgning på fiskeribudsjettet.

I relasjon til nordisk samarbeid i helsetjenesten for fiskere ligger behovet, fra norske fiskeres synspunkt, i første rekke i et samarbeid med Island og Danmark, — for Danmarks vedkommende særlig når det gjelder Færøyene og Vest-Grønland. Norske fiskere, som driver fiske ved Skagen, kan også fra tid til annen ha behov for å søke lege i Danmark. I enkelte tilfelle har det også vært aktuelt med innlegging på sykehus, men normalt er forholdet det at fiskere som blir syke blir tatt med hjem til Norge, bortsett fra akutte tilfelle som krever øyeblikkelig behandling. Det forekommer praktisk talt ikke at norske fiskere søker legehjelp i Sverige.

I sakens forbindelse kan en også nevne at det er satt ned en komite som skal utrede spørsmålet om det bør utferdiges en lov om arbeidsforholdet i fisket. Komiteen skal herunder utrede spørsmålet om ytterligere legek kontroll av fiskere og fangstfolk og komme med forslag til eventuell utbygning av den kontrollordning som allerede er etablert. Komiteens innstilling ventes ikke å foreligge før høsten 1956.

Når det er tale om felles nordisk helsetjeneste for sjøfolk bør en formodentlig også henlede oppmerksomheten på legeråd pr. radio til skip i rom sjø. I Norge har leger ved Haukeland sykehus i Bergen i lengre tid git slike råd. Trygdekassen for sjømenn har støttet dette tiltak ved å dekke legehonorarene. I denne forbindelse bør en eventuelt også samarbeide om innholdet av skipsmedisinkistene idet leger som skal gi råd pr. radio må ha en viss oversikt over hvilke legebøker og legemidler som finnes ombord i skipene.

VIL Internasjonalt samarbeid.

I en felleskomite med representanter fra ILO og WHO med spesialoppgave „The Hygiene of Seafarers“ behandlet man på komiteens første møte i desember 1949 spørsmålet om en helsetjeneste for sjømenn ved opprettelse av legekontorer på internasjonal basis. Saken ble under behandlingen foreslått løst på en av tre måter:

1. Ved en utvidelse av den såkaldte Brüsselavtalen fra å omfatte kjønns sykdommer til å omfatte alle sykdommer.
2. Ved opprettelse av internasjonale legekontorer i samarbeid mellom sjøfartsnasjonene og under ILO og WHO's auspisier.
3. Internasjonale legekontorer opprettet i samarbeid mellom shippingkontorene i de forskjellige sjøfartsorganisasjoner.

Spørsmålet om en internasjonal helsetjeneste for sjøfolk ble igjen berørt på komitéens annet møte i april 1954, og det ble der besluttet at WHO skulle påta seg å utarbeide de nødvendige rapporter med henblikk på videre behandling i komitéens neste møte. Dette internasjonale arbeid er tatt opp på norsk initiativ. Arbeidet vil imidlertid sikkert ta lang tid, og det er all grunn for de nordiske land til å søke å inngå gjensidige avtaler uten å avvente resultatene av dette mere omfattende internasjonale arbeid.

På det nåværende tidspunkt, før en får det fulle overblikk over gjeldende lovgivning etc. i de nordiske deltakerland vil et samarbeid innenfor helsetjenesten for sjøfolk formodentlig få den form at landene i den utstrekning det er praktisk mulig, gjensidig utnytter det personell og materiell som finnes i de øvrige land etter nærmere avtale om ytelser og oppgjørsmåter mellom de regjeringsgrener helsetjenesten for sjømenn sorterer under. Noen virkelig felles nordisk helsetjeneste

for sjøfolk vil en vanskelig komme frem til før det er oppnådd en viss ensartethet innenfor sjømanns- og trygdelovgivningen i deltakerlandene. Da såvel behovet for en utbygget helsetjeneste for sjøfolk som problemene i forbindelse med løsningen av dette spørsmål varierer fra land til land, må en her gjøre regning med et samarbeid på lengre sikt. Den norske regjering vil imidlertid, på grunnlag av de utredninger om de reiste spørsmål som nå foreligger, ta initiativet til konferanser om de enkelte vanskeligheter som i dag hindrer en felles helsetjeneste for nordiske sjøfolk og fiskere, med sikte på å få fjernet disse vanskeligheter etterhvert.

Meddelelser

om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 28. november 1955:

Indenrigsministeriet har brevvekslet med landbrugsministeriet, undervisningsministeriet og sundhedsstyrelsen om sagen, og der er herunder tilvejebragt erklæringer fra de medicinske fakulteter, tandlægehøjskolen m. fl. om de praktiske muligheder for at opnå fælles uddannelse og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel.

Erklæringerne er tilstillet det norske socialdepartement, der har påtaget sig at koordinere samarbejdet i nærværende sag.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Socialdepartementet har meddelt følgende:

Et fælles arbejdsmarked for leger, veterinærer, tannleger, farmasøyer (herunder apotekere), sykegymnaster og sykepleiere (såvel kvinnelige som mannlige) er i Norge knyttet til bestemte autorisasjoner. Vilkåret for å kunne bli meddelt autorisasjon er prinsipielt at vedkommende har gjennomgått en bestemt utdanning i Norge og har passert en fastsatt eksamen. Det finnes i de enkelte land i alminnelighet adgang til å avvike fra dette prinsipp, men vilkåret for dispensasjon er da generelt sett at vedkommende må ha en utdanning som kan likestilles med den som gis i landet selv, og det kan bli krevet at vedkommende må bevise sine kunnskaper ved å fremstille seg til den eksamen som landet har fastsatt.

Den første betingelse for å kunne etablere et felles arbeidsmarked for det medisinske personell må derfor være at de enkelte nordiske land gjensidig anerkjenner hverandres utdannelser og eksamener fastsatt for disse yrkesutøvere. Den medisinske utdanning i et land vil i en viss utstrekning måtte bestemmes av de medisinske problemer yrkesutøverne fortrinnsvis vil møte i sin virksomhet. Disse

problemer er stort sett felles i de nordiske land. Det samme forholdet gjelder for de øvrige utdannelser som er aktuelle i denne sak, veterinærutdannelsen dog til en viss grad unntatt.

Ved bedømmelsen av hvorvidt et lands myndigheter skal godkjenne utdanning og eksamen fra et annet land vil også kvaliteten av utdanning og eksamen måtte vurderes nøye. Det må stort sett antas at utdannelsen i de her aktuelle fag ligger på et høyt plan i de nordiske land og at kravene til eksamen er strenge. Det gjør seg muligens gjeldende visse ulikheter, men det må uten avgjørende unntagelser kunne hevdes at det intime nordiske samarbeid mellom utøverne av disse yrker og mellom de interesserte helsemyndigheter, undervisningsmyndigheter, universiteter, høyskoler, fagskoler og yrkesorganisasjoner som har pågått i lengre tid, har hatt som resultat at utdannelsen og eksamene nå sidestilles i kvalitativ henseende. Visstnok befinner enkelte høyskoler seg nå i utviklingsstadiet, men det er ikke grunn til å tvile på at utdannelsen også ved disse vil nå opp på det ellers alminnelige nivå.

Planene for de studier det her dreier seg om, medfører også utdanning i de nasjonale lovbestemmelser som knytter seg til vedkommende yrke. Selv om undervisningen i de generelle hovedfag stort sett vil være av samme kvalitet i de forskjellige land, vil det i alminnelighet måtte være et vilkår for å praktisere i et annet land enn der utdannelsen er gitt, at yrkesutøveren har satt seg inn i dette andre lands lovregler og administrative bestemmelser for derved å bli kjent med sine rettigheter og sine plikter. Noe stort problem representerer dette forhold imidlertid neppe og vil i første rekke komme opp såfremt yrkesutøveren skal overta en selvstendig stilling eller en overordnet stilling i det annet land.

Jevnstillingen av de enkelte lands utdanning og eksamener bør ikke føre til at det foretas noen innskrenkninger i de enkelte fakulteters og kollegiers nåværende rett til å lede og legge opp undervisningen innenfor de fastsatte nasjonale regler.

Selv om undervisningen stort sett fører til det samme resultat i de enkelte land, er den praktiske gjennomføring av undervisningen tildels forskjellig. De praktiske opplegg er tildels tradisjonsbestemt og skyldes dels ulikheter i den alminnelige undervisning før yrkesutdannelsen tar til, og er dels diktert av rent praktiske lokale forhold som f. eks. undervisningsanstaltens kapasitet. Den manglende ensartethet på dette område medfører at det kan oppstå visse vanskeligheter fordi studenter og elever i stor utstrekning skifter undervisningsanstalt i kortere eller lengre tid under sine studier.

Til en rekke stillinger innenfor disse yrker er det knyttet vilkår om at stillingens innehaver skal ha videreutdanning etter den eksamen som fører til selve hovedautorisasjonen. Også kravene til videreutdanning, herunder vilkårene for å bli godkjent som spesialist på et snevrere område innenfor yrket, har mange felles trekk i de nordiske land. Skal imidlertid forutsetningene for et virkelig fritt nordisk arbeidsmarked med muligheter for en jevnbyrdig konkurranse utredes må også videreutdannelsen innenfor yrkene tas opp til drøftelse.

De nåværende regler for å oppnå autorisasjon har ført til at de enkelte land i vesentlig grad har måttet basere seg på å dekke sitt behov for yrkesutøvere ved en nasjonal utdanning. Dette har også medført at helse- og undervisningsmyndighetene til en viss grad har kunnet regne ut behovet for utdannelsesanstalter og utdannelseplasser på disse og har kunnet fremme forslag om de nødvendige bevilgninger på dette grunnlag. Forholdene har i den senere tid ikke medført at det bortsett fra under og etter siste krig, har oppstått noe større behov for å stille utdannelseplasser til disposisjon for studenter fra andre nordiske land og slett ikke for studenter utenfor den nordiske språkkrets. Konsekvensen av disse forhold er at neppe noe land kan sies å ha overdimensjonerte undervisningsanstalter med rikelig plass for flere studenter og elever enn de allerede opptar i dag. Det har også medført at det for tiden ikke foreligger noe overskudd på de her omhandlede yrkesutøvere, men tvertimot at det innenfor enkelte yrker i enkelte land er et betydelig underskudd på utøvere. Det er således for tiden ikke noen helt jevn fordeling av yrkesutøvere i de enkelte nordiske land.

De økonomiske vilkår, arbeidsforholdene, boligforholdene, de sosiale ytelser og avansementsforholdene som bys utøverne i de enkelte land, frembyr også ulikheter. Disse har også dels sin forklaring i tradisjoner, men skyldes i vesentlig grad de ulikheter som gjør seg gjeldende i den alminnelige økonomiske stilling i landene og i innenrikspolitiske forhold dels av alminnelig karakter, dels av helse- og trykdepolitisk karakter, som influerer ganske sterkt på yrkesutøvernes muligheter for å søke faste offentlige stillinger og deres muligheter for å kunne virke på tilfredsstillende grunnlag som private yrkesutøvere eller utenfor de offentlige etater.

Det er påkrevet å ta alle de foran nevnte forhold med i betraktning ved vurdering av de konsekvenser det vil ha for det enkelte land i dag å slutte seg til et felles arbeidsmarked såfremt utdannelsen og autorisasjonen forøvrigt ble jevnstillet og godkjent på gjensidig basis. Disse forhold vil gjøre seg særlig sterkt gjeldende i de lukkede yrker. Nettopp på grunn av den planmessighet de enkelte lands myndigheter viser ved utdannelsen av disse yrkesutøvere, og på grunn av den betydning det må tillegges å ha det riktige antall yrkesutøvere til enhver tid, krever forslaget om et helt fritt nordisk arbeidsmarked for dem en grundig vurdering av de konsekvenser et slikt arbeidsmarked vil ha for det enkelte land.

Det her omtalte problemkompleks ble behandlet på det nordiske helsedirektør-møte i Helsingfors i mars måned i år. Det ble besluttet at de enkelte helsedirektører skulle utrede saken nærmere ut fra forholdet i de enkelte land i samarbeid med de interesserte fakulteter og kollegier, og da i første rekke for så vidt angår det felles arbeidsmarked for leger. En del utredninger av betydning for saken foreligger allerede utarbeidet av nordiske samarbeidskomitéer. Den norske regjering antar at det første skritt på veien til et felles arbeidsmarked må være å fjerne de ulikheter som i dag kan hindre en gjensidig godkjenning av den basisutdanning og de eksamener som i dag danner grunnlaget for autorisasjon, og at man dernest må foreta de endringer i de nasjonale lover som er nødvendige for at en gjensidig

godkjenning av autorisasjonen kan finne sted. Når dette arbeid er fullført, kan spørsmålet om felles arbeidsmarked vurderes isolert og for hvert enkelt yrke og ut fra forholdene til enhver tid.

I tiden etter siste verdenskrig har medisinsk personell utdannet i et nordisk land i ikke liten utstrekning søkt arbeidstillatelse i andre nordiske land — og uten at dette i alminnelighet har budt på særlige vanskeligheter. I de første år etter krigen foregikk endog utdanning av norske medisinske studenter ved universitetene og høyskolene i Danmark og Sverige etter spesielle avtaler mellom de respektive lands myndigheter og fakulteter, og disse studenter fikk uten videre autorisasjon som leger i Norge. Det hører heller ikke til sjeldenhetene at stillinger i et land averteres ledige for yrkesutøvere som er statsborgere i de andre land eller at personer som allerede har oppnådd autorisasjon i et land, søker sin spesialutdanning i et annet. Utviklingen henimot et fritt arbeidsmarked er således faktisk igang, og ulikheten i utdanning og de vanskeligheter lovgivningen byr på, er således ikke større enn at de i de enkelte tilfeller vil kunne overvinnes med letthet. En vesentlig unntagelse fra denne regel representerer imidlertid veterinæryrket.

Den norske regjering antar at det initiativ som er tatt i denne sak, de utredninger som allerede foreligger, og de diskusjoner som har pågått innenfor de interesserte grupper, gjør det mulig å ta saken opp til realitetsbehandling på det offisielle plan i 1956 for så vidt angår leger, tannleger, apotekere, farmasøyter, sykepleiere og sykegymnaster. Den norske regjering vil derfor, som den som er tillagt hovedansvaret for behandlingen av denne sak, foranledige at det i det kommende år blir ført forhandlinger mellom de interesserte offentlige myndigheter, fakulteter, kollegier og yrkesorganisasjoner i fellesskap. En melding om de resultater som oppnås, vil bli fremlagt for det Nordiske Råds 5. sesjon.

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler den 3. desember 1955:

Vid överläggningar mellan representanter för ecklesiastik- och inrikesdepartementen samt för medicinalstyrelsen i april 1955 konstaterades beträffande utbildningsfrågan, att enighet förelåg om att utbildningen av läkare, tandläkare, farmaceuter, sjukgymnaster och sjuksköterskor i övriga nordiska länder vore av sådant slag, att personer, som genomgått föreskriven utbildning i dessa länder, i och för sig borde ha tillräckliga kvalifikationer för att kunna tillåtas utöva sina yrken även i Sverige utan särskild ytterligare utbildning — bortsett från vissa krav på dokumenterade insikter i svensk stats- och rättsmedicin. Därutöver borde man vid omläggning av utbildningen på något av angivna områden i ett nordiskt land söka kontakt med övriga nordiska länder för att försöka ytterligare förenhetliga utbildningen.

Beträffande *arbetsmarknadsfrågan* för ifrågavarande grupper framhölls i avslutning till det nyss anförda den meningen, att målsättningen borde vara, att

den, som avlagt examen i något av de nordiska länderna och vore medborgare i något av dessa länder, utan vidare prövning borde tillåtas att utöva det yrke, till vilket hans utbildning berättigade, i samtliga nordiska länder -- eventuellt såvitt angår läkare efter komplettering i vederbörande lands stats- och rättsmedicin.

Vad angår läkare är i Sverige för närvarande läkarbehörighetslagen föremål för utredning. Resultatet av detta arbete bör avvaktas, innan ståndpunkt tages. Beträffande övriga grupper, där liknande utredningsarbete för närvarande icke pågår, ansågs det system, som för närvarande tillämpas inom flertalet områden, nämligen att en prövning av varje särskild sökande företages innan tillstånd att här i landet utöva det ifrågavarande yrket meddelas, av arbetsmarknadspolitiska skäl icke kunna frångås.

Vad särskilt angår frågan om möjligheten att erhålla offentlig tjänst kan anmärkas, att frågan om ändring av 28 § regeringsformen för att möjliggöra för nordiska icke-svenska medborgare att erhålla offentlig tjänst i Sverige är under utredning inom justitiedepartementet (se side 903).

Meddelelser
om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde
vedrørende lægemidler

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 29. november 1955:

Indenrigsministeriet har samlet samtlige love og administrative bestemmelser, som for tiden er gældende på de af rekommandationen omfattede områder, og har tilsendt vedkommende ministerier i Island, Norge og Sverige hvert et sæt af dette materiale med anmodning om, at tilsvarende materiale må blive samlet i de andre lande og derefter sendt direkte til vedkommende ministerier i Island, Norge, Sverige og Danmark.

Når denne udveksling af materiale har fundet sted, vil det danske indenrigsministerium tage initiativet til, at hvert af de i rekommandationen, jfr. indstilling af 14. august 1954 fra Nordisk Råds socialpolitiske komité [Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 873—74] omhandlede spørgsmål bliver taget op til særskilt behandling.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Sosialdepartementet meddeler at departementet fra det danske Indenrigsministerium har mottatt en redegjørelse om hvordan saken behandles. Det antas at denne redegjørelse blir lagt til grunn for en melding om saken fra den danske regjering. Den norske regjering er for sin del enig i den behandlingsmåte som det danske Indenrigsministerium har foreslått.

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler den 3. december 1955:

Med skrivelse den 9 december 1954 överlämnade indenrigsministeriet i Danmark en promemoria i anslutning till rekommandationen. [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 478—79]. Promemorian remitterades av inrikesdepartementet til medicinalstyrelsen och svenska farmakopékommittén. Inrikesdepartementet, som här bifogar avskrifter av remissyttrandena (se Tillæg), vill särskilt hänvisa till det av

medicinalstyrelsen avgivna yttrandet och har denna dag översänt kopia av remissvaren till indenrigsministeriet i Danmark. Indenrigsministeriet i Danmark har vidare genom skrivelse den 28 november 1955 översänt visst material, som omnämnts i promemorian den 9 december 1954, samt förklarat sig ämna upptaga de i rekommendationen berörda frågorna till vidare behandling. Det svenska inrikesdepartementet vill i anslutning härtill meddela, att det vill medverka till utväxling av sådant material, som berörs i indenrigsministeriets skrivelse för att möjliggöra en fortsatt behandling av rekommendationen.

TILLÆG 1

Udtalelse af den svenske medicinalstyrelsen

I syfte att utvidga det nordiska samarbetet på läkemedelsområdet har enligt föreliggande promemoria Nordiska rådets socialpolitiska utskott uppnått enighet om

- 1) att man, när samarbetet på läkemedelsområdet skapat förutsättningar härför, borde försöka få till stånd en sådan ordning, att i ett nordiskt land utfärdade läkarrecept bleve giltiga även i övriga nordiska länder,
- 2) att man borde undersöka möjligheterna att i de nordiska länderna åstadkomma en ensartad lagstiftning om narkotika och en större överensstämmelse beträffande lagstiftningen om gifter i övrigt och
- 3) att man borde undersöka möjligheterna för ett nordiskt samarbete i fråga om tillhandahållande av läkemedel kostnadsfritt eller till nedsatt pris.

Beträffande 1) och 2) får medicinalstyrelsen vördsamt anföra följande.

Behovet av en sådan ordning, att läkemedel enligt läkarrecept, som utfärdats i ett nordiskt land, skulle kunna inköpas på apotek i ett annat nordiskt land, torde vara störst i de glesbebyggda gränstrakterna. Där kan det säkerligen i många fall på grund av avstånden vara till fördel för gränsborna att kunna anlita ett på andra sidan gränsen beläget apotek. För befolkningen i övriga delar av de berörda länderna kan enligt medicinalstyrelsens uppfattning nämnda behov icke vara trängande. Givetvis kunna för turister och andra resenärer sådana situationer uppstå, i vilka det finge betraktas som en lättnad att icke behöva konsultera läkare i det besökta landet för erhållande av receptpliktigt läkemedel, upptaget å medfört, i hemlandet utfärdat recept. Då fråga är om dylikt recept å icke receptpliktigt läkemedel, torde i de flesta fall läkemedlet redan nu kunna erhållas utan att här avsedd läkare behöver anlitas.

Vid möte i Stockholm under december månad 1953 mellan de nordiska ländernas justitieministrar och den av Nordiska rådet tillsatta kommittén för behandling av spörsmålet om medborgarnas i sagda länder rättsliga likställighet fann mötet, att en sådan utsträckt giltighet av läkarrecepten, varom här är fråga, icke borde gälla recept å narkotiska läkemedel. Medicinalstyrelsen anser ett dylikt undantag vara välbetänkt och ifrågasätter, om icke det samma borde avse jämväl recept å spritdrycker. Beträffande övriga recept håller medicinalstyrelsen i likhet med danska inrikesministeriet före, att följande förutsättningar måste uppfyllas för att man skall få ett avsett praktiskt utbyte av reformen:

- a) En planerad nordisk farmakopé måste utgivras.
- b) De nordiska ländernas lagstiftning angående farmaceutiska specialiteter bör bringas i så nära överensstämmelse som möjligt.
- c) Ensartade bestämmelser rörande utlämnande av läkemedel enligt recept, omfattande jämväl den grundläggande giftlagsstiftningen, måste bli va gällande i de olika länderna.

Medicinalstyrelsen vill emellertid icke underlåta att framhålla, att man, även efter det erforderlig likformighet i nämnda hänseenden åstadkommits, får räkna med att det torde vara ogörligt att nå full kongruens mellan de nordiska ländernas läkemedelsmarknader på grund av jämväl andra faktorer, såsom handelspolitiska åtgöranden och patentförhållanden. Vidare böra bringas i åtanke de vanskligheter det måste innebära att administrera och på varje apotek i de berörda länderna föra löpande anteckningar om icke blott de inhemska utan även de läkare i grannländerna, vilka äro behöriga att förskriva häftigt verkande eller giftiga läkemedel från apotek. Även om recept å narkotika m. m. undantagas från den tilltänkta ordningen, blir sådan löpande registrering ofrånkomlig.

Arbetet med upprättandet av förslag till en gemensam nordisk farmakopé kan enligt av vederbörande gjord beräkning ej bli va slutfört förrän under år 1960.

Lagstiftningen angående farmaceutiska specialiteter är i Sverige föremål för utredning, som beräknas bli va avslutad under innevarande år. Den härmed sysselsatta kommittén överarbetar även andra viktigare författningar om läkemedels tillverkning och försäljning, såsom apoteksvarustadgan och giftstadgan. I vad mån samordning med de förhållanden, som på dessa områden råda i de övriga nordiska länderna, därvid kunnat åstadkommas, är ännu ej bekant. I Danmark är man däremot i det läget, att nya bestämmelser inom kort komma att utfärdas till följd av den nyligen tillkomna „apotekerlov af 11. juni 1954“. Även om den föreslagna utvidgade giltigheten av läkarrecept icke blir gällande beträffande recept å narkotiska läkemedel, vill medicinalstyrelsen ändock understryka behovet av möjligast likartade bestämmelser angående handeln med dessa läkemedel till förhindrande av en okontrollerbar handel över gränserna till men för den av de berörda länderna utövade narkotikakontrollen.

Medicinalstyrelsen är givetvis beredd att, när så önskas, tillhandahålla erforder-

ligt svenskt material för att åstadkomma en översikt över de bestämmelser, som gälla i de nordiska länderna i förevarande hänseenden.

Beträffande 3) får medicinalstyrelsen framhålla följande.

De läkemedelsförmåner, som i Sverige införts i samband med den allmänna sjukförsäkringens genomförande från och med den 1 januari 1955, avse i korthet följande (jfr. Kungl. Maj:ts förordning den 4 juni 1954 nr. 519).

Kostnadsfritt tillhandahållas å apotek vissa bestämda läkemedel vid vissa långvariga och allvarliga sjukdomar, t. ex. leverpreparat vid pernicios anemi, insulin vid sockersjuka, fenemal vid epilepsi och streptomycin vid tuberkulos. Berättigad att erhålla sådan förmån är envar, som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring och som lider av här antydd sjukdom.

I andra fall åtnjutes prisnedsättning vid inköp å apotek av läkemedel, som utgör apoteksvara eller gift av första klassen. Prisnedsättningen utgår för varje läkemedel med 50 % av den del av priset, som överstiger tre kronor. Berättigade att erhålla denna förmån äro, förutom den som är försäkrad jämlikt nyssnämnda lag, de personer, som, utan att vara försäkrade enligt lagen, här i riket äro i allmän eller enskild tjänst. Således åtnjuta även utlänningar med anställning här i landet förmånen, vilket däremot ej är fallet beträffande utländska turister eller andra tillfälliga besökare.

Som förutsättning för erhållande av läkemedel kostnadsfritt eller till nedsatt pris gäller, att recept därå utfärdats av person, som äger behörighet att inom riket utöva läkarkonsten. Recept, som utfärdats av läkare i ett grannland, medför således ej rätt till dylik förmån, även om villkoren härför i övrigt uppfyllas.

I 7 § förenämnda förordning den 4 juni 1954 (nr 519) finnes följande bestämmelse intagen: "Konungen äger träffa överenskommelse med främmande makt om tillämpning av denna förordning å andra dess medborgare som vistas här i riket än dem å vilka förordningen eljest är tillämplig." Möjlighet finnes alltså att utöka den förmånsberättigade personkretsen till att omfatta exempelvis även tillfälliga utländska resenärer. Även om en sådan utvidgning beslutades, skulle dock för att de nytillkomna förmånsberättigade skulle komma i åtnjutande av förmånerna krävas recept, utfärdade av personer, vilka här i riket äga utöva läkarkonsten.

Det bör vidare framhållas, att ovannämnda läkemedelsförmåner principiellt icke tillkomma dem, som vårdas å sjukvårdsanstalt, eftersom erforderliga läkemedel inbegripas i anstaltsvården. Detsamma gäller även dem, som erhålla vård inom den förebyggande öppna vården. Bestämmelser rörande tillhandahållande av läkemedel åt de sistnämnda ha dock tidigare utfärdats, vilka alltjämt gälla. Enligt dessa bestämmelser kunna åt kvinnor och barn kostnadsfritt tillhandahållas vissa skyddsläkemedel, såsom A-D-vitaminpreparat. Kungl. Maj:t har medgivit, att förmånen må åtnjutas även av utländska kvinnor och barn, som äro bosatta och kyrkobokförda i Sverige. Jämväl beträffande denna läkemedels-

förmån gäller, att av svensk läkare (respektive viss svensk sköterska) utfärdad rekvisition kräves för förmånens åtnjutande.

Enligt lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar utlämnas för behandling av dylik sjukdom förskrivna läkemedel och utensilier kostnadsfritt till den sjuke. Alla, som äro angripna av könssjukdom i smittsam skede och som vistas i riket, äro berättigade till förmånen, men förutsättningen härför är att behandlingen, vartill räknas även förordnande av läkemedel, utföres av i lagen avsedd läkare.

De förmåner, som den sjuke i vårt land kan erhålla i form av kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel, grunda sig sålunda till större delen på en form av socialförsäkring. Samma är förhållandet i övriga nordiska länder, men de olika ländernas system härför skilja sig väsentligt från varandra med avseende på konstruktion och förmånernas storlek i de enskilda fallen. Då material för en överblick över dessa olika system i deras alla detaljer ej stått medicinalstyrelsen till buds, är styrelsen för närvarande ej beredd att göra något uttalande om de resultat, som skulle kunna uppnås genom ett närmare samarbete på detta område.

I handläggningen av detta ärende ha deltagit generaldirektören Engel, medicinalrådet Söderlundh, föredragande, t. f. byråcheferna Tottie och Frostner samt föredraganden i läkemedelsärenden Lindgren.

Stockholm den 22 februari 1955.

Arthur Engel

Sven Söderlundh

H. Westerlund

TILLÆG 2

Udtalelse af svenska farmakopékommittén

Danska regeringen (inrikesministeriet) har vid sin anmälan av den 9 december 1954 i fråga om utvidgning av det nordiska samarbetet på läkemedelsområdet till en sammordisk giltighet av läkarrecept fogat en promemoria, vari förutsättningarna för denna utsträckta giltighet anges vara dels att en planerad nordisk farmakopé utgives, dels att lagstiftningen i de nordiska länderna angående handeln med specialiteter och förordnandet och utlämnandet av läkemedel från apotek göres så likformigt som möjligt.

Kommittén får i berörda spörsmål värdsamt anföra följande.

För nordiskt samarbete på farmakopéområdet konstituerades år 1948 på svenskt initiativ den Nordiska farmakopénämnden, vari kommittén är representerad av tre ordinarie ledamöter med suppleanter och av ett flertal experter i de subkommittéer, som inrättats av nämnden. Kommittén har härigenom verksamt bidragit till genomförandet av en för hela Norden gemensam latinsk nomenklatur för simplicia och galeniska beredningar samt till arbetet i övrigt å den planerade nordiska farmakopén. Genom utsedda kemi-, galenika- och redaktionssubkommittéer, genom utnyttjande av det egna laboratoriets resurser och det biträde, som kan lämnas av andra laboratorier samt genom anlitanande av experter i speciella frågor söker kommittén fullfölja det arbete, som föranledes av samverkan med nämnden och som nu fortskridit så långt, att utkast till denna farmakopé kan beräknas föreligga färdigt år 1960.

Kommittén finner det emellertid icke vara en nödvändig förutsättning, att denna farmakopé utgives eller att ifrågavarande lagstiftning först samordnas, innan giltigheten av läkarrecept utsträcker till samtliga nordiska länder, då de olikheter mellan de nordiska ländernas läkemedelsmarknader, som nu finnas, knappast torde kunna vålla större praktiska olägenheter, i all synnerhet icke i de gränstrakter, där reformens genomförande kan antagas få sin största betydelse. Kommittén finner det önskvärt, att av läkare i ett nordiskt land utfärdade recept snarast bleve giltiga i övriga nordiska länder med de begränsningar som må prövas vara nödvändiga.

Stockholm den 15 september 1955.

För Svenska farmakopékommittén

Börje Uvnäs
ordförande.

Miles Fors
sekreterare

Meddelelser
om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om
forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds-
og sygeplejens område

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 30. november 1955:

Indenrigsministeriet har fra den norske regering (socialdepartementet) modtaget en imødekommende udtalelse vedrørende det af indenrigsministeriet den 9. december 1954 til vedkommende ministerier i de øvrige nordiske lande udsendte memoria [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 480—83].

Endvidere har indenrigsministeriet til vedkommende ministerier i Island, Norge og Sverige fremsendt eksemplarer af en betænkning vedrørende dental materialeprøvning i Danmark.

Et af indenrigsministeriet nedsat udvalg har fornylig afgivet betænkning vedrørende oprettelse af et levnedsmiddelinstitut i Danmark. Denne betænkning, der i den allernærmeste fremtid vil foreligge trykt, vil ligeledes blive tilsendt vedkommende ministerier i de øvrige nordiske lande [Betænkning nr. 140].

Indenrigsministeriet vil herefter tage initiativ til fortsættelse af forhandlingerne, og, hvis tanken derom vinder tilslutning også fra Island og Sverige, indbyde til et møde til forhandling angående de omhandlede emner.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Socialdepartementet meddeler at departementet har fått en henvendelse fra det danske indenrigsministerium i saken. Den norske regering skal i sakens anledning få anføre følgende:

Utvidet samarbeid med hensyn til laboratorievirksomhet.

Den norske regjering er enig i at et utvidet nordisk samarbeid med hensyn til laboratorievirksomhet vil være til fordel for alle parter, og støtter seg i denne oppfatning til de erfaringer en allerede har høstet på enkelte felt som f. eks. arbeidet i det nordiske polioimmunitetsutvalg.

Den norske regjering er også enig i at den kontakt som allerede i en viss utstrekning eksisterer mellom de medisinske laboratorier i Norden og også mellom laboratorienes legepersonale, kan og bør styrkes ved at legepersonale og det høyere kvalifiserte tekniske personale gis anledning til, for kortere eller lengre tid, å oppholde seg ved ett eller flere av de andre lands laboratorier for å studere disses metodikk og utveksle meninger om vitenskapelige problemer m. v.

Når et grunnlag for videre samarbeid således er skapt ved at man er bedre orientert om hverandres arbeidsoppgaver og problemer, kan det neste skritt være en fordeling av arbeidsoppgaver i den utstrekning slik fordeling vil by på praktiske og vitenskapelige fordeler. Forholdene kan også undertiden ligge til rette for at laboratoriene i forskjellige land blir enige om å arbeide sammen på et problemkompleks slik at man i hvert av laboratoriene arbeider med en bestemt side af problemkomplekset.

Utvidet samarbeid ved næringsmiddelkontroll.

Ønskeligheten av et samarbeid med hensyn til laboratorievirksomhet på det bakteriologiske, serologiske og virologiske område er omtalt ovenfor. Med utgangspunkt i det forberedende og tilretteleggende arbeid som er utført av den Nordiske Metodikkkomité for Næringsmiddelundersøkelser vil et nærmere nordisk samarbeid innenfor den kjemisk-bakteriologiske del av laboratorievirksomheten som er viet næringsmiddelkontrollen ikke være mindre ønskelig. Sålenge hverken Danmark eller Norge har fått sine sentralinstitutter for næringsmiddelundersøkelser, vil samarbeidet vel neppe kunne bli fullverdig, men allerede ved planleggelsen av disse institutter vil en ved en fordeling av slike spesialområder som ikke på forhånd er dekket av det svenske Statens Institutt för Folkhälsan, sammenlagt kunne spenne over flest mulige felt såvel på det kontrollerende som forskningsmessige område.

I forbindelse med næringsmiddelkontrollen vil en peke på problemet med en fagmessig utdanning av næringsmiddelkontrollører (inspektører). Da formodentlig de nordiske land enkeltvis ikke har et tilstrekkelig behov for denne yrkesgruppe til å opprette spesielle undervisningsanstalter vil en, selv med en tilnærmet ens næringsmiddellovgivning, kunne utdanne det tilstrekkelige antall ved nordiske kurser. Med en slik utdanning ville forholdene også ligge godt tilrette for et felles nordisk arbeidsmarked for denne fåtallige yrkesgruppe.

Den norske regjering erklærer seg enig i at en sammenligning av næringsmiddellovgivningens prinsipper og kontrollsystemer vil være formålstjenlig.

Utvidet samarbeid vedrørende odontologisk materialprøvning.

Den norske regjering finner at forholdene ligger godt til rette for et nordisk samarbeid når det gjelder odontologisk materialprøvning. En materialprøvning på dette felt vil kreve kostbar og nøyaktig apparatur for å kunne tilfredsstille de krav som i dag stilles til odontologisk materialprøvning. Det vil videre kreves særlig kvalifisert personell på en rekke tekniske områder. En antar at de nordiske land hver for seg representerer så små enheter at de vil ha vanskelig for på nasjonal basis å løse en slik oppgave på en helt ut tilfredsstillende måte. Forholdene ligger langt bedre tilrette for et felles skandinavisk tiltak med tilskudd til personell og utgifter fra hvert av landene. En slik ordning vil også ha den fordel at de kontrollerende kliniske prøver, som bør ledsage den vitenskapelige materialprøvning, kan skje på langt bredere basis og under mere forskjelligartede forhold.

Det danske Indenrigsministerium har meddelt at Danmarks Tandlægehøjskole og Dansk Tandlægeforening har nedsatt et utvalg som arbeider med spørsmål om odontologisk materialprøvning. Utvalgets betenkning ventes avgitt 1955*).

En kjenner videre til at den svenske Medicinalstyrelse har latt utarbeide en betenkning på dette område. Denne betenkning som den 27. juni 1951 ble avgitt til Inrikesdepartementet foreslår opprettet et Statens Odontologiske Laboratorium „omfattende dels ett materialprovninglaboratorium, dels ett folketandvårdens tandtekniska centrallaboratorium“, altså tenkt som en ren svensk institusjon. Planen er hittil ikke realisert. Men en kjenner til at Kungl. Medicinalstyrelsen arbejder videre med denne sak og gjerne ser den løst — eventuelt i forbindelse med opprettelsen av et odontologisk forskningsinstitut.

Den svenske betenkning regner med at detaljhandelens omsetning av dentale forbruksartikler (materialer) beløper seg til ca. 15 millioner svenske kroner pr. år som i norske kroner vil utgjøre ca. 21 millioner (bare svensk Folketandvårds forbruk overstiger 3 millioner svenske kroner pr. år). I Danmark og Norge antas de tilsvarende tall å være henholdsvis minst 11 og 9 millioner i norske kroner pr. år. Den offentlige tannrøkt i Norge bruker i dag anslagsvis 1,3 millioner kroner pr. år i dentalmaterialer. Med en utbygging av folketannrøkta vil beløpet stige betydelig. Omsetningsverdien av dentale forbruksartikler i Sverige, Danmark og Norge antas således å overstige 40 millioner norske kroner pr. år. Til dette kommer innkjøpsverdien av apparatur og annet klinikkutstyr som representerer betydelige beløp.

Forbruket av dentale eller odontologiske materialer representerer således ganske store verdier. Det har derfor også stor økonomisk betydning at de materialer det her er tale om holder de krav en stiller til slike forbruksartikler i dag. Men viktigst er det at en ved en kontroll søker å sikre pasientene mot skader som kan ha sin årsak i dårlige og uprøvede materialer.

*) [I sommeren 1955 blev afgivet stencileret „Betenkning vedrørende dental materialeprøvning i Danmark“ fra det af Danmarks Tandlægehøjskole i 1948 nedsatte uofficielle udvalg vedrørende dental materialeprøvning og standardisering].

En odontologisk materialprøveanstalt må i første rekke ha til formål å sikre og høyne standarden av de odontologiske forbruksartikler som til enhver tid er i handelen, (vesentlig importert fra utenom-skandinaviske land). Videre bør en søke å nå fram til en rasjonalisering av de preparater og artikler som bringes på markedet samt ved veiledning og kontroll å sikre nordisk dentalindustri, slik at den etterhvert kan ta konkurransen opp med importindustrien. Skandinavia bør på dette område søke å bli mer selvhjulpne enn hittil både av økonomiske og forsyningsmessige grunner.

En finner ingen grunn til på dette tidspunkt å drøfte de faglige krav som bør stilles til og det omfang en skandinavisk materialprøveanstalt for dentale artikler bør ha.

En finner det heller ikke riktig på dette tidspunkt å drøfte etter hvilke retningslinjer personellet bør rekrutteres på skandinavisk basis eller utgiftene fordeles. En finner det rimelig at den linje som er foreslått av det danske Indenrigsministerium blir fulgt ved at det først innkalles til et skandinavisk felles møte for å drøfte saken rent prinsipielt, samt ubundet drøfte de hovedlinjer det kan bli tale om å følge. Først deretter kan det bli tale om å ta spørsmålet opp til mer konkret og detaljert drøftning.

På dette tidspunkt antar en at det er av viktighet å få hele spørsmålet inn i en skandinavisk bane før det låser seg fast ved beslutninger (om utformning og realisasjon) av særskilte institusjoner i de enkelte land.

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler den 3. december 1955:

Med skrivelse den 9 december 1954 överlämnade indenrigsministeriet i Danmark en promemoria med vissa förslag i anslutning till rekommendationen [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 480—83]. Promemorian jämte en senare översänd promemoria rörande provningen av dentalmateriel i Danmark remitterades till medicinalstyrelsen, statens institut för folkhälsan och styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium. Inrikesdepartementet, som här bifogar avskrifter (se tilläggen) av remissvaren, har denna dag översänt avskrifter även till indenrigsministeriet i Danmark. Inrikesdepartementet vill för egen del särskilt hänvisa till innehållet i det remissvar, som avgivits av medicinalstyrelsen [tillæg 1], vilken under hand tagit del av de yttranden statens bakteriologiska laboratorium samt statens institut för folkhälsan avgivit i ärendet. Med hänsyn till förslagets vittsyftande natur kan departementet icke nu taga ställning till desamma.

*TILLÆG 1***Udtalelse af den svenske medicinalstyrelsen**

Herr statsrådet har den 4 februari 1955 till medicinalstyrelsen remitterat en från danska inrikesministeriet överlämnad promemoria rörande utvidgat samarbete i anledning av Nordiska rådets rek. nr. 16/1954 med hänsyn till laboratorieverksamhet, livsmedelskontroll samt materielprovning på det odontologiska området. Remissen har senare kompletterats med en av danska inrikesministeriet översänd promemoria rörande provning av dental materiel i Danmark.

Medicinalstyrelsen har under hand tagit del av de yttranden statens bakteriologiska laboratorium samt statens institut för folkhälsan avgivit i förevarande ärende.

Med hänvisning till att internordiskt samarbete redan förefinnes mellan flera på medicinens områden verksamma laboratorier vill medicinalstyrelsen ånyo understryka angelägenheten av att detta samarbete under så fria former som möjligt upprätthålles, vidgas och fördjupas. Utbytet bör ske icke endast därigenom att mera utbildade och erfarna fackmän sammanträffar på kortare kontaktkonferenser och liknande utan även så att yngre medarbetare — inbegripet teknisk personal — beredes tillfälle att på ort och ställe taga del av nya erfarenheter av såväl vetenskaplig som teknisk eller organisatorisk art.

Ett svårlöst problem blir härvid de löne- och övriga sociala förmåner som skall tillförsäkras den som fullgör utbytestjänstgöring inom något av Nordiska rådets länders laboratorier. Principiellt synes vederbörande därvid böra å tjänstgöringsorten uppbära lön efter den tjänsteställning, vari utbytestjänstgöring fullgöres. Beträffande de sociala förmånerna torde — om dessa är sämre än i hemlandet — i detta gällande bestämmelser böra följas.

Angeläget är att få till stånd en entydig rapportering av inträffade fall av smittsamma sjukdomar i de olika nordiska länderna. För närvarande kan rapporterna från dessa icke omedelbart jämföras, enär epidemistatistiken icke bearbetas eller redovisas på enhetligt sätt. Det är, såsom medicinalstyrelsen i sitt yttrande den 28 januari 1954 framhållit, nödvändigt att precisera vad som skall räknas som "fall", tidpunkten då ett visst fall skall anses ha inträffat, vilka perioder som skall redovisas i statistiken och icke minst de speciella synpunkter på sjukdomsnomenklaturen som utöver reglerna i den internationella nomenklaturen betingas av speciella nordiska förhållanden. En sådan samordning förmenades ge de ansvariga hälsovårdsmyndigheterna större möjligheter än nu att följa den aktuella epidemiologiska situationen och att i god tid vidtaga åtgärder för att hindra epidemierna samt att bispringa grannländerna. Dessutom skulle man också erhålla bättre möjligheter för vetenskapligt studium av de epidemiska sjukdomarna och därmed för deras bekämpande på längre sikt.

I vad avser livsmedelskontrollen må erinras om det alltsedan 1947 genom nordiska metodikommittéen bedrivna samarbetet för största möjliga enhetlighet vid livsmedelslagstiftningen och dess tillämpning inom Norden. Likformighet härvidlag, särskilt när det gäller livsmedelsfrågor, konserveringsmedel m. fl. kemiska tillsatser till livsmedel, är av stor betydelse, då den bl. a. kan underlätta den internordiska handeln. Inom den nordiska metodikommittéen förberedes även sådana ärenden inom livsmedelshygienens område, som kan väntas bliva föremål för överläggningar inom världshälsovårdsorganisationen.

Även å näringshygienens område kräves åtgärder för att möjliggöra utbyte av assistenter och annan personal vid de olika ländernas laboratorier. I många fall är även här personliga överläggningar den bästa utvägen för att snabbt och effektivt lösa vissa speciella problem. Även å detta område borde laboratoriepersonal etc. få tillfälle att tjänstgöra inom respektive länder med reglering av löner och andra speciella förmåner på sätt ovan berörts. En friare disposition av befintliga reseanslag borde medges för att möjliggöra angelägna personliga överläggningar av ovan antydd art rörande t. ex. viss tillsats till livsmedel.

Statens institut för folkhälsan har framfört tanken på en internordisk vetenskaplig tidskrift på det hygieniska området i likhet med de övriga medicinska acta som utgivnas inom Norden. En sådan tidskrift på ett eller flera världsspråk skulle säkerligen bliva synnerligen värdefull både för det nordiska samarbetet och som internationellt språkrör. Medicinalstyrelsen vill i detta sammanhang erinra om att Nordisk Hygienisk Tidskrift sedan c:a 40 år varit ett forum inom Norden för rön och erfarenheter inom det hygieniska området. Dess flesta artiklar är avfattade på något av de skandinaviska språken men avslutas med sammanfattning på något av världsspråken. Måhända kunde ifrågavarande tidskrift utbyggas till en Acta Hygienica med alla artiklar på världsspråk, vilket skulle i större utsträckning än tidigare möjliggöra spridning av nordiska erfarenheter.

I sitt ovannämnda yttrande den 28 januari 1954 erinrar medicinalstyrelsen om att styrelsen redan den 31 augusti 1951 till Kungl. Maj:t överlämnat förslag angående inrättande av ett statens odontologiska laboratorium, omfattande bl. a. ett materialprovningstillaboratorium. Styrelsen framhöll vidare ånyo betydelsen av en sådan odontologisk materialprovningstillanstalt, när det gällde att bl. a. förse den sociala tandvården med material av förstklassig beskaffenhet. I den danska promemoria, som senare överlämnats av inrikesdepartementet och som upprättats av en av Danmarks tandläkarhögskola tillsatt kommitté, framhålles betydelsen av en materialprovningstillanstalt men med påpekande av att en sådan först bör läggas å nationell grund, vilket torde kunna ske i Danmark tämligen omedelbart utan någon särskild utökad organisation.

Medicinalstyrelsen är alltjämt av den uppfattningen, att behov föreligger av en materialprovningstillanstalt med möjlighet till internordisk standardisering av sådana ämnen, preparat, instrument o. a., som användes inom tandvården. Styrelsen kan därför — med all uppskattning av den utredning som förebrogts

i Danmark — icke finna ett omedelbart internordiskt samarbete på detta område kunna undvaras. Samarbetet på det internordiska planet borde i första hand gälla utarbetandet av gemensamma nordiska standardkrav för skilda slag av sådana preparat och andra varor, som användes vid tandläkarkonstens utövande. Därvid skulle de minimistandarderna kunna fastslås, som erfordras för att varorna skall kunna rekommenderas till försäljning och användning av Nordens tandläkare inom och utom den sociala tandvården. Dessa minimistandarder skulle vara vägledande vid upphandlingen för större eller mindre förbrukare och vederbörande producent skulle säkerligen finna angeläget att genom intyg från den odontologiska materialprovninganstalten styrka, att respektive produkter uppfylla de fastställda fordringarna. Ifrågavarande materialprovningslaboratorium synes böra få en i stort sett självständig ställning, med en verksamhet jämförlig med den som statens farmaceutiska laboratorium utövar i vad avser provningen av läkemedel, då även här eftersträvas, att varorna ifråga skall uppfylla en viss godtagbar standard.

I handläggningen av detta ärende har deltagit generaldirektören Engel, medicinalråden Maunsbach, Söderlundh och Frostner samt extra föredraganden Tottie, föredragande.

Stockholm den 7 november 1955.

Arthur Engel

Lennart Løjquist

Thomas Fhølenhag

TILLÆG 2

Udtalelse af det svenske Statens institut for folkehälsan

Genom remiss den 4 februari 1955 har styrelsen för statens institut för folkehälsan anmodats angiva yttrande över Nordiska rådets Anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i frågor om forskning och laboratorieundersökningar m. m. [Nordisk Råd, 2. sesjon 1954, s. 875—76, 965—66]. I anledning härav för styrelsen anföra följande.

På livsmedelshygienens område äger för närvarande rum ett mycket intimt samarbete mellan de nordiska länderna. Samarbete i avsikt att åstadkomma en enhetlig nordisk livsmedelslagstiftning går tillbaka till tiden för första världskriget. Det har senare avsevärt utökats, särskilt genom bildandet av en nordisk metodikkommité för livsmedel 1947. Förutom med kollaborativa arbeten i syfte att erhålla en för de fyra nordiska länderna gemensam metodik vid undersökningar av livsmedel strävar man inom metodikkommittén att åstadkomma

största möjliga enhetlighet vid livsmedelslagstiftningens tillämpning. Särskilt har man därvid haft uppmärksamheten riktad på att söka få samma livsmedelsfärger, konserveringsmedel och andra kemiska tillsatser godkända i alla länderna. Likformighet på dette område betyder en avsevärd underlättning för den internordiska handeln. Dessutom förbereder man inom nordiska metodikommittén sådana ärenden inom livsmedelshygienens område, som kan väntas uppkomma inom Världshälsoorganisationen.

Under många år har statens institut för folkhälsan verksamt deltagit i detta nordiska samarbete. Förutom aktivt analysarbete har institutet tjänstgjort som en clearingcentral rörande informationer om främmande länders lagstiftning och forskningsresultat beträffande olika kemiska tillsatser och föroreningars (bl. a. växtskyddsmedels) giftighet m. m.

För att ytterligare underlätta och utvidga samarbetet skulle det vara av värde om anordningar vidtoges för att möjliggöra ett utbyte av assistenter och annan personal mellan de olika ländernas laboratorier. Vidare kräves i många fall personliga överläggningar ifråga om t. ex. en viss tillsats bör tillåtas eller ej. Dessa skulle i hög grad underlättas, därest institutet utan att inhämta Kungl. Maj:ts tillstånd i varje särskilt fall finge förfoga över sitt reseanslag för ett begränsat årligt antal resor till de nordiska ländernas huvudstäder, därest en sådan överläggning påkallades av vederbörande myndighet i något av de nordiska länderna.

Slutligen tillåter sig styrelsen i detta sammanhang peka på att det skulle bliva av stor betydelse för de nordiska länderna, därest medel kunde ställas till förfogande för en internordisk vetenskaplig tidskrift på det hygieniska området. En dylik tidskrift bör tryckas på ett eller flera av de stora språken i likhet med vad fallet är med de olika medicinska Acta. På så sätt skulle Norden erhålla ett internationellt språkrör, vilket inte minst kunde få betydelse i samband med det nordiska arbetet inom Världshälsoorganisationen.

Tomtebodan den 17 september 1955.

För styrelsen:

Ernst Abramson

Stig Linell

TILLÆG 3

Udtalelse af det svenske Statens bakteriologiske laboratorium

I anslutning till Nordiska rådets rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i frågor om forskning och laboratorieundersökningar m. m. har inom danska inrikesministeriet utarbetats en promemoria med vissa förslag. Genom

remiss den 4 februari 1955 har styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium anmodats avgiva yttrande över denna promemoria i vad avser laboratorieverksamheten. Med anledning härav får styrelsen anföra följande.

Inom laboratoriets verksamhetsområde framstår det som en nödvändighet att upprätthålla så omfattande internationella förbindelser som omständigheterna medgiva. På grund av den snabba utvecklingstakten inom mikrobiologien räcker det icke att följa framåtskridandet på andra håll enbart genom den vetenskapliga litteraturen. Det visar sig ofta angeläget att genom direkt kontakt med forskare och institutioner i andra länder redan på forsknings- och försöksstadierna utbyta erfarenheter. Ett sådant samarbete är självfallet till ömsesidigt gagn för utvecklingsarbetet och utgör den snabbaste vägen att i praktiken tillgodogöra sig gjorda rön, de må vara av vetenskaplig, teknisk eller organisatorisk art. De direkta kontakterna skapa samtidigt förutsättningar för värdefull samverkan och bistånd ifråga om rent praktiska åtgärder till förebyggande och bekämpande av epidemier.

Det är uppenbart, att ett nära samarbete med de centrala laboratorierna i de övriga nordiska länderna ter sig särskilt naturligt och önskvärt. Skälen härför äro allmängiltiga och så väl kända att de icke synas böra upprepas här.

Som i korthet omnämndes i förevarande promemoria existerar redan ett internordiskt samarbete på de bakteriologiska, serologiska och virologiska områdena, vilket givit betydelsefulla praktiska resultat. Enskilda läkare vid laboratoriet ha sålunda vid upprepade tillfällen gjort kortare studiebesök, särskilt vid statens seruminstitut i Köpenhamn. Laboratoriet har också särskilt under senare år mottagit läkare från samtliga nordiska länder för motsvarande studiebesök. I de konferenser, som inom vårt land ordnats rörande t. ex. syfilisdiagnostiken, har vidare sagda institut deltagit genom att sända en representant. Sista året har ett intensivt och fruktbringande samarbete organiserats mellan de fyra nordiska länderna rörande polioimmuniseringsfrågan. För dessa ändamål har bildats ett stående utskott som redan hållit fyra sammanträden. Till sist bör nämnas att även teknisk personal (laboratoriebiträden) beretts tillfälle att under kortare eller längre tid tjänstgöra vid statens seruminstitut i Köpenhamn. Laboratoriet har också mottagit motsvarande personal från de tre grannländerna för liknande tjänstgöring.

Erfarenheterna av det hittillsvarande internordiska samarbetet ha varit så goda att laboratoriets styrelse anser att man med stor tillfredsställelse bör hälsa de initiativ, som tagits för att gå vidare på de inslagna vägarna.

De i promemorian framförda förslagen syfta i första hand till en fortlöpande utväxling av erfarenheter genom ökade möjligheter till en löpande personlig kontakt mellan de vetenskapligt utbildade befattningshavarna — även de yngre — vid de olika nordiska laboratorierna. Internordiska studie- och kontaktresor borde komma till stånd i ökad omfattning och utan alltför stora formella och praktiska svårigheter. Styrelsen för laboratoriet ansluter sig helt till de i detta samman-

hang framförda synpunkterna i promemorian. Enligt styrelsens mening bör utvecklingen av de internordiska kontakterna ske planmässigt efter två huvudlinjer som en naturlig fortsättning på det hittillsvarande samarbetet. Dels borde konferensverksamheten organiseras fastare med regelbundna sammankomster hos alternerande värd-institutioner, dels skulle enskilda studie- och kontaktresor komma till stånd i ökad omfattning. Vid konferenserna skulle chefspersonalen vid de olika laboratorierna ha som en av sina huvuduppgifter att planlägga och utveckla det fortsatta samarbetet. Det vore vidare önskvärt att även representanter för andra myndigheter och institutioner kunde beredas motsvarande möjligheter att deltaga i konferenserna då så syntes påkallat. I fråga om de enskilda studieresorna torde en viss reciprocitet böra eftersträvas genom att de olika länderna ställa någorlunda lika stora belopp till förfogande samt genom att studiebesöken till stor del anordnas som utbytestjänstgöringar. Styrelsen anser det vara av stort värde att icke endast rent vetenskapliga befattningshavare utan även teknisk personal i olika grader kommer ifråga för sådana studieresor. Kontakterna mellan de nordiska laboratorierna äro enligt styrelsens mening redan nu så goda och erfarenheterna av företagna studieresor så positiva, att man saknar anledning avvakta ytterligare med att få till stånd reguljära utbytestjänstgöringar. Det kan vara lämpligt att börja i begränsad skala och successivt utvidga verksamheten med ledning av resultaten.

Styrelsen vill understryka nödvändigheten av att formaliteterna rörande konferens- och studieresor förenklas samt att de ekonomiska förhållandena i samband med resorna regleras. Därvid bör även beaktas de ekonomiska verkningarna av sjukdom eller yrkesskada, som ådrages under tjänstgöring vid laboratorium i nordiskt grannland. Utan att närmare ha utrett hithörande problem håller styrelsen för troligt, att det vore enklast och ändamålsenligast om befattningshavare under såväl konferensresa som studietjänstgöring i nordiskt grannland betraktades som varande i tjänst hos hemlandslaboratoriet och erhöle full lön i vanlig ordning samt därjämte resebidrag och ersättning för merkostnader i samband med tjänstgöringen uton riket. Erforderliga medel härför borde då i ungefärligen samma omfattning ställas till de olika nordiska laboratoriernas disposition, varjämte i huvudsak likartade bestämmelser om dessa medels användning borde utfärdas i berörda länder.

I promemorian beröres vidare i korthet frågan om fördelning av speciella arbetsuppgifter mellan de nordiska laboratorierna. Styrelsen har som principiell inställning att landets centrala bakteriologiska och virologiska laboratorium bör täcka hela sitt arbetsområde. En allsidig verksamhet är nödvändig såväl för forskning och utvecklingsarbete som för att kunna möta de krav, som i olika situationer kunna ställas på beredskap mot epidemiska sjukdomar. Styrelsen anser därför att en sådan arbetsfördelning icke bör komma till stånd, som skulle ställa laboratoriet utan resurser och erfarenhet inom någon del av dess verksamhetsområde. Det bör däremot vara till påtaglig ömsesidig fördel att allt efter

omständigheterna i det enskilda fallet träffa överenskommelser om samverkan eller fördela arbetsuppgifter med mindre principiell räckvidd.

Styrelsen vill slutligen framhålla att på det epidemiologiska området finnas vissa frågor av stor betydelse i det internordiska samarbetet. Medicinalstyrelsen har härom i underdånig skrivelse den 28 januari 1954 angående Nordiska rådets förslag om fortsatt nordiskt samarbete på hälsovårdens område bland annat anfört följande:

”Det har alltid varit en olägenhet, att utbytet av erfarenheter länderna emellan försvårats av sådana omständigheter som att de inrapporterade antalen fall icke varit fullt jämförbara. En samordning av epidemirapporterna är därför ett synnerligen starkt önskemål. Härtill bör även knytas en överenskommelse om enhetliga metoder för epidemistatistikens bearbetning och redovisning. Särskild uppmärksamhet bör ägnas bestämmelserna om vem som skall rapportera sjukdomarna, vad som skall räknas som ”fall“, tidpunkten då ett visst fall skall anses ha inträffat, de perioder, som skall redovisas i statistiken, och icke minst de speciella synpunkter på sjukdomsnomenklaturen som — utöver reglerna i den internationella nomenklaturen — betingas av de nordiska förhållandena.

En samordning i dessa hänseenden skulle ge de ansvariga hälsovårdsmyndigheterna betydligt större möjligheter än nu att följa den aktuella epidemiologiska situationen och att i tid vidtaga åtgärder att hindra epidemierna och att bispringa grannländerna. Men icke nog härmed. Man skulle också erhålla förbättrade möjligheter för ett vetenskapligt studium av de epidemiska sjukdomarna och därmed för deras bekämpande på längre sikt“.

En samordning av de olika nordiska ländernas rapporteringssystem beträffande inträffade fall av epidemiska sjukdomar är av särskilt interesse för laboratoriet med hänsyn till den epidemiologiska avdelning, som är avsedd att inrättas vid laboratoriet från och med den 1 juli 1955.

I handläggningen av detta ärende ha, utom undertecknad Montell, deltagit medicinalrådet Bergman, filosofie doktorn Fitger, professorn Gard samt laboratoriets föreståndare, professorn Olin. Ärendet har föredragits av undertecknad Lindström.

Stockholm den 20 maj 1955.

E. Montell

I. Lindström

Meddelelser

om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 24. november 1955:

Et af indenrigsministeriet udarbejdet forslag til en fortsættelse og styrkelse af det allerede etablerede fælles-nordiske samarbejde på dette felt blev med skrivelse af 1. december 1954 forelagt vedkommende ministerier i Island, Norge og Sverige med anmodning om fremsættelse af de bemærkninger, forslaget måtte give anledning til. [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 484—86].

Som det vil erindres, blev det heri foreslået, at der som hidtil bør afholdes nordiske medicinaldirektørmøder omkring 1. april hvert år, og at medicinaldirektørerne herunder bør drøfte vigtige sager, der er optaget på dagsordenen for den kommende verdenssundhedsforsamling, med henblik på aftale om fælles optræden i sådanne sager.

Endvidere blev der foreslået en fortsættelse af den hidtidige praksis, hvorefter en fortsat drøftelse finder sted under den årlige verdenssundhedsforsamling og navnlig af sådanne sager, der på grund af en først senere fra organisationen modtagen dokumentation ikke har kunnet behandles på medicinaldirektørmødet.

Efter at rekommandationen har været drøftet på det årlige medicinaldirektørmøde, der afholdtes i Helsingfors den 25. og 26. marts 1955, har indenrigsministeriet nu fra vedkommende norske og svenske ministerier modtaget disse landes tilslutning til de i forslaget angivne retningslinier. I det norske sosialdepartements skrivelse af 31. oktober 1955 anføres bl. a., at der hidtil har foreligget praktiske vanskeligheder med hensyn til at få diskuteret sagerne i detaljer forinden verdenssundhedsforsamlingen, fordi dokumentationen er blevet for sent udsendt. Der er imidlertid klaget herover over for organisationen, og dagsordenen og de fleste

dokumenter skulle nu foreligge 2 måneder før den årlige verdenssundhedsforsamling.

Der skulle således blive lejlighed for medicinaldirektørerne til at gennemgå de vigtigste sager på det årlige medicinaldirektørmøde, således at et referat fra denne diskussion kan foreligge, når instruktionerne til de respektive delegationer bliver udarbejdet.

Indenrigsministeriet har endnu ikke modtaget noget svar fra det islandske sundhedsministerium. Det skal dog i denne forbindelse bemærkes, at der ikke finder regelmæssig islandsk repræsentation sted i de årlige medicinaldirektørmøder, hvorimod de under verdenssundhedsforsamlingen afholdte fællesmøder mellem de nordiske delegationer tillige omfatter den islandske delegation.

Indenrigsministeriet må herefter for sit vedkommende være af den opfattelse, at der er truffet de fornødne foranstaltninger med henblik på en størst mulig fælles-nordisk optræden inden for verdenssundhedsorganisationen.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Sosialdepartementet meddeler at departementet har korrespondert med Indenrigsministeriet i København om saken. Den norske regjering er enig i at samarbeidet indenfor Verdens Helseorganisasjon bør fortsette etter de retningslinjer som man etterhvert er kommet frem til, det vil si at saker av prinsipiell natur diskuteres av helsedirektørene og de nordiske lands delegasjoner før de kommer til behandling i Verdens Helseorganisasjons hovedforsamling eller i organisasjonens europeiske regionalkomité. Erfaringer for de senere år kan tyde på at dette samarbeid bør bringes inn i så regelmessige former som mulig. Det har hittil budt på praktiske vanskeligheter å få diskutert sakene i detalj før hovedforsamlingen fordi saksdokumentene er blitt sendt ut for sent. Dette forhold er det imidlertid blitt klaget over overfor Verdens Helseorganisasjon, og dagsorden og de fleste dokumenter vil nå foreligge ca. 2 måneder før hovedforsamlingen. Det vil da bli anledning til for helsedirektørene å gjennomgå de viktige saker på forhånd under det årlige helsedirektørmøte slik at et referat fra denne diskusjon kan foreligge når instruksene til de respektive delegasjoner blir utarbeidet.

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler i memorandum af den 17. juni 1955:

I en av danska inrikesministeriet överlämnad promemoria rörande gemensamt nordiskt uppträdande i Världshälsövärdorganisationen ha framlagts vissa förslag.

I promemorian erinras om att cheferna för de nordiska ländernas medicinalförvaltningar sedan många år regelbundet sammanträffa för att diskutera nordiska hälsovårdsproblem. I promemorian ifrågasättes, huruvida ytterligare möten mellan vederbörande generaldirektörer borde äga rum.

Det synes ändamålsenligt, att ifrågavarande generaldirektörmöten äga rum i god tid före världshälsovårdsförsamlingen men ej förrän programförslag och dess bearbetning i WHO:s styrelse kommit vederbörande medicinalförvaltningar till handa. En lämplig tidpunkt synes alltså vara omkring 1 april.

Någon anledning att anordna särskilt möte mellan de nordiska ländernas delegationer till världshälsovårdsförsamlingen före deras avresa till assemblén synes knappast lämpligt. Däremot synes det självklart, att de informella möten som tidigare ägt rum före och under världshälsovårdsförsamlingen för dryftande av gemensamt uppträdande alltjämt böra fortgå.

För den händelse skäl finnas för ytterligare generaldirektörmöte under ett år synes detta efter generaldirektörernas bestämmande böra äga rum under hösten.

För att generaldirektörmötena skola på bästa sätt kunna bidra till inter-nordiskt samarbete böra såsom hittills generaldirektörerna äga rätt medföra de sakkunniga, som kan anses lämpligt med hänsyn till de ärenden, som skola behandlas.

Meddelelser
om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk
folkeakademi m. m.

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (undervisningsministeriet) meddeler den 7. december 1955:

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Den svenske regering (ecklesiastikdepartementet) meddeler den 5. december 1955:

1. Forslag om oprettelse af Nordens folkelige akademi.

Dansk meddelelse:

Alle de nordiske lande undtagen Finland har udpeget medlemmer til det af det danske undervisningsministerium nedsatte udvalg.

Så snart de finske repræsentanter er udpeget, vil udvalget blive indkaldt til møde.

[Til danske medlemmer er udpeget: forretningsfører Oluf Bertolt, højskoleforstander Poul Engberg, fliv. undervisningsminister Jørgen Jørgensen og departementschef Albert Michelsen].

Islandsk meddelelse:

[Til islandsk medlem er udpeget ambassadør, professor Sigurður Nordal].

Norsk meddelelse:

Til norske repræsentanter i det sakkyndige nordiske udvalg til å behandle forslaget om oprettelse av et nordisk folkeakademi er oppnevnt tilsynsmann for folkehøyskolerne Kristen Ørbeck Sørheim og folkehøyskolestyrer Stein Fossgard. Undervisningsministeriet i København er underrettet om oppnevnelsen, og den norske regjering avventer ytterligere initiativ fra den danske regjering i saken.

Svensk meddelelse:

Genom beslut den 29 april 1955 har Kungl. Maj:t utsett rektorn vid Kooperativa förbundets studieavdelning i Saltsjöbaden Harald Elldin och landstingsmannen Erik Forslund att representera Sverige i det utskott, som skall utreda frågan om upprättandet av en nordisk folklig akademi.

2. *Støtte til Nordiska Folkehøgskolan i Kungälv.*

Dansk meddelelse:

Der er nu fra dansk side truffet beslutning om at forhøje det årlige tilskud til 22.000 kr. [Hidtil 7.200]. [Se bilaget].

3. *Spørgsmålet om fremme af studier ved nabolandenes folkehøjskoler ved uddeleling af stipendier m. v.*

Dansk meddelelse:

Ved lov af 29. april 1955 er der som nyt stk. 5 optaget følgende bestemmelse i den nugældende højskolelovs § 13:

„Stk. 5. Til ophold ved statsanerkendte folkehøjskoler og landbrugsskoler i andre nordiske lande ydes tilskud som til ophold ved danske skoler efter nærværende lov.“ [Se bilaget].

Islandsk meddelelse: [Se bilaget].

Norsk meddelelse:

Et forslag om å øke antallet av Norden-stipendier fra 20 til 25 vil bli forelagt Stortinget i forbindelse med budsjettet for 1956/57. Samtidig er hvert stipendium foreslått økt til 900 kr. Dersom interessen for å få tildelt Norden-stipendier skulle øke, vil den norske regjering ta opp spørsmålet om å øke antallet av stipendier ytterligere. For 1955/56 er alle stipendier disponert.

Det foreligger ikke noe nytt om reisemoderasjon for folkehøyskoler fra de andre nordiske land. [Se bilaget].

Svensk meddelelse:

Ecklesiastikdepartementet har intet att erinra mot att studiehjälp till elever vid nordiska folkhögskolor utanför hemlandet utbetalas av elevens hemland i enlighet med i detta land gällande bestämmelser om studiehjälp för studier vid folkhögskolor inom landet. Vad Sverige beträffar, finnas för närvarande bestämmelser om studiehjälp åt elever vid folkhögskolor i kungörelsen den 5 juni 1953 (nr 531). Dessa bestämmelser avse dock endast svenska medborgares studier vid folkhögskolor i Sverige. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 13 november 1953 kan emellertid ett begränsat antal elever vid svenska folkhögskolor från övriga nordiska länder och svenska elever vid skolor i dessa länder utan behovsprövning erhålla studiehjälp enligt omfördälda kungörelse, ävensom särskilt resebidrag

för två resor inom Sverige. Därest den föreslagna principen genomföres, kommer emellertid intet annat resebidrag att utgå än sådant, som omtalas i 7 § 3 mom. nämnda kundgörelse, eftersom endast sådant resebidrag kan utgå till svenska elever vid folkhögskolor i Sverige. Frågan om resebidrag torde kunna prövas av varje land för sig efter dess förutsättningar.

I detta sammanhang får departementet emellertid erinra om att det svenska ämbetsverket studiehjälpsnämnden framlagt förslag om att icke-svenska ordinarie elever vid läroverk m. fl. läroanstalter i Sverige måtte erhålla rätt till studiehjälp enligt samma grunder som svenska elever. Detta förslag avser dock ej elever vid folkhögskolor.

Dansk meddelelse: [Se bilaget].

4. Støtte til lærerudveksling mellem folkehøjskoler.

Islandsk meddelelse: [Se bilaget].

Norsk meddelelse:

Bevilgningen til rejsstipendier for 1955/56 er forhøyet med sikte på en utvidelse av lærerutvekslingen med folkehøjskoler i de øvrige nordiska land. Det er også tatt initiativ til en omordning av utvelgelsen av lærere ved at folkehøjskoleinspektørene i de forskjellige nordiske land skal samarbeide for å finne frem til de best skikkede lærere. [Se bilaget].

Svensk meddelelse:

Beträffande frågan om åtgärder för möjliggörande av lärartutbyte mellan nordiska folkhögskolor gäller för Sveriges del för närvarande följande. Lärare vid statsunderstödd skola kan efter beslut av skolöverstyrelsen medgivas oavkortad lön vid tjänstledighet för deltagande i lärartutbyte mellan svenska skolor och skolor i de nordiska grannländerna, under förutsättning dock att vederbörande lärartjänst i Sverige uppehålls utan kostnad för statsverket. Vidare finnes under ett på den svenska riksstaten upptaget anslag till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete uppförd en anslagspost om 20 000 kronor till bidrag till svenska förbundet Norden för lärartutbyte inom bland annat folkhögskolorna. Därur kan bland annat utgå bidrag till lärare från nordiska grannländer för vistelse vid svenska skolor och till lärare från Sverige för vistelse vid skolor i de nordiska grannländerna. Bidrag kan också utgå till svenska lärares resekostnader för ifrågasvarande ändamål. Möjligheten till nu nämnda lärartutbyten har emellertid icke kunnat utnyttjas i större utsträckning, bland annat på grund av att motsvarande bemyndigande endast undantagsvis lämnats av statsmakterna i de övriga nordiska länderna.

Svenska ecklesiastikdepartementet är icke berett att för närvarande föreslå några ytterligare åtgärder till stöd för lärartutbyte mellan folkhögskolor i de nordiska länderna.

5. *Større bevillinger til indkøb af nordisk litteratur til folkehøjskolernes biblioteker.*

Dansk meddelelse: [Se bilaget].

Norsk meddelelse: [Se bilaget].

Svensk meddelelse:

Vad angår frågan om beviljande av större anslag till nordiskt inslag i folkhögskolornas bibliotek får departementet framhålla, att i Sverige från och med den 1 juli 1955 utgår väsentligt ökat statsbidrag till skolbibliotek, däribland folkhögskolebiblioteken. Bestämmelser härom ha meddelats i kungörelsen den 30 juni 1955 (nr 506).

Några ytterligare åtgärder i ifrågavarande hänseende har ecklesiastikdepartementet icke för avsikt att föreslå. [Se bilaget].

6. *Udvidelse af de nordiske kursus for folkehøjskolernes lærere.*

Dansk meddelelse: [Se bilaget].

Norsk meddelelse: [Se bilaget].

Svensk meddelelse:

Vad angår frågan om utvidgande av de nordiska lärarkurserna på folkhögskolans område, får departementet meddela, att skolöverstyrelsen de senaste åren anordnat utbildningskurser för folkhögskolans lärare rörande folkhögskolans tradition, målsättning och undervisningsmetoder. Kostnaderna härför bestridas från ett å riksstaten uppfört särskilt anslag. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att dessa kurser måtte få öppnas jämväl för deltagare från de övriga nordiska länderna. Med hänsyn till det ekonomiska läget kan ecklesiastikdepartementet emellertid för närvarande icke föreslå några åtgärder i detta hänseende.

BILAG

Supplerende meddelelser om rekommandation nr. 18/1954.

(indsendt af den danske regering)

Den danske regering (undervisningsministeriet) meddeler den 21. januar 1956 i fortsættelse af sin meddelelse af 13. december 1954 [se Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 487—89] med henvisning til skrivelser fra de andre lande i denne sag, hvor Danmark er koordinerende:

ad 2. Nordiska Folkhögskolan i Kungälv.

På finansloven for finansåret 1955—56 § 20 IV.F.2.j. er det årlige driftstilskud fra Danmark til den pågældende skole forhøjet fra 7 200 kr. til 22 000 kr.

ad 3. Stipendier og fri rejse til elevudveksling.

Fra de andre nordiske lande har man modtaget de i afskrift medfølgende skrivelser, hvoraf hovedindholdet er følgende:

Norge (det kongelige kirke- og undervisningsdepartements skrivelse af 9. august 1955, j. nr. 2099—27—54):

Der er ved sidste norske budgetforslag fremsat forslag om, at der fra norsk side under forudsætning af gensidighed skulle ydes statsstipendier til norske elever ved godkendte folkehøjskoler i de øvrige nordiske lande, men forslaget faldt bort af budgetmæssige grunde. Man har herved blandt andet lagt vægt på den omstændighed, at de stipendier, der uddeles gennem foreningen „Norden“, ikke altid har været fuldt udnyttede. Endvidere fremhæves, at norske statsstipendier yderst sjældent er af omfang som „Norden“-stipendier.

Man vil søge at nå frem til en ordning, hvorefter elever fra andre nordiske lande ligestilles med norske elever med hensyn til rejsemoderation på de norske jernbaner.

Island (det islandske undervisningsministeriums skrivelse af 9. juli 1955):

Der er for tiden ingen skoler i Island, som arbejder på samme grundlag som de nordiske folkehøjskoler, men der findes enkelte studiegrupper indenfor distriktskolerne, hvis arbejde minder derom.

Man foreslår, at foreningen „Norden“ i hvert land anvender en del af sit statstilskud til understøttelse af udveksling, samt at eleverne selv bekoster rejserne mellem landene, men får fri rejse i det besøgte land og gratis skoleophold.

For *Danmarks* vedkommende gælder efter ændringerne af 29. april 1955 i højskoleloven (jfr. lovbekendtgørelse af 15. juni 1955 § 13, stk. 5) den i ministeriets skrivelse af 13. december 1954 som lovforslag omtalte bestemmelse, hvorefter tilskud til danske elevers ophold ved høj- og landbrugsskoler i de andre nordiske lande ydes efter samme regler som til ophold ved danske skoler.

Med hensyn til rejseunderstøttelse finder nærværende ministerium efter det om de øvrige nordiske landes stilling oplyste ikke tilstrækkeligt grundlag til for tiden at fremsætte forslag om en særlig frirejseordning, hvorved bemærkes, at der ikke for danske højskoleelever findes nogen frirejseordning.

ad 4. Udveksling af højskolelærere mellem de nordiske lande.

Fra de andre nordiske lande har man modtaget skrivelser, hvoraf hovedindholdet er følgende:

Norge: Tidligere blev der til udveksling af højskolelærere indenfor Skandinavien alene ydet tilskud under den form, at der blev ydet sædvanligt løntilskud til lærerens løn under rejsen, men fra finansåret 1953—54 har der været en egentlig bevilling dertil, som for tiden andrager ca. 1 000 kr.

Norge foreslår et internordisk administrativt samarbejde således, at udvekslingerne foretages på ministeriernes initiativ med støtte i statskonsulenternes

personalkendskab. Udvekslingen bør vare ca. 1 måned, og samfundslære, historie og litteratur vil være passende gæstelærefag.

Island: Hverken dette eller de nedennævnte punkter er af betydning for Island, hvor der ikke for tiden findes nogen folkehøjskole.

Danmark: Nærværende ministerium er for sit vedkommende — som anført i skrivelse af 13. december 1954 — villigt til at overveje en udvidelse af den nu-gældende lærerudvekslingsordning til også at omfatte højskolelærere, men foreløbig har man anmodet kulturkommissionens sektion III for folkeoplysning og kunst om et nærmere detailleret forslag angående, hvilket antal lærere udvekslingen bør omfatte, udvekslingens varighed, eventuelt nærmere retningslinier for, hvilke fag den bør omfatte, samt den anslåede bekostning.

De i Danmark på finansloven givne bevillinger til udveksling af lærere indenfor de nordiske lande (tilsammen på 27 000 kr. årlig) omfatter lærere i gymnasieskolen, i folkeskolen og ved seminarierne.

ad 5. Styrkelse af det nordiske indslag i folkehøjskolernes biblioteker.

Norge: For finansåret 1955—56 er der bevilget 18 000 kr. til tilskud til højskolernes biblioteker. Bevillingen er 2 000 kr. højere end i fjor netop med henblik på anskaffelse af litteratur fra de andre nordiske lande. De enkelte tilskud ydes med 200—700 kr. under forudsætning af, at skolen selv fra anden side skaffer et tilskud af mindst samme størrelse.

Sverige: Fra 1. juli 1955 at regne har Sverige væsentlig forhøjet statstilskuddet til de forskellige skoleformers — herunder også folkehøjskolernes — biblioteker, og videre ønsker man ikke at gå.

Den svenske tilskudsregel går ud på, at statstilskud ydes med et beløb af samme størrelse som det stedlige tilskud, dog at tilskuddet ikke må overstige 6,50 kr. pr. elev eller være mindre end 300 kr., medmindre det stedlige tilskud er lavere end 300 kr.

For *Danmarks* vedkommende er der efter nærværende ministeriums opfattelse ved den nye højskolelov, jfr. lovbekendtgørelse af 15. juni 1955, skabt så gunstige tilskudsmæssige vilkår for de danske højskoler, herunder også med hensyn til tilskud til biblioteksanskaffelser, hvortil der ydes et tilskud på 50 pct. af anskaffelsesudgiften, også når det drejer sig om litteratur fra eller vedrørende de andre nordiske lande, at man i lighed med ekklesiastikdepartementet skal indstille, at der ikke på dette punkt foretages videre.

ad 6. Udvidelse af de nordiske lærerkursus.

Norge: Højskolelærernes 2 lærerorganisationer i Norge modtager årligt et statstilskud på 4 000 kr. til årlige lærerkursus, der ikke har haft nævneværdig deltagelse fra de andre nordiske lande.

Der ydes endvidere stipendier på 500—600 kr. til deltagelse i Askov højskoles lærerkursus og på 200—300 kr. til deltagelse i sommergymnastikkursus på andre danske højskoler.

Ligeledes yder staten tilskud og rejsestipendium til lærere ved andre skoleformer og til seminarieelever.

Norge udtaler foreløbig sin principielle tilslutning til tanken om en ordning, som muliggør fælles nordiske sommerkursus for højskolelærere.

Danmark: Nærværende ministerium har anmodet kulturkommissionens sektion III for folkeoplysning og kunst om at overveje spørgsmålet og eventuelt fremsætte nærmere forslag om særlig støtte til nordiske lærerkursus indenfor ungdomsundervisningen med angivelse af, hvorledes spørgsmålet bør løses rent praktisk, herunder hvilken varighed og hvilket indhold sådanne kursus bør have, hvem der kan påtage sig arrangementet, samt overslag over de hermed forbundne udgifter.

Meddelelser

om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 1. december 1955:

Indenrigsministeriet har 5. juli 1955 anmodet udenrigsministeriet om at foretage det videre fornødne med hensyn til underskrivelsen af et af de respektive danske, norske og svenske fagministerier udarbejdet udkast til overenskomst om forholdet mellem værnepligt og statsborgerret i Danmark, Norge og Sverige.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 15. december 1955:

Det har vært ført forhandlinger mellom fagmyndighetene i Danmark, Sverige og Norge, og det er blitt utarbeidet et utkast til overenskomst om forholdet mellom verneplikt og statsborgerrett i de tre nordiske land. Overenskomsten vil muligens bli undertegnet i Oslo i løpet av inneværende år.

Den svenske regering (försvarsdepartementet) meddeler den 15. december 1955:

Efter förhandlingar mellan representanter för Sverige, Danmark och Norge har enighet uppnåtts om ett förslag till överenskommelse om förhållandet mellan värnplikt och medborgarskap i nämnda länder. Genom beslut den 9 december 1955 har förslaget godkänts för Sveriges vidkommande.

Överenskommelsen kommer att undertecknas i Oslo inom den närmaste framtiden.

*BILAG***Udkast til overenskomst om forholdet mellem værnepligt og statsborgerret i Danmark, Norge og Sverige.**

Den kgl. danske regering, den kgl. norske regering og den kgl. svenske regering, der ønsker at ordne forholdet mellem værnepligt og statsborgerret i Danmark, Norge og Sverige, er blevet enige om følgende:

Artikel 1.

Den, som alene har statsborgerret i en af de kontraherende stater, skal i de andre kontraherende stater være fritaget for værnepligt og anden tjeneste, som står i forbindelse med værnepligten, herunder hjemmeværnspligt.

Artikel 2.

Den, som har statsborgerret i mere end en kontraherende stat, skal ved anvendelsen af denne overenskomst behandles, som om han alene havde statsborgerret i den kontraherende stat, i hvilken han er fast bosat eller, såfremt han ikke har fast bopæl i en sådan stat, senest har været fast bosat.

Har opholdet i en kontraherende stat udstrakt sig over 2 år, og opholder han sig fremdeles i denne stat, er denne under enhver omstændighed berettiget til at anse ham for fast bosat i staten.

Har den, som har statsborgerret i mere end en kontraherende stat, ikke overholdt de bestemmelser, der gælder for ham som værnepligtig i en sådan stat, kan andre kontraherende stater, i hvilke han har statsborgerret, dog straks pålægge ham værnepligt. Ved uagtsomme eller mindre betydelige overtrædelser af de pågældende bestemmelser, skal der dog indrømmes ham en rimelig frist til at berigtige forholdet.

Artikel 3.

Har den, som er statsborger i mere end en af de kontraherende stater, i en af disse forrettet den første samlede tjeneste i forsvaret, skal han være fritaget for tilsvarende tjeneste i de andre kontraherende stater.

Ved anvendelse af denne artikel anses en person for at have forrettet den første samlede tjeneste i forsvaret, når han

- 1) er hjemsendt efter at have forrettet den første samlede tjeneste i forsvaret i den fulde tjenestetid, eller

2) er hjemsendt efter frivilligt at have gjort tjeneste i forsvaret i et tidsrum, der ikke er kortere end den tjenestetid for værnepligtigt mandskab, som i den pågældende stat er fastsat for pågældende værn, våbenart o. s. v., for så vidt sådan tjeneste i denne stat ligestilles med aftjening af værnepligten.

Har den i stykke 1 omhandlede værnepligtige alene forrettet en del af den første samlede tjeneste i en kontraherende stat, skal han i en anden kontraherende stat alene kunne indkaldes til tilsvarende tjeneste i det omfang, som efter omstændighederne anses for rimeligt og nødvendigt af hensyn til hans anvendelse i forsvaret.

De i denne artikel omhandlede personer kan i den kontraherende stat, i hvilken de fremtidig vil være værnepligtige, iøvrigt undergives de forpligtelser, som i denne stat gælder for værnepligtige af tilsvarende alder, uddannelse o. s. v., herunder hjemmевærnstjeneste.

Artikel 4.

Med tjeneste i forsvaret i den i artikel 3 omhandlede betydning ligestilles for Danmarks vedkommende tjeneste i civilforsvarskorpset og den civile arbejdspligt, der træder i stedet for militærtjeneste, for Norges vedkommende den civile arbejdspligt, der træder i stedet for militærtjeneste, og for Sveriges vedkommende våbenfri værnepligtstjeneste udenfor forsvaret.

Artikel 5.

Hver kontraherende stat vil velvilligt overveje muligheden for at tilstå hel eller delvis fritagelse for værnepligt til den, som erhverver dens statsborgerret efter helt eller delvist at have aftjent værnepligt i en anden kontraherende stat.

De i artiklerne 3 og 4 indeholdte bestemmelser vil være at betragte som vejledende for afgørelsen i sådanne tilfælde.

Artikel 6.

Den, som i en af de kontraherende stater på grund af legemlige eller sjælelige mangler, vedvarende sygdom, foreliggende legemlig svaghed eller anden lignende årsag er blevet erklæret for tjenstudygtig og derfor fritaget for at opfylde værnepligt, skal også i de andre kontraherende stater være fritaget herfor.

Artikel 7.

Hel eller delvis fritagelse for værnepligt i henhold til denne overenskomst skal kunne betinges af, at der tilvejebringes fornøden bevislighed for, at betingelserne herfor er opfyldt.

Såfremt vedkommende myndighed ikke på tjenestens vegne tilvejebringer bevisligheden, kan den pålægge den værnepligtige selv at tilvejebringe den indenfor en af myndigheden fastsat frist, der ikke må være kortere end 3 måneder. Oversidder han denne frist, kan han betragtes som den, der ikke opfylder betingelserne for fritagelse for værnepligt.

Artikel 8.

De kontraherende stater vil meddele hverandre de oplysninger, der er fornødne for at afgøre, om en person opfylder betingelserne for hel eller delvis fritagelse for værnepligt i henhold til denne overenskomst.

De vil holde hverandre underrettet om, hvilke myndigheder der er kompetente til at afgive sådanne oplysninger, og hvilke bevisligheder de udsteder om de i denne overenskomst omhandlede forhold.

Artikel 9.

Denne overenskomst træder i kraft ved undertegnelsen.

Den kan af hver kontraherende stat med en frist af 6 måneder opsiges i forhold til hver af de andre kontraherende stater.

Til bekræftelse heraf har de undertegnede, dertil behørigt befuldmægtigede underskrevet denne overenskomst og forsynet den med deres segl.

Udfærdiget i Oslo den..... 1956 i 3 eksemplarer på dansk, norsk og svensk, hvilke tekster skal have lige gyldighed.

Meddelelser

om rekommandation nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande

(indsendt af den islandske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den islandske regering (forsætisráðuneytið) meddeler den 28. december 1955:

En sådan direkte brevveksling finder allerede sted i forskellige sager, hvor dette er praktisk, f. eks. i skattesager, sager vedrørende alimentationsbidrag m. v., hvorimod en hel række sager er af den beskaffenhed, at det må anses for mere hensigtsmæssigt, at de ekspederes gennem udenrigsministeriet. I denne henseende har Island også en vis særstilling, idet en sådan brevveksling næsten aldrig kan foregå på islandsk. Den islandske regering finder ikke grund til at give islandske embedsmænd og statsinstitutioner en særlig bemyndigelse til sådan direkte skriftveksling udover det, som allerede praktiseres.

Den svenske regering (justitiedepartementet) meddeler den 10. januar 1956:

I Nordiska rådets rekommandation nr 20/1954 hemställes, att myndigheter och ämbetsmän i de nordiska länderna för att påskynda och förenkla ärendenas gång skall bemyndigas att, med de inskränkningar som finnas nödvändiga, stå i omedelbar förbindelse med varandra. Vid ärendets behandling erinrades om att i ett Kungl. brev den 31 juli 1818 vederbörande ämbetsverk och ämbetsmän i Sverige och Norge ålagts att i alla ämbetsärenden omedelbarligen skriftväxla med varandra.

Enligt § 11 regeringsformen föreskrives, att i mål, som angå rikets förhållande till främmande makter, alla meddelanden till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet skola, utan avseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena. Detta grundlagsstadgande har dock ej tillämpats i all sin stränghet.

På vissa speciella områden finnas sålunda författningsbestämmelser som medger direkt skriftväxling. Dessutom har utan stöd av några sådana bestämmelser direkt

skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna blivit vanlig på många olika områden, såsom socialvård, arbetsförmedling, polisväsende, folkbokföring och skatteväsende. Denna direkta skriftväxling torde ha framvuxit på grund av ett praktiskt behov, och rena lämplighetsskäl torde i regel bestämma, om en myndighet vänder sig direkt till myndighet i annat nordiskt land eller påkallar biträde av utrikesförvaltningens organ. Möjligheten att upptaga skriftväxling genom utrikesdepartementet föreligger nämligen alltid, vare sig detta erfordras för att få kontakt med myndigheten i det andra landet eller eljest anses vara lämpligare.

Den ordning, som för närvarande kommit till stånd på detta område, är ur svenska synpunkter ändamålsenlig. Något behov att i form av en instruktion fastställa formerna för direkt skriftväxling mellan nordiska myndigheter har icke gjort sig gällande. Tills vidare synes det därför såsom hittills böra ankomma på vederbörande myndighet att från fall till fall, eventuellt efter samråd med utrikesdepartementet, avgöra i vad mån skriftväxling med andra nordiska myndigheter lämpligen bör ske direkt.

[Den danske og den norske regering anser sagen for afsluttet for deres vedkommende efter deres meddelelser af henholdsvis den 25. januar 1955 og den 23. december 1954. Se Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 493].

Meddelelser

om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (statsministeriet) meddeler den 1. december 1955:

Folketingets finansudvalg har givet principiel tilslutning til, at danske tjenestemænd i administrationen i overensstemmelse med rådets rekommandation nr. 21/1954 i en vis tid vil kunne gøre tjeneste i et andet nordisk land. Statsministeriet har derefter til samtlige ministerier og styrelser udsendt sålydende skrivelse:

„Det meddeles herved, at finansudvalget har givet principiel tilslutning til den af Nordisk Råd på rådets 2. session i Oslo vedtagne rekommandation nr. 21, hvorefter tjenestemænd i administrationen for en vis tid skal kunne gøre tjeneste i et andet nordisk land efter aftale mellem de pågældende ministerier eller styrelser i de to lande.

I denne forbindelse skal man efter stedfunden forhandling med finansministeriet meddele, at det er en forudsætning for ordningen, at den udsendte tjenestemand under opholdet i udlandet, der normalt bør have en varighed af omkring et år, påtager sig en egentlig arbejdspligt i vedkommende styrelse. Den pågældende vil under sin tjeneste i andet nordisk land kunne oppebære sin almindelige lønning her i landet samt et tillæg til afholdelse af de med opholdet i det andet land forbundne merudgifter. Dette beløb fastsættes i hvert enkelt tilfælde efter forhandling med finansministeriet. Desuden vil udsendte tjenestemænd kunne få refunderet rejse- og flytteudgifter i overensstemmelse med de af finansministeriet herom udfærdigede regler. Det påhviler vedkommende styrelse i hvert enkelt tilfælde at søge bevilling til de med ordningen forbundne udgifter.

Man skal anmode om, at de under ministeriet ansatte tjenestemænd gøres bekendt med den omhandlede ordning, idet man samtidig skal henstille, at andragender om at komme i betragtning indsendes til den pågældende tjenestemands egen styrelse, der vil kunne optage forhandling med finansministeriet.“

Man har i skrivelse af 15. november 1955 gjort de pågældende styrelser i Island, Norge og Sverige bekendt med foranstående.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 17. december 1955:

Den norske regering gir sin tilslutning til at det åpnes muligheter for at norske administrative tjenestemenn i en viss tid gis adgang til å gjøre tjeneste i de andre nordiske land. Det anses ikke hensiktsmessig på forhånd å fastlegge alminnelige regler om oppholdets varighet eller om arbeidsrett eller arbeidsplikt for angjeldende tjenestemann da behovet og mulighetene vil variere sterkt for de forskjellige tjenestemenn og forvaltningsgrener. Den norske regering går ut fra at tjenestemannens hjemland dekker alle utgifter til full lønn inklusive vanlig overtidsinntekt, og dessuten et tillegg for tjenestemenn med forsørgelsesbyrde foruten eventuell godtgjørelse av ekstrautgifter. Godtgjørelsen til de tjenestemenn som sendes ut, må fastlegges og bevilges av Stortinget.

Den svenske regering (civildepartementet) meddeler den 26. september 1955:

Den av Nordiska rådet väckta frågan om utbyte av förvaltningstjänstemän mellan de nordiska länderna har numera prövats av riksdagen efter anmälan i 1955 års statsverksproposition. Föredragande statsrådet hemställde där om bemyndigande för Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vissa i propositionen förordade riktlinjer vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma ett dylikt utbyte. Några generella regler beträffande förutsättningarna för utbytet bedömdes därvid icke möjliga att fastställa, utan det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall besluta såväl om utsändande av svenska tjänstemän som om mottagande av tjänstemän från de övriga nordiska länderna.

Riksdagen lämnade det begärda bemyndigandet. Därmed är möjlighet öppnad att mottaga förvaltningstjänstemän från Danmark och Norge. Något besked om motsvarande beslut i nämnda länder har ännu icke hit inkommit. Beslut om utsändande av svenska tjänstemän har därför icke kunnat meddelas.

Meddelelse
om rekommandation nr. 22/1954 angående økonomisk samarbejde

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Regeringernes fælles meddelelse er trykt som indledning til sag C 5 (side 649—650).

*BILAG***Organiseringen af det nordiske økonomiske samarbejde.**

(udarbejdet af det danske sekretariat for det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg)

Nordisk Råds 2. session og Harpsundmødet.

Det nu igangværende nordiske økonomiske samarbejde tager sit udgangspunkt i drøftelserne herom på Nordisk Råds 2. session i august 1954 i Oslo og i det nordiske ministermøde herom i oktober 1954 i Harpsund (Sverige).

På nævnte rådssession blev vedtaget en rekommandation til regeringerne om udvidet økonomisk samarbejde. Specielt blev det henstillet til regeringerne:

- 1) at søge at lægge vilkårene til rette for indførelse af et fælles nordisk marked på så store områder som muligt,
- 2) at optage forhandlinger om konkrete samarbejdsopgaver, herunder samarbejde om nyinvesteringer, og
- 3) at give ansvarlige organer til opgave at fremme og overvåge det fortsatte samarbejde.

Denne rekommandation blev af regeringerne fulgt op på Harpsundmødet, hvor der blev truffet aftale om retningslinierne for det nordiske økonomiske samarbejde og om organiseringen heraf. Som retningslinier for arbejdet fastsattes følgende:

- 1) Der iværksættes en kortlægning af den nordiske samhandel med henblik på at udskille de vareområder, for hvilke forudsætninger for en hurtig indførelse af fællesmarkedet er gunstige som følge af det ringe omfang af toldsatser og kvantitative restriktioner for vedkommende vareområder i alle tre lande.

Endvidere klarlægges, på hvilke andre vareområder indførelsen af et fælles marked må anses at medføre overvejende fordele for de tre lande, og som eksempel på brancher, som således bør undersøges nærmere, anføres den kemiske industri og medicinalindustrien, jern- og stålindustrien, den elektro-metallurgiske og den elektrotekniske industri samt metal- og metalhalvfabrikataindustrien.

- 2) Det undersøges, om der findes produktionsområder, som med fordel kan udbygges på fælles nordisk basis, eller hvor en samordning er hensigtsmæssig.
- 3) Forudsætningerne klarlægges for et fælles nordisk markeds forenelighed med bestræbelserne på at udvide handelen med ikke-nordiske lande og med de forpligtelser, der følger af de nordiske landes medlemskab i GATT og andre internationale organisationer.

- 4) Der foranstaltes en undersøgelse af de forhold, der påvirker de relative konkurrencevilkår mellem de tre landes industrier (subventioner, løn-, rente- og skatteforhold, herunder afskrivningsregler).
- 5) Der udarbejdes en ensartet toldnomenklatur på basis af Bruxelles-nomenklaturen og en ensartet handelsstatistisk nomenklatur for de tre lande.

Om organiseringen af arbejdet blev vedtaget følgende:

- a) Hvert lands regering udpeger et regeringsmedlem, som vil være ansvarlig for overvågelsen af det nordiske økonomiske samarbejde.
- b) Der oprettes et nordisk økonomisk samarbejdsudvalg bestående af fremtrædende embedsmænd fra de tre lande med den opgave direkte overfor samarbejdsministrene at være ansvarlig for tilrettelæggelsen og gennemførelsen af undersøgelser i forbindelse med det nordiske økonomiske samarbejde, at træffe indstilling til samarbejdsministrene om samarbejdet og i det hele taget at koordinere undersøgelser om det nordiske økonomiske samarbejde.
- c) I hvert af de tre lande oprettes nationale organer til samordning af det interne administrative arbejde med nordiske økonomiske spørgsmål. Hvert lands repræsentanter i det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg er medlemmer af disse organer, der tillige kan omfatte repræsentanter for andre interesserede myndigheder og for erhvervslivet. De pågældende nationale organer skal virke i nær tilknytning til erhvervslivets og arbejdsmarkedets organisationer.

Organiseringen af samarbejdet mellem de tre lande.

Samarbejdsministerudvalg.

Økonomi- og arbejdsminister J. O. Krag, Danmark.

Handelsminister Arne Skaug, Norge.

Handelsminister Gunnar Lange, Sverige.

Danmark.

Det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg.

Direktør O. Müller, direktoratet for vareforsyning, (formand).

Udenrigsråd Erling Kristiansen, udenrigsministeriet.

Sekretariatschef E. I. Schmidt, det økonomiske sekretariat.

Kontorchef P. Gersmann, departementet for told- og forbrugsafgifter.

Norge.

Ekspedisjonssjef K. Getz Wold, Handelsdepartementet, (formand).

Direktør E. Brofoss, Norges Bank.

Statssekretær D. Juel, Statsministerens kontor.

Ekspedisjonssjef Paul Koht, Utenriksdepartementet.

Sverige.

Generaldirektören, fil. dr C. G. Widell, Sjöfartsstyrelsen, (formand).
 Statssekreteraren E. Grafström, Kommunikationsdepartementet.
 Utrikesrådet H. de Besche, Utrikesdepartementet.
 Byråchefen G. Cederwall, Finansdepartementet.

Samarbejdsudvalgets sekretariat.

Fuldmægtig Tyge Dahlgaard, udenrigsministeriet, Danmark.
 Byråsjef G. Gundersen, Handelsdepartementet, Norge.
 Byrådirektören Åke Englund, Handelsdepartementet, Sverige.

Nordiske specialudvalg under samarbejdsudvalget.

Under det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg er oprettet en række nordiske specialudvalg med den opgave at undersøge og udarbejde forslag om hver sin del af den samlede plan for indførelsen af et fælles nordisk marked, som samarbejdsudvalget har fået til opgave at udforme. Disse specialudvalg ledes af et medlem af samarbejdsudvalget eller af en anden embedsmand. Endvidere er embedsmænd fra de forskellige centralmyndigheder i de tre lande medlemmer af udvalgene og — i varierende omfang — deltager tillige sagkyndige fra næringslivet som udvalgsmedlemmer eller som rådgivere.

Ansvar for tilrettelæggelsen af specialudvalgenes arbejde er fordelt på de tre lande, således at vedkommende land har initiativet til indkaldelse til møder, varetager sekretariatsforretningerne i forbindelse med udvalgsdrøftelserne etc.

Specialudvalgene kan groft taget deles i to hovedgrupper, nemlig for det *første* vareudvalgene, som beskæftiger sig med hvert sit afgrænsede vareområde og udarbejder konkrete forslag om todsatser, kvantitative restriktioner eller andre samarbejdsopgaver indenfor vedkommende vareområde og for det *andet* de specialudvalg, som behandler en række mere eller mindre generelle økonomiske spørgsmål i forbindelse med indførelsen af et fælles marked. Nedenfor er angivet de specialudvalg, som er oprettet indtil 1. juni 1956, og ud for hvert udvalg er anført, hvilket nordisk land der har ansvaret for arbejdets tilrettelæggelse. Man henviser iøvrigt til beretningen fra det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg til Nordisk Råds 4. session, forsåvidt angår nærmere oplysning om de enkelte specialudvalgs sagsområder [sag C 5].

Vareudvalg.

Specialudvalget for de relativt frie vareområder, (Danmark).

- - jern og stål, (Sverige).
- - metaller og metalhalvfabrikata, (Norge).
- - kemikalier, (Norge).
- - medicinalvarer, (Danmark).
- - maskiner, (Danmark).
- - elektrotekniske varer, (Danmark).

Udvalg vedrørende generelle spørgsmål.

Specialudvalget vedrørende de relative konkurrencevilkår, (Norge).

— — dumping, (Sverige).

— — priskontrolproblemer, (Danmark).

— — finansielt samarbejde, (Sverige).

— — koordinering af overgangsordninger, anvendelse af

kvantitative restriktioner i det fælles marked og overfor tredieland m.v., (Norge).

Toldekspertkomitéen, (Danmark).

Den handelsstatistiske ekspertkomité, (Sverige).

Organiseringen af samarbejdet på det nationale plan.

I alle tre lande er oprettet nationale koordinationsudvalg, som forbereder hvert lands deltagelse i arbejdet på det nordiske plan og tjener til løbende at informere de interesserede myndigheder og organisationer om det nordiske økonomiske samarbejde. Til hvert af disse nationale udvalg er endvidere knyttet et nationalt sekretariat. Da den interne tilrettelæggelse af arbejdet er noget forskellig fra land til land, er i det følgende givet en oversigt for hvert af de tre lande.

Danmark.**Det nationale udvalg.***Medlemmer:*

Direktør O. Müller, direktoratet for vareforsyning, (formand).

Udenrigsråd Erling Kristiansen, udenrigsministeriet.

Sekretariatschef E. I. Schmidt, det økonomiske sekretariat.

Kontorchef P. Gersmann, departementet for told- og forbrugsafgifter.

Kommitteret V. Brorson, landbrugsministeriet.

Kontorchef F. Hollensen, Danmarks Nationalbank.

Ekspeditionssekretær J. Egholm, ministeriet for handel, industri og søfart.

Ekspeditionssekretær N. P. Jacobsen, departementet for told- og forbrugsafgifter.

Direktør H. C. Christiansen, Den kgl. grønlandske Handel.

Sekretær: Fuldmægtig T. Dahlgaard, udenrigsministeriet.

Sagkyndige repræsentanter fra næringslivet.

Direktør N. C. Kjærgaard, Landbrugsrådet.

Underdirektør F. Metzlafl, F.D.B.

Kontorchef E. Carstens, Industrirådet.

Kontorchef J. Paldam, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Børssekretær J. Vestberg, Grosserer-Societetets Komité.

Sekretariat.

Sekretæren for det danske udvalg er fuldmægtig Tyge Dahlgaard, udenrigsministeriet, bistået af et par medarbejdere i udenrigsministeriet. Hertil kommer

imidlertid, at tolddepartementet har oprettet et særligt kontor til varetagelse af det meget omfattende arbejde, som er forbundet med dels at udtrykke den gældende danske toltarif i den fælles nomenklatur — Bruxelles-nomenklaturen — som udgangspunkt for deltagelse i nordiske drøftelser om fælles toldsatser udadtil, dels at drøfte toldproblemerne med det danske erhvervsliv. I tolddepartementets nordiske kontor er beskæftiget 8—10 medarbejdere under kontorchef Gersmanns ledelse. Endvidere er en række embedsmænd i direktør Müllers styrelse helt eller delvis beskæftiget med det nordiske økonomiske samarbejde; dette gælder også enkelte embedsmænd i finansministeriet, handelsministeriet og landbrugsministeriet. Alt i alt kan det skønnes, at 20—25 embedsmænd helt eller overvejende hellrger sig det nordiske økonomiske samarbejde.

Norge.

Medlemmer:

Det nationale udvalg.

Ekspedisjonschef K. Getz Wold, Handelsdepartementet, (formand).

Statssekretær D. Juel, Statsministerens kontor, (viceformand).

Ekspedisjonschef A. Guldvog, Statsministerens kontor.

Ekspedisjonschef P. Koht, Utenriksdepartementet.

Byråsjef O. Lydvo, Utenriksdepartementet.

Statssekretær O. Gøthe, Industridepartementet.

Direktør R. Danielsen, Industridepartementet.

Direktør J. Dannevig, Finansdepartementet.

Byråsjef B. Larsen, Finansdepartementet.

Direktør E. Brofoss, Norges Bank.

Direktør H. Roald, Vassdrags- og elektrisitetsvesenet.

Sekretær: Byråsjef G. Gundersen, Handelsdepartementet.

Kontaktmænd i erhvervslivet:

Grosserer O. Bruun, Norges Handelsstands Forbund.

Kontorchef R. Nielsen, Norges Industriforbund.

Cand. oecon. K. Holler, Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon.

Plansjef S. Dalen, Norges Kooperative Landsforening.

Desuden holdes erhvervsorganisationerne orienteret gennem Rådet for internationalt økonomisk Samarbeid.

Sekretariatet.

Lederen af det norske sekretariat er byråsjef G. Gundersen, Handelsdepartementet. Byråsjef Gundersen har til sin rådighed et særligt kontor fornordisk økonomisk samarbejde, ligesom også Handelsdepartementets øvrige kontorer i større eller mindre udstrækning deltager i arbejdet. Industridirektoratet, under industridepartementet, varetager en række opgaver i forbindelse med det nordiske økonomiske samarbejde og har således ansvaret for de detaljerede brancheundersøgelser. I Finansdepartementet er oprettet et særligt kontor, som behandler toldproblemer.

Sverige.*Medlemmer:***Det nationale udvalg.**

Generaldirektören C. G. Widell, Sjöfartsstyrelsen, (formand).
 Utrikesrådet H. de Besche, Utrikesdepartementet.
 Byråchefen G. Cederwall, Finansdepartementet.
 Statssekreteraren E. Grafström, Kommunikationsdepartementet.
 Direktören J. Gillberg, Kooperativa Förbundet.
 Direktören H. Håkonsson, Sveriges Lantbruksförbund.
 Sekreteraren N. Kellgren, Landsorganisationen i Sverige.
 Direktören E. Kördal, Sveriges Grossistförbund.
 Direktören O. Leffler, Stockholms Handelskammare.
 Sekreteraren C.-G. Lemne, Riksbanken.
 Ombudsmanden H. Lycke, T.C.O.
 Direktören G. Settergren, Sveriges Industriförbund.

Sekretær: Byrådirektören Å. Englund, Handelsdepartementet.

Sekretariatet.

Lederen af det svenske sekretariat er byrådirektör Å. Englund, Handelsdepartementet. Det svenske sekretariat omfatter 3—4 medarbejdere. Når man i Sverige foreløbig har kunnet begrænse sekretariatsmedarbejderne til et så forholdsvis ringe antal, beror det i høj grad på, at man i Sverige gennem de sidste 2—3 år på rent nationalt plan har udarbejdet et udkast til en ny og moderniseret svensk toldtarif udtrykt i Bruxelles-nomenklaturen. Som led heri har Sverige allerede foretaget de meget omfattende toldtekniske forarbejder og de drøftelser med næringslivet, som Danmark og Norge for sit vedkommende først nu er i færd med under det nordiske økonomiske samarbejde.

*Underbilag***Nationale formænd for de under det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg nedsatte specialudvalg og komiteer.****Specialudvalget vedrørende de relativt frie vareområder.**

Danmark: Fuldmægtig Tyge Dahlgaard, udenrigsministeriet.

Norge: Statssekretær D. Juel, Statsministerens kontor.

Sverige: Byrådirektören Å. Englund, Handelsdepartementet.

Specialudvalget vedrørende jern og stål.

Danmark: Direktør O. Müller, direktoratet for vareforsyning.

Norge: Statssekretær O. Gøthe, Industridepartementet.

Sverige: Generaldirektøren, fil. dr C. G. Widell, Sjöfartsstyrelsen.

Specialudvalget vedrørende den kemiske industri.

Danmark: Kontorchef P. Gersmann, departementet for told- og forbrugsafgifter.

Norge: Statssekretær D. Juel, Statsministerens kontor.

Sverige: Statssekreteraren E. Grafström, Kommunikationsdepartementet.

Specialudvalget vedrørende medicinalindustrien.

Danmark: Kontorchef P. Gersmann, departementet for told- og forbrugsafgifter.

Norge: Statssekretær D. Juel, Statsministerens kontor.

Sverige: Byråchefen G. Cederwall, Finansdepartementet.

Specialudvalget vedrørende metaller og metalhalvfabrikata.

Danmark: Kontorchef G. Frandsen, direktoratet for vareforsyning.

Norge: Statssekretær O. Gøthe, Industridepartementet.

Sverige: Utrikesrådet H. de Besche, Utrikesdepartementet.

Specialudvalget vedrørende den elektrotekniske industri.

Danmark: Kontorchef P. Gersmann, departementet for told- og forbrugsafgifter.

Norge: Direktør R. Danielsen, Industridepartementet.

Sverige: Byråchefen G. Cederwall, Finansdepartementet.

Specialudvalget vedrørende maskinindustrien.

Danmark: Direktør O. Müller, direktoratet for vareforsyning.

Norge: Direktør R. Danielsen, Industridepartementet.

Sverige: Byråchefen G. Cederwall, Finansdepartementet.

Specialudvalget vedrørende priser, priskontrol og monopoler.

Danmark: Direktør E. Seligmann, monopoltilsynet.

Norge: Direktør W. Thagaard, Prisdirektoratet.

Sverige: Byråchefen G. Cederwall, Finansdepartementet.

Specialudvalget vedrørende finansielle spørgsmål.

Danmark: Sekretariatschef E. I. Schmidt, det økonomiske sekretariat.

Norge: Direktør E. Brofoss, Norges Bank.

Sverige: Generaldirektören fil. dr C. G. Widell, Sjöfartsstyrelsen.

Specialudvalget vedrørende dumping-problemer.

Danmark: Ekspeditionssekretær N. P. Jacobsen, departementet for told- og forbrugsafgifter.

Norge: Ekspeditionssjef P. Koht, Utenriksdepartementet.

Sverige: Utrikesrådet H. de Besche, Utrikesdepartementet.

Specialudvalget vedrørende overgangsordninger m. v.

Danmark: Kontorchef Jens Christensen, udenrigsministeriet.

Norge: Ekspedisjonssjef K. Getz Wold, Handelsdepartementet.

Sverige: Utrikesrådet H. de Besche, Utrikesdepartementet.

Toldekspertkomité.

Danmark: Kontorchef P. Gersmann, departementet for told- og forbrugsafgifter.

Norge: Konsulent J. A. K. Dahl, Finansdepartementet.

Sverige: Byråchefen H. M. S. Hartler, Generaltullstyrelsen.

Den handelsstatistiske ekspertkomité.

Danmark: Ekspeditionssekretær H. Larsen, det statistiske departement.

Norge: Byråsjef H. G. K. Ofstad, Statistisk Sentralbyrå.

Sverige: Byråchefen Å. Eriksson, Kommerskollegiet.

Meddelelser

om rekommandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer

(indsendt af den danske og svenske regering).

Ved et møde i Oslo 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (ministeriet for handel, industri og søfart) meddeler 12. december 1955:

Der har mellem embedsmænd fra Danmark, Norge og Sverige været ført forhandlinger om sagen, hvorunder der til belysning af mulighederne for at gennemføre den af Nordisk Råd fremsatte henstilling er udvekslet oversigter over og notater om de på dette område i hvert land gældende regler. Den svenske regering har om undersøgelsernes foreløbige resultat udarbejdet en fælles dansk-norsk-svensk anmeldelse til Nordisk Råd, hvilken anmeldelses ordlyd er tiltrådt af handelsministeriet.

Den svenske regering (handelsdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Fortsatta överläggningar beträffande denna rekommendation ha den 5 och den 6 oktober 1955 hållits i Stockholm mellan representanter för danska, norska och svenska regeringarna. Därvid uppnåddes enighet om en gemensam anmälning i ämnet, av den lydelse bilaga till detta meddelande utvisar [se tillæg]. Ytterligare överläggningar i hithörande frågor beräknas kunna äga rum i mars 1956.

TILLÆG

Redegørelse fra dansk-norsk-svensk forhandling.

Såsom framgår av anmälningar om rekommendationen nr 25/1954 till Nordiska rådets 3:e session [Nordiska rådet 3. sessionen 1955, s. 503—04] höllos överläggningar i ämnet i Göteborg den 15 november 1954, varvid företrädare för danska, norska och svenska regeringarna deltog.

Fortsatta överläggningar mellan representanter för regeringarna ha den 5 och den 6 oktober 1955 hållits i Stockholm. Till grund för dessa överläggningar låg ett omfattande utredningsmaterial, som efter mötet i november 1954 successivt utväxlats mellan parterna. Bland utredningsmaterialet märkas vissa — på uppdrag av det svenska handelsdepartementet — av kommerskollegium verkställda, i skrivelse den 17 mars 1955 redovisade undersökningar, innefattande jämförelse mellan examina och behörighetsfordringar för sjöbefälet i Sverige, Norge och Danmark, samt i anslutning till undersökningarna av kollegium framlagda förslag. Vid sammanträdet överlämnades från de danska deltagarna en promemoria rörande utbildningen av fartygs- och maskinbefäl i de tre nordiska länderna.

Det konstaterades, att den arbetsuppgift som genom rekommendationen nr 25/1954 förelagts regeringsrepresentanterna gick ut på att de skulle söka åstadkomma att envar medborgare i de tre länderna skall i princip få samma möjlighet till anställning på handelsfartyg i de båda grannländerna, som han har i hemlandet. Detta skulle dock ej gälla anställning som befälhavare å fartyg.

Vid överläggningarna genomgingos och diskuterades i första hand kommerskollegii undersökningar och förslag. Från dansk och norsk sida framhölls därvid, att en särskild svårighet i arbetet på uppgiften att åvägabringa likställighet för nordiskt sjöfolk vid anställning såsom sjöbefäl på nordiska handels- och fiskefartyg föreligger på den grund att både i Danmark och Norge utredningar pågå för att få till stånd nya författningsbestämmelser rörande behörigheten för sjöbefäl och att man därför för närvarande från dansk och norsk sida saknade fastare hållpunkter för en diskussion i ämnet. Om man emellertid accepterar den olikhet som nu och i framtiden må föreligga mellan utbildningen i de tre länderna av de båda högsta kategorierna fartygsbefäl (i *Danmark*: skibsfører och styrmand; i *Norge*: skibsfører och styrmann; i *Sverige*: sjökaptten och styrman) och den högsta kategorien maskinbefäl (i *Danmark*: maskinmester av 1ste klasse; i *Norge*: motor-maskinist respektive dampskibsmaskinist av 1ste klasse; i *Sverige*: sjöingenjör), synas förutsättningar föreligga för ett internordiskt godkännande av behörighetsbevisen för dessa kategorier. I fråga om övriga kategorier fartygs- och maskinbefäl konstaterades, att bevisen för behörighet att utöva sådant befäl äro mycket olika till sin innebörd, vilket har sin grund i att den behörighet de medföra i jämförelsevis större utsträckning av historiska och praktiska skäl har sin utgångspunkt i de särpräglade förhållandena vid fart på hemlandets kuster. En samordning av de olika ländernas regler om dessa bevis skulle därför väsentligt öka möjligheterna att åstadkomma inter-nordisk giltighet av dessa bevis. Det rådde enighet om att en sådan samordning är ett arbete på längre sikt.

Vidare diskuterades frågor, som ha samband med olikheterna i de tre länderna beträffande de ombordanställdas status samt beträffande i författningar eller avtal föreskrivna villkor vid anställning av sjömän i manskapsgrad, varvid bl. a. åldersgränser, utbildningsförhållanden och kvalifikationskrav behandlades. Man var införstådd med att olikheterna härutinnan otvivelaktigt kunna godtagas på vissa

punkter men att i andra avseenden större vanskligheter föreligga att bortse från skiljaktigheterna. I anslutning härtill konstaterades bl. a., att vid behandlingen av frågan om likartade bestämmelser om läkarundersökning av sjöfolk hänsyn måste tagas till det arbete, som väntas komma att i sinom tid påbörjas i anledning av rekommendationen nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk.

Vid överläggningarna diskuterades vidare frågan om förutsättningarna att i samband med skapandet av en sådan likställighet, som avses med rekommendationen nr 25/1954, i möjligaste mån utsträcka de sociala förmånerna i ett land till att gälla även de övriga ländernas sjöfolk, så att den åsyftade likställigheten på området i praktiken icke motverkas av skiljaktigheter i dylika förmåner. Det konstaterades därvid, att särskilt den i Köpenhamn den 15 september 1955 undertecknade konventionen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om social trygghet utgör en god grundval för de fortsatta överläggningarna i detta ämne.

Såsom ett i detta sammanhang sidoordnat spörsmål berördes den i de nordiska sjömanslagarna redan förutsedda möjligheten att, under förutsättning av ömsesidighet, låta vissa förmåner, som tillerkänts det egna landets sjömän, komma även utländska sjömän till del.

Det uppdrogs åt de svenska representanterna att utarbeta en promemoria till ledning för de fortsatta överläggningarna, vilka beräknades kunna äga rum i mars 1956. Först efter denna tidpunkt förutsågs kontakt för samråd kunna tagas med berörda organisationer på sjöfartsområdet i vart och ett av länderna.

Meddelelser

om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske medborgeres ret til at drive næring

(indsendt af den danske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (ministeriet for handel, industri og søfart) meddeler den 12. december 1955:

Rekommandationen har været behandlet på et møde i København den 29. og 30. november 1955 af delegerede fra Danmark, Norge og Sverige. Også Island har været indbudt til forhandlingerne, men det islandske erhvervsministerium har beklaget ikke at have lejlighed til at lade sig repræsentere, men har anmodet om at få tilsendt referat af forhandlingerne.

Man fremsender hoslagt beretningen om de stedfundne forhandlinger [se tillæg] og vedlægger de i beretningen omhandlede, af hvert land udarbejdede promemorer [se undertillæg 1—4].

Den svenske regering (handelsdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Överläggningar i detta ämne ha den 29 och den 30 november 1955 hållits i Köpenhamn mellan representanter för det danska Ministeriet for Handel, Industri og Søfart, det norska Industri- Håndverk- og Skipsfartsdepartementet och det svenska handelsdepartementet. Vid överläggningarna utarbetades en gemensam rapport, vilken såsom bilaga [se tillæg] bifogas denna skrivelse.

TILLÆG

Beretning om møde i København den 29. og 30. november 1955

Den 29. og 30. november 1955 afholdtes møde i København til drøftelse af Nordisk Råds tilråding nr. 26 af 17. august 1954.

Fra dansk side deltog departementschef H. Jespersen og afdelingschef P. Villadsen. Fra norsk side deltog handelsdirektør Per Glad og byråsjef Gunnar Mo. Fra svensk side deltog expeditionschef Yngve Söderlund og første kanslisekretære Bengt Augustinsson.

Det islandske erhvervsministerium havde beklaget, at man ikke havde lejlighed til at lade sig repræsentere under forhandlingerne, men at man ville være taknemmelig for at modtage referat af disse.

Da Finland endnu ikke er deltager i Nordisk Råd, har det ikke været repræsenteret under forhandlingerne, men man har på mødet været opmærksom på, at der muligt kunne være anledning til at orientere vedkommende finske myndigheder.

Som sekretærer fungerede ekspeditionssekretær K. G. Rønn og sekretær A. Rønsted.

Til ordstyrer valgte de delegerede departementschef H. Jespersen.

Ovennævnte tilråding nr. 26 har følgende ordlyd:

„Det nordiske Råd henstiller til regeringene at det ved anvendelsen av bestemmelsene om adgang for utlendinger til å drive næring, være styremedlem i aksjeselskap eller andre sammenslutninger etc., følges en slik praksis at kravet på lengre tids opphold i landet for innrømmelse av slik adgang oppmykes forsåvidt angår statsborgere i de nordiske land.“

Det er overdraget det danske handelsministerium at koordinere samarbejdet mellem de enkelte landes regeringer i denne sag.

Den nævnte tilråding nr. 26 var resultat af drøftelser på Nordisk Råds 2. session i Oslo i august 1954 angående et af den svenske regering fremsat forslag om større retlig ligestilling for nordiske statsborgere. [Nordisk Råd 2. sesjon 1954, s. 774—76, 793, smlg. s. 798, 902—04, 985—86. Behandling. s. 71, 232]. I motiveringen for det svenske forslag nævnes, at overenskomsten om fælles nordisk arbejdsmarked har åbnet mulighed for, at statsborgere i de nordiske lande uden særlig tilladelse kan tage ansættelse i andre nordiske lande end deres eget, og at det vil være et skridt videre i samme retning at fritage nordiske statsborgere, som vil drive næring i et andet nordisk land end deres hjemland, for pligten til at søge tilladelse hertil i videre omfang, end pligt hertil foreligger for landets egne borgere. Det nordiske Råds juridiske komité sluttede sig i det væsentlige til denne motivering.

I tilknytning til på forhånd udvekslede præliminære redegørelser over hovedpunkterne af de i betragtning kommende lovbestemmelser med tilhørende praksis i de forskellige lande redegjorde de delegerede nærmere for retsstillingen i overensstemmelse med de som bilag til nærværende redegørelse vedhæftede promemorier fra hvert enkelt land [se undertillæg 1—4].

I overensstemmelse med det ovenfor anførte var der mellem de delegerede enighed om at begrænse drøftelserne til alene at angå de bestemmelser i lovgivningerne, som foreskriver en vis tids forudgående ophold som betingelse for adgang til at optage næring eller indtræde i direktion eller bestyrelse for aktieselskaber m. v., medens der var enighed om, at krav om ophold i vedkommende land, medens næringen udøves, måtte falde udenfor drøftelserne. Der var endvidere mellem de delegerede enighed om ikke under drøftelserne at medtage bestemmelser om adgang til at udøve specielle virksomheder, såsom bankvirksomhed, forsikringsvirksomhed, rederinæring m. v., men i overensstemmelse med det af Det nordiske Råds juridiske komité givne direktiv at koncentrere drøftelserne om adgangen til at drive handel, håndværk, industri og lignende. Endelig mente man fra drøftelserne også at burde udelukke bestemmelserne om adgang til salg af varer ved omførsel og lignende, idet disse bestemmelser hviler på særlige — deriblandt politimæssige — hensyn og næppe kan påregne samme fælles interesse som bestemmelserne om adgang til at drive næring fra fast forretningssted.

1. Fysiske personers adgang til at drive næring.

a. Danmark.

Som det fremgår af det danske P. M., har handelsministeriet hjemmel til at tillade udenlandske statsborgere at løse næringsbrev, uden at loven hertil kræver en vis tids forudgående ophold i landet. Ifølge administrationens praksis gives tilladelse for nordiske statsborgere til at løse næringsbrev, selv om disse kun har opholdt sig i Danmark i kortere tid.

De danske delegerede gav i overensstemmelse med den i tilrådingen udtrykte tanke udtryk for, at de ville anbefale, at der som led i en fælles nordisk praksis på dette punkt bliver givet en generel dispensation i medfør af næringslovens § 5, således at nordiske statsborgere, der tager bopæl i Danmark, vil kunne løse næringsbrev, når de opfylder de iøvrigt herfor foreskrevne betingelser.

b. Norge.

Det fremgår af det norske P. M., at der for at løse handels- og håndværksbrev i loven kræves en vis tids forudgående ophold i Norge. Adgangen til at drive industrinæring er i Norge reguleret gennem koncessionslovgivningen om erhvervelse af ejendomsret eller brugsret til fast ejendom. De til denne lovgivning knyttede problemer er imidlertid udskilt til særskilt behandling, hvorfor dette spørgsmål ikke er medtaget i nærværende redegørelse.

Den norske lov om handelsnæring kræver som betingelse for at løse handelsbrev, at vedkommende er „innvåner av riket“, hvilket vil sige, at den pågældende har opholdt sig i Norge uafbrudt i mindst 2 år og fremdeles er bosat dér. Vedkommende departement kan dispensere fra kravet om, at vedkommende skal være „innvåner av riket“, men det kan kun ske, når den pågældende efter tidligere at have opfyldt dette krav påny tager ophold i Norge.

Den norske lov om håndværksnæring kræver som betingelse for at løse håndværksbrev ligeledes, at den pågældende er „innvåner av riket“, hvilket efter denne lov vil sige, at han uafbrudt har opholdt sig i Norge i mindst 1 år og fremdeles er bosat dér. Administrationen har ingen adgang til dispensation fra dette krav.

For Norges vedkommende vil det således for handelsnærings vedkommende være nødvendigt for at opnå lempelse af opholdskravet at gennemføre en lovændring gående ud på, at administrationen får adgang til at dispensere også for personer, som ikke tidligere har opholdt sig uafbrudt i mindst 2 år i Norge. For håndværksnærings vedkommende vil udkræves en tilsvarende lovændring.

De norske delegerede gav udtryk for, at de ville anbefale sådanne lovændringer gennemført med henblik på ligestilling mellem nordiske statsborgere på disse områder.

c. Sverige.

Som det fremgår af det svenske P. M., kræves der ikke ifølge loven ophold i Sverige en vis tid for at løse næringsbrev. Udlændinge skal imidlertid have tilladelse fra Kungl. Maj:t for i Sverige at udøve handels-, fabriks- eller håndværksnæring eller anden håndtering. Ifølge praksis gives en sådan tilladelse kun til udlændinge, som har været bosat i Sverige i ca. 2 år. For Sveriges vedkommende vil der således være mulighed for at lempe opholdskravet uden lovændring.

De svenske delegerede gav udtryk for villighed til at virke for at få den hidtil fulgte praksis lempet, således at en vis tids forudgående ophold ikke længere vil blive krævet for nordiske statsborgere, hvis der iøvrigt kunne gennemføres en ligestilling på dette område.

2. Adgang for aktieselskaber m. v. til at drive næring.

a. Danmark.

Som det fremgår af det danske P. M., stiller den danske næringslov krav om, at direktører for aktieselskaber, som driver næring, skal opfylde betingelserne for selv at kunne løse næringsbrev, hvorom henvises til det ovenfor under 1. a. anførte. Den danske aktieselskabslov skærper bopælsbetingelsen derhen, at direktøren eller direktørerne, hvis de ikke har dansk indfødsret, skal have været bosiddende i Danmark i de sidste 2 år. Fra dette krav om 2 års ophold kan handelsministeriet dispensere, hvilket i reglen gøres for nordiske statsborgere.

Hvad bestyrelsesmedlemmer angår kræver den danske næringslov, at flertallet

af bestyrelsens medlemmer skal opfylde betingelserne for selv at løse næringsbrev. Aktieselskabsloven kræver, at flertallet af bestyrelsesmedlemmer skal have bopæl i riget og derhos enten have indfødsret eller i de sidste 5 år have været bosiddende dér. Loven giver ikke hjemmel til at dispensere fra dette krav, men noget behov for at fremskaffe dispensationshjemmel synes der ikke at være, da der i praksis formentlig meget sjældent vil forekomme ønsker om, at op til eller mere end halvdelen af bestyrelsesmedlemmerne skal være udlændinge.

Den danske aktieselskabslov foreskriver, at i aktieselskaber, hvis navn indeholder en dansk sted- eller nationalitetsbetegnelse, skal alle bestyrelsens medlemmer opfylde de ovennævnte bestemmelser om bopæl i riget og indfødsret eller ophold i de sidste 5 år. Fra denne bestemmelse kan der ikke dispenseres. Hertil vil således kræves en lovændring.

De danske delegerede gav udtryk for villighed til at anbefale, at der tilvejebringes en sådan dispensationshjemmel.

b. Norge.

Som ovenfor nævnt reguleres adgangen til at drive industrinæring gennem koncessionslovgivningen vedrørende fast ejendom, hvilken lovgivning er udskilt til særlig behandling.

Hvad angår aktieselskaber, som driver håndværksnæring, skal mindst en af deltagerne, som tillige er medlem af bestyrelsen, have håndværksbrev. Forsåvidt den ovenfor under 1. b. omtalte dispensationsadgang bliver gennemført, vil der ikke være behov for en særlig dispensationsadgang.

Forsåvidt angår aktieselskaber, som driver handelsnæring, foreskriver den norske lov om handelsnæring, at samtlige medlemmer af bestyrelsen skal være „innvånere av riket“, hvilket vil sige, at de skal have opholdt sig i Norge uafbrudt i mindst 2 år og fremdeles være bosat dér. Der er ingen adgang til at dispensere fra dette krav for de aktieselskaber, der alene driver handelsnæring. Derimod er der dispensationsadgang, hvis selskabet tillige driver fremstillingsvirksomhed. For at lempe adgangen for nordiske statsborgere til at være medlemmer af bestyrelsen i aktieselskaber, som alene driver handelsnæring, vil det således være nødvendigt at søge gennemført en lovændring.

De norske delegerede gav udtryk for, at de ville anbefale en sådan lovændring.

c. Sverige.

Som det fremgår af det svenske P. M., stilles der ikke i lovgivningen krav om en vis tids forudgående ophold for at være direktør eller bestyrelsesmedlem i et svensk aktieselskab, som driver næring. Loven kræver imidlertid, at højst $\frac{1}{3}$ af bestyrelsesmedlemmerne eller disses suppleanter må være udlændinge. Der er ikke fundet behov for en ændring af denne bestemmelse, jfr. foran under 2. a., 2. stk.

Ifølge svensk praksis kan en udlænding ikke opnå tilladelse til at være formand for bestyrelsen i et erhvervsdrivende aktieselskab. Der har ikke under drøftelserne været fremsat ønske om at søge denne praksis ændret.

Som det fremgår af det svenske P. M., gennemfører man i praksis visse indskrænkninger i udlændinges adgang til at være bestyrelsesmedlem i et svensk aktieselskab i tilfælde, hvor aktiekapitalen er meget lille, og forholdene iøvrigt tyder på, at stiftelsen af selskabet er sket som følge af, at tilladelse for udlændinge til at drive næring ikke ville kunne påregnes.

De svenske delegerede gav udtryk for den opfattelse, at denne praksis bør ændres i tilslutning til, hvad der er anført ovenfor under 1. c.

3. Adgang for filialer af udenlandske aktieselskaber m. v. til at drive næring.

Der er hverken i dansk, norsk eller svensk lovgivning opstillet krav om en vis tids forudgående ophold i vedkommende land for udlændinge, der ønskes ansat som filialbestyrere. Dette spørgsmål har således ikke givet anledning til nærmere overvejelser.

København, den 30. november 1955.

Bengt Augustinsson.

Per Glad.

H. Jespersen.

Gunnar Mo.

Yngve Söderlund.

P. Villadsen.

K. G. Renn. A. Ronsted.

Undertillæg 1

De danske bestemmelser om retten til at drive næring

1. Fysiske personers adgang til at drive næring.

Der kræves ingen særlig adkomst til at drive landbrug eller til at drive et af de såkaldte immaterielle erhverv, f. eks. videnskabelig eller kunstnerisk virksomhed, undervisning m. v. Næringsloven omfatter desuden kun erhvervsmæssig virksomhed, hvoraf bl. a. følger, at der ikke er noget til hinder for, at en udlænding uden næringsadkomst driver en rent velgørende virksomhed. Der kræves heller ikke næringsbrev til at foretage et enkeltstående salg, idet begrebet næringsvirksomhed kræver, at der skal være tale om virksomhed af nogen varighed.

For at få adgang til at drive handel, håndværk, industri og lignende kræves, at den pågældende erhverver næringsbrev. Betingelserne herfor er ifølge § 3 i næringsloven af 28. april 1931, at vedkommende

- 1) har dansk indfødsret,
- 2) har bopæl her i landet,
- 3) er fyldt 21 år og ikke umyndiggjort og
- 4) ikke er ude af rådighed over sit bo.

Handelsministeriet kan ifølge samme lovs § 6 gøre undtagelse fra de nævnte betingelser. Loven opstiller ikke som betingelse for, at udlændinge kan få tilladelse til at løse næringsbrev, noget krav om, at de forud herfor har opholdt sig i Danmark i en vis tid.

I næringslovens § 5 er det fastsat, at personer, der ikke er i besiddelse af dansk indfødsret, kan erhverve næringsbrev, når de opfylder de øvrige i § 3 opstillede betingelser, for så vidt og i det omfang adgang hertil er åbnet ved traktatmæssig aftale eller ved en af handelsministeriet udfærdiget bekendtgørelse. Med hjemmel i denne bestemmelse har handelsministeriet udfærdiget bekendtgørelse nr. 63 af 24. februar 1950, bekendtgørelse nr. 360 af 9. august 1950 og bekendtgørelse nr. 269 af 26. oktober 1955. I kraft af disse bekendtgørelser kan statsborgere i de i bekendtgørelserne angivne stater løse næringsbrev i Danmark uden særlig tilladelse, forsåvidt de opfylder de øvrige i næringsloven herfor opstillede betingelser, hvortil som nævnt ikke hører krav om en vis tids forudgående ophold her i landet.

Traktatmæssig aftale af denne art findes imidlertid ikke med Norge og Sverige, hvorfor norske og svenske statsborgere må have særlig tilladelse til at løse næringsbrev. Gennem en længere årrække blev en sådan tilladelse normalt meddelt norske og svenske statsborgere, forsåvidt de havde haft et forudgående ophold her i landet på omkring 2 år — i lighed med tilsvarende krav fra de 2 landes side overfor danske statsborgere, som ønskede at drive selvstændig næringsvirksomhed i Norge og Sverige. I de senere år har man imidlertid opgivet kravet om et par års forudgående ophold for norske og svenske statsborgere. Tilladelse til løsning af næringsbrev er givet, selv om opholdet kun har strakt sig over et kortere tidsrum end et år.

Forsåvidt angår islandske statsborgeres adgang til at løse næringsbrev, henvises til lov af 16. maj 1950 om ophævelse af dansk-islandsk forbundslov. Det er heri fastsat, at islandske statsborgere, der 6. marts 1946 var bosat i Danmark, bevarer den i dansk-islandsk forbundslov af 30. november 1918 indeholdte adgang til påny at tage ophold i Danmark og til, når de har sådant ophold, i enhver henseende at nyde lige ret med danske statsborgere. Det samme gælder for islandske statsborgere, der har været bosat i Danmark på noget tidspunkt indenfor de sidste 10 år før 6. marts 1946. Dispensationsandragender fra islandske statsborgere, som ikke omfattes af disse bestemmelser, ses ikke at have foreligget.

Såfremt en udenlandsk statsborger har opnået tilladelse til at løse næringsbrev, kræves der ikke nogen særlig tilladelse til, at den pågældende indtræder som ansvarlig deltager i et interessentskab, der driver handel eller anden af næringsloven omfattet virksomhed.

Ifølge næringslovens § 40 kan — med de af sundheds- og politivedtægter m. v. flydende undtagelser — personer i henhold til vandrebrev ved omførsel forhandle næringsmidler, der hidrører fra dansk jordbrug, husdyrhold, fiskeri eller jagt, brød, husflidsprodukter samt blomster, sand, brænde og tørv, alt af dansk oprindelse.

Ved kommunal vedtægt (lovens § 27) kan det bestemmes, at visse af de fornævnte produkter skal kunne omføres til salg uden erhvervelse af vandrebrev, ligesom det ved vedtægten under hensyn til vedkommende steds behov kan tillades, at visse andre varer — fortrinsvis daglige husholdningsfornødenheder af dansk oprindelse og udenlandsk frugt — må omføres til salg af personer, der har løst vandrebrev.

Det er en betingelse for at erhverve vandrebrev, at vedkommende

- 1) har dansk indfødsret,
- 2) har bopæl her i landet og
- 3) er fyldt 21 år og ikke umyndiggjort.

Handelsministeriet kan gøre undtagelse fra disse betingelser.

Ifølge næringslovens § 41 kræves vandrebrev ikke til omførsel af naturalprodukter af dansk jordbrug, husdyrhold og fiskeri. Vandrebrev kræves ej heller til salg på gader og pladser af aviser, ugeblade og tidsskrifter. De varer, der er genstand for fri omførsel, kan omføres af enhver, altså også af udenlandske statsborgere.

2. Adgang for aktieselskaber m. v. til at drive næring.

a. Bestemmelserne i næringsloven af 28. april 1931.

Med hensyn til selskabers adgang til at løse næringsbrev er det i næringslovens § 8 fastsat, at danske aktieselskaber og kommanditaktieselskaber samt andre her i landet hjemmehørende selskaber med begrænset ansvar (herunder selskaber og foreninger med vekslende medlemstal eller vekslende kapital) kan erhverve næringsbrev, når direktørerne og flertallet af bestyrelsesmedlemmerne opfylder de i § 3 opstillede betingelser, jfr. herom under 1. Ifølge lovens § 8, stk. 2, kan handelsministeriet meddele tilladelse til, at næringsbrev udfærdiges, selv om de nævnte betingelser ikke måtte være opfyldt.

Ansøgninger fra selskaber om tilladelse til at løse næringsbrev eller til at bevare dette, uanset at direktørerne er statsborgere i et andet nordisk land, imødekommes.

b. Bestemmelserne i lov om aktieselskaber af 15. april 1930.

Med hensyn til stiftelsen af et aktieselskab gælder ifølge aktieselskabslovens § 4, at antallet af stiftere ikke må være under 3, og at stifterne skal være myndige og ikke må være ude af rådighed over deres bo. Flertallet af stifterne og mindst 3 skal have bopæl her og derhos enten have indfødsret eller i mindst 5 år have været bosiddende her. Fra denne bestemmelse kan der ikke gøres undtagelse.

Med hensyn til betingelserne for at være bestyrelsesmedlemmer og direktører i aktieselskaber er det i aktieselskabslovens § 49 fastsat, at bestyrelsesmedlemmer og direktører skal være myndige personer, der ikke er ude af rådighed over deres bo. Direktørerne skal, for så vidt de ikke bestyrer forretningsafdelinger af selskabet i udlandet, have bopæl her og derhos enten have indfødsret eller i de sidste to år have været bosiddende her. Fra den sidstnævnte bestemmelse kan ministeren for handel, industri og søfart dog, hvor omstændighederne taler derfor, gøre undtagelse.

Flertallet af bestyrelsens medlemmer skal have bopæl her og derhos enten have indfødsret eller i de sidste fem år have været bosiddende her. I selskaber, hvis navn indeholder en dansk sted- eller nationalitetsbetegnelse, skal alle bestyrelsens medlemmer opfylde disse betingelser. Dette gælder dog ikke selskaber, der allerede før 1. januar 1918 havde og stadig har en sådan betegnelse i deres navn. Bestyrelsesmedlemmer, der er bosat i udlandet og ikke har indfødsret, kan kun få signatur i forbindelse med en eller flere her bosatte personer (kollektiv signatur).

Ansøgninger fra aktieselskaber, der ønsker at ansætte en statsborger fra et andet nordisk land som direktør, imødekommes uden hensyn til, om den pågældende har opholdt sig her i nogen tid eller først skal tage ophold her, når tilladelsen er meddelt, men tilladelsen gives i reglen med den begrænsning, at der alene kan tillægges den pågældende kollektiv signatur i forening med en person, der opfylder aktieselskabslovens betingelser for at kunne være direktør eller bestyrelsesmedlem.

Der er ikke i aktieselskabsloven hjemmel til at dispensere fra kravet om, at flertallet af bestyrelsens medlemmer skal have bopæl her og derhos enten have indfødsret eller i de sidste 5 år have været bosiddende her.

Der er heller ikke hjemmel til at dispensere fra kravet om, at alle bestyrelsens medlemmer i aktieselskaber, hvis navn indeholder en dansk sted- eller nationalitetsbetegnelse, skal opfylde betingelserne om bopæl i riget og indfødsret eller ophold i de sidste 5 år.

De ovenfor om bestyrelsen i aktieselskabslovens § 49 givne regler finder tilsvarende anvendelse på likvidatorer i aktieselskaber.

c. Banker.

I banker kræves ifølge § 8, stk. 2, i lov om banker, jfr. lovbekendtgørelse af 25. juli 1938, at såvel bestyrelsens som direktionens medlemmer skal have dansk indfødsret. Afvigelse fra denne regel kan dog, når forholdene taler derfor, gøres af handelsministeren. Ansøgninger om dispensation ses ikke at have foreligget.

d. Forsikringselskaber.

Ifølge lov om skadesforsikringsvirksomhed m. v. af 2. maj 1934 finder aktieselskabslovens ovenfor gengivne regler også anvendelse på forsikringsaktieselskaber samt på gensidige forsikringselskaber, der tegner forsikringer udenfor

medlemskredsen, eller som råder over grund- eller garantikapital. For disse sidstnævnte selskabers vedkommende er det dog fastsat, at den ovenfor gengivne bestemmelse i aktieselskabsloven om selskaber, hvis navn indeholder en dansk sted- eller nationalitetsbetegnelse, ikke skal gælde for gensidige forsikringsselskaber, der ved skadesforsikringslovens ikrafttræden havde og stadig har en dansk sted- eller nationalitetsbetegnelse i deres navn.

For livsforsikringsselskaber gælder ifølge § 1 i lov om livsforsikringsvirksomhed, jfr. lovbekendtgørelse af 30. juni 1922, at stifterne, hvis antal ikke må være under 5, skal være danske statsborgere, der er bosiddende her. Fra denne bestemmelse kan ikke gøres undtagelse.

3. Adgang for filialer af udenlandske aktieselskaber m. v. til at drive næring.

Det er i næringslovens § 9 fastsat, at udenlandske aktieselskaber og kommanditaktieselskaber, der har indregistreret filialer i Aktieselskabs-Registeret, samt andre udenlandske selskaber med begrænset ansvar kan erhverve næringsbrev for deres herværende filialer, for så vidt og i det omfang adgang hertil er åbnet ved traktatmæssig aftale eller ved en af handelsministeriet udfærdiget bekendtgørelse eller særlig tilladelse.

Filialbestyrerne skal opfylde de i næringslovens § 3, jfr. § 5, opstillede betingelser (jfr. herom under 1), med mindre fritagelse herfor meddeles af handelsministeriet.

Udenlandske aktieselskabers og kommanditaktieselskabers filialer må kun drive afsætning til næringsdrivende, i hvis forretning der er anvendelse for vedkommende varer.

I aktieselskabslovens § 74 er det fastsat, at et udenlandsk aktieselskab, for så vidt handelsministeren skønner, at der indrømmes danske aktieselskaber tilsvarende ret i vedkommende land, kan drive virksomhed, dog ikke detailhandel, på de i aktieselskabsloven fastsatte betingelser gennem en her i landet værende forretningsafdeling. Forretningsafdelingen skal i sin benævnelse på tydelig måde angive selskabets karakter af udenlandsk aktieselskab og dets nationalitet. Forretningsafdelingen skal (§ 76) ledes af en eller flere forretningsførere (filialbestyrere), som skal opfylde de i aktieselskabslovens § 49 opstillede betingelser for at være direktører, dog at handelsministeren, hvor omstændighederne taler derfor, kan gøre undtagelse fra bestemmelserne i aktieselskabslovens § 49, 2. stk.

Ansættelse som forretningsfører for et udenlandsk livsforsikringsselskab forudsætter mindst 5 års ophold her, jfr. livsforsikringslovens § 41. Herfra kan ikke gøres undtagelse.

København i november 1955.

Ministeriet for handel, industri og søfart.

*Undertillæg 2***De islandske bestemmelser om retten til at drive næring**

Under henvisning til to breve fra det danske handelsministerium til Islands socialministerium, dat. 21. december 1954 og 15. oktober 1955, vedrørende Nordisk Råds rekommandation nr. 26 om nordiske medborgeres ret til at drive næring m. m., vil erhvervsministeriet give følgende oplysninger:

Hovedreglen i islandsk lovgivning er den, at islandske statsborgere og udlændinge skal have lige ret til erhverv i landet, såfremt de sidstnævnte overhovedet har fået arbejdstilladelse.

Der er dog nogle undtagelser fra denne almindelige regel, hvor det kræves, at udlændinge har været bosiddende i landet et bestemt tidsrum, inden de kan opnå erhvervstilladelse, og i nogle tilfælde kræves der, at vedkommende har fået islandsk statsborgerskab.

Hovedbestemmelserne om sådanne undtagelser er de følgende:

I lov nr. 52, 27. juni 1925, om handelsbeskæftigelse

er det ikke krævet, at en person, som vil opnå bevilling til engros-handel, detail-handel eller agenturvirksomhed skal være islandsk statsborger. På den anden side kræves der i lovens art. 3, at en sådan person er bosiddende på Island, når bevillingen bliver udstedt, og har været bosiddende der det sidste år. Art. 3 har følgende ordlyd:

„Enhver mand eller kvinde, gift eller ugift, kan på følgende betingelser få bevilling til at drive handel, medmindre ret til handel er blevet ham eller hende fradømt:

1. Den ansøgende skal være bosat på Island, når tilladelsen udstedes, og have været det det sidste år.
2. Den ansøgende skal være myndig.
3. Den ansøgende skal have rådighed over sin formue og have haft en sådan myndighed det sidste år. En person, der to gange er gået konkurs, kan ikke få handelsbevilling, medmindre lovlige overenskomster er blevet truffet mellem ham og hans kreditorer om afvikling af hans gæld.
4. Den ansøgende må ikke være blevet fundet skyldig i en handling, der er vanærende i den offentlige mening, og heller ikke kan handelsbevilling udstedes, hvis en sag er blevet anlagt imod den ansøgende for en sådan handling, indtil han er blevet frifundet.
5. Den ansøgende skal bevise, at han besidder de kundskaber i bogholderi og vedrørende varer, som må anses nødvendige for handelsdrift. Ministeren skal

offentliggøre nærmere bestemmelser om dette emne efter at have rådført sig med handelskammeret og Islands Andelsforbund.

Denne paragrafs bestemmelser gælder ikke om handelsforetagender ude på landet.

6. Den ansøgende må i andre henseender opfylde de betingelser, som er sat eller vil blive sat i loven for at måtte drive handel.“

Lov nr. 18, 31. maj 1927, om industri og håndværk

indeholder i art. 3 de følgende betingelser for at opnå bevilling til industrivirksomhed:

1. Den ansøgende skal være bosat på Island (hvad angår udenlandske statsborgere).
2. Den ansøgende skal være myndig.
3. Den ansøgende skal have rådighed over sin formue.
4. Den ansøgende skal have uplettet ære.
5. Den ansøgende skal opfylde de betingelser, som må blive sat ved lov for at måtte drive industrivirksomhed.

Lov nr. 21, 15. juni 1926, om gæstgiveri, hoteldrift m. m., art. 3,

indeholder de følgende subjektive betingelser for udstedelse af bevilling til værts-hushold:

1. Den ansøgende skal være bosat på Island (hvad angår udlændinge).
2. Den ansøgende skal være myndig.
3. Den ansøgende skal have rådighed over sin formue.
4. Den ansøgende skal have uplettet ære.
5. Den ansøgende skal fremlægge en anbefaling fra vedkommende by- eller kommunestyre.
6. Den ansøgende skal opfylde andre betingelser, som må blive sat for hoteldrift eller gæstgiveri.

Lov nr. 66, 17. juli 1946, om beskæftigelse ved sejlads med islandske skibe

indeholder de følgende bestemmelser:

Ret til kommando og maskinbetjening er forbeholdt islandske medborgere, og vedkommende skal have aflagt prøve fra visse islandske skoler eller kursus, hvor al undervisning foregår på islandsk og islandsk sprog er et obligatorisk lærefag.

Lov nr. 48, 19. juli 1933, om lodsning af skibe

indeholder i art. 3 de følgende subjektive betingelser, som den ansøgende må opfylde for at få lods brev:

1. Islandsk medborgerskab, 25 års alder, uplettet ære, godt helbred, syn og hørelse.
2. Prøvet sømandskab, pligtopfyldenhed og forsigtighed.
3. Kendskab til navigering af store skibe, kendskab til udenlandske flag, navi-

gationsregler, internationale regler om lys- og lydsignaler, brug af søkort og kompas.

4. Nøje kendskab til alle sejladsruter på lodsomdømmet.
5. Nogle kundskaber i fremmede sprog, specielt i engelsk og eet nordisk sprog.
6. Kundskab i at lægge skibe til kaj.
7. Nøje kendskab til alle regler om lodsning og havneforordninger på lodsomdømmet.
8. Kendskab til love om told og karantæne.

Lov nr. 74, 11. juni 1938, om autoriserede havariudligningsmænd, art. 2,
subjektive betingelser:

1. Islandsk medborgerskab, fast bopæl i landet, 25 års alder, myndighed og uplettet ære.
2. Juridisk embedseksamen fra Islands Universitet.
3. Speciel uddannelse ved et udenlandsk universitet i mindst eet år.
4. Arbejde hos en autoriseret udligningsmand, islandsk eller udenlandsk, i mindst eet år.
5. At vedkommende ikke driver næring, som ikke kan forliges med denne virksomhed, f. eks. skibsmægler- eller assurancevirksomhed.

Lov nr. 17, 8. marts 1948, om registrering af skibe:

Art. 1: Intet skib kan registreres på Island eller sejle under islandsk flag, medmindre de følgende betingelser opfyldes:

1. Hvis en enkelt person er ejer af skibet, skal han være islandsk statsborger og uafbrudt have haft bopæl på Island mindst hele det forløbne år eller have haft bopæl på Island mindst de 5 sidste forløbne år.
2. Hvis et skib ejes af et selskab, hvor ethvert medlem bærer fuldt ansvar for selskabets gæld, skal to tredjedele af ejerne opfylde betingelserne i (1) om bopæl og statsborgerskab.
3. Hvis skibet ejes af et selskab, hvor nogle af medlemmerne bærer fuldt ansvar for selskabets gæld, skal disse opfylde betingelserne i (2). Desuden skal selskabet have bopæl og værneting på Island. Enhver af direktørerne skal eje en andel i selskabet og skal desuden opfylde bestemmelserne i (1) om bopæl og medborgerskab.
4. Hvis skibet ejes af et selskab med begrænset ansvar eller af en institution, skal selskab eller institution have bopæl og værneting på Island, og direktørerne skal desuden opfylde bestemmelserne i (1) om bopæl og medborgerskab. Hvis ejeren er et selskab, skal hver af direktørerne også eje en andel i dette.

I lov nr. 33, 19. juni 1922, om ret til fiskeri inden for søterritoriet

bestemmes i art. 1: „Fiskeri inden for Islands søterritorium må kun drives af islandske statsborgere med islandske både eller skibe“.

I art. 6 står der:

„Erhvervsministeren kan for eet år ad gangen bevilge, at et islandsk fiskeskib har udenlandske fiskere til fangst eller på en anden måde til hjælp. Halvdelen af skibets besætning må dog i alle fald være islandske statsborgere. — Hvis en islandsk båd eller skib er udelukkende benyttet til sildefangst, må halvdelen af besætningen være udlændinge uden særskilt bevilling.“

Det synes at fremgå af pågældende lov, at man kan mønstre udenlandske matroser på fragtskib til indenlandsk eller udenlands sejlads, hvis disse har fået arbejdstilladelse på Island.

I lov nr. 69, 27. juni 1941, om sparekasser

er det ikke krævet, at bestyrelsen for en sparekasse består af islandske statsborgere, men i sparekassernes vedtægter er det overhovedet forudsat, at bestyrelsesmedlemmerne er bosat indenfor pågældende jurisdiktion.

Om islandske aktieselskaber

gælder den regel, at udenlandske borgere har lov til at eje indtil halvdelen af aktiekapitalen, men ikke mere.

Som bestyrelsesmedlemmer i et aktieselskab kan kun de personer vælges, som ejer en del af kapitalen og opfylder de lovbestemte betingelser for i eget navn at kunne drive den næring, som selskabet driver eller vil drive, samt for at besidde den ejendom, som selskabet besidder eller kommer til at besidde, jfr. lov nr. 77, 27. juni 1921.

I lov nr. 63, 28. november 1919, om ret til besiddelse og afbenyttelse af fast ejendom bestemmes der i art 1:

„Ingen må overtage ejendomsret eller afbenyttelsesret over faste ejendomme her i landet, hvadenten en sådan ret erhverves gennem fri overdragelse eller tvangsforanstaltning, giftermål, arv eller skøde, medmindre følgende betingelser opfyldes:

1. Hvis han er en privat person, må han være bosat her i landet.
2. Hvis det drejer sig om et selskab, hvor hvert medlem bærer fuldt ansvar for selskabets gæld, skal alle medlemmer være bosat her i landet.
3. Hvis det er spørgsmål om et selskab, hvor nogle af medlemmerne bærer fuldt ansvar, men andre begrænset ansvar for selskabets gæld, skal de ansvarshavende alle være bosatte her i landet, og selskabet skal have bopæl og værneting her i landet og alle bestyrelsesmedlemmerne være bosat her.
4. Hvis det er spørgsmål om et selskab, hvor ingen af medlemmerne bærer fuldt ansvar for selskabets gæld, eller om en institution, skal selskabet eller institutionen have bopæl og værneting her i landet og alle bestyrelsesmedlemmer være bosat her.

Ifald de under 1.—4. opførte betingelser ikke opfyldes, har dog ministeriet ret til at udstede en bevilling, når der synes grund hertil. Bevilling for leje af en fast

ejendom eller til ret over denne for en periode af 3 år behøves dog ikke, og heller ikke hvis opsigelsesfristen ikke overskrider eet år.

Denne lovs bestemmelser gælder al afbenyttelsesret over faste ejendomme, heri indbefattet fangstret og vandrettigheder, såvidt love om koncession ikke bestemmer andet.

Minerettigheder og ret til afbenyttelse af vand og vandkraft udelukkende for minedrift kan ministeren unddrage fra denne lovs bestemmelser.“

Atvinnumálaráðuneytið, Reykjavík den 14. december 1955.

Undertillæg 3

De norske bestemmelser om retten til at drive næring

A. Retten til å drive næring.

Følgende innskrenkninger gjelder i andre nordiske statsborgeres rett til å drive næring i norge:

1. Lov om handelsnæring av 8. mars 1935

skiller ikke mellom norske og ikke-norske borgere. Det er således ikke noe til hinder for at en utlending driver kjøpmannshandel i Norge. Derimot kreves innvånerskap for den overveiende del av de virksomheter som omfattes av loven.

Som innvåner av riket ansees etter loven den som har oppholdt seg i Norge uavbrutt i minst 2 år og fremdeles er bosatt her, jfr. lovens § 1. Vedkommende behøver altså ikke å være norsk borger for etter loven å være innvåner av riket. På den annen side er ikke en norsk borger som har været bosatt i utlandet i kortere eller lengre tid, å betrakte som innvåner av riket om han igjen bosetter seg her. Først når han på ny har oppholdt seg her uavbrutt i 2 år, er han i lovens forstand innvåner av riket.

For å kunne drive følgende næringer kreves det etter ovennevnte lov innvånerskap: kjøpmannshandel (§ 16 sammenholdt med §§ 11—14), utførselshandel (§§ 59—60), handel med frihandelsvarer (§§ 63—64), virksomhet som kommisjonær i frihandelsvarer (§ 73), omførselshandel i henhold til §§ 84 og 85 (§ 81), bokkolportasje (§ 86) og handel med brukte eller kasserte ting (§ 102). Videre bemerkes at salgsrett som tilvirker etter § 39 bare tilkommer innvånere av riket. Det gjøres også oppmerksom på den begrensede adgang en ikke-innvåner (i forhold til en innvåner) etter § 44 c har til å tingte bort varer her i landet.

Ved 2 bestemmelser i loven er det åpnet adgang til å *dispensere* vedrørende kravene om innvånerskap:

a. Lovens § 1, sidste ledd, lyder: „Under særlige omstændigheder kan vedkommende departement overfor fysisk person dispensere fra kravet i denne lov om at vedkommende skal være innvåner av riket, når han etter tidligere å ha oppfylt dette krav etter denne lov, på nytt tar fast opphold her i landet.“

b. § 40 lyder: „Kongen kan for ansvarlige og uansvarlige selskaper som driver tilvirkning her i riket, dispensere fra kravet i § 39, og for såvidt de tillike ønsker å erverve handelsrett som kjøpmann, fra kravet i § 12 — om at vedkommende selskap skal fylle betingelsene ifølge § 1 for å ansees likestillet med innvånere av riket, og eventuelt fastsette nærmere betingelser for sådan dispensasjon. Dispensasjonen for vedkommende selskap som tilvirker, medfører at det for de varer det har tilvirket her i riket, tillike får de rettigheter som i denne lovs §§ 44 og 60 er tilstått tilvirkere som er innvånere av riket.“

Ved kgl. resolusjon av 18. februar 1949 er denne bemyndigelse til å dispensere henlagt til Handelsdepartementet.

Om *praksis* med hensyn til de nevnte dispensasjonsbestemmelser kan det opplyses:

Handelsdepartementet kan etter lovens § 1, siste ledd, dispensere fra kravet om innvånerskap overfor fysiske personer, når vedkommende etter tidligere å ha oppfylt dette krav, på ny tar fast opphold her i landet. Når departementet mottar søknad om dispensasjon etter § 1, siste ledd, blir søknaden forelagt politiet eller lensmannen på det sted hvor vedkommende oppholder seg, — det gjelder såvel når vedkommende er norsk som utenlandsk borger. Hvis politiet eller lensmannen anbefaler søknaden og det ellers ikke foreligger særlig ufordelaktige opplysninger, blir søknaden innvilget. Selv om lovteksten (§ 1, siste ledd) går ut på at det bare er „under særlige omstændigheder“ at det kan gis dispensasjon, er det overveiende antall av søknadene — fra norske som utenlandske borgere — blitt innvilget. Betingelsen om at søkeren tidligere må ha oppfylt lovens krav til innvånerskap, er imidlertid en ufravikelig forutsetning for dispensasjon.

Det bemerkes at når vedkommende er meddelt dispensasjon etter § 1, er han i alle relasjoner hvor det etter loven er spørsmål om det, å betrakte som innvåner av riket.

Når det gjelder dispensasjonsadgangen etter § 40, gjøres det først oppmerksom på at det bare er selskapet — ansvarlige og uansvarlige sådanne — som etter dette lovsted kan fritas fra kravet om innvånerskap. Videre er det bare for så vidt angår salgsrett, utførselsrett og borttingingsrett som tilvirker (§§ 39, 44 og 60) og handelsrett som kjøpmann (§ 12), at det kan dispensereres. Ytterligere kommer den begrensning til at for så vidt angår handelsrett som kjøpmann (§ 12), kan det bare dispensereres når det er i tilknytning til produksjonsvirksomhet (tilvirkning), at kjøpmannshandelen drives (jfr. „tillike“ i § 40, første punktum).

Med hensyn til den praksis som har været fulgt når det gjelder dispensasjoner etter § 40, kan opplyses at siden 1945 er det ikke avslått noen søknad om slik dispensasjon når de ovenfor nevnte vilkår som loven setter, har foreligget. I de

fleste tilfelle har forholdet været at borgere fra andre nordiske land — bosatt i vedkommende land og altså ikke innvånere av riket — ønskes innvalgt i styret i et norsk aksjeselskap.

2. Bankvirksomhet

a) *Aksjebanker* (forretningsbanker).

Kongen kan gi utenlandsk selskap tillatelse til å drive virksomhet som bank her i riket gjennom avdeling eller filial, under forutsetning av at norske banker har tilsvarende rett i vedkommende fremmede land, og at avdelingen eller filialen oppfyller de betingelser som ansees påkrevet til betryggelse for dens norske kunder. Den skal i alle tilfelle ha et særskilt styre, bestående av minst 3 personer. Samtlige styremedlemmer skal være norske statsborgere og bosatt her i riket. Den skal videre ha særskilt kontrollkomité bestående av 3 personer, som Bankinspeksjonen oppnevner, jfr. lov om aksjebanker av 4. april 1924, § 7, 5. ledd. Det finnes f. t. ikke noen avdeling eller filial av utenlandsk bank i Norge, og det har heller ikke hittil foreligget søknad om tillatelse til å opprette noen sådan.

b) *Sparebanker*.

Lov om sparebanker av 4. juli 1924, (§ 6) hjemler ikke adgang til opprettelse av avdeling eller filial av utenlandsk sparebank.

3. I lov om håndverksnæring av 25. juli 1913

kreves det i § 3, a, til udstedelse av håndverksbrev bestått svenneprøve i Norge. Svennebrev fra de andre nordiske land eller fra det øvrige utland godtas ikke, heller ikke håndverksbrev. For å få håndverksbrev etter håndverkslovens § 3 må vedkommende være innvånere av riket, d. v. s. ha oppholdt seg her i landet uavbrutt i minst 1 år og fremdeles være bosatt her.

Administrasjonen har ingen hjemmel for å dispensere fra innvånerbestemmelsen i håndverksloven.

4. For installatører, montører og reparatører ved elektriske anlegg

er det i henhold til lov av 24. mai 1929 om tilsyn med elektriske anlegg åpnet adgang til å godkjenne utlendingers utdannelse, men disse må avlegge de spesialprøver som nordmenn må underkaste seg før de kan avlegge prøve og praktisere som installatører og montører i Norge. Svenske og danske installasjonsmontører med fagarbeiderbevis eller svennebrev må arbeide 1 år ved installasjonsbedrift i Norge før de kan få avlegge montørprøve (få sertifikat). Har de ikke fagarbeiderbevis eller svennebrev, men attester for praksis i Sverige og Danmark, kan de godskrives 60 pet. av praksistiden.

Når det gjelder *installatører*, er det å merke at elektrisitetssverkene i over 50 år uten lovhjemmel har utøvd en autorisasjonsmyndighet. Norske Elektrisitetssver-

kers Forening har i 1939 vedtatt bestemmelser (norm) for slik autorisasjon. I sine leveringsbetingelser har verkene bestemmelser om at de ikke godtar installasjoner, med mindre de er utført av autoriserte installatører.

I foreningens norm § 2 heter det at man for å bli autoriseret må være norsk statsborger og ha fylldt 25 år og dessuten ha de lovlige kvalifikasjoner.

5. Lov av 24. oktober 1952 om godkjenning av entreprenører

som driv med husbygning ell. a. byggearbeid, oppregner i § 9 de faglige kvalifikasjoner som kreves for å få godkjenning som entreprenør. Det er etter samme paragraf en betingelse for godkjenning at vedkommende er norsk borger eller innbygger. Med innbygger menes en person som har fast bopel i Norge og som har bodd eller holdt til her i det minste de to siste årene i sammenheng. Administrasjonen har adgang til å dispensere fra denne betingelse med hjemmel i § 9, nest siste ledd, som lyder: „I serhøve kan departementet lata falla kravet om at søkjaren skal vera norsk borgar eller innbygjar i riket“.

Ovennevnte lov ventes å bli satt i kraft i løpet av høsten 1955.

B. Adgang til å være styremedlemmer i selskaper m. v.

Etter norsk rett gjelder i sin alminnelighet at det ikke stilles noe krav med hensyn til statsborgerrett eller domicil når det gjelder medlemsskap i styrer for aksjeselskaper eller andre sammenslutninger. Til dette er dog å bemerke:

1. Lov om handelsnæring av 8. mars 1935

krever innvånerskap for den overveiende del av de virksomheter som omfattes av loven.

Etter lovens § 1 ansees som innvåner av riket den som har oppholdt seg her i landet uavbrutt i minst 2 år og fremdeles er bosatt her. Med innvånere av riket likestilles ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (derunder også kommandittaksjeselskaper), når samtlige ansvarlige deltakere, og i kommandittaksjeselskaper tillike samtlige medlemmer av tilsynsrådet, er innvånere av riket; aksjeselskaper og andre selskaper med begrenset ansvar (§ 13), når samtlige medlemmer av styret er innvånere av riket. Under særlige omstendigheter kan Handelsdepartementet like overfor fysisk person dispensere fra kravet om innvånerskap, når han etter tidligere å ha oppfylt dette krav på nytt tar fast opphold her i landet, jfr. § 1, siste ledd. Det vises også til dispensasjonsadgangen som omhandles i lovens § 40 for selskapers vedkommende (se under A, 1).

2. Etter håndverksloven av 25. juli 1913 (§ 8)

må for at håndverksnæring skal kunne drives av ansvarlige selskap, minst én av de deltakere som har rett til å tegne selskapets navn, ha håndverksbrev i ved-

kommende fag. I aksjeselskaper og andre selskaper med begrænset ansvar må likeledes minst én av deltagerne, som tillike er medlem av styret, ha håndverksbrev.

I begge ovennevnte tilfelle er det dessuten en betingelse at vedkommende innehar av håndverksbrevet også har den fagmessige ledelse av forretningen.

3. *Til medlemmer av styre og representantskap i norsk bank*

kan ikke uten samtykke av Kongen eller det departement han bemyndiger, velges andre enn norske statsborgere, som er bosatt her i riket (aksjebanklovens § 11, 1. ledd, § 13, 6. ledd, og lov om sparebanker av 4. juli 1924, § 12). I de få tilfelle hvor spørsmålet om dispensasjon har været aktuelt, har administrasjonen tatt forbehold om at vedkommende utenlandske statsborgere ikke måtte velges til formann eller nestformann i styret. På nåværende tidspunkt er såvidt vites ingen utenlandske statsborgere styremedlemmer eller representantskapsmedlemmer i norske aksje- eller sparebanker.

4. *Etter lov nr. 16 av 14. desember 1917 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden eiendom*

er det utelukket at en utenlandsk statsborger kan være styremedlem i selskaper m. v. som har fått konsesjon på vassfall etter lovens § 2 eller § 5. Er det derimot gitt konsesjon på vassfall etter § 4, står adgangen åpen så lenge flertallet av styremedlemmer er norsk forutsatt at ikke annet er betinget i konsesjonen. Slik konsesjon skal bare gis under særlige omstendigheter, og det vil bero på omstendighetene om det bør betinges at mer enn ett over halvdelene av styremedlemmene skal være norske statsborgere.

Adgangen til å være styremedlem i selskaper m. v. som har fått konsesjon på kraftleie etter nevnte lovs § 23, er åpen for utenlandske statsborgere så lenge flertallet av styremedlemmene er norsk, forutsatt at ikke annet er betinget i forbindelse med konsesjonen.

Etter vassdragslovens § 90, pkt. 2, kan en utlending ikke være medlem af styret i en *fløtningsforening* uten tillatelse av Kongen. Spørsmålet om hvorvidt slik tillatelse skal gis blir avgjort ut fra praktiske hensyn.

Den tid en utlending har oppholdt seg i riket, har ingen betydning for spørsmålet om vedkommendes adgang til å være styremedlem i et selskap som har konsesjon etter ovennevnte lov. Oppholdstiden vil imidlertid kunne være et av de momenter som tas i betraktning ved avgjørelsen av spørsmålet om tillatelse til å være styremedlem i en fløtningsforening.

Med hensyn til styremedlemmene i *bergverksbedrifter*, inneholder loven ingen krav om lengre tids opphold i landet, men fordrer at styret helt eller delvis skal bestå av norske statsborgere (§ 13, annet ledd, punkt 1, i ovennevnte lov).

Det har etter krigen ikke vært stillet krav om lengre tids opphold i landet som

vilkår for meddelelse av konsesjon for erhverv av *fast eiendom* for igangsetting av industriell virksomhet eller for å være medlemmer i styret i selskaper som skal drive slik virksomhet.

Utenriksdepartementet, Oslo, 13. juni 1955.

Undertillæg 4

Utlänningsrätt att driva näring i Sverige och att inneha vissa uppdrag i svenska aktiebolag m. m.

1. Utländska fysiska personer.

Rätten för utländska fysiska personer att driva näring i Sverige är i huvudsak reglerad i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, den s. k. näringsfrihetsförordningen. Enligt denna författnings § 26 mom. 1 fordras särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t för att utlänning skall ha rätt att "här i riket idka *handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering*".

Tillstånd anses emellertid inte erforderligt för sådan näringsverksamhet, som är hänförlig till s. k. urproduktion (t. ex. drivande av jordbruk såsom arrendator) eller till s. k. immateriell produktion (t. ex. vetenskaplig och konstnärlig verksamhet, viss lärarverksamhet, konsulterande verksamhet som ingenjör etc.). Vidare må framhållas, att näringsfrihetsförordningen endast är tillämplig på sådan verksamhet som bedrivs yrkesmässigt, d. v. s. utövas i förvärvssyfte och är av stadigvarande natur. Det finns således intet hinder för en utlänning att utan tillstånd driva en rörelse, som är helt inriktad på välgörande ändamål. Tillstånd fordras ej heller, då fråga är om en enstaka försäljning även om denna sker i förvärvssyfte.

Utlännings ansökning om tillstånd att driva näring prövas av Kungl. Maj:t efter beredning i handelsdepartementet. Enligt näringsfrihetsförordningen skall ansökningen innefatta

dels uppgift på den ort, där rörelsen avses skola bedrivas,

dels betyg, att sökanden är myndig och

dels vederhäftig borgen eller annan säkerhet för skatter till stat och kommun under tre år.

Näringsfrihetsförordningen uppställer däremot inte något krav på att utländsk medborgare — för rätten att erhålla näringsstillstånd — skall vara bosatt i Sverige. Vid tillståndsgivningen har emellertid sedan lång tid tillbaka uppställts krav på

att utlänning för att erhålla näringstillstånd skall ha vistats längre tid i Sverige. För närvarande fordras, att utlänningen varit bosatt i landet omkring 2 år.

Vidare kräves enligt praxis, att utlänningen skall styrka, att han inte är i konkurstillstånd.

Utöver nu berörda allmänna regler gives i näringsfrihetsförordningen särbestämmelser i fråga om utlännings rätt att driva vissa slag av näringsverksamhet.

Utlännings rätt att "reda i skepp", d. v. s. att driva *rederivörelse*, är enligt § 25 begränsad i två hänseenden. Sålunda må utlännings andel i svenskt fartyg inte överstiga en tredjedel. Ej heller må utlänning antagas till huvudredare för svenskt fartyg. Dessa bestämmelser bör jämföras med 1 § sjölagen som föreskriver, att fartyg skall anses som svenskt när det antingen till minst två tredjedelar äges av svenska undersåtar eller ock tillhör ett aktiebolag, vars styrelse har sitt säte i Sverige och består av aktieägare, som är svenska undersåtar. Enligt sistnämnda lagrum skall huvudredare i s. k. partrederi alltid vara svensk medborgare och bosatt i Sverige. Någon möjlighet till dispens från nu angivna bestämmelser i näringsfrihetsförordningen och sjölagen finns inte.

Vidare är det enligt § 26 mom. 2 första stycket näringsfrihetsförordningen förbjudet för utlänning att för egen räkning eller som biträde åt annan idka ambulering försäljningsverksamhet, varvid den saluhållna varan medföres av försäljaren och överlämnas till köparen, s. k. *gårdfarihandel*. Förbudet är absolut, varför någon möjlighet till dispens inte finnes.

I § 26 mom. 2 andra stycket näringsfrihetsförordningen stadgas förbud för utlänning att för egen räkning eller såsom biträde åt annan bedriva sådan tillfällig försäljningsverksamhet, som benämnes *realisation*. Kungl. Maj:t kan emellertid bevilja tillstånd under förutsättning, att utlänningen tillhör stat, med vilken Sverige ingått traktat, som ger honom rätt därtill.

Slutligen gäller att utlänning enligt § 26 mom. 3 näringsfrihetsförordningen inte utan särskilt tillstånd må idka *ambulatorisk hantverksrörelse*. Tillstånd kan lämnas av länsstyrelsen i det län, där verksamheten skall bedrivas.

Föreskrifter, som har anknytning till reglerna om utlännings rätt att driva näring, har meddelats även i andra författningar än näringsfrihetsförordningen. Som exempel därpå må nämnas, att enligt mäklarordningen den 9 juni 1893 till *mäklare* ej må antagas annan än svensk medborgare. Vidare gäller enligt förordningen den 20 juni 1935 om kontroll över *tillverkningen av krigsmateriel*, att tillstånd till dylik tillverkning inte kan meddelas andra enskilda personer än svenska medborgare. Slutligen kan framhållas, att utlänning enligt luftfartsförordningen den 26 maj 1922 inte kan erhålla tillstånd att utöva *inrikes luftfart* i regelbunden trafik. Någon möjlighet till dispens från dessa stadganden föreligger inte.

I detta sammanhang torde också böra beröras frågan om rätt för utlänning att bli delägare i *handelsbolag*, *kommanditbolag* därunder inbegripet. Genom lagen den 30 maj 1916 innefattande tillägg till lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag har föreskrivits att — även om utlänning erhållit Kungl. Maj:ts

tillstånd att i riket idka näring — han inte må sluta handelsbolag eller ingå i handelsbolag utan särskilt tillstånd därtill av Kungl. Maj:t. Denna föreskrift har tillkommit i syfte att förhindra ett kringgående av gällande förbud för utlänning eller handelsbolag med utländsk bolagsman att förvärva fast egendom i Sverige.

Det må i detta sammanhang slutligen nämnas, att den svenska näringsrätten för närvarande är föremål för särskild utredning. Förslag om en allmän revision av gällande lagstiftning i ämnet kan tänkas bli föremål för riksdagsbehandling tidigast under år 1957.

2. Utländska juridiska personer.

a. Rätten att driva näring.

Bortsett från nedan under 3. omfördäld lag, vilken avser s. k. filialföretag, finns inte i svensk lagstiftning bestämmelser, som reglerar utländska juridiska personers rätt att driva näring i Sverige.

b. Rätt för utlänning att inneha vissa uppdrag i aktiebolag m. m.

Lagen den 14 september 1944 om aktiebolag föreskriver beträffande vissa viktigare uppdrag, att de får innehavas endast av i Sverige bosatta svenska medborgare. Denna föreskrift gäller för stiftare av aktiebolag (4 §), styrelseledamot och verkställande direktör (79 §), styrelsesuppleant och vice verkställande direktör (80 §), vissa firmateknare (88 §), revisor och revisorsuppleant (107 § 1 mom.), likvidator och likvidatorssuppleant (149 §) samt likvidationsrevisor och suppleant för sådan revisor (152 §). Begränsningen gäller icke blott utlänningar utan även i utlandet bosatta svenska medborgare. Kungl. Maj:t har dock enligt aktiebolagslagen möjlighet att — utom i fråga om stiftare av aktiebolag — medgiva undantag från kravet på svenskt medborgarskap och bosättning i Sverige. Något krav på vistelse i Sverige såsom villkor för att erhålla Kungl. Maj:ts tillstånd uppställs inte i själva lagen.

Ansökningar om tillstånd för utlänning att inneha uppdrag av nyss angivet slag prövas av Kungl. Maj:t i handelsdepartementet. Vid tillämpningen av aktiebolagslagens bestämmelser i detta hänseende uppställs vanligen icke någon fordran på viss tids vistelse i Sverige. Undantag härifrån göres emellertid, då fråga är att lämna tillstånd för utlänning att vara styrelseledamot eller verkställande direktör i sådana fall, där bolagets aktiekapital är mycket lågt och förhållandena i övrigt ger vid handen, att bolagsbildningen närmast skett på grund av att tillstånd för utlänningen jämlikt näringsfrihetsförordningen inte kunnat påräknas. Nämnade begränsning vid tillståndsgivningen har till syfte att förhindra ett kringgående av de i näringsfrihetsförordningen och praxis uppställda kraven för rätt för fysisk person att erhålla näringstillstånd.

I övrigt gäller för de särskilda uppdragen följande.

Beträffande *styrelseledamot* och *styrelsesuppleant* får jämlikt aktiebolagslagen tillstånd för utlänningar inte avse mer än en tredjedel av hela antalet ledamöter eller suppleanter. Enligt praxis gäller vidare den regeln att tillstånd för utlänning inte meddelas i fråga om uppdrag som ordförande i styrelsen. Samma praxis tillämpas beträffande utomlands bosatta svenska medborgare.

Nu angivna bestämmelser i aktiebolagslagen och praxis beträffande styrelseledamot är i tillämpliga delar gällande även för utlännings rätt att erhålla tillstånd att vara *likvidator* eller *likvidatorssuppleant*.

I fråga om rätt att inneha uppdrag som *verkställande direktör* eller *vice verkställande direktör* har i själva aktiebolagslagen inte uppställts några särskilda villkor för utlänningar. Däremot fordras enligt praxis, att utlänning skall vara stadigvarande bosatt, helst mantalsskriven, i Sverige för att ansökning om tillstånd skall kunna beviljas. Samma regel gäller även för utomlands bosatta svenska medborgare. Det har nämligen ansetts att en person, som mestadels vistas utomlands, icke på ett tillfredsställande sätt kan sköta de åligganden, vilka ankomma på en verkställande direktör.

Tillstånd för utlänning att vara *firmatecknare* meddelas regelmässigt under förutsättning, att han eljest är behörig att teckna firma.

Beträffande uppdrag att vara *revisor*, *revisorssuppleant*, *likvidationsrevisor* eller *suppleant* för sådan revisor må nämnas, att tillstånd för utlänning att inneha uppdrag av dessa slag enligt praxis begränsas till att gälla endast så länge flera revisorer utses i bolaget. Dylikt tillstånd lämnas emellertid inte för samtliga revisorer.

Även i lagen den 1 juni 1951 om ekonomiska föreningar uppställs krav på svenskt medborgarskap och bosättning i Sverige för rätt att inneha vissa uppdrag, nämligen såsom styrelseledamot (22 §), styrelsesuppleant (23 §), vissa firmatecknare (29 §), revisor (46 § 1 mom.), likvidator och likvidatorssuppleant (76 §) samt likvidationsrevisor (80 §). Stadgandenas lydelse ansluter sig i tillämpliga delar till vad som föreskrives i fråga om motsvarande uppdrag i aktiebolag. Sålunda kan Kungl. Maj:t lämna utlänning tillstånd att inneha ifrågavarande uppdrag i ekonomiska föreningar. Ej heller enligt föreningslagen gäller något krav på vistelse i Sverige för att utlänning skall få sådant tillstånd. Föreningslagen innehåller i motsats till aktiebolagslagen inte någon föreskrift om att högst en tredjedel av styrelsen får utgöras av utlänningar. Vid beredningen i handelsdepartementet av tillståndsärenden enligt föreningslagen är emellertid beträffande tillämpningen av bestämmelserna ovan angivna praxis i fråga om aktiebolag vägledande. Sålunda äger utländsk medborgare t. ex. inte inneha uppdrag som ordförande i föreningsstyrelse.

I detta sammanhang må framhållas, att Kungl. Maj:ts rätt att meddela tillstånd för utlänning att inneha uppdrag i aktiebolag och ekonomiska föreningar kommer att delegeras till kommerskollegium från och med den 1 januari 1956.

Även i andra aktiebolagslagen och föreningslagen närstående författningar har uppställts krav på svenskt medborgarskap och bosättning i Sverige för rätt att inneha vissa viktigare uppdrag. Bland dessa författningar märkes

- 1) lagen den 22 juni 1911 om järnvägsaktiebolag,
- 2) lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse,
- 3) lagen den 31 mars 1955 om bankrörelse, och
- 4) lagen den 3 juni 1955 om sparbanker.

Kravet på svenskt medborgarskap och bosättning i Sverige är enligt dessa lagar absolut, varför någon möjlighet till dispens för utlänningar inte föreligger.

3. Filial till utländska aktiebolag m. m.

En särskild lag i detta ämne — lagen den 3 juni 1955 om rätt för utländska bolag och föreningar att idka näring här i riket — träder i kraft den 1 januari 1956. Därigenom har möjlighet öppnats för utländska bolag och ekonomiska föreningar att under vissa förutsättningar idka näring i Sverige genom avdelningskontor med självständig förvaltning, s. k. filial. Filialen skall stå under ledning av en verkställande direktör, som skall vara bosatt i Sverige. Genom den nya lagstiftningen har skapats ett alternativ till den av utländska företag hittills använda metoden med särskilda svenska dotterbolag. Rätten att använda filialformen är beroende på tillstånd av Kungl. Maj:t. Sådant tillstånd skall kunna förbindas med särskilda villkor och föreskrifter.

Stockholm i handelsdepartementet i november 1955.

Meddelelser

om rekommandation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (fiskeriministeriet) meddeler den 1. december 1955:

I tilslutning til den af den danske regering til rådets 3. session afgivne melding (se Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 507) skal man oplyse, at man hidtil ikke i 1955 har fundet anledning til at forhandle om sagen med repræsentanter for danske sportsfiskere og erhvervsfiskere, ligesom det bemærkes, at man ikke fra den svenske regering har modtaget nogen henvendelse om sagen.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 22. december 1955:

Den norske regering kan på grunn av omstendighetene vanskelig anbefale at rekommandasjonen blir gjennomført, særlig hensett til at den norske ferskvannsfiskebestand allerede er sterkt beskattet og vanskelig vil kunne opprettholdes på det nåværende nivå hvis en uberegnelig mengde utenlandske turister i tillegg til landets egne borgere hvert år skulle ha adgang til fritt å drive sportsfiske. Det må i denne forbindelse også tas hensyn til det ganske betydelige kulturarbeid som hvert år blir nedlagt i Norge på ferskvannsfiskeriets område.

Den svenske regering (jordbruksdepartementet) meddeler den 6. december 1955:

En av de största fritidsfiskeorganisationerna i landet, Föreningen för fritidsfiskets främjande (Fiskefrämjandet), har gjort framställning i ämnet, vilken emellertid begränsats till att avse fiske med handredskap. Över framställningen ha fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök ävensom länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Stockholms län avgivit utlåtanden. [Se bilagene].

Fiskeristyrelsen anser i sitt utlåtande det framgå av de yttranden styrelsen infortrat, att en mycket stark opinion såväl inom den lokala fiskerid administrationen som inom fiskarens organisationer föreligger mot de åtgärder, som föreslagits av Fiskefrämjandet.

De hörda länsstyrelserna ha utlåt sig mera positivt. De anse att frågan bör bli föremål för fortsatt behandling. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ifrågasätter emellertid om icke en särskild fiskevårdsavgift borde i vissa fall upptagas av andra nordiska medborgare än svenskar.

*BILAG 1***Udtalelse af Föreningen för Fritidsfiskets Främjande
(Fiskefrämjandet), Sverige**

I underdånig framställning till Eders Kungl. Maj:t den 8 juni 1951 har Föreningen för Fritidsfiskets Främjande (Fiskefrämjandet) tillsammans med Svenska Turisttrafikförbundet hemställt om vissa lättnader för sportfisket på västkusten.

Framställningen avslogs den 7 mars 1952, tydligen närmast av hänsyn till den militära sekretessen.

Frågan har nu kommit i nytt läge genom att Nordiska rådet i augusti i år tagit upp frågan om ömsesidiga lättnader för sportfisket i de nordiska länderna.

Intresset för sportfiske är i växande och det är av värde för turistnäringen att kunna erbjuda möjligheter till bedrivande av sådant i största möjliga utsträckning.

De militära intressena torde kunna tillgodoses genom lokala förbud inom särskilt angivna skyddsområden.

Under åberopande härav får Fiskefrämjandet i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t med stöd av 4 och 21 §§ lagen om rätt till fiske lämnar generell tillstånd för danska, norska och finska medborgare att å vatten, där fisket är fritt för svenska medborgare, bedriva fiske med handredskap, dock ej till avsalu. (Med handredskap åsyftas sådana redskap som under fisket hela tiden skötas med handen t. ex. spinn, dörj, pilk; däremot ej redskap som lämnas utestående på fiskeplatsen t. ex. långrev och hummertinor. Åt fiskeristyrelsen torde kunna överlämnas att i mån av behov meddela närmare föreskrifter om tillämpningen).

Stockholm den 19 november 1954

W. Hauffman

ordf.

W. Ivers
sekr.

Udtalelser om Fiskefrämjandets henstilling**1. Udtalelse af Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök, Sverige**

Under erinran om att styrelsens hemställan i yttrandet den 26 februari 1954 fortfarande torde vara beroende på Kungl. Maj:ts prövning vill styrelsen uttala att styrelsen alltjämt anser internordiska överläggningar mellan fiskerimyndigheterna böra utgöra den inledande åtgärden, därest Kungl. Maj:t skulle anse skäl föreligga att överväga åtgärder i den remitterade framställningens syfte.

Av de yttranden fiskeristyrelsen infordrat i ärendet framgår emellertid att en mycket stark opinion såväl inom den lokala fiskeradministrationen som inom fiskarnas organisationer föreligger mot åtgärder i någon form i nämnda syfte.

2. Udtalelse af Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län

I lagen den 1 december 1950 har den som ej är svensk medborgare medgivits rätt att efter tillstånd av Kungl. Maj:t bedriva fiske i allmänt vatten (4 §) och i visst enskilt vatten (21 §). Sådant tillstånd har också lämnats i några fall. Emellertid äro dessa tillstånd åtminstone här i länet så fåtaliga att man har anledning att fråga sig huruvida icke ett betydande fiske bedrivs utan tillstånd. De utlänningar som tillfälligtvis besöka svenska släktingar eller vänner eller vilka sedan längre tid tillbaka äro bosatta här i riket torde knappast reflektera över huruvida de behöva tillstånd för att få fiska i svenskt vatten eller ej, i synnerhet då detta sker i sällskap med landets egna medborgare. Endast i något undantagsfall ha åtal anställts mot utlänningar för olovligt fiske här i länet. Vid de överläggningar som länsstyrelsen haft med företrädare för sportfisket här på västkusten har länsstyrelsen även fått belägg för sin uppfattning att lagens bestämmelser i hithörande avseende icke äro särskilt kända. Om därför nordiska medborgare medgäves samma rätt att fiska som svenska medborgare skulle detta enligt länsstyrelsens förmenande icke innebära någon egentlig ändring i bestående förhållanden.

Av de turistorganisationer som äro verksamma inom länet har länsstyrelsen inhämtat att de icke märkt att danskar eller norrmän sökt sig till västkusten enbart för sportfiskets skull. Deras egna saltvattensfisker äro säkerligen tillräckliga. Den turistpublik det här bleve fråga om är också för exklusiv för att finna sig till rätta med de inkvarteringsmöjligheter västkusten erbjuder. Ur turist-synpunkt vore det emellertid ändock värdefullt om turister i allmänhet från de nordiska grannländerna kunde — jämte de övriga fördelar den bohusländska kusten erbjuder — utan tillståndsförfarande få bedriva nöjesfiske överallt utmed kusten, där icke bestämmelser för utlännings vistelse inom skyddsområde för fästning m. m. lägga hinder i vägen.

Motsvarande danska och norska bestämmelser angående rätt för utlänning att fiska äro betydligt liberalare än de svenska, som för tillstånd förutsätta en prövning i högsta instans. Därest Fiskefrämjandets framställning bifölles, skulle upplåtelsen av de svenska insjöarna utgöra det värdefullaste tillskottet till den överenskommelse som rekommenderats av Nordiska rådet. De förluster som därvid skulle uppkomma för det svenska insjöfisket skulle emellertid delvis uppvägas om en särskild avgift upptoges av utlänningen. Länsstyrelsen vill därvid erinra om att för jakt å allmänt vatten i Sverige erfordras lösande av jaktkort. I Norge och Finland upptagas avgifter av utlänning som vill fiska. En sådan fiskevårdsavgift borde därför om den genomfördes tillföras en fond för fiskevård.

Länsstyrelsen anser att den föreliggande framställningen, som jämväl har Nordiska rådets stöd, bör göras till föremål för vidare behandling så att de berörda nordiska ländernas medborgare likställas i det avseende, varom här är fråga.

Göteborg i landskansliet den 29 augusti 1955

Per Nyström

Martin Bratt

3. Udtalelse af Länsstyrelsen i Stockholms län

Enligt uppgift av hushållningssällskapets fiskeriassistenter och vissa landsfiskaler ha — såvitt för dem är känt — utlänningar endast i ringa utsträckning bedrivit fiske inom länet.

Där så varit fallet och särskilt tillstånd inte förelegat, torde utlänningarna i många fall ha kunnat åberopa enskild fiskerätt (i egenskap av gäster hos fiskerättsinnehavare, såsom innehavare av fiskerikort eller dylikt).

Med hänsyn till vad nu anförs är det sannolikt, att olovligt fiske inom detta län inte i någon större omfattning bedrivits av utlänningar. Några länsstyrelser, bland annat länsstyrelsen i Stockholms län, ha emellertid i lokala stadgar föreskrivit skyldighet att söka licens för fiske av visst slag.

Vidare förefaller det sannolikt, att ett bifall till framställningen, som ju endast avser sportfiske (med handredskap) av danska, finska och norska medborgare, skulle så avsevärt öka antalet fiskande utlänningar att allvarlig skada tillfogades yrkesfisket. Å andra sidan kan man naturligtvis — i likhet med fiskerintendenten i Österhavets distrikt — ifrågasätta, huruvida det begärda tillståndet skulle få någon större betydelse ur turistsynpunkt.

Det medgivande för danska, finska och norska medborgare till sportfiske på enskilt vatten, som kan ifrågakomma inom Stockholms län, skulle — såsom länsstyrelsen tidigare antytt — avse fiske med rörligt redskap inom den till länet hörande delen av det s. k. fria fiskevattnet i Mälaren (18 § fiskerättslagen).

Inte heller ur andra synpunkter än yrkesfiskets skulle — såvitt länsstyrelsen kan finna — några större olägenheter uppstå om ett dylikt medgivande lämnades.

Länsstyrelsen, som finner övervägande skäl tala för bifall till framställningen, anser att frågan bör bli föremål för internordisk behandling på sätt fiskeristyrelsen angivit.

Stockholm i landskansliet den 30 november 1955

G. Danielson

Thorsten Aurén

*BILAG 2***Gällande bestämmelser beträffande sportsfiske**

(Sammanställning utarbetad inom Nordiska rådets svenska sekretariat)

Ifråga om den lagliga rätten till sportsfiske torde böra särhållas de regler som gälla längs havskusterna och de regler som gälla för insjöfiske.

1. Beträffande *havsfisket* gäller i de nordiska länderna följande bestämmelser:

Danmark:

Som det vil fremgå af § 1 i lov nr. 500 af 19. december 1951 om saltvandsfiskeri, er saltvandsfiskeriet her i almindelighed frit for alle danske statsborgere. Dog er der nogle steder i landet tillagt enkelte statsborgere en særlig fiskeriret, som helt eller delvis udelukker andre statsborgere fra at drive fiskeri det pågældende sted eller i nogle tilfælde fra at drive bestemte arter af fiskeri. Sådanne rettigheder har i det store og hele oprindelse fra ældre tid, særlig fra enevælden, hvor kongen af og til har tilstået enkelte borgere, embeder eller byer særlige rettigheder til fiskeri. Sådanne rettigheder findes f. eks. ved en del af kyststrækningen om Amager og i den nordlige del af Øresund, i Limfjorden og på enkelte andre kyststrækninger, men er iøvrigt ikke meget udbredt.

Derimod findes i nævnte lov om saltvandsfiskeri, § 7, en regel, hvorefter retten til fiskeri med ålegårde udelukkende tilkommer ejeren af kysten enhver udfor sin grund. Ålegårde er i samme bestemmelse defineret som et til ålefangst bestemt redskab, der består af en eller flere ruser i forbindelse med en fra land ved almindeligt dagligt højvande udsat rad, (risgårde, garn, tremmeværk og lignende), bestemt til at lede ålen ind i ruserne.

Denne såkaldte ålegårdsret er af gammel oprindelse, men har givet anledning til mange tvistigheder mellem indehaverne af disse rettigheder og de såkaldte frie fiskere, og der er for tiden nedsat en kommission, som overvejer muligheden af at afløse såvel de særlige fiskerettigheder som de nævnte ålegårdsrettigheder*).

Endelig kan nævnes, at østersfiskeriet er et kongeligt regale, som er bortforpagtet til et privat selskab, Limfjordsøsters-Kompagniet.

Med hensyn til udlændinges adgang til fiskeri i saltvand findes reglerne i § 1 i ovennævnte lov om saltvandsfiskeri. I henhold til stk. 5 i nævnte § 1 kan fiskeriministeren, når det efter hans skøn er af interesse for fiskeriets udvikling, meddele dispensation fra bestemmelserne om udlændinges adgang til fiskeri. Sådant dispensation er meget sjældent meddelt, når bortses fra, at der i de senere år er givet medlemmer af skandinavisk tunaklub og klubbens udenlandske gæster

*) Ålegårdsrettighederne skal afløses i følge lov nr. 178 af 23. juni 1956.

tilladelse til at deltage i et af klubben arrangeret lystfiskeri efter tun i Øresund, mod at der årligt efter hver sæsons afslutning afgives indberetning til fiskeriministeriet, om hvilke udlændinge der har deltaget i dette fiskeri og om størrelsen af de af dem indbragte fangster. Det kræves endvidere, at hver af de deltagende skal være forsynet med et skriftligt bevis fra klubben eller Turistforeningen for Danmark, for at den pågældende driver tunfiskeri som foreningens eller klubbens gæst. Hjemmelen til denne dispensation er udelukkende at søge i nævnte § 1, stk. 4, i saltvandsfiskeriloven.

Finland:

Rättighet till fritt fiske i saltsjön utan byarågång, så ock vid de havsstränder samt i havet befintliga holmar och skär, som tillhöra staten men ej tillysa visst hemman eller av någon under särskilda villkor innehavas, tillkommer (enl. 2 § i lagen om fiske) varje finsk medborgare, där ej annorlunda är eller framledes varder föreskrivet.

Norge:

Helt i sin alminnelighet er det forbudt for andre enn norske borgere og innvånere av riket (som i denne forbindelse ikke betyr mer enn at vedkommende har sin faste bopel i Norge) å drive fiske på norsk sjøterritorium (det er et spesielt unntak for svensker i ytre Oslofjord). Fisket langs Finmarkskysten er forbeholdt norske statsborgere på norske båter eller fartøyer, d. v. s. som eies av norske statsborgere. Vanligvis må også minst halvparten av mannskapet være norske borgere, og for leiede utenlandske fiskere skal det erlægges en avgift pr. mann. Utenlandske fiskere kan heller ikke søke tilhold ved land for derfra å drive fiske utenfor territorialgrensen. — — —

For så vidt angår forståelsen av uttrykkene „innvånere av riket“ og „fast bopel“ i relasjon til lov av 2. juni 1906 om forbud mot at utlendinger driver fiske m. v. innenfor Norges fiskerigrense, skal bemerkes følgende:

For at en utenlandsk statsborger skal anses som „innvåner av riket“ i relasjon til nevnte lov, er det tilstrekkelig at han er fast bosatt på et bestemt sted i landet på en slik måte at han kan sies å ha sitt hjemsted der. Noe krav om at han skal ha oppholdt seg i landet i et bestemt tidsrom, stilles ikke etter nevnte lov.

Sverige.

Enligt huvudregeln i lagen den 1 dec. 1950 om gräns mot allmänt vattenområde är vattenområdet i havet allmänt (allmänt vatten), där det ej ingår i fastigheterna och därigenom blir enskilt vatten. Enligt samma lag tillhör i havet allt vatten inom trehundra meter från fastlandet fastigheterna.

I den del av vattnet längs kusterna, som är allmänt, får i princip enligt fiskelagen varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap. I enskilt vatten, d. v. s. grovt uttryckt i vattnet trehundra meter ut från kusten, är huvudregeln den

omvända nämligen att endast jordägare må bedriva fiske där. Emellertid är denna bestämmelse underkastad undantag i sådan omfattning — av olika utformning beträffande olika delar av kusten — att i stort sett varje svensk medborgare får bedriva fiske med rörligt redskap även överallt i den del av vattnet längs havskusten, som betecknas som enskilt vatten, d. v. s. innanför trehundrametersgränsen.

Enligt fiskelagen kan Kungl. Maj:t ge tillstånd för den, som icke är svensk medborgare, att fiska i allmänt vatten ävensom i enskilt vatten i samma omfattning som det är tillåtet för envar svensk medborgare.

Tillstånd som här avses har lämnats i några fall. Sålunda medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 20 januari 1950 att annan utländsk medborgare än dansk (betr. dansk finnes bestämmelser i kungörelse den 2 juni 1933) finge tills vidare intill utgången av år 1954 idka sportfiske efter tonfisk på svenskt territorium i Öresund under vissa i beslutet angivna villkor. Däremot lämnade Kungl. Maj:t den 7 mars 1952 utan bifall en framställning av Fritidsfiske om generellt tillstånd för icke svenska medborgare att bedriva visst sportfiske vid västkusten.

2. Beträffande *fisket i insjöar och floder* gälla följande regler:

Danmark:

Fiskeriet i ferskvand er her i landet udelukkende forbeholdt ejeren af det pågældende vand eller de tilstødende lodsejere. Ejerne er i enkelte tilfælde staten. Dette gælder således nogle af søerne i Nordsjælland og i Midtjylland. Selvom staten er ejer, er der dog ikke fri adgang til fiskeri, idet dette i almindelighed er udlejet til en erhvervsfisker eller til en lystfiskeriforening. I kontrakterne er der dog i almindelighed indsat en bestemmelse, hvorefter vedkommende lejer skal åbne adgang til visse former for lystfiskeri mod en fastsat betaling.

En almindelig fisketegnsordning, således at adgangen til fiskeri skulle være afhængig af, at man løste et sådant kort mod betaling, har igennem flere år været overvejet, men er ikke gennemført og har, såvidt det kan skønnes, i hvert fald for tiden ikke større mulighed for at blive det.

Finland:

Lagen om fiske den 28 sept. 1951 förutsätter icke några rättigheter för utlänningar till fritt fiske inom Finlands gränser utan fiskevattensägarens samtycke eller i särskilda staten tillhöriga fiskevatten utan därtill anskaffat tillstånd av vederbörande myndighet och erläggande av stadgad fiskeavgift (till ex. i gränsälvarna mot Sverige och Norge).

Norge:

Rett til jakt og fangst i statsalmenninger, umatrikulerte statseiendommer, statens høyfjellsstrekninger og statens grunn i Finland er fri for norske borgere (ellers har grunneieren som hovedregel eneretten).

Andre enn norske statsborgere har som hovedregel heller ikke rett til elve- og innsjøfiske i områder som nevnt foran, men fjellstyret kan med departementets samtykke utstede fiskekort eller bortleie fiskerett i vassdrag til utlending. Det må i så fall i tillegg til den vanlige avgift for fiskekortet eller leiesummen betales en særskilt avgift til staten.

Sverige:

Allt vatten i insjöar och floder betraktas som enskilt vatten. Dock finnes allmänt vatten i de fyra stora insjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren och Mälaren samt Storsjön i Jämtland utanför den förut nämnda trehundrametersgränsen från land. Innanför denna linje är vattnet enskilt.

På samma sätt som beträffande havsfisket får envar svensk medborgare fiska i dessa sjöars allmänna vatten med rörligt redskap. Däremot gäller beträffande det enskilda vattnet, d. v. s. i alla vanliga sjöar och floder, att endast jordägaren får fiska. I några insjöar äger varje svensk medborgare bedriva vissa slag av fiske, vanligen med rörligt redskap, även på enskilt vatten enligt särskilda undantagsbestämmelser.

Tillstånd för utländsk medborgare att erhålla samma fiskerätt, som envar svensk medborgare äger, kan meddelas av Kungl. Maj:t. Vad angår enskilda vatten, där jordägaren äger fiskerätten helt eller delvis, kan denne arrendera ut sin rätt till annan oavsett arrendatorns nationalitet.

Meddelelser

om rekommandation nr. 29/1954 angående nordiske patenter

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (ministeriet for handel, industri og søfart) meddeler den 12. december 1955:

Den til spørgsmålets behandling nedsatte komité har afholdt sit første møde i Stockholm i dagene den 3. og 4. maj d. å., og arbejdet fortsættes på et møde i København i ugen fra den 9. januar 1956.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 17. december 1955:

Departementet for Industri og Håndverk meddeler at det ved kgl. resolusjon av 4. februar 1955 ble nedsatt en komité som skulle utrede spørsmålet om gjennomføringen av et system med nordisk patent. Komitéen fikk følgende sammensetning:

Direktör *Johan Helgeland*, Patentstyret,
Overingeniör *Knud Ueland*, Patentstyret,
Overingeniör *E. Uri*, Norsk Hydro,
Byråsjef *E. M. Hammel*, Departementet for Industri og Håndverk.

Det første fellesmöte ble holdt i Stockholm i mai 1955 med deltagelse fra Danmark, Sverige og Norge, og med en islandsk observatör. Det skal holdes et nytt fellesmöte i København i januar 1956. Dröftelsene er ennå på et forberedende stadium, og det kan for tiden ikke sies noe om når arbeidet kan avsluttes.

Den svenske regering (handelsdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

För utredning på detta område har i Danmark, Norge och Sverige tillsatts särskilda nationella kommittéer med den sammansättning som framgår av en vid detta meddelande fogad bilaga (se tillæg). De nationella kommittéerna, som tillsammans bilda Kommittén för nordiska patent, ha hållit sitt första gemensamma sammanträde den 3 och den 4 maj 1955 i Stockholm. Därvid var Island representerat genom en observatör. Nästa sammanträde är avsett att hållas i Köpenhamn med början den 9 januari 1956. Kontakt har tagits med Finlands regering om deltagande i utredningsarbetet.

TILLÆG

Kommittén för nordiska patent

	<i>Danmark</i>	<i>Norge</i>	<i>Sverige</i>
<i>Ordförande:</i>	afdelningschefen P. Villadsen	direktören J. Helge- land	lagmannen A. Bexelius
<i>Övriga ledamöter:</i>	direktören F. Neer- gaard-Petersen overingenjören N. A. Holm direktören H. Kar- stensen	byråsjefen E. M. Hammel overingenjören E. Uri overingenjören K. Ueland	generaldirektören B. Lindskog direktören G. Settergren byråchefen Å. von Zweigbergk
<i>Experter:</i>	—	—	tingsdomaren R. Hermansson
<i>Sekreterare:</i>	ekspeditionssekretær E. Tuxen ekspeditionssekretær D. S. Simonsen	förste sekretær A. G. Modal	byrådirektören G. Reiland

Meddelelser

om rekommandation nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 17. august 1954 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (finansministeriet) meddeler den 6. december 1955:

Skattedepartementet har fortsat sine undersøgelser i sagen og herunder ladet en tjenestemand ved besøg i Norge orientere sig om den der gældende ordning og dens gennemførelse i praksis.

Man vedlægger iøvrigt [se tillæg] en kortfattet oversigt over 1) de i Danmark gældende regler vedrørende beskatning af søfolk med enkelte bemærkninger om opkrævningen af de pålignede skatter, 2) den norske lov om beskatning af søfolk af 21. marts 1947 med senere ændringer og 3) de vigtigste problemer i forbindelse med indførelse i Danmark af et system svarende til det norske.

Det tilføjes, at der på svensk initiativ er truffet aftale om afholdelse af et møde om sagen mellem repræsentanter for de nordiske landes finansministerier i Oslo i dagene 12.—13. december 1955.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 22. december 1955:

Finans- og Tolldepartementet meddeler at det etter svensk initiativ ble avholdt en konferanse om rekommandasjonen i Oslo i dagene 12.—13. desember 1955, hvor representanter for Finansdepartementene i Danmark, Finnland, Sverige og Norge var til stede. På konferansen ble det gitt en inngående redegjørelse for den i Norge gjennomførte skatteordning for sjømenn. Det ble oppnådd enighet om at som et første skritt skulle man i de land hvor det ikke er noen endelig sjømannsbeskatning undersøke de praktiske muligheter for å gjennomføre en slik ordning. Under dette arbeid vil de nordiske land søke nær kontakt med hverandre, og i den utstrekning det er hensiktsmessig komme sammen til nytt møte.

Den svenske regering (finansdepartementet) meddeler den 12. november 1955:

Finansdepartementet har i skrivelser till motsvarande myndigheter i de övriga nordiska länderna föreslagit ett sammanträffande i syfte att preliminärt diskutera vilka lagstiftningsåtgärder som över huvud kan övervägas, vilka möjligheter som kan finnas till samordnade regler i de nordiska länderna samt huruvida utredningsarbetet i ett inledande skede bör bedrivas internt i de olika länderna utifrån vissa överenskomna principer eller om en internordisk kommitté bör snarast tillsättas. Svar avvaktas f. n. å dessa skrivelser.

Härmed har initiativ tagits till igångsättande av ett utredningsarbete. Det bör emellertid förutskickas, att detta på grund av sin natur måste bli vidlyftigt och tidskrävande.

[Finansdepartementet tilføjer 2. december 1955, at chefen for finansdepartementets rättsafdeling G. T. Hedborg, byråchef i finansdepartementet S. S. Walberg, landskamrer A. G. A. Wigert og lænsassessor S. V. Svensson er udpeget til som sagkyndige at deltage i forhandlinger om fælles regler om sømandsbeskatning og til at udføre dermed sammenhængende udredningsarbejde].

[En „redegørelse for problemer vedrørende definitiv kildebeskatning af søfolk“, udarbejdet af vicedirektør, jur. dr Nils Grenander, er optrykt side 595 som tillæg 2 til dokument B 2.]

TILLÆG

Kortfattet oversigt over

1. *de i Danmark gældende regler vedrørende beskatning af søfolk med enkelte bemærkninger om opkrævningen af de pålignede skatter.*
2. *den norske lov om beskatning af søfolk af 21. marts 1947 med senere ændringer.*
3. *problemer i forbindelse med indførelse i Danmark af et system svarende til det norske.*

1. *De i Danmark gældende regler vedrørende beskatning af søfolk m. m.*

Der gælder forskellige regler om skattepligt til staten (og dermed den fælleskommunale udligningsfond) og om skattepligt til kommunen.

Søfolk er, uden hensyn til deres nationalitet, skattepligtige til staten, hvis de har fast bopæl her i landet, eller hvis de uden at have fast bopæl her eller i udlandet gør tjeneste på danske skibe, der stadig befinder sig i danske havne eller på rejser mellem sådanne, eller hvis de sejler i rutefart mellem danske havne og udlandet.

Med hensyn til skattepligt til kommunen gælder det, at personer, der til stadighed skifter opholdssted, eller som gør tjeneste ombord på skibe, der har hjemsted

her i landet, og som ikke på sædvanlig måde kan ansættes til skat til nogen anden kommune, ansættes i den kommune, der nærmest må betragtes som deres hjemstedskommune. Denne kommune er i praksis normalt skibets hjemstedskommune.

De nævnte regler medfører, at de søfolk, der ikke sejler i udenrigsfart, ansættes både til stats- og kommuneskat. Af de danske søfolk, der sejler i udenrigsfart, vil de gifte i reglen have bopæl og familie her og vil også blive ansat både til stats- og kommuneskat. De ugifte søfolk vil ofte kun blive ansat til kommuneskat, mens udlændinge i udenrigsfart slet ikke ansættes.

Søfolkene skal selvangive deres indkomst og formue på sædvanlig måde, således at de for skatteåret 1955—56 beskattes af deres indtægt i året 1954 og deres formue pr. 1. januar 1955. Erfaringen viser, at der for søfolk i udenrigsfart ofte er betydelige forsinkelser ved udsendelsen og tilbagesendelsen af selvangivelserne, og dette kan medføre, at en del søfolk ansættes efter skøn.

Med hensyn til opgørelsen af indtægten gælder de almindelige regler, dog at først det krigstillæg, der udbetales fra 1. januar 1956, er skattepligtig indtægt.

Med hensyn til inddrivelsen af de pålignede skatter gælder de almindelige regler. På samme måde som med hensyn til selvangivelsen gælder det, at der for søfolk i udenrigsfart ikke sjældent bliver vanskeligheder med betalingen af de pålignede skatter. Københavns kommune har gennem et samarbejde med mønstringsmyndighederne og gennem en særlig luftpostopkrævning effektiviseret inddrivelsen og dermed også opnået, at selvangivelserne går bedre ind end tidligere, men arbejdet medfører en omfattende korrespondance og omfatter kun en del af søfolkene. Et par andre kommuner er også kommet ind herpå.

2. *Den norske lov om beskatning af søfolk.*

De i Norge gældende regler findes i en lov af 21. marts 1947 med ændringer af 9. juli 1948.

Lovens bestemmelser finder alene anvendelse på søfolk. Herved forstås enhver, som af hensyn til skibets drift er ansat i rederiets tjeneste ombord i norske skibe, dels i udenrigsfart, dels i kyst- eller lokal fart, d. v. s. rutefart over 30 nautiske mil, og som for sit arbejde ombord ikke får godtgørelse af andre end rederiet. Bestemmelsen påtænkes ændret, således at alle ombord svarer sømandsskat uden hensyn til, hvem der er arbejdsgiver eller udbetaler løn. Endvidere vil for så vidt angår skibe i indenrigs fart ikke skibets fart, men dets tonnage blive kriterium for, om det skal omfattes af ordningen. Den i loven omhandlede sømandsskat, der dækker såvel skatter til staten som til kommunen, herunder aldersbetryggelses- samt krigspensioneringsafgift, udredes alene af indtægten ombord, det vil sige hyre og anden godtgørelse, som søfolk får udbetalt eller kan kræve udbetalt af rederiet. Som modsætning til indtægten ombord nævnes indtægt i land, der dækker sådan indtægt, som søfolk eller skattepligtige, som har været søfolk i trækåret, jfr. herom straks nedenfor, oppebærer i dette år, og som ikke omfattes af bestem-

melserne om indtægt ombord. Ved trækåret forstås det kalenderår, hvori der foretages tilbageholdelse efter loven af skat af indtægt, der er erhvervet samme år. Dette medfører, at indtægtsår og skatteår i henseende til sømandsskatten falder sammen, mens det normale iøvrigt er, at skatteåret løber fra 1. juli til 30. juni, samt at det ved skatteårets begyndelse afvigte kalenderårs indtægter lægges til grund ved ansættelsen.

Søfolk på fremmede, d. v. s. ikke-norske, skibe, behandles stadig efter de almindelige regler.

Iøvrigt findes de materielle regler i kapitel II og kapitel III.

Kapitel II omhandler reglerne om sømandsskat for norske søfolk, hvorved forstås sådanne personer, som efter almindelige regler anses for at være bosat i Norge pr. 1. januar i trækåret, altså ikke blot norske borgere. I forbindelse med overgangen til skat af årets indtægt påtænkes skæringsdagen 1. januar strøget, således at det afgørende bliver bopælen ved mønstringen og under tjenesten ombord.

Sømandsskatten tilsigter at være et endeligt opgør med sømandens skattepligt og beregnes af indtægten ombord, uden at der foretages efterfølgende ligning. Ved beregningen skal der gives to arter af fradrag. Det første dækker udgifter, som må antages at ville påløbe i trækåret, og som efter de almindelige regler kan fratrækkes, dog ikke udgifter til erhvervelse, sikring eller vedligeholdelse af indtægten i land, herunder renter af pantegæld i fast ejendom, ej heller underskud på erhvervsvirksomhed. Det andet dækker det beløb, som efter stortingets bestemmelse for hver budgettermin tillades fradraget som dækkende en skattefri minimumsindtægt og fradrag for forsørgerbyrde. Dette sidste fradrag samles i et særligt klassefradrag, således at ikke-forsørgere henregnes til klasse nr. 1, idet klassenummeret i princippet stiger med antallet af forsørgede. Ved sambeskatning med ægtefælle eller forsørget i land gælder særlige regler. Ved disse fradrag lægges af praktiske grunde forholdene pr. 1. november forud for trækåret til grund, mod normalt forholdene pr. 1. januar efter indtægtsårets slutning.

De nævnte fradrag opgøres af ligningsmyndighederne, der meddeler dem til den, der skal tilbageholde sømandsskatten, i form af et særligt fradragsnummer for hver sømand. Fradraget udgør da ved hver månedlig opgørelse af den skattepligtige indtægt den pågældendes nummer multipliceret med 10. Nummeret kan når som helst ændres af ligningsmyndighederne, hvis det må anses for urigtigt. Sømanden kan når som helst inden trækårets udgang klage over fastsættelsen af fradragsbeløb nævnt ovenfor. Klage herover skal behandles særlig hurtigt.

Skibsføreren (eller rederiet) beregner herefter sømandsskatten ved hver månedlig udbetaling af indtægt ombord efter særlige tabeller udarbejdet af trækkontoret for hver budgettermin under hensyn til skatternes almindelige højde for dette år. Skatten forfalder til betaling, efterhånden som den beregnes, og tilbageholdes i indtægten ombord.

Der er særlige regler om sømandens pligt til at meddele oplysninger til hidførelsen af en så vidt muligt korrekt beregning, og ved forsætlige eller groft uagt-

somme urigtige eller ufuldstændige oplysninger kan der indtræde sanktioner i form af pligt til at betale eventuelt unddraget sømandsskat med indtil det dobbelte af dennes beløb.

Da der i princippet er tale om et endeligt opgør med sømandens skattetilsvær, er det fastsat, at sømandsskatten for den enkelte måned i almindelighed kun kan kræves rettet, hvis der er fejl ved selve beregningen, dog ikke hvis den skyldes sømandens eget forhold.

Når trækåret er løbet ud, kan en omberegning kun ske, når sømanden godtgør, at han, på grund af beregningen af sømandsskat af udbetalinger udover den sædvanlige månedsindtægt, har måttet betale væsentlig mere i samlet sømandsskat end det tidobbelte af sømandsskatten af den månedsindtægt, som ville være fremkommet, hvis den samlede indtægt ombord i trækåret var blevet fordelt til beskættning over 10 måneder. Dette hænger sammen med, at der findes nogle særlige regler om beregning af sømandsskat af udbetalinger udover den sædvanlige månedsindtægt, såsom ekstra hyre under visse forhold, tantieme, kaplak og bjergeløn. Disse regler vil formentlig blive ændret betydeligt.

De gældende regler må ses på baggrund af, at skatterne og fradragene er fastsat ud fra den gennemsnitsbetragtning, at sømanden normalt arbejder 10 måneder om året og holder fri i 2 måneder; herved er der tilvejebragt en særskilt skattemæssig „præmiering“ af den sømand, der arbejder mere end 10 måneder årligt.

Selv om skatten allerede er forfalden ved beregningen, kan der alligevel blive tale om tilbagebetaling af indtil 6 måneders sømandsskat under nogenlunde samme betingelser som eftergivelse her efter statsskattelovens § 37.

Loven gør ikke op med skattepligten vedrørende formuen. Herom gælder de almindelige regler.

Med hensyn til indtægt i land må der sondres:

Ved ansættelse til kommuneskat kommer sømandsindtægten ombord ikke i betragtning. På den anden side tillades kun fradraget udgifter, som ikke er fradraget i indtægten ombord, og det særlige fradrag for ringe indtægt og eventuelt forsørgerbyrde nedsættes med 1/10 for hver måned, der er betalt sømandsskat. Kommuneskatten i Norge er iøvrigt i princippet proportional indtil indtægter på 20.000 kr. Der foretages ikke ligning af indtægt under 100 kr. og formue under 5.000 kr.

Ved ansættelse til statsskat sker der derimod en egentlig samlet opgørelse af al indtægt. I den statsskat, der herefter fremkommer, gives et nedslag, svarende til den statsskat, der ville være faldet på indtægten ombord ved anvendelsen af de skattefri fradrag og de skattesatser, som gælder ved ligningen og beregningen i land. Dette betyder, at indtægten ombord altid beskattes „i bunden“ og indtægten i land, egen eller hustrus, „i toppen“, således at progressionen fuldt ud gør sig gældende i indtægten i land.

Tab lidt ved virksomhed i land af sømanden selv eller nogen med ham sam-

beskattet medfører adgang til i det hele at blive lignet efter de almindelige regler, hvorved der altså kan blive tale om berigtigelse af allerede beregnet sømandsskat.

Der kan ikke ske indeholdelse for anden skat i sømandens indtægt ombord, sålænge han betaler sømandsskat. Derimod kan eventuelt krav på tilbagebetaling af for meget erlagt sømandsskat modregnes i andre skatterestancer. Da det har vist sig, at sømændene ofte undlader at betale skatten af deres eller deres hustruers indtægt i land, er det overvejet at skærpe denne regel.

Den, som betaler sømandsskat, vil også altid være kommuneskattepligtig.

Iøvrigt er der hvert år fastsat regler af stortinget for, hvorledes sømandsskatten fordeles. I et nærmere angivet år ansås 15 pct. af indtægten ombord efter fradrag, jfr. ovenfor, det vil altså sige den indtægt, hvoraf skatten beregnes, som kommuneskat, i kommuner med en vis højere lignings-procent dog 16 pct. En mindre del (1,6 pct.) ansås for at vedrøre aldersbetryggelses- og krigspensioneringsafgift, mens resten anses som statsskat. Kommuneskatten er hverken en fast procentdel af nettoindtægten eller af den samlede skat. Disse fordelingsregler påvirker *ikke* størrelsen af den enkeltes sømandsskat.

Sømandsskat svares efter kapitel III af sømænd, som ikke efter almindelige regler er skattepligtige i Norge, og tilbageholdelsen iværksættes af skibsføreren ved hver månedlig udbetaling af indtægt ombord efter nærmere regler fastsat af stortinget for hver budgettermin. For tiden trækkes der 15 pct. hos ikke-forsørgere og 10 pct. hos andre sømænd, dog bringes reglerne ikke til anvendelse, hvis sømanden godtgør, at han betaler indkomstskat til sit hjemland, uden at det altså er nødvendigt med særlig overenskomst herom. Af den samlede skat fordeles $\frac{3}{4}$ til kommunerne, resten til staten. Dette kunne synes ejendommeligt, da disse sømænd normalt ikke vil have tilknytning til nogen kommune, men kommunerne er blevet lodtagne i skatten for delvis at dække dem ind for tab lidt ved indførelse af sømandsskat for de i kapitel II nævnte søfolk. Der er særlige regler om, hvorledes kommunernes andel fordeles mellem disse indbyrdes.

Der er naturligvis regler om sømandens og dennes ægtefælles pligt til at meddele oplysninger, som er nødvendige til fastlæggelse af sømandens forsørgerbyrde og andre forhold, der indvirker på beregningen af sømandsskatten.

Da der ved sømandsskatten normalt er tilsigtet et endeligt opgør af sømandens tilsvær overfor det offentlige, er det naturligt, at det er fastslået, at han så heller ikke skal indsende selvangivelse.

Dette skal han kun, hvis han:

efter almindelige regler er regnskabspligtig,

er interessant, kommanditist eller stille deltager i selskaber med personligt ansvar, er ejer af aktier,

i trækåret har haft indtægt i land på over 500 kr. eller ved trækårets udgang har en formue på over 10.000 kr.

Der er særlige regler om rederiets og skibsførerens ansvar for, at sømandsskat beregnes i overensstemmelse med lovens regler, og beregnet skat samt skat, der burde have været beregnet, kan inddrives hos de nævnte. Disse ansvarsregler vil naturligvis blive udvidet til også at gælde andre arbejdsgivere, hvis arbejdere betaler sømandsskat, f. eks. en restauratør der har selvstændig virksomhed ombord. Desuden findes der bemyndigelsesbestemmelser til fastsættelse af de nærmere regler, ligesom der findes en række overgangsbestemmelser, hvoraf den vigtigste er, at ca. 1½ års indtægt i land normalt må gøres skattefri for at undgå, at sømanden samtidig skal betale skat af to indtægter. Til gengæld vil der så altid straks ske lønindeholdelse til dækning af fremtidig skat af indtægten i land.

Om ordningen kan det oplyses, at den administreres af et særligt centraltræk-kontor. Dette har i året 1. juli 1954 til 30. juni 1955 modtaget indbetalinger af skatter og præmier vedrørende en række forsikringsordninger på ialt ca. 112 mill. kr. Der er hverken i året 1953 eller i 1954 lidt tab på uerholdelige skatter og præmier. For tidligere år andrager tabene på skatter ca. 1,4 p. m. og på præmier ca. 0,04 p. m. Udgifterne til kontoret har i året 1954—55 andraget ca. 1.1 mill. kr. Heraf dækkes langt den største del ved provision fra de kasser, der modtager indbetaling gennem kontoret.

3. Problemer med indførelse i Danmark af et system svarende til det norske.

En række vanskeligheder vil opstå, hvis den norske ordning tænkes overført til danske forhold.

Både i de tilfælde, hvor sømanden kun har haft indtægt ombord en del af året, og hvor han selv har indtægt i land ved siden af indtægten ombord, såvel som i de tilfælde, hvor hans hustru har indtægt, være sig i land eller ombord, opstår vanskelige problemer vedrørende selve ligningen og beregningen af skatterne af de samlede indtægter. Det kan således anføres, at indtægten i land altid vil blive beskattet med den højeste progression. Er der tale om hustrus selverhverv, kan skattebyrden på denne indtægt blive ret betydelig, selv om hustrufradraget kan bøde væsentligt herpå. Komplicerede tilfælde kan også opstå med hensyn til fordeling af fradrag for udgifter og forsørgerfradrag m. v.

Lignings- og skatteberegningsreglerne må nok nødvendigvis blive komplicerede, hvilket især vil være til ulempe for de mindre kommuner, men vanskelighederne kan formentlig imødegås ved at centralisere den tekniske side af ligningen og beregningen, hvad der har været overvejet i Norge.

Yderligere vanskeligheder opstår, når sømanden går ombord, og atter når han går i land. Med den gældende skatteordning vil der næsten altid være 1) en ubeskattet indkomst, 2) en ubetalt skat og 3) et uudnyttet skattefradrag, når sømanden går ombord. Det følger af det anførte, at den ubeskattede indtægt ikke kan beskattes som indtægt ombord, og at det uudnyttede skattefradrag heller ikke kan udnyttes der. Tilsvarende kan den ubetalte skat heller ikke kræves

dækket af indtægten ombord, men må stilles i bero. Problemet fremtræder rent, hvor sømanden kun har én indtægtskilde, nemlig arbejds løn. Det kompliceres yderligere, hvis han bevarer indtægt i land ved siden af, eller hvis hans hustru har det. Der må antagelig en fordeling til i disse tilfælde.

Endelig vil der opstå vanskeligheder i forholdet mellem de enkelte søfolk og kommunerne og også mellem staten og kommunerne. Af hensyn til praktiseringen af en sømandsskat er det nødvendigt, som i Norge, at sømandsskatten er ens for alle danske sømænd, uanset hvor de har bopæl. Den enkeltes sømandsskat må derfor fastsættes dels på grundlag af statskattens og den fælleskommunale skats almindelige størrelse, dels på grundlag af et skøn over kommuneskattens almindelige størrelse for alle kommuner under eet. Den enkelte kommune vil ikke kunne søge et eventuelt provenutab dækket hos sømanden. Det vil imidlertid heller ikke være muligt at gennemføre en praktisk ordning, hvorefter kommuner hos trækkontoret (statskassen) kan få afregning vedrørende den enkelte sømand efter den i hver enkelt kommune anvendte progressionsskala eller ligningsprocent med eventuelt tilhørende skala. En meget betydelig skematisering bliver nødvendig. Der henvises i denne forbindelse til, at kommunerne i Norge kun er delt i to grupper, en dyrere og en billigere, på hvilke der i øvrigt kun er ringe forskel. Denne ordning har i Norge kunnet gennemføres til trods for, at skatteindtægten fra søfolkene spiller en væsentlig større forholdsmæssig rolle for disse norske kommuner, end det måske bortset fra ekstreme særtilfælde vil være tilfældet for de danske.

Meddelelser

om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (justitsministeriet) meddeler den 2. december 1955:

I overensstemmelse med den af udvalget for nordisk lovsamarbejde på mødet i Oslo den 25. og 26. maj 1955 truffede beslutning har justitsministeriet påbegyndt udarbejdelsen af en oversigt over de gældende regler om konfiskation.

Den islandske regering (dómsmálaráðuneytið) meddeler den 24. maj 1955:

Ministeriet er rede til samarbejde med de øvrige nordiske lande om revision af lovgivningen på dette område for at gøre den mere ensartet. Her i landet har vi for tiden siddende en kommission på tre mand, som har til opgave at revidere straffeloven, hvori findes den islandske lovgivnings hovedbestemmelser om konfiskation. Kommissionens medlemmer er højesteretsdommerne Jónatan Hallvarðsson og Þórður Eyjólfsson samt professor Ármann Snævarr. Ministeriet har anmodet kommissionen om at sætte sig i forbindelse med rådets juridiske udvalg angående sagens fremme.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 15. december 1955:

Justisdepartementet meddeler at saken har vært drøftet av de delegerte for nordisk lovsamarbeid på et møte i mai 1955, og på justisministermøtet i København i oktober 1955. Det er enighet om at det i hvert av landene skal foretaes en gjennomgåelse av de gjeldende konfiskasjonsbestemmelser innen vedkommende land. Når disse undersøkelser er fullført, vil det i tilfelle fra norsk side bli tatt initiativ til nordisk samarbeid med henblikk på å nå frem til større likhet i lovgivningen på dette område.

Den svenske regering (justitiedepartementet) meddeler den 6. december 1955:

Kungl. Maj:t har den 2 december 1955 bemyndigat justitieministern att tillkalla en utredningsman med uppdrag att verkställa en förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten.

Meddelelser

om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmnævn

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (justitsministeriet) meddeler den 2. december 1955:

Den svenske ambassade har i en verbalnote af 12. juli 1955 meddelt, at man fra svensk side ville foreslå udpeget to medlemmer fra hvert land til et nordisk børnefilmnævn, og bedt om den danske regerings indstilling til spørgsmålet om udpegning af danske medlemmer til et sådant nævn. Hertil har justitsministeriet svaret, at man fandt det rettest, at spørgsmålet om dansk deltagelse i et nordisk børnefilmnævn først søges løst, når et påtænkt dansk børnefilmnævn var nedsat og trådt i virksomhed.

Den 21. november 1955 har justitsministeriet nedsat et dansk børnefilmnævn med den opgave at koordinere det arbejde, der i øjeblikket fra forskellig side udfoldes på børnefilmområdet, samt følge det fremtidige arbejde på dette område, virke som konsultativt organ for justitsministeriet vedrørende børnefilms spørgsmål og eventuelt fremkomme med forslag om sådan støtte til børnefilmarbejdet eller omordning af eksisterende forhold på dette område, som nævnet måtte finde anledning til, således at såvel spørgsmål om produktion af børnefilm som disses distribuering og forevisning indgår i nævnets overvejelser.

Nævnet vil snarest blive anmodet om at afgive indstilling om spørgsmålet om dansk repræsentation i et nordisk børnefilmnævn, ligesom det danske nævn formentlig vil optage de øvrige i rekommandationen indeholdte spørgsmål til overvejelse og eventuelt fremkomme med indstilling til justitsministeriet herom.

Den danske regering (undervisningsministeriet) meddeler den 9. december 1955:

Der er ikke fra undervisningsministeriets side foretaget noget i denne sag, idet det fremgår af det overfor ministeriet oplyste, at det af justitsministeriet nedsatte børnefilmsnævn, hvori undervisningsministeriet er repræsenteret, på sit første møde agter at udpege repræsentanter til det nordiske børnefilmsnævn.

Den danske regering (finansministeriet) meddeler den 26. november og den 15. december 1955:

Der er nu hjemmel til at tillade toldfri indførsel af sådanne film, forsåvidt filmene falder ind under de i toldlovens § 3 u nævnte.

Forsåvidt angår det under skattedepartementet henhørende spørgsmål om fritagelse for forlystelsesafgift af film for børn, skal man meddele, at departementet allerede på foranledning af ungdomskommissionens i 1952 afgivne betænkning har noteret spørgsmålet om fritagelse for forlystelsesafgift af børnefilm til erindring ved lovrevision.

Skattedepartementet har forstået, at et initiativ fra svensk side måtte afventes, hvorfor man har stillet rekommandationens behandling i bero på et sådant initiativ, der imidlertid ikke er fremkommet.

[Toldlovens § 3 u fastsætter at toldstyrelsen skal være bemyndiget til at tilstå toldfri indførsel under fornøden kontrol af film, lydoptagelser, lysbilleder, modeller, vægtavler og kort af undervisningsmæssig, videnskabelig eller kulturel karakter, forsåvidt Danmark ved mellemfolkelig overenskomst har forpligtet sig til at yde toldfrihed herfor.]

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 13. december 1955:

Den norske regjering vil i budjetterminen 1955/56 forsøksvis stille til disposisjon inntil 70 000 kr. som tilskudd til produksjon av norsk barnefilm, særlig med henblikk på aldersgruppene 7—12 år, jfr. endringene i lov om offentlig fremvisning av kinematografbilder. I tillegg til dette særskilte bidrag vil komme den ordinære støtte til vedkommende film som norsk spillefilm etter de regler som gjelder etter 1. juli 1955, under forutsetning av at den blir å beskatte som vanlig spillefilm.

Kirke- og Undervisningsdepartementet har med rundskriv av 6. juni 1955 gjort norske filmsprodusenter kjent med dette, og har bedt om at eventuelle søknader bilagt manuskript, kalkyle og finansieringsplan må bli sendt til departementet innen 1. desember 1955. De søknader som innkommer vil bli forelagt særskilt sakkyndige til uttalelse.

Den norske regjering vil i samsvar med endring av § 7 i „kinoloven“ i løpet av kommende måneder oppnevne en sakkyndig som er særlig kvalifisert til å bedømme bilder som skal tillates forevist for barn. Den norske regjering antar at denne særlig sakkyndige bør være medlem av det norske barnefilmråd som Kirke- og Undervisningsdepartementet vil oppnevne, og vil derfor som ovenfor nevnt inntil denne utnevnelse er skjedd, foreløpig nøye seg med å utpeke 2 sakkyndige. Den ene eller begge disse vil da kunne utpekes til norske medlemmer av en nordisk barnefilmmemnd.

Den svenske regering (finansdepartementet) meddeler den 12. november 1955:

Vad angår stödet åt barnfilmproduktionen må erinras om att 1949 års filmkommitté i ett i december 1952 avgivet betänkande "Barn och film" (SOU

1952 : 51) foreslågit olika åtgärder för att stödja produktionen av svensk barnfilm. Detta betänkande är för närvarande föremål för prövning inom ecklesiastikdepartementet.

Frågan om tullfrihet för och förenklad tullbehandling av barnfilm sammanhänger nära med de förslag beträffande upplysningsfilm, som behandlas i rådets rekommendation nr 4/1954 [sag D 9]. Såsom framgår av det yttrande, som finansdepartementet avgav förra året i anledning av nämnda rekommendation, medges redan nu tullfrihet i Sverige i enlighet med bestämmelserna i Unesco-konventionen. [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 452—54]. I kulturutskottets betänkande nr 4, som bifogats rekommendation nr 2/1955, har omnämnts att man i Danmark och Norge överväger regler, som nära ansluter till Unesco-konventionen. [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 546—48]. Utfärdas sådana regler i våra grannländer kommer sålunda en enhetlig reglering till stånd på detta område.

Den svenske regering (ecklesiastikdepartementet) meddeler den 30. november 1955:

I skrivelse till utrikesdepartementet den 23 juni 1955 anhöll chefen för ecklesiastikdepartementet, att utrikesdepartementet benäget ville dels meddela vederbörande i Danmark, Island och Norge, att han vore beredd föreslå, att två svenskar utsåges till ledamöter av en nordisk barnfilmnämnd, dels ock införskaffa uppgift rörande regeringarnas i Danmark, Island och Norge inställning till ifrågavarande punkt i rek. nr. 2/1955.

Kirke- og undervisningsdepartementet i Oslo ställer sig positivt till förslaget, under det att det danska justitieministeriet icke anser sig för närvarande böra taga ställning till frågan. Från isländska regeringen har icke något svar inkommit.

Frågan om en nordisk barnfilmnämnd kommer icke att föranleda några ytterligare åtgärder från ecklesiastikdepartementets sida förrän isländska regeringens svar inkommit och danska regeringen tagit ställning till frågan.

TILLÆG

Udtalelse fra den niende nordiske biografekongres

Delegerede fra danske, finske, norske og svenske biografekongresorganisationer er i disse dage forsamlede i København til den 9. nordiske biografekongres, hvorunder man blandt andet har drøftet mulighederne for i højere grad end hidtil at tilfredsstille behovet for film specielt egnede for børn.

Der er allerede i de nordiske lande blevet etableret et betydeligt og frugtbart samarbejde mellem biografekongresorganisationerne og en række kvindesags- og forældreorganisationer, og det har vist sig, at der har været fuld overensstemmelse

mellem organisationerne om, at det er ønskeligt i langt videre omfang end hidtil at foranstalte filmforevisninger specielt egnede for børn. Det foreliggende materiale af børnefilm er imidlertid i høj grad utilstrækkeligt. For en del har muligt manglen på egnede film i de enkelte lande beroet på manglende kendskab til det foreliggende filmmateriale i de øvrige lande, en mangel, som vi efter bedste evne vil søge at råde bod på. Det er dog utvivlsomt, at der er trang til en udvidelse af både produktionen og importen på dette område.

De foreliggende problemer vedrørende børnefilm vil i et vist omfang blive gjort til genstand for undersøgelser gennem det fornylig etablerede samarbejde under ledelse af et i Paris oprettet internationalt børnefilmssekretariat med økonomisk bistand fra UNESCO. Det forekommer imidlertid biografejerorganisationerne, at der også indenfor det nordiske område burde gøres et særligt arbejde for at fremme disse bestræbelser.

Da de praktiske erfaringer har vist, at hverken produktionen eller forevisningen af børnefilm under de nuværende betingelser har kunnet bære sig økonomisk, finder vi anledning til at påpege, at det, for at imødekomme det heromhandlede kulturbehov, i første række vil være nødvendigt på en eller anden måde at gennemføre lempelser med hensyn til forlystelsesafgifterne for børnefilm i lighed med, hvad der allerede er gennemført i Finland. Imidlertid har vi grund til at antage, at en gennemførelse alene af en sådan foranstaltning ikke vil være tilstrækkelig, men at det derudover vil være nødvendigt at finde frem til en eller anden form for direkte støtte til produktionen af egentlige børnefilm. Kongressen henstiller derfor til Det nordiske råd såvel i de nævnte henseender som i det hele at overveje, hvilke lettelser der vil kunne anbefales til gennemførelse i de nordiske lande for at tilfredsstille det stadig mere påtrængende behov for egnede børnefilm.

København, den 26. november 1955.

Alvin Klinke.

Formand for Fællesrepræsentationen for
Danmarks Biografteatre

Werner Dahl.

v. ordförande för Finlands Biografägareförbund

Ole Øisang.

Kommunale Kinematografers Landsförbund. Norge

Hjalmar Nordfelt.

ordförande i Sveriges Biografägareförbund

Niels Alkil.

Meddelelser

om rekommandation nr. 3/1955 angående et nordisk pavillonanlæg på Biennalen i Venedig

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (undervisningsministeriet) meddeler den 8. december 1955:

Der er ikke fra dansk side foretaget noget i denne sag, idet man ikke har modtaget henvendelse fra den svenske regering, som er initiativtager i dette anliggende.

Den islandske regering (menntamálaráðuneytið) meddeler den 16. maj 1955:

Utvivlsomt hævder de nordiske lande sig bedre med en fælles pavillon. En sådan pavillon vil betyde opførelsen af en mere imponerende bygning, end hvis hvert enkelt land byggede sin egen pavillon, som ville forsvinde i skyggen af de større magters pavilloner. Ligeledes taler sandsynligheden for, at en stor udstilling i en fælles pavillon kommer til at virke mere imponerende og vække større opmærksomhed end hvert af de enkelte nordiske landes udstillinger. Som fremhævet af hr. Sven Ohlson, vil udgifterne til opførelsen af en fælles nordisk pavillon blive mindre end til opførelsen af separate pavilloner. Man må også tage i betragtning, at denne fremgangsmåde vil betyde en fremskyndet opførelse, og at bedre byggegrunde vil blive stillet til rådighed.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 15. december 1955:

Rekommandasjonen og kulturkomitéens innstilling som lå til grunn for denne ble av Utenriksdepartementet forelagt Bildende Kunstneres Styre, som meddeler at det avventer nærmere underretning fra svensk side. Den norske regjering har således intet nytt å melde i saken.

Den svenske regering (ecklesiastikdepartementet) meddeler den 21. december 1955:

Frågan är föremål för utredning inom ecklesiastikdepartementet. Bland annat har förre överintendenten och chefen för nationalmuseum Erik Wettergren dels vidtagit vissa preliminära undersökningar på platsen dels underhandlat med ledningen för biennialutställningen i Venedig.

Det vore emellertid synnerligen önskvärt, om rådet närmre kunde precisera sina önskemål avseende paviljonganläggningen innan slutlig ståndpunkt tages till frågan.

Meddelelser

om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at Norge skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet), den norske regering (utenrigsdepartementet) og den svenske regering (inrikesdepartementet) henviser til deres meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 (sag D 19).

Den islandske regering (heilbrigðismálaráðuneytið) meddeler den 6. januar 1956:

Ovennævnte rekommandation er af ministeriets konsulent i disse sager, overlæge Sigurður Sigurðsson, blevet tilsendt bestyrelserne eller lederne ved alle her i landet værende undervisningsinstitutter for ovennævnte fag til overvejelse; siden er det meningen, at hver enkelt konstaterer lighedspunkter og forskelle i undervisningen i de nordiske lande indenfor de nævnte fag og siden stiller forslag om, hvorledes uddannelsen gøres ensartet.

Disse forslag er endnu ikke modtaget, og det er derfor ikke muligt for ministeriet på nuværende tidspunkt at tage stilling til denne rekommandation.

Meddelelser

om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelser ved midlertidig indførelse af anlægsmaskiner m. m.

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (finansministeriet) meddeler den 26. november 1955:

Fuldstændig toldfrihed for anlægsmateriel, der indføres fra et andet nordisk land til midlertidig brug her i landet, vil som følge af mestbegunstigelsesklausulen i GATT-aftalen ikke kunne begrænses til kun at omfatte anlægsmateriel, der overføres mellem de nordiske lande, men vil komme til at omfatte materiel fra samtlige de lande, der er medundertegnere af GATT-aftalen, medmindre det er muligt at opnå særlig dispensation fra mestbegunstigelsesklausulen, hvilket ikke kan anses for sandsynligt.

Departementet er som følge heraf af den opfattelse, at hensynet til den indenlandske maskinproduktion må opfordre til at udvise en vis tilbageholdenhed ved gennemførelsen af det af Det nordiske Råd fremsatte forslag.

Departementet har skitse-mæssigt udformet et forslag til en ordning, hvorefter der skulle indføres en begrænsning i toldfriheden, således at det toldbeløb, der tilbagebetales ved genudførelse af anlægsmateriel, gradueres efter længden af den tid, materiellet har været i det pågældende land. En sådan ordning ville formentlig kunne udformes således, at den eksisterende toldbeskyttelse for den indenlandske industri i det store og hele blev opretholdt.

Dette forslag har været drøftet ved et i juni måned 1955 i Oslo afholdt møde mellem de nordiske toldbestyrelser. Man fik ved mødet det indtryk, at den norske toldbestyrelse ville kunne gå ind for et forslag som det nævnte, medens man fra den svenske toldstyrelses side udtalte, at spørgsmålet måske bedst kunne tages op i forbindelse med drøtlerne om indførelsen af et fælles nordisk marked. Under hensyn til, at Finland på daværende tidspunkt ikke var medlem af Nordisk Råd, undlod den finske toldbestyrelse at udtale sig om forslaget.

Det kan oplyses, at departementet påtænker i den nærmeste fremtid at optage forhandling med de interesserede danske erhvervsorganisationer om spørgsmålet.

Den islandske regering (fjármálaráðuneytið) meddeler den 29. november 1955:

I henhold til den islandske toldtarifs artikel 3 þ er finansministeriet bemyndiget til ikke at indkræve andre toldafgifter af anlægningsmaskiner m.m., som sendes til landet til kortvarig brug og derefter tilbagesendes, end værditold af lejesummen.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 22. december 1955:

Finans- og Tolldepartementet meddeler at rekommandasjonen ble drøftet på et møte i Oslo i juni d. å. mellom representanter for tollmyndighetene i Danmark, Finnland, Sverige og Norge. Det hersket enighet om at det var vanskelig å komme frem til et positivt resultat ved å behandle saken på rent tollteknisk basis.

Den norske regering tør av denne grunn foreslå at saken viderebehandles av det fellesnordiske økonomiske samarbeidsutvalg.

Den svenske regering (finansdepartementet) meddeler den 6. oktober 1955:

Enligt 8 § 2 mom. tulltaxeförordningen må tullfrihet under viss tid på särskild framställning medgivas för, bland annat, maskiner, redskap, verktyg och andra föremål, som införas för användning vid järnvägs- eller hamnbyggnad, kanaliseringsarbete, elektrisk anläggning för allmänt behov eller annat allmännyttigt företag och som därefter skola ur riket återutföras.

Beträffande ifrågavarande tullfrihet innehålla tillämpningsföreskrifterna till tulltaxeförordningen i huvudsak följande bestämmelser.

Framställning om tullfriheten skall göras skriftligen hos generaltullstyrelsen, som efter samråd med kommerskollegium prövar framställningen. Denna må avse antingen vid visst tillfälle inkomna eller under begränsad tid för visst företag efter hand inföväntade föremål. Vid prövning av framställningen skall, med beaktande av de föreliggande omständigheterna, bestämmas den tid, varunder tullfriheten må åtnjutas. Tiden må icke fastställas till mera än ett år från dagen för föremålets införsel, dock att, där särskilda omständigheter föreligga, tiden må förlängas, varje gång med högst ett år. I samband med prövningen skola meddelas de närmare föreskrifter, vilka finnas erforderliga för att fastställa identiteten mellan de införda och de utförda föremålen. Tullfrihet må icke medgivas, med mindre varuhavaren vid varans tulltaxering hos tullanstalten deponerar ett belopp, motsvarande den för varan enligt tulltaxan belöpande tullen, eller ställer säkerhet därför. I fall, då föremålen införas för statlig eller kommunal myndighet, som själv omhänderhar utförandet av det arbete, för vilket föremålen äro behöfliga, må dock i stället för deposition eller säkerhet kunna godtagas av myndigheten avgiven skriftlig utfästelse, att föremålen komma att inom föreskriven tid återutföras eller, i den mån så ej sker, inom samma tid anmälas till förtullning. Återutförsel av vara, för vilken tullfrihet medgivits, skall äga rum under tullkontroll. Har vara, för vilken tullfrihet medgivits, icke återutförts inom

den vid införseltillfället eller sedermera föreskrivna tiden eller har återutförseln ägt rum utan tullkontroll, skall tullen för varan erläggas eller, om så ej sker, uttagas av deponerat belopp eller ställd säkerhet, dock att, där tillförlitlig bevisning föreligger om att varan återutförts inom fastställd tid, generaltullstyrelsen må i särskilt fall medgiva, att tull icke skall uttagas. Ha eljest i andra fall än nyss sagts icke iakttagits de föreskrifter, som gälla för tullfrihetens åtnjutande, äger generaltullstyrelsen avgöra, huruvida tull för varan skäligen bör utgå.

Syftet med de i förevarande rekommendation ifrågasatta lättnaderna synes vara att skapa en fri nordisk marknad med inbördes konkurrens inom anläggningsbranschen.

Efter framställning av 1952 års tulltaxekommitté har generaltullstyrelsen den 30 april 1955 till kommittén överlämnat ett preliminärt förslag till ny tulltaxeförordning. Vad gäller ovannämnda bestämmelser i 8 § 2 mom. tulltaxeförordningen har styrelsen därvid — bortsett från en redaktionell ändring i syfte att mera anpassa författningstexten efter faktiska förhållanden — icke föreslagit någon ändring. Styrelsen har emellertid i detta sammanhang övervägt, om icke nu gällande bestämmelser i 8 § 2 mom. tulltaxeförordningen om tullfrihet för anläggningsmateriel borde göras beroende av ömsesidighet, samt väckt frågan om utvidgning av sagda tullfrihet till att omfatta äv en materiel, som införes för användning vid andra än "allmännyttiga företag". Styrelsen har i motiven till sitt förslag härom anfört följande.

Tillämpningen av 8 § 2 mom. tulltaxeförordningen i fråga om materiel, som införes för användning vid "allmännyttigt företag", har under de senaste åren varit föremål för styrelsens särskilda uppmärksamhet. Förmänen av tullfrihet för sådan materiel har medfört, att entreprenörsarbeten, avseende svenska väg-, bro- och hamnanläggningar, i icke oväsentlig utsträckning kommit att utföras av utländska — närmast tyska och danska — företagare. I vissa länder, såsom Västtyskland och Finland, åtnjuta svenska entreprenörer motsvarande tullfrihet, men i andra länder, exempelvis Danmark och Norge, saknas motsvarighet till de svenska tullfrihetsbestämmelserna för entreprenörsmateriel. Styrelsen har därför övervägt, om icke tullfriheten enligt 8 § 2 mom. borde göras beroende av ömsesidighet. Styrelsen har emellertid nu icke velat föreslå sådan inskränkning av tullfriheten, *dels* på grund av de praktiska olägenheter som äro förknippade med ömsesidighetssystemet — exempelvis svårigheten att få kännedom om de aktuella utländska bestämmelserna och att avgöra, i vad mån dessa äro jämförbara med de svenska bestämmelserna — *dels* med hänsyn till att Nordiska rådet i en rekommendation (nr 5/1955) rekommenderat de nordiska regeringarna att undersöka möjligheterna att snarast genomföra lättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.

Vidare kan ur principiella synpunkter ifrågasättas riktigheten av att i tullfrihetshänseende behandla allmännyttiga och andra företag olika. Därtill kommer att gränsen mellan allmännyttigt och annat företag ofta är flytande. I vissa länder, såsom Schweiz och Frankrike, medgives efter viss behovsprövning i varje särskilt fall temporär tullfrihet även för materiel, som införes för tillfällig användning vid företag (allmännyttiga eller icke). Om motsvarande ordning skulle införas för Sveriges del, synes en behovsprövning i första hand böra gå ut på att

undersöka, huruvida konkurrens i det särskilda fallet föreligger mellan svenska och utländska företagare. Därest så vore fallet, borde tullfriheten ej medgivas. Sådan undersökning borde ankomma på kungl. kommerskollegium att verkställa under medverkan av berörda näringsorganisationer. Då emellertid frågan om en omreglering av tullfriheten enligt 8 § 2 mom. på sätt nu antytts synes vara av den art, att den fortsatta utredningen lämpligen borde verkställas av tulltaxekommittéen — eventuellt i samråd med utskottet för det nordiska ekonomiska samarbetet — har styrelsen funnit sig för sin del ej heller i sistberörda avseende böra framlägga något ändringsförslag.

Såvitt framgår av remisshandlingen skulle de finska huvudbestämmelserna om tullfrihet för här ifrågavarande materiel överensstämma med motsvarande svenska bestämmelser med det undantaget, att i Finland tullfrihet skulle ifrågakomma jämväl för materiel, som införes för användning av enskilda företag. I Norge och Danmark saknas motsvarighet till nyssnämnda finska eller svenska tullfrihetsbestämmelser. Det torde således främst ankomma på norska och danska myndigheter att vidtaga åtgärder för genomförande av en tullfrihet, motsvarande den som gäller i Sverige eller Finland.

Huruvida man från svensk sida kan vara beredd att utvidga tullfriheten till att — i likhet med den i Finland gällande tullfriheten — omfatta jämväl anläggningsmateriel, som införes för användning vid enskilt företag, har generaltullstyrelsen såsom av det ovan anförda framgår ansett sig icke för närvarande kunna taga ställning till utan förutsatt, att ytterligare utredning i denna fråga verkställs av 1952 års tulltaxekommitté.

Meddelelser

om rekommandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at Danmark skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (undervisningsministeriet) meddeler 8. december 1955:

1. Samarbejde på radioområdet.

Undervisningsministeriet har meddelt de vedkommende myndigheder i Island, Norge og Sverige indholdet af det af undervisningsministeriet til Nordisk Råds 3. session stillede forslag til samarbejde (tillæg 1) og udbedt sig en udtalelse herom.

Statssekretæren i kommunikationsdepartementet, Stockholm, har i denne anledning sendt undervisningsministeriet sålydende skrivelse:

„Med anledning av Undervisningsministeriets skrivelser den 13 augusti, 23 september och 19 oktober 1955 rörande Nordiska rådets rekommendation nr 6/1955 om samarbete på radions och televisionens område, får jag härmed för kommunikationsdepartementets del framhålla följande.

Tillskapandet av ett särskilt nordiskt programråd utanför radioföretagen synes mindre väl förenligt med de principer, som legat till grund för organisationen av radioverksamheten i Sverige och som bl. a. innebär, att Radiotjänst skall vare både formellt och reellt oberoende av myndigheter och officiella instanser när det gäller programverksamhetens utformning. Med hänsyn härtill anser sig kommunikationsdepartementet ej kunna tillstyrka Undervisningsministeriets förslag i detta hänseende.

Om det samarbete, som redan nu regelbundet bedrivs mellan de nordiska radioföretagen, anses böra ges en fastare form, bör detta enligt kommunikationsdepartementets uppfattning ske inom radioföretagen och under deras ledning. En tänkbar lösning är, att inom företagen tillskapa ett särskilt samarbetsorgan med uppgift att behandla frågor om nordiska inslag i radioprogrammen. Detta organ skulle då kunna bestå av företrädare för såväl styrelsen som den administrativa

personalen i de olika radioföretagen och borde i någon lämplig form hålla fort-löpande kontakt med Nordiska rådets ledamöter eller sekretariat. Om en sådan anordning i princip kan accepteras av vederbörande ministerier i de övriga nordiska länderna, synes det lämpligt att uppdraga åt radioföretagen att upptaga förhandlingar sinsemellan om organiserandet av samarbetet samt att till vederbörande departement inkomma med redogörelser för resultatet av förhandlingarna.”

Undervisningsministeriet har meddelt indholdet af denne skrivelse til de norske og islandske myndigheder, men har endnu ikke modtaget meddelelse om disse landes stilling til det nordiske radiosamarbejde.

2. Samarbejde på televisionsområdet.

Fra det danske radioråd har undervisningsministeriet modtaget meddelelse om, at der under det i Sverige stedfindende forberedende fjernsynsarbejde er en stadig kontakt med dansk fjernsyn, at statsradiofonien som en støtte for de svenske forsøgsarbejder har stillet Gladsaksesenderen til rådighed for en af svensk fjernsyn i juni arrangeret forsøgsudsendelse fra udstillingen H 55 i Helsingborg, og at en studiegruppe fra Norsk Rikskringkasting i foråret har aflagt besøg ved det danske fjernsyn.

Radiatorådet har endvidere oplyst, at der på det nordiske administrative radiofonimøde i Stockholm i september d. å. blev udvekslet oplysning om fjernsynsvirksomhedens stade i øjeblikket i de forskellige nordiske lande og om forskellige spørgsmål af økonomisk art.

Der blev på mødet fra dansk side fremsat tilbud til Radiotjänst om adgang til at benytte fjernsynssenderen i Gladsakse til udsendelse af fjernsynsprogrammer tilrettelagt af svenske fjernsynsmedarbejdere med sigte på betjening af seere i Skåne. Der blev endvidere fra dansk side tilbudt et nærmere samarbejde mellem Gladsaksesenderen og den kommende Malmøsender. Disse tilbud er nu genstand for nærmere overvejelse i Radiotjänst.

Der blev på mødet truffet beslutning om, at man fra den danske statsradiofonis side skulle tilrettelægge et studiebesøg i Danmark for fjernsynsteknikere fra de andre nordiske lande.

Undervisningsministeriet har givet de vedkommende myndigheder i Island, Norge og Sverige meddelelse om de fra radiatorådet modtagne oplysninger.

Ad 1. og 2.

Det bemærkes, at undervisningsministeriet endvidere har givet de finske myndigheder underretning om det senest passerede vedrørende den omhandlede rekommendation.

Den islandske regering (menntamálaráðuneytið) meddeler den 31. december 1955:

Islands undervisningsministerium har modtaget det danske undervisningsministeriums skrivelser af den 19. oktober og 23. november d. å. vedrørende

Nordisk Råds rekommandation nr. 6/1955 om samarbejde på radioens og televisionens område og ønsker at bemærke følgende i forbindelse med nedsættelsen af et særligt nordisk programudvalg:

Ministeriet anser det som en selvfølge at opretholde et godt samarbejde om formidling af nordiske nyheder samt et samarbejde med Nordisk Råd. Islands Statsradiofoni har for sin del hidtil fulgt disse principper og bragt meget nordisk nyhedsstof.

På den anden side mener ministeriet, at denne virksomhed fremdeles som hidtil bør høre under Statsradiofoniens nyhedstjeneste, men ikke under en organisation udenfor denne.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 22. december 1955:

Den norske regering kan på det nåværende tidspunkt av praktiske og juridiske grunner vanskelig gi sin tilslutning til planen om å konsentrere nordiske program-innslag i et dobbeltprogram, og å instituere en nordisk programkomité som skal sette opp dette innslag. Det foreligger for tiden ikke konkrete planer om utbygging av det norske kringkastingsnett med tanke på et dobbeltprogram. Den norske lov om kringkasting av 24. juni 1953 gir forøvrig ikke hjemmel for å overlate til en komité eller et utvalg å avgjøre sammensetningen av et norsk kringkastingsprogram. Den norske regering anser det etter forholdene mest formålstjenlig at den videre utbygging og utvidelse av det nordiske samarbeidet hva kringkastingsprogrammer angår fortsetter etter de retningslinjer som har vært fulgt hittil.

Med hensyn til rekommandasjonens punkt 2 om samarbeid ved planleggingen av televisionens oppbygging i de nordiske land, er det for Norges vedkommende ikke avgjort hvorvidt og i hvilken utstrekning televisionen vil bli innført i landet. Under det planleggingsarbeid som foregår opptar imidlertid spørsmålet om nordisk samarbeid på dette område en sentral plass. [Se videre tillegg 2].

Den svenske regering (kommunikationsdepartementet) i meddelelse af 6. december 1955 gengiver hovedpunkterne af sin i den danske meddelelse citerede skrivelse og tilføjer:

“I fråga om televisionen föreligger ännu ej något beslut om verksamhetens utbyggnad i Sverige.“ [Se videre bilag 1].

*TILLÆG 1***Udtalelse af det danske undervisningsministerium**

Under henvisning til statsministeriets skrivelse af 11. d. m. angående medlemsforslag til Nordisk Råds 3. session om indførelse af et fast nordisk fællesprogram i de nordiske radiofonier og om iværksættelse af en undersøgelse af, hvordan televisionsvirksomheden i Norden kan organiseres gennem et fællesnordisk programforetagende, skal man hoslagt fremsende fotokopi af en fra radiorådet indhentet erklæring af 20. d. m., [se undertillæg], idet undervisningsministeriet for sit vedkommende skal tilføje, at administrativt nordisk samarbejde indenfor radio og television kan give lejlighed til drøftelse af mange fælles nordiske spørgsmål.

Man er endvidere af den formening, at et udenfor statsradiofonierne liggende, af disse uafhængigt, fælles-nordisk programudvalg, som var sammensat således, at det havde kendskab til Nordisk Råds arbejde og til hele det nordiske område, ville være velegnet til at stille forslag om nordiske udsendelser til de nordiske radiofonier. De enkelte radiofonier ville så kunne behandle og tage stilling til de fremkomne forslag.

Den 27. januar 1955.

*Undertillæg***Udtalelse af det danske radioråd**

I anledning af, at undervisningsministeriet i skrivelse af 12. d. m. (j. nr. U. 810⁸) har anmodet om en udtalelse herfra over de til behandling på Nordisk Råds 3. session i tiden 28. januar til 3. februar d. å. fremsatte forslag om indførelse af et fast nordisk fællesprogram i de nordiske radiofonier og om iværksættelse af en undersøgelse af, hvordan televisionsvirksomheden i Norden kan organiseres gennem et fællesnordisk programforetagende, skal man herved meddele, at tiden ikke har tilladt en dyberegående behandling af de rejste problemer eller en drøftelse af disse i radiorådet, men at man i princippet, således som hidtil også vist i praksis, er særdeles interesseret i et nordisk samarbejde på radiofoniens og fjernsynets område. Man må dog pege på, at det endnu vil vare længe, inden de tekniske forudsætninger for gennemførelse af et nordisk samarbejde på televisionens område vil være til stede, at erfaringerne fra udlandet ikke tyder på, at etablering af programfællesskab mellem forskellige landes fjernsyn kan føre til begrænsning

af programomkostningerne, idet de internationale musiker-, skuespiller- og artist-organisationer, hvor sådanne arrangementer har været forsøgt, har krævet den gennem fællesprogrammerne stedfindende begrænsning af deres arbejdsmuligheder ækvivaleret gennem meget væsentlige honorarforhøjelser, at man ikke hidtil har været stillet overfor tilsvarende krav indenfor lydradioen, men at man ikke kan se bort fra, at sådanne krav kan blive rejst også indenfor lydradioen, såfremt der her etableres et fastere programsamarbejde af større omfang.

Når sagen har været gjort til genstand for drøftelse i radiorådet, skal man tillade sig at fremkomme med en udførligere udtalelse.

Den 20. januar 1955.

P. R. V.

Peder Nørgaard.

TILLÆG 2

Udtalelse af det norske kirke- og undervisningsdepartement til det danske undervisningsministerium

Under henvisning til det ærede undervisningsministeriums ekspedisjoner 13. august 1955, brev nr. 8832, jnr. U. 810⁶, 9. september 1955 og 23. november 1955, brev nr. 13822—24, jnr. U. 810⁷, meddeles at saken har vært forelagt Norsk Riks-kringkasting som har gitt uttalelse som vedlagte gjenpart av brev I. desember 1955 viser [se undertillæg].

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til det som er uttalt av Norsk Riks-kringkasting i ovennevnte brev. Av dette går det fram at det av praktiske og juridiske grunner for tiden ikke er mulig å slutte seg til den planen som herrene Kaj Bundvad, Sven Em. Ohlon og Rolf Edberg har tatt opp i Det Nordiske Råd. I dag foreligger det i Norge nemlig ikke konkrete planer om utbygging av riksnettet med tanke på dobbeltprogram.

Den 17. desember 1955.

*Undertillæg***Udtalelse af Norsk Riksringkasting**

Brev frå Det Kgl. Utanriksdepartement, dagsett 6. april d. å. med påteikning frå Det Kgl. Kyrkje- og undervisningsdepartement dagsett 14. april d. å. er motteke. Seinare har vi fått tilsendt brev frå det danske Undervisningsministeriet, dagsett 13. august med påteikning frå det vyrde departement, dagsett 30. august, og avskrift av fråsegn frå Radiorådet, Danmark, dagsett 9. september med påteikning frå departementet, dagsett 7. oktober.

I brevet frå Utanriksdepartementet dagsett 6. april d. å. er ei oppmoding om å førebu saka slik at melding frå den norske regjering til rådet kan leggjast fram i god tid innan året er ute. I den samanhengen skal vi få opplyse:

Av dei grunnar som er peika på i brev dagsett 22. januar d. å. til det vyrde departement [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 293—94, 416—17], er det i dag av praktiske og juridiske grunnar uråd for Norsk Riksringkasting å gje si tilslutning til den planen som i si tid Kaj Bundvad, seinare Sven Em. Ohlon og Rolf Edberg, har teke til orde for i Det Nordiske Råd. Planen går m. a. ut på å konsentrere nordiske programinslag i eit dobbeltprogram, og å instituere ein nordisk programkomite som skal setje opp dette inslag. Som departementet kjenner til, ligg det i dag ikkje føre konkrete planar om utbygging av kringkastingnettet her i landet med tanke på eit dobbeltprogram. Det som interesserer, er å byggje ut sendarnettet for eit riksprogram og planlegging av fjernsyn. Av denne grunn har det difor mindre interesse at Lov om kringkasting ikkje gjev heimel for å overlate til ein komite eller eit utval å ta avgjerd om samansetjinga av eit norsk kringkastingprogram. Bortsett frå dei saklege innvendigane ein kunne ha mot planen på dette punkt, er det, slik som dei tekniske tilhøva ligg til rette, ingen grunn til å ta opp spørsmålet om å endre kringkastingloven slik at planen om nordiske sendingar i eit dobbeltprogram kunne gjennomførast.

Norsk Riksringkasting meiner elles at programpostar som tek sikte på å styrke det nordiske samarbeidet, bør og kan finne sin plass i det vanlege riksprogrammet (Program 1) i alle dei nordiske landa etter same liner som det er gjort til no, og frå norsk side har det også i 1955 vore gjort det som kan gjerast for å styrkje denne sida av programverksemda. Det kan leggjast fram ei lang liste over programpostar som har vore sende her i landet i 1955 og som har interesse i denne samanhengen. Men lista er ufullstendig, då det hender så å seie dagleg at det i programpostar av mest ulike slag er med innslag som verkar til å skape kjennskap mellom norske lydarar om næringsliv, aktuelle hendingar, om politiske og sosiale tilhøve og om kulturlivet i grannelanda.

Vidare kan nemnast at samrådsmøte mellom medarbeidarane i kringkastinginstitusjonane i dei nordiske land har vore haldne etter den oppsette planen.

Det er etter vår meining all grunn til å tru at det er best å halde fram på den

vegen ein til no har fylgt når det gjeld vidare utbygging og utviding av det nordiske samarbeidet innan den vanlege kringkastingverksemda. Norsk Riksringkasting har difor lita tru på nytten i det tiltaket som det er gjort framlegg om i brev frå det danske Undervisningsministeriet dagsett 13. august i år.

Når det gjeld det andre punktet i rekommendasjon nr. 6/1955 om å „søka tillse att vid planläggningen på televisionens område de samnordiska interessena bli tillgodosedda“ er å seie at det enno ikkje er avgjort noko om fjernsynet skal bli innført her i landet. Under det planleggingarbeidet som no går for seg, tek spørsmålet om nordisk samarbeid på dette området ein sentral plass. Fjernsynutvalet i Norsk Riksringkasting var på föresommaren 1955 på ein studieferd til Mellom-Europa for å bli orientert om televisjonsverkemda der, og nytta då hövet til å setje seg vel inn i korleis dette arbeidet blir drive i Danmark. Under eit möte mellom nordiske kringkastingfolk om administrative spørsmål som vart halde i Stockholm 15. og 16. september i år, hadde dröftingar om aktuelle televisjonsspørsmål ein breid plass. M. a. var ein inne på planane om å byggje ut programoverføringskanalar for televisjon mellom Danmark—Sverige og seinare eventuelt å føre eit slikt samband vidare over til Norge, slik at alle desse landa også kan bli knytte til dei europeiske programoverføringskanalane. På møtet vart det avtala at tekniske ekspertar seinare skulle ha eit rådleggingsmöte om desse spørsmåla i København.

Ein viser til dette og til det som er halde fram i vårt brev av 22. januar i år og kan forme Norsk Riksringkastings standpunkt slik:

1. Norsk Riksringkasting har ikkje dobbeltprogram og er difor ikkje interessert i framlegget om nordiske sendinger i eit slikt program.
2. Norsk Riksringkasting vil heretter som hittil sende mest mogeleg med programpostar om nordiske emne over riksnettet, derunder også opplesingar, höyrespel, foredrag og reportasjar på dansk og svensk.
3. Norsk Riksringkasting skal etter Lov om kringkasting av 24. juni 1933 ha eit Kringkastingråd og eit Programutval som rådgjevande instans, og kan difor ikkje utan vidare godkjenne eit serskilt råd for den delen av programverksemda som kjem under nordiske sendingar.
Ein kan heller ikkje finne sakleg grunn til å rå til eit slikt utval.
4. Norsk Riksringkasting vil med glede stå til rådvelde med opplysningar og informasjonar, dersom Det Nordiske Råd er interessert i nærare orientering om den nordiske programverksemda.

Skulle Rådet ynskje det, vil Norsk Riksringkasting også sende ein målsmann til eit eventuelt møte mellom nordiske kringkastingfolk og interesserte representantar for Rådet til å dröfte aktuelle nordiske programplanar og spørsmål i samanheng med slike planar.

Den 1. desember 1955.

Kaare Fostercoll

*BILAG 1***Udtalelse fra Aktiebolaget Radiotjänst**

Styrelsen för Aktiebolaget Radiotjänst, som beretts tillfälle avgiva yttrande över en av Nordiska rådet vid dess 3:e session framlagd rekommendation till regeringarna att i samråd med Finlands regering vidtaga åtgärder med syfte att vidga det nordiska inslaget i de nordiska radioprogrammen, får härmed vördsamt anföra följande.

Radiotjänst har i sin programverksamhet ständigt syftat till att stärka den nordiska gemenskapskänslan. Ett vidmakthållande och en intensifiering av denna strävan är för Radiotjänst en angelägen och självklar uppgift. Det livaktiga och intresserade samarbete, som sedan många år pågår mellan de nordiska radioföretagen inom såväl programverksamheten som på andra områden, vittnar härom och visar även att motsvarande inställning finnes hos radioföretagen i våra nordiska grannländer. Den av Nordiska rådet framlagda rekommendationen åsyftar emellertid ett vidgande av detta nordiska samarbete genom tillskapande av ett nytt utanför de ansvariga radioföretagen stående organ.

Till grund för rekommendationen ligger ett förslag om samnordiskt radioprogram, väckt av Kaj Bundvad vid Nordiska rådets sammanträde i Stockholm januari—februari 1955. Radiotjänst fick då tillfälle avgiva yttrande över förslaget, vilket yttrande översändes till rådet i skrivelse dagtecknad den 20 januari 1955. [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 412—14]. I sitt yttrande tog Radiotjänst avstånd från förslaget som gick ut på ett dagligt gemensamt nordiskt program om en timmes längd på bästa programtid. Sitt avståndstagande motiverade Radiotjänst bl. a. med att förslaget, som måste betecknas som ett radikalt ingripande i den hittillsvarande programverksamheten, icke ginge att förverkliga inom ramen för ett enda program. När dubbelprogrammet för Sveriges del bleve genomfört, måste å andra sidan effekten av förslaget i hög grad förminska, eftersom en valmöjlighet då inträdde och majoriteten av lyssnare utan tvivel komme att föredraga det program som använde deras eget språk.

Även andra motiveringar för avståndstagandet — främst av ekonomisk art — anfördes, och Radiotjänst framhöll som sin uppfattning att den hittills inslagna vägen vore den bäst framkomliga när det gällde att vidmakthålla och öka det samnordiska intresset hos lyssnarna.

Vid ett internordiskt radiochefsmöte i Stockholm den 17 och 18 mars 1955, i vilket cheferna för radioföretagen i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige deltog, relaterades Radiotjänsts ovannämnda yttrande till rådet. varvid samtliga radiochefer förklarade sig dela Radiotjänsts uppfattning.

När det gäller att ta ställning till det nu aktuella förslaget, nämligen tillskapande av ett „uden for statsradiofonierne liggende, af disse uafhængigt fælles nordisk

programudvalg“ vilket skall „stille forslag om nordiske udsendelser til de nordiske radiofonier“ vill Radiotjänst understryka, att förslaget realiserande synes mindre väl förenligt med den inställning till rundradioverksamheten i Sverige, som upprepade gånger deklarerats av våra statsmakter. Denna inställning, som fått sitt uttryck i att endast ett ansvarigt programföretag för rundradio skall finnas i landet, är betingad av att rundradioverksamheten berör alltför många människor och innebär alltför rika möjligheter på såväl gott som ont, för att den skulle få handhas av någon okontrollerad enskild sammanslutning, direkt eller indirekt arbetande för sina egna intressen. För att neutralisera eventuella olägenheter av ett sådant faktiskt monopol måste emellertid radioledningens självständighet — dess relativa oberoende formellt och reellt av myndigheter och officiella instanser — betraktas som ett första rangens intresse. Detta framhålls av 1943 års rundradioutredning i dess “Betänkande angående rundradion i Sverige, dess aktuella behov och riktlinjerna för dess allmänna verksamhet.“ Rundradioutredningen framhåller vidare att radioledningen helt bör vara inriktad på att se programmen ur radions egen och ur radiolyssnarnas synpunkter, d. v. s. att tillgodose det radiomässigt lämpliga. Varje beroendeställning kan inleda en utveckling just av den art man vill undvika, nämligen i riktning mot ökade byråkratiska hänsyn, begränsad rörlighet och minskad handlingskraft i ömtåliga situationer.

Denna inställning har också kommit till uttryck i instruktionen för radionämnden, det av Kungl. Maj:t tillsatta organet för granskning av Radiotjänsts handhavande av programverksamheten. I denna instruktion har nämligen uttryckligen inskrivits, att nämnden ej har att taga direkt befattning med det löpande arbetet för programmets anordnande och sammansättning.

Det är uppenbart, att Radiotjänsts programledning med intresse mottager förslag till program av vem det vara må. Så sker dagligen i programverksamheten. Självfallet gäller detta alla slag av program, icke minst sådana, som äro ägnade att stärka den nordiska gemensamhetstanken. Med hänsyn till det intensiva nordiska samarbetet på rundradions område synes det emellertid överflödigt att ett särskilt, från radioföretagen fristående organ skapas, vars uppgift skulle vara att till radioföretagen lämna förslag om nordiska inslag i programmen. Den sakkunskap, som finnes inom de nordiska radioföretagens programstaber, och de löpande kontakter, som mellan dem uppehålls, torde vara till fyllest för att garantera att de åsyftade programinslagen kommer att förverkligas inom ramen för tillgängliga resurser och med tanke på ett för lyssnarna lämpligt komponerat program.

Den 13 september 1955.

AKTIEBOLAGET RADIOTJÄNST

Conrad Jonsson
Styrelsens ordf.

Olof Rydbeck
Radiochef

Meddelelse
om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafik-
forbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande

(indsendt af den islandske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Island* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den islandske regering (utanríkisráðuneytið) fremsendte den 9. januar 1956 på sin egen og den danske, norske og svenske regerings vegne nedenstående melding fra Den islandsk-skandinaviske trafikkomité med tilføjelse om, at de islandske medlemmers arbejde endnu ikke er afsluttet.

Melding
fra Den islandsk-skandinaviske trafikkomité

Det Nordiske Råd vedtog 2. februar 1955 følgende tilråding til regeringene i Danmark, Island, Norge og Sverige (tilråding nr. 7/1955) [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 298—303, 573—74, 660—61, behandling 68—69, 121—26].

„Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

- a) att främja trafikförbindelserna mellan Island, å ena, och övriga nordiska länder, å andra sidan, samt att upptaga ett samarbete på detta område bland annat i fråga om en utvidgning av upplysningstjänsten och en förbättring av de ekonomiska förutsättningarna för trafiken, med ändamål att bidra till att resor mellan dessa länder och umgänget mellan folken underlättas för framtiden;
- b) att för ändamålet tillsätta en särskild parlamentarisk kommitté.“

Regjeringene oppnevnte følgende medlemmer til den parlamentariske komite:

Fra Danmark:	Folketingsmann	Kaj Bundvad,
	—	Einar P. Foss.
Fra Island:	Alttingsmann	Magnús Jónsson,
	—	Páll Zóphóniasson.

Fra Norge:	Stortingsmann	Jakob Pettersen,
	—	Arthur Sundt,
Fra Sverige:	Riksdagsmann	Birger Andersson,
	—	Waldemar Svensson.

Som komitéens sekretærer er oppnevnt kontorsjef Sven Garde, Danmark, kontorsjef Odd Gjelsvik, Norge, og første kanslisekretær Bengt Lundberg, Sverige. Dessuten har kontorsjef Jón Sigurðsson, Island, og sekretær Poul Melbye, Danmark, deltatt i henholdsvis komitéens første og annet møte.

Komitéen holdt sitt konstituerende møte i Reykjavik 22.—23. september 1955, hvor den antok navnet „Den islandsk-skandinaviske trafikk-komité“. Den drøftet her sine arbeidsoppgaver med utgangspunkt i tilrådingen fra Det Nordiske Råd og rådets behandling av saken, og ble enige om å ta følgende punkter opp til behandling:

1. Utvidelse av opplysningstjenesten for turister til Island.
2. De økonomiske forutsetninger for turisttrafikken.
3. Trafikkforbindelsene med skip og fly.
4. Muligheten for økt handelssamkvem mellom Island og de øvrige nordiske land.

De islandske medlemmer redegjorde dessuten for den sterke vekt man på islandsk side tillia spørsmålet om luftfartsavtalen mellom Island og Sverige, og fremholdt at komitéen ikke kunne gå utenom denne sak hvis forhandlingene mellom de to parter ikke førte til et tilfredsstillende resultat. Komitéens øvrige medlemmer uttrykte ønsket om at tvisten måtte løses på en måte som var tilfredsstillende for begge parter. Komitéen fant seg imidlertid etter behandlingen i Det Nordiske Råd ikke berettiget til på det daværende tidspunkt å ta saken opp til drøftelse, idet man først må avvente resultatet av forhandlingene mellom de to lands regjeringer.

En representant for Ferðaskrifstofa ríkisins (Den islandske stats reisebyrå) gav en redegjørelse om opplysningstjenesten og turistforholdene på Island. Som grunnlag for komitéens videre arbeid med saken ble man enige om å innhente nærmere opplysninger om hvorledes opplysningstjenesten er organisert både på Island og i de tre andre land, og om prisene på reiser til og fra Island, på opphold og reiser i landet, om hotellforholdene og om toll-, valuta- og pass-spørsmål ved reiser til Island.

Komitéen drøftet videre kapasitetsutnyttelsen og konkurranseforholdene på de nåværende skipsruter og mulighetene for en utbygging av de nåværende linjer, bl. a. med fast anløp i Vest-Norge. Man ble enige om å innhente en del tilleggsopplysninger til den foreliggende statistikk og en del andre opplysninger vedrørende skipstrafikken og de enkelte ruter. Man besluttet videre å skaffe tilveie opplysninger om de enkelte selskapers syn på de eksisterende skipsruter og mulige nye planer.

Endelig drøftet man samhandelen mellom Island og de øvrige nordiske land og ble enige om å skaffe tilveie ytterligere materiale om denne, spesielt med sikte på å klarlegge de „kunstige“ hindringer (import- og valutarestriksjoner) for samhandelen.

Komitéen holdt sitt annet møte i Stockholm 17.—18. november 1955. På grunnlag av det materiale som var innhentet om de saker som var tatt opp til behandling i det første møte, hadde komitéen en nærmere drøftelse av de enkelte punkter. Det ble meddelt at fra 1. desember 1955 ville Island slutte seg til den internordiske passfrihet. Komitéen besluttet å gi de islandske medlemmer i oppdrag å utarbeide en foreløpig betenkning om de spørsmål komitéen hadde behandlet, og drøfte den på sitt neste møte i København 15.—16. mars 1956.

Meddelelser

om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelser for den internordiske bus- og lastbiltrafik

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddeler den 29. november 1955:

Der har i dagene fra den 7. til den 9. november 1955 i København været afholdt et møde mellem repræsentanter for de danske, norske og svenske trafikministerier angående landevejskørslen mellem de nordiske lande. Den norske delegation vil foranledige, at resultaterne af drøftelserne forelægges Nordisk Råd.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 8. december 1955:

Samferdselsdepartementet meddeler at det har vært holdt møter mellom samferdselsdepartementene i Danmark, Sverige og Norge 13. mai og 7. november d. å. Den nordiske parlamentariske komité for friere samferdsel m. m. er blitt holdt underrettet om forhandlingene.

Avtalen mellom Sverige, Danmark og Norge om vegtransport [se Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 306—12] ble undertegnet i Oslo 2. mars 1955 og trådte i kraft 1. juni 1955.

På møtet 7. november d. å. ble det enighet om følgende:

1. I avtalens artikkel 3 om personrutekjøring med omnibuss føyes til et punkt 6 sålydende: „Tillatelse til personrute kreves dog ikke for gjennomkjøring gjennom land hvor det ikke opptas eller avsettes passasjerer“. Det er således gitt frihet for transit.
2. Det vil bli søkt gitt en definisjon av godsrutekjøring som kan gi grunnlag for en felles transportpolitikk på området.
3. Et to-manns utvalg skal innsamle materiale vedrørende arbeidstidsbestemmelser, m. v. i de tre land og sammenstille dette. Spørsmålet om det er grunnlag for fellesbestemmelser vil bli drøftet senere.

4. Ved Finlands tiltredelse til det Nordiske Råd reiser spørsmålet seg om Finlands tiltredelse til vegtransportavtalen. Dette forutsetter imidlertid at det blir samme avgiftsbestemmelser i de fire land for motorkjøretøyer fra de andre land som er med i avtalen. Da avgiftsbestemmelsene ligger utenfor samferdselsdepartementenes kompetanse, bør spørsmålet formodentlig drøftes i det Nordiske Råd.

Etter møtet 13. mai i år ble de norske avgifter for utenlandske motorkjøretøyer opphevet fra 15. juni 1955, hvorefter danske, svenske og norske motorkjøretøyer passerer de tre lands grenser uten spesielle avgifter.

Den svenske regering (kommunikationsdepartementet) henviser til sin meddelelse under sag D 48 om rek. nr. 16/1955.

Meddelelse
om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af
jernbanetakster m. m.

(indsendt af den danske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (ministeriet for offentlige arbejder) oversendte den 28. november 1955 følgende af de danske, norske og svenske statsbaner i fællesskab udarbejdede memorandum, til hvilket den svenske regering (kommunikationsdepartementet) henviser i sin meddelelse af den 6. december 1955.

De på mange områder bestående væsentlige forskelligheder mellem de nordiske landes statsbaners takstsystemer og tarifbestemmelser, der i væsentlig grad må henføres til landenes forskelligartede geografiske, næringsøkonomiske og driftsøkonomiske forhold, vil utvivlsomt gøre den tilstræbte ensartethed vanskelig at opnå, og tilnærmelser til en sådan ensartethed vil på adskillige punkter medføre ændringer i landenes nugældende efter det foreliggende behov tilpassede takstsystemer m. v. Dette hindrer selvfølgelig ikke, at man kan — og bør — gennemføre ensartethed i et vist omfang, d. v. s. hvor det er muligt uden brud på hovedprincipper med deraf følgende alvorlige risici. Der er da også på adskillige punkter gennemført eller indledet drøftelser mellem jernbanestyrelserne med henblik på opnåelsen af ensartethed i tarifbestemmelser m. v., og bestræbelserne herfor fortsættes.

For *personbefordringens* vedkommende giver uligheden i de nordiske landes takstsystemer sig i hovedsagen udtryk ved forskelligheder i de enkelte landes takstniveau samt i degressiviteten ved rejser over længere afstande (zonetakster) og i prisdannelsen ved dobbeltrejsler, forhold som overvejende er bestemt af de enkelte baners interne struktur. En samordning på dette område måtte forudsætte omfattende ændringer i de enkelte landes elementære bestemmelser for takstdannelse, som er baseret på retningslinier, fastlagt af det enkelte lands regering eller rigsdag. Ligeledes måtte et sådant koordineret system påregnes at ville medføre en ikke ubetydelig indtægtsnedgang for jernbanerne, navnlig ved indførelse

af degressiv takstberegning for den samlede internordiske befordringsstrækning, ligesom afregningerne de enkelte nordiske jernbanestyrelser imellem ville kompli- ceres stærkt.

For i nogen grad at gøre rejsende mellem de nordiske lande delagtige i den degres- sive takstberegning, har der gennem en årrække bestået særlige nordiske rund- tursbilletter med en betydelig nedsættelse på de respektive styrelsers strækninger.

Der er endvidere på forskellige punkter opnået en vis ensartethed. Således er gyldighedstiden for dobbeltbilletter nu overalt i internordisk trafik fastsat til 2 måneder. Ligeledes er bestemmelserne for ungdomsorganisationers udflugter, som tidligere kun omfattede medlemmer under 18 år af bestemte organisationer, udvidet til at omfatte medlemmer under 20 år af alle ungdomsorganisationer for moralsk og fysisk opdragelse, og bestemmelserne, der oprindeligt kun gjaldt for rejser på Øresundsoverfarterne, er udvidet til at gælde almindeligt i internordisk trafik.

Udstedelse af billetter og indskrivning af rejsegods har hidtil kun kunnet ske fra og til de stationer, som er optaget som forbindelsesstationer i den nordiske person- og rejsegodstarif. De nordiske jernbanestyrelser er i princippet enige om, at rejsende og rejsegods i nordisk trafik bør kunne ekspederes på praktisk taget alle stationer. Da bestemmelserne er ret uensartede i de forskellige nordiske lande, tilbagestår dog meget arbejde, før en fuldstændig nordisk person- og rejse- godsekspedition kan gennemføres. Et skridt i denne retning er dog taget, idet der nu indføres direkte ekspedition af person- og rejsegods også fra og til sådanne svenske og norske statsbanestationer, som ikke er optaget i den nordiske person- og rejsegodstarif, og man undersøger muligheden for at indføre en lignende ord- ning i forbindelse med danske og norske stationer, som ikke er optaget i den nævnte tarif.

En samordning af taksterne m. v. for *godsbefordringen* møder lignende vanske- ligheder som dem, der foran er nævnt for personbefordringen. En samordning af takstbestemmelser er dog indledt ved „*Nordisk Godstarif*“, som trådte i kraft den 1. januar 1953 og afløste de hidtil gældende 3 godstariffer for forbindelsen mellem de 3 nordiske lande (Danmark, Norge og Sverige) nemlig:

Dansk-svensk godstarif,
norsk-svensk godstarif og
dansk-norsk godstarif.

Denne tarif indeholder for almindeligt styk- og vognladningsgods ikke fælles takstabel (fragten regnes særskilt for hvert lands strækning), men en del fragtberegningbestemmelser er gjort ens på samtlige strækninger, hvorved forholdene for jernbanens kunder og for jernbanepersonalet, der foretager ekspedition af gods- sender, er blevet forenklet.

Som eksempler på forenklingen af bestemmelser i den nævnte tarif kan nævnes følgende:

Norges Statsbaners system for fragtberegning af stykgodssendinger med hensyntagen til rumfanget er overtaget også af de svenske og danske baner, uanset at disse baner endnu ikke har tilsvarende bestemmelser i deres lokale godstariffer. De sidstnævnte baners takstmæssige inddeling af stykgods i sendinger på under og over 500 kg er overtaget af norske baner, som ellers i lokaltrafik har fastsat grænsen til 1 000 kg. Svenske baner har overtaget den norske og danske tidsfrist på 3 måneder for tilbagesendelse af brugt emballage til nedsat takst, og medens svenske baner i lokaltrafik beregner et procenttillæg til fragten for befordring af vognladningsgods i lukket vogn, anvendes i den nordiske godstarif det af norske og danske baner anvendte system med tillæg af et bestemt beløb pr. vogn, varierende efter afstanden.

Den største forenkling i den nordiske godstarif er opnået for småsendinger af ilgods, det såkaldte pakkegods, idet der her er indført enhedstakster gradueret efter vægt mellem de respektive lande uanset befordringsafstanden.

For at lette fragtudregningen afrunder norske og danske baner deres stykgodstakster for 100 kg til mangefold af 10 øre. Det er nu besluttet, at svenske baner, som hidtil har afrundet stykgodstaksterne til hel øre, også skal overtage dette system.

Der foreligger endvidere udkast til en særlig nordisk stykgodstarif (også i trafik med Finland) med fælles fragtberegningsbestemmelser og — hvis muligt — med enhedstakster med gennemgående fragtberegning over grænserne. Til undersøgelse af dette særdeles komplicerede spørgsmål må dog påregnes at hengå endnu nogen tid.

For at fremme eksporten og importen over norske havne ved Trondheimsfjorden er der indført en undtagelsestarif for alt slags gods til og fra Sverige i transit over Storlien. Tariffen indeholder store fragtnedsættelser for såvidt muligt at fjerne ulemperne ved den som følge af grænsepassage opstående delte takstberegning.

Endelig skal bemærkes, at der af de nordiske jernbanestyrelser er nedsat en kommission med det formål at skabe størst mulig ensartethed mellem de nationale love (befordringsvedtægter), der normerer kontraktforholdet mellem jernbanerne og forsenderen. Samtidig tilstræbes størst mulig tilnærmelse til de gældende internationale bestemmelser i „International konvention om befordring af personer og rejsegods på jernbaner“ og „International konvention om godsbefordring på jernbaner“.

Meddelelser

om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere m. fl.

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (indenrigsministeriet) meddeler den 1. december 1955:

Indenrigsministeriet har fra undervisningsministeriet modtaget en erklæring af 12. januar 1955 fra Danmarks farmaceutiske Højskole vedrørende det omhandlede spørgsmål. [Se bilag]. På grundlag af denne udtalelse, som af statsministeriet blev videresendt til Nordisk Råd med skrivelse af 26. januar 1955, har indenrigsministeriet ladet indhente udtalelser fra sundhedsstyrelsen, Danmarks Apotekerforening og Dansk Farmaceutforening.

De to nævnte organisationer har begge i princippet givet tilslutning til, at der søges etableret et fælles nordisk arbejdsmarked for farmaceutisk personale, men har fremhævet, at en forudsætning herfor må være, at ordningen bliver gensidig mellem de nordiske lande, således som det også er forudsat i § 12 i den danske lov nr. 209 af 11. juni 1954 om apotekervæsenet. Organisationerne har endvidere erklæret sig enige i Danmarks farmaceutiske Højskoles udtalelser af 9. december 1954 [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 206—07] og 12. januar 1955, når det i disse hedder, at de uddannelsesmæssige forudsætninger for at ligestille farmaceutiske kandidater indenfor de nordiske lande er til stede, forudsat at sproget ikke stiller sig hindrende i vejen, og at kendskabet til det pågældende lands medicinallovgivning og farmakopé er indøvet.

Organisationerne har imidlertid samtidig fremhævet, at forinden spørgsmålet om et fælles arbejdsmarked kan bringes til en løsning, må en lang række spørgsmål af arbejdsmæssig og økonomisk karakter først bringes til klaring, og har derfor henstillet, at der tages skridt til gennemførelse af de fornødne forhandlinger herom mellem vedkommende ministerier i de nordiske lande og de respektive fagorganisationer.

Til disse udtalelser fra organisationerne har sundhedsstyrelsen henholdt sig.

Indenrigsministeriet vil på grundlag af disse erklæringer være villig til at optage nærmere forhandlinger om, hvorledes spørgsmålet om fælles nordisk marked for farmaceutisk personale bedst vil kunne løses, og hvilke forudsætninger af arbejdsmæssig og økonomisk karakter der forinden bør tilvejebringes.

Den norske regering (utenriksdepartementet) henviser til sin meddelelse om rekommandation nr. 14/1954 [sag D 19].

Den svenske regering (inrikesdepartementet) meddeler den 3. december 1955:

En redogörelse för de svenska synpunkterna på denna fråga lämnades vid rådets tredje session. [Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 271—72]. Ytterligare överläggningar i frågan har därefter ägt rum med medicinalstyrelsen.

BILAG

Udtalelse af Danmarks farmaceutiske højskole

Med skrivelse af 22. december 1954 (j. nr. 810⁵) fremsendte undervisningsministeriet til gennemsyn „Nordisk arbejdsmarked for farmaceutisk personal, Sverige (PM utarbetad inom svenska medicinalstyrelsens apoteksbyrå). Nordiska rådet, Ärende nr. 15, Bilaga 1, 3:e sessionen, Januari-februari 1955“. I denne anledning og i tilknytning til „Kortfattet referat af mødet den 15.—17. september 1952 mellem forstanderne for de nordiske farmaceutiske højskoler på Danmarks farmaceutiske Højskole“ og til højskolens svar af 9. december 1954 på undervisningsministeriets forespørgsel (U 810⁵) af 22. november 1954 vil jeg gerne fremsætte følgende udtalelse.

Da den danske farmaceutiske medhjælpereksamen, der tilnærmelsesvis svarer til den svenske receptarieeksamen, efter lov om apotekervæsenet af 11. juni 1954 i en nær fremtid vil bortfalde og blive erstattet af en apoteksassistenteksamen, hvor kravene er mindre, vil jeg i nærværende skrivelse udelukkende holde mig til den danske farmaceutiske kandidateksamen, der svarer til den svenske apotekereksamen. Det skal bemærkes, at i Danmark betegnes en kandidat, der er ansat på et apotek „Provisor“; i Sverige er den tilsvarende betegnelse „legitimerad apotekare“.

I. Den farmaceutiske kandidat.

1. Af referatet af forstandermødet fremgår, at farmaceutiske kandidater fra et af de nordiske lande, som har de fornødne sproglige forudsætninger, og som har

eller erhverver fornødent supplerende kendskab til vedkommende lands medicinallovgivning og farmakopé, rent sagligt må anses for fuldt kvalificerede til at udføre alt farmaceutisk arbejde i et hvilket som helst af de andre lande, og at mødets deltagere var enige om ønskeligheden af, at adgangen hertil lettes mest muligt.

Af ovennævnte svenske PM synes indirekte at fremgå, at den svenske medicinalstyrelse deler forstandermødets syn på kvalifikationernes ensartethed hos nordiske farmaceutiske kandidater. Når imidlertid den svenske medicinalstyrelse — for tiden — ser sig nødsaget til at tage afstand fra, at der gives farmaceutiske kandidater fra andre nordiske lande tilladelse til at gøre tjeneste i Sverige som legitimerede apotekare, synes det udelukkende at bero på forhold af arbejdsmarkedsmæssig art; der nævnes adgangsbegrænsningen til det farmaceutiske studium og lønforhold.

Der er ingen tvivl om, at man også i andre nordiske lande vil støde på lignende vanskeligheder for en fuld gennemførelse af fælles arbejdsmarked. Ialtfald i Norge og Danmark er der også adgangsbegrænsning til det farmaceutiske studium, ligesom man også her vil støde på vanskeligheder med hensyn til lønforhold, pensionsforhold o. l.

Jeg skal derfor henstille, at de forskellige nordiske landes „apoteksministerier“ anmodes om i fællesskab og i forbindelse med sundhedsstyrelser, apotekerforeninger og farmaceutforeninger at tage et arbejde op for at forsøge at finde en brugbar løsning med hensyn til det arbejdsmarkedsmæssige. (Under disse drøftelser kan også inddrages mulighederne for fælles arbejdsmarked for personer med lavere farmaceutisk uddannelse, f. eks. svenske receptarer, danske apoteksassistenter).

2. Men da dette arbejde må tage sin tid, vil jeg meget varmt anbefale, at den danske regering anmoder den danske sundhedsstyrelse om, at denne straks og til enhver tid stiller et vist ringe antal, f. eks. 10—20, arbejdstilladelser (kun arbejdstilladelse, idet vedkommende farmaceut selv må finde den apoteker, der vil engagere ham) til disposition for farmaceutiske kandidater fra andre nordiske lande, der ønsker at arbejde som provisorer på dansk apotek, jfr. apotekerlovens § 12, at den danske regering henstiller til de andre nordiske lande at gøre noget lignende, og at den danske regering fastholder sit tilbud om de 10—20 arbejdstilladelser, selvom der ikke opnås gensidighed. Farmaceuter fra andre nordiske lande, der arbejder som provisorer i Danmark, vil ikke alene selv høste udbytte, men de vil kunne tilføje dansk farmaci noget værdifuldt, ligesom den nordiske forståelse i høj grad vil fremmes ved, at danske farmaceuter og farmaceuter fra andre nordiske lande lærer hinanden at kende under dagliglivets vilkår.

Skulle det vise sig, at trangen til arbejdstilladelser bliver større end det fastsatte antal, kan forøgelsen af arbejdstilladelser ske f. eks. på udvekslingsbasis.

II. Uddannelsen til farmaceutisk kandidat.

Under henvisning til stykke 3 i referatet af forstandermødet vil jeg gerne udtale følgende.

1. Jeg skal varmt anbefale, at den danske regering anmoder det danske undervisningsministerium om på hvert undervisningskursus på Danmarks farmaceutiske Højskole at stille pladser til rådighed for studerende fra Norge, Sverige og Finland, f. eks. 2 fra hvert land; vedkommende studerende skal udpeges af vedkommende lands farmaceutiske højskole. Den 2—2 ½ års apotekslæretid, hvor med studiet begynder her i Danmark, lader sig sikkert også gennemføre i betragtning af den forståelse, som Danmarks Apotekerforening og Dansk Farmaceutforening har af nordisk samarbejde. Eksamensbeviserne kan ialtfald indtil videre — for ikke at gribe ind i adgangsbegrænsningen til studiet — få påtegningen „Ikke umiddelbart rettighedsgivende i Danmark“. Det skal bemærkes, at Island indtager en særstilling, idet højskolen fra gammel tid til stadighed, efter anmodning i hvert enkelt tilfælde fra den islandske læreanstalt, optager islandske studerende.

Videre skal jeg anbefale, at den danske regering henstiller til Norge, Sverige og Finland at gøre noget lignende, og at den danske regering fastholder sit tilbud om pladser, selvom der ikke opnås gensidighed.

2. For de studerende, der kun ønsker at tilbringe en del af deres studietid i et andet nordisk land, vil det være værdifuldt, såfremt der i samtlige lande findes en bestemmelse, der er analog med følgende bestemmelse i den danske kgl. anordning af 14. september 1942 § 41:

„Undervisningsministeriet kan efter rektors og lærerrådets indstilling meddele hel eller delvis fritagelse for de ved medhjælpereksamen og kandidateksamen efter foranstående krævede kurser og prøver, når den pågældende andetsteds har gennemgået tilsvarende kurser eller bestået tilsvarende prøver. Overførelsen af de ved sådanne kurser og prøver opnåede karakterer kan tilstedes af undervisningsministeriet“.

3. Endelig skal jeg henstille, at de forskellige nordiske landes undervisningsministerier anmodes om i fællesskab og i forbindelse med de farmaceutiske højskoler at tage et arbejde op med henblik på at forsøge at få undervisningen til den farmaceutiske kandidateksamen gjort endnu mere ensartet, end den er for øjeblikket. Men det skal ikke skjules, at mulighederne for fuldstændig ensartethed for tiden — bl. a. på grund af de forskellige institutmæssige forhold — må anses for meget ringe.

Det skal i denne forbindelse oplyses, at rektor for Kungl. Farmaceutiska Institutet i Stockholm agter at indbyde samtlige forstandere for nordiske farmaceutiske højskoler til et nyt møde i meget nær fremtid.

København den 12. januar 1955

Carl Faurholt.

J. Munck-Hansen.

Meddelelser

om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheds forsendelser for toldgranskning

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Norge* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (finansministeriet) meddeler den 26. november 1955:

Den danske toldlov indeholder hjemmel til at tillade toldfri indførsel af tryksager af den omhandlede art.

Forsåvidt angår spørgsmålet om lettelse i toldbehandlingen skal bemærkes, at departementet vil kunne gå ind for, at tryksager, der forsendes med post, tillades udleveret af postvæsenet uden toldvæsenets mellemkomst under forudsætning af, at forsendelsen ved et påklæbet mærkat eller på anden måde karakteriserer sig som afsendt af en kompetent myndighed i et nordisk land.

Tryksager, der forsendes som stykgods, med skib eller bane, må af kontrolmæssige grunde fortsat kræves oplagt på toldpakhus, men sådanne forsendelser vil kunne udleveres toldfrit og uåbnede mod, at adressaten afgiver en sædvanlig klareringsangivelse indeholdende en erklæring om, at det drejer sig om tryksager af den omhandlede art.

Den islandske regering (fjármálaráðuneytið) meddeler den 29. november 1955:

Postforsendelser fra myndigheder i andet nordisk land åbnes i det hele taget ikke af de islandske toldmyndigheder, og der lægges vægt på, at sådanne forsendelser bliver ekspederet med mindst muligt ophold.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 17. december 1955:

Finans- og Tolldepartementet meddeler at rekommandasjonen ble tatt opp til drøftelse på et møte som de nordiske tollsjefer holdt i Oslo den 2.—4. juni 1955. Det ble enighet om at ordningen kunne tenkes gjort gjeldende for forsendelse *fra myndigheter til myndigheter*, mens spørsmålet stilte seg mer tvilsomt når adressaten er en privatperson. Forutsetningen måtte være at innholdet av forsendelsen var av ikke-kommersiell art.

Det ble oppnådd enighet om at spørsmålet skulle tas opp til nærmere studium i hvert land for å søke å komme frem til en felles ordning.

Den svenske regering (finansdepartementet) meddeler den 6. oktober 1955:

Enligt gällande bestämmelser är gods, som införes till tullområdet för att därinom förbrukas eller nyttjas, i princip underkastat förtullning av vederbörande tullmyndighet, som därvid har att pröva, om tull skall utgå för godset eller ej.

Den nu ifrågavarande rekommendationen synes förutsätta fritagande från tullgranskning över huvud för försändelse, innehållande allenast handlingar och trycksaker, från myndighet i ett nordiskt land till antingen myndighet eller ock enskild person i annat nordiskt land.

Härvid torde förutsättas, att handlingar och trycksaker över lag äro tullfria, vilket emellertid icke är fallet.

Sålunda hänföras tryckalster, bestående av kataloger, affärscirkulär och annat, ej särskilt nämnt merkantilt tryck med svensk text ävensom alla med bokstavstryck försedda blanketter, visitkort, adresskort, etiketter och matsedlar samt med firmabeteckning eller annat bokstavstryck försett papper (dock ej omslagspapper, vilket tulltaxeras efter papperets beskaffenhet i övrigt) till statistiskt nr 889 och 890 i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning med tull av 75 öre för kg.

Tryckalster av andra slag än ovan nämnts bliva i regel hänförliga till statistiskt nr 891 med tullfrihet.

Handskrifter äro tullfria enligt 5 § u) tulltaxeförordningen (SFS 1952: 123). Vidare åtnjutes tullfrihet enligt 5 § z) tulltaxeförordningen för, bl. a. tryckalster, härunder inbegripna med bilder försedda reklamskyltar och reklamplakat, samt bilder under villkor, att varorna ha till syfte att göra reklam för resor eller studier i främmande länder eller att sprida kännedom i allmänhet om dessa länder.

Vid det nordiska tullmöte, som avhölls i Oslo den 2—4 juni 1955, intog man en positiv ställning till rekommendationen, vad gällde försändelse från myndighet till myndighet, därvid dock förutsattes, att försändelsens innehåll vore av icke kommersiell natur. Däremot rådde större tveksamhet, då försändelsens adressat vore en enskild person.

Man enades emellertid om att i ettvart av de deltagande länderna ägna förslaget en närmare översyn för att söka nå fram till en godtagbar lösning av frågan.

Styrelsen har för sin del numera icke något att erinra mot det framlagda förslaget, i vad det avser försändelse från myndighet i ett nordiskt land till myndighet i annat nordiskt land under förutsättning, att försändelsen är försedd med vederbörande myndighets sigill eller av försändelsens omslag eljest tydligt framgår, att försändelsen är officiell och icke innehåller tullbelagt föremål.

Styrelsen har för avsikt att hos Kungl. Maj:t anhålla, att bestämmelser i berörda syfte måtte inarbetas i 147 § tullstadgan.

Meddelelser

om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at Danmark skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (justitsministeriet) meddeler den 2. december 1955:

Justitsministeriet har indhentet en udtalelse fra de danske medlemmer af Det nordiske udvalg for lovsamarbejde, der har meddelt, at spørgsmålet blev gjort til genstand for forhandling på et møde i Oslo den 25. og 26. maj 1955 mellem delegerede fra Danmark, Finland, Norge og Sverige, og at man var enige om at foreslå, at der i Sverige foretages en undersøgelse af, hvilke dele af ægteskabslovgivningen der egner sig til revision.

Fra en række danske myndigheder og institutioner har justitsministeriet udbedt sig udtalelser til belysning af, hvilket behov der må antages at være for en revision af ægteskabslovgivningen. Fra en del af de adspurgte myndigheder og institutioner er der endnu ikke modtaget svar.

Den islandske regering (dómsmálaráðuneytið) meddeler den 24. maj 1955:

Ministeriet er rede til samarbejde med de øvrige nordiske lande om revision af denne lovgivning for at gøre den så ligeartet som muligt og vil overveje de forslag, der måtte fremkomme om revisionens iværksættelse.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 15. december 1955:

Justisdepartementet meddeler at under de drøftelser om rekommandasjonen som har funnet sted mellom de delegerte for nordisk lovsamarbeid er spørsmålet blitt delt opp således:

- 1) En generell revisjon av ekteskapslovgivningen.
- 2) En revisjon av de medisinske ekteskapsbetingelser.
- 3) En endring av reglene om jurisdiksjonsmyndighet i ekteskapsaker.

Forsåvidt angår punkt 1 ble de delegerte på et møte i mai 1955 enige om at man fra svensk side skulle utrede hvilke deler av ekteskapslovgivningen som egner seg for revisjon. Deretter skulle drøftelser opptas med henblikk på eventuelt nordisk samarbeid. Behovet for en slik revisjon fra norsk side er for tiden under undersøkelse i Justisdepartementet.

Når det gjelder punkt 2 var det enighet om at dette spørsmål skulle tas opp separat med bistand av medisinske sakkyndige. Også her vil arbeidet bli tatt opp etter svensk initiativ.

Hva punkt 3 angår avventer man et motforslag fra svensk side til en norsk utredning som forelå på det ovenfor nevnte møte.

Rekommandasjonen ble forøvrig drøftet på justisministermøtet i København i oktober 1955, hvor det var enighet om den fremgangsmåte som er nevnt.

Den svenske regering (justitiedepartementet) meddeler den 6. december 1955:

Frågan om en gemensam allmän översyn av den nordiska äktenskapslagstiftningen har sedan flera år tillbaka diskuterats av de delegerade för nordiskt samarbete på lagstiftningens område. Därvid har man tagit sikte särskilt på en omprövning av de förmögenhetsrättsliga bestämmelserna och — i varje fall för Sveriges vidkommande — på behovet att förbättra efterlevande makes ekonomiska ställning i den först avlidne makens dödsbo. Inom svenska justitiedepartementet har även redan år 1951 av en särskilt förordnad sakkunnig utarbetats en rapport från det praktiska rättslivet angående giftermålsbalkens tillämpning och behovet av ändringar däri. Vid de delegerades för nordiskt lagsamarbete gemensamma möte i Oslo i maj 1955 föreslog de delegerade bland annat, att i Sverige skulle undersökas vilka delar av äktenskapslagstiftningen som ägnade sig för en revision (jämför de delegerades berättelse till Nordiska rådet [sag C 1, side 601]). För Sveriges del har frågan om efterlevande makes ställning nära samband med det föreliggande förslaget till ny ärvdabalk och omfattningen av den föreslagna utredningen måste till viss del bli beroende av den fortsatta behandlingen av ärvdabalksförslaget.

Meddelelser

om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog

(indsendt af den danske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (undervisningsministeriet) oversender i sin meddelelse af den 22. december 1955 følgende udtalelse fra Nordisk Kulturkommissions danske afdeling:

Spørgsmålet blev behandlet på mødet i kommissionens sektion I i Helsingfors, 10.—12. februar 1955. Det blev her gjort gældende, at de publikationer, som egner sig til oversættelse i sin helhed, måtte antages at være meget få, og at det oftest ville være tilstrækkeligt at udsende et resumé af hovedresultaterne af de pågældende arbejder. Om disse hovedresultater gælder det, at de i ligeså høj grad bør fremkomme og — som det også sker indenfor flere fag — fremkommer på et verdenssprog, således at tillige en oversættelse til et andet skandinavisk sprog synes mindre rimelig. I de tilfælde, hvor det ville være ønskeligt at udgive en publikation i sin helhed på et andet nordisk sprog, kunne spørgsmålet formentlig løses ad forlagsvejen, evt. med statsstøtte eller støtte fra fonds.

Kommissionen mente at måtte overlade de nationale delegationer at finde en praktisk løsning på spørgsmålet i hvert enkelt land.

Den islandske regering (menntamálaráðuneytið) meddeler den 19. januar 1956:

Rekommandationen er blevet forelagt formanden for Nordisk kulturkommissions islandske afdeling, professor Ólafur Björnsson, som har besvaret ministeriets henvendelse som følger:

Denne sag har i det forløbne været genstand for drøftelser i Nordisk kulturkommission. På kommissionens møde i Reykjavík sidste efterår blev det vedtaget at støtte den omhandlede rekommandation fra Nordisk Råd samt at overlade udførelsen til afdelingerne for de enkelte lande.

Det er blevet fremført i kommissionen, at en praktisk udførelse i denne henseende ville være et samarbejde, henholdsvis mellem Finland og Sverige, om oversættelse af finsk faglitteratur til svensk og mellem Danmark, Island og Norge om oversættelse af islandsk faglitteratur. Jeg vil anse en sådan arbejdsfordeling som en fornuftig løsning, idet den ville medføre en forenklet udførelse.

I denne forbindelse vil jeg påpege, at man ikke i en nær fremtid kan regne med en islandsk faglitteratur i nogen større målestok, som der ville være særlig grund til at oversætte til andet nordisk sprog. Som bekendt benyttes hovedsagelig udenlandske lærebøger ved universitetet undtagen i de fag, som særlig behandler islandske emner som f. eks. retsvidenskab, islandsk historie, islandsk sproglære o. s. v. Man må regne med et meget ubetydeligt marked for islandsk faglitteratur i de andre nordiske lande; dog kan der naturligvis være undtagelser herfra, f. eks. visse bøger om islandsk sproglære og litteraturhistorie.

I de få tilfælde, hvor der foreligger international videnskabelig litteratur af islandske forskere eller videnskabsmænd, er denne ofte forfattet på andet nordisk sprog.

Hvad Finland angår, er helt andre regler gældende i denne henseende, da lærebøger og anden faglitteratur foreligger på finsk i næsten alle fag, som undervises ved finske universiteter. Til trods herfor anser jeg det for en selvfølge, at Island deltager i dette samarbejde. Vedrørende spørgsmålet om, hvorledes et sådant samarbejde bør udføres, kan man selvfølgelig tænke sig forskellige muligheder, bl. a. at nedsætte en kommission af videnskabsmænd, som stillede forslag om den litteratur, der mentes at være grund til at lade oversætte. Kommissionens medlemmer kunne f. eks. udnævnes af undervisningsministeriet, universitetskollegiet eller Det Videnskabelige Selskab.

Foreløbig havde jeg dog tænkt mig den fremgangsmåde, at jeg rådførte mig med de største autoriteter indenfor hver faggruppe om den i vedkommende fag foreliggende islandske litteratur, der måtte være grund til at oversætte til andet nordisk sprog. Når man har fået en oversigt over den litteratur, der kan være tale om, kan man siden, i givet fald, drøfte de nærmere enkeltheder i forbindelse med oversættelsen og dennes udgivelse med repræsentanter fra de andre nordiske lande.

Hvis det ærede ministerium har noget at bemærke eller vil foreslå en anden fremgangsmåde, ville jeg sætte pris på at modtage meddelelse herom.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 24. december 1955:

Saken har vært oppe til drøftelse i Nordisk Kulturkommisjons seksjon for vitenskapelige spørsmål på et møte i Reykjavik den 29. og 30. august 1955. I en uttalelse fra møtet fremholder Nordisk Kulturkommisjon at finsk og islandsk vitenskapelig litteratur snarere burde oversettes til ett av hovedspråkene istedenfor til andre skandinaviske språk. I de tilfelle hvor oversettelse til et annet nordisk språk kunne komme på tale, anbefales det at saken bør løses på bilateral basis,

således at finsk vitenskapelig litteratur oversettes til svensk, mens oversættelse av islandsk vitenskapelig litteratur til et annet nordisk språk naturlig bør være en islandsk-dansk/norsk samarbeidsoppgave.

Den norske regjering gir sin tilslutning til uttalelsen fra Nordisk Kulturkommission og antar at universitetene i de nordiske land har best oversikt over det mulige behov for oversættelse av faglitteratur fra finsk og islandsk til annet nordisk språk. Den norske regjering vil forelegge saken for de norske universiteter, som kan ventes å avgi en uttalelse i løpet av 1956.

Den svenske regering (ecklesiastikdepartementet) meddeler den 30. november 1955:

Rekommendationen har varit på remiss till Nordiska kulturkommissionens svenska avdelning och behandlades av Nordiska kulturkommissionens första sektion vid dess sammanträde i Reykjavik den 29—den 31 augusti 1953.

Ifrågavarande remissvar inkom till ecklesiastikdepartementet den 10 november 1955 (se tillæg).

Med hänsyn till remissvarets innehåll kan det ifrågasättas, om det finns anledning verkställa den föreslagna utredningen. Regeringarnas i de övriga nordiska länderna inställning till förslaget har därför ännu icke införskaffats. Innan så sker synes det lämpligt att det utrönes, huruvida Nordiska rådet vidhåller sitt förslag.

TILLÆG

Udtalelse af Nordisk Kulturkommissions svenske delegation

Nordiska kulturkommissionens svenska delegation har genom remiss den 18 april 1955 anmodats att före den 1 oktober 1955 till ecklesiastikdepartementet inkomma med yttrande rörande frågan om översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk. Då protokoll rörande ärendets behandling vid kulturkommissionens möte i Reykjavik tidigare icke förelegat har delegationens yttrande med anledning av remissen blivit fördröjt.

Av de universitet och högskolor, till vilka frågan tidigare överlämnats för yttrande, har flera tillstyrkt statligt främjande av översättningar av ifrågavarande facklitteratur. I ett par yttranden framhålles emellertid att det vore bättre att åstadkomma översättningar till världsspråken än till nordiskt språk.

Kulturkommissionen behandlade frågan inom sin första sektion vid kommissionens sammanträde i Reykjavik den 29—31 augusti d. å. Kommissionen anslöt sig därvid till en inom den svenska delegationen upprättad promemoria och under-

strök särskilt promemorians moment 1, att uppgiftens omfattning begränsas av att en stor del av ifrågavarande facklitteratur snarare bör översättas till ett världsspråk än till ett skandinaviskt språk, samt promemorians moment 8, enligt vilket översättningsfrågans lösning smidigast kan vinnas på bilateral basis, eftersom det i flertalet fall torde röra sig om översättningar av finska arbeten till svenska, vilka enklast kommer till stånd genom en överenskommelse mellan svenska och finska förlag på i promemorian angivet sätt.

Kulturkommissionen ansåg att de nationella delegationerna i varje särskilt land borde söka finna en praktisk lösning av spørsmålet på en dylik bilateral basis.

Den ovan åberopade svenska delegationspromemorian bifogas [se undertillæg]. Remissakten återställs.

Stockholm den 8 november 1955

Ragnar Edenman.

Nils Andrén.

Undertillæg.

P. M.

angående åtgärder för att främja översättning av finsk och isländsk facklitteratur till danska, norska eller svenska

1. Uppgiftens omfattning begränsas av att en stor del av ifrågavarande litteratur snarare bör översättas till ett av världsspråken, icke till skandinaviskt språk.

2. De arbeten som kan lämpa sig för översättning i sin helhet till skandinaviskt språk torde vara mycket få. I flertalet fall torde det räcka att presentera sammanfattningar av arbetenas huvudresultat.

3. Den fråga som skall besvaras blir sålunda om NKK skall rekommendera statsmakterna att vidtaga åtgärder för att främja publicerandet på danska, norska eller svenska av hela arbeten på finska eller isländska eller sammanfattningar av dylika arbeten.

4. Översättning av hela arbeten borde, åtminstone i viss utsträckning, kunna ske förlagsvägen utan särskilt stöd eller annan åtgärd. En förutsättning är dock att i de enskilda fallen intresserade personer gör verkliga ansträngningar för att intressera lämpliga förlag.

5. I flertalet fall torde dock översättningar vara svåra att åstadkomma utan direkt stöd. Dylikt stöd borde kunna lämnas såsom tryckningsbidrag i form av garantibelopp på sätt som redan förekommer (t. ex. Statens naturvetenskapliga forskningsråd — Almqvist & Wiksell/Gebbers förlag).

6. Problemet blir i så fall närmast att finna eller skapa ett organ som kan

uppträda som part vid ingående av kontrakt med bokförlag. Organets konstruktion måste betingas av om verksamheten skall ske nordiskt eller "bilateralt".

7. Bedrivs verksamheten nordiskt bör NKK icke engageras såsom det behövliga organet, eftersom NKK:s uppgift icke är att vara ett verkställande organ utan initiativtagande och rådgivande. En särskild nordisk vetenskaplig publikationsnämnd, baserad på forskningsråd och liknande organ skulle kunna tänkas. Sannolikt skulle det inte vara omöjligt att inrätta en sådan nämnd inom Föreningen Nordens ram. Till denna nämnd skulle de i verksamheten deltagande nordiska länderna lämna bidrag enligt de grunder som kan överenskommas.

8. Det kan tänkas att frågan smidigast kan lösas på bilateral basis. I flertalet fall torde det röra sig om översättningar av finska arbeten till svenska. I så fall kan det räcka att ett svenskt förlag, med eller utan garanti av allmänna medel, som borde kunna lämnas genom forskningsråden, inköpte en del av en i Finland på svenska utgiven upplaga. Om de svenska bokinköpen subventioneras bör givetvis även Finlands andel i produktionskostnaden åtnjuta motsvarande finskt stöd.

9. Översättning av isländsk vetenskaplig litteratur skulle närmast, om bilaterala principer följes, bli en danskt/norsk-isländsk samarbetsuppgift, (givetvis en viss modifikation av den bilaterala principen).

10. Beträffande sammanfattningar torde dessa lämpligen kunna införas i vetenskapliga tidskrifter och andra regelbundet utkommande publikationer. (Exempel: Uppsala universitets årsskrift borde kunna varje eller vartannat år ägna ett häfte åt sammanfattningar av viktigare finsk litteratur). Även när det gäller sammanfattning — och även översättningar av viktiga kortare uppsatser — borde forskningsråden kunna ges möjlighet att lämna visst stöd.

Den 1 juli 1955.

Nils Andrén.

Meddelelser

om rekommandation nr. 14/1955 angående fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddeler den 16. december 1955:

De lokale danske bestemmelser for skolerejser og ungdomsorganisationers rejser var før den 1. maj d. å. i store træk følgende:

1. Skoleudflugter.

Ved udflugter på fællesklassen, der i studieøjemed foretages af skoleelever under lærerledsagelse, og hvori deltager mindst 9 elever (eller betales for dette antal) samt en lærer eller lærerinde, befordres

- a. elever — uden aldersgrænse — fra egentlige skoler med almen undervisning og
- b. elever under 18 år fra andre undervisningsanstalter, såsom universiteter, højskoler, landbrugsskoler, husholdningsskoler, håndværksskoler og andre fagskoler

for halv enkeltbilletpris eller ved rejse frem og tilbage indenfor gyldighedstiden for dobbeltbilletter for halv dobbeltbilletpris,

- c. elever over 18 år fra de under punkt b nævnte undervisningsanstalter for halv enkeltbilletpris for hver rejse, altså ved rejse frem og tilbage for 2 gange halv enkeltbilletpris.

Ved befordring med hurtigtog erlægges halvt hurtigtogstillæg.

For hvert påbegyndt antal af 9 elever befordres en lærer eller lærerinde for samme betaling, som skal erlægges for en elev.

2. Ungdomsorganisationers udflugter.

Ved udflugter på fællesklassen, der i øvelsesøjemed foretages af medlemmer under 18 år af ungdomsorganisationer, f. eks. spejderforbund, Frivilligt Dreng-

forbund, idrætsforeninger, KFUM og KFUK's ungdomsafdelinger, Unge Kvinders Beredskab og lignende organisationer, under ledsagelse af en leder over 18 år, og hvori deltager mindst 9 medlemmer (eller betales for dette antal) samt en leder, betales for hvert medlem halv enkeltbilletpris eller ved rejse frem og tilbage indenfor gyldighedstiden for dobbeltbilletter halv dobbeltbilletpris.

Ved befordring med hurtigtog erlægges halvt hurtigtogstillæg.

For hvert påbegyndt antal af 9 medlemmer befordres en leder ligeledes for halv enkeltbilletpris henholdsvis halv dobbeltbilletpris.

Fra den ovennævnte dato ændredes bestemmelserne for disse rejser således, at der ved skolerejser, der foretages af elever fra samtlige de ovennævnte undervisningsanstalter, nu altid ydes 50 pct. rabat i enkelt- eller dobbeltbilletprisen uanset elevernes alder. Desuden indførtes bestemmelser om fribefordring af et antal lærere eller lærerinder ved skolerejser med mindst 15 betalende elever samt beregning efter selskabsrejsetakst for de lærere eller lærerinder, som ikke befordres frit eller for samme betaling, som skal erlægges for en elev.

For ungdomsorganisationers rejser blev aldersgrænsen hævet fra 18 til 20 år, og bestemmelserne omfatter nu alle ungdomsorganisationer.

Ved internordiske rejser af de omhandlede arter ydes der som bekendt 50 pct. nedsættelse i befodringsprisen for skolerejser, der foretages af elever under 20 år fra egentlige skoler, fagskoler, universiteter og højskoler, og en lignende nedsættelse (i Finland dog kun 25 pct. nedsættelse) for rejser, der foretages af medlemmer under 20 år (tidligere 18 år) af ungdomsorganisationer for moralsk og fysisk opdragelse.

I øvrigt skal man bemærke følgende:

I. 1) Skolerejser.

Ved den ovenfor omtalte liberalisering af bestemmelserne for skolerejser i lokal dansk trafik, mener man at have strakt sig så vidt, som hensynet til Statsbanernes økonomi tillader. Man vil derfor ikke — hverken forsåvidt angår dansk eller internordisk trafik — kunne anbefale en yderligere nedsættelse i betalingen for disse rejser, også da en eventuel stigning i disse rejser ikke skønnes at ville modsvare det indtægtstab, der ville opstå for banerne.

I. 2) Rejsens formål.

Dels under hensyn til, at der for skolerejser kræves lærerledsagelse, dels da der efter aftale mellem Statsbanerne og det danske undervisningsministerium i skolernes sommerferie finder gratis befodrning sted af skoleelever til ferieophold, sommerlejre o. lign. og udenfor skoleferierne i et nærmere fastsat omfang af skoleklasser, finder man det rigtigt forsåvidt angår lokal dansk trafik at bibeholde bestemmelsen om, at skolerejser skal foregå i undervisningsøjemed. Betalingen for den sidstnævnte befodrning godtgøres Statsbanerne af det nævnte ministerium.

Den foreslåede udvidelse af skolerejser til også at omfatte internordisk skole-

ungdomsudveksling mener man at måtte fraråde, bl. a. under hensyn til, at en sådan udvidelse ville medføre, at man for rejser, som nu hører hjemme under ungdomsorganisationers rejser resp. selskabsrejser, ville komme til at yde en økonomisk uforvarlig stor rabat.

II. Ungdomsorganisationers rejser.

Man har intet at indvende imod, at bestemmelserne i internordisk trafik udformes i overensstemmelse med de ovennævnte lokale danske.

III. Indførelse af ensartede aldersgrænser.

Der findes ikke i dansk lokaltrafik nogen aldersgrænse for så vidt angår skolerejser.

IV. Indførelse af samme rabatsats.

Idet man tillader sig at henvise til det til punkt I 1) ovenfor anførte, kan man af økonomiske grunde ikke anbefale, at der for skolerejser, der foretages af yngre elever, eller for ungdomsorganisationers rejser ydes en højere procentuel nedsættelse end den, der i øjeblikket tilstås for disse rejser.

Man skal sluttelig anføre, at det på en nordisk personkonference, som blev afholdt i Stockholm i dagene 8.—10. november d. å., blev besluttet, at de hidtil gældende bestemmelser om, at der lokalt på overfarten Helsingør—Hälsingborg ikke ydes nedsættelse for skolerejser og ungdomsorganisationers rejser, og at der lokalt på overfarterne mellem København og Malmö ikke ydes nedsættelse, når sådanne rejser på landstrækningerne i overvejende grad foretages med bus, falder bort, således at der fra 1. december d. å. for de omhandlede rejser ydes sædvanlig nedsættelse.

Den islandske regering (menntamálaráðuneytið) meddeler 2. januar 1956:

Hoslagt fremsendes i afskrift (se nedenfor) en udtalelse fra undervisningsinspektør Magnús Gíslason vedrørende fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom.

Som bekendt har Nordisk Råd nedsat en særlig komité til behandling af trafikforholdene mellem Island og de øvrige nordiske lande, jfr. rekommandation nr. 7/1955. Ministeriet foreslår, at denne komité samtidig bemyndiges til at undersøge spørgsmålet om fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom.

Disse to spørgsmål er så nøje forbundet, at en fællesbehandling af dem ifølge ministeriets mening vil være formålstjenlig.

Undervisningsministeriet har anmodet mig om en udtalelse angående en rekommandation fra Nordisk Råd om rabat i forbindelse med internordiske rejser for skole- og foreningsungdom.

Den omhandlede rekommandation er bemærkelsesværdig. Det er glædeligt, at der virkes for en ko-ordination af disse forhold. En gensidig tillem্পning i denne forbindelse vil efter al sandsynlighed virke stimulerende på internordiske rejser for ungdommen.

For Islands vedkommende har ingen bestemte regler været gældende om rabat i forbindelse med ungdomsrejsegrupper. Men da der nu er interesse for en bedring af trafikforholdene mellem Island og de øvrige nordiske lande (jfr. Nordisk Råds rekommandation nr. 7/1955), kunne man betragte det som et led i disse bestræbelser at virke for, at skibe og flyvemaskiner i fart mellem Island og de øvrige nordiske lande ville yde en væsentlig rabat, når det drejer sig om rejser for ungdomsgrupper.

Det ville være meget ønskeligt, om Island kunne blive en aktiv deltager i denne forbindelse, således at islandske trafikforetagender kunne deltage i en sådan gensidig tillem্পning til gavn for nordisk samarbejde.

Reykjavik, d. 27. november 1955.

Magnús Gíslason

undervisningsinspektør, fil. lic.

Den norske regering (utenriksdepartementet) meddeler den 15. december 1955:

Samferdselsdepartementet meddeler at den billettpris som er fastsatt for barn under 16 år på de norske statsbaner, er eksepsjonelt lav sammenlignet med de priser som er gjort gjeldende ved innen- og utenlandske transportmidler og jernbaner i utlandet. I Sverige er således aldersgrensen 6 og 12 år, i Danmark og Norge 4 og 12 år for halv billettpris, men i Norge får barn inntil fylte 16 år i 3 kl. sittevogn reise for $\frac{1}{3}$ av billettprisen. En ytterligere liberalisering av prisberegningsreglene for skole- og ungdomsreiser kan således ikke tilrådes for Norges vedkommende. Det antas forøvrigt at de øvrige nordiske lands myndigheter av økonomiske grunner heller ikke finner å kunne gå med på en slik liberalisering av sine respektive lands nåværende bestemmelser slik at de blir analoge med selv dem som nå gjelder i Norge.

De moderasjonsbestemmelser for skole- og ungdomsreiser som for tiden gjelder lokalt i Norge, er også gjort gjeldende i nordisk personsamtrafikk. Dog gjelder følgende unntagelser: Prisberegning med $\frac{1}{3}$ av vanlig billettpris uansett alder er begrenset til bare å gjelde norske skoler (folke- og realskoler og de tre laveste klasser av 5-årig gymnasium). For internordiske skolereiser ledsaget av lærerpersonale regnes alltid halvparten av ordinær pris pr. voksen som i de øvrige nordiske land; lokalt i Norge for barneskolenes vedkommende er billettprisen redusert med $\frac{2}{3}$ pr. ledsagende lærerpersonale. Likeledes når det gjelder billetter for enkeltreiser for barn forøvrig, er det gitt adgang til å utstede billetter også i Sverige, Danmark og Finland hvor prisen er redusert til $\frac{1}{3}$ av vanlig billettpris

over norske strekninger, mens billettprisen i Sverige, Danmark og Finland er redusert med en halvpart for barn og full pris for voksne. Ytterligere innrømmelser fra Norges side kan således vanskelig innrømmes uten forbehold om gjensidighet.

Når det gjelder skolereiser for elever ved høyere skoler og ved yrkes- og fagskoler med ledsagende lærerpersonale, er det på grunn av konsekvensene vanskelig å innrømme samme moderasjon for disse som for elever av barneskolene, både når det gjelder intern norsk trafikk og nordisk samtrafikk. En slik utvidelse av moderasjonsordningen ville for Norges vedkommende innebære at voksne personer ble gitt adgang til å reise på de norske statsbaner for $\frac{1}{3}$ av vanlig billettpris, noe som ikke ville være forretningsmessig forsvarlig.

For ungdomsorganisasjoners reiser innrømmes det i Norge moderasjon til alle ungdomsorganisasjoner, hva enten det dreier seg om politiske eller ikke-politiske organisasjoner, så sant det dreier seg om reelle organisasjoner for ungdom.

Den svenske regering (kommunikationsdepartementet) meddeler den 6. december 1955:

Sedan järnvägsstyrelsen yttrat sig över rekommendationen har inom kommunikationsdepartementet utarbetats förslag till åtgärder för internordisk samordning av rabattförmånerna för skol- och föreningsungdoms resor. [Se tillæg]. Detta förslag har delgivits järnvägsstyrelsen i Sverige, ministeriet för offentlige arbejder och generaldirektoratet för statsbanerne i Danmark samt samferdselsdepartementet i Norge. Yttrande har hittills allenast inkommit från järnvägsstyrelsen, varför regeringarna ännu icke kunnat taga ställning till förslaget.

*TILLÆG.***P. M. angående Nordiska rådets rekommendation nr. 14/1955 rörande främjande av internordiska resor för förenings- och skolungdom.**

Rekommendationen anknyter till ett av Rolf Edberg, Sverige, framställt medlemsförslag, varöver ekonomiska utskottet i februari 1955 avgivit betänkande (nr 11).

Järnvägsstyrelsen har i utlåtande den 29 april 1955 förklarat sig med hänsyn till rådande ekonomiska förhållande icke kunna tillstyrka förslaget. Därjämte påpekas att förenämnda utskotts betänkande redan lett till att tidigare för internordiska skolresor gällande 50 % nedsättning utsträckts till gemensamma resor anordnade av ungdomsorganisationer för moralisk och fysisk fostran.

Vid de olika förvaltningarnas tillämpning av nordiska taxans allmänt formulerade bestämmelser följes de lokala taxornas exemplifieringar. Till följd härav ges t.ex. i Sverige internordisk rabatt endast åt sådana föreningar "för moralisk och fysisk fostran", som är upptagna i lokaltaxans lista över organisationer berättigade till rabatt vid inrikes resor, medan i Danmark internordisk rabatt beviljas i betydligt större utsträckning enligt danska lokaltaxans liberala föreningsbestämmelse. Skall full reciprocitet beträffande internordiska resor erhållas, bör därför såvitt möjligt likartade regler eftersträvas även beträffande de lokala taxornas bestämmelser.

Förslag till åtgärder för internordisk samordning av ifrågavarande rabattbestämmelser:

I. Enhetlig definition av begreppet skolresor med avseende på

- 1) *berättigade skolor*: för 50 % rabatt gäller i huvudsak samma bestämmelser i de olika ländernas lokaltaxor, medan i Sverige och Norge en högre rabatt tillämpas för skolor med yngre elever. Mest liberalt vore här att den norska lokalregeln principiellt lägges till grund för såväl samtliga lokaltaxor som den internordiska taxan, dock att även läroverkens högsta klasser samt alla yrkes- och fackskolor med motsvarande elevålder räknas till den yngre skolkategorien (Jmf. nedan under III 1) och IV 1)).
- 2) *resans syfte*: lämpligen torde svenska formuleringen "ändamål liggande inom den pågående undervisningens ram" upptagas i samtliga taxor, vilket tillåter rabatt även för rekreerande skolutflykter. Detta innebär en viss utvidgning av danska och finska bestämmelserna som åtminstone teoretiskt kräver "undervisande syfte". Eventuellt kan formuleringen utsträckas så att den omfattar internordiskt skolungdomsutbyte, vilket f. n. ej räknas som skolresor.

Nuvarande bestämmelser

	Lokaltaxor (resor inom egna landet)						Internordiska resor			
	Skolresor ¹⁾			Ungdomsorganisationers resor ¹⁾			Skol- o. ungdomsorganisat. resor ¹⁾			
	nedsättning i % ²⁾	maximal-ålder	berättigade skolformer	resans syfte	nedsättning i % ²⁾	maximal-ålder	berättigade föreningar	nedsättning ²⁾ i %	maximal-ålder	berättigade skolor och organisationer
Sverige	62½ ³⁾ 50	19 år oavsett åldern	folkskolor, ⁵⁾ läroverk, kommunala mellanskolor, tekniska läroverk, yrkesskolor med heldagsundervisning universitet, högskolor, seminarier, folkhögskolor	ändamål liggande inom den pågående undervisningens ram ⁴⁾	62½ ³⁾	19 år	scouter samt liknande religiösa och nykterhetsorganisationer enl. särskild förteckning	50	19 år	för allmänundervisning avsedda egentliga skolor, yrkesskolor, universitet och högskolor samt ungdomsorganisationer för moralisk och fysiskfostran
Norge	66⅔ ³⁾ 50	"elever i barnskolor" "vuxna elever"	folkskolor, realskolor och 3 lägsta klasserna av 5-åriga gymnasier övriga gymnasieklasser samt universitet, högskolor, folkhögskolor, lantmannaskolor m. m.	när skolan som institution har utflykt eller resor i instruksionsyfte	66⅔ ³⁾	19 år	scouter och liknande föreningar	50	19 år	
Danmark	50 å tur o. returpriset	—	egentliga skolor med allmän undervisning samt universitet, högskolor, fack- och hantverksskolor	undervisande syfte	50	19 år	alla ungdomsorganisationer	50	19 år	
Finland	50	—	folkskolor, läroverk, universitet och högskolor samt fackskolor	vetenskapligt eller undervisande syfte	—	—	—	50	19 år	

Anm ¹⁾ Allmän förutsättning är att resan företages under ledare i grupp om minst 10 personer i Sverige, Norge och Danmark samt minst 5 personer vid lokala resor i Finland.

²⁾ Nedsättningen beräknas å III kl. sittvagn enkel resa utom i Danmark där även nedsättning å tur och returpris medges.

³⁾ Samma nedsättning på svenska sträckor vid från Sverige företagna internordiska resor.

⁴⁾ För folkskolor gäller blott att gruppen reser gemensamt.

⁵⁾ För folkskolor gäller ingen åldersbegränsning.

II. Enhetliga bestämmelser om *vilka ungdomsorganisationer, som är rabattberättigade:*

I första hand bör en uppmjukning av svenska och norska lokaltaxornas bestämmelser genomföras, så att alla föreningar för moralisk och fysisk fostran enligt nordiska taxans formulering blir rabattberättigade, varvid motsvarande rabattkategori bör införas i Finland.

I andra hand kan diskuteras en ytterligare utsträckning av nämnda lokaltaxor och internordiska taxan till danska lokaltaxans bestämmelse, så att alla ungdomsorganisationer, även t.ex. politiska, blir rabattberättigade.

III. Införande av *enhetliga åldersgränser.*

- 1) för skolresor torde nuvarande individuella åldersgräns slopas, vilket bl. a. förenklar försäljning av gruppbiljett (jmf. ovan under I 1)).
- 2) för ungdomsorganisationers resor bör maximialder av 19 år införas även i Finland.

IV. Införande av *samma rabattsats.*

- 1) En högre rabatt bör genomgående tillämpas för såväl lokala som internordiska resor för skolor med normalt yngre elevålder (jmf. ovan under I 1)) samt ungdomsorganisationer. Nedsättningen kan lämpligen fastställas till i Norge gällande $66\frac{2}{3}$ % eller alternativt svenska taxans $61\frac{1}{2}$ %.
- 2) Eventuellt kan därjämte allmänt genomföras att även gällande tur och returpris får läggas till grund för det nedsatta biljettpriset, vilket f.n. endast tillåtes enligt danska lokaltaxan.

Meddelelser

om rekommandation nr. 15/1955 angående korsbåndstakster og og teleprinter- og telexstakster

(indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Sverige* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddeler den 29. november 1955:

Den islandske regering (póst- og símamálastjórnin) meddeler den 2. december 1955:

Den norske regering (utrikesdepartementet) meddeler den 22. december 1955:

Den svenske regering (kommunikationsdepartementet) meddeler den 10. december 1955:

A) vedrørende korsbåndsforsendelser.

Dansk meddelelse:

Overvejelserne vedrørende rekommandationen er endnu ikke afsluttede.

Islandsk meddelelse:

Punkt 1—3) berører ikke Island direkte, eftersom Island allerede har anvendt og anvender de samme takster og regler for korsbåndsforsendelser såvel i indenrigsk som i internordisk og international udveksling. Hertil skal dog bemærkes, at Island har en særstilling i denne sag i så henseende, at antallet af ankomende korsbåndsforsendelser til Island fra de øvrige nordiske lande er $3\frac{1}{2}$ gange så stort som antallet af afsendte forsendelser. Dette volder vanskeligheder og betydeligt økonomisk tab for Island, idet en stor del af den indenrigske post i Island befordres med fly (uden flytillæg), hvorved den indenlandske viderebefordring og yderligere distribuering bliver meget dyr, og denne udføres som bekendt uden noget vederlag fra afsenderlandet.

Norsk meddelelse:

Samferdselsdepartementet meddeler at den foreslåtte portoreform for Norges vedkommende anslås å ville medføre en årlig mindreinntekt på ca. kr. 120.000 beregnet etter de nåværende portotakster og trafikk. Den norske regjering kan imidlertid erklære seg villig til å tiltre en eventuel gjensidig overenskomst om anvendelsen av innenriks porto for korsbåndsendinger til de nordiske land.

Svensk meddelelse:

I fråga om förslagen att portot och viktsatserna för trycksaker, affärshandlingar och varuprov intill 1000 grams vikt skola bli desamma i den internordiska utväxlingen som i respektive länders inrikes rörelse har enighet ej kunnat nås mellan samtliga därav berörda länder.

Frågan om att söka skapa gemensamma nordiska regler om försändelsernas innehåll att tillämpas för såväl inrikes som internordiska försändelser har diskuterats vid en nordisk postkonferens, som ägde rum i mars 1955. Därvid uttalades starka principiella betänkligheter mot den ifrågasatta samordningen. Förslagets genomförande ansågs nämligen medföra, att de enskilda länderna bleve bundna vid varandra även när det gällde den inrikes avgiftssättningen. De nordiska postförvaltningarna voro ense om att en sådan utveckling icke kunde anses önskvärd, då den skulle innebära en avsevärd begränsning av de enskilda ländernas bestämmanderätt i fråga om den inrikes poströrelsen. Särskilt på trycksaksområdet, där ländernas nuvarande inrikes bestämmelser i mera betydande omfattning avveko från varandra, skulle en dylik begränsning av självbestämmanderätten bli besvärande. Man kunde sålunda icke bortse från att det — utöver sådana fall, där enligt rekommendationen avvikelser skulle kunna förekomma — kunde föreligga behov för ett land att i den inrikes rörelsen tillämpa efter förhållandena i detta land anpassade särbestämmelser, som kanske vore mindre lämpliga från nordisk synpunkt eller för de andra ländernas inrikes trafik. Sedan principen om likformiga bestämmelser för korsband i den inrikes och den internordiska utväxlingen en gång genomförts, skulle emellertid en dylik särbestämmelse icke längre kunna införas utan att den samtidigt godtoges av samtliga nordiska länder. De nordiska postförvaltningarna ansågo sig med hänsyn härtill böra av principiella skäl avvisa tanken på likformighet beträffande de inrikes korsbandsbestämmelserna.

De nordiska postförvaltningarna voro vidare ense om att en samordning av de nordiska ländernas inrikes korsbandsbestämmelser även från andra synpunkter skulle medföra betydande olägenheter. Om de gemensamma nordiska reglerna utformades efter de för allmänheten förmånligaste inrikesbestämmelserna, d. v. s. de danska, skulle detta enbart för svenska postverkets del medföra ett inkomstbortfall av miljontals kronor årligen. Inkomstminskningen för Finland, Island och Norge skulle bli förhållandevis större. Om reglerna däremot begränsades till att

följa de internationella reglerna, skulle den danska och svenska allmänheten berövas väsentliga förmåner, som den haft sedan lång tid tillbaka.

Postförvaltningarna uttalade slutligen enhälligt, att någon ytterligare utredning av frågan icke kunde anses erforderlig.

B) vedrørende teleprinter- og telex-taksterne.

Dansk meddelelse:

Rekommandationens pkt. 1) vedrørende afgifter for udlejede fjernskrivekredsløb vil for kredsløb mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige blive gennemført fra den 1. januar 1956.

Rekommandationens pkt. 2) vedrørende telextaksterne vil blive gennemført mellem Danmark, Norge og Sverige fra den 1. januar 1956.

Gennemførelsen af fuldautomatisk afvikling af telexskrivninger mellem Danmark og Sverige er nu så vidt fremskredet, at første etape med fuldautomatisk afvikling fra Sverige kan indføres fra den 1. januar 1956. Ved fuldautomatisk afvikling kan en inddeling i flere takstzoner af tekniske grunde ikke opretholdes, hvorfor takstsystemet mellem Danmark og Sverige vil blive ændret, således at der kun er 2 zoner i hvert land.

Rekommandationens pkt. 3) vedrørende abonnementstelexskrivninger vil blive gennemført fra den 1. januar 1956. Taksterne for disse skrivninger mellem Danmark og Sverige vil dog blive tilpasset de nye takster.

Norsk meddelelse:

Rekommandasjonens avsnitt om teleprinter og telextakster ble behandlet av den nordiske telekonferanse i Falun i tiden 13.—17. juni 1955. Den norske regjering kan meddele at de foreslåtte revisjoner av telextakstene og avgiftene for leie av fast telegrafsamband vil bli gjennomført fra 1. januar 1956.

Svensk meddelelse:

Den svenska telestyrelsen har i skrivelse den 16 november 1955 föreslagit teleförvaltningarna i Danmark, Finland och Norge tillämpning från den 1 januari 1956 av följande.

1) Sänkning av taxan för uthyrd telegrafledning till en tredjedel av den taxa, som gällde för uthyrd telefonledning före den 1 oktober 1954.

Detta innebär följande nedsättningar av årshyran för nu uthyrda ledningar:

För ledning	Årshyra	
Köpenhamn—Stockholm	28 800	19 200
Oslo—Stockholm	28 800	19 200
Oslo—Göteborg	21 600	14 400
Helsingfors—Stockholm	43 200	28 800

2) Nedsättning i förväg av telex taxan till de belopp, som beräknas bli gällande, så snart planerade sänkningar av telefontaxorna efter utökning av lednings-tillgången bli genomförda.

Detta innebär i trafik Sverige—Danmark, att avgiften per 3 minuters skrivning under tiden kl. 9—18 från Stockholm eller Göteborg till Danmark nedgår från nuvarande gfr 1,20 til gfr 1,05. Ursprungligen planerades en något större sänkning för skrivningar Göteborg—Danmark, men då helautomatisk telex trafik inom kort kommer att införas, vilket av tekniska skäl nödvändiggör tillämpning av en enhetstaxa, har sänkningen måst stanna vid sistsnämnda belopp.

I trafik Sverige—Norge nedgår nuvarande taxebelopp per 3 minuters skrivning under tiden kl. 9—18 från nuvarande 1,20 resp. 0,90 (Göteborg—Oslo) till 1,05 resp. 0,80 gfr. I trafik Sverige—Finland, där ingen sänkning av telefontaxan är planerad, förblir telex taxan oförändrad.

3) Införandet av abonnemangstelexskrivningar mot taxor analoga med taxorna för abonnemangssamtal. För abonnemangstelexskrivningar av minst 1 timmes varaktighet 25 % nedsättning av den under samma tid gällande taxan för abonnemangsskrivningar av kortare varaktighet.

Den föreslagna nedsatta taxan för abonnemangstelexskrivning skulle därigenom bli

a) för skrivning under tid för full taxa av mindre än 1 timmes varaktighet	avgift som för vanlig skrivning;
b) för skrivning under tid för nedsatt taxa av mindre än 1 timmes eller, i fråga om skrivning under tiden kl. 23—7, mindre än 15 minuters varaktighet	hälften av avgiften under tid för full taxa;
c) för skrivning under tiden kl. 23—7 av minst 15 minuters varaktighet	en tredjedel av avgiften under tid för full taxa;
d) för skrivning av minst en timmes varaktighet	75 % av avgiften enligt a) respektive b) och c).

Norska telegrafstyret och finska post- och telegrafstyrelsen ha för sin del biträtt förslaget. Från Danmark avvaktas ännu svar.

Meddelelser

om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde om trafiklovgivning

(indsendt af den danske og svenske regering)

Ved et møde i Oslo den 16. marts 1955 enedes repræsentanter for regeringerne i de til rådet tilsluttede lande om, at *Danmark* skulle være koordinerende land for dette spørgsmål.

Den danske regering (justitsministeriet) meddeler den 2. december 1955:

Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel har i tiden fra maj til september 1955 foretaget en undersøgelse om samordning af de nordiske landes vejtrafikbestemmelser. Man har blandt andet foretaget en opstilling af de gældende love og forordninger i de enkelte lande ved siden af hinanden og kommenteret de uligheder, der findes i bestemmelserne. Den svenske gruppe af komiteen har afgivet den på svensk trykte betænkning i oktober 1955.

Den tilsvarende betænkning på dansk er udsendt som betænkning nr. 138 [se bilaget].

Den svenske regering (kommunikationsdepartementet) meddeler den 17. november 1955:

Vid möte i Oslo den 16 och den 17 mars 1955 mellan de danska, isländska, norska och svenska utrikesministrarna hade enighet träffats om att vissa i angivna rekommendationer berörda frågor borde hänskjutas till Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.

Genom beslut den 31 mars 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt den svenska gruppen av nämnda kommitté att för Sveriges del utreda frågan om de olikheter, som må föreligga i de nordiska ländernas vägtrafiklagstiftningar, samt de faror och olägenheter, som dessa olikheter kunna medföra för den internationella trafiken, ävensom att, i samråd med kommunikationsdepartementet, utreda sådana andra med den internordiska vägtrafiken sammanhängande frågor som vore ägnade att underlätta denna trafik.

Liknande uppdrag ha givits de danska och norska grupperna av kommittén. Den finska regeringen har efter förfrågan förklarat sig villig att genom finska gruppen av kommittén deltaga i utredningsarbetet.

I anledning av ovannämnda uppdrag har den svenska gruppen av kommittén den 9 september 1955 avgivit ett betänkande rörande nordiska vägtrafikbestämmelser m. m. Samma betänkande i dansk, finsk och norsk version skulle avlämnas av de danska, finska och norska grupperna till deras respektive regeringar.

Betänkandet innehåller till en början en jämförande översikt mellan vägtrafikförfattningarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige med uppmärksammande av förefintliga olikheter i respektive länders bestämmelser. Kommittén har där- efter sökt analysera vilka olägenheter som kunna tänkas uppstå för de enskilda trafikanterna i följd av att vägtrafikförfattningarna i vissa avseenden äro olika utformade. I allmänhet har kommittén avstått från att avgiva konkreta förslag till ändringar av något lands trafikbestämmelser i syfte att skapa större enhetlighet. Kommittén har emellertid understrukit önskvärdheten av att Sverige övergår till högertrafik. I denna del har ledamoten av den svenska gruppen, herr Pålsson, reserverat sig.

Kommittén har i sina slutsatser framhållit att ett värdefullt och resultatrikt samarbete hittills ägt rum på trafiklagstiftningens område, men att en ytterligare samordning av de olika ländernas bestämmelser i detta hänseende utan större svårighet borde komma till stånd. Detta samordningsarbete borde enligt kommittén ske efter förberedelser på expertplanet sedan en viss tid förflutit så att erfarenheter kunde vinnas av de nya trafikförfattningarna i respektive länder. Med hänsyn härtill har kommittén hemställt till regeringarna att så snart det bedömdes lämpligt tillkalla en nordisk expertkommitté med uppgift att framlägga konkreta och detaljerade förslag till gemensamma nordiska trafikregler.

Slutligen har kommittén förordat ett fortlöpande samarbete på trafiksäkerhetens område — särskilt avseende trafiksäkerhetsforskningen — samt på expertplanet beträffande fordons konstruktion och tekniska utrustning.

Vad beträffar förstnämnda hemställan torde de olika ländernas fackdepartement, sedan viss erfarenhet om de nya trafikbestämmelserna vunnits, komma att överväga frågan om tillsättandet av den föreslagna nordiska expertkommittén.

Den 11 november 1955 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt statens väginstitut anmodats att inkomma med yttrande över kommitténs förslag om ett samarbete i fråga om fordons konstruktion och tekniska utrustning och statens trafiksäkerhetsråd i fråga om förslaget om ett samarbete på trafiksäkerhetsområdet, varjämte Kungl. automobilklubben, Motormännens riksförbund och Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande samtidigt beretts tillfälle att yttra sig över dessa båda förslag.

BILAG

Betænkning**om samordning af de nordiske landes færdselslovgivning m. m.**

*afgivet af den nordiske parlamentariske komité for
friere samfærdsel m. m.*

Betænkning nr. 138: 1955

Indholdsfortegnelse	Side
Indledning	1122
Kapitel I. De internationale konventioner vedrørende kørsel med motor- køretøjer m. m.	1123
Kapitel II. Særlige overenskomster mellem de nordiske lande	1125
Kapitel III. Oversigt over færdselsreglerne i de nordiske lande*)	1126
Kapitel IV. Væsentlige forskelle i de nordiske landes færdselsregler	1126
Kapitel V. Farer og ulemper på grund af de eksisterende forskelligheder i landenes færdselsregler m. m.	1131
Kapitel VI. Andre af komiteen behandlede færdselsspørgsmål m. m.	1136
Kapitel VII. Komiteens overvejelser og konklusioner	1136
Særdtalelse af Olof Pålsson, Sverige	1140
Bilag A. Undersökning beträffande frekvensen av nordbørs resor mellan de nordiska länderna under åren 1947 och 1949—54*)	
Bilag B. Utredning i syfte att klarlägga de faror och olägenheter, som kan vara förbundna med att de nordiska länderna har olika vägtrafikregler*)	

*) Ikke optrykt.

Indledning

Nordisk Råd vedtog den 3. februar 1955 på sit møde i Stockholm bl. a. en rekommandation, i hvilket det henstilledes til regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige at opretholde et løbende samarbejde vedrørende færdselslovgivningen og at have opmærksomheden henledt på de forholdsregler, som kan medføre, at færdselsreglerne i de nordiske lande bliver endnu mere ensartede. Rekommandationen blev behandlet ved et møde i Oslo den 16. og 17. marts 1955 mellem de pågældende landes udenrigsministre og ved en drøftelse den 16. marts 1955 mellem udenrigsministrene og Nordisk Råds præsidium. Man blev herved — i overensstemmelse med det af Nordisk Råds økonomiske udvalg i betænkning nr. 14 stillede forslag — enige om, at nogle af de i rekommandationen omhandlede spørgsmål skulle behandles af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m.

Udvalget har i den nævnte betænkning bl. a. fremhævet, at det ved den fremtidige stillingtagen til spørgsmålet om at gøre de nordiske landes trafikbestemmelser mere ensartede ville være af interesse at have en oversigt over de forskelle, der for tiden findes i landenes færdselsregler, og at få nærmere oplysninger om de erfaringer, som man i de enkelte lande måtte have gjort med hensyn til disse forskelle.

Da trafikken mellem på den ene side Island og på den anden side de øvrige nordiske lande forsåvidt angår landevejstrafikken er af forholdsvis ringe omfang, har Island ikke deltaget i behandlingen af det her omhandlede spørgsmål.

Derimod har man fundet, at det i denne forbindelse ville være af væsentlig interesse at medtage de i Finland gældende trafikbestemmelser, hvorfor der er blevet rettet henvendelse til den finske regering, som har erklæret sig villig til gennem komiteens finske gruppe at deltage i undersøgelsesarbejdet.

I overensstemmelse med den af regeringerne, respektive parlamenterne, stillede opgave har komiteen først og fremmest behandlet spørgsmålet om de eksisterende forskelle i færdselsreglerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige — i denne forbindelse kaldet de nordiske lande — samt søgt at give en redegørelse for de farer og ulemper, som disse forskelle må antages at medføre for den internordiske trafik. Komiteen har derimod ikke ment, at det lå indenfor rammerne af dens opgave at fremsætte forslag til de fælles nordiske regler, som burde afløse de nuværende forskellige bestemmelser.

Som grundlag for sit arbejde har komiteen bl. a. anvendt den nye danske færdselslov af 24. maj 1955, den svenske vägtrafikförordning af 28. september 1951 med ændringer af 3. juni 1955, et i Norge den 5. januar 1955 fremsat forslag til nye almindelige trafikregler samt for Finlands vedkommende et udarbejdet forslag til ny förordning om vejtrafik og — delvis — den nugældende bilförordning. Under hensyntagen til, at de nævnte finske og norske forslag antagelig vil blive vedtaget i den nærmeste fremtid, har man i komiteen fundet det mest hensigtsmæssigt for disse landes vedkommende i stedet for de i øjeblikket

gældende regler at lægge de foreliggende forslag til grund for arbejdet.

Komiteen har ved den foretagne gennemgang af færdselsreglerne for det første søgt at klargøre hvilke afsnit i bestemmelserne, der er af væsentlig betydning for at opnå en så sikker og gnidningsfri vejtrafik mellem de nordiske lande som muligt. Komiteen har derefter søgt at fastslå, hvilke i disse afsnit indeholdte forskelle, der må anses for at være til ulempe for menigmand, det vil sige den nordiske vejtrafikanter i almindelighed.

Som det fremgår af den efterfølgende oversigt over færdselsreglerne, er denne — foruden visse definitioner — begrænset til kun at omfatte de færdselsregler og anvisninger, som gælder for de forskellige slags trafikanter på vejene. Ved gennemgangen af disse bestemmelser har det vist sig, at de pågældende landes regler for køretøjers indretning og udstyr i nogle tilfælde — f. eks. med hensyn til køretøjers belysning — er af en vis betydning i denne forbindelse. Komiteen har imidlertid ikke fundet det muligt i nærværende betænkning at gå nærmere ind på bestemmelser af sidstnævnte kategori, men har kun i nogle tilfælde antydnet forbindelsen mellem de forskellige arter af bestemmelser.

Visse specielle bestemmelser om motor-drevet køretøjs højest tilladte akseltryk og bredde m. m., om tilkobling af påhængsvogn til motorkøretøj samt om last og passagerer på motorkøretøj m. m., som i de pågældende landes lovgivning findes optaget i forbindelse med færdselsreglerne (§§ 54, 55 og 57 i den svenske förordning), er, da de ikke kan anses at være af større interesse for trafikanterne i almindelighed, ikke taget op til nærmere undersøgelse. Komiteen har ment at disse spørgsmål snarere burde behandles i forbindelse med Nordisk Råds rekommandation nr. 8/1955 om undersøgelse af mulighederne for yderligere at samordne og lette den internordiske bus- og lastbiltrafik.

Som sagkyndige ved komiteens udarbejdelse af nærværende betænkning har deltaget:

Fra Danmark: fuldmægtig Robert Dam,
fra Finland: diplomingeniør Mikael

Töttermann,

fra Norge: avelingsdirektør Axel Ronning og

fra Sverige: kanslichef Hans Hansson,
advokat Åke Löwgren, hovrättsråd
Gunnar von Sydow samt sekretærene
Gunnar Tornberg, Bengt Uddenberg
og Yngve Westerberg.

Kapitel I. De internationale konventioner vedrørende kørsel med motorkøretøjer m. m.

Den første overenskomst, der blev indgået mellem flere stater med det formål til en vis grad at hidføre ensartethed i de forskellige landes færdselslovgivning og derigennem at lette den internationale biltrafik, var en den 11. oktober 1909 i Paris afsluttet konvention vedrørende

automobiltrafik. Den indeholdt blandt andet visse bestemmelser om, hvorledes køretøjer skulle være indrettet for at få udstedt international tilladelse til at færdes på offentlig vej (international kørecertifikat), og foreskrev visse betingelser, som førere af køretøjer i inter-

national trafik skulle opfylde (internationalt førerbevis). Endvidere var der forskrifter om visse advarselstavlers udseende og anbringelse ved vejen.

Det allerede indledede samarbejde vedrørende den internationale færdsel fortsattes i 1920-erne og førte til en revision og fuldstændiggørelse af den ovennævnte konvention ved en den 24. april 1926 i Paris undertegnet ny konvention om kørsel med motorkøretøjer. Konventionen af 1926 blev bl. a. også ratificeret af de nordiske lande.

Den stærke udvikling, som motortrafikken — ikke mindst den internationale motortrafik — gennemgik efter den sidste verdenskrig, gjorde en revision af konventionen af 1926 nødvendig. Resultatet af forhandlingerne herom blev den internationale færdselskonvention af 19. september 1949 (Genèvekonventionen). Denne konvention er ratificeret af en del stater udenfor Norden, medens Sverige indtil nu er det eneste nordiske land, som har ratificeret konventionen. Sveriges ratifikation fandt sted den 25. januar 1952. For Sveriges vedkommende trådte Genèvekonventionen i kraft den 26. marts 1952 og samtidig opførte Paris-konventionen at have gyldighed i forholdet mellem Sverige og de øvrige stater, som havde tiltrådt Genèvekonventionen. Danmark, Finland og Norge vil efter de oplysninger, som foreligger for komiteen, i nær fremtid tiltræde Genèvekonventionen. Det kan formentlig forventes, at også de øvrige lande, som har tiltrådt Pariskonventionen, snart vil tiltræde Genèvekonventionen. Komiteen har derfor fundet det tilstrækkeligt her kun at gøre rede for indholdet af den sidstnævnte konvention. Redegørelsen omfatter alene de afsnit i konventionen, som må anses for at være af betydning for det nordiske færdselssamarbejde.

I konventionens indledning fremhæves, at de kontraherende stater ønsker at fremme den internationale færdselsudvikling og sikkerhed ved at fastsætte visse ensartede regler.

I *artikel 1* bestemmes, at hver af de kontraherende stater — med bibeholdelse af sin jurisdiktion med hensyn til anvendelsen af vejene i sit eget land — indgår på at åbne disse veje for international færdsel på de betingelser, som er fastsat ved konventionen. Endvidere bestemmes det, at en stat ikke er forpligtet til at udstrække de i konventionen hjemlede lettelser til at gælde for køretøjer eller førere, som i mere end et år uafbrudt har befundet sig på dens territorium.

I henhold til *artikel 2* kan en stat erklære, at de i konventionens annek 1 og 2 omhandlede regler ikke skal finde anvendelse i det pågældende land. I annek 1 bestemmes, at en cykel med hjælpemotor ikke skal anses for et motorkøretøj, når den — bortset fra hjælpemotoren — iøvrigt i sin konstruktion har bibeholdt alle normale kendetegn for en cykel. (Sverige har ikke tiltrådt bilag 1.) I annek 2 fastslås en almindelig *forkørselsregel* for køretøjer, som ved vejkryds kommer fra højre i lande med højrekørsel og fra venstre i lande med venstrekørsel, dog med undtagelse for veje, af hvilke den ene har forrang fremfor den anden. I annek 2 anføres endvidere, at forkørselsretten ikke behøver at gælde forsåvidt angår sporvogne og tog på vejen.

Artikel 3 indeholder en for det nordiske færdselssamarbejde betydningsfuld udtalelse, nemlig at enhver forholdsregel, som samtlige eller nogle aftalelande allerede har truffet eller fremtidig træffer med henblik på at lette international færdsel på vejene ved at forenkle told-, politi-, sundhedsmæssige eller andre formaliteter skal anses for at være i overensstemmelse med konventionens formål.

I denne artikel udtales endvidere bl. a., at de kontraherende stater skal tilstræbe, at toldstationer og toldvagter, som er beliggende overfor hinanden ved den samme internationale vej, er åbne på samme tider.

I *artikel 4* findes visse definitioner.

Artikel 5 drejer sig om den erhvervs-mæssige automobiltrafik.

Artiklerne 6—16 indeholder visse kortfattede, almindeligt formulerede færdselsregler, som gælder for den internationale trafik på landevejen. Ved en gennemgang af disse regler ses det, at de tilsvarende nordiske færdselsregler, som

skal behandles i det følgende, i det store og hele svarer til de i konventionen optagne regler.

I *artikel 17* fastsættes visse regler, hvorved der tilstræbes ensartethed for så vidt angår vejtavler. Enkeltheder om dette spørgsmål findes imidlertid i en den 19. september 1949 i Genève udfærdiget protokol, som nærmere beskriver et bestemt system af vejtavler, der skal anvendes af de stater, som underskriver protokollen.

Konventionen indeholder endelig bestemmelser om motorkøretøjer og disses førere i international trafik.

Kapitel II. Særlige overenskomster mellem de nordiske lande.

Det særlige nordiske samarbejde om landevejstrafik er indledet i begyndelsen af 1930-erne. For at give samfærdselen med motorkøretøjer mellem Danmark og Sverige flere lettelser, end der fulgte af Pariskonventionen, blev der efter forhandlinger mellem repræsentanter for de to lande den 26. april 1930 i København indgået en overenskomst om gensidig godkendelse af de pågældende landes nationale førerbeviser og indregistreringsbeviser for personmotorkøretøjer. Denne overenskomst efterfulgtes af tilsvarende overenskomster mellem de øvrige nordiske lande.

Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har i sin betænkning af 9. januar 1953 om lettelser i toldbehandlingen m. v. af motorkøretøjer i den internordiske trafik bl. a. fremsat nogle forslag om lettelser i bestemmelserne om førerbeviser og registrering. Forslagene kan sammenfattes i følgende punkter:

1. „Den gældende ordning, hvorefter

nationalt kørekort er fyldestgørende til føring af personmotorkøretøj i ikke-erhvervs-mæssig trafik under midlertidigt ophold i andet nordisk land, udvides til at gælde alle arter motorkøretøjer under midlertidigt ophold.“

2. „En person, som er i besiddelse af førerbevis, som er udstedt i et nordisk land, bør ved bosættelse i andet nordisk land kunne få udstedt førerbevis i det sidstnævnte land mod forevisning af sit nationale kørekort uden at skulle aflægge køreprøve eller på anden måde behøve at præstere bevis for sin kørefærdighed.“

3. „Der træffes overenskomst om, at til midlertidig brug udleverede grænse-nummerplader skal være anvendelige i hele Norden. Ved udlevering af grænse-nummerplader bør der opkræves en fast afgift, dersom afgift kræves.“

4. „Førerbevis, der af et af de nordiske lande udfærdiges til midlertidig brug, skal have gyldighed i samtlige disse lande.“

Samtidig foreslog komiteen oprettelse af et fælles nordisk „carnetområde“. Det forslag har fået tilslutning fra Nordisk Råd, jfr. rådets rekommandation nr. 8 af 16. august 1954.

De under 1 og 2 nævnte forslag drejer sig om en udvidelse af lettelser, som allerede består i henhold til de ovenfor nævnte overenskomster mellem de nordiske lande. De under 3 og 4 anførte forslag er forbundet med forslaget om et fælles nordisk „carnetområde“. Ved nogle i foråret 1955 afholdte møder mellem repræsentanter for de fire nordiske lande er udarbejdet forslag til nye udvidede overenskomster i overensstemmelse med de af komiteen fremsatte, ovenfor under punkterne 1—4 gengivne forslag. Disse overenskomster vil sandsynligvis blive underskrevet i løbet af kort tid.

På et møde i Helsingfors den 2.—4. maj 1949 vedtog „Udvalget for nordisk lovsamarbejde“ at der burde optages forhandlinger mellem Danmark, Finland,

Norge og Sverige om et nordisk samarbejde på færdselslovgivningens område, når det i Genève påbegyndte arbejde med den nye internationale færdselskonvention var tilendebragt. Da den nye konvention var afsluttet den 19. september 1949 udnævnte de nordiske regeringer delegerede til at indlede det omhandlede samarbejde. Disse delegerede afgav i juni 1951 en indstilling om fælles nordiske færdselsregler m. m.

I forbindelse med afleveringen af indstillingen udtalte repræsentanterne bl. a. at de var af den opfattelse, at man — såfremt de foreslåede lovtekster kom til at danne grundlaget ved udfærdigelse af forskrifter i de pågældende lande — ville opnå en regulering af trafikken, som set fra et praktisk synspunkt, ville være ensartet på alle væsentlige punkter. Som der nærmere er gjort rede for på side 118, har den nævnte indstilling i et vist omfang ligget til grund for lovgivningsarbejdet i de forskellige lande.

Kapitel IV. Væsentlige forskelle i de nordiske landes færdselsregler.

Det fremgår af den i kapitel III*) anførte oversigt over færdselslovgivning m. m. og bemærkningerne i forbindelse med de forskellige afsnit, at de nordiske landes færdselsregler på visse områder i realiteten er i temmelig god overensstemmelse med hinanden, selv om formuleringen er forskellig. At en sådan forholdsvis god overensstemmelse er opnået, må i ikke ringe grad tilskrives det samarbejde, som hidtil har fundet sted mellem de nordiske lande på det omhandlede område. Den betænkning om fælles nordiske

færdselsregler, som blev udarbejdet i Helsingfors i 1951, og som er omtalt i kapitel II, har således været grundlag for lovgivningsarbejdet i de pågældende lande.

Det må i denne forbindelse også bemærkes, at de finske og norske sagkyndige, som har deltaget i komiteens arbejde, efter at have beskæftiget sig med de nye danske og svenske færdselsregler, på flere punkter overfor de respektive regeringer har fremsat forslag om ændringer i lovforslagene for at

*) Ikke optrykt.

bringe disse i nærmere overensstemmelse med de i Danmark og Sverige allerede gældende bestemmelser.

Selv om der således vil blive tilvejebragt en forholdsvis god overensstemmelse mellem de fire nordiske landes færdselsregler, såfremt Finland og Norge vedtager de foreliggende forslag, vil der dog stadig være visse *væsentlige forskelle, som vil kunne skabe usikkerhed i den internordiske trafik og derfor også udgør en fare for trafiksikkerheden*. Til denne art af forskelle har komiteen ment i første række at burde henregne følgende bestemmelse:

Køretøjers plads på kørebanen.

Den mest iøjnefaldende og set ud fra et trafiksikkerhedssynspunkt mest betydningsfulde forskel imellem de nordiske landes bestemmelser om køretøjers plads på kørebanen består så absolut i, at Sverige i modsætning til Danmark, Finland og Norge har *venstrekørsel*. De øvrige forskelle mellem bestemmelserne i dette afsnit må i denne sammenhæng anses for at være af mindre væsentlig betydning.

Møde og overhaling.

Det bør her bemærkes, at der i Danmark og Sverige er forbud mod overhaling foran eller på *fodgængerfelt*, i Sverige dog kun når det drejer sig om et felt, der er ubevogtet og tydeligt markeret. I det finske forslag bestemmes, at man ikke må overhale et køretøj, der holder ved et fodgængerfelt, uden at man først standser op og forvisser sig om, at overhalingen ikke medfører fare for de øvrige vejfarende.

Der er også væsentlige forskelle, når det drejer sig om pligten til at give *overhalingssignal*. Der er i de øvrige nordiske lande ikke som i Sverige ubetinget pligt

til at give sådant signal. I det norske forslag nævnes overhalingssignal overhovedet ikke, medens det i Danmark og Finland er foreskrevet, at der skal gives signal, hvis dette efter forholdene er nødvendigt.

I Danmark og Norge findes ikke som i Sverige en anvisning, hvorefter den, der bliver overhalet, bør give svarsignal. I Finland skal der afgives svarsignal, hvis der er afgivet overhalingssignal.

Vigepligt.

Den i Sverige eksisterende obligatoriske pligt for førere af motorkøretøjer til at standse, inden de kører over eller svinger ind på en *hovedvej* har ikke noget modstykke i de øvrige landes regler. Denne forskel mellem de svenske og de andre nordiske landes bestemmelser må anses for den i denne forbindelse mest iøjnefaldende og betydningsfulde forskel.

Ved fastsættelse af *vigepligt i andre tilfælde*, end hvor den ene vej er hovedvej, har alle de fire nordiske lande fulgt det i annek 2 til Genèvekonventionen anførte princip om forkørselsret (se side 10). I Danmark og Norge har man desuden den regel, at den, som fra en vej med ringe færdsel kører ind på eller over en mere betydende vej, i rimelig udstrækning skal lade færdselen på den større vej passere først. En sådan bestemmelse findes ikke i Finland og Sverige, men i disse lande foreskrives pligt til at udvise særlig forsigtighed i sådanne tilfælde. I Danmark, Finland og Norge har man bestemmelser, hvorefter der er vigepligt for den, som kører ud fra ejendom, parkeringsplads eller lignende steder. Tilsvarende bestemmelser findes ikke i Sverige.

Det bør endvidere i denne sammenhæng bemærkes, at der i Norge ikke er

foreskrevet nogen pligt for motorkørende til at standse for at lade fodgængere passere til eller fra holdende sporvogne.

Belysning.

De danske og svenske bestemmelser om belysningen på *køretøjer, som i mørke er standset eller parkeret på kørebanen*, indebærer, at der på alle køretøjer skal findes både lygter og refleksanordninger, medens der i Norge kun kræves enten lygter eller refleksanordninger. I Finland skal der ifølge forslaget kun for motorkøretøjer kræves lygter og refleksanordninger, og for andre køretøjer lygter eller refleksanordninger.

Kun i Sverige er rød baglygte foreskrevet for *cykler* (fra og med 1. juli 1956). I Norge kræves enten baglygte eller refleksanordning, medens der i Danmark og Finland blot kræves visse refleksanordninger bagud.

I Danmark skal et *hestekøretøj* (fra og med 1. juli 1956) have mindst to forlygter samt såvel en rød baglygte som to refleksanordninger. De tilsvarende bestemmelser foreskriver i Sverige en forlygte, en rød baglygte og refleksanordning (fra og med 1. juli 1956), i Norge lygte eller refleksanordning både foran og bag på og i Finland kun refleksanordning bag på.

Køretøjers last.

De for færdselssikkerheden vigtige bestemmelser om afmærkning af gods, der rager ud, er forskellige fra land til land. I de danske bestemmelser om afmærkningen *om dagen* af udragende gods foreskrives kun, at afmærkningen skal være tydelig. I Finland foreskrives et flag, som skal være let at se, og i Norge skal godset afmærkes med hvidt stof eller på anden betryggende måde. Efter de

svenske bestemmelser skal afmærkning om dagen foretages ved hjælp af et flag eller anden anordning i gule og røde farver.

Om afmærkningen i *lygtetændingstiden* er det i Sverige foreskrevet, at den skal foretages med en lygte som lyser rødt bagud og til siderne. I Danmark kræves gult lys fremefter og rødt lys bagud. I Finland er det foreslået, at motorkøretøjer skal være forsynet med lys eller refleksanordning og andre køretøjer med lygte eller anden passende anordning. I det norske forslag findes ikke forskrifter om, hvorledes godset skal være afmærket i mørke.

Foruden de ovenfor nævnte forskelle i landenes færdselsregler findes der visse *forskelle*, som ganske vist ikke kan anses for at være af en sådan karakter, at de udgør en fare for færdselssikkerheden, men som *skaber forvirring og uorden i færdselen, fordi personer, som færdes udenfor hjemlandet, ofte er ukendt med de fremmede regler*. Sådanne forskelle finder man i følgende regler:

Kørehastigheden.

I princippet findes kun den forskel mellem på den ene side Danmark, Finland og Sverige og på den anden side Norge, at det sidstnævnte land har en generel hastighedsgrænse for alle slags køretøjer, nemlig 70 km/t., medens der i de andre lande ikke findes nogen generel begrænsning udenfor tætbebyggede områder. Af de eksisterende forskelle af mere speciel art, som vil kunne medføre usikkerhed i trafikken, skal man nævne følgende:

I Finland og Norge foreskrives det, at

hastigheden ikke må være større, end at *køretøjet kan bringes til standsning* indenfor en bestemt del af den frie vejbane foran køretøjet. Tilsvarende bestemmelser findes ikke i Danmark og Sverige.

I Danmark og Norge er kørehastigheden for motorvogne, hvis *totalvægt* overstiger 3 500 kg, begrænset til 60 km/t. I Finland er den største hastighed for busser og visse andre køretøjer begrænset til 70 km. I Sverige er den tilladte maximalhastighed for busser og lastbiler med en totalvægt af over 2 500 kg fastsat til 60 km/t.

I *tæt bebyggede områder* er den højeste lovlige hastighed i Norge 40 km/t. og i Sverige 50 km/t. for alle slags køretøjer, medens der i Danmark og Finland ikke er nogen generel hastighedsbegrænsning for færdselen i sådanne områder. I Danmark påhviler det dog føreren ved kørsel i tættere bebygget område at holde en efter forholdene passende lav hastighed. I Finland er der kun hastighedsbegrænsning, såfremt en højeste hastighed er angivet på opsatte vejtafver. I samtlige lande har man for visse vejstrækninger fastsat en særlig begrænsning af hastigheden, men dette er da i almindelighed angivet ved hjælp af vejtafver. I Norge findes en tillægsbestemmelse, hvorefter hastigheden i tæt bebygget område ikke må være større, end at køretøjet kan standses på en bremselængde af højst 12 m.

Jernbaneoverkørsler.

Den svenske bestemmelse om, at hastigheden indenfor en afstand af 50 m fra en jernbaneoverkørsel ikke *bør* være over 40 km/t. — hvilken hastighedsbegrænsning ikke er markeret ved vejtafve — har ikke noget sidestykke i de andre landes lovgivning. Såfremt man i de andre lande anser en begrænsning

af hastigheden ved en jernbaneoverkørsel for nødvendig, angives dette i hvert enkelt tilfælde ved hjælp af en vejtafve.

Også den danske bestemmelse om, at vejfarende skal standse mindst 5 m foran rødt lyssignal er uden sidestykke i de øvrige landes lovgivning.

Forpligtelser ved færdselsuheld.

I Danmark og Norge er der pligt til at gøre anmeldelse til politiet om den skete skade. I Danmark skal føreren snarest muligt gøre sådan anmeldelse, hvis der ingen er tilstede, som kan modtage de krævede oplysninger. I Norge skal den skadevoldende under samme forudsætning gøre anmeldelse til politiet senest i løbet af 24 timer. I Finland og Sverige er der ingen pligt til at gøre anmeldelse til politiet, men der er i disse lande — ligesom forøvrigt også i Danmark og Norge — en almindelig pligt til at tage de forholdsregler, som uheldet giver anledning til, samt til at opgive navn og bopæl.

I det finske forslag findes en bestemmelse, hvorefter enhver fører har pligt til at befordre en tilskadekommen, når dette er nødvendigt.

Fri passage for visse trafikanter.

I alle fire landes bestemmelser er det pålagt de vejfarende at give fri passage for udrykningskøretøjer, når disse tilkendegiver sig ved signaler. Efter det norske forslag skal den vejfarende desuden altid standse, medens han ifølge de i Danmark gældende bestemmelser kun behøver at standse, når dette er fornødent.

Kun den danske lovgivning indeholder et forbud imod at følge nærmere end 100 m efter udrykningskøretøj.

Anvendelse af færdselsbaner.

Bestemmelserne i dette afsnit er noget forskellige hvad angår placeringen af cykler med hjælpemotor på kørebanen. I Norge er det forbudt at køre på cyklesti med cykel med hjælpemotor. I Danmark skal kørsel på sådan cykel udenfor bymæssigt bebygget område ske på cyklesti men i bymæssigt bebygget område på kørebane. Tilsvarende bestemmelser findes ikke i Finland og Sverige, men da cykler med hjælpemotor i disse lande regnes for motorkøretøjer, skal de — såfremt andet ikke er særligt foreskrevet — køres på kørebanen.

Færdsel med cykel.

De indskrænkninger, som i Danmark og Finland er gjort i børns adgang til at færdes alene på cykel (mindste alder henholdsvis 6 og 10 år) findes ikke i de andre landes bestemmelser.

Færdselssignaler.

De fire landes bestemmelser om færdselssignaler, der iøvrigt er overensstemmende, adskiller sig fra hinanden derved, at signalerne i Danmark, Finland og Norge gælder for såvel køretøjer som fodgængere, medens de i Sverige ikke gælder for fodgængere.

Efter det finske forslag påtænker man at indføre rødt blinklys, som skal betyde, at et køretøj før krydsning skal standse men straks må fortsætte kørselen under iagttagelse af hovedvejsreglerne.

I alle landene findes særlige fodgænger-signaler, som stort set har samme betydning.

Endelig findes i de nordiske landes færdselsregler nogle *forskelligheder*, som på den ene side ganske vist ikke er til direkte besvær i den nordiske samfærdsel,

men som på den anden side *synes at være ganske umotiverede*. Hertil hører f. eks. bestemmelserne om *standsning og parkering*.

Der er temmelig stor forskel på de afstande fra vejkryds og fodgængerfelt, hvor parkering ikke må ske. I Norge er denne afstand fra *vejkryds* 4 m i tæt bebygget område og ellers 20 m. I Finland er grænsen 5 m samt i Danmark og Sverige 10 m. Forsåvidt angår *fodgængerfelt* må standsning eller parkering i Sverige ikke finde sted indenfor en afstand af 10 m, medens parkering i Norge og Finland ikke må ske indenfor en afstand af 2 henholdsvis 4 m fra fodgængerfeltet. Efter de danske bestemmelser må parkering ikke ske indenfor en sådan afstand foran et fodgængerfelt, at oversigten derved forringes.

I Danmark og Norge er det udtrykkeligt foreskrevet, at åbning af vogndøre samt ind- og udstigning skal foretages på en sådan måde, at det sker uden fare for færdselen. Selv om der i de andre to landes bestemmelser ikke er optaget forskrifter derom, vil uagtsom åbning af en bildør eller uagtsom ind- og udstigning der blive betragtet som manglende påpasselighed i færdselen eller som en hindring eller forstyrrelse af denne. Forskellen mellem på den ene side de danske og norske bestemmelser og på den anden side de finske og svenske er således på dette punkt kun af formel art.

Det skal sluttelig bemærkes, at et nøjere studium af lovteksterne viser, at de i samme afsnit optagne tekstter kan indeholde forskelligheder, som kunne henføres til alle de ovenfor anførte kategorier. Komiteen har imidlertid ikke ment her i enkeltheder at burde gøre rede for alle sådanne forskelligheder.

Kapitel V. Farer og ulemper på grund af de eksisterende forskelligheder i landenes færdselsregler m. m.

Komiteens opgave omfatter blandt andet at give en redegørelse for de farer og ulemper, som forskellighederne i de nordiske landes færdselsregler må antages at medføre for den internationale trafik. For at få et overblik over de herskende forhold har komiteen dels søgt at danne sig et indtryk af udviklingen og omfanget af trafikken mellem de nordiske lande (bilag A)*) og dels ladet sagkyndige ved statens trafik-sikkerhedsråd i Sverige på grundlag af materiale fra samtlige nordiske lande lave en opstilling over og foretage en analyse af årsagerne til de i året 1954 indtrufne ulykker i de forskellige nordiske lande, som nordboer af forskellig nationalitet har været indblandet i (bilag B)*).

Den i bilag A omhandlede undersøgelse vedrørende hyppigheden af nordboers rejser mellem de nordiske lande omfatter årene 1947 og 1949—54 og er udarbejdet på grundlag af oplysninger afgivet af generaltullstyrelsen, jernvægsstyrelsen og statens utlänningskommission i Sverige. Undersøgelsen er af praktiske grunde begrænset til at omfatte det samlede antal nordiske motorkøretøjer, som i de år, undersøgelsen omfatter, har passeret Sveriges grænser, og det totale antal rejser, som er foretaget mellem Sverige og de øvrige nordiske lande.

Undersøgelsen viser, at rejsestrømmen mellem de nordiske lande i den seneste 6-års periode er steget stærkt. Denne stigning har været særlig iøjnefaldende efter afskaffelsen af pastvangen i 1952 og efter de øvrige lettelser for samfærdselen indenfor Norden. Det *totale antal motorkøretøjer*, som har passeret Sveriges grænser, er således firedoblet i løbet

af de sidste 6 år fra 392 000 i 1949 til 1 584 000 i 1954. Trafikken over den finske grænse udviser den største stigning, idet antallet af motorkøretøjer, som har passeret denne grænse, næsten er tidoblet (51 000 i 1949 og 489 000 i 1954). Automobiltrafikken mellem Norge og Sverige er dog den mest intensive. I 1954 passerede således ikke mindre end 813 000 køretøjer over den norsk-svenske grænse mod 222 000 i 1949. Trafikken mellem Danmark og Sverige er steget mindst. Antallet af motorkøretøjer, som er overført mellem disse lande, er vokset med 135 pct. i løbet af de 6 år (119 000 i 1949 og 282 000 i 1954).

Stigningen i *antallet af rejser* er også meget stor, idet disse i løbet af de sidste 6 år er mere end fordoblet. Stigningen har været omtrent ensartet for alle landenes vedkommende. Det samlede antal ind- og udrejser mellem Sverige og dets nordiske naboer var i 1954 nået op på ikke mindre end 13 196 000. Hertil kommer desuden det ret betydelige antal direkte rejser, navnlig mellem Danmark og Norge, men også mellem Norge og Finland.

I denne forbindelse er det af særlig interesse at konstatere, at den store stigning i rejsehyppigheden overvejende falder på landevejstrafikken. Dette kan blandt andet ses af den i bilag A anførte tabel vedrørende jernbanetrafikken over visse grænsestationer*). Jernbanetrafikken over Charlottenberg steg således i 6-års perioden med 45 pct. og trafikken over Kornsjö med 54 pct. Forholdet mellem landevejs- og jernbanetrafikken er illustreret i bilag A (diagram III)*).

*) Ikke optrykt.

Det er vanskeligt at stille en prognose for udviklingen i den internordiske trafik. Man må på den ene side regne med, at der et sted findes et mætningspunkt, som til en vis grad kan standse opgangen i udviklingskurven. På den anden side må man tage i betragtning, at antallet af motorkøretøjer sikkert yderligere vil stige væsentligt, og at motorkøretøjer i stadig større udstrækning vil blive anvendt ved rejser udenfor landets egne grænser.

Det kan her nævnes, at de danske motororganisationer overfor komiteens danske gruppe har oplyst, at mange danskere, som har til hensigt at foretage ferierejser til udlandet pr. automobil, og også andre rejsende fra kontinentet, afholder sig fra at rejse til Sverige på grund af venstrekørslen. Man må antage, at automobiltrafikken mellem Sverige og de øvrige nordiske lande vil forøges yderligere, hvis trafiksystemerne i Norden bliver ens.

På grund af de mange forhold, der gør sig gældende, når man skal stille en prognose vedrørende udviklingen af trafikken i Norden, har komiteen ikke ment at burde udtale sig herom. Hvis udviklingen fortsat bliver som i de sidste 6 år, vil dette medføre, at omkring 6 000 000 motorkøretøjer vil passere de nordiske grænser i 1960, og at antallet af grænsepassager betydeligt vil overstige 20 000 000.

Man må under alle forhold regne med en betydelig rejsestrøm mellem de nordiske lande. I samme grad, forskellighederne i landenes færdselsregler medfører farer og ulemper for den internordiske trafik, vil farerne og ulemperne blive større og større med trafikens udvikling.

Det må også tages i betragtning, at man må forvente en stærk udvikling

også af den internationale gods- og persontrafik på landevejene, og at et forøget antal motorkøretøjer fra udlandet derfor vil komme til at køre i, hvad komiteen i sin betænkning af 9. januar 1953 har kaldt for det fælles nordiske carnet-område.

For at kunne bedømme de farer og vanskeligheder, som forskellighederne i færdselsreglerne kan medføre, har det, som det i begyndelsen af dette kapitel er antydnet, vist sig formålstjenligt at undersøge omfanget og beskaffenhed af de trafikulykker i de nordiske lande, i hvilke fremmede nordiske statsborgere har været indblandet. Den undersøgelse, som sagkyndige ved statens trafiksikkerhedsråd i Sverige på komiteens foranledning har foretaget, omfatter kun et år (1954) og bygger på statistiske oplysninger om de færdselsuheld, som politiet har haft til undersøgelse. For med større sikkerhed at kunne bedømme de forskellige faktors medvirken ville det have været af betydning, om man havde kunnet foretage en analyse af sådanne ulykker og årsagerne hertil igennem en længere periode og på grundlag af et mere udtømmende materiale. En sådan undersøgelse ville imidlertid have taget meget lang tid og er derfor ikke foretaget.

De sagkyndige mener imidlertid også af det nu bearbejdede, mere begrænsede materiale at kunne konstatere visse tendenser (jfr. bilag B)*).

Det fremgår af redegørelsen vedrørende de ialt 1 086 uheld, der er undersøgt af politiet, og i hvilke motorførere fra et andet nordisk land end det, hvori uheldet er sket, har været indblandede, at den fremmede fører i 726 tilfælde eller i to tredie del af tilfældene har været hovedårsag til ulykken eller medvirkende årsag til denne. Endvidere viser

*) Ikke optrykt.

det anførte tabelmateriale vedrørende de færdselsuheld i Danmark, hvori svenske førere har været indblandede, at disse har været hovedårsag eller medvirkende årsag til uheldet i 65 pct. af tilfældene, og at svenske motorførere ved de trafikuheld, som de har været indblandet i i Finland, har været hovedårsag eller medvirkende årsag til uheldet i 80 pct. af tilfældene. I Sverige, hvor samtlige fremmede nordiske førere kommer fra lande med et andet trafiksystem, har danskere været hovedårsag eller medvirkende årsag til 75 pct. af de uheld, i hvilke de har været indblandet, finner til godt 75 pct. og nordmænd til godt 60 pct. (Materialet vedrørende uheld i Norge udviser en anden fordeling, hvilket antagelig har særlige forklaringer, hvortil komiteen vil vende tilbage).

De nævnte uhelds forekomst i Danmark, Finland og Sverige skulle kunne forklares ved, at ukendtskab til de forskellige nationale særregler og usikkerhed i et fremmet trafiksystem (højre- eller venstrekørsel) i adskillige tilfælde fører til, at den fremmede bilist har vanskeligheder ved at tilpasse sig trafikken i et andet land og derfor oftere bliver årsag til uheld end bilisten i hjemlandet.

Ved en nærmere analyse af årsagerne til uheld er de sagkyndige nået frem til, at af de 726 tilfælde, hvor fremmede nordiske førere har forvoldt uheld, er 287 tilfælde (39,6 pct.) forvoldt af førere fra et land med *andet trafiksystem* på grund af manglende overholdelse af de gældende regler om henholdsvis højre- og venstrekørsel (gruppe A i tabel I, bilag B*). Hvis man hertil lægger de tilfælde, hvor det forhold, at man ikke er vant til at færdes i det andet lands trafik, efter de sagkyndiges mening må antages at have medvirket til uheldet

(ialt 154 tilfælde opført under gruppe B i tabel I, bilag B*), får man et samlet antal uheld på 441, d. v. s. 61 pct. af alle ulykker, som er forvoldt af fremmede nordiske motorførere.

Forbindelsen mellem ulykkesårsager og forskellige trafiksystemer indenfor gruppen B er vanskelig at påvise, hvorfor bedømmelsen er præget af en vis usikkerhed. Komiteen mener sig imidlertid berettiget til at antage, at henimod halvdelen af samtlige ulykker i 1954, for hvilke fremmede nordboer bærer ansvaret, mere eller mindre skyldes manglende overholdelse af de gældende færdselsregler. Dette vil med andre ord sige, at der i det år, undersøgelsen omfatter, gennemsnitligt er indtruffet (til politiet er anmeldt) et færdselsuheld om dagen, som skyldes de forskellige trafiksystemer. En sådan antagelse støttes yderligere af de oplysninger, som er givet af de forskellige forsikringsselskaber i Norden, og som omhandler vejtrafikuheld, der visse år har medført forsikringskader i Danmark, Finland, Norge og Sverige, og i hvilke der har deltaget fremmede nordiske motorførere, som i deres hjemland har et andet trafiksystem end det, der gælder i landet, hvor uheldet er indtruffet. Ifølge disse oplysninger er 60—80 pct. af sådanne ulykker i Finland og Norge forårsaget af, at svenske førere ikke har iagttaget reglerne om højrekørsel. Ulykkerne i Danmark er ikke opdelt efter årsager. Det er imidlertid oplyst, at et ikke uvæsentligt antal af de omhandlede ulykker kan skyldes, at den svenske fører ikke har rettet sig efter reglerne for højrekørsel. Oplysningerne i Sverige går i samme retning.

Endvidere kan henvises til tabel III (bilag B*). Af denne tabel fremgår, at antallet af tingskader (skader på køre-

*) Ikke optrykt.

tøjer) ved ulykker, som er forårsaget af fremmede nordboer i et land med et andet trafiksystem, i 1954 udgjorde 720 og antallet af personskader 320. I lande med samme trafiksystem var antallet af skader henholdsvis 35 og 42. Så langt det største antal ting- og personskader må tilskrives de årsager, som er opstillet under grupperne A og B (455 ting- og 226 personskader ved ulykker i lande med andet trafiksystem mod henholdsvis 25 og 28 ved ulykker i lande med samme trafiksystem).

Det bør i denne forbindelse nævnes, at ved adskillige uheld, som sker, når motorkøretøjer støder sammen udenfor byerne — ofte med stor hastighed — og som skyldes manglende efterlevelse af reglerne om henholdsvis højre- og venstrekørsel, bliver skaderne meget store, da køretøjerne ofte støder sammen „køler mod køler“.

Man kan endvidere næppe se bort fra, at tilvænnning til svenske færdselsregler også kan have medvirket til nogle af de ulykker, som er forvoldt af nordiske motorførere ved kørsel i et andet nordisk land med *samme* trafiksystem som i førerens hjemland. Sverige er som bekendt for de øvrige nordboer ofte et gennemkørselsland, og det kan ikke udelukkes, at danskere, finner og nordmænd efter at have kørt gennem Sverige reagerer i overensstemmelse med de svenske regler for venstrekørsel, også efter at de er kørt over grænsen til et land med højrekørsel. Det forholdsvis store antal tilfælde, hvor nordmænd har overtrådt de danske regler for højrekørsel, kan efter de sagkyndiges formodning tyde herpå. Også i de tilfælde, hvor danskere og finner har forvoldt uheld i Norge, kan lignende årsager have været medvirkende. Her må man imidlertid lægge mærke til, at et stort antal tilfælde,

hvor danskere har forvoldt ulykker, og et endnu større antal tilfælde, hvor svenskere har forvoldt ulykker i Norge, er henført til årsagen „kørt med for stor hastighed“. I disse tilfælde kan det forhold, at førerne ikke har været vant til at køre på de norske veje, have været en medvirkende årsag. Til bekræftelse af de sagkyndiges formodning om, at de svenske regler om venstrekørsel har kunnet virke forvirrende for folk på gennemrejse, taler også et af det finske politi anført eksempel, hvorefter en finsk rejsende efter et besøg i Sverige kørte i venstre side i Finland, hvorved hans køretøj stødte sammen med et modgående køretøj og han selv omkom. Lignende vanskeligheder findes for svenskere, som efter længere tids kørsel i et land med højrekørsel vender tilbage til hjemlandet.

Desuden kan, som det er antydnet i den forklarende tekst til de under gruppe C sammenstillede uheldsårsager*), eventuelt yderligere en del uheld, som man har henført til andre årsager end manglende efterlevelse af de forskellige trafiksystemer, føres på forskellighedernes debetside.

Det bør i denne forbindelse også bemærkes, at den omhandlede undersøgelse kun omfatter uheld, hvori nordiske motorførere har været indblandet. Om man også havde medtaget førere af andre fremmede nationaliteter end de nordiske, var materialet blevet mere omfattende. Man har imidlertid ikke anset en sådan undersøgelse for at være af umiddelbar interesse for nærværende betænkning, hvor det er formålet at gøre rede for og analysere forskellighederne i de nordiske landes færdselsregler.

Det bør endvidere fastslås, at hvis de tendenser, som har kunnet udledes af ulykkesstatistikken for året 1954, stort

*) Ikke optrykt.

set ville blive de samme hvert år — og der findes intet, som går inod en sådan antagelse — betyder dette, at de skader på mennesker og materiel, som kan sættes i forbindelse med at trafiksystemerne er forskellige, under en længere periode, f. eks. i 10 år, vil beløbe sig til flere tusinde. Der kan aldrig skabes fuldstændig sikkerhed i trafikken. Man har dog i de forskellige lande gjort sig store anstrengelser for at forøge sikkerheden og mindske ulykkesrisikoen. Adskillige af den slags ulykker, som der her tales om, skulle åbenbart aldrig have behøvet at ske, om vore nordiske lande havde haft samme trafiksystem.

Ved siden af de egentlige uheld har man som følge af de uensartede færdselsregler — først og fremmest højre- og venstrekørslen — en almindelig usikkerhed i trafikken. Denne usikkerhed gør sig gældende for alle slags vejfarende. Den nuværende intensitet i færdslen på gader og veje gør det nødvendigt for alle at iagttage forsigtighed i færdslen. Denne forsigtighed bliver en slags rutine, og den vejfarende handler spontant og vanemæssigt. Hvis nu en nordbo færdes i et fremmed nordisk land med andre trafikregler end hjemlandets, tager det en vis tid, inden han „er omstillet“ til de nye forhold. Som et enkelt eksempel på rutinen i trafikken kan man nævne, at fodgængerer har den vane først at se til venstre i et land med højrekørsel og til højre i et land med venstrekørsel, inden han går over kørebanen. Hver lille uopmærksomhed kan få alvorlige følger. Selv om det rundspørge, som i forbindelse med de sagkyndiges undersøgelse er foretaget hos politiet i visse distrikter i de nordiske lande, ikke har ført til påvisning af, at dette forhold direkte har været årsag i ulykker, er fodgængerens ofte tøvende og usikre holdning i et land med et andet trafiksystem dog en kendsger-

ning. Selv hvor ulemperne ved et andet lands færdselsretning ikke bliver årsag til uheld, er det åbenbart, at også fodgængere og cyklister ville færdes mere frit og sikkert, hvis alle landene havde samme færdselsretning.

Hvis forskellen med hensyn til færdselsretningen allerede nu virker forvirrende, vil dette formentligt i endnu højere grad blive tilfældet i fremtiden med dens efter alt at dømme yderligere stærkt voksende trafik mellem landene. Et eksempel kan illustrere dette. En komité af sagkyndige, som er nedsat af regeringerne i Danmark og Sverige, er i øjeblikket ved at undersøge spørgsmålet om en bro over Øresund. Hvis en sådan forbindelse bliver oprettet, vil den sikkert stimulere færdslen mellem de 2 lande i overordentlig høj grad. Såfremt man endvidere antager, at den oprettes mellem København og Malmø, vil dette knytte de 2 store byer så nær sammen, at de færdselsmæssigt nærmest bliver en enhed. Forskellig færdselsretning i Danmark og Sverige ville i en sådan situation betyde omtrent det samme, som om man i en større by med livlig færdsel blev tvunget til at skifte fra højre- til venstrekørsel fra bydel til bydel.

Man har her først og fremmest haft opmærksomheden rettet mod forskellen i færdselsretningen. Denne forskel er jo af størst betydning, og indebærer den største risiko for den internordiske trafik. Når det drejer sig om andre nationale særregler, kan man ikke af det i den foreliggende undersøgelse anvendte materiale drage nogle bestemte slutninger. Det ligger dog i sagens natur, at forskellige regler for f. eks. overhaling, belysning, signaler o. s. v. medfører ulemper for den internordiske og i det hele taget for den internationale trafik, og at dette til en vis grad medfører en usikkerhed i trafikken. Det må endvidere være klart,

at en fremmed vejfarende kan færdes med større sikkerhed i et andet lands trafik, hvis han ved, at der dér gælder samme regler som i hans hjemland, og at

risikoen for, at en sådan vejfarende ikke kan klare sig i en vanskelig trafiksituation, er mindre, hvis reglerne i alt væsentligt er ens.

Kapitel VI. Andre af komiteen behandlede færdselsspørgsmål m. m.

Komiteen er under sine overvejelser af spørgsmålet om en bedre samordning af de nordiske landes færdselsregler også kommet ind på spørgsmålet om at gøre vejtavlerne i de forskellige lande ensartede, både hvad angår udseende og anbringelse. Ved den i Genève den 19. september 1949 oprettede protokol om sådanne tavler er allerede skabt et godt grundlag for en sådan ensartethed. I nogle af de nordiske lande er man for tiden i gang med og i de andre forbereder man arbejdet vedrørende de nye bestemmelser om vejtavler. Komiteen har derfor ikke ment på indeværende tidspunkt at burde tage dette spørgsmål op til særlig behandling, men vil kun understrege betydningen af, at de nordiske lande ved udarbejdelsen af bestemmelserne herom holder sig i forbindelse med hinanden, og at arbejdet tilrettelægges på grundlag af den ovennævnte Genève-protokol.

Et andet spørgsmål, som komiteen har overvejet, er, hvorvidt og på hvilken måde man mest praktisk kan skabe et nordisk samarbejde om trafikikkerhed, herunder særlig vedrørende trafikikkerhedsforskning. Eftersom dette spørgsmål

dog ligger noget udenfor komiteens egentlige opgave, vil komiteen her nøjes med at anbefale et snævert og fortsat samarbejde mellem alle de myndigheder og organisationer, som i de forskellige nordiske lande beskæftiger sig med disse problemer.

Endelig har komiteen optaget spørgsmålet om samarbejde mellem de sagkyndige forsåvidt angår køretøjers indretning og tekniske udstyr. Komiteen mener ligeledes på dette område at burde anbefale et stadigt samarbejde mellem de nordiske landes sagkyndige på dette område.

Komiteen henleder i denne forbindelse opmærksomheden på, at transportkomiteen under den økonomiske kommission for Europa (ECE) har nedsat dels et arbejdsudvalg med henblik på forhindring af ulykker på vejene dels et udvalg, der skal beskæftige sig med motorkøretøjers indretning. Sagkyndige fra de nordiske lande deltager regelmæssigt i arbejdet indenfor disse udvalg. Det af komiteen anbefalede nordiske samarbejde bør samordnes med arbejdet i de sidstnævnte udvalg.

Kapitel VII. Komiteens overvejelser og konklusioner

Blandt de væsentlige forskelligheder, som der er gjort rede for i kapitel IV, indtager spørgsmålet om køretøjets plads på kørebanen (*højre- eller venstrekørsel*) en særstilling. Komiteen har om dette

spørgsmål i sin betænkning af 9. januar 1953 om lettelser i toldbehandlingen m. v. af motorkøretøjer i den internordiske trafik udtalt følgende:

„Den største vanskelighed — ikke

mindst ud fra et færdselssikkerhedsmæssigt synspunkt — ligger selvfølgelig i, at landet i Nordens midte har venstrekørsel, medens man i de øvrige lande har højrekørsel.

— — —
Komiteen vil — uden i den anledning at gå nærmere ind på dette spørgsmål — ikke undlade at understrege den betydelige praktiske betydning, det ville have for den internordiske trafik, hvis Sverige så sig i stand til at gå over til højrekørsel. Skabelsen af ensartede bestemmelser i så henseende ville yderligere fremhæve de nordiske landes vilje og evne til i god forståelse og under gensidig hensyntagen at løse spørgsmål af fælles interesse.“

Komiteen fastholder denne udtalelse, som yderligere er blevet bestyrket af de nu af komiteen foretagne undersøgelser vedrørende rejsehyppigheden mellem de nordiske lande og færdselsulykkerne i forbindelse med den internordiske trafik. Det er helt klart, at det medfører store ulemper, at Sverige — i modsætning til nabolandene — har venstrekørsel, idet dette har medført, at mere end 13 millioner personer i et enkelt år (1954) har måttet omstille sig til et andet trafiksystem, jfr. den foretagne undersøgelse af rejsehyppigheden. Man kan endvidere med sikkerhed sige, at dette antal vil vokse betydeligt og i takt med den forøgede samfærdsel, som må forventes mellem de nordiske lande.

Som det fremgår af det i kapitel V anførte resumé af resultatet af de sagkyndiges undersøgelse vedrørende omfanget og arten af de trafikulykker i de respektive lande, hvori fremmede nordiske motorførere har været indblandet, har manglende efterlevelse af de gældende regler om højre- resp. venstrekørsel i et enkelt år (1954) forårsaget 287 færdselsuheld (af ialt 726). Til dette

antal uheld kan man måske lægge ca. 150 uheld, til hvis opståen manglende rutine i et andet lands trafiksystem kan antages at have medvirket.

Med den stærke udvikling af rejsehyppigheden mellem de nordiske lande, som kan forudses, vil det samlede antal ulykker på grund af forskellen i færdselsretningen ganske givet også stige stærkt — selv om der ikke vil finde nogen relativ stigning sted. Hvis man havde ensartede regler på dette punkt, ville trafikken over grænserne i almindelighed glide lettere. Set fra et dansk, finsk eller norsk synspunkt ville det naturligvis være ønskeligt, om man fjernede det usikkerhedsmoment, som venstrekørslen i Sverige medfører for danske, finske og norske vejfarende. Det samme vil være tilfældet for svenske vejfarende i de nordiske nabolande.

Komiteen har forsåvidt angår spørgsmålet om *møde og overhaling* fundet det af væsentlig betydning, at bestemmelserne om, hvad motorførere skal iagttage ved passage af et fodgængerfelt, gøres ensartede. Komiteen skal endvidere fremhæve, at den har fundet, at den svenske bestemmelse om pligten til at give signal ved overhaling samt den svenske anvisning om, at den, der bliver overhalet, bør afgive svarsignal, udgør et risikomoment, da den svenske motorfører kan antages at gå ud fra, dels at der, når han færdes i et naboland, vil blive afgivet overhalingssignal, før en overhaling finder sted, og dels at vejfarende fra lande med andre regler i Sverige vil afgive overhalingssignal.

Det skal om den svenske særbestemmelse om *obligatorisk stoppligt før indkørsel på hovedvej* bemærkes, at denne regel i modsætning til de tilsvarende bestemmelser i de øvrige nordiske lande gælder, uanset om der på tilkørselsvejen er opsat en stoptavle eller ikke. Stop-

tavler vil kun blive opsat på visse offentlige veje. Forskellen mellem reglerne kan medføre risiko derved, at en dansk, finsk eller norsk vejfarende i Sverige mener at være berettiget til at køre ud på hovedvejen uden først at standse, fordi der ikke findes opsat stop-tavle, medens de svenske vejfarende, som kommer ad hovedvejen, mener at kunne regne med, at køretøjer ikke vil blive ført direkte ud på denne fra en sidevej.

Komiteen er endvidere af den opfattelse, at de forskelle, som i landenes regler findes foreskrevet om *vigepligt i andre tilfælde*, end hvor den ene vej er hovedvej, udgør en fare for færdselssikkerheden. Det er derfor ønskeligt, at der skabes den størst mulige ensartethed imellem reglerne om vigepligt og forkørselsret.

Ud fra et færdselssikkerhedsmæssigt synspunkt hører spørgsmålet om køretøjers *belysning i mørke* utvivlsomt til de mere væsentlige. Det gælder ikke mindst reglerne om belysning på et køretøj, som i mørke er parkeret på vejen. De skærpede bestemmelser i Danmark og Sverige vedrørende belysning på parkerede køretøjer er motiveret derved, at ingen eller dårlig belysning ofte har været årsag til alvorlige ulykker. Det forøgede antal ulykker, som er indtruffet i Sverige på grund af, at cyklister i mørke ikke er blevet bemærket af bag fra kommende motorførere, har også motiveret indførelsen af den svenske bestemmelse om obligatorisk baglygte på cykler. Det er ønskeligt, at de forskellige landes bestemmelser i så henseende bringes i bedre overensstemmelse med hinanden.

Komiteen mener, at de nærmere bestemmelser om, hvorledes *gods som rager ud over køretøjet* skal være afmærket i de forskellige lande, er udformet så forskelligt, at det vil være forbundet med

vanskeligheder for vejfarende fra et naboland at kende disse forskrifter. Komiteen vil derfor påpege nødvendigheden af, at man såvidt muligt indfører samme regler herom.

Hvad endvidere angår de forskelle i de nordiske landes færdselsbestemmelser, som i kapitel IV er betragtet som forskelle, der ikke direkte medfører fare for færdselssikkerheden, men som forårsager usikkerhed i færdslen, fordi de vejfarende ikke kender reglerne, vil komiteen udtale følgende.

Ved sin gennemgang af *hastighedsbestemmelserne* har komiteen ganske vist betragtet den i Norge fastsatte almindelige hastighedsbegrænsning på 70 km/t. som en væsentlig forskel i lovgivningen i forhold til de andre landes tilsvarende bestemmelser, men komiteen har ikke ment at burde fremsætte nogen særlig udtalelse herom. Komiteen har også været opmærksom på den mulighed for i særlige tilfælde at tillade en større hastighed på bestemte strækninger, som følger af motorvognslovens § 20, og som, efter hvad der er oplyst, allerede i nogle tilfælde har været benyttet.

Komiteen har derimod vanskeligt kunnet finde nogle afgørende grunde for at have forskellige vægtgrænser ved fastsættelsen af den højst tilladte hastighed for bestemte slags tungere køretøjer og vil derfor opkaste det spørgsmål, om der findes anledning til at bibeholde disse forskelligheder i bestemmelserne vedrørende vægtgrænser.

Komiteen har endvidere anset de forskellige hastighedsbegrænsninger i tæt bebyggede områder for egnede til at skabe vanskeligheder for den private vejfarende, eftersom han ofte næppe har kendskab til de eksisterende forskelligheder.

Komiteen vil om hastighedsbestemmelsen i almindelighed understrege det

ønskelige i en størst mulig ensartethed, idet dette vil bidrage til at lette trafikken mellem landene.

Den anvisning om hastighedsbegrænsning ved *jernbaneoverkørsel*, som findes i de svenske bestemmelser, er givetvis vanskelig at kende for en ikke-svensk nordbo. I de øvrige nordiske lande findes nu almindelige forskrifter om pligt til at nedsætte hastigheden ved passage af en jernbaneoverkørsel.

Den danske regel, hvorefter det er forbudt at holde nærmere end 5 m foran et lyssignal ved jernbaneoverkørsel, synes i og for sig at være velbegrundet. Da en sådan særbestemmelse vanskeligt kan kendes af vejfarende fra de øvrige nordiske lande, ville ensartede bestemmelser herom være ønskelige. Det ville i det hele taget være ønskeligt, at de nordiske lande havde ensartede regler for, hvad der skal iagttages ved overkørsel af jernbaneoverkørsler, da passage af sådanne overkørsler indebærer et stort risikomoment for færdslen.

Den forskellige udformning af landenes bestemmelser om *forpligtelser ved færdselsuheld* synes at kunne skabe misforståelser. Komiteen finder det derfor ønskeligt, at man søger en bedre samordning af disse bestemmelser tilvejebragt.

Den norske bestemmelse om pligt til at *standse for et udrykningskøretøj* og den danske bestemmelse om, at man ikke må følge nærmere end 100 m efter et udrykningskøretøj, synes at være af den slags bestemmelser, hvortil en vejfarende fra et fremmed land sjældent har kendskab.

Forskellighederne i anvendelse af færdselsbaner drejer sig først og fremmest om placeringen af cykler med hjælpemotor. Komiteen skal her indskrænke sig til at nævne den i Sverige foretagne undersøgelse vedrørende cykler med hjælpe-

motor, hvorom der, efter hvad man har fået oplyst, vil blive rettet henvendelse til de øvrige nordiske lande.

Komiteen finder det praktisk, at trafiksignalernes betydning i de forskellige nordiske lande bringes til den bedst mulige overensstemmelse.

Komiteen vil endelig vedrørende *de forskelligheder, for hvilke man ikke har kunnet finde nogen særlig grund*, bemærke følgende om det i kapitel IV nævnte eksempel om reglerne for køretøjers *standsning og parkering*. Forskellighederne i disse bestemmelser har næppe betydning for færdselssikkerheden. Det vil derimod være svært for den vejfarende at kende f. eks. de fra land til land varierende bestemmelser om afstande fra vejkryds eller fodgængerfelter, indenfor hvilke køretøjer ikke må parkeres. Komiteen mener derfor, at man må tage spørgsmålet om, hvorvidt disse bestemmelser skulle kunne gøres forholdsvist ensartede, op til overvejelse.

Som konklusion vil komiteen udtale følgende.

På færdselslovgivningens område har indtil nu et værdifuldt og frugtbringende nordisk samarbejde fundet sted. De nye færdselsbestemmelser, som nu gælder i Danmark og Sverige, og de forslag, som er udarbejdet fra finsk og norsk side, og som i løbet af kort tid vil blive forelagt henholdsvis den finske og den norske regering, bærer på mange områder præg af dette samarbejde.

Tilbage står dog en række forskelligheder, som enten er af den art, at de kan skabe usikkerhed i den internordiske trafik og dermed udgøre en fare for færdselssikkerheden, eller virker forvirrende, da en vejfarende fra et andet land ofte må antages ikke at kende deres eksistens.

Den internordiske trafik er steget stærkt i de seneste år, og alt tyder på, at denne trafik vil stige yderligere. Hvis en vejfarende vidste, at der i nabolandene gjaldt de samme regler som i hjemlandet, ville dette utvivlsomt skabe større sikkerhed og smidighed i trafikken mellem landene. En stor del af risikoen for færdselsuheld kunne derved fjernes, og dette ville stimulere samfærdslen mellem landene.

Komiteen vil i denne forbindelse henlede opmærksomheden på de i kapitel VI anførte anbefalinger om et stadigt samarbejde mellem de nordiske lande på trafiksikkerhedsområdet samt vedrørende køretøjers indretning og tekniske udstyr.

Komiteen har endvidere ved en gennemgang af færdselsreglerne fået den opfattelse, at en yderligere samordning af de forskellige landes bestemmelser skulle kunne opnås uden større vanskelighed. Komiteen har dog, bortset fra visse særlige tilfælde, ikke anset det som sin opgave at tage stilling til, hvilke af de forskellige landes færdselsregler der er de

mest formålstjenlige. Efter komiteens opfattelse bør sagkyndige fra de forskellige lande forberede det nærmere samarbejde.

Man bør sikkert vente en vis tid, inden man optager dette arbejde for forinden at få erfaring for, hvorledes de nye færdselsbestemmelser virker i de pågældende lande.

Komiteen henstiller derfor til regeringerne, at der, såsnart man mener at have indhostet de fornødne erfaringer, nedsættes en nordisk komité af sagkyndige med den opgave at udarbejde konkrete og detaljerede forslag til fælles nordiske færdselsregler.

Komiteen henviser til, at en lignende samordning har fundet sted på adskillige andre lovgivningsområder, og af værdien heraf er blevet anerkendt og bekræftet fra alle sider. En fælles nordisk færdselslovgivning, herunder først og fremmest angående færdselsreglerne, ville udgøre endnu et betydeningsfuldt led i bestræbelserne for at lette den internordiske samfærdsel og knytte de nordiske folk nærmere sammen.

Gjøvik, den 9. september 1955

<i>Kaj Bundvad</i>	<i>Olavi Kajala</i>	<i>Hj. Larsen</i>	<i>Rolf Edberg</i>
<i>Niels Elgaard</i>	<i>Uuno Hannula</i>	<i>Hans Borgen</i>	<i>Leif Cassel</i>
<i>Einar P. Foss</i>	<i>Eino Kilpi</i>	<i>Poul Ingebretsen</i>	<i>J. F. Grym</i>
<i>Oluf Steen</i>	<i>Yrjö Soini</i>	<i>Håkon Johnsen</i>	<i>Filip Kristensson</i>
	<i>Bruno Suviranta</i>	<i>Sven Nielsen</i>	<i>Olof Pålsson</i>
<i>/ Hans P. Gotrik</i>	<i>/ Matti Cawén</i>	<i>/ Alf Gunstrøm</i>	<i>/ Claes Huldtdgren</i>

Særudtalelse af Olof Pålsson, Sverige.

Emot kommitténs uttalande ifråga om de olika trafiksystemen (högerresp. vänstertrafik) och kommitténs

rekommendation om införande av högertrafik i Sverige får jag anmäla avvikande mening och därvid anförä.

Kommitténs starkt positiva uttalande för högertrafik i Sverige är sådant, att jag till en början måste ifrågasätta om det kan vara lämpligt, att en parlamentarisk kommitté, sammansatt av medlemmar från de fyra nordiska länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige, ger en så pass kraftig rekommendation till lösande av ett föreliggande speciellt problem i *ett* av de nämnda länderna. Detta spörsmål är ju dock i första hand uteslutande en svensk angelägenhet. Då denna rekommendation från kommittén i betänkande nu givits en så kraftig form, och då betänkandet nu framlägges vid en tidpunkt, då frågan befinner sig i ett avgörande skede, får rekommendationen lätt karaktären av opåskallad omsorg. Detta framträder så mycket mera markerat som kommittén i alla andra hithörande trafikfrågor varit ytterst försiktig ifråga om att giva rekommendationer, och i de flesta fall nöjt sig med att konstatera föreliggande skiljaktigheter på trafiklagstiftningens område.

Beträffande sedan det utredningsmaterial och den statistik över trafikolyckor betänkandet bygger på, verkar densamma icke övertygande. Den av experter vid statens trafiksäkerhetsråd verkställda undersökningen har begränsats till att avse sådana vägtrafikolyckor i de nordiska länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige, i vilka främmande nordiska motorfordonsförare varit inblandade. Såsom uppgivits har på grund av tidsnöd undersökningen begränsats till att avse de vägtrafikolyckor, som inträffat i de nämnda länderna under år 1954. Även om man bortser från den omständigheten, att statistik för ett enda år i förevarande fall är ett allt för litet material för att grunda omdömen och antaganden på, så förefaller utredningsmännens sätt att bear-

beta detta material, enligt min mening, något otillfredsställande. Att framräkna de främmande motorfordonsförarnas andel i procent av olyckorna i ett visst land, utan att samtidigt redovisa storleken av den vagnpark från det åsyftade landet, som under den undersökta tidsperioden framförts i det land där olyckorna inträffat, förefaller icke riktigt. Det är, enligt min mening, olycksprocenten i förhållande till vagnparkens storlek, som kan ge en utgångspunkt för bedömandet av huruvida vänstertrafikens motorfordonsförare är anledning till proportionsvis flera olyckor i ett land med högertrafik än motorfordonsförare från land med högertrafik i hemlandet. — Det har i detta avseende sagts mig, att en sådan statistik för att bli rättvisande jämväl borde omfatta antalet av vänstertrafikens motorfordonsförare i det främmande landet körda km, och att en sådan fullständig statistik ej går att åstadkomma. Även om så skulle vara fallet, vilket här ej skall diskuteras, så utgör den omständigheten att man ej kan framskaffa den *bästa* statistiken, inte skäl för att man ej skulle kunna framskaffa en *bättre* statistik än den nu i betänkandet föreliggande.

Såsom jag tidigare framhållit är problemet i första hand en svensk angelägenhet. Då jag härvidlag vägt, å ena sidan kostnaderna för en omläggning till högertrafik jämte de vid en sådan trafikomläggning uppkommande olycksriskerna, mot å andra sidan de av kommittén såsom huvudskäl för sin rekommendation om övergång till högertrafik anförda argumenten om utvecklingen av den internationella landsvägstrafiken och intresset av enhetliga trafikregler länderna emellan, finner jag att övervägande skäl talar för ett bibehållande av västertrafiken i Sverige.

Då den nu föreliggande expertutredningen genom det framlagda materialet samt kommitténs argumentation i övrigt sålunda ej kunnat förebringa för-

mig övertygande skäl för en övergång till högertrafik, har jag ansett mig *ej* kunna biträda kommitténs rekommendation härom.

UDVALGSINDSTILLINGER

JURIDISK UDVALG
INDSTILLING NR. 1**Juridisk udvalgs indstilling**

i anledning af

**meddelelser om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt
værnepligt (sag D 24).**

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvold, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Udvalget er blevet gjort bekendt med det foreliggende udkast til en overenskomst mellem Danmark, Norge og Sverige med det formål at undgå, at en statsborger i et af landene skal være pligtig at aftjene værnepligt i mere end eet land.

Udkastet giver ikke udvalget anledning til bemærkninger. Det forudsættes dog, at problemerne i forholdet til Finland finder deres løsning uden rådets mellemkomst.

Udvalget udtaler sin påskønnelse af det arbejde, der er udført i denne sag, og henstiller til rådet

at tage meddelelserne til efterretning og anse sagen for færdigbehandlet.

København, den 30. januar 1956

Erling Wikborg

**JURIDISK UDVALG
INDSTILLING NR. 2****Juridisk udvalgs indstilling**

i anledning af

**meddelelser om rekommandation nr. 30/1954 angående
sømandsbeskatningen (sag D 32).**

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen, indsendt af den danske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
Holger Eriksen, Danmark, talsmand,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Som sagkyndig har departementschef H. P. Gøtrik, Danmark, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget har gjort sig bekendt med et af administrerende vicedirektor i Sveriges Redareförening, jur. dr. Nils Grenander udarbejdet promemoria, der tager stilling til en række af de indvendinger, der i de andre lande sædvanligvis rejses mod en særlig sømandsskat (se B 2, bilag 2). Endvidere er der forelagt udvalget en af det danske finansministerium udarbejdet redegørelse vedrørende de i Dan-

mark gældende regler om søfolks beskatning med en oversigt over bestemmelserne i den norske lov af den 21. marts 1947 og en kortfattet opstilling over de vanskeligheder, der vil opstå, såfremt der i Danmark tænkes indført et system svarende til det norske.

Det er endvidere overfor udvalget oplyst, at det danske finansministerium i januar 1956 har nedsat et særligt udvalg til behandling af sagen.

Der er ikke med den af rådet på 2. session vedtagne rekommandation taget stilling til, hvorvidt en særlig sømandsskat efter ensartede principper i alle nordiske lande bør grundes på de i den norske lov nedlagte principper, d. v. s. udarbejdet som en definitiv kildebeskatning. Udvalget finder det imidlertid naturligt, at man ved sagens foreløbige behandling har taget sit udgangspunkt i den norske ordning, der, efter hvad der er oplyst, i det hele virker tilfredsstillende. Det bemærkes, at gennemførelse af en særlig sømandsskat som en definitiv kildebeskatning nødvendigvis må medføre, at søfolks skat ikke vil kunne beregnes efter samme skalaer som den almindelige beskatning, men på den anden side vil indebære en betydelig effektivisering af skatternes inddrivelse og større stabilitet i søfolkenes arbejdsforhold, men der er ikke for tiden anledning for udvalget til at gå nærmere ind på spørgsmålets løsning.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser til rådets næste session.

København, den 30. januar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer (sag D 28), meddelelser om rekommandation nr. 29/1954 angående nordiske patenter (sag D 31), meddelelser om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation (sag D 33) og meddelelser om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning (sag D 44).

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer, indsendt af den danske og den svenske regering, meddelelser om rekommandation nr. 29/1954 angående nordiske patenter, indsendt af den danske og den svenske regering, meddelelser om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation, indsendt af den danske, den islandske, den norske og den svenske regering, og meddelelser om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning, indsendt af den danske, den islandske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af disse sager har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
Holger Eriksen, Danmark
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,

Knud Thestrup, Danmark, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Udvalget udtaler sin tilfredshed med det arbejde, der af regeringerne er iværksat med hensyn til disse rekommandationer.

Det drejer sig i alle de nævnte sager om vidtspændende og tildels ret komplicerede undersøgelser, og det kan efter udvalgets opfattelse næppe forventes, at der i tiden indtil rådets 5. session kan foreligge resultater, der gør det nødvendigt påny at sætte disse sager på rådets dagsorden.

Udvalget foreslår derfor, at de nævnte sager fortsat holdes under observation af rådet, og indstiller herefter,

at rådet tager meddelelserne i sag D 28 til efterretning og afventer nye meddelelser,

at rådet tager meddelelserne i sag D 31 til efterretning og afventer nye meddelelser,

at rådet tager meddelelserne i sag D 33 til efterretning og afventer nye meddelelser,

at rådet tager meddelelserne i sag D 44 til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 30. januar 1956

Erling Wikborg

JURIDISK UDVALG
INDSTILLING NR. 4**Juridisk udvalgs indstilling**

i anledning af

**meddelelser om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske
medborgeres ret til at drive næring (sag D 29).**

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske medborgeres ret til at drive næring, indsendt af den danske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, talsmand, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Regeringernes meddelelser vedrørende denne sag er ledsaget af en fyldig oversigt over gældende regler og praksis med hensyn til de i rekommandationen omhandlede spørgsmål, og det fremgår heraf, at mulighederne for at gøre betydelige fremskridt med hensyn til ligestilling af nordiske statsborgere på dette område er gode.

Udvalget forudsætter, at det påbegyndte arbejde fortsættes, men er opmærksom på, dels at nævnte rekommandation nr. 26/1954 direkte kun angår ændring

af praksis indenfor den gældende lovgivnings rammer, dels at en tillem্পning af lovgivningen først kan ske i løbet af en årrække. Der er derfor efter udvalgets mening ikke tilstrækkelig anledning til sagens optagelse på rådets dagsorden til 5. session, og udvalget indstiller herefter,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 30. januar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd (sag D 26).

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark, talsmand,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Endvidere har som sagkyndig docent Gustaf Petrén, Sverige, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Af de indkomne meddelelser fra den danske, norske og svenske regering fremgår, at regeringerne har givet tilslutning til iværksættelse af en udveksling som anbefalet af rådet. Efter det overfor udvalget oplyste er nogen udveksling dog endnu ikke kommet i stand.

Udvalget nærer imidlertid den opfattelse, at ordningens nærmere praktiske gennemførelse bør overlades til regeringerne, og indstiller herefter,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser sagen for færdigbehandlet.

København, den 30. januar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri (sag D 30).

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge, talsmand,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Endvidere har som sagkyndig docent Gustaf Petrén, Sverige, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Der er til brug for udvalget udarbejdet en oversigt over de i Danmark, Finland, Norge og Sverige gældende bestemmelser om lystfiskeri. Endvidere er udvalget gjort bekendt med en række udtalelser fra forskellige svenske myndigheder og organisationer.

Det er udvalget magtpåliggende at præcisere, at den tilstræbte ligestilling af nordiske statsborgere på dette område kun angår *ikke-erhvervsmæssigt fiskeri* (lystfiskeri), og udvalget finder på grundlag af de foreliggende oplysninger yderligere anledning til at udtale, at bestræbelserne — i hvert fald foreløbig — alene bør rettes mod at skabe adgang for andre nordiske landes statsborgere til på lige fod med vedkommende lands egne statsborgere at drive *lystfiskeri med håndsnøre (kaste- og medestænger samt pilk) langs kysterne*.

Når emnet begrænses på denne måde, er det efter de for udvalget foreliggende oplysninger i det væsentlige et spørgsmål om at bringe gældende lovgivning i overensstemmelse med en faktisk tilstand, idet landenes myndigheder næppe i almindelighed reagerer overfor lystfiskeri udøvet af andre nordiske borgere i det ovenfor anførte begrænsede omfang.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser til rådets næste session.

København, den 30. januar 1956

Erling Wikborg

JURIDISK UDVALG
INDSTILLING NR. 7**Juridisk udvalgs indstilling**

i anledning af

udsat sag om nedsættelse af en parlamentarisk komité til løsning af spørgsmålet om nordiske borgeres retsstilling i et andet nordisk land (sag A 5).

Til juridisk udvalg er henvist den fra 1955 udsatte sag vedrørende en parlamentarisk komité til behandling af spørgsmålene om nordiske borgeres retsstilling i andet nordisk land.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Island,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge, talsmand,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Endvidere har som sagkyndig docent Gustaf Petrén, Sverige, deltaget i udvalgets forhandlinger.

I det af medlemmerne Olof Andersson, Nils Herlitz og Olov Rylander fremsatte tillæggsforslag til sag nr. 38/1955 vedrørende nordiske statsborgeres retsstilling i andet nordisk land foreslås det, at rådet henstiller til regeringerne at træffe foranstaltninger til nedsættelse af en parlamentarisk komité til ligestillingsspørgsmålenes løsning.

Rådet besluttede på 3. session at udsætte denne sag til nærværende session. I tiden mellem 3. og 4. session har forslaget været behandlet af rådets juridiske syvmandskomité, jfr. dennes rapport, B 2, afsnit 2. A.

Forslagsstillerne fremhævede, at ligestillingsspørgsmålet efterhånden er opdelt i et så stort antal særspørgsmål, der behandles af en række forskellige instanser i det enkelte lands regering og administration, at det sammenholdende moment — bestræbelserne for øget samhørighed i Norden — i nogen grad kan siges at træde i baggrunden. I forslaget påpeges under fremhævelse af de gode resultater, der på denne måde er nået af den parlamentariske komité for friere samfærdsel, det ønskelige i at skabe et organ, der som samlende faktor særligt kan have opmærksomheden henvendt på ligestillingsspørgsmålet.

Udvalget er enig heri, men kan på den anden side tilslutte sig de i syvmandskomiteens rapport udtrykte synspunkter gående ud på, dels at der ikke bør skabes flere organer for nordisk samarbejde end nødvendigt af hensyn til de foreliggende arbejdsopgaver, dels at en særlig komité med henblik på ligestillingsspørgsmålenes løsning på grund af arbejdsopgavernes mangfoldighed i det væsentlige må indskrænke sig til at virke koordinerende og stimulerende, medens komiteen ikke i almindelighed kan antages at være i stand til at beskæftige sig med detailspørgsmål. Man ønsker dog at fremhæve, at den skitserede begrænsning af arbejdsopgaverne ikke bør være til hinder for, at komiteen virker initiativtagende og anbefaler igangsættelse af udredninger på områder, hvor dette måtte anses for påkrævet, ligesom komiteens principielle karakter af samordnende organ ikke bør hindre, at den, såfremt arbejdet skønnes at gå for langsomt, eller andre særlige forhold gør sig gældende, på egen hånd lader igangsætte udredningsarbejde og på denne måde søger ligestillingsspørgsmålene fremmet.

Da komiteen nødvendigvis må arbejde i snæver tilknytning til rådets arbejde, vil udvalget fremfor en parlamentarisk komité foreslå en komité nedsat af rådet. Af hensyn til arbejdets praktiske gennemførelse vil det være hensigtsmæssigt, at komiteen af regeringerne bemyndiges til at træde i direkte forbindelse med de ministerier og departementer, hvis sager komiteen har under behandling.

Udvalget kan endvidere tiltræde, at de hidtidige erfaringer fra rådets arbejde har bevist værdien af et organ, der mellem sessionerne forbereder det juridiske udvalgs arbejde, og er enig i, at disse arbejdsopgaver mest praktisk kan overlades til komiteen for ligestillingsspørgsmål.

Den foreslåede komité's medlemstal bør efter udvalgets mening fastsættes til 9, nemlig 1 medlem fra Island og 2 fra hvert af de øvrige lande.

Udvalget indstiller herefter,

- a) at rådet beslutter at nedsætte en komité bestående af 9 medlemmer til forberedelse af det juridiske udvalgs arbejde under sessionerne og til varetagelse af den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige ligestilling, som ikke er henlagt til

andre særlige organer. Det er komiteens opgave at bearbejde disse spørgsmål i samarbejde med vedkommende ministerier og departementer eller andre af komiteen udpegede sagkyndige og overfor rådet at stille forslag til spørgsmålenes løsning,

b) at rådet vedtager følgende rekommandation:

Rådet henstiller til regeringerne at overdrage forannævnte komité at samarbejde og træde i direkte forbindelse med vedkommende ministerier (departementer) ved komiteens arbejde med ligestillings-spørgsmålenes løsning.

København, den 30. januar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande (sag D 25).

Till juridiska utskottet ha hänvisats meddelanden om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna, överlämnade av isländska och svenska regeringarna.

I utskottets behandling av denna sak ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, talesman, och
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, och statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Utskottet har tagit del av de meddelanden, som avgivits rörande denna fråga till tredje sessionen av danska och norska regeringarna och till fjärde sessionen av isländska och svenska regeringarna.

Av dessa meddelanden liksom av vad som framkommit vid överläggningarna i utskottet framgår, att regeringarna äro av den meningen, att skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna lämpligen borde försiggå direkt, försåvitt

icke språkliga svårigheter stå hindrande i vägen eller utrikespolitiska eller andra liknande skäl göra utrikesdepartementens medverkan påkallad.

Under sådana omständigheter finner utskottet ändamålet med rådets förvarande rekommendation tillgodosett och hemställer,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och betraktar saken som slutbehandlad.

København den 30 januari 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

regeringsforslag om nordisk kriminologisk samarbejde (sag A 25).

Til juridisk udvalg er henvist regeringsforslag om nordisk kriminologisk samarbejde, forelagt af den svenske regering. I forslaget henstiller regeringen om rådets udtalelse vedrørende spørgsmålet.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge, talsmand,
Knud Thestrup, Danmark, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, justitsminister Hans Hækkerup, Danmark, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Som sagkyndig har professor Alvar Nelson, Danmark, deltaget i udvalgets forhandlinger.

I regeringsforslaget rejses det spørgsmål, hvorvidt et nærmere samarbejde mellem de nordiske lande på det kriminologiske område, eventuelt i form af et fællesnordisk kriminologisk institut, vil være ønskeligt.

Forslaget er ledsaget af udtalelser fra lederne af de bestående kriminologiske institutter i Århus, Oslo og Stockholm. Udvalget er endvidere blevet gjort bekendt

med en foreløbig udtalelse af 25. januar 1956 af professor Johs. Andenæs samt med en skrivelse af 23. januar 1956 fra den norske afdeling af Nordisk Kulturkommission, sektion I.

Den kriminologiske forskning har i de senere år fået stedse større betydning, såvel udfra et teoretisk-videnskabeligt som udfra et praktisk synspunkt, hvilket har givet sig udslag i oprettelse af særlige kriminologiske forskningsinstitutioner både i Danmark, Norge og Sverige. Som det imidlertid fremgår af de foreliggende udtalelser fra disse institutioners ledere, arbejdes der i alle lande foreløbig under særdeles beskedne ydre former.

Under drøftelserne i udvalget er det blevet fremhævet, at oprettelse af et fælles-nordisk institut vil øge mulighederne for de nordiske lande for at hævde sig i det internationale plan på disse områder, ligesom der foreligger en række arbejdsopgaver, der må antages at være velegnede for nordisk samarbejde.

På den anden side er der givet udtryk for betænkeligheder overfor den mulighed, at oprettelse af et fællesnordisk institut eventuelt skulle kunne hindre en udbygning af eksisterende og påtænkte nationale institutter.

Udvalget finder, at et nærmere samarbejde indenfor kriminologien må anses for ønskeligt, men ønsker ikke på nærværende tidspunkt at tage stilling til, hvorvidt et sådant samarbejde nødvendigvis bør iværksættes ved oprettelse af et egentligt forskningsinstitut. Dette spørgsmål og i det hele taget spørgsmålet om, i hvilke former et nordisk samarbejde på dette område bedst kan føres ud i livet, bør efter udvalgets opfattelse nærmere drøftes af regeringerne og de interesserede forskere, hvortil i første række må henregnes repræsentanter for de eksisterende institutter.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet henstiller til regeringerne i samråd med vedkommende videnskabsmænd og videnskabelige institutter nærmere at undersøge mulighederne for et øget nordisk samarbejde på det kriminologiske område.

København, den 31. januar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske borgeres retsstilling i andet nordisk land (sag D 4).

Till juridiska utskottet ha hänvisats meddelanden om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

I utskottets behandling av denna sak ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge, talesman,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, och
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, och statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Vid sakens behandling ha vidare som sakkunniga närvarit kontorchef Kai Kjøgø, Danmark, och docent Gustaf Petrén, Sverige.

De meddelanden, som regeringarna lämnat angående de särskilda likställighetsfrågorna, vilka för närvarande äro föremål för regeringarnas behandling, ha närmare kommenterats av den sjuannakommitté, som förberett de saker, som väntades komma att hänvisas till utskottet (se B 2, avsnitt 2. B). Utskottet

anser sig i hovedsak kunna ansluta sig till de synpunkter som nämnda kommitté anfört i sin rapport till rådet. Utskottet vill särskilt framhålla önskvärdheten av att arbetet med konventionen rörande bistånd till domstol i annat nordiskt land slutföres så snart som möjligt.

Vad angår frågan om utlämning av förbrytare har förberedelsearbetet med denna ännu icke framskridit så långt, att färdiga lagutkast föreligga i andra land än Sverige. Under sådana omständigheter och då parlamenten icke kunna beräknas komma att få detta spörsmål till behandling före rådets nästa session, finner utskottet icke anledning att nu upptaga denna fråga till behandling. Frågan synes emellertid utskottet i och för sig vara av den beskaffenhet, att den bör upptagas till övervägande i rådet, innan de nationella parlamenten taga ställning till den. Utskottet vill därför förorda, att frågan tages upp i rådet vid nästa session samt att rådet uppdrager åt den kommitté, som utskottet i sitt förslag nr. 7 föreslår skall tillsättas, att förbereda frågan till nästa session.

Såsom framgår av nyssnämnda förslag avses den nämnda kommittén skola även ägna sig åt likställighetsfrågorna i övrigt.

Under återopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

1. att rådet beslutar uppdraga åt ovannämnda kommitté att förbereda frågan om utlämningslagstiftning till nästa session samt
2. att i övrigt lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa session.

København den 30 januari 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

medlemsforslag om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning (sag A 22).

Til det juridiske udvalg er henvist medlemsforslag om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning fremsat af Sigurður Bjarnason, Erik Eriksen, Nils Hønsvald og Frans Severin. I forslaget henstilles det, at rådet optager spørgsmålet om en gennemgang af rådets vedtægt samt træffer de beslutninger med hensyn til arbejdsordningen, som foranlediges af Finlands indtræden i rådet.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
 Holger Eriksen, Danmark,
 Knut Ewerlöf, Sverige,
 K.-A. Fagerholm, Finland,
 Nils Hønsvald, Norge,
 Urho Kähönen, Finland,
 Gustav Pedersen, Danmark, talsmand,
 Olov Rylander, Sverige,
 Arvo Salminen, Finland,
 Gösta Skoglund, Sverige,
 Arthur Sundt, Norge,
 Knud Thestrup, Danmark, og
 Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, justitsminister Hans Hækkerup, Danmark, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Som sagkyndig har docent Gustaf Petrén, Sverige, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Forslagsstillerne påpeger nærmere forskellige områder, hvor en ændring af rådets vedtægt og arbejdsordning må anses for påkrævet. Endvidere rejses spørgs-

målet, hvorvidt arbejdsordningen bør vedtages af rådet i finsk og islandsk udformning.

Udvalget er enigt i, at en gennemgang af rådets vedtægt og arbejdsordning må anses for påkrævet, men ønsker samtidig at give udtryk for, at man anser det for vigtigt, at det haves for øje, at jævnlige ændringer i disse dokumenter kan have en uheldig indvirkning på rådets arbejde.

Man er opmærksom på, at spørgsmålet om ændringer i vedtægten er et regerings- og parlamentsspørgsmål i de enkelte lande, men anser det for naturligt, at rådet selv behandler spørgsmålet og eventuelt afgiver indstilling til regeringerne.

Under udvalgets forhandlinger har der været fremdraget en række eksempler på bestemmelser i vedtægten og arbejdsordningen, der kan tænkes ændret, men der er i udvalget enighed om, at den nærmere gennemgang og udformning af eventuelle ændringsforslag ikke bør ske under sessionerne, hvorfor man foreslår, at dette arbejde overlades til præsidiet i samarbejde med 5 repræsentanter for juridisk udvalg udpeget af udvalget.

På et enkelt område mener udvalget dog at burde stille et egentligt forslag til ændring af arbejdsordningen: i dennes § 25 bestemmes, at meddelelser om afholdelse af session samt alle aktstykker vedrørende sessioner skal tilstilles Finlands regering og rigsdag m. v. Det er en selvfølge, at denne bestemmelse bør udgå, efter at Finland er indtrådt i rådet, og udvalget stiller derfor forslag herom.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet beslutter at ændre arbejdsordningen således: arbejdsordningen § 25 ophæves,

at rådet overdrager til præsidiet i samarbejde med 5 repræsentanter for det juridiske udvalg udpeget af dette at gennemgå rådets vedtægter og arbejdsordning og eventuelt stille forslag for rådet om ændringer heri.

København, den 31. januar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

**medlemsforslag vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris
til præsident J. K. Paasikivi (sag A 29).**

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag med henstilling om at tildele Nobels fredspris for året 1956 til præsident J. K. Paasikivi, forelagt af Eino Kilpi, Hertta Kuusinen og Mauri Ryömä.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
 Holger Eriksen, Danmark,
 Knut Ewerlöf, Sverige,
 K.-A. Fagerholm, Finland,
 Nils Hønsvald, Norge,
 Urho Kähönen, Finland,
 Gustav Pedersen, Danmark,
 Olov Rylander, Sverige,
 Arvo Salminen, Finland,
 Gösta Skoglund, Sverige,
 Arthur Sundt, Norge,
 Knud Thestrup, Danmark, og
 Erling Wikborg, Norge, talsmand,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, justitsminister Hans Hækkerup, Danmark, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Endvidere har Eino Kilpi, Finland, som repræsentant for forslagsstillerne haft lejlighed til at udtale sig for udvalget.

Udvalget er blevet gjort bekendt med statutterne for det norske stortings Nobelkomité, hvoraf fremgår, at de enkelte medlemmer af en række forsamlinger — men ikke disse forsamlinger som sådanne — har indstillingsret overfor Nobelkomiteen.

Udvalget bemærker endvidere, at ifølge § 1 i rådets vedtægt er rådet organ for samråd mellem de nordiske landes parlamenter og regeringer om spørgsmål, der angår samvirken af disse lande eller nogle af dem. Under disse omstændigheder finder udvalget ikke, at der af rådet kan udvises noget initiativ i en sag som den foreliggende, ej heller i form af en meningsytring.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet ikke foretager sig noget i denne sag.

København, den 31. januar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

medlemsforslag om udvidet samarbejde på det strafferetlige område (sag A 16).

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om udvidet samarbejde på det strafferetlige område, forelagt af Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Olov Rylander, Frans Severin, Arthur Sundt og Knud Thestrup. I forslaget foreslås det, at rådet skal anbefale regeringerne at indlede et samarbejde på strafferettens område som nærmere skitseret af forslagsstillerne.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Island,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, talsmand, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justitsminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, justitsminister Hans Hækkerup, Danmark, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Til brug for udvalget har der foreligget erklæringer med redegørelse for gældende lovgivning og praksis fra de danske og finske justitsministerier og fra de norske og svenske justitsdepartementer.

Medlemsforslaget fremhæver her tre områder, på hvilke et nærmere samarbejde mellem de nordiske landes myndigheder kan komme på tale, nemlig med hensyn til undersøgelsesarbejdet, domstolsbehandlingen og straffuldbyrdelsen, navnlig

forsåvidt angår tilsyn med betinget dømte, prøveløsladte og betinget benådede personer og med hensyn til at åbne mulighed for afsoning i hjemlandet af straf idømt i andet nordisk land.

Udgangspunkt for straffelovgivningen er i almindelighed, at kun forbrydelser begået indenfor vedkommende lands eget territorium er genstand for påtale af landets myndigheder. Dette princip er også lagt til grund i de nordiske landes straffelovgivning, omend med væsentlige modifikationer.

Det udfra et politisk synspunkt mest interessante spørgsmål i denne forbindelse er spørgsmålet om en udvidelse af domstolenes kompetence til at pådømme forbrydelser begået i andre nordiske lande. Til belysning af dette spørgsmål kan anføres, at den danske straffelovs § 7 som almindelig regel kun åbner mulighed for anvendelse af dansk straffelovgivning overfor handlinger begået i udlandet på betingelse af, dels at forholdet er strafbart også efter lovgivningen i det land, hvor handlingen er begået, dels at gerningsmanden er *bosat* i den danske stat.

Af de ovennævnte redegørelser fra justitsministerierne fremgår, at et ret omfattende samarbejde på strafferettens område allerede er i gang, og udvalget udtaler sin tilfredshed hermed. På mødet mellem de nordiske landes justitsministre og rådets juridiske syvmandskomiteé den 8. oktober 1955 blev der imidlertid givet udtryk for ønsket om en tilkendegivelse af, hvorvidt justitsministerierne kunne påregne støtte til at arbejde videre med disse spørgsmål, idet der tildels er tale om temmelig vidtgående indgreb i de enkelte landes strafferetlige suverænitet.

Udvalget nærer for sit vedkommende ingen betænkeligheder ved at anbefale, at dette samarbejde videreføres og yderligere intensiveres, idet der, forsåvidt angår de foreliggende spørgsmål, væsentligt er tale om en praktisk tilpasning af lovgivningen. En sådan tilpasning er tilstrækkelig begrundet i det øgede samkvem mellem landene og bør, da der i alle landene kan næres fuld tillid til de andre nordiske landes myndigheder, ikke hindres af betænkeligheder af principiel karakter. Hertil kommer, at en videre udvikling af samarbejdet, navnlig med hensyn til tilsyn med betinget dømte o. l. og adgangen til at afsone straf, idømt i et andet nordisk land end hjemlandet, vil indebære en humanisering af straffetretten, forsåvidt som myndighederne i øjeblikket kan være tilbageholdende med anvendelse af sådanne foranstaltninger overfor personer, der kan befrygtes at unddrage sig et anordnet tilsyn ved at flytte til et andet land, og forsåvidt som adgangen til at afsone en i et andet nordisk land idømt straf i hjemlandet i almindelighed må antages at indebære fordele for den dømte, dennes pårørende og for fangebehandlingen.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet udtaler sin tilfredshed med det igangværende samarbejde mellem de nordiske lande på det strafferetlige område og henstiller til regeringerne, at dette samarbejde fortsættes og yderligere udbygges.

København, den 31. januar 1956

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

medlemsforslag om udgivelse af en nordisk domssamling (sag A 26).

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om udgivelse af en nordisk domssamling, forelagt af Olov Rylander og Knud Thestrup. I forslaget henstilles det, at rådet rekommanderer regeringerne at undersøge mulighederne for at udgive en fortløbende domssamling vedrørende retsområder, der reguleres af fællesnordisk lovgivning.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Ísland,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, og
Erling Wikborg, Norge, talsmand,

dels justitieminister Weio Henriksson, Finland, justitsminister Hans Hækkerup, Danmark, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Endvidere har som sagkyndig docent Gustaf Petré, Sverige, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Til brug for udvalgets forhandlinger er der afgivet udtalelser af det danske justitsministerium, Tidsskrift for Rettsvitenskap og Sveriges advokatsamfunds styrelse.

Lovgivningsarbejdet er et af de områder, hvor det nordiske samarbejde har nået sine betydeligste resultater. I mere end 75 år har der til stadighed været opretholdt kontakt mellem de nordiske landes regeringer på lovgivningsområdet, og en vidtrækkende overensstemmelse mellem landenes lovgivning er blevet resultatet af dette samarbejde.

Gennem det nordiske udvalg for lovsamarbejde holdes rådet til stadighed underrettet om de igangværende arbejder, der for tiden omfatter en række centrale lovgivningsspørgsmål, hvorom nærmere henvises til udvalgets beretning (sag C 1).

Et virkeligt retsfællesskab opnås imidlertid ikke fuldtud ved gennemførelse af ensartede love, sålænge disse love anvendes og fortolkes af forskellige landes domstole og andre myndigheder. Der er derfor efter udvalgets mening i det fremsatte forslag med føje peget på det ønskelige i, at de retsudøvende myndigheder og sagførere m. fl. kunne opnå lettere adgang til at gøre sig bekendt med den fortolkning, der i de andre nordiske lande anlægges af de enkelte lovbestemmelser. Enkelte tilløb til en løsning af dette problem foreligger allerede, således i den i forslaget omhandlede publikation: *Nordiske Domme i Søfartsanliggender*.

Af den ovennævnte udtalelse fra det fællesnordiske Tidsskrift for Rettsvitenskap fremgår, at dettes ledelse er interesseret i at medvirke ved udgivelsen af en nordisk domssamling under en eller anden form, og der er under udvalgets forhandlinger af de deltagende justitsministre ligeledes givet udtryk for positiv interesse for sagen.

Udvalgets drøftelser har imidlertid vist, at forslaget praktiske gennemførelse vil rejse en række problemer, som ikke for tiden kan overskues fuldtud. Eksempelvis skal blot nævnes spørgsmålet om, hvorvidt kun højesteretsdomme eller eventuelt også enkelte domme fra underordnede instanser bør medtages, og om de i betragtning kommende domme bør optages in extenso eller blot i referat, eventuelt med kommentarer. Hertil kommer naturligvis en række problemer af teknisk og økonomisk karakter, herunder hvorvidt udgivelsen eventuelt kan ske på rent forretningsmæssig basis uden offentlig støtte.

Under disse omstændigheder finder udvalget ikke for tiden at burde stille forslag til nogen rekommandation, men der er i udvalget enighed om, at spørgsmålet bør gøres til genstand for en nærmere drøftelse mellem justitsministerierne og den af rådet nedsatte juridiske nimanfskomité, der efter udvalgets forslag bl. a. har til opgave at forberede de sager, der på kommende sessioner kan forventes henvist til juridisk udvalg.

Udvalget indstiller herefter,

at rådet beslutter at udsætte sagen til næste session.

København, den 1. februar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

udsat sag om organiseringen af det nordiske lovsamarbejde (sag A 3).

Til juridisk udvalg er henvist de fra rådets 3. session udsatte sager vedrørende organiseringen af det nordiske lovsamarbejde.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Island,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland.
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige, talsmand,
Arvo Salminen, Finland.
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justitieminister Weio Henriksson, Finland, justitsminister Hans Hækkerup, Danmark, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Endvidere har som sagkyndig docent Gustaf Petrén, Sverige, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Spørgsmålet om en ændret organisation af det nordiske udvalg for lovsamarbejde, der består af højtstående embedsmænd og videnskabeligt uddannede jurister fra alle 5 nordiske lande, var genstand for drøftelse i juridisk udvalg på rådets 2. session i 1954, hvor det besluttedes at udsætte sagen til næste session.

På rådets 3. session forelå til behandling et af Olov Rylander fremsat medlemsforslag vedrørende emnet (sag nr. 13/1955). I dette forslag skitseredes bl. a.

muligheden af en udvidelse af udvalget, eksempelvis med en parlamentariker fra hvert land, hvorhos det foresloges, at lovgivningssamarbejdet i hovedsagen organiseredes i overensstemmelse med de i forslaget nærmere angivne retningslinier.

Under forhandlingerne i rådet blev der fra forskellig side givet udtryk for betænkeligheder ved at foreslå ændringer i det nævnte udvalgs organisation. På grund af den knappe tid, der på 3. session stod til juridisk udvalgs rådighed, blev noget endeligt resultat imidlertid ikke opnået, og det besluttedes påny at udsætte sagen til næste session.

I tiden mellem 3. og 4. session har spørgsmålet været gjort til genstand for nærmere behandling af rådets juridiske syvmandskomité, jfr. komiteens rapport (B 2), afsnit 1 med bilag 1.

I syvmandskomiteens rapport og det som tillæg hertil trykte, af den svenske delegations sekretariat udarbejdede memorandum sammenfattes en række områder, hvor en yderligere effektivisering af lovgivningssamarbejdet kan være tiltrængt, og det fremgår af rapporten, at de nordiske landes justitsministre, med hvem syvmandskomiteen har haft forhandlinger, har erklæret sig enige i komiteens synspunkter.

Udvalget er ligeledes enig i de i rapporten udtrykte synspunkter og kan i det hele henholde sig til indholdet af fornævnte rapport.

Da udvalget ligesom syvmandskomiteen må finde det ønskeligt, at de fremhævede retningslinier følges af alle ministerier og departementer, der har fællesnordiske lovgivningsspørgsmål til behandling, og da syvmandskomiteen kun har haft lejlighed til at fremlægge sine synspunkter for justitsministrene, kan udvalget tiltræde det af komiteens medlemmer fremsatte forslag til rekommandation og indstiller herefter,

at rådet henstiller til regeringerne at drage omsorg for, at samarbejdet i lovgivningsspørgsmål med nordisk aspekt tilrettelægges således, at den størst mulige overensstemmelse opnås mellem landenes lovgivning, og henleder i denne forbindelse særlig opmærksomheden på det ønskelige i, at samarbejdende kommissioner i de forskellige lande afgiver betænkning samtidig, at fællesnordiske lovforslag behandles samtidig i de forskellige landes parlamenter, samt i, at samarbejdet ved lovforberedelsen udstrækkes ud over kommissionsarbejdet i form af gensidig orientering mellem vedkommende embedsmænd og eventuelt tillige ved direkte forbindelse mellem de enkelte landes parlamentsudvalg eller forelæggelse af lovforslag for rådet, hvor disse fremgangsmåder kan antages at øge mulighederne for et fælles resultat af lovgivningsarbejdet.

København, den 1. februar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

beretning fra Det nordiske Udvalg for Lovsamarbejde (sag C 1).

Til juridisk udvalg er henvist beretning fra Det nordiske Udvalg for Lovsamarbejde, fremsendt af den danske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Sigurður Bjarnason, Island,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland,
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige,
Arvo Salminen, Finland,
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, talsmand, og
Erling Wikborg, Norge,

dels justitieminister Weio Henriksson, Finland, justitsminister Hans Hækkerup, Danmark, og statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Endvidere har som sagkyndig docent Gustaf Petrén, Sverige, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget har med interesse bemærket den fremsendte beretnings oplysning om en nydannelse indenfor det nordiske lovsamarbejde, nemlig afholdelse af møder mellem tjenestemænd i justitsministerierne, efter at de samarbejdende komiteers forslag har været gjort til genstand for en nærmere behandling i ministerierne. Denne fremgangsmåde er i overensstemmelse med de af juridisk udvalg tiltrådte retningslinier for det fællesnordiske lovsamarbejde. Der henvises herom i det hele til udvalgets indstilling nr. 15 og de deri nævnte dokumenter.

Udvalget udtaler sin anerkendelse af det arbejde, der udføres af lovsamarbejdsudvalget, og indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning.

København, den 1. februar 1956

Erling Wikborg

Juridisk udvalgs indstilling

i anledning af

medlemsforslag om større ensartethed mellem de nordiske landes lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken (sag A 13).

Till juridiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om större likformighet i de nordiska ländernas lagstiftning om trafiknykterhet, väckt av Sigurður Bjarnason, Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Olov Rylander, Frans Severin, Arthur Sundt och Knud Thestrup. I förslaget hemställes, att rådet måtte besluta rekommendera regeringarna att verka för en ökad likformighet mellan de nordiska ländernas lagstiftning om trafiknykterhet.

I utskottets behandling av denna sak ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Sigurður Bjarnason, Island,
Holger Eriksen, Danmark,
Knut Ewerlöf, Sverige,
K.-A. Fagerholm, Finland,
Nils Hønsvald, Norge,
Urho Kähönen, Finland.
Gustav Pedersen, Danmark,
Olov Rylander, Sverige, talesman,
Arvo Salminen, Finland.
Gösta Skoglund, Sverige,
Arthur Sundt, Norge,
Knud Thestrup, Danmark, och
Erling Wikborg, Norge,

dels justisminister Jens Haugland, Norge, justitieminister Weio Henriksson, Finland, justitsminister Hans Hækkerup, Danmark, och statsrådet Herman Zetterberg, Sverige.

Vid sakens behandling har vidare som sakkunnig närvarit docent Gustaf Petrén, Sverige.

Betydelsen av att i huvudsak likartade regler gälla i de olika nordiska länderna beträffande trafiknykterhet är så uppenbar att närmare motivering är över-

flödigt. Motorfordonstrafiken mellan länderna ökar år från år. Det är angeläget, att trafikreglerna i alla avseenden bliva så vitt möjligt enhetliga.

Vad angår trafiknykterhetslagstiftningen förete gällande regler avsevärda olikheter i de nordiska länderna. Delvis är lagstiftningen på detta område av fårskt datum. Så t. ex. antog Danmark så sent som föregående år nya bestämmelser i ämnet. Bl. a. med hänsyn härtill torde det knappast vara att tänka på att nu omedelbart kunna utjämna de föreliggande olikheterna i lagreglerna på trafiknykterhetslagstiftningens område. Detta bör emellertid icke utesluta, att man redan nu söker draga upp vissa riktlinjer för det fortsatta lagstiftningsarbete, som är eller efterhand kan bli aktuellt i de olika länderna. Utskottet har därför sökt finna vissa gemensamma normer för en framtida mer enhetlig lagstiftning, om vilka åtminstone flertalet av rådets medlemmar skulle kunna samlas.

Enligt utskottets mening är i första hand av betydelse att lika regler gälla beträffande den undre gräns, vid vilken trafiknykterhet skall bli straffbar. Mycket skulle vara vunnit, om envar motorfordonsförare i Norden kunde veta med sig att han, om han för motorfordon efter en viss alkoholkonsumtion, gör sig skyldig till trafiknykterhet, oavsett i vilket land han befinner sig. Denna undre gräns kan enligt utskottets mening icke säkert bestämmas annorledes än med vägledning av promillehalten av alkohol i blodet. Av de talrika undersökningar, som utförts på detta område i Norden och runt om i världen, framgår klart, att en nedsättning i körskickligheten inträder redan vid ganska små mängder alkohol i blodet. Enligt norsk lagstiftning inträder straffbarhet, så snart halten av alkohol i blodet hos föraren överskrider 0,5 ‰. Det synes med hänsyn till resultaten av gjorda undersökningar naturligt att taga denna gräns till utgångspunkt för blivande överläggningar mellan länderna. Genom verkställda undersökningar — några exempel på sådana redovisas i bilaga till saken — har blodprovets tillförlitlighet blivit till fullo bestyrkt.

Om efterhand enighet kunde vinnas om en sådan lägre gräns, vore mycket vunnit. Av jämförelsesvis mindre vikt är om påföljderna vid överträdelse icke överallt äro desamma. Det synes sålunda vara naturligt att man i Norge särskilt med hänsyn till landets speciella vägförhållanden reagerar strängare mot överträdelser än i övriga länder. Om en låg nedre gräns bestämmes, blir emellertid i övriga länder behövt med särskilda regler om strängare straff (frihetsstraff) vid grövre former av trafiknykterhet. Enighet bör om möjligt nås även om hur dessa grövre brottsformer böra avgränsas. En särskild fråga blir då huruvida man skall tillgripa en mekaniskt verkande promilleregler eller tillämpa en fri bevisprövning. Åtskilliga skäl kunna anföras för båda reglerna. I realiteten torde icke vara av alltför stor betydelse vilken regel som väljes. Även vid en fri bevisprövning torde nämligen blodprovet i flertalet fall komma att bli den avgörande bevisfaktorn.

Utskottet har icke haft möjlighet att under sessionen behandla den föreliggande frågan ur alla synpunkter. Olika spörsmål som sammanhånga med trafiknykter-

hetsbrotten t. ex. om indragning av körkort som påföljd vid trafikonykterhet har exempelvis icke kunnat upptagas. Förutsättningar synas emellertid föreligga, om saken ses på längre sikt, att efterhand nå fram till mer likartade regler. Överläggningar böra därför vid lägligt tillfälle upptagas mellan regeringarna i frågan. Därvid bör tillses, att även parlamentariker få medverka.

Utskottet hemställer,

att rådet rekommenderar regeringarna att vid lämplig tidpunkt upptaga förhandlingar för att söka förenhetliga de olika ländernas lagstiftning om trafikonykterhet.

København den 1 februari 1956

Erling Wikborg

Et mindretal, der kan tiltræde rekommandationens ordlyd, finder at måtte tage afstand fra indstillingens præmisser, idet mindretallet ikke mener på forhånd at kunne tage stilling til en bestemt løsning af spørgsmålet om, på hvilket grundlag den tilsigtede enhed i lovgivningen bør tilvejebringes.

Mindretallet vil i plenarforsamlingen gøre nærmere rede for sine synspunkter.

København, den 1. februar 1956

Holger Eriksen

Gustav Pedersen

Knud Thestrup

Under sagens forhandling i plenum den 3. februar 1956 (side 251—256) stilledes følgende ændringsforslag, eftersom det af hensyn til tilrettelæggelsen af afstemningen var nødvendigt, at der i rådet forelagdes 2 rekommandationsforslag.

Udvalgets forslag, stillet af dets talsmand, Olov Rylander, affattedes således:

„Rådet rekommenderar regeringarna att vid lämplig tidpunkt upptaga förhandlingar för att söka förenhetliga de olika ländernas lagstiftning om trafikonykterhet, varvid bl. a. bör eftersträvas att — oavsett huru de grövre formerna av trafikonykterhetsbrotten avgränsas — finna en viss lägre på promilleregler grundad straffbarhetsgräns.“

Mindretallets forslag, fremsat af dets talsmand, K. Thestrup, fik følgende ordlyd:

„Rådet henstiller til regeringerne ved passende lejlighed at optage forhandlinger for at søge tilvejebragt ensartethed i de forskellige landes lovbestemmelser om misbrug af alkohol i trafikken. Det bør herved tilstræbes, at den frie bevisbedømmelse lægges til grund i videst muligt omfang.“

**KULTURUDVALGET
INDSTILLING NR. 1****Kulturudvalgets indstilling**

i anledning af

udsat sag om fælles nordisk journalistuddannelse (sag A 7).

Til kulturudvalget er henvist den fra 3. session udsatte sag om fælles nordisk journalistuddannelse. I forslaget, der forelagdes af Sven Em. Ohlon, henstilledes, at rådet hos regeringerne skulle anholde om en udredning af mulighederne for at organisere en fælles nordisk journalistuddannelse.

I udvalgets behandling af sagen har følgende medlemmer af udvalget deltaget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark, talsmand.
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland.

For kulturudvalget har foruden det for 3. session forelagte materiale (se Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 337—51) foreligget beretning af 18. december 1955 fra det af rådets præsidium til en nærmere udredning af sagen nedsatte udvalg, en betænkning af 12. november 1955, afgivet til det nævnte udvalg af professor, dr. phil. Troels Fink, samt udtalelser over professor Finks betænkning fra Danske Journalisters Fællesrepræsentation af 5. december 1955 og fra Danske Dagblades Fællesrepræsentation af 11. juni 1955 og 12. december 1955.

Kulturudvalget har med stor interesse gjort sig bekendt med beretningen fra det særlige udvalg og den af dette udvalg i det store og hele tiltrådte betænkning fra professor Fink om en sådan uddannelses form og indhold samt de med dens gennemførelse forbundne omkostninger.

Man kan fra kulturudvalgets side principielt tilslutte sig, at en nordisk uddannelse alene bør foregå på det videregående plan, og at en uddannelse som den nævnte må kunne iværksættes, selvom den grundlæggende uddannelse ikke er fuldt eller ensartet udbygget i de enkelte lande. Man kan endvidere tiltræde, at uddannelsen bør have både et nordisk og et alment præg, at den bør være mindst 3 måneder, fortrinsvis foregå i seminarform og tage sigte på studerende med nogle års praktisk journalistisk erfaring, eller som har nydt en grundlæggende journalistuddannelse. Kulturudvalget må for sit vedkommende lægge den største vægt på, at den sidstnævnte forudsætning om de studerendes kvalifikationer opfyldes, idet man i modsat fald ikke anser det for muligt at give en tilfredsstillende uddannelse i løbet af blot 3 måneder.

Der er ikke i betænkningen taget nærmere stilling til, hvorledes de anslåede omkostninger, ca. 72 000 d. kr., skal fordeles mellem de nordiske lande, og kulturudvalget ønsker derfor i denne forbindelse at fremhæve, at de pågældende kurser af sproglige og andre grunde ikke kan ventes udnyttet i samme grad af Finland og Island som af de øvrige nordiske lande, hvorfor man skal foreslå, at hovedparten af omkostningerne, f. eks. 60 000 d. kr., bæres lige af Danmark, Norge og Sverige, medens det resterende, mindre beløb fordeles på samtlige lande i forhold til antallet af deltagere fra de enkelte lande.

Med hensyn til kursernes beliggenhed er man med betænkningen enig i, at spørgsmålet bør stå åbent, herunder også spørgsmålet om, hvorvidt uddannelsen fremtidig skal gå på skift mellem landene eller være fast knyttet til et enkelt sted. En egentlig uddannelse af journalister er i flere af de nordiske lande endnu i sin begyndelse, og forholdene kan på dette område hurtigt ændre sig, således at det vil være meget uheldigt på forhånd at have bundet en sådan uddannelse til et enkelt land. Man kan imidlertid tiltræde, at uddannelse indtil videre etableres i forbindelse med Journalistkursus ved Aarhus universitet, der for tiden må antages at byde et nordisk kursus de bedste vilkår.

I henhold hertil skal kulturudvalget indstille,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Rådet henstiller til regeringerne at søge bevilget de fornødne midler til at tilrettelægge en fælles nordisk journalistuddannelse, indtil videre i forbindelse med Journalistkursus ved Aarhus universitet, efter de retningslinier, der er indeholdt i betænkningen af 18. december 1955, afgivet af det af rådets præsidium nedsatte udvalg til nærmere udredning af spørgsmålet.

København, den 30. januar 1956

Rickard Sandler

KULTURUDVALGET
INDSTILLING NR. 2

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

udsat sag om fonder for kulturelt samarbejde (sag A 8).

Til kulturudvalget er henvist den fra 3. session udsatte sag om fonder for kulturelt samarbejde. I forslaget, som forelagdes af Gunnar Ericsson og Victor Gram, henstilles, at rådet til undersøgelse optager spørgsmålet om at udbygge et hele Norden omfattende system af fonder for nordisk kulturelt samarbejde.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark, talsmand,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland,

dels undervisningsminister Birger Bergersen, Norge, og undervisningsminister Julius Bomholt, Danmark.

Endvidere har fhv. nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs, Danmark, deltaget som sagkyndig i udvalgets forhandlinger.

For kulturudvalget har foruden det for 3. session forelagte materiale (se Nordiska rådet, 3. sessionen 1955, s. 363—73) foreligget rapport af december 1955 fra en efter rådets anmodning af foreningerne Norden nedsat komité, der nærmere skulle undersøge mulighederne for at tilvejebringe de nødvendige midler til styrkelse af

de eksisterende kulturelle fonder i overensstemmelse med det for rådets 3. session stillede medlemsforslag.

Komiteen understreger i sin rapport betydningen af en udbygning af de eksisterende fonder, idet disse som hovedregel kun er bestemt til at virke mellem to af de nordiske lande, og der ikke eksisterer et fond, som har til formål at fremme den kulturelle forbindelse mellem samtlige nordiske lande. Komiteen er imidlertid af den opfattelse, at et forsøg på ved private foranstaltninger eller offentlige midler at udbygge de eksisterende gensidige fonder vil møde meget store praktiske vanskeligheder, og foreslår derfor i stedet, at de 5 nordiske stater skaber et fælles nordisk kulturfond, dog således at kapitalen ikke tilvejebringes og der derfor ikke oprettes et fond i teknisk forstand, men at der på de årlige budgetter bevilges et beløb, der tilsammen andrager 4 pct. af en tænkt kapital på 30 mill. n. kr., eller årlig 1,2 mill. n. kr.

Komiteen foreslår dette beløb fordelt på de enkelte lande i forhold til befolkningstallet og administrationen af beløbet henlagt til en styrelse på 15 medlemmer, 3 fra hvert land, repræsenterende Nordisk Kulturkommission, foreningerne Norden og Nordisk Råd.

Komiteen har i sin rapport ikke nærmere udtalt sig om de formål, der skal tilgodeses af midlerne, idet den alene har haft til opgave at anvise, hvorledes de til formålet nødvendige midler tilvejebringes.

Under sin behandling af sagen har kulturudvalget konstateret, at det nu foreliggende forslag har fjernet sig langt fra det til rådets 3. session stillede medlemsforslag, men tager til efterretning, at en udbygning af de eksisterende fonder, således at forudsætningen for et mere ligeligt kulturelt samvirke mellem alle de 5 nordiske lande derved skabes, vil møde så store praktiske vanskeligheder, at denne vej næppe er farbar.

Stillet overfor det i rapporten indeholdte nye forslag har udvalgets medlemmer fremsat visse betænkeligheder. Det er således i flere af de nordiske lande ikke muligt at binde fremtidige parlamenter til forud fastsatte bevillinger, medmindre en konvention vedrørende forholdet godkendes af de lovgivende forsamlinger. Fhv. nationalbankdirektør Bramsnæs, der har været komiteens formand, har overfor udvalget erklæret, at komiteen havde erkendt vanskelighederne i denne henseende, men at man dog ikke havde anset det for nødvendigt at anmode parlamenterne om at forpligte sig til fremtidige bevillingsydelse.

En mere tungtvejende betænkelighed ved nu at fremsætte indstilling om rådets anbefaling af sagen finder udvalget i den omstændighed, at der ikke er foretaget en nærmere undersøgelse af de behov, den foreslåede årlige sum bør tilgodeses. Udvalget anser det naturligvis ikke for muligt eller heldigt i alle detaljer på forhånd at gøre rede for, hvorledes et beløb som det nævnte skal fordeles, men man finder på den anden side ikke, at rådet kan anbefale regeringerne at bevilge et samlet årligt beløb svarende til 1,2 mill. n. kr. eller et kapitalfond af modsvarende størrelse til fremme af det kulturelle samarbejde i Norden, uden at der samtidig

af sagkyndige organer gives en redegørelse for de mest påtrængende hovedopgaver, der tænkes løst ved midlernes hjælp, og i hvilken udstrækning de allerede eksisterende fonder vil kunne inddrages til opgavens løsning.

Udvalget er af den opfattelse, at sagen er af en sådan interesse, at den fortjener videre behandling, og at en nærmere udredning af det foran berørte spørgsmål bedst foretages af Nordisk Kulturkommission i samarbejde med foreningerne Norden.

I henhold hertil indstiller udvalget,

1. at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at anmode Nordisk Kulturkommission efter forhandling med foreningerne Norden om en udtalelse om det foreliggende forslag fra foreningerne Nordens komité i dets helhed og særlig med henblik på, hvilke hovedopgaver der skal tilgodeses af et nordisk kulturfond som det foreslåede,

2. at rådet udsætter sagen.

København, den 30. januar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

beretning fra Nordisk Kulturkommission (sag C 2) og tillæggsforslag angående ophævelse af told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område.

Til kulturudvalget er henvist beretning fra Nordisk Kulturkommission, fremsendt af den danske regering, samt tillæggsforslag af den 20. januar 1956, forelagt af Finn Moe. I tillæggsforslaget henstilles, at regeringerne undersøger mulighederne for at ophæve told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige, talsmand,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland.

Udvalget ønsker at fremsætte bemærkninger til følgende punkter:

1) *Beretning fra sektion I, punkt 10:*

Nordisk samarbejde indenfor marinbiologi.

Udvalget har med interesse gjort sig bekendt med planen om et samarbejde indenfor marinbiologien og udtrykker forhåbningen om, at dette samarbejde snarest kan sættes ud i livet.

2) *Beretning fra sektion I, punkt 14:**Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder.*

På sektionens møde i Reykjavik har foreligget andragende fra præsidiets for udgivelsen af Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder om kommissionens anbefaling overfor regeringerne af en samlet bevilling på 1 672 493 d. kr. til udgivelse af værket, d. v. s. en forhøjelse på 1 141 377 d. kr. i forhold til det i 1950 udarbejdede budget. Grunden til forhøjelsen angives for den langt overvejende del at skyldes, at værkets præsidium er gået ind for en anden og langt kostbarere redaktionsmetode, idet det ansås for nødvendigt, dels at artiklerne, forfattet af specialforskere i et af landene, blev gennemgået af tilsvarende forskere i de andre lande, dels at bidragyderne, der er højt kvalificerede forskere, foretog selvstændige kildeundersøgelser. Omkostningerne ved den udvidelse af samarbejdet, der er en følge af denne reform vedrørende udarbejdelsesmetoden, anslås til 923 777 d. kr., medens den resterende merudgift på 217 600 d. kr. skyldes den almindelige prisudvikling.

Det fremgår af kulturkommissionens beretning, at man i sektionen opnåede enighed om en udtalelse til regeringerne, hvorefter de nødvendige bevillinger til værkets fuldførelse blev anbefalet, uden at sektionen dog uden videre kunne akceptere den foreliggende omkostningskalkule.

Som bilag til kulturkommissionens beretning er optaget oplysninger vedrørende det pågældende værks økonomi og organisation, udarbejdet af dets administrerende leder, dr. Lis Jacobsen.

Kulturudvalget, der har haft samtaler med værkets administrerende leder, dr. Lis Jacobsen, Danmark, og dets fællesredaktør, magister John Danstrup, Danmark, vil ikke bestride værdien af et sådant værk, der giver oplysning om kulturelle forhold på alle områder af samfundslivet i Norden i den omhandlede periode, men mener sig ikke i stand til på det forelagte grundlag at anbefale regeringerne en så stor bevillingsydelse. Det kan i denne forbindelse konstateres, at der ikke fra leksikonets ledelses side på forhånd har været søgt tilslutning til, at udarbejdelsen omlægges som nævnt, og man vil derfor understrege, at regeringerne ikke kan have forpligtet sig til at yde sikkerhed for værkets gennemførelse under sådanne ændrede vilkår, der helt kuldaster den oprindelige beregning af omkostningerne, på grundlag af hvilken bidrag allerede er ydet fra de forskellige nordiske lande.

Det er overfor udvalget oplyst, at de i beretningen fra værkets administrerende ledelse nævnte mulige besparelser skønmæssigt kan anslås til knap 200 000 d. kr., idet man herved er gået ud fra en nedsættelse af udarbejdelsestiden med 1 år samt et subscribersantal på over 4 000.

Kulturudvalget, der som nævnt principielt kan gå ind for, at et sådant værk vil være et værdifuldt bidrag til nordisk kulturhistorie, mener dog under de foreliggende omstændigheder ikke at kunne anbefale rådet at udtale sig til regeringerne i form af en henstilling til disse om at søge de fornødne midler bevilget.

Udvalget mener, at det må overlades til regeringerne at prøve, hvilke muligheder der findes for at fuldføre arbejdet.

3) *Beretning fra sektion I, punkt 17:*

Samarbejde mellem sprognævnene.

Kulturudvalget har med tilfredshed konstateret, at den danske regering har nedsat et sprognævn, og at det planlagte samarbejde mellem nævnene er etableret.

4) *Beretning fra sektion III, punkt 3:*

Oversættelse af nordisk skønlitteratur. (Man henviser til den norske regerings meddelelse om rek. nr. 2/1954 om oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur (sag D 8) og tillæggsforslag fra Ole Bjørn Kraft, se udvalgets indstilling nr. 5).

Udvalget har gjort sig bekendt med redegørelsen fra sektion III om det gjorte forarbejde og det forslag, der stilles til sagens videre udredning, særlig med henblik på undersøgelse af mulighederne for planens forlagsmæssige realisation. Man har ligeledes gjort sig bekendt med det for rådet fremsatte tillæggsforslag ved Ole Bjørn Kraft, hvorefter det foreslås henstillet til regeringerne, at der i hvert af de nordiske lande stilles et beløb svarende til 7 500 n. kr. til rådighed, således at udredningen af spørgsmålet kan føres videre.

Der har indenfor udvalget været delte meninger om den udarbejdede fortegnelse over de litteraturværker, der skulle omfattes af en sådan antologi, idet det på den ene side er gjort gældende, at den ældre litteratur har fået for stor en plads, medens det fra anden side fastholdes som det væsentlige, at det samlede værk bliver et repræsentativt udtryk for den nordiske litteratur gennem tiderne. Udvalget anser det imidlertid ikke for påkrævet på sagens nuværende stadium at tage stilling til spørgsmålet om sammensætningen eller rækkefølgen for udgivelsen af dette samlingsværk. Man er af den opfattelse, at sagen både fortjener og kræver en nærmere undersøgelse, og tiltræder derfor det fremsatte medlemsforslag om anbefaling af en bevilling af det af kommissionen søgte beløb.

5) *Beretning fra sektion III, punkt 5:*

Nordisk samarbejde på musikkens område.

Kulturudvalget har med interesse gjort sig bekendt med dette forslag, som man anbefaler til regeringernes velvilje, idet man noterer, at kulturkommissionen har erklæret sig rede til at angive retningslinier for midlernes anvendelse.

6) *Beretning fra sektion III, punkt 6:*

Nordisk samarbejde om udveksling af dramatisk kunst.

Man har med tilfredshed konstateret, at Norge og Sverige har stillet midler til rådighed, og at Danmark er sindet for finansåret 1956—57 at søge en tilsvarende

bevilling. Island har erklæret på anden måde fortsat at ville deltage i det nordiske samarbejde indenfor dramatisk kunst.

Man udtrykker forhåbningen om, at det vil være muligt for Finland også at yde et bidrag, således at dette land ikke savnes i det pågældende samarbejde.

7) *Beretning fra sektion III, punkt II, og tillæggsforslag forelagt af Finn Moe:*

Om told- og importrestriktioner ved indførsel af bøger og tryksager.

Udvalget tiltræder det fremsatte tillæggsforslag, hvorefter det henstilles til regeringerne at undersøge mulighederne for at ophæve told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område.

Udvalget indstiller,

- 1) at rådet tager Nordisk Kulturkommissions beretning til efterning,
- 2) at rådet vedtager følgende rekommandationer:
 - a) Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der i hvert af de nordiske lande stilles et beløb svarende til 7 500 n. kr. til rådighed, således at kulturkommissionens udredning af spørgsmålet om oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur kan føres videre.
 - b) Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for at ophæve told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område.

København, den 1. februar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde (sag D 5).

Til kulturudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde, oversendt af den danske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige, talsmand,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige.
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland,

dels undervisningsminister Birger Bergersen, Norge, og undervisningsminister Julius Bomholt, Danmark.

Da disse sager behandles af Nordisk Kulturkommission og er omtalt i den af kulturkommissionen afgivne beretning (sag C 2), henviser kulturudvalget til sin indstilling nr. 3 vedrørende denne beretning.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 31. januar 1956

Rickard Sandler

KULTURUDVALGET
INDSTILLING NR. 5

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelse om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur (sag D 8) og tillæggsforslag angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur.

Til kulturudvalget er henvist meddelelse fra den norske regering om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur samt tillæggsforslag af 19. januar 1956, fremsat af Ole Bjørn Kraft, gående ud på, at rådet henstiller til regeringerne, at der i hvert af de nordiske lande stilles et beløb svarende til 7 500 n. kr. til rådighed, således at udredningen af dette spørgsmål kan føres videre.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark, talsmand,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland,

dels undervisningsminister Birger Bergersen, Norge, og undervisningsminister Julius Bomholt, Danmark.

Da denne sag er behandlet af Nordisk Kulturkommission og er omtalt i den af kulturkommissionen afgivne beretning (sag C 2), henviser kulturudvalget til sin indstilling nr. 3 vedrørende denne beretning.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 31. januar 1956

Rickard Sandler

**KULTURUDVALGET
INDSTILLING NR. 6****Kulturudvalgets indstilling**

i anledning af

**meddelelser om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk
folkeakademi m. m. (sag D 23).**

Til kulturudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m., oversendt af den danske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark, talsmand,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland,

dels undervisningsminister Birger Bergersen, Norge, og undervisningsminister Julius Bomholt, Danmark.

De af rekommandationen omfattede spørgsmål er med undtagelse af spørgsmålet om nedsættelse af et udvalg til undersøgelse af mulighederne for oprettelsen af et nordisk folkeligt akademi behandlet i beretningen fra Nordisk Kulturkommission (sag C 2), og udvalget henviser derfor til sin indstilling nr. 3 til rådet i anledning af denne beretning.

Det fremgår af de oversendte meddelelser, at den danske, islandske, norske og svenske regering har udpeget sagkyndige medlemmer til det udvalg, der skal

behandle forslaget om oprettelse af et nordisk folkeligt akademi. Udvalget har derimod bragt i erfaring, at Finland endnu ikke har udpeget noget medlem til at tage sæde i udvalget.

Udvalget forventer, at også Finland vil tage del i et sådant sagkyndigt udvalgsarbejde, og er af den opfattelse, at rådet bør udsætte sagens videre behandling, indtil en indstilling fra det pågældende udvalg foreligger.

Udvalget henstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 31. januar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område (sag D 38).

Til kulturudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område, indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge, talsmand,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlson, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland.

Udvalget konstaterer, at et samarbejde på radioens område er i gang i den form, der under hensyn til gældende bestemmelser i de enkelte lande er mulig.

Hvad angår et samarbejde på televisionens område, bemærker udvalget, at tidspunktet endnu ikke er inde til en virkelig behandling af dette spørgsmål. Man forudsætter dog, at regeringerne har opmærksomheden henledt på de muligheder, der måtte åbne sig for et samarbejde på dette område.

Udvalget indstiller,

at Nordisk Råd tager meddelelserne til efterretning og anser sagen for færdigbehandlet.

København, den 31. januar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmnævn (sag D 34).

Til kulturudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmnævn, oversendt af den danske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge, talsmand,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland.

Udvalget konstaterer, at regeringerne har taget de første skridt til nedsættelse af et nordisk børnefilmnævn, og at spørgsmålet om toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm synes på vej til at blive løst.

Udvalget indstiller,

at Nordisk Råd tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser til næste session.

København, den 31. januar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

medlemsforslag om oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut (sag A 10) og ændringsforslag om nordisk samvirke indenfor ernæringsforskningen.

Til kulturudvalget er henvist medlemsforslag om oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut, forelagt af Rolf Edberg og Chr. L. Holm, og et ændringsforslag om nordisk samvirke indenfor ernæringsforskningen, forelagt den 30. december 1955 af den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige, talsmand,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland.

Som særlig sagkyndig har professor Ragnar Nilsson, Sverige, deltaget i forhandlingerne.

For udvalget har været forelagt en udtalelse af 27. januar 1956 fra det danske landbrugsministerium, en udtalelse af samme dato fra det danske undervisningsministerium samt en udateret udtalelse fra det danske indenrigsministerium, afgivet under sessionen.

I det fremsatte medlemsforslag henvises til en til det svenske handelsministerium indsendt betænkning, afgivet af en i Sverige nedsat komité, bestående af viden-

skabs- og industrimænd med rektor ved Lantbrukshögskolan, professor Ragnar Nilsson som formand. Denne betænkning munder ud i en henstilling om oprettelse af et svensk institut for ernæringsforskning.

Der henvises i betænkningen til de indenfor ernæringsforskningen indvundne videnskabelige resultatets afgørende betydning for folkesundheden, og at der i Sverige, hvor en række institutter arbejder med forskellige sider af det pågældende område, savnes et centralt institut for ernæringsforskning, i hvilket en kontinuerlig og samlet indsats kan etableres. Betænkningen indeholder også en redegørelse for, hvorledes organisationen af et sådant institut tænkes opbygget, nemlig som et halvstatsligt foretagende med repræsentanter i styrelsen for såvel regeringen som fra en af ernæringsindustrien oprettet støtteorganisation, kaldet „Stiftelsen svensk næringsforskning“. De med instituttets rejsning og drift forbundne udgifter skal efter nærmere i betænkningen angivne retningslinier fordeles mellem staten og den pågældende institution.

Medlemsforslaget går ud på, at rådet anbefaler regeringerne at indrette det påtænkte ernæringsforskningsinstitut som en nordisk forskningsinstitution, idet der som en begrundelse for en fælles indsats henvises til de ikke helt ubetydelige udgifter, som er forbundet med et sådant instituts opførelse.

Det af den svenske regering stillede ændringsforslag udbeder sig Nordisk Råds udtalelse om sagen, og det fremgår af regeringens præmisser, at man under hensyn til det foreliggende forslag fra den svenske komité har ønsket en undersøgelse af, om der indenfor de nordiske lande er interesse for et sådant samarbejde, eventuelt i form af en nordisk forskningsinstitution, idet der i så fald burde foretages en udredning, hvori alle nordiske lande deltager.

Det danske indenrigsministerium henholder sig i sin udtalelse til en fra den danske sundhedsstyrelse indhentet erklæring, hvori det frarådes, at det påtænkte institut oprettes på fællesnordisk basis, det der på dette område er så mange uløste problemer, at det formentlig vil være mindre hensigtsmæssigt at samle de nordiske landes forskningsbestrebelse på et enkelt institut, ligesom kostvanerne, de tilgængelige levnedsmidler og befolkningernes økonomiske muligheder i de enkelte nordiske lande trods alt efter den danske sundhedsstyrelses opfattelse er så forskelligartede, at et fælles forskningsinstitut må befrygtes snarere at ville hemme end fremme løsningen af de enkelte landes individuelle problemer på ernæringsområdet. Sundhedsstyrelsen peger derimod på en række andre ønskelige fællesnordiske foranstaltninger på ernæringsfysiologiens område.

Kulturudvalget har med interesse gjort sig bekendt med det foreliggende materiale og har af professor Ragnar Nilsson modtaget supplerende oplysninger om det i Sverige tagne initiativ.

Udvalget mener ikke, at der på det foreliggende grundlag er mulighed for at gå så langt som angivet i det fremlagte medlemsforslag, idet en række problemer må løses, forinden der kan tages stilling til, om et samarbejde bør tages op i den form, at der oprettes et fælles institut, men udvalget er af den opfattelse, at en

undersøgelse af mulighederne for en koordinering af de enkelte landes indsats nærmere må prøves, og at der herunder kan undersøges, om det vil være ønskeligt at etablere et fællesnordisk institut.

Udvalget indstiller,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade en fællesnordisk ekspertkomité undersøge,

- 1) hvorledes det bedst mulige samarbejde kan etableres mellem de eksisterende nordiske institutioner på ernæringsforskningens forskellige områder, samt
- 2) betimeligheden af en fællesnordisk institution for ernæringsforskning. I givet fald bedes komiteen redegøre for, hvorledes samarbejdet om en sådan institution bør etableres, og hvilke opgaver den skal løse.

Man går ud fra, at en sådan undersøgelse foretages hurtigst muligt.

København, den 1. februar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

medlemsforslag om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande (sag A 15).

Til kulturudvalget er henvist medlemsforslag om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande, forelagt af Marius Buhl, Rolf Edberg og Gunnar Ericsson. Forslaget udmunder i en henstilling til regeringerne om at undersøge mulighederne for at gennemføre en ordning, hvorefter andel i biblioteksafgifterne tilfalder alle nordiske forfattere.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge.
Marius Buhl, Danmark, talsmand.
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland.

For udvalget er forelagt udtalelse af det danske Statens Bibliotekstilsyn af 9. januar 1956, af Islands forfatterforening af 13. januar 1956 og af styrelsen for Sveriges författarfond af 3. januar 1956.

Det fremgår af de for udvalget foreliggende oplysninger, at alene Danmark, Norge og Sverige har bestemmelser om en biblioteksafgift, og at kun bestemmelserne i Danmark og Sverige kan udvides til at gælde også forfattere fra andre nordiske lande.

Udvalget har sympati for forslaget, men konstaterer, at spørgsmålet om udvidelse af biblioteksafgifterne på grund af de gældende bestemmelser for tiden nærmest ville blive et internt dansk og svensk spørgsmål.

En nordisk løsning af spørgsmålet, der turde have en begrænset praktisk betydning, vil bero på indførelse af ensartede regler om biblioteksafgift i alle de nordiske lande.

Man er derfor af den opfattelse, at rådet ikke bør vedtage nogen rekommandation i sagen.

Udvalget indstiller,

at rådet ikke foretager sig noget i sagen.

København, den 2. februar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 3/1955 angående et nordisk pavillonanlæg på Biennalen i Venedig (sag D 35).

Til kulturudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 3/1955 angående et pavillonanlæg på Biennalen i Venedig, indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlson, Sverige, talsmand,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland,

dels undervisningsminister Julius Bomholt, Danmark.

Den svenske regering, der har været koordinerende i dette spørgsmål, oplyser, at spørgsmålet er genstand for behandling i ekklesiastikdepartementet, og at der er foretaget visse præliminære undersøgelser på stedet samt forhandlet med Biennaleudstillingens ledelse. Den svenske regering udtaler, at det vil være ønskeligt, om rådet nærmere kunne præcisere sine ønsker vedrørende det nordiske anlæg.

Kulturudvalget finder, at en fællesnordisk indsats ved Biennalen i Venedig er ønskelig, samt forudsætter, at den undersøgelse, som er indledet, efter overenskomst mellem regeringerne i de nordiske lande vil blive ført videre frem på en

sådan måde, at der ved næste session kan gives rådet meddelelse om, hvorvidt økonomiske og andre forudsætninger foreligger for en sådan fællesnordisk indsats.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser ved næste session.

København, den 2. februar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog (sag D 45).

Til kulturudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog, indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Island, talsmand, og
John Österholm, Finland,

Det fremgår af de foreliggende meddelelser, at sagen er præliminært behandlet af kulturkommissionen, der er af den opfattelse, at den finske og islandske videnskabelige litteratur som regel snarere burde oversættes til et af verdenssprogene. I de tilfælde, hvor det skønnes rimeligt at oversætte den pågældende litteratur til et andet nordisk sprog, går kommissionen ind for, at spørgsmålet søges løst på bilateral basis, således at finsk videnskabelig litteratur oversættes til svensk, medens oversættelse af islandsk videnskabelig litteratur til et andet nordisk sprog naturligt bør være en islandsk-dansk-norsk samarbejdsopgave. Kommissionen har endelig udtalt, at man mener at måtte overlade de nationale delegationer at finde en praktisk løsning på dette spørgsmål i hvert enkelt land.

Kulturudvalget er af den opfattelse, at spørgsmålet er af en vis principiel betydning, og at det er en naturlig opgave for kulturkommissionen at søge det løst. Man mener derfor, at den i kommissionen påbegyndte udredning bør føres videre frem.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 2. februar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

medlemsforslag om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning (sag A 14).

Til kulturudvalget er henvist medlemsforslag om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning, forelagt af Emil Jónsson, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Sven Em. Ohlon. Forslaget udmunder i, at Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for en øget samordning af det arbejde, som udføres af de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark, talsmand,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland.

I forhandlingerne har som særlig sagkyndig deltaget pressechef Oddvar Aas, Norge.

For udvalget har været forelagt udtalelser af 10. januar 1956 fra det danske udenrigsministerium, af 9. januar 1956 fra det danske undervisningsministeriums lektoratsudvalg, af 10. januar 1956 fra det danske radioråd, af 9. januar 1956 fra den danske komité for udstillinger i udlandet, af 5. januar 1956 fra Turist-

foreningen for Danmark, af 24. januar 1956 fra Samvirkerådet for dansk kulturarbejde i udlandet, af 14. januar 1956 fra Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet, af 15. januar 1956 fra Svenska Turisttrafikförbundet, af 27. januar 1956 fra Det danske Selskab samt notat af 24. januar til udvalgets norske medlemmer fra kontoret for kulturelt samkvem med utlandet.

Det fremgår af de foreliggende udtalelser fra de myndigheder og institutioner, der varetager oplysningsarbejdets forskellige former, at der allerede består et vidt forgrenet nordisk samarbejde indenfor dette område, og at de pågældende organisationer er interesserede i yderligere at udvide dette samarbejde. Udvalget er blevet oplyst om, at en organisation svarende til Svenska Institutet og Det danske Selskab er under forberedelse i Finland. Der gives ikke i de fremlagte udtalelser anvisning på konkrete muligheder for en udbygning af samarbejdet.

Udvalget, der med tilfredshed har konstateret det eksisterende samarbejde på dette område og med største interesse imødeser den videre udvikling heraf, er af den opfattelse, at forslag om konkrete mål for et videre samarbejde bør foreligge, før der af Nordisk Råd vedtages en rekommandation, og man mener derfor ikke, at rådet på nuværende tidspunkt bør tage et initiativ i sagen.

Udvalget indstiller,

at rådet ikke foretager sig noget i sagen.

København, den 2. februar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser (sag A 18).

Til kulturudvalget er henvist medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser, forelagt af Sigurður Bjarnason, Holger Eriksen, Nils Hønsvald og Frans Severin. Forslaget udmunder i, at det skal henstilles til regeringerne at tage initiativ til, at der i hvert land ydes finansiel støtte til udveksling af journalister mellem nordiske aviser i den hensigt at forøge de nordiske folks kendskab til hinandens forhold på de flest mulige områder.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge, talsmand,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland,

dels undervisningsminister Julius Bombholt, Danmark.

For udvalget forelagdes en anbefalende udtalelse om forslaget fra det af præsidiet nedsatte udvalg vedrørende journalistuddannelsen.

Kulturudvalget er af den opfattelse, at det vil være af stor værdi for de nordiske samarbejdsbestrebelse, om journalister i større omfang, end tilfældet er, ved selvsyn kunne lære forholdene i de andre nordiske lande bedre at kende. Man

stiller sig imidlertid noget tvivlende overfor muligheden for en gensidig overtagelse af en egentlig redaktionel tjeneste.

Udvalget er af den opfattelse, at en mere almindelig udveksling må kunne foretages af de interesserede dagblade i samråd med Nordisk Journalistforbund og eventuelle andre nordiske presseorganisationer.

Udvalget indstiller,

at rådet ikke foretager sig noget i sagen.

København, den 2. februar 1956

Rickard Sandler

Kulturudvalgets indstilling

i anledning af

**medlemsforslag om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til
at benytte deres modersmål i skolearbejdet (sag A 24).**

Til kulturudvalget er henvist medlemsforslag om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til at benytte deres modersmål i skolearbejdet, forelagt af Rolf Edberg. Forslaget går ud på, at rådet henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for i de gældende skolelovgivninger at indføre sådanne bestemmelser, at elever fra et andet nordisk land end opholdslandet får ret til eller mulighed for ved dispensation at anvende deres eget modersmål i skolearbejdet.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Kjell Bondevik, Norge,
Marius Buhl, Danmark,
Håkon Johnsen, Norge,
Jørgen Jørgensen (Lejre), Danmark,
Ole Bjørn Kraft, Danmark,
Aino Malkamäki, Finland,
Sven Em. Ohlon, Sverige,
Erling Petersen, Norge,
E. A. Saari, Finland,
Rickard Sandler, Sverige,
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige, talsmand,
Bernharð Stefánsson, Ísland, og
John Österholm, Finland,

dels undervisningsminister Julius Bomholt, Danmark.

Udvalget har haft lejlighed til at gøre sig bekendt med udtalelser fra den svenske skolöverstyrelse af 23. januar 1956, fra den svenske foreningen Nordens skolenævn af 20. januar 1956, fra det norske kirke- og undervisningsdepartement af 23. januar 1956 og fra det danske undervisningsministerium af 27. januar 1956.

Det fremgår af de foreliggende udtalelser, at forslaget omfattes med interesse af de pågældende skolemyndigheder, der anser det for muligt at gennemføre bestemmelser til sikring af en sådan ret for eleverne. Der peges i denne forbindelse på mulighederne for en korrespondanceundervisning, såfremt det skulle være vanskeligt for de stedlige lærerkræfter at foretage en bedømmelse af de pågældende elevers skriftlige arbejde.

Udvalget er af den opfattelse, at rådet ikke bør vedtage nogen rekommandation i denne sag under hensyn til, at den må antages uden rådets mellemkomst at ville blive løst på det administrative plan.

Man finder iøvrigt, at en eventuel nærmere fælles nordisk udredning af sagen bedst vil kunne foretages af kulturkommissionens 2. sektion (sektionen for skole-spørgsmål).

Udvalget indstiller,

at rådet ikke foretager sig noget i sagen.

København, den 2. februar 1956

Rickard Sandler

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

beretning om nordisk samarbejde vedrørende løn- og og socialstatistik (sag C 10).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist en beretning om nordisk samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik, afgivet af den danske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige, talsmand,
Gunnar Henriksson, Finland,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge.

Udvalget, som anser sagen for færdigbehandlet, indstiller,
at rådet tager beretningen til efterretning.

København, den 30. januar 1956

Lárus Jóhannesson

SOCIALPOLITISK UDVALG
INDSTILLING NR. 2**Socialpolitisk udvalgs indstilling**

i anledning af

beretning fra Den nordiske socialpolitiske Komité (sag C 3).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist en beretning fra Den nordiske socialpolitiske Komité, fremsendt af den danske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge, talsmand,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels socialminister Gudmund Harlem, Norge.

Som sagkyndige har kontorchef P. Juhl-Christensen, Danmark, byråchefen S.-H. Ryman, Sverige, og regeringsrådet A. Vehilä, Finland, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Sagen har i udvalget været behandlet sammen med meddelelserne om rekommandation nr. 6 punkt b/1953 angående konvention om sociale ydelser (sag D 3), hvorom udvalget samtidig har afgivet særskilt indstilling (nr. 3).

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning og afventer ny beretning i sagen ved næste session.

København, den 30. januar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 6 punkt b/1953 angående konvention om sociale ydelser (sag D 3).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 6 punkt b/1953 angående konvention om sociale ydelser, indsendt af den danske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge, talsmand,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjö Dahl, Sverige,

dels socialminister Gudmund Harlem, Norge.

Som sagkyndige har kontorchef P. Juhl-Christensen, Danmark, byråchefen S.-H. Ryman, Sverige, og regeringsrådet A. Vehilä, Finland, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Sagen har i udvalget været behandlet sammen med beretningen fra Den nordiske socialpolitiske Komité (sag C 3), hvorefter udvalget samtidig har afgivet særskilt indstilling (nr. 2).

Under sagens behandling i udvalget har der været enighed om, at der var anledning for Nordisk Råd til at påskønne, at rådets rekommandation nr. 6

punkt b/1953, hvori rådet rekommanderede regeringerne at undersøge mulighederne for at samle de forskellige aftaler om gensidighed indenfor den sociale forsikring i en fælles konvention om social tryghed i Norden, nu er opfyldt ved afslutningen af den den 15. september 1955 indgåede fællesnordiske konvention om social tryghed. En for de nordiske lande betydningsfuld sag er herved bragt til sin afslutning, og udvalget går herefter ud fra, at der, når den ny konvention er ratificeret og trådt i kraft, tages de fornødne skridt i de enkelte nordiske lande til at gøre så vide kredse i befolkningen som muligt bekendt med konventionen og dens praktiske betydning for de enkelte borgere.

Under henvisning hertil skal udvalget indstille,

at rådet, som udtaler sin tilfredshed med, at rådets rekommandation nr. 6 punkt b/1953 nu er opfyldt ved afslutningen af den den 15. september 1955 indgåede fællesnordiske konvention om social tryghed, tager de modtagne meddelelser til efterretning, samt
at rådet herefter betragter sagen som færdigbehandlet.

København, den 30. januar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

udsat sag om organiseringen af sundhedssamarbejdet (sag A 6).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist den fra 3. session udsatte sag om organiseringen af sundhedssamarbejdet. Sagen blev da rejst af medlemmet Anders Pettersson i Dahl, der stillede forslag om, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation om, at regeringerne opfordres til at overveje mulighederne for at danne et permanent nordisk organ for samarbejde indenfor sundhedsvæsenets område.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige, talsmand,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjödahl, Sverige,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge, og indenrigsminister Carl Petersen, Danmark.

Endvidere har generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget som sagkyndige i udvalgets forhandlinger.

I motiveringen for forslaget er bl. a. henvist til, at det med henblik på de gode erfaringer, der er høstet ved arbejdet i Den nordiske socialpolitiske Komité, måske kunne være ønskeligt, at man oprettede et tilsvarende permanent nordisk

samarbejdsorgan for sundhedsvæsenets område. I et sådant burde medicinalstyrelserne og vedkommende departementer eller ministerier repræsenteres, ligesom det ville være ønskeligt, at en repræsentant for de svenske landsting og byer udenfor landsting samt for tilsvarende lokale administrative enheder i de andre nordiske lande medvirkede.

Ved sin behandling af sagen under rådets 3. session har det socialpolitiske udvalg udtalt, at der udover det intime samarbejde på det medicinsk-faglige område, som allerede eksisterer, måske kunne være trang til et nærmere nordisk samarbejde vedrørende administrative og økonomiske spørgsmål.

Af de til 4. session indsendte regeringsmeddelelser fremgår, at der på det nordiske medicinaldirektørmøde i Helsingfors i marts 1955 har været enighed om, at det nordiske samarbejde indenfor sundhedsvæsenet på det tekniske og faglige plan allerede må anses for at have fundet sin hensigtsmæssige form gennem de årlige medicinaldirektørmøder og de møder, der jævnligt har været afholdt mellem sundhedsvæsenets embedsmænd vedrørende konkrete spørgsmål. Medicinaldirektørerne var dog enige om, at det kunne være hensigtsmæssigt, at der tillige afholdes møder mellem de respektive ministre, under hvem sundhedsvæsenet sorterer. De pågældende ministerier (departementer) har erklæret sig enig i det anførte og har udtalt, at eksperter vedrørende de spørgsmål, som i det enkelte tilfælde skal gøres til genstand for forhandling, bør deltage i sådanne møder, der kun bør afholdes efter behov.

Under henvisning til det anførte indstiller udvalget,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd udtaler ønskeligheden af, at der for yderligere at fremme samarbejdet indenfor sundhedsvæsenets område efter behov afholdes møder mellem de ministre i de nordiske lande, under hvem sundhedsvæsenet sorterer, under deltagelse af eksperter vedrørende de spørgsmål, som i det enkelte tilfælde skal gøres til genstand for forhandling.

København, den 30. januar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

**medlemsforslag om oprettelse af et nordisk sygehustidsskrift
(sag A 9).**

Til det socialpolitiske udvalg er henvist medlemsforslag om oprettelse af et nordisk sygehustidsskrift, forelagt af Erik Fast. Forslaget går ud på, at rådet bør henstille til regeringerne at udrede spørgsmålet om skabelsen af et fælles nordisk sygehustidsskrift.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige, talsmand,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels socialminister Gudmund Harlem, Norge.

Medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellby, Norge, har som sagkyndige deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget har gjort sig bekendt med de af den svenske medicinalstyrelse, den svenske Nämnden för internationella hälsovårdsärenden, Svenska sjukhusföreningen, Svenska landstingsförbundet og det danske indenrigsministerium afgivne udtalelser i sagen.

Udvalget, der går ud fra, at opgaven med skabelsen af et fælles nordisk sygehustidsskrift i påkommende tilfælde måtte løses ved et samarbejde mellem de interes-

serede organisationer i de enkelte lande, finder det ønskeligt, at spørgsmålet om, hvorvidt der er behov for og praktiske muligheder for at skabe et sådant tidsskrift, gøres til genstand for en nærmere undersøgelse.

Under henvisning hertil indstiller udvalget,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at undersøge spørgsmålet om skabelsen af et fælles nordisk sygehustidsskrift.

København, den 31. januar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

medlemsforslag om samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshæmmedes) problemer (sag A 11).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist medlemsforslag om samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshæmmedes) problemer, forelagt af Birger Andersson og Kaj Bundvad. Forslaget går ud på, at rådet henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for et nærmere nordisk samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres problemer.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige, talsmand.
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjö Dahl, Sverige,

dels socialminister Gudmund Harlem, Norge, og indenrigsminister Carl Petersen, Danmark.

Endvidere har medlem af rådet, Kaj Bundvad, Danmark, og de sagkyndige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, overlege Frederik Mellbye, Norge, ekspeditionssekretær Erik Munch-Petersen, Danmark, byråchefen S.-H. Ryman, Sverige, og regeringsrådet A. Vehilä, Finland, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget har gjort sig bekendt med de af det danske socialministerium, det danske økonomi- og arbejdsministerium, den svenske pensionsstyrelse, den svenske arbejdsmarknadsstyrelse og Vanföras nordiska invalidorganisation i sagen afgivne udtalelser.

Udvalget finder det meget ønskeligt, at arbejdet med løsningen af de omhandlede befolkningsgruppers problemer intensiveres, og at det undersøges, hvorledes et nordisk samarbejde på disse områder vil kunne bidrage hertil.

Under henvisning hertil indstiller udvalget,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for et nærmere nordisk samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsløses (erhvervshæmmedes) problemer.

København, den 1. februar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelse om rekommandation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede ILO-konventioner (sag D 12).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist en af den norske regering på egne og de danske, islandske og svenske regeringers vegne indsendt meddelelse om rekommandation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede ILO-konventioner.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark, talsmand,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Sewerin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige.

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge.

Endvidere har de sagkyndige, ekspeditionssekretær Erik Munch-Petersen, Danmark, byråchefen S.-H. Ryman, Sverige, og regeringsrådet A. Vehilä, Finland, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget har gjort sig bekendt med de i meddelelsen fra den norske regering givne oplysninger om de ILO-konventioner, der er ratificerede af de enkelte lande siden rådets 3. session, samt de konventioner, der kan forventes ratificeret i en nærmere fremtid.

Det er endvidere for udvalget oplyst, at der indtil nu er blevet ratificeret 37 ILO-konventioner af *Finland*, og at den finske regering i slutningen af 1955 har forelagt spørgsmålet om ratifikation af konvention nr. 73 om lægeundersøgelse af søfarende for rigsdagen. Det finske socialministerium har endvidere opmærksomheden henvendt på muligheden af, at konvention nr. 71 angående søfarendes pension samt konventionerne nr. 77, 78, 79 og 90, der alle vedrører børns og unge menneskers arbejde, vil kunne ratificeres. En lov om pensionering af søfolk er blevet godkendt af rigsdagen, men endnu ikke stadfæstet af republikkens præsident. Lovgivningen om børns og unge menneskers arbejde er nu ved at blive omarbejdet, og et regeringsforslag vil antagelig blive forelagt rigsdagen i foråret 1956. Spørgsmålet om en revision af folkepensionsloven behandles for tiden i rigsdagen, og når dette lovgivningsarbejde er afsluttet, kan også spørgsmålet om ratifikation af konvention nr. 102 om minimumsnormer for social tryghed blive aktuelt, hvilket anses for særlig betydningsfuldt, eftersom denne konvention allerede er blevet ratificeret af Danmark, Norge og Sverige.

Udvalget har endelig bemærket, at det af den norske regerings meddelelse fremgår, at det nordiske socialministermøde i København i september 1955 vedtog at anmode Den nordiske socialpolitiske Komité om at gennemgå de ILO-konventioner, som ikke er blevet ratificerede af et eller flere nordiske lande, og udtaler sin forhåbning om, at arbejdet i denne komité vil få til resultat, at flere ILO-konventioner bliver ratificeret af de nordiske lande.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer ny meddelelse i sagen ved næste session.

København, den 31. januar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

udsat sag om ensartet nordisk abortlovgivning (sag A 1).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist den fra 3. session udsatte sag om ensartet nordisk abortlovgivning. Sagen er rejst på 2. session af medlemmerne Anna Sjöström-Bengtsson og Nina Andersen, der har stillet forslag om, at Nordisk Råd henstiller til de nordiske landes regeringer at indføre en ensartet nordisk abortlovgivning.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark, talsmand,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge, og indenrigsminister Carl Petersen, Danmark.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, overlege Fredrik Mellbye, Norge, ekspeditionssekretær Erik Munch-Petersen, Danmark, byråchefen S.-H. Ryman, Sverige, og regeringsrådet A. Vehilä, Finland, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Ved sagens behandling under rådets 3. session indstillede udvalget, at sagen blev udsat under hensyn til, at det norske straffelovråds betænkning ikke kunne forventes at foreligge før foråret 1955.

Der foreligger endnu ikke meddelelse om det norske straffelovråds indstilling vedrørende spørgsmålet om den norske abortlovgivning. Efter de for udvalget foreliggende oplysninger må det imidlertid antages, at en sådan indstilling vil kunne forventes at foreligge i løbet af året 1956, hvorefter sagen skal undergives yderligere behandling i Norge.

Under henvisning hertil henstiller udvalget,

at rådet beslutter at udsætte sagen om ensartet nordisk abortlovgivning.

København, den 31. januar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet (sag D 15).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet, indsendt af den danske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige, talsmand.
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjö Dahl, Sverige,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge, og indenrigsminister Carl Petersen, Danmark.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, overlege Fredrik Mellbye, Norge, ekspeditionssekretær Erik Munch-Petersen, Danmark, byråchefen S.-H. Ryman, Sverige, og regeringsrådet A. Vehilä, Finland, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget har gjort sig bekendt med de indsendte regeringsmeddelelser, hvoraf fremgår, at det er genstand for overvejelse i de pågældende ministerier (departementer), hvorvidt der måtte være behov for særlige foranstaltninger på det omhandlede område, samt hvilke ændringer en ret til indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet eventuelt ville nødvendiggøre i bestående lovgivning og praksis.

Under henvisning hertil skal udvalget indstille,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i sagen.

København, den 31. januar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik (sag D 16).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik, indsendt af den danske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige, talsmand,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels socialminister Gudmund Harlem, Norge, og indenrigsminister Carl Petersen, Danmark.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget finder, at en veludviklet medicinalstatistik udgør en afgørende forudsætning for det internordiske samarbejde på sundhedsvæsenets område, og at den

derfor bør udvikles og udformes så overensstemmende som muligt i de enkelte nordiske lande.

Af de modtagne regeringsmeddelelser fremgår, at der finder et nært samarbejde sted mellem de nordiske regeringer i dette spørgsmål, idet forskellige vigtige opgaver allerede er taget op på fællesnordisk basis, ligesom det må antages, at man under det videre arbejde vil optage nye opgaver, efterhånden som de bliver modne for en fælles løsning.

Under henvisning hertil indstiller udvalget,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser sagen for færdigbehandlet.

København, den 1. februar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

**meddelelser om rekommandation nr. 13/1954 angående
fælles sundhedstjeneste for søfolk (sag D 18).**

Til det socialpolitiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 13/1954 angående fælles sundhedstjeneste for søfolk, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge, talsmand,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjö Dahl, Sverige,

dels socialminister Gudmund Harlem, Norge, og indenrigsminister Carl Petersen, Danmark.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Af de i sagen indsendte regeringsmeddelelser fremgår, at spørgsmålet om en fælles sundhedstjeneste for søfolk især rejser tre hovedproblemer, nemlig 1) den

almindelige sundhedskontrol med søfolk, herunder sundhedskontrollen ved første udmønstring, 2) sundhedstjenesten for søfolk i udlandet og 3) social forsikring for søfolk.

Den norske regering, som efter aftale mellem de nordiske regeringer er koordinerende land med hensyn til dette spørgsmål, har i den indsendte meddelelse bl. a. anført følgende:

„Da såvel behovet for en utbygget helsetjeneste for sjøfolk som problemene i forbindelse med løsningen av dette spørgsmål varierer fra land til land, må en her gjøre regning med et samarbeid på lengre sikt. Den norske regjering vil imidlertid, på grunnlag av de utredninger om de reiste spørsmål som nå foreligger, ta initiativet til konferanser om de enkelte vanskeligheter som i dag hindrer en felles helsetjeneste for nordiske sjøfolk og fiskere, med sikte på å få fjernet disse vanskeligheter etterhvert.“

Udvalget henviser til, at Nordisk Råd ved denne sags behandling under rådets 3. session i overensstemmelse med det socialpolitiske udvalgs indstilling bl. a. understregede betydningen af, at det nordiske samarbejde vedrørende en fælles sundhedstjeneste for søfolk og fiskere blev fremskyndet.

Udvalget indstiller,

at rådet tager de indsendte meddelelser til efterretning og afventer nye meddelelser til næste session.

København, den 31. januar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

beretning om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen (sag C 6).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist en af den danske regering fremsendt beretning om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark, talsmand.

Birger Andersson, Sverige,

Gunnar Henriksson, Finland,

Per Hækkerup, Danmark,

Lárus Jóhannesson, Ísland,

Hertta Kuusinen, Finland,

Harald Løbak, Norge,

Harald Nielsen, Danmark,

Claudia Olsen, Norge,

Anders Pettersson, Sverige,

Rakel Seweriin, Norge,

Vieno Simonen, Finland, og

Edgar Sjødahl, Sverige,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge, og indenrigsminister Carl Petersen, Danmark.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget i udvalgets forhandlinger.

De sagkyndige har overfor udvalget gjort nærmere rede for det fællesnordiske samarbejde vedrørende bekæmpelsen af polio og har sammenfattet de meddelte oplysninger i en skriftlig beretning til udvalget*). I beretningen udtales det, at

*) Se side 837.

en fortløbende kontakt mellem de nordiske lande vedrørende produktion, kontrol og effektivitet af vaccine må antages at være af særlig betydning på dette område. Udvalget kan for sit vedkommende ganske tilslutte sig denne udtalelse.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning og afventer ny beretning.

København, den 1. februar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde vedrørende lægemidler (sag D 20).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde vedrørende lægemidler, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark, talsmand,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels socialminister Gudmund Harlem, Norge.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Af de indsendte meddelelser fremgår, at der fortsat arbejdes med dette spørgsmål i de nordiske lande, men at det er en væsentlig forudsætning for gennem-

førelsen af det planlagte samarbejde i fuldt omfang, at der først er udarbejdet en fællesnordisk farmakopé. En sådan farmakopé ventes først at kunne foreligge i året 1960.

Under henvisning hertil skal udvalget indstille,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i sagen.

København, den 1. februar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område (sag D 21).

Til socialpolitisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark, talsmand,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i sagen.

København, den 1. februar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen (sag D 22).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland, talsmand,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Af de fremsendte meddelelser synes det at fremgå, at det nordiske samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen har fundet en tilfredsstillende form.

Under henvisning hertil indstiller udvalget,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og betragter sagen som færdigbehandlet.

København, den 1. februar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

medlemsforslag om et nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning (sag A 17).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist medlemsforslag om et nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning, forelagt af Harald Løbak, Norge. Forslaget går ud på, at Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for at oprette et fælles nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge, talsmand,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels socialminister Gudmund Harlem, Norge, og indenrigsminister Carl Petersen, Danmark.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, overlege Fredrik Mellbye, Norge, ekspeditionssekretær Erik Munch-Petersen, Danmark, byråchefen S.-H. Ryman, Sverige, og regeringsrådet A. Vehilä, Finland, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget har gjort sig bekendt med de afgivne erklæringer af det danske justitsministerium, det danske socialministerium og det danske ministerium for handel, industri og søfart. Endvidere har udvalget gjort sig bekendt med følgende fra Sverige modtagne udtalelser: Udtalelse fra Kungl. socialstyrelsen, fra Kungl. medicinalstyrelsen, fra Nobelinstitutets biokemiska avdelning, fra Karolinska institutets lärarkollegium, fra kanslern för rikets universitet, fra statens medicinska forskningsråd samt fra nämnden för alkoholforskning.

Udvalget er enig med forslagsstilleren i den idé, der ligger til grund for forslaget, hvorefter problemerne i forbindelse med alkoholforskningen bør løses i nordisk samarbejde. Tidspunktet for det initiativ, som forslaget forudsætter, må anses for at være velvalgt i betragtning af, at spørgsmålet om retningslinierne for den fremtidige alkoholforskning i den senere tid er diskuteret i flere af de nordiske lande. Man må imidlertid efter udvalgets mening stille sig tvivlende overfor, hvorvidt dette samarbejde bør tage formen af et fælles nordisk institut. Uden at kunne tage noget bestemt standpunkt til dette spørgsmål på grundlag af det foreliggende materiale skal udvalget fremhæve, at forskellige grunde taler for, at andre former eller udveje for et sådant samarbejde ville være at foretrække. Således fortjener det efter udvalgets formening at overvejes, om det ikke ville være bedre, om et nordisk samarbejde på dette område i første række tog sigte på at udveksle erfaringer mellem forskere indenfor de nordiske lande og på at åbne adgang for arbejdsmuligheder for forskere fra de andre lande til at gæste de institutioner, som oprettes på national basis. Et sådant samarbejde ville utvivlsomt blive særligt frugtbringende, hvis det var muligt at fordele forskningsopgaverne mellem de forskellige landes institutioner. Også andre former for samarbejde kan imidlertid komme på tale.

Udvalget vil endvidere understrege betydningen af, at samarbejdet bliver permanent, for at hensigten med forslaget ikke skal gå tabt.

Udvalget finder, at en ubunden udredning af spørgsmålet bør ske, og at denne bør gennemføres i fællesskab mellem de nordiske lande.

Under henvisning til foranstående indstiller udvalget,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at udrede spørgsmålet om et nordisk samarbejde på alkoholforskningens område.

København, den 31. januar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk sundhedshøjskole (sag D 17).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk sundhedshøjskole, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge, talsmand,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels socialminister Gudmund Harlem, Norge, og indenrigsminister Carl Petersen, Danmark.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Af de modtagne meddelelser fremgår, at der af de nordiske landes regeringer er nedsat en internordisk komité med den opgave at fremsætte forslag til løsning

af spørgsmålet om en fælles uddannelse af højere embedsmænd indenfor det offentlige sundhedsvæsen. Det må forventes, at komiteen, der har afholdt to møder i 1955, ikke vil kunne afslutte sit arbejde foreløbig.

Under henvisning hertil indstiller udvalget,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i sagen.

København, den 1. februar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

medlemsforslag om lettelser for udveksling af sundhedsplejersker og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse (sag A 19).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist medlemsforslag om lettelser for udveksling af sundhedsplejersker og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse, forelagt af Nina Andersen, Claudia Olsen og Anna Sjöström-Bengtsson. Forslaget går ud på, at Nordisk Råd henstiller til regeringerne at medvirke til at indføre lempelser i de bestemmelser, som i øjeblikket vanskeliggør en internordisk udveksling af sundhedsplejersker (helsesøstre) samt til, at der iøvrigt meddeles dispensation på dette område i fornødent omfang, således at et fælles arbejdsmarked så vidt muligt kan skabes for denne gruppe af medicinsk personale.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge, talsmand,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge.

Endvidere har de sagkyndige, generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Udvalget har gjort sig bekendt med de udtalelser, der er afgivet over sagen af det danske indenrigsministerium, den svenske medicinalstyrelsen og Svenska sjuksköterskeföreningen.

Udvalget finder det meget ønskeligt, at mulighederne for en ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker (helsesøstre) bliver udredt i forbindelse med spørgsmålet om ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for andet medicinsk personale, jfr. herved udvalgets indstilling nr. 19 vedrørende sagerne D 19, D 36 og D 42.

Under henvisning hertil indstiller udvalget,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede spørgsmålet om ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker (helsesøstre) i forbindelse med udredningen af spørgsmålet om ligeværdig uddannelse og arbejdsmarked for andet medicinsk personale.

København, den 1. februar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel (sag D 19), meddelelser om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse (sag D 36) og meddelelser om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere m. fl. (sag D 42).

Til det socialpolitiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel, meddelelser om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse og meddelelser om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere, i samtlige tilfælde indsendt af den danske, den norske og den svenske regering, for rek. nr. 4/1955 desuden af den islandske regering.

Ved udvalgets behandling af de nævnte sager har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge, talsmand,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, og
Edgar Sjødahl, Sverige,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge.

Endvidere har de sagkyndige generaldirektøren Arthur Engel, Sverige, medicinaldirektør Johs. Frandsen, Danmark, medicinalrådet Leo Kaprio, Finland, jur. dr. Åke Larsson, Sverige, og overlege Fredrik Mellbye, Norge, deltaget i udvalgets forhandlinger.

Meddelelserne er i udvalget behandlet sammen med medlemsforslag om lettelser for udveksling af sundhedsplejersker (helsesøstre) og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse, (sag A 19), se herom udvalgets indstilling nr. 18.

Af de indsendte regeringsmeddelelser fremgår, at regeringerne har fundet, at alle spørgsmål vedrørende ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for de forskellige kategorier af medicinsk personale bør behandles under eet, og at sagens forskellige sider nu undersøges nærmere af de mange interesserede parter.

Den norske regering, som har ansvaret for at koordinere samarbejdet med hensyn til disse spørgsmål, udtaler i sin meddelelse, at den finder, at det initiativ, som er taget i sagen, de redegørelser, som allerede foreligger, og de diskussioner, som har fundet sted indenfor de interesserede grupper, gør det muligt nu at tage sagen op til realitetsbehandling på et officielt plan, forsåvidt angår læger, tandlæger, apotekere, farmaceuter, sygeplejersker og sygegymnaster.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne angående sag D 19 til efterretning og afventer nye meddelelser,

at rådet tager meddelelserne angående sag D 36 til efterretning og afventer nye meddelelser, og

at rådet tager meddelelserne angående sag D 42 til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 1. februar 1956

Lárus Jóhannesson

Socialpolitisk udvalgs indstilling

i anledning af

udsat sag om større enhed i de nordiske landes lovgivning vedrørende arbejdsret (sag A 4) og ændringsforslag til udsat sag om større enhed i de nordiske landes lovgivning vedrørende arbejdsret.

Till socialpolitiske utskottet har hänvisats den från 3:dje sessionen uppskjutna saken om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning jämte ändringsförslag rörande kvinnligt deltidarbete, väckt den 27 januari 1956 av Anna Sjöström-Bengtsson. I det vid tredje sessionen väckta förslaget hemställer den norska regeringen om rådets yttrande rörande frågan om att genomgå de nordiska ländernas arbetsskydds- och arbetstvistlagstiftning i syfte att göra reglerna så likartade som möjligt. Ändringsförslaget utmynnar i en hemställan, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att upptaga de med kvinnligt deltidarbete sammanhängande spörsmålen till gemensamma undersökningar.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark,
Birger Andersson, Sverige,
Gunnar Henriksson, Finland,
Per Hækkerup, Danmark,
Lárus Jóhannesson, Ísland,
Hertta Kuusinen, Finland,
Harald Løbak, Norge,
Harald Nielsen, Danmark,
Claudia Olsen, Norge,
Anders Pettersson, Sverige,
Rakel Seweriin, Norge,
Vieno Simonen, Finland, och
Edgar Sjødahl, Sverige, talesman,

dels sosialminister Gudmund Harlem, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört ekspeditionssekretær Erik Munch-Petersen, Danmark, byråchefen S.-H. Ryman, Sverige, och regeringsrådet A. Vehilä, Finland.

Utskottet har tagit del av den utredning i saken, som ombesörjts av rådets arbetsrättsliga kommitté, jämte kommitténs rapport till rådet.

Vad först beträffar frågan om en mera enhetlig nordisk arbetsrättslig lagstiftning vill utskottet uttrycka sin i princip positiva inställning till att man söker utjämna skiljaktigheterna i ländernas rättsordningar på området i syfte att få till stånd likartade regler. På de av den arbetsrättsliga kommittén anförda skälen finner utskottet emellertid, att förutsättningar för närvarande saknas för en enhetlig lagstiftning och att Nordiska rådet fördenskull icke lämpligen bör ge någon rekommendation i saken. Utskottet anser det likväl vara önskvärt, att regeringarna i respektive länder vid förestående reformer eller ändringar av lagstiftningen söka tillvarataga möjligheterna till större nordisk enhetlighet. Såsom kommittén funnit, torde Nordiska rådet bäst kunna medverka härtill genom ett allmänt uttalande i angiven riktning. En sådan utveckling på de områden av arbetsmarknaden där arbetsförhållandena huvudsakligen regleras eller kunna regleras av kollektivavtal torde arbetsmarknadens organisationer inom de nordiska länderna även kunna befrämja. Utskottet finner det därför icke uteslutet, att även om det i saken väckta förslaget lämpligen nu bör betraktas såsom slutbehandlat från rådets sida, utvecklingen på arbetsrättens område mot större enhet, vare sig denna äger rum genom nationell lagstiftning eller genom frivilliga överenskommelser mellan arbetsmarknadens organisationer, inom en förhållandevis nära framtid nått dithän, att frågan om en mera enhetlig lagstiftning på detta område kan ånyo upptagas.

I fråga om ändringsförslaget ställer sig utskottet tveksamt till ändamålsenligheten av sådana för de nordiska länderna gemensamma undersökningar varom hemställes i förslaget. Frågan om det kvinnliga deltidarbetet finner utskottet visserligen vara av stor betydelse, men den torde enligt utskottets mening bäst kunna utredas inom respektive länder. Utskottet vill därför förordna att behövlig utredning i saken bedrivs inom varje land för sig och följes av de åtgärder som befinnas erforderliga.

Utskottet hemställer under hänvisning till vad sålunda anförts,

1. att rådet — under framhållande av önskvärdheten att de nordiska länderna vid förestående reformer eller ändringar av den arbetsrättsliga lagstiftning, som varit föremål för den arbetsrättsliga kommitténs övervägande, söka tillvarataga möjligheterna till större enhetlighet — beslutar att icke företaga sig något ytterligare med avseende å det föreliggande förslaget,
2. och att rådet icke företager sig något i frågan om kvinnligt deltidarbete.

København den 1 februari 1956

Lárus Jóhannesson

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

medlemsforslag om norsk-svenske toldsteder (sag A 12).

Til trafikudvalget er henvist et af Jon Leirfall og Trond Hegna fremsat forslag om oprettelse af fælles norsk-svenske toldkontrolsteder. Det foreslås, at Nordisk Råd skal anbefale den norske og svenske regering at undersøge, om toldkontrol og paskontrol ved enkelte af de mindre toldkontrolsteder kan foretages ved et fælles kontrolsted og fælles personale.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge, talsmand,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige,

dels statsrådet Gunnar Lange, Sverige.

Som sagkyndige har udvalget hørt sekretæren Sven Hedin, Sverige, tullkontrollören B. Leuf, Sverige, og byråsjef John Paxal, Norge.

For udvalget blev forelagt udskrift af protokollen for den svenske rigsdags andet kammer for den 9. december 1949, sag nr. 32, vedrørende svensk-norsk samarbejde om visse bygningsforhold ved toldstationen ved Svinesund*) og en norsk statistik over trafikken ved en mindre norsk toldstation i året 1955.*)

*) Ikke optrykt.

Ifølge det fremsatte forslag skulle der, forsåvidt angår de mindre overgangssteder ved den norsk-svenske grænse, foretages en undersøgelse af, om toldkontrol og paskontrol kunne gennemføres ved en fælles station og fælles personale.

Oprettelsen af fælles grænsekontrolsteder vil for de pågældende lande kunne medføre betydelige besparelser til bygninger og personale, ligesom det for de rejsende er en lettelse, at de kun skal standse op for eftersyn een gang i stedet for som nu to gange.

Der er i udvalget enighed om, at en undersøgelse også burde omfatte forholdene ved de øvrige fællesnordiske grænser.

Det er derfor udvalget oplyst, at det danske toldvæsen i visse ruteforbindelser har påtaget sig på det norske toldvæsens vegne at foretage eftersyn af indskrevet rejsegods, således at dette udleveres ved ankomsten til Norge uden fornyet told-eftersyn. Denne ordning er selvsagt af særlig betydning ved rejser til norske jernbanestationer, hvor der ikke findes toldpersonale, men er i alle tilfælde en lettelse for de rejsende. Udvalget har beskæftiget sig med spørgsmålet om at gennemføre en mere generel ordning af denne art og en ordning, hvorefter told-eftersyn af rejsende på forbindelser, der betjenes af ruteskibe, kun finder sted een gang, f. eks. ved afgangsstedet.

Endelig har udvalget optaget spørgsmålet om fuldstændig at fritage visse kategorier af indskrevet rejsegods for toldeftersyn. Man mener, at f. eks. brugte cykler og ski burde kunne udleveres straks ved den rejsendes ankomst.

Udvalget anbefaler, at en undersøgelse af mulighederne for yderligere lettelse af toldeftersyn m. v. af rejsende foretages af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m.

Forsåvidt angår fælles paskontrol, skal udvalget henvise til, at spørgsmålet om udvidet pasfrihed behandles i sag D 14 vedrørende rekommandation nr. 9/1954.

Udvalget indstiller,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler:

1. den norske og svenske regering at undersøge mulighederne for at foretage told- og paskontrol ved fælles stationer og/eller fælles personale. Det anbefales som et led i disse undersøgelser forsøgsvis at gennemføre ordningen ved en af de mindre trafikerede veje mellem de to lande.
2. de nordiske regeringer at fritage visse kategorier af indskrevet rejsegods for toldeftersyn samt at undersøge, hvilke lettelse og forenklinger der iøvrigt kan gennemføres i den internordiske samfærdsel. Disse undersøgelser vil efter rådets opfattelse mest hensigtsmæssigt kunne foretages af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m.

København, den 31. januar 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

udsat sag om retslig ligestilling for nordiske medborgere for så vidt angår kystfart i norske og svenske farvande (sag A 2).

Til trafikudvalget er henvist den fra 3. session udsatte sag om retslig ligestilling for nordiske medborgere for så vidt angår kystfart i norske og svenske farvande.

I forslaget, som blev forelagt ved 2. session af Holger Eriksen, Nils Hønsvald, Magnús Jónsson, Olov Rylander, Frans Severin og K. Thestrup, henstilledes, at rådet antager følgende rekommandation:

De norska och svenska regeringarna rekommenderas att så snart som möjligt upptaga överläggningar med varandra för undanröjande av det norska förbudet för svenska fartyg att driva kustfart i norska farvatten samt för träffande av en överenskommelse mellan de båda länderna om tillåtelse för norska fartyg att driva kustfart i svenska farvatten.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge, talsmand,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige,

dels statsrådet Gunnar Lange, Sverige.

Som sagkyndig har udvalget hørt generaldirektøren Gösta Widell, Sverige.

Det fremgår af den af den norske og svenske regering afgivne fælles meddelelse af 13. december 1955, at de nødvendige undersøgelser — bl. a. vedrørende mestbegunstigelsesklausulen i Sveriges internationale aftaler — endnu ikke er afsluttet.

Udvalget indstiller,

at rådet udsætter sagen om retslig ligestilling for nordiske medborgere forsåvidt angår kystfart i norske og svenske farvande til næste session.

København, den 30. januar 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 angående et nordisk carnet-område (sag D 13).

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 angående et nordisk carnet-område, indsendt af den danske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, talsmand, og
Oscar Werner, Sverige,

dels statsrådet Gunnar Lange, Sverige, minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, Danmark, og samferdselsminister Kolbjørn Varmann, Norge.

Som sagkyndige er hørt fuldmægtig Robert Dam, Danmark, og kanslirådet Björn Dillén, Sverige.

Udvalget er opmærksom på de i skrivelse fra Nordisk Forbund av Bilsakkyndige, dateret Sarpsborg 19. december 1955, der er optrykt som tillæg til sag D 6, rejste spørgsmål om udfyldelse af blanketter ved grænsepassage.

De nødvendige forhandlinger med motorkøretøjsforsikringsselskaberne og med de nordiske motorklubber er endnu ikke endeligt afsluttet.

Udvalget indstiller derfor,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 til næste session.

København, den 31. januar 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 14/1955 angående fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom (sag D 46).

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 14/1955 angående fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom, indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge, talsmand,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige,

dels statsrådet Gunnar Lange, Sverige, og samferdselsminister Kolbjørn Varmann, Norge.

Som sagkyndige har udvalget hørt ekspeditionssekretær M. E. Jensen, Danmark, og byråsjef John Paxal, Norge.

Udvalget har noteret sig de fremskridt, der er gjort på dette område siden rådets 3. session, men finder, at samarbejdsbestræbelserne bør fortsættes og yderligere fremmes.

Udvalget indstiller derfor,

at rådet tager de afgivne meddelelser til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 30. januar 1956

L. Heljas

TRAFIKUDVALGET
INDSTILLING NR. 5**Trafikudvalgets indstilling**

i anledning af

**meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde
om trafiklovgivning (sag D 48).**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde om trafiklovgivning, indsendt af den danske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge, talsmand,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige,

dels statsrådet Gunnar Lange, Sverige, og samferdselsminister Kolbjørn Varmann, Norge.

Som sagkyndig har udvalget hørt fuldmægtig Robert Dam, Danmark.

Nordisk Råds økonomiske udvalg, som under 3. session behandlede et medlemsforslag om fælles nordiske færdselsregler, foreslog i sin indstilling om sagen bl. a., at nogle af de i rekommandationen omhandlede spørgsmål skulle behandles af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m., som tidligere havde behandlet lignende spørgsmål. Denne komité fik herefter overdraget at foretage en undersøgelse og har gjort rede for sit arbejde med spørgsmålene i

en betænkning af den 9. september 1955, hvilken betænkning trafikudvalget har haft lejlighed til at gennemgå.

I betænkningen er foretaget en gennemgang af færdselslovene i Danmark, Norge, Finland og Sverige, og komiteen har påpeget de eksisterende forskelligheder, mellem landenes regler og søgt at analysere de heraf følgende ulemper. De nordiske landes færdselslove er ret ensartede, og komiteen er af den opfattelse, at en yderligere samordning af de forskellige landes bestemmelser skulle kunne opnås uden større vanskelighed. Komiteen har dog — bortset fra visse særlige tilfælde — ikke anset det for sin opgave at tage stilling til, hvilke af de forskellige landes færdselsregler der er mest formålstjenlige, men givet udtryk for, at det nærmere samarbejde bør forberedes af sagkyndige fra de forskellige lande. Som grundlag for sit arbejde har den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. bl. a. anvendt den nye danske færdselslov af 24. maj 1955, den svenske vägtrafikordning af den 28. september 1951 og de endnu ikke vedtagne finske og norske forslag. Komiteen mener, at man bør vente en vis tid, inden man optager dette arbejde, for forinden at få erfaring for, hvorledes de nye færdselsbestemmelser virker i de pågældende lande.

Komiteen har endvidere understreget betydningen af et nærmere samarbejde på forskellige områder, således vedrørende bestemmelser om vejtavler, trafik-sikkerhedsforskning og bestemmelser om køretøjers indretning og tekniske udstyr

Udvalget, som kan tilslutte sig komiteens udtalelser, indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i anledning af rekommandation nr. 16/1955, herunder om samarbejde vedrørende vejtavler, trafik-sikkerhedsforskning og køretøjers indretning og tekniske udstyr samt om nedsættelsen af en nordisk komité af sagkyndige med den opgave at udarbejde konkrete og detaljerede forslag til fælles nordiske færdselsregler, så snart man mener at have indhøstet de fornødne erfaringer.

København, den 30. januar 1956

L. Heljas

TRAFIKUDVALGET
INDSTILLING NR. 6**Trafikudvalgets indstilling**

i anledning af

**meddelelser om rekommandation nr. 4/1954 angående toldlettelser
ved forsendelser af oplysende film (sag D 9).**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 4/1954 angående toldlettelser ved forsendelser af oplysende film, indsendt af den danske, den islandske, den norske og den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark, talsmand,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige.

Som sagkyndige har udvalget hørt kontorchef S. Bruun Hansen, Danmark, og tullkontrollören B. Leuf, Sverige.

Det er oplyst, at der i Danmark, Island, Norge og Sverige efter disse landes ratifikation af UNESCO-konventionen er tilvejebragt hjemmel for toldfri indførsel af film, filmstrips og lysbillede af oplysende, kulturel og videnskabelig karakter, hvilket udvalget konstaterer med tilfredshed.

Man har herefter i udvalget drøftet mulighederne for at lette forsendelsen af disse oplysningsmidler mest muligt og har herunder diskuteret følgende fremgangsmåde.

Forsendelser indeholdende oplysende film, filmstrips eller lysbilleder fra institutioner og organisationer, som er godkendt af de respektive landes myndigheder, tillades udleveret til adressaten direkte fra postvæsenet, såfremt forsendelsen er forsynet med særlige mærkater indeholdende oplysninger om forsendelsens art. Film m. m., der medbringes som rejsegods eller håndbagage, bør kunne passere uden formaliteter ved forevisning af en erklæring fra en godkendt institution eller organisation om, at de pågældende film, filmstrips eller lysbilleder er af oplysende, kulturel eller videnskabelig karakter og tilhører vedkommende institution eller organisation.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning, og

at rådet samtykker i, at en ny rekommandation kan antages i sagen ved denne session, og vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller påny til regeringerne at fastsætte regler, som gør det muligt at ind- og udføre film, filmstrips og lysbilleder af oplysende, kulturel og videnskabelig karakter uden toldeftersyn mellem de nordiske lande.

København, den 31. januar 1956

L. Heljas

TRAFIKUDVALGET
INDSTILLING NR. 7**Trafikudvalgets indstilling**

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 9 pkt. 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelser i toldkontrollen med rejsende (sag D 6).

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 9 pkt. 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelser i toldkontrollen med rejsende, indsendt af den danske, islandske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, talsmand, og
Oscar Werner, Sverige,

Som sagkyndige har udvalget hørt kanslirådet Björn Dillén, Sverige, og kontorchef S. Bruun Hansen, Danmark.

Spørgsmålet om et fælles nordisk carnet-område behandles under sag D 13, og da udvalget er vidende om, at den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. arbejder med spørgsmålene om lettelser i toldkontrol for rejsende mellem de nordiske lande, mener udvalget, at man i denne sag bør afvente betænkning fra denne komité.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser sagen for færdigbehandlet.

København, den 31. januar 1956

L. Heljas

TRAFIKUDVALGET
INDSTILLING NR. 8**Trafikudvalgets indstilling**

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheders forsendelser for toldgranskning (sag D 43).

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheders forsendelser for toldgranskning, indsendt af den danske, islandske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge, talsmand,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige.

Som sagkyndige har udvalget hørt kontorchef S. Bruun Hansen, Danmark, og tullkontrollören B. Leuf, Sverige.

Udvalget finder det ganske uden betænkeligheder, at forsendelser fra offentlige myndigheder i et nordisk land udleveres direkte til adressaten i modtagelseslandet uden forudgående toldeftersyn i de tilfælde, hvor forsendelsen sker gennem postvæsenet, men at forsendelser, som sker ved private fragtførere, næppe vil kunne fritages for toldbehandling.

Udvalget er af den opfattelse, at den praktiske udformning af ordningen må ske efter nærmere aftale mellem toldmyndighederne og poststyrelserne i de respektive lande.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i sagen ved næste session.

København, den 31. januar 1956

L. Heljas

TRAFIKUDVALGET
INDSTILLING NR. 9

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund (sag D 2).

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund, indsendt af den danske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige, talsmand,
 Ásgeir Bjarnason, Ísland,
 Kaj Bundvad, Danmark,
 N. Chr. Christensen, Danmark,
 Victor Gram, Danmark,
 Trond Hegna, Norge,
 Lennart Heljas, Finland,
 Olavi Kajala, Finland,
 Eino Kilpi, Finland,
 Harry Klippenvåg, Norge,
 Jon Leirfall, Norge,
 Ragnhild Sandström, Sverige, og
 Oscar Werner, Sverige,

dels minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, Danmark.

Som sagkyndig har udvalget hørt fuldmægtig B. Andersson, Danmark.

Udvalget har gjort sig bekendt med de afgivne meddelelser og har yderligere fået oplysninger om det løbende arbejde. Da det heraf fremgår, at det drejer sig om et ret langvarigt undersøgelsesarbejde, mener udvalget, at det ikke vil være nødvendigt at modtage nye meddelelser før i løbet af 2 år, medmindre undersøgelsesarbejdet eller væsentlige dele af dette måtte være tilendebragt forinden.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 31. januar 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

beretning om „fugleflugtruten“ Rødby—Fehmarn (sag C 7).

Til trafikudvalget er henvist en af den danske regering afgivet beretning om „fugleflugtruten“ Rødby—Fehmarn.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark, talsmand,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige,

dels minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, Danmark.

Som sagkyndig har udvalget hørt overingeniør S. Thorning Christensen, Danmark, og trafikchef N. C. D. Johnsen, Danmark.

Udvalget har med interesse gjort sig bekendt med den danske regerings fyldige beretning om den projekterede „fugleflugtlinie“, som forventes at komme til udførelse i løbet af de nærmeste år.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning.

København, den 1. februar 1956

L. Heljas

TRAFIKUDVALGET
INDSTILLING NR. 11

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

regeringsforslag angående samarbejde om transportøkonomisk forskning (sag A 27).

Til trafikudvalget er henvist et af den norske regering forelagt forslag angående samarbejde om transportøkonomisk forskning. Den norske regering giver en redegørelse for resultatet af en undersøgelse af behovet og muligheden for transportøkonomisk forskning og undervisning i Norge og anmoder Nordisk Råd om en udtalelse angående nordisk transportøkonomisk samarbejde.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
 Asgeir Bjarnason, Island,
 Kaj Bundvad, Danmark,
 N. Chr. Christensen, Danmark, talsmand,
 Victor Gram, Danmark,
 Trond Hegna, Norge,
 Lennart Heljas, Finland,
 Olavi Kajala, Finland,
 Eino Kilpi, Finland,
 Harry Klippenvåg, Norge,
 Jon Leirfall, Norge,
 Ragnhild Sandström, Sverige, og
 Oscar Werner, Sverige,

dels minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, Danmark.

Som sagkyndige har udvalget hørt kontorchef K. Lemberg, Danmark, og byråsjef John Paxal, Norge.

For udvalget er forelagt følgende materiale: 1) udtalelse af den 26. januar 1956 fra Ingeniör-Vetenskaps-Akademien, Stockholm, bilagt skrivelse af 24. januar 1956 fra akademiets transportforskningskommission, 2) udtalelse af 23. januar 1956 fra Kungl. Tekniska Högskolan, Stockholm, 3) udtalelse af 27. januar 1956 fra Handelshögskolan i Stockholm og 4) udtalelse af 23. januar 1956 fra Handelshögskolan i Göteborg.

Den norske undersøgelse er foretaget af en i 1954 nedsat komité, som i sin indstilling af den 25. november 1955 anbefaler, at der oprettes lærestole i transportøkonomi ved de højere læreanstalter, og at der etableres et koordineringsorgan for transportøkonomisk forskning i form af en fagkomité på 5—7 medlemmer med fast sekretariat.

Udvalget finder, at et nordisk samarbejde om transportøkonomisk forskning — ikke mindst på grund af de milliardbeløb, som årlig investeres til trafikens opretholdelse og udvidelse — bør indledes, idet man gennem et sådant samarbejde vil kunne koordinere arbejdet i de forskellige lande.

Udvalget indstiller,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at udtale sig om hensigtsmæssigheden af at indlede et nordisk samarbejde om transportøkonomisk forskning, herunder også om oprettelse af et koordineringsorgan for trafikforskning.

København, den 31. januar 1956

L. Heljas

TRAFIKUDVALGET
INDSTILLING NR. 12**Trafikudvalgets indstilling**

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion (sag D 1), meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster (sag D 11), meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 angående korsbåndstakster og teleprinter- og telextakster (sag D 47) samt beretning fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. (sag C 4).

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering, meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster, indsendt af den danske, den islandske, den norske og den svenske regering, meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 angående korsbåndstakster og teleprinter- og telextakster, indsendt af den danske, den islandske, den norske og den svenske regering, samt den af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. afgivne beretning, fremsendt af den svenske regering.

Ved udvalgets behandling af disse sager har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark, talsmand,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige.

Som sagkyndige har udvalget hørt kontorchef J. M. S. Andersen, Danmark, generaldirektør K. J. Jensen, Danmark, og byråsjeff John Paxal, Norge.

Det bemærkes, at de i beretning fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. nævnte spørgsmål udover post- og telespørgsmål er behandlet af udvalget sammen med følgende sager: passpørgsmål: sag D 14, fælles carnet-område: sag D 13, og spørgsmålet om fælles færdselsregler m. v.: sag D 48. Udvalget skal derfor henvise til sine indstillinger nr. 14, nr. 3 og nr. 5 i anledning af disse sager.

Udvalget konstaterer med tilfredshed, at der — som det fremgår af meddelelserne om rekommandation nr. 2/1953 — nu er oprettet nye zoner i telefontrafikken mellem Danmark og Sverige. Denne udvikling bør fortsættes, men da udvalget er klar over, at dette først kan ske, efterhånden som ledningsnettet udbygges, synes der ikke at være grund til at annode om nye meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 før om 2 år.

Det er også med tilfredshed, at udvalget konstaterer, at de fleste af de i rekommandation nr. 6/1954 fremsatte forslag fra den 1. september 1955 er blevet gennemført, nemlig

at de respektive landes indenrigsporto nu gælder for breve i internordisk trafik for breve op til 500 g, bortset fra at danske breve mellem 20 og 50 g må frankeres højere i den internordiske end i den indenlandske trafik, fordi man i alle de øvrige nordiske lande anvender en laveste vægtgrænse på 20 g,

at telegrammer mellem Danmark, Norge og Sverige kan sendes til afsenderlandets indenlandske takster, og

at der er fastsat enhedstakster for telegrammer mellem Finland og Island på den ene side og de øvrige nordiske lande på den anden side.

Rekommandationens forslag om for brevforsendelser mellem 500 og 1000 g i internordisk trafik at fastsætte takster, som er væsentlig lavere end de internationale takster, som i øjeblikket finder anvendelse på disse breve, er fortsat under overvejelse. I Norge kan der ikke i indenlandsk trafik sendes breve over 500 g, men som det fremgår af meddelelserne, har den norske regering erklæret sig villig til at anbefale fastsat en lavere porto for internordiske breve i vægtklassen 500—1000 g. Det er dog en forudsætning, at man ikke forpligter sig til at videresende sådanne breve med flyvemaskine, og at ordningen i det hele kan tiltrædes af samtlige nordiske lande. Udvalget er herefter af den opfattelse, at også forslaget om en lavere porto for de tungere breve snart bør kunne gennemføres.

I rådets rekommandation nr. 15/1955 foresloges bl. a. portonedsættelse for og ændringer i reglerne om korsbåndsforsendelse (tryksager, forretningspapirer og vareprøver) i den internordiske trafik. Overvejelserne vedrørende dette forslag er endnu ikke afsluttet. De øvrige i den nævnte rekommandation nævnte forslag

er allerede blevet gennemført fra den 1. januar 1956 at regne, hvilket det har været udvalget en glæde at konstatere. Det drejer sig om følgende:

- 1) Lejeafgifterne for faste fjernskriveforbindelser fastsættes til $\frac{1}{3}$ af de gældende afgifter for lejede telefonforbindelser, dog således at eventuelt forekommende, endnu lavere takster ikke berøres af dette forslag.
- 2) For telextaksternes vedkommende sker en nedsættelse derved, at man forudiskonterer de reduktioner af telefontaksterne, som forventes, når telenettet er planmæssigt udbygget.
- 3) Udover den generelle nedsættelse af telextaksterne indføres abonnements-telexskrivning til særligt reducerede takster.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen og meddelelserne til efterretning og betragter sagerne som afsluttet, forsåvidt angår rekommandation nr. 6/1954, punkterne a, c og d, og rekommandation nr. 15/1955, forsåvidt angår teleprinter- og telextakster, men afventer ny meddelelse om rekommandation nr. 2/1953 og afventer ny meddelelse til næste session om rekommandation nr. 6 pkt. b/1954 og om rekommandation nr. 15/1955, forsåvidt angår korsbåndstaksterne.

København, den 1. februar 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

medlemsforslag om øget samvirke mellem Finland, Norge og Sverige på rensdyravlens område (sag A 21).

Til trafikudvalget er henvist et af Olof Pålsson og Oscar Werner forelagt forslag om øget samvirke mellem Finland, Norge og Sverige på rensdyravlens område. Det foreslås, at Nordisk Råd skal anbefale regeringerne i Finland, Norge og Sverige at undersøge mulighederne for et øget samvirke mellem landene såvel med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt de hegn, der af hensyn til renernes ernæringsmuligheder er opsat langs rigsgrænserne, skal opretholdes, som med hensyn til en ordning af markedsforholdene for rensdyravlernes produkter.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
 Ásgeir Bjarnason, Ísland,
 Kaj Bundvad, Danmark,
 N. Chr. Christensen, Danmark,
 Victor Gram, Danmark,
 Trond Hegna, Norge,
 Lennart Heljas, Finland,
 Olavi Kajala, Finland,
 Eino Kilpi, Finland,
 Harry Klippenvåg, Norge,
 Jon Leirfall, Norge,
 Ragnhild Sandström, Sverige, og
 Oscar Werner, Sverige, talsmand.

Som sagkyndig har udvalget hørt sekretæren Sven Hedin, Sverige.

Utskottet är medvetet om att de frågor, som beröras i det av herrar Pålsson och Werner framlagda förslaget om ökad samverkan mellan Finland, Norge och Sverige på renskötselns område, äro av vittgående natur och att därmed förknippade problem svårligen nu kunna utnyttas i en klart definierad rekommendation.

Utskottet har med interesse tagit del av de yttranden, som från finsk sida samt av vissa svenska lappfogdar avgivits i frågan, i vilka yttranden vissa av de svårigheter belysas som för närvarande göra sig gällande på renskötselns område, såväl i vad avser direkta med renbetet sammanhängande spörsmål som i fråga om renslaktförhållanden och avsättning av renkött m. m.

Under diskussionerna i utskottet ifrågasattes från svensk sida att rådet skulle rekommendera regeringarna att verkställa en gemensam utredning om de båda närmare specificerade problem, som avhandlas i medlemsförslaget, men att denna utredning borde ske i nära samråd med det samarbetsorgan som kan förväntas komma att bildas i Karasjok i Norge under augusti 1956 och som föreslagits erhålla benämningen "Nordiska rådet för samefrågor". Från såväl finsk som norsk sida hävdades emellertid, att man icke vore beredd biträda ett dylikt uttalande från utskottet.

Utskottets finska och norska medlemmar anförde därvid, att ovannämnda samarbetsorgan kunde förutses bliva ett lämpligt organ för att i ett förberedande skede behandla hithörande problem. Utskottet ansåg därför, att myndigheterna med uppmärksamhet borde följa samrådets kommande verksamhet och att de förslag till åtgärder som ifråga om rationalisering av renskötseln kunde komma att beslutas i respektive länder koordinerades med samrådets verksamhet.

Utskottet enades om att man borde avvakta bildandet av ovannämnda råd och uttalade vidare, att det för den fortsatta behandlingen av detta ärende vore av värde om regeringarna i Finland, Norge och Sverige kunde undersöka möjligheterna att låta sig representeras vid det planerade mötet i Karasjok.

Utskottet hemställer,

att rådet antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna till ökad samverkan mellan länderna på renskötselns område.

København, den 1. februari 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed (sag D 14).

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed, indsendt af den danske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Island,
Kaj Bundvad, Danmark, talsmand,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige.

Som sagkyndig har udvalget hørt byråchefen P. R. Hichens Bergström, Sverige, og kontorchef Borg Hansen, Danmark.

Udvalget konstaterer med tilfredshed, at undersøgelsesarbejdet i denne sag er vidt fremskredet, og indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser til rådets næste session.

København, den 1. februar 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

beretning om vejforbindelser Norge—Sverige 1955 (sag C 9).

Til trafikudvalget er henvist en av den norske regjering avgivet utredning om vegforbindelsene mellom Norge og Sverige.

Ved utvalgets behandling av denne sak har deltatt følgende medlemmer av utvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge, talsmand,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige.

Som sakkyndige har utvalget hørt kanslirådet Björn Dillén, Sverige, og byråsjef John Paxal, Norge.

Trafikudvalget er gjort kjent med at en tilsvarende utredning vil bli gitt skriftlig fra den svenske regjering. Utvalget finner det ønskelig om slike utredninger kan bli gitt også om de norsk-finske og svensk-finske vegforbindelser, og at disse utredninger kan danne grunnlag for samarbeidet mellom de tre lands vegmyndigheter med sikte på utarbeidelse av planer på kortere og lengere sikt for fremme av vegforbindelsene mellom de tre land.

Utvalget, som tillegger et fremme av vegforbindelsene mellom Norge, Sverige og Finland stor betydning og antar at dette spørsmål kan bli løst ved et utvidet samarbeid mellom myndighetene i de tre land, innstiller,

at beretningen tas til etterretning.

København, den 1. februar 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanetakster m. m. (sag D 41).

Til trafikudvalget er henvist en meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanetakster m. m., indsendt af den danske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark, talsmand,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige.

Som sagkyndige har udvalget hørt kanslirådet Björn Dillén, Sverige, trafikkontrolør H. E. A. Holm, Danmark, ekspeditionssekretær M. E. Jensen, Danmark, og byråsjef John Paxal, Norge.

Udvalget, som er klar over, at man på grund af de forskelligartede forhold i de nordiske lande, såvel i geografisk som i andre henseender, kun vanskeligt kan samordne takstsystemer og tarifbestemmelser for de pågældende landes jernbaner, ønsker at udtale sin anerkendelse af de på dette område allerede opnåede resultater, som indebærer lettelser for de rejsende ved ekspedition af person- og rejsegods og en forenkling af fragtberegningen ved forsendelse af gods. Udvalget

finder, at bestræbelserne for at opnå en større ensartethed i jernbanetakster m. m. bør fortsættes, og at rådet ved nye meddelelser om rekommandation nr. 9/1955 holdes underrettet om dette arbejdes videre udvikling. Såfremt der ikke sker væsentlige fremskridt i sagen, synes der ikke at være grund til at genoptage den før om 2 år.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer ny meddelelse i sagen.

København, den 1. februar 1956

L. Helias

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande (sag D 39).

Til trafikudvalget er henvist en meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande, indsendt af den islandske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Island, talsmand,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige.

Som sagkyndige har udvalget hørt konsul Gunnar Bjørnsson, Island, og ambassaderåd Tryggvi Sveinbjørnsson, Island.

Udvalget konstaterer, at der i overensstemmelse med rekommandationen er nedsat en parlamentarisk komité med den opgave at undersøge mulighederne for at fremme trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande og for at optage et samarbejde herom.

Det fremgår af meddelelserne, at den nævnte parlamentariske komité er i gang med forskellige undersøgelser. Det er udvalgets opfattelse, at man bør afvente komiteens udtalelser, før der foretages yderligere i denne sag.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 1. februar 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser (sag D 10).

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser, indsendt af den danske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige, talsmand,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige,

dels minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, Danmark.

Som sagkyndig har udvalget hørt fuldmægtig Kåre Schmit, Danmark.

Udvalget har gjort sig bekendt med de siden rådets sidste session mellem myndighederne i de nordiske lande førte forhandlinger i anledning af rekommandation nr. 5/1954, herunder om nedsættelse af et sagkyndigt udvalg til nærmere at drøfte de forskellige spørgsmål i forbindelse med en udvekslingsordning af flyttemeddelelser. Udvalget kan anbefale, at forhandlingerne mellem myndighederne fortsættes, og vil i denne forbindelse pege på, at afgivelse af flyttemed-

delelser eventuelt kan danne grundlag for den af den finske statistiska centralbyråen i udtalelse i anledning af sag A 20, jfr. det økonomiske udvalgs indstilling nr. 1, omhandlede flytningsstatistik.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 1. februar 1956

L. Heljas

Trafikudvalgets indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelser for den internordiske bus- og lastbiltrafik (sag D 40).

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelser for den internordiske bus- og lastbiltrafik, indsendt af den danske, norske og svenske regering.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Olof Andersson, Sverige,
Ásgeir Bjarnason, Ísland,
Kaj Bundvad, Danmark,
N. Chr. Christensen, Danmark,
Victor Gram, Danmark,
Trond Hegna, Norge, talsmand,
Lennart Heljas, Finland,
Olavi Kajala, Finland,
Eino Kilpi, Finland,
Harry Klippenvåg, Norge,
Jon Leirfall, Norge,
Ragnhild Sandström, Sverige, og
Oscar Werner, Sverige,

dels minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, Danmark.

Som sagkyndige har udvalget hørt kontorchef J. Bang Christensen, Danmark, kanslirådet Björn Dillén, Sverige, og byråsjef John Paxal, Norge.

Det fremgår af meddelelserne, at der i Oslo den 2. marts 1955 blev undertegnet en aftale mellem Danmark, Norge og Sverige om vejtransport, og at denne aftale er trådt i kraft den 1. juni 1955, samt at der på et møde i København i november 1955 er opnået enighed om forskellige spørgsmål, således bl. a. om, at det ikke længere er nødvendigt at indhente tilladelse for at foretage transitkørsel med

personbusser. Udvalget ønsker at udtale sin anerkendelse i anledning af de allerede opnåede resultater.

Under sakens drøftelse i utvalget er reist spørsmål, som berører problemer med hensyn til nordisk marked for lastebiltrafikk i forhold til land utenfor Norden. Da det er opplyst, at det pågår forhandlinger og er gitt uttrykk for en positiv interesse for en gunstig løsning, da videre de herhenhørende spørsmål ikke foreligger utredet for rådet, finner utvalget ikke foranledning til å fremkomme med noen uttalelse til denne sak på det nåværende tidspunkt.

Utvalget innstiller,

at rådet, som konstaterer, at den skandinaviske vegtransportavtale er trådt i kraft, at spørsmålet om Finnlands tiltredelse til denne avtale er reist, og at det er foregått og foregår forhandlinger for ytterligere fremme av samarbeidet på dette område, tar meddelelserne til etterretning, og

at rådet avventer meddelelser om den videre utvikling i denne sak.

København, den 1. februar 1956

L. Heljas

Økonomisk udvalgs indstilling

i anledning af

medlemsforslag om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde (sag A 20).

Til det økonomiske udvalg er henvist medlemsforslag, forelagt af Sven Em. Ohlon, om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde. Forslaget munder ud i en indstilling om, at rådet rekommanderer regeringerne at undersøge mulighederne for en udbygning af det nordiske statistiske samarbejde.

I udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Trygve Bratteli, Norge,
Bertel Dahlgaard, Danmark, talsmand,
Rolf Edberg, Sverige,
O. E. Einer-Jensen, Danmark,
Erik Eriksen, Danmark,
Einar Foss, Danmark,
Chr. L. Holm, Norge,
Emil Jónsson, Ísland,
K. Kleemola, Finland,
Väinö Leskinen, Finland,
Finn Moe, Norge,
Bertil Ohlin, Sverige,
Mauri Ryömä, Finland,
Bent Røiseland, Norge,
Frans Severin, Sverige,
Martin Skoglund i Doverstorp, Sverige, og
T. A. Wiherheimo, Finland,

dels finansminister Penna Tervo, Finland.

Som sagkyndig har udvalget hørt departementschef Ulrich Mortensen, Danmark.

For udvalget er forelagt udtalelser i sagen fra det svenske statistiska centralbyrå, statistiska byrå i det svenske kommerskollegium, det finlandske statistiska centralbyrå og det danske statistiske departement. Endvidere foreligger oplysninger om nordisk handelsstatistisk samarbejde i beretning til rådet fra det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg (sag C 5).

Udvalget har gjort sig bekendt med de fra de nordiske statistiske centralstyrelser afgivne udtalelser om det omfattende samarbejde mellem disse centralstyrelser, som allerede nu finder sted, og om den udbygning heraf, som sker, bl. a. i forbindelse med det nordiske økonomiske samarbejde. Udvalget har taget til efterretning de af de statistiske centralstyrelser udtalte betænkeligheder ved en centraliseret bearbejdning af statistisk grundmateriale fra de nordiske lande. Vedrørende spørgsmålet om en udvidelse af den samnordiske statistiske publikationsvirksomhed udtaler udvalget håb om, at fornødne bevillinger stilles til rådighed herfor, efterhånden som behov for yderligere samnordiske publikationer måtte opstå som led i det nordiske samarbejde. Udvalget forventer, at det af det finlandske statistiska centralbyrå fremsatte ønske om et nærmere samarbejde mellem vedkommende nordiske myndigheder til muliggørelse af en rejse- og flytningsstatistik tages op til videre drøftelser mellem myndighederne i de nordiske lande.

Udvalget indstiller,

at rådet ikke foretager sig videre i sagen.

København, den 30. januar 1956

Bertel Dahlgaard

Økonomisk udvalgs indstilling

i anledning af

medlemsforslag om samordning af nordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning vedrørende indkomst og formue (sag A 28).

Til det økonomiske udvalg er henvist medlemsforslag, forelagt af Gisli Jónsson, om samordning af nordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning vedrørende indkomst og formue. Forslaget munder ud i en indstilling om, at rådet rekommanderer regeringerne så hurtigt som muligt at virke for en samordning af de i hvert af de nordiske lande gældende bestemmelser om nordiske skatteborgeres betaling af skat til stat og kommune af indkomst og formue, som hidrører fra andet nordisk land end hjemlandet, til undgåelse af dobbeltbeskatning.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Trygve Bratteli, Norge,
 Bertel Dahlgaard, Danmark,
 Rolf Edberg, Sverige,
 O. E. Einer-Jensen, Danmark,
 Erik Eriksen, Danmark,
 Einar Foss, Danmark,
 Chr. L. Holm, Norge,
 Emil Jónsson, Ísland, talsmand,
 K. Kleemola, Finland,
 Väinö Leskinen, Finland,
 Finn Moe, Norge,
 Bertil Ohlin, Sverige,
 Mauri Ryömä, Finland,
 Bent Røiseland, Norge,
 Frans Severin, Sverige,
 Martin Skoglund i Doverstorp, Sverige, og
 T. A. Wiherheimo, Finland,

dels finansminister Penna Tervo, Finland.

Som sagkyndig har udvalget hørt kontorchef C. V. Jensen, Danmark.

For udvalget er forelagt udtalelser i sagen fra det danske og norske skatte-departement. Endvidere foreligger oplysninger, særligt om norsk-svenske dobbeltbeskatningsproblemer, i beretning til rådet fra det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg (sag C 5).

Udvalget er med forslagsstilleren enig i, at der er behov for forbedringer af de mellem de nordiske lande bestående dobbeltbeskatningsaftaler samt af interne lovregler eller administrativ praksis, som øver indflydelse på nordiske medborgeres skattebetaling ved flytning fra eet nordisk land til et andet eller ved overførelse af indkomst eller formue mellem de nordiske lande.

På grundlag af de for udvalget foreliggende oplysninger om disse komplicerede forhold ser udvalget sig ikke i stand til klart og udtømmende at angive, hvilke forbedringer der bør søges gennemført.

Udvalget må — i betragtning af den store forskel på skattesystemernes opbygning i de nordiske lande — anse det for tvivlsomt, at fælles bestemmelser, eventuelt fællesnordiske konventioner, kan gennemføres. Udvalget er opmærksom på, at forhandlinger vedrørende dobbeltbeskatning for tiden finder sted eller ventes iværksat mellem flere af de nordiske lande, men er dog af den opfattelse, at yderligere drøftelser og undersøgelser er påkrævede. Udvalget vil særligt pege på det ønskelige i, at de nordiske landes regler om skattepligtens indtræden og ophør tilnærmes hinanden mest muligt, idet dette spørgsmål har stigende betydning henset til det store omfang af nordiske medborgeres flytning fra eet nordisk land til et andet i det fælles arbejdsmarked.

Udvalget indstiller,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Rådet rekommanderer regeringerne at søge klarlagt, hvilke ændringer i gældende overenskomster og i gældende lovregler eller administrativ praksis, der vil være ønskelige til undgåelse af dobbeltbeskatning mellem de nordiske lande. Rådet imødeser meddelelser herom fra regeringerne til rådets næste session.

København, den 30. januar 1956

Bertel Dahlgaard

Økonomisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri (sag D 7).

Til det økonomiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri, indsendt af den danske, den norske og den svenske regering.

I udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Trygve Bratteli, Norge,
Bertel Dahlgaard, Danmark,
Rolf Edberg, Sverige,
O. E. Einer-Jensen, Danmark,
Erik Eriksen, Danmark,
Einar Foss, Danmark,
Chr. L. Holm, Norge, talsmand,
Emil Jónsson, Ísland,
K. Kleemola, Finland,
Väinö Leskinen, Finland,
Finn Moe, Norge,
Bertil Ohlin, Sverige,
Mauri Ryömä, Finland,
Bent Røiseland, Norge,
Frans Severin, Sverige,
Martin Skoglund i Doverstorp, Sverige, og
T. A. Wiherheimo, Finland,

dels finansminister Penna Tervo, Finland.

Som sagkyndig har udvalget hørt kontorchef G. L. Mourier, Danmark.

Det fremgår af regeringernes meddelelser, at der på grundlag af gensidighed synes at være mulighed for en lempelse af de i de nordiske lande gældende regler

om bunkring og proviantering. Det anføres imidlertid af den norske regering, at spørgsmålet om at indrømme særlige lettelser for fiskere fra de andre nordiske lande rummer visse principielle problemer i forhold til de norske lovbestemmelser om udenlandske fiskeres rettigheder i norsk havn. Disse problemer agtes drøftet på et nordisk udenrigsministermøde i begyndelsen af 1956.

Udvalget tager til efterretning, at der i nær fremtid forestår regeringsdrøftelser i sagen, og forventer, at der herfra vil fremkomme nye oplysninger. Udvalget ønsker iøvrigt at henlede opmærksomheden på, at Finlands indtræden i Nordisk Råd eventuelt kan give anledning til at inddrage Finland i sagen.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 31. januar 1956

Bertel Dahlgaard

Økonomisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelser om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelser ved midlertidig indførelse af anlægsmaskiner m. m. (sag D 37).

Til det økonomiske udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelser ved midlertidig indførelse af anlægsmaskiner m. m., indsendt af den danske, den islandske, den norske og den svenske regering.

I udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Trygve Bratteli, Norge,
Bertel Dahlgaard, Danmark,
Rolf Edberg, Sverige,
O. E. Einer-Jensen, Danmark,
Erik Eriksen, Danmark,
Einar Foss, Danmark,
Chr. L. Holm, Norge,
Emil Jónsson, Ísland,
K. Kleemola, Finland,
Väinö Leskinen, Finland,
Finn Moe, Norge,
Bertil Ohlin, Sverige,
Mauri Ryömä, Finland,
Bent Røiseland, Norge,
Frans Severin, Sverige,
Martin Skoglund i Doverstorp, Sverige, talsmand, og
T. A. Wiherheimo, Finland,

dels finansminister Penna Tervo, Finland.

Som sagkyndig har udvalget hørt kontorchef S. Bruun Hansen, Danmark.

Det fremgår af de afgivne meddelelser bl. a., at der i juni 1955 har fundet et møde sted i sagen mellem de nordiske toldstyrelser. På mødet anførtes fra norsk

og svensk side, at det formentlig ville være hensigtsmæssigt, om sagen viderebehandles af det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg.

Udvalget kan slutte sig hertil, idet udvalget dog forudsætter, at en løsning af spørgsmålet ikke nødvendigvis bør afvente gennemførelsen af et fælles marked.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 30. januar 1956

Bertel Dahlgaard

Økonomisk udvalgs indstilling

i anledning af

meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående nordisk økonomisk samarbejde (sag D 27), beretning om nordisk økonomisk samarbejde (sag C 5) og medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde (sag A 23).

Til det økonomiske udvalg er henvist en meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående økonomisk samarbejde, indsendt af den danske, norske og svenske regering, en beretning om nordisk økonomisk samarbejde, fremsendt af den danske, den norske og den svenske regering, og et medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde, forelagt af Bertil Ohlin, Sven Em. Ohlon, Olov Rylander og Waldemar Svensson.

Medlemsforslaget henstiller, at rådet rekommanderer regeringerne at udvide undersøgelserne om det økonomiske samarbejde til også at omfatte skattepolitikken, pengepolitikken og handelspolitikken.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Trygve Bratteli, Norge,
Bertel Dahlgaard, Danmark, talsmand
Rolf Edberg, Sverige,
O. E. Einer-Jensen, Danmark,
Erik Eriksen, Danmark,
Einar Foss, Danmark,
Chr. L. Holm, Norge,
Emil Jónsson, Ísland,
K. Kleemola, Finland,
Väinö Leskinen, Finland,
Finn Moe, Norge,
Bertil Ohlin, Sverige,
Mauri Ryömä, Finland,
Bent Røiseland, Norge,

Frans Severin, Sverige,
Martin Skoglund i Doverstorp, Sverige, og
T. A. Wiherheimo, Finland,

dels statsminister Tage Erlander, Sverige, statsminister Einar Gerhardsen, Norge, handelsminister Lis Groes, Danmark, stats- og udenrigsminister H. C. Hansen, Danmark, finansminister Viggo Kampmann, Danmark, økonomi- og arbejdsminister J. O. Krag, Danmark, statsrådet Gunnar Hedlund, Sverige, statsrådet Gunnar Lange, Sverige, utenriksminister Halvard Lange, Norge, handelsminister Arne Skaug, Norge, minister Hannes Tiainen, Finland, finansminister Penna Tervo, Finland, og ministern för utrikes ärendena Östen Undén, Sverige, og utrikesminister Johannes Virolainen, Finland.

Udvalget har behandlet de anførte sager under eet. Det nævnte medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det nordiske økonomiske samarbejde munder ud i en indstilling om, at rådet rekommanderer regeringerne at udvide undersøgelserne om det nordiske økonomiske samarbejde til at omfatte forskellige sider af den almindelige økonomiske politik, herunder særlig skattepolitikken, et nordisk pengepolitisk samarbejde og et nordisk handelspolitisk samarbejde.

Et *flertal* (Bratteli, Dahlgaard, Edberg, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Foss, Emil Jónsson, Moe, Ohlin, Severin og Skoglund i Doverstorp) udtaler sin anerkendelse af det udredningsarbejde, som det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg under regeringernes ledelse har tilrettelagt og udført. Flertallet tilråder, at dette arbejde videreføres efter de i beretningen angivne retningslinier, og udtaler sin tilfredshed med, at samarbejdsudvalget har indledt undersøgelser vedrørende de forskellige sider af den økonomiske politik, som vil være af betydning for et fælles nordisk marked, herunder de i ovennævnte medlemsforslag, sag A 23, nævnte problemer, således at en alsidig belysning af de med et fælles marked forbundne spørgsmål kan forelægges offentligheden, Nordisk Råd og de lovgivende forsamlinger snarest muligt. *Emil Jónsson* ønsker fremhævet, at hans stillingtagen må ses på baggrund af de fra islandsk side afgivne udtalelser i sagen på rådets 2. session i Oslo 1954 og på indeværende session.

Et *mindretal* (Holm og Røiseland) vil ikke modsætte sig, at de igangsatte udredninger videreføres og tilendebringes, men vil samtidig udtale, at de undersøgelser, som hidtil er blevet udført, efter mindretallets mening bestyrker den opfattelse, at et fælles nordisk marked og dets konsekvenser vil føre til større ulemper end fordele for Norge.

De *finlandske* udvalgsmedlemmer anser det for vigtigt, at udrednings- og undersøgelsesarbejdet vedrørende mulighederne for et nordisk økonomisk samarbejde fortsættes. Da Finland imidlertid nu for første gang deltager i Nordisk Råd og ikke tidligere har taget del i det undersøgelsesarbejde, som har fundet sted mellem de øvrige nordiske lande, kan de finlandske medlemmer ikke for tiden tage endeligt

standpunkt i sagen, men ønsker først at undersøge alle de til denne sag knyttede problemer ved interne ekspertundersøgelser og i samarbejde med de andre nordiske lande. Deres stilling til sagen vil bero på resultatet af disse undersøgelser.

Udvalget indstiller,

at rådet udsætter sag A 23, tager sag C 5 til efterretning og afventer ny beretning og tager sag D 27 til efterretning og afventer nye meddelelser.

København, den 1. februar 1956

Bertel Dahlgaard

ØKONOMISK UDVALG
INDSTILLING NR. 6**Økonomisk udvalgs indstilling**

i anledning af

beretning om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål (sag C 8) og tillæggsforslag om nordisk samarbejde vedrørende den fredelige anvendelse af atomenergien.

Til det økonomiske udvalg er henvist en beretning om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål, afgivet af den norske regering, samt et tillæggsforslag af den 20. januar 1956, forelagt af Rolf Edberg, Sven Em. Ohlon og Rickard Sandler. Tillæggsforslaget munder ud i en indstilling om, at rådet rekommanderer regeringerne gennem et samordningsudvalg eller på anden egnede måde at drage omsorg for tilrettelæggelsen af den samordning vedrørende atomenergiens fredelige anvendelse, som må anses formålstjenlig.

Ved udvalgets behandling af denne sag har deltaget *dels* følgende medlemmer af udvalget:

Trygve Bratteli, Norge,
Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige,
O. E. Einer-Jensen, Danmark
Erik Eriksen, Danmark,
Einar Foss, Danmark,
Chr. L. Holm, Norge,
Emil Jónsson, Ísland,
K. Kleemola, Finland,
Väinö Leskinen, Finland,
Finn Moe, Norge, talsmand,
Bertil Ohlin, Sverige,
Mauri Ryömä, Finland,
Bent Røiseland, Norge,
Frans Severin, Sverige,
Martin Skoglund i Doverstorp, Sverige, og
T. A. Wiherheimo, Finland,

dels statsminister Tage Erlander, Sverige, statsminister Einar Gerhardsen, Norge, stats- og udenrigsminister H. C. Hansen, Danmark, finansminister Viggo Kampmann, Danmark, økonomi- og arbejdsminister J. O. Krag, Danmark, statsrådet Gunnar Hedlund, Sverige, statsrådet Gunnar Lange, Sverige, utenriksminister Halvard Lange, Norge, handelsminister Arne Skaug, Norge, minister Hannes Tiainen, Finland, finansminister Penna Tervo, Finland, og utrikesminister Johannes Virolainen, Finland.

Udvalget er enig i, at en udbygning af det bestående samarbejde mellem de nordiske lande om atomforskningen og om atomenergiens fredelige anvendelse må tillægges den største betydning. Således vil efter udvalgets opfattelse et nærmere forskningssamarbejde kunne forebygge dobbeltarbejde, forbedre vilkårene for højt kvalificeret uddannelse indenfor atomfysikken og gennem en høj forskningsmæssig standard i Norden øge mulighederne for det atomfysiske samarbejde med andre lande.

Udvalget vil endvidere pege på den eksperimentelle udnyttelse af atomenergien og den industrielle basis for atomenergiens fredelige anvendelse som vigtige områder for et videregående samarbejde mellem de nordiske lande.

Tilrettelæggelsen af et udvidet samarbejde om atomforskningen og atomenergiens fredelige anvendelse må efter udvalgets opfattelse bero på nærmere overvejelser. Udvalget går ud fra, at regeringerne i forbindelse hermed vil tage fornødent hensyn til andre muligheder for et internationalt samvirke på atomenergiens område.

Udvalget indstiller, at rådet vedtager følgende rekommandation:

Rådet henstiller til regeringerne gennem et samordningsudvalg nærmere at undersøge de muligheder, som er til stede for et øget nordisk samarbejde om atomforskningen og atomenergiens fredelige anvendelse, og at forberede et sådant samarbejde, hvor dette måtte skønnes formålstjenligt. Rådet afventer meddelelser til næste session.

København, den 1. februar 1956

Bertel Dahlgaard

BESLUTNINGER m. m.

Rekommandationer

Oversigt

- 1) angående samarbejde om nordiske borgeres retslige ligestilling
- 2) angående en fælles nordisk journalistuddannelse
- 3) angående en fond for kulturelt samarbejde (smlg. side 1346)
- 4) angående øget samarbejde på det kriminologiske område
- 5) angående udbygning af det strafferetlige samarbejde
- 6) angående told- og paskontrol ved fælles stationer m. m.
- 7) angående ind- og udførsel af oplysende film m. m. uden toldeftersyn
- 8) angående samarbejde om transportøkonomisk forskning
- 9) angående foranstaltninger til undgåelse af dobbeltbeskatning
- 10) angående et nordisk sygehustidsskrift
- 11) angående samarbejdet om lovgivningsspørgsmål
- 12) angående oversættelse af nordisk litteratur til verdensprog
- 13) angående ophævelse af told og importrestriktioner på bøger og tryksager
- 14) angående samarbejde indenfor ernæringsforskningen
- 15) angående møder af ministrene for sundhedsvæsenet
- 16) angående ensartethed mellem landenes lovgivning om alkoholmisbrug i trafikken
- 17) angående samarbejde indenfor alkoholforskningen
- 18) angående samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres problemer
- 19) angående ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker (helsesøstre)
- 20) angående samvirke indenfor rensdyravlen
- 21) angående øget samarbejde om atomforskningen og atomenergiens fredelige anvendelse

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående samarbejde om nordiske borgeres retslige ligestilling.

REKOMMANDATION NR. 1/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 31. januar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 67 stemmer. 2 medlemmer var fraværende.

Henstillingen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at overdrage en af rådet nedsat komité — bestående af 9 medlemmer til varetagelse af den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige ligestilling, som ikke er henlagt til andre særlige organer — at samarbejde og træde i direkte forbindelse med vedkommende ministerier (departementer) ved komiteens arbejde med ligestillingsspørgsmålenes løsning.

De 67 medlemmer, som stemte for henstillingen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Foss, Einar</i> , Danmark.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Gram, Victor</i> , Danmark.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Hegna, Trond</i> , Norge.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge.	<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark.	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark.	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Kleemola, K.</i> , Finland.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.

Kuusinen, Hertta, Finland.
Kähönen, Urho, Finland.
Leirfall, Jon, Norge.
Leskinen, Väinö, Finland.
Løbak, Harald, Norge.
Malkamäki, Aino, Finland.
Moe, Finn, Norge.
Nielsen, Harald, Danmark.
Ohlin, Bertil, Sverige.
Ohlon, Sven Em., Sverige.
Olsen, Claudia, Norge.
Pedersen, Gustav, Danmark.
Petersen, Erling, Norge.
Pettersson, Anders, Sverige.
Rylander, Olov, Sverige.
Ryömä, Mauri, Finland.
Røiseland, Bent, Norge.

Saari, Eino, Finland.
Sandler, Rickard, Sverige.
Sandström, Ragnhild, Sverige.
Sewerin, Rakel, Norge.
Severin, Frans, Sverige.
Simonen, Vieno, Finland.
Sjödahl, Edgar, Sverige.
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.
Skoglund, Gösta, Sverige.
Skoglund, Martin, Sverige.
Stefánsson, Bernharð, Island.
Thestrup, K., Danmark.
Werner, Oscar, Sverige.
Wiherheimo, T. A., Finland.
Wikborg, Erling, Norge.
Österholm, John, Finland.

Fraværende var *Arvo Salminen*, Finland, og *Arthur Sundt*, Norge.

København, den 31. januar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående en fælles nordisk journalistuddannelse.

REKOMMANDATION NR. 2/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 31. januar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 63 stemmer. 6 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge bevilget de fornødne midler til at tilrettelægge en fælles nordisk journalistuddannelse, indtil videre i forbindelse med Journalistkursus ved Aarhus Universitet, efter de retningslinier, der er indeholdt i betænkningen af 18. december 1955, afgivet af det af rådets præsidium nedsatte udvalg til nærmere udredning af spørgsmålet.

De 63 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Hegna, Trond</i> , Norge.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.
<i>Bjarnason, Asgeir</i> , Island.	<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge.	<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Leskinen, Väinö</i> , Finland.
<i>Foss, Einar</i> , Danmark.	<i>Løbak, Harald</i> , Norge.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.

<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.	<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge.
<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.	<i>Severin, Frans</i> , Sverige.
<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.	<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.
<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.	<i>Sjödahl, Edgar</i> , Sverige.
<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige.
<i>Petersen, Erling</i> , Norge.	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige.
<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige.
<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.	<i>Stefánsson, Bernharð</i> , Island.
<i>Ryömä, Mauri</i> , Finland.	<i>Thestrup, K.</i> , Danmark.
<i>Røiseland, Bent</i> , Norge.	<i>Werner, Oscar</i> , Sverige.
<i>Saari, Eino</i> , Finland.	<i>Wiherheimo, T. A.</i> , Finland.
<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige.	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge.
<i>Sandström, Ragnhild</i> , Sverige.	

De 6 fraværende var: *Håkon Johnsen*, Norge, *K. Kleemola*, Finland, *Finn Moe*, Norge, *Arvo Salminen*, Finland, *Arthur Sundt*, Norge, *John Österholm*, Finland.

København, den 31. januar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående *en fond for kulturelt samarbejde*.

REKOMMANDATION NR. 3/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 31. januar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 57 stemmer. 12 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at anmode Nordisk Kulturkommission efter forhandling med foreningerne Norden om en udtalelse om det foreliggende forslag fra foreningerne Nordens komité i dets helhed og særlig med henblik på, hvilke hovedopgaver der skal tilgodeses af en nordisk kulturfond som den foreslåede.

De 57 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Leskinen, Väinö</i> , Finland.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Løbak, Harald</i> , Norge.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Moe, Finn</i> , Norge.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.
<i>Foss, Einar</i> , Danmark.	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.
<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.	<i>Petersen, Erling</i> , Norge.
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.

Ryömä, Mauri, Finland.

Røiseland, Bent, Norge.

Saari, Eino, Finland.

Sandler, Rickard, Sverige.

Sandström, Ragnhild, Sverige.

Seweriin, Rakel, Norge.

Severin, Frans, Sverige.

Simonen, Vieno, Finland.

Sjödahl, Edgar, Sverige.

Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.

Skoglund, Gösta, Sverige.

Stefánsson, Bernharð, Island.

Thestrup, K., Danmark.

Werner, Oscar, Sverige.

Wikborg, Erling, Norge.

De 12 fraværende var: *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Rolf Edberg*, Sverige, *Lennart Heljas*, Finland, *Chr. L. Holm*, Norge, *K. Kleemola*, Finland, *Urho Kähönen*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *Arvo Salminen*, Finland, *Martin Skoglund*, Sverige, *Arthur Sundt*, Norge, *T. A. Wiherheimo*, Finland, *John Österholm*, Finland.

København, den 31. januar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående øget samarbejde på det kriminologiske område.

REKOMMANDATION NR. 4/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 1. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 60 stemmer. 9 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i samråd med vedkommende videnskabsmænd og videnskabelige institutter nærmere at undersøge mulighederne for et øget nordisk samarbejde på det kriminologiske område.

De 60 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

Andersen, Nina, Danmark.

Andersson, Birger, Sverige.

Andersson, Olof, Sverige.

Bondevik, Kjell, Norge.

Bratteli, Trygve, Norge.

Buhl, Marius, Danmark.

Christensen, N. Chr., Danmark.

Dahlgaard, Bertel, Danmark.

Edberg, Rolf, Sverige.

Einer-Jensen, O. E., Danmark.

Eriksen, Erik, Danmark.

Eriksen, Holger, Danmark.

Ewerlöf, Knut, Sverige.

Fagerholm, K.-A., Finland.

Foss, Einar, Danmark.

Gram, Victor, Danmark.

Heljas, Lennart, Finland.

Henriksson, Gunnar, Finland.

Holm, Chr. L., Norge.

Hønsvald, Nils, Norge.

Jóhannesson, Lárus, Island.

Johnsen, Håkon, Norge.

Jónsson, Emil, Island.

Jørgensen (Lejre), Jørgen, Danmark.

Kajala, Olavi, Finland.

Kilpi, Eino, Finland.

Kleemola, K., Finland.

Klippenvåg, Harry, Norge.

Kraft, Ole Bjørn, Danmark.

Kähönen, Urho, Finland.

Leirfall, Jon, Norge.

Leskinen, Väinö, Finland.

Løbak, Harald, Norge.

Malkamäki, Aino, Finland.

Nielsen, Harald, Danmark.

Ohlin, Bertil, Sverige.

Ohlon, Sven Em., Sverige.

Olsen, Claudia, Norge.

Pedersen, Gustav, Danmark.

Petersen, Erling, Norge.

Pettersson, Anders, Sverige.

Rylander, Olov, Sverige.

Røiseland, Bent, Norge.

Saari, Eino, Finland.

Salminen, Arvo, Finland.

Sandler, Rickard, Sverige.

Sandström, Ragnhild, Sverige.

Seweriin, Rakel, Norge.

Severin, Frans, Sverige.

Simonen, Vieno, Finland.

Sjödahl, Edgar, Sverige.

Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.

Skoglund, Gösta, Sverige.

Stefánsson, Bernharð, Island.

Sundt, Arthur, Norge.

Thestrup, K., Danmark.

Werner, Oscar, Sverige.

Wiherheimo, T. A., Finland.

Wikborg, Erling, Norge.

Österholm, John, Finland.

De 9 fraværende var: *Ásgeir Bjarnason*, Island, *Sigurður Bjarnason*, Island, *Kaj Bundvad*, Danmark, *Trond Hegna*, Norge, *Per Hækkerup*, Danmark, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Finn Moe*, Norge, *Mauri Ryömä*, Finland, *Martin Skoglund*, Sverige.

København, den 1. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående udbygning af det strafferetlige samarbejde.

REKOMMANDATION NR. 5/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 1. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 60 stemmer. 9 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd udtaler sin tilfredshed med det igangværende samarbejde mellem de nordiske lande på det strafferetlige område og henstiller til regeringerne, at dette samarbejde fortsættes og yderligere udbygges.

De 60 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

Andersen, Nina, Danmark.

Andersson, Birger, Sverige.

Andersson, Olof, Sverige.

Bjarnason, Ásgeir, Island.

Bratteli, Trygve, Norge.

Buhl, Marius, Danmark.

Christensen, N. Chr., Danmark.

Dahlgaard, Bertel, Danmark.

Edberg, Rolff, Sverige.

Einer-Jensen, O. E., Danmark.

Eriksen, Erik, Danmark.

Eriksen, Holger, Danmark.

Foss, Einar, Danmark.

Gram, Victor, Danmark.

Hegna, Trond, Norge.

Heljas, Lennart, Finland.

Henriksson, Gunnar, Finland.

Holm, Chr. L., Norge.

Hønsvald, Nils, Norge.

Jóhannesson, Lárus, Island.

Johnsen, Håkon, Norge.

Jónsson, Emil, Island.

Jørgensen (Lejre), Jørgen, Danmark.

Kajala, Olavi, Finland.

Kilpi, Eino, Finland.

Klippenvåg, Harry, Norge.

Kraft, Ole Bjørn, Danmark.

Kuusinen, Hertta, Finland.

Kähönen, Urho, Finland.

Leirfall, Jon, Norge.

Leskinen, Väinö, Finland.

Løbak, Harald, Norge.

Malkamäki, Aino, Finland.

Moe, Finn, Norge.

Nielsen, Harald, Danmark.

Ohlin, Bertil, Sverige.

Ohlon, Sven Em., Sverige.

Olsen, Claudia, Norge.

Pedersen, Gustav, Danmark.

Petersen, Erling, Norge.

Pettersson, Anders, Sverige.

Rylander, Olov, Sverige.

Røiseland, Bent, Norge.
Saari, Eino, Finland.
Salminen, Arvo, Finland.
Sandler, Rickard, Sverige.
Sandström, Ragnhild, Sverige.
Seweriin, Rakel, Norge.
Severin, Frans, Sverige.
Simonen, Vieno, Finland.
Sjödahl, Edgar, Sverige.

Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.
Skoglund, Gösta, Sverige.
Skoglund, Martin, Sverige.
Stefánsson, Bernharð, Island.
Thestrup, K., Danmark.
Werner, Oscar, Sverige.
Wiherheimo, T. A., Finland.
Wikborg, Erling, Norge.
Österholm, John, Finland.

De 9 fraværende var: *Sigurður Bjarnason*, Island, *Kjell Bondevik*, Norge, *Kaj Bundvad*, Danmark, *Knut Ewerlöf*, Sverige, *K.-A. Fagerholm*, Finland, *Per Hækkerup*, Danmark, *K. Kleemola*, Finland, *Mauri Ryömä*, Finland, *Arthur Sundt*, Norge.

København, den 1. februar 1956

Erik Eriksen

| *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående *told- og paskontrol ved fælles stationer m. m.*

REKOMMANDATION NR. 6/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 1. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 61 stemmer. 8 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd anbefaler:

1. den norske og svenske regering at undersøge mulighederne for at foretage told- og paskontrol ved fælles stationer og/eller fælles personale. Det anbefales som et led i disse undersøgelser forsøgsvis at gennemføre ordningen ved en af de mindre trafikerede veje mellem de to lande.
2. de nordiske regeringer at fritage visse kategorier af indskrevet rejsegods for toldeftersyn samt at undersøge, hvilke lettelser og forenklinger der iøvrigt kan gennemføres i den internordiske samfærdsel. Disse undersøgelser vil efter rådets opfattelse mest hensigtsmæssigt kunne foretages af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m.

De 61 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

Andersen, Nina, Danmark.
Andersson, Birger, Sverige.
Andersson, Olof, Sverige.
Bjarnason, Ásgeir, Island.
Bjarnason, Sigurður, Island.
Bondevik, Kjell, Norge.
Bratteli, Trygve, Norge.
Buhl, Marius, Danmark.
Bundvad, Kaj, Danmark.
Christensen, N. Chr., Danmark.
Dahlgaard, Bertel, Danmark.
Edberg, Rolf, Sverige.
Einer-Jensen, O. E., Danmark.

Eriksen, Erik, Danmark.
Eriksen, Holger, Danmark.
Ewerlöf, Knut, Sverige.
Foss, Einar, Danmark.
Gram, Victor, Danmark.
Hegna, Trond, Norge.
Henriksson, Gunnar, Finland.
Holm, Chr. L., Norge.
Hønsvald, Nils, Norge.
Jóhannesson, Lárus, Island.
Johnsen, Håkon, Norge.
Jónsson, Emil, Island.
Jørgensen (Lejre), Jørgen, Danmark.

Kajala, Olavi, Finland.
Kilpi, Eino, Finland.
Klippenvåg, Harry, Norge.
Kraft, Ole Bjørn, Danmark.
Kähönen, Urho, Finland.
Leirfall, Jon, Norge.
Leskinen, Väinö, Finland.
Løbak, Harald, Norge.
Malkamäki, Aino, Finland.
Nielsen, Harald, Danmark.
Ohlin, Bertil, Sverige.
Ohlon, Sven Em., Sverige.
Olsen, Claudia, Norge.
Pedersen, Gustav, Danmark.
Petersen, Erling, Norge.
Pettersson, Anders, Sverige.
Rylander, Olov, Sverige.
Røiseland, Bent, Norge.

Saari, Eino, Finland.
Salminen, Arvo, Finland.
Sandler, Rickard, Sverige.
Sandström, Ragnhild, Sverige.
Seweriin, Rakel, Norge.
Severin, Frans, Sverige.
Simonen, Vieno, Finland.
Sjödahl, Edgar, Sverige.
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.
Skoglund, Gösta, Sverige.
Skoglund, Martin, Sverige.
Stefánsson, Bernharð, Island.
Thestrup, K., Danmark.
Werner, Oscar, Sverige.
Wiherheimo, T. A., Finland.
Wikborg, Erling, Norge.
Österholm, John, Finland.

De 8 fraværende var: *K.-A. Fagerholm*, Finland, *Lennart Heljas*, Finland, *Per Hækkerup*, Danmark, *K. Kleemola*, Finland, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Finn Moe*, Norge, *Mauri Ryömä*, Finland, *Arthur Sundt*, Norge.

København, den 1. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående ind- og udførsel af oplysende films m. m. uden toldeftersyn.

REKOMMANDATION NR. 7/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 1. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 62 stemmer. 7 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller påny til regeringerne at fastsætte regler, som gør det muligt at ind- og udføre film, filmstrips og lysbilleder af oplysende, kulturel og videnskabelig karakter uden toldeftersyn mellem de nordiske lande.

De 62 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Leskinen, Väinö</i> , Finland.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Løbak, Harald</i> , Norge.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.
<i>Foss, Einar</i> , Danmark.	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.
<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.	<i>Petersen, Erling</i> , Norge.

<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.	<i>Sjödahl, Edgar</i> , Sverige.
<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige.
<i>Røiseland, Bent</i> , Norge.	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige.
<i>Saari, Eino</i> , Finland.	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige.
<i>Salminen, Arvo</i> , Finland.	<i>Stefánsson, Bernharð</i> , Island.
<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige.	<i>Thestrup, K.</i> , Danmark.
<i>Sandström, Ragnhild</i> , Sverige.	<i>Werner, Oscar</i> , Sverige.
<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge.	<i>Wiherheimo, T. A.</i> , Finland.
<i>Severin, Frans</i> , Sverige.	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge.
<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.	<i>Österholm, John</i> , Finland.

De 7 fraværende var: *Sigurður Bjarnason*, Island, *Lennart Heljas*, Finland, *Håkon Johnsen*, Norge, *K. Kleemola*, Finland, *Finn Moe*, Norge, *Mauri Ryömä*, Finland, *Arthur Sundt*, Norge.

København, den 1. februar 1956

Erik Eriksen

| *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående samarbejde om transportøkonomisk forskning.

REKOMMANDATION NR. 8/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 1. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 64 stemmer. 5 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at udtale sig om hensigtsmæssigheden af at indlede et nordisk samarbejde om transportøkonomisk forskning, herunder også om oprettelse af et koordineringsorgan for trafikforskning.

De 64 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Leskinen, Väinö</i> , Finland.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Løbak, Harald</i> , Norge.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Foss, Einar</i> , Danmark.	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.
<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.

<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.	<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.
<i>Petersen, Erling</i> , Norge.	<i>Sjödahl, Edgar</i> , Sverige.
<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige.
<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige.
<i>Røiseland, Bent</i> , Norge.	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige.
<i>Saari, Eino</i> , Finland.	<i>Stefánsson, Bernharð</i> , Island.
<i>Salminen, Arvo</i> , Finland.	<i>Thestrup, K.</i> , Danmark.
<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige.	<i>Werner, Oscar</i> , Sverige.
<i>Sandström, Ragnhild</i> , Sverige.	<i>Wiherheimo, T. A.</i> , Finland.
<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge.	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge.
<i>Severin, Frans</i> , Sverige.	<i>Österholm, John</i> , Finland.

De 5 fraværende var: *Håkon Johnsen*, Norge, *K. Kleemola*, Finland, *Finn Moe*, Norge, *Mauri Ryömä*, Finland, *Arthur Sundt*, Norge.

København, den 1. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående foranstaltninger til undgåelse af dobbeltbeskatning.

REKOMMANDATION NR. 9/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 1. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 58 stemmer. 11 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne at søge klarlagt, hvilke ændringer i gældende overenskomster og i gældende lovregler eller administrativ praksis der vil være ønskelige til undgåelse af dobbeltbeskatning mellem de nordiske lande. Rådet imødeser meddelelser herom fra regeringerne til rådets næste session.

De 58 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

Andersen, Nina, Danmark.

Andersson, Birger, Sverige.

Andersson, Olof, Sverige.

Bjarnason, Ásgeir, Island.

Bondevik, Kjell, Norge.

Bratteli, Trygve, Norge.

Buhl, Marius, Danmark.

Bundvad, Kaj, Danmark.

Dahlgaard, Bertel, Danmark.

Edberg, Rolf, Sverige.

Einer-Jensen, O. E., Danmark.

Eriksen, Holger, Danmark.

Ewerlöf, Knut, Sverige.

Fagerholm, K.-A., Finland.

Foss, Einar, Danmark.

Gram, Victor, Danmark.

Heljas, Lennart, Finland.

Henriksson, Gunnar, Finland.

Holm, Chr. L., Norge.

Hækkerup, Per, Danmark.

Hønsvald, Nils, Norge.

Jóhannesson, Lárus, Island.

Johnsen, Håkon, Norge.

Jónsson, Emil, Island.

Jørgensen (Lejre), Jørgen, Danmark.

Kajala, Olavi, Finland.

Klippenvåg, Harry, Norge.

Kraft, Ole Bjørn, Danmark.

Kähönen, Urho, Finland.

Leskinen, Väinö, Finland.

Løbak, Harald, Norge.

Malkamäki, Aino, Finland.

Ohlin, Bertil, Sverige.

Ohlon, Sven Em., Sverige.

Olsen, Claudia, Norge.

Pedersen, Gustav, Danmark.

Petersen, Erling, Norge.

Pettersson, Anders, Sverige.

Rylander, Olov, Sverige.
Ryömä, Mauri, Finland.
Røiseland, Bent, Norge.
Saari, Eino, Finland.
Salminen, Arvo, Finland.
Sandler, Rickard, Sverige.
Sandström, Ragnhild, Sverige.
Seweriin, Rakel, Norge.
Severin, Frans, Sverige.
Simonen, Vieno, Finland.

Sjödahl, Edgar, Sverige.
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.
Skoglund, Gösta, Sverige.
Skoglund, Martin, Sverige.
Stefánsson, Bernharð, Island.
Thestrup, K., Danmark.
Werner, Oscar, Sverige.
Wiherheimo, T. A., Finland.
Wikborg, Erling, Norge.
Österholm, John, Finland.

De 11 fraværende var: *Sigurður Bjarnason*, Island, *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Trond Hegna*, Norge, *Eino Kilpi*, Finland, *K. Klemola*, Finland, *Heritta Kuusinen*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *Finn Moe*, Norge, *Harald Nielsen*, Danmark, *Arthur Sundt*, Norge.

København, den 1. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående *et nordisk sygehustidsskrift*.

REKOMMANDATION NR. 10/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 1. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 56 stemmer. 2 medlemmer udtalte, at de afholdt sig fra at stemme, og 11 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at undersøge spørgsmålet om skabelsen af et fælles nordisk sygehustidsskrift.

De 56 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Kleemola, K.</i> , Finland.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge.
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge.	<i>Leskinen, Väinö</i> , Finland.
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark.	<i>Løbak, Harald</i> , Norge.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Petersen, Erling</i> , Norge.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.
<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.
<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.	<i>Ryömä, Mauri</i> , Finland.
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge.
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.	<i>Saari, Eino</i> , Finland.
<i>Hønsvold, Nils</i> , Norge.	<i>Salminen, Arvo</i> , Finland.
<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige.
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge.	<i>Sandström, Ragnhild</i> , Sverige.
<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.	<i>Severin, Frans</i> , Sverige.
<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.	<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.

Sjödahl, Edgar, Sverige.

Thestrup, K., Danmark.

Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.

Werner, Oscar, Sverige.

Skoglund, Gösta, Sverige.

Wiherheimo, T. A., Finland.

Skoglund, Martin, Sverige.

Wikborg, Erling, Norge.

Stefánsson, Bernharð, Island.

Österholm, John, Finland.

Einar Foss, Danmark, og *Sven Em. Ohlon*, Sverige, undlod at stemme.

De 11 fraværende var: *Kaj Bundvad*, Danmark, *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Victor Gram*, Danmark, *Trond Hegna*, Norge, *Emil Jónsson*, Island, *Eino Kilpi*, Finland, *Finn Moe*, Norge, *Harald Nielsen*, Danmark, *Rakel Seweriin*, Norge, *Arthur Sundt*, Norge.

København, den 1. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående samarbejdet om lovgivningsspørgsmål.

REKOMMANDATION NR. 11/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 2. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 58 stemmer. 2 medlemmer udtalte, at de afholdt sig fra at stemme, og 9 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at drage omsorg for, at samarbejdet i lovgivningsspørgsmål med nordisk aspekt tilrettelægges således, at den størst mulige overensstemmelse opnås mellem landenes lovgivning, og henleder i denne forbindelse særlig opmærksomheden på det ønskelige i, at samarbejdende kommissioner i de forskellige lande afgiver betænkning samtidig, at fællesnordiske lovforslag behandles samtidig i de forskellige landes parlamenter, samt i, at samarbejdet ved lovforberedelsen udstrækkes ud over kommissionsarbejdet i form af gensidig orientering mellem vedkommende embedsmænd og eventuelt tillige ved direkte forbindelse mellem de enkelte landes parlamentsudvalg eller forelæggelse af lovforslag for rådet, hvor disse fremgangsmåder kan antages at øge mulighederne for et fælles resultat af lovgivningsarbejdet.

De 58 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

Andersen, Nina, Danmark.

Andersson, Birger, Sverige.

Andersson, Olof, Sverige.

Bjarnason, Ásgeir, Island.

Bjarnason, Sigurður, Island.

Bondevik, Kjell, Norge.

Bratteli, Trygve, Norge.

Buhl, Marius, Danmark.

Bundvad, Kaj, Danmark.

Dahlgaard, Bertel, Danmark.

Edberg, Rolf, Sverige.

Einer-Jensen, O. E., Danmark.

Eriksen, Erik, Danmark.

Eriksen, Holger, Danmark.

Ewerlöf, Knut, Sverige.

Gram, Victor, Danmark.

Hegna, Trond, Norge.

Heljas, Lennart, Finland.

Henriksson, Gunnar, Finland.

Hækkerup, Per, Danmark.

<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.	<i>Ryömä, Mauri</i> , Finland.
<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge.
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge.	<i>Saari, Eino</i> , Finland.
<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.	<i>Salminen, Arvo</i> , Finland.
<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige.
<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.	<i>Sandström, Ragnhild</i> , Sverige.
<i>Kleemola, K.</i> , Finland.	<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge.
<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.	<i>Severin, Frans</i> , Sverige.
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.	<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.
<i>Kähönen, Urho</i> , Finland.	<i>Sjödahl, Edgar</i> , Sverige.
<i>Løbak, Harald</i> , Norge.	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige.
<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige.
<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige.
<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.	<i>Stefánsson, Bernharð</i> , Island.
<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.	<i>Thestrup, K.</i> , Danmark.
<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.	<i>Werner, Oscar</i> , Sverige.
<i>Petersen, Erling</i> , Norge.	<i>Wiherheimo, T. A.</i> , Finland.
<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge.
<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.	<i>Österholm, John</i> , Finland.

Einar Foss, Danmark, og *Jon Leirfall*, Norge, undlod at stemme.

De 9 fraværende var: *N. Chr. Christensen*, Danmark, *K.-A. Fagerholm*, Finland, *Chr. L. Holm*, Norge, *Emil Jónsson*, Island, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Väinö Leskinen*, Finland, *Finn Moe*, Norge, *Bertil Ohlin*, Sverige, *Arthur Sundt*, Norge.

København, den 2. februar 1956

Erik Eriksen

| *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående *oversættelse af nordisk litteratur til verdenssprog.*

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 2. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 59 stemmer. 10 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der i hvert af de nordiske lande stilles et beløb svarende til 7 500 n. kr. til rådighed, således at kulturkommissionens udredning af spørgsmålet om oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur kan føres videre.

De 59 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Løbak, Harald</i> , Norge.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Moe, Finn</i> , Norge.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.
<i>Foss, Einar</i> , Danmark.	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.
<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.
<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge.

<i>Saari, Eino</i> , Finland.	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige.
<i>Salminen, Arvo</i> , Finland.	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige.
<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige.	<i>Stefánsson, Bernhard</i> , Island.
<i>Sandström, Ragnhild</i> , Sverige.	<i>Sundt, Arthur</i> , Norge.
<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge.	<i>Thestrup, K.</i> , Danmark.
<i>Severin, Frans</i> , Sverige.	<i>Werner, Oscar</i> , Sverige.
<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge.
<i>Sjödahl, Edgar</i> , Sverige.	<i>Österholm, John</i> , Finland.
<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige.	

De 10 fraværende var: *Ásgeir Bjarnason*, Island, *N. Chr. Christensen*, Danmark. *K.-A. Fagerholm*, Finland, *K. Kleemola*, Finland, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *Väinö Leskinen*, Finland, *Erling Petersen*, Norge, *Mauri Ryömä*, Finland, *T. A. Wiherheimo*, Finland.

København, den 2. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående *ophævelse af told og importrestriktioner på bøger og tryksager.*

REKOMMANDATION NR. 13/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 2. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 63 stemmer. 6 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for at ophæve told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område.

De 63 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland.
<i>Eddberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Løbak, Harald</i> , Norge.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Moe, Finn</i> , Norge.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.
<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.
<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.	<i>Petersen, Erling</i> , Norge.
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.

Røiseland, Bent, Norge.
Saari, Eino, Finland.
Salminen, Arvo, Finland.
Sandler, Rickard, Sverige.
Sandström, Ragnhild, Sverige.
Seweriin, Rakel, Norge.
Severin, Frans, Sverige.
Simonen, Vieno, Finland.
Sjödahl, Edgar, Sverige.
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.

Skoglund, Gösta, Sverige.
Skoglund, Martin, Sverige.
Stefánsson, Bernharð, Island.
Sundt, Arthur, Norge.
Thestrup, K., Danmark.
Werner, Oscar, Sverige.
Wiherheimo, T. A., Finland.
Wikborg, Erling, Norge.
Österholm, John, Finland.

De 6 fraværende var: *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Einar Foss*, Danmark, *K. Kleemola*, Finland, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Väinö Leskinen*, Finland, *Mauri Ryömä*, Finland.

København, den 2. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående samarbejde indenfor ernæringsforskningen.

REKOMMANDATION NR. 14/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 2. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 60 stemmer. 9 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade en fællesnordisk ekspertkomité undersøge,

- 1) hvorledes det bedst mulige samarbejde kan etableres mellem de eksisterende nordiske institutioner på ernæringsforskningens forskellige områder, samt
- 2) betimeligheden af en fællesnordisk institution for ernæringsforskning. I givet fald bedes komiteen redegøre for, hvorledes samarbejdet om en sådan institution bør etableres, og hvilke opgaver den skal løse.

Man går ud fra, at en sådan undersøgelse foretages hurtigst muligt.

De 60 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

Andersen, Nina, Danmark.
Andersson, Birger, Sverige.
Andersson, Olof, Sverige.
Bjarnason, Ásgeir, Island.
Bjarnason, Sigurður, Island.
Bondevik, Kjell, Norge.
Bratteli, Trygve, Norge.
Buhl, Marius, Danmark.
Bundvad, Kaj, Danmark.
Christensen, N. Chr., Danmark.
Dahlggaard, Bertel, Danmark.
Edberg, Rolf, Sverige.
Einer-Jensen, O. E., Danmark.
Eriksen, Erik, Danmark.

Eriksen, Holger, Danmark.
Ewerlöf, Knut, Sverige.
Fagerholm, K.-A., Finland.
Foss, Einar, Danmark.
Gram, Victor, Danmark.
Hegna, Trond, Norge.
Heljas, Lennart, Finland.
Henriksson, Gunnar, Finland.
Hønsvald, Nils, Norge.
Jóhannesson, Lárus, Island.
Jónsson, Emil, Island.
Jørgensen (Lejre), Jørgen, Danmark.
Kajala, Olavi, Finland.
Kilpi, Eino, Finland.

<i>Klippenvåg, Harry, Norge.</i>	<i>Salminen, Arvo, Finland.</i>
<i>Kraft, Ole Bjørn, Danmark.</i>	<i>Sandler, Rickard, Sverige.</i>
<i>Kuusinen, Hertta, Finland.</i>	<i>Seweriin, Rakel, Norge.</i>
<i>Kähönen, Urho, Finland.</i>	<i>Severin, Frans, Sverige.</i>
<i>Løbak, Harald, Norge.</i>	<i>Simonen, Vieno, Finland.</i>
<i>Malkamäki, Aino, Finland.</i>	<i>Sjödahl, Edgar, Sverige.</i>
<i>Moe, Finn, Norge.</i>	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.</i>
<i>Nielsen, Harald, Danmark.</i>	<i>Skoglund, Gösta, Sverige.</i>
<i>Ohlon, Sven Em., Sverige.</i>	<i>Skoglund, Martin, Sverige.</i>
<i>Olsen, Claudia, Norge.</i>	<i>Stefánsson, Bernharð, Island.</i>
<i>Pedersen, Gustav, Danmark.</i>	<i>Sundt, Arthur, Norge.</i>
<i>Petersen, Erling, Norge.</i>	<i>Thestrup, K., Danmark.</i>
<i>Pettersson, Anders, Sverige.</i>	<i>Werner, Oscar, Sverige.</i>
<i>Rylander, Olov, Sverige.</i>	<i>Wiherheimo, T. A., Finland.</i>
<i>Røiseland, Bent, Norge.</i>	<i>Wikborg, Erling, Norge.</i>
<i>Saari, Eino, Finland.</i>	<i>Österholm, John, Finland.</i>

De 9 fraværende var: *Chr. L. Holm, Norge, Per Hækkerup, Danmark, Håkon Johnsen, Norge, K. Kleemola, Finland, Jon Leirfall, Norge, Väinö Leskinen, Finland, Bertil Ohlin, Sverige, Mauri Ryömä, Finland, Ragnhild Sandström, Sverige.*

København, den 2. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående møder af ministrene for sundhedsvæsenet.

REKOMMANDATION NR. 15/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 2. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 56 stemmer. 5 medlemmer udtalte, at de afholdt sig fra at stemme, og 8 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd udtaler ønskeligheden af, at der for yderligere at fremme samarbejdet indenfor sundhedsvæsenets område efter behov afholdes møder mellem de ministre i de nordiske lande, under hvem sundhedsvæsenet sorterer, under deltagelse af eksperter vedrørende de spørgsmål, som i det enkelte tilfælde skal gøres til genstand for forhandling.

De 56 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Bratteli, Trygve</i> , Norge.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland.
<i>Eddberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Kähönen, Urho</i> , Finland.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Løbak, Harald</i> , Norge.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Moe, Finn</i> , Norge.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.
<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.

<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.	<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.
<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.	<i>Sjödahl, Edgar</i> , Sverige.
<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige.
<i>Røiseland, Bent</i> , Norge.	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige.
<i>Saari, Eino</i> , Finland.	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige.
<i>Salminen, Arvo</i> , Finland.	<i>Stefánsson, Bernharð</i> , Island.
<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige.	<i>Werner, Oscar</i> , Sverige.
<i>Sandström, Ragnhild</i> , Sverige.	<i>Wiherheimo, T. A.</i> , Finland.
<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge.	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge.
<i>Severin, Frans</i> , Sverige.	<i>Österholm, John</i> , Finland.

Knut Ewerlöf, Sverige, *Einar Foss*, Danmark, *Ole Bjørn Kraft*, Danmark, *Erling Petersen*, Norge, og *K. Thestrup*, Danmark, undlod at stemme.

De 8 fraværende var: *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Per Hækkerup*, Danmark (forfald), *Håkon Johnsen*, Norge, *K. Kleemola*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *Väinö Leskinen*, Finland, *Mauri Ryömä*, Finland, *Arthur Sundt*, Norge.

København, den 2. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående ensartethed mellem landenes lovgivning om alkoholmisbrug i trafikken.

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 3. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 31 stemmer imod 18. 1 medlem udtalte, at han afholdt sig fra at stemme, og 19 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vid lämplig tidpunkt upptaga förhandlingar för att söka förenhetliga de olika ländernas lagstiftning om trafiknykterhet, varvid bl. a. bör eftersträvas att — oavsett huru de grövre formerna av trafiknykterhetsbrotten avgränsas — finna en viss lägre på promille-regler grundad straffbarhetsgräns.

De 31 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

Andersson, Birger, Sverige.

Andersson, Olof, Sverige.

Bondevik, Kjell, Norge.

Dahlgaard, Bertel, Danmark.

Edberg, Rolf, Sverige.

Fagerholm, K.-A., Finland.

Hegna, Trond, Norge.

Heljas, Lennart, Finland.

Henriksson, Gunnar, Finland.

Hønsvald, Nils, Norge.

Johnsen, Håkon, Norge.

Jørgensen (Lejre), Jørgen, Danmark.

Kajala, Olavi, Finland.

Klippenvåg, Harry, Norge.

Leskinen, Väinö, Finland.

Malkamäki, Aino, Finland.

Moe, Finn, Norge.

Ohlin, Bertil, Sverige.

Petersen, Erling, Norge.

Pettersson, Anders, Sverige.

Rylander, Olov, Sverige.

Saari, Eino, Finland.

Salminen, Arvo, Finland.

Seweriin, Rakel, Norge.

Simonen, Vieno, Finland.

Sjödahl, Edgar, Sverige.

Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.

Skoglund, Gösta, Sverige.

Sundt, Arthur, Norge.

Werner, Oscar, Sverige.

Wikborg, Erling, Norge.

De 18 medlemmer, som stemte mod rekommandationen, var: *Nina Andersen*, Danmark, *Ásgeir Bjarnason*, Island, *Sigurður Bjarnason*, Island, *Kaj Bundvad*, Danmark, *N. Chr. Christensen*, Danmark, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Erikson*, Danmark, *Holger Eriksen*, Danmark, *Einar Foss*, Danmark, *Victor Gram*, Danmark, *Per Hækkerup*, Danmark, *Lárus Jóhannesson*, Island, *Emil Jónsson*, Island, *Harald Nielsen*, Danmark, *Gustav Pedersen*, Danmark, *Frans Severin*, Sverige, *Bernharð Stefánsson*, Island, *K. Thestrup*, Danmark.

Ole Bjørn Kraft, Danmark, undlod at stemme.

De 19 fraværende var: *Trygve Bratteli*, Norge (lovligt forfald), *Marius Buhl*, Danmark, *Knut Ewerlöf*, Sverige, *Chr. L. Holm*, Norge, *Eino Kilpi*, Finland, *K. Kleemola*, Finland, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Urho Kähönen*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *Harald Løbak*, Norge (lovligt forfald), *Sven Em. Ohlon*, Sverige, *Claudia Olsen*, Norge, *Mauri Ryömä*, Finland, *Bent Roiseland*, Norge, *Rickard Sandler*, Sverige (syg), *Ragnhild Sandström*, Sverige, *Martin Skoglund*, Sverige, *T. A. Wiherheimo*, Finland, *John Österholm*, Finland.

København, den 3. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående samarbejde indenfor alkoholforskningen.

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 3. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 48 stemmer. 21 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at udrede spørgsmålet om et nordisk samarbejde på alkoholforskningens område.

De 48 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Leskinen, Väinö</i> , Finland.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Moe, Finn</i> , Norge.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Petersen, Erling</i> , Norge.
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark.	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Saari, Eino</i> , Finland.
<i>Foss, Einar</i> , Danmark.	<i>Salminen, Arvo</i> , Finland.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Seweriin, Rakel</i> , Norge.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Severin, Frans</i> , Sverige.
<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.	<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.
<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.	<i>Sjödahl, Edgar</i> , Sverige.
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige.
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige.
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige.
<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.	<i>Stefánsson, Bernharð</i> , Island.
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge.	<i>Sundt, Arthur</i> , Norge.
<i>Jónsson, Emil</i> , Island.	<i>Thestrup, K.</i> , Danmark.

De 21 fraværende var: *Trygve Bratteli*, Norge (lovligt forfald), *Marius Buhl*, Danmark, *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Eino Kilpi*, Finland, *K. Kleemola*, Finland, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Urho Kähönen*, Finland, *Harald Løbak*, Norge (lovligt forfald), *Harald Nielsen*, Danmark, *Bertil Ohlin*, Sverige, *Sven Em. Ohlon*, Sverige, *Claudia Olsen*, Norge, *Mauri Ryömä*, Finland, *Bent Røiseland*, Norge, *Rickard Sandler*, Sverige (syg), *Ragnhild Sandström*, Sverige, *Oscar Werner*, Sverige, *T. A. Wiherheimo*, Finland, *Erling Wikborg*, Norge, *John Österholm*, Finland.

København, den 3. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres problemer.

REKOMMANDATION NR. 18/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 3. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 51 stemmer. 18 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for et nærmere nordisk samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshemmedes) problemer.

De 51 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Leskinen, Väinö</i> , Finland.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Moe, Finn</i> , Norge.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.
<i>Ewerlöf, Knut</i> , Sverige.	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.
<i>Foss, Einar</i> , Danmark.	<i>Petersen, Erling</i> , Norge.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.
<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.	<i>Saari, Eino</i> , Finland.
<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.	<i>Salminen, Arvo</i> , Finland.
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.	<i>Sewerin, Rakel</i> , Norge.
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.	<i>Severin, Frans</i> , Sverige.
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.	<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.
<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.	<i>Sjödahl, Edgar</i> , Sverige.
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge.	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige.

Skoglund, Gösta, Sverige.
Skoglund, Martin, Sverige.
Stefánsson, Bernharð, Island.
Sundt, Arthur, Norge.

Thestrup, K., Danmark.
Werner, Oscar, Sverige.
Österholm, John, Finland.

De 18 fraværende var: *Trygve Bratteli*, Norge (lovligt forfald), *Marius Buhl*, Danmark, *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Holger Eriksen*, Danmark, *Eino Kilpi*, Finland, *K. Kleemola*, Finland, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Urho Kähkönen*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *Harald Løbak*, Norge (lovligt forfald), *Harald Nielsen*, Danmark, *Mauri Ryömä*, Finland, *Bent Røiseland*, Norge, *Rickard Sandler*, Sverige (syg), *Ragnhild Sandström*, Sverige, *T. A. Wiherheimo*, Finland, *Erling Wikborg*, Norge.

København, den 3. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående *ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker (helsesøstre)*.

REKOMMANDATION NR. 19/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 3. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 47 stemmer. 22 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede spørgsmålet om ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker (helsesøstre) i forbindelse med udredningen af spørgsmålet om ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for andet medicinsk personale.

De 47 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

Andersen, Nina, Danmark.

Andersson, Birger, Sverige.

Andersson, Olof, Sverige.

Bjarnason, Ásgeir, Island.

Bondevik, Kjell, Norge.

Bundvad, Kaj, Danmark.

Dahlgaard, Bertel, Danmark.

Edberg, Rolf, Sverige.

Einer-Jensen, O. E., Danmark.

Eriksen, Erik, Danmark.

Fagerholm, K.-A., Finland.

Foss, Einar, Danmark.

Gram, Victor, Danmark.

Hegna, Trond, Norge.

Heljas, Lennart, Finland.

Henriksson, Gunnar, Finland.

Holm, Chr. L., Norge.

Hækkerup, Per, Danmark.

Hønsvald, Nils, Norge.

Jóhannesson, Lárus, Island.

Johnsen, Håkon, Norge.

Jónsson, Emil, Island.

Jørgensen (Lejre), Jørgen, Danmark.

Kajala, Olavi, Finland.

Klippenvåg, Harry, Norge.

Kraft, Ole Bjørn, Danmark.

Leskinen, Väinö, Finland.

Malkamäki, Aino, Finland.

Nielsen, Harald, Danmark.

Ohlon, Sven Em., Sverige.

Olsen, Claudia, Norge.

Pedersen, Gustav, Danmark.

Petersen, Erling, Norge.

Pettersson, Anders, Sverige.

Rylander, Olov, Sverige.

Røiseland, Bent, Norge.

Saari, Eino, Finland.

Sandström, Ragnhild, Sverige.

Seweriin, Rakel, Norge.
Severin, Frans, Sverige.
Simonen, Vieno, Finland.
Sjödahl, Edgar, Sverige.
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.

Skoglund, Gösta, Sverige.
Skoglund, Martin, Sverige.
Stefánsson, Bernharð, Island.
Österholm, John, Finland.

De 22 fraværende var: *Sigurður Bjarnason*, Island, *Trygve Bratteli*, Norge (lovligt forfald), *Marius Buhl*, Danmark, *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Holger Eriksen*, Danmark, *Knut Ewerlöf*, Sverige, *Eino Kilpi*, Finland, *K. Kleemola*, Finland, *Heritta Kuusinen*, Finland, *Urho Kähönen*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *Harald Løbak*, Norge (lovligt forfald), *Finn Moe*, Norge, *Bertil Ohlin*, Sverige, *Mauri Ryömä*, Finland, *Arvo Salminen*, Finland, *Rickard Sandler*, Sverige (syg), *Arthur Sundt*, Norge, *K. Thestrup*, Danmark, *Oscar Werner*, Sverige, *T. A. Wiherheimo*, Finland, *Erling Wikborg*, Norge.

København, den 3. februar 1956

Erik Eriksen

| *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Finland, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående *øget samvirke indenfor rensdyravlen*.

REKOMMANDATION NR. 20/1956

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 3. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 50 stemmer. 1 medlem udtalte, at han afholdt sig fra at stemme. 18 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna till ökad samverkan mellan länderna på renskötselns område.

De 50 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Leskinen, Väinö</i> , Finland.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Moe, Finn</i> , Norge.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Petersen, Erling</i> , Norge.
<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.
<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge.	<i>Ryömä, Mauri</i> , Finland.
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.	<i>Saari, Eino</i> , Finland.
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.	<i>Salminen, Arvo</i> , Finland.
<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.	<i>Sandström, Ragnhild</i> , Sverige.
<i>Johansen, Håkon</i> , Norge.	<i>Sewerin, Rakel</i> , Norge.
<i>Jónsson, Emil</i> , Island.	<i>Severin, Frans</i> , Sverige.

<i>Simonen, Vieno</i> , Finland.	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige.
<i>Sjödahl, Edgar</i> , Sverige.	<i>Stefánsson, Bernharð</i> , Island.
<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige.	<i>Sundt, Arthur</i> , Norge.
<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige.	<i>Österholm, John</i> , Finland.

Einar Foss, Danmark, undlod at stemme.

De 18 fraværende var: *Sigurður Bjarnason*, Island, *Trygve Bratteli*, Norge (lovligt forfald), *Marius Buhl*, Danmark, *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Holger Eriksen*, Danmark, *Knut Ewerlöf*, Sverige, *K. Kleemola*, Finland, *Urho Kähönen*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *Harald Løbak*, Norge (lovligt forfald), *Bertil Ohlin*, Sverige, *Claudia Olsen*, Norge, *Bent Røiseland*, Norge, *Rickard Sandler*, Sverige (syg), *K. Thestrup*, Danmark, *Oscar Werner*, Sverige, *T. A. Wiherheimo*, Finland, *Erling Wikborg*, Norge.

København, den 3. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Nordisk Råd har tilstillet regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige nedenstående rekommandation angående *øget samarbejde om atomforskningen og atomenergiens fredelige anvendelse.*

I henhold til § 10 i vedtægten for Nordisk Råd og § 20 i rådets arbejdsordning fremsendes nedenstående rekommandation, som den 3. februar 1956 blev vedtaget af Nordisk Råd med 50 stemmer. 19 medlemmer var fraværende.

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne gennem et samordningsudvalg nærmere at undersøge de muligheder, som er tilstede for et øget nordisk samarbejde om atomforskningen og atomenergiens fredelige anvendelse, og at forberede et sådant samarbejde, hvor dette måtte skønnes formålstjenligt. Rådet afventer nye meddelelser til næste session.

De 50 medlemmer, som stemte for rekommandationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark.	<i>Jóhannesson, Lárus</i> , Island.
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige.	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge.
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige.	<i>Jónsson, Emil</i> , Island.
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island.	<i>Jørgensen (Lejre), Jørgen</i> , Danmark.
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge.	<i>Kajala, Olavi</i> , Finland.
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark.	<i>Kilpi, Eino</i> , Finland.
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark.	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge.
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige.	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark.
<i>Einer-Jensen, O. E.</i> , Danmark.	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland.
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark.	<i>Malkamäki, Aino</i> , Finland.
<i>Fagerholm, K.-A.</i> , Finland.	<i>Moe, Finn</i> , Norge.
<i>Foss, Einar</i> , Danmark.	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark.
<i>Gram, Victor</i> , Danmark.	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige.
<i>Hegna, Trond</i> , Norge.	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige.
<i>Heljas, Lennart</i> , Finland.	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark.
<i>Henriksson, Gunnar</i> , Finland.	<i>Petersen, Erling</i> , Norge.
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark.	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige.
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge.	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige.

Ryömä, Mauri, Finland.
Saari, Eino, Finland.
Salminen, Arvo, Finland.
Sandström, Ragnhild, Sverige.
Seweriin, Rakel, Norge.
Severin, Frans, Sverige.
Simonen, Vieno, Finland.

Sjödahl, Edgar, Sverige.
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige.
Skoglund, Gösta, Sverige.
Skoglund, Martin, Sverige.
Stefánsson, Bernharð, Island.
Sundt, Arthur, Norge.
Österholm, John, Finland.

De 19 fraværende var: *Sigurður Bjarnason*, Island, *Trygve Bratteli*, Norge (lovligt forfald), *Marius Buhl*, Danmark, *N. Chr. Christensen*, Danmark, *Holger Erikssen*, Danmark, *Knut Ewerlöf*, Sverige, *Chr. L. Holm*, Norge, *K. Kleemola*, Finland, *Urho Kähönen*, Finland, *Jon Leirfall*, Norge, *Väinö Leskinen*, Finland, *Harald Løbak*, Norge (lovligt forfald), *Claudia Olsen*, Norge, *Bent Røiseland*, Norge, *Rickard Sandler*, Sverige (syg), *K. Thestrup*, Danmark, *Oscar Werner*, Sverige, *T. A. Wiherheimo*, Finland, *Erling Wikborg*, Norge.

København, den 3. februar 1956

Erik Eriksen

/ *Frantz Wendt*

Øvrige beslutninger

A) Beslutning om at overdrage til præsidiet i anledning af:

(den 1. februar)

- 1) medlemsforslag om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning (sag A 22) (side 138)

i samarbejde med 5 repræsentanter for det juridiske udvalg udpeget af dette at gennemgå rådets vedtægt og arbejdsordning og eventuelt stille forslag for rådet om ændringer heri (se E 4, side 1347).

B) Beslutninger om ikke at foretage sig noget i anledning af:

(den 1. februar)

- 1) medlemsforslag om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde (sag A 20) (side 150)

(den 2. februar)

- 2) medlemsforslag vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris til præsident J. K. Paasikivi (sag A 29) (side 156)

(den 3. februar)

- 3) medlemsforslag om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande (sag A 15) (side 261)
- 4) medlemsforslag om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning (sag A 14) (side 261)
- 5) medlemsforslag om udveksling af journalister mellem de nordiske aviser (sag A 18) (side 263)
- 6) medlemsforslag om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til at benytte deres modersmål i skolearbejdet (sag A 24) (side 264)
- 7) udsat sag om større enhed i de nordiske landes lovgivning vedrørende arbejdsret (sag A 4) (side 267)
- 8) ændringsforslag (til sag A 4) om kvindeligt deltidsarbejde (side 267)

C) Beslutninger om at tage til efterretning**a) som slutbehandlede spørgsmål:**

(den 31. januar)

- 1) meddelelser om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt (sag D 24) (side 114)
- 2) meddelelser om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd (sag D 26) (side 115)
- 3) meddelelser om rekommandation nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande (sag D 25) (side 120)
- 4) beretning om nordisk samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik (sag C 10) (side 131)
- 5) beretning fra Den nordiske socialpolitiske komité (sag C 3) (side 131)
- 6) meddelelser om rekommandation nr. 6, punkt b/1953 angående konvention om sociale ydelser (sag D 3) (side 134)

(den 1. februar)

- 7) meddelelser om rekommandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område (sag D 38) (side 142)
- 8) meddelelser om rekommandation nr. 4/1954 angående toldlettelser ved forsendelser af oplysende film (sag D 9) [afløst af rek. 7/1956] (side 147)
- 9) meddelelser om rekommandation nr. 9, pkt. 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelser i toldkontrollen med rejssende (sag D 6) (side 147)

(den 2. februar)

- 10) beretning fra Det nordiske Udvalg for Lovsamarbejde (sag C 1) (side 159)
- 11) beretning fra Nordisk Kulturkommission (sag C 2) (side 164)

(den 3. februar)

- 12) beretning om nordisk økonomisk samarbejde (sag C 5) (side 251)
- 13) meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik (sag D 16) (side 259)
- 14) meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster, punkterne a, c og d (sag D 11) (side 259)
- 15) meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 for så vidt angår teleprinter- og telextakster (sag D 47) (side 259)
- 16) beretning fra Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m.m. (sag C 4) (side 259)
- 17) beretning om vejforbindelser Norge—Sverige 1955 (sag C 9) (side 260)
- 18) meddelelser om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen (sag D 22) (side 264)
- 19) beretning om „fugleflugtruten“ Rødby—Femahn (sag C 7) (side 267)

b) og afvente ny meddelelser, resp. ny beretning:*(den 31. januar)*

- 1) meddelelser om rekommandation nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen (sag D 32) (side 115)
- 2) meddelelser om rekommandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer (sag D 28) (side 115)
- 3) meddelelser om rekommandation nr. 29/1954 angående nordiske patenter (sag D 31) (side 115)
- 4) meddelelser om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation (sag D 33) (side 115)
- 5) meddelelser om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning (sag D 44) (side 115)
- 6) meddelelser om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske medborgeres ret til at drive næring (sag D 29) (side 115)
- 7) meddelelser om rekommandation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri (sag D 30) (side 117)
- 8) meddelelser om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske borgeres retsstilling i andet nordisk land (sag D 4) (side 120) (smlgn. E 3)
- 9) meddelelser om rekommandation nr. 14/1955 angående fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom (sag D 46) (side 129)
- 10) meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde om trafiklovgivning (sag D 48) (side 131)

(den 1. februar)

- 11) meddelelser om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m. (sag D 23) (side 141)
- 12) meddelelser om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmsnavn (sag D 34) (side 142)
- 13) meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 angående et nordisk carnetområde (sag D 13) (side 145)
- 14) meddelelser om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheders forsendelser for toldgranskning (sag D 43) (side 147)
- 15) meddelelser om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund (sag D 2) (side 147)
- 16) meddelelser om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri (sag D 7) (side 151)
- 17) meddelelser om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelse ved midlertidig indførsel af anlægsmaskiner m. m. (sag D 37) (side 152)

- 18) meddelelse om rekommandation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede ILO-konventioner (sag D 12) (side 153)

(den 2. februar)

- 19) meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde (sag D 5) (side 165)
- 20) meddelelse om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur (sag D 8) (side 165)

(den 3. februar)

- 21) meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående nordisk økonomisk samarbejde (sag D 27) (side 251)
- 22) meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet (sag D 15) (side 259)
- 23) meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion (sag D 1) (side 259)
- 24) meddelelser om rekommandation nr. 6, punkt b/1954 angående internordiske post- og telegramtakster (sag D 11) (side 259)
- 25) meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 for så vidt angår korsbåndstaksterne (sag D 47) (side 259)
- 26) meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed (sag D 14) (side 259)
- 27) meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanelinjer m. m. (sag D 41) (side 260)
- 28) meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande (sag D 39) (side 260)
- 29) meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser (sag D 10) (side 260)
- 30) meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelse for den internordiske bus- og lastbiltrafik (sag D 40) (side 260)
- 31) meddelelser om rekommandation nr. 3/1955 angående et nordisk pavillonanlæg på Biennalen i Venedig (sag D 35) (side 261)
- 32) meddelelser om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelser af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog (sag D 45) (side 261)
- 33) meddelelser om rekommandation nr. 13/1954 angående fælles sundhedstjeneste for søfolk (sag D 18) (side 264)
- 34) beretning om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen (sag C 6) (side 264)
- 35) meddelelser om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde vedrørende lægemidler (sag D 20) (side 264)

- 36) meddelelser om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område (sag D 21) (side 264)
- 37) meddelelser om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk sundhedshøjskole (sag D 17) (side 264)
- 38) meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel (sag D 19) (side 266)
- 39) meddelelser om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse (sag D 36) (side 266)
- 40) meddelelser om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere m. fl. (sag D 42) (side 266)

D) Beslutninger om udsættelse til næste session med behandlingen af:

(den 31. januar)

- 1) udsat sag om fonder for kulturelt samarbejde (sag A 8) (side 127). (Smlg. rek. nr. 3/1956)
- 2) udsat sag om retslig ligestilling for nordiske medborgere forsåvidt angår kystfart i norske og svenske farvande (sag A 2) (side 128)

(den 2. februar)

- 3) medlemsforslag om udgivelse af en nordisk domssamling (sag A 26) (side 157)

(den 3. februar)

- 4) medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde (sag A 23) (side 251)
- 5) udsat sag om ensartet nordisk abortlovgivning (sag A 1) (side 258)

E) Beslutninger i interne spørgsmål:*)

(den 27. januar)

- 1) beslutning om at tage rapporten fra Nordisk Råds præsidium om dettes virksomhed mellem 3. og 4. session til efterretning (dokument B 1) (side 84)

(den 31. januar)

- 2) beslutning om at nedsætte en komité bestående af 9 medlemmer til at forberede det juridiske udvalgs arbejde under sessionerne og til at varetage den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige

*) Visse beslutninger i procedurespørgsmål er ikke medtaget.

ligestilling, som ikke er henlagt til andre særlige organer. Komiteen har til opgave at bearbejde disse spørgsmål i samarbejde med vedkommende ministerier og departementer eller andre af komiteen udpegede sagkyndige og overfor rådet at stille forslag til spørgsmålenes løsning (sag A 5) (side 118). (Om valg af komiteen, se side 269)

- 3) beslutning om at overdrage til oven omtalte komité at forberede spørgsmålet om lovgivningen om udlevering til næste session (sag D 4) (side 120)

(den 1. februar)

- 4) beslutning om

- 1) at ændre arbejdsordningen således, at arbejdsordningens § 25 ophævedes, og
- 2) at overdrage til præsidiet i samarbejde med 5 repræsentanter for det juridiske udvalg udpeget af dette at gennemgå rådets vedtægt og arbejdsordning og eventuelt stille forslag for rådet om ændringer heri (sag A 22) (side 138). (Smlgn. A 1). (Om udpegningen af de 5 medlemmer, se side 269)

(den 3. februar)

- 5) beslutning om at bemyndige præsidiet til, i det omfang det er nødvendigt for at forberede sagerne til næste session, at

- 1) mellem sessionerne indkalde udvalg, som har været nedsat ved 4. session;
- 2) træffe bestemmelse om at indkalde mindre udvalg, hvis medlemmer i sådanne tilfælde udpeges af delegationerne (side 269)

- 6) beslutning om at fastsætte tidspunktet for rådets sammentræden til 5. session til den 2. uge af februar 1957 med bemyndigelse for præsidiet til eventuelt at foretage nødvendige mindre ændringer vedrørende datoen for sessionens begyndelse (side 269)

- 7) beslutning om at lade 5. session afholde i Helsingfors (side 270)

Valg

a) Valg foretaget af rådet

(den 27. januar)

- 1) Valg af præsidium (side 44)
- 2) Valg af medlemmer til udvalgene (side 50)

(den 3. februar)

- 3) Valg af 9 medlemmer til en komité til at forberede det juridiske udvalgs arbejde under sessionerne og til at varetage den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige ligestilling, som ikke er henlagt til andre særlige organer (smlgn. E 2) (side 269)

b) andre valg

Juridisk udvalg udpegede 5 medlemmer af sin egen midte til i samarbejde med præsidiet at foretage den besluttede gennemgang af rådets vedtægt og arbejdsordning (smlgn. A 1 og E 4) (side 269)

Regler i Finland for valg af medlemmer og suppleanter i Nordisk Råd

Laki edustajien valitsemisesta Pohjoismaiden neuvostoon

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

Pohjoismaiden neuvostoon eduskunta valitsee keskuudestaan jokaisilla varsinaisilla valtiopäivillä edustajikseen kuusitoista jäsentä ja näille kullekin varajäsenen. Jäsenet ja varajäsenet valitaan viiden päivän kuluessa valtiopäivien avaamisesta, ensimmäisen kerran kuitenkin välittömästi sen jälkeen, kun tämä laki on tullut voimaan. Vaalin toimittavat eduskunnan valitsijamiehet suhteellista vaalitapaa noudattaen.

Valittujen toimikausi alkaa heti, kun heidät on valittu, ja jatkuu, kunnes uusi vaali on toimitettu.

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1955.

Lag om val af ombud i Nordiska rådet

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet på sätt 67 § riksdagsordningen föreskriver, stadgas:

Till ombud i Nordiska rådet utser varje lagtima riksdag inom sig sexton medlemmar samt för envar av dessa en suppleant. Medlemmarna och suppleanterna väljas inom fem dagar från riksdagens öppnande, första gången likväl omedelbart efter det denna lag trätt i kraft. Valet förrättas av riksdagens elektorer med iakttagande av proportionellt valsätt.

De valdas mandat begynner, så snart de valts, och fortgår, till dess nytt val förrättats.

Helsingfors den 13 december 1955.

Uddrag af

Riksdagsordning*given i Helsingfors den 13 januari 1928.*

39 §.

Inom tre dagar efter öppnandet av första efter val vidtagande riksdag väljas elektorerna, till ett antal av minst fyratiofem, jämte nödigt antal suppleanter, för att utse medlemmar i riksdagens utskott.

Elektorerna och deras suppleanter utses genom proportionella val, och fortgår deras uppdrag under alla riksdagar intill följande riksdagsmannaval, därest riksdagen icke på förslag av talmanskonferensen beslutar, att elektorerna skola ånyo tillsättas.

41 §.

Kunna elektorerna vid val av medlemmar i utskott icke enas, verkställa de valet enligt proportionellt valsätt.

45 §.

Riksdagens utskott och elektorerna samt de i 85 § omförmälda justeringsmännen välja inom sig å varje riksdag en ordförande och en viceordförande.

Kallelse till första sammanträdet utfärdas och ordet föres, till dess ordförande valts, av den äldste medlemmen.

Utskott är obetaget att för visst ärende inom sig utse föredragande, en eller flere, för att vid ärendets behandling vid riksdagens plenum eller i stora utskottet meddela erforderliga upplysningar.

Uddrag af

Arbetsordning för Riksdagen*antagen och fastställd vid riksdagen 1927.*

10 §.

Omedelbart efter det första efter val sammanträdande riksdag öppnats, besluter riksdagen på förslag av presidiet, huru många elektorerna skola väljas.

11 §.

Val av elektorer och ledamöter i stora utskottet ävensom av Finlands Banks bankfullmäktige och revisorer samt i det fall, som nämnes i 41 § riksdagsordningen, jämväl av ledamöter i andra utskott verkställas enligt de särskilda till denna arbetsordning fogade bestämmelserna angående proportionellt valsätt.

14 §.

Varje utskott, så ock elektorer och justeringsmän välja för varje riksdag vid sitt första sammanträde ordförande och viceordförande, på sätt om val av talman är stadgat. Övriga val verkställas med slutna sedlar, därest icke alla enas om annat valsätt. I övriga ärenden må användas omröstning med acklamation eller annat förfaringssätt, såsom för varje gång befinnes vara lämpligast. Likväl bör öppen omröstning genom namnupprop företagas, då ordföranden anser sådan nödig eller någon av de i omröstningen deltagande det påyrkar. Vid lika röstetal avgöre lotten.

Kallelse till första sammanträde utfärdas av den äldste bland utskottsledamöterna, elektorererna eller justeringsmännen, och leder denne därvid ordet, intill dess ordförande blivit vald.

Om utgången av ordförande- och viceordförandevalen bör till riksdagen inberättas.

**Bestämmelser för val
inom riksdagen enligt proportionellt valsätt.**

Antagna och fastställda vid riksdagen 1927.

1 §.

Val av elektorer och ledamöter i riksdagens stora utskott samt av de i 85 § riksdagsordningen omförmälda justeringsmän sker under ledning av talmannen. Vid valet skola utom riksdagens sekreterare en eller två därför tillkallade sakkunniga biträda.

2 §.

Kandidatlistor för valet böra inlämnas till riksdagens sekreterare senast dagen före valet klockan 12 på dagen.

Sådan lista bör upptaga kandidaternas namn i bestämd ordningsföljd, med utskrivna förnamn eller initialer i de fall, då tvetydlighet annars kunde uppkomma; och bör listan vara undertecknad av minst så många valmän, som den upptager namn, varjämte listan bör innehålla fullmakt för en av dessa valmän att såsom ombudsman inlämna listan ävensom att vidtaga de i 3 § omnämnda ändringar.

3 §.

Är samma person uppförd såsom kandidat på olika listor och vilja förslagsställarna på grund härav utstryka hans namn från sin lista eller införa nytt namn i dess ställe, bör anmälan därom genom ombudsmannen göras hos sekreteraren ovannämnda dag före klockan 3 efter middagen.

4 §.

Efter införande av de i 3 § omförmälda ändringar skola samtliga anmälda kandidatlistor, i den ordningsföljd, i vilken de blivit anmälda, och med utsättande av ordningsnummer för varje lista, sammanställas på en valsedel, vilken tryckes; och må endast denna valsedel vid valet användas.

5 §.

Valman skall med ett streck utmärka den kandidatlista, på vilken han vill rösta. Honom tillkommer rätt att från denna lista utstryka namn samt att ändra namnens ordningsföljd, varvid han medelst siffror, utsatta framför namnen, bör utmärka den plats han önskar tilldela dem i ordningsföljden. Är ordningsnummer utsatt endast för vissa namn, antagas de övriga namnen följa den å den tryckta listan angivna ordningsföljden.

6 §.

Valsedeln skall, hopviken så att dess innehåll ej är synligt, av den väljande inlämnas till talmannen.

Angående ogiltig valsedel gälle i tillämpliga delar vad i vallagen stadgas om valsedel vid riksdagsmannaval. Fråga om valsedels ogiltighet avgöres av talmannen och vicetalmännen gemensamt.

7 §.

Sedan valet försiggått, fördelas hela antalet platser, som skola besättas, på de skilda kandidatlistorna i förhållande till det antal valsedlar, som avgivits för envar av dem. För detta ändamål delas varje listas valsedelantal successivt med 1, 2, 3, 4 o.s.v., så långt nödigt är; de erhållna kvoterna ordnas i följd efter sin storlek, sålunda att den största kvoten ställes främst, och från början av denna följd avskiljas så många kvoter, som valet avser platser. Varje kandidatlista erhåller ett lika stort antal platser, som antalet av dess sålunda avskilda kvoter. Om två eller flere kvoter äro lika, avgöre lotten.

8 §.

Å envar av de för en kandidatlista angivna valsedlarna uppläses i den ordning, den röstande avgivit, så många namn, som listan enligt 7 § tillerkänts platser,

varvid för de fem första namnen i ordning beräknas en, en halv, en tredjedels, en fjärdedels, en femtedels röst samt för vart och ett av de följande namnen en sjättedels röst. Valda äro, intill det listan tillkommande antalet, de av listans kandidater, som härvid erhålla de högsta röstetalen. Vid lika röstetal avgör namnens ordningsföljd på den tryckta kandidatlistan.

9 §.

Har någon blivit vald från olika kandidatlistor, anses han representera den av dessa listor, vars främsta vid utseendet av representanter ännu icke i anspråk tagna kvot är minst; och bör för envar av övriga ifrågavarande listor i hans ställe utses ytterligare en representant.

Skall denna bestämmelse tillämpas för två eller flere kandidater, göres början med den kandidat, som valts från lista med största valedelantal, och, i händelse flere sådana kandidater finnas, med den, som valts i främsta rummet. Enahanda ordningsföljd iakttages jämväl beträffande de följande kandidaterna.

10 §.

Sedan sålunda bestämts, för vilka kandidatlistor böra utses ytterligare representanter och vilket antal tillkommer varje lista, uppläsas å de för envar av dessa listor avgivna valedlarna de främsta ännu icke upplästa namnen till nyssnämnda antal, med förbigående av namn på personer, som tidigare förklarats valda, och beräknas rösterna för dessa namn enligt den plats de intaga i ordningsföljden av samtliga från valedeln upplästa namn, på sätt 8 § stadgar. Till representanter för kandidatlistan utses, intill det fastställda antalet, de bland dess ännu icke valda kandidater, vilka vid denna och den föregående uppläsningen erhållit de största sammanlagda röstetalen.

De valedelgrupper, som avgivits för de i föregående moment omnämnda kandidatlistor, genomgås i ordning efter deras storlek, sålunda att den grupp först genomgås, vars valedelantal är störst.

11 §.

Härefter utses vid elektorsval för varje kandidatlista suppleanter till det antal, som närmast överstiger en tredjedel av antalet platser, som enligt 7 § tillfallit listan. För detta ändamål uppläsas å samtliga för kandidatlistan avgivna valedlar ett lika stort antal av de främsta ännu icke upplästa namnen, varvid rösterna beräknas och i övrigt förfäres såsom i 10 § är sagt. De av listans ännu icke valda kandidater, vilkas vid denna och de föregående uppläsningarna erhållna sammanlagda röstetal är högst, utses, intill ovannämnda antal, till suppleanter för densamma, i den ordning storleken av deras röstetal angiver. Vid lika röstetal avgör namnens ordningsföljd å den tryckta kandidatlistan.

12 §.

Där elektorerna enligt 41 § riksdagsordningen skola utse medlemmar i något utskott genom proportionellt val, förrättas valet under ledning av elektorernas ordförande.

Vid valet böra i övrigt följas i föregående paragrafer givna bestämmelser, likväl med iakttagande av följande avvikelser:

Kandidatlistorna för valet böra inlämnas till elektorernas ordförande senast fyra timmar före valet.

I 3 § omnämnda ändringar böra anmälas hos elektorernas ordförande senast två timmar före valet.

Valsedel behöver icke tryckas, utan får envar såsom valsedel begagna avskrift av anmäld kandidatlista.

Finner elektorernas ordförande valsedels giltighet ej vara otvivelaktig, överlämne frågan till elektorernas avgörande. Lag samma vare där elektor, innan hopräkning av valsedlarna vidtager, yrkar, att valsedel, som ordförande godkänt, skall underställas elektorernas prövning.

Till suppleanter i utskottet utses för varje kandidatlista det antal, som närmast överstiger en tredjedel av antalet platser, vilka enligt 7 § tillfallit listan.

Befinnas flere suppleanter i något utskott nödiga, framställe talmanskonferensen förslag därom hos riksdagen.

13 §.

Uppstår ledighet efter elektor eller inom stora utskottet, inträder i den avgångnes ställe den å samma kandidatlista, från vilken den avgångne blivit utsedd, närmast i ordningen varande suppleanten. Finnes sådan icke eller befinnes ny suppleant av nöden, skall kompletteringsval verkställas i den ordning, som ovan angående val av elektor och medlemmar i stora utskottet är stadgad.

Retningslinier for udvalgsarbejdet

(antaget af arbejdsudvalgene den 26. januar 1956)

1. Ved udvalgets første møde, der åbnes af det medlem, hvis navn står øverst på den i bogstavorden opstillede fortegnelse over udvalgsmedlemmerne,
 - a) vælges formand og viceformand,
 - b) meddeles, hvem præsidenten har udset til sekretær,
 - c) indbydes de rådsmedlemmer, som er regeringsrepræsentanter, til at deltage i udvalgets forhandlinger, såfremt andet ikke besluttes,
 - d) behandler udvalget spørgsmålet om, hvilke sagkyndige udvalget skal tilkalde,
 - e) bemyndiger udvalget formanden til i hvert særligt tilfælde at tillade, at suppleanter i rådet kan overvære udvalgets forhandlinger,
 - f) fastsættes en foreløbig plan for udvalgsarbejdet.
2. Protokollen over udvalgets møder føres af sekretæren, som deri angiver tidspunkterne for mødets begyndelse og afslutning, tilstedeværende medlemmer og regeringsrepræsentanter samt de truffene beslutninger.
3. Præsidiets medlemmer og delegationernes hovedsekretærer har ret til at overvære forhandlingerne i udvalget og til at tage ordet dør, ligesom også udvalgets sekretær har ret til at tage ordet.
4. Hver sag forelægges udvalget af et udvalgsmedlem eller sekretæren eller en tilkaldt sagkyndig. Udvalget skal vedrørende de til udvalget henviste sager afgive indstilling om beslutning. Det påhviler sekretæren at sørge for den formelle udformning af indstillingerne.
5. For hver indstilling udses en talsmand med den opgave, hvor det er nødvendigt, at forelægge sagen i rådet. Hvor det drejer sig om sager af større betydning, bør udvalget, samtidig med at indstillingen godkendes, forberede debatten i rådet (sætte sig i forbindelse med eventuelle talere o. s. v.).
6. Indstillingen skal indeholde oplysninger om, hvilke medlemmer der har deltaget i eller været nærværende ved sagens behandling i udvalget, henvisning til de dokumenter m. m., som udvalget har fået forelagt, begrundelsen for udvalgets konklusion, selve konklusionen samt eventuelle mindretalsforslag. Indstillingen affattes på det sprog, som benyttes af den, der har skrevet indstillingen.
7. Vedrørende hver sag, der ikke giver anledning til indstilling om rekommandation eller indstilling om, at rådet ikke skal foretage sig noget i sagen, skal der i konklusionen angives, om spørgsmålet efter udvalgets mening bør anses for slutbehandlet, eller om sagen bør udsættes, giver anledning til fornyede meddelelser o. s. v.

**PRÆSIDIUM, ARBEJDSUDVALG,
SEKRETARIAT, SAGKYNDIGE**

Præsidium

Erik Eriksen, Danmark, præsident
 Karl-August Fagerholm, Finland, vicepræsident
 Sigurður Bjarnason, Island, vicepræsident
 Nils Hønsvald, Norge, vicepræsident
 Bertil Ohlin, Sverige, vicepræsident

Arbejdsudvalg

Danmark

Erik Eriksen, formand
 O. E. Einer-Jensen, næstformand
 Jørgen Jørgensen (Lejre)
 Ole Bjørn Kraft
 Gustav Pedersen

Finland

Karl-August Fagerholm, ordförande
 Lennart Heljas, vice ordförande
 Eino Kilpi
 T. A. Wiherheimo
 Eino Saari
 John Österholm

Island

Sigurður Bjarnason, forseti (formand)
 Bernharð Stefánsson*)
 Emil Jónsson

Norge

Nils Hønsvald, formann
 Chr. L. Holm, viseformann
 Arthur Sundt, sekretær

Sverige

Bertil Ohlin, ordförande
 Frans Severin, vice ordförande
 Rickard Sandler
 Anders Pettersson
 Knut Ewerlöf

*) Ikke til stede ved sessionen.

Sekretariat

Generalsekretær Frantz Wendt, hovedsekretær, tillige sekretær for den danske delegation

Overassistent Tove Pedersen

Protokolsekretær E. Hansen-Salby

Protokolsekretær Ove Madsen

Fuldmægtig Arne Marquard

Sekretær Leon Buch

Sekretær Knud Jensen

Dommerfuldmægtig N. C. Pedersen, sekretær i juridisk udvalg

Fuldmægtig Peter Anton Koch, sekretær i kulturudvalget

Ekspeditionssekretær E. Munch-Petersen, sekretær i socialpolitisk udvalg

Sekretær Axel Gormsen, sekretær i trafikudvalget

Fuldmægtig Tyge Dahlgaard, sekretær i økonomisk udvalg

Skolrådet Ragnar Meinander, sekretær for den finlandske delegation

Skrifstofustjóri (kontorchef) Jón Sigurðsson, sekretær for den islandske delegation

Førstesekretær Erik Nord, sekretær for den norske delegation

Docent Gustaf Petré, sekretær for den svenske delegation

Sagkyndige*Danmark*

Kontorchef J. M. S. Andersson

Fuldmægtig B. Andersson

Fhv. nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs

Kontorchef J. Bang Christensen

Overingeniør S. Thorning Christensen

Fuldmægtig Robert Dam

Medicinaldirektør, dr. med. Johs. Frandsen

Kontorchef Paul Gersmann

Departementschef H. P. Gøtrik

Kontorchef Poul Gaarden

Kontorchef Borg Hansen

Kontorchef S. Bruun Hansen

Trafikkontrollør H. E. A. Holm

Kontorchef C. V. Jensen

Generaldirektør K. J. Jensen

Ekspeditionssekretær M. E. Jensen

Trafikchef N. C. D. Johnsen
 Kontorchef P. Juhl-Christensen
 Afdelingschef Erling Kristiansen
 Kontorchef Kai Kjøgø
 Kontorchef K. Lemberg
 Departementschef C. Ulrich Mortensen
 Kontorchef G. L. Mourier
 Direktør Otto Müller
 Professor Alvar Nelson
 Sekretariatschef Erik Ib Schmidt
 Fuldmægtig Kåre Schmit
 Fuldmægtig Chr. L. Thomsen

Finland

Regeringsrådet Jouni Hakkarainen
 Medicinalrådet Leo Kaprio
 Statsministerens sekreterare, mag. Ahti Karjalainen
 Generalsekretæren Veikko Karsma
 Afdelningschefen Gunnar Korhonen
 Regeringssekretæren Kai Korte
 Byråchefen, dr Reino Palas
 Professor Bruno Suviranta
 Regeringsrådet Toivo Takki
 Regeringsrådet A. Vehilä

Island

Konsul Gunnar Björnsson
 Ambassaderåd Tryggvi Sveinbjörnsson

Norge

Sekretær Helene Andersen
 Byråsjef Einar Ansteensen
 Generalsekretær Henry N. Bache
 Direktør Erik Brofoss
 Statssekretær Dag Bryn
 Byråsjef Gunnar Gundersen
 Direktør Dagfinn Juel
 Ekspeditionssjef Paul Koth
 Sekretær Olav Lydvo
 Overlege Fredrik Mellbye
 Byråsjef John Paxal

Byråsjef Carl Stabel
Ekspedisjonssjef Knut Getz Wold
Pressesjef Oddvar Aas

Sverige

Direktören Arne F. Andersson
Docenten Nils André
Utrikesrådet H. de Besche
Byråchefen G. Cederwall
Kanslirådet Bj. Dillén
Generaldirektören Arthur Engel
Byrådirektören Åke Englund
Sekreteraren Sven Hedin
Byråchefen P. R. Hichens Bergström
Kanslisekreteraren jur. dr Åke Larsson
Tullkontrollören B. Leuf
Professorn Ragnar Nilsson
Byråchefen S.-H. Ryman
Generaldirektören fil. dr Gösta Widell

REGISTRE

Oversigt
over sagernes behandling

Sag	
Nr.	Titel
A 1	Udsat sag om ensartet nordisk abortlovgivning
A 2	Udsat sag om retslig ligestilling for nordiske medborgere for så vidt angår kystfart i norske og svenske farvande
A 3	Udsat sag om organiseringen af det nordiske lovsamarbejde
A 4	Udsat sag om større enhed i de nordiske landes lovgivning vedrørende arbejdsret
—	Ændringsforslag om kvinders deltidsarbejde
A 5	Udsat sag om nedsættelse af en parlamentarisk komité til løsning af spørgsmålet om nordiske borgeres retsstilling i et andet nordisk land
A 6	Udsat sag om organiseringen af sundhedssamarbejdet
A 7	Udsat sag om fælles nordisk journalistuddannelse
A 8	Udsat sag om fonder for kulturelt samarbejde
A 9	Medlemsforslag om oprettelse af et nordisk sygehustidsskrift
A 10	Medlemsforslag om oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut
—	Ændringsforslag om nordisk samvirke indenfor ernæringsforskningen
A 11	Medlemsforslag om samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshæmmedes) problemer
A 12	Medlemsforslag om norsk-svenske toldsteder
A 13	Medlemsforslag om større ensartethed mellem de nordiske landes lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken
A 14	Medlemsforslag om udvidet samarbejde mellem de nordiske landes institutioner for udlandsoplysning
A 15	Medlemsforslag om udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande
A 16	Medlemsforslag om udvidet samarbejde på det strafferetlige område
A 17	Medlemsforslag om et nordisk institut for videnskabelig alkoholforskning
A 18	Medlemsforslag om udveksling af journalister mellem nordiske aviser
A 19	Medlemsforslag om lettelser for udveksling af sundhedsplejersker og til fremme af fælles arbejdsmarked for disse
A 20	Medlemsforslag om udvidelse af det nordiske statistiske samarbejde
A 21	Medlemsforslag om øget samvirke mellem Finland, Norge og Sverige på rensdyravlens område
A 22	Medlemsforslag om revision af Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning

Trykt	1. beh.	Indstilling			2. beh.	Rekomman- dation		Anden beslutn.	Sag
		Side	Side	Nr.		Side	Nr.		
277	86	Soc.	8	1224	258			258 (D 5)	A 1
278	88	Traf.	2	1252	127			128 (D 2)	A 2
281	89	Jur.	15	1174	157	11	1320		A 3
282	89	Soc.	20	1248	266			267 (B 7)	A 4
283	89	Soc.	20	1248	266			267 (B 8)	—
330	89	Jur.	7	1157	117	1	1300	118 (E 2 og 120 E 3)	A 5
331	89	Soc.	4	1216	167	15	1328		A 6
335	89	Kult.	1	1181	120	2	1302		A 7
347	89	Kult.	2	1183	125	3	1304	127 (D 1)	A 8
353	89	Soc.	5	1218	152	10	1318		A 9
360	89	Kult.	9	1197	165	14	1326		A 10
377	89	Kult.	9	1197	165	14	1326		—
384	89	Soc.	6	1220	257	18	1334		A 11
392	89	Traf.	1	1250	143	6	1310		A 12
395	89	Jur.	17	1178	251	16	1330		A 13
424	90	Kult.	13	1206	261			261 (B 4)	A 14
440	90	Kult.	10	1200	261			261 (B 3)	A 15
450	90	Jur.	13	1170	138	5	1308		A 16
472	90	Soc.	16	1240	257	17	1332		A 17
488	90	Kult.	14	1208	261			263 (B 5)	A 18
491	92	Soc.	18	1244	264	19	1336		A 19
500	92	Økon.	1	1284	149			150 (B 1)	A 20
513	92	Traf.	13	1272	267	20	1338		A 21
526	92	Jur.	11	1166	137			138 (A 1) 269 (E 4)	A 22

Sag	
Nr.	Emne
A 23	Medlemsforslag om udvidede undersøgelser vedrørende det økonomiske samarbejde
A 24	Medlemsforslag om adgang for skoleelever fra andet nordisk land til at benytte deres modersmål i skolearbejdet
A 25	Regeringsforslag om nordisk kriminologisk samarbejde
A 26	Medlemsforslag om udgivelse af en nordisk domssamling
A 27	Regeringsforslag angående samarbejde om transportøkonomisk forskning
A 28	Medlemsforslag om samordning af nordiske skattebestemmelser til undgåelse af dobbeltbeskatning vedrørende indkomst og formue
A 29	Medlemsforslag vedrørende henstilling om at tildele Nobels fredspris til præsident J. K. Paasikivi
B 1	Rapport om Nordisk Råds præsidiiums virksomhed i tiden mellem tredje og fjerde session
B 2	Rapport fra Nordisk Råds juridiske syvmandskomité
C 1	Beretning fra Det nordiske udvalg for Lovsamarbejde
C 2	Beretning fra Nordisk Kulturkommission
—	Tillæggsforslag angående ophævelse af told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område
C 3	Beretning fra Den nordiske socialpolitiske Komité
C 4	Beretning fra Den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m.
C 5	Beretning om nordisk økonomisk samarbejde
C 6	Beretning om samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen
C 7	Beretning om „fugleflugtruten“ Rødby—Fehmarn
C 8	Beretning om samarbejde mellem de nordiske lande om brug af atomenergi til fredelige formål
—	Tillæggsforslag om nordisk samarbejde vedrørende den fredelige anvendelse af atomenergien
C 9	Beretning om vejforbindelser Norge—Sverige 1955
C 10	Beretning om nordisk samarbejde vedrørende løn- og socialstatistik
D 1	Meddelelser om rekommandation nr. 2/1953 angående post- og teleunion
D 2	Meddelelser om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund

Trykt	1. beh.	Indstilling			2. beh.	Rekomman- dation		Anden beslutr.	Sag
		Side	Side	Udvalg		Nr.	Side		
528	92	Økon.	5	1292	170			251 (D 4)	A 23
531	94	Kult.	15	1210	263			264 (B 6)	A 24
538	94	Jur.	9	1162	136	4	1306		A 25
549	96	Jur.	14	1172	157			157 (D 3)	A 26
554	96	Traf.	11	1267	147	8	1314		A 27
560	96	Økon.	2	1286	150	9	1316		A 28
563	96	Jur.	12	1168	155			156 (B 2)	A 29
565	52							84 (E 1)	B 1
584	—	Jur.	2	1147					B 2
			7	1158					
			10	1164					
			15	1174					
600	97	Jur.	16	1176	159			159 (C a 10)	C 1
604	97	Kult.	3	1186	159	12	1322	164 (C a 11)	C 2
644	97	Kult.	3	1189	159	13	1324		—
645	99	Soc.	2	1213	131			131 (C a 5)	C 3
646	99	Traf.	12	1269	259			259 (C a 16)	C 4
649	99	Økon.	5	1292	170			251 (C a 12)	C 5
836	104	Soc.	12	1232	264			264 (C b 34)	C 6
839	104	Traf.	10	1266	267			267 (C a 19)	C 7
846	104	Økon.	6	1295	268	21	1340		C 8
850	104	Økon.	6	1295	268	21	1340		—
862	107	Traf.	15	1275	259			260 (C a 17)	C 9
897	107	Soc.	1	1212	131			131 (C a 4)	C 10
898	107	Traf.	12	1269	259			259 (C b 23)	D 1
899	107	Traf.	9	1265	147			147 (C b 15)	D 2

Sag	
Nr.	Emne
D 3	Meddelelser om rekommandation nr. 6 punkt b/1953 angående konvention om sociale ydelser
D 4	Meddelelser om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske borgeres retsstilling i andet nordisk land
D 5	Meddelelser om rekommandation nr. 8/1953 angående kulturelt samarbejde
D 6	Meddelelser om rekommandation nr. 9 pkt. 8/1953 angående friere samfærdsel mellem de nordiske lande og angående lettelser i toldkontrollen med rejsende
D 7	Meddelelser om rekommandation nr. 1/1954 angående retslig ligestilling for nordiske statsborgere med hensyn til erhvervsfiskeri
D 8	Meddelelse om rekommandation nr. 2/1954 angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur
—	Tillæggsforslag angående oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur
D 9	Meddelelser om rekommandation nr. 4/1954 angående toldlettelser ved forsendelser af oplysende film
D 10	Meddelelser om rekommandation nr. 5/1954 angående internordiske flyttebeviser
D 11	Meddelelser om rekommandation nr. 6/1954 angående internordiske post- og telegramtakster
D 12	Meddelelse om rekommandation nr. 7/1954 angående ikke-ratificerede ILO-konventioner
D 13	Meddelelser om rekommandation nr. 8/1954 angående et nordisk carnet-område
D 14	Meddelelser om rekommandation nr. 9/1954 angående udvidet pasfrihed
D 15	Meddelelser om rekommandation nr. 10/1954 angående indlæggelse af nordiske statsborgere på sygehuse i andet nordisk land end hjemlandet
D 16	Meddelelser om rekommandation nr. 11/1954 angående fælles medicinalstatistik
D 17	Meddelelser om rekommandation nr. 12/1954 angående en nordisk sundhedshøjskole
D 18	Meddelelser om rekommandation nr. 13/1954 angående fælles sundhedstjeneste for søfolk
D 19	Meddelelser om rekommandation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel
D 20	Meddelelser om rekommandation nr. 15/1954 angående samarbejde vedrørende lægemidler
D 21	Meddelelser om rekommandation nr. 16/1954 angående samarbejde om forskning og laboratorieundersøgelser m. m. på sundheds- og sygeplejens område
D 22	Meddelelser om rekommandation nr. 17/1954 angående samarbejde indenfor verdenssundhedsorganisationen

Trykt	1. beh.	Indstilling			2. beh.	Rekomman- dation		Anden beslutn.	Sag
		Side	Side	Nr.		Side	Nr.		
900	107	Soc.	3	1214	131			134 (C a 6)	D 3
901	107	Jur.	10	1164	120			120 (C b 8)	D 4
910	107	Kult.	4	1190	165			120 (E 3) 165 (C b 19)	D 5
915	107	Traf.	7	1261	147			147 (C a 9)	D 6
919	107	Økon.	3	1288	151			151 (C b 16)	D 7
920	108	Kult.	5	1191	165			165 (C b 20)	D 8
930	108	Kult.	5	1191	159	12	1322		—
932	108	Traf.	6	1259	145	7	1312	146 (C a 8)	D 9
935	108	Traf.	18	1280	260			260 (C b 29)	D 10
937	108	Traf.	12	1269	259			259 (C a 14) 259 (C b 24)	D 11
941	108	Soc.	7	1222	153			153 (C b 18)	D 12
944	108	Traf.	3	1254	144			145 (C b 13)	D 13
946	108	Traf.	14	1274	259			259 (C b 26)	D 14
948	108	Soc.	9	1226	259			259 (C b 22)	D 15
949	108	Soc.	10	1228	259			259 (C a 13)	D 16
952	108	Soc.	17	1242	264			264 (C b 37)	D 17
954	108	Soc.	11	1230	264			264 (C b 33)	D 18
971	108	Soc.	19	1246	265			266 (C b 38)	D 19
976	108	Soc.	13	1234	264			264 (C b 35)	D 20
982	108	Soc.	14	1236	264			264 (C b 36)	D 21
993	108	Soc.	15	1238	264			264 (C a 18)	D 22

Sag

Nr.	Emne
D 23	Meddelelser om rekommandation nr. 18/1954 angående et nordisk folkeakademi m. m.
D 24	Meddelelser om rekommandation nr. 19/1954 angående dobbelt værnepligt
D 25	Meddelelser om rekommandation nr. 20/1954 angående direkte skriftveksling mellem myndigheder i de nordiske lande
D 26	Meddelelser om rekommandation nr. 21/1954 angående udveksling af forvaltningstjenestemænd
D 27	Meddelelse om rekommandation nr. 22/1954 angående økonomisk samarbejde ..
D 28	Meddelelser om rekommandation nr. 25/1954 angående nationalitetskrav ved ansættelse af officerer og mandskab på handels- og fiskerfartøjer
D 29	Meddelelser om rekommandation nr. 26/1954 angående nordiske medborgeres ret til at drive næring
D 30	Meddelelser om rekommandation nr. 27/1954 angående ret til at drive lystfiskeri
D 31	Meddelelser om rekommandation nr. 29/1954 angående nordiske patenter
D 32	Meddelelser om rekommandation nr. 30/1954 angående sømandsbeskatningen ..
D 33	Meddelelser om rekommandation nr. 1/1955 angående nordisk lovgivning om konfiskation
D 34	Meddelelser om rekommandation nr. 2/1955 angående toldfrihed, forenklet toldbehandling og fritagelse for forlystelsesskat for børnefilm samt oprettelse af et fælles nordisk børnefilmnævn
D 35	Meddelelser om rekommandation nr. 3/1955 angående et nordisk pavillonanlæg på Biennalen i Venedig
D 36	Meddelelser om rekommandation nr. 4/1955 angående ligeværdig læge-, tandlæge-, apoteker-, dyrlæge-, sygegymnast- og sygeplejeuddannelse
D 37	Meddelelser om rekommandation nr. 5/1955 angående toldlettelser ved midlertidig indførelse af anlægsmaskiner m. m.
D 38	Meddelelser om rekommandation nr. 6/1955 angående samarbejde på radioens og televisionens område
D 39	Meddelelse om rekommandation nr. 7/1955 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande
D 40	Meddelelser om rekommandation nr. 8/1955 angående lettelser for den internordiske bus- og lastbiltrafik
D 41	Meddelelse om rekommandation nr. 9/1955 angående samordning af jernbanetakster m. m.
D 42	Meddelelser om rekommandation nr. 10/1955 angående nordisk arbejdsmarked for apotekere m. fl.

Trykt	1. beh.	Indstilling			2. beh.	Rekomman- dation		Anden beslutn.	Sag
		Side	Side	Udvalg		Nr.	Side		
996	109	Kult.	6	1193	140			141 (C b 11)	D 23
1003	109	Jur.	1	1145	114			114 (C a 1)	D 24
1007	109	Jur.	8	1160	118			120 (C a 3)	D 25
1009	109	Jur.	5	1153	115			115 (C a 2)	D 26
1011	109	Økon.	5	1292	170			251 (C b 21)	D 27
1020	109	Jur.	3	1149	115			115 (C b 2)	D 28
1023	109	Jur.	4	1151	115			115 (C b 6)	D 29
1047	109	Jur.	6	1155	116			117 (C b 7)	D 30
1055	109	Jur.	3	1149	115			115 (C b 3)	D 31
1057	109	Jur.	2	1147	114			115 (C b 1)	D 32
1065	109	Jur.	3	1149	115			115 (C b 4)	D 33
1066	109	Kult.	8	1196	142			142 (C b 12)	D 34
1070	109	Kult.	11	1202	261			261 (C b 31)	D 35
1072	111	Soc.	19	1246	265			266 (C b 39)	D 36
1073	111	Økon.	4	1290	151			152 (C b 17)	D 37
1077	111	Kult.	7	1195	141			142 (C a 7)	D 38
1086	111	Traf.	17	1278	260			260 (C b 28)	D 39
1089	112	Traf.	19	1282	260			260 (C b 30)	D 40
1091	112	Traf.	16	1276	260			260 (C b 27)	D 41
1094	112	Soc.	19	1246	265			266 (C b 40)	D 42

Sag	
Nr.	Emne
D 43	Meddelelser om rekommandation nr. 11/1955 angående fritagelse af myndigheders forsendelser for toldgranskning
D 44	Meddelelser om rekommandation nr. 12/1955 angående revision af den nordiske ægteskabslovgivning
D 45	Meddelelser om rekommandation nr. 13/1955 angående oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk til andet nordisk sprog
D 46	Meddelelser om rekommandation nr. 14/1955 angående fremme af internordiske rejser for skole- og foreningsungdom
D 47	Meddelelser om rekommandation nr. 15/1955 angående korbåndstakster og teleprinter- og telexstakster
D 48	Meddelelser om rekommandation nr. 16/1955 angående samarbejde om trafiklovgivning

Trykt	1. beh.	Indstilling			2. beh.	Rekomman- dation		Anden beslutn.	Sag
Side	Side	Udvalg	Nr.	Side	Side	Nr.	Side	Side	Nr.
1098	112	Traf.	8	1263	147			147 (C b 14)	D 43
1100	112	Jur.	3	1149	115			115 (C b 5)	D 44
1102	112	Kult.	12	1204	261			261 (C b 32)	D 45
1107	112	Traf.	4	1256	128			129 (C b 9)	D 46
1115	112	Traf.	12	1269	259			259 (C a 15) 259 (C b 25)	D 47
1119	112	Traf.	5	1257	129			131 (C b 10)	D 48

Personregister*)

(Tallene henviser til sider)

- Andersen, Nina* (S)
 Medlem af socialpolitisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Udveksling af sundhedsplejersker: 491
 Debatindlæg:
 Abortlovgivning: 87
 Konvention om sociale ydelser: 131
- Andersson, Birger* (S)
 Medlem af socialpolitisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshæmmedes) problemer: 384
 Debatindlæg:
 Invalideforsorg m. m.: 257
- Benediktsson, Bjarni* (Sj.)
 Regeringsrepræsentant
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 57
- Bjarnason, Sigurður* (Sj.)
 Medlem af juridisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken: 395
 Udveksling af journalister: 488
 Revision af vedtægt og arbejdsordning: 526
 Debatindlæg:
 Journalistudveksling: 91, 261
- Bomholt, Julius* (S)
 Regeringsrepræsentant
 Debatindlæg:
 Pavillonanlæg på Biennalen: 111
 Nordisk kulturkommissions beretning: 161
- Bondevik, Kjell* (Kr. f.)
 Medlem af kulturudvalget
 Debatindlæg:
 Fælles journalistuddannelse: 124
 Fonder for kulturelt samarbejde: 126
 Økonomisk samarbejde: 248
 Journalistudveksling: 263
- Bratteli, Trygve* (A)
 Medlem af økonomisk udvalg
 Debatindlæg:
 Økonomisk samarbejde: 219
- Buhl, Marius* (V)
 Medlem af kulturudvalget
 Medlemsforslag:
 Udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande: 440
- Bundvad, Kaj* (S)
 Medlem af trafikudvalget
 Medlemsforslag:
 Samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshæmmedes) problemer: 384
 Debatindlæg:
 Samarbejde om trafiklovgivningen: 130
 Radio og television: 141
- Christensen, N. Chr.* (V)
 Medlem af trafikudvalget
 Debatindlæg:
 Fælles journalistuddannelse: 123
 Transportøkonomisk forskning: 147
- Dahlgaard, Bertel* (RV)
 Medlem af økonomisk udvalg

*) Til forklaring af partibetegnelserne, se side 18—25.

- Debatindlæg:
 Statistisk samarbejde: 149
 Økonomisk samarbejde: 170, 239
- Edberg, Rolf* (s)
 Medlem af økonomisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut: 360
 Udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande: 440
 Adgang for skoleelever fra andet land til at benytte modersmålet i skolearbejdet: 531
 Tillæggsforslag:
 Samarbejde om atomenergi: 850
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 76
- Ericsson, Gunnar* (bf)
 Suppleant
 Medlemsforslag:
 Udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande: 440
- Eriksen, Erik* (V)
 Medlem af økonomisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Revision af vedtægt og arbejdsordning: 526
 Debatindlæg:
 Tale som nyvalgt præsident: 44
 Sessionens afslutning: 270
- Eriksen, Holger* (S)
 Medlem af juridisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken: 395
 Samarbejde på det strafferetlige område: 450
 Udveksling af journalister: 488
 Debatindlæg:
 Sømandsbeskatning: 114
- Erlander, Tage* (s)
 Regeringsrepræsentant
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 58
- Fagerholm, K.-A.* (Sd)
 Medlem af juridisk udvalg
- Debatindlæg:
 Tale på åbningsmødet: 48
 Stedet for næste session: 269
- Fast, Erik* (s)
 Forfald i 4. session
 Medlemsforslag:
 Nordisk sygehustidsskrift: 353
- Foss, Einar P.* (KF)
 Medlem af økonomisk udvalg
 Debatindlæg:
 Abortlovgivning: 86
 Organisering af lovsamarbejdet: 158
- Gerhardsen, Einar* (A)
 Regeringsrepræsentant
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 54
- Gram, Victor* (S)
 Medlem af trafikudvalget
 Debatindlæg:
 Samarbejde om trafiklovgivningen: 129
 Toldlettelser for oplysende film: 145
- Hansen, H. C.* (S)
 Regeringsrepræsentant
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 52
- Hegna, Trond* (A)
 Medlem af trafikudvalget
 Medlemsforslag:
 Norsk-svenske toldsteder: 392
 Debatindlæg:
 Norsk og svensk kystfart: 88
 Vejforbindelser Norge-Sverige: 259
- Holm, Chr. L.* (H)
 Medlem af økonomisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Oprettelse af et nordisk ernæringsforskningsinstitut: 360
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 82
 Økonomisk samarbejde: 174
- Honsvald, Nils* (A)
 Medlem af juridisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken: 395
 Samarbejde på det strafferetlige område: 450
 Udveksling af journalister: 488

- Revision af vedtægt og arbejdsordning: *Klippenvåg, Harry (A)*
526
Medlem af trafikudvalget
- Debatindlæg:
Generaldebatten: 79
Lystfiskeri: 116
Nordiske borgeres retsstilling: 120
- Johnsen, Håkon (A)*
Medlem af kulturudvalget
Debatindlæg:
Radio og television: 141
Oversættelse af skønlitteratur: 163
- Jónsson, Emil (A)*
Medlem af økonomisk udvalg
Medlemsforslag:
Samarbejde om udlandsoplysning: 424
Debatindlæg:
Dobbeltbeskatning: 150
Økonomisk samarbejde: 181
- Jónsson, Gísli (Sj.)*
Forfald i 4. session
Medlemsforslag:
Samordning af regler om dobbeltbeskatning: 560
- Jørgensen, Jørgen (RV)*
Medlem af kulturudvalget
Medlemsforslag:
Samarbejde om udlandsoplysning: 424
Debatindlæg:
Fonder for kulturelt samarbejde: 125
Folkeakademi m. m.: 140
Misbrug af alkohol i trafikken: 255
- Kampmann, Viggo (S)*
Regeringsrepræsentant
Debatindlæg:
Atomsamarbejde: 104
- Kekkonen, Urho (MI)*
Regeringsrepræsentant
Debatindlæg:
Generaldebatten: 85
- Kilpi, Eino (Skdl)*
Medlem af trafikudvalget
Medlemsforslag:
Nobels fredspris til præsident Paasikivi: 563
Debatindlæg:
Nobels fredspris til præsident Paasikivi: 96
- Kraft, Ole Bjørn (KF)*
Medlem af kulturudvalget
Tillæggsforslag:
Oversættelse af skønlitteratur: 930
Debatindlæg:
Generaldebatten: 66
Fælles journalistuddannelse: 120
Oversættelse af skønlitteratur: 161
Organisering af sundhedssamarbejdet: 168
Journalistudveksling: 262
- Krag, J. O. (S)*
Regeringsrepræsentant
Debatindlæg:
Økonomisk samarbejde: 99, 201
- Kuusinen, Hertta (Skdl)*
Medlem af socialpolitisk udvalg
Medlemsforslag:
Nobels fredspris til præsident Paasikivi: 563
Debatindlæg:
Generaldebatten: 69
- Lange, Gunnar (s)*
Regeringsrepræsentant
Debatindlæg:
Atomsamarbejde: 107
Økonomisk samarbejde: 190
- Lange, Halvard (A)*
Regeringsrepræsentant
Debatindlæg:
Atomsamarbejde: 106
Pavillonanlæg på Biennalen: 111
- Leirfall, Jon (B)*
Medlem af trafikudvalget
Medlemsforslag:
Norsk-svenske toldsteder: 392
Debatindlæg:
Generaldebatten: 83
Samarbejde om trafiklovgivningen: 130
Norsk-svenske toldsteder: 143
Økonomisk samarbejde: 234
- Løbak, Harald (A)*
Medlem af socialpolitisk udvalg

- Medlemsforslag:
 Institut for videnskabelig alkoholforskning: 472
 Debatindlæg:
 Konvention om sociale ydelser: 133
- Moe, Finn (A)*
 Medlem af økonomisk udvalg
 Tillæggsforslag:
 Ophævelse af told og importrestriktioner på bøger: 644
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 70
 Ophævelse af told m. m. på bøger: 97
 Økonomisk samarbejde: 231
 Atomsamarbejde: 268
- Ohlin, Bertil (fp)*
 Medlem af økonomisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Udvidede undersøgelser vedrørende økonomisk samarbejde: 528
 Debatindlæg:
 Åbningstale: 41
 Økonomisk samarbejde: 181, 243
- Ohlson, Sven Em. (fp)*
 Medlem af kulturudvalget
 Medlemsforslag:
 Samarbejde om udlandsoplysning: 424
 Udvidelse af statistisk samarbejde: 500
 Udvidede undersøgelser vedrørende økonomisk samarbejde: 528
 Tillæggsforslag:
 Samarbejde om atomenergi: 850
 Debatindlæg:
 Pavillonanlæg på Biennalen: 109
 Fælles journalistuddannelse: 122
 Ernæringsforskning: 165
- Olsen, Claudia (H)*
 Medlem af socialpolitisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Udveksling af sundhedsplejersker: 491
 Debatindlæg:
 Abortlovgivning: 87
 Organisering af sundhedssamarbejdet: 169
 Udveksling af sundhedsplejersker: 265
 Medicinsk arbejdsmarked: 266
- Pedersen, Gustav (S)*
 Medlem af juridisk udvalg
- Debatindlæg:
 Nordisk Råds vedtægt og arbejdsordning: 137
- Petersen, Erling (H)*
 Medlem af kulturudvalget
 Debatindlæg:
 Økonomisk samarbejde: 94, 222
- Pettersson, Anders (bf)*
 Medlem af socialpolitisk udvalg
 Debatindlæg:
 Sygehustidsskrift: 152
 Organisering af sundhedssamarbejdet: 167, 169
 Økonomisk samarbejde: 216
- Pålsson, Olof (bf)*
 Suppleant
 Medlemsforslag:
 Øget samvirke på rensdyravlens område: 513
- Rylander, Olov (fp)*
 Medlem af juridisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken: 395
 Samarbejde på det strafferetlige område: 450
 Udvidede undersøgelser vedrørende økonomisk samarbejde: 528
 Nordisk domssamling: 549
 Debatindlæg:
 Misbrug af alkohol i trafikken: 89, 251
 Organisering af lovsamarbejdet: 158
- Ryömä, Mauri (Skdl)*
 Medlem af økonomisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Nobels fredspris til præsident Paasikivi: 563
 Debatindlæg:
 Nobels fredspris til præsident Paasikivi: 155
- Roiseland, Bent (V)*
 Medlem af økonomisk udvalg
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 81
 Abortlovgivning: 88
 Økonomisk samarbejde: 171, 250

Sandler, Rickard (s)

Medlem af kulturudvalget
 Tillægsforslag:
 Samarbejde om atomenergi: 850
 Debatindlæg:
 Atomsamarbejde: 106
 Nordisk kulturkommissions beretning m.
 m.: 159

Severin, Frans (s)

Medlem af økonomisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken: 395
 Samarbejde på det strafferetlige område: 450
 Udveksling af journalister: 488
 Revision af vedtægt og arbejdsordning: 526
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 73
 Økonomisk samarbejde: 228

Sewerin, Rakel (A)

Medlem af socialpolitisk udvalg
 Debatindlæg:
 Abortlovgivning: 88
 Konvention om sociale ydelser: 133

Sjödahl, Edgar (s)

Medlem af socialpolitisk udvalg
 Debatindlæg:
 Arbejdsret samt kvindeligt deltidsarbejde: 266

Sjöström-Bengtsson, Anna (s)

Medlem af kulturudvalget
 Ændringsforslag:
 Kvindeligt deltidsarbejde: 283
 Medlemsforslag:
 Udveksling af sundhedsplejersker: 491
 Debatindlæg:
 Modersmålets anvendelse i skolearbejdet: 263

Skaug, Arne (A)

Regeringsrepræsentant
 Debatindlæg:
 Økonomisk samarbejde: 196

Skoglund, Martin (h)

Medlem af økonomisk udvalg
 Debatindlæg:
 Toldlettelser for anlægsmaskiner: 151
 Økonomisk samarbejde: 249

Sundt, Arthur (V)

Medlem af juridisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken: 395
 Samarbejde på det strafferetlige område: 450
 Debatindlæg:
 Generaldebatten: 80
 Kriminologisk samarbejde: 136
 Økonomisk samarbejde: 203, 249

Svensson, Waldemar (fp)

Forfald i 4. session
 Medlemsforslag:
 Udvidede undersøgelser vedrørende økonomisk samarbejde: 528

Tervo, Penna (Sd)

Regeringsrepræsentant
 Debatindlæg:
 Økonomisk samarbejde: 178

Thestrup, Knud (KF)

Medlem af juridisk udvalg
 Medlemsforslag:
 Lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken: 395
 Samarbejde på det strafferetlige område: 450
 Nordisk domssamling: 549
 Debatindlæg:
 Direkte skriftveksling: 118
 Strafferetligt samarbejde: 138
 Misbrug af alkohol i trafikken: 253

Undén, Osten (s)

Regeringsrepræsentant
 Debatindlæg:
 Økonomisk samarbejde: 247

Werner, Oscar (bf)

Medlem af trafikudvalget
 Medlemsforslag:
 Øget samvirke på rensdyravlens område: 513

Wiherheimo, T. A. (Kok)

Medlem af økonomisk udvalg
 Debatindlæg:
 Økonomisk samarbejde: 92

Wikborg, Erling (Kr. f.)

Medlem af juridisk udvalg

Debatindlæg:

Generaldebatten: 62

Abortlovgivning: 87

Nobels fredspris til præsident Paasikivi:

156

Nordisk domssamling: 157

Økonomisk samarbejde: 210, 251

Misbrug af alkohol i trafikken: 255

Zetterberg, Herman (s)

Regeringsrepræsentant

Debatindlæg:

Kriminologisk samarbejde: 94

Österholm, John (Sv)

Medlem af kulturudvalget

Debatindlæg:

Generaldebatten: 61

Sagregister

(*Kursiv* henviser til sagerne i afsnittet om sagerne (s. 277—1142) og til oversigten over sagernes behandling (s. 1365—1375). De øvrige tal betegner sider).

(Forkortelser: B: behandling, debat. F: forslag. I: indstilling fra udvalg. M: meddelelse. R: rekommandation).

- Abortlovgivning: *Sag A 1*. F 277. I 1224—1225. B 86—88, 258.
- Adoptionslovgivning: 600—601.
- Advokater. Se: Sagførere.
- Akademi, folkeligt, se: folkeakademi.
- Akademiske lærere. Se: Professorer. Universitetslærere.
- tentaminer. Se: Tentamensgyldighed.
- Aktieselskab, ret til at være bestyrelsesmedlem i. Se: Styrelsesmedlem.
- Aktieselskabers ret at drive næring: *Sag D 29*. Aldersrente: 131—134.
- Alkohol, trafiklovgivning om: *Sag A 13*. F 395—423. I 1178—1180. B 89—90, 251—257. R 1330—1331. Se også: 590.
- Alkoholforskning: *Sag A 17*. F 472—487. I 1240—1241. B 90, 257. R 1332—1333. Se også: 61.
- Anklagere, samarbejde mellem, se: Strafferetssamarbejde.
- Anlægsmaskiner, toldlettelser for: *Sag D 37*. M 1073—1076. I 1290—1291. B 111, 151—152.
- Anslag, gemensamma. Se: Bevillinger.
- Apotekere, fælles arbejdsmarked for: *Sag D 42*. M 1094—1097. I 1246—1247. B 112, 265—266. Se også: 971—975, 1094—1097. *Sag D 19*. M 971—975, I 1246—1247, B 108, 265—266.
- uddannelse af: *Sag D 36*. M 1072. I 1246—1247. B 111, 265—266.
- Arbejdsaftaler og brud på disse: 298—305.
- Arbejdsløn og fælles marked: 685.
- Arbejdsløshedsstatistik: 897.
- Arbejdsmarked, fælles, alment: 138—139, 229, 531, 1024, 1287. Smlgn. *sag A 4*. Se også:
- Apotekere, dyrlæger, farmaceuter, forbrydere, læger, medicinsk personel, sundhedsplejersker, sygegymnaster, sygeplejersker, tandlæger, videnskabsmænd.
- Arbejdsordningen i Nordisk Råd: *Sag A 22*. F 526—527. I 1166—1167. B 92, 137—138. Valg 269. Se også: 56, 269, 590.
- Arbejdsretlig lovgivning: *Sag A 4*. F 282—329. B 89, 266—267. I 1248—1249. Se også: 566.
- Arbejdstvistdomstole: 308—312.
- Arbejdsudvalgene, sammensætning af: 1359.
- forslag fra: 44, 49—50.
- Arbejdsulykkesstatistik: 897.
- Arbeshindrade. Se: Invalider.
- Arrangementer under sessionen: 38.
- Arvelovgivning: 602.
- Arvode. Se: Honorar.
- Atomenergien, samarbejde om: *Sag C 8*. Beretning 846—849. Tillæggsforslag 850—861. I 1295—1296. B 104—107, 268—269. R 1340—1341. Se også: 53—54, 61, 64, 67—68, 271, 569—570, 573.
- Atomenergiinstitut, nordisk: 851—861.
- Attføringsarbejdet. Se: Invalider.
- Audiovisuelle hjælpemidler: 610—612.
- Automobil. Se: Bil.
- Bank, ret til at drive: *Sag D 29*.
- Barnavårdslagstiftning. Se: Børnelovgivning.
- Barnfilm. Se: Børnefilm.
- Barnforlamning. Se: Polio.
- Bedstevilkårsklausulen. Se: Mestbegunstigelsesklausulen.
- Benelux: 77—78, 186, 192, 206—207, 211, 501, 530, 574, 576—583, 694, 798—835.

- Beskatning. Se: Dobbeltbeskatning, sømandsbeskatning, børnefilm.
- Beslutninger: 1297–1348.
- Bestyrelsesmedlemmer i aktieselskaber m. m., lige ret for: Se: Styrelsesmedlemmer.
- Betingede domme. Se: Domme.
- Betænkninger, sproget i: 130–131.
— samtidig afgivelse af: 158.
- Bevillinger, fælles: 571.
- Biblioteker. Se: Folkebiblioteker.
— støtte til folkehøjskoler: 999, 1001.
- Biblioteksafgift: *Sag A 15*. F 440–449. I 1200–1201. B 90, 261.
- Biennalen i Venedig: *Sag D 35*. M 1070–1071. I 1202–1203. B 109–111, 261.
- Biler. Se: Motorkøretøjer.
- Bilproduktion: 176, 237, 686.
- Biltrafik, erhvervsmæssig: *Sag D 40*. M 1089–1090. I 1282–1283. B 112, 260.
- Biologiske havundersøgelser. Se: Marinbiologi.
- Bistand til domstole. Se: Domstole.
— til myndigheder: 588, 903.
- Bogmarked, fælles. Se: Bøger.
- Breve. Se: Posttakster.
- Brochure om nordisk samarbejde: 574.
- Brottslingar. Se: Forbrydere.
- Bruxelles-nomenklaturen: 660, 689–690.
- Bunkring. Se: Erhvervsfiskeri.
- Bustrafik. Se: Biltrafik.
- Byggelovgivning: 691.
- Byggematerialers standardisering: 691.
- Bøger, told på: Tillægsforslag til *sag C 2*. F 644. I 1189. B 97–99, 159–161, 164–165. R 1324–1325. Se også: 160–161, 619.
- Børnefilm, toldbehandling og beskatning af: *Sag D 34*. M 1066–1069. I 1196. B 109, 142.
- Børnefilmnævn. Se: Børnefilm.
- Børnelammelse. Se: Polio.
- Børnelovgivning: 601.
- Carnet-område: *Sag D 13*. M 944–945. I 1254–1255. B 108, 144–145. Se også: 647, 1126.
- Centralbankerne. Se: Pengepolitisk samarbejde.
- Civilstandsdokumenter: 935–936.
- Dagsordenen: 114, 136, 155, 170, 196.
- Danske Selskab: 424, 427, 435–436.
- Deleksaminer. Se: Tentamensgyldighed.
- Deltidsarbejde, kvindeligt: *Sag A 4* ændringsforslag. F 283, 292. I 1248–1249. B 89, 266–267.
- Dental materialeprøvning: 982, 984–985, 987–988.
- Direkte skriftveksling. Se: Skriftveksling.
- Direktører i aktieselskaber, lige ret for: *Sag D 29*.
- Distriktsskøterskor. Se: Sundhedsplejersker.
- Dobbeltbeskatning: *Sag A 28*. F 560–562. I 1286–1287. B 96, 150–151. R 1316–1317. Se også: 692.
- Dobbelt værnepligt. Se: Værnepligt.
- Domme, betingede: 139–140, 450–451, 456–457, 459, 470–471, 1171.
- Domssamling: *Sag A 26*. F. 549–553. I 1172–1173. B 96, 157.
- Domstole, bistand til: 120, 139–140, 451, 471, 588, 902.
— om arbejdstvist: 308–312.
- Domstoles samarbejde. Se: Strafferetssamarbejde.
- Dramatisk kunst, udveksling af: 160, 164, 617, 1188–1189.
- Dubbelbeskatning. Se: Dobbeltbeskatning.
- Dumping: 688.
- Dyrlæger, fælles arbejdsmarked for: *Sag D 42*. M 1094–1095. I 1246–1247. B 112, 265–266. *Sag D 19*. M 971–975. I 1246–1247. B 108, 265–266.
— uddannelse af: *Sag D 36*. M 1072. I 1246–1247. B 111, 265–266.
- Efterretning. Sager taget til: 1343–1346.
- Ejendom, ret til at erhverve fast: 587–588, 1036–1037, 1041–1042.
- Økonomisk. Se: Økonomisk.
- Eksaminers almen-nordiske gyldighed. Se: Tentamensgyldighed.
- Eksportrestriktioner: 691.
- Elektricitetspriser: 685.
- Elektrotekniske varer: 681–682, 773–781.
- Embede. Se: Statstjeneste.
- Entrepenører, lige ret for: 1040.
- Epidemibekæmpelse. Se: Poliobekæmpelse og: 986, 990–992.
- Erhvervsfiskeri, retslig ligestilling med hensyn til: *Sag D 7*. M 919. I 1288–1289. B 107, 151.
Se også: 116, 1035–1036, 1051–1054.
- Erhvervshæmmede. Se: Invalider.
- Ernæringsforskning: *Sag A 10*. F 360–376. Ændringsforslag 377–383. I 1197–1199. B 89, 165–167. R 1326–1327. Se også: 61.
- Erstatningsret: 602.

- Europæisk samarbejde: 67-68, 71.
 Eventyrinstitut: 607.
 Experter. Se: Sagkyndige.
- Faglitteratur, oversættelse fra finsk og islandsk: *Sag D 45*. M 1102-1106. I 1204-1205. B 112, 261.
- Farmaceuter. Se: Apotekere.
- Farmakopé, nordisk: 978, 980-981, 1235.
- Fast egendom. Se: Ejendom.
- Fast forbindelse i Øresund. Se: Øresund.
- Festspil: 438-439.
- Film. Se også: Børnefilm, turistfilm.
- Film, toldlettelser for: *Sag D 9* (oplysende film). M 932-934. I 1259-1260. B 108, 145-147. R 1312-1313. *Sag D 24* (børnefilm). M 1066-1069. I 1196. B 109, 142.
- Finansielle forhold, Nordisk Råds: 569.
- Finanssamarbejde og fælles marked: 686.
- Finlands indtræden i Nordisk Råd: 7-8, 41, 44, 48, 52, 54, 57-58, 61-62, 66-67, 69-70, 85-86, 138, 270, 526-527, 563, 573-574.
- og nordisk samarbejde i almindelighed: 48, 61-62, 69-70, 85-86.
- og økonomisk samarbejde: 48, 92-94, 171, 178-182, 190, 1293-1294.
- Finsk faglitteratur, oversættelse af. Se: Faglitteratur.
- Firmalov: 603.
- Fiskeres sundhedstjeneste. Se: Sundhedstjeneste for søfolk.
- Fiskerfartøjer, nationalitetskrav for personel på: *Sag D 28*. M 1020-1022. I 1149-1150. B 109, 115. Se også: 588, 1034-1036.
- Fiskeri. Se: Lystfiskeri, Erhvervsfiskeri.
- Fiskeribiologisk forskning. Se: Marinbiologi.
- Fjernskrivere. Se: Teletakster.
- Fjernsyn. Se: Television.
- Flytningsstatistik: 149-150, 1280-1281, 1285.
- Flyttebeviser: *Sag D 10*. M 935-936. I 1280-1281. B 108, 260. Se også: 588.
- Flyvercertifikater, nordisk gyldighed for: 901.
- Fodtøjsindustri: 693.
- Folkeakademi: *Sag D 23*. M 996-997. I 1193-1194. B 109, 140-141.
- Folkebiblioteker, rabat ved indkøb til: 618.
- Folkedigtning, institut for: 607.
- Folkehøjskoler, kursus for lærere ved: 999, 1001-1002.
- støtte til biblioteker ved: 999, 1001.
- Folkehøjskoler, lærerudvekslinger mellem: 998, 1000-1001.
- nordiske. Se: Folkeakademi. Kungälv.
- stipendier m. m. til studier ved: 997-998, 1000.
- Folkcopinion, udforskning af: 609.
- Folkpension. Se: Aldersrente.
- Fonder for kulturelt samarbejde. Se: Kulturelt samarbejde.
- Forbrydere, fælles arbejdsmarked for: 138-140, 450.
- udlevering af. Se: Udlevering.
- Forenings- og forhandlingsret: 305-308, 315-329.
- Forestillinger, offentlige: 588, 902-903.
- Forfattere. Se: Biblioteksafgift.
- Forfatterret: 603.
- Forhandlings- og foreningsret: 305-308, 315-327.
- Forskning på sundheds- og sygeplejevæsenets område. Se: Laboratorieundersøgelser.
- Forskningssamarbejde: 61, 64, 82-83, 124-125, 136-137, 165-166, 360-383, 606-607, 910, 976-992.
- Forsvarspolitik: 7 noten, 53, 86, 88, 174.
- Forsøgsvirksomhed, Unescos i skolerne: 612.
- Forvaltningsret: 601.
- Forvaltningstjenestemænd, udveksling af: *Sag D 26*. M 1009-1010. I 1153-1154. B 109, 115. Se også: 589.
- Forældelseslovgivning: 603.
- Fredensborg-mødet okt. 1955: 46, 53, 56-57, 64, 74, 528, 570-574, 591.
- Fredspris. Se: Nobel.
- „Freedom and Welfare“: 426.
- Friere samfærdsel. Se: Samfærdsel, friere, og parlamentarisk komité for friere samfærdsel.
- Frie vareområder. Se: Relativt frie vareområder.
- Frister for indsendelse af sager: 15.
- Fritidsfiske. Se: Lystfiskeri.
- Frogner, Einar, mindeord over: 41-42.
- Frossen fisk: 215.
- Fugleflugtruten (Rødby-Fehmarn): *Sag C 7*. Beretning 839-845. I 1266. B 104, 267.
- Fysioterapeut. Se: Sygegymnast.
- Fågelvågsleden. Se: Fugleflugtruten.
- Fællesnordisk. Se næste ord af betydning.
- Fælles varemarked: *Sag A 23*. F 528-530. I 1292-1294. B 92-94, 170-193, 196-251.

- Sag C 5.* Beretning 649–835. I 1292–1294. B 99–104, 170–193, 196–251. *Sag D 27.* M 1011–1019. I 1292–1294. B 109, 170–193, 196–251. Se også: 46, 54, 60, 67–68, 70–73, 75–84, 271–272, 570, 573, 1012–1019.
- Færdsel. Se: Trafik.
- Förenings-. Se: Forenings-.
- Førerbevis (for biler): 1125.
- Föreställning. Se: Forestilling.
- Författare. Se: Forfattere.
- Förmynderskap: Se Værgemål.
- Försvarspolitik. Se: Forsvarspolitik.
- Försöksverksamhet. Se: Forsøgsvirksomhed.
- Förvaltningsrätt. Se: Forvaltningsret.
- Förvaltningstjänstemän. Se: Forvaltningstjenestemænd.
- Förverkande. Se: Konfiskation.
- GATT: 687–688, 794–797.
- Gemensam varumarked. Se: Fælles varemarked.
- Generaldebat: 52–84.
- Gensidighedsprincippet: 448.
- Gift. Se: Lægemidler.
- Grupperejser for ungdom. Se: Ungdomsrejser.
- Grænsebefolkningen, rejselettelser for: 646.
- Gårdfarilhandel: 1030, 1043.
- Handel, ret til at drive: *Sag D 29.*
- Handels- og fiskerfartøjer, nationalitetskrav for personel på: *Sag D 28.* M 1020–1022. I 1149–1150. B 109, 115. Se også: 588, 1034.
- Handelspolitisk samarbejde: 187, 530, 687–688.
- Handelsstatistik. Se: Statistisk samarbejde; samhandel.
- Handelsstatistik (nomenklatur): 689–690.
- Handräkning åt domstole. Se: Bistand.
- Hantverkare. Se: Håndværkere.
- Harmonisering, økonomisk, i fællesmarked: 173–177, 186–187, 192, 197, 203, 213–214, 230, 241–242, 684–685.
- Harpsund-mødet oktober 1954: 174–175, 649–651, 655, 694–695, 1012–1013.
- Havbiologisk forskning. Se: Marinbiologi.
- Havekunst, skole for: 607.
- Hedtoft, Hans, mindeord over: 41, 44, 52.
- Helse-. Se: Sundheds-.
- Helsesøstre. Se: Sundhedsplejersker.
- Herlitz, Nils: 41, 44, 114.
- Honorarer for sagkyndige: 609.
- Husholdningsvidenskabelig højskole: 373, 607.
- Hygiejne-tidsskrift: 989.
- Hälsövärd, fri. Se: Sundhedstjeneste.
- Hälsövärdshögskola. Se: Sundhedshøjskole.
- Hälsövärdminister. Se: Sundhedsminister.
- Højrekørsel i Sverige: 129–130, 215, 1120, 1131–1142.
- Håndværkere, lige ret for: *Sag D 29.*
- Identitetsbeviser: 935–936.
- Ikke-nordboer, pasfrihed for. Se: Pasfrihed.
- ILO-konventioner: *Sag D 12.* M 941–943. I 1222–1223. B 108, 153.
- Importrestriktioner: 691.
- Indenrigsministermøder. Se: Sundhedssamarbejde.
- Indkaldelse til session: 15.
- Installatører, lige ret for: 1039–1040.
- Indstillinger fra udvalgene: 1143–1296.
- Institutioner, fælles: 61, 124–125, 606–607, 910, 1162–1163, 1197–1199, 1241, 1268, 1296.
- Institutioner, fælles, fordelingen af: 124–125.
- Internationale Arbejdsorganisation. Se: ILO.
- Internordisk. Se næste ord af betydning.
- Interparlamentarisk Forbund, Nordisk: 63, 80, 85.
- Invalideforsorg: *Sag A 11.* F 384–391. I 1220–1221. B 89, 257–258. R 1334–1335.
- Invalider, konvention af 1953 om bistand til: 390.
- Investeringssamarbejde: 686.
- Island, trafikforbindelser med: *Sag D 39.* M 1086–1088. I 1278–1279. B 111, 260. Se også: 128, 434–435.
- og turismen: 434–435.
- Islandsk faglitteratur, oversættelse af. Se: Faglitteratur.
- Islandsk-skandinavisk trafikkomité. Se: Island, trafikforbindelser med.
- Jernbanesamarbejde: 1091–1093.
- Jernbanetakster: *Sag D 41.* M 1091–1093. I 1276–1277. B 112, 260. Se også: Ungdomsrejser, rabatter for.
- Jern og stål: 664–673, 723–726.
- Jönsson, Gisli: 85.
- Jordbrugere, økonomisk støtte til: 587–588.

- Jordbruget och gemensamt marked. Se: Landbruget.
- Journalistbesøg: 426, 488-490.
— stipendier: 262-263, 488-490.
— uddannelse: *Sag A 7*. F 335-346. I 1181-1182. B 89, 120-125. R 1302-1303. Se også: 566-567.
— udveksling: *Sag A 18*. F 488-490. I 1208-1209. B 90-92, 261-263.
- Juridisk (7-)9-mands-komité: Rapport: 584-599. Se også: 117-118, 120, 157-158, 269, 569, 573-574, 1158-1159, 1171.
- Justitsministerielle tjenestemænds møder: 600, 1176.
- Justitsministermøder: 396, 452, 454-455, 569, 584-585, 600-601, 1101, 1171.
- Järn, Se: Jern.
- Järnvägs-. Se: Jernbane-.
- Kallelse till session. Se: Indkaldelse.
- Kemikalier: 680, 741-768.
- Kirke- og undervisningsministermøder. Se: Undervisningsministermøder.
- Kollektivt aftaler og brud på disse: 298-303.
- Komité om fælles færdselsregler: 129.
— parlamentarisk, vedrørende spørgsmålet om borgernes retsstilling i andet nordisk land. Se: Retslig ligestilling, nordiske borgeres: *Sag A 5*.
- Komiteer nedsat af regeringerne. Se: Islandsk-skandinavisk trafikkomité, Kulturkommission (nordisk), Parlamentarisk komité for friere samfærdsel, Lovgivningssamarbejde (nordisk udvalg for), Socialpolitisk komité, Økonomisk samarbejdsudvalg.
- Komiteer nedsat af rådet: Juridisk (7-) 9-mands: 117-118, 120, 157, 584-599.
— om arbejdsretslovgivning 282-329.
— om journalistuddannelse: 120-125.
— om ændring i vedtægt og arbejdsordning: 137-138.
- Kommissionslovgivning: 602.
- Kommunisterne og Nordisk Råd: 66-67, 69-70.
- Koncessioner på vandfald, jord etc.: 1041-1042.
- Konfiskation, lovgivning om: *Sag D 33*. M 1065. I 1149-1150. B 109, 115. Se også: 588, 603.
- Konkurrencevilkår i fellesmarked: 684-685.
- Konstindustri. Se: Kunstindustri.
- Konstnæringsret. Se: Kunstnerret.
- Kontoret for kulturelt samkvem med udlandet: 424, 427, 435-436.
- Konventioner under ILO. Se: ILO.
- Korrespondance, direkte, mellem myndigheder. Se: Skriftveksling.
- Korsbåndtakster: *Sag D 47*. M 1115-1118. I 1269-1271. B 112, 259. Se også: 647.
- Kortbølgeudsendelser: 424, 428-433, 438.
- Kriminalvård i frihet. Se: Domme, betingede.
- Kriminologisk forskning: *Sag A 25*. F 538-548. I 1162-1163. B 94-96, 136-137. R 1303-1307. Se også: 61.
- Kringkasting. Se: Radio. Television.
- Kulturel publikation: 618, 620.
- Kulturelt samarbejde: *Sag D 5*. M 910-914. I 1190. B 107, 165.
- Kulturelt samarbejde, fonder for: *Sag A 8*. F 347-352. I 1183-1185. B 89, 125-127. R 1304-1305. Se også: 567.
- Kulturhistorisk leksikon: 160-161, 607-608, 633-638, 1187-1188.
- Kulturkommission, Nordisk: *Sag C 2*. Beretning 604-643. I 1186-1189. B 97, 159-165. Se også: 111, 125-126, 351, 910, 912-913, 920-929, 1102-1106, 1184-1185.
- Kulturstof, alment, i undervisningen: 614.
- Kungälv, nordisk folkehøjskole i: 997, 999.
- Kunstindustri, udstilling af: 434, 438-439, 615-616.
- Kunstnerret: 603.
- Kurser for folkehøjskolelærere: 999, 1001-1002.
— for studenter: 604, 606.
- Kustfart. Se: Kystfart.
- Kvalitetskontrol for læder og fodtøj: 693.
- Kvarntorp: 215.
- Kvindes deltidsarbejde. Se: Deltidsarbejde.
- Kystfart i norsk og svensk farvand: *Sag A 2*. F 278-280. B 88, 127-128. I 1252-1253. Se også: 171.
- Kørekort (for biler): 1125.
- Laboratorieundersøgelser på sundheds- og sygeplejens områder: *Sag D 21*. M 982-992. I 1236-1237. B 108, 264.
- Lagstiftning. Se: Lovgivning.
- Landbruget og fælles marked: 176-177, 189, 202, 210-211, 217-218, 242-243.
- Lastbiltrafik. Se: Biltrafik.
- Leksikon, kulturhistorisk. Se: Kulturhistorisk.

- Lektorer i skolerne. Se: Rejselektorer.
 — udenfor Norden: 424, 427, 436, 605.
 — ved nordiske universiteter: 605.
 Leveomkostningsstatistik: 897.
 Levnedsmiddelforskning. Se: Ernæringsforskning.
 Levnedsmiddelinstitut: 982.
 Ligestilling, retslig. Se: Retslig ligestilling.
 Litteratur. Se: Faglitteratur. Skonlitteratur.
 — underlødige: 608, 617–618.
 Litteraturkurser. Se: Kurser.
 Livsmedelforskning, Livsmedelsinstitut. Se: Levnedsmiddel.
 Ljusbilder. Se: Lysbilleder.
 Lovgivning, ensartet: 87, 138–140, 157–159, 251–257.
 Lovsamarbejde, Nordisk udvalg for: *Sag C 1*. Beretning 600–603. I 1176–1177. B 97, 159. Se også: 158, 593, 1100–1101, 1126, 1174–1175.
 — organisering af: *Sag A 3*. F 281. I 1174–1175. B 89, 157–159. R 1320–1321. Se også: 571, 584–585, 591–595, 600–601.
 Luftfart Island–Sverige: 1087.
 — ret at drive: 1043.
 Luftfartøjer, indregistrering af: 901.
 Lysbilleder. Se: Film, oplysende.
 Lystfiskeri: *Sag D 30*. M 1047–1054. I 1155–1156. B 109, 116–117. Se også: 589.
 Læderindustri: 693.
 Lægemidler: *Sag D 20*. M 976–981. I 1234–1235. B 108, 264.
 Lager, fælles arbejdsmarked: *Sag D 42*. M 1094–1095. I 1246–1247. B 112, 265–266. *Sag D 19* M 971–975. I 1246–1247. B 108, 265–266.
 — uddannelse af: *Sag D 36*. M 1072. I 1246–1247. B 111, 265–266.
 Lægereceptors gyldighed: 977–978, 980–981.
 Lærerutbildningsanstalter. Se: Seminarier.
 Lærebogsrevision: 612.
 Lærebøger, fælles: 612.
 Lærerudveksling: 612–613, 621, 998, 1000–1001.
 Lærestof i skolerne: 610–611.
 Læsekredsafgift: 444–445.
 Læsevaner, børns og ungdoms: 608, 617–618.
 Lonstatistik: *Sag C 10*. Beretning 897. I 1212. B 107, 131. Se også: Statistisk samarbejde.
 Marinbiologi: 160–161, 607, 620–632, 1186.
 Maskiner: 103, 184–185, 191, 682–684, 783–793.
 Meddelanden från Nordiska rådet: 65–66, 70, 79–80, 574.
 Meddelelser fra regeringerne om rekommandationer: 46, 110–111, 570, 898–1142.
 Medicin. Se: Lægemidler.
 Medicinaldirektøernes samarbejde. Se: Sundhedssamarbejde.
 Medicinalstatistik: *Sag D 16*. M 949–951. I 1228–1229. B 108, 259. Se også: 986, 992.
 Medicinalstyrelsernes samarbejde. Se: Sundhedssamarbejde.
 Medicinalvarer: 680–681, 769–771.
 Medicinsk personel, fælles arbejdsmarked for og udveksling af: *Sag D 19*. M 971–975. I 1246–1247. B 108, 265–266. *Sag D 36*. M 1072. I 1246–1247. B 111, 265–266. *Sag D 42*. M 1094–1095. I 1246–1247. B 112, 265–266.
 Medlemmer, liste over: 16–25, 42–44.
 Messer i udlandet: 424, 433–434, 693–694.
 Mestbegunstigelsesklauul: 279–280, 587–588, 903–904, 1073, 1253.
 Metaller og metalhalvfabrikata: 673–680, 727–739.
 Militærpolitik. Se: Forsvarspolitik.
 Mindetaler: 41–42.
 Ministermøder: 46, 167–169, 565–566, 569, 571. Se også: Indenrigs-, justits-, social-, stats-, sundheds-, udenrigs- og undervisningsministermøder.
 Ministre i udvalgene: 50.
 Modersmålets anvendelse i skolen i andet nordisk land. Se: Skolearbejdet.
 Monografier til undervisningsbrug: 610–611.
 Monopolkontrol: 688.
 Motorkøretøjer, afgifter på udenlandske: 1090.
 — toldkontrol med: 393, 916–918, 944, 1254.
 Motortrafik, lettelse for: 647, 1089–1090.
 Musiksamarbejde: 160, 164, 616–617, 1188.
 Myndigheders beslutninger, bistand til iværksættelse af: 588, 903.
 — forsendelser, fritagelse for toldgranskning af: *Sag D 43*. M 1098–1099. I 1263–1264. B 112, 147.
 Myntunion. Se: Montunion.
 Mässor. Se: Messer.
 Montunion: 528–529.
 Namnrätt. Se: Navneret.
 Narkotika. Se: Lægemidler.

- Nationalitetskrav for personale på handels- og fiskerfartøjer. Se: Handelsfartøjer.
- Navneret: 602.
- Nobels fredspris til Paasikivi: *Sag A 29*. F 563–564. I 1168–1169. B 96–97, 155–156.
- Norden, foreningerne: 42, 122–123, 145–146, 271, 339, 345, 348–352, 611–612, 933–934, 1183–1185.
- Nordens folkelige akademi. Se: Folkeakademi.
- Nordens Husmodersforbund: 283–284.
- Nordisk. Se næste ord af betydning.
- Nordisk interparlamentarisk Forbund. Se: Interparlamentarisk forbund.
- Nordisk Kontakt: 79–80.
- Nordisk Kulturkommission. Se: Kulturkommission, Nordisk.
- Nordisk parlamentarisk komité for friere samfærdsel m. m. Se: Parlamentarisk komité.
- Nordisk Råd, alment: 41–42, 56–60, 67–69, 71–73, 270–272.
- arbejdsformer: 45, 59–60, 75, 570–573.
- arbejdsopgaver: 42, 46–48, 53, 57–58, 64–65, 71–72, 74, 82, 84, 86–88, 158, 271, 571–572.
- finanser: 569.
- og kommunisterne: 66–67, 69–70.
- kompetence: 46–48, 53, 55, 63–64, 69, 71, 168–169, 249, 571, 587, 1158–1159, 1167, 1169.
- „Meddelanden från N. R.“: 65–66, 70, 79, 574.
- organisation: 58.
- parlamentsdebat om rådet: 574–575.
- og regeringerne: 45–46, 53, 56–60, 63–64, 73–74, 109–111, 270, 565–566, 569–573, 591–595, 1158–1159, 1167.
- session hvert andet år: 55, 65, 68–69, 74.
- tid og sted for 5. session: 269–270.
- egne udredningsorganer: 45, 109–110, 122, 566–567.
- og ungdomsorganisationerne: 271, 567–569.
- vurdering af: 52–53, 56, 58–59, 73, 80–81, 83.
- Nordisk socialpolitisk komité. Se: Socialpolitisk komité.
- udvalg for lovsamarbejde. Se: Lovsamarbejde, nordisk udvalg for.
- økonomisk samarbejdsudvalg. Se: Økonomisk samarbejdsudvalg.
- Norge og Sverige, vejforbindelser mellem. Se: Vejforbindelser.
- Nummerplader (for biler): 1125.
- Næring, ret at drive: *Sag D 29*. M 1023–1046. I 1151–1152. B 109, 115. Se også: 588.
- Næringsforskning. Se: Ernæringsforskning.
- Næringsmiddelkontrol: 983, 987–989.
- Odontologisk. Se: Dental.
- OEEC: 688.
- Offentlige forestillinger: 588, 902–903.
- Offentlige stillinger. Se: Statstjeneste.
- Olycksfallsstatistik. Se: Arbejdsulykkesstatistik.
- Omnibustrafik. Se: Biltrafik.
- Ophavsret. Se: Forfatterret, kunstnerret.
- Oplysningsfilm. Se: Film.
- Opsigelse, beskyttelse mod: 293–298, 315–329.
- Overnationalt organ for fælles marked: 63, 72, 81–82, 174–175, 191–192, 204–207, 222, 230, 232, 234, 238, 246–247, 249.
- Oversættelse af faglitteratur fra finsk og islandsk. Se: Faglitteratur.
- skønlitteratur til verdensprog. Se: Skønlitteratur.
- Paasikivi, J. K. Se: Nobel.
- Parlamentarisk komité for friere samfærdsel m. m. *Sag C 4*. Beretning 646–648. I 1269–1271. B 99, 259. Se også: 130–131, 143–144, 393, 1089, 1119–1142, 1158, 1251, 1257–1258, 1261, 1269–1271.
- Partielt arbetsföra. Se: Invalider.
- Pasfrihed for ikke-nordboere: *Sag D 14*. M 946–947. I 1274. B 108, 259. Se også: 646.
- for nordboere: 450, 509–510, 915, 1088.
- Paskontrol, fælles. Se: Toldsteder.
- Pasunion. Se: Pasfrihed.
- Patenter: *Sag D 31*. M 1055–1056. I 1149–1150. B 109, 115. Se også: 588, 603.
- Pengepolitisk samarbejde: 529–530.
- Poliobekæmpelse: *Sag C 6*. Beretning 836–838. I 1232–1233. B 104, 264. Se også: 569, 983.
- Politisamarbejde. Se: Strafferetssamarbejde.
- Posttakster: *Sag D 11*. M 937–940. I 1269–1271. B 108, 259. *Sag D 47*. M 1115–1118. I 1269–1271. B 112, 259. Se også: 647.
- Post- og teleunion: *Sag D 1*. M 898. I 1269–1271. B 107, 259. Se også: 647.
- Prejudikatssamling. Se: Domssamling.
- Preskription. Se: Forældelse.

- Pressebureauer, udenrigsministeriernes: 424, 426.
 Pressecentral for kulturartikler: 618.
 Presseforskning: 340, 346.
 Pressen. Se: Journalist-.
 Priskontrol: 688.
 Proceslovgivning: 603.
 Produktionssamarbejde og fælles marked: 214–215, 229–230, 240–241, 686.
 Professoransættelser, honorarer for sagkyndige ved: 609.
 Professorer. Se: Universitetslærere.
 Promille-regler. Se: Alkohol, trafiklovgivning om.
 Proviriantering. Se: Erhvervsfiskeri.
 Presidenten, afslutningstale: 270–272.
 — meddelelser fra: 73, 84–86, 112, 114, 134, 138, 153, 169, 193, 227, 257, 269.
 — oplysning: 158, 269.
 — tiltrædelsestale: 44–48.
 — udtalelse: 256, 263.
 — åbningstale: 41–42.
 Præsidium, flere partier ved møder af: 56, 64.
 — rapport fra: 50, 73–75, 84, 565–583.
 — udvalg, bemyndigelse til at indkalde 269, 570.
 — valg af: 44, 138, 1359.
 — vedtaget og arbejdsordning, ændring af: 137–138, 1167.
 — virksomhed: 284, 335–336, 347–348.
 Pædagogisk forskning og forsøgsvirksomhed: 609–610, 613–614.

 Rabatter ved ungdomsrejser. Se: Ungdomsrejser.
 Radio: *Sag D* 38. M 1077–1085. I 1195. B 111, 141–142. Se også: 424, 428–433.
 Ratifikation af ILO-konventioner. Se: ILO-konventioner.
 Rattfylleri. Se: Alkohol, trafiklovgivning om.
 Recepters gyldighed: 977–978, 980–981.
 Redere, lige ret for: 1043.
 Regeringerne og samarbejdet med Nordisk Råd: 45–46, 53, 58–60, 63–64, 73–74, 109–111, 270, 565–566, 569–573, 591–595, 1158–1159, 1167.
 — og deres indbyrdes samarbejde: 45–46, 53, 56–60, 63–64, 73–74, 109–111, 157–159, 167–169, 571–573, 591–595.
 Regeringsmedlemmer. Se: Ministre.

 Rejsegods. Se: Rejsende.
 Rejselektorer: 612–613.
 Rejsende, lettelse i toldkontrol med: *Sag D* 6. M 915–918. I 1261–1262. B 107, 147. Se også: 143–144, 393, 1251, 1310.
 — statistik over: 143, 149–150, 509–510, 839, 863–890, 1131–1132, 1250.
 Rejser. Se: Ungdomsrejser.
 Rejserabat for folkehøjskoleelever: 997–998, 1000.
 — for skoleelever. Se: Ungdomsrejser.
 — for ungdomsforeninger. Se: Ungdomsrejser.
 Rekommandationerne: 56–57, 566, 570, 1300–1341.
 Relativt frie vareområder: 661–664, 699–721.
 Remissdebat: 52–84.
 Rensdyravl: *Sag A* 21. F 513–525. I 1272–1273. B 92, 267. R 1338–1339.
 Renskötsel. Se: Rensdyravl.
 Renteforholdene: 685.
 Repressalier fra udlandet mod fælles marked: 187–188, 198–199, 207–209, 211–212, 231–232, 238.
 Resande. Se: Rejsende.
 Reselektorer. Se: Rejselektorer.
 Reserabat. Se: Rejserabat.
 Resgods. Se: Rejsegods.
 Retsfællesskab. Se: Lovgivning, ensartet.
 Retslig ligestilling, nordiske borgeres: *Sag A* 5. F 330. I 1157–1159. B 89, 117–118. R 1300–1301. Desuden: 53, 586–588. *Sag D* 4. M 901–909. I 1164–1165. B 107, 120. R 1300–1301.
 Smlgn. *sag D* 28 og *sag D* 29.
 Se også: Ejendom, erhvervsfiskeri, fiskerfartøjer, handelsfartøjer, jordbrugere, kystfart, lystfiskeri, sagførere, universitetslærerstillinger.
 Rettergangsfuldmægtige: 588, 603, 901–902.
 Rånteförhållandene. Se: Renteforholdene.
 Rättegångsombud. Se: Rettergangsfuldmægtige.
 Rättsfallssamling. Se: Domssamling.
 Rättsgemenskab. Se: Retsfællesskab.
 Rättslig likställighet. Se: Retslig ligestilling.
 Rødby-Fehmarn-ruten. Se: „Fugleflugttruten“.
 Rådstitidenden: 566.

 Sagerne, liste over: 26–31.
 — oversigt over behandling af: 1365–1375.
 — remiss til udvalg: 50–51.

- Sagerne, slutbehandlede: 1343.
 — splittende: 64, 86–88.
 — store og små: 56, 60, 65, 74–75.
 — udsendelse af: 49, 55, 65.
 — udsættelse af: 87–88, 1346.
 — udvalgsfordeling: 32–36.
 — som ikke fremmes: 1342.
 Sagførere: 588, 603, 901–902.
 Sagkyndige: 1360–1362.
 Sagliste: 26–31, 49.
 Sagoforskning. Se: Eventyrinstitut.
 Samarbejdsministerudvalg, økonomisk: 649–650, 1012–1013.
 Sameanliggende, nordisk råd for: 523–525, 1272–1273.
 Samfærdsel, friere. *Sag D 6*. M 915–918. I 1261–1262. B 107, 147. Se også: *Sag C 4*. Beretning 646–648. I 1269–1271. B 99, 259. Se også: 138–139.
 Samhandel, statistik over: 657–659.
 Samordning i fælles marked. Se: Harmonisering.
 Scandinavian Design: 434, 438–439, 615–616.
 Sekretariat for sessionen: 1360.
 Sekretærer, rådets: 56, 270.
 — for sessionen: 1360.
 — for udvalgene: 50, 270, 1360.
 Seminarier, ensartede adgangsprøver til: 614.
 Sessionen, arrangementer: 38.
 — indkaldelse: 15.
 — næste gang: 269–270.
 — oversigt: 37–38.
 — tidspunkt: 65–79.
 — hvert 2. år, sessionen holdt: 55, 65, 68–69, 74.
 Sjukgymnaster. Se: Sygegymnaster.
 Sjukhus-. Se: Sygehus-.
 Sjuk-kassa. Se: Sygekasse.
 Sjukskötterskor. Se: Sygeplejersker.
 Sjöfolk. Se: Søfolk.
 Sjömans-. Se: Sømands-.
 Skadestånd. Se: Erstatning.
 Skatteembedsmænds samarbejde: 529.
 Skattelovgivning og fælles marked: 173–174, 186–187, 213, 221–222, 238, 241–242, 250, 529, 685.
 Skatter. Se: Dobbeltbeskatning, sømandsbeskatning.
 — bistand ved inddrivning af: 150, 561.
 Skibsfart. Se: Kystfart.
 Skibsregistrering: 603, 1035.
 Skiljedom. Se: Voldgift.
 Skoindustri: 693.
 Skolearbejdet, brug af modersmålet i: *Sag A 24*. F 531–537. I 1210–1211. B 94, 263–264.
 Skolereformer, kortlægning af: 613, 621.
 Skolerejser. Se: Ungdomsrejser.
 Skolestrukturens udvikling: 614, 620–621.
 Skriftveksling, direkte: *Sag D 25*. M 1007–1008. I 1160–1161. B 109, 118–120. Se også: 45, 589, 603.
 Skrot: 672–673.
 Skønlitteratur, læsning af nordisk: 442, 449.
 — oversættelse til verdensprog: *Sag D 8*. M 920–931. I 1188–1189, 1191–1192. B 108, 159–165. Tillæggsforslag 930–931. I 1188–1189, 1191–1192. B 108, 159–165. R 1322–1323. Se også: 615.
 Slutbehandlede sager: 1343.
 Sociale ydelser, konvention om: *Sag D 3*. M 900. I 1214–1215. B 107, 131–134. Se også: 45, 645, 948, 1022.
 Socialministermøder: 569, 592, 645, 897, 900, 941, 943, 948, 1223.
 Socialpolitisk komité: *Sag C 3*. Beretning 645. I 1213, B 99, 131. Se også: 385, 390, 592, 943, 1223.
 Socialstatistik: *Sag C 10*. Beretning 897. I 1212. B 107, 131. Se også: Statistisk samarbejde samt 645.
 Sparekasse, ret til at drive: *Sag D 29*.
 Spirituskørsel. Se: Alkohol, trafiklovgivning om.
 Sportsfiskeri. Se: Lystfiskeri.
 Spritkørsel. Se: Alkohol, trafiklovgivning om.
 Sproget i arbejdsordningen: 527.
 — i betænkninger: 130–131.
 — i Nordisk Råd: 178–181.
 Sprogkurser. Se: Kurser.
 Sprognævn: 160–161, 608, 911–914, 1188.
 Sprogrogt, nordisk: 526.
 Sprogundervisning: 612.
 Stadgan. Se: Vedtægten.
 Standardisering af byggematerialer: 691.
 Statistisk samarbejde: *Sag A 20*. F 500–512. I 1284–1285. B 92, 149–150. Se også: Lønstatistik, socialstatistik, medicinalstatistik.
 Statsbanerne, samarbejde mellem. Se: Jernbanesamarbejde.
 Statsministermøder: 572.

- Statstjeneste, ret til at indehave: 588, 608, 903, 975.
- Statstjenestemænd, udveksling af. Se: Forvaltningstjenestemænd.
- Sted og tid for 5. session: 269–270.
- Stipendier for journalister: 262–263, 488–490.
- for skoleungdom, lige ret til: 613, 621, 998.
- Stipendiers anvendelse i andet land: 614.
- Storlien. Se: Trondheim-leden.
- Strafferegisteruddrag: 904.
- Strafferetssamarbejde: *Sag A 16*. F 450–471. I 1170–1171. B 90, 138–140. R 1308–1309. Se også: 603.
- Studenter, støtte til grupperejser af: 605.
- Studenterteater: 614.
- Styrelsesmedlem, ret til at være: *Sag D 29*. M 1023–1046. I 1151–1152. B 109, 115. Se også: 588.
- Stål. Se: Jern.
- Sundhedshøjskole: *Sag D 17*. M 952–953. I 1242–1243. B 108, 264. Se også: 363.
- Sundheds-laboratorieforskning. Se: Laboratorieundersøgelser.
- Sundhedsministermøder. Se: Sundhedssamarbejde.
- Sundhedsplejersker. *Sag A 19*. F 491–499. I 1244–1245. B 92, 264–265. R 1336–1337.
- Sundhedssamarbejde, organisation af: *Sag A 6*. F 331–334. I 1216–1217. B 89, 167–169. R 1328–1329. Se også: 993–995.
- Sundhedstjeneste for søfolk og fiskere: *Sag D 18*. M 954–970. I 1230–1231. B 108, 264. Se også: 1022.
- Sundhedstjeneste i grænseområder: 948.
- Sundhedsvæsen, tidsskrift for: 355.
- Suppleanter, liste over: 18–25.
- Svenska instituttet: 424, 427, 435–436.
- Sverige og Norge, vejforbindelser mellem. Se: Vejforbindelser.
- Sygegymnaster. Se: Sygeplejersker.
- Sygehusindlæggelse: *Sag D 15*. M 948. I 1226–1227. B 108, 259.
- Sygehustidsskrift: *Sag A 9*. F 353–359. I 1218–1219. B 89, 152–153. R 1318–1319.
- Sygehusvæsen: 167–168, 333, 353–359.
- Sygekasser: 948.
- Sygeplejersker, fælles arbejdsmarked: *Sag D 42*. M 1094–1095. I 1246–1247. B 112, 265–266. *Sag D 19*. M 971–975. I 1246–1247. B 108, 265–266. Se også: 491–499.
- Sygeplejersker, uddannelse af: *Sag D 36*. M 1072. I 1246–1247. B 111, 265–266.
- Sygeplejeforskning og laboratorieundersøgelser. Se: Laboratorieundersøgelser.
- Søfolk, sundhedstjeneste for: *Sag D 18*. M 954–970. I 1230–1231. B 108, 264.
- nationalitetskrav for. Se: Handelsfartøjer.
- Sømandsbeskatningen: *Sag D 32*. M 1057–1064. I 1147–1148. B 109, 114–115. Se også: 589, 595–599.
- Sømandslov: 1022.
- Tandlæger. Se: Læger.
- Tandlægetjeneste for søfolk: 967–968.
- Teater. Se: Studenterteater. Dramatisk kunst.
- Teknisk samarbejde: 61.
- Telefon. Se: Teletakster.
- Telegraf. Se: Teletakster.
- Teleprinter. Se: Teletakster.
- Teletakster: *Sag D 11*. M 937–940. I 1269–1271. B 108, 259. Se også: 647, 898. *Sag D 47*. M 1115–1118. I 1269–1271. B 112, 259.
- Teleunion. Se: Post- og teleunion.
- Television: *Sag D 38*. M 1077–1085. I 1195. B 111, 141–142.
- Telex. Se: Teletakster.
- Tentamensgyldighed: 605–606, 614, 914.
- Tid og Sted for 5. session: 269–270.
- Tidsskrifter og samarbejde mellem: 355–359, 375, 987, 989.
- Tilråinger. Se: Rekommandationer.
- Tjenestemænd. Se: Forvaltningstjenestemænd.
- Told på bøger. Se: Bøger.
- Toldgranskning af myndigheders forsendelser, fritagelse for: *Sag D 43*. M 1098–1099. I 1263–1264. B 112, 147.
- Toldkontrol med rejsende. Se: Rejsende, motorkøretøjer.
- Toldlettelser. Se: Anlægsmaskiner, film.
- Toldnomenklatur: 688–690.
- Toldsteder, fælles: *Sag A 12*. F 392–394. I 1250–1251. B 89, 143–144. R 1310–1311.
- Toldstyrelsemøder: 1073–1074.
- Toldteknik: 689.
- Toldunion. Se: Fælles marked.
- Trafikforbindelser med Island. Se: Island.
- mellem Norge og Sverige. Se: Vejforbindelser.
- Trafiklovgivning om alkohol. Se: Alkohol, trafiklovgivning om.

- Trafiklovgivning, samarbejde om. *Sag D 48*.
M 1119–1142. I 1257–1258. B 112, 129–131.
Se også: 647–648.
- Trafikonykterhet. Se: Alkohol, trafiklovgivning om.
- Trafiksikkerhed: 1120, 1136, 1258.
- Trafikøkonomi. Se: Transportøkonomi.
- Transportøkonomisk forskning. *Sag A 27*. F 554–559. I 1267–1268. B 96, 147–149. R 1314–1315.
- Trondheim-leden, tarifændringer: 1093.
- Tryksager. Se: Bøger.
— porto på. Se: Korsbåndstakster.
- Trådgårdskonst. Se: Havekunst.
- Tull-. Se: Told-.
- Turistfilm: 426, 438–439.
- Turisttrafik: 434–435, 437–439, 1087.
- Udenrigsministermøder: 565–566, 570–571.
- Udenrigsministeriernes pressebureauer: 424, 426.
- Udenrigspolitik: 7 noten, 53, 57–58, 86, 88, 174.
- Udlandsoplysning: *Sag A 14*. F 424–439. I 1206–1207. B 90, 261.
- Udlevering af forbrydere: 120, 588, 603, 902, 905–909, 1165.
- Udlændinge. Se: Pasfrihed for ikke-nordboere.
- Udredningsorganer: 45, 109–111, 122, 125–126, 157–159, 566–567, 571, 586–587, 1158.
- Udredningers sprog: 130–131.
- Udsatte sager: 1346.
- Udstillinger i udlandet: 424, 433–434, 693–694.
- Udvalg, adgang til: 50.
— antal: 49.
— bemyndigelse til at indkalde: 269, 570.
— indstillinger fra: 1143–1296.
— kompetence: 571.
— konstituering: 50.
— møder: 37–38.
— retningslinier for: 1355.
— sagers fordeling på: 32–36.
— sekretærer: 50.
— valg af medlemmer: 49–50.
— valg af formænd: 112.
- Udveksling. Se: Folkehøjskolelærere, forvaltningstjenestemænd, lærerudveksling, medicinsk personel, universitetslærere.
- Ulykkesforsikringsstatistik: 897.
- Underlødig litteratur: 608, 617–618.
- Undervisningsministermøder: 569, 608, 620–621.
- Unescos forsøgsvirksomhed i skolerne: 612.
- Ungdomsorganisationerne og Nordisk Råd: 271, 567–569.
- Ungdomsrejser, rabatter for: *Sag D 46*. M 1107–1114. I 1256. B 112, 128–129. Se også: 605, 613, 1092.
- Uniscan: 688.
- Universitetskerere, udveksling af: 604–605, 621.
- Universitetslærerstillinger, lige adgang til: 608.
- Upphavsmannarätt. Se: Ophavsret.
- Uppsägelse. Se: Opsigelse.
- Utlämning. Se: Udlevering.
- Utredning. Se: Udredning.
- Utrikes-. Se: Udenrigs-.
- Utskott. Se: Udvalg.
- Utställning. Se: Udstillinger.
- Utväxling. Se: Udveksling.
- Valg af juridisk 9-mandskomité: 269.
— af præsidium: 44.
— af rådsmedlemmer: 8, 1349–1354.
— af udvalgsformænd: 112.
— af udvalgsmedlemmer: 49–50.
— af udvalg om vedtægt og arbejdsordning: 269.
- Vandfald, koncession på: 1041.
- Vandrebrev: 1030, 1043.
- Varemærked, fælles. Se: Fælles varemærked.
- Varemærkelov: 603.
- Vattenfall. Se: Vandfald.
- Vedtægten, ændringer i: *Sag A 22*. F 526–527. I 1166–1167. B 92, 137–138. Beslutning 269. Se også: 7-14, 47, 269, 573–574, 590.
- Vejforbindelser Norge–Sverige: *Sag C 9*. Beretning 862–896. I 1275. B 107, 259–260. Se også: 143.
- Vejtrafikregler. Se: Trafiklovgivning.
- Vejtransportaftale: 260, 1089–1090, 1282–1283.
- Venstrekørsel i Sverige: 129–130, 215, 1120, 1131–1142.
- Verdenssundhedsorganisationen, samarbejde i: *Sag D 22*. M 993–995. I 1238–1239. B 108, 264. Se også: 969–970.
- Vetenskap. Se: Videnskab.
- Veterinärer. Se: Dyr læger.

- Videnskabelige institutioner, program for udbygning af: 606–607, 910.
- Videnskabsmænd, ansættelsesregler for: 609.
— fælles arbejdsmarked for: 608.
- Vidneafhøring: 139.
- Villkorlig dom. Se: Betinget dom.
- Voldgift i interessetvister på arbejdsmarkedet: 313.
- Väg-. Se: Vej-.
- Vänsterkörning. Se: Venstrekørsel.
- Världshälsövärdorganisationen. Se: Verdenssundhedsorganisationen.
- Värgemål: 602.
- Värnepligt, dobbelt: *Sag D 24*. M 1003–1006. I 1145–1146. B 109, 114. Se også: 589.
- WHO. Se: Verdenssundhedsorganisationen.
- Yrkesfiske. Se: Erhvervsfiskeri.
- Åklagare. Se: Anklagere.
- Ålderspension. Se: Aldersrente.
- Årsbok. Se: Årbog.
- Ægteskabslovgivning: *Sag D 44*. M 1100–1101. I 1149–1150. B 112, 115. Se også: 588, 601.
- Ämbete. Se: Embede.
- Økonomisk samarbejde. Se: Fælles marked.
— organiseringen af: 1012–1019.
- Økonomisk samarbejdsudvalg: *Sag C 5*. Beretning 649–835 (register 653–654). I 1292–1294. B 99–104, 170–193, 196–251. Se også: 175, 1012–1019.
- Ömsesidighetsprincippet. Se: Gensidighedsprincippet.
- Øresund, fast forbindelse i: *Sag D 2*. M 899. I 1265. B 107, 147.
- Övernationellt organ. Se: Overnationalt organ.
- Översättning. Se: Oversættelse.
- Åbningstale: 41–42.
- Årbog, nordisk: 426.

